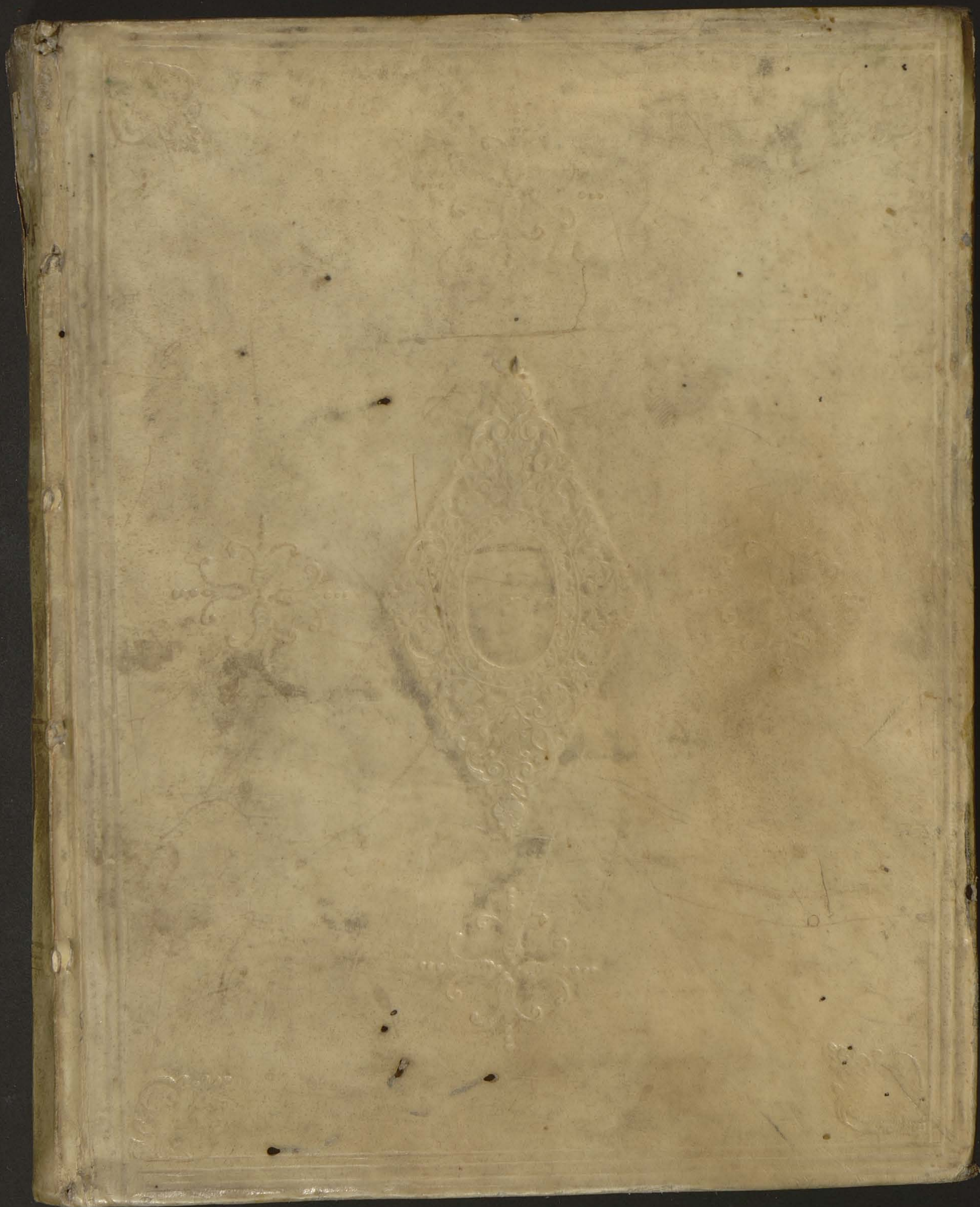

V
B J
C

¶ Incipiũt questiones perutiles sup tota philosophia magistri Johãnis Magistri doctoris parisiensis cũ explanatione textus Aristotelis secundum mentem doctoris subtilis Scoti.

Circa initium pmi libri physicoꝝ. Querit primo vtrũ corpꝰ sḃ rõe naturalitatis sit sḃm adequatũ pḣie naturalˀ. Et arguit ꝙ nõ. Primo sic. quicqd est sḃiectũ adequatũ pḣie naturalis est adequatum sḃm mobilitatis: sed corpus naturale nõ est subiectũ adequatũ mobilitatis. ergo ꝛc. Minor pꝫ. qꝛ multa sunt mobilia que nõ sũt corpora. vt pꝫ pmo de accidentibus in sacramento altaris: q̃ naturaliter mouentur deorsum. secundo de substãtijs separatis. tertio de potentijs aĩe que mouentur a suis obiectis. quarto de materia q̃ est subiectum generationis ꝛ corruptionis ¶ Secundo sic. quicqd ẽ sḃm adequatum pḣie naturalis ẽ diffinitiuũ passiõis eius adequate scilicet motus vel mobilitatis. Sed motꝰ diffinit̃ p ens ꝛ nõ p corpus. ex tertio huiꝰ. Igit̃ ens ẽ sḃm naturalis pḣie ꝛ nõ corpus. Patet maior. qꝛ propria passio diffinitur p ppriũ eius subiectum ¶ Tertio sic. mobilitas ẽ rõ formalis subi huius sciẽtie. ģ nõ naturalitas. pꝫ ꝯña. qꝛ vniꝰ sḃiecti scibilis ẽ vnica ratio formalis. pꝫ antecedẽs. qꝛ oĩa in naturali pḣia considerata solum ₽m ꝙ subiacent motui ꝛ qeti considerant̃. ex secundo huius.

In oppositum est auctoritas cõmentatoris dicentis hanc sciẽtiã eẽ de natura: ꝛ p consequens eius sḃm eẽ naturale cuiusmodi ẽ corpꝰ vt postea videbit̃. igit̃. Ad hoc ẽ etiã Albertus Egidius ꝛ ẽt doctor subtilis. ꝛ etiã probat̃ ratione qꝛ cũ mobilitas sit pma ꝛ adequata passio subiecti pḣie naturalis illud est huius scientie sḃm cui primo ꝛ cõuertibiliter conuenit eẽ mobile. hõ est corpus. patet. Omne enĩ corpꝰ ẽ mobile. pmo celi. ꝛ oẽ mobile ẽ corpus. ex scḋo huius. ¶ In qõne erũt tres articuli. In pᵒ declarabuntur termini questionis. In scḋo rñdebit̃ ad quesitũ. In t̃tio mouebunt̃ dubia

¶ Quantum ad primum articulum.

Primo sciendum ꝙ in titulo questionis sũt quinqꝫ termini declarãdi scilicet subietũ. rõ formalis subi. corpus naturale vel naturalitas. ꝛ pḣia naturalis. Pro declaratione primi ponitur talis distinctio. ꝙ in qualibet scientia est duplex sḃm adequatum. s. mãle ꝛ formale. Ad hoc ꝙ aliquid sit sḃm materiale alicuius sciẽ sex conditiones requiruntur. Prima est ꝙ sit quiditas diffinibilis. qꝛ diffinitio subiecti ẽ medium potissime demõstrationis. Secunda ẽ ꝙ sit qditas nõ inclusa in aliqua priori qditate ad illã sciam pertinente. qꝛ tunc illa prior quiditas eẽt primum sḃm. Tertia ꝙ sit primo nota. qꝛ de subiecto opꝫ pcognoscere qd ẽ. ex primo posteriorum. Quarta ꝙ illa quiditas consideretur in illa scia ₽m eius ppriam rõnem ꝛ absolutam ꝛ formalẽ. ppriã dico. qꝛ si sub rõne alterius: illud alteꝝ eẽt sḃm. Absolutam dico quia oẽ respectiuũ presupponit absolutũ: ꝛ ita nõ põt eẽ rõ pma. Formalem dico qꝛ forma vel qditas rei ẽ principium cognoscendi eam. Quĩta conditio ẽ ꝙ virtualiter ꝯtineat noticiã oĩum ṽitatũ illius hitus. qꝛ sḃm cõtinet suã diffinitionẽ que est pncipiũ demonstrandi quãlibꝫ passionẽ ð subiecto ĩ scientia cuius est subꝫ. Sexta conditio ẽ ꝙ talis quiditas sit adequata sciẽ cuiꝰ ẽ subiectum sic ꝙ oĩa sub ea contenta pertineãt ad talem sciam p se: ꝛ oẽ p se cõsideratũ in tali scia sit p se reducibile ad talem quiditatẽ vel ad tale subiectũ. Sed ad subiectum formale siue ad subiecti formalem rõnem duo requiruntur. Primo ꝙ sit ꝯuertibilis cũ subiecto materiali: ꝛ ꝙ nõ sit aliquid sub eo constitutũ p differẽtiã eẽntialem vel accidentalem. Scḋo ꝙ sit pus ꝛ perfectius omni passiõe demõstrabili de subiecto materiali. qꝛ se debet hr̃e ad sḃm materiale sicut abstractum ad concretũ vł saltẽ sicut aliqd ei adeqtũ.

Secundo sciendũ ꝙ p declaratione secũdi termini talis distinctio ponit̃. s. ꝙ rõ formalis est duplex. s. obiectiua pp quã aliquid ẽ obiectũ materiale alicuiꝰ potẽtie. vt colorẽitas pp quã color est obiectum visus. Alia ẽ rõ formalis sḃiectiua. s. ppter quã quiditas aliqua est precisum materiale sḃm alicuiꝰ sciẽtie ¶ Pro tertio termino hic delarãdo põit̃ hec distinctio. s. ꝙ corpꝰ est duplex. s. naturale ꝛ mathematicũ. corpꝰ naturale ẽ qdã qditas sḃalis cõposita ex materia ꝛ forma corporeitatis: corpꝰ mathematicũ est qͣtitas ĩcludẽs trinã dimẽsionem

scꝫ lõgũ latũ ⁊ profũdũ. Et de hoc non hic est ad
propositũ. sꝫ de p̃mo. ¶ Pro declaratiõe quar
ti scꝫ termini dicit̃ ꝙ nãle est idẽ vt ad proposi/
tũ q̃d nãm hñs. Natura aũt ex scdo hui⁹ est p̃nci
piũ mot⁹ ⁊ q̃etis. s. materia vel forma rei mobilis.
¶ Pro 5° t̃mino h̃ d̃clarãdo d̃r ꝙ phia natura
lis ẽ scia ꝯsiderãs de rebus naturalibus.

Tertio sciendũ ꝙ de subiecto nãlis phie tres fuerũt opiniones p̃ncipales.
¶ Prima ẽ doctoris sci. s. ꝙ ens mobile ẽ subꝫ
hui⁹ scie: q̃ põt h̃re triplicẽ itellectũ. s. ꝙ istud ag/
gregatũ ens mobile ex ente ⁊ mobilitate forma
liter capta ẽ subꝫ hui⁹ scie. ⁊ hoc ẽ falsũ. q̃ mobi/
litas ẽ passio demõstrabilis i hac scia d̃ subo ei⁹
Patet sic arguẽdo. oẽ ens hñs nãm ẽ mobile. sꝫ
corp⁹ vel ens nãle ẽ ens hñs nãm. igit̃ ẽ mobile.
Subꝫ aũt aut rõ formalis subi nõ ẽ demõstrabi
lis i scia cui⁹ ẽ subꝫ cũ de subo p̃supponat̃ i q̃libꝫ
scia saltẽ sp̃ãligd ẽ ⁊ q̃ ẽ. ¶ Itẽ. de ente ꝑ acci/
dẽs nõ ẽ scia tãq̃ de subo scibili. ex sexto metha
physice. ens mobile dicto mõ acceptũ ẽ ens per
accñs cũ sit aggregatũ ex subõ ⁊ passione. g̃ ⁊c̃.
¶ Scõs itellect⁹ dicte opionis talis ẽ ꝙ ens in
sua cõitate acceptũ ẽ mãle subm̃ hui⁹ sciẽtie. Et
mobilitas ẽ ei⁹ rõ formalis. ⁊ hoc stare ñ põt. q̃
si sumat̃ mobilitas formaliter tanq̃ d̃ria ꝯ̃hens
ens accñtaliter tc̃ hec scia eẽt metaphysice sub/
alternata. Si ṽo mobilitas sumat̃ circũlocuti/
ue ꝓ nãlitate vt ẽ d̃ria eẽntialis ꝯ̃hẽs ens ad de/
terminatã ꝑtẽ entis. tũc hec scia eẽt pars meta/
physice cũ eadẽ sit scia toti⁹ ⁊ ꝑtis. ⁊ h̃ mõ proce
dit rõ Egidij ꝯtra dictã opionẽ. ¶ Terti⁹ itelle
ct⁹ dicte opionis ẽ ꝙ aliq̃ determiata ꝑs entis. s.
ens naturale cui⁹ rõ formalis ẽ mobilitas nõ for
mal̃r accepta sꝫ circũlocutiue pro naturalitate
ẽ subm̃ hui⁹ scie. sꝫ h̃ mõ ens mobile idẽ ẽ q̃d cor/
p⁹ mobile vel ens naturale. Et sic dcã opio vera
ẽ: ⁊ hic itellect⁹ terti⁹ ẽ sẽsus p̃fati doctoris vt pꝫ
ituẽtib⁹ doctrinã ei⁹. hꝫ ipse ẽt alibi ꝙ corp⁹ mo/
bile q̃d itelligit̃ de mobili circũlocutiue dcõ pro
naturali ẽ scie naturalis subm̃. ¶ Alia ẽ opinio
Alberti ⁊ Egidij de roma ꝙ corp⁹ mobile ẽ su/
biectũ naturalis phie. q̃d stare ñ põt si mobile su
mat̃ formaliter ꝓpter rões iprobãtes p̃mum in/
tellectũ dcẽ opionis lꝫ sumẽdo ipm circũlocuti/
ue pro naturalitate sit vera. ¶ Alia ẽ opio cano
nici q̃ i aliq̃b⁹ scotizat sꝫ nõ i hoc passu ponẽs sb̃/
stãtiã finitã i cõi acceptã eẽ materiale subm̃ hui⁹
scie. q̃ ꝯuertit̃ cuꝫ p̃ncipali ⁊ p̃ma passione subi
hui⁹ scie naturalis. Sꝫ ista opio supponit vnum
falsũ. s. ꝙ ois substãtia finita sit natural̃r mobilis
q̃d ẽ falsũ de substãtijs sepatis. Et h̃ ẽt ẽ ꝯ̃ phm
i tota phia. licꝫ. n. sb̃stãtie sepate mutẽt locũ q̃n/
q̃ istãtanee: q̃nq̃ ṽo mutatõe cõtinua ⁊ successi
ua. tñ ille mot⁹ nõ ẽ naturalis. q̃ nõ ẽ materie sẽ
sibili cõiũct⁹ q̃d req̃rit̃ ad h̃ ꝙ aliq̃d dicat̃ natura
le. ¶ Pro scdo articulo sit hec.

Conclusio respõsiua ad quesitũ. Corp⁹ sub rõne naturalitatis est su
biectũ adeq̃tũ phie naturalis sic ꝙ corp⁹ ẽ sub/
iectũ materiale. ⁊ naturalitas est subm̃ formale
vel rõ formalis subiecti. hec cõclusio probat̃ pro
vtraq̃ sui ꝑte ꝑ ea que dicta sũt i p̃mo notabili
de cõditõib⁹ req̃sitis ad subm̃ materiale ⁊ ad rõ/
nem formalẽ ei⁹. ¶ Quãtũ ad tertiũ articulũ.

Primo dubitatur. Utrũ de reb⁹ naturalib⁹ sit scia vna. Pro cui⁹ solutõe
supponit̃ ꝙ res naturales sũt quaꝝ eẽ ⁊ diffiniri
depẽdet a materia sẽsibili. Ex quo seq̃tur ꝙ nul
la substãtia sepata: nulluꝫ ẽt accñs sine subiecto
exñs est res naturalis cũ res naturales sine ma
teria eẽ non possint. Deinde ponũtur tres distin
ctiones. quaꝝ p̃ma est: ꝙ res naturales pñt cõsi/
derari dupl̃r. vno modo s̃ꝫ eẽ essentie. s. pro qui
ditatib⁹ abstrahentib⁹ ab exñtia ⁊ ab omni acci/
dente posteriori ipsa exñtia. Alio modo quantũ
ad eẽ actualis exñtie: ⁊ hoc mõ de ipsis nõ est sci
entia: cũ sint corruptibiles: sꝫ bene p̃mo modo.
¶ Scda distictio. d̃ reb⁹ naturalib⁹ eẽ sciaꝫ põt
itelligi dupl̃r. Uno mõ tãq̃ d̃ subiecto p̃mario
⁊ adequato. Alio modo tanq̃ de subiectis secũ
darijs ⁊ inadequatis reducibilib⁹ ad vnum com
mune subiectũ adeq̃tũ. vꝫ: ad corp⁹ naturale.
⁊ sic de ipsis ẽ scia naturalis. nõ ãt p̃mo. ¶ Ter
tia distictio sit hec. scia aliqua potest dici vna du
pliciter. vno mõ formaliter ⁊ intrinsece. ⁊ sic il/
la scia ẽ vna: q̃ secluso q̃cũq̃ alio extrĩseco hꝫ ve
rã vnitatẽ realẽ ꝑ quã formal̃r ⁊ itrĩsece d̃noiat̃
vna. Alio mõ scia põt dici vna extrĩsece ⁊ ab ob
iecto: ⁊ sic scia hꝫ talẽ vnitatẽ q̃lem habet subm̃
totius illius scientie: ita ꝙ si subiectum sit vnuꝫ
genere ⁊ scientia est vna genere. Si vero subie
ctum sit vnum specie scientia est vna specie.
¶ Ex his dicitur ad dubiuꝫ. Primo ꝙ talis ha
bitus rerum naturalium est vnus vnitate speci
fica sic ꝙ tota philosophia naturalis est vna spe
cies de predicamento qualitatis. ¶ Secũdo di
citur ꝙ habitus totalis phie naturalis intrinsece
⁊ formaliter est vnus numero ⁊ i vno intellectu
sic ꝙ ex oibus hitibus cõclusionũ physicaliũ re/

sultat vnus habitus totalis vnitate numerali in vno intellectu. ¶ 3º dicitur q totalis habitus phie naturalis extrinsece et ab obiecto est vnus vnitate generica. quia eius subm est vnum genus. s. corpus naturale. ¶ 4º dicitur q partiales habitus partialium conclusionum phie naturalis habent tantam vnitatem extrinsecam quantam hnt subiecta illarum conclusionum. et tantam hnt distinctionem inter se extrinsecam et obiectiuam quantam hnt subiecta illarum conclusionum: ita q si duo subiecta duarum partialium pclusionum distiguantur spe etiam habitus illarum conclusionum distiguuntur spe. et si subiecta solum distiguuntur numero tunc habitus illarum distinguentur numero. et hoc de distinctione extrinseca et obiectiua.

Secundo dubitatur. Utrum de generabilibus inquantum gnabilia sunt: et de corruptibilibus inquantum corruptibilia sunt sit scia. ¶ Pro cuius solutione sit hec distinctio. generabile et corruptibile pnt sumi dupliciter. Uno mo vt sunt pdicata accntalia iportantia generationem vel corruptionem actualem vel potentialem vt generabile dicatur illud qd generatur vel pot generari. et corruptibile dicatur illud qd corrumpitur vel pot corrumpi: et sic generabilium et corruptibilium inquantum hmoi non est scia cum ista non sint ipossibilia aliter se hre. qd tn requiritur ad obiectum scibile. ex pmo posteriorum. Alio mo pnt accipi pro aptitudinibus vel respectibus aptitudinalibus ad actus: abstrahentibus ab oi existentia actuali vt generabile sit aptum natum generari: et corruptibile aptum natum corrumpi: et sic de corpore naturali in vltima acceptione: et de partibus eius per se secundo modo perseitatis: et etiam de generabilibus inquantum generabilia: et corruptibilibus inquantum corruptibilia sunt: est etiam scia: tenendo ly inquantum non quidem reduplicatiue sed specificatiue.

Tertio dubitatur. Utrum de rebus singularibus sit scientia. ¶ Pro solutione huius dubij sit hec distinctio. singulare est triplex. quoddam. n. est pscindens ab exntia et ab accidentibus posterioribus eo q icludit tm naturam specificam cum differentia indiuiduali. Aliud est singulare pscidens ab accidentibus sed non ab existentia actuali. Aliud est singulare icludens ista quattuor. s. nam specificam. dram indiuidualem. exntiam actualem. et accntia psequentia exntiam ipsam: qd proprie dr discretum et ab alijs cretum et distinctum. vnde de singulari 3º mo dco non est scia. quia est ens per accns. quia pot corrumpi: nec etiam de singulari 2º mo dco. quia pot corrumpi. sed bn de singulari pmo mo sumpto: quia illud in ordine ad inclusa in eo: et ad pdicata per se est incorruptibile: et illo mo singularia ptinent ad artem: et sunt per se in recta linea pntali reponibilia etc.

Ad rationes an oppositum. ¶ Ad primam rndetur concedendo maiorem et negando minorem: et ad pmam pbationem minoris dr q substantie separate non sunt res nales: vt visum est: nec motus earum est nalis: sicut accntia separata a subo non hnt ee nale: nec motus ipsorum est de se nalis pp cam dictam i pmo dubio. vbi dicit q rerum nalium ee et diffiniri depedet a mam sensibili: potentie etiam non mouentur ab obiectis suis motu physico sed metaphysico. ¶ De materia autem negat Albertus q ipsa sit per se primum subm corruptionis vel gnatois: sed mediante forma corpeitatis ei concreata. ¶ Dicitur vlterius q gnatio et corruptio sunt mutatoes nales inquantum sunt termini extrinseci alterationum pviarum quae sp sunt subiue i corpore nali. mam etiam pnullum istam est ab oi forma subali dnudata. ¶ Ad 2am dicendum pcedendo maiorem et negando minorem. Motus. n. diffinitur per ens: non qdem i coi: sed in spali acceptum pro ente in potentia ppiqua ad terminum motus: qd est corpus nale. ¶ Ad 3am dicendum negando ans. et ad pbationem dr q res nales psiderantur in ordine ad mobilitatem: et inquantum subijciuntur mobilitati tanquam passioni et non tanquam roni formali. quibus patet q corpus est subm nale. nalitas vero est ro formalis subi et mobilitas est passio subi nalis. Et hec de qone. seqtur.

Queritur scdo. Utrum ad notitiam completam causati requiratur necessario notitia cuiuslibet cause illius causati. ¶ Arguitur pmo q non. quia qlibet res pplete cognoscitur per suam diffinitionem: sed diffinitio non continet oes cas. ergo ad complete cognoscendum rem non oportet cognoscere oes cas. ¶ Arguitur 2º pma ca est ca cuiuslibet causati. ergo ad cognoscendum qdlibet causatum oportet cognoscere pmam cam. pns est ipossibile. ergo et ans. ¶ Arguitur 3º albus est ca effectiua domus si domificator esset albus: et tn ad complete cognoscendum domum non oportet cognoscere album. ergo ad pletam notitiam causati non requiritur notitia cuiuslibet cause. ¶ In oppositum arguitur auctoritate commentatoris dicentis: ois qui scit se scire aliqd non dicit illud nisi qn sciuerit illud per oes cas tam ppinquas quam remotas. ¶ In questione ista erunt tres articuli sicut in precedenti. ¶ Quantum ad primum.

Primo sciendum est q pro declaratione terminorum questionis ponuntur alique distinctiones. ¶ Prima. duplex est causa. quedam est causa per se sine qua non potest esse nec produci effectus. Alia est causa per accidens

sine qua potest esse ⁊ produci effectus. Causa p se solet diuidi in causā itrinsecā ⁊ extrīsecā. i cāz ꝓpinquā ⁊ remotā. ¶ Scđa distictio. duplex est notitia. q̄dā est notitia simplex q̄ fit p p̄mam ope rationez itellectus: ⁊ vocat eā phs 3º de aīa. sim pliciū itelligentiā. Alia ē notitia complexa q̄ fit p scđam opatione itellectus. ¶ Tertia distinctio. notitia tā complexa q̄ icōplexa est duplex: q̄daz ē pfecta siue completa: alia ē icōpleta. ¶ Quarta distinctio. notitia completa ē duplex. quedā ē simplr completa ⁊ incomplexa. ⁊ est illa q̄ cogno scimus rem ſm oēz moduz ſm quē possibile ē ipaz cognosci: ⁊ tunc notitia completa incomplexa fit cognoscēdo diffinitionē rei continentē oēs cās p se tā ꝓpinquas q̄ remotas illius rei. sed notitia completa complexa fit cognoscēdo determiate oīa predicata possibilia cognosci de ea: ⁊ hoc ſm omnē modum ſm quē possunt de ipa cognosci. ¶ Ex hoc sequitur q̄ ad cognitionē cuiuslibet causati debemus cognoscere cās p se: si talis co gnitio debeat dici completa simplr. ¶ Alia ē no titia completa ī genere: ⁊ est illa p quā cognosci mus rem sub aliqua ratione cognoscēdi ſm oēm modum: ſz quem possibilis est a nobis cognosci sub illa ratione cognoscēdi: vt notitia completa quaz habemꝰ de corpe sub ratione naturalitatis.

Secundo sciēdum q̄ iste liber physicoꝝ in quo Aristoteles determiat de corpe sub ratione naturalitatis diuidit in pro hemiū ⁊ tractatuz. In pte ꝓhemiali phs ostēdit modum ꝓcedendi huius scientie ⁊ diuidit ī tres ptes. In p̄ma intendit talem conclusionē. ¶ In scientia naturali oportet ꝓcedere ex cognitione p̄ncipiorum causarum ⁊ elemētoꝝ ad p̄ncipiata causata ⁊ elemētata: ꝓbat eam phs tali ratione. Oīs scīa cuius sunt p̄nª cause ⁊ elementa proce dit ex cognitione ipsoꝝ ad cognoscendum p̄nci piata causata. ⁊ elementata: sed in scīa naturali sunt principia cause. ⁊ elementa. ergo ī scīa natu rali oꝫ ꝓcedere ex cognitione p̄ncipiorum causa rum ⁊ elementorum ad cognoscendum p̄ncipia ta causata ⁊ elementata. Maiorez ꝓbat p com munē existimatōez oīuz. qꝛ tunc opinamur vnū quodq̄ scire cum cās cognoscimus p̄mas ⁊ p̄nª p̄ma vsq̄ ad elemēta: ⁊ debet capi vsq̄ iclusiue.

Tertio sciēdū q̄ circa hunc textuz icidunt tres difficultates. Prima. vtrum sit saluabile istū actū qui est itelligere causari ex cognitione causarū ⁊ elemētoꝝ ⁊ p̄ncipioꝝ cum itelligere sit actus cuiusdā hitus q̄ vocat intelle ctus: q̄ solū fit ex cognitiōe p̄ncipiorum. ¶ Pro solutiōe huius difficultatis ponūtur due distin ctiones. Prima est ɔmētatoris: ⁊ est hec. Duplex est scīa. quedam est scīa perfecta: ⁊ est illa que fit per causam sciri. Alia est iperfecta: ⁊ est illa que fit sine causa: ⁊ subdit ɔmētator: q̄ per itelligere phs innuit sciam iperfectā: ⁊ per scire sciam per fectā. ¶ 2ª distinctio. intelligere capitur duplr. Uno modo cōiter pro actu denoīato a potētia itellectiua: ⁊ sic omnis actus itellectiuus potest dici intelligere. Alio modo accipitur specialr ꝓ actu denoīato ab habitu intellectiuo. scilicet ab habitu p̄ncipioꝝ qui dicit intellectus. ⁊ tunc non omnis actus intelligendi vocat intellectus: sed solū actus itelligēdi quo cognoscimus p̄ncipia. ex hoc patet solutio huius difficultatis. ¶ 2ª dif ficultas est. vtꝝ ista tria. p̄ncipia. cause. ⁊ elemē ta sint synonoma. Pro cuius solutione ponitur talis distinctio. p̄nᵐ causa ⁊ elemētū possunt ca pi duplr: vno modo cōmuniter. ⁊ sic sunt nomi na synonoma. Alio modo possunt capi proprie: ⁊ tūc p̄ncipiū soluz dicit de causa extrinseca. s. de efficiente ⁊ fine. ⁊ elementa de causa intrinseca . s. de materia ⁊ forma. ⁊ causa est nomen vtriq̄ commune. Et hāc differentiam ponit commen tator. i 2º methaphysice. sed hic dicit q̄ ista non sunt synonoma. quia nomina synonoma non vsi tantur in scientia demonstratiua. Ideo per prin cipia intelligit phs causas agentes mouentes. ⁊ per causas intelligit causas finales. ⁊ per elemē ta intelligit causas que sunt partes rei. s. mate teriam ⁊ formam. ¶ 3ª difficultas vtrum scien tia naturalis procedat ex principijs causis ⁊ ele mentis. ¶ Ad hanc respondet commentator q̄ quedam sunt scientie que solum ɔsiderāt de vna causa. scilicet de causa formali vt mathematice: quedaz de tribus causis. vt scientia diuina: scilꝫ methaphysica. quedam de quattuor sic̄ scientia naturalis. qꝛ scientia naturalis demonstrat oēs causas vt probat philosophus secundo huius. ¶ Quantum ad 2ᵐ articulum ponitur.

Conclusio Ad notitiam simplr ⁊ ɔpletam causati reqritur cognitio cuiuslibet cause p se illiꝰ causati. pꝫ. qꝛ si ignoraret vna causa per se: ⁊ tē scita ſa causa causatū posset cognosci per illaz causam. ⁊ sic non fuisset cognitum cognitione ɔpleta ⁊ simplr pfecta ⁊c. ¶ Quantū ad tertium articulum.

Dubitatur Utrū sit saluabile aliquam sciaz hr̄e cās pricipia ⁊ ele

menta. ¶ Ad soluendū hoc dubiū ponitur vna suppositio ⁊ vna distinctio. Suppositio ē hec. cā ꝑncipiū ⁊ elemētū capiunt̄ hic in lr̄atione ꝓpria eo modo quo expositū ē i tertio notabili. Distinctio ē hec. sciam eē cātam ꝑncipiatam ⁊ elementatam pōt intelligi dupl'r. vno modo ꝑ denoīatione intrinseca ita ꝙ scientia sit vna res habēs veram causam materialem. verā causā formalem efficientem. ⁊ finalem. Alio modo ꝑ denoīationē extrīsecam ⁊ obiectiuā. ita ꝙ scia non sit res hn̄s illas causas: sed subiectum scie. ⁊ a denoīatione subiecti accipiatur denoīatio ipius scie. ⁊ tūc illa est ꝑncipiata cāta ⁊ elementata cuius subm ē ꝑncipiatum causatum ⁊ elementatum. Ex his dicitur ad dubium primo ꝙ huius scie nulla ē causa materialis nec formalis. pꝫ. qꝛ nullius forme sinplicis abstractiue est causa materialis aut formalis. sed quelibꝫ scia ē forma simplex abstractiua. ergo nullius scientie est causa materialis nec formalis. ¶ Scḋo dicit̄ ꝙ cuiuslibet scientie est cā finalis ⁊ efficiens. patet. qꝛ quelibet scientia ē ens ꝓductum. ergo quelibet scientia habet causam efficientem ⁊ finalem. vnde quilibet intellectus est causa efficiens sue scientie acquisite. ⁊ ꝓpri⁹ actus cuiuslibet scientie est causa finalis illi⁹ scientie. Et lꝫ dicatur cōiter ꝙ cuiuslibꝫ scie sunt q̄tuor cāe. hoc tn̄ nō est verum accipiendo causas proprie. sed si capiatur causa formalis transsumptiue ꝑ forma ⁊ modo procedendi. ⁊ similiter causa materialis pro materia circa quam. tunc cuiuslibet scientie sunt quattuor cause.

Secundo dubitatur. Qualiter est saluabile istam scientiam ꝓcedere ex ꝑncipijs causis ⁊ elementis: que sunt notiora nature: ⁊ tn̄ in sequenti parte dicetur ꝙ ista scientia procedit ex notioribus nobis. ¶ Ad soluendum hoc dubium ponitur talis distinctio. aliquā scientiam procedere ex aliquibus potest itelligi dupliciter. Uno modo ꝙ ꝓcedat ex illis tāquā ex omnino primis nō inuestigando eoꝝ cognitionem. sed supponendo ea eē cognita ⁊ ex cognitione ipoꝝ procedere ad cognitionem alioꝝ. Alio modo potest intelligi ꝙ procedatur ex illis sic ꝙ primo inquiratur cognitio eorum ex aliquibus que supponuntur esse nota: ⁊ habita cognitione ipsorum fiat processus ad cognitionem aliorum ¶ Ex hoc respondet̄ ad dubium. pmo ꝙ ista scientia procedit a notioribus nobis tanq̄ ab oino ꝑmis supponendo eorum veritatem vel cognitionem. ex cognitione ipsorum ingrit cognitionē principioꝝ cāꝝ ⁊ elementorum: qua habita ipa procedit ex cognitione illorum ad cognitionem conclusionum principaliter intentarum.

Tertio dubitatur. Utrum ad perfecte cognoscēdū res nāles sit necesse cognoscere cās ꝑmas ⁊ ꝑma ꝑncipia. Pro cuius solutiōe sit hec suppositio ꝙ. ſm cōmentatorē phs per causas primas intelligit mām ꝑmā ⁊ vltimā formam. ⁊ per principia ꝑma intelligit ꝑmū efficiens ⁊ vltimū finē. ⁊ per elementa intelligit partes rem intrinsece cōponetes. Pro quorum euidentia ponuntur due distinctiones. Quarum ꝑma ē. ꝙ materia ē duplex. s. ꝑma ⁊ scḋa. ¶ Materia prima ē materia denudata ab oī forma. sic ꝙ nō sit cōposita ex aliqua forma. sed oīo sit simplex ⁊ irresolubil'. ⁊ metaphysicalis. Materia secunda est cōposita ex materia prima ⁊ aliqua forma: sicut corpus qḋ ē compositum ex materia ⁊ forma corporeitatis dr̄ eē materia animalis. ⁊ caro ⁊ ossa dicunt̄ materia hominis. ¶ Secūda distinctio. duplex est forma. s. vltima ⁊ non vltima Ultima forma est illa q̄ nō ē vlterius resolubil'i materiam ⁊ formā. ⁊ ē simplex sicut ē forma elementorum. Forma non vltima ē illa que est resolubilis in materiam ⁊ formam. sic forma mixtoꝝ q̄ icludit formas quattuor elementoꝝ ⁊ i illas est resolubilis. ⁊ h̄ intelligendum est de forma toti⁹ ¶ Ex hoc dicitur ad dubiū ꝙ ad pfecte cognoscendum res naturales necesse est cognoscere ꝑmas causas ⁊ ꝑncipia prima vsq̄ ad elementa.

Ad rationes añ oppositū. ¶ Ad ꝑmā dicitur ꝙ duplex ē diffinitio: quedā enim datur per oīa genera causarū ⁊ illa diffinitione simpliciter pfecte cognoscitur diffinitum saltem quo ad quid ē. Alia ē diffinitio q̄ datur solum per duas causas intrinsecas. s. ꝑ materiam ⁊ formā. aut ꝑ vnā. s. per formam. ⁊ q̄libet diffinitione diffinitum cognoscitur perfecta cognitione. non quid ē simpliciter. sꝫ duob⁹ generib⁹. vel i vno genere cāe. ¶ Ad scḋam dr̄ cōcedendo totū ar^m. s. ꝙ ad cognoscendum cognitiōe simpliciter perfecta rem naturalē oportet cognoscere primā causam. non tn̄ secundum omnem modum quo est cognoscibilis. sed sufficit ꝙ cognoscatur ſm illam habitudinē quam habet ad illud causatum. ¶ Ad tertiam distinguo maiorē. Duplex enim est causa. s. ꝑ se. ⁊ per accidens ad cognitionem autem completam effectus requiritur necessario cognitio cause per se: non autem cause per accidens. sicut ad cognitionem

domus requiritur necessario cognitio domificatoris. non aũt cognitio albi. Et hec de questione.

Queritur tertio. Utrum minus vniuersalia sint prius nota magis vniuersalibus ¶ Arguitur primo ꝙ nõ. illud est primo notũ intellectui cuius singulare ꝑmo mouet sensum. ſꝫ singulare magis vl̃s magis mouet sensuꝫ. igit̃ magis vniuersale est prius notum q̃ minus vniuersale. ¶ Scđo sic. magis ꝯfusa sũt ꝑus nota minꝰ confuſ. sed magis vniuersalia sũt magis cõfusa q̃ minus vniuersalia. ergo sunt prius nota ipsis ⁊ Maior ē phi in textu. Minor probatur. quia cõmunitas ē ꝑncipiũ ꝯfusiõis. ¶ Tertio sic auctoritate philosophi q̄ probat tribꝰ signis vniuersale esse ꝑus notum singulari. ⁊ ꝑ singulare intelligit minus vniuersale. Et confirmatur auctoritate Auicẽne dicẽtis. ꝙ ens ⁊ res prima impressione inprimuntur ĩ aĩa nr̃a. ¶ In oppositum arguit̃ auctoritate phi dicentis ꝙ magis confusa sunt nobis ꝑus nota. ⁊ cõmentator ꝑ magis cõfusa intelligit magis cõposita: sed minus vniuersalia sũt magis cõposita q̃ magis vniuersalia. ğ sunt priꝰ nota. ¶ In questione erunt tres articuli vt sup̃. Et quantum ad primum articulum.

Primo sciendum ꝙ pro declaratiõe terminorum questiõis ponende sũt due suppositiones ⁊ tres distinctiones. ¶ Pria suppositio ē ꝙ minus vniuersalia sũt minus communia siue ĩferiora respectu supiorum suorum. sed magis vniuersalia sunt magis cõmunia vel supiora respectu suoruꝫ ĩferioꝝ. ¶ Scđa suppositio ē ꝙ oẽ totũ ē cõfusum respectu suaꝝ partiũ Ex istis aũt oritur difficultas. vtrum magis vniuersalia sint minꝰ vniuersalibꝰ cõfusiora. Pro cuius dubij solutione ponitur hec distinctio. ſ. ꝙ triplex ē confusum. ſ. confusione partium subiectiuarum vt totum vniuersale. ⁊ confusione partium eẽntialium sicut totũ essẽtiale vel diffinibile. vel confusione partium integralium sicut totum integrale. ¶ Ex quo sequitur ꝑmo ꝙ totũ vniuersale ē solum cõfusum potentiali cõfusione cũ ꝯtineat ptes suas potẽtialr̃. Sed totum integrale ē cõfusũ actuali cofusione cũ cõtieat suas ptes actualiter. ¶ Scđo sequit̃ ꝙ totũ eẽntiale ⁊ integrale ē simpl̃r magis cõfusũ q̃ totum vniuersale. Ex dictis elicitur documẽtum ꝙ confusum simpl̃r ē totum eẽntiale quo ad intellectũ. ⁊ totum integrale quo ad sensum. totuꝫ vniuersale ē confusuꝫ ſm quid. q₂ in potentia tm̃. Prima distinctio talis ē. triplex est primo cognitum. ſ. ꝑmitate adequationis. cuiusmodi ē illud qđ adeq̃te ꝑdicatur de oĩ ꝑ se intelligibili. vel ē illud qđ est obiectum adequatũ potẽtie. Aliud est primo notum ꝑmitate ꝑfectionis. cuiusmõi ē ꝑfectiꝰ intelligibile inter oĩa sub obiecto intellectus cõtenta. Tertio aliq̄d ē primo cognitum ꝑmitate generatiõis. cuiusmõi ē illđ cuiꝰ cognitio ꝑ in ĩtellectu causatur. ⁊ de tali primo cognito querit presẽs questio. ¶ Scđa distictio ē hec. triplex ē noticia. ſ. actual̃ qua aliq̄d actuał̃r cognoscit̃. Alia est noticia habitualis qua aliquid habituał̃r est cognoscibile. Alia est cognitio virtualis qua aliquid cognoscitur ad cognitionem alterius. vt cognoscens hominem notitia virtuali cognoscit essentialiter vel per se inclusa in eo. ſ. aĩal ⁊ rõnale ⁊ risibile. ¶ Tertia distictio ē hec. duplex est noticia actualis. ſ. confusa qua res cognoscit̃ vt per nomen diffiniti significatur. ⁊ distĩcta qua res cognoscitur vt ꝑ diffinitioneꝫ. i. terminos designat̃ ¶ Ex istis aliq̃ difficultates oriunt̃. ¶ Pria q̄d est ꝑmo notuꝫ ꝑmitate adequationis. Ad quã rñdet̃ ꝙ ens. ¶ Scđa difficultas. q̄d est ꝑmo notũ ꝑmitate ꝑfectiõis. Ad quã rñdetur ꝙ deꝰ ē ꝑmo notum ꝑmitate perfectionis. 2º substantia. 3º accidens. ¶ Tertia difficultas ē. quid ē ꝑmo notuꝫ via generationis confuse ⁊ actualiter. Ad quaꝫ respondetur ꝙ singulare sensibile quod ꝑmo mouet sensum. postea eiꝰ species specialissima. ⁊ sic semper ascendendo vsq₃ ad primum predicatũ scilicet ens. ¶ Quarta difficultas. q̄d est prĩo notum via generationis noticia actuali distincta Respondetur ꝙ ens. deinde genus generalissimum. ⁊ sic semper descendendo vsq₃ ad singulare ⁊ ens perfecte ⁊ totum cognoscitur. q₂ simpliciter simplex vel totaliter scitur vl̃ totaliter ignoratur. ¶ Quinta difficultas ⁊ sexta ĩ dubijs sequẽtibus ponentur.

Secundo sciendum ꝙ in ista parte ꝓhemiali phs dat modos cognoscẽdi ꝑncipia cãs ⁊ elemẽta. ex quibus procedit scia nãlis ⁊ ĩtẽdit duas ꝯclusiones. Pria est hec. oꝫ tradere cognitiõeꝫ cãꝝ ꝑncipioꝝ ⁊ elemẽtoꝝ ex cognitiõe ꝯpositoꝝ ex ipis. ꝓbat phs tali rõe. q₂ necesse ē ꝓcedere ex notioribꝰ nob̃ ad nota ⁊ certiora nature. ſꝫ ꝯposita ex ꝑncipijs ⁊ causis sũt nobis notiora. ⁊ cãe ⁊ ꝑncipia sunt notiora natur̃. ğ oꝫ tradere cognitionem ꝑncipioꝝ cãꝝ ⁊ elemẽtoꝝ ex cognitione cõpositorum ex ꝑis. maiorem

ꝓbat: ĩnata est nobis via ꝓcedere ex nobis noti
oribus in notiora ⁊ certiora nature. Ex hoc rẽo
uet dubiũ: q̃ aliquis posset credere ꝙ eadẽ es
sent nobis nota ⁊ nature. phs remouet dubiũ ⁊
dicit ꝙ ñ nobis notũ ẽ illd̃ qd̃ simplr̃ ẽ notũ. i. na
ture. minorẽ sue rõnis ꝓbat sic. sũt. n. ꝑus nobis
nota ⁊ manifesta cõfusa magis. Posteriꝰ autem
ex his sunt cause ⁊ principia elemẽta diuidenti
bus hec. i. illis qui diuidunt cõposita ĩ elemẽta.
¶ Scd̃a cõclusio. habita cognitiõe cãꝝ ⁊ ꝑnci
pioꝝ oꝫ ꝓcedere ex magis vniuersalibꝰ. s. causis
ad singularia ⁊ ad cãs minꝰ vniuersales: ꝓbat
eã phs tribꝰ signis. Primũ. totũ sensibile ẽ notiꝰ
ᷤ sẽsũ suis ꝑtibꝰ: g̊ signũ ẽ ꝙ vniuersale ẽ notiꝰ
ᷤm ĩtellectũ q̃ȝ singulare. tenet cõseq̃ntia. q̃ vni
uersale ẽ q̊ddã totũ: multa ãt cõprehẽdit vt par
tes. ¶ Scd̃o ẽ. diffinitũ ẽ notiꝰ ꝑtibꝰ diffiniẽtibꝰ
g̊ signũ ẽ ꝙ vniuersale ẽ notiꝰ singulari: añs pro
bat ꝙ nomẽ diffinitũ significat q̊ddã totũ cõfu
sũ: vt circulus: sed diffinitio eiꝰ diuidit ĩ singula
ꝑncipia diffinienda. ¶ Tertiũ signũ. ꝙ pueri ꝑ̊
appellãt oẽs viros prẽs: ⁊ oẽs femias mr̃es. po
stea d̃terminãt vnũq̊d̃q̃ȝ. g̊ signũ ẽ ꝙ vniuersale
est notiꝰ singulari: ⁊ ꝑ singulare ᷤm ꝯmẽtatorem
phs nõ ĩtelligit ĩdiuiduũ: sꝫ ĩtelligit minꝰ vniuer
sale vel speciẽ specialissimã vel aliq̃d sibi simile.

Tertio Sciendũ ꝙ circa hũc textũ ĩcidũt
tres difficultates. ¶ Pria est. qua
liter est saluabile ꝙ ꝑncipia sint notiora ꝑncipa
lit̃ nature: cũ ꝑncipiata sint ꝑfectioris ẽtitatis: ⁊ ꝑ
fectioris intelligibilitatis. Pro solutiõe huiꝰ po
nitur talis distictio: aliq̃d põt eẽ priꝰ notum natu
ra quadruplr̃. Primo qd̃ põt intelligi alio non
intellecto: ⁊ sic magis vniuersalia sunt notiora
nature. Alio mõ. illud est priꝰ notũ natura quod
ꝑmo ⁊ ꝑncipaliꝰ intendit̃ a natura: ⁊ sic species
specialissima est ꝑmo nota nature: cũ natura itẽ
dat conᷤuare eẽ specificum. Tertio aliquid est
priꝰ notũ natura qd̃ est prioris ⁊ ꝑfectioris natu
re ⁊ entitatis: ⁊ sic cõposita sũt notiora nature su
is ꝑtibꝰ. 4º. illud est priꝰ notũ natura quod est ꝑ̊
mũ in operatione nature: siue illud a quo natu
ra incipit operari: ⁊ sic principia sunt notiora na
ture ꝑncipaliter: q̃ natura incipit operari a pri
cipijs. ¶ Scd̃a difficultas. qualr̃ sunt sit̃ salua
biles due cõclusiones textꝰ cũ ꝑma dicat confu
sa ⁊ cõposita siue minus vniuersalia esse notiora
principijs ⁊ elemẽtis: ⁊ secũda dicat magis vni
uersalia esse notiora minꝰ vniuersalibꝰ. Pro so
lutione huiꝰ difficultatis ponit̃ talis distictio cõ
mentatoris 8º. physicoꝝ: que est hec. In scia natu
rali ẽ duplex ꝓcessus. ꝑmus e ab effectu ad cãȝ.
scd̃s est a cã ad effectum. ex quo habetur totus
ꝓcessus phie naturalis. q̃ phia naturalis ex co
gnitione ꝯpositoꝝ ꝓcedit ad cognitionẽ ꝑncipio
rum illoꝝ cõpositoꝝ. 2º. ex ꝑncipijs causis ⁊ elemẽ
tis vniuersalibꝰ siue corpoꝝ in vniuersali proce
dit ad causas minus vniuersales. s. ad cãs parti
culariũ corpoꝝ naturalium vt a causis corporis
celestis ad causas corporis mixti. ⁊ sic d̃ alijs. Ex
his pꝫ ꝙ nõ est repugnantia in conclusionibus cũ
prima dicat composita eẽ notiora magis vniuer
salibus. ⁊ 2ᵃ dicat causas vniuersales. i. corporis
naturalis in vniuersali eẽ notiores causis corpo
rum singularium. q̃ ᷤm cõmentatorẽ ꝑ cãs vni
uersaliũ ĩtelligit causas naturales vniuersales
⁊ ꝑ singularia intelligit cãs minus vniuersales.
¶ Tertia difficultas. vtrũ eadẽ sint nobis nota
⁊ nature. Ad quam rñdetur ꝙ ĩ metaphysicis ea
dẽ sũt nob̃ nota ⁊ nature: sed nõ in naturalibus
¶ Quantum ad secundum ponitur.

Conclusio. minꝰ vniuersalia sunt prius
⁊ magis nota via generatio
nis ⁊ confuse magis vniuersalibus. ⁊ hoc suppo
sitis tribus cõditionibꝰ. Prima ꝙ minus vniuer
salia sunt simpliciter magis cõfusa q̃ȝ magis vni
uersalia. sicut declaratũ est in primo notabili. se
cunda ꝙ singulare mouens sensum ad cognitio
nem istorum vniuersaliũ sit ĩ distĩcta ⁊ debita ꝓ
portione ⁊ distãtia. sic ꝙ sensus statim possit iudi
care ipm eẽ alicuius distincte speciei specialissi
me. tertia ꝙ hic intelligitur de cognitiõe actuali
⁊ non habituali. ꝓbatur sic. q̃ cã naturalis non
impedita obiecto debite approximato causat ef
fectum nobiliorem quem põt causare: sed intelle
ctus est causa naturalis nõ ĩpedita ⁊ obiecto suf
ficienter approximata: ergo causat effectum no
biliorem quem põt causare: sed effectus nobilior
⁊ ꝑfectior quem possit causare intellectus ẽ cõce
ptus singularis vel alicuius minus vniuersalis.
ergo intellectus primo intelligit singularia ⁊ mi
nus vniuersalia q̃ȝ magis vniuersalia. ⁊ hec de
secundo articulo. ¶ Quantum ad tertium.

Primo dubitatur. vtrũ magis vniuersa
lia sint prius nota minus vniuer
salibus noticia habituali. ¶ Ad soluẽdũ hoc du
biũ est supponendũ ꝙ notitia habitualis est noti
cia remanens ĩ intellectu post noticiam actualeȝ
ipsius intelligibilis. ¶ Ex hoc respõdetur ad du
biũ ꝙ noticia habitualis ⁊ cõfusa magis vniuer

saliū est prior ꝙ̃ notitia habitualis ꝛ ꝯfusa min⁹ vniuersaliū. ꝛ notitia actualis ꝛ distincta minus vniuersaliū ē prior ꝙ̃ notitia habitualis ꝛ distincta magis vniuersaliū. pꝫ qꝛ ī notitia habituali ē euersus ordo ab ordine notitie actualis. et ideo p̄mo confuse cognita notitia actuali sūt vltimo confuse cognita cognitione habituali.

Secundo dubitatur. Utrū ordo distincte ꝯcipiēdi sit prior ordine cōfuse ꝯcipiendi. ¶ Pro solutōe hui⁹ dubij ē supponēdū ꝙ ordo cōfuse ꝯcipiēdi est ille in quo fit ꝓcessus a p̄mo cōfuse cognito ad vltima ꝯfuse cognita. sic est ordo quo ꝓcedimus a cognitōe minus vniuersaliū ad cognitionē magis vniuersaliū. sed ordo distincte cōcipiēdi est quo ꝓcedim⁹ a p̄mis distincte cognitis ad vltima distincte cognita. ¶ Ex hoc rñdet ad dubiū ꝙ cōparando vnū totalē ordinē ad aliū: tot⁹ ordo cōfuse cōcipiendi p̄cedit totū ordinē distincte cognoscēdi: ita ꝙ itellectus noster p̄ma intellectione quā hꝫ intelligit singulare cōfuse ꝛ postea spēꝫ spālissimā illi⁹ singularis. ꝛ sic semp ascēdēdo vsqꝫ ad sup̄mū p̄dicatū exclusiue: qꝛ sup̄mū p̄dicatū. s. ens non pōt intelligi cōfuse. pꝫ qꝛ nullus cōcept⁹ simpl'r simplex pōt intelligi cōfuse. sed cōcept⁹ p̄mi p̄dicati est simpl'r simplex cū nō sit resolubilis in alios cōceptus supiores. ergo nō pōt itelligi cōfuse. maior pꝫ p vnā regulā euidētē que est hec. Oē simpl'r simplex aut total'r scitur. ꝛ sic distincte cognoscitur. aut totaliter ignoratur cū nō babeat aliqd scdm ꝙ possit sciri: ꝛ aliquid scdm ꝙ possit ignorari. quia tunc non esset simpliciter simplex.

Tertio dubitat' quat'r est saluabile ꝙ diffinitū sit notius partib⁹ diffiniētib⁹. ¶ Pro solutōe hui⁹ dubij est supponēdū ꝙ diffinitū est simpl'r cōfusū respectu suarꝫ partiū diffiniētiū. Ex hoc sequitur ꝙ diffinitū est p̄mo notū cognitiōe cōfusa. Et si dicatur ꝙ partes diffiniētes sunt magis vl'es ꝙ̃ diffinitū. sꝫ magis vniuersalia sūt magis cōfusa. Ad hoc pōt p̄mo dici ꝙ magis vl'ia sunt magis cōfusa s'm qd. s. confusione partiū potētialiū siue subiectiuarꝫ. sed diffinitum est simpliciter magis confusum partibus diffiniētibus cū sit cōfusum cōfusione partiū actualiū. ¶ Uel etiā potest dici ꝙ magis vniuersale pōt cōparari ad minus vniuersale dupliciter. vno modo ꝓ quanto cōtinet min⁹ vniuersale p modū ptis subiectiue. ꝛ sic magis vniuersale est magis cōfusum ꝛ prius notum notitia confusa. Alio modo pōt cōparari ad min⁹ vniuersale s'm ꝙ ē pars essentialis min⁹ vniuersalis. ꝛ sic minus vl'e est magis cōfusū ꝛ prius notū notitia cōfusa ꝙ̃ sit magis vl'e. ꝛ hec de tertio articulo.

Ad rationes Ad p̄mā dr̄ ꝯcedēdo maiorē ꝛ distinguendo minorē. qꝛ singulare magis vniuersalis mouere sensum pōt intelligi dupl'r. vno mō ꝙ singulare eēt in debita ꝓportione ꝛ distātia. ꝛ sic negatur. alio mō ꝙ eēt in maxima distātia ꝛ nō in debita proportiōe. ꝛ sic ꝯceditur. ¶ Ad scdam dr̄ ꝙ magis vniuersalia sunt magis cōfusa s'm qd ꝙ̃ minus vniuersalia. qꝛ solū sunt ꝯfusa ꝯfusione potētiali siue ꝯfusione partiū potentialiū. sed min⁹ vniuersalia sunt magis ꝯfusa simpl'r. quia sunt confusa ꝯfusione actuali siue partiū actualiū. ¶ Ad tertiam dicitur ꝙ Aristoteles nō comparat magis vniuersalia ad minus vniuersalia. sed comparat causas corporis naturalis in vniuersali ad causas particularium corporꝫ naturaliū: vt visū est in t'tio notabili. Et ad ꝯfirmationē dr̄ ꝙ ens ꝛ res p̄ma impressione imp̄mūtur i aīa verꝫ ē in ordine distincte cōcipiēdi: sed nō in ordine cōfuse concipiendi cum non possint cognosci confuse vt dictum est in secundo dubio. ꝛ hec de questione.

Queritur quarto cōsequenter. vtrū philosophus naturalis babeat disputare contra parmenidem et mellissum negātes principia philosophie naturalis. ¶ Et arguitur primo contra presuppositum. quia parmenides ꝛ mellissus dicebant esse tantum vnum ens ꝛ illud esse principium philosophie naturalis. ergo non negabāt principia philosophie naturalis. ¶ Secūdo arguitur. phs. 4.° methaphysice disputat cōtra negantes sua p̄ncipia. ergo et philosophus naturalis babet disputare contra negantes sua principia. patet cōsequentia. quia sicut se habent p̄ncipia methaphysice in methaphysica ita se habent p̄ncipia physice in physica. ¶ Tertio arguitur sic. phs in sequenti capl'o disputat cōtra parmenidem ꝛ mellissum qui negauerunt p̄ncipia philosophie naturalis. ergo ꝛc. ¶ In oppositum arguitur auctoritate phi. ¶ In ista qōe erūt tres articuli vt prius. ¶ Quantum ad primum.

Primo Sciendum est ꝙ pro declaratione terminorum ponūtur alique distictōes ꝛ aliq̄ suppositiōes. ¶ Prima suppositio. oīs ꝓpositio cōsiderata i aliq̄ scia aut ē p̄ncipiū illius scientie aut deducibilis ex illis prin-

cipijs illi⁹ scientie. Ex hoc ponit̃ talis distictio. in scia naturali otingit errare dupl̃r. p̃ negando pncipia p̄hie naturalis. 2° negando conclusiões deducibiles ex pncipijs. ¶ Pro secundo ponit̃ tale documentũ. si qs negauerit cõclusiões deducibiles ex pncipijs: tunc accipienda sunt alia pncipia: sed si qs negauerit principia. tunc talia põt ꝓbari tripliciter. p̃ a posteriori ꝛ p effect⁹. 2° p principia alicui⁹ scie cõis: vt p pncipia methaphysicalia vel logicalia. 3° per pncipia scie subalternantis: ꝛ hoc si talis sciẽtia subalternetur alicui alteri scientie.

Secundo sciendũ ꝙ ista pars executiua i q̃ Aristoteles itẽdit determinare de corpore naturali diuidit̃ in sex ptes principales. In prima intẽdit determinare de principijs corpis naturalis in vniuersali ꝛ de ei⁹ passionib⁹ vniuersalibus: ꝛ diuiditur in octo libros. In primo determinat de principijs corporis naturalis: ꝛ diuiditur in tres tractatus. In p̃io recitãtur ꝛ reprobantur opiniones antiquorum de principijs rerum naturalium. ꝛ diuidit̃ in tria capitula. In p̃ recitat opiões non naturalit̃ loquentiũ: ꝛ eas reprobat: ꝛ diuiditur in tres ptes. in prima recitat opiniones antiquorum: ꝛ intendit duas cõclusiones. Prima est hec. necesse est vnũ esse principiũ rerũ naturaliũ aut plura. ꝛ si tm̃ vnum principiũ: vel illud est imobile sicut dicit pmenides: vel mobile sicut dicũt ph̄i. i. naturalr̃ loquẽtes. quidam. n. dicunt aerẽ esse: aliqui aquã: alij vo ignẽ. Si plã sint pricipia: aut sũt finita aut ifinita. si sint finita ꝛ sint plã vno: aut sunt duo: aut tria: aut q̃ttuor. aut h̃3 aliquẽ aliũ mõ3. si sint ifinita: aut sunt eadem genere aut specie aut figura differentia. aut sunt contraria genere. ¶ Secũda conclusio. antiqui similes qões faciebant d̃ ente sicut de principijs: querebant enim vtrum sit tantum vnũ ens aut plura. si plura: aut finita aut infinita. credebant. n. ꝙ ens ꝛ principia eẽnt conuertibilia. ¶ In secunda pte principali itendit tres conclusiões. Prima ẽ. ph̄s naturalis nõ h̃3 disputare contra pmenidem ꝛ mellissum probat ph̄s duab⁹ rõnibus. Prima est ꝙ i nulla sciẽtia ẽ disputandũ ↄ negantes sua pricipia. sed pmẽides ꝛ mellissus negãt pricipia philosophie naturalis: g̃ in ph̄ia naturali non ẽ disputandu3 ↄ pmenidem ꝛ mellissum. maiorem ꝓbat exemplo. vt in geometria nõ est disputandũ contra negantẽ principia geometrie. minorem ꝓbat sic. q² parmenides ꝛ mellissus dicunt tantũ vnũ esse pricipiũ. ergo negãt pricipia eẽ. tenet consequẽtia. q² principiũ semp est cuiusdã vel quorũda3 principium. Secũda rõ. ph̄s naturalis nõ h̃3 disputare contra quamlibet positionẽ. g̃ nec cõtra pmenidẽ ꝛ mellissũ dicẽtes tantũ vnũ eẽ ens. añcedens ꝓbat: q² ph̄s naturalis non habet disputare contra positionẽ heracliti dicentis oĩa esse mobilia. ¶ Scd̃a conclusio. ph̄s naturalis non habet soluere rationẽ litigiosã. sed rões pmenidis ꝛ mellissi sunt litigiose. minore3 ꝓbat. q² vtriusq3 rationes litigiu3 habẽt: ꝛ maxie onerosa est rõ mellissi nullũ habẽs defectũ. i. nullã habens dubitationẽ. q² ꝓcedit ex vno inconuenieti. vno .n. inconuenienti dato multa contingunt. ¶ Secũda rõ. ph̄s naturalis non debet soluere rões negantiũ sua principia. g̃ nõ d3 soluere rationes pmenidis ꝛ mellissi: añcedens p3 p simile. q² geometer nõ habet disputare cõtra illũ q ꝓbat tetragonismũ p decisiones: sed ↄ antifontẽ qui negat principia geometrie. p̃ma3 ↄña3 probat. q² ph̄s supponit omnia: aut quedam moueri: ꝛ hoc negabant parmenides ꝛ mellissus. ¶ Tertia conclusio. vtile est disputare contra parmenidem ꝛ mellissũ: ꝓbat. q² tales loquuntur de naturalib⁹ committendo defectus nõ naturales. ideo ẽ vtile principia philosophie prime. s. methaphysice contra ipos disputare.

Tertio sciendũ ꝙ circa hũc textũ icidunt tres difficultates. Prima. vtrum ens ꝛ pncipium conuertant̃. Ad qõ r̃ndet̃ ꝙ sic. q² nõ ẽ aliqd̃ ens qn possit eẽ pncipiũ alicui⁹. oĩa .n. entia põt mouere intellectũ nostrũ ad cognitionẽ sui. iõ possũt eẽ pncipiũ ꝓductiuũ alicuius act⁹ itellect⁹. ¶ Scd̃a. vtrũ ph̄s naturalis hẽat supponere motũ eẽ. Pro cui⁹ solutiõe ponũtur aliq̃ suppões. P̃ria. qd̃l3 corp⁹ nãle h̃3 in se pncipia mot⁹. 2ª mot⁹ põt ↄmõstrari posse iesse cuil3 corpi nãli p talia pnª. 3ª. motũ eẽ notũ p experiẽtia3. Ex isto seq̃t̃ p̃ ꝙ supposita iherẽtia alicui⁹ p̃dicati ad aliqd̃ sub3 ñ ẽ icõueniẽs q̃rere cã3 talis iherẽtie. 2° seq̃t̃ ꝙ l3 ponẽs motũ eẽ tanq̃ motũ p experiẽtiã nõ ẽ tñ icõueniẽs q̃rere pricipia mot⁹. ꝛ p talia pricipia demõstrare motum esse. vl̃ põt dici ꝙ motum esse in actuali exñtia est notũ p experiẽtiã: s3 motũ eẽ cũ aptitudiali exñtia ẽ d̃mõstrabile p pricipia mot⁹. ¶ 3ª difficultas. vtrũ sit saluabile oĩa entia naturalia moueri. ¶ Ad soluẽdũ hanc difficultatẽ ponunt̃ due suppositiones. p̃ria ꝙ commentator dicit ph̄m posuisse omnia aut quedam moueri pp tria. primo quia

forme naturales nō videnť posse moueri. secū/
do: qꝛ ptes terre q̄ sūt prope cētꝝ nō videť posse
moueri. tertio: qꝛ tota terra nō videť simul posse
moueri. ideo phs dic̄ q̄dā. ¶ Scđa suppositio.
ista tria sic se habēt p ordinē. nā. ens naturale. ꝛ
ens ɓm naturā. ita ꝙ oē pncipiū corpis nālis vo
catur natura vt materia ꝛ forma. Compositum
ꝟo ex materia ꝛ forma. sicut hō. vocať ens nā/
le. ꝛ omnis passio entis naturalis vocať ens ɓm
naturam. Ex hoc pmo dr̄ ꝙ oē naturale ē natu
raliter mobile. qꝛ quodlibet tale in se habet pnci
piū sui mot⁹. Ex hoc sequiť ꝙ tota terra simul ē
naturaliter mobilis: qꝛ tota terra est corp⁹ nāle.
secūdo dr̄ ꝙ nō ē icōueniēs totā terrā eē mobilē
naturaliter: ꝛ tn̄ ipossibile ē eā naturaliter moue
ri pp deordinationē i toto vniuerso. vel pōt dici
ꝙ lꝫ tota terra nō possit moueri motu locali: po/
test tn̄ tota moueri motu alteratiōis. ¶ Quā/
tum ad secūdum articulum ponitur.

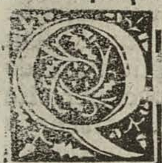
Conclusio rn̄salis. Phs naturalis non
habet disputare ꝯ parmeni
dem ꝛ mellissū negantes pncipia sua. hec conclu
sio satis probata ē in textu. ¶ Quātū ad tertiū.

Primo dubitať. Utrꝫ sit saluabile vnū
tn̄ eē pncipiū ꝛ ex illo aliqd fieri
de nouo: ¶ Ad istud dubiū respondetur ꝙ nō:
pbať sic: qꝛ capiať illud quod fieret de nouo ex
illo principio. vel illud includeret aliqd vltra pn
cipiū vel nihil. si nihil. g̊ n̄ ē factū de nouo ex il/
lo pncipio si icludat aliqd vltra tc̄ illō erit pncipi
um ei⁹. ꝛ sic non eēt tantū vnū pncipiū. Ex hoc se
quiť primo falsitas opinionis antiquoꝝ ponētiū
vnū tn̄ eē pncipiū. s. materiale: ꝛ ex illo dicebāt
oīa ētia naturalia fieri. scđo seqť falsitas opionū
quorūdā dicentiū ꝙ in reb⁹ artificialib⁹ non est
nisi pncipium materiale. qꝛ dicūt formam artifi
cialiū nō realiter distingui a materijs ipoꝝ: ꝛ sic
nullū artificiale fiēt ꝺ nouo: qꝺ ē iconueniēs tc̄.

Secundo dubitať. Utrum sit per bonas
ꝯnīas deducibile ꝙ parmeni
des ꝛ melissus negauerint pncipia rerum natu/
ralium. Pro solutiōe pōiť vna suppositio ꝛ vna
distinctio. Suppositio. parmenidis ꝛ melissi opi/
nio stat in duob⁹ dictis. Primū. tantū est vnum
ens siue vnū pricipiū. 2m. illud pncipiū est infini
tum ꝛ imobile. Distinctio est hec. Duplicia sunt
principia in phia naturali: q̄dā sunt pncipia es/
sendi ꝛ cognoscēdi sicut sūt quatuor cause. Alia
sūt pncipia cognoscēdi tn̄. sicut motū eē ꝛ plura
entia esse. Ex his respondeť ad dubiuꝫ ꝙ sic. pꝫ
dupliciter: p̊ sic si ɓm eos tn̄ ē vnū ens vltra illō
nullum est pncipiū. g̊ nullū est pncipium phie na
turalis. Prima consequētia tenet ex opposito
consequētis. s. aliqꝺ pncipiū ē. seqť oppositū an̄/
tis. s. non tn̄ vnū ens ē: pꝫ. qꝛ si pncipiū ē. pncipi
atū ē. ꝛ si pncipiū ꝛ pncipiatū sint tūc plura entia
sunt. ꝛ p ꝯn̄s non tn̄ vnū ē ens. 2o sic. tantū vnuꝫ
est ens: ꝛ illud est imobile. g̊ nullū ens est mobile.
ꝛ p cōsequēs mot⁹ n̄ ē: ꝛ sic pmēides ꝛ mellissus
negāt motū eē: ꝛ p ꝯn̄s pncipia phie nālis tc̄.

Tertio dubitať. Utrum signū exclusiuuꝫ
additū pncipio excludat pncipia/
tum. ¶ Pro solutione ponunť alique distincti
ones ꝛ alique regule. Prima distinctio: pncipiū
ꝛ pncipiatuꝫ possunt capi dupliciter: vno modo
ɓe intentionaliter ꝛ p significato. ꝛ sic sūt relatia
Alio modo prie itentionaliter ꝛ p denominato:
ꝛ sic non sunt relatiua. ¶ Scđa distinctio. dupli
cia sunt pncipia: q̄dā sunt methaphysicalia q̄ pdi
cāť de pncipiatis: vt gen⁹ ꝛ dr̄a sunt pncipia spe
ciei ꝛ pdicanť de ea. Alia sunt q̄ negāť de pncipi
atis sicut materia ꝛ forma negātur de cōposito.
¶ Tertia distictio. duplicia sunt relatiua. que/
dā sūt equiperantie: vt simile: alia sūt disq̄pātie
vt pncipiū. ¶ Pria regl̄a. signū exclusiuū addi
tum alicui subiecto respectu alicui⁹ pdicati ex/
cludit illud predicatum ab omni illo a quo ne
gať subiectū. ¶ Secūda regula. qn̄cūq̧ aliqꝺ
predicatum sic cōueīt alicui: ꝙ nō potest alicui
cōuenire a q̊ pncipiuꝫ negatur: tūc si illi addať
signū exclusiuū: tūc ꝓpositio erit ipossibilis ꝛ in
cludēs duo ꝯdictoria. ¶ Ex istis videť ꝙ dictio
exclusiua addita vni relatiuoꝝ disquiperantie
excludit aliud: qꝛ vnū negatur de alio. 2o sequiť
ꝙ quelibet talis ꝓpositio de 2o adiacente iclu
dit duo contradictoria: vt ista: tantum principiū
est: includit istas duas: principium est ꝛ principi
um non est: qꝛ bene sequitur. tantum principiuꝫ
est: ergo principium est: etiam bene sequitur.
tantum principium est. ergo nullum principia/
tum est: ꝛ per consequens nullum pncipium est.
¶ Ex his dicuntur tria ad dubiū. Primo ꝙ di
ctio exclusiua addita principio secūde intentio
naliter capto excludit principiatum secūde in/
tētionaliter captū. 2o ꝙ dictio exclusiua addita
pncipio pme intentionaliter capto non excludit
principiatum: de quo tale principium predica
tur. 3o ꝙ dictio exclusiua addita principio exclu
dit omne principiatum: de quo ipsum principiū
negatur.

Ad rationes Ad primam dr̃ negando ɔñiam: ꝛ rõ ē q2 ad h̄ qḋ ē tm̄ vnū ens seqtur nullū pncipiū eē vt supius ꝓbatum ē. ꝛ parmenides ꝛ mellissus dicentes tm̄ vnū ens eē ex cōsequēti negant pncipiū eē. ꝛ sic negant phīe naturał pncipiū eē. ¶ Ad scd̄a3 dr̃ negādo ɔñia3: ꝛ ad probatiōem dr̃ ꝙ est i aliq̄ sic̄e .s. in h̄ ꝙ methaphysic⁹ nō pōt demōstratiue ɔñdere sua pncipia. sic̄ nec physic⁹. s3 in h̄ ē dissimile. q2 si disputās cōcedat aliqd illud cadit sub pncipijs methaphysice ꝛ non physice. ideo methaphisicus pōt disputare contra negantes sua pncipia: sed non physic⁹. ¶ Ad tertiā dicitur distinguendo añs: q2 phus naturał pōt disputare contra negātes pncipia sua dupłr. Uno mō ꝑ pricipia methaphysice alia q̄ sūt ens ꝛ vnū. ꝛ sic cōcedit añs Alio mō per pncipia physicalia. ꝛ sic negatur añs.

Queritur quinto. Utrum totū dicat vnam entitatem realē realr̄ distinctam ab oib⁹ ptib⁹ sit̄ sūptis. Arguitur ꝙ nō. qcūq3 realr̄ distinguūtur illa pnt separi ꝛ separati3 existere. sed totū ꝛ partes sit̄ sūpte nō pnt separi nec sepatim existere. ergo totū ꝛ sue ptes sit̄ sumpte non realr̄ distinguūtur. Minor p3. q2 si separarentur totū eēt sine ptib⁹. Et confirmatur auctoritate cōmentatoris dicētis ꝙ totum est aliud a qualibet pte: non tñ ab oib⁹ simul sumptis ¶ Secūdo sic. si totū diceret entitatē distinctā a suis partibus sequeret̄ ꝙ diffinitio non explicaret tota3 eēntiam diffinitiuam. ɔñs ē magnum inconueniens. ergo ꝛ antecedens. ɔñia p3. q2 i cōposito eēnt tres entitates. s. entitas materie. entitas forme: ꝛ entitas compositi: sed diffinitio non explicat nisi materiam ꝛ formam: ergo non explicat tota3 entitatē cōpositi. ¶ Tertio sic. sequeretur ꝙ numerus ternarius eēt numerus quaternarius. consequens est falsū. g̃ ꝛ añs. probat̄ ɔñia. q2 i numero ternario sunt tres entitates. ꝛ preter eas est entitas totius numeri que est quarta vnitas. ergo facit nūe𝔯. ¶ Jn oppositū arguit̄ auctoritate philosophi. ¶ Jn qōe erūt tres ārticłi. Quātū ad pᵐ

Primo sciendu3 ē ꝙ pro declaratiōe terminorum qōis ponuntur alique distictiōes. ¶ Prima. totū capitur dupliciť. vno modo sincathegorematice. ꝛ tunc est signu3 distributiuum ptium integralium. ꝛ tantū valet sic̄ quelibet pars integralis. ꝛ sic non capit̄ hic. Alio modo capitur totu3 cathegorematice: ꝛ tm̄ valet sic̄ ens hñs partes. ꝛ sic capit̄ hic. ¶ Scd̄a distinctio. quadruplex ē totū. s. totū vniuersale. totum ptātiuum. totū integrale: ꝛ totū eēntiale. De toto vniuersali dr̃ ꝙ sp dicit qditatē ex natura rei distinctā a suis ptibus. De toto ptātiuo dr̃ ꝙ dic̄ vnam entitatem distinctā ex natura rei ꝛ formaliter a suis ptib⁹. De toto integrali dr̃ ꝙ nō dic̄ entitatē realr̄ distinctā ab oibus suis partibus simul sumptis. De toto eēntiali ē psens q̄stio. vt hō cōponit̄ ex aīa ꝛ corpore tāq3 ex ptibus eēntialib⁹ ¶ Tertia distictio. duplex ē cōpositū. s. cōpositū ꝑ se. ꝛ est qñ partes cōponentes sunt eiusdem generis. Aliud est ꝑ accñs. ꝛ est qñ partes cōponentes sunt diuersoꝝ pdicamētoꝝ. De toto ꝑ accñs dr̃ ꝙ dicit tertiam entitatem ex natura rei distinctā ab oibus suis partib⁹ sit̄ sūptis ꝛ sibi iuicē iunctis: sic̄ qñ paries dealbat̄ termin⁹ formalis dealbatiōis nō ē albedo: neq3 paries: nec vnio albedinis ad parietē: s3 ex vnione albedinis ad parietē resultat vna tertia entitas q̄ vocat̄ eē albū. ꝛ est effectus formalis albedinis ꝛ materialis subi: s3 de cōposito ꝑ se ē psens qō. ¶ Quarta distictio. duplex ē cōpositū per se. quoddā ē cōpositū compōne methaphysica q̄ est compositio qditatis cu3 quiditate. sic̄ quiditas hōis ɔponitur ɔpōne methaphysica ex qditate aīalis ꝛ rōnalis. ꝛ de tali dr̃ ꝙ dicit vnā qditatē ex natura rei distictā a quiditatib⁹ ipm componentibus sit̄ sūptis. Aliud est cōpositū cōpositiōe physica q̄ ē ex materia ꝛ forma. vt hō ɔpōit̄ ex aīa ꝛ corpore. De isto ē pñs q̄stio. ꝛ per ptes sit̄ sumptas intelligitur materia ꝛ forma sibi inuicem iuncte ꝛ copulatim sumpte.

Secundo sciendum ꝙ in ista parte principali philosophus incipit disputare cōtra parmenidem ꝛ mellissum: ꝛ diuiditur in tres partes. Jn prima intendit talem conclusionem. Nota tantum est vnum ens. probat philosophus duabus ratiōibus. Pro prima ratiōe ponit talem suppositionem. Principiu3 magis proprium ad disputandu3 contra parmenidē ꝛ mellisum est ꝙ ens dicitur multipliciter: idest d̄ multis: scilicet de substantia quantitate ꝛ qualitate Ex hoc querit talem questionem illis qui dicunt omnia esse vnum ens: vtrum omnia dicant esse substantiam aut quantitatem aut qualitatem. si substantiam vtrum substantiam vnam vt vnu3 hominē: aut vnum equum: aut vnam animam. si qualitatem vtru3 qualitatem vnam vt hoc album hoc calidū: aut aliquid aliud huiusmodi. videtur enim quodlibet istorum esse impossibile.

Ex hoc format talē rōnē sūptā ex parte entis. si tm̄ esset vnū ens: vel illud esset substantia tātū vel quale aut quātitas: vel esset sub̄a cū qualitate aut q̄titate. q̄libet istoꝝ est īpossibile: ergo ⁊ aūs. Impossibilitas tertij patet quia si illud ens esset sub̄a cū quātitate aut q̄litate siue illa sint diuisa siue vnita semper tamē multa sūt. Impossibilitas secūdi pꝫ q̄ si illud ens esset quantū aut quale tm̄: sequeret̄ ꝙ accidens eēt ens p se subsistens. ↄsequens est falsū q̄ nullū aliud a substātia ē sepabile extra sub̄am. oīa. n. de sub̄iecto dicūtur subsistentia. Impossibilitas p̄mi pꝫ q̄ si illud ens sit solū substātia tūc nō erit infinitū. cōsequēs est cōtra mellissū dicētē illud eē īfinitū. pꝫ tamē cōsequētia q̄ si illud ens eēt infinitū eēt q̄tū. infinitū. n. ī q̄titate est. Nō āt cōtigit substantiā aut qualitatē eē īfinitā nisi ꝑ accidēs. s. cū sint sūt cū q̄titate. hoc probat q̄ īfiniti rō quantitati soli cōuenit ⁊ nō substantie neq̄ q̄litati. Si ergo debeat eē infinitū oportet ꝙ sit q̄tū ⁊ sic substantia ⁊ q̄titas erūt. ⁊ si substātia ⁊ q̄titas sint duo sunt ⁊ non solū vnū. ¶ Pro scđa rōe q̄ sumit̄ ex pte vni⁹ ponit talē suppositionē. vnū dicit̄ multiplr̄. sicut ⁊ ens. hoc ꝓbat. q̄ aliq̄n vnū dicit̄ ꝑm cōtinuitatē. aliquādo ꝑm vnā ⁊ eādem rōnē vt vipa ⁊ vinū: Ex hoc format talē rōnem. si tātū eēt vnū ens cū illud esset vnum cōtinuitate sic multa essent entia. q̄ cōtinuū ē diuisibile ī īfinitū. i. ī īfinitas partes q̄ꝝ vna non est alia. rōe hui⁹ mouet talem dubitationem ⁊ dicit ꝙ est vna dubitatio de parte ⁊ de toto que nō pertinet ad hāc rōnē. s. vtꝝ totū ⁊ sue partes sint vnū. ⁊ si sint vnū quō sint vnū. ⁊ si sint plura quō sint plura. Et hec q̄ querit de partib⁹ non ↄtinuis. Soluit quodāmō nālr̄ dicens. ꝙ si vtraq̄ est vnū toti. i. si vtraq̄ pars est eadē toti tūc eadē pars est eadē alteri pti. Si illud vnū ē indiuisibile tūc nō esset q̄tū neq̄ quale: ⁊ sic n̄ esset īfinitū sicut dicebat Mellissus: neq̄ finitū sicut dicebat Parmēides. q̄ termin⁹ īdiuisibilis non est finitus. Si oīa essent vnū ꝑm rationē vnā sicut tunica ⁊ īdumentū seq̄ret̄ īcōueniēs Heracliti. s. ꝙ eēt idē eē bonū ⁊ eē malū hoīem ⁊ equū. ⁊ sic illa rō nō erit eoꝝ q̄ sūt vnū sꝫ erit de eo q̄d est nihil. ¶ In secūda particula reprobat sequaces ipoꝝ ⁊ intēdit duas cōclusiōes. Prima. posteriores conturbati sūt sicut antiqui eo ꝙ cōtingit idē esse vnū ⁊ multa. Probat. q̄ aliq eoꝝ auferebāt copulā a ꝓpositionib⁹ ne subiectum ⁊ p̄dicatū viderentur eē multa sicut licofron. Alij vero mutabāt dictionē ⁊ copulā ī ꝟbū adiectiuū ⁊ non dicebāt. hō est albus sꝫ hō albat̄: nec hō est ambulans sꝫ hō ambulat: ⁊ hoc faciebāt ne faterent̄ subm̄ ⁊ p̄dicatū eē multa ponendo illud ꝟbū est. Scđa: idē est vnū ⁊ multa: ꝓbat phūs tripliciter. Primo q̄ albū ⁊ musicū sūt vnū scđm rē ⁊ mlt̄a ꝑ rationē. Scđo q̄ totū ē vnū ⁊ p diuisionē sit mlt̄e ptes. Tertio q̄ vnū ⁊ multa nō sūt opposita: idē. n. vnū ē ī actu ⁊ mlt̄a ī potētia ⁊c.

Tertio sciendū ꝙ circa hūc textū incidūt tres difficultates. Prima. q̄liter est saluabile phm̄ nō petere p̄cipiū supponendo ens dici de multis: ⁊ per cōsequens supponit multa eē. ⁊ illud debet probare: ¶ Ad hāc difficultatem r̄ndetur ꝙ hoc potest saluari tripliciter Primo modo q̄ capit ens dici de multis vt cōcessū ē a parmēide ⁊ mellisso. scđo q̄ capit famosum principiū ⁊ quasi p se notū ꝙ ens dicitur de multis. tertio saluat̄ p distinctionē. q̄ aliq̄s pōt supponere ens dici de multis duplr̄. vno modo actualr̄ ⁊ copulatiue: ⁊ tūc tal' supponeret mlt̄a eē. Alio modo potētialr̄ ⁊ disiunctiue: ⁊ talis non supponit multa eē: sꝫ solū supponit vnū esse sub disiunctiōe ad aliud ⁊ isto modo Aristo. suppōebat ens dici d̄ mlt̄is. ¶ Scđa difficltas. vtꝝ q̄titas realiter distiguat̄ a substātia. Ad hanc difficultatē r̄ndetur ꝙ sic: q̄ q̄ncunq̄ aliqua duo sic se hn̄t ꝙ p aliquā potētiā vnū pōt separi ab alio illa realiter distiguunt̄ sed quātitas ⁊ res quanta sūt huiusmōi: ergo q̄titas realr̄ distinguitur a re q̄ta. ¶ Tertia difficultas. vtrū sit saluabile q̄titatē non realr̄ distigui a substantia stante veritate huius conditionalis: si substātia ⁊ q̄titas sint duo sūt. Ad hanc difficultatē respōdetur ꝙ sic: q̄ admisso ꝙ substātia ⁊ q̄titas essent idem realiter adhuc iste ↄsequentie sunt bone. si substantia ⁊ q̄titas sint sub̄a est diuisibil': ⁊ si sub̄a sit diuisibil' tūc hꝫ mlt̄as ptes: ⁊ si substātia hꝫ ptes: ⁊ si ille partes sint. multe sūt. ergo de p̄mo ad vltimū si substantia ⁊ q̄titas sint multa sunt. ⁊ hec de p̄mo articulo. ¶ Quantum ad 2ᵐ articulū ponit̄.

Conclusio rationalis Totū dicit entitatem realr̄ distictā ab entitate suaꝝ partiū sil' sūptaꝝ. ꝓbat̄ sic. q̄ncūq̄ aliq̄ duo sic se hn̄t ꝙ vnū ē cā realr̄ ⁊ p̄hica alteri⁹. vnū realr̄ distiguitur ab alio: sꝫ partes simul sumpte sunt causa realis ⁊ p̄hica totius. ergo partes simul sumpte realiter distinguūtur a toto. scđo q̄ termin⁹ generatiōis ē totum cōpositū ⁊ non partes simul sumpte. igit.

tertio subiectū risibilitatis ꝛ multaꝝ aliaꝝ pas/
sionū ē totū cōpositū: ꝛ nō partes simul sumpte
cum subiectum debeat aliquid esse vnum:

¶ Quantum ad tertium articulum.

Primo dubitat᷑. Utrū ens vniuoce dicat᷑ ꝺ decē predicamentis. Pro solu
tiōe huius dubij ponuntur alique suppositiōes
Prima suppositio ꝙ ad hoc ꝙ aliqd sit vniuocū
requirit᷑ ꝛ sufficit duplex vnitas. Prima est vni/
tas nominis signātis. secūda est vnitas qditatis ꝓ/
mo ꝛ imediate significate p tale nomē: sic ꝙ tale
nomē ꝺ ꝓmario ꝛ ꝑncipali significato significet
vnā qditatē multis participabilem. ¶ Secūda
suppositio ad hoc ꝙ aliqd sit equiuocū duo requi
runt᷑: primo requirit᷑ vnitas vocis signātis. ꝛ i hoc
cōuenit cū vniuoco. scḋo requirit᷑ ꝑlitas signifi/
catoꝝ principaliū ꝛ imediatoꝝ: ita ꝙ talis vox ꝺ
primario significato significet plura. ¶ Tertia
suppositio. ad analogū duo reqrunt᷑. primo req/
ritur vnitas nominis signātis. scḋo reqritur ieqli
tas participatoꝝ vel ineqlitas significatōis: ita
ꝙ realr᷑ alterū istoꝝ disiūctiue significet: vel ꝙ
tale nomē significet de ꝓmario significato vnaꝫ
quiditatē q̄ prius paticipat᷑ ab vno suppositorū
illi⁹ quiditatis q̄ȝ ab altero. vel reqrit᷑ ꝙ tale no/
mē de primario significato suo plura significet:
vnū tñ p pri⁹ ꝛ aliud p posterius. Ex isto eliciun
tur tria documēta. Primū ē nam oē nomē vnū
significās de primario significato vnā quiditateꝫ
a mltis ꝑticipabilē qualitercūq̄ȝ ꝑticipetur ē vni
uocum. Scḋm est. oē nomē vnū significans ꝺ ꝓ/
mario significato plura q̄cūq̄ȝ ipa significet ipm
ē vere equiuocū. Tertium ē. oē nomē vnum si
gnificās de primario significato vnū ineqliter si
gnificatum aut plura inequaliter ꝑticipata ē ꝟe
analogū. Ex isto sequit᷑ primo ꝙ oē nomē vnuꝫ
aut vniuocū ē aut equiuocū. patet: qꝛ oē nomen
vnū cōe aut ꝺ ꝓmario significato significat vnū
tm̄. ꝛ sic ē vniuocū. aut plura. ꝛ sic ē equocū. Se/
cundo sequit᷑ ꝙ iter vniuocū ꝛ equocū nō ē me/
diū. Tertio sequit᷑ ꝙ vniuoco accidit qditatē p
ipm designatā ineqliter participari. quelibꝫ eniꝫ
qditas de natura sua est eqlr᷑ ꝑticipabilis. Quar
to sequit᷑ ꝙ accidit equoco vnū suoꝝ significato
rū ꝑus q̄ȝ aliud significari p ipꝫ. Quito seqt᷑ ꝙ oē
analogū ē vniuocū vel equocū: qꝛ aut significat
ꝺ ꝓmario significato vnā qditatē equaliter par/
ticipabilē: ꝛ sic ē vniuocū. aut ꝑles nō eque ꝓmo
ꝛ sic ē equiuocū analogū. Prima distinctio. du/
plex ē equiuocū. s. pure equocū: qḋ videlicet nō
ē analogie ꝑmixtū. aliud ē equiuocū analogie ꝑ/
mixtuꝫ: ꝛ sic nō est pure equocū. Scḋa distictio.
duplex ē vniuocū. s. pure vniuocū: qḋ videlꝫ nō ē
analogie ꝑmixtū. Aliud ē qḋ ē analogie ꝑmixtū
ꝛ nō pure vniuocū: vtrūq̄ȝ tñ istoꝝ ē vniuocum
cū vtriq̄ȝ eoꝝ cōueniat diffinitio vniuoci q̄ ē ha
bere vnitatē vocis significātis ꝛ vnitatē quidita
tis primo significate. Ex his tria dicta ad dubiuꝫ
respōsiua eliciūtur. Primum ꝙ ens non ē equi/
uocū decē ꝑdicamentis. qꝛ de primario significa
to non significat decem ꝑdicamenta. Scḋm di/
ctū: ꝙ ens ē vniuocū decē ꝑdicamētis: qꝛ ꝺ pri/
mario significato significat vnā qditatē a decem
predicamētis participabilē. Tertium dictum: ꝙ
ens nō est pure vniuocum: qꝛ lꝫ qditas entis de
natura sua sit causaliter participabit᷑ a decē ꝑdi/
camētis. tñ ex natura ipoꝝ p pri⁹ ꝑticipat᷑ ab vno
q̄ȝ ab alio: iō ipi⁹ vniuocatio est analogie ꝑmixta:

Secundo dubitatur. Utrū actualis sepa
ratio accñtis a subiecto iplicet
ꝯdictionē. Pro solutione hui⁹ dubij sit hec disti/
ctio. duplex ē accñs. propriū vt risibile homini. ꝛ
cōe: ꝛ tale ē duplex. s. absolutū ꝛ respectiuū. Ex
his dicit᷑ ad dubiū. ꝓmo ꝙ nō iplicat cōtradictio
neꝫ quodlibꝫ accñs cōe ꝛ absolutū realr᷑ a subie/
cto separari ꝛ separatū cōseruari: lꝫ non sit natu
ralr᷑ possibile. pꝫ ꝓma ps hui⁹ dicti. qꝛ q̄cūq̄ȝ duo
entia absoluta ad se iuicem ꝛ iter se realr᷑ ꝛ eēn/
tialiter distīcta: quoꝝ neutrū ab altero eēntialit᷑
depēdet: sūt separabilia ad iuicem ꝛ sepati ꝑñt
conseruari p aliquā potentiam. Scḋo dr᷑ ꝙ ipli
cat cōtradictioneꝫ ꝓpriam passioneꝫ a subiecto
realr᷑ separari altero remanente: pꝫ. qꝛ oīs propo
sitio p se ꝑseitate primi modi ꝛ etiam secūdi mōi
dicendi per se est inseparabilis. Tertio dicitur
ꝙ contradictioneꝫ implicat relationem esse sine
fūdamēto ꝛ termino: licet nō econtra. patet pri/
ma pars quia relatio est respectus fundamenti
ad terminum seu dependentia de ratiōe forma
li sua. patet secunda pars. quia extrema relatio
nis vt in pluribus sunt absoluta fundamentalit᷑
accepta. absolutum enim prius potest esse sine
posteriori respectu.

Tertio dubitatur. Utrum iste propositio/
nes possint saluari de rigore ꝓmo
nis. Oīa sunt vnū ens. tm̄ vnum est ens. Pro so/
lutiōe ꝓmo sit hec distictio. qdruplex ē vnitas vni
uocatiōis. s. transcēdēs. generica. specifica. ꝛ nu
meralis. Ex quo elicitur talis regula. Qñcūq̄ȝ
i aliqua oratiōe hic termin⁹ vnum ponit᷑ p se sine

restringẽte stat ꝑ vno nũero qꝛ vnitas analogie
conuenit predictis quatuoꝛ vnitatibꝰ ꝛ princi/
pale analogatum est vnitas numeralis. analo/
gum aũt per se sũptũ stat pro significato pꝛicipa
li ꝛ famosioꝛi. ¶ Ex hoc dicit̃ ad pꝛimã partem
dubij. ꝙ ista propositio. oĩa sũt vnũ ens. de rigo
re ꝓmonis ẽ falsa. qꝛ sensus ẽ ꝙ oĩa sũt vnũ nũe
ro: tamẽ de rigoꝛe ꝓmonis hec est vera. oẽ ens ẽ
vnum. Similiter ista: oĩa sunt vnũ ens vnita/
te transcẽdenti. nec sequit̃ ex hoc ꝙ oĩa sint vnũ
ens propter fallaciã eguocatiõis vel ad ꝓm qd vl̃
ad simpliciter. ¶ Pro solutõe ꝓe ptis dubij po/
nũt̃ due distinctiones. Prima est hec. signum ex
clusiuũ põt duplr̃ addi termino. s. termino nũe/
rali. aut nõ nũerali. Ex his due regule logicales
eliciuntur. Prima. oĩs propositio in qua termio
numerali additur signũ exclusiuũ est distinguen
da. qꝛ ipa potest expõi dupliciter. s. gr̃a alietatis
ꝛ pl̃itatis. Scd̃a regula. signũ exclusiuũ termio
nõ numerali additũ solũ exponitur gr̃a alietatis
Ex hoc sequitur ꝙ ista propositio. tm̃ vnũ est ens
simplr̃ nõ ẽ cõcedenda: nec simplr̃ negãda. sꝫ ꝓm
duplicẽ expositionẽ distiguẽda. ¶ Scd̃a distin
ctio. signũ exclusiuũ põt põi ĩ ꝓpositiõe triplr̃. s.
tãq̃ꝫ determiatio subĩ tm̃: predicati tm̃: ꝛ totiꝰ ꝓ/
positiõis. duobꝰ ꝑmis modis signũ exclusiuũ fac̃
propositionẽ ď excluso extrẽo. tertio ꝟo mõ facit
propositionẽ exclusiuã. ¶ Ex his tres regule lo
gicales eliciunt̃. Pꝛĩa. oĩs ꝓpositio de excluso sb̃
iecto equalet propõni cathegoꝛice in qua signuꝫ
ponitur existens vel aliqđ simile. ꝛ post subiectũ
addit̃ istud vel aliud vel illud ꝛ nõ plura. vt ista:
tantum vnũ est ens. si sit de excluso subiecto: tm̃
valet sicut ista: exñs vnũ ꝛ nõ plura ẽ ens. ¶ Se
cũda regula est similis huic ex parte pꝛedicati.
¶ Tertia data est in exponentibꝰ. ¶ Ex isto re
spõdeo ꝙ ista propositio. tm̃ vnũ est ens. de rigo
re ꝓmonis est distinguenda ꝓꝫ ꝙ põt exponi gr̃a
alietatis. ꝛ tũc est vera. vl̃ gratia pluralitatis. ꝛ
tunc est falsa.:

Ad rationes ante oppositũ. Ad ꝑmaꝫ
maioꝛ est ꝟa nisi vnus il/
loꝝ habeat dependentiã eẽntialiter ad aliud. mõ
totum eẽntialr̃ depẽdet a ptibꝰ. ¶ Ad secundã
negat̃ ꝯnia: qꝛ cũ diffinitio explicet oẽs ptes eẽn
tiales totiꝰ explicat etiam ipm̃ totũ. ¶ Ad tertiã
dr̃ ꝙ duplex ẽ vnitas. s. materialis ꝛ foꝛmalis.
Pꝛima nõ cõstituit numeꝝ sed secũda. modo rõ
totiꝰ est vnitas materialis. ꝛ hec de questiõe.

¶ Explicit quita questio pꝛimi libꝛi physicoꝛuꝫ.
¶ Incipit sexta questio eiusdeꝫ libꝛi.

Queritur sexto. Utruꝫ sub/
stãtia materialis
seclusa q̃ƀtitate sit diuisibilis. Ar/
guit̃ ꝙ nõ. qꝛ diuisibilitas ẽ pꝛopꝛa
passio q̃ƀtitatis. g̃ nõ põt alicui cõ
uenire seclusa q̃ƀtitate. ꝛ ꝑ ꝯñs sb̃a materialis ñ
ẽ diuisibilis seclusa quãtitate. ¶ Scd̃o. oẽ diui/
sibile habet partem ꝛ partẽ. g̃ sola sub̃a nõ ẽ diui
sibilis. Minoꝛ pꝫ qꝛ ille partes vel eẽnt ĩtra se vl̃
extra se. vtrũq̃ꝫ est falsuꝫ. qꝛ intra ꝛ extra sũt pas
siones q̃ƀtitatis ꝛ loci. ¶ Tertio sic. sub̃a materi
alis seclusa quãtitate nõ habet partes. g̃ ipa non
est diuisibilis. Añcedẽs pꝫ. qꝛ vel haberet partes
finitas. ꝛ sic eẽt finita. vl̃ ĩfinitas. ꝛ sic eẽt ĩfinita.
vtrũq̃ꝫ ẽ falsũ. qꝛ finitũ et infinitũ soli q̃ƀtitati cõ/
gruũt. ¶ In oppositũ arguit̃. nullũ accidẽs di/
uisibile recipit̃ ĩ sub̃o indiuisibili. g̃ si sub̃a mãlis
eẽt ĩdiuisibilis tũc nõ posset suscipere q̃ƀtitatem.
¶ In q̃stione erũt tres articuli. Quãtũ ad ꝑmũ.

Primo sciẽdũ ẽ ꝙ pro declaratõe termi
noꝝ q̃stiõis ponũt̃ alique distin/
ctiones. Prima. sub̃a materialis põt capi dupli/
citer. Uno mõ pro toto ꝯposito sb̃ali ex materia
ꝛ foꝛma. ꝛ sic est euidens ꝙ sb̃a materialis seclu
sa q̃ƀtitate est diuisibilis ĩ materiaꝫ ꝛ foꝛmã. ꝛ sic
nõ capitur hic. Alio mõ capit̃ pro altera pte ꝯpo
siti. s. ꝑ materia. ꝛ sic capit̃ hic. ¶ Scd̃a distictõ.
ista propositio. sub̃a materialis seclusa quãtitate
ẽ diuisibilis. põt habere triplicẽ sensũ. s. cõditiõa/
lẽ tpalẽ ꝛ cãlẽ. qꝛ ille ablatiuꝰ põt resolui cãliter.
cõditionaliter. vel tpalr̃. ¶ Scd̃o soluẽt̃ alique
difficultates ĩ quibus stat solutio q̃stiõis. ¶ Pri
ma. vtꝝ seclusa quãtitate materia hẽat ptes. ista
difficultas soluit̃ per distictionẽ ꝙ duplices sũt
ptes: q̃dã sub̃ales ꝛ ẽtitatiue: alie accñtales ꝛ q̃ƀ/
titatiue. Tũc dr̃ ꝙ materia nuda ñ hꝫ ptes extẽ
sas ꝛ q̃ƀtitatiuas. qꝛ effectꝰ cãe foꝛmalis nõ repit̃
sine sua cã foꝛmali. tñ materia nuda hꝫ partes sb̃
stantiales ꝛ entitatiuas: qꝛ si nõ: tũc seq̃ret̃ ꝙ ĩ g̃/
no milij eẽt tantũ de entitate materie sicut in to/
to mũdo: qđ ẽ absurdũ. ¶ Scd̃a difficl̃tas. vtꝝ
materia habeat pꝛopꝛiã extẽsionẽ ab ipa q̃ƀtita/
te distictã. ¶ Solutio huiꝰ stat in vna distictiõe
ꝛ vna suppositiõe. ¶ Distictio ẽ hec. duplex est
extensio: q̃dã est actualis a qua res materialit̃ ꝛ
foꝛmaliter ẽ extẽsa. Alia est extensio aptitudina/
lis q̃ pꝛoꝑo noĩe vocat̃ extẽsibilitas a q̃ materia

dr̃ formalr̃ extẽsibilis. ¶ Suppositio est hec. in
gñatiõe sub̃ali sũt imaginãda hec q̃nq3 signa siue
istãtia nature in eodẽ istãti tpis. ¶ In pͥmo signo
mã est tm̃ mã. ita ꝙ in illo signo materie solũ con
ueniũt sua p̃dicata in pͥmo mõ dicẽdi p se. ¶ In
2º signo materie cõuenit extẽsibilitas ⁊ oĩa gnã/
liter p̃dicata scd̃i modi. ¶ In 3º forma sub̃alis
vnitur materie extẽsibili. ¶ In 4º vnit̃ q̃ntitas
materie informate forma mixti. ¶ In 5º mã fit
actualr̃ extensa tali q̃ntitate. Ex his dñr duo ad
difficultatẽ. pͥmo ꝙ mã seclusa q̃ntitate est extẽ/
sibilis p extẽsibilitatẽ ab ea formalr̃ distictã. sed
non realr̃. q2 extẽsibilitas est p̃dicatũ scd̃i modi.
2º dr̃ ꝙ extẽsio actualis: a qua mã dr̃ actualiter
extẽsa: realr̃ distiguitur a mã. q2 talis extẽsio est
realr̃ q̃ntitas ipsa. ergo nõ cõuenit materie seclu
sa q̃ntitate. ¶ 3ª difficultas. vtꝝ iste q̃ttuor ꝓpo
sitiones sint saluabiles. pͥma. materia nuda est in
loco. 2ª. partes entitatiue materie nude sũt in lo
co. 3ª. vna pars materie nude est extra aliam vel
itra aliã. 4ª. vna nõ est in loco alteriꝰ. ¶ Pro sal
uatõne pͥme ꝓpositõis ponit̃ talis distictio. aliqd
eẽ in loco põt itelligi duplr̃. vno mõ dimẽsionalr̃
⁊ extẽsiue. ⁊ sic illud est in loco qd̕ occupat locũ:
⁊ est extẽsũ sic est locus. Alio mõ aliqd est in loco
p̃sentialr̃ ⁊ determinatiue. et sic illud est in loco
cuius entitas est pñs alicui determinato loco sic
ꝙ nõ est in alio loco. Ex his dicũtur duo ad ꝓpo
sitionẽ. pͥmo. ꝙ mã nuda nõ est in loco dimẽsio/
nalr̃ ⁊ occupatiue. q2 sola q̃nta sic sunt in loco. 2º
dr̃ ꝙ mã nuda est in loco p̃ntialr̃ ⁊ determinate.
Et silr̃ saluatur scd̃a ꝓpositio. ¶ Sed ꝓ salua/
tione tertie ꝓpositõis ponitur talis distictio. itra
⁊ extra pñt capi duplr̃. Uno mõ negatiue. et sic
esse extra vnũ locũ est nõ eẽ in illo loco. ⁊ eẽ itra
vnũ locũ est nõ eẽ in alio loco. ¶ Alio mõ capiũ
tur positiue: ⁊ hoc duplr̃. Uno mõ vt sunt passio/
nes loci dimẽsionalis. Alio mõ vt sũt passiones
loci p̃ntialis. ¶ Ex his dñr tria. primo ꝙ partes
materie nude sũt extra ⁊ itra negatiue. 2º ꝙ vna
pars materie nõ est itra nec extra aliã dimẽsio/
nalr̃. 3º ꝙ vna pars materie ẽ extra aliã p̃ntialr̃.
¶ Pro saluatõe quarte ꝓpositõis ponitur talis
suppositio. repugnãtia ꝓpter qd̕ corpora nõ pñt
eẽ in eodẽ loco: ẽ penetratio dimẽsionũ. ideo se/
clusis dimẽsionibus nõ est icõueniens plura cor
pora eẽ in eodẽ loco. ¶ Ex his dñr duo. pͥmo. ꝙ
vna pars materie nõ ẽ i loco alteriꝰ dimẽsiõalr̃.
2º ꝙ de facto vna pars materie nõ ẽ in loco al/
teriꝰ p̃ntialr̃. q2 ptes semp remanẽt in eodẽ lo/
co. nec ꝓpter sepationẽ q̃ntitatis mutãtur a suis
locis. Jõ loq̃ndo de possibili dico ꝙ nõ iplicat ꝯ/
dictionẽ oẽs partes materie simul eẽ in eodẽ lo/
co p̃sentiali: q2 nõ sunt q̃nte nec dimẽsionate:

Secundo sciẽdũ ꝙ Aristoteles in tertia
pte pͥncipali huius p̃ntis capi
tuli soluit rõnes parmenidis ⁊ mellissi. ⁊ diuidi/
tur in q̃ttuor ptes. in pͥma soluit rõnes mellissi: et
itẽdit tres ꝯclusiones. ¶ Prima. nõ est difficile
soluere rõnes: ex q̇bus parmenides ⁊ mellissus
dr̃ant tm̃ vnũ eẽ ens. ꝓbat. q2 vtraq3 sophistice
sillogizat. g̊ nõ ẽ difficile soluere rõnes eoꝝ. An/
tecedẽs ꝓbat. q2 rõnes eoꝝ recipiũt falsas ꝓba/
tiões. ⁊ nõ sũt sillogizate formã sillogisticã obſuã
tes. ⁊ sic peccãt in mã ⁊ forma. ¶ 2ª. rõ mellissi ẽ
magis onerosa ⁊ magis vana q̃3 rõ parmenidis.
ꝓbat. q2 rõ eiꝰ nõ h3 defectũ occultũ sed manife/
stũ. mõ vno icõueniẽti dato multa ꝯtingũt. ⁊ hoc
nõ ẽ graue videre. ¶ 3ª tãgit q̃ttuor defectꝰ de
rõne mellissi. ¶ Primꝰ ẽ. eo ꝙ opinatur istã cõ/
sequẽtiã eẽ bonã. si aliqd ẽ fcm̃ h3 pͥncipiũ. g̊ si nõ
ẽ fcm̃ nõ h3 pͥncipiũ. ibi. n. cõmittitur fallacia cõseq̃n
tis arguẽdo a destructiõe añtis ad destructionẽ
cõsequẽtis. ¶ Scd̃s ẽ in 2ª cõsequẽtia q̃ ẽ hec:
nõ h3 pͥncipiũ. g̊ est ĩfinitũ. q2 ibi cõmittĩ fallacia
equocatõis. Pricipiũ dr̃ triplr̃. s. de pͥncipio tpis
⁊ tũc nõ valet cõsequẽtia. 2º de pͥncipio magni/
tudinis. ⁊ sic illa cõsequẽtia ẽ bona. 3º de pͥncipio
gñationis. ⁊ sic illa cõsequẽtia valet. Subdit re/
motionẽ dubij: q2 gñatiões fiũt idiuisibilr̃. ergo
nõ habẽt pͥncipiũ. Soluit ꝙ non itelligit de pͥnci
pio simplicis generatõis idiuisibilis: sed de pͥnci/
pio alteratõis ⁊ mutatõis nõ facte momẽtanee.
¶ Tertiꝰ defectꝰ est in 3ª cõsequẽtia: q̃ est hec.
ens ẽ ĩfinitũ. ergo imobile. istã cõsequẽtiã ꝓbat.
q2 ĩfinitũ nõ h3 locũ extra se ad quẽ possit moue/
ri. hoc iprobat phs. q2 pars aque põt moueri to/
ta aq̃ manẽte imobili. Et silr̃ posset eẽ de infinito
2º ꝙ tale ĩfinitũ posset moueri motu alteratiõis.
¶ Quartꝰ defectꝰ ẽ in q̃rta cõsequẽtia q̃ ẽ hec.
ens ẽ ĩfinitũ ⁊ imobile. g̊ est vnũ. q2 oĩno plura nõ
pñt eẽ vnũ spẽ: s3 bñ pñt eẽ vnũ ex quo. i. ex pͥn/
cipio mãli. sic qdã physici dicũt. hoc ꝓbat. q2 hõ ⁊
asinꝰ sũt differẽtia specie in forma adiuicẽ ꝯria.
¶ In 2ª parte pͥncipali soluit rõnes pmenidis: ⁊
itẽdit tres cõclusiones. pͥma. idẽ est modus soluẽ
di rõnes parmenidis sicut mellissi. l3 rõ parmeni
dis hẽat ꝓpriũ modũ soluẽdi. 2ª. rõ parmenidis
peccat duplr̃. ꝓbat. pͥmo quia falsa recipit. et sic
peccat in mã. 2º q2 nihil concludit. ⁊ sic peccat in

forma. Primā ptē ꝓbat. qꝛ accipit ens dici sim/
pliciter. i. vno mō. ipso multiplr̄ dcō. scdā3 ptē p/
bat. qꝛ si sola alba eēnt tūc vnū ꝛ albū idē signifi/
carēt: nihilomin⁹ tm̄ multa alba sūt. ġ sitr̄ si solū
ens sit tūc ens ꝛ vnū idē significant: ꝛ tm̄ cū hō stat
multa eē entia. aūs ꝓbat. qꝛ nō ē tm̄ vnū albū cō
tinuatiue. nec rōne. qꝛ alia rōne albi ꝛ eius susce/
ptibilis. nō ꝓpter hoc ꝙ albū sit separabile a su/
sceptibili. qꝛ albū nō pōt eē ab eo diuisū. s3 ꝓpter
hoc ꝙ albū ē alteꝝ ab eo cui accidit: ꝛ hoc nō vi/
debat parmenides. ❡ 3ª. cōclusio. neēe ē vt ens
nō significet vnū solū de quo pdicet̄: sed oportet
ꝙ significet illud qð vere ē. i. suba3 ꝛ id qð vere
nō ē. s. accn̄s. ꝓbat pmo. qꝛ si ens significet tm̄ ac/
cidēs seq̄ret̄ ꝙ aliqd simul ē ꝛ nō ē. cōsequēs est
ipossibile. ġ ꝛ aūs. ꝓbat cōsequētiā. qꝛ si ens signi
ficet tm̄ accn̄s: subiectū nō ē: cū sit alteꝝ ab acci/
dēte: ꝛ cū accn̄s de subo quodāmodo pdicet̄ tale
subm est cū accn̄s nulli insit nisi sit: ꝛ sic subm si/
mul erit ꝛ nō erit. 2º. qꝛ si ens significaret tm̄ sub/
stātiā tūc idē simul eēt ens ꝛ nō ens. cōsequēs est
ipossibile. ġ ꝛ aūs. cōsequētiā ꝓbat. qꝛ cū albū sit
accn̄s oportet ꝙ sit nō ens: ꝛ cum pdicet̄ de hoīe
oportet ꝙ sit ens qꝛ idē est albū ꝛ suba. ꝛ ꝑ conse/
quēs idē erit ens ꝛ nō ens. Cōcludit ergo ꝙ neēe
est ens multa significare. ❡ In 3ª. pte iprobat si/
mul parmenidē ꝛ mellissū ꝛ itēdit duas cōclusio/
nes. ❡ Prima. nō est tm̄ vnū ens qð sit suba. ꝓ/
bat duab⁹ rōnibus. Prima si eēt tm̄ vnū ens qð
eēt suba tūc magnitudo nō eēt. cōsequēs ē ꝯ eos
ꝛ aūs ꝓbat qꝛ magnitudo oīs h3 multitudinē par
tiū quaꝝ vna non est alia. ❡ 2ª rō. si esset tātū suba
adhuc ista diuideret̄ in ptes quaꝝ q̄libet eēt suba ꝛ
sic vna esset aliud rōne ab alia ꝛ sic multa essent.
Aūs ꝓbat qꝛ hō cū suba diuidit̄ in aīa3 ꝛ bipedē
ꝛ vtrūq3 ē suba. ꝓbat. qꝛ si nō sint sube tunc erūt
accn̄tia. aut ergo hoī aut alicui subo ꝛ si nulli sint
suba. ergo sūt sube. Pro ꝓbatiōe minoris ponit
duas suppōnes. pma. oē accidēs aut pōt adesse
aut abesse subo sic accn̄s cōe aut subm ē de rōne
ei⁹ vt sedere pōt adesse aut abesse. In simo aūt ē
ratio nasi cui accidit eē simū. 2ª. suppositio si ali/
qd diffiniat̄ ꝑ alteꝝ tūc alteꝝ nō pōt diffiniri per
pmū vt hō nō est de diffinitōe bipedis. ❡ Ex his
ꝓbat ꝓpositū. Et pmo ꝙ nō sunt accn̄tia hoīs qꝛ
tūc aut bipes eēt accn̄s sepabile ꝛ sic contigeret
hoīe3 nō eē bipedē. aut eēt iseparabile ꝛ ꝓpriū ꝛ
sic hō eēt de rōe bipedis ꝛ ecōtrario qð est cōtra
suppositū. ❡ 2º. ꝓbat ꝙ nō sūt accn̄tia alteri qꝛ
si aīal ꝛ bipes accidāt alteri ꝛ non sit vtrūq3 suba
tūc seqtur ꝙ hō nō est suba s3 erit de numero ac/
cidētiū alteri. ❡ 2ª. cōclusio tāgit vnā nouā rō/
nē parmenidis ꝑ quā ꝓbat ꝙ illud ens qð pone/
bat eē suba3 eēt idiuisibile ꝛ sic tolleretur multi/
tudo entiū. arguebat. n. sic. qꝛ si illud ens eēt diui
sibile sitr̄ q̄libet ei⁹ pars esset diuisibilis ꝛ sic ptes
eēnt diuisibiles in ifinitū. s3 hoc est icōueniēs. cō
sequētiā tm̄ ꝓbat qꝛ q̄ rōne totū eēt diuisibile ea/
dē rōne quelibet pars eo ꝙ illud totū ponitur eē
omogeneū ꝛ toti⁹ omogenei ptes sūt eiusdē rō/
nis qꝛ ptes ei⁹ qð vere est nulli accidūt. ❡ In vl
tima parte pncipali narrat solutōes platonis ad
rōnes parmenidis. ❡ Ad pmā rn̄debat plato ne
gādo maiorē. s. istā. qcqd est pter ens ē nihil qꝛ cō/
cedebat ens eē vnū solū. s. suba3. sed qð est nō di
cebat eē vnū solū qꝛ dicebat accn̄s eē. ❡ Ad se/
cūdā rōnē dicebat ꝙ suba est in ifinitū indiuisibi/
lis. ❡ 2º. pōit duo icōueniētia cōtra pdictos. Pri
mū qꝛ dicebat ꝙ si qð est significet vnū. s. substā
tiā ꝙ accidēs nihil eēt qð est falsū qꝛ adhuc pos/
semus dicere ꝙ qð est significat substātiā tanq3 ꝑ
se subsistēs: ꝛ tūc accn̄s erit qꝛ est sibi iherēs. 2m
icōueniēs qꝛ si nihil eēt pter substātiā adhuc plu/
ra essent cuius oppositū concedebant.

Tertio sciēdū ꝙ circa hūc textū incidunt
tres difficultates. Prima vtꝝ ra/
tiōes parmenidis ꝛ mellissi sint ꝑ rōnes sillogisti
cas deducibiles. Pro solutiōe hui⁹ difficultatis
est pmo supponēdū ꝙ rō melissi stat in duobus
sillis. Prim⁹ est. qcqd est fcm̄ h3 pncipiū. ens non
est fcm̄. ergo nō h3 pncipiū. minorē ꝓbat: qꝛ si ens
eēt factū: vel esset factū ex ente vel ex non ente.
nō pmū qꝛ ens eēt anteq3 fieret. nec 2m qꝛ ex nō
ente. i. ex nihilo nihil fit. 2⁹ est oē nō hn̄s pncipiū ē
ifinitū: s3 ens nō h3 pncipiū. ġ est ifinitū. Tertius
oē ifinitū ē imobile. ens ē ifinitū. ġ ē imobile. ma/
iorē ꝓbat sic: qꝛ ifinitū occupat oē3 locū. ġ nō h3
extra se locū ad quē possit moueri: q̄rtus oē ifini
tū ꝛ imobile ē tm̄ vnū. ens est ifinitum ꝛ imobile
ergo ē tm̄ vnū. maiorē ꝓbat qꝛ extra ifinitū nihil
ē: s3 rō pmenidis stat i duob⁹ ēthimematib⁹. Pri
mus sillus. oē nō ens est, nihil. qcqd ē pter ens est
nō ens. ġ qcqd ē pter ens ē nihil. Scðs qcqd ē p/
ter ens est nihil. oē vnū ē ens. ġ qcqd ē pter vnu3
ē nihil. Primū enthimema. qcqd ē pter vnū ē ni
hil. ġ tātū vnū ē. 2m tm̄ vnū ē. ergo illð ē imobile
qꝛ nō ē aliqd a quo possit moueri. Ex his p3 solu
tio. ❡ 2ª difficultas. vtrū sit saluabile ptē alicui⁹
cōtinui moueri toto remanēte imobili. Pro solu
tione hui⁹ difficultatis ponūtur aliq̄ suppositio/

nes.pᵃ q2 capit̃ h̃ totũ cathegoreumatice ⁊ ñ sin/ cathegoreumatice. zᵃ. q2 capit̃ h̃ motus p motu nãli vt pcise opponit̃ motui volũtario. 3ᵃ. ꝙ diffi cultas pncipalr̃ q̃rit de motu locali: q2 de alijs ñ ẽ difficultas. Ad soluẽdũ ğ difficultatẽ ponit̃ ta/ lis distinctio: aliqd dr̃ moueri localr̃ dupłr: vno mõ p locutionẽ grã ptis: ⁊ sic illud dr̃ moueri lo/ calr̃ cui⁹ pars pcise mutat locũ. Alio mõ aliqd dr̃ moueri localr̃ p locutionẽ grã toti⁹: ⁊ sic illud dr̃ moueri localr̃: q2 p3 se totũ mutat locũ. Ex h̃ in/ fert̃ talis suppositio ꝙ capit̃ h̃ moueri localr̃ solũ vt verificat̃ de mobili p locutionẽ grã toti⁹. Ex his dr̃ ꝙ possibile ẽ q̃libz ptẽ alicui⁹ toti⁹ moueri localr̃ ipo toto remanẽte imobili. p3 p̃ õ motu cir culari vt rote vel spere. z⁹. p3 q2 meᵃ pte alicui⁹ toti⁹ cõdẽsata ⁊ alia rarefcã q̃libz ps mutabit lo/ cũ: ⁊ tñ possibile ẽ ꝙ totũ nõ mutabit locũ. ¶ 3ᵃ. difficultas vtꝝ qd̃ vere ẽ alicui accidat. ista diffi cultas põt solui tripłr. vno mõ logicalr̃ ⁊ tũc ẽ sẽ sus ꝙ pdicatũ eẽntiale nõ ẽ alicui subo pdicatũ accñtale: ⁊ b3 istũ sẽsũ pbabilr̃ dr̃ ꝙ ẽ vera. Alio mõ põt solui phicalr̃: ⁊ tũc ẽ sẽsus ꝙ illud qd̃ est suba nõ sit accñs alicui⁹: ⁊ sic etiã ẽ vera. põt etiã solui metaphysice: ⁊ tũc ẽ sẽsus ꝙ illd̃ qd̃ ẽ d̃ diffi nitõe alicui⁹ illud nulli⁹ d3 eẽ accñs: ⁊ sic est falsa q2 color ẽ de eẽntiali diffinitõe albedinis: ⁊ tñ est accñs corpori. ¶ Quãtũ ad zᵐ articulũ.

Ponit talis ꝯ. suba mãlis seclusa q̃titate ẽ diuisibilis. hec cõclusio satis p3 ex pmo notabili. ¶ Quãtũ ad 3ᵐ articulũ.

Primo dubitat̃. Utrũ ista ꝯñtia sit bona hõ ⁊ aĩal ⁊ bipes sũt: ergo multa sũt. Ad soluẽdũ hoc dubiũ ponunt̃ aliq̃ distictio/ nes ⁊ aliq̃ suppões. Prima distinctio. duplices sunt spẽs. quedã hñt plures formas ⁊ realr̃ disti ctas sicut hõ. alie vo nõ sicut accñtia. ¶ zᵃ distin ctio. distinctio realis põt capi dupliciter. vno mõ p oi distinctione que est pter opationẽ itellectus Alio mõ capit̃ spãliter vt distinguit̃ ꝯtra distincti onẽ ex natura rei ⁊ formalẽ. ¶ Pria suppositio in spẽbus hñtibus ples formas forma a qua su/ mit̃ q̃ditas generis realr̃ distingui ta forma a qua sumit̃ q̃ditas differentie. Ex quo seqtur ꝙ in tali bus q̃ditas generis ⁊ dr̃ie realiter distiguunt̃. z⁹. seqtur ꝙ genus solũ pdicat̃ de dr̃ia denoĩatiue ⁊ ñ q̃ditatie. ¶ zᵃ suppositio i formis simplicib⁹ q̃ditas generis ⁊ q̃ditas differẽtie sumũt̃ a diuer sis rr̃itatib⁹ siue a diuersis q̃dib⁹ eiusdẽ forme s3 nõ a diuersis rebus. Ex isto seq̃t ꝙ q̃ditas gñis ⁊ q̃dita s dr̃ie i his distiguũt̃ ex nã rei ⁊ formalr̃ s3 ñ realr̃ capiẽdo distictõnẽ realẽ. z⁹. Scd̃o seq̃t̃ ꝙ i oib⁹ gen⁹ ⁊ dr̃ia distiguũtur realiter capiẽdo di/ stictionẽ realẽ pmo⁹. Ex q̃ seqtur solõ dubij. s. ꝙ ista alia ẽ necessaria. hõ ⁊ bipes sũt: ğ multa sunt.

Secundo dubitat̃. Utrũ q̃ditas spẽi sit re aliter diuisibil̃ i q̃ditatẽ gene/ ris ⁊ differẽtie ⁊ ex his realr̃ ꝯponibilis. Pro so/ lutione hui⁹ ponũt̃ aliq̃ distictiões. pᵃ cõpositum subale ẽ duplex: quoddã ẽ methaphysicale cuius ptes sũt q̃ditates: aliud ẽ nãle cui⁹ ptes sunt mã ⁊ forma. ¶ zᵃ. duplices sũt ptes. q̃dã sũt ptes ꝯpo siti methaphysicalis ⁊ hoc q̃tũ ad eẽ eẽntie. Alie sũt ptes ꝯpositi naturalis ⁊ h̃ q̃tum ad eẽ exñie. Ex his dr̃ ad dubiũ ꝙ q̃ditas spẽi ẽ realiter di/ uisibilis i q̃ditatẽ generis ⁊ q̃ditatẽ dr̃ie: ⁊ ex ipis realr̃ ꝯpõibilis. sic. n. hõ ꝯpõe naturali ⁊ phica re alr̃ cõponit̃ ex aĩa ⁊ corpore: sic ista q̃ditas huma/ nitas cõpõe eẽntiali ⁊ methaphysica ꝯpõitur ex q̃ditate gñis ⁊ dr̃ie. s. ex aĩalitate ⁊ ratiõalitate.

Tertio dubitat̃. Utrũ ꝯsequentia sit salua bilis quã negat Aristoteles. tantũ albũ ẽ: ğ tãtũ vnũ albũ ẽ. supposito ꝙ oia sint al ba. ¶ Ad soluẽdũ h̃ dubiũ ponunt̃ due regule lo gicales. Prima. ois ppositio exclusiua deest z⁹ adiacẽte i q̃ signũ exclusiuũ addit̃ ꝯcreto d̃ q̃ ve nature suũ abstractũ ẽ ipossibile ⁊ iplicãs ꝯdictõ nẽ. p3 q2 effect⁹ formalis nõ põt eẽ sine sua cã for mali. Ex isto seqtur ꝙ ista ẽ ipossibilis: tãtũ albũ ẽ. p3 q2 bñ seqtur tãtũ albũ ẽ: ğ albũ ẽ ab exclusi/ ua ad piacẽtẽ vltra albũ ẽ: ğ albedo ab effectu formalis cãe ad suã cãm vltra albedo ẽ. ğ non tñ albũ: tenet cõsequẽtia q2 albedo ẽ aliqd qd̃ nõ est albũ. ¶ zᵃ regula. ista ppositio tñ albũ ẽ. est disti guẽda: q2 põt exponi dupłr: vno modo grã alie/ tatis: alio modo grã pl̃itatis. Ex his dñr duo. pri mo ꝙ ꝯñã ẽ bona p⁹ ꝯñte exposito grã alietatis z⁹. ꝙ ꝯñã non valet ꝯñte exposito grã pluralita/ tis. nec valet dicere ꝙ añs huius cõsequentie est ipossibile. ğ ꝯñtia est bona. q2 forte regula logico rum non est vniuersaliter vera. i qua habetur ꝙ ad impossibile sequitur quodlibet.

Ad rationes añ oppositũ. ad pmã dr̃ ꝙ añs h3 veritatẽ de di/ uisibilitate i ptes extẽsiuas ⁊ q̃titatiuas ⁊ non d̃ diuisibilitate i ptes subales ⁊ entitatiuas. ¶ Ad zᵃᵐ. dr̃ p⁹. ꝙ vna pars materie est extra aliam negatiue s3 non positiue. Scd̃o dr̃ ꝙ vna est ex tra aliã pñalr̃ ⁊ determinatiue s3 nõ dimẽsiona/ liter ⁊ occupatiue. ¶ Ad 3ᵃᵐ dr̃ pmo ꝙ ptes ma terie seclusa q̃titate negatie sũt infinite. vel dicit̃

ꝙ ptes materie sunt finite entitatiue ſ; nō q̄titatiue: ꝛ hec ꝺ lectiōe i p̄cedenti pte.

Queritur septio. Utrū ētia nālia sint deťminata ad maxᵐ ꝛ mimū. Arguit̄ ꝙ nō. q2 nō ē dabilis maximꝰ nec mimꝰ igni s: g̊ n̄ oīa ētia nālia sūt deťmiata ad maximū ꝛ minimū.
Pria ps añtis p3: q2 deť ille maximꝰ ignis. vel g̊ ei apposita stupa ipā3 ɔburet: ꝛ sic fier3 maior. vł nō: ꝛ sic agēs nāle approxiatū passo ꝛ nō ipeditū nō ageret: qꝺ ē ipoſſe. Et cōfirmať aucte phi 2º ꝺ aīa. dicētis ꝙ augmētū ignis ē i infinitū si sibi apponerēť ifinita cōbustibilia. 2ª ps añtis p3. q2 ignis ē totū omogeneū. g̊ est diuisibilis i ptes sp diuisibiles: quaꝝ q̄libet ē ignis. ⁋ 2º sic. nō ē dabilis maximꝰ hō: nec ē dabilis minia caro. g̊ non oīa entia nālia sť determiata ad maxᵐ ꝛ mimū.
Pria ps añtis p3. q2 quocūq3 hoīe dato ille pōt calefieri. ergo ꝛ rarefieri. ꝛ p ɔn̄s fieri maior. ꝛ cōfirmať. q2 deť maximꝰ hō ꝛ ab aliquo pcutiať ita ꝙ ex tali pcussione causeť iflatura. tūc ille fiet maior. ꝛ tūc dareť aliqua maxima. 2ª ps p3 sicut ꝛ 2ª precedētis argumēti. ⁋ 3º sic. nō ē dabilis maximꝰ numerꝰ. neq3 ē dabile minimū cōtinuū. ergo res nāles nō sť determiate ad maxᵐ ꝛ minimū. añs p pria pte p3. q2 quocūq3 nūero dato cōtigit dare maiorē cū sibi ɔtigat dare vnitatē. 2ª ps p3. q2 cōtinuū ē diuisibile i ifinitū.
⁋ In oppᵐ ē phs dicēs. q̄uis āt determinata ē q̄titas i magnitudie ꝛ puitate. ꝛ 2º ꝺ aīa. dicit. Oinā cōstantiū ē ꝺtermiatꝰ terminꝰ magnitudinis ꝛ augmēti. ⁋ In qōe erunt tres articuli sicut in alijs. ⁋ Quantū ad primū.

Primo sciēdū ē ꝙ p declaratiōe ťminorū qōis ponūť aliq̄ distictiones
⁋ Pria. duplicia sūt entia nālia: q̄dā sūt aīata: vt hō: q̄dā iaiata. vt ignis. ⁋ 2ª distictio. entia nālia sūt duplicia: q̄dā sūt omogenea. q̊ꝝ ptes sūt eiusdē rōnis cū toto: ita ꝙ nomē totiꝰ p̄dicať de ipis: Alia āt eterogenea. q̊ꝝ ptes sūt alterius rōnis a toto. ita ꝙ nom̄ totiꝰ nō p̄dicať de ipis vt arbor. ⁋ 3ª distinctio maximū exponiť duplr̄. vno mō negatiue: ꝛ tm̄ valet sicut magnū q̊ nihil maiꝰ. Alio mō affirmatie: ꝛ tm̄ val3 sic magnū q̄libet alio maiꝰ. ⁋ 4ª distinctio. miniu3 exponiť duplr̄. vno mō negatiue. ꝛ ē paruū quo nihil minꝰ: alio mō affirmatiue. ꝛ ē paruū oī alio minus. ⁋ 5ª distictio. triplex ē maxiu3. s. maximū ꝭm multitudinē. maxiu3 ꝭ3 intensionē: ꝛ maxiu3 ꝭm extensionē. ꝛ silr̄ posset distigui minimū. ⁋ 6ª distictio. maximū eē dabile pōt itelligi duplr̄: vno mō ꝙ deť maxiu3 ꝺ facto. ꝛ ē illꝺ qꝺ inter oīa entia ꝺ facto exn̄tia ē magnū quo nihil maiꝰ: vel ē magnū ꝛ oī alio maiꝰ. 2º mō pōt itelligi ꝙ detur maxiu3 de possibili. ꝛ h̄ duplr̄: vno mō de possibili simplr̄. ꝛ sic illud ē maxiu3 qꝺ per nullā potētiā pōt hr̄e aliq̄d maiꝰ se. Alio mō de possibili ꝭ3 nā3: ꝛ sic illud est maxiu3 qꝺ n̄ pōt p potētiā agētis nāľ hr̄e aliq̄d maiꝰ se. ⁋ 7ª distictio. duplex ē maxᵐ. s. maxiu3 simplr̄. ꝛ ē magnū oī alio maius aliq̄d ē maxᵐ i gn̄e. vt maxius hō. vel maximus equꝰ. ⁋ Ex his eliciūť aliq̄ ꝓpositōes ꝺ maxio simplr̄. pª. dabile ē maxiu3 de fcō: p3 de vltia spera. 2ª. ē dabile maxᵐ corpꝰ poſſe p nā3. q2 p nā3 nullū corpus pōt eē maiꝰ vltia spera. 3ª. nō ē dabile maxᵐ corpꝰ possibile simplr̄. q2 q̊cūq3 corpe dato ꝺs pōt facē maiꝰ. ⁋ De corpibꝰ aīatis ponūť aliq̄ ꝓpositōes. pª. dabilis ē maxius hō ꝺ fcō exn̄s ꝛ h̄ exponēdo maxᵐ negatiue. q2 dubiū est vtꝝ sit dabilis maxius hō exponēdo maxᵐ affirmatiue. 2ª. dabilis ē maxius hō possibilis p nā3 q2 nullus hō pōt eē nālr̄ maior vltia spa. 3ª. nō ē dabilis maxius hō simplr̄ possibilis. q2 q̊cūq3 dato ꝺs pōt facē maiorē. silr̄ pōt dici de q̊cūq3 aīato
⁋ De iaiatis ponūť tres ꝓpositōes. pª. dabilis ē maxius ignis ꝺ fcō exn̄s. p3 de igne exn̄te i ɔcauo orbis lune. 2ª. dabilis ē maxius ignis possibilis p nā3. q2 n̄ pōt dari nālr̄ ignis maior vltia spa. 3ª. nō est dabilis maxius ignis simplr̄ possibilis. q2 q̊cūq3 dato ꝺs pōt facē maiorē: ꝛ silr̄ pōt dici ꝺ q̊cūq3 alio iaiato naturali. ⁋ De maxio ꝭ3 multitudinē ponūť due ꝓpositiōes. pª. dabilis ē maxius nūerꝰ ꝺ fcō. 2ª. nō ē dabilis maxius nūerꝰ possibilis p naturā. q2 q̊cūq3 nūero dato pōt dari maior. ⁋ De maxio ꝭ3 itēsionē ponūť due ꝓpositiones. pª. nō ē dabilis maxia albedo itēsiue p naturā possibilis: q2 q̊cūq3 albedie data pōt intēdi. 2ª. dabilis ē maxia albedo intēsiue ꝺ facto exn̄s. ꝛ h̄ exponēdo maxiu3 negatiue. ⁋ De minio ponūť tres ꝓpositiones. pª. qꝺlibet totū eterogeneū ē determiatū ad miniu3: q2 qꝺlibet tale d3 hr̄e ptes diuersaꝝ rōnū q̊ nō pn̄t saluari sub q̊cūq3 magnitudie. 2ª. nullū corpꝰ omogeneū est deťmiatū ad mimu3. q2 qꝺlibet tale h3 ptes eiusdē rōnis: q̊ꝝ q̄libet ē diuisibilis in sp diuisibilia. 3ª. q̄lib3 multitudo ē deťminata ad miniu3 quia dabiť ē aliq̄ multitudo q̊ minia dari n̄ pōt. Poss3 ēt pōi 4ª. ꝙ nulla forma itēsibilis ē deťmiata ad mimū. q2 q̄libet forma itēsibiľ ē omogenea ꝛc.

Secundo Sciẽdum q Aristoteles i isto scḋo ca. pmi tractatus reprobat opinionẽ antiquoꝝ nālr loquẽtiũ de pncipijs reꝝ nāliũ. ꝛ diuidit in tres partes. ¶ In pma remouet duas opiniones antiquoꝝ. ꝛ itendit. 5. cõclusiones. pma sit. pħi. i. nālr loqntes dicunt. duo sũt modi ponẽdi pncipia reꝝ naturaliũ. pbat qꝛ qdā dñt tm̃ esse vnuꝫ ens pncipiũ nāle reꝝ naturaliũ ꝛ dñt illud eẽ corp. qdā dñt etiā illud eẽ aliqd triũ eltoꝝ. s. ignẽ aut aerẽ aut aquā. vel etiam aliqḋ corp mediũ iter aerẽ ꝛ ignẽ qḋ est. s. vapor dẽsi igne ꝛ aere rari. ¶ 2ᵃ cõclusio. isti dñt res generari ex illo pncipio ꝭm raritatẽ ꝛ dẽsitatẽ illius pncipij. ita q si sit dẽsũ est ꝉra. si sit raꝝ est aq si sit rari est aer. si sit rarissimũ est ignis. ꝛ dñt ista pncipia. s. raꝝ ꝛ dẽsũ eẽ ꝯ̄ria. ¶ 3ᵃ cõclusio tãgit cõueniẽtiā ꝛ dr̃iaꝫ isti opinionis cũ opinione platonis ꝛ ẽ hec. sicut plato ponebat duo ꝯ̄ria. s. magnũ ꝛ paruũ ꝛ ita isti raꝝ ꝛ dẽsũ sꝫ i hoc differũt qꝛ plato ponebat illa ꝯ̄ria esse pncipia mālia ꝛ cũ hoc ponebat vnũ pncipiũ formale. s. ideā. sed isti ecõuerso qꝛ ponũt vnũ pncipiũ māle. ꝛ illa duo ꝯ̄ria eẽ pncipia formalia. ¶ 4ᵃ conclusio tangit aliā opinionẽ ꝛ est hec: qdā dicũt res generari ex eo q ꝯ̄ria segregẽtur p itellectũ ex vno confuso chaoes sicut anaximãdros. ꝛ in ista opinione conueniũt multi ponẽtes tm̃ vnũ eẽ pncipiũ. ꝛ etiaꝫ multi ponẽtes multa pncipia sicut empedocles ꝛ anaxagoras. ¶ 5ᵃ ꝯclusio tãgit duas dr̃ias iter empedoclẽ ꝛ anaxagorā. Prima qꝛ empedocles dicit illa pncipia ifinities cõgregari ꝛ segregari. ꝛ sic posuit mũdũ circulariter generari ꝛ corrũpi. sed anaxagoras posuit illa pncipia segregari ꝛ illā segregationẽ eẽ ifinitā. posuit etiā mũdum eẽ genitũ ex illa segregatõe. scḋo differũt qꝛ anaxagoras posuit ifinitas ptes eiusdẽ rõnis eẽ pncipia. sꝫ empedocles solũ posuit qͣttuor elemẽta eẽ pncipia. ¶ In 2ᵃ pte narrat opinionẽ anaxagore ꝛ itẽdit duas cõclusiones. Prima tãgit duo fũdamẽta opinionis anaxagore: ꝛ hec est fundamẽta ppter q̄ anaxagoras videtur opinari ifinita eẽ pncipia ꝛ res segregari sunt duo. pmum ẽ cõis opio oiuꝫ pħoꝝ. s. q nullũ ens fiat ex eo qḋ nõ est. i. ex nih. lo nihil fit. 2ᵐ est q oia ꝯ̄ria fiãt ex alterutris. ¶ 2ᵃ cõclusio tãgit rõnẽ anaxagore ꝛ ẽ hec. oẽ qḋ fit aut fit ex ente aut ex nõ ente. sꝫ ipossibile est aliqd fieri ex nõ ente vt dicunt oẽs nālr loquentes. ergo necesse est oia fieri ex ente. ꝛ sic peristebãt ex quo fiũt anteq̄ fiebãt. ¶ 3ᵃ tangit solutionẽ duarũ qõnum q̄ fiebãt ab anaxagora. Prima si aq ꝛ caro fierẽt ex aere tũc ꝭm eũ sit̃ in aere q̄re est q nõ aꝫ nobis eẽ in aere. soluit q ẽ ppter paruitatẽ magnitudinis partiũ aq ꝛ carnis. ꝛ subdit pħs. isti dicebãt oẽ i oi misceri. ex eo q oẽ ex oi videbãt fieri. 2ᵃ qͣstio cũ in aere sit aq et caro ꝛ aer q̄re illud magis vocatur aer q̄ aq vel caro. soluit q qñ in illa mixtura infinita pl'es erãt ptes aeris q̄ aque vocabatur aer: ꝛ qñ erãt pl'es ptes aque vocabatur aqua. ꝛ sic nõ dicebãt aliqḋ totũ albũ esse aut totũ nigrũ neq carnem aut os sincere. sꝫ ex supabũdãtia ptiũ vocabãt illa ꝭm diuersa noīa. ¶ In 3ᵃ pte pncipali incipit reprobare anaxagorā ꝛ itẽdit qnq cõclusiones. Prima est hec. pncipia reꝝ nāliũ nõ sunt ifinita. hãc pbat duab rõnib. pma. si pncipia eẽnt ifinita tũc eẽnt ignota. ꝛ si pncipia sint ignota res nāles erũt ignote. ꝛ p ꝯ̄ñs pibit scia reꝝ nāliũ. Primã seqlā pbat qꝛ ifinitũ ꝭm q ifinitũ est ignotũ siue sit ifinitũ ꝭm multitudinẽ siue ꝭm magnitudinẽ. ꝛ illud est ifinitũ q̄tũ. siue sit ifinitũ ꝭm spẽꝫ ꝛ illud ẽ ifinitũ q̄le. Scḋaꝫ seqlā pbat qꝛ cõpositũ cognoscere arbitramur cũ cognoscim ex qb ꝛ q̄tis fit. scḋa rõ. cuiuscũq magnitudinis ꝯtingit eẽ totũ: tãte magnitudinis cõtingit esse ptes. sed ipossibile est totũ eẽ ꝭm quācũq magnitudinẽ ꝛ paruitatẽ. g̃ etiā ipossibile est ptes eẽ q̄tascũqꝫ. ergo nõ sunt ifinite. maiorẽ pbat qꝛ silr̃ est in toto ꝛ in ptib. minorẽ pbat. qꝛ non cõtingit al'. aut plãtā eẽ q̄tacũqꝫ ꝭm magnitudinẽ ꝛ paruitatẽ. Ex h cõcludit q manifestũ est carnẽ ꝛ os ꝛ aliqd aliud nõ eẽ q̄tũcũqꝫ ꝭm magnitudinẽ ꝛ paruitatẽ. ¶ 2ᵃ cõclusio nõ qḋlibet est in quolibet. pbat vna rõne p cui deductõe ponit tres suppositiones. pma est anaxagore. ꝛ hec est. oia sitũ partiũ sunt simul nec generãtur. s. de nouo. sꝫ solũ generãtur p segregationẽ ꝛ denominãtur talia a pluralitate ptiuꝫ. Scḋa suppõ est etiā anaxagore. ꝛ hec ẽ. qḋlibꝫ fit ex q̄libꝫ. vt ex carne aq segregat̃ . i. p segregationẽ generatur ꝛ caro ꝛ aq. Tertia omne corp finitũ resecat̃. i. cõsumit̃ a corpore finito. i. p ablationẽ corporis finiti. Ex h cõcludit q est manifestũ q nõ vnũqḋq ẽ i vnoquoq. pbat tali rõne. qꝛ remota carne ex aq ꝛ iteꝝ alia. vel g̃ erit stat in tali segregatiõe. ꝛ sic erit aq sine carne. ꝛ p ꝯ̄ñs nõ qḋlibet erit i quolibet. vl' erit pcessus in ifinitũ. ꝛ sic i magnitudine finita eẽnt ifinita eq̄lia ꝭꝫ magnitudinẽ qḋ est ꝯ̄ suppositũ. ¶ 3ᵃ cõclusio nõ qḋlibet põt segregari a q̄libet. pbat trib rõnib. p pma rõne ponit duas suppõnes. pma ẽ. necẽ ẽ oẽ corp fieri min p ablationẽ ali

cui⁹ ab eo. scđa ē anaxagore ꝙ carnis ē determinata ꝙ̄titas magnitudine et ꝑuitate. ¶ Ex ꝓis arguit̄. dabilis ē minima caro. ſꝫ ex minima carne nihil pōt ſegregari. q2 tūc fieret min⁹ minimo. ſꝫ hoc eſt ipoſſibile. ergo ipoſſibile ē qđlibꝫ ſegregari a q̊libet. 2ª rō ſi qđlibꝫ eēt ī q̊libꝫ ⁊ poſſꝫ ſegregari a q̊libꝫ ſeq̄rent̄ duo icōueniētia. Primū ꝙ ī corporib⁹ finitis eēt īfinita caro īfinit⁹ ſanguis ⁊ īfinitū cerebrū. 2m ꝙ in corꝑe finito eēnt īfinities īfinita. qđ eſt irrōnabile. Pro tertia rōne tria facit. ꝑmo dicit ꝙ dcm̄ anaxagore ꝙ oīa nunꝙ̄ ſegregata ſūt erat veꝝ q2 paſſiōes ſūt iſeꝑabiles. ſcđo format rōnē ſi oīa eēnt mixta ⁊ poſſēt ſegregari tūc colores ⁊ habit⁹ eēnt mixti cū ſuis ſubiectis. ⁊ ſic poterūt ſegregari a ſuis ſubiectis qđ ē ipoſſibile. q2 tūc eēt albū ⁊ ſanatiuū ⁊ de nullo ꝑdicarentur. 3º ex hoc īfert ꝙ intellectus vl'is volens oīa ſegregare q̄rit ipoſſibile. hoc ꝓbat q2 hoc facere ē ipoſſibile. ꝑmo ſm ꝙ̄titatē. q2 nō ē minima magnitudo. nec ſꝫ q̄litatē q2 paſſiones iſeparabiles ſūt a ſubis. ¶ 4ª ꝯ. n̄ qđlibꝫ fit ex ſuba ſi'li ſꝫ ſpēꝫ. ꝓbat q2 lateres fiūt ex luto. ⁊ dom⁹ ex lapidib⁹. Ex iſta ꝯcludit q̄ntā ꝯnē ꝙ digni⁹ ē ponē minora ⁊ finita pricipia reꝝ nāliū ſicut poſuit empedocles ꝙ̄ infinita ſicut poſuit anaxagoras.

Tertio Sciēdū ꝙ circa hunc textū icidūt tres difficultates. Prima vtrū ad notitiā cōpoſiti nece ſit cognoſcere ex qb⁹ ⁊ quot ꝑtib⁹ cōponatur. ꝓ cui⁹ ſolutōe ponūtur tres diſtictōes. Prima. duplices ſūt ꝑtes. q̄dā ſūt omogenee. alie eterogenee. Secūda. ꝑtes omogenee ſunt duplices. q̄dā ſunt partes eiuſdē ꝓportiōis alie eiuſdē ꝙ̄titatis. 3ª. duplex eſt cognitio. vna cōfuſa ⁊ alia detm̄inata. Ex his dr̄ ꝑmo ꝙ poſſibile eſt totū cognoſci cōfuſe q̄libet ꝑte ignorata: q2 totū ꝑus cognoſcitur ſuis partib⁹. ergo in illo ꝑori totū eſt ꝯfuſe cognitū ⁊ partes ſunt ignorate. 2º dr̄ ꝙ ad cognitionē detm̄inatā cōpoſiti non eſt neceſſaria cognitio oīuꝫ partiū eiuſdē ꝓportionis q2 tales partes ſunt tm̄ potētiales ⁊ īfinite. 3º. dr̄ ꝙ ad equatā notitiaꝫ cōpoſiti eſt neceſſaria determinata cognitio partiū eiuſdē ꝙ̄titatis. q2 tales partes ſunt actuales ⁊ finite. ¶ Secunda difficultas. vtꝝ oē corpus finitū ꝑ ablationē finiti poſſit ꝯſumi. Pro ſolutōe ponūt̄ due diſtictiōes. ꝑma. aliqđ totū pōt conſumi dupl'r. vno mō ꝑ diuiſionē ⁊ ſic illud cōſumitur qđ ſic diuidit̄ ꝙ nec ipꝫ nec aliq̄ ei⁹ pars ē vlteri⁹ diuiſibilis. alio mō ꝑ remotōeꝫ ⁊ ſic illud ꝯſumitur qđ ſic nec ipꝫ nec aliq̄ ei⁹ pars eſt in alio nec remanet. Scđa. duplices ſunt partes corporis ſi'lr. q̄dā ſunt ſubſiſtētes ⁊ actuales. alie iexn̄tes ⁊ potētiales. Ex his dr̄ ꝑmo ꝙ oē corpus finitū ꝑ ablationē finitaꝝ partiū actualiū ſubſiſtētiū cōſumit̄. pꝫ q2 cuiuſlibet corporis finiti ē dabilis minima pars actualis ſubſiſtēs. ſcđo dr̄ ꝙ nullū corp⁹ finitū cōſumit̄ ꝑ ablationē finitaꝝ partiū potētialiū ⁊ iexn̄tiū. q2 ī quolibet ꝯtinuo ſūt īfinite ꝑtes iexn̄tes ⁊ potētiales. ⁊ dn̄r potētiales capiēdo potētiā nō vt diſtiguit̄ ꝯ actū exn̄di ſꝫ ꝯ actū ſubſiſtēdi. ¶ 3ª difficultas. vtꝝ ſit ſaluabile qđlibꝫ eē in q̊libet. Ad quā dr̄ ꝑ ꝙ nō ē ſaluabile vt pꝫ ꝑ rōeꝫ text⁹. ſcđo dr̄ ꝙ iſta ꝓpoſitio ē ſaluabil'. quelꝫ forma nālis ē ī ſua materia an̄ ſui ꝓductionē. ⁊ hoc ſm eē formale formabile. ¶ Quātū ad 2m articulū ponitur talis.

Concluſio nō oīa naturalia ſūt detm̄inata ad mīmū ⁊ maximū. hec ꝯº ſatis pꝫ ꝑ argumenta facta an̄ oppoſituꝫ.

Primo dubitat̄. Utꝝ iſta maxia phoꝝ quā aſſerit anaxagoras. ſ. ex nihilo nihil fit: repugnet ꝟitati fidei. ꝓ ſolōe ponūt̄ due diſtictiones. Pria. aliq̄ ꝓduci ex nihilo pōt ītelligi dupl'r. Uno mō vt nihil opponit̄ actuali exn̄tie: ⁊ ſic illđ ꝓducit̄ ex nihilo qđ nec ipm̄ nec aliqd ſui ꝑexiſtebat āte ſui ꝓductionē. Alio° vt ly nihil opponit̄ oī poſitiuo: ⁊ ſic illđ ꝓducit̄ ex nihilo qđ nec ipm̄ nec aliqd ſui ē aliqd poſitiuū an̄ ſui ꝓductōeꝫ. ita ꝙ ipꝫ ⁊ qđlꝫ ſui erat puꝝ nihil anꝙ̄ ꝓduceret̄. ¶ 2ª. duplex ē ꝓductio: q̄dā eſt nāl' q̄ fit ꝟtute agētis nāl'. vt ḡnatio ⁊ corruptio. alia ſuꝑnaturalis. vt creatio vel annihilatio. Ex his ꝑ dr̄ ꝙ capiēdo ly nihil vt opponit̄ oī poſitio tūc ex nihilo nihil fit nec factione ſuꝑnāli q2 ī oī factione neceſſe eſt quod factum eſt vel ante ſui factionem eſſe aliqd poſitum. q2 ante ſui factiōꝫ iſta ꝓpoſitio erat ꝟa. hoc ē ꝓducibile. ergo erat neceſſaria habitudo ꝑdicati ad ſubm̄. ſꝫ oīs habitudo ꝑſupponit extrema. ḡ extrema hēbant aliqđ eſſe poſitiuū ante actualē ꝓductionē ⁊ non erāt puꝝ nihil. 2º dr̄ ꝙ capiēdo nihil vt opponit̄ actuali exn̄ie. tūc ex nihilo aliqd fit factione ſupernaturali. tertio dr̄ ꝙ nullo modo ex nihilo aliquid fit factione naturali. ⁊ iſto modo ītelligēdo maxima ipa non contradicit ꝟitati fidei.

Secundo dubitat̄. Utrū ſit dabilis minima caro. Pro ſolutiōe ponitur talis diſtictio. quadruplex ē minimū. qđdā ē ſm ſenſū: ⁊ eſt illud quod ſi vlteri⁹ diuidat̄ n̄ ē plus ꝑceptibile a ſēſu. aliud ſm naturā: ⁊ ē illud qđ ſi vlteri⁹ diuidatur admittit ſuā ꝓpriā na

turā: aliud ē ʒ q̄titatē sic ꝙ nō ē ulterius diuisibile. aliud ē ʒ opationē: ⁊ ē illō qd̄ si ulteri⁹ diuidaṫ n̄ pl⁹ pōt ī ppam opationē. Ex his dr̄ p̄ ꝙ est dabilis minia caro pceptibilis a sēsu: q̄ si ulteri⁹ diuidaṫ erit ulteri⁹ īpceptibilis. 2⁰ dr̄ ꝙ ē dabilis minia caro ʒm opatōez: q2 est dabiḷ caro: q̄ si ulteri⁹ diuidaṫ n̄ poterit plus exercere suā ppam opatiōez: q̄ ē nutrire: angere: vel diminuē. Tertio dr̄ ꝙ est dabilis minima caro ʒm naturā. pz. q2 ē dabilis caro: q̄ si ulti⁹ diuidaṫ admittit ppaz nām ⁊ trāsmutaṫ ī nām corpis circūstātis. Quarto dr̄ ꝙ nō est dabilis caro minia ʒm q̄titatem: q2 q̄cūq3 carne data ipa est ulterius diuisibilis.

Tertio dubitaṫ. Utrū infinitū ʒm ꝙ īfinitū sit a nobis cognoscibile. Pro solutōe ponūṫ quattuor distīctiōes. Pria. duplex est īfinitū: quoddā est ī actu: aliud est ī potentia: ⁊ solū ē dubiū d̄ īfinito ī actu: q2 certū est ꝙ īfinitū ī potētia ē a nob cognoscibile. ¶ 2ᵃ. ʒm ꝙ capiṫ dupl̄r: uno mō reduplicatiue: ⁊ tūc est sensus ꝙ īfinitū q2 est īfinitū: iō est a nobis cognoscibile ⁊ sic est falsa. Alio mō specificatiue: ⁊ tc̄ est sensus ꝙ īfinitū sub rōe formali īfinitatis est a nob cognoscibile. ⁊ d̄ isto ītelligiṫ dubiū. ¶ Tertia. infinitū dupl̄r capiṫ. uno modo p substracto. ⁊ sic infinitū est una res hn̄s actu īfinitas ptes actuales: alio mō p rōne formalis illi⁹ substracti. s. īfinitatis. ¶ Quarta. aliqd cognosciṫ dupl̄r. uno mō positiue: ⁊ ē illud qd̄ cognosciṫ seclusa q̄cunq3 negatione. alio modo puatiue: ⁊ ē illud qd̄ nō cognosciṫ nisi grā alicuius positiui: ⁊ h̄ p negationē illi⁹ positiui. ¶ Ex his dr̄ p̄ ꝙ īfinitū captū p substracto cognosciṫ solū puatiue. q2 tale īfinitum est pur nihil. Scd̄o dr̄ ꝙ rō formalis illi⁹ substracti. s. infinitas actualis est a nobis cognoscibilis distincte ⁊ quantitatiue.

Ad rationes ante opp^m. Ad p^mā dr̄ ꝙ hn̄ pbat ꝙ n̄ ē dabile minimū vel maximū loq̄ndo d̄ possibili sʒ n̄ de fcō: ⁊ ad auctoritates Aristo. diciṫ ꝙ d̄bēt ītelligi p locutionē d̄ fcō: ⁊ n̄ p locutionē de possibili. saltē d̄ possibili simpl̄r. vel dr̄ ꝙ Aristo. h̄ nō loqtur ʒm opinionē ppriā: sʒ ʒm opiōnē Anaxagore q pōebat īfinitas ptes mīmas carnis. ⁊ h̄ d̄ qōe

Queritur octauo. Utrū pricipia rerum nāliū sint ɔ̄ria. Arguiṫ ꝙ nō. q2 pricipia reꝝ nāliū sṫ sb̄e. sʒ sb̄e nihil ē ɔ̄riū. ḡ pricipia reꝝ nāliū n̄ sṫ ɔ̄ria. ¶ 2⁰ sic. vel mā ɔ̄riaṫ forme: vel forma priuatiōi. nō p^m q2 mā ē subm̄ ɔ̄rioꝝ. sʒ subiecto ɔ̄rioꝝ nihil ē ɔ̄riū. nō 2^m. q2 priuatio ē n̄ ens. nō ens āt n̄ ɔ̄riatur enti. ¶ 3⁰ sic. si priuatio ɔ̄riareṫ forme. vel q̄ forme hn̄de vḷ forme hite. nō 2^m. q2 priuatio ⁊ forma hita simul sṫ in eodē subiecto. nec primū. q2 ṫmin⁹ ad quē corruptiōis subalis ē priuatio q̄ sīḷ stat cū forma hn̄da. ḡ nō ɔ̄riaṫ forme hn̄de. In opp^m ē phs. ¶ In qōe erūt tres articuli: ¶ Quantū ad primū.

Primo sciēdū ꝙ p declaratiōe terminorū qōnis ponūṫ alique suppositiones. Prima suppositio. tm̄ sūt tria pncipia reꝝ nāliuz ut patebit ī sequētibus. Secūda. materia nulli ɔ̄riaṫ: q2 subo ɔ̄trarioꝝ nihil est ɔ̄rium. Ex ista seqṫ 3ᵃ ꝙ si prinᵃ sint ɔ̄traria oportet ꝙ forma ⁊ priuatio contrarienṫ. ¶ Pria distictio. duplex est forma. quedā est forma habēda que nōdum est in materia. sed est in potentia qua fit materia. Alia est habita que actualiter est ī materia vel que saltē abijcitur a materia. ¶ Secūda. triplex pōt eē mutatio substātiaḷ. q̄dā ē acqsitiua tm̄: ⁊ ē illa p quā aliqd positiuū acqritur nullo positiuo depdito. Alia est depditiua tm̄: ⁊ est illa per quā nihil positiūū acqritur tm̄ positiuo aliquo depdito. Alia est depditiua ⁊ acqsitiua simul: ⁊ ē illa p quā aliqd positiuū acqritur aliquo positiuo depdito in mutatione acqsitiua tm̄. terminus a q̄ est vera priuatio. ⁊ terminus ad queʒ ē forma habenda. ideo priuatio ī illa mutatōe opponiṫ forme hn̄de. sed in mutatione depditiua tātum forma abijcienda est terminus a quo. ⁊ pura priuatio terminus ad quē. ideo ī illa mutatōe priuatio opponiṫ forme habite siue abijciende. Sʒ ī mutatōe subali ptim acqsitiua: ⁊ ptim depditiua sūt duo cōsiderāda. s. acqsitio ⁊ depditio. ṫminus a quo acqsitionis est priuatio. ⁊ ṫmin⁹ ad quē est forma habenda. sed ṫmin⁹ a quo depditionis est forma habita. ⁊ ṫmin⁹ ad quē ē priuatio. ideo pria priuatio ɔ̄riaṫ forme hn̄de. Ex isto seqtur ꝙ priuatio ɔ̄riatur forme cuius ē priuatio.

Secundo sciēdū ꝙ iste secūdus tractat⁹ in quo Aristo. determinat de pricipijs rerū naturaliuz ʒm opinionē ppriā diuidiṫ ī tria capitula. In prīo ōndit qualia sṫ principia rerum naturaliū: ⁊ diuiditur in duas ptes In pria determinat de ɔ̄rietate illoꝝ principioꝝ ⁊ itendit tales conclusionē. pricipia rerū naturaliū sūt ɔ̄ria. pbat phs dupl̄r. primo auctoritate oīuz ātiquoꝝ sic. Omnes ātiq dicūt oīa pricipia eē ɔ̄ria. ḡ sūt ɔ̄ria. aūs pbat primo inductiue q2

illi q̄ poſuerūt oīa eē vnū ens ⁊ imobile dicūt pn⸗
cipia eē ꝯ̄ria. ꝑmēides. n. dic̄ calidū ⁊ frigidū eē
ꝯ̄ria ⁊ ꝑncipia: ⁊ calidū appellat ignē: ⁊ frīm ap⸗
pellat t̄rā. Alij dicūt rarꝝ ⁊ dēſū eē ꝑncipia ꝯ̄ria.
Democrit⁹ vo ponit vacuū qd̄ ē nō ens: ⁊ plenū
qd̄ ē ens eē ꝑncipia ⁊ ꝯ̄ria. ⁊ dicebat ꝙ erāt q̄daꝫ
ꝑua corꝑa poſitōe ⁊ figura dr̄a q̄ erāt ꝑncipia re
rū nālīū. ⁊ iō dicebat ipa eē ꝯ̄ria: q2 poſitio ⁊ figu
ra diuidūt̄ ꝑ ꝯ̄ria. poſitio diuidit̄ i ſurſū ⁊ deorſū
āte ⁊ retro. Et ratōe ꝓbat̄ ſic. q2 tres ſūt ꝯditōes
ꝑmorꝝ ꝑncipiorꝝ. Pria. ꝙ nō fiūt ex alijs. Scd̄a.
ꝙ nō fiunt ex alterutris. ⁊ tertia. ꝙ oīa alia fiunt
ex ipſis. ſed oēs iſte ꝓꝑetates conueniunt ꝑmis
ꝯ̄rijs. ğ ꝑma ꝯ̄ria ſunt ꝑma pricipia: ⁊ ꝑ ꝯn̄s ꝑ cō
uerſionē ſimplicē idefinite affirmatiue ꝑma ꝑn
cipia ſunt pria cōtraria. minorēꝫ ꝓbat. ꝑmo ꝯ̄ ꝑ⸗
ma. q2 prima contraria ſūt ꝑnᵃ oīum aliorꝝ. ğ n̄
fiūt ex alijs. De ſecūda ꝓbat. q2 ſūt ꝑma ꝑncipia
ꝯ̄ria nālia. ğ nō fiunt ex alterutris. De t̄tia ꝓbat.
q2 oīa que fiūt: fiūt ex ꝯ̄rijs vel medijs. ſꝫ media
fiūt ex ꝯ̄rijs. maiorē ꝓbat inductiue. ꝑͦ i ſimplici⸗
bus: q2 nō cōtigit quodlibꝫ fiēi idifferēt̄ ex q̄libꝫ:
⁊ quodlꝫ nō patit̄ a q̄lꝫ niſi ſm̄ accn̄s. vt albū ⁊ ni
grꝝ fiūt ex muſico ſm̄ accn̄s. ſ. eo qd̄ muſico ineſt.
aut albo aut nigro. ſed albū fit ꝑ ſe ex nō albo. ⁊
n̄ ex oī nō albo. ſed ex nigro vel ex medijs colori
bus. ⁊ muſicū ex nō muſico ⁊ nō ex oī. ſꝫ ex imu
ſico qd̄ muſico ꝑuatiue opponit̄. aut ex medio ſi
aliqd̄ ſit mediū. neqꝫ quodlibet corrūpit̄ in ꝯtn̄s
.i. in qd̄libꝫ idifferent̄. vt albū. nō in muſicuꝫ. niſi
forte ſm̄ accidēs. ſed in n̄ albū. ⁊ nō idifferēt̄ i qd̄
libet nō albū. ſꝫ in nigrꝝ: aut i mediū. ⁊ muſicum
corrūpitur i nō muſicū. ⁊ nō in qd̄libet idifferēt̄.
ſed in nō muſicū ſibi ꝑuatiē oppᵐ. aut i mediuꝫ.
ſi h̄eat mediū. ¶ In cōpoſitis ꝓbat trib⁹ exēpl̄.
Primū exēplū ē. neceſſe ē oē cōſonās fiēi ex in
cōſonāti. ⁊ ecōt̄. ⁊ neceſſe ē cōſonās corrūpi i icō
ſonātiaꝫ: ⁊ n̄ i q̄libꝫ indifferēt̄: ſed i ſibi opꝑoſi
tā priuatiue. ¶ Scd̄ꝫ. dom⁹ fit ex eo qd̄ nō cō⸗
pōitur. i. ex n̄ cōpoſitis. ⁊ n̄ ex q̄buſcūqꝫ: ſꝫ ex eis
q̄ diuiſa ſūt. ¶ Tertiū. ſtatua ⁊ figura fiūt ex n̄
figuris. Cōſeq̄nt̄ reſumit totā rōnē. ꝑͦ maiorē q̄ ē
hec. neceſſe ē oē qd̄ fit aut corrūpit̄. fieri aut cor
rūpi ex ꝯ̄rijs. aut i ꝯ̄ria: aut i horꝝ media. media
āt fiūt ex ꝯ̄rijs. vt colores medij ex albo ⁊ nigro.
ꝯcludit ꝙ oīa q̄ ſt̄ aut ſt̄ ꝯ̄ria. aut ex ꝯ̄rijs. ¶ In
2ᵃ ꝑte oñdit in q̄ conueniūt ⁊ differūt ātiq poñē⸗
tes ꝑncipia eē ꝯ̄ria: ⁊ dicit ꝙ cōueniunt i hoc q2
dicunt ꝑncipia eē ꝯ̄ria nō moti rōe ſꝫ ſola verita
te coacti. ſed differūt multiplr̄. q2 q̄dā ponūt ipa
eſſe priora. alij vero poſteriora. Secundo. q2 q̄⸗
dam dicunt ipſa eſſe notiora ſm̄ intellectuꝫ. alij
ſm̄ ſenſum. hoc probatur. quia quidam dixerūt
calidum ⁊ frigidū eſſe principium. alij humiduꝫ
⁊ ſiccum. alij parem ⁊ imparē. alij concordiam ⁊
diſcordiam. Tertio differunt. q2 alij dicūt ea eē
diuerſa. alij non. Quarto dixerunt q̄dam ea eē
priora: ⁊ quidam meliora. Quinto. q2 qui dicunt
notiora eſſe ſm̄ ſenſū dicunt ea eſſe ſingularia. ⁊
qui dicūt ea eē notiora ſm̄ intellectuꝫ dicūt eē
vl̄ia. Ratio. n. vniuerſalis ē. ſenſus āt particula
ris: vt magnū ⁊ paruū ſm̄ rōnē. cognoſcūt̄ autē
rarꝝ ⁊ denſū ſm̄ ſenſū. Ex his infert concluſiōeꝫ
ꝑncipaliter intētam. ſ. ꝙ principia rerū naturali
um ſunt contraria.

Tertio ſciendū ꝙ circa hūc textū incidūt
tres difficultates. Prima. qualit̄
ē ſaluabilis tm̄ vnū eē ꝑncipiū. ⁊ ꝑncipia eē ꝯ̄ria
Rñdet̄ ꝙ ſic. q2 ponētes eſſe tm̄ vnū ꝑnᵐ dicūt
ꝙ tātū ē vnū ens ſm̄ veritatē. ⁊ plura ētia ponūt
ſm̄ apparentiaꝫ ⁊ ſēſū: ⁊ illa vocāt modos entis
ideo in tali pl̄itate entiū apparentiū ponūt ꝯ̄rie
tatē inter ꝑncipia rerū naturaliū. ¶ Scd̄a diffi
cultas eſt. qualiter ſaluabile ē vacuū ⁊ plenū: ra
rū ⁊ denſū cōtraria eē. Pro cui⁹ ſolutiōe ponūt̄
due diſtinctiōes. Prima. cōtrarietas capit̄ du⸗
pliciter. Uno modo ſpālit̄er. vt diſtinguit̄ ꝯ̄ alias
ſpecies oppoſitionis. Alio modo gn̄alr̄. vt ſe ex
tēdit ad ꝑuatiuaꝫ oppoſitionē ⁊ cōtrariā. ¶ Se
cunda diſtinctio ſm̄ cōmentatorē duplex ē con
trarietas. Una q̄dem ſm̄ veritatē: ⁊ eſt illa cui⁹
extrema ſunt vere cōtraria. Alia. n. ſm̄ famoſita
tem. ⁊ eſt illa cui⁹ extrema famāt̄ eē ꝯ̄ria. ¶ Ex
his dicunt̄ duo ad difficultatem. primo ꝙ con⸗
trarietas ineſt vacuo ⁊ pleno ſm̄ veritatē dictā.
cū vacuū ſit non ens ⁊ purꝝ nihil. Scd̄o dr̄ ꝙ in⸗
ter rarum ⁊ denſū eſt ꝯ̄rietas famoſitatis. quia
ſm̄ veritatem nō ſunt contraria. ſed ſm̄ famoſā
ātiquorū opinioneꝫ. ¶ 3ᵃ difficultas eſt. vtrum
iſta ꝓpō ſit ſaluabilis. ex albo fit muſicū. hec dif
ficultas ſoluitur per diſtictionē. q2 iſtam ꝓpoſiti
onē eſſe ſaluabilē poteſt dupliciter itelligi. vno
mō ꝑ locutionē de per ſe: ⁊ ſic ſenſus ē. ex albo
fit ꝑ ſe muſicū: ⁊ h̄ eſt falſū. q2 albū nō eſt per ſe
terminus a q̄ illi⁹ mot⁹ ꝑ quē aliquid fit muſicū.
ſed poti⁹ ꝑuatio muſici. ſ. immuſicū. Alio modo
per locutionē de per accidens: ⁊ ſic eſt ſenſus.
ex albo ꝑ accn̄s fit muſicū. ⁊ ſic eſt v̄a. qm̄ accidit
albo muſicum fieri: ¶ Pro ſecundo articulo ſit
hec concluſio. ꝑncipia rerꝝ nālīū ſūt ꝯtraria: hec

cōclusio patet auctoritate antiquoꝝ ꝛ ratione in textu positis. Pro tertio articulo.

Primo dubitat̄. Utrum contrarietas pn cipiorum sit distincta a priuatiua oppositione. Ad soluendum hoc dubiū est supponendū ꝙ de contrarietate principiorum sunt due opiniones. prima est alberti ad quam soluendam ponuntur ꝛ alique suppositiones ꝛ alique distinctiones. ⁋ Prima suppositio. sicut dr̄ie exeūt a potestate generis. ita oēs forme sūt deducibiles de potestate materie. 2ª. sicut due dr̄ie sūt sibi īuicē contrarie: sic etiam due forme specifice. 3ª. sicut essentia generis non saluatur in esse nisi in altera specierum: sic etiā mā non saluat̄ i esse nisi sub altero cōtrarioꝝ. Ex istis seqtur quarta ꝙ semper in materia est aliqua forma cum priuatione alterius forme. ⁋ Pria aūt distictio ſm albertū i predicamentis. triplex est contrarietas. Prima ē cōmuniter dicta. ꝛ ē repugnātia ꝑuatōis ꝛ hit⁹. alia est ꝓprie dicta ꝛ est repugnantia duaꝝ differētiarum vel duaꝝ formaꝝ mutuo se expellentiū ab eodē subo expulsione aliena. 3º mō accipit̄ ꝓprijssime pro repugnantia duaꝝ formaꝝ mutuo se expellētiū expulsiōe ꝓpria. ⁋ Scd̄a distictō. forma habita ꝛ forma habenda possunt considerari dupl'r. vno mō vt sūt in habitu confuso materie ſm esse formale formabile. Alio mō scd̄m quoddam eē actuale materie. s. ꝙ forma hita est i mā ſʒ eē formale formatū: ꝛ tūc cōtrariat̄ forme habēde. ⁋ 3ª distinctio. ꝑuatio capit̄ dupl'r. vno mō ſm se. ꝛ sic ꝑuatio est nō ens nō simpl'r ſʒ in determinato genere subiecti. 2º mō capit̄ ſm ꝙ subijcit̄ ꝑ formā hitam sub qua stat: ꝛ sic est aliquid. Ex his dicuntur duo ad dubiū. primo ꝙ forma habita ꝛ forma hn̄da contrariātur contrarietate proprie dcā. q2 sūt forme mutuo se expellētes ab eadē materia expulsione aliena. s. expulsiōe suarum qualitatum. sicut forma ignis ē expulsiua forme aque ꝑ suas qualitates ꝛ dispōes. Scd̄o dicit̄ ꝙ iter ꝑuationē ꝛ formaʒ habēdā ē duplex contrarietas. vna ē conueniens ꝑuatiōi ſm ꝙ ꝑuatio: ꝛ illa ē priuatiua oppō. Alia ꝯuenit ꝑuatiōi ſʒ ꝙ subijcit̄ forme hite: ꝛ illa ē ꝯrietas ꝓprie dicta.

Secundo dubitat̄. Utrū ꝑuatio ꝯriet̄ solū forme hn̄de rōne ꝯrietatis forme hite. ⁋ Ad soluēdū hoc dubiū ponūt̄ tres suppōnes. Prima. qlibet forma ꝛ sua ꝑuatio sūt icōpossibiles i eodē subo secluso qcūqʒ extrīseco. 2ª. ꝑuatio ē nō ens n̄ simpl'r ſʒ i determinato gn̄e. subi. 3ª. icōpossibilitas duoꝝ qꝝ vnū dicit ꝑuationeʒ alteri⁹ ē ꝑuatiua oppō. Ex his sequit̄ ꝙ iter ꝑuatiōeʒ ꝛ formā ē ꝑuatiua oppō seclusa qcūqʒ alia forma. 2º. seqt̄ ꝙ ꝑuatio nō ꝯriat̄ ꝯrietate ꝓprie dicta rōne sui ſʒ rōe forme sub q̄ subijcit̄ vbi grā. in mā aeris ē forma aeris cū ꝑuatiōe forme ignis ꝛ priuatio forme ignis ꝑ dn̄oiatōeʒ itrīsecā ꝯrietate cōit̄ dcā ꝯriat̄ forme ignis: ſʒ ꝑ dn̄oiatiōnē extrīsecā ꝯriat̄ sibi ꝯrietate ꝓpe dcā: ꝛ illa ꝯrietas ꝑ dn̄oiatōeʒ d̄ for⁴ ignis ꝛ forma aeris ꝓdicat̄.

Tertio dubitat̄. Utrum iter priuatōeʒ ꝛ formā sit solū priuatiua oppō. ⁋ Ad istō dubiū r̄ndet̄ ſʒ ꝯmētatorē ponēdo vnam suppositōeʒ ꝛ vnā distictiōeʒ. ⁋ Suppō ē hec. ꝙ priuatio nō hʒ ꝙ sit prin^m a for⁴ hita: ſʒ ea ꝑ ipolē seclusa adhuc eēt prin^m cū sit termin⁹ a q̄ gn̄atōis. Distinctio ē hec. duplex ē ꝯrietas qdā ē cōit̄ dicta q̄ extendit̄ ad repugnātiā ꝑuationis ꝛ habit⁹. Alia est ꝓprie dcā q̄ distinguit̄ ꝯ alias oppōnes ꝛ ꝯ repugnātiā dispatoꝝ. Ex his dn̄r tria ad dubium. Primo ꝙ priuatio ꝛ forma solū priuatiue opponuntur. 2º ꝙ nō opponunt̄ ꝯtrarietate ꝓprie dicta: cum priuatio nō sit forma positiua. 3º ꝙ opponuntur ꝯrietate cōiter dicta: qd̄ pʒ ꝑ cōmentatorē dicentem phm̄ vti nomine ꝯrietatis vt se extēdit ad priuationem ꝛ habitum.

Ad rationes ante oppositum dicitur ꝙ soluuntur ex dictis. ꝛ hec de questoine sufficiant.

Queritur nono. Utrum entis naturalis tantum sint tria prin⁴. Et arguitur ꝙ non. q2 accn̄tia sunt entia naturalia. ꝛ tn̄ non hn̄t illa pn̄⁴. ergo cuiuslibet entis naturalis non sunt tria pn̄cipia. an̄s ꝑ secunda pte patet: quia accidentia sunt simplices forme. ⁋ 2º. sic. priuatio nō est ens. ergo non pōt eē principiū alicuius entis naturalis. ⁋ 3º sic. cuiuslibet ētis n̄ālis sūt quattuor cause. ergo ꝛ quattuor pn̄cipia. tenet consequentia a. q2 oīa cā ē pn̄cipiū: ꝛ cōfirmat̄ q2 cuiuslibet entis n̄ālis sūt quattuor elemēta. g̃ ꝛ q̄ttuor pn̄cipia itrīseca. ꝛc. ⁋ In opp^m ē phs. ⁋ In qōe erūt tres articuli. ⁋ Quantū ad pm̄ū

Primo sciēdū ē ꝙ pro declaratione terminoꝝ qōnis ponūt̄ tres distinctiones. ⁋ Prima. ens naturale capitur quadrupliciter. Uno modo cōiter pro omni ēte producibili virtute agentis naturalis mediāte motu ꝛ transmutatiōe entis naturalis: ꝛ sic accn̄tia sūt entia naturalia. ⁋ 2ºº accipit̄ ꝓprie pro pri-

cipio entis naturalis: ꝛ sic materia ꝛ forma sunt
entia naturalia. ¶ 3º capiť magis ꝓprie ꝓ quo
libet p̄dicabili de ente naturali in secũdo modo
dicendi ꝑ se. ꝛ sic passiones entis naturalis sunt
entia naturalia. ¶ 4º capiť ꝓprijssime ꝓ cõposi
to ex materia ꝛ forma: ꝛ sic omne inferius corpo
ris naturalis est res naturalis: ꝛ sic capitur hic.
¶ 2ª distinctio. duplex est prinm: quoddam est
prinm itrinsecũ: ꝛ est cã q̄ est ps rei sicut materia
ꝛ forª. Aliud est prinm extrĩsecũ ꝛ ẽ cã que nõ est
pars rei sicut efficiens ꝛ finis. ¶ 3ª distinctio. du
plicia sũt prinª intrinseca. quedã sũt eiusdem ra
tionis ꝛ nature cuiꝰ sunt oẽs partes materie. alia
sunt distincta specifice ꝛ ratione cuius sunt ma
teria ꝛ forma. ¶ 4ª distictio. pricipia esse speci
fice distincta põt intelligi dupliciter. vno modo
ꝑ distinctionẽ sũptã a differentijs essentialibꝰ spe
cieꝝ: ꝛ sic forma hõis ꝛ equi specifice distinguun
tur. aliomõ ꝑ distictionẽ sumptã a ratione forma
li principiandi. ꝛ sic nulla forma ẽ distictiua alte
riꝰ forme in rõne formali pricipiãdi: quia quelibet
forma principiat in genere cause formalis.

Scdo sciẽdũ ꝙ istud 2m capm i q̊ aristo. oñ
dit numeꝝ p̄ncipioꝝ reꝝ nãliũ diui
diť i q̄tuor ꝑtes. In p̄ ma itẽdit duas ꝯ̊nes. Pri
ma tãgit itẽtũ: ꝛ hec ẽ. oñr oꝫ dicere si p̄ncipia reꝝ
nãliũ sint duo aut tria aut plã. 2ª. ipoĩe ẽ p̄nª re
rũ nãliũ tm̃ eẽ vnũ. ꝓbat pħs tali rõe: qꝛ p̄nª reꝝ
nãliũ sũt ꝯ̄ria. ḡ ẽ ipoĩe ꝙ sint tm̃ vnũ. ꝯñaꝫ ꝓbat
qꝛ ꝯ̄ria ñ sũt tm̃ vnũ. ¶ In 2ª. ꝑte itẽdit talẽ ꝯ̊nẽ
p̄nª reꝝ nãliũ ñ sũt ifinita. ꝓbat pħs q̄tuor rõibꝰ
Pria ẽ qꝛ si eẽnt ifinita tc̄ nulla res nãĩ scibiĩ aut
credibiĩ eẽt. 2ª rõ. i oi gnẽ vno ẽ vna ꝯ̄rietas. sed
suba ẽ genꝰ vnũ. ḡ i suba erit ꝯ̄rietas vna: ſꝫ extre
ma illiꝰ ꝯ̄rietatis sũt p̄ª p̄nª ꝛ ñ sũt ifinita. ḡ p̄ª p̄nª
ñ sĩ ifinita. 3ª rõ. meliꝰ ẽ ponẽ aliqd eẽ ex p̄ncipijs
finitis sic posuit ẽpedocles q̄ꝫ ex p̄ncipijs ifinitis
sic̄ posuit anaxagoras. ḡ p̄nª ñ sĩ ifinita. añs pꝫ qꝛ
empedocles eq̄ bñ saluat oĩa nãlia ex pricipijs fi
nitis sic̄ anaxagoras ex pricipijs ifinitis. 4ª rõ. ñ
oĩa ꝯ̄ria sũt p̄nª ſꝫ solũ pria. ḡ priª ñ sĩ ifinita. añs
ꝓbat qꝛ q̄dã ꝯ̄ria fiũt ex alijs. ꝛ q̄dã ex alĩutris vt
dulce ꝛ amaꝝ. albũ ꝛ nigꝝ. ḡ ista nõ sꝑ manẽt. ꝛ ꝑ
ꝯñs ñ sũt priª. qꝛ tꝫ ꝯña. priª oꝫ sꝑ manẽ. ¶ In 3ª
ꝑte itẽdit talẽ ꝯ̊nẽ. priª reꝝ nãliũ ñ sũt tm̃ duo. ꝓ
bat pħs tribꝰ rõibꝰ. ¶ Pria qꝛ vnũ ꝯ̄riũ ñ fiť alid
nec ex alio. ḡ nece ẽ ponẽ vnũ alid prim qd ẽ subꝫ
ex q̊ cũ vno ꝯ̄rio fiet ꝯpom. añs ꝓbat qꝛ dẽsitas
ñ ẽ nata facẽ raritatẽ nec raritas dẽsitatẽ. nec di
scordia fac̄ ꝯcordiã nec eꝯ̄. nec ex illa nata ẽ fieri

ꝛ siĩr d q̄lꝫ alia ꝯ̄rietate. ¶ 2ª rõ. mã ẽ ſ hꝫ p̄moꝝ
pricipioꝝ sic ꝙ pria prinª d ea p̄dicanť ñ tñ ipa p̄
dicať d iĩ. ḡ mã ẽ vnũ prim: tꝫ ꝯña qꝛ ſ hꝫ p̄m ẽ ꝛ p̄ꝰ
vr̃ eẽ p̄dicato. añs ꝓ p̄ª ꝑte ꝓbat qꝛ ſ ba nulli ẽ ꝯ̄
riũ. ſꝫ ꝑ 2ª ꝑte ꝓbat qꝛ subꝫ ñ oꝫ dici d aliq̊ subo
qꝛ tũc pricipij eẽt prinm. ¶ 3ª rõ. si solũ duo ꝯ̄ria
eẽnt p̄ª seq̄rent duo icõueniẽtia. p̄m ꝙ suba fie
ret ex nõ subijs. 2m. ꝙ nõ substãtia prius esset q̄ꝫ
substantia. ꝓbat ꝯñtiã qꝛ illa ꝯ̄ria nõ eẽnt substã
tie cũ substantia non sit substantie contraria. 2º
ꝓbat auctoritate antiquoꝝ. qꝛ oẽs antiqui iter ꝯ̄
ria principia ponunt aliqd materiale p̄ncipiũ qd
vocatur subꝫ ꝯ̄rioꝝ: ḡ signũ ẽ ꝙ plã sũt principia
q̄ꝫ duo. añs ꝓbat qꝛ quidã dicũt illud materiale
principiũ eẽ aquam. alij aerẽ. alij ignem. alij ali
qd medium hoꝝ. ꝛ subdit ꝙ illi qui dicũt ignem
aerem aut aquã esse materiale p̄nm nõ irrõnabi
liter dicũt eo ꝙ ista cum ꝯ̄rietatibus ꝯnexa sunt
¶ In qua parte itendit talem ꝯclusionẽ. p̄nª reꝝ
naturaliũ nõ sũt plã tribꝰ. pħus probat duabꝰ rõ
nibus. Prima qꝛ ad faciendum aliquid sufficiens
est vnũ principiũ cũ duobꝰ ꝯ̄rijs. ḡ p̄nª nõ sũt plã
tribus: qꝛ si eẽnt quattuor pricipia ꝯ̄ria essẽt due
eque prime ꝯ̄rietates. et ꝑ ꝯsequens duo subª il
loꝝ ꝯ̄rioꝝ. qd est iconueniens. 2ª ratio. si ꝯ̄ria es
sent plura tribus tunc essẽt plures prime contra
rietates. ꝯñs est impossibile qꝛ pria cõtrarietas ẽ
in substantia: sed substantia est vnũ genus. ergo
tantum est vna prima cõtrarietas. ꝛ subdit ꝙ ista
contraria solum differunt ꝺm prius ꝛ posterius
ꝛ non differunt genere: sempꝫ eni in genere vno ẽ
vna p̄ma ꝯ̄rietas: oẽs enim contrarietates videť
reduci ad vnaꝫ. ꝯñter epilogat ea que dicta sunt.

Tertio sciendũ ꝙ circa hunc textum in
cidunt tres difficultates. Prima
q̄lr̃ ẽ saluabile ꝙ i vnoq̊q̄ꝫ gnẽ ẽ vna p̄ª ꝯ̄rietas:
ꝛ tñ suba ñ ẽ sube ꝯ̄ria. ¶ Pro solõe huiꝰ difficĩ
tatis ponũť due distictiões. Pria ẽ. ꝯ̄rietas capiť
tripĩr: vno mõ ꝓ ꝯ̄rietate p̄uatõis ꝛ hitꝰ. 2º mõ ꝓ
ꝯ̄rietate duaꝝ dr̃aꝝ. 3º mõ ꝓ ꝯ̄rietate duaꝝ for
maꝝ actiuaꝝ ꝛ passiuaꝝ. ¶ 2ª distictio. suba ca
piť quadupliciter. vno mõ coiter pro quolibet im
portante aptitudinem ad substantiaꝫ: ꝛ sic priua
tio substãtie est substantia. secũdo modo capitur
ꝓ principio substantie ꝛ sic materia ꝛ forma sunt
substãtie. 3º modo capiť ꝑꝑ se reponibili i predica
mento substantie: ꝛ hoc directe vel indirecte: ꝛ sic
differentie de p̄dicamẽto subãtie sũt sube. 4º mõ
capitur ꝓ illo qd ꝑ se directe est reponibile i pre
dicamento substãtie. Ex his dr̃ primo ꝙ capiẽdo

ↄrietates p̄ modo ⁊ similr̄ subaz:in substantia ⁊ i quolibet alio p̄dicamento est vna prima ↄrietas. p3 q2 i p̄dicamento substantie est vna forma vniuersalissima ad quam omnes forme illius generis reducūtur que vocatur forma subalis. ⁊ etiā priuatio vniuersalissima ad quā omnes priuationes illius generis reducuntur que vocatur priuatio forme substātialis:oīs.n.p̄uatio ꝺ p̄dicamēto substantie est priuatio forme subalis. scd̄o dr̄ ꝙ capiendo substātiam 2⁹ mō i substantia nullo modo ē ↄtrarietas. p3 q2 materia ⁊ forma nullo modo ↄriantur. 3⁹ modo capiendo substantiam substātia est ↄrietas 2⁹ modo dicta. p3 q2 prime dr̄ie de p̄dicamento substātie sūt duo primo ↄria ↄrietate 2⁹ modo dicta. 4⁹ modo capiēdo substātiam i substātia nullo modo est ↄrietas. ¶ 2ᵃ difficultas vtrum oporteat principia semp manere. Ad soluendum hāc difficultatē ponūtur due distictiones ⁊ vna suppositio. Prima distictio. sē p potest capi dupliciter. vno mō put ē distributiuū cuiuslibet ptis tpis. 2⁹ modo vt est p̄cise distributiuū tpis mēsurātis duratōēȝ p̄ricipiati. ¶ 2ᵃ distictio. duplicia sūt prinᵃ rei naturalis. q̄dā sūt principia q̄ ad eē sic materia ⁊ forma. alia sūt pricipia tm̄ q̄ ad fieri sic priuatio. ¶ Suppositio est hec. termin⁹ cōis sequēs illꝺ aduerbiū semp supponit cōfuse tantū vt visū est i sinchathegorewmatib⁹. Ex quo seqtur ꝙ ista ē de rigore sermōis cōcedenda. sp manēt pricipia reꝝ naturaliū put semp distribuit vniuersaliter p q̄libet tpe i quo ē verū dicere ꝙ principiatū ē. Ista tamē ē negāda:aliqꝺ principiū rei naturalis semp manet cū sit affirmatiua cui⁹ subiectū vel ps subiecti p nullo supponit. ¶ 2⁹ dr̄ ꝙ materia ⁊ forma que sūt p̄ncipia q̄tū ad esse manēt semp.i. p quolibet tēpore i quo verū ē dicere ꝙ p̄ncipiatū ē. ¶ 3⁹ dicitur ꝙ p̄uatio q̄ est pricipiū q̄tū ad fieri semp manet.i. p quolibȝ tēpore: p quo ē verum dicere ꝙ pricipiatū fit. ¶ 3ᵃ difficultas. vtrū iste due ppositiōes sint saluabiles i v̄itate p̄cipia sūt ↄria ⁊ p̄ncipia nō sūt ↄria. Rn̄det ꝙ sic q2 sūt idefinite q̄ꝝ q̄libet h3 vnā singularē verā.ḡ sūt simul vere. añcedēs p3 q2 demonstrādo materiaȝ ⁊ formā ⁊ formā hec singularis v̄a ē.p̄nᵃ nō sūt ↄria. ⁊ demonstrādo p̄uationē ⁊ formaȝ:ista ē v̄a.p̄nᵃ sūt ↄria:⁊ hec ꝺ prio articulo. ¶ Pro scd̄o articl'o pōit tal'.

Conclusio Cuiuslibet ētis naturalis tm̄ sūt tria p̄ncipia. p3 q2 principia reꝝ naturaliuȝ nō sūt tm̄ vnum:nec sunt tm̄ duo. nec sunt plura tribus. ergo sunt tantum tria. antecedens pro qualibet sui parte probatuȝ est in textu:⁊ hec ꝺ scd̄o. ¶ Pro tertio articulo.

Primo dubitatur. Utrū priuatio sit p̄nᵐ alicui⁹ eternaliter pducti cuiusmodi ē mūdus ⁊ motus saltē s̄m viam phylosophoꝝ. Istud du^m pōt solui dupliciter. vno modo de facto:alio mō de possibili. de facto dicitur primo ꝙ celuȝ ⁊ generaliter quodlibet eternaliter pductū s̄m viā philosophi sp h̄nt eē ⁊ nūq̄ h̄nt n̄ eē. Ex quo seqtur ꝙ s̄m viā ph̄i i celo nō ē materia:q2 tūc celū eēt generabile ⁊ corruptibile. 2⁹ seqtur ꝙ celū nō est corpus naturale cuȝ oē tale corpus h̄eat materiā. 3⁹ seqtur ꝙ s̄m viaȝ ph̄i priuatio nō ē prinᵐ alicui⁹ eternalr̄ pducti cū eoꝝ materia nūq̄ fuerit priuata forma:s3 s̄m v̄itatē dr̄ p̄ ꝙ celū ē realiter cōpoᵐ ex materia ⁊ forma 2⁹ dr̄ ꝙ celū realr̄ ⁊ ꝺ fcō pri⁹ h̄uit nō eē q̄ esse. 3⁹ dr̄ ꝙ p̄uatio fuit prinᵐ vl' termin⁹ a q̄ pductiōis celi. ⁊ hoc modo capiēdo priuatiōeȝ p ↄdictorio ¶ Ex isto seqtur ꝙ celū realr̄ ⁊ de fcō ē generabile ⁊ corruptibile:ꝺ fcō tm̄ nūq̄ generatur neq̄ corrūpitur v̄tute agentis naturalis pp duo. prio q2 nō h3 q̄litates ↄrias. 2⁹ q2 nō h3 agens ↄriuȝ a q̄ possit corrūpi. ¶ S3 ꝺ possibili dr̄ prio ꝙ possibile fuit mūdū eē ēt eternaliter pductū vt patebit i octauo hui⁹. ¶ 2⁹ dr̄ ꝙ possibile ē ifinituȝ tē p⁹ h̄re instās initiās ip̄ȝ. p3 p sīle q2 si eēt linea circularis ifinita ⁊ inciperet:tūc h̄eret duo puncta: vnū initiās ⁊ aliꝺ finiēs ⁊ tm̄ remanēt ifinita cum ab ea nihil sit ablatū. ¶ 3⁹ dr̄ ꝙ poīe ē aliqꝺ eternalr̄ pductū pri⁹ h̄uisse n̄ eē q̄ eē. p3 q2 nō eē illi⁹ eternalr̄ pducti potuit mēsurari istāti initiāti tps ifinitū:⁊ eē ei⁹ potuit mēsurari toto illo tpe finito Ex quo sequitur ꝙ possibile est priuationem esse principium eternaliter producti.

Secundo dubitat̄. Utꝝ cū vl'ib3 ētis naturat̄ pducti sint tria prinᵃ. s. materia forᵃ ⁊ priuatio. ¶ Ad soluēdū hoc dubiuȝ ponūt̄ due distinctiōes. Pria ē. secluso oī ope itellect⁹ duplex ē ↄpositio:q̄dā ē cōpositio realis ⁊ eēntial':⁊ ē illa c⁹ extrema s̄t res ⁊ res sic ꝙ n̄ iplicat ↄditōēȝ illa separi ⁊ sepati ↄseruari cuiusmōi ē cōpositio natural' ⁊ ph̄ica q̄ ē ex materia ⁊ forᵃ. alia ē cōpoᵒ ex natura rei ⁊ formal' c⁹ extrema s̄t due r̄litates v̄e formales eiusdē rei cꝰ ē cōpō metaphisica q̄ ē cōpō duaꝝ q̄ditatū. 2ᵃ distictio duplex ē simplicitas:q̄dā ē opposita prie cōpōi. alia ē opposita scd̄e cōpōi. Ex his duo dn̄r ad dubiū. prio ꝙ q̄olib3 accn̄s ē simplex simpl'ate opposita prie cōpositioni. p3 q2 nullū accn̄s ē cōpositum

ex mā ⁊ forma: alias accn̄s ꝑm se totū non infor/met subm. 2º dr̄ ꝙ nullū accn̄s ē simplex simpli/citate opposita scd̄e cōpositiōi. qꝛ oē accidēs est cōpositū ex q̄ditate entis ⁊ sua drīa essētiali ipm essētialiter cōstituentibus. Ex isto seq̄t ꝙ cuiusli/bet accidentis solū sunt duo principia. s. forma ⁊ priuatio. subiectum eius est materia in qua.

Tertio dubitat̄. Utrū ꝑuatio sit pn̄m itrin/secū reꝝ nāliū. Pro solutiōe huiꝰ dubij ponit̄ talis distictio. Prinm intrisecū capit̄ dupliciter. vnº mō ꝓprie ꝓ pn̄cipio ex q̄ ꝓprie i trisece cōponit̄ pn̄cipiatū. alio mō capit̄ pn̄cipiū itrisecū ꝓ termino itriseco a quo generatiōis pn̄cipiati. ¶ 2º ponitur talis suppositio ꝙ cuiusli/bet ꝓductiōis priuatio ē terminꝰ ꝑ se ⁊ itrinsecus ¶ Ex istis dicūt̄ duo ad dubiū. Prīo ꝙ cū ꝑuatio sit nō ens nō pōt eē pars itrinsece constituens aliq̄d pn̄cipiatū. ¶ 2º dr̄ ꝙ priuatio ē prinm 2º mō qꝛ ꝑuatio intrisece terminat ꝓductionē cuislibet corporis naturalis. ex isto seq̄tur ꝙ ꝑuatiōem eē principium intrinsecū est causa itrinsece termi/nare productionem alicuius determinati princi piati: ⁊ hoc per modū termini a quo.

Ad rationes aīi oppositū. ¶ Ad pmā dr̄ ꝙ accn̄tia nō sūt entia naturalia capiēdo ens nāle ꝓpriissime ⁊ q̄d illo ēte naturali ē hoc ad ꝓpom. ¶ Ad secundam. soluta est in secundo dubio. ¶ Ad tertiā dr̄ ꝙ bene cō cludit quattuor eē pn̄cipia tā itrinseca q̄ȝ extrise/ca: sȝ solū sūt duo prin⁴ itriseca. ¶ Ad ꝯfirmati/onē dr̄ ꝙ q̄ttuor elemēta cōueniūt i rōne pn̄cipi/andi vniꝰ pn̄cipij qꝛ q̄dlibȝ elemētū pn̄cipiat per mōm māe ideo faciūt tātū vnū pn̄cipiū in specie.

Queritur decimo. Utrum cuiuslibet cōpo siti nālis sint tm̄ duo pn̄cipia per se. s. materia ⁊ forma. ⁊ vnū ꝑ ac cidens. s. ꝑuatio. ¶ Et arguitur ꝑ 1º ꝙ non. qꝛ cuiuslibet cōpositi naturalis ē aliq̄d efficiēs ꝑ se. aliq̄s ꝑ se finis. er/go cuiuslibet corpis nāl̄ cōpositi sr̄ q̄ttuor pn̄⁴ ꝑ se ¶ 2º sic. nulliꝰ trāsmutatiōis naturalis materia ⁊ forma sūt prin⁴ ꝑ se. ḡ nec cōpositi natural̄. aīis pȝ qꝛ trāsmutatio naturalis ē vna forma simplex cū sit realr̄ forma terminās ipaȝ trāsmutationem ¶ 3º sic. cuiuslibet trāsmutationis naturalis ꝑ se ⁊ itrisecus terminus a q̄ ē priuaº. ḡ ꝑuaº ē prinm ꝑ se ⁊ intrinsecum compositi naturalis. Confirmat̄ qꝛ ꝑuaº hȝ rōnē principiādi a se ⁊ non a quolibet alio. ergo est principium ꝑ se. In oppom argui tur auctoritate philosophi. q̄ȝtum ad prinm.

Primo sciēdū ꝙ ꝓ declaratiōe termino rū questionis ponūtur alique di/stictiones. Prima ē. dupli⁴ sūt prin⁴ cōpositi na/turalis. q̄dam sūt pn̄cipia itrinseca q̄ itrisece cō/stituūt ipm cōpm sic mā ⁊ for⁴. a⁴ sūt extriseca, si/cut efficiēs ⁊ finis. ¶ 2⁴ distictio duplicia sūt pn̄cipia itriseca. q̄dā sūt ꝑ se: ⁊ sr̄ illa q̄ sr̄ d̄ eēntiali ⁊ itriseca ꝯstōne totiꝰ. alia sūt ꝑ accn̄s q̄ ꝯcurrūt ad ꝯstōnē ipius. ¶ 3⁴ distictio. duplex ē ꝑ accn̄s q̄ddā ē ꝑ accn̄s raꝝ. ⁊ sic capit̄ cū dr̄ ꝙ d̄ entibꝰ ꝑ accn̄s n̄ ē scia. aliq̄d ē ꝑ accn̄s necīu: ⁊ ē illd̄ q̄d ne/cessario ꝯcurrit ad aliquē effcm̄ ⁊ nō ꝑ se. ¶ 4⁴ distictio. ꝑ accn̄s nc̄iu capit̄ duplr̄. vno mō gnāl̄r ꝓ oī necessario ꝯcurrēte ad gn̄atōeȝ ꝯpositi nālis siue cōcurrat ꝑ mōȝ suppositi. siue ꝑ mōȝ t̄mini. siue ꝑ modū subiecti. ⁊ sic potētia materie es/set pn̄cipiū ꝑ accn̄s sicut ꝑuatio. qꝛ potentia ma/terie necessario p̄supponit̄ in oī gn̄atōe substātiali. Alio mō capitur specialr̄ pro illo q̄d necessario ꝯcurrit ad gn̄ationē cōpositi subālis ꝑ modū t̄mini itriseci ꝑ se: vel ꝑ modū ptis intrisece ⁊ eēntia/lis ipsiꝰ cōpositi. ⁊ sic ꝑuatio ē pn̄cipiū necessariū qꝛ priuatio ē ꝑ se itrisecꝰ terminꝰ a quo gn̄atiōis subālis. Ex quo seq̄tur primo ꝙ priuatio ē bn̄ pn̄cipiū ꝑ se ⁊ itrisecū gn̄atōis subālis: cū sit eiꝰ t̄minus a quo itrisecus ⁊ ꝑ se. ¶ 2º seq̄t ꝙ priuatio ē soluȝ principiū ꝑ accn̄s ipius compositi substātialis. quia quicq̄d est principiū ꝑ se alicuius prioris est pn̄cipium posterioris saltem per accidens.

Secundo Sciendū ꝙ istud t̄tiū captm in quo phs ondit q̄ sūt pn̄cipia reꝝ naturaliū. ⁊ quō sūt pn̄cipia. diuidit̄ i q̄ttuor ptes. In pma pte ponit drīam inter materiam ⁊ ꝑuationē. ⁊ ꝯtinet tres ꝯclusiones. Prima tangit intētionē. ⁊ ordinē intentōis ⁊ est hec. oȝ determinare de oī gn̄atiōe ⁊ de oibus gn̄abilibꝰ. Et pmo oȝ dicē coīa. s. gn̄ationē ⁊ generabilia. deīde de ptibus generabilibꝰ ⁊ generatōibꝰ. ꝓbat. oȝ eniȝ ꝑm nām coīa prius dicere. deinde circa vnūq̄dq̄ ꝓpria speculari. ¶ 2⁴ tangit cui sit attribuenda generatio. ⁊ ē hec. nos dicimꝰ aliq̄d fieri ex alio q̄ȝtū ad fieri substātiale. ⁊ q̄nq̄ȝ dicimꝰ alteꝝ fieri ex altero q̄ȝtū ad fieri accidentale taȝ in simplicibus q̄ȝ in cōpositis. Primum ꝓbat vt hō fit musicus ⁊ nō musicū fit musicū. ꝑm ꝓbat vt imusicꝰ hō fit hō musicus. ¶ Tertia cōclusio tangit du/as differentias iter substātiā. i. materiā ⁊ opposi/tū. i. ꝑuationē. Prima qꝛ de priuatione dicimus ꝙ h̄ fit hoc. ⁊ ex hoc fit hoc vt imusicꝰ fit musicꝰ ⁊

ex imusico fit music⁹. sed ꝺ subō solū dicim⁹. ħ fit ħ. ⁊ nō. ex ħ fit ħ. vt dicim⁹ hoīez fieri musicū. sed nō dicim⁹ ꝙ ex hoīe fit music⁹. Scōa differētia. ī trāsmutatiōe ad formā subim̄ manet sub forma ad quā est vt cū hō fit music⁹ hō ꝑmanet. ꝭ ꝑuatio siue fit simplex siue cōposita nō ꝑmanet vt cū ex imusico vel ex hoīe imusico fit musicus. nec īmusicū nec ñ musicū siue simplex siue ꝺpoᵐ remanet. ℂ In scōa pte ꝑncipali iuestigat necessitatē istoꝝ ꝑncipioꝝ: ⁊ itēdit quattuor cōclusiōes. Prima. in oī trāsmutatōe nece est aliquid subijci ei qꝺ fit. zᵃ tāgit ꝺuenientiā ⁊ ꝺriaȝ materie ⁊ priuatōis. ⁊ ē hec. subm̄ ⁊ ꝑuatio sūt vnū numero ꝭ distinguunt̄ spē. ꝓbat ph̄s duab⁹ rōnib⁹. ꝑma. qꝛ q̄cūq; sūt vnū spē illa sūt eadē diffinitiōe. ꝭ ꝑuatio ⁊ subm̄ distinguunt̄ rōne ⁊ diffinitiōe. ergo distinguunt̄ spē. minorē ꝓbat. qꝛ nō est idē esse hoī ⁊ imusico. scōa ratio. subiectū manet sub vtroq; termino trāsmutatōis. ꝭ ꝑuatio nō ꝑmanet. ergo ꝑuatio ⁊ subm̄ distiguūt̄ spē. i. rōne. aīns ꝓbat. qꝛ hō ꝑmanet. nō musicū aūt ⁊ imusicū non permanent. nec ꝺpositū ex his. s. hō non musicus. etiā ꝺ opposito ꝓprie dicimus. ex hoc fit hoc. vt ex imusico fit musicū. de subiecto aūt non. vt nō dicim⁹ ex hoīe fieri musicū. ergo subiectū ⁊ cōpositū differunt spē. ⁊ hoc pōt poni ꝓ tertia rōne. ⁊ subdit ꝙ in permanentibus. i. in subiectis aliqñ dr̄ fieri in opposito vt dicim⁹ ex ere statuā fieri ⁊ non es fieri statuā. Ex hoc ꝺcludit ꝙ tā in opposito q̄ʒ in subiecto simplici possumus dicere. ex hoc fit ħ. ⁊ hoc fit illud. vt nos dicim⁹. ex imusico fieri musicū ⁊ etiā imusicū fieri musicū. Ex oppositis siłr vt ex nō musico hoīe fit hō musicus. ℂ Tertia. ī oī trāsmutatione reqrit necessario materia q̄ subijciatur transmutationi. ꝓbat duabus rationibus. Prima. oīs trāsmutatio est transmutatio simpłr vel ꝭm qd: sed in oī tali necessario subijcit̄ aliqd. ergo in oī trāsmutatione necesse est aliquid subijci. minorē ꝓbat. ꝑmo de generatione ꝭm qd: per quā generant̄ accidētia. quia. quantū. quale. ad aliquid. vbi. ⁊ alia accn̄tia sēper fiūt in aliquo subiecto. quia nulla substantia sola de aliquo subiecto dicitur. ꝭ omnia alia de substantia. ℂ De generatione simpłr ꝓbat. qꝺ fit simpłr fit ex aliq̄: vt aīalia ⁊ plante fiunt ex seīe. scōa ratio. qꝛ in oī factiōe artificialiū necessario subijcit̄ aliqd. ergo ⁊ in oī factione naturali. aīns ꝓbat iductiue. quia quedā fiunt transfiguratiue vt statua. alia appositione vt que augmentant̄: alia vero ex subtractione vt ex lapide fit mercurius. alia compositione vt domus. alia alteratione vt illa que conuertuntur ꝭm materiā: ⁊ oīa que sic fiunt ex aliq̄ subiecto fiunt. ℂ 4ᵃ conclusio. in oī generatione necessario requiruntur tria ꝑncipia. ꝓbat. qꝛ illud quod generatur est cōpositū. ergo ibi est forma. ⁊ est aliquid qꝺ fit hoc. ⁊ illud est subiectū vel oppositū. de opposito vt nō musicū. de subiecto vt hō fit music⁹. Dicim⁹. n. informatōes ⁊ ordinationē esse oppositū. ⁊ es lapidē. ⁊ domū eē subiectuȝ. ℂ In tertia pte ꝑncipali ōndit quō materia ⁊ forma sunt ꝑncipia. ⁊ quō priuatio est ꝑncipiū ⁊ itēdit tres ꝺclusiones. Pria ē. materia ⁊ forma sunt ꝑncipia ꝑ se. ꝓbat. qꝛ illa sūt ꝑncipia ꝑ se ⁊ ñ ꝭm accn̄s ex q̄bus ꝺponūt res ꝭm subāȝ. sed res nāles subalr̄ ꝺponūt ex subiecto ⁊ forma. ergo subiectū ⁊ forma sūt ꝑncipia ꝑ se. minorem ꝓbat. qꝛ hō music⁹ ꝺponit ex hoīe ⁊ musico quodā mō. ꝓbat. qꝛ rationes vni⁹ resoluunt̄ ī rōes alt̄i⁹ ⁊ subdit q̄ttuor ꝺrias īter materiā ⁊ priuationē. Pria. mat̄ia ⁊ ꝑuatio sunt vnū numero ⁊ duo spē. Secūda. qꝛ mat̄ia vt hō ⁊ auꝛ nūerant̄ in entib⁹: sed non priuatio. ⁊ ħ pōt poni ꝓ scōa ꝺria. 3ᵃ. quia ex mat̄ia ꝑ se ⁊ nō ꝭm accn̄s fit illō qꝺ fit. sed ex ꝑuatione qꝺ ꝭm accn̄s aliqd est. 4ᵃ. qꝛ materia ē ps illi⁹ qꝺ fit ⁊ nō priuatio. ℂ 3ᵃ ꝺ. ꝑncipia sūt quodā mō duo ⁊ quodāmō tria. ⁊ q̄dā sūt ꝺria ⁊ q̄dā nō. ꝙ q̄dā sint ꝺria. ꝓbat. qꝛ musicū ⁊ imusicū s̄t ꝺria: calidū ⁊ frigidū. cōsonans ⁊ inconsonans. ꝙ etiā quedā non sint contraria. ꝓbat. qꝛ impossibile est contraria pati ab alterutris. s. receptiue ⁊ subiectalr̄. qꝛ bene patiuntur corruptiue ⁊ obiectaliter. sed vnū illoꝝ patitur ab alio: scilicet materia ergo non ꝺriatur alijs. secundo. qꝛ vnū ipsoꝝ est subiectū alioꝝ. ergo ei nihil ē ꝺtrariū. ℂ In 4ᵃ ꝑncipali recapitulat ea que dicta sunt.

Tertio Sciendū ꝙ circa hunc textuȝ incidūt tres difficultates. Pria. quot modis cōtingit hoc fieri hoc. Ad hoc rn̄deo duobus modis. Prio modo subijciendo. Scōo ꝑdicando. Subijciēdo duob⁹ modis. Prio subijciēdo ꝑuationē simpłr. vt imusicū fit musicū. Secūdo modo subijciendo subiectū vt hō fit musicus. Cōposite solū fit vno modo. s. subijciendo priuationem cum subiecto vt hō imusicus fit musicus: ℂ Scōo mō predicādo subm cuȝ forma vt imusicū fit hō musicus: ⁊ isti modi solū hn̄t veritatem de factione naturali accn̄tali ⁊ acq̄sitiua. dicit̄ naturali. qꝛ in factione artificiali de subiecto ñ ꝓprie dicim⁹ ꝙ ħ fit ħ: ꝭ ex ħ fit ħ. ⁊ siłr ī factione subali dr̄ acq̄sitiua: qꝛ in factione deperditiu

termin⁹ ad quez est priuatio. ¶ Ex isto sequitur primo q̄ ista est falsa. imusicū fit hō. ⁊ cōmittit̄ fallacia fm̄ qd ad simplr̄ sic arguendo. imusicū fit homo music⁹. ḡ imusicū fit hō. Silr̄ ista est falsa. musicū fit hō. nec ista ē ei⁹ ꝯuertēs. hō fit music⁹. q̄z ista. hō fit music⁹. ꝯuertit̄ istā. qd̄ fit musicū fit hō. ⁊ nō in aliā. ¶ 2ᵃ difficltas. vtꝝ sit saluabile ꝑuatione aliqd fieri cū in oī factione ꝑuatio abijciat̄ ⁊ corrūpat̄. ¶ Ad soluēdū hāc difficultatē ponit̄ talis distictio. ꝑuatio capitur duplr̄. vno mō p̄ significato. ⁊ sic ē pura carētia fōme. Alio mō p̄ cognominato siue ꝓ denominato. ⁊ sic ꝑuatio non est aliud q̄z subm̄. Tunc ex his dicitur p̄mo q̄ capiēdo formaliter priuationē non debemus ꝓprie cōcedē de ea q̄ h̄ fit h̄. q̄z carētia musice nō fit musica. scd̄o dr̄ q̄ capiendo ꝑuationē ꝓ cōnotato siue denominato debem⁹ cōcedere de ea q̄ hoc fit hoc. Ex isto seq̄tur q̄ de ꝑuatione non debem⁹ dicere q̄ hoc fit hoc. nisi sumat̄ ꝑuatio f̄z suppōnez ꝑsonalē ⁊ in ꝯcreto. ¶ 3ᵃ difficultas. vtrū sit saluabile vlr̄ de subo. hoc fit hoc. Ad soluendū hoc dubiū ponunt̄ duo documenta. Primū. q̄ncūq̄z aliqd̄ p̄dicatū talis ꝓpōnis pōt supponere p̄cise ꝓ subō ista ē ꝯcedēda. hoc fit hoc. p̄z ꝑ vnā regulā logicalē q̄ est hec. A ꝓpositione in q̄ p̄dicat̄ illud verbū fit ad ꝓpōnē in qua p̄dicat̄ istud verbū fit ad ē vel erit est bona ꝯn̄tia vt hō fit. i. hō ē vel erit silr̄ hō fit musicus. i. hō est vel erit musicus. Scd̄z documentū. quādocunq̄z predicatū talis propositionis non pōt precise supponere pro illo pro q̄ supponit subiectū: sed ꝓ alio vel ꝓ aggregato ex ipso ⁊ alio tunc debemus dicere: ex hoc fit hoc: ⁊ non hoc fit hoc. q̄z nunq̄z in talibus ista est vera. h̄ fit hoc. vel erit illd̄. vt dicim⁹ q̄ ex corpore fit hō. q̄z nunq̄z est vera. corp⁹ est vel erit hō. ¶ Ex isto sequitur primo q̄ in omni factione naturali substantiali debemus dicere ex hoc fit hoc. quia talis terminus factionis est totū cōpositū quod nō potest precise supponere ꝓ materia vel subiecto illius factionis. ¶ Secundo seq̄tur q̄ in factiōe artificiali debem⁹ dicere q̄ ex hoc fit hoc. ⁊ non q̄ hoc fit hoc. q̄z t̄min⁹ talis factōis est ꝯpositum artificiale q̄ nō p̄cise pōt supponere ꝓ materia vel subiecto illius factionis. ¶ Tertio sequitur q̄ in factiōe nāli accn̄tali debem⁹ dicere de subo q̄ hoc fit hoc. q̄z t̄min⁹ talis factionis ē forma accidentalis que pōt p̄cise supponere pro subiecto talis factionis. ¶ Quarto seq̄tur q̄ de ꝑuatiōe debem⁹ dicere proprie q̄ ex hoc fit hoc. ⁊ nō hoc fit hoc nisi supponat p̄cise pro denoīato. ¶ Pro secundo articulo ponitur talis.

Conclusio cuiuslibet ꝯpositi naturalis sūt duo ꝑncipia per se. s. materia ⁊ forma. ⁊ vnū per accidens: s. ꝑuatio. hec cōclusio satis patet ex textu. ⁊ hec de secundo articulo. ¶ Pro tertio articulo.

Primo dubitatur. vtrum sit saluabile ꝑuationem esse ꝑncipium per se. Ad qd̄ rn̄deo q̄ duo sūt modi saluandi. ¶ Primus est aliquoꝝ scotizātiū ꝓ quo ponuntur tres suppōnes. Prima. in cōposito substātiali sūt duo ꝯsiderāda. s. suū eē. ⁊ suū fieri. Secūda. fieri ꝯpositi naturalis h̄z duos terminos p̄ se ⁊ itrīsecos. s. termin⁹ ad quē q̄ ē forma vel cōpositū. ⁊ termin⁹ a quo q̄ est ꝑuatio forme acgrēde: Tertia. in ꝯposito substātiali sunt cōsiderāde tres entitates. scz entitas forme. entitas materie. ⁊ entitas ꝯpositi. ¶ Ex hoc dicūt̄ tria ad dubiū. Prio q̄ priuatio est ꝑncipiū generatonis cōpositi naturalis. patz. q̄z p̄ est termin⁹ per se ⁊ itrinsecus ipius generationis. Scd̄o dicit̄ q̄ ꝑuatio est principiū cōpositi substātialis q̄ntum ad fieri. Tertio dr̄ q̄ ꝑuatio ē ꝑncipiū p̄ accidens cōpositi naturalis q̄ntum ad eius esse. q̄z nō est de essentiali cōstitutione cōpositi. ¶ Alius est mod⁹ soluēdi Albti ponētis talē distictionē. per se capitur dupliciter. vno mō vt ē idē quod substātiale. et opponit̄ illi qd̄ est p̄ accidens. Alio modo capit̄ p̄ se vt idē qd̄ fm̄ qd̄ ipz ē ⁊ opponitur illi quod est per aliud. ⁊ sic ꝑuatio est ꝑncipium p̄ se isto modo sed nō primo modo.

Secundo dubitat̄. Utrū mā forma ⁊ priuatio sint vnum numero. Ad soluēdū hoc dubiū ponunt̄ due distictōes. ꝑma. ꝑuatio capit̄ duplr̄. vno mō abstractiue ⁊ pro significato. alio mō ꝯcretiue ⁊ ꝓ denoīato. Scd̄a aliqua sūt eadē nūero duplr̄. Uno modo ētitatiue ⁊ realiter. quoꝝ entitas ⁊ realitas vni⁹ est entitas ⁊ realitas mālis alterius: alio modo p̄dicatiue ⁊ suppositaliter que predicātur ⁊ supponūt ꝓ eodē numero. Alio mō aliqd dicitur vnū in numero q̄ duplr̄. s. noīe. diffinitiōe. ꝓp̄o. ⁊ accidēte. ⁊ sic pōt saluari q̄ ꝑuatio ⁊ subm̄ sunt vnum numero accn̄te ⁊ nō alijs modis. Ex his dicunt̄ duo ad dubiū. ꝑmo q̄ ꝑuatio ⁊ mā nō sūt vnū numero capiendo ꝑuationē abstractiue ⁊ pro significato: sed capiēdo ꝑuationē ꝯcretiue ⁊ ꝓ denominato sunt eadē numero. nō solū p̄dicatiue ⁊ suppositaliter s̄z ēt ētitatiue ⁊ realiter. Ex isto seq̄t̄ q̄ qn̄ ph̄us dicit materiā ⁊ ꝑuationē eē vnū nūero capit actū exercitū ꝓ actu significato. s. p̄ isto. mate

ria ⁊ priuatio predicatur de eodem numero.

Tertio dubitatur. Utrum materia ⁊ priuatio distinguantur specie. Ad soluendum hoc dubium ponitur talis distinctio. Aliqua differre specie potest intelligi dupliciter. Uno modo specie nature. ⁊ sic illa distinguuntur specie que dicunt naturas specie distinctas. Alio modo aliqua distinguuntur specie ratione formali principiandi ⁊ sic materia ⁊ priuatio distinguuntur specie. quia habent distinctas rationes formales principiandi.

Ad rationes ante oppositum dicitur quod solute sunt ex dictis prius. Et hec de questione dicta sufficiant pro presenti lectione

Queritur vndecimo. Utrum materia sit entitas actualis ⁊ positiua ab entitate forme realiter distincta ⁊ a qualibet forma separabilis. ⁊ arguitur primo quod non. quia nulla entitas potentialis est actualis ⁊ positiua. sed materia est entitas pure potentialis. ergo non entitas actualis ⁊ positiua. maior patet. quia oppositum predicati infert oppositum subiecti. minor patet per commentatorem qui vocat materiam puram potentiam. ¶ 2o sic. quecunque distinguuntur realiter illa se habent sicut res ⁊ res. sed materia ⁊ forma non se habent sicut res ⁊ res. ergo non distinguuntur realiter. minor patet. quia sunt aliquid rei. ergo non sunt res ⁊ res. ¶ 3o sic. implicat contradictionem materiam esse separatam ab omni forma. ergo materia non est ab omni forma separabilis realiter. consequentia patet. quia separabile includit non repugnantiam ex terminis. antecedens patet. quia si esset separata ab omni forma tunc esset separata a dependentia ⁊ productione. ⁊ per consequens non esset dependens neque producta. quod implicat contradictionem. Et confirmatur auctoritate commentatoris sic dicentis. subiectum sustentat formam sic quod forma non potest esse sine subiecto. ⁊ forma sustentat subiectum sed quod est eius complementum sic quod subiectum non potest separari a forma ¶ In oppositum sic. materia est. forma est. ⁊ materia non est forma. ergo materia est entitas actualis ⁊ positiua ab entitate forme realiter distincta ⁊ a qualibet realiter separabilis ¶ In questione erunt tres articuli. Quantum ad primum

Primo sciendum est quod solutio questionis stat in solutione trium difficultatum. prima vtrum materia sit entitas actualis ⁊ positiua. Pro solutione huius difficultatis ponitur talis suppositio secundum liconiensem. circa finem primi huius. aliquid est in actu dupliciter. Uno modo quia potentialiter existit. alio modo quia est ens completum in specie. Aliquid etiam dicitur in potentia dupliciter. vno modo quia non potentialiter existit potest tamen existere sicut dies crastina. alio modo quia non est actu completum ⁊ perfectum in specie: potest tamen compleri ⁊ perfici. Ex hoc elicitur talis distinctio. duplex est actus. quidam est actus potentialis existentie. ⁊ vocatur actus transcendens ⁊ entitatiuus. quia est modus intrinsecus consequens entitatem propriam cuiuslibet rei. Alius est formalis ⁊ specificus qui est effectus ipsius forme. ¶ Secunda distinctio. aliquid est in potentia dupliciter. scilicet in potentia subiectiua. ⁊ obiectiua. illud est in potentia subiectiua quod potest esse subiectum vel fundamentum alicuius potentie actiue ⁊ passiue. Ex hoc elicitur tale documentum. quicquid est productum in rerum natura ⁊ est in potentia ad aliquid agendum vel patiendum illud est in potentia subiectiua. Ex quo sequitur quod precise omne illud de quo predicatur hoc verbum est secundum adiacens est in potentia subiectiua. illud autem est in potentia obiectiua quod est obiectum potentie. Ex quo sequitur quod cuicunque non repugnat produci illud est in potentia obiectiua vt antichristus. Secundo sequitur quod quicquid est in potentia subiectiua est etiam in potentia obiectiua sed non econtra. Ex his dicitur primo. quod materia est entitas actualis actualitate potentialitatis existentie in actu transcendenti ⁊ entitatiuo. Secundo quod materia non est entitas actualis actualitate formalitatis ⁊ specifica nisi per formam. Tertio quod materia est potentia subiectiua quia est in potentia ad suscipiendum formam: ⁊ per consequens ipsa est in potentia obiectiua: cum ille due potentie se habeant sicut superius ⁊ inferius. Secunda difficultas. vtrum entitas materie sit realiter distincta ab entitate forme. ad quam respondetur quod sic. probatur supponendo ex dictis quod materia habeat entitatem positiuam realem. ⁊ similiter forma. quia componunt totum compositum reale. Ex hoc arguitur. entitas materie remanet: corrupta entitate forme. patet in corruptione bruti. ergo sunt entitates distincte. Tertia difficultas. Utrum actualis separatio materie a qualibet forma implicet contradictionem. Ad quam respondetur primo de facto. secundo de possibili. de facto primo sic. quia ab omni forma materia est realiter separabilis. patet. quia ab hac forma ⁊ ab illa est realiter separabilis. ⁊ non est dabilis forma a qua materia non sit separabilis. ergo est ab omni forma realiter separabilis. ¶ 2o quod materia nunquam de facto est ab omni forma simul ⁊ actualiter separata. ¶ 3o soluitur de possibili. pro quo ponitur talis distinctio. duplex est possibile. quia quoddam est possibile potentia logica. ⁊ est illud quod non includit repugnantiam ex terminis. Aliud est possibile potentia philosophica quod potest fieri virtute agentis naturalis. Ex quo dicitur quod materiam esse ab omni forma separatam est impossibile potentia philosophica. Secundo quod ista. materiam esse separatam ab omni forma est possibile. est concedenda tam in sensu composito quam in sensu diuiso si possibile dicat potentiam logicam. quia non implicat contradictionem quod cuicunque entia absoluta realiter distincta ad inuicem separari.

Secundo sciendū ꝙ iste tertius tractatꝰ in quo Aristo. soluit dubitationes icidentes circa naturam istoꝝ principioꝝ diuiditur i duo capitula. ¶ In primo soluit dubitationes incidentes circa naturam materie. ꝛ diuiditur i duas partes. In prima determinat de materia ꝛ de conditionibus materie. ꝛ itendit q̄tuor cōclusiōes. Pria. subiecta natura idest materia est scibilis duplr. vel ꝫ analogiā. s. ad suam formaꝫ: vel ad transmutationē artificialē. pbat. qꝛ sic se habet statua ad es ꝛ letus ad lignū. ita se habet materia ad formaꝫ. sed cognoscimus es eē materiaꝫ statue ꝛ lignū esse materiā leti ꝫ analogiaꝫ. de ipa ergo nos cognoscimus materiaꝫ ꝫm analogiā ad id quod est. i. ad formaꝫ ꝛ ad hoc aliquid. i. ad cōpositū. ¶ Scda ꝯclusio materia est principiuꝫ oīuꝫ transmutabiliuꝫ nō tn̄ sic vnū sic hoc aliquid. i. cōpositum ex materia ꝛ forma ꝛ p̄ter ipaꝫ est vnuꝫ aliud principiū. s. forma cui contrariaꝛ ꝓuatio. ꝛ subdit qꝺ superius dictū ē quo modo sunt duo principia ꝛ qūo plura. ¶ Tertia cōclusio est recapitulatiua predictoꝝ. ¶ Quarta tangit excusationeꝫ de solutione huius questionis vtrum forma sit magis substantia q̄ꝫ materia: ꝛ epilogat aliqua de dictis.

Tertio sciendū ꝙ circa hunc textū icidunt tres difficultates. ¶ Pria ē. vtruꝫ materia sit p se cognoscibilis. Pro solutiōe huiꝰ difficultatis ponunꝛ due distinctiones. Prima. per se capitur dupliciter. primo vt opponitur ei quod est p accidens. ꝛ sic illud est cognoscibile p se de q̄ p̄dicaꝛ cognoscibilitas i aliquo mō dicē di per se. Alio modo capitur vt opponitur ei qꝺ ē p alterū. ꝛ sic illud ē p se cognoscibile qꝺ hꝫ propriam cognoscibilitatē secluso quocūqꝫ extrinseco. Secūda distinctio. cognoscibile capiꝛ duplr. vno mō p predicato aptitudinali actualem vel potentialem cognitionē importante. ꝛ sic id ē cognoscibile qꝺ actu cognosciꝛ. vel pōt cognosci. ꝛ de hac videbitur in sequenti difficultate. Alio modo capitur p quiditate passionali aptitudinalem cognitioneꝫ iportante. ꝛ sic illud ē cognoscibile qꝺ ē aptum natū cognosci. Ex hoc dicunꝛ duo primo ꝙ materia ē per se cognoscibilis capiendo per se p̄mo mō. qꝛ cognoscibilitas ē ppriā passio entis. ğ p̄dicatur p se de quolibꝫ ente. scdo dr ꝙ materia est per se cognoscibilꝭ scdo modo. pꝫ. qꝛ secluso q̄cūqꝫ extrinseco materia hꝫ ppriā entitatem. ğ ꝛ ppriam cognoscibilitatem. ¶ 2ª difficultas. vtrum materia ꝫm se possit ab itellectu nr̄o ꝯcipi. Pro solutiōe huiꝰ difficultatis ponitur talꝭ suppō. illꝺ dr ꝫ se cognosci cuiꝰ spēs ppria se sola ē potens mouere intellectum nr̄ꝫ ad cognitionē sui. Ex his tria dn̄r: primo ꝙ materia nō pōt cognosci p statu isto i ppria spē. scdo nūq̄ꝫ materia cognoscitur ab itellectu nr̄o nisi ꝓus species alicuiꝰ q̄ntitatis sensibilis moueat itellectuꝫ qꝛ q̄ditas rei sensibilis ē adequatuꝫ motiuū intellectus nr̄i p isto statu. vt hētur a scoto i tertia distictione p̄mi. ¶ 3º dr ꝙ materia ꝫm se nō pōt cognosci ab itellectu. qꝛ spēs materie se sola nō est potēs mouere itellectuꝫ nr̄m ad sui cognitioneꝫ. ¶ 3ª difficultas. qs est modus cognoscibilitatis materie. ad quā r̄ndetur ꝙ iste. qꝛ p̄ spēs alicuius singularis sensibilꝭ mouet potentiam sēsitiuam ad cognitiōeꝫ ipiꝰ singularis sensibilꝭ. ꝛ postea virtute itellectus agētis abstrahiꝛ spēs q̄ditatis iliꝰ singularis sensibilis que mouet inteᵐ ad cognitionē sui. postea itellectꝰ videns illā speꝫ rep̄ntātē formā q̄ est i materia v̄tute cognitiōis forme informātis ipam materiā abstrahit ppriā speꝫ materie q̄ mouet potētiam intellectiuā ad cognitioneꝫ ipiꝰ materie. Ex isto seqtur ꝙ materia p isto statu cognosciꝛ i ppria spē: tn̄ ꝫm analogiaꝫ quā hēt ad formā ꝛ hec ꝺ primo articulo. ¶ Pro secundo articulo ponitur talis.

Conclusio Materia est entitas actualꝭ ꝛ ꝯpositiua ab entitate forme realꝭr distīcta a qualibꝫ forma rlꝭr separabilis Prima. pars pꝫ qꝛ materia ē de itrīseca ꝛ subali cōstitutiōe alicuiꝰ entis nē actualis ꝛ positiui. s. ipiꝰ ꝯpositi. ğ est entitas mere actualꝭ ꝛ positiua. secūda ps pꝫ. qꝛ q̄cūqꝫ absoluta sūt rlꝭr distīcta quorum vnū ē ꝓus alio: nō iplicat ꝯdictionē ꝓus separari a posteriori. sꝫ materia ꝛ forma sūt entitates absolute rlꝭr distīcte ꝛ materia ē prior oī forᵃ. ergo potest ab omni forma realiter separi. ꝛ hec ꝺ secundo articulo. ¶ Pro tertio articulo.

Primo dubitatur. Utrū corruptibiliū ꝛ icorruptibiliū sit eadē mā. Solꝰ huiꝰ dubij stat i solōe duaꝝ difficultatū. Prima vtrū subē icorporee sint imateriales. Pro solōe huiꝰ difficultatis poniꝛ talis distinctio. materiale capiꝛ tripliciter. vno mō p ut ē idē qꝺ q̄ntū q̄ntificatū. alio mō p ut idē est qꝺ idiuiduuꝫ vel indiuiduatū siue heceizatum. Tertio mō vt idē ē qꝺ habens materiā q̄ est altera pars cōpositi. Ex his dicūtur tria. p̄mo ꝙ sube icorporee sūt imālēs pro ut imateriale opponiꝛ q̄ntitati. pꝫ. qꝛ non sunt q̄nte ꝛ 2º ꝙ nō sūt imateriales vt imateriale opponitur

hecheitati q2 sūt hecceizate ꝛ individuate. 3° sūt imateriales ꝓut imateriale opponit̄ materie q̄ ē altera ps ꝯpositi q2 substantie icorpee nō componunt̄ ex materia ꝛ forma. qr tūc eēnt corpee cū materia ꝛ forma sint principia adeq̄ta corporis. ¶ 2ª difficultas. dato per possibile vel impossibile ꝙ substantie incorpee hñēt materiā vtrꝫ illa esset eiusdē rōnis cū materia istoꝝ inferioꝝ. Ad quā rñdet̄ ꝙ sic qr iplicat cōtradictiōē3 subm sine sua ꝓpria passione esse. ergo iplicat cōtradictionē materiā repiri sine generabilitate ꝛ corruptibilitate. ergo si substātie icorpee haberēt materiā illa esset principiū generabilitatis ꝛ corruptibilitatis. ꝛ per ꝯñs esset eiusdē rationis cum materia istorum inferiorum.

Secundo Dubitat̄. Utrū oīu3 corpaliū sit eadē mat̄ia. solō hui⁹ dubij stat in solōne hui⁹ difficultatis: vtrū i celo sit materia. Ad quā rñdetur p tria dicta. Primo ꝙ s3 intētionē Aristo. i celo nō ē materia. p3 q2 alias ipm celū esset generabile ꝛ corruptibile. 2° dicitur ꝙ s3m veritatē celū est realr̄ cōpositū ex mā ꝛ forma. 3° dr̄ ꝙ materia celi est eiusdē rōnis cū materia istoꝝ inferioꝝ. q2 si detur oppositū seq̄t̄ istud incōueniēs ꝙ erūt plures materie simpliciter ꝛ eque prime qd̄ est cōtra Aristo. scdo metaphysice. Ex isto seq̄tur ꝙ celū est realr̄ generabile ꝛ corruptibile de facto. nō tñ corrūpitur corruptione naturali quia nō habet agēs sibi cōtrariū ergo seq̄tur ꝙ materia habet identitatē specificam in omnibus materijs corruptibilium.

Tertio dubitat̄. Utrꝫ materia generabiliū ꝛ corruptibilium sit vna numero. Pro solutōe hui⁹ dubij ponit̄ talis distinctio. triplex ē vnitas. q̄dā ē vnitas pure positiua. alia est pure priuatiua. alia ē parti positiua ꝛ partim priuatiua. vnitas pure priuatiua ē illa q̄ aliqd̄ q̄ntū est de se natū est eē vnū. nō tñ actualr̄ vnū ꝓpter aliqd̄ extrinsecū ipm diuidens ꝛ distinguēs ꝛ sic mā oīu3 generabiliū ꝛ corruptibiliū est eadē numero. p3 q2 mā ipoꝝ q̄ntu3 est de se nata est vnū numero eē. q2 nō h3 ex se vn̄ distiguatur: s3 partitur ꝛ distiguitur p formas. s3 vnitas pure positiua ē illa q̄ aliqd̄ natū ē eē vnū ꝛ actualr̄ h3 talē vnitate3 vt q̄libet idiuiduū natū est esse vnū numero. ꝛ actualr̄ h3 vnitatē numerale3. iō q̄libet tale d3 dici vnū vnitate numerali ꝛ positiua. sed vnitas media q̄ est partim positiua ꝛ partim ꝓuatiua ex q̄ aliqd̄ q̄ntū ē ex se natū est hr̄e aliq̄ȝ vnitatē. s3 ꝓpter aliqd̄ extrisecū h3 aliq̄ȝ aliā. vt q̄lib3 q̄ditas specifica nata est eē vna vnitate numerali. s3 q2 diuisa ē p diuersas drīas idiuisibiles. ideo nō h3 illā vnitatē numeralē s3 aliā. s. specificā vnitatē. etiā isto mō mā gnābiliū ꝛ corruptibiliū pōt dici vna nō vnitatate numerali s3 vnitate specifica. ita ꝙ ipa de se q̄ntū ē ex se nata est eē vnū numero. q2 tñ mltiplicata ē p diuersa idiuidua. iō nō h3 vnitatē nūeralē saltē positiuā. s3 h3 aliā. s. vnitatē specificā. Ex isto seq̄tur ꝙ mā duoꝝ indiuiduoꝝ nō ē vna numero positiue s3 sunt due materie realr̄ ꝛ numeralr̄ positiue distīcte cū hēant diuersas drīas idiuiduales. sunt tñ bene vna mā vnitate specifica. ꝛ vnitate numerali priuatiua.

Ad rationes Ante oppositū. Ad p̄mam dr̄ ꝙ mā ē entitas actualis actu trāscēdēti ꝛ entitatiua. s3 añ aduentū formē ē potētialis potētialitate opposita actui formali ꝛ specifico. Ad scdā3 dr̄ ꝙ l3 mā ꝛ forma cōparate ad cōpositū sūt aliqd̄ re..tū si ꝓcise cōparētur iter se tūc se hñt sic res ꝛ res. Ad tꝛtiā dr̄ p̄mo ꝙ si depēdētia ꝛ distictio sint relōes rlēs rlr̄ ꝛ actuales a suis fūdamētis rlr̄ distīcte: ēt si mā separata sit ab oī forma est etiā separata ab oī distictiōe ꝛ depēdētia formali: sed nō distictiōe ꝛ depēdentia fundamētali. s3 si nō sunt distīcte a fūdamētis argumētū nō cōcludit. Et hec de questione.

Queritur Duodecimo. vtrū ētitas materie sit simplr̄ simplex. Et arguit̄ ꝙ nō q2 mā seclusa q̄ntitate h3 ptē ꝛ partē. g̃ nō ē simplr̄ simplex. ¶ 2° sic. mā sit spēs. g̃ ē cōposita ex gnē ꝛ drīa. ꝛ p ꝯñs nō est simplr̄ simplex. ꝯñs p3 q2 ꝑdicat̄ de differētib⁹ numero in eo qd̄ qd. s. de materia sortis ꝛ de materia platonis. ꝛ t3 ꝯña q2 ois spēs cōponit̄ ex drīa ꝛ genere. ¶ 3° sic. materia ē sp vnita forme. g̃ est semp cōposita cū forma. ꝛ p ꝯñs nō ē simplr̄ simplex. ¶ In oppositū arguit̄ ꝙ si materia esset cōposita. ergo partes eēnt vel materia vel forma vel totū cōpositū. nullū istoꝝ est dicendū ne ꝓcedatur in infinitu3 ergo. ¶ In q̄stione erūt tres articuli sicut i alijs. ¶ Quātū ad p̄mū

Primo Sciēdū est ꝙ p declaratōe tminoꝝ q̄ōnis ponitur vna suppō cū aliqb⁹ distictōib⁹. suppō est hec. simplex dr̄ p abnegationē ꝯpōnis iō tot modis dr̄ simplex q̄t modis dr̄ cōpositū. ¶ Pria distictio. duplex ē cōpositū. q̄dā ē cōpositū cōpōne ex his. ꝛ ē illō q̄ cōponitur ex ptib⁹ ptib⁹. aliud est cōpositū cōpōne cū his. ꝛ ē illud qd̄ est alteri cōponibile ꝛ vnibile

ad cõstitutionẽ vni⁹ ſtij. ¶ 2ª diſtictio. duplex ẽ
cõpoſitũ cõpoſitiõe ex his. qꝛ qͦdã ẽ cõpoſitũ cõ
poſitõe partiũ entitatiuaꝝ. ⁊ eẽntialiũ. partes en
titatiue ⁊ ĩtegrales vocãtur ptes eiuſdẽ rõnis. ⁊
omogenee. ptes eẽntiales vocãtur diuerſaꝝ rõ/
nũ. ¶ 3ª diſtictio. duplex eſt cõpoſitũ cõpoſitiõe
partiũ eſſentialiũ. qͦdã eſt cõpoſitũ cõpõne phy
ſica q̃ ẽ ex materia ⁊ forma. aliud ẽ cõpoſitũ cõpo
ſitõe methaphyſica q̃ ẽ ex duab⁹ q̇ditatib⁹. aliud
eſt cõpoſitũ cõpoſitõe logica q̃ ex duob⁹ cõcepti
bus cõſiſtit. ¶ Quarta diſtictio. ſimpl̾r capitur
dupl̾r. vno mõ vt opponitur cõpoſito cõpoſitiõe
ex his. alio mõ vt opponit̃ cõpoſito cõpoſitõe cũ
his. ¶ Quĩta diſtictio. duplex ẽ ſimplex. qͦdaꝫ
eſt ſimpl̾r ſimplex. aliud eſt ſũme ſimplex. ſimpl̾r
ſimplex eſt illud qͦ nõ eſt cõpoſitũ ꝯpoſitõe ptiũ
eſſentialiũ tñ eſt alteri cõponibile. ſꝫ illud dr̃ ſum
me ſimplex qͦ neqꝫ eſt cõpoſitũ neqꝫ alteri cõpo
nibile. Ex his dr̃ p̃mo ꝙ mã ẽ cõpoſita cõpoſitõe
cũ his cũ ſit vnibilis forme. 2º ꝙ mã eſt cõpoſita
cõpoſitõe ptiũ integraliũ ⁊ entitatiuaꝝ. 3º ꝙ mã
nõ eſt cõpoſita cõpoſitõe phyſica q̃ ẽ ex mã ⁊ for
ma. qꝛ q̃reretur de illa mã ex q̃ cõponit̃ vtꝝ eẽt
ſimplex vel cõpoſita. 4º materia nõ eſt cõpoſita
cõpoſitione methaphyſica. pꝫ. qꝛ non eſt directe ⁊
q̇ditatiue ſub aliquo genere. ex hoc ſeq̇tur ꝙ ma
teria eſt ſimpl̾r ſimplex. ſed non ſũme ſimplex.

Secundo Sciendũ ꝙ in iſta ſcd̃a parte
p̃ncipali ariſtoteles ſoluit de/
fect⁹ antiq̊ꝝ. ⁊ diuidit̃ ĩ duas ptes. In p̃ma ĩtẽdit
vnã ꝯnẽ q̃ ꝯtinet opinionẽ antiquoꝝ ⁊ rõnẽ eoꝝ
⁊ hec ẽ. p̃mi phĩ q̃rẽtes nãꝫ reꝝ ſꝫ phicam ṽitatẽ
diuerterũt ſe ĩ quãdã aliã viã reced͂do ab infini/
tate ⁊ multitudine entiũ: ⁊ dñt nullũ eoꝝ q̃ ſũt ge
nerari aut corrũpi ꝓpter hãc rõnẽ. qꝛ neceſſe eſt
oẽ qͦ fit aut fieri ex eo qͦ ẽ. aut fieri ex eo qͦ nõ
ẽ. ſꝫ vtrũqꝫ ẽ ĩpoſſibile. nõ. n. fit aliqd ex eo qͦ ẽ:
qꝛ ipꝫ iã eſt. ergo nõ fit. neqꝫ ex eo qͦ nõ eſt. nã in
omni factõe oportet aliquid ſubijci. ⁊ ex hoc au/
gmentauerunt ſuũ inconueniens negando mul/
ta eſſe. et dicendo illud qͦ eſt eſſe tñ vnũ. ¶ In
ſecunda particula ſoluit defectũ antiquoꝝ ⁊ in/
tendit tres concluſiones. prima tangit vnã diſtin
ctionẽ p quaꝫ ſoluetur ratio antiquoꝝ ⁊ eſt hec.
nos dicimus aliquid fieri ex ente aut ex nõ ente
dupliciter. aut non ens vel ens facere aut pati cõ
tingit aliquid dupliciter. probat p ſimile qꝛ me/
dicũ aliqd facere aut pati cõtingit dupl̾r: qꝛ edifi
cat medicus ſed nõ p ſe: nec ſ̾m ꝙ eſt medicus. ſꝫ
p accidẽs ⁊ ſ̾m ꝙ edificator: etiã medicus fit alb⁹
nõ inq̃tũ medicus ſed inq̃tum niger. medicatur
aũt p ſe inq̃tũ medicus. ꝓbat. qꝛ maxime ꝓprie
dicimus medicũ facere aut pati aliqd: ſi ſꝫ ꝙ me
dicus hoc faciat aut patiatur: ergo ex eo qͦ non
eſt aliqd fieri ꝯtigit ſil̾r. ¶ 2ª ꝯcluſio tãgit appli/
cationẽ illi⁹ diſtictiõis ⁊ eſt hec. ꝙ ex eo qͦ nõ eſt
nõ ſimpl̾r dicim⁹ ⁊ p ſe aliqd fieri: ſꝫ ſolũ ſꝫ accñs:
⁊ hoc videbatur antiq̇s mirabile ⁊ ĩpoſſibile. ſil̾r
ex ente nõ fit aliqd niſi ſꝫ accñs: ꝓbat hoc exẽplo
vt cũ aliqͦ fit ex aĩali. aut quoddã aĩal ex quo dã
aĩali. vt cũ ex equo fit canis. ⁊ ex aĩali fit aĩal nõ
ſꝫ ꝙ aĩal: hoc eſt nõ ſ̾m ꝙ forma equi eſt ſub for/
ma aĩalis. nõ ſꝫ accidẽs. qꝛ iã aĩal eſt: ſꝫ p ſe fit ex
nõ aĩali. i. ex mã equi ſꝫ ꝙ p̃uecta eſt forma hui⁹
aĩalis. ¶ 3ª ꝯcluſio tãgit aliũ modũ ſolu͂di: ⁊ eſt
hec: alius modus ſoluẽdi defectus antiq̊ꝝ eſt. ꝙ
contingit idẽ eſſe ens ſ̾m potentiã ⁊ non ens ſ̾m
actũ vt alias dictũ.

Tertio ſciẽdũ ẽ ꝙ circa hũc textũ ĩcidunt
tres difficultates. Prima. vtꝝ iſta
ꝓpõ ſit ſaluabilis. illud ex quo aliqd p ſe generat̃
eſt ens. Pro ſolutõe ponit̃ talis diſtictio. Oĩs ꝓ/
poſitio in q̃ ponitur iſte modus p ſe ẽ diſtiguẽda
ex eo ꝙ ĩ tali ꝓpõne põt eẽ pſeitas cõpoſitõis vl̾
pſeitatis cõpoſitio: ĩ ea dr̃ eſſe cõpoſitio pſeitatis
qñ p̃dicatũ ſũptũ cũ iſta d̾minatiõe p ſe tanq̃
cũ parte ei⁹ cõponitur cũ ſubiecto. vt medicus p
ſe edificat. tãtũ valet: ſicut medicus eſt medicans
aliqd qͦ p ſe edificat: vel medicus eſt medicans
q p ſe edificat. ſꝫ ĩ ea dr̃ eẽ pſeitas cõpoſitiõis qñ
p̃dicatũ verificatur de ſubiecto ĩ aliquo mõ di/
cẽdi p ſe: ⁊ ſic iſta ẽ falſa. medicus p ſe edificat. qꝛ
nõ eſt p ſe: ⁊ etiã ꝯformiter põt diſtigui iſta. ex en
te aliqd p ſe generat̃. ⁊ q̃libet ſiĺis. ¶ Scd̃a diffi
cultaſ. vtꝝ iſta ſit ſaluabilis ex ente inq̃tũ ens ſit
aliqd. Pro ſolutõe huius ponitur talis diſtinctio.
inq̃tum capitur dupl̾r: vno mõ reduplicatiue.
⁊ ad ipꝫ requiritur vniuerſalitas ⁊ cauſalitas. qꝛ
p̃dicatũ debet vniuerſaliter p̃dicari de redupli/
cato: ⁊ reduplicatũ debet eſſe cauſa ĩherẽtie p̃di
cati. Alio mõ capitur ſpecificatiue: ⁊ tũc ad veri
tatẽ ꝓpoſitiõis in q̃ ponitur requirit̃ ⁊ ſufficit ꝙ
illud ſupra qͦ cadit ly inq̃tũ ſit ratio formalis. ⁊
cauſa ſub qua ⁊ ſecũdũ quã p̃dicatũ ĩeſt ſubiecto
vt hõ inq̃tũ medicus eſt curatiuus. i. hõ. ſub rõ/
ne qua eſt medicus eſt curatiuus. ¶ Ex iſto ſeq/
tur ꝙ iſta in vtroqꝫ ſenſu eſt falſa. ex ente inq̃tũ
ens ſit aliquid. vt patet practicãti. ¶ 3ª difficul/
tas. vtꝝ potẽtia materie ſit d̾ eẽntia materie. Ad
hãc difficultatẽ rñdet ꝯmẽtator ꝙ nõ. qͦ ꝓbatur

duab⁹rōibus.p̄ma.qꝛ ſi po^a eſſet de eſſentia materie.tūc eſſentia ei⁹.ꝛ eſſe ei⁹ deſtrueref̄ p ablationē potentie.ꝛ p p̄ntiā forme i actu ad quā habebat potentiā vt eā ſcipet.z^a rō.qꝛ ſi po^a eſſet d̄ eſſentia ei⁹:tūc ſuba ei⁹ corrūpetur per gn̄atiōeꝫ ¶ Ex iſto ſequit̄ ꝙ ſm cōmentatorē in aduentu forme nece eſt ꝙ potentia maťie ad illā formā corrūpatur.rōeꝫ aſſignat ꝯmentator z⁹ methaphyſice.qꝛ ſi maťia ſit vna ꝛ generās vnū ꝛ po^a vna illō qd̄ fit erit vnū:ꝛ ſic ſi potentia nō corrūperet̄ ꝯtingeret idem numero bis ꝑduci vt declarabitur in ſequentibus. ¶ Pro z⁹ articulo ponitur talis concluſio.

Materia eſt ſimplr̄ ſimplex.ꝓbatur.qꝛ ſi eſſet cōpoſita vel eſſet cōpoſita cōpoſitōe phyſica q̄ eſt ex maťia ꝛ forma vł cōpoſitōe methaphyſica q̄ eſt ex genere ꝛ dr̄ia.n̄ p̄mū.qꝛ tūc eſſet ꝓceſſus in infinitū in materijs. nec z^m.qꝛ materia nō eſt q̄ditatiue ꝛ eſſentialiť ſub genere reponibilis.Ex iſto ſeq̄tur ꝙ maťia ꝛ forma differūt ſe totis.patet per illā maximā. omne ſimplr̄ ſimplex diſtinguitur ſe totis ab illo a quo dicit̄.alias non eſſet ſimpliciter ſimplex. ¶ Pro tertio articulo.

Primo dubitatur.Utꝝ i ēntitate materie ſit ponēda po^a ab ipa materia realr̄ diſtincta.¶ Pro ſolutōe huius dubij ponūtur due diſtinctiones.¶ Prima.duplex eſt potentia.q̄dā eſt fūdamentalis.alia eſt formalis. po^a formalis ē vna relatio realr̄ iherens ipi materie:a qua materia dicitur formalr̄ potens ſuſcipere formā.potentia fūdamētalis eſt fūdamētū ipius potentie formalis.ꝛ eſt ipa materia vel entitas materie.¶ z^a diſtictio.potentia formalis eſt duplex.q̄dā eſt actualis a q̄ maťia formaliter dr̄ naturalr̄ potens ſuſcipere formā.Alia eſt aptitudinalis a qua materia dicitur formalr̄ ꝛ aptitudinalr̄ eſſe i potentia ad ſuſcipiendū formam.iſte diſtictōes p̄nt declarari per ſimile de inherentia accn̄tis.qꝛ illa ē duplex.ſ.formalis ꝛ fundamentalis.fundamentalis eſt natura ꝛ entitas accidentis.formalis eſt duplex.ſ.actualis a q̄ accidens actualr̄ dr̄ inherere n̄s.ꝛ aptitudinalis a qua accidens dr̄ aptū ad inherendū.pōt etiā declarari p ſimile de potentia hominis ad ridendū.¶ Ex his dicitur p̄ ꝙ potētia fundamētalis materie ſolū ratione diſtinguitur ab ipſa materia cū nihil aliud ſit ꝙ̄ entitas ꝛ natura ipi⁹ materie.¶ z⁹ dr̄ ꝙ potentia formalis aptitudinalis diſtiguitur a materia ex natura rei ꝛ formaliter ſꝫ nō eēntialr̄.qꝛ ē ei⁹ ꝑpa paſſio.¶ Dr̄ z⁹ ꝙ potentia actualr̄ maťie realr̄ diſtiguit̄ ab ipa maťia qꝛ adueniente forma maťia n̄ dr̄ pl⁹ actualr̄ i potētia ad ipā formā.¶ Ex his tn̄ icidūt tres difficultates.Pria.vtꝝ i maťia ſint ponende tot potentie q̄t ſūt forme i ea ꝑducibiles.Ad quā rn̄detur ꝙ tot ſt̄ potentie actuales q̄t ſūt forme receptibiles i materia.ſꝫ eadeꝫ materia nūero nō hꝫ niſi vnā potētiā aptitudinaleꝫ reſpectu oīum formarū i ea poſſibiliū ꝑduci ſalteꝫ potentia phica ¶ z^a difficultas.vtrū potētia materie corrūpatur adueniēte forma.ad quā dr̄ ꝙ potētia actualis materie quā hꝫ materia ad aliquā formā corrūpat̄ adueniēte illa forma.ſꝫ potētia aptitudinalis ſp manet eadē nūero i eadē mā nūero reſpcū oīum formarū i ea poſſibiliū ꝑduci.¶ z^a difficultas.i q̄ p̄dicamēto ē potētia materie.Ad quā dr̄ ꝙ potētia aptitudinalis materie nō ē i p̄dicamēto niſi reductiue.qꝛ eſt ꝑpa paſſio materie:idō reductiue reponibilis ē i eodē p̄dicamento cū mā ipa.ꝓpria paſſio.n.eſt reductiue i eodē p̄dicamēto cū ſuo ſubo.ſꝫ potētia actualr̄ ē i p̄dicamēto relationis.qꝛ ē relatio realis hn̄s ꝓ ſbo entitateꝫ ꝛ naturā ipi⁹ materie ꝛ ꝓ termino hꝫ ipſam formā vel ipſū actū q eſt recipe formā

Secundo dubitat̄.Utrū materia p̄^a ſit p̄^m ꝛ imediatū ſbm cuiuſlibet forme corpalis tā ſbalis ꝙ̄ accn̄talis.Pro ſolōe ponūt̄ due diſtictiōes.Pria.duplex ē ſbm alicuius forme.quoddā ē qd̄ ſubſtat ei p ſe.ꝛ p̄.ꝛ ē illud qd̄ ſm ſe ꝛ ſm qd̄libet ſui ſubſtat forme ꝛ nō gr̄a cuiuſcūqꝫ alteri⁹.aliō ē qd̄ ſubſtat per aliō.ꝛ ē illō qd̄ gr̄a ſue partis alicui forme ſubſtat.z^a. duplices ſūt forme.q̄daꝫ inſūt ipi cōpoſito rōne materie ſicut ꝙ̄titas ꝛ alie forme corpales.alie iſunt rōe totius cōpoſiti ſicut riſibilitas.Ex q̄ dr̄ ad dubiū ꝙ materia ē p̄^m ꝛ imediatū ſbm qd̄ p ſe p̄ ſubſtat oibus formis corpalibus tā ſbalibus ꝙ̄ accn̄talibus.¶ Sed icidunt due difficultates:Pria.q̄lr̄ ē ſaluabilis dr̄a quā ponit Ariſto. in libro de generatōe inť ſbꝫ gn̄atōis.i.forme ſbſtantialis ꝛ ſbꝫ augmētatōis ſiue forme accn̄talis Ad quā dr̄ ꝙ materia accepta ſꝫ ꝙ ē i actu formali ꝛ ſpecifico dr̄ eē ſbꝫ formaꝝ accn̄taliū.ſed accepta ſm ꝙ ē in potentia ad actū formaleꝫ ꝛ ſpecificū ſic ē ſbꝫ formaꝝ ſbaliū corpaliū.¶ z^a difficultas.q̄lr̄ ē ſaluabilis p̄dicatio denomiatia ipaꝝ formaꝝ de ꝯpoſito.Ad quā dr̄ ꝙ mā bn̄ eſt ſubꝫ iheſionis:ſꝫ totū ꝯpoſitū ē ſubiectū denomiationis ſaltē denoiatiōe fcā p locutiōeꝫ gr̄a partis

Tertio dubitaẜ. Utrū i maẜia ſint ponēde dimēſiões iẜminate ipi materie coeterne ante aduētū cuiuſcūꝗ forme ſbaẜ. Pro ſolutōe ponitur talis diſtinctio. i maẜia ꝯſiderāda ē duplex extenſio: quedā eſt extēſio aptitudialis q̄ ꝓprie vocatur extēſibilitas a q̄ maẜia dr̄ formaliter extēſibilis: que realr̄ ē ipa materia vl̄ pl'itaſ ꝑtium materie. alia ē extēſio actualis a q̄ maẜia dr̄ actualr̄ extēſa: q̄ ꝓpe vocaẜ trīa dimēſio. Jſte due extēſiones differūt tripl'r. prio qꝛ extēſio actualis diſtīguiẜ realr̄ a materia cū ſit i ꝑdicamēto ꝙ̄titatis. ſed extēſio aptitudialis realr̄ idētificatur materie lʒ diſtiguatur ab ea ex natura rei ⁊ formalr̄. z°. differūt: qꝛ extenſio aptitudialis eſt iſepabilis ⁊ coeterna ipi materie cū ꝑdiceẜ ꝺ ea i z°°. dicendi per ſe. ſʒ extēſio actualis ē ab ea ſeparabilis. 3°. differūt. qꝛ materia ab illa extēſibilitate aptitudiali hʒ ꝙ ſit indifferēs ⁊ idetermiata ad ꝙ̄cūꝗ ꝙ̄titatē. ſʒ ab extēſibilitate actuali hʒ ꝙ ſit ꝺterminate ꝙ̄titatis. Ex his ſeqtur q̄rta. ſ. ꝙ extēſio aptitudialis ē illō qꝺ a cōmētatore vocatur ꝙ̄titas ideterminata. ⁊ extēſio actualis ab eodē vocatur ꝙ̄titas termiata. z°. poniẜ taẜ ſuppoſitio ꝙ talis extenſibilitas ē i materia an̄ aduētū cuiuſcūꝗ forme ſbalis ⁊ accn̄talis vt ꝺclaratū ē in 6ᵃ qōe huius. ℂ Ex his dr̄ ad dubium cū cōmētatore ꝙ i materia an̄ aduētū cuiuſcunꝗ forme ſbalis ⁊ accn̄talis ſūt ponēde dimēſiões iẜminate ipi materie coeterne. qꝛ extēſibilitaſ aptitudiaẜē i materia an̄ aduētū cuiuſcūꝗ forme cū ꝑdicetur de materia in z°. modo dicendi ꝑ ſe ⁊ coeterna ipi materie.

Ad rationes an̄ opp^{m}. Ad primā dr̄ ꝙ materia eſt bn̄ ꝯpoſita cō poſitōe ptiū entitatiuaꝝ ⁊ itegraliū. ſʒ nō ē ꝯpoſita ꝯpōe ptiū eſſentialiū. ℂ Ad z^{am} dr̄ ꝙ lʒ ſp materia ſit ſpēs ꝑdicabilis: nō ē tn̄ ſpēs ſubijcibiẜ. iō nō ē nc̄e ꝙ ſit ex gn̄e ⁊ dr̄ia ꝯpoſita. ℂ Ad tertiā dr̄ ꝙ lʒ materia ſit ꝯpoſita ꝯpōe cū his: n̄ ē tn̄ ꝯpoſita ꝯpōe ex his. Ad cōfirmatōnē dr̄ ꝙ ꝺs bn̄ ē ſūme ſimplex: tn̄ aliqd aliō a ꝺo bene ē ſimplr̄ ſimplex. ⁊ hec de qōne iz^{a}.

Queritur tertiodecio. Utrū priuatio dicat ētitatē poſitiuā ꝑter actū aie exn̄tē: ⁊ ab ētitate materie realiter diſticta. Et arguiẜ ꝙ ſic. qꝛ oē qꝺ ē: aut eſt aliqd: aut puꝝ nihil ḡ vel priua°. ē aliqd: ⁊ ſic hr̄ itentū: vel puꝝ nihil: ⁊ ſic n̄ eſt prin^{m} itriſecū rei naturalis. ℂ z°. ſic. nulla negatio hʒ eē ex̄ aiaꝫ. ſʒ ꝑua°. ē negatio. ḡ n^{a} ꝑua°. hʒ eē ex̄ aiaꝫ. ℂ 3°. ſic. in mā̄ ē ꝑua°. circūſcripto a mā̄ oi eo qꝺ nō ē materia. ergo ꝑuatio ē eadē realr̄ cū materia. an̄s pʒ. qꝛ circūſcripto a materia oi eo qꝺ n̄ ē mā̄. adhuc in materia ē carētia forme. ⁊ materia apta nata ē hr̄e formā. ḡ i mā̄ ē ꝑua°. ⁊ ꝯfirmaẜ: qꝛ ꝑuatio ē nō ens. ḡ nō pōt eē extremū diſtictis regul. ℂ Jn opp^{m} arguiẜ ꝑ phm̄ dicentē in textu priuatōeꝫ eſſe non ens ⁊ eſſe ꝑncipiū diſtictū a materia. ℂ Jn qōe erunt tres articuli. ℂ Quantum ad ꝑmuꝫ.

Primo ſciēdū ē ꝙ determiatio qōiſ ſtat i ſolutōe triū difficltatū. Prima vtꝝ ꝑuatio ſit ētitas poſitiua. Pro cui° ſolutiōe ponūẜ due diſtictioneſ. p^{a} diſtictio ē. priuatio capiẜ dupl'r. vno modo ꝑ ſignificato: ⁊ ſic ꝑua°. n̄ ē aliud ꝙ̄ pura carētia forme. z°. ꝑ connotato ⁊ illud ē duplex. ſ. materiale qꝺ ē ſubm̄ ꝑuatōis. aliud ē formale qꝺ ē aptitudo ipſi° ſubiecti ad formā: ⁊ oīa illa tāgūẜ i diffinitione i^{a} ꝑuationis.

Priuatio ē carētia forme i ſbo apto nato hr̄e formā. Priua°. ꝑ ſignificato capiẜ dupl'r. vno mō abſtractie: a°°. ꝯcretiue. ℂ z^{a} diſtictio. ens capiẜ dupl'r. vno°. ꝑ oi illo ꝺ q̄ ꝑ ꝓpōeꝫ chategoricā ꝺ eē cōtigit vere enūciare qꝺ ipm̄ ē. a°. modo ꝑ ētitate poſitiua repōibili ꝑ ſe i aliq̄ ꝺcē ꝑdicamētoꝝ. Ex his dr̄ p° ꝙ ꝑua°. q̄cūꝗ mō capta eſt ens p° mō. qꝛ ſecluſa q̄cūꝗ opatōe intellect° ita ē i re ꝙ in ocl'o ceco ē cecitas. z°. dr̄ ꝙ capiēdo ꝑuationē ꝑ ſignificato ⁊ abſtractiue ipſa nō ē ens z°°. qꝛ nō ē ētitas poſitiua reponibilis ꝑ ſe i aliq̄ decē ꝑdicamētoꝝ. 3°. dr̄ ꝙ capiēdo ꝑuationē ꝯcretiue ipa ē ens potētialr̄ ⁊ pmiſſiue. qꝛ ꝑuatio ꝯcretiue capta ſuppōit ꝑ ēte ꝛali. ſ. ꝑ ſbo: ⁊ ꝺ eo ꝑdicaẜ. 4°. dr̄ ꝙ capiēdo ꝑuationē ꝑ cōnotato ſiue ꝑ mā̄li ſiue ꝑ formali. ipa ē entitas poſitiua i aliq̄ decē geneꝝ reponibilis qꝛ cōnotatū mā̄le ē ſbm̄: ⁊ cōnotatū formale eſt aptitudo ad formā. mō vtrūꝗ eſt ens poſitiuum ℂ z^{a} difficultas. vtrū ꝑuatio hēat ſuū eē ab aīa vel ꝑter aiam. Ad quā dr̄ ꝙ ꝑuatiões formaruꝫ realiū ſūt realr̄ ex̄ aiaꝫ ſecluſa q̄cūꝗ opatōe itellect°. qꝛ impoſe ē effectū formalē eſſe ſine ſua cā formali. ḡ ipoſſibile ē aliqd eē cecū ſine cecitate: ſʒ ſecluſa q̄cūꝗ opatōe itellect° ocul° dr̄ realiter cec°. ḡ oʒ ꝙ i eo ſit realr̄ cecitaſ. ℂ 3ª difficultaſ. vtꝝ ꝑua°. realr̄ diſtiguaẜ a mā̄. ad quā dn̄r tria. p° ꝙ materia ⁊ ꝑuatio diſtiguūẜ realr̄. pʒ. qꝛ diſtin° realis ē inter rem ⁊ rē. ſed ꝑuatio nō ē res imo ē nō ens. ḡ ꝑuatio nō diſtiguiẜ realr̄ a materia. z°.

dr ꝙ nō idētificaṫ realr̄ cū ipa: pꝫ. qꝛ mãia manē te nō manet ꝑuatio. ergo nō sūt ideꝫ realr̄. 3º dr ꝙ inter materiā ⁊ ꝑuationem nō ē identitas realis. vt pꝫ ex p̄cedentibus.

Secundo sciēduꝫ ꝙ istō caᵐ 2ᵐ ī q̄ Aristo. soluit defect⁹ ātiquoꝝ circa ꝑuationē diuidiṫ in tres ptes. In p̄ma pōit defect⁹ ātiqꝝ ⁊ rōnē eoꝝ dicēs. ꝙ qdā ātiqꝝ tetigerūt nāꝫ materie: sed īsufficienter: qꝛ dicebāt māꝫ esse nō ens: ⁊ ꝯfitebanṫ ꝙ ex eo qđ nō ē pōt aliqd fieri: p̄mam partē ꝓbat duab⁹ rōnibus. p̄ p rōnē ꝑmenidis. qꝛ quicquid ē preter ens ē nō ens. sed materia ē pter ens cū nō sit ens ī actu. ḡ mã ē nō ens. 2ᵃ. qcquid est vnū numero cū nō ente ē vnū ī poᵃ diffinitōe cū eo. ſꝫ mã ē vnū cū nō ēte. s. cū ꝑuatione. ḡ ē ēt vnū diffinitōe cū nō ēte. ⁊ p ꝯñs ipa nō est. ¶ 2º soluit istā qōnē ⁊ dicit ꝙ differt plīmū dicere aliq̄ eē vnū nūero ⁊ eē vnū potētia ⁊ diffinitiōe. qꝛ mã ⁊ ꝑuatio lꝫ sint vnū nūero. tñ differūt diffinitione. ꝓbatur duplr̄. p̄. qꝛ mã ē nō ens solū ꝑm accñs. sed ꝑuatio p se est non ens. 2º qꝛ mã ē ꝓpe rē cū sit de cōstitutōe rei. ſꝫ ꝑuatio ñ ē ꝓpe rē. ¶ 3º ponit opinionē platonicoꝝ ⁊ dicit ꝙ qdam. s. platonici qui aliter posuerūt trinitatē p̄ncipioꝝ q̄ȝ nos. qꝛ lꝫ posuerint magnū ⁊ puum eē p̄ncipia mãlia. ⁊ ideā eē p̄ncipiū formale. tamē dicebāt ꝑuationē eē idē cū vtroqꝫ istoꝝ siue sumatur coiūcti siue diuisiꝫ. ⁊ sic nō ponebāt ꝑuationē eē distictā a principio mãli. ⁊ subdit ꝙ ipi puenerūt ad h̄ ꝙ oꝫ quādā naturā. s. māꝫ subijci oībus formis naturalibus. ¶ 4º subdit duo ꝯ opinione platonicoꝝ. p̄ ꝙ materia sit p̄nᵐ. qꝛ mã cū forma ē p̄nᵐ eoꝝ q̄ sūt de nā rei. sic mr̄ ē p̄nᵐ. s. filij. 2º ꝙ ꝑuatio nō sit p̄nᵐ. qꝛ altera pars ꝯtrierātis. s. ꝑuatio machinaṫ multotiens ad maleficiuꝫ ⁊ ad nō eē rei generate. ¶ In 3ª parte p̄ncipali tāgit talē cōclusionē. ꝑuatio est p̄nᵐ necessariuꝫ ī generatione. ꝓbat ph̄s tali rōne. qꝛ illud ē p̄nᵐ necessariū pp quod materia appetit formā. sed ꝑuatio ē hmōi. ergo ꝑuatio ē pricipiū necessariū. Ad ꝓbandū minorem ponit talē suppositioneꝫ. Forma est qđdā diuinū ⁊ optimū ⁊ appetibile ⁊ ē ꝯtria ꝑuationi: ⁊ aliō. s. materia ē aptū natū desiderare ⁊ appetere formā ꝑm ꝓpriā naturā ipsiuſ ꝑuationis. ꝓbat. qꝛ dicentibus ꝯtriū duo icōueniētia accidūt. s. ꝙ aliqd appetit suiipsi⁹ corruptionē. aut appetit illđ qđ hꝫ: qđ ē falsū: qꝛ appetitus ē pp indigentiā. ⁊ ꝓbat ꝯñiaꝫ. qꝛ si materia appetit formam quā hꝫ. tunc sequiṫ ꝑm icōueniēs ⁊ si appetit formā quā nō hꝫ. tūc appetit cōtrariuꝫ forme quā habet. ergo appetit corruptionē suā. tenet consequētia. qꝛ corruptiua sūt adinuicem cōtraria. vnūquodqꝫ qđ corrūpiṫ a suo ꝯtrio corrumpitur: ⁊ subdit qꝛ materia appetit formā sic̄ femina appetit masculū ⁊ turpe bonuꝫ: materia āt non est turpis per se: sed ꝑm accidens. i. rōe ꝑuationis: nec femina est turpis per se sed ꝑm accidens. ¶ In tertia parte principali ponit istam cōclusiōeꝫ. materia fit ⁊ corrūpitur: quod ꝓbat. qꝛ corrūpitur per accidēs ⁊ ñ corrūpiṫ p se. ḡ ⁊c̄. añs probatur ꝓ prima parte. qꝛ materia corrūpitur inq̄tum ī ea est illud quod ꝑm se corrūpiṫ. s. ꝑuatio. ergo corrūpitur p accidens. Secūdaꝫ ptem probat. s. ꝙ materia ꝑm se sit ingenerabil̄ ⁊ icorruptibilis. quia si materia esset facta necesse esset aliquid subijci illi factioni: ⁊ illud esſꝫ materia: ergo materia esset anteq̄ȝ fieret. minorem probat per diffinitionē materie. quia materia ē subiectum vnicuiqꝫ. s. enti mãiali. primū ex q̄ fit aliquid cum insit non ꝑm accidens. ⁊ ſi aliqd corrumpatur ī hoc abibit vltimū. Ex quo si materia esset corruptibilis ipsa esset corrupta añq̄ȝ corrumperetur: ⁊ subdit ꝙ certitudinalr̄ determinare de forma est opus prime ph̄ie. Cōsequēter recapitulat que dicta sunt.

Tertio sciendum ꝙ circa hūc textum incidunt tres difficultates. ·Prima. vtrum materia appetat formam rōne ꝑuatiōis ·Pro solutione ponitur talis suppositio: materia appetit formam pp carentiā ipsius forme. qꝛ oīſ appetitus est ꝓpter indigentiā. Ex his dicuntur duo ad dubium. primo ꝙ materia appetit formam. qꝛ vnūquodqꝫ imperfectum appetit suaꝫ ꝑfectionem. 2º dr ꝙ ista duo simul stāt. s. ꝙ materia appetit formā ꝑm suā ꝓpriā naturā. ⁊ tñ appetit ipsā ratione sue ꝑuationis. Esuriens enim ꝑm suā ꝓpriā naturā appetit cibū. ⁊ tñ cū hoc stat ꝙ appetat pp carētiā cibi: qꝛ nisi careret cibo nō appeteret cibum. ¶ 2ᵃ difficultas. vtrū mãia appetat formā appetitu naturali. ·Pro solutōne ponūtur due distinctiones ⁊ vna suppositio. ·Prima distictio. duplex est appetitus: qꝛ qdam est naturalis: alius ē aīalis. appetitus naturalis ē iclinatio ad suū finem sine cognitiōe ipi⁹ appetētis: sed aīalis ē tendentia rei ad sitū bonū cum cognitiōe ipsius appetētis pticularis. Appetit⁹ naturalis est duplex. s. actiuus qui se tenet ex parte p̄ncipij actiui: ⁊ passiuus qui se tenet ex parte p̄ncipij passiui. Appetit⁹ aīalis ē duplex: quidā ē sēsitiuus q̄ fit mediāte cognitiōe sensitiua. ali⁹

ē itellectualis q̄ fit mediāte cognitiōe itellectiua. 2ª distictio. duplex ē denoiatio. q̄dā ē extrīseca qñ forma dnoians nō ē i denoiato. vt corp⁹ ē locatū. alia ē itrīseca qñ forma denoians ē i dnoiato. vt pies ē alb⁹. ¶ Suppō ē hec. q̄ncūq₃ aliqd appetit aliud. necesse ē aut q̄ ip̄z cognoscat illō qđ appetit. aut q̄ dirigat ab aliquo ip̄z appetibile cognoscēte. Ex q̄ seq̄ q̄ i matia duo sī appetit⁹. vn⁹ ē appetit⁹ ip̄i⁹ materie q̄ denoiat ip̄az materiā appetētē denoiatōe itrīseca. ali⁹ ē appetit⁹ ip̄i⁹ dirigētis q̄ dnoiat ip̄z dirigētē appetere dnoiatōe itrīseca ⁊ ip̄az materiā dnoiatōe extrīseca. Ex his dicuntur tria. p̄. q̄ materia appetit formā appetitu naturali ip̄am denoiante denominatione intrīseca. p₃. q₂ materia nō cognoscit ip̄m cognoscibile appetibile. 2°. dr̄ q̄ dirigēs materiā ad appetēdū appetit formā appetitu aiali. q₂ cognoscit ip̄am formā. 3°. dr̄ q̄ materia appetit formā appetitu aiali ip̄az denominā te denominatione extrinseca. q₂ appetit⁹ ip̄ius dirigētis nō e i ip̄a materia. ideo denominat materiā denominatione extrinseca. ¶ Tertia difficultas. Vtrum appetitus materie realiter distinguatur ab ip̄a materia. Pro solutione huius ponitur talis distinctio. duplex est appetitus materie. q̄dā est appetit⁹ aptitudinalis. ⁊ est aptitudinalis iclinatio ad ip̄am formā cui ex p̄te forme corr̄ndet appetibilitas ip̄ius forme. ⁊ etiam est distinct⁹ a materia ex natura rei ⁊ formaliter ⁊ non realir̄. Ali⁹ est appetitus actualis q̄ est actualis tendētia in ipsam formam a quo materia dicitur actualiter appetens: ⁊ talis est realiter distinctus ab ip̄a materia. ¶ Quantum ad secundum articulum ponitur talis.

Conclusio. Priuatio est entitas priuatiua ex aiam exn̄s que nō idētificat realr̄ ip̄i materie. hec p̄ p₃ ex p̄rio notabili. ¶ Quātū ad secūdū articulum.

Primo dubitat̄. Utrum materia sit gn̄abilis ⁊ corruptibilis. Pro solutione hui⁹ dubij ponūt due distinctōes. Pria. corruptio pōt capi tripliciter. p̄ mō cōiter: vt est resolutio vel diuisio realis totius in suas p̄tes q̄libet earu₃ manēte. vt vitz dr̄ corrūpi qñ frāgit̄. ⁊ isti corruptioni opponitur cōpositio siue indiuisio toti⁹. Alio modo capit̄ p̄p̄e: vt est decisio vl̄ destructio totius: nulla p̄tium remanente: ⁊ ista vocatur annihilatio. Tertio modo capit̄ p̄p̄rijssime. ⁊ ē p̄gressio de esse ad ñ eē materia remanente: ⁊ illa vocat̄ corruptio naturalis. ¶ Secūda distictio. Aliquid est generabile ⁊ corruptibile dupliciter. vno mō subiectiue. ⁊ ē illud qđ natū est eē subiectū generationis vel corruptionis Alio modo obiectiue vel terminatiue qđ natu₃ ē esse termin⁹ generationis aut corruptiōis cuiuī modi est forma vel totum cōpositū. Ex his dicūtur quattuor. primo. q̄ materia est generabilis ⁊ corruptibilis subiectiue cū sit subiectum generationis ⁊ corruptionis. 2°. q̄ materia ē generabilis ⁊ corruptibilis terminatiue per generationē ⁊ corruptionē cōiter dictā. 3°. dr̄ q̄ materia ē generabilis ⁊ corruptibilis generatiōe ⁊ corruptione secūdo modo dicta. q₂ materia p̄ducta ē i esse per creationē. ⁊ potest desinere esse per annihilationem. 4°. dr̄ q̄ materia non est generabilis ⁊ corruptibil' generatiōe ⁊ corruptione naturali. vt patet per rationez p̄hi.

Secundo dubitat̄. Utrū materia sit p̄ci se adeq̄ta causa generabilitati ⁊ corruptibilitati. Pro solutiōe hui⁹ dubij ponunt̄ aliq̄ distinctiones. Prima. duplex ē p̄ncipium generabilitatis ⁊ corruptibilitatis. quodda₃ ē intrīsecū. aliud est extrīsecū. intrinsecū est duplex. quoddā est actiuu₃ a quo aliqd dr̄ corruptiuum. Aliud est passiuum a quo dicit̄ corruptibile. p̄ncipiū intrīsecū passiuū ē duplex. s. subiectiuū ⁊ obiectiuū siue terminatiuū. Ex istis dn̄r duo. p̄mo q̄ materia ē p̄ncipiū intrīsecū passiuū ⁊ subiectiuu₃ generabilitatis ⁊ corruptibilitatis 2°. q̄ forma est p̄ncipium intrinsecū obiectiuū ⁊ terminatiuū. patet. quia materia propter hoc ē generabilis ⁊ corruptibilis subiectiue. quia forma que est in ea est generabilis ⁊ corruptibilis terminatiue.

Tertio dubitatur. Utrū materia sit corruptibilis per accidēs gratia priuationis. Pro solutione ei⁹ ponitur talis regl̄a. Qđ per accidens reducibile est ad aliquod per se. iō si materia sit corruptibilis per accidens gratia priuationis oportet priuationem esse per se corruptibilem. Ad saluandum ergo priuationem esse corruptibilem per se ponitur talis distinctio. aliquid est per se corruptibile duplicitet. Uno modo proprie. q₂ eius entitas desinit esse dupliciter. priuatio non est corruptibilis cum sit non ens. alio modo improprie. quia deficit denominare illud quod prius denominabat: ⁊ sic priuatio bene per se est corruptibilis. Rationes in oppositum soluuntur ex dictis in precedentibus. Et hec de primo libro.

Bsnđū aliq̄s notitiā scđi libri physicoꝝ q̄ritur p̄. Utrum forma gnābilis ꝛ corruptibilis añ sui gnātōez hēat eē formale i maťia. Arguit̄ p̄ q̄ sic. q2 qñ for^a gnāt̄ aut aliqd forme p̄fuit i materia aut nihil. Si aliqd. habetur intentū. si nihil. g̃ forma generabil̄ ꝛ corruptibil̄ creat̄. ꝫ ꝯña. q2 tal̄ forma de nihilo sui ꝑducit̄. ꝯñs ē icōueniēs. q2 cū generās nāle generat formā seq̄t̄ q̄ possit creare ꝛ ānihilare. ¶ 2° sic. cuiuslibꝫ generationis naturalis est aliquod principium actiuum intrinsecū ꝛ naturale. sed illud non est materia. cū materia sit p̄ncipiū pure passiuū nec generās cū sit p̄n^m extrīsecū. g̃ oꝫ q̄ sit forma vl̄ aliqd forme. qđ ē p̄exn̄s i mā añ sui generatōez. maior pꝫ. q2 dēt̄ opp^m q̄ nō hꝫ p̄n^m itrīsecū actiuū. tūc talis generatio erit violēta. violētū eni ē cui^o p̄n^m ē ex nil cōferēte vi passo. ¶ 3° oē nāle gnābile hꝫ p̄n^m actiuū i se sue generatiōis. ſꝫ illđ nō ē materia vel generās vt ꝑbatū ē. oꝫ g̃ q̄ sit for^a vel aliqd forme. qđ p̄est i materia añ gnātōez forme. maior pꝫ i p̄n^o hui^o. vbi dicit q̄ naturalia hābēt i se p̄ncipia sui mot^o ꝛ nō artificialia. ꝛ h̄ non pōt itelligi de p̄n^o passiuo. q2 ēt artificialia hñt ex se p̄n^m passiuū. ergo itelligit̄ đ p̄n^o actiuo. ¶ In oppositū arguit̄. si aliqd forme p̄fuit i materia. vl̄ illđ ē ps forme. vl̄ ipa forma. nō primū. q2 forma sub̄alis est simplex ꝛ idiuisibilis. non 2^m. q2 tūc generatio non terminaret̄ ad eēntiam forme. sed solū ad eius esse. ¶ In ista q̄stione erunt tres articuli sicut in alijs. ¶ Quantum ad primū.

Primo sciēdū ē q̄ đ q̄ōe fuer̄t tres secte phōꝝ. P̄ria ē stoicoꝝ q̄ꝝ p̄nceps fuit plato q dicebat q̄ forme erāt total̄r ab ex. s. a datōe foraꝝ: ꝛ dicebat agētia nālia solū dispōnē maťiā ad susceptōez hꝰ vl̄ illi^o forme a maťia disposita. datō formaꝝ dabat mē formā ad quā erat disposita. 2^a secta fuit eoꝝ q dn̄r epicuri: q̄ꝝ p̄nceps fuit anaxagoras q dicebat q̄ forme erāt total̄r ab in̄t. dicebat. n. qđlꝫ eē i q̄lꝫ. ꝛ agētia naturalia p suas actōes solū expellebāt accidētia occlta: ꝛ faciebāt appē formas latitātes i ipa maťia. 3^a secta fuit eoꝝ q dicūt̄ ꝑipathetici. q̄ꝝ p̄nceps fuit Aristo. q dixer̄t formas pti eē ab in̄t ꝛ pti ab ex̄. i. ſꝫ vnū modū eēndi q ē i po^a: ꝛ ſꝫ vnū modū eēndi q ē i actu. ꝛ ista diſa ē i tres opiones. P̄^a fuit alb̄tistaꝝ q̄ stat i trib^o dcis. P̄^m. q̄ i creatōe maťie ꝯcreat^o ē. s. vn^o hit^o potētial̄ ꝛ ꝯfusus ſm quē ipa dr̄ ꝯtiere oēs formas ſꝫ eē potētiale ad modū q̄ oēs differētie eiusdē gn̄is ꝯtinēt̄ i ptāte ꝯfusa gn̄is. 2^m. q̄ agēs naturale ꝑ suā primā actionē itroduc̄ totā eēntiā forme i ipa maťia i eē tn̄ formali ꝛ ipſcō: ꝛ iprimit illi vnā ṽtutē actiuaꝫ q̄ coadiuuat ipa agētia ad ōducēdū formā đ esse formali formabili ad eē formale formatū. Tertiuꝫ dictū q̄ illa eadē essentia forme que prius in mā erat ſm esse formale formabile ṽtute gn̄antis natural̄ ꝑducit̄ i eē formali formato. 2^a ē opinio thōistaꝝ q̄ stat i trib^o dcis. P̄rimū. oēs forme naturales āte sui generationē habēt eē potentiale in potētia receptiua materie. 2^m q̄ agens ꝑ opationē suaꝫ disponit materiā. ꝛ forme habent eē in materia siue in potentia materie iā alterate ꝛ disposite. 3^m. q̄ agens disponendo materiā cū illis dispositionib^o ip̄mit i vna materia vnā vim q̄ vocatur vis formatiua: q̄ se hꝫ effectiue ad dispōnē materie ꝛ ad ꝑductionē forme. ¶ 3^a opinio ē scotistarū q non ponunt i materia aliqđ eē p̄ncipiū actiuū ipius generatiōis. in aliquib^o tn̄ ponunt rationes seminales que sunt alteratiue ꝛ dispositiue seminis in virtute actionis agētis naturalis qui producit compositum. ꝛ ista clari^o patebit in sequentibus.

Secundo sciendū ē q̄ iste scđs liber physicorum in quo Aristoteles đterminat de p̄ncipijs ꝛ cāis reꝝ naturaliū ſꝫ q̄ sunt p̄ncipia eēndi ꝛ cognoſcendi res naturales: diuiditur i sex tractat^o. In primo oñdit qd sit natura ꝛ đ quib^o dr̄. ꝛ diuiditur in duo capitula. In primo oñdit qd sit natura ꝛ q̄ sūt denoiatiua nē ꝛ diuidit̄ in tres ptes. In p̄ma oñdit qd sit natura ꝛ intendit tres cōclusiones. P̄rima tangit vnam diuisionē q̄ ē hec. coꝝ q̄ sūt. quedā sunt a natura vt aīalia quelibet ꝛ partes ipoꝝ ꝛ plāte ꝛ simplicia corpora. vt terra ignis aer ꝛ aqua. alie sūt ꝑpter alias cās vt artificialia. 2ª tangit drīam inter naturalia ꝛ artificialia. ꝛ est hec. omnia naturalia vidētur h̄re p̄ncipiū sui mot^o ꝛ stat^o. quedā ſm locū. q̄dā ſm augmētū ꝛ decremētū. q̄dam ſm alteratōez. ſꝫ lectulus ꝛ idumētū ꝛ cetera artificialia ſꝫ q̄ suscipiūt p̄dicationē artis. h̄ ē iq̄tū artificialia sūt: non habēt ex se p̄ncipium innatum alicuius motus. ſꝫ ſꝫ q̄ accidit eis esse lapi/

dea aut terrea aut mixta ex elemētis hn̄t i se.pn/
cipiū in actū sue mutationis.Pro tertia cōclusio
ne p modū correlarij ponit diffinitiōez nē.ꝛ ē hec
Est igitur natura pncipiū ꝛ cā mouēdi ꝛ qescēdi
eius i quo ē pmum p se ꝛ non p accn̄s.dr̄ nō ſʒ ac
cidēs.qꝛ accidit medicū sanari ꝛ habere pncipiū
effectiuū sue sanatiōis:qꝛ non hēt medicinā ſʒ ꝙ
sanat̄.sʒ ſm ꝙ medic⁹.pbat.qꝛ accidit eūdez me/
dicū eē ꝛ sanari.pbat.qꝛ aliqn̄ ista diuidūtur.i.se
pantur sic ꝙ vnū sine alio repit̄.Et sbdit ꝙ nullū
artificialiū hʒ i se pncipiū sue factiōis.qꝛ quedaʒ
fiunt ab agente extrinseco.vt dom⁹ ꝛ vnūquod/
libet alioꝝ manu icisoꝝ.alia vero hn̄t i se ipis pn
cipiū sui motus.nō ſm se sʒ ſm accidēs.¶ In 2ª
pte pncipali ondit que sūt illa q̄ denoiatiue dn̄r
a natura.ꝛ intendit vnā cōclusionez hn̄tē qttuor
ptes.Pria natura ē pcipiū ꝛ cā vt dictū ē.Scda
illa dicūtur hn̄tia naturā q̄ hn̄t in seipis hꝰ princi
piū sui motus sic sūt oia subiecta nature.qꝛ natu
ra dr̄ eē subʒ ſm ꝙ ē materia.ꝛ ē i subō ſm ꝙ dr̄
ꝺ forma.3ª.aliqui dicūt̄ scdʒ materiā duplr̄.Pri
mo q̄cūqʒ hn̄t māʒ ꝛ formā.scdo q̄cūqʒ p se insūt
hn̄tib⁹ naturā illa dicūt̄ ſʒ nāʒ vt sursū ferri igni
4ª illa q̄ sūt a nā dn̄r eē entia scdʒ naturā.In ter
tia pte pncipali itēdit talem cōclusionem.Ridi/
culū ē demōstrare naturaʒ eē.pbat:qꝛ naturā eē
mani^m ē p se ꝛ multa eē a natura.ğ ridiculū est ꝺ
mōstrare naturā eē.tʒ ɔn̄a.qꝛ nō ē possibile ꝺmō/
strare manifesta p manifesta:illi.n.q hoc faciunt
nesciūt iudicare iter p se notū ꝛ nō p se notū.ꝛ h̄
aliquādo cōtigit.pbat̄ qꝛ cū aliqs natus ē cec⁹ ꝛ
fac̄ syllogismuʒ de colorib⁹ ipe hēt rōnem nomi/
nū.ꝛ tn̄ nihil itelligit de rebus illoruʒ ꝛ cetera.

Tertio sciēdū ꝙ circa hūc textum icidūt
tres difficultates.Pria vtrum ad
saluandū distinctionem naturaliū ꝛ artificialiuʒ
sit necesse ponere i naturalib⁹ pn^m actiuū sui mo
tus ꝛ i ntrinsecū.¶ Ad istā rn̄det doctor scūs ꝙ
in reb⁹ naturalib⁹ eodē mō ē pn^m sui motus quo
eis cōuenit mot⁹:iō illis quib⁹ cōuenit mouere i
eis ē principiū actiuū:qb⁹ aūt cōuenit moueri in
eis ē pn^m passiuū mot⁹.s.materia q̄ icq̄tū hʒ natu
ralē potentiaʒ ꝛ inclinationē ad formā iductā
ꝛ ad illū motū facit solū motū eē nālē.¶ 2°.vtrū
natura dicatur solū de pn°.passiuo.Ad quam rn̄
det doctor subtilis ponēdo talē distictōnē.natu
ra capitur duplr̄.vno modo vt distiguit̄ ɔ ppositū
ꝛ artē.ꝛ sic quicquid fit ab agente nō a pposi/
to nec ab arte dr̄ naturale.ꝛ isto mō calefactō aq̄
dr̄ naturalis.qꝛ non est a proposito nec ab arte.

alio°.capitur natura vt distinguitur ɔ violētū.ꝛ
ad nāʒ.hoc mō captā duo reqrūt̄.Prio ꝙ sit pn
cipiū passiuū p̄ p se tn̄ p accn̄s alicui⁹ mot⁹.2°.ꝙ
p ipam ꝛ ab ipa mobile hēat naturalē inclinatio
nē ad motū cuius est pn^m ꝛ ad formā inductā p
talē motū.Ex his dr̄ ꝙ natura solū dr̄ de princi
pio passiuo qd naturalr̄ iclinat mobile ad motū
cui⁹ ē pn^m.Ex h̄ seqtur p̄ ꝙ diffinitio nē solū cō
uenit pn°.passiuo motus.alias natura eēt solum
pn^m p accidens.qꝛ nihil ē pn^m itrīsecū motus in
eo qd mouet̄ ſʒ ꝙ mouet̄ nisi pn^m passiuū.sic.n.il
li⁹q sanatur ſʒ ꝙ sanat̄ accidit ꝙ hʒ pn^m actiuuʒ
i se sue sanatōis.sic ēt illi qd mouet:ſʒ ꝙ mouet̄
accit ꝙ habeat pn^m actiuū sui mot⁹.ꝛ si nā dr̄et
de principio actiuo ipa esset pn^m ſm accidens.
¶ 2°.sequitur ꝙ forma est pn^m passiuū mot⁹.qꝛ
nā dr̄ solū ꝺ pn°.passiuo:ꝛ tn̄ dr̄ ꝺ forma.ꝛ sic nō
repugnat forme rō formalis pncipij passiui q̄ est
naturalr̄ iclinare mobile ad motū cui⁹ ē pn^m vt
forma grauis naturalr̄ iclinat graue ad motum
deorsū.¶ 3ª difficultas.vtꝝ sit possibile demon
strare naturā eē.i.existere.Ad quā rn̄det̄ ꝙ qd si
ē.demōstratiue ē tminabitis p qōnē qd ē.pʒ.qꝛ i
qōne si ē.pdicat̄ aptitudinalis exn̄tia q̄ est passio
ipsi⁹ qditatis finibilis.ğ pōt drari p qd illi⁹ qdita/
tis.2°.dr̄ ꝙ naturā eē nō est p se notū.pʒ qꝛ nulla
ppō scdi mōi dicēdi p se ē p se nota cū q̄libet tal̄
sit demōstrabilis.3°.dr̄ ꝙ naturā eē ē demōstra/
bile p diffinitionē nature.4°.dr̄ ꝙ nō ē nec̄e i scia
nāli tētare demōstrare nāʒ.qꝛ nāʒ eē ē manifestū
p sēsū ꝛc.¶ Quātū ad 2^m articulū ponit̄ talis:

Conclusio Forma an̄ sui generatōʒ nō
pest imā ſʒ eē formale.qꝛ vl̄
illa ſʒ tale eē ē ɔcreata mat̄ie.ꝛ sic i materia erūt
oēs forme ɔcreate.qd ē platonizare.vl̄ fuit pdu
cta i materia p agēs naturale ſʒ tale eē.ꝛ tūc eēt
pducta ex nihilo sui.ꝛ sic erūt creata.qd ē ɔ ad/
uersariū.ꝛ hec de scdo.¶ Quantū ad 3^m arti^m.

Primo dubitat̄.Utꝝ ens naturale hʒ in
se pncipiū actiuū cuiuslʒ sui mo
t⁹.Pro solutōe hui⁹ dubij ponit̄ talis suppō.ens
naturale capit̄ p ɔposito ex mat̄ia ꝛ forma sub/
stātiali naturali.Ex quo seqt̄ ꝙ ſm Aristo.celū
nō est naturale.qꝛ ſm eū celū nō ē suba ɔposita
ex materia ꝛ forma.scdo ponūt̄ aliq̄ distictiones
Prima.duplex ē agens naturale.quoddā ē vi/
uēs ꝛ aiatū sicut aialia ꝛ plante.aliō ē inaiatum
ꝛ est illud duplex.quoddā est corpus simplex.ali
ud est corpus mixtum ex corporibus simplicib⁹.
:s.ex elemētis.Scda distinctio.triplex ē mot⁹

qdā est motus naturalis. alius est motus violentus. ⁊ alius neutralis. Ad cognoscēdū qs mot⁹ sit nālis. pmo ponit̄ talis suppō. i oī motu mobile hʒ duplicē respectū. s. ad formā quam recipit. et ad agēs a quo recipit illā formā. ⁊ ille pprietates. naturalitas. violētatio. ⁊ neutralitas pñt fūdari in vtroqȝ respectu. Ex his eliciūtur tria documenta. Primū. qñcūqȝ mobile nālr̄ inclinatur ad formā quā recipit talis motus est nālis. Ex quo seqtur ꝙ mot⁹ quo mā mouet̄ ad quālibet formā est nālis. qꝛ mā nālr̄ iclinatur ad quālibet formā nālē. Scōʒ documētū qñcūqȝ mobile nālr̄ iclinatur ad formā ꝯriā forme quā recipit motus p quē acqritur illa forma ē violētus. Ex hoc seqtur ꝙ calefactio aq̄ ē violēta. lʒ. n. calefactio actiua ignis sit nālis. tñ calefactio passiua aque est violenta. Tertiū documētū qñcūqȝ mobile non iclinat̄ ad formā quā recipit nec ad ei⁹ ꝯriā: motus p quē acqrit̄ talis forma ē neutralis. sicut ē mot⁹ p quē acqritur forma artis. Ex hoc seqtur ꝙ nulla corruptio ē nālis. saltē ex parte passi. qꝛ nihil nālr̄ iclinatur ad sui corruptionē. scdo seqtur ꝙ nullus mot⁹ depditiuus est naturalis saltē naturalitate fūdata sup respectū mobilis ad formā. qꝛ nullus talis motus hʒ p termino formā ad quā naturalr̄ iclinetur ipʒ mobile. ❡ 3ª distictio duplices sūt mot⁹ naturales. qdā sūt añcedentes rē naturalē sicut ē generatio. alij sūt ꝯsequētes rē naturalē. ⁊ sūt illi q̄ supponūt mobile eē pductū vt alteratio ⁊ loci mutatio. Ex his dicitur ad dubiū ꝙ oē ens naturale hʒ pncipiū actiuū cuiuslibʒ sui motus naturalis ꝯñtis ⁊ acqsitiui et dr̄ naturalis qꝛ mot⁹ violēti pncipiū actiuū ē extra. dr̄ ꝯñtis propter generationē de qb⁹ postea videbit̄. dr̄ acqsitiui qꝛ mot⁹ depditiu⁹ nō est pprie naturalis.

Secundo dubitat̄. Utrū oē ens nāle habeat i se pncipiū actiuū sue generatōis ⁊ corruptōis ⁊c. Pro solutōe pmi ponit̄ talis distictio duplex ē generatio. s. actiua a q̄ aliqd dr̄ generare. alia ē passiua a qua aliqd dr̄ generari. Scdo ponūtur due diffinitōes. pma ē. semē est qddā corp⁹ iperfectū pductū a generāte cui⁹ forma nō est ppter se itēta a natura. sʒ ppter alteꝝ. s. vt ex ipo generet̄ aliqd site generāti. hoc declarat̄ sic. qꝛ i natura ē duplex pcessus. vn⁹ est generatiu⁹ q̄ fit pcessus a forma seminis ad formā offis sāguinis ⁊ aliaꝝ ptiū. scdo fit pcessus ad formā embrionis. ⁊ 3º ad formā specificā cōpositā. ali⁹ est pcessus corruptōis quo fit pcessus a forma specifica ad formaʒ cadaueris. ⁊ sic semp resoluendo vsqȝ ad materiā pmā. Ex q̄ seqtur ꝙ semē nō ꝯcurrit effectiue ad generatōeʒ. sic ꝙ attigat formā t̄minātē generatōeʒ. qꝛ i istāti i q̄ pducit̄ forma subalis semē ⁊ forma subalis ei⁹ corruptū ē. ❡ 2ª diffinitio. rō seminalis ē forma subalis semis. vl̄ ē qdā q̄litas nec io ꝯñs formā subalē semis q̄ solū ē dispositiua ⁊ alteratiua ipsi⁹ seminis vt ex illo semine generet̄ aliqd site generāti. Ex h̄ seqtur p̄ ꝙ rō seminalis nō est eēntia materie nec ei⁹ potentia nec aliqs act⁹ se hñs p modū pncipij actiui respectu generatōis. nec est coeua materie sicut forma semis. Ex isto dr̄ duo. pmo ꝙ oē ens naturale hʒ i se pn^m itrinsecū sue generatōis actiue. 2º dr̄ ꝙ nulli⁹ entis naturale pn^m actiuū sue generatōis passiue ē itrīsecū. pʒ qꝛ in materia nō sūt nisi tria. s. eēntia. potētia. materie. ⁊ ei⁹ act⁹. q̄ꝝ nullus se hʒ effectiue ad generationē. de 2ª pte dr̄ ꝙ corpa simplicia nō hñt i se pn^m actiuū sue corruptōis. cū sint eiusdē rōnis cū suis ptib⁹. sʒ oē mixtū hʒ i se pn^m actiuū sue corruptionis. qꝛ qdlibet tale corrūpitur ex cōtrarijs.

Tertio dubitat̄. Utrū i generabilib⁹ ⁊ corruptibilib⁹ sint ponēde rōnes seminales. p solutiōe hui⁹ dubij sūt ponēde due distictōes. Prima. eoꝝ q̄ generātur. qdam generātur equoce: ⁊ h̄ fit qñ generās ⁊ genitū distiguunt̄ spē spālissima. qdā vero generātur vniuoce ⁊ hoc qñ generans ⁊ genitū sunt eiusdē spēi spālissime: ⁊ q̄ generātur vniuoce sunt duplicia. qdā generātur imediate. vt ignis imediate generat ignē. ⁊ qdaʒ mediate. vt bos mediante semine generat bouē. Ex his dr̄ ad dubiū. pmo i his q̄ generātur vniuoce vel equoce imediate nō necessario reqritur semē nec rō seminalis. 2º ꝙ i generatis vniuoce ⁊ mediate necesse est ponere rōnes seminales. cū rō seminalis sit forma subalis seminis. vel q̄litas necessario ꝯñs ipsā. In alijs aūt solū ponit̄ aliqd qd hʒ rōnis seminalis modū.

Ad rationes añ oppositū. Ad pmā dr̄ negādo ꝯñam. ⁊ ad pbationeʒ dr̄ ꝙ illud qd creat̄ pducit̄ de nihilo sui p modū ptis vel t̄mini. Ad 2^am dr̄ negādo maiorē. ⁊ ad pbationē dr̄ ꝙ i diffinitōe violēti ly vim nō dʒ trāsitiue capi nec cōstrui cū ly cōferente. sʒ dʒ capi intrāsitiue ⁊ cōstrui cū ly passo. Ad tertiā dr̄ negando maiorē: ⁊ ad eius pbationeʒ dicitur ꝙ lʒ artificialia habeant pncipiū passiuū susceptiuuʒ. nō tñ habēt pncipiū passiuū iclinatiuū. ⁊ per hoc differunt a naturalibus. et hec de questione dicta sufficiant.

q

Querit scḋo. Utꝝ forma artificialiū sit aliqd reale et positiuū supadditū enti nāli ⁊ a q̊libꝫ realr̄ distictū. Et arguit ꝙ nō. qꝛ multa artificialia fiūt ꝑ solā subtractionē ꝑtiū. ſꝫ terminꝰ ad quē subtractōis nō ē aliqd positiuū. maioꝛ pꝫ de imaginibꝰ ⁊ lineis. minoꝛ pꝫ. qꝛ subtractio ē motꝰ deꝑditiuꝰ q nō hꝫ cām positiuā. ¶ 2°. sic. nullū naturale dicit aliq̄ꝫ entitatē supadditā distictā realr̄ a quolibet naturali: ſꝫ oē artificiale ē naturale. igit̄. minoꝛ pꝫ p̊. qꝛ oē artificiale est g̃ue vel leue. 2°. qꝛ oē artificiale ē hn̄s naturā. 3°. qꝛ q̊libꝫ artificiale fit a natura. s. ab ītellcū ⁊ volūtate. ¶ 3°. sic. qꝛ si forma artificialiū eēt entitas rl̄r distīcta a q̊libꝫ naturali seq̄ret̄ ꝙ ꝑ aliq̄ꝫ potētiā possꝫ eē naturale sine figura. ꝯn̄s ē ipote. pꝫ. qꝛ vel tale naturale eēt t̄minatū: ⁊ sic hr̄et figurā cū figura sit t̄miatio q̄ꝫtitatis. vl̄ nō eēt t̄miatū. ⁊ sic vl̄ nō eēt q̄ꝫtū vel eēt īfinitū. ¶ In oppm̄ arguit̄ ꝑ phꝫ dicētē ꝙ lectꝰ nōdū hn̄s formā artis ē artificiale solū ī potētia. ⁊ fit actu artificiale ꝑ aduētū forme artis. g̊ forma artis dr̄ aliqd positiuū supadditū ēti nāli. ⁊ a q̊lꝫ ēte nāli rl̄r distictū. ¶ In qōne ista erūt tres articuli. ¶ Quantū ad p̄mū.

Sciendum ē ꝙ ꝓ declaratiōe t̄minoꝝ qōis ponit̄ tal' distictio. Artificiale capi t̄ tripl̄r. Pͥo mō ꝓ materia subtracta a forma artis. de q̄ forma artis p̄dicat̄ denoiatiue. ⁊ tūc artificiale ē idē qḋ subꝫ forme artis d̄noiatiue. ¶ 2°. mō capit̄ ꝓ forma ipsiꝰ artis. ⁊ sic artificiale nō ē aliud q̄ꝫ q̄dā dispō t̄minatiua q̄ꝫtitatis cāta ab artifice ꝑ artē mediāte itellectu pͣctico ⁊ volūtate. ¶ 3°. mō capit̄ ꝓ cōposito vl̄ aggregato ex materia subtracta forme artis ⁊ ipa forma artis. ⁊ dr̄nt ista tria. p̄mo. qꝛ artificiale p̄mo mō captū ē vnū ꝑ se reponibile ī p̄dicamēto subē vl̄ q̄ꝫtitatis. ſꝫ artificiale 2°. mō captū ē ens ꝑ se reponibile ī p̄dicamēto q̄litatis ī q̄rta spē. ſꝫ artificiale. 3°. mō captū ē ens ꝑ accn̄s nō reponibile ī aliq̊ p̄dicamēto: ſꝫ ī diuersis ꝫm diuersas suas ꝑtes. Ex hoc seq̄tur p̄mo ꝙ oē artificiale p̄mo mō captū est naturale. 2°. seq̄tur ꝯ noiales ꝙ forma artificialis ē entitas realr̄ distīcta a q̊libꝫ ente naturali realr̄ sibi īherēte. 3°. seq̄tur ꝙ artificiale 3°. mō captū realr̄ distīguit̄ a quolibet naturali. pꝫ. qꝛ totū realiter distinguitur ab vna sui parte.

Secundo sciēdū ꝙ Aristo. ī lͦ 2°. ca°. ostēdit de q̄bꝰ dr̄ natura. ⁊ ītendit tres ꝯ̊nes. Pͥa. materia ē natura. ꝓbat phs rōne sic. qꝛ materia videt̄ eē tota subā reꝝ artificialiū. s. ꝑt'. vt materia lectuli ē lignū ⁊ statue ē es. g̊ materia ē natura. aīs ꝓbat dupl̄r. s. signo antiphōtis. ⁊ rōe. Signū ē. qꝛ si aliq̄s lectū refodiat ⁊ accipiat potētiā putrescēdi ita ꝙ germinet. tunc fiet lignū ⁊ nō lectulꝰ. tūc ē signū ꝙ lignū ē tota subā lectl'i. ⁊ ꝙ forma solū sibi conuenit ꝑ accn̄s. Rōne sic ꝓbat̄. qꝛ illud est tota natura rei qḋ ꝯtinue manet sub tota trāsmutatōe. ſꝫ illud ē materia. g̊ materia ē tota subā reꝝ. 2°. ꝓbat ꝯclusionē auctoritate oīum antiquoꝝ. qꝛ oēs antiq̄ dixerūt materiā eē totā naturā. g̊ materia est natura. aīs pꝫ. qꝛ q̄dā dixerunt ignē eē materiā. alij aerē. alij aquā. ⁊ alij q̄ttuoꝛ elementa. ſꝫ q̄libet ipsoꝝ dicebat ista eē naturā reꝝ. Ex quo infertur ꝙ natura vno mō dr̄ de materia p̄ma hn̄te ī se p̄nm̄ sui motꝰ. ¶ 2ª ꝯclusio. forma ē natura. ꝓbat phs tribꝰ rōnibꝰ. p̄ma. illud ē natura ꝑ qḋ res naturalis ē in actu ⁊ sine q̊ nō eēt ī actu. ſꝫ forma ē hꝰ. g̊ forma ē natura. minoreꝫ ꝓbat exēplo. ⁊ a sil'i. a sil'i sic. qꝛ sic artificiale nōdū hn̄s formā ē solū artificiale in poª. ⁊ fit artificiale ī actu ꝑ formā artis. vt lectulꝰ nōdū hn̄s formā lecti ē solū artificiale ī poª. g̊ ēt naturale nōdū hn̄s formā naturalē ē nāle solm̄ in poª ⁊ fit in actu ꝑ formā. ꝓbat exēplo. vt caro solū hn̄s materiā carnis ⁊ nō formā ē solū caro ī potētia. Ex q̊ occurrūt duo dubia. Pͥmū. qꝛ aliq̄s posset dubitare vtꝝ mat̄ia sit sepabilis a forma. dicit ꝙ nō nisi ꝫm rōnē. 2m̄. aliquis posset dubitare vtꝝ cōpom̄ ex materia ⁊ forma sit nat̄a. dr̄ ꝙ nō. qꝛ dr̄ eē ens ꝫm naturā vt hō. 3°. īfert tale corrclariū ꝙ forª ē magis nā q̄ꝫ mat̄ia. pꝫ. qꝛ illḋ ꝑ qḋ aliqd dr̄ nāle ī actu ē magis nāle q̄ꝫ illḋ ꝑ qḋ dr̄ nāle ī poª. ſꝫ ꝑ formā aliqd ē nāle ī actu ⁊ ꝑ mām solū ī poª. g̊ forª ē magis nā q̄ꝫ mā. ꝫa rō. qꝛ sic ē ī arte. ita ē ī nā. ſꝫ ī arte illḋ ē magis nā. ex q̊ fit sibi sil'e. g̊ ⁊ ī natura. ſꝫ ī natura fit aliqd sil'e ꝫm formā g̊ forª ē nā. p̄ª mioꝛ pꝫ. qꝛ ꝑp lͦ lignū dr̄ tota subā lecti. qꝛ ex lectulo gn̄at lignū ⁊ nō lectulus. scḋa mioꝛ pꝫ. qꝛ ex hoīe fit hō. 3ª ratio. gn̄atio natural' dr̄ nā eo ꝙ ē via ad nāꝫ: ſꝫ nō ē via ī mat̄iam. g̊ ē via ī formā. ⁊ ꝑ ꝯn̄s forma ē nā. minorē probat ꝑ sil'e ī trāsmutabilibꝰ artificialibꝰ. qꝛ sic medicatio nō est via ad medicinā ſꝫ ad sanitatē sic est etiā d̄ naturali gn̄atione. ⁊ subdit differētiā inter naturalē trāsmutationē ⁊ artificialē. qꝛ naturales accipiunt suas naturales denominationes a t̄mio. ſꝫ artificiales accipiūt eas ab artifice vt medicatio a medicia vl̄ medico. ¶ 3ª ꝯ°. ꝑuaͦ est q̊dāmō nā. ꝓbat. qꝛ ē q̊dāmō forª. ſꝫ forma ē nā. g̊ ꝑuaͦ ē q̊dāmō natura. maioreꝫ ꝓbat. qꝛ si ꝑuatio vnius

forme sit in mã. hoc est sub forma 9ria tali forme.

Tertio sciendũ q circa hũc textũ icidunt tres difficultates. quarũ pma ẽ. qualr ẽ saluabile nãz solũ dici de materia z for. cuz tñ Boeti dicat. Nẽ illd ẽ nã qd cũ sit põt abitellectu apphẽdi. Ad quã rñdet p vnã distinctiõem q nã capit qdruplr: pmõ p oĩ illo qd cũ sit põt abĩtellcũ apphẽdi. z sic oẽ positiuũ ex nihil ẽ nã. 2º modo capit p subã agẽte. z sic nõ ẽ alid q agens nãle. z diuidit ĩ naturã pticularẽ z vniuersalẽ. 3º mõ capit p dria eẽntiali vt rõnale dr eẽ nã hois 4º mõ capit p pnº itrĩseco mouẽdi z qescendi. z sic natura dr solũ d materia z for z puatiõe qdã mõ. ¶ 2ª difficultas qlr ẽ saluabile formã eẽ magis naturã q materiã cũ natura nõ suscipiat magis z minº. Pro solõe huius difficultatis ponunt due suppões. Pria ẽ. ĩ oĩ noĩe ẽ aliqd a q nomen ĩponit z aliqd cui nomẽ ĩponit. 2ª. oẽ nomẽ ĩponitur ab aliq actu eẽntiali. Ex q elicit tal distictio. natura põt capi duplr. vno mõ p eo cui nomẽ ĩponit. z sic natura nõ suscipit magis z minº. qz nã isto mõ nõ ẽ alid q mã z for q sũt subẽ nõ suscipiẽtes magis z minº. aº mõ capit p illo a q nomẽ ĩponit: z sic natura nõ ẽ alid q actº naturãdi vel pncipiãdi. Et qz iste actº q ẽ pncipiare magis cõuenit forme q materie: iõ for dr magis natura q materia. ¶ 3ª difficultas. vtrz sit saluabile puationẽ eẽ naturã. Ad quã põt rñderi fz Albertũ ponẽdo talẽ suppõez q eẽntia forme añ generatiõez eiº pest ĩ materia fz eẽ formale formabile. z ibi ẽ puatio ipiº eẽ formal formati. Ex q elicit tal distictio q puatio põt capi duplr. vno mõ p formali. z sic puaº ẽ pura carenª forme sub eẽ formato. alio mõ capit p materiali. z sic puaº nõ ẽ alid q eẽnª forme fz q stat sub eẽ formali formabili q alio noĩe icboatio forme vocat. z qzvt dictũ ẽ talis icboatio forme fz Albertũ effectiue 9currit ad generationem. iõ cũ puatio sit illa incboatio forme oz q qdãmodo cõcurrat ad generationem p moduz principij actº itrĩseci. z isto modo capiẽdo priuationez est quodãmodo natura. ¶ Pro secũdo articulo ponitur talis.

Conclusio Forma artificialium ẽ aliqd reale z positiuum supadditũ enti naturali. z a qlz ente nãli realr distictũ. Primũ pz. qz oẽ obz sensus ẽ aliqd reale z positiuũ. fz for artis ẽ obz sensus. quia forma artis nihil alid est q fiª que est sensibile 9º. 2ᵐ pz quia cuiuslibz actionis realis debet eẽ aliqs terminus realis superadditº materie illiº actiõis. fz actio artificiat ẽ realis. g hz terminũ realez superadditũz materie artis. z illd nõ ẽ aliud q forma artis. 3ᵐ pz. qz corrũpitur forma artis quolz naturali existente in ipo artificiali remanẽte. g artificiale distiguit realr a naturali. ¶ Quãtũ ad tertiũ articulum.

Primo dubitat. Utrz sit saluabilis pdicatio nature d materia z for: cũ tñ materia z for sint entitates absolute z natura sit entitas respectiua. Pro solutiõe huius dubij ponunt due distinctiones. Pria. materia nata ẽ pncipiare naturalr motũ. iõ sup entitate materie fũdantur duo respectus. Primº ẽ principiantis a q materia dr pricipiatiua motus. aliº qt ẽ respectº naturalitatis a quo materia dr naturalr principiare motũ. z isti respectº sũt fũdamẽtales subiectiue exñtes ĩ entitate materie subiectiue z terminatiue ĩ motu. z pdicat d materia dnoĩatiue. similr põt dici d forma. Ex his dicũt duo ad duᵐ. Primũ ẽ. q iste ppões sũt saluabiles. materia ẽ natura. for ẽ natura p pdicatiõez denoĩatiuaz z accñtalẽ. pz. qz oĩs relatio 9cretiue dsignata pdicat dnoĩatiue z accñtaliter d suo fũdamẽto. 2º dr q dicte ppões nõ sũt saluabiles p pdicationẽ qditatiuã z eẽntialẽ. pz. qz nullũ respectiuũ pdicat qditatiue z eẽntialr de absoluto. Ex h seqt q materia est natura denominatiue solũ. z similiter forma. 2º sequitur q natura predicatur de respectu fundato super entitate forme z materie essentialiter z quiditatiue.

Secundo dubitat. Utrz natura dicatur vniuoce de materia forma z priuatione. Pro solutiõe huiº dubij sit h suppositio: Ad h q aliqd pdicetur anologice d duobº vl pluribº duo reqrunt. Prio. q p pus pdicet d vno q d alio. 2º q nõ pdicet d posteriori nisi gra prioris. Ex h dñr duo. Prio. q natura ñ dr anologice d materia z forma. lz pfectiori mõ dicat d for q d materia: tñ ñ pdicat d materia gra forme nec e 9. 2º dr q natura pdicat anologice d materia et for ex vna pte. z de priuatione ex alia pte: qz nõ pdicat d priuatione nisi gra forme. Ex hoc seqt p q natura pdicat vniuoce d materia z forma put pdicatio vniuoca stat cũ dnoĩatiua. 2º seqt q pure vniuoce z qditatiue pdicat d respectu naturalitatis fũdato sup ẽtitatez materie z de respectu fũdato sup entitatẽ forme. Sed d illis respectibº duobº ex vna pte z d respectu fũdato sup priuatione ex alia parte predicatur analogice.

Tertio dubitat. Utrz mãia z for habeãt distinctas rõnes naturandi. ¶ Ad

quã rñdet q̄ sic. q: rõ formalis naturãdi ipi⁹ mate rie est substare motu p modum pncipij passiui ꝛ subiectiui. ꝛ cũ hoc iclinatiui. q: materia debz eẽ subm motus ꝛ cũ hoc habere naturalez iclinatione ad formã mot⁹. sz rõ formal' naturãdi ipi⁹ forme ẽ se hẽre p modũ pncipij itrinseci ꝛ pductiui mot⁹ q: for^a suba' entis nãlis nõ se hz solũ ad motũ p mõz pncipij formalis ꝛ icliatiui sz ẽt p modũ pncipij pductiui ꝛ effectiui vt a's patebit ꝛc̃.

Ad rationes Ad pmaz dr̃ q̄ i gñatiõe artificialiũ ẽ consideran dus duplex terminus. vn⁹ qdẽ ẽ pmarius. ꝛ talis ẽ puatiu⁹. si rei artificialis gñatio sit substractio. Alius ẽ secũdari⁹ ꝛ consecuctiuus. ꝛ talis est vere positiuus. ℂ Ad secũdam dr̃ q̄ artificiale nõ ẽ naturale sz bene icludit ens naturale ꝛ naturaz p accñs. ℂ Ad tertiaz dr̃ q̄ multa sũt accñtia naturalia q̃ non possunt naturalr̃ separari a suba ꝛ q̃titate pter naturalitatẽ ipoꝝ cuiusmodi ẽ sanitas ꝛ figuralis dispositio. ꝛ hec de questiõe.

Queritur tertio. Utruz scie medie vt astrologia musica ꝛ pspectiua sint magis mathematice q̃ naturales. Et arguitur q̄ non. conclusiões oĩum illaꝝ triũ scientiaruz aut pluriũ sunt naturales. ergo tales scĩe dñt denominari naturales. pz 9ña. q: 9° ẽ finis denomiatiõis. mõ a fine iustũ ẽ omnia appellari. ℂ 2° sic. vnũquodq̄ accipit suã denoiationẽ a formali. sz subz istaꝝ scientiaꝝ cõponitur ex qditate mathematica tãq̃ ex materiali. ꝛ dña phica tãq̃ ex formali. g̃ magis debẽtt dici phice q̃ mathematice. 3° sic auctoritate phi dicentis. geometria. n. est d linea nãli sz nõ ɓm q̄ naturalis est. pspectiua ãt d mathematica liea. sz nõ ɓz q̄ mathematica ɓz q̄ phica ẽ. ℂ Jn oppo^m ẽ auctoritas cõmentatoris dterminãtis q̄ sũt magis mathematice q̃ nãles ꝛ ẽt Aristo. p̃ posterioꝝ vocat armo^{am} mathematicã. ℂ Jn qõe erũt tres articl'. Quãtũ ad p^m.

Primo sciẽdũ ẽ q̄ pro dclaratiõe ẽmioꝝ qõis ponunt' aliqụe suppositiões. Prima. scientia dr̃ naturalis. quia considerat res sub rõne nãlitatis. 2^a. scia dr̃ mathematica q: cõsiderat de magnitudinib⁹ ɓz q̄ huiumodi. 3^a. scientie medie sunt iste tres. astrologia. musica. ꝛ pspectiua: ꝛ nõ dicuntur medie p abnegationem extremorum sz quodãmõ p pticipationem. quia subiectum ipaꝝ aliqd pticipat de vtraq̄: quia ẽ est aggregatũ ex aliqua quiditate mathematica ꝛ ex aliqua differentia naturali vt subiectum perspectiue est linea visualis. ℂ 4ª suppositio. sciẽtie principalius accipiunt denominationẽ a suis principijs q̃ a suis conclusionibus: pz quia conclusiones habent ortum a suis a pncipijs. patet secundo per Aristo. in fine huius qui dicit q̄ sic se habet finis in naturalibus ita se habet principiũ in demonstratiuis. sed res accipiunt denominationem a fine in naturalibus. ergo scientie accipiunt denominationem a principijs. ℂ Quinta suppositio. in istis scientijs medijs vtplurimũ pncipia sunt mathematicalia ꝛ conclusiões naturales. Ex hoc seqtur primo q̄ iste scientie medie nõ sunt pure mathematicales. 2° q̄ non sunt pure naturales. 3° q̄ sunt medie inter eas ɓz modũ prius' expositũ. 4° sequitur contra sanctum Thomam ꝛ cum comentatore q̄ sũt magis mathematicales q̃ naturales. verũ est q̃ ad naturaz sed non quo ad nos: quia cõclusiões quo ad nos sunt nobis magis note q̃ principia.

Secundo sciendum ẽ q̄ iste secũdus tractatus in quo Aristo. oñdit q̃l' ꝛ ex quibus fit consideratio naturalis diuiditur in duo capitula. Jn primo oñdit qualis sit consideratio naturalis ꝛ intendit sex cõclusiões. Prima tangit intentum ꝛ ẽ hec. Post hoc dicendum ẽ qualr̃ mathematicus differat a phico. ℂ Scđa mathematicus ꝛ physicus considerant de eodez pbat phs tribus rõnib⁹. Prima q: mathematic⁹ considerat plana firma longitudinẽ puncta ꝛ physicalia corpora ꝛ de ipis cõsiderat physicus. g̃ ꝛc̃. 2ª ratio q: astrologia considerat idem cum physica. ergo ꝛ mathematica. añs pbat. q: astrologia considerat de per se passionibus solis ꝛ lune ꝛ similiter physica. g̃ ꝛ cetera. minorẽ probat q: physicus considerat de sole ꝛ luna. ergo ꝛ de p se accñtib⁹ eoꝝ. tz 9ña. q: iconueniens ẽ cõsiderare de sole ꝛ d luna ꝛ de nullo p se accñtiũ eoꝝ. 3^a rõ. q: oẽs q locuti sũt de natura laborauerũt circa figurã solis ꝛ lune: Et vtrũ terra ꝛ mundus sint sperica. Et circa ista ẽ mathematic⁹. g̃ phic⁹ ꝛ mathematic⁹ idẽ cõsiderãt. ℂ 3^a. phyc⁹ ꝛ mathematic⁹ cõsiderant eadẽ diuersimode. pbat. q: phicus cõsiderat figuras ꝛ magnitudines ɓz q̄ sunt termini ꝛ dispositiones corpoꝝ naturaliũ. sz ea non cõsiderat mathematic⁹ ɓz q̄ talib⁹ accidũt. sz ɓz q̄ p intelligentiã abstracta sunt a mã sẽsibili. ℂ 4^a 9° remouet du^m vnũ. q: cum ista accñtia sp isint i materia sensibili quõ erit possibile ista accidentia eẽ sine materia sensibili. ꝛ intelligit semper in sint ꝛ tñ mathematicus cõsiderat ea vt abstracta

dicit phs ꝙ nõ dr̃t siue illa abstracta sit ƀ3 rẽ siue nõ:q2 taliũ abstrahẽtiũ nõ est mẽdaciũ. ¶ 5ᵃ cõclusio tãgit vnũ correlariũ ꝯ platonẽ. ⁊ est ꝙ abstractio latuit platonẽ ponendo ideas. q2 posuit phica esse abstracta a mathematicis:⁊ tñ mathematica sũt magis abstrabibila a phicis. Sꝫa hui⁹ põit sextã cõclusionẽ q̃ est hec. phicalia min⁹ abstrahũt q̃ mathematicalia. ꝓbat ƀ duab⁹ rõnib⁹. p̃ma. illa sunt minus abstrabibila in quoꝝ termi nis .i. diffinitiõibus ponitur motus q̃ illa in quoꝝ diffinitionibus nõ ponitur. ƀ3 in diffinitõe mathematicaliũ nõ ponitur mot⁹. in diffinitiõe aũt phicaliũ ponitur motus. minorẽ ꝓbat. q2 eq̃le rectũ ⁊ curuũ numerus ⁊ figura sine motu erunt. caro aũt ⁊ os nõ sunt: supple sine motu ⁊ mã sensibili. imo dr̃ sicut esse simũ ⁊ nõ sicut curuũ. 2ᵃ rõ q2 scie medie vt astrologia pspectiua ⁊ armoniᵃ minus abstrahunt q̃ pure mathematice. g̃ nãlia sũt min⁹ abstrabibila q̃ mathematicalia. ƀ ꝓbat q2 geometria de nãli linea: nõ ƀm ꝙ nãlis intendit. pspectiua aũt mathematicã lineã: sed non ƀm ꝙ mathematica: sed inquantum physica.

Tertio sciẽdũ est ꝙ circa hũc textũ icidũt tres difficultates. Prima vtꝝ ista ꝓpõ sit saluabilis. phic⁹ dr̃t a mathe⁹ cũ ista. oĩs phicus est mathematic⁹. Pro solutõe hui⁹ difficultatis ponũtur due suppões. Pria ꝙ ista ꝓpõ phic⁹ dr̃t a mathe⁹ sic exponit. phic⁹ ẽ ⁊ mathematic⁹ ẽ. ⁊ phic⁹ nõ est mathematic⁹. 2ᵃ ꝙ nulla ꝓpositio est saluabilis cũ alia q̃ isert suã ꝯdictoriã. Ex ƀ seqtur ꝙ ista de rigore ƀmõis ẽ vera. phic⁹ dr̃t a mathe⁹ q2 oĩs phic⁹ nõ ẽ mathematic⁹ vtroq̃ existe. Ex hoc dr̃ ꝙ iste ñ sũt simul saluabiles. phic⁹ dr̃t a mathe⁹ q2 aliq̃s phic⁹ ẽ mathematic⁹ q2 p̃ma isert istã. aliq̃s phic⁹ nõ ẽ mathematic⁹. q̃ ꝯdicit ƀe. ¶ 2ᵃ difficultas. vtꝝ scia nãl' dr̃at a mathẽatica. p ƀ ꝙ matheᵃ abstrahit a motu ⁊ ñ phica. Pro solutione hui⁹ difficultatis ponunt aliq̃ suppões. ¶ Pria ꝙ q̃ñcũq̃ aliq̃ duo sic se hñt ꝙ vnũ ẽ p⁹ alio. vel ꝙ vnũ nõ est de diffinitione alteri⁹: vnũ põt abstrahi ab alio capiẽdo abstrahere .i. vnũ sine alio itelligere. ¶ 2ᵃ. oĩs q̃ditas natural' ƀm ꝙ hmõi h3 in sua diffinitõe motũ vl' aliq̃d icludẽs motũ. p3. q2 oĩs tal' ƀ3 ꝙ hmõi diffiniũ per motũ. sed ens mathematicũ ƀ3 ꝙ huiusmodi nõ diffinit p motũ. Ex ƀ seq̃t ꝙ phic⁹ nõ põt abstrahere a motu. sed bene mathematicus Ex ƀ p3 solutio difficultatis. ¶ 3ᵃ difficultas. vtꝝ abstrahẽtiũ sit mẽdacium. Pro solutõe supponit p̃ ꝙ hic capit mẽdaciũ pro falsitate. 2⁹ ponitur talis distictio. duplex ẽ abstractio. q̃dam realis. ⁊ ẽ realis sepatio vnius ab alio. alia ẽ abstractio methaphysica: ⁊ ista ẽ duplex. q2 quedã ẽ abstractio itellect⁹ simplicis que nõ ẽ aliud q̃ intellectio vni⁹ nõ intelligẽdo aliud. ⁊ sic abstrahentiũ nõ ẽ mendaciũ. q2 i pria opõe intellectus nõ ẽ veritas neq̃ falsitas. alia ẽ abstractio cõponẽtis ⁊ diuidentis. ⁊ ẽ intellectio q̃ intelligimus hoc nõ eẽ ƀ. vel ƀ nõ eẽ in ƀ. ⁊ taliũ abstrahẽtiũ põt eẽ mẽdaciũ cũ i ƀa opõe itellect⁹ sit veritas vel falsitas. ¶ Quãtũ ad 2ᵐ articulũ ponit.

Conclusio vnĩsalis. scie medie s̃t magis mathematice q̃ nãles. hec ꝯ p3 ex p̃ notabili. ¶ Quãtũ ad pᵐ articulũ.

Primo dubitat. Utrũ phic⁹ hẽat cõsiderare materiã ⁊ formam. Ad soluendu3 hoc dubiũ ẽ supponendũ ꝙ Aristotele s i ƀ 2⁹ ca⁹ oñdit de q̃b⁹ ẽ cõsideratio phica: ⁊ diuidit i duas ptes. In p̃ma itendit talẽ cõclusione3. ad phicũ ptinet determinare ꝯ nã. g̃ ꝯ mã ⁊ forᵃ p3 ꝯña q2 natura dr̃ tã ꝯ mã q̃ de forma. 2ᵃ rõ q2 cõsideratio naturalis ẽ sic cõsideratio simi. sed cõsideratio simi icludit materiam ⁊ formã. ergo cõsideratio naturalis ẽ de materia ⁊ forma. ¶ Ex his patet solutio ad dubium.

Secundo dubitat. Utrũ ad eãdem scia3 ptineat determiare de materia ⁊ forma. Ad soluẽdũ hoc dubiũ supponẽdum ẽ ꝙ Aristo. i 2ᵃ pte hui⁹ capti. itẽdit tres ꝯclusiones. Prima tãgit duo dubia. Primũ cũ nã dicatur de duob⁹. s. materia ⁊ forma. vtrũ consideratio natural' sit de altera tñ vl' ꝯ vtriſq̃. 2⁹ si cõsideratio naturalis sit de vtriſq̃ vtrum ad eãde3 ptẽ ptineat determiare ꝯ vtraq̃. Et subdit ꝙ phici ãtiq̃ credẽtes materiã eẽ totã suba3 rei solũ cõsiderauerũt de materia: vt democritus ⁊ ẽpedocles. In vna tñ pte phice sue aliq̃d tetigerunt de forᵃ. ¶ 2ᵃ ꝯ⁹ ad eandem sciam ptinet determiare de materia ⁊ forma. ꝓbat phs trib⁹ rõnib⁹. prima. si ars imitat naturã. eodẽ mõ ẽ in nã sic i arte. ƀ3 eiusdẽ artis ẽ cõsiderare materia3 ⁊ forma3. g̃ ad eãdẽ scia3 naturalẽ ptinet cõsiderare materiã ⁊ forma3. minorẽ ꝓbat q2 medici est considerare sanitatem tanq̃ forma3 coleram ⁊ fleuma tanq̃ materia3 cũ q̃b⁹ ẽ sanitas. ⁊ domificantis ẽ cõsiderare forma3 domus ⁊ materiam. s. ligna ⁊ lapides. 2ᵃ rõ. eiusdẽ scie est cõsiderare finẽ ⁊ ordinata ad finẽ. ƀ3 forma ẽ finis ad quẽ ordinatur materia. g̃ eiusdẽ scie ẽ cõsiderare materiã ⁊ formã. minor p3 q2 cuiuslibet motus continui vltimum

ad qđ deueniť illud grā cui⁹ aliqđ fit eſt ei⁹ finis. forma ē h⁹ reſpectu materie: ⁊ ſubdit ꝙ qdā poeta dicebat eē deriſoriū dr̄e finē grā cui⁹ ꝑꝑ nugationē. vult.n.nō oēƺ finē vltimū eē. ſꝫ optimū eē vltimū. Et ad declarationē maioris ꝑme rōnis ⁊ etiā minoris ſubdit ꝙ q̄dā ſunt artes q̄ ſimplr̄ faciūt mā̄ƺ ſuā. alie ſūt q̄ nō faciūt materiā ſuā: ſed ſūt operoſe.i. diſpoſitiue. Scđo ſubdit ꝙ nos vtimur oib⁹ naturalib⁹ aliq̄ mō ꝑꝑ nos. ſum⁹.n. q̄dāmō finis ipoꝝ.ſ. naturaliū. Ex his dicit ꝙ due ꝑncipaliores artes.ſ. vſualis ⁊ archi^a ſūt quodāmō actiue materie. ⁊ ponit drīaƺ iter artē ⁊ ſciam. q: artes operātur circa ſuā materiā. ſed ſcie nō. imo ſpeculātur eā ſolū. 3^a rō: eiuſdē ſcie ē cōſiderare illa q̄ ſūt ad aliud. ǧ eiuſdē ſcie ē conſiderare materiā ⁊ formā. tꝫ ꝯn̄a. q: materia ⁊ forma ſūt ad aliqd. ❡ 3^a cōcluſio. materia ⁊ forma ſūt pħice ꝯſideratōis inq̄ꝫtū ſūt ꝑn^m mot⁹ ⁊ trāſmutatiōis: q: ſicut faber cōſiderat es. ita pħic⁹ cōſiderat materiā ⁊ formā. ſꝫ faber cōſiderat es inq̄ꝫtū ē ꝑn^m ſui opis: ǧ pħic⁹ cōſiderat materiā ⁊ formā ꝺm ꝙ ſūt ꝑncipia mot⁹ ⁊ nālis trāſmutationis: ⁊ cōſiderat ēt formas ſepatas ꝺꝫ ꝙ ſr̄ ꝑn^m mot⁹ ⁊ gnātōis. vt ſol ē ꝑn^m gnātiōis hois. hō.n. ⁊ ſol generāt hoieƺ. dicere aūt quomodo iſte forme ſunt ſeparate eſt opus prime philoſophie.

Tertio dubitať. Utꝝ materia ⁊ forma ſint ad aliqd. Pro ſolutione ponuntur due diſtictōes. Prima. duplex ē ad aliqd.ſ. ꝺꝫ eē cui⁹ totū eē ē ad aliud. aliud ē ad aliqd ꝺꝫ dici qđ de ſuo ſignificato ē abſolutū ⁊ de cōnotato ē reſpectiuū. 2^a diſtictio: aliq̄ ſūt ad aliqd ꝺꝫ eſſe dupliciter. vno mō q̄ditatiue ⁊ eſſentialr̄ ſic ꝙ ſunt ꝑ ſe reponibilia in ꝑdicamento ad aliqd. alia ſunt ad aliqd denoiatiue ⁊ accn̄talr̄ c⁹ ſūt oia fūdamēta et ſubiecta relationū. de q̄bus ipſe relationes ꝑdicanť denoiatiue ⁊ accn̄talr̄. Ex his dicunť tria. Primo ꝙ materia ⁊ forma ſunt eēntialr̄ ⁊ q̄ditatiue relatiua ꝺm dici. q: materia dr̄ forme materia. ⁊ forma dr̄ mat̄ie forma. 2° ꝙ nō ſūt ad aliqd ſcđꝫ eē q̄ditatiue ⁊ eēntialr̄. q: mat̄ia ⁊ forma dicūt entitates abſolutas in ꝑdicamēto ſubſtātie reponibiles. 3° dr̄ ꝙ ſūt ad aliqd ꝺꝫ eē denoiatiue ⁊ accn̄taliter. patet. q: in ipſis ſubiectantur ⁊ fundantur relatōes ꝺm eē ſicut relatio cāitatis ꝑncipalitatis que de ipſis accidentalr̄ predicāť.

Ad rationes aī oppm̄ ſcās. Ad ꝑmaƺ dr̄ negādo maiorē: ⁊ ad ꝓbationē dr̄ ꝙ illa auctoritas hēt v̄itatē i nālib⁹ ⁊ nō i drātiuiſ. vt pꝫ i ꝑ notabili. Ad ꝺaƺ dr̄ ꝙ maior hꝫ v̄itatē vbi talis drīa formalis ē eēntialis ⁊ nō accn̄talis. Ad t̄tiā dr̄ ꝙ illa auctoritas ē itelligēda.ſ. ꝙ ꝑſpectiua nō cōſiderat de linea ꝺm ꝙ mathematic⁹.i. pure mathematica. ſꝫ ꝺm ꝙ phyſica.i. ſecundū ꝙ contracta eſt per differentiam phyſicā. Et hec de queſtione.

Queriť quarto. Utꝝ cāitas cāe finaľ ꝯueniat ipi fini ſimplr̄ ꝺꝫ eē itētōale. aut ꝺm ſuū eē reale. Et arguiť ꝑ ꝯ ſup^m.ſ. ꝙ finis nō ſit cā. q: vel erit cā qn̄ ē. vľ qn̄ nō ē. nō qn̄ nō ē. q: nō ens nō ē cā entis. nō qn̄ ē. q: hītib⁹ ꝑn̄tibus ceſſat mot⁹. ❡ 2° ſic. finis ē cā nobilior inter oēs cās. ǧ erit cā ꝺꝫ ſuū nobili⁹ eē: ſꝫ eē nobili⁹ ē eē reale. qđ ē eē ſimplr̄. ⁊ non eſſe intentionale. quod eſt eſſe ſecundum quid. ǧ finis eſt cauſa ꝺm ſuū eſſe reale. ⁊ nō ꝺm ſuū eſſe itentionale. ❡ 3° ſic. q: cuiuſlibꝫ effect⁹ realis q̄libet cā ꝺ ꝑ ſe dꝫ eē realꝭ. ſꝫ finis ē cā alicui⁹ effect⁹ realis. ǧ finis ē cā realis ⁊ ꝑ ꝯn̄s erit cā ꝺm ſuū eē reale. ❡ In opp^m arguitur. ꝺꝫ illđ eē finis ē cā ꝺꝫ qđ ꝑcedit ſuū effectū: ſꝫ ꝑcedit ſuū effectū ſolū ꝺm eē intentionale. ǧ ē cā ꝺm ſuū eſſe intentionale. ❡ In iſta q̄ōe erunt tres articuli. ❡ Quantū ad ꝑ^m.

Primo ſciēdū eſt ꝙ ſolutio q̄ſtionis ſtat in ſolutione quattuor difficultatum. Prima. Vtruƺ finis ſit cauſa ꝺm ꝙ habeat eſſe intentionale. Pro ſolutione hui⁹ ponitur talis diſtinctio. ſecundum ꝙ. ⁊ hec ſimilia poſſūt tripliciter conſiderari. vno modo reduplicatiue. ⁊ tunc denominat cauſalitatem ⁊ vniuerſalitateƺ ſic ꝙ illud ſupra qđ cadit debet eſſe cauſa inherētie predicati ad ſubm. ⁊ de eodem predicari vniuerſaliter ipſuƺ predicatum. ⁊ ſic nō finis eſt cauſa ꝺm ſuū eē intentionale. nec ꝺm ꝙ habet eſſe reale. alio mō pōt capi ſpecificatiue. ⁊ tūc vel ſpecificat rōem ꝺm quam ꝑdicatū ꝯuenit ſubo. vt dicēdo. ens in q̄ꝫtum ens ē ſubiectū methaphiſice. vľ ēt ſpecificat cōditiōeƺ nec̄io requiſitāƺ ad hoc ꝙ predicatū inſit ſubo ſicut p̄ies ꝺm ꝙ albus eſt viſibilis. ⁊ tunc dicitur ꝙ finis ꝺꝫ ꝙ eſt i intentione non accipitur ꝓ eē reali. tn̄ eſt cā. 3° modo capiť ꝑmiſſiue. ⁊ tūc denoiat conditiōeƺ nō repugnātē iherentie ꝑdicati ad ſubiectū. ſꝫ ipāƺ ꝑmittētem vt ſortes ē alb⁹ ꝺm ꝙ hō. ❡ 2^a difficultas. vtꝝ ſit idē finis hn̄s eē itētiōale ⁊ obiectiuū ⁊ poſtea q̄ ꝓduciť in eē reali ⁊ ſubiectiuo. Ad quā rn̄deť ꝙ ē

idē finis realr̄ ⁊ entitatiue dn̄s so᷑ penes diuersa eē. ¶ 3ᵃ difficultas. vtrū cāūitas cāe finalis sit nobilior cāūitate cuiuscūq; alteri⁹ cāe. Ad quā rn̄detur φ lȝ entitas finis nō sit nobilior entitate cuiuslibȝ alteri⁹ tn̄ cāūitas eius est nobilior q̄cūq; cāūitate alti⁹ cāe. pȝ. q2 cāūitas cāe finalis ē cā cāūitatis cuiuscunq; alterius cāe. ipa eni facit oēs alias cās cāre. ¶ 4ᵃ difficultas. vtr̄ eē itētionale ⁊ obiectiuū ipi⁹ finis sit nobilius suo eē reali ⁊ subiectiuo. Ad quā rn̄detur φ eius eē subiectiuū ⁊ reale est nobilius suo esse obiectiuo quod hēt in intellectu creature. patet quia esse obiectiuum non est eē nisi scdm quid. ⁊ eē subiectiuū ē eē simplr̄.

Secundo sciēduȝ φ iste tertius tractat⁹ i quo Aristoteles determinat de causis per se diuidit in duo capitula. In pmo determiat d̄ generib⁹ cāp. ⁊ diuiditur i duas partes. In prima intēdit talē cōclusionē. Ad naturalem phiaȝ ptinet determinare d̄ cāis q̄ ⁊ quot sūt numero. pbat q2 in oi negocio qd̄ ē gratia sciēdi necesse est determinare d̄ cāis. sȝ hoc negociū est cā sciendi. ḡ in hoc negocio necesse ē dterminare d̄ cāis. minorē pbat. q2 non opinamur vnūquodq; nisi prius accipiam⁹ pp quid ⁊ pmā cām eius ¶ In scd̄a intendit talem cōclusionē. cā dr̄ q̄tuor mōis. Prio mō dicit̄ id ex quo fit aliqd cū insit sicē es dr̄ eē cā statue. ⁊ argentū dr̄ eē cā fiale. alio mō dr̄ cā species ⁊ exēplum vt paradigma siue rō ipius qd̄ qd erat eē. vt hec pportio duorū ad vnum ē forma hn̄i⁹ qd̄ ē diapson. Tertio mō capit̄ cā vt est pncipiū pmū. vn̄ mot⁹ vt dliberās ē cā deliberati. ⁊ pater filij. ⁊ faciens facti. ⁊ cōmutans cōmutati. Quarto modo dr̄ cā d̄ fine. vt sanitas ē cā ambulādi. φ finis sit cā pbat phs. q2 finis est gratia cui⁹ aliqd fit. ḡ ē cā. pbat an̄cedens. φ p finē conuenienter rn̄dem⁹ ad iñrogationē factam pp qd. vt si q̄ratur. pp qd ambulat. cōueniēter rn̄detur vt sanetur. Et subdit φ ea q̄ sunt inter pmū mouens ⁊ vltimū finē quodāmō dicuntur finis. ⁊ h̄ respcū pcedētiū. vt vasa s̄ pp potionē. ⁊ potio pp purgatiōeȝ. purgatio pp maciē. macies pp sanitateȝ. ¶ Ex h̄ infert φ fere sīt tot cāe p se quot modis dr̄ cā. ¶ In tr̄tia pte pncipali intendit talē cōclusionem. Tres sūt pprietates cāruȝ Prima φ eiusdē effectus sunt plures cāe p se. nō tn̄ in eodeȝ genere cāe: vt es est cā p se materialr̄ ipi⁹ statue: ⁊ statuificatio est p se cā efficiens eius Scd̄a. cāe sūt sibi inuicē cāe vt volare ⁊ laborare ē cā efficiens bene hn̄di. i. sanādi ⁊ sanitas ē cā finalis laboratiōis. Tertia. aliq̄p effectuū ē eadem cā vt dicimus gubernatoris absentiā eē cāȝ euersionis nauis cui⁹ p̄ntia erat causa salutis. ¶ In q̄rta pte ostēdit talē cōclusionē. oēs cāe per se reducūtur ad aliquē quattuor modop. pbat. q2 ois causa vel reducit̄ ad cām materialē vt elementa lr̄e sūt materia syllabap. ⁊ argētum materia vasorū. ⁊ ignis phicorum corpop. ⁊ ptes toti⁹: ⁊ premisse respectu cōclusionis. aut reducitur ad cām formalē. vt cōpositū ptiū ē forma respectu toti⁹. aut ad cām efficienteȝ vt semen respectu prolis medicus respectu sanitatis. deliberās respectu deliberati: ⁊ faciens respectu facti: vel ad causaȝ finalē sic illa q̄ sūt bonū aliop: q2 finis debet esse vltimū ⁊ optimuȝ: ⁊ nihil differt ipm finē bonum dicē vel bonū videri. i. nihil differt si finis sit verp bonū siue bonū apparēs. Cōsequenter recapitulat ea que dicta sūt. ⁊ dicit φ tot sūt species cause quot dicte sunt.

Tertio sciēdū φ circa hunc textuȝ icidunt tres diff. cultates. Prima. vtrum sint q̄ttuor genera cāp. ¶ Ad hoc rn̄det φ sic per sufficiētiā: nā ois cā cāt effcm̄: vl' ḡ cāt itrinsece vl' extrisece. si itrisece h̄ ē duplr̄. vel passiue ⁊ subiectiue ⁊ sic ē materia. vl' pfectiue ⁊ formatiue. ⁊ sic ē forma. si extrisece h̄ ē duplr̄: vel effectiue: ⁊ sic ē efficiens: vel finalr̄ ⁊ termiatie. ⁊ sic ē finis. ¶ 2ᵃ difficultas. q̄liter sit saluabile φ cā d̄ istis q̄ttuor pdicetur cū cā sit entitas respectiua. ⁊ ista q̄tuor sūt entitates absolute. ¶ Ad hoc rn̄detur ponēdo talē suppositionē φ cāūitas ē vna relatio fundata i entitate cāe. ⁊ terminata ad entitatē cōpositi. ido eius cōcretū. s. cā pdicatur solū d̄ ipis denominatiue ⁊ accidētalr̄ sic relatio d̄ fūdameto. ⁊ nō qditatiue ⁊ eēntialr̄. sic genus d̄ suis spēbus ¶ Ex hoc seqtur φ gen⁹ nō pdicatur d istis q̄tuor vniuoce vel equoce sȝ denominatiue tātuȝ ¶ Scd̄o seqtur φ ista diuisio ē diuisio accidētis i subiecta. vel relationis i fūdamenta. ¶ 3ᵃ difficultas. vtr̄ iste q̄ttuor cāe hēant candē rōneȝ formalē cāūitatis. Ad hoc dr̄ pmo φ causare ē ponere effcm̄ i eē. scd̄o φ cāre ipi⁹ mat̄ie ē ponere effectū i esse p modū illi⁹ ex quo fit effectus. sȝ cāre forme ē ponere effectū i eē p modum illi⁹ p quod fit effectus. sȝ cāre efficientis ē ponere effectū per modū illi⁹ a quo fit effectus. sȝ cāre ipi⁹ cāe finalr̄ ē ponere effectū p modum illi⁹ ppter quod fit effectus: ex quo pȝ solutio difficultatum prehabitarū. ¶ Quantū ad scd̄ȝ articulū ponitur.

Conclusio responsalis. Cālitas cāe finalis conuenit ipi fini ꝭz ꝙ hēt eē in intentione. patet qꝛ causalitas illa sibi conuenit ꝭm illud esse ꝭm qd nō sibi cōueniret si non haberet tale esse. sed finis nunq̄ est causa nisi sit apphensa ab intellectu agentis per modū amati vel desiderati. ¶ Quantum ad 3^{m} articulum.

Primo dubitatur. Utrū eiusdez effectus possunt esse plures cāe p se. Pro solutione huius dubij ponuntur alique distictiones. Prima ꝙ duplices sūt cāe p se. quedam sūt eiusdem generis. alie sūt distinctoꝝ generum vt forma ꝛ efficiēs. ¶ Scđa. duplices sꝫ cāe eiusdē generis quedā sunt subordinate quaꝝ vna agit in virtute alterius vt sol homo. alie sunt non subordinate vt duo homīes. ¶ Tertia distictio. cāe non subordinate sunt duplices. quedā sunt totales qbus positis omni alio secluso in eodem genere ꝛ in eodē ordine pñt pducere effectum. alie sunt cāe ptiales que cum alijs eiusdem generis ꝛ eiusdē ordinis pducunt effectū. ¶ Ex his dr̄ primo ad dubium ꝙ eiusdē effectus sunt plures cāe p se totales in distinctis generibus causaꝝ. vt pꝫ in exemplo textus. Secundo dicitur ꝙ eiusdem effectus sunt plures cause p se totales ī eodē genere cause cum ille sint subordiate. vt sol ꝛ hō generant hoīez. Tertio ꝙ eiusdē effectus sūt plures cause p se non subordinate ꝛ ptiales. ꝛ in eodem genere cause. vt plures homines trahūt nauem. Quarto dicitur ꝙ eiusdē effectus non sūt plures cause p se totales. ꝛ non sunt subordinate in eodem genere cause. patet p implicationez cōtradictionis. quia si vna illarū sit causa totalꝭ: ergo ipa de se sola causat effectum.

Secundo dubitaī. Utrū pmisse sint materia cōclusionis: ꝛ ptes diffinitionis sint causa formalis diffiniti. Ad primaz respondetur p talem distinctionem. pmissas eē materiam cōclusionis pōt intelligi dupliciter. vno modo p pcisionem ꝛ adequationem ita ꝙ ipa cōclusio ꝯponiꝭ ex ipis pmiss s tāq̄ ex sua precisa ꝛ adeq̄ta mā. ꝛ sic pmisse nō sūt cōclusiōis mā. alio mō pōt intelligi virtualiter ꝛ p cōtinētiā ita ꝙ pmisse cōtineant totā materiā conclusionis. ꝛ sic pmisse sūt materia cōclusionis. Sꝫ p scđa pte ponitur talis distinctio. duplex est diffinitio. quedā est methaphisica q̄ datur per qditatē genericam ꝛ differentialez. ꝛ partes talis diffinitionis sunt forme diffiniti. alia ē phica q̄ datur p partes eēntiales cōpositi naturalis. s. per materiā ꝛ formaz ꝛ sic nō omnes ptes diffinitiōis sūt forme diffiniti

Tertio dubitatur. Utrū cālitas cāe finalis fūdetur in entitate ipius finis. Pro solutiōe hui⁹ dubij ponuntur alique suppositōes Prima. hita entitate ipi⁹ finis cessat cālitas ipius efficientis. cū efficiens non agat nisi propter finē. 2^{a}. cālitas cāe finalis pcedit cālitatē cause efficientis cū efficiens non agat nisi motus a fine. 3^{a} q̄ sequitur ex illis est ꝙ cālitas cāe finalis pcedit entitatem ip us finis. Ex hoc dicitur ad dubium ꝙ entitas ipsius finis non pōt eē fundamentum cālitatis finis cum omne fundamētum sit cū relatione. 2°. dicitur ꝙ cālitas ipius finis fūdatur ī eē obiectiue ꝛ intentionali ipsius. quia mouet soluꝫ per modum amati ꝛ desiderati.

Ad rationes ante oppo^{m}. Ad primā dr̄ ꝙ finis ē cā qñ ñ ē: ꝛ cāre ipius finis fundatur ī eē amato ꝛ desiderato. mō ad hoc ꝙ aliqd sit amatum vel desideratū nō reqritur ipm eē. ¶ Ad secūdam dr̄ ꝙ finis non ē nobilissima cāꝝ quo ad pfectionem sue entitatis. sꝫ quo ad pfectionem sue cālitatis qꝛ eius cālitas pcedit cālitatē cuiuslibet alterius cāe. ¶ Ad tertiaꝫ dicitur ꝙ sufficit ad hoc ꝙ finis sit causa effectus realis. ꝙ ꝭm aliquid esse sit realis ꝛ non secundū esse secundum ꝙ ipa est causa. ꝛ hec de questiōe.

ueritur quinto. Utrum differentia quā ponit Aristoteles inter causam ī actu. ꝛ cām in potentia. s. ꝙ cā in actu simul est ꝛ non est cū suo effectu: sed nō cā in potentia: sit sufficiens. Dr̄ p°. ꝙ nō cōtra primum tribus instātijs Prima qꝛ filius est effectus ī actu: ꝛ cū sit remanet corrupto patre. 2^{a}. graue est motū ī actu mouente corruptū. g motū est ī actu mouente nō existēte in actu. ꝛ similiter ē de lapide piecto ꝛ d rota actu mota ꝛ de gete violenta. ¶ 2°. arguiꝭ sic. si cā ī actu simul eēt ꝛ nō eēt cū suo effectu ī actu sequerentur tria icōuenientia. Pri^{m} ꝙ in principio motus cessaret mot⁹. 2^{m} ꝙ de necessitate oīa fierēt vel essēt. 3^{m} ꝙ oīa pducibilia actu essēt. pma. ꝯña tenet. qꝛ si cā ē ī actu effect⁹ ē ī actu. ꝛ si effectus sit in actu cessat motus. 2ª ꝯña pꝫ. qꝛ si cā sit in actu effectus necessario est in actu: ꝛ sic effectus necessario est. 3ª ꝯña pꝫ qꝛ prima cā est semp causa ī actu omniū pducibiliū. ergo q̄tum ipsa est omnia pducibilia sūt. ¶ 3°. arguitur cōtra 2^{m} qꝛ effectus ī potētia ꝛ cā ī potentia sunt relatiua ꝭm se. ergo ad nō eē vnius sequitur esse alterius

ans pȝ de calefactōe ꝛ calefactibili. ¶ In oppositū ē auctoritas philosophi. ¶ In ista qōne erūt tres articuli. ¶ Quantum ad primum.

Primo sciendū ꝙ de qōne sūt duo mōi dicēdi. Prim⁹ ē egidij ꝛ suoꝝ sequaciū qui videbitur in 3⁰ notabili. ali⁹ ē modus dicendi scoti qui stat in trib⁹ suppōnib⁹. Pria. duplex ē relatio cāitatis: qdaȝ est cāitas actual a q cā dr actualr cāns. ꝛ simul correspōdet ex parte effectus effectualitas actualis a q effect⁹ dr actu alr cātus. Alia ē cāitas potētial que vocaī ppe causatiuitas a q causa dr causatiua. ꝛ sibi correspōdet ex pte effectus cābilitas a qua effectus dicitur causabil. 2ᵃ. ꝙ quelibȝ illaꝝ relatiōuȝ simul ē ꝛ n̄ ē cū sua correlatiōe. pbat. qꝛ bene seqt. cāitas est. g effcūalitas ē. similr bene seqt. causatiuitas ē. g cābilitas est. 3ᵃ. quodlibȝ fūdamētū relationis simul est ꝛ nō ē fm ꝙ h⁹ cū fundamēto sue correlatiōis. pȝ. qꝛ bene seqtur cātiuū est. g causabile est. Ex isto seqtur ꝙ cām in actu simul eē ꝛ nō eē cū effectu in actu ꝛ non causam in potentia non pōt intelligi de relatiōibus cāitatis. qꝛ omnes ille sunt simul ꝛ non sunt cum suis correlationibus. 2⁰ seqtur ꝙ illa differentia non pōt intelligi de fundamentis fȝ ꝙ fundāt relationē. qꝛ sicut oportet ꝙ si illud quod actualr fundat relationem cause in actu sit: ita oȝ ꝙ illud qđ fundat relationem effectus in actu sit. ita similiter. si illud quod fundat relationem cause in potentia sit oportet ꝙ illđ quod fundat relationem effect⁹ in potentia sit. 3⁰ sequitur ꝙ ista differentia debȝ intelligi de fundamento illarum relationum vt fundant illas relationes: put tn̄ ipa comparātur ad exn̄aȝ: ꝛ sic causa in actu simul est ꝛ non est cū effectu i actu. si ista tn̄ equaleat duab⁹ cōditionalib⁹: qꝛ pma est. si illud qđ fūdat relationē cause i actu sit ens i actu: oȝ ꝙ illud qđ fundat relationē effect⁹ in actu sit ens in actu. 2ᵃ. si illud qđ fūdat relationē i actu cause in actu nō sit ens i actu nec illud qđ fūdat relationē effect⁹ in actu ē ens in actu. fȝ cā in potētia nō simul est ꝛ nō est cū effectu i potētia si illa equaleat duab⁹ ɔditiōalibus. quaꝝ pma est. si illud qđ fundat relationē cause i potētia sit in actu exn̄s non est necesse ꝙ illud qđ fundat relationē effectus in potētia sit actu existēs. 2ᵃ. si illud qđ fūdat relationē cause ī potētia nō sit actu exn̄s nō est necesse illud qđ fundat relationē effect⁹ i potētia nō eē actu existens.

Secundo sciēdū est ꝙ Aristo. in hoc vltimo capitulo oñdit modos cāꝝ ꝛ diuiditur in tres partes pncipales: ꝛ itēdit qnꝙ cōclusiones. Prima. modi cāꝝ sūt multi numero sed pncipales sunt multo minores. 2ᵃ tāgit pmā diuisionē. ꝛ est hec. Cāꝝ eiusdē generis qdaȝ sunt pores. alie sunt posteriores. vt medicus ꝛ artifex respectu sanitatis. ꝛ hoc pōt itelligi vel fm cōitatē pdicatōis. vel fȝ cōitatē cāitatis. 3ᵃ tāgit 2ᵃᵐ diuisionē. ꝛ est hec. Causaꝝ eiusdē generis qdaȝ sunt p se. vt statuā faciēs ē cā efficiēs p se statue. alie sūt cause p accñs. vt policlet⁹ est cāp accñs efficiēs statue: qꝛ accidit statuā facienti ꝙ vocetur policlet⁹. Et subdit ꝙ cāꝝ p accñs. qdā sūt ppinquiores vt musicū qđ iest anime. ꝛ sic ars faciēdi statuā. alie sūt remotiores vt albū qđ iest corpori. 4ᵃ tāgit tertiā diuisionē ꝛ est hec. cāꝝ eiusdeȝ generis qdā sūt actuales. alie sunt potentiales. ꝛ sic cāta sūt duplicia. qdā sūt actualia ꝛ qdā sunt potētialia. 5ᵃ tāgit qrtā diuisionē ꝛ est hec. causaꝝ eiusdem generis quedā sūt icōplexe. vt policletus tantū vel statuifica. alie sunt cōplexe. vt policletus statuifica. ¶ In scđa parte docet multitudinē istorum modoꝝ ꝛ intēdit talē cōclusionē. ꝙ cause pores ꝛ cāe posteriores p se: ꝛ cause p accidens. ꝛ cause cōplexe ꝛ icōplexe possūt multiplicari penes cāȝ in actu ꝛ in potētia. Et sbdit differētiā inter causā in actu ꝛ cāȝ in potētia. ꝙ cause actuales singulares simul sūt ꝛ nō sūt cū suis effectibus actualib⁹ ꝛ singularib⁹. vt h medicus cū hoc sanato. ꝛ hic edificans cū edificato sed cause potentiales nō simul sūt ꝛ nō sūt cū suis effectibus potentialibus. vt nō simul corrūpūtur domus ꝛ edificator. Secūdo subdit ꝙ in oi disciplina dratiua oȝ sumere causā sūmā. i. vltimā causā. ¶ In tertia parte principali pōit duas pprietates causarū. Prima. causaꝝ singulariū effectus sunt singulares: ꝛ vniuersalium vniuersales. vt statuifica est cā efficiēs statue. 2ᵃ: cārum in actu effectus sunt in actu ꝛ causaꝝ ī potētia effectus sunt in potentia.

Tertio sciendū ꝙ circa hūc textū icidunt tres difficultates. Prima. vtrum causa in actu simul sit ꝛ non sit cū effectu. Ad h respondet Egidius cum suis sequacib⁹ ponendo duas distinctiones. Pria. duplex ē causa in actu. quedam est causa conseruans. alia est causa efficiens. que producūt rē in eē ꝛ primam reȝ pductā cōseruāt. 2ᵃ distinctio. duplex ē effect⁹ ipi⁹ efficientis: quidā est imediatus ꝛ ē ipm fieri. alius est mediatus: ꝛ ē eē vel factū eē ipi⁹ effectus. Ex his dicūtur pmo ꝙ cause materiales ꝛ

formales actuales simul sũt & nõ sũt cũ suis effectib⁹ actualib⁹. q2 si formalr actualr informãs sit ɔpositũ est. & si mã actualr iformata sit ɔpositũ ẽ. 2⁰ ꝙ cã efficiẽs cõsuans sit ẽ & nõ est cũ suo effectu: q2 si cõsuãs ẽ cõsuatũ ẽ. 3⁰ ꝙ cã efficiẽs pducẽs p motũ simul ẽ & nõ ẽ cũ suo effectu imediato. s. cũ ipo fieri. vt bñ seqr domificãs ẽ. ergo fieri dom⁹ ẽ. 4⁰ ꝙ cã efficiẽs pducẽs p motũ nõ sp ẽ & ñ ẽ cũ suo effectu mediato. s. cũ ipa re. nõ eni seqr domificãs ẽ. ergo dom⁹ ẽ: ⁋ 2ᵃ difficultas. vtrũ finis sit cã cãꝝ. pro solõe hui⁹ ponit talis suppõ. nobilitas cãe nõ d3 sumi ex pte istarũ cõditionũ q̃ sũt intrĩsecũ vel extrĩsecũ. s3 ex pte pozitatis & idepẽdentie i cãlitate. Ex hoc seqr ꝙ finis ẽ nobilioz iter oẽs cãs. q2 cãlitas ipi⁹ pcedit cãlitatẽ aliarũ cãrũ. nec depẽdet ab alijs cãis in cãndo. sed alie depẽdent ab ea. Ex hoc dr ꝙ finis ẽ cã cãrũ pp nobilitatẽ sue cãlitatis. ⁋ 3ᵃ difficultas: que istaꝝ cãꝝ sit pozior. Ad h̃ rñdet albert⁹ ꝙ si ordo cãrũ attẽdatur penes ppĩqtatẽ ad cãlitatẽ p motũ materie q̃ est subiectũ mot⁹ mafia ẽ prima: & forma q̃ eã cõplet ẽ secunda. & efficiens a q̃ fluit motus ẽ tria. & finis q̃ ẽ tmin⁹ mot⁹ est qrta. s3 si ordo cãꝝ attendat penes pozitatẽ cãlitatis. tũc finis q̃ mouet effectũ ẽ pma. & efficiens q̃ disponit materiã ẽ scda. & mã disposita in qua itroducit forma ẽ tria: & forma qrta. sed si ordo attendat fm rõnẽ mouẽdi forma ẽ pma. efficiẽs scda. finis tria. mã vltima. ⁋ Quãtũ ad scdm articulũ ponit.

Conclusio rñsalis. Dña quã põit Arist. iter causã i actu. & cãm i potẽtia ẽ sufficiẽs. & hoc si itelligat scdm sesũ datũ in pmo notabili. & hec de scdo. Quãtũ ad 3ᵐ articl3

Primo dubitat. Utrũ agentia naturalia ppent mafiã ad susceptiõem forme & non pficiant ipsã. ⁋ De hoc sunt tres opiones. pma ẽ opio Auicẽne q̃ ortum h3 ab opinione platonis dicẽtis ꝙ ppter merita mafie dant sibi forme q̃ stat i duob⁹ dcis. primũ. ꝙ agẽtia nãlia nõ agũt nisi i vtute pmi mouẽtis. iõ forme nãles ñ inducunt in mafiã nisi in virtute pmi mouentis. 2ᵐ. agens naturale disponit materiã ad successionẽ forme & ipsa disposita vtute pmi agentis introducit forma. ⁋ 2ᵃ opinio est pipatheticorum q̃ silr stat in duobus dictis. primũ q̃uis oia agẽtia naturalia agant in vtute pmi agentis tñ hñt ppriã virtutẽ & actionẽ q̃ coadiuuat & cõseruatur ab ipo pmo agente. 2ᵐ. agentia naturalia ta3 vtute ppria q̃ vtute pmi agẽtis disponũt materiã & eã pficiũt itroducẽdo formam. ⁋ Tertia ẽ opio Alberti dicentis talẽ distinctionẽ. ꝙ virtus pmi mouentis põt cõsiderari dupl'r. vno mõ fm ecẽntiã. & sic ẽ eadẽ nõ solũ in pmo agente s3 i secũdarijs oib⁹. Alio mõ põt cõsiderari scdm esse extrĩsecũ. & sic est alia vtus pmo mouentis i vno agente scdario q̃ i alio. & ꝙ illa virtus s3 eẽ qd̃ habet in hoc agente dicit pficere materiã itroducendo formã. ideo non solũ debem⁹ cõcedere ꝙ pmũ agẽs itroducit formã. sed et 2ᵐ agens i quo recipitur virt⁹ primi mouẽtis itroducit formã. que autem istaꝝ opionũ sit vior videbit i seqntibus dubijs.

Secundo dubitatur. Utrũ sit aliqd̃ agẽs naturale materiã pficiẽs. pro solutione hui⁹ dubij ponit talis distictio. duplex est efficiens. qdã ẽ efficiens pparans siue disponẽs. & ẽ qd̃ pparat & disponit materiã vt sit apta ad suscipiendũ formã. Aliud ẽ efficiens. & ẽ quod vtute ppria pducit formã in materia sufficienter & vltimo disposita. solet etiã poni alia efficiẽtia. s. efficiẽs coadiuuãs qd̃ iuuat ad disponendũ materiã vel ad pducendum formã in materia. aliud est efficiens conciliãs. & est illud quod dat conciliũ de formatione forme vel de modo illius formationis. Ex hoc dicuntur tria. primo ꝙ primũ agens est bene efficiens coadiuuãs & dirigens. quia nullum agens secundariu3 potest agere nisi coagente primo mouente. 2⁰ ꝙ agens primũ non est efficiens perficiens. quia non introducit immediate formam in materia. sed bene coagit ad productionem ipsius forme. 3⁰ ꝙ agens naturale non solum est efficiens disponens sed etiam perficiens materiam. quia virtute & actione propria producit formam naturale3 i materia: coagente tamen primo agente.

Tertio dubitatur. Utrum cum creatione anime rationalis sit saluabilis vera & naturalis hominis generatio. potest primo dici ꝙ non. quia homo est solum efficiens disponens. & non efficiens materiam perficiens neq3 horum formam producens. potest tamen saluari vera & naturalis hominis generatio duobus modis. Primo ꝙ licet homo non generet anima3 rationalem. producit tamen eius animam vegetatiuam & sensitiuam. 2⁰ q2 l3 hõ nõ cõcurrat effectiue ad pductionem aie rõnalis iã create concurrit tñ ad vnionem ex qua vnione resultat forma toti⁹. s. hũanitas. l3 eni hõ nõ pducat formã partis. s. animã rõnale3. pducit tñ formam toti⁹ s. humanitatem vniendo aiam a primo agente pductam ipsi corpori organico phyco &c.

Ad rationes ante oppm. Ad primã dr qp duplex est efficiens. s. propinquius. et illud debz remanere in actu effe ctu remanẽte. Aliud est efficiens remotuz cuius modi est pater respectu filij: et generãs respectu geniti: et proijciens respectu proiecti. et tale simul ẽ et non est cum suo effectu. ℂ Ad secũdã dr ne gando cõsequẽtiam pro qualibet parte: et ad pba tionẽ pº dr. qp habitꝰ effectu i facto eẽ cessat motꝰ sed habitꝰ solum effectu in fieri non cessat motꝰ. ℂ Ad pbationem secũde dr qp ly necessario nõ dicit necessitatẽ aũtis. sed necessitatẽ cõseqñtie. ℂ Ad tertiã dr qp prima causa non semper ẽ cã omnium in actu: immo aliquando est solũ cã i po tẽtia respectu alicuius pducibilis. et sic causa in actu sine mutatione eius. qz est agens volũtariũ qõ ab eterno voluit qcqd vult. ideo reducit suaz antiquã volũtatẽ in actũ sine mutatione sui.

Uerit Sexto. Utrum de casu et fortuna sit scientia.

q Arguitur primo qp non. quia de enti bus per accidens non est sciẽtia. sed casus et fortuna sunt entia per accidens. ergo de ipis non est scientia. minor patet. qz casus et for tuna sunt cause per accñs: ergo et entia per acci dens. ℂ 2º de casualibꝰ et fortuitis nõ ẽ scia. er go nec ð casu et fortũa. tz aũtia. qz casus et casua le fortuna et fortuitũ sũt relatiua. ℂ 3º i isto tra ctatu recomẽdat ãtiquos dicentes casũ et fortu nam eẽ cãs hũano itellectui imanifestas. ergo ð casu et fortuna non ẽ scia. tz aũia. qz illud de quo ẽ scia debet eẽ manifestũ intellectui nr̃o. ℂ In oppm est auctoritas Aristotelis.

Primo sciendum est qp pro declaratõe ter minoꝝ qõis ponũtur alique disti ctiones. Pria. casus et fortuna pñt cõsiderari du pliciter. vno mõ pro significato. et tũc fortũa nihil ali ud est nisi respectꝰ alicuiꝰ cãe ad effectũ pductuz ab aliqua cã pter eiꝰ itẽtũ. alio mõ põt capi pro de noiato: et sic casus et fortũa nõ ẽ aliud q̃ ipa cã p ducens pter intẽtũ. ℂ 2ª distinº. casuale et fortu itũ pñt capi dupliciter. vno mõ pro significato: et sic nõ sũt aliud q̃ respectꝰ alicuiꝰ effectꝰ producti pter intẽtũ ad cãz a q̃ pducitur. alio mõ pñt capi pro denõiato. et sic nõ sunt aliud q̃ effectꝰ pducti p ter itẽtũ. vt invẽtio debitoris nõ ẽ casuale sz for tuitũ denoĩatiue. ℂ 3ª distinº. aliqd eẽ ens p ac cidens põt capi dupliciter. vnõ mõ quiditatiue et essẽ tialiter cuius quiditas p ipm significata est ens p accñs. vel qp in sua diffinitiõe quiditatiua iclu dit ens per accidens. et sic casus et fortuna sũt ẽtia per accidens. et de talibꝰ bene ẽ scia cũ habeant diffinitionẽ quiditatiuã et p se passiões ð ipis de mõstrabiles p illã diffinitiõez. alio mõ aliqd ẽ ens p accñs dnoĩatiue et accñtaliter. ð quo ens p accñs pdicat denoĩatiue vt inu ẽtio thesauri dr ens p accñs denoĩatiue: similiter ens p accidens deno minatiue dicitur homo albus.

Secundo sciendũ qp in 4º tractatu in q̃ Aristo. determinat de casu et fortuna sũt q̃ttuor caª. In primo determinat de opionibus antiquoꝝ circa casũ et fortunã: et diui ditur i q̃ttuor ptes. In prima pte itẽdit talẽ con clusionẽ. Ad phm spectat determinare de casu et fortuna. pbat. qz ad phm ptinet determinare ð cãis. sed casus et fortũa dñr eẽ ð nũero cãꝝ etc. minorẽ pbat. qz multa dñr eẽ et fieri propter ca sũ et fortunam. et subdit qp tria sũt dicenda de his Primũ est. vtrum sint an non sint. 2º vtrum sint idem vel diuersa. 3º quid sint. ℂ In secũda pte intẽdit duas cõclusiões. Prima tangit primam opinionẽ antiquoꝝ cũ suis rõibus et ẽ hec. aliqui ãtiq dicũt nihil fieri a fortuna. pbatur duabꝰ rõ nibus. Prima. nihil qõ fit a cã dtermiata fit a for tũa. sz oẽ qõ fit fit a cã determiata. g̃ nihil qõ fit fit a fortũa. minorẽ pbat exẽplo. vt si qs vẽiat ad foꝝ et repiat illũ quẽ nõ opinabat cã determina ta repertiõis est venire ad foꝝ. 2ª ratio. qz si ali quid fieret a casu vel a fortuna. tũc esset incõue niens qp nullus antiquoꝝ sapientũ dixisset ali qd de casu et fortũa. ℂ 2ª cõtãgit solõnes illarũ rõnũ. et est hec. pº mõ. qp nõ ẽ icõueniens aliq̃ esse et fieri a fortũa que nõ ignoramꝰ posse reduci ad aliquã cãm determinatã: sicut probat pma ratio ãtiquoꝝ. 2º dicit qp scõa rõ bene oñdit qp de ipis quodãmõ erat memoria facienda. qz illi q dice bant casũ et fortunã nõ esse hẽbãt demõstrare nõ ipa esse ꝯ alr opinãtes. et aliq coꝝ vtebant casu et fortuna. vt empedocles dicebat aerem naliter fer ri sursũ: sed qp ferat hoc vel illo tpe dicebat hoc esse a casu. similiter i factura mũdi dicebat plu res ptes aĩaliũ eẽ a fortuna. iõ isti habebãt deter minare de casu et fortuna. ℂ In 3ª pte intendit duas conclusiones. In prima tãgit secũdã opio nem antiquoꝝ. et est hec. aliq antiquoꝝ dicunt fortunã eẽ cãm oĩum actuuz mũdanoꝝ. dicunt enĩ cursũ et motũ fieri a fortuna. ortũ occasũ re uolutiões planetaꝝ eclipses solis et lune. sz aĩa lia et plãte nõ dicũt fieri vel eẽ a fortũa. sz a natu ra vel ab itellectu. Nõ. n. ɔtigit vnũquodqz fieri

ex vnoq̄q; ſeie. ſʒ oliua ex ſeie oliue: ⁊ hō ex ſeie
hoīs. ſʒ oīa diuia ⁊ hūana dr̄ fieri a cāu. ¶ Se
cūda ɔ°. tāgit tria icōueniētia ɔ̄ p̄dcāʒ opinioneʒ:
Primū. q2 ſi fortūa eēt cā celi ⁊ nō iſtoꝝ iferioꝝ.
ſeq̄ret ꝙ mot⁹ celi ordinās totū iſtū mūdū iferio
reʒ eēt a fortuna. 2m. q2 celū ē digni⁹ iſtis iferio
rib⁹: ſʒ ſi fieret a fortuna eēt min⁹ dignum. 3m. q2
dicerem⁹ ɔ̄riū illi⁹ qd̄ videm⁹ ad ſēſū. videmus
eni ſupiora realr̄ fieri: ⁊ ſp vniformiter: ⁊ iſta iferi
ora econuerſo. ¶ In q̄rta pte itēdit talē cōclu
ſionē q̄ tāgit q̄rtā opinionē ātiq̄ꝝ ⁊ ē hec. Aliq an
tiq dixerūt ꝙ fortūa ē cā hūane rōni imanifeſta
tāq̄ quoddā diuinū ⁊ feliciſſimū.

Tertio ſciēdū ē ꝙ circa hūc textū icidunt
tres diffi cultates. Pria. vtrū aliqd
fiat a fortuna. Ad quā r̄ndet ꝙ ſic. hoc pōt ſic p
bari. q2 fieri a fortuna ē fieri pter itentionē ipius
cauſe pducētis. g̊ multa fiūt a fortuna. 2a diffi
cultas. vtrū ſit ſaluabile aliqd eē fortuitū reſpe
ctu cāe pticularis: ⁊ nō eē fortuitū reſpectu cāe
vniuerſalis. Ad quā r̄ndet Auicē. ꝙ ſic. pbat. q2
cā vniuerſalis ad pl̄a ſe extēdit q̄ cā pticularis.
iō aliqd pōt cadere ſub itentione cāe vniuerſa
lis: quod nō cadit ſub itentiōe cauſe pticularis.
Ex q̊ ſeq̄t ꝙ nihil fit a fortūa reſpectu p̄me cāe.
q2 nihil fit p̄ter itētionē p̄ie cāe. Sʒ ad iſtā opio
nē videt̄ ſeq tria icōueniētia: Primū. ꝙ oīa ieui
tabilr̄ eueniūt. 2m. ꝙ nihil ē fruſtra ſimplr̄. ſʒ ſolū
q̊ ad hunc vel illū. 3m. ꝙ cauſa vniuerſalis pdu
cens mōſtꝝ intēdit mōſtꝝ. ¶ 3a difficultas. vtꝝ
ſit ſaluabile aliquē effectū eē fortuitū. ⁊ tñ habe
re cauſā determinatā. Ad quā dr̄ ꝙ aliquā cau
ſā eē determiatā pōt itelligi duplr̄. vno mō ꝙ ſit
determiata p intētionē: ita ꝙ itētio talis cauſe
determiet̄ ad pducēdū illū effectū. ⁊ iſto mō taliſ
effect⁹ nō pōt eē fortuit⁹. alio mō ꝙ ſit determia
ta p pductionē. ita ꝙ lʒ itendat pducē aliū effe
ctū: tñ pductio illius cauſe determinat̄ ad iſtuʒ
effectū nō itētū. ⁊ iſto mō talis effect⁹ ē fortuit⁹.

Concluſio r̄nſalis. De fortūa ⁊ cāu ē ſci
ētia: pʒ. q2 hn̄t ppas paſſio
nes de p̄is demōſtrabiles p diffinitionē ipoꝝ.
ergo de ip̄is eſt ſcientia.

Primo dubitat̄. Utrū diffinitio fortune
ſit ſufficiēs que ē. fortūa ē cā per
accn̄s eoꝝ q̄ pp̄ter hoc ſūt ⁊ ſm ppoſitū ⁊ ex̄ ſp
⁊ frequēter. Ad ſoluēdū hoc dubiū ē ſupponen
dū ꝙ Ari. i lī 2° c° oñdit quid ſit fortūa: ⁊ diuidit̄
in tres ptes. In p̄ma igrit diffinitionē fortune. ⁊
diuiditur i q̄ttuor pticulas. In prima ponit diui
ſiones valētes ad cognoſcēdū fortune diffinitio
nem: quarū tres p̄me ſe tenēt ex parte effectus.
⁊ quarta ē ex parte cauſe. Prima ē hec. effectu
uʒ quidā ſemper fiūt. q̄dam fiūt vt freq̄nt̄. ⁊ q̄dā
fiunt extra ſēp ⁊ frequenter. Et ſubdit ꝙ mani
feſtū ē fortunā ⁊ caſū eſſe ⁊ nō eē eoꝝ que fiūt ſē
per vel frequenter. ſed eoꝝ que fiunt p̄ter hec.
¶ 2a. eoꝝ que fiūt aliqua fiūt pp̄ter aliqd. i. p
pter aliquē finē: ⁊ alia nō fiūt pp̄t aliqueʒ finem.
¶ 3a. eoꝝ q̄ fiūt. quedā fiūt ſm ppoſitū. ⁊ quedā
nō ſm ppoſitū: ⁊ vtraq̄ iſtaꝝ quedā fiūt pp̄t ali
quē finē. quecūq; aūt natura aut rōe agūt pp ali
qd̄ fiūt. ¶ 4a que ſumitur ex pte cauſe eſt hec:
Cāꝝ alia eſt cauſa per ſe. alia ē cā per accidēs.
pbat rōe ⁊ exēplo. rōe ſic. q2 eorum que ſunt. q̄
dam ſunt ſm ſe: alia vero ſm accidens. ideo cau
ſarū alia erit ſm ſe. alia ſm accidens. exēplo ſic.
q2 edificatiuum eſt per ſe cauſa dom⁹. albū vero
⁊ muſicū ſunt cauſe per accidens dom⁹. Et ſub
dit ꝙ cauſa per ſe determinata ē. i. finita. cā vo
per accidēs ē indeterminata. i. infinita. ¶ In ſe
cunda particula applicat dictas diuiſiōes ad for
tunā. Et pri⁹ oñdit ꝙ fortūa ſit eoꝝ q̄ pp aliqd fi
unt. vt ſi quis vadat ad foꝝ cā reportandi pecuni
am illud pp̄ter aliquid fit. ſi tamē reportaret pe
cuniam inopinate illud fieret a fortuna. g̊ fortūa
ē eoꝝ que pp̄ter aliud fiunt. 2° oſtēdit ꝙ ſit cā p
accidenſ que nō eſt pductiua effectus intenti ab
agēte. 3° oſtēdit ꝙ ſit eoꝝ que ſunt extra ſēper ⁊
frequenter. q2 reportatio pecunie eſt fortuna. ⁊
tñ eſt eorum que ſūt p̊ extra ſemp ⁊ freq̄nter. 4°
oñdit ꝙ ſit eoꝝ que agunt a ppoſito. q2 ille qui
reportat pecuniā inopinatā ibat ad foꝝ a ppoſi
to. ¶ In tertia pticula iſert diffinitionē fortūe
dicens. manifeſtū eſt fortunā eē cām ſʒ accidens
. i. nō intēdens effectū. in his que in minori pte fi
unt ſm propoſitū. ⁊ eoꝝ que pp̄ter aliud fiunt.
Ex hoc iſertur ꝙ eadē res ē intellect⁹ ⁊ fortuna
pbat. q2 omne agens ſm p poſitū ē intellect⁹. ſʒ
fortuna eſt agens ſm ppoſitū. ergo fortuna eſt
intellect⁹. Ex hoc pʒ ſolutio ad dubiuʒ.

Secundo dubitat̄. Utrū fortuna ſit hu
mano intellectui immanife
ſta. Ad ſoluendū hoc dubiū eſt ſupponēdum ꝙ
Ariſto. in ſecūda parte oñdit quid veritatis con
tineant p̄dicte opiniones de fortuna: ⁊ p̊ oñdit
ꝙ effectus fortuiti ſunt cauſe infinite. declarādo
p̊ ꝙ quodāmodo nihil fiat a fortuna. quia a for
tuna nihil fit tanq̄ a cauſa per ſe. 2°. pbat ꝙ effe
ctus fortuiti ſunt cauſe infinite indeterminate.

q2 cā h⁹ effect⁹ q est recipe pecuniā est velle vide re aliqd: pōt etiā esse psecutio respectu fugientis vt visio alicui⁹ vt fuga inimici. z⁹ declarat q fortuna est qdāmō imanifesta rōi. q2 illud est imanifestū rōi qd nō pōt a rōe cōphendi. s3 fortūa non pōt cōphendi a rōe. Rō eni est eo℞ q sp aut freqnt fiūt. fortūa āt eo℞ q fiūt pter hec. ℂ z⁹. q2 cāe fortuite sūt ifinite. ideo fortuna ē ifinita. ⁊ pōns rōi imanifesta. Ex hoc p3 solutio ad dubiū

Tertio dubitat. Utrū diffinitio fortune sit sufficiens. Ad soluendū h dubium supponēdū est q Aristo. i tertia pte h⁹ capti ostēdit modos fortūe. Et p mouet talē qōnē. cū aliqñ ex ptib⁹ cāis p accñs puēiat effcūs fortuit⁹ vt sāitas a rasura capillo℞ ⁊ a vēto ⁊ a calore sol. vtrū qlibet talis cā dicat a fortuna. Istā qōnē non soluit: sed dicit q qdā cā℞ p accidens sūt ppīqores cāis p se. Ex hoc intēdit. q si talis cā sit remota cāe p se: sic q ex ea nō fit nat⁹ pduci effect⁹ fortuit⁹ talis cā p accñs nō d3 dici fortuna. z⁹ determinat de qbusdā modis fortune. d. q bōa fortūa est a q aliqd bonū accit. mala ē a qua aliqd malū accidit. Et subdit q bona fortuna vocat eufortunium qñ ē cū multitudie bonitatis. ⁊ mala fortuna vocat diffortu^m qñ ē cū multitudie malitie. Et subdit q aliqs dr ifortunat⁹ si sit ppe hre vnū magnū bonū. ⁊ veniat casus q nō hēat. illō āt quod pa℞ deest nihil abeē videt. z⁹ subdit q eufortuniū ē icertū sicut fortūa. eufortuniū āt qd fortūa ē. ⁊ recapitulat diffinitionē fortūe. ex h p3 solutio ad dubiū. Solōes argumēto℞ patēt ex dictis.

Uerit septimo. Utru3 casus ⁊ fortuna possint fieri in cōtingēti ad vtrūlib3. Et arguit q nō auctoritate cōmentatoris ⁊ ei⁹ rōnibus. Auctoritate ei⁹ arguit sic. q2 cōmētator p expsse deter miat 5 Auicē. q2 casus ⁊ fortuna solū fiūt i cōtigēti raro. pbat sic. q2 te sedere ⁊ te stare sūt cōtingētia ad vtrūlibet: ⁊ tñ nō contigit te stare vel sedere a fortuna. g fortūa nō fit in cōtigēti ad vtrūl3. ℂ z⁹ arguit rōe cōmētatoris. nulla cā actiua ē ad vtrūlib3. s3 casus ⁊ fortūa st cāe actie. g nō sūt in cōtigēti ad vtrūlib3. ℂ 3⁹ arguitur auctē phi qui diffiniēdo fortunā dicit q fortuna fit in his q in minori pte fiūt. cuiusmodi st cōtigentia raro ⁊ nō cōtingentia ad vtrūlib3. g cāus ⁊ fortuna sūt in cōtigenti raro ⁊ nō i cōtigēti ad vtrūlibet. ℂ In oppositum arguit auctoritate phi. j. posterio℞um. sic dicentis. Cōtigens ifinitu3 ē qd sic ⁊ ñ sic possibile ē fieri vt aīal ambulare. ⁊ ipō ambulante fieri terremotū. ⁊ oīo quod a casu fit. nihil. n. ē magis natū sic fieri q ecōuerso.

Primo sciendū q de questione fuerunt tres opiniones. s. due extreme ⁊ vna media. ℂ Prima est Auicēne aliquas diffinitōes p⁹ assignātis. Dicit enim q necessarium est quod nullum habet impedimentum extrinsecum. Contingens rarum est quod in plurib⁹ habet impedimētū extrinsecum. ℂ Ex his dicunt tria. Primum. q idem est necessariū ⁊ contigēs respectu diuerso℞: vt sortē mori est necessariu3 respectu voluntatis diuine efficientis: ⁊ h est necessarium necessitate cōsequētie. sed sortē mori est cōtingens respectu volūtatis regis. ēt idē est contingens vt in pluribus. ⁊ contingens raro respectu diuerso℞: vt lucrari est contingens vt in pluribus respectu mercato℞um: ⁊ tñ est contingens raro respectu lusorum cū taxillis. ℂ Secundo dicit q aliqua causa q est ad vtrunlib3 ē actiua. pbatur sic. q2 voluntas nostra est ad vtrū libet. ⁊ tamen est causa actiua. ℂ Tertio dic q casus ⁊ fortuna fiunt in contigenti ad vtrūlibet. quod pbatur sic. quia philosophus excludēs illa in quibus non fiunt casus ⁊ fortuna. nō excludit contingens ad vtrunlibet. ergo casus ⁊ fortūa fiunt in contingenti ad vtrunlibet.

Secundo sciendum pro expositione textus q istud tertium capitulū in quo philosophus ostendit differentiam inter casum ⁊ fortunā diuiditur in duas ptes. In pria ponit differentiam inter casum ⁊ fortuna3 dicēs q casus differt a fortuna eo q casus est in plus q fortuna. quod probat. quia quicquid fit a fortuna fit a casu: sed non econuerso. ergo casus ē in plus q fortuna. probat antecedens. quia fortuna fit tantum in his que fiunt sm propositum: sed casus fit in eis ⁊ etiam in illis que non fiūt s3 propositum. Assumptum ratione probat. primo sic. ⁊ secundo exemplo. ratione primo sic. q2 fortuna fit solum in his in quibus occurrit bene cōtingentia: idest bene agere: sed bene agere contigit solum in his que fiunt a proposito. ergo fortuna ipo℞ est in his que fiunt a proposito. ℂ Secundo probat signo sic. quia fortuna aut est felicitas: aut aliquid prope felicitatem. sed felicitas est bonus actus qui solum fit in his que fiūt a pposito. ergo fortuna fit solum in his que fiūt a pposito. ℂ Ex h infert qttuor correlaria. Primū est. in quibuscunq non conuenit opari a proposito non contingit in his aliquid fieri a fortuna. z⁹

isert q neq3 iaiatū neq3 bestie neq3 isans aliquid faciūt a fortuna. 3° isert q i his q̄ ꝓpositū nō hñt nō est bonū fortuitū nisi s3 similitudinē quēadmodū trarchos dicebat lapides ex qb⁹ fiūnt are eē hñ fortunatos qr honorant. alij vo pedib⁹ calcāt. 4° isert q illa q̄ ꝓpositū nō habēt bene pñt pati a fortuna qñ circa ipa fit aliqd a fortuna. 2ᵃᵐ ptē assūpti probat. s. q casus fiat i alijs aialib⁹ ꝓpositū nō hñtib⁹. ⁊ ēt iaiatis. ⁊ h̄ ꝓbat trib⁹ signis Primū ē. si equ⁹ veniat a cāpis ⁊ veniēs saluat⁹ ē: h̄ dicit fieri a casu. qr nō veniebat cā saluādi. ⁊ tñ hoc fit i his q̄ ꝓpositū nō habēt. ergo signū est q casus fit in his q̄ ꝓpositū nō habēt. 2ᵐ signū ē si tripoda cadēdo deorsū fiat sedes. h̄ erit a casu ñ eni cadebat vt sedes fieret. ⁊ tñ h̄ ñ fit a ꝓposito 3ᵐ signū. qr casus grece vocat anthomatū. quod idē ē qđ frustra. ḡ repitur i oib⁹ illis i quib⁹ repit frustra. s3 frustra repitur tā in his q̄ fiūt a ꝓposito q̄ȝ i illis q̄ nō fiūt a ꝓposito. ḡ ⁊ casus. ꝓbat minorē: qr frustra ē qđ fit preter aliquē finē quē natū est asseq ⁊ tñ nō cōseqt. vt si quis ambulat causa sanitatis ⁊ tñ nō sanet frustra ambulare dr: ⁊ dr quē natū ē asseq. qr ridiculosū ē dicere q aliqs frustrat balneādo se eo qr sol non deficit. quia balneare ē cā effect⁹ alti⁹ q̄ȝ solē deficere. ¶ In secūda parte phs ponit duas differētias iter fortunā ⁊ casū ꝓprie dictū. Prima ē. qr casus ꝓpe dict⁹ fit solū in agentib⁹ ſm naturam: ⁊ fortūa fit solum in agentibus a ꝓposito. Scđa differētia. qr fortuna est cā extrīseca. casus vo ē causa intrīseca. đnter phs recapitulat predicta. vbi

Tertio sciendū q circa hūc textū incidūt tres difficultates. Prima ē. qliter sint saluabiles ꝓma ⁊ scđa drie casus ⁊ fortune. Rñdetur q simul sūt saluabiles equocādo de casu. Casus. n. sumit duplr. vno mō generalr ꝓ oi cā ꝓducēte effectū nō itētū. ⁊ de casu sic capto ītelligenda ē ꝓma differētia. alio mō capit casus specialr ꝓ nā vel agente nāli ꝓducente effectū ñ itentū: ⁊ de casu sic accepto itelligenda ē secūda differētia ⁊ tertia. ¶ 2ᵃ difficultas ē. Utrum iaiata bestie ⁊ infantes aliquid faciant a fortuna Pro solutione hui⁹ difficultatis sit hec distictio. fortuna capitur dupliciter. vno modo proprie pro agente secundum propositum aliquid ꝓducente preter intentum. alio modo sumitur communiter ⁊ transumptiue pro quolibet producente aliquid preter intentum. Ex his dicūtur duo Primum. q inanimata bestie ⁊ infantes nihil faciunt a fortuna proprie dicta. patet. quia nullus istorum est agens a proposito. cum non habeāt intellectum practicum qui est ratio agendi secūdum propositum. De inanimatis ⁊ bestijs notuȝ est. Infantes vero non habent vsum rationis. ¶ 3ᵃ difficultas patebit in tertio notabili.

Conclusio responsalis. Casus ⁊ fortūa fiunt in contingenti ad vtrūlibet. patet. quia casus ⁊ fortuna possunt fieri in illis que fiunt extra semper ⁊ frequenter. huiusmodi sunt contingentia ad vtrunlibet.

Primo dubitatur. Utrum fortuna sit cā extrinseca. Pro solutione huius dubij sit hec suppositio. Fortuna non est aliud nisi intellectus practicus. Casus vero non ē aliud q̄ȝ natura. ¶ 2° ponitur talis distinctio. aliq̄ esse intrinseca vel extrinseca potest dupliciṫ intelligi. scilicet respectu agentium vel patientiū. primomodo tam casus q̄ȝ fortuna est causa intrinseca. ¶ 2° mō fortuna est causa extrinseca. quia non est in patiente sed in eo quod agit fortuite. non est autem idem quod agit ⁊ patitur a fortuna. sed casus est causa intrinseca. quia casus non est aliud q̄ȝ natura. ⁊ eadem natura potest esse principium actiuuȝ ⁊ passiuum motus: ⁊ agere ⁊ pati a casu. ⁊c.

Secundo dubitatur. Utruȝ casus ⁊ fortuna solum fiant in contingenti raro. Pro solutione huius dubij ponitur opio commentatoris contra Auicennam qui primo ponit diffinitionem necessarij dicentis. Necessarium est illud cuius non est potentia ad deficiendum. sed contingens est illud cuius est potentia ad deficiendum. Ex hoc infert primo q necessariū nō hñ diffiniebatur ab Auicenna. probat. qr necessariuȝ ex natura sua est necessarium. ergo quocunq3 extrinseco remoto adhuc erit necessariuȝ. Secundo infert q non est possibile aliquid esse necessarium respectu vnius: ⁊ contingēs respectu alterius. quia tunc idem haberet potentiam ad deficiendum ⁊ non haberet potentiaȝ ad deficiendum. Tertio isert q idem non est contingens vt in pluribus ⁊ raro. quia ille habent rationes formales formaliter oppositas. Quarto isert q nulla cā ad vtrūlȝ ē actiua. pȝ. qr vel eēt actiua vnius oppositi tm̄: ⁊ tunc esset determinata ad vnū: ⁊ tūc nō eēt ad vtrūlibet. vel esset actiua vtriusq3. ⁊ sic opposita simul esset in eodem. vel nullius: ⁊ tunc non esset actiua. ¶ Ex hoc

infert ꝙ casus ⁊ fortuna non possunt fieri in cō/tingēti ad vtrūlibet. q2 casus ⁊ fortuna sūt cause agētes q̄ nō reperiūtur ī ɔtingēti ad vtrūlibet vt ꝓbatū ē. ¶ Ex h̄ rn̄deť ad dubiū ꝙ casus ⁊ for/tuna solū fiūt ī ɔtingēti raro. h̄ satis pꝫ ex dictis.

Tertio dubitať. Utrꝫ casus et fortuna fiūt ī vtroqꝫ. s. ī cōtigēti raro ⁊ ad vtrū/libet. ꝓ solutōe hui⁹ dubij ponitur vna opinio media iter Auicēnā ⁊ cōmētatorē: q̄ stat ī q̄tuor dictis. ¶ ꝓmū dcm̄. nō ē possibile idē eē simplr̄ ne/cessariū respectu vni⁹ ⁊ ɔtingēs respectu alteri⁹. est tn̄ possibile idē eē necessariū ſm q̄d. ⁊ necītate ɔn̄e respectu vni⁹ tatū. ⁊ eē cōtingēs cōtingētia illi necītati opposita respectu alteri⁹. pꝫ ꝓma ps hui⁹ dicti p rōnē cōmētatoris. 2ᵃ pars pꝫ p rōnē Auicēne. ¶ 2ᵐ dcm̄ ē ꝙ nō est possibile idē sim/pliciter eē cōtingēs vt ī plurib⁹ ⁊ simplr̄ eē cōtin/gēs raro respectu diuersoꝝ. ē tn̄ possibile idē re/spectu vni⁹ eē cōtingēs vt ī plurib⁹ ⁊ respectu al/teri⁹ b̄re sītitudinē cōtingētis raro. ¶ 3ᵐ dcm̄ ē. nulla cā nālis totalis actiua ē ad vtrūlibet. sꝫ bn̄ aliq̄ nālis cā partialis actiua. ⁊ etiā oīs cā volūta/ria ē ad vtrūlibet. qđ ītelligēdū ē an̄ actuale age/re. ¶ 4ᵐ dcm̄ ē ꝙ casus ⁊ fortuna fiūt ī vtroqꝫ ɔtigēti. sepi⁹ tn̄ ī ɔtigēti raro. Hec oīa patēt ex di/ctis. Ex dcis ēt pꝫ solutio rōnū ad vtrāqꝫ partez.

Uerū octauo. Utrꝫ fatū īponat necessitatē rebus fatatis.

q ꝓmo arguiť ɔ̄ suppositū ꝙ fatū nō ē ponēdū. pꝫ auctē Gregorij sic dicen/tis. Absit aūt a fideliū cordib⁹ ꝙ fatū aliqđ eē cre/dať. ¶ 2ᵒ arguiť cōtra q̄sitū: oē fatatū est necessa/riū nō ꝑpter aliud q̄ꝫ ꝑpter fatū. ḡ fatū īponit re/bus fatatis necessitatē. pꝫ an̄s. q2 bn̄ seq̄tur. hoc ē ꝓscitū seu fatatū a deo. ḡ hoc erit. an̄s est necessa/riū. ḡ ⁊ ɔn̄s. Et cōfirmať auctē senece dicētis. fa/tū eē dispositionē reꝝ quā nulla vis dirūpe pōt. ¶ 3ᵒ sic. fatatū necessario eueniet. ergo fatū īpo/nit necessitatē ī reb⁹ fatatis. an̄s pꝫ. q2 vel vtraqꝫ pars cōtradictiōis est fatata. ⁊ sic due cōtradicto/rie erūt simul vere. vel neutra est fatata. ⁊ sic due cōtradictorie erūt simul false. vel altera tātū est fatata. ⁊ sic reliqua non poterit esse fatata. aliter de⁹ esset mutabilis ⁊ fallibilis. ⁊ p ɔn̄s illa res q̄ erit fatata necessario eueniet ⁊c̄. ¶ In oppositū arguiť. q2 si fatū īponeret necessitatē reb⁹: seque/retur ꝙ nō oporteret nos consiliari neqꝫ negocia/ri: sed omnia euenirent de necessitate.

Primo sciēdū ꝙ ꝓ declaratōe terminoꝝ q̄stionis sūt ponēde alique suppo/sitiones. quaꝝ prima est hec. Fatū est causa fata/ti: ⁊ fatatū est eius effectus. 2ᵃ. duplices sunt effe/ctus. q̄daꝫ vꝫ q̄ imediate a deo ꝑducuntur sicut illa que ꝑducūtur p creationē. alij sūt q̄ ꝑducū/tur a deo mediātibus causis secūdis. sicut deus mediāte sole ⁊ hoīe generat hoīez. 3ᵃ. q̄ncūqꝫ ali/quis effectus ꝑducitur a deo mediātibus causis secūdis oꝫ illas cās scđas habere certū cōcursuz ⁊ ordinē anteqꝫ ꝑducāt talē effectū. 4ᵃ oīs con/cursus secundaꝝ causaꝝ est a deo preuisus ⁊ ꝓ/scitus. ¶ Ex quo sequitur ꝓmo ꝙ fatū est aliq̄d cū sit cā fatati. 2ᵒ seq̄tur ꝙ fatatuz est ad aliq̄d. di/citur. n. fatatū rei fatate fatū. ⁊ fatatū fato fatatū 3ᵒ seq̄tur ꝙ fatū nō est ipse deus ꝓuidēs cōcursū secundaꝝ causaꝝ. nec est ille cause secūde. sꝫ est concursus secūdaꝝ causaꝝ ꝓuisus ita ꝙ de suo materiali iportat illū cōcursū scđaꝝ cāꝝ. ⁊ de for/mali vero dicit illū cōcursū eē ꝓuisum ⁊ ꝓscitū a deo. 4ᵒ seq̄tur ꝙ fatū est ordinatio scđaꝝ cāꝝ ad effect⁹ diuinit⁹ ꝓuisos: ⁊ fatatū est ille effect⁹ ꝓui/sus. Ex hoc seq̄tur ꝙ fatuz nō iponit reb⁹ fatatis necessitatē. q2 fatū nō est nisi cōcursus scđaꝝ cāꝝ ꝓuisus a deo. sꝫ talis cōcursus est cōtingēs. ergo nō iponit necessitatē rebus fatatis absolutā. sꝫ be/ne necessitatē cōsequentie seu cōditionatā. Ista .n. cōseq̄tia ē necessaria. h̄ est fatatū. ḡ erit. hui⁹ tn̄ ɔn̄e tā an̄s q̄ꝫ ɔn̄s ē cōtigēs. Cōseq̄ter seq̄tur ꝙ fatū solū ē in deo cāťr ⁊ ꝓncipiatiue. In causis vero scđis est fūdamētaliter ⁊ subiectiue. Ultra seq̄tur etiā ꝙ fatū etiā est tm̄ vnū cāťr ⁊ ꝓncipiati/ue. sꝫ est plura eēntiaťr ⁊ entitatiue. Ulterius seq̄/tur ꝙ quecunqꝫ ꝑducuntur a deo mediantibus causis secūdis cadūt sub fato. ita ꝙ omnia talia ⁊ sola similia fatata dicuntur.

Secundo sciēdū ꝙ istud quartū capitu/lū huius secūdi in quo ph̄s ōn/dit ad qđ genus cause reducuntur casus ⁊ fortu/na. diuidiť in tres ptes. In ꝓma itēdit talē cōclu/sionē. Casus ⁊ fortuna reducūtur ad causas agē/tes. patet q2 reducūtur ad naturā ⁊ ad itellectuz q̄ sūt cause agētes. In 2ᵃ parte itendit talē cōclu/sionē. Casus ⁊ fortuna sunt cause posteriores in/tellectu ⁊ natura. pꝫ. q2 casus ⁊ fortuna sunt cau/se p accn̄s. itellectus vero ⁊ natura sunt cause p se. sed in his causa per accidens est posterior cau/sa per se. ¶ In tertia parte ifert tale correlariū. casus ⁊ fortuna non sunt causa celi. probat ph̄us tripliciter. ꝓmo. quia tunc alique cause essent priores causa celi. 2ᵒ quia tunc intellectus ⁊ na/tura prius causarent alia q̄ꝫ celum. 3ᵒ quia casus

tunc eēt causa totius vniuersi.

Tertio sciendū ꝙ circa hūc textum īcidūt tres difficultates. Prima vtꝝ casui ꝛ fortune cōpetant causalitates alicui⁹ cause ¶ Ad quā rn̄detur ꝓmo ꝙ eis nō cōpetit cālitas cause māl is. q2 mā hꝫ nālē īclinationē ad quēcūꝗꝫ effectū nālē. ergo nātr̄ ītendit quēlibet effectū nālem. ꝛ p ɔn̄s nō pōt esse casus nec fortuna respectu alicuius nālis effect⁹. 2º dr̄ ꝙ casui ꝛ fortune non cōpetit cālitas finalis cause. q2 nō mouent p modū amati ꝛ desiderati cū sint ad effectū nō intentū. 3º casui ꝛ fortune nō cōpetit cālitas cause formalis saltē respectu effect⁹ fortuiti. q2 fortuna nō est pars essentialis effect⁹ fortuiti. q2 fortuna nō est pars eēntialis ꝛ ītrinseca ipsius fortuiti. nec etiā casus. saltē quo ad formale ei⁹. 4º dr̄ ꝙ eis cōpetit cālitas cause efficiētis vt ꝓus visum ē. ¶ 2ª difficultas est. qr̄ est saluabile casū ꝛ fortunā eē posteriora ītellectu ꝛ nā cum fortuna sit ipsemet intellect⁹ ꝛ casus sit ipsamet nā. Dicit̄ ꝙ hoc est ꝓpter cōnotationē. licet. n. fortuna sit ipemet ītellect⁹. cōnotat tn̄ respectū ītellect⁹ ad effectū ei⁹ nō ītētū: mō iste respectus est posterior intellectu. ¶ 3ª difficultas est. qualiter est saluabile fortunā eē cāꝫ p accn̄s respectu effectus fortuiti cū ponat̄ cā necessaria effect⁹ fortuiti: ꝛ cum cā totali ipsius effect⁹ fortuiti posita necessario ponatur effect⁹ fortuit⁹. ¶ Ad hoc dr̄ ꝙ fortuna est cā p accn̄s capiēdo p accn̄s ꝓ cā nō ītendēte effectū ꝛ nō ꝓ cā ad quā ɔtigēter seq̄tur effect⁹ seu q̄ nō posita nō min⁹ seq̄ret̄ effect⁹ cuiusmodi causa est musica respectu domus in edificatore

Conclusio responsalis. Fatū nō īponit necessitatē rebus fatatis. patet hec conclusio ex dictis in primo notabili.

Primo dubitatur vtrum sint quattuor cause. Pro solutione dubij supponēdum est ꝙ iste quintus tractatus in q̄ phs ostendit ꝙ ad physicum pertinet determinare d̄ causis ꝛ per quālibet earū demonstrare. diuidit̄ in tres partes. In prima ostendit hāc cōclusiōez. tm̄ sunt quattuor cause. ꝓbat. q2 tot sūt cause q̄t pn̄t rn̄deri debite ad questionē factā ꝓpter qd. ꝛ nō plures: cū ꝓpter qd sit quesitiuū cause adeq̄tū. sꝫ quadruplr̄ rn̄detur debite ad q̄ōnē propter quid ꝛ non pluribus modis: ergo quattuor tātū sunt cause. ꝓbat minorē. primo de efficiente. vt pp quid certauerint. Rn̄detur. q2 furati sūt. 2º de causa finali. vt pp quid certant. vt domient. ꝛ sic patet solutio:

Secundo dubitatur. Utrū phs habeat considerare quattuor causas. Pro solutione dubij supponendū ē ꝙ phs in 2ª parte huius tractatus ītendit talē conclusionez. Physic⁹ hꝫ considerare mām ꝛ formā vt supi⁹ ꝓbatum ē. ergo hꝫ ɔsiderare finē ꝛ efficientē. pꝫ ɔn̄a. q2 multotiens forma ꝛ finis coīcidūt in eodē numero. ꝛ efficiēs coīcidit cū alijs in eadē specie. hō. n. generat hoīem. 2ª rō. physic⁹ hꝫ cōsiderare mouentia mota. ergo ꝛ quattuor cās. pꝫ antecedēs. q2 mouentia nō mota nō sunt physice cōsiderationis simplr̄ cum nō habeāt in se motū neqꝫ ꝓnª sui motus. q2 lꝫ sint mouentia. tn̄ nō sūt mobilia Et subdit primo ꝙ tria sunt negocia. primum ē circa īmobile. aliud est circa mobile īcorruptiuū ꝛ 3ᵐ circa mobile corruptibile. 2º sꝫdit ꝙ duplicia sunt mouētia. quedā eni sūt mouētia mota: ꝛ ista sunt physica. quedā aūt sūt mouētia nō mota. ꝛ ista non sunt phīca. 3ª rō hꝫ duas ptes. Prima probat ꝙ philosophus habet cōsiderare materiam formam ꝛ efficiētez. q2 phs hꝫ cōsiderare de generatiōe in qua ē necessarium efficiens disponēs māꝫ. 2º ē necessaria mā substans forme ꝛ 3º forma cui substat. 2ª pars huius rōnis probat̄ dupliciter. ꝓ q2 phicus habet cōsiderare de fine. pꝫ. q2 hꝫ considerare de forma. ergo ꝛ de fine. pꝫ ɔn̄a. q2 finis est aliquid qō est forma. 2º physicus habet considerare de natura. ergo ꝛ de fine. patet ɔn̄a. q2 finis ē grā cuius natura agit.

Tertio dubitatur. Utꝝ phs habeat demōstrare p q̄ttuor causas. Pro solutione dubij supponēdum est ꝙ philosophus in tertia parte huius tractatus intendit talem conclusionem. Phs habet p quattuor causas demonstrare. hoc declarat sic. q2 p formā demōstrat effectum necessarij sequi. ꝛ per materiam demonstrat effectum necessarium sequi vt in pluribus. Ex hoc patet solutio ad dubiū.

Rationes autem in oppositum soluunt̄ ex dictis supra.

q **Ueritur** nono. Utꝝ materia sit pars q̄ditatis ꝛ specifice rei naturalis. Et arguitur ꝙ nō Primo. oē cōpᵐ ex materia ꝛ forma ē p se generabile ꝛ corruptibile: sꝫ q̄ditas rei nālis nō ē p se generabilis ꝛ corruptibilis. ergo q̄ditas rei nālis nō est composita ex mā ꝛ forma. ꝛ p ɔn̄s mā non est ps eius. maior pꝫ. q2 ibi ꝓdicatur ꝓpa passio de subō suo vel de diffinitiōe subiecti primi. 2º sic. mā de se ē icōicabilis. ergo nō est ps q̄dita

tis rei nãlis:p3 añs p ph3 i de celo.dicētē.cū dico celū dico fōmā.cū dico h celū dico mā3.℄ 3°.sic.oē vl'e ē forma simplex.qditas rei nãlis est qōdā vl'e.ğ est forma simplex.τ p oñs seqtur ꝙ mā non est pars ei⁹.p3 maior.q2 oīs coicabilitas est a forma.℄ Jn oppositū arguiť auctoritate phi i fine huius tractatus dicentis.sunt enim in diffinitione quedā partes sicut materia.vbi primo.

Sciendum p declaratiōe ťminoꝝ qōnis ꝙ hic ponēde sunt alique distictōes.q̄ꝝ pma ē.mā tripl'r accipiť sicut forma.forma.n.vno mō est altera ps ɔpositi mā3 iformās:τ sic dr forma ptis cui opponiť mā q̄ ē altera ps cōpositi informata p formā.alio mō capiť forma p qditate vl'i.τ sic dr forma toti⁹ sic humanitas cui opponiť mā capta p dfia idiuiduali.3° mō sumiť forma ꝙ ē idē qō qō qd est.τ sic diffō τ q̄libet ps diffinitōis dr forma cui opponiť mā capta p diffinito vel p eo qō nō est ps rei diffinite.hic aūt sumiť mā 4° mō.s.p altera pte cōpositi.τ capiť hic qditas rei nãlis p aliq̄ nā vl'i essentialr τ qditatiue p̄dicabili de aliq̄ corpe nãli.℄ 2ª distictio.duplex ē mā.q̄dā est vl'is.s.illa q̄ est icōtracta p dfia3 idiuidualem.aut p aliqō posteri⁹ cuiusmodi ē mā capta p qditate materie precisa a dfia idiuiduali τ ab exñtia.alia ē mā pticularis.q̄ v3 est ɔcta p dfia3 idiuidualē vel exñtiā vel accidētia idiuiduātia.℄ 3ª distictio.triplices sūt pprietates phicales.q̄dā.n.sūt q̄ sūt passiones reꝝ nãliū.alie sūt pncipiatiue q̄ sť pncipia reꝝ nãliū.alie sūt pncipiate τ cōposite cuiusmodi ē corpus nãle.τ q̄libet ps ei⁹ subiua.τ h mō sumiť hic res nãlis.℄ 4ª distictio.triplices sūt res nãles qditatē hñtes.q̄dā.n.hñt qditatē p se pmo.sic sūt qditates reꝝ nãliū p̄scidētes ab oī heceitate τ a q̄libet posteriori.alie sūt qditates ɔcte p̄cise p dfia3 idiuidualē.alie sūt q̄ hñt qditatē.non tñ pmo p se sed p accñs.sicut idiuidua illaꝝ quiditatū ex natura vel indiuidua includentia accidentia.

Secundo sciēdū ꝙ sext⁹ tractat⁹ in quo phs oñdit ꝙ nā agit ppter finē τ ex pte cui⁹ sumiť necitas i naturalibus diuidiť i tres ptes.℄ Jn pma.n.ponit opinionē antiquoꝝ ponētiū ꝙ nā nō agit pp finē τ ē hec.Antiq dixerūt nā3 agere ex necitate materie τ q̄tuor q̄litatū elemētoꝝ.τ si assignauerūt aliq̄ aliā cā3 eā dimiserūt de ea nō tractādo.h pbant duob⁹ exēplis.quoꝝ pmū ē.Juppiter pluit nō vt frumētū augmenteť.s3 ex necessitate materie.ergo nā nō agit pp finē s3 necessitate materie.añs pbāt p pma pte.q2 accidit ꝙ frumētū pp pluuiā salueť.aliqñ.n.pp pluuiā pdiť τ putrefit.2ᵐ ptē pbant.q2 aquā sursū ductā o3 ɔgelari.τ ɔgelatā seu ɔdensatā τ liq̄factā nec̄e est descendere.2ᵐ exēplū est de ptib⁹ aīalis.q2 dentes oriūtur ex necitate materie.l3.n.anteriores sint vtiles ad scindēdum:τ maxillares ad bñ ɔterēdū:h tñ nō fit pp aliquē finem:s3 ex necessitate materie.℄ Ponūt etiā 3ᵐ exēplū.s.ꝙ nā nō facit bouigenas τ viperigenas ppter aliquē finē.sed ex necitate materie.℄ Jn 2ª pte phs ponit hāc cōclusionē.nā agit ppter finē.pbat phs q̄nq3 rōnib⁹.Prima.q̄cūq3 fiūt:fiūt aut a casu.aut ppter hoc.sed illa q̄ fiūt a natura nō fiūt a casu.ergo fiūt ppter hoc.minorē pbat pmo rōne.q2 ea q̄ fiūt a natura fiūt semp vel frequēter.nō aūt ea q̄ fiūt a casu.2° pbat exēplo.q2 nō pluit a casu i hyeme s3 forte sub cane.nec fit calidū a casu sub cane s3 forte in hyeme.2ª rō.vnūqōq3 agiť eo mō quo natū ē agi.sed q̄cq̄d fit a natura natū ē agi pp finē.ğ oē qō fit a nā agiť ppter finē.maiorē pbat.q2 si dom⁹ fieret a nā eo° fieret sicut ab arte.q2 sic nata ē fieri.3ª rō.ars agit pp finē.ğ τ nā.p3 ɔña.q2 ars aliq̄ pficit q̄ nā nō pōt operari.τ i alijs ars imitať naturā.4ª.aīalia que non agunt arte neq3 ɔsilio neq3 deliberatōe.τ cetera animātia agunt ppter finē.igiť τ natura.p3 añs.q2 aranea facit telā.τ formice puisionē τ hirūdo nidū.τ folia fiūt ppter coopimentū fructuū.τ radices sūt deorsū cā vegetādi τ nō sursū.℄ 5ª rō.natura agit ppter formā.igiť τ pp finē.p3 ɔña.q2 forma τ finis idē sūt.añs pbat.q2 q̄dā nā ē mā et q̄dā forª.℄ Jn 3ª pte pōit tria motiua ātiquoꝝ τ ea soluit.℄ Priᵐ ē.i actōib⁹ nature ɔtigit pctm̄ τ mōstꝝ.ğ nā nō agit pp finē.Cōtra istō phs ponit talē cōclusionē.Jncōueniēs ē ponere naturā nō agere pp finē ppter qō i actōe ei⁹ ɔtigūt mōstra.pbat phus q̄nq3 rōnib⁹.pma.q2 ars agit ppť finē.τ tñ i opationib⁹ artis contigūt pctā.grāmaticus.n.nō recte scripsit.τ medic⁹ aliqñ nō recta potiōe potauit.ğ sil'r ē i nā.2ª rō.bñ seqť.i nā ɔtigūt mōstra.ergo nā agit ppter finē.mōstra.n.sūt pctā illi⁹ ppter quod aliqd ē.3ª rō.vbi ē debitus modus pcedēdi ibi est aliqs finis.s3 i nā pducēte mōstra ē debit⁹ τ determinat⁹ modus pcedēdi igiť in ea ē aliqs finis.pbat minorē.q2 qñ natura pducit bouigenas primo pducit semē τ postea ip3 disponit.4ª rō.si natura producēs mōstra nō ageret ppter finē sequereť ꝙ i plātis deberēt eē bouigene τ viperigene.5ª ratio.semina fiūt ppť finē.ergo τ actiones nature.p3 añs.q2 alias ex

quolꝫ seie idifferenter posset fieri quodlꝫ. zᵐ motiuū. si natura ageret ꝑpter finē sequeretᷣ ꝙ ea q̄ fiunt propter finem fierēt a casu. Soluit philosophus negādo ꝯn̄aꝫ. qꝛ q̄ fiūt a natura n̄ fiūt a casu qꝛ fiūt sp̄ eodē mō ꝛ silr̄ nisi aliqd īpediat. 3ᵐ motiuū. nā nō deliberat a fine. g̊ nō agit pp̄ finē. soluit ph̄s negādo ꝯn̄aꝫ. qꝛ ars multotiēs agit pp̄ finez non deliberādo de fine. pꝫ de citaredo.

Tertio sciēdū ꝙ circa hunc textū īcidunt tres difficultates. Prima est. qd est mōstrū. rn̄detᷣ ꝙ ē q̄dā difformitas entibꝰ nālibus adueniēs. vt ī paucioribꝰ repugnās ei ex nā sue spēi. ¶ zᵃ difficultas. q̊t modis cōtigit fieri mōstrū. Ad h̄ rn̄det Albtꝰ ꝙ q̄tuor modis. p̄mo mō pp̄ defectū vel diminutionē matie. ꝛ h̄ triplr̄ vł ꝫ q̄titatē magnitudinis vel ꝫ q̄titatē numeralē vel ꝫ vtrūqꝫ. z° mō fit mōstrū pp̄ sup̄fluitatē matie. ꝛ h̄ triplr̄ silr̄ mō p̄dicto. 3° fit mōstrū ꝑpt̄ īproportionē q̄litatū scđaꝝ vt pp̄ nimiā maciē vł pīguedinē. 4° mō fit mōstrū ex parte cōtinētis ꝛ matricis. ¶ 3ᵃ difficultas. vtꝝ natura ꝓducens monstrū intēdat monstrū. Pro solutione ponuntur due suppositiones ꝛ due distinctiones. Prima distinctio. monstrum capitur tripliciter. vno modo. materialiter pro subtracto vel denominato. ꝛ sic monstrum est aliquod suppositum cui aliq̄ difformitas iest ex p̄te matie repugnās nē sue spēi vt hō cū sex digitis. alio mō sūitᷣ mōstꝝ formalr̄. s. ꝓ significato vł rōe formali a q̄ mōstꝝ dr̄ mōstꝝ: ꝛ sic ē ipa mōstruositas siue difformitas. ¶ zᵃ distictio. duplex ē nā. s. vl̄is siue nāł q̄ ꝓducit effectꝰ spē dr̄ntes. sic p̄ma cā ꝛ celū. alia est natura p̄ticularis q̄ ꝓduc̄ effectꝰ eiusdē spēi. vt hō vel forma hōis. Pria suppositio. natura vl̄is ꝓduc̄ oēꝫ effectū p̄ quē pōt cōs̄uare eē specificū alicuiꝰ spēi. zᵃ suppō. pria cā ꝛ cete nē vl̄es nihil ꝓducūt p̄ter itētionē. qꝛ quēlꝫ effectū itēdūt sꝫ cā p̄ticularis multa ꝓduc̄ p̄ter itētionē. qꝛ mł totiēs cāt effectū nō intētū. Ex his dr̄ p̊ ꝙ natura vl̄is ītedit mōstꝝ vtroqꝫ mō captū. z° ꝙ natura p̄ticularis leue ītedit mōstꝝ ꝓ sbtracto. n̄ aūt ipaꝫ mōstruositatē seu mōstꝝ formalr̄ captū.

Conclusio respōsalis. Matia ē p̄s q̄ditatis rei naturał. pꝫ. qꝛ si nō h̄ eēt marie eo ꝙ īdiuiduū addit matiā vl̄ q̄ditatē. sꝫ h̄ ē ipoŀe. qꝛ tc̄ illa q̄ditas d̄ illo īdiuiduo p̄dicari nō posset p̄dicatiōe ꝯn̄te h̄ ē h̄. qꝛ subꝫ importaret aliqd reale q̄d nō iportaret p̄ p̄dicatuꝫ.

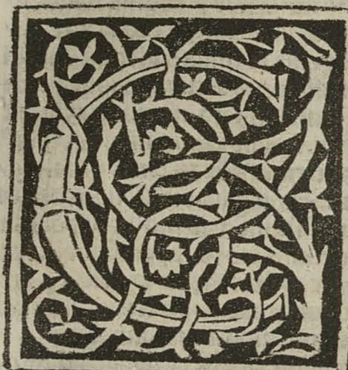
Primo dubitatᷣ. Utꝝ necessitas ī rebus naturalibꝰ sumatᷣ ex p̄te matie. ꝓ solutōe supponēdū ē ꝙ ph̄s ī vltio ca° huiꝰ vltimi tractatꝰ on̄dit ex p̄te cuiꝰ sumitᷣ necessitas ī rebꝰ naturalibꝰ. ꝛ diuiditᷣ ī tres p̄tes. In p̄ma ponit opionē antiquoꝝ q̄ ē hec. Necessitas ī rebꝰ naturalibꝰ sumitᷣ ex p̄te matie. ꝓbant sic: qꝛ artificialia fiūt ex necessitate materie. ergo ꝛ naturalia. pꝫ antecedens. qꝛ ī cōpositiōe domꝰ fūdamēta q̄ sūt g̃uia ponūtur deorsū: ꝛ terra. i. paries pōitᷣ sursū. ꝛ ligna q̄ sūt leuissima eminēt super his. ꝛ hoc nō ē nisi ex necessitate materie. ergo artificialia fiūt ex necessitate materie. ꝛ qꝛ istā opionē postea reprobat ph̄s. iō rn̄detur ad dubiū ꝙ necessitas nō sūitᷣ ex p̄te mē. qꝛ matia d̄ se ē indifferens. i. indeterminata ad quēcūqꝫ effectum.

Secundo dubitatur. Utrum necessitas ī naturalibꝰ sumatur ex parte finis. Pro solutiōe supponēduꝫ ē ꝙ ph̄s in zᵃ p̄te huius capituli intendit talem conclusionem. Necessitas in rebꝰ naturalibus sumitur ex parte finis. q̄uis necessario requiratur materia. probat dupliciter. p̄mo qꝛ in artificialibus necessitas sumitur ex p̄te finis. ergo ꝛ ī naturalibus. ātecedēs pꝫ. qꝛ ad hoc ꝙ fiat serra lꝫ nec̄io requiratur ferꝝ tn̄ necessitas. i. dispositio serre non est ex necessitate materie sꝫ ex p̄te finis. finis. n. serre est diuidere dura ꝑpter quod debet esse ferrea ꝛ dentata. ¶ zᵃ ratio. sicut se habꝫ p̄ncipiuꝫ ī demōstrabilibus ita se habet finis in naturalibus. sꝫ ī demōtialibꝰ necessitas conclusionis sumitᷣ ex parte p̄ncipij. ergo in naturalibꝰ necessitas sumitᷣ ex parte finis. ꝓbat minorē. qꝛ necessitas huius cōclusiōis triāgulus hꝫ tres sumitᷣ ex necessitate p̄ncipioꝝ per q̄ demōstratur. ex hoc pꝫ solutio ad dubium

Tertio dubitatᷣ. Utꝝ necessitas p̄ncipioꝝ similr̄ se hēat ad necessitatē cōclusionis sicut necessitas finis ad necessitatez sui effectus. Pro solōe supponendū est ꝙ. p. in vltia p̄te huiꝰ capituli cōparat necessitatē p̄ncipioꝝ in demōstrabilibꝰ ad necessitatē finis ī naturalibꝰ. qꝛ finis ī naturalibꝰ est p̄ncipiū actiōis ꝛ ꝓductiōis reꝝ nāliū. sꝫ p̄nᵃ ī demonstratiuis faciūt cognoscere ꝯclusiōeꝫ demōstratione pp̄ qd: finis ēt ī naturalibus facit cognoscere effectuꝫ. hoc ꝓbat qꝛ res naturales diffiniūtᷣ p̄ finē. ergo finis facit eas scire pp̄ qd. an̄s ꝓbat qꝛ res naturales diffiniūtᷣ p̄ formā. In diffinitiōe eni ponitᷣ q̄dā p̄s vt forma ꝛ quedā vt materia. ꝛ p̄ hoc pꝫ solutio ad dubium.

Ad rationes ante oppositū. ad p̄mam dr̄ ꝙ quiditas rei naturalis ē p̄ se gn̄abilis ꝛ corruptibilis. sꝫ gn̄abile ꝛ cor-

ruptibile sūt q̄ditates passiōabiles aptitudinales gnatiōes ꝛ corruptiōes ipoꝛtātes. si aūt sint predicata accidētalia potentialiū generationē ꝛ corruptionem ipoꝛtantia tales q̄ditates nō sūt ꝑ se generabiles ꝛ corruptibiles. ❡ Ad secūdā dicitur negando aṅs. Ad ꝓbatiōez dicit̄ p̄mo q̄ phs loquit̄ disputatiue. vel q̄ ibi capit materiam ꝑ differentia indiuiduali. Ad probationē maioris tertie rōis dr̄ q̄ oīs q̄ditas est for⁴ toti⁹ sꝫ illa nō est forma simplex. ꝫ. ꝛ hec de scdo libro phicorum.

Circa initiū tertij libri physicorū q̄rit̄ p̄mo Utꝝ ignorato motu nece sit ignorare nām. Arguit̄ primo q̄ n̄ q̄ꝛ ignorare motū ē ɔtigēs ignorata ntura Igit̄ ignorato motu n̄ ē necesse ignorare naturam. aṅcedens patet. quia ignorare naturam ē simpliciter contingens. ꝫ nullo accn̄e posito pōt fieri necessa^m. ❡ Arguit̄ 2° sic. ignorato accn̄te n̄ ē nec̄e ignorare subꝫ. ꝫ ignorato motu n̄ ē nec̄e ignorare naturā. tꝫ ɔn̄a q̄ꝛ mot⁹ ē accn̄s. ꝛ natura ē suba cū sit materia ꝛ forma. ❡ Arguitur 3° sic. ignorato effcū n̄ ē nec̄e ignorare cāꝫ. ꝫ ignorato motu n̄ ē nec̄e ignorar̄ nāꝫ. tꝫ ɔn̄a q̄ꝛ nā ē cā mot⁹ In oppositum est phs. ❡ In questiōe erunt tres articuli. ❡ Quantum ad primum.

Primo sciēdū ē ꝑ declaratiōe difficultatis q̄ r^a talis ponēda ē logicalis: q̄ncūq̄ i aṅte alicui⁹ hipotece ɔditional̄ pōit̄ necessariū tal̄ē distiguēda eo q̄ ly nec̄e pōt dicere necessitatē ɔn̄tis vl̄ necessitatē ɔn̄e. Ex h̄ seq̄t̄ q̄ ista necessario ē distiguēda si mot⁹ ignorat̄ nec̄io ignorat̄ natura. q̄ꝛ si ly nec̄io dicat nec̄itatez ɔn̄e ipa ē nec̄ia. Ista. n. ē necessaria. motus ignorat̄ ꝫ natura ignorat̄. sꝫ si ly necessario dicat necessitatē ɔn̄tis sic ē falsa q̄ꝛ istud ɔn̄s ē simpl̄r cōtigens. sortes ignorat naturā vel natura ignorat̄ a sorte Sꝫ ꝑ solōne difficultatis tacte i 2° ar° ponit̄ tal̄ suppō q̄ forma grauis natur̄r p̄ncipiat motū. iō ipi⁹ forme natural̄r p̄ncipiātis ad ipꝫ motū natural̄r p̄ncipiatū ē vna res. quā vocam⁹ naturalitatē cui⁹ cōcretū ē natura ꝛ tale cōcretū ꝑsonal̄r sū ptū supponit ꝑ fūdamēto siue ꝑ subo illi⁹ relatōnis. s. ꝑ materia vl̄ for⁴. Ex hoc seq̄t̄ q̄ natura n̄ ē suba nisi ꝑ p̄dicatiōez materialē subi de accn̄e. 2° seq̄t̄ q̄ natura q̄ditatiue ꝛ eēntial̄r ē ad aliq̄. 3° seq̄t̄ q̄ ipossibile ē cognoscē naturā ignorato motu. q̄ꝛ natura significat relatiōez. s. naturalitatem q̄ fūdat̄ i entitate materie vel forme ꝛ t̄minat̄ ad ētitatē motus. sꝫ ipossibile ē cognoscere relatiōez ignorato terio illi⁹ relatōis. Alie difficultates incidētes circa ti^m ɔclōnis patebūt in 3° notabili.

Secundo sciēdū ē q̄ iste terti⁹ liber physicoꝝ i q̄ phs determinat ō quibusdā naturalib⁹ passiōib⁹ diuidit̄ i duos tractat⁹. In p̄mo determinat ō motu ꝛ diuidit̄ i tria capitula. In p̄. n. oñdit aliq̄ ō q̄b⁹ hꝫ cōsiderare phicus ꝛ itēdit q̄ttuoꝛ cōclusiōes. q̄ꝝ p̄ma ē. phicus hꝫ cōsiderare ō motu. q̄ꝛ phic⁹ hꝫ considerare de natura. ꝫ et ō motu. quā ꝓbat. q̄ꝛ ig̃rato motu necesse ē ignorare naturā. h̄ ꝓbat q̄ꝛ natura ē p̄ncipiū mot⁹. ❡ Scd̄a cōclusio. physic⁹ hꝫ cōsiderare de infinito. ꝓbat q̄ꝛ phisic⁹ hꝫ cōsiderare de motu. ergo ꝛ de cōtinuo. ꝛ vltra physic⁹ hꝫ cōsiderare de cōtinuo. ergo ꝛ de infinito. pꝫ ɔn̄a q̄ꝛ in diffinitiōe cōtinui ponit̄ infinitū. Cōtinuū eni ē q̄d est diuisibile i infinitū. ❡ 3^a ɔ. physic⁹ hꝫ cōsiderare de vacuo de loco ꝛ tp̄e. ꝓbat q̄ꝛ physic⁹ hꝫ cōsiderare de motu. ergo ꝛ de loco vacuo ꝛ tp̄e. tenet ɔn̄a q̄ꝛ ipossibie ē motū fieri sine loco vacuo ꝛ tēpore. ❡ 4^a ɔ. phic⁹ hꝫ cōsiderare de istis q̄n̄q̄ p̄us q̄̄ de q̄busc̄ūq̄ alijs. ꝓbat. q̄ꝛ oīa hec sc̄ natura lib⁹ coīa ꝫ phic⁹ hꝫ p̄us determiare de ipis. ꝓbat consequentiam. quia posterior est ō proprijs speculatio ea que est de comunibus. vbi.

Tertio sciēdū q̄ circa hūc textū incidunt tres difficultates. q̄ꝝ p̄ma ē. vtrū iste ɔditōales sint nec̄ie. si mot⁹ ig̃rat̄ nā ignorat̄ Et si ignoratur nā ꝛ mot⁹ ignorat̄. Pro solōe ponūtur due regule logicales. quaꝝ p̄ma ē. oīs terminus coīs sequēs illō verbū ignoro ab eo rect⁹ supponit cōfuse distributiue rōne negatiōis i eo icluse. valꝫ. n. tm̄ ignoro sic nō cognosco. Ex h̄ sequtur q̄ ista ignoro hoiem tm̄ valet sic ista. nullū hoīez cognosco. 2^a regula. oīs ter min⁹ coīs seq̄ns istud v̄bū ignoro ꝛ cetera v̄ba actū aīe iteriorem significātia ab eis rect⁹ appellat formā. sēsus eni istius cognosco patrē ē iste. cognosco patrē rōne patris. i. sub rōne qua genuit filiū. Ex hoc sequit̄ q̄ sēsus isti⁹ cognosco naturā ē iste. cognosco materiā vel formā sub ea rōne q̄ ē natural̄r p̄n^m motus. ꝛ sic pꝫ solutio difficultatis. ❡ 2ª difficultas

est vtꝝ ignorata natura necesse sit ignorare motũ. Pro solutiõe difficultatis sit ista suppõ. Quãuis motus sit terminus illi⁹ relatiõis q̃ est naturalitas: tñ motus nõ est correlatiuũ nature. q: relatio ñ terminat̃ ad correlationẽ oppositã. ſ3 ad fundamentũ opposite correlatiõis. 2ᵒ supponit̃ ꝙ correlatiuũ nature qđ ẽ naturale denoĩatiue pdicat̃ de motu sicut relatio de fũdamento: Ex hoc sequitur ꝙ ista ẽ denoĩatiua. motus ẽ naturalis. 2ᵒ sequitur ꝙ naturale vel naturatũ nõ possũt cognosci ignorata nã cum cognito vno relatiuoꝝ cognoscatur ⁊ reliquũ. 3ᵒ seq̃t̃ ꝙ sic materia ⁊ forma q̃ sũt fũdamẽta hui⁹ relatiõis q̃ est naturalitas: possint cognosci sine motu ⁊ sine naturali vel naturato ita motus q ẽ fũdamẽtũ correlatiõis oppositе põt cognosci sine natura. ⸿ 3ᵃ difficultas est. vtꝝ motus sit de genere ɔtinuoꝝ. Pro solutõne ponit̃ hec distinctio. motũ eẽ cõtinuũ põt intelligi dupl'r. vno mõ eẽntialr̃ ⁊ q̃ditatiue vt sit sensus ꝙ mot⁹ ẽ spẽs q̃titatis cõtinue. ⁊ sic mot⁹ ñ ẽ de gñe cõtinuoꝝ. alio mõ đnoĩatiue sic suba đr cõtinua. ⁊ h̃ 2ᵒᵒ mot⁹ est đ gñe ɔtinuoꝝ. ñ ãt pᵒᵒ ⁊ h̃ de pᵒ aticl'o. Quãtũ ad 2ᵐ articl'3 ponitur talis.

Conclusio Rñsal'. Ignorato motu necesse ẽ ignorare naturã3. ⁊ h̃ ñ ly necesse dicat necessitatẽ ɔñie. ɔña p3. q: mot⁹ ẽ de diffinitiõe nature. ergo necessario ñ ignoret̃ motus sequit̃ necessario ignorare naturam.

Primo Dubitat̃. Utꝝ tot sint spẽs motus quot sũt spẽs entis. Pro solutiõe ponẽdũ est ꝙ phs in hoc scđo ca⁹ in quo đterminat đ motu diuidit̃ i tres ptes. In pᵃ põit quasdã suppõnes ⁊ diuidit̃ in tres ptes. In pria põit tres diuisiones ẽtis q̃ꝝ pᵃ est. entiũ aliđ ẽ solũ endelechia. i. act⁹. aliud vo poᵃ. 2ᵃ diuisio. entiũ aliđ ẽ h̃ aliq̃d. i. suba. aliđ q̃tũ. aliud ẽ aliqđ alioꝝ pdicamẽtoꝝ entis. 3ᵃ diuisio eoꝝ q̃ sũt ad aliq̃d. aliud est p supabũdantiã ⁊ đfectũ. ſm supabũdãtiã vt duplũ. ſm defectũ vt dimidiũ. aliud ãt ſm actiuum ⁊ passiuũ. ⁊ vl'r ſm motiuum ⁊ mobile. moti^m. n. mobil' moti^m ẽ. mobile motiui mobile. ⸿ In 2ᵃ pte itendit phs duas cõclusiones. q̃ꝝ prima ẽ. motus ñ ẽ pter res. x. pdicamẽtoꝝ. pbat. q: q̃cq̃d mutat̃. aut mutat̃ ſ3 subã3. aut ſm qualitatẽ3 aut ſ3 q̃titatẽ. aut ſm locũ. igit̃ mot⁹ nõ ẽ pter res decẽ pdicamẽtoꝝ seu generũ. 2ᵃ ɔ̃. ꝙ nõ est aliq̃d cõe vniuocũ in his. x. generib⁹ in quo p̃cise reponat̃ motus. p3. q: nec est hoc aliq̃d. neq3 q̃tũ. neq3 q̃le. nec aliqđ alioꝝ pdicamentoꝝ. ⸿ In 3ᵃ parte ponit tale3 cõclusionẽ. Unusq̃sq3 istoꝝ motuũ hab3 duos terminos. pbat inductiõe. q: motus q est h̃ aliq̃d h3 vnũ terminũ q vocat̃ forma. ⁊ alteꝝ q vocatur puatio. ⁊ motus ſ3 q̃litatẽ h3 vnũ terminũ q est albũ. ⁊ vnũ terminũ q ẽ nigrũ: ⁊ motus ſ3 q̃titatẽ h3 vnũ terminũ q ẽ pfectũ. ⁊ alterũ q est ipfectũ. ⁊ loci mutatio h3 vnũ terminũ q est sursũ ⁊ aliũ q est deorsũ. p3 i motu grauis ⁊ leuis. Ex h̃ infert ꝙ loci mutationis ⁊ motus tot sunt spẽs q̃t ⁊ entis acquisibilis spẽ per motum.

Secundo Dubitat̃ vtꝝ tres diuisiões entis supius posite sint sufficientes. p solutione supponẽdũ ꝙ potẽtia nõ ẽ differentia cõueniẽs enti illimitato. ideo oẽ ens illimitatũ ẽ i actu. ⁊ est purus actus. ſ3 ens in potentia conuenit solũ enti limitato in quo etia3 iuenit̃ ens i actu. forma. n. q̃ ẽ ens illimitatũ ẽ act⁹ pur⁹ iđ ista diuisio đ3 attribui q̃ditati entis vl' saltẽ q̃ditati ẽtis limitati. S3 p pma diuisione sit hec distictio. actus dupl'r sumit̃. vno mõ vt opponitur potẽtie subiectiue. alio mõ vt opponit̃ potẽtie obiectiue. isto mõ nõ capit̃ hic. ſ3 primo mõ. ſ3 p tertia diuisione dicitur ꝙ alij modi relatiuorum reducuntur ad primum modum relatiuorum.

Tertio Dubitat̃. vtꝝ sit saluabile q̃ditate3 mot⁹ eẽ vniuocã ad q̃ditates suaꝝ spẽꝝ. Ad du^m rñdet̃ ꝙ sic. qđ pbat̃ duab⁹ rõnib⁹ đ mõstratiuis scotizãtiũ. q̃ꝝ pria ẽ hec. Q̃ncũq3 itellect⁹ ẽ cert⁹ đ vno ɔceptu ⁊ dubi⁹ đ duob⁹. cõcept⁹ đ q̃ ẽ cert⁹ ẽ ali⁹ ab his đ q̃b⁹ ẽ dubi⁹. ſ3 aliq̃s itellect⁹ ẽ cert⁹ ꝙ motus pdicat̃ đ aliq̃. puta đ rarefactiõe. ⁊ tñ ẽ dubi⁹ vtꝝ q̃ditas augmẽtatiõnis vel q̃ditas mot⁹ local' pdicet̃ de ea vel ẽt q̃ditas diminutiõis. q ẽ ali⁹ ɔcept⁹ siue alia quiditas cõceptibilis significata p motũ a q̃ditatib⁹ significatis p spẽs mot⁹. ⸿ 2ᵃ rõ. plus rl'r ɔueniũt due q̃ditates duoꝝ motuũ q̃ vna q̃ditas mot⁹ q̃ etis: ſ3 illđ real'r nõ ẽ aliud q̃ q̃ditas mot⁹. ergo ẽ ponenda q̃ditas motus vniuoca oĩb⁹ spẽb⁹ motus.

Rationes Ante oppositum soluũtur ex dictis in precedentibus.

q **Queritur** 2ᵒ. Utrum motus sit entitas respectiua en titate mouentis mobilis forme fluentis fluxus ⁊ t̃mini ad quẽ rl'r ⁊ eẽntialiter distincta. Arguitur pᵒ ꝙ nõ. quia mot⁹ vl' est entitas simplex vel composita. si simplex. ergo non est ens successiuum. quia de ratione successiui est habere partes quibus repugnat esse simul. non composita. quia quelibet pars eius aut est preterita aut futura. ergo quelibet pars eius

eſt nō ens. ⁊ p ꝯn̄s mot⁹ eēt nō ens. ⁋ 2. ſic. mot⁹ ē de gn̄e abſolutoꝝ. g̊ nō ē entitas reſpectiua. ꝓbat᷑ an̄s p ꝯmētatorē dicētē. neceſſe ē vt mot⁹ ad ſubāʒ ſit ī gn̄e ſube. ⁊ mot⁹ ad q̄ntitatē ſit de gn̄e q̄ntitatis. ⁊ ſil'r de motu q̄ ē ī vbi ⁊ q̄litate. ⁋ 3. ſic. mot⁹ ē forma ad quā tēdit mobile. igit᷑ nō ē entitas diſticta ab oīb⁹ illis. an̄s pʒ p cōmētatorē dicenteʒ ꝙ ille modus q̄ dicit motū eē formā diminutā ē verior. ⁊ ille q̄ dicit motū eē illā viā ad illā formā ē famoſior. ⁋ Jn oppoſitū eſt Ari. motus eſt entitas ſucceſſiua denominans aliq̄d p reſpectū ad aliud. igit᷑ ē entitas reſpectiua ab oī entitate ꝑmanēte ⁊ abſoluta realiter diſtincta.

Primo Sciēdū ꝙ in hac. q. ſūt ſeptē t̄mini declarādi. ⁋ Prim⁹ ē entitas relatiua cui⁹ eē ē ad aliud. ⁋ 2⁹ ē entitas mouētis. q̄ ē ꝑn^m vn̄ mot⁹. ⁋ 3⁹ ē entitas mobilis que ē ſubm mot⁹. ⁋ 4⁹ ē entitas forme fluētis q̄ eſt forma ſucceſſiue ⁊ ꝑtibil'r acq̄ſita ī mobili. ⁋ 5⁹ ē flux⁹ q̄ eſt ſucceſſio a q̄ vna ꝑs d'r formal'r alteri ſuccedere q̄ nō eſt aliud q̄ʒ relatio ꝑoritatis naturalis ꝑtis ꝑoris ad ꝑtē poſteriorē. vel ē relatio poſterioritatis ꝑtis poſterioris ad partē ꝑorē. ⁋ 6⁹ t̄min⁹ eſt t̄min⁹ ad queʒ q̄ iferi⁹ declarabit᷑. ⁋ 7⁹ termin⁹ eſt mot⁹. ꝓ cui⁹ declaratōe ponitur vna ſuppō ⁊ vna diſtictio. Suppō ſit hec. Jn oī motu ꝯcurrūt ſex entitates. ſ. mouens. mobile. forme fluēs. flux⁹ forme. relatio mobil' ſiue moti ad mouēs. ⁊ relō mouētis ad mobile. Diſtictio eſt hec. mot⁹ ſumit᷑ dupl'r. vno mō māl'r ⁊ ſic ē ipa forma fluēs. alio mō formal'r ⁊ ſic ē relatio moti ad mouēs. Ex h̄ ſeq̄tur p̊ ꝙ mot⁹ nō ē mouēs nec mobile. q2 mot⁹ ē accn̄s: mouēs aūt ⁊ mobile ſūt ſube. 2. ſeq̄tur ꝙ mot⁹ nō ē forma fluens ſi formal'r ſumat᷑ mot⁹. q2 forma fluēs remanet corrupto motu. 3. ſeq̄tur ꝙ mot⁹ nō ē flux⁹. q2 eēt relō itriſeca adueniēs. 4. ſeq̄tur ꝙ mot⁹ nō ē relatio mouētis ad motū. q2 tūc eēt ī mouēte ſubiue. 5. ſeq̄tur ꝙ mot⁹ ē relatio moti vel mobilis ad mouēs ⁊ talis relatio ē reſpect⁹ extriſec⁹ adueniēs de ꝑdicamēto paſſionis vt poſtea declarabitur.

Secundo Sciēdū ꝙ Ari. ī 2a ꝑte huius capl'i ponit duas diffōnes ipi⁹ mot⁹: ⁊ diuidit᷑ ī tres ꝑtes. ⁋ Jn p̊a ponit diffōnē mot⁹ q̄ ē hec. mot⁹ ē endelechia. i. act⁹ entis ī poa ſʒ ꝙ h⁹. ⁋ Jn 2a ꝓbat diffōnē mot⁹ tripl'r. Primo iductiue ⁊ exēplarit᷑. iductiue ſic. alt'atō ē act⁹ alterabili s ī q̄ntū alterabile. ⁊ augmētatio ē act⁹ augmētabilis in q̄ntū augmētabile. ⁊ diminutio ē act⁹ diminuibilis in q̄ntū diminuibile. ⁊ gn̄atio eſt act⁹ gn̄abilis in q̄ntū gn̄abile. ⁊ corruptio ē actu⁹ corruptibilis in q̄ntū corruptibile. ⁊ loci mutatio ē act⁹ loci mutabilis ī q̄ntū ē loci mutabile. 2. ꝓbat eā ꝑ ꝑticl'as. ⁊ p̊ ꝓbat ꝙ ſit act⁹: Jllud ē act⁹ ꝑ q̄d aliq̄d ē in actu. ſʒ ꝑ motū aliq̄d ē in actu. g̊ mot⁹ ē act⁹: minorē ꝓbat. q2 dicim⁹ edificabile ī q̄ntū edificabile actu edificari ꝑ edificationē. ⁊ ſil'r ē d̄ doctrinatōe medicatōe voluptatōe ⁊ de ſaltatōe de adoleſcētia. i. de augmētatōe ⁊ de ſenectute. i. d̄ diminutōe. ⁋ 2. ꝓbat ꝙ ſit act⁹ entis ī potetia. ⁊ p̊ ponit talē ſuppōnē. tripl'r aliq̄d idē eſt ī actu ⁊ ī potētia. Primo mō nō ſit. 2. mō ſit' ſʒ nō ſʒ idē vt idē eſt ī potētia calidū ⁊ actu frigidū. 3. mō ſit' ⁊ ſʒ idē vt multa q̄ agūt ⁊ patiunt᷑ a ſe iuicē. oīa. n. talia ſūt ſit' actiua ⁊ paſſiua. ex⁰ ſic. ꝓbat ꝯnē. mot⁹ eſt act⁹ mobilis ꝑhici. ſʒ oē mobile ꝑhicū eſt ī poa cū moueat ⁊ moueat᷑. g̊ mot⁹ ē act⁹ mouētis ī potētia. videt᷑ tn̄ q̄buſdā ꝙ oē mouens ſit mobile. ſʒ alibi oñdet᷑ q̄d ē q̄dā mouētiū imobile. ⁋ 3. ꝓbat ꝙ mot⁹ ſit act⁹ rei ſʒ ꝙ eſt ī poa. q2 vel ē act⁹ ei⁹ ſʒ ꝙ eſt ī poa vel ī actu. ſʒ nō eſt act⁹ ei⁹ ſʒ ꝙ ē ī actu. g̊ ē act⁹ ei⁹ ſʒ ꝙ ē ī poa. minorē ꝓbat. q2 es eſt ī actu es. ⁊ eſt ī poa ad formā ſtatue. ſʒ mot⁹ nō eſt act⁹ eris ſʒ ꝙ eſt actu es. g̊ eſt act⁹ eris ſʒ ꝙ ē ī poa ad formā ſtatue. ⁋ Coſeq̄nt᷑ remouet vnū dubiū. q2 dcm̄ ē ꝙ ideʒ eſt ī actu ⁊ ī poa. aliq̄s poſſet credē ꝙ act⁹ ⁊ poa eēnt idē. dic ꝑhs ꝙ nō ſūt idē q̄uis ſubʒ ipoꝝ ſit ideʒ. ꝓbat dupl'r. Prīo q2 act⁹ ⁊ poa ſūt magis d̄ria q̄ʒ due potētie. ſʒ due potentie nō ſūt idē. q̄uis eaꝝ ſubʒ ſit ideʒ. ꝙ due potentie h̄nt idē ſubʒ ꝓbat. q2 ideʒ eſt ī poa ad ſanitateʒ ⁊ egritudineʒ. ꝙ āt due potentie non ſint eedeʒ ꝓbat. q2 ſi poa ad ſanitateʒ eſſet idē cū poa ad egritudineʒ tūc ſanitas ⁊ egritudo eſſent eadeʒ. ⁊ h̄ ꝯmentator dic ꝙ potentie ꝯrioꝝ ſt ꝯrie. Ex his format vnā rōeʒ gn̄aleʒ q̄ eſt hec. mot⁹ eſt q̊ exn̄te imobili mobile mouet᷑. ⁊ nō ꝑus neq̄ poſteri⁹. ſʒ h̄mōi eſt act⁹ entis ī poa ſʒ ꝙ ī poa. g̊ mot⁹ ē act⁹ ētis ī poa ſʒ ꝙ ī poa. ⁋ 3. ꝓbat iſtā diffōneʒ ꝑ reprobatōem diffinitionū ātiq̊ꝝ. q2 mot⁹ n̄ eſt alteritas. ſic dicebāt antiq. nec eſt ieq̄litas. nec mot⁹ eſt nō ens ſic dicebāt alij ātiq. g̊ oʒ ꝙ motus ſit tal' q̄lis diffinit⁹ eſt. an̄s ꝓbat. q2 oēs ille diffōnes ꝯueniunt q̄eti ſic motui. antiq tn̄ diffiniebāt ſic motū. eo ꝙ credebāt motū eſſe ens idet'miatū eo ꝙ mot⁹ nō erat pur⁹ act⁹ nec pura poa. Ex h̄ iꝟfert ꝙ mot⁹ eſt act⁹ ipfect⁹ eo ꝙ eſt act⁹ tendens ad vl'tioreʒ ꝑfcōneʒ. ⁋ Jn 3a ꝑticula ponit diffōneʒ māleʒ mot⁹: ⁊ p̊ ponit taleʒ ſuppōeʒ. oē mouens ꝑhicū eſt ī poa mobile. i. aptū ad mouendū.

pbat. q2 oi mouēti phico iest imobilitas q̄ ē qes. mō cui iest imobilitas q̄ est qes illi iest mot⁹. Itē q2 oē mouēs phicū agit p ɔtactū. iō i agēdo repatit. 3° ifert diffinitionē mālē mot⁹ q̄ est hec. Motus est actus mobilis inq̄tū mobile. pbat dupl'r. Primo. q2 mot⁹ accidit mouēti. g̃ nō est act⁹ eius s3 q mouēs. añs pbat: q2 accidit mouēti tāgēdo q moueat. 2° mouēs s3 q mouēs est i actu. ergo mot⁹ nō est act⁹ mouētis s3 q mouēs. añs pbat. q2 illud qd est cā ⁊ pncipiū mot⁹ d3 eē actu subā. aut q̄tū. aut quale. vt homo in actu est pncipiu3 illius quod fit ex homine in potentia.

Tertio sciēdū est q circa hūc textū icidūt tres difficultates. Prima vtr potētie ɔ̄rior sint ɔ̄rie. Pro solutōe ponūtur due distictōes. Prima. aliq̄ potētia eē ɔ̄rior pōt itelligi dupl'r. vno mō q sint ɔ̄rior tanq̄ subor vel etiā tanq̄ pncipior sicut potētia calefactiua ⁊ frigefactiua. alio mō q sint ɔ̄rior tanq̄ t'minor sic q sint ad ɔ̄rios t'minos. ¶ 2ᵃ distictio. duplex ē potētia. q̄dā est fūdamētalis ⁊ receptiua. p quā subiectū dr̄ receptiuū forme sub dispōnib⁹ remotis ad illā formā ⁊ fundat̃ i entitate subi non pxime dispositi ⁊ t'minat̃ ad formā. alia ē potētia formalis p quā subiectū recipit formā sub dispositōib⁹ ppinqs ad illā formā. ⁊ fundat̃ i entitate subiecti pxime dispositi ⁊ terminat̃ ad ipsā formā cuius dispositōes sūt i subiecto ⁊ corrūpitur p aduētū forme. ¶ Primo supponit̃ q forme ɔ̄rie habent ɔ̄rias dispositōes. ¶ 2° supponit̃ q relatiōes nō ɔ̄riātur nisi rōne suor fundamētor. Ex his dicit̃ pmo q eadē potētia est receptiua ɔ̄rior. 2° q potētie receptiue ɔ̄rior sūt ɔ̄rie. p3 q2 hñt fūdamēta ɔ̄ria ⁊ silr t'minos. ¶ 2ᵃ difficultas. vtr motus sit i eodē p̄dicamento cū suo t'mino ad quē. Pro solutiōe ponit̃ talis distictio. motus capit̃ dupl'r. vno mō māl'r p forma fluēte de esse pfecto ad eē iperfectū vl' ecōtra. ⁊ sic mot⁹ est i eodē p̄dicamēto cū suo t'mino ad quē. alio mō formal'r p respectu moti ad mouēs. ⁊ sic ē vn⁹ respect⁹ extrisec⁹ adueniēs i p̄dicamēto passionis reponibilis ⁊ ei⁹ respect⁹ correlatiu⁹ i p̄dicamēto actōis. Ista patent p cōmentatorē in 3° physicor sic dicentē motus s3 qd non differt a pfectiōe ad quā vadit nisi s3 magis ⁊ min⁹ necesse est q sit de genere illius pfectionis s3 q est accñs qd est via ad pfectionē que alia est ab ipsa pfectione necesse est q sit genus p se. i. p se in genere. etiā patet p philosophū quinto physicor sic dicentē. motus habet duplicē cōsiderationē quoniā s'm suā naturā est in genere eius ad qd est. sed s3 suā formā est in p̄dicamēto passionis. ¶ 3ᵃ difficultas. vtr motus sit i mobili subiectiue. Rñdet̃ q sic. q2 mot⁹ ē respectus mobilis ad mouēs. ergo i mobili subiectiue

Conclusio respōsalis. motus est entitas respectiua ab entitate mouētis mobilis forme fluētis flux⁹ ⁊ termini ad quē realiter distincta. hec conclusio quo ad omnes suas partes patet ex primo notabili.

Primo dubitat̃. Utr mot⁹ sit entitas successiua a qualibet re pmanente realiter distincta. Pro solutione ponūtur alique suppōnes. Prima. de rōne entis successiui duo sūt. pmo q habeat ptes sibi iuicē icōpossibiles in coexistēdo ita q eis repugnet simul existere. hoc est i eadē pte tpis adeq̄te. 2ᵐ est q ille partes sint altera preterita. ⁊ altera futura ⁊ copulentur ad aliqd indiuisibile cōtinens illas partes adiuice3. ¶ 2ᵃ suppositio. q copula p̄ñtis tpis nō cōnotat solū instās p̄sentis tpis p̄ñtialr̃ extñs. nec cōnotat minimū tēpus pceptibile. nec cōnotat solū tempus mensurans suā plationē. sed aliquādo connotat magnū tēpus p̄sens ⁊ aliquādo tēpus presens paruū s3 voluntatē vtentium ita q copula affirmatiua tenetur disiūctiue p qualibet parte tēporis p̄sentis magni vel parui s'm placitū vtētis. ⁊ i negatiua tenetur copulatiue siue distributiue p qualibet parte tēporis p̄sentis cōnotati p verbū affirmatiue sibi ɔ̄dicentis. Iō ad saluādū rigorē ɔ̄rior logicaliū est solū videndū ne arguatur a distributo ad nō distributū. aut econtra ex parte tēporis cōnotati p certā copulā. Ex his dr̄ ad dubiū q motus est entitas successiua a qualibet re pmanente realiter distīcta. patet. q2 cuiuslibet motus est aliqua pars por icōpossibilis parti posteriori in coexistēdo. ⁊ ille copulātur ad vnu3 idiuisibile. s. pmutatū. ⁊ q̄uis vna pars eius sit p̄terita ⁊ alia pars eius sit futura. tñ ista ppositio ē ɔcedenda. q̄libet pars motus est. q2 illud verbū ē non solū connotat instans ipsor indiuisibile: sed etiam connotat partes temporis presentis secūdum q placet vtentibus.

Secundo dubitat̃. Utr i omni motu sit aliqua forma successiua ⁊ partibiliter acquisita. Pro solutōe ponitur talis suppositio. ois forma absoluta naturaliter acq̄sibilis ⁊ depdibilis. siue sit subālis siue accidentalis h3 tres ptes graduales s'm quas successiue ⁊ partibiliter acqrit̃. Suppositio ista alias pbabit̃ ⁊ declarabit̃. Ex hoc dr̄ ad dubiū q in omni motu est

for^a successiue ⁊ ptibilr acqsita. pz primo de mo/
tu generatiõis ⁊ corruptiõis. qꝛ sicut gnto ꝓbabit
q̄libz forma subãlis hz ptes graduales fz quas p
tibilr ⁊ successiue acqrit. de augmentatõe ⁊ dimi
nutiõe. pz qꝛ q̄titas hz ptes extensas ⁊ q̄titati/
uas fm q̄s successiue ⁊ ptibilr acqrit. De alterati
one ẽ euidẽs sic patebit i septio. De loci mutatio
ne pz. qꝛ loci mutatiõis termin⁹ itrisec⁹. s. vbi nõ
põt successiue ⁊ ptibilr acqri. saltez q̄tũ ad ptes
extensas ⁊ q̄titatiuas. tñ loc⁹ q ẽ tmin⁹ extrisec⁹
eius habet partes secundum quas successiue ⁊
partibiliter acquiritur.

Tertio dubitaẽ. q̃lr ẽ saluabile motũ signi
ficare respectũ mobilis ad mouẽs
cũ mot⁹ possit fieri sine mobili saltẽ p aliquã potẽ
tiaz. Pro solutiõe supponẽdũ ẽ ꝙ opio aliquoꝝ
modernoꝝ ẽ ꝙ ipossibile ẽ: imo erroꝛ ꝙ motus sit
forma respectiua. ꝓbãt. qꝛ erroꝛ ẽ dicere aliquã
relatiõez eẽ pn^m ꝓductiuũ alcui⁹ forme absolu/
te. g̃ erroꝛ ẽ dicere motũ eẽ respectuz. alij aũt di/
cũt ꝙ ẽ ipossibile ꝙ motus sit respect⁹ moti ad/
mouẽs cũ motus possit fieri sine moto: sed est re
spect⁹ ptis prius acq̄site ad ptẽ posteri⁹ acq̄sitaz
Prima tñ opio iprobatur sic. motus dicit de/
nominatiõez respectiuã. ergo ẽ entitas respectia
2ª opinio iprobaẽ sic. qꝛ respectus ptis p̄oris
ad ptem posterioꝛẽ est relatio itrisec⁹ aduemens
ideo si mot⁹ eẽt talis respectus tũc reponeretur
i p̄dicamẽto relatiõis. Ad rationẽ prime opi
nionis r̄ndeẽ negando minoꝛẽ. motus eni nõ ꝓdu
cit effectiue terminũ ad quẽ eius. fz est respect⁹
terminatiuus ad p̄ncipiũ ꝓductiuũ forme acq̄si/
te p motũ. Ad rõnẽ scd̃e opionis dr̃ negando
añs de motu naturali. Jn oĩ enim factiõe nãli ne
cesse est aliquid subijci.

Ad rationes añ oppo^m. Ad p̄ıaz dr̃ ꝙ
motus ẽ entitas simplex
simplicitate opposita cõpositiõi ex materia ⁊ for
ma si motus ẽ entitas cõposita. primo ex ptibus
extensis ⁊ quãtitatiuis tñ fit in s bo q̄to. 2° ex pti
bus gradualib⁹ itensis cũ sit forma naturalis. 3°
ex ptibus eẽntialibus ⁊ subiectiuis: q̄ꝛ quelibet
ẽ ens accipiẽdo ly ẽ ꝓut cõnotat tp̃s p̄cise mẽsu/
rans durationem illaꝝ ptiũ. Ad 2^am dr̃ ꝙ mo
tus materialr̃ capt⁹ bene ẽ de genere ptiũ pma/
nẽtiũ. fz nõ mot⁹ formalr̃ capt⁹. Ad 3^m dr̃ silr.

Queritur tertio. Utrum actio ⁊
passio sint entitates
q ad inuicẽ respectiue realiter distincte
⁊ i distinctis subiectis subiectate. Et
arguitur cõtra quãlibet partem seriatim. Et p̄ıo
ↄ p̄ımã. nulla forma respectiua ẽ p̄ncipiuz ꝓdu/
ctiuũ alicui⁹ absoluti. sed actio est p̄n^m producti/
uũ sui termini. g̃ actio nõ ẽ forma respectiua. ⁊ p
ↄñs neq̧ passio. ⁊ cõfirmatur sic. si eẽnt relatiões
saltẽ fz eẽ tũc eẽnt i p̄dicamẽto relatiõis reponi
biles. 2° arguiẽ sic. ꝙ nõ sint realr̃ distincte. qꝛ ẽ
idẽ actus motiui ⁊ mobilis. fz actio ẽ act⁹ motiui
⁊ passio mobilis. g̃ idẽ est actio ⁊ passio. ⁊ confir/
matur p Aristo. q videẽ tenere ꝙ actio ⁊ passio st
vnus motus. 3° arguiẽ sic ꝙ nõ sũt in distictis
subiectis: qꝛ actio ẽ in patiente sicut i subiecto. si/
milr̃ passio. g̃ sũt i eodẽ subiecto. p̄ıa ps pz p Gil
bertũ porretanũ. actio fũdaẽ i motu. g̃ est subiecti
ue in motu. ⁊ p cõsequens i patiente. ⁊ confirma
tur p aristo. 2° de aĩa. dicentẽ. ꝙ actus actiuoꝛuz
sũt i patiente disposito. Jn oppositũ arguitur.
actio dicit denominationem respectiuã ipi agẽ/
ti ⁊ passio ipi patiẽti. ergo actio est entitas respe
ctiua a passione realiter distincta. ⁊ in agẽte sub
iectata. Jn questione erunt tres articuli.

Primo sciẽdũ ẽ ꝙ ꝓ declaratiõe termio
rum q̄õnis declarande sũt quat
tuoꝛ difficultates. Prima. vtrũ actio ⁊ passio sint
entitates absolute vel respectiue. Pro solutiõe
primo ponitur talis suppositio. Jn oĩ actione sũt
considerande tres entitates absolute ⁊ sex respe
ctus. Prima ẽ entitas agentis. 2ª entitas patien
tis. 3ª est entitas forme producte i patiente. ⁊ qꝛ
agens producit illam formã. ideo ipi⁹ ad formaz
ẽ vnus respectus ꝓducentis ad ꝓductũ. ⁊ ipius
forme ꝓducte ad agens producens est vnus re/
spectus alteri correlatiuus qui ẽ ꝓducti ad pro/
ducentẽ. ⁊ qꝛ talis forma recipitur i patiẽte. ideo
ipius patientis ad formã ipam est vnus respect⁹
recipientis ad receptum. ⁊ ẽ alter respect⁹ corre/
latiuus forme recepte ad formã recipiẽtez. Dei/
de ẽ alius respectus agentis ad patiens. ⁊ vltio ẽ
sibi respect⁹ corelatiu⁹ patientis ad agẽs. 2°
ponũẽ due distictiões. duplices sũt relationes fz
esse. q̄dam sũt intrinsecus aduenientes que stati
inascuntur positis fundamentis ⁊ terminis. Alie
sunt extrinsecus aduenietes que non statim ina/
scuntur. sed adhuc requirunt aliquod extrinse/
cum. Ex dictis eliciuntur due regule. Pr̄ia. oẽs
relationes fz esse intrisecus aduenientes sũt i p̄/
dicamento relationes reponibiles. 2^a. omnes re/
lationes fz eẽ extrisec⁹ aduenientes sũt i aliq̃ sex
vltimoꝝ predicamentoꝝ reponibiles. 2^a disti
ctio. actio ⁊ passio capiũtur dupl̃r. vno modo ma

terialiter. ⁊ sic actio ⁊ passio realiter ⁊ entitatiue sunt ipa forma ꝓducta. ⁊ sic sunt entitates absolute non realiter distincte reponibiles in eodem predicamento cum ipa forma. alio modo potest capi formalr̄: ⁊ sic actio ē respectꝰ agentis ad patiens: ⁊ passio ecōtra. ⁊ sic sunt relationes ſꝫ eē extrīsecꝰ aduenientes: ⁊ sic sūt naturalr̄ ⁊ ꝑdicamētaliter distīcte. Ex his seqtur ꝑmo cōtra aliquos noīales ꝙ actio realr̄ distiguitur ab agēte: ⁊ passio a patiēte. 2º sequit̄ cōtra aliq̄s alios ꝙ actio ⁊ passio realr̄ distiguunt̄ a forma ꝓducta ī patiēte. 3º seqt̄ ꝙ actio realr̄ distiguit̄ a relōne agētis: siue ꝓducētis ad formā ꝓductā ⁊ silr̄ a relōne sibi opposita. q2 tales relatiōes sūt relatiōes causalitatis ⁊ effectualitatis. ideo sūt respectꝰ ītrinsecꝰ adueniētes ī predicamēto relationis reponibiles. 4º sequit̄ ꝙ actio ⁊ passio non sūt relatio forme recepte ad recipiētem. nec correlatio sibi opposita. q2 relatio recipiētis ad receptū ⁊ ecōtra est relatio intrīsecꝰ adueniens. Ex hoc patet solutio secūde difficultatis q̄ est. vtꝝ actio ⁊ passio sint realitates realiter distīcte. Ad quā respōdet̄ ꝙ sic. q2 relatio ⁊ correlatio sibi opposita realr̄ distiguūtur. Alie difficultates realr̄ determiabūt̄ inferiꝰ

Secundo sciēdū ꝙ Aristo. ī vltimo capitulo huiꝰ tractatꝰ mouet ⁊ soluit vnū dubium: ⁊ diuidit̄ ī quattuor ptes. In prima ponit quattuor suppositiōes. Prima ē māiᵐ est ꝙ motꝰ ē ī mobili. q2 motus ē actus mobilis. motus. n. ē actꝰ huiꝰ ad hoc. 2ᵃ. motiui ⁊ mobilis ē aliq̄s actꝰ. ꝓbatur. qcq̄d ē in potentia ad aliquem actū eius ē aliq̄s actꝰ. ſꝫ motū ⁊ mobile sūt in potētia ad aliquē actū. mobile enim ē ī potentia ad moueri. mouēs āt est in potētia ad operari. ergo motiui ⁊ mobilis est aliq̄s actus. 3ᵃ. motiui ⁊ mobilis est vnus ⁊ idē actus. ꝓbat duobꝰ similibus Primū est. sicut est iter vnū ⁊ duo ita est iter mouens ⁊ motū. ſꝫ eadē est distantia vnius ad duo ⁊ duoꝝ ad vnū. ergo ē idem actus mouētis tāq̄ cāe efficiētis motiui ⁊ mobilis. 2ᵐ est. sicut est inter ascendētēꝫ ⁊ descēdentem ita est iter mouēs ⁊ motū. sed idē est spaciū ascēdentis ⁊ descendētis. ergo idem est actus mouentis ⁊ moti. Quarta. necesse est ꝙ actiui sit aliq̄s actus ⁊ ille est actio. Et similiter passiui est aliquis actus ⁊ ille est passio. ꝓbatur sic: q2 opus vniuscuiusq̄ ⁊ finis ē illius actus. ſꝫ actio est finis agentis ⁊ passio patientis. g̊ actus actiui est actio ⁊ actus passiui ē passio. ❡ In secunda pte arguit ad vtranq̄ ptē dubij quod ē. vtrū actio ⁊ passio sit vnus ⁊ idem motus vel diuersi. supponit primo ꝙ vtrūq̄ sit motus. Secundo ꝓbat. ꝙ non sint diuersi motꝰ. q2 si eēnt motꝰ distīcti. aut vterq̄ esset ī agente: aut vterq̄ in patiente. aut passio in agente. aut actio in patiente. aut econtra. non est dicendū 3ᵐ. q2 esset nimis equiuocare de actione. nec est dicendū ꝙ ambo sint in agēte: q2 tūc aut oē mouens mouebitur. aut habens motum non mouebitur. nec est dicēdum ꝙ ābo sint in patiente q2 seq̄rentur duo incōueniētia. Primū ꝙ actꝰ vniuscuiusq̄ nō erit in vnquoq̄ cuius est actꝰ. 2ᵐ. q2 tunc idē simul moueretur duobꝰ motibꝰ ad vnūꝫ specie. modo īconueniēs ē idē simul moueri duobꝰ motibꝰ. 3º ꝓbat ꝙ non sint vnꝰ motus. q2 sequerentur quattuor incōuenientia. primo ꝙ duoꝝ specie differētium eēt vnus idem actus. Secundo sequeretur ꝙ doctio ⁊ disciplina eēnt idē: ⁊ similiter actio ⁊ passio. 3º sequeretur ꝙ idē eēt docere ⁊ discere. agere ⁊ pati. 4º sequeretur ꝙ docens addiscat ⁊ agēs pateretur. ❡ In 3ᵃ pte pn̄cipali Aristo. soluit hec argumēta. Primo primū argumētū qd̄ ꝓbat ꝙ actio nō eēt in patiente eo ꝙ actus nō eēt eo cuius ē actus. Soluit ꝙ nō est inconueniens actū alicuius eē ī eo cuiꝰ nō est actus. 2º soluit quattuor īconueniētia probātia ꝙ actio ⁊ passio nō sūt vnus motus. Et primo soluit primū ⁊ dic̄ ꝙ non est inconueniens ꝙ duorū sit vnus ⁊ idē actus. ❡ 2º soluit quartū dicēs ꝙ si actio ⁊ passio sint vnus motus nō est tn̄ docentēꝫ addiscere ⁊ agentēꝫ pati. q2 lꝫ agere ⁊ pati idē significent; tn̄ ipoꝝ nō ē vna rō dicens. qcq̄d erat esse sic tunice ⁊ īdumenti. hoc ꝓbat. q2 sic ē vna via a thebis ad athēas. ⁊ ab athenis ad thebas: ē tn̄ sic ꝙ non est eadem sic quolꝫ mō. ſꝫ solū ſm̄ esse. ❡ 3º soluit 3ᵐ icōueniens ⁊ dicit ꝙ si actio ⁊ passio sint vnus motus tn̄ non oꝫ ꝙ doctio sit doctrina sicut distātium est vnum spaciū distare. tn̄ huc ⁊ illuc ⁊ inde huc non ē idē. ❡ 4º soluit 2ᵐ inconueniens ꝙ non oꝫ ꝙ actio ⁊ passio sint ideꝫ si motus est vnus ⁊ ideꝫ cui hec insūt. differūt. n. ratione. actio. n. est huius ab hoc ⁊ passio est huiꝰ vt in hoc. ❡ In 3ᵃ parte recapitulat ea que dicta sūt dicēs. ꝙ p ea q̄ dicta sūt declaratur qd̄ sit motꝰ. declarat̄ etiā q̄ sit quelibet species motus.

Tertio sciendū ꝙ circa hunc textum incidunt tres difficultates. ❡ Prima vtꝝ actio ⁊ passio sint ētitates realiter a motu distincte. Pro solutione ponūtur due distinctiōes prima est. motus capitur dupliciter. vno mō materialiter pro forma ꝓducta ī mobili. alio mō for

malr̃ p respectu mobilis ad mouens. zᵃ distin: actio τ passio pñt capi duplr̃. vno mõ materialr̃ p forma pducta ab agente i patiēs. alio mõ formalr̃: τ sic actio est respect⁹ agētis ad patiens: τ passio ē respect⁹ patiētis ad agens. Ex his dr̃ p̄ ꝙ capiendo actionē τ passionē τ motũ materialiter actio τ passio sũt realr̃ τ entitatiue vn⁹ motus: τ reponunt̃ ista tria in illo predicamēto in q̄ reponitur ipa forma. z⁰ dr̃ ꝙ capiendo actionē τ motũ formalr̃ actio non ē mot⁹: sed ē correlatio mot⁹. motus eni formalr̃ ē respectus mobilis ad mouēs: τ actio ē relatio mouētis ad mobile. 3⁰ dr̃ ꝙ capiēdo passionē formalr̃ τ sitr̃ motũ q̄ditatiue τ eēntialr̃ ē passio. mot⁹ eni ē relatio mobilis ad mouens sicut τ passio. ¶ zᵃ difficultas. vtrũ mot⁹ sit fũdamētũ istoꝝ respectuũ q̄ sũt actio τ passio. Ad quã rñdet̃ ꝙ ñ. q² actio est relatio agētis ad patiēs fũdata in potētia actiã agētis τ terminata ad potentiã passiuã patiētis: τ passio ē relatio patiētis ad agens fũdata in potentia passiua patiētis. τ terminata ad potētiã actiuã agentis. Ex h̄ seq̄t̃ p̄ 𝔷 Silbertũ porretanũ ꝙ actio ñ fũdat̃ i motu. z⁰ seq̄t̃ 𝔷 alios ꝙ actio nõ ē relatio mot⁹ ad agēs. q² talis relatio ē intrīsec⁹ adueniens. sitr̃ passio nõ ē relatio mot⁹ ad patiēs cũ tal̃ sit intrīsec⁹ adueniēs. ¶ 3ᵃ difficultas. vtꝝ actio i agēte subiectet̃: τ passio i patiente. Ad quã rñdetur ꝙ actio τ passio mãlr̃ capte sũt vna forma exñs i patiēte. z⁰ dr̃ ꝙ actio formalr̃ ē i poᵃ actiua agentis tanq̄ in s̄bo quo, cũ sit ei⁹ fũdamētuʒ in ipõ agente tanq̄ in ipõ subiecto. q̄ cũ sit vltimatũ subiectũ sui fũdamēti. sitr̃ passio est i potētia passiua patiētis tãq̄ in subiecto quo τ in ipõ patiente tanq̄ in subiecto quod.

Cõclusio rñsalis. Actio est entitas respectiua a passiõe realr̃ distincta. pʒ. q² actio τ passio sũt relatiões in subiectis distictis realr̃ subate. ḡ sũt entitates realr̃ distincte.

Primo dubitat̃. Utrũ oĩs actio sit mot⁹ τ sitr̃ oĩs pa⁹. Pro solutiõe supponēdum est p defensiõe opiniõis thomistaꝝ d̄ actione τ passione ponũtur aliq̄ suppões. Pria. i oi motu foᵐ sũt tres entitates ɔsiderãde realr̃ distincte. s. entitas agentis: entitas patientis: τ entitas forme pducte i passo. respect⁹ eni ɓm eos nõ realr̃ distinguũtur a suis fũdamētis. zᵃ. oẽ nom̄ impõit̃ ab aliq̄ mõ eēndi. iõ forme habēti distinctos modos eēndi possum⁹ iponere distincta noĩa. 3ᵃ. forma pducta ab agente in patiens hʒ tres modos essendi distinctos. Prim⁹ mod⁹ eēndi est eē i hoc. z⁹ ē fluere ab h̄ in h̄. 3⁹ est ab ipfecto ad pfectũ. ¶ Ex h̄ seq̄tur ꝙ forme pducte ab agēte i patiēs possũt ipõi tria noĩa. Primũ significabit formã sub isto noĩe q̄ est esse ab h̄. zᵐ significabit formã sub isto mõ essendi q̄ ē eē i h̄. 3ᵐ significabit formã sub isto modo eēndi q̄ ē eē de ipfcõ ad pfectum. pᵐ ē actio. zᵐ ē pa⁹ 3ᵐ ē mot⁹. z⁰ sequitur ꝙ loq̄ẽdo logice loq̄ndo actio τ pa⁹ τ motus sunt tria noĩa p̄me itẽtõis ɓm eãdē rē s̄b distictis modis eēndi. 3⁰ sequit̃ ꝙ actio τ passio nõ distiguũt̃ realr̃ nisi capiēdo distictionē realē p oĩ distictõe q̄ ē p̄ter op⁹ itellect⁹. pʒ. q² nõ significat distictas res. sed eãdē rē sub distinctis modis eēndi. 4⁰ sequitur ꝙ actio τ pa⁹ τ mot⁹ solũ distiguunt̃ modalr̃. pʒ. q² actio nihil reale addit vlr̃ passionē nisi vnũ modũ eēndi. 5⁰ seq̄t̃ ꝙ actio τ passio distinguunt̃ p̄dicamentalr̃. pʒ. q² ad h̄ ꝙ aliq̄ sint p̄dicamentalr̃ disticta oʒ τ sufficit ꝙ hēant modos p̄dicandi distinctos. pʒ. q² disticti modi p̄dicandi sumũtur a distictis modis eēndi. cũ igr̃ habeant distictos modos eēndi habebũt distictos modos p̄dicãdi. Ultimo sequit̃ ꝙ forma nõ tm̃ facit p̄dicamentũ actiõis: nec modus essendi tm̃ nec aggregatũ ex forma τ modo essendi: sed motũ prime intentiõis significãs formã sub isto mõ essendi. ¶ Ex h̄ seq̄tur ꝙ oĩs actio est mot⁹ p p̄dicationē accñtaleʒ τ de per accidens: sʒ nõ de per se τ per predicationem essentialem.

Secundo dubitatur. Utruʒ oĩs actio sit passio τ econ̄. Pro solõe supponendũ est ꝙ p ɔ̄fensiõe noĩaliũ ponũtur aliq̄ suppões. ¶ Pria suppositõ. actio: passio. τ motus sunt tres termini cõnotatiui. ¶ zᵃ. i ill̃ trib⁹ terminis sunt tria consideranda. s. significatum τ connotatũ cuiuslibet. s. actiõis τ passiõis τ motus. Significatũ istoꝝ triũ est ipa forma pducta in patiens: sed cõnotatũ actionis est respect⁹ patientis ad agens. q̄ respectus non est realr̃ distinctus ab ipa forma. cõnotatũ ipi⁹ passionis est respect⁹ forme ad patiens: sʒ cõnotatũ mot⁹ ē flux⁹ d̄ ipfecto ad pfectum. Ex hoc seq̄tur ꝙ actio passio τ motus nõ differunt penes significata: sed p̄cise eandē formã significant. ¶ Secũdo sequit̃ ꝙ ista tria differunt penes cõnotata. q² actio significat formam pductã ab agente cõnotando respectũ ad agens. sed passio significat illaʒ formã cõmutando respectũ forme ad patiens: sed motus significat illam eandeʒ formã cõnotãdo fluxũ de imperfecto ad perfectũ. ¶ Tertio sequitur ꝙ actio τ passio sunt predicamenta disticta:

qꝛ hn̄t distictos modos ꝯnoiandi pmā subaꝫ. actio eni ꝯnoiat pmā subaꝫ agētē: ꝛ passio patiētē ℂ 4°. seqꝛ ꝙ significatū actiōis nō cōstituit p̄dicamētū actionis. silr neqꝫ eius cōnotatū. ſꝫ termin⁹ significās formā ꝯnotādo respectū: ꝛ agēs cōstituit p̄dicamētū actionis. ℂ 5°. seqꝛ ꝙ nihil idē reponiꝛ in p̄dicamēto actiōis: ꝛ in p̄dicamento passionis. qꝛ solū termini significātes formam p̄dictā ꝑductā ab agēte cōnotādo respectum ad agēs sūt i p̄dicamento actionis: ꝛ soli ꝉmini significantes illā eādē formā cōnotādo respectū patiētis ad agēs reponūꝛ in p̄dicamēto passiōis. Ex h̄ seqtur ꝙ iste sūt cōcedende. ois actio ē passio: ꝛ ois passio ē actio ꝑ locutionē acti[ua]m ꝛ denoiatiuā: sed nō ꝑ locutionē ꝯ ꝑ se ꝛ q̄ditatiuā.

Tertio dubitaꝛ. Utꝝ actio ꝛ passio rōe distiguātur. Pro solutiōe supponendā ē ꝙ ꝑ defensiōe opionis burleistaꝝ poniꝛ talꝭ distinctio. actio ꝛ passio capiūꝛ duplr. vno modo materialr: ꝛ sic nō ē aliō nisi ipa forma ꝓducta. alio mō capiūꝛ formalr: ꝛ sic actio ē relatio mot⁹ ad mouēs: vel forme ad agens: ꝛ passio ē rō motus ad patiens: vlꝫ ipi⁹ forme ꝓducte i mobili a q̄ recipiꝛ. ℂ Pro solutiōe hui⁹ dubij ponūꝛ aliq̄ distinctiōes. Pria. rō pōt capi duplr. vno mō ꝓ mō intelligēdi: ꝛ sic illa distinguūꝛ rōe q̄ hn̄t modos distictos intelligēdi. alio mō capitur rō diffinitōe q̄ditatiua. ℂ 2ᵃ distictio. aliq̄ eē idē ꝛ distigui rōe pōt itelligi duplr. vno modo ꝙ aliq̄ res hēat aliquam rōneꝫ q̄ sit eius rō: ꝛ illa eadē res hēat aliā rōeꝫ q̄ no sit rō p̄cise rei: vel ēt ꝙ eadē res sub vna rōe differat a seipa sub alia rōe. alio mō potest intelligi ꝙ sit eadē res hn̄s duas diffinitōes: quaꝝ vna distiguitur ab alia. Prim⁹ modus ē ipossibilis. 2⁹ mod⁹ ē ver⁹. ℂ 3ᵃ distictio. actio ꝛ passio pn̄t supponere duplr. vno mō ꝑsonaliter. ꝛ sic ista dꝫ ꝯcedi ꝙ actio ꝛ passio nec re nec rōe distinguūtur. qꝛ forma ꝑ q̄ suppōit actio nec re nec rōe distiguitur a forma ꝓ q̄ supponit passio. lꝫ eni ſm bonā locutōeꝫ n̄ possit cōcedi ꝙ idem sit q̊dā mō distictū a seipo. qꝛ idē n̄ esset seipm. Alio mō pn̄t supponere mālr ꝓ ipis ꝉminis ꝛ sic actio ꝛ passio re ꝛ rōe distiguūꝛ. Ex h̄ inferꝛ ꝙ q̄cunqꝫ sūt eadeꝫ re. illa sūt eadē rōe.

Ad rationes. Ad pmā dꝛ ꝙ duplex ē pn̄ᵐ ꝓductiuū. quoddā ē pn̄ᵐ ꝓductiuū effectiuū: ꝛ sic cōceditur maior: ꝛ negatur minor. Aliud ē pn̄ᵐ ꝓductiuū formale: ꝛ sic negatur maior ꝛ cōceditur minor. actio eni ē illud a q̊ agens dꝛ formalr agere. ꝛ ad cōfirmationē dꝛ negādo ꝯn̄iam quia sunt relatōes ſm esse extrinsecus aduenientes. ℂ Ad scd̄am dꝛ ꝙ actio ꝛ passio materialr capte non realiter distinguuntur. sed bene actio ꝛ passio formaliꝛ capte. ℂ Ad tertiā dꝛ negādo ꝙ actio sit i patiēte saltem de actione formaliter capta. ꝛ ad ꝓbationē dicꝛ ꝙ Gilbertus porretanus non intelligit de vo fundamento. quia subdit tunc ꝙ ois mot⁹ in actione firmatur. sed vult habere ꝙ motus ꝛ actio necessario se cōcomitantur. ꝛ ad auctoritateꝫ philosophi dꝛ ꝙ illa intelligitur de actiōe materialiter capta.

Uerit quarto. Utrum physicus habeat considerare de infinito. Et arguitur prio ꝙ non. qꝛ physicus non habet considerare entia ꝓhibita. ſꝫ infinitū ē ens ꝓhibitū. ergo physicus nō habet considerare de infinito. ℂ 2°. sic. q̄cq̄d considerat physic⁹ illud ē cognoscibile. sed infinituꝫ non ē cognoscibile. ergo infinitū n̄ cōsiderat physicus. minor pꝫ. qꝛ infinitū ſm ꝙ infinitū: ē ignotū. ℂ 3°. ad methaphysicū spectat considerare ꝯ infinito. ergo nō ad physicū. añs pꝫ. qꝛ ad methaphysicū pertinet determinare de q̄titate. g̊ ꝯ infinito. ꝯn̄ia tenꝫ. quia finitū ꝛ infinitū sunt passiones quātitatis. ℂ In oppᵐ arguitur per Aristo. in textu. ℂ In questione erunt tres articuli.

ℂ Quantuꝫ ad pᵐ.

Primo sciendū ꝙ pro declaratiōe ꝉminoꝝ questionis ponūꝛ tres distictiones. Pria. duplex est infinitū. q̄tū. s. infinitū ſꝫ magnitudineꝫ: ꝛ infinitū ſꝫ multitudinem. ꝛ vtrunqꝫ est duplex. qꝛ quoddā est infinitū actu. aliud est infinitū in potentia. ℂ Scd̄a distinctio. infinitū capitur duplr. vno mō ꝓ significato siue rōe formali infinitatis q̄ attribuitur ipsi quāto: in finito. alio mō ꝓ denoiato siue ꝓ substracto. ꝛ sic infinitū ē ipm q̄tū cui attribuitur rō formalis infinitatis. ℂ 3ᵃ distinctio. duplex est notitia. q̄daꝫ est positiua qua cognoscim⁹ aliquod p̄dicatū positiuū alicui subiecto inesse. alia ē priuatiua qua cognoscim⁹ aliqua predicata positiua negari ꝯ aliquo subiecto. Notitia positiua ē duplex. quedam est quid rei qua cognoscimus essentiaꝫ rei. alia est quid nominis per quam cognoscimus q̄d significatur per nomen. Unde ad cognoscendū quid nominis nō oportet illud quod significatur per nomē eē verū ens non prohibitum. sed sufficit ꝙ possit imaginari. quia nō solū iponim⁹ nomina his que sūt. ſꝫ etia his que non sūt possunt

imaginari eē. Argumēta ꝟo ante oppm tangunt tres difficultates. Primū tāgit vtrū ens īfinitū sit ens ꝓhibitū. ⁊ hoc soluet in sequēti questione. 2m tāgit de cognoscibilitate īfiniti. ⁊ hoc solutū ē i p̄ huius. 3m tāgit de diuersis rōnibꝰ formalibꝰ sub q̄bus phicus ⁊ mathematicus ꝯsiderant de īfinito. ⁊ hec soluet in solutōe illius argumēti.

Secundo sciendū ꝙ iste sc̄ōs tractatus ī quo Aristoteles. determinat de īfinito diuidit̄ i sex caª. ❡ In p̄mo ostendit ꝙ īfinitū sit de cōsideratione phici: ⁊ itēdit talē conclusionē. Ad phicū ꝑtinet determinare de īfinito si est aut non est. qd̄ sic ꝓbat̄ dupliciter. Prīo rōne sic. q2 scia de nā cōsiderat magnitudines tēpus ⁊ motū. ḡ ēt h3 ꝯsiderare de īfinito. ꝓbat ꝯn̄am q2 necesse ē vnūq̄dq3 coꝝ esse finitum aut infinitū. quāuis non oē ens sit finitū aut īfinitū vt passio ⁊ punctus. 2º ꝓbat signo sic. q2 oēs antiq̄ q̄ visi sūt aliq̄d tāgere ꝰm phicā fecerūt mētōnē de īfinito. aн̄s ꝓbat narrādo opiōnē antiquoꝝ de infinito. Et p̄mo ponit opiōnē non nāliter loquentiū. qui sūt plato ⁊ pithagoras ⁊ est hec. Infinitū est sicut substantia ꝑ se subsistens. ⁊ non est sicut accidens cuiq3 īherēs. 2º ponit tres d̄rias īter Platonē ⁊ pythagorā. Prima q2 pithagoras posuit īfinitū solum eē in sensibilibus ⁊ nō in sep̄atis a sensu. posuit. n. īfinitū solū eē in numeris. numerꝰ autē nō est extra sensibilia s3 plato posuit infinitū tā īsēsibilibꝰq3 in īsensibilibꝰ: quia posuit numeros eē infinitos ⁊ silr̄ ideas. ❡ 2ª d̄ria. q̄ pithagorici posuerūt īfinitū extra celū. s3 Plato dicebat nullū corpꝰ eē extra celū. dicebant ēt ꝙ idee nō erāt extra celū: q2 ip̄e nusq3 sūt. ❡ 3ª differētia q2 pithagorici solū posuerūt vnū p̄ncipiū īfinitū. s. numerū parē. ꝓbat signo pithagoricoꝝ. q2 si capiat̄ p̄mꝰ numerus īpar. ⁊ sibi addatur vnitas cābitur q̄dratū. ⁊ si illi q̄drato addat̄ p̄mus numerus par causabit̄ ēt quadratū. ergo ꝑꝑ additionē numeri paris non videt̄ variari sp̄ēs numeri. ideo numerus par ē īfinitꝰ. s3 ꝑpter additōem īparis multotiens variant̄ sp̄ēs numeri circūponentis numerum gnomonibus. aliq̄n cātur eade3 sp̄ēs. aliq̄n vero alia. Sed plato posuit duo p̄nª īfinitatis. s. magnū ⁊ paruū. ❡ Cōsequenter narrat opiones nāliter loquētiū. ⁊ tria fac̄. Primo dicit ꝙ oēs naturalr̄ loquētes qui posuerūt īfinitū asserūt ip̄m eē accn̄s alteri īherēs qui nō ponit elemēta eē finita: tn̄ pōit īfinitū eē: s3 q̄cūq3 posuert̄ elemēta īfinita eē. sicut Anaxagoras ⁊ Democritus posuerūt īfinitū eē. 2º pōit duas differētias īter Anaxagorā ⁊ democritū. p̄ma. q2 Anaxagoras dicit īfinitū eē ex īfinitis partibꝰ homogeneis. s3 democritus dicit ip̄sū eē ex semine omniū figurarū per cōtactū cōtinuū. hoc ē dictu ex īfinitis ꝑtibus athomalibus. 2ª d̄ria q2 anaxagoras posuit quālib3 ꝑtē eē mixtā ī qualib3 alia ꝑte. ⁊ q̄dlibet fieri. ex quol3. s3 democritus nec posuit q̄dlibet eē ī quol3. nec q̄dlib3 fieri ex quolib3. sed posuit oīa fieri ex īfinitis corꝑibꝰ athomalibꝰ. ❡ 3º ponit q̄ttuor cōditiones q̄s antiq̄ attribuebāt īfinito. p̄ª īfinitum est p̄ncipiū. ꝓbat. oīa. n. aut sūt p̄nm. aut ex p̄nº īfiniti aūt nō est p̄nm nec finis. 2ª. īfinitū ē īgenitū nō fc̄m nec corruptibile qd̄ ēt sit necesse ip̄sū accip̄e finem. ⁊ oīs finis corruptōis ē. 3ª īfinitum ꝯtinet ⁊ gubernat oīa. 4ª. infinitū est quoddam diuinum. īfinitū. n. ē immortale ⁊ īcorruptibile sicut dicunt anachimandros ⁊ plures phoꝝ

Tertio sciēdū ꝙ Aristo. ī isto 2º caº disputat. vtꝝ īfinitū sit aut nō sit. Et p̄ arguit quinq3 rōnibꝰ ꝙ īfinitū sit. ❡ Prima tēpus est īfinitū. ergo īfinitū ē. ❡ 2ª ē. mathematici supponūt magnitudinē eē īfinitā diuisiue. ḡ magnitudo ē īfinita. ⁊ per ꝯn̄s īfinitū ē. ❡ 3ª rō. generationes ⁊ corruptōes sūt īfinite. ⁊ h̄ nō pōt eē si tollat̄ īfinitū ḡ ⁊c̄. ❡ 4ª rō. accepto aliquo corꝑe vel illud ē īfinitū ⁊ sic h̄r̄ itētū. vel ē finitū ⁊ sic nec̄e ē ip̄m finiri ad aliud corpꝰ. vel ḡ illud aliud corpꝰ. erit īfinitū ⁊ sic h̄r̄ itētū. vel erit finitū ⁊ sic finiet̄ ad aliud corpꝰ. ⁊ ꝑ ꝯn̄s oportebit deuenire ad aliq̄d corpus īfinitū: vel erit ꝓcessus ī īfinitū in corporibꝰ finitis. ❡ 5ª rō. itellectꝰ imaginat̄ ꝙ numerus sit īfinitꝰ ⁊ ꝙ mathematice magnitudines sint īfinite. ⁊ ꝙ ext̄ celū sit īfinitū ⁊ ꝙ extra celū sint mundi īfiniti. Si ꝟo extra celū eēt vacuū ⁊c̄ ext̄ celū eēt locꝰ īfinitꝰ. ḡ extra celū eēt corpꝰ infinitū. ꝓ3 ꝯn̄a. cōtigere. n. ab eē nihil differt in ꝑpetuis. Et subdit ꝙ ē magna dubitatio d̄ īfinito: ꝙ n̄ ponentibꝰ īfinitū eē accidūt m̄lta īpossibilia. s3 si ponat̄ eē. tunc dubiū ē vtꝝ sit substātia aut accidēs ꝑ se inherens alicui. aut neutꝝ. 2º subdit ꝙ maxie ad physicū ꝑtinet cōsiderare si est aliqua magnitudo sensibilis infinita. ❡ Consequenter ponit philosophus quinq3 modos infiniti. vno mō dicitur infinitum quod impossibile est trāsiri: eo ꝙ non est aptum natum transiri vt vox dicitur inuisibilis. alio mō d̄r īfinitū qd̄ trāsitū īperfectū h3. 3º mō qd̄ vix pōt ꝑtrāsiri. 4º d̄r īfinitū qd̄ aptū natū ē h̄r̄e finē nō tn̄ h3 finē 5º mō d̄r īfinitū. aut ꝰ3 appōe3. aut ꝰm diuisionē. aut vtrūq3. ⁊ hec de p̄mo articuo. Quantū ad secundū ponitur talis.

Conclusio responsalis. Ad physicuȝ ptinet determinare de infinito. ⁊ hoc satis patet ex dictis prius.

Primo dubitaꝰ. Utrꝫ infinitũ sit aliqd separatũ a sẽsibilibꝰ. Pro solutiõe supponẽdũ ẽ ꝙ Ari. i scđa pte huius capti disputat ifinitũ nõ eẽ. ⁊ diuidit i tres pticulas. In pˢma ponit istã cõclusionẽ. Infinitũ non est separatũ a sẽsibilibꝰ. ꝓbat pħus tribꝰ rõnibꝰ. Prima. si aliqd sit ifinitũ ⁊ sit separatũ a sensibilibꝰ. tũc illud non erit nec magnitudo nec multitudo cum sit subã ⁊ non accñs alicui iherẽs. ⁊ si nõ sit magnitudo nec multitudo tũc illud nõ erit diuisibile. oẽ. n. diuisibile aut est multitudo aut magnitudo. si aũt non sit diuisibile tũc nõ erit ifinitum. nisi sicut vox dr̃ iuisibilis: ⁊ sic solũ eẽt ifinitũ ꝫ accñs. ⁊ ꝑ ꝯñs nõ eẽt pˢncipiũ sicut nec iuisibile ẽ pˢncipiũ locutõis: vox tñ iuisibilis ẽ. ¶ 2ª rõ. ipo͛e ẽ aliqd eẽ infinitũ nisi ꝫ multitudinẽ vel magnitudinẽ. ergo ipossibile ẽ aliqd eẽ ifinitũ ⁊ separatũ a sẽsibilibꝰ. añs pȝ qꝛ ifinitũ est ꝑ se passio magnitudinis ⁊ multitudinis. ¶ 3ª rõ. vel illud ifinitũ separatũ eẽt ptibile vel ipartibile. nõ ptibile. qꝛ tũc eẽt ptibile i pͭa ifinita. nõ ipartibile. qꝛ tũc nõ eẽt q̃tũ nec ifinitũ. ¶ In 2ª pticula ponit pħs talẽ ꝯñe. Nullũ corpus ẽ ifinitũ. ꝓbat sic. nullũ corpꝰ supꝰficie ẽminatũ est ifinitũ: ꝫ oẽ corpꝰ est supꝰficie ẽminatũ. ergo nullũ corpꝰ sẽsibile nec isẽsibile est ifinitũ. minorẽ ꝓbat. qꝛ de diffinitõe corpis ẽ qđ ẽminet supꝰficie. ¶ In 3ª pticula ꝓbat ꝙ nullus sit numerꝰ ifinitꝰ sic. nullũ numeratũ aut numerabile est ifinitũ. sed oĩs numerus est numeratus aut numerabilis. ergo nullus numerus est infinitus.

Secundo dubitaꝰ. Utrꝫ aliqđ corpꝰ sensibile sit actu ifinitũ. ¶ Ad soluẽdũ h̃ dubiũ supponẽdũ est ꝙ Aristo. in 3ª parte capti itẽdit talẽ cõclusionẽ. Nullũ corpꝰ sẽsibile ẽ actu ifinitũ. ꝓbat pħs. 5. rõnibꝰ. ¶ Prima rõ ẽ hec. si aliqđ corpꝰ sẽsibile eẽt actu ifinitũ vel illud eẽt simplex aut cõpositũ: ꝫ nec corpꝰ simplex nec corpꝰ sẽsibile ꝯpoᵐ põt eẽ ifinitũ. ergo nullũ corpus sẽsibile põt actu eẽ ifinitũ. ꝙ nullũ corpꝰ sensibile cõpoᵐ aut mixtũ sit actu ifinitũ ꝓbat sic. qꝛ aut illud eẽt cõpoᵐ ex elemẽtis magnitudine finitis. ⁊ sic nõ eẽt ifinitũ. qꝛ nõ ẽ po͛e corpꝰ eẽ ifinitũ si elemẽta sint magnitudine finita. vel eẽt cõpositũ ex vno elemento ifinito ⁊ alijs finitis. ⁊ tũc cũ illđ elemẽtũ ifinitũ sit ifinite actiuitatis ⁊ ꝯrieꝰ alijs elemẽtis seqꝰ ꝙ corrũperet alia elemẽta. vl' eẽt cõpoᵐ ex plibꝰ elementis magnitudine ifinitis. ⁊ tũc sit eẽnt ifinita qđ ẽ ipo͛e ꝓp penetratiõnẽ dimẽsionũ. ¶ 2º ꝓbat ꝙ nullũ corpꝰ simplex sit actu sẽsibile ifinitũ: qꝛ vel illđ eẽt aliqđ elemẽtoꝝ. ⁊ tũc cũ ipȝ eẽt ifinite actiuitatis corrũperet alia elemẽta. vl' eẽt qđdã corpꝰ mediũ ex q̃ cõponerẽtur elemẽta. ⁊ h̃ nõ. qꝛ elemẽta nõ resoluunꝰ in illud corpꝰ mediũ. ergo nõ cõponunꝰ ex illo corpe medio. ꝫ ꝯña qꝛ vnũqđqꝫ resoluiꝰ i ea ex qbꝰ cõponiꝰ. ¶ 2ª rõ. qꝛ si eẽt aliqđ corpꝰ sẽsibile ifinitũ vel illud eẽt hõgeneũ vel etherogeneũ. neutrũ ẽ dicẽdũ. ergo ¶ Pro deductõe istiꝰ rõnis ponit tres suppõnes. pˢª suppõ. Oẽ corpꝰ sẽsibile ẽ aptũ natũ eẽ alicubi. ꝫ nõ eq̃. ¶ Scđa. vniuscuiusqꝫ corporis sẽsibilis ẽ aliqs determinatꝰ locꝰ. ¶ 3ª. ideȝ ẽ locꝰ totiꝰ ⁊ ptis. vt idẽ ẽ locꝰ t͛re ⁊ vniꝰ globi: ⁊ totiꝰ ignis ⁊ vniꝰ scītille. Ex hoc ꝑ ꝓbat ꝙ ipo͛e sit illud corpꝰ eẽ hõgeneũ. qꝛ tũc illud corpꝰ sꝑ moueret aut sꝑ q̃esceret: cũ. n. ipȝ corpꝰ sit ifinitũ locus eiꝰ erit ifinitꝰ. iđ si moueaꝰ cũ nõ sit maior rõ ꝙ moueaꝰ sursũ q̃ deorsum: oȝ ꝙ sꝑ moueaꝰ: ⁊ si q̃escat cũ nõ sit maior rõ ꝙ q̃escat h̃ q̃ ibi. seqꝰ ꝙ vbiqꝫ q̃escit. ¶ 2º ꝓbat. ꝙ nullũ corpꝰ etherogeneũ possit eẽ ifinitũ supponendo pˢmo ꝙ diuisibiliũ corpoꝝ sꝰt diuisibiles loci. 2º supponẽdo ꝙ totũ vniuersũ nõ ẽ corpꝰ vnũ nisi ꝑ ꝯtactũ. ⁊ format rõnẽ. qꝛ vel ille ptes etherogenee eẽnt finite. ⁊ sic totũ eẽt finitũ: vel vna eẽt ifinita ⁊ alie finite. ⁊ sic infinita corrumperet alias. vel essent infinite ⁊ sic loca essent infinita: si. n. loca infinita sint ⁊ totum ifinitum eẽ necesse est. ipossibile. n. est non corpora esse in loco: neqꝫ. n. corpus maius est q̃ locus nec locꝰ maior q̃ corpꝰ. qꝛ vel eẽt dabile vacuũ vel corpꝰ sine loco. ¶ Tertia rõ. si aliqđ sensibile eẽt ifinitũ vel eẽt totũ graue. ⁊ sic nãliter ferretur deorsũ: vl' eẽt totũ leue. ⁊ sic nãl͛r ferretur sursũ: vel eẽt partiȝ graue ⁊ ptim leue. ⁊ h̃ ẽ falsũ: qꝛ cũ illud corpꝰ sit infinitũ nõ hȝ mediũ vl' vltimũ. ¶ Quarta rõ. qcqd est in loco est finitũ: oẽ corpꝰ sensibile est in loco. ergo oẽ corpꝰ sensibile est finitũ. minorẽ probat. qꝛ species ⁊ dr̃ie loci sunt finite. s. ante ⁊ retro sursũ ⁊ deorsũ. dextrũ ⁊ sinistrũ. ¶ Quĩta rõ. omne qđ est i loco est i aliq̃ loco. ergo omne qđ est in loco est finitũ: ⁊ ꝑ ꝯñs nullus corpꝰ sensibile est infinitũ. pˢmã cõsequentiã probat. qꝛ impossibile est aliqđ q̃tũ esse ifinitũ. quia oẽ q̃tũ aut ẽ bicubitũ aut tricubitũ. ⁊ sic đ alijs. ergo constat ꝙ omne tale est finitum.

Tertio dubitatur. Utrꝫ ifinitũ sit i seipso ⁊ nãl͛r q̃escat i seipõ. ¶ Ad soluẽdũ hoc dubiũ est supponendũ ꝙ in hac vltima

pte huius capituli Aristo. improbat opinionem anaxagore de loco īfiniti q̄ est hec. Infinitū subsistit seipm̄ ⁊ est in seipo: ⁊ ī seipo nālr quiescit. H̄ improbat phs tribus rōibus. Pria. nā oē qđ est alicubi nālr ibi quiescit. ergo dato q̄ infinitū esset in seipo nō pp̄ h̄ sequitur q̄ quiescit in seipo. ¶ 2ª rō. q2 infinitū nō quescit in seipo fm q̄ infinitū. ergo assignanda est alia cā ꝓpter quā quiesceret in seipo. ¶ Tertia rō. q2 dato q̄ totū infinitū quiesceret in seipo nō eēt aliqua rō pp̄ quā ps infiniti quiesceret in seipa. ⁊c.

Ad rationes ante oppositum. soluunt ex predictis.

Queritur quinto. Utrum ꝓductio effect⁹ actualr īfiniti absq3 implicatōe ɔ̄dictōis sit ɔ̄sensibilis. Arguitur primo q̄ sic. q2 in quolibet continuo sunt infinite partes ꝓportionales hn̄tes ꝓpa3 entitatē positiuā. ergo in quolibet continuo sunt infinite entitates: ⁊ p ɔ̄ns qđlibet cōtinuū ē infinitū actualr ⁊ ētitatiue: Et cōfirmatur. q2 q̄cūq3 nūero dato contingit maiorē dare. ⁊ q̄cūq3 linea data cōtingit minorē dare. ⁊ maior nūer⁹ quocūq3 dato est infinit⁹. ergo ē dabile aliqd actu īfinitū. ¶ 2° sic. nō iplicat ɔ̄dictionē oīa pmanētia ꝓducibilia vel possibilia ꝓduci eē actu ꝓducta. s3 illa sūt infinita. g̃ nō iplicat ɔ̄dictionē aliquid eē actualiter infinitū. ¶ 3° sic. n̄ iplicat ɔ̄dictionē tp̄s fuisse ꝓductū ab eterno: ⁊ ī q̄libet pte illius tp̄is vnū hoīe3 fuisse ꝓductu3 q̄ dato fuissent aīe rōnales infinite. ergo ꝓductio actualr īfiniti absq3 iplicatōe ɔ̄dictōis erit defēsibilis. ¶ In opp^m ē phs. ¶ In questione erunt tres articuli. ¶ Quantū ad pmū.

Primo sciēdū ē p declaratōe terminoꝝ qōis ponūt alique distictiones. Pria distin°. ē. īfinitū capit duplr. vno mō sincathegoreumatice. ⁊ tm̄ valet sicut aliqd: ⁊ nō tot qn plura: vel tm̄ valet sicut aliqđ ⁊ qđlibet plura ⁊ h̄ qn̄ addit multitudini. sed qn̄ addit magnitudini tm̄ valet sicut tm̄: ⁊ nō tm̄ qn mai⁹: vel tm̄ valet sicut aliq̄tū ⁊ quodl3 mai⁹. Alio mō capit īfinitū cathegoreumatice: ⁊ illud ē duplex. qđdā ē infinitū ex gen⁹. ⁊ vocatur infinitū toti⁹ entis. vt infinitū entitatiuū ⁊ ꝟtutis. ⁊ ē illud qđ h̄3 se ⁊ h̄3 quodl3 sui ē infinitū vt de⁹. aliud ē īfinitū in gn̄e ⁊ istđ ē triplex. q̄ddā ē negatiuū qđ nō ē īfinitu3. nec aptū natū finiri sicut pūctus. aliud ē infinitū ꝓuatiue qđ nō ē finitū. tn̄ ē aptū natū finiri sic est linea ablatis pūctis ipa3 t̄minantib⁹. aliud ē infinitū positiuū siue ɔ̄riū ɔ̄rie sūptū qđ h̄3 q̄titate3 infinitā. Infinitū ɔ̄rie sūptū ē triplex. quoddā est distensū siue distributiuū qđ fit fm multitudinē: aliud ē extensū qđ fit fm magnitudinē tā extēsionis q̄3 duratōis. aliud ē intēsū qđ fit p augmentatōnē ptiū gdualiū. ⁊ qđl3 istoꝝ pōt eē duplex. q̄ddā ē infinitū actu. aliud ē ipoª. Rōe h⁹ soluende sūt tres difficultates. Pria difficultas. vtru3 entitas īfiniti ī actu sit q̄ditas ɔ̄bibilis ad exn̄am absq3 implicatōe ɔ̄dictōis: vel sit entitas ꝓhibita ita q̄ sit n̄ ens. aut puꝝ nihil tā ī eē obiectiō q̄3 in eē sb̄iuo. Ad quā r̄ndet q̄ sic. q2 īfi^m actu ē ētitas ipossibilis ꝓduci vt postea oñdet. ¶ 2ª difficultas. ī q̄ ɔ̄sistit rō formalis infiniti in poª. Ad quā r̄ndet q̄ consistit ī quadā successiōe ptiū fiendaꝝ ⁊ accipiendaꝝ ita q̄ de se īfinitū ē eē tale ens cuius sp aliq̄ ps sit fienda vel accipienda. Ex q̄ sequtur q̄ si oīa possibilia ꝓduci per possibile vel impossibile eēnt simul ⁊ actualr ꝓducta illa eēnt finita cū ipoꝝ nō eēt aliđ accipiendū. ¶ 3ª difficultas. dato p possibile vel ipossibile q̄ eēt aliqs effect⁹ actualiter infinit⁹: vtꝝ ille cōponeret ex ptib⁹ finitis vel infinitis. Ad quā r̄ndet q̄ cōponerētur tam ex ptib⁹ finitis q̄3 infinitis: ⁊ q̄ n̄ eēt mai⁹ suis ptib⁹ īfinitis nec exceđr3 suas ptes īfinitas p3 q2 maiōitas ⁊ excessus s̄t passiōes q̄titatis finite.

Secūdo sciendū q̄ phs ī isto 3° c° oñdit q̄ mō īfinitū ē ⁊ q̄uō n̄. ⁊ diuidit in qnq3 partes. In pª itēdit talē cōclusionē. s. īfinitū q̄dāmō ē ⁊ quodāmō nō ē: ꝓbatur. q2 īfinitū non pōt oīo eē pp̄ ipossibilia sup⁹ ɔ̄ducta. nec pōt oīo nō eē pp̄ tria icōueniētiā. p^m incōueniēs. q2 tp̄is eēt p̄n̄^m ⁊ finis. 2^m. q̄ alie magnitudies n̄ erunt diuisibiles in magnitudines. 3^m. q̄ nō erit ꝓcessus ī infinitū in nūeris. ¶ In 2ª pte oñdit quō infinitū ē. ⁊ quō nō ē. ⁊ intendit tres cōclusiones. Pria. infinitū non ē ī actu: sed infinitū est in poª ꝓbat: q2 numeri nō sūt actu infiniti. sed solū ī potētia fm appositionē. ⁊ magnitudo nō est actu infinita. sed solū fm potentiā diuisiōis eo q̄ nō potest diuidi ī lineas athōales. ¶ 2ª ɔ̄°: infinitū n̄ est in poª ad actū cōpletū eo mō quo es ē in poª ad statuā: q2 tādē dabile eēt aliquid īfinitū actu. 3ª conclusio. īfinitū ē in potētia ad actū icōpletū ꝓbat duob⁹ similib⁹. pmū. q2 eē īfiniti ē eē sic diei. sed solū dies ē in actu icōpleto. igr̄. 2^m q2 esse infiniti ē eē sicut agon qđ solū ē in actu cōpleto. igr̄. ¶ In 3ª pte oñdit quō cōuenieter ⁊ diŭ̄r repitur infinitas ī permanētib⁹ ⁊ successiuis ⁊ intēdit duas ɔ̄ces. ¶ Pria ɔ̄. īfinitas ī pmanētibus ⁊

successiuis duplr oueniūt. p° q2 vtraq3 rō ifiniti osi stit i h qd ē sēper accipere aliud post aliud z nun q̄ est totū acceptū. z° q2 i vtrisq3 acceptū sēper est ifinitū q̄uis sit semper accipiendū vnum post alteꝝ. ex h ifert vnū corelariū q̄ nō oz ifinitū esse sic tale q̄ sit hoc aliqd vt homo vel dom⁹ s3 est ali qd vt dies z agon. quoꝝ eē nō est sic q̄dā substan tia actu facta. s3 eē eoꝝ est fieri alteꝝ post alterū ❡ z⁴ cōclusio. ifinitū i permanentib⁹ z successi uis differt. q2 i successiuis pars prius accepta non māet cū parte posteri⁹ accepta. s3 oppoᵐ est in p manētib⁹. ❡ In quarta parte ponit duas cōue niētias iter ifinitū s3 appōnē3 z ifinitū s3 diuisio ne3. Et dicit p° q̄ infinitū s3 appōe3 est quodāmō ifinitū s3 diuisione3. q2 ifinitū s3 appōe3 fit ex ifi nito s3 diuisiōe3. qd .n. diuidit ab vna magnitudi ne pōt alteri apponi. pria cōuenientia ipoꝝ est. q2 sic diuisio magnitudinis i ptes eiusdē rōnis. i. pro portiōis pcedit i infinitu3. silr appō magnitudis in ptes eiusde3 rōnis pcedit i infinitū. z⁴ q2 sicut diuisio magnitudinis in pte3 eiusde3 quātitatis ñ pcedit i infinitū eo q̄ oē finitū osumit ablato q̄li bet finito sic est de infinito scdm appōe3. Ex hoc sequitur q̄ diuisio magnitudinis est solū ifinita in po⁴ sic dies z agon. semp .n. ipi⁹ est aliqd acci pere z ñ p se in actu sic finitū. ❡ Cōseqnter pōit vnā differentiā q2 diuisio magnitudinis sic pce dit in infinitū q̄ q̄cūq3 magnitudine data cōtin git dare minore3. s3 appō magnitudinis nō sic p cedit in infinitū q̄ q̄cūq3 magnitudine data con tigit dare maiore3. Ex hoc infert q̄ plato male posuit duo ifinita. vnū i augumēto sic q̄ q̄cunq3 dato possit dari mai⁹. aliō i decremēto sic q̄ q̄cū q3 dato pōt dari min⁹. z° male posuit plato q̄ in finitū nō cātur i numeris nec s3 diuisiōem eo q̄ vnitas ē pᵐ i numero. neq3 s3 appōem. q2 dice bat q̄ appō i numeris fiebat solū vsq3 ad numeꝝ denariū. z q̄ ñ fiebat vlt pcessus nisi p reiteratō3

Tertio sciēdū. q̄ Aristo. in isto q̄rto ca° de terminat d̄ infinito diffinitiue z di uidit i tres ptes. In pma itendit talē ɔclusionem. Infinitū nō ē diffiniēdū eo mō quo ipm diffinie bāt antiq. diffiniētes q̄ infinitū ē cui⁹ nihil est ex tra. s3 d3 diffiniri ɔrio mō. s. sp cui⁹ aliqd ē ex: pro bat rōne z signo sic. nos dicim⁹ ānulos eē ifinitos z oīa circulatiōe3 habētia eo q̄ sp aliqd ē ex acci pere. g̃ infinitū ē cui⁹ quātitatē accipiētib⁹ sp ē ac cipe aliqd ex. Ex h remouet vnū dubiū. z dicit q̄ ānuli nō sūt pprie ifiniti s3 solū s3m similitudinem. pbat q2 ad infinitū duo reqrūtur. p° q̄ post quod cūq3 acceptū sit sēper aliqd accipiēdū. z° q̄ nō idē sit idē bis acceptū. hoc aūt nō fit in ānulo. Ex hoc infert diffinitionē ifiniti. Infinitum ē cui⁹ quā titatē accipiētib⁹ sp ē aliqd sumere. z° pbat ista3 diffinitiōe3 rōne sic. illō cui⁹ nihil ē extra ē quod dā toᵐ. sed infinitū nō ē quoddā totū. g̃ ifinitū nō ē cui⁹ nihil extra est. maiorē pbat p diffinitione3 toti⁹. totū aūt est cuius nihil abest vt hominē totū aut archā totā. iō totū nō ē pprie cui⁹ nihil est ex. minorē pbat q2 oē totū est pfectū. nullū ifinitum est pfectū. g̃ nullū ifinitū est totū. maiorē pbat. q2 totū aut pfectū. aut idē penitus est. aut s3m mate riā primū ē. minorē pbat. q2 oē pfectū h3 finē. s3 nullū ifinitū h3 finē. finis āt termin⁹ est. Ex hoc in fert q̄ pmenides meli⁹ dicit ponēdo totū vniuer sū eē finitū q̄ mellissus ponēdo totū vniuersum ifinitū eē. totū .n. z ifinitū ñ pñt ɔtinuari. i. eidē cō uenire. ❡ In z⁴ pte ponit opinionē platonis di centis q̄ infinitū ē oīa habēs z oīa cōtinēs in se p pter id qd h3 aliquā similitudinē i totum. ❡ In 3⁴ pte ipugnat hāc opinionē ponēdo qnq3 pprieta tes ifiniti. Prima. ifinitū est sic mā eo q̄ totū ē in potētia z nō in actu. z⁴. ifinitū nō cōtinet s3 cōtine tur s3m q̄ infinitū. 3⁴. infinitū s3 q̄ ifinitū ē igno tū. h3 .n. rōnē materie. mō spē3 nō h3 materia per quā possit intelligi. 4⁴. ifinitū magis h3 rōnē par tis q̄ toti⁹. q2 h3 rōnē māe: mā .n. ē ps toti⁹ sic es ē ps statue. 5⁴. q̄ ifinitū nō cōtinet tā itelligibilia q̄ sensibilia. incoueniens .n. est z ipossibile ignotu3 z determinatū omnia continere.

Conclusio rnsal. Productio effect⁹ actu alr ifiniti nō ē absq3 iplicatōe ɔditōis defensibil. pbat sic. q2 ifinitū qditatiue z eēntialr ē i actu pmixtū potētie sic q̄ ipossibile ē quālibet ptē eius esse pductā aut acceptā. s3 sēp aliquid est pducēdū aut accipiēdū. s3 si eēt aliqd actualr ifinitū q̄libet ps eius eēt actualr accepta z sic ifinitū nō eēt ifinitū qd ē iplicato ɔdictionis.

Primo dubitatur. Utru3 magnitudines sint infinite s3m diuisionē z nō s3 appositionē. Pro solutione supponēdū ē q̄ Ari sto. i h sexto z vltio capitulo ondit causas ifinita tis in entibus naturalibus. z primo in numero z magnitudine. z diuiditur i tres ptes. ❡ In pria itendit duas cōclusiones de magnitudinib⁹. Pri ma. magnitudines non sūt infinite secundū appo sitionem sic q̄ cōtingat quacunq3 magnitudine data dare maiorē. z⁴. magnitudines sunt infini te s3m diuisionem sic q̄ quacūq3 magnitudine da ta cōtigit dare minorem. pbat sic. q2 totum quod

pcedit appositio h3 modũ forme q̃ est p̃n^m finitatis. ⁊ pars ad quã pcedit diuisio h3 rõe3 materie q̃ est p̃n^m infinitatis. ⸿ In scõa pte itendit duas õclones de numero. Prima. numer⁹ nõ ẽ ifinit⁹ ſm diuisionẽ: sic q quocũq3 numero dato ↄtigit dare minorẽ. 2ª. numer⁹ ẽ ifinit⁹ ſm appõnẽ sic q quocũq3 numero dato ↄtingit dare maiore3. Ecõuerso ꝟo est in magnitudinib⁹. ondit h̃ resumẽdo õcloẽs supi⁹ dcãs de magnitudine. ⸿ In tertia pte pbat pdcãs cõclones. ⁊ pmo q nũer⁹ nõ sit ifinit⁹ ſm diuisionẽ. q2 nihil qd ẽ resolubile ⁊ idiuisibile ẽ ifinitũ ſm diuisionẽ. s3 numer⁹ ẽ resolubilis ⁊ idiuisibilis. g̃ numer⁹ nõ ẽ ifinit⁹ ſm diuisionẽ. minorẽ pbat. q2 numer⁹ est resolubilis i vnitatẽ. mõ vnũ ẽ idiuisibile. Deinde pbat q numer⁹ sit ifinit⁹ ſm appõnẽ. q2 numer⁹ ẽ augmẽtabilis ſm diuisionẽ magnitudinis. ⁊ magnitudo ẽ in infinitũ diuisibilis. g̃ numer⁹ est in if initũ augmẽtabilis. Ex hoc infert tria correlaria. Primũ. numer⁹ est solũ ifinit⁹ in potẽtia: ⁊ nõ in actu ſm partes magnitudinis separate a magnitudie. 2^m Magnitudines nunq3 sunt in actu ifinite nisi s3 potẽtiã. 3^m. ecõuerso repit infinitũ in numeris ⁊ in magnitudinib⁹. ⸿ Cõseqnt pbat duab⁹ rõib⁹ pmã conclõnẽ. s. q magnitudo nõ sit infinita ſm appõe3. Q̃cunq3 eni contingit eẽ in po^a. ⁊ in actu cõtingit esse tantundẽ. g̃ cũ nõ cõtingat aliquam magnitudinẽ eẽ ifinitã ſm appositiõe3. seq̃t q n̄ contingit aliqua3 magnitudinem esse in potentia infinitã s3 appõnẽ. 2ª rõ. si aliq̃ magnitudo eẽt actu infinita s3 appõnẽ. seq̃ret q esset aliqd mai⁹ celo. Ex h̃ p3 solutio qd dubiu3.

Secundo dubitat ad quã cã3 reducit infinitũ. p solõe supponẽdũ est q Aristo. in 3ª parte h⁹ capl'i ondit cã3 infinitatis in motu ⁊ tpe: ⁊ diuidit in tres particulas. ⸿ In pª itẽdit talẽ cõclusionẽ. Infinitũ nõ ẽ idẽ cũ motu ⁊ i magnitudine ẽ sic q sit vna q̃dã nã q̃ p⁹ vel posteri⁹ dr de illis. pbat. q2 magnitudo ẽ q̃ aliqd mouetur: aut alterat. aut augmẽtat: ⁊ ẽ p⁹ ifinita q̃3 mot⁹ ⁊ mot⁹ q̃3 tps. tps eni infinitũ ẽ ppt motũ. ⸿ In 2ª particula soluit vnã rõe3 pbãte3 q magnitudo sit infinita in augmẽtũ q̃ est hec. mathematic⁹ supponit q q̃cũq3 magnitudie data cõtingit dare maiorẽ. g̃ vel magnitudo ẽ ifinita ſm appositionẽ. vel cõsideratio mathematici est falsa. ⸿ Ad hec rñdet phs q magnitudies qbus vtuntur mathematici non o3 esse tales s3 se quales sunt ſm imaginationes ipoꝝ. ⸿ In tertia particula intendit talem conclusionem. Q̃uis cause diuise sint in quattuor tantu m. tamen infinitum reducitur ad causam materialem. pbat dupl'r. quia continuũ quod habet rõnem matie est infinitum: 2º quia omnes antiqui putantes infinitũ esse ducũt ipm ad cãm materiale3.

Tertio dubitat. Utrũ rationes quibus pbatum est infinitum esse sint physice. Pro solutione supponendũ est q Aristote. in tertia parte hui⁹ capituli soluit qnq3 rõnes p̃us adductas ad probandum ifinitum esse. ⁊ dicit q q̃dã illaꝝ necessario cõcludũt ⁊ q̃da3 illaꝝ accipiunt ppositiones falsas. Primo soluit tertiã dicẽs pp ppetuitatẽ generationũ nõ ẽ necessariũ ponẽ aliqd corp⁹ sensibile actu ifinitũ q2 corruptio vnius ẽ gño alteri⁹. 2º soluit quartã negando q oẽ corp⁹ finitũ finiat ad tãgẽs ip3. q2 nõ ẽ idẽ tangi ⁊ finiri. alid. n. qd tangit ab alio tãgitur. sed accidit ifinito tãgi. pot. n. finitũ seipo finiri. Cõsequenter soluit qntã dicẽs q itelligẽtie. i. imaginationi credere icõueniẽs ẽ. Cõseqũter soluit primã dicẽs q mot⁹ ⁊ tps nõ sũt ifinita i accepto eẽ s3 i potentia. Cõseqũter soluit scõa3 dicẽs q magnitudo nõ ẽ ifinita i actu s3 diuisionẽ neq3 s3 augumẽtatõe3. Cõseqũter recapitlat ea q̃ dcã sũt d ifinito.

Rationes añ oppo^m soluuntur ex dictis
Et hec de tertio physicorum.

A d habendã itelligentia3 aliq̃lem libri quarti physicorum. Queritur primo Utru3 locus sit Arguit p q nõ sex rõnib⁹ phi. Prima rõ est. si loc⁹ eẽt vt esset qd corporeũ vl' qd icorporeũ. n̄ s3. q2 h3 tres dimẽsiões q̃bus oẽ corp⁹ ſmigat. s. lõgũ latũ ⁊ pfũdũ: nec ẽt ẽ corp⁹ q2 duo corpa erũt i vno loco: 2ª rõ. si corpus sit aliqs loc⁹ ẽ supfitiei. ⁊ alioꝝ ſminoꝝ corporis erit aliqs loc⁹. ↄñs ẽ inconueniens. g̃ ⁊ añs. pbat ↄñam. q2 eadem est ratio de terminis corporis sicut de corpore: vbi. n. ẽ superficies aque ibi etiã ẽ supficies aeris falsitatẽ ↄñtis probat punctus. n. non videtur esse in loco. q2 nõ eẽt drĩa inter punctũ ⁊ locũ pũcti. ⸿ 3ª rõ. loc⁹ nõ ẽ elemẽtum. nec ex elemẽ-

tis.i corpeis autem nulla fit magnitudo.neqꝫ est corpeū cū n̄ sit elementū neqꝫ ex elemētis. ℂ 4ª rō.loc⁹ nō est cā locati.ergo loc⁹ n̄ est.ꝓbat an̄s i ductiue.q꞉ loc⁹ nō est mā neqꝫ for꞉ª locati cuꝫ nō ↄstituat locatuꝫ.nec est effi.ciens neqꝫ finis locati ℂ 5ª rō.oē qđ est:est in loco ſꝫ loc⁹ nō est in loco. ergo loc⁹ nō est.ꝓbat minoreꝫ.q꞉ ſi loc⁹ eſſet in lo co.tūc loci eēt loc⁹ ⁊ ſic eēt proceſſus i ifinitū i lo cis. ℂ 6ª rō.ſi loc⁹ eſſet.tc̄ eſſet augmētabilis ad augmentatōeꝫ locati.ōn̄s est impoſſe.ↄn̄aꝫ ꝓbat q꞉ ſic omne corpus est in loco.ita in omni loco est corp⁹. ℂ In opp^m^ ē phs. ℂ In qōe erūt tres ar ticuli. ℂ Quantum ad primum:

Primo ſciēdū ē pro expōe textus ꝙ iſte quartus liber phicorū i quo phs determinat de paſſionib⁹ extriſecis corpis nālis diuidit i tres tractatus. In pmo determinat de loco.⁊ diuidit in qnqꝫ capitula. ℂ In pⁿo diſputat. vtꝝ loc⁹ ſit.⁊ diuidit in tres ptes. In pma itendit talē cōcluſionē. Ad phm nālē ptinet determina re.de loco.ꝓbat tribus rōnib⁹. Pria rō.ad phm nālem ptinet determinare de paſſione cōi cuiuſ libꝫ entis nālis.ſꝫ locus ē hmōi.igit ad phm nālem ptinet determinare de loco.ꝓbat minorē.q꞉ ſꝫ an tiquos.oē qđ est est in loco.ꝓbat antiquoꝝ rōne. q꞉ qđ nō ē nuſquā ē.vt tragelaphus.ğ oē qđ ē ali cubi est.2ª rō est.ad phm nālē ptinet tractare de motu locali.ğ ⁊ đ loco. ℂ 3ª rō.in phica ē difficile determinare đ loco.ergo i ea necēo tractādū est de loco.ꝓbat an̄s dupl'r. ℂ Prio.q꞉ de loco oriunt mlte dubitatōes difficiles.ſ.an ſit vel non ſit.⁊ ſi ſit qđ ſit.2º q꞉ ab ātiqs nihil bn̄ dc̄ꝫ ē đ loco.ğ dif ficile ē tractare đ eo. ℂ In ſcđa pticula arguit duab⁹ rōib⁹ ⁊ duab⁹ auctatib⁹ locū eē. Pria rō: q꞉ loc⁹ ē receptaculū corporis:alterū.i.diſtictuꝫ a corporib⁹ receptis.ğ loc⁹ ē.an̄s ꝓ ſcđa pte pro bat q꞉ recedēte corpe ab aliq loco aliud corpus ſubintrat vt in vaſe in q̄ nūc ē aq꞉ipa recedente nunc ſubintrat aer.2ª rō. vnūquodqꝫ corpū nāli uꝫ mouet nālr ad ſuū locū nālē niſi fuerit ꝓhibi tū.ergo ſeqtur n̄ ſolū ꝙ loc⁹ ē ſꝫ etiā ꝙ loc⁹ habe at aliqꝫ diſpōeꝫ ⁊ vtutē cōſuatiuā locati.an̄s ꝓ bat.q꞉ gue.nālr mouet deorſū ⁊ leue ſurſū.⁊ ſb dit duo p^m^.ꝙ ptes ⁊ ſpēs loci ſūt iſte ſex.ſ.ſurſū đorſū:đxtꝝ:ſiniſtꝝ:an̄:⁊ retro.2º ſb̄dit ꝙ iſte dr̄e pōnū n̄ ſolū ſſ determinate q̄ ad nos ſꝫ etiā quo ad nām꞉q꞉ ſurſū q̄ ad naturā est vbi fert leue.i. ignis:⁊ deorſū vbi gūia ⁊ terrena ferūtur.2º ꝓ bat locū eſſe duab⁹ auctibus:pma.omnes antiq affirmabāt vacuū eſſe.ergo ⁊ locū.pꝫ ↄn̄a.q꞉ va cuū est locus priuat⁹ corpe.hā est auctas heſio di poete q dicebat vnū confuſū chaos prius fa ctū ⁊ poſtea trā fuiſſe factā vt eēt receptaculū oiuꝫ ⁊ ſic opiabat oia eē in loco diſtincto ab ipis locatis.nō enim corrūpitur loc⁹ corruptis his q̄ ſūt in eo. ℂ In tertia pte pncipali ꝓbat ſex rōi bus locū nō eſſe que poſite ſūt ꝓ rōib⁹ an̄ opp^m^.

Secundo ſciendū est ꝙ phs in hꝫ 2º c.º di ſputat de q̄ditate loci ⁊ diui ditur in duas partes. In prima arguit ad vtrāqꝫ partem h⁹ ꝓpoſitionis.locus est materia vel for ma.⁊ diuiditur inquattuor particulas. In pma ponit talem diſtinctioneꝫ.ſicut entiū aliud est ſꝫ ſe:aliud est ſm accn̄s.ſic etiā locoꝝ alius est cōis in quo omnia corpora ſunt:alius vo ꝓpus in q̄ p.i.adequate continetur res.ſic dicim⁹ ꝙ tu nūc es in celo.q꞉ es in aere.⁊ dicimus te eē in aere ⁊ in celo q꞉ es in terra.⁊ dicimus te eſſe in terra.q꞉ es in hoc loco quia nihil aliđ ē qđ te cōtiet: ℂ In 2ª parte arguit vna ratione ꝙ locus ē forma.q꞉ locus est principium continens vnumquodqꝫ corporū ⁊ terminus vniuſcuiuſqꝫ.ſed forma est terminus vniuſcuiuſqꝫ.per formam.n.đtermina tur magnitudo ⁊ materia magnitudinis.ergo lo cus est forma. ℂ In tertia particula arguit trib⁹ rationibus ꝙ locus ſit materia. Prima ratio. lo cus est diſtātia magnitudinis alia a corporis ma gnitudine locati ⁊ hoc est materia.ğ locus ē mate ria. Scđa ratio.ſi a corpore locato remoueatur terminus.i.magnitudo eius ⁊ paſſiones ⁊ qualita tes ⁊ ſpēs ⁊ forma nihil relinquitur pter materiā locus tn̄ relinqtur ğ locus ē materia. Tertia ratio ſm platonem in thimeo: loc⁹ ē receptaculū oiuꝫ vnum ⁊ idē.hmōi ē materia.ğ locus est materia Ex hoc infert ꝙ cōſideratio de loco est difficil.q꞉ ſiue locus ſit materia ſiue forma vtroqꝫ mō diffi cilis est cognoſci. ℂ In quarta particula probat locum non eſſe materiā neqꝫ formam quinqꝫ rō nibus. Prima ratio.materia ⁊ forma non ſeparā tur a re cuius ſunt.locus autē ſeparat ab eo cui⁹ est.igitur loc⁹ non ē materia neqꝫ forma.minorē ꝓbat. in loco.n.in quo erat aer est nūc aqua.ex hoc infert ꝙ locus non est pars neqꝫ habitus ne qꝫ accidens illius cuius est locus.q꞉ est ſeparabil ab vnoquoqꝫ corpore.hoc probat quia locus est aliquid vt vas.vas autem nihil est rei.ſ.locate.ğ locus nihil est rei.maiorem probat quia locus est res tranſmutabilis. 2º infert ꝙ locus vt est ſe parabilis a re cuius est locus non ē forma.⁊ ſecū dum ꝙ continet locatum non ē materia.3º ifert

ꝙ plato male infert numeros ꝛ ideas non esse in loco cum tamen idee ꝛ numeri participent de magnitudine ꝛ paruitate ꝛ sic aliquid de materia participabunt. ꝛ tamen dicebat locum esse materiam. 2ª ratio. quia vnumquodqꝫ corpꝰ naturale nãliter mouet motu sursũ vel deorsũ. ꝛ tñ nõ mouet ad mãꝫ vel ad formã. ģ locꝰ non est mã neqꝫ forma. 3ª rõ. sursum ꝛ deorsũ sũt dñe loci. ꝛ tñ nõ sũt mã neqꝫ forma. igit locꝰ non est materia neqꝫ forma. 4ª rõ. si locꝰ eẽt mã vel forma seqret ꝙ locꝰ eẽt i loco. ꝛ si locꝰ eẽt in loco seqret ẽt ꝙ locꝰ moueret ad motũ illiꝰ cuiꝰ est. 5ª rõ. si locꝰ esset materia aut forma. tũc cũ ex aere fit aq̃ corrũperet locus. qð falsũ est. qꝛ dicimꝰ corpus genitum eẽ in eodẽ loco in quo erat corruptum.

Tertio sciẽdũ ꝙ in scða pte huiꝰ capituli phs ponit mõs eẽndi in. ꝛ soluit q̃ndam dubitatões circa eos. ꝛ diuidit i tres pticulas. In pria ponit octo modos eẽndi in. dicens ꝙ vno mõ aliqd dr eẽ in alio sicut digitꝰ in manu ꝛ vniuersalr ps in toto. 2º sicut totũ in ptibꝰ. pbat hoc: nõ. n. est totũ pter pꝛes. alioꝰ sicut hõ i aiali. ꝛ vlr sic spẽs est in genere. 4º sicut genus in spẽ: ꝛ vniuersalr sic ptes spẽi rõne eiꝰ. 5º sicut sanitas i calidis ꝛ frigidis. ꝛ vlr sicut forma in materia. 6º sic ea q̃ sunt grecoꝝ in rege grecoꝝ. ꝛ oĩno simul ea q̃ sũt i sua cã efficiẽte. 7º sic res i suo fine. 8º sic vinũ i vase ꝛ vlr locatũ i loco. ¶ Pro 3º artic̃ulo

Cõclusio rñ aliis. Locꝰ est. pꝫ hec conclusio ex duabꝰ rõnibꝰ philosophi ꝛ duabꝰ auctoritatibꝰ positis i primo notabili.

Primo dubitat. Utꝝ idẽ possit eẽ in seipo. p cuiꝰ dubij solutiõe supponẽdũ ẽ ꝙ phs in 2ª pticula huius ptis mouet tale dubiũ. Utꝝ vnũ ꝛ idẽ sit in seipo ꝛ oĩa sint in alio Ad hoc dubiũ soluẽdũ põit talẽ distinctionẽ ponendo ꝙ aliqd eẽ in se potest intelligi dupl'r. vno mõ ₴m se ꝛ primo. ꝛ nõ gra alteriꝰ. alio mõ ₴m alterꝝ. i. gra ptis. 2º ponit tres cõclusiones: Pria oẽ totũ est i seipo ₴m alterꝝ. i. gra ptis. pbat phs duabus rõnibꝰ et tribus exeplis. Pria rõ totũ ẽ in ptibus ꝛ ecõtra. ģ totũ ẽ in seipo. Scða rõ. totũ dñominat ₴m denoĩatioñeꝫ suaꝝ ptiũ. sꝫ denominant ptes eẽ in toto. ģ totũ denoĩat eẽ in toto. ꝛ p cõsequẽs in seipo ₴m alterꝝ. maiorẽ pbat: qꝛ totus hõ dr albꝰ eo ꝙ supficies eius ẽ alba. ꝛ totꝰ hõ dr sciẽs eo ꝙ aĩa eius est sciens. 3º pbat tribꝰ exemplis. pmũ. hõ dr eẽ albus ꝛ tñ albũ est in hoĩe ₴m alterꝝ. igit idẽ est in seipo ₴m alterꝝ. minorẽ pbat. qꝛ albũ ẽ i hoĩe eo ꝙ ẽ in corpe ꝛ ẽ i corpe eo ꝙ ẽ i supficie in q̃ ẽ ₴m se ꝛ nõ ₴m aliud. 2m exm. hõ dr sciẽs. ꝛ tñ sciẽs est ₴ꝫ alterꝝ. qꝛ scia est in aĩa q̃ ẽ ps hoĩs. igit idẽ ẽ in seipo ₴ꝫ alterꝝ. 3m exm. qñ ãphora ꝛ vinũ seorsũ sũt tũc nõ sũt partes aliciuꝰ tertij. iõ ãphora nõ dr in seipa nec vinũ i seipo. sꝫ qñ ãphora ꝛ vinũ simul idẽ sũt: tũc sũt partes eiꝰ qð est amphora vini. ideo ipa debet eẽ in se eo ꝙ vinũ quod est pars ãphore vini est in ãphora. ¶ 2ª conclusio. impossibile est ꝙ ideꝫ primo ꝛ ₴m se sit in seipo. pbat phs dupliciter. primo inductiue sic ꝙ secundum nullũ dictoꝝ modoꝝ essendi in. aliquid idẽ est in seipo primo ꝛ secundum se. 2º probat ratione. qꝛ si amphora vini esset in seipa prio ꝛ secundum se: sequeretur ꝙ vinũ eẽt amphora ꝛ ꝙ amphora vinum. qð est impossibile. cõsequẽtiaꝫ pbat qꝛ eadẽ rõ eẽt vini ꝛ amphore. rõ enim amphore ẽ ꝙ sit receptiua vini. mõ illa rõ cõueniret vino. sicut. n. vinũ reciperet in ãphora sic amphora in vino. ¶ 3ª cõclusio impossibile est aliqd esse in seipo primo ꝛ ₴m se totũ ꝛ ₴m accñs. i. mediãte alio. qꝛ tũc sequeret ꝙ duo corpora essent in eodẽ. qð est impossibile. pbat cõsequẽtiã. qꝛ si amphora sit in seipa mediante vino tũc vinũ eẽt ppinquius ãphore q̃ ipamet amphora. ꝛ hoc nõ põt eẽ sine penetratione dimẽsionũ. ¶ In 3ª pte soluit rõneꝫ zenonis qua sic arguebat. locatuꝫ est in loco alio a se. ꝛ locus est in alio a se. ꝛ sic infinitũ dicit qð nihil phibet locatũ eẽ in alio. non tñ sic in loco sed sicut sanitas in calidis ꝛ frigidis. ꝛ sic habitus ꝛ passiones sunt in subiecto. ꝛ sicut color in corpore. ideo non est necesse abire in infinitum ¶ In q̃rta particula isert correlarie ꝙ locus nõ est materia neqꝫ forma locati. pbat qꝛ locꝰ non ẽ aliquid locati. sꝫ materia ꝛ forma sũt aliqd locati. ergo locus non est materia neqꝫ forma locati. pbat maioreꝫ. quia vas nihil aliud est nisi vas. igitur locus nihil est locati.

Secundo dubitatur. Utꝝ ista propositio sit cõcedẽda. ãphora vini est in seipa ꝛ ãphora vini ẽ in amphora vini. ¶ Ad soluendum hoc dubium ponũtur alique suppositiones. Prima est. ãphora vini in rigore sermõis nõ significat vinũ tãtũ nec supponit pro vino tm̃ nec p aggregato ex ãphora ꝛ vino. sꝫ pcise supponit p seipa ãphora cõnotãdo ipaꝫ eẽ receptiuam vini. Ex hoc sequit ꝙ de rigore sermonis ista est falsa. amphora vini est in amphora vini. vas enim cõtinens vinũ nõ ẽ in seipo. ¶ 2ª suppositio. p restrictionẽ vsualẽ amphora vini aliqñ restringitur ad standũ p vino tãtũ. vt cũ dr ꝙ iste bibit ãpho/

rā vini. nō eni bibit vas sꝫ vinū vasis. aliqñ eni re/strigit̄ p restrictionē vsualē ad statū ꝓ aggrega/to ex vtroqꝫ. s. ꝓ āphora ꝛ vino. vt cū dr̄. iste eniꝫ emit vnū doliū vini: nō doliū eni emit solū nec so lū vinū sed vinū cū dolio. Ex h̄ seqt̄ ꝙ illa ē cōce dēda p restrictionē vsualē. āphora vini ē i āphora vini: qꝛ si āphora vini a parte subiecti restrigitur vsualr̄ ad statū ꝓ āphora tm̄ ē falsa: vel ꝓ vino tm̄. ꝛ a pte p̄dicati vsualr̄ restrigatur ad statū ꝓ āphora tm̄. tūc dcā ꝓpō ē cōcedēda. ℂ 3ª suppō stratiuū sbiectē idētitatis suppōit p̄cise p eodē sic suū aīis. Ex h̄ seqt̄ ꝙ hec nō est cōcedēda. āphora vini ē i seipsa saltē p locutōeꝫ grā toti⁹. pōt tñ sal uari p locutōeꝫ grā ptis. dicim⁹ eni totū hoīeꝫ eē crispū. qꝛ caput ē crispū: silr̄ āphora vini ē i seipsa qꝛ vinū qd ē ps āphore vini ē i amphora vini.

Tertio dubitat̄. vtꝝ dnoīatio partis fora/liꝫ oña isert dnoīatōeꝫ toti⁹. Ad sol uēdū h̄ dubiū sciēdū ꝙ duplicia sūt accñtia de/noiantia aliqd s̄m. qdā eni sūt q̄ determināt sibi certā partē in s̄bo ita ꝙ solū illi parti pñt ieē. sic si mitas determiat sibi nasū. claudicatō pedē. alia sūt q̄ indifferēter pñt ineē cuilꝫ parti subi. si taꝫ īhereāt solū vni parti v̄tute taliū accñtiuꝫ aliqd relinqt̄ in alijs partibus: vt infirmitas pōt inesse cuilꝫ parti hoīs. si tñ alicui determiate pti isit ali qd. s. dolor reliqt̄ i alijs partib⁹. ꝛ ista accñtia fora liꝫ oña possūt ex denoiatōe partis inferre denoia tionē toti⁹. seqt̄ eni. iste ē claud⁹ s̄ꝫ pedē. ḡ ē clau dus. sitr̄ bene seqtur. iste ē infirm⁹ s̄m caput. ḡ est ifirm⁹. sed alia accñtia ex denoiatōe partis ñ pñt iferre denoiatōeꝫ toti⁹ nisi insint maiori pti ꝛ p̄n/cipali s̄m q̄lꝫ partē illi⁹ partis. Rōnes ante op/positum soluentur ex dicendis.

Querit 2°. vtꝝ loc⁹ sit entitas re/spectiua a sup̄ficie corpis locātis realr̄ ꝛ ētitatiue distīcta ꝛ i cor pore locāte subiecta. Et arᵣ p̄ ꝙ nō sit entitas respectiua. nulla q̄titas ē entitas respe/ctiua: sꝫ oīs loc⁹ ē q̄titas. ḡ nullus loc⁹ ē ētitas re spectiua. mior pꝫ per aristo. i p̄dicamētis dicētē ꝙ loc⁹ ē spēs q̄titatis. 2° ārguitur ꝙ nō distiguit̄ re alr̄ a sup̄ficie corporis locātis. qꝛ oē vltᵐ corporis locātis ē sr̄ficies. sed oīs loc⁹ ē vltᵐ corporis locā tis: ergo loc⁹ ē sr̄ficies. maior pꝫ. qꝛ extrēa corpo ris sūt due superficies. 3° arguitur ꝙ nō sit subi ue in corpore locāte. qꝛ oīs forma denoīans ali/qd s̄m ē i eo s̄biue. sꝫ loc⁹ denoiat locatū. igr̄ est s̄biue i eo ꝛ nō in locāte. maior pꝫ. qꝛ dici denoia tiue p̄supponit eē in s̄bo. ℂ In oppᵐ q̄ ad oēs p tes arguit̄ p̄ ꝙ sit entitas respectiua. qꝛ loc⁹ dr̄ lo cati locus. ꝛ locatū dr̄ loco locatū. 2° ꝙ sit distin cta a superficie: qꝛ superficies est entitas absolu ta. locus v̄o entitas respectiua. 3° ꝙ sit subiectie in locante. qꝛ locus est fundatus in superficie lo cantis. ḡ ē s̄biue in locante. ℂ In q̄one ista erunt tres articuli. ℂ Quātum ad p̄mum.

Primo sciendū ē ꝙ p declaratōe termi noꝝ ponūtur alique distinctōes q̄ꝝ p̄ma est. locus ē duplex: quidam est presenti alis ꝛ diffinitiu⁹ q est formalr̄ pñtialitas q̄dā a q̄ aliqd dr̄ eē formaliter pñs alicui: alius est loc⁹ di mensionalis ꝛ circūscriptiuus qui est formaliter ipa. circūscriptio actiua illius dimēsionis a q̄ ali qd dr̄ circūscribens. ꝛ d isto p̄ncipalr̄ querit qō. ℂ 2ª distinctio. locus circunscriptiu⁹ est duplex vn⁹ quidem fūdamentalis. s. superficies circun/scribens locatū. ali⁹ est formalis: ꝛ est vna forma realr̄ inherens superficiei circūscribentia q̄ sup/ficies formaliter dr̄ circunscribens. ℂ 3ª disti/ctio. locus circunscriptiuus est duplex. vnus q/dem aptitudinalis q est forma a qua superficies dr̄ formaliter locatiua vel circunscriptiua: ꝛ vo catur locatiuitas. alius est actualis realiter inhe rens superficiei circunscribēti a qua dr̄ forma/liter locus vel circunscribens locatū. ℂ Iste di stinctōes sic declarari pñt considerādo tres enti tates ex parte superficiei circūscribentis locatū Prima ē entitas superficiei. ꝛ illa ē absoluta. 2ª ē relatio aptitudinalis q̄ locatiuitas dr̄. ipa eniꝫ superficies añ receptōeꝫ locati hꝫ aptitudinē lo cādi ip̄m a qua dr̄ formalr̄ locatiua. ꝛ fūdat̄ hec relatio aptitudinalis in entitate superficiei ꝛ ter minatur ad locatū: ꝛ distinguitur a superficie lo cāte solū ex nā rei: ꝛ formaliter sicut ꝓpa passio a s̄bo. pꝫ per hanc maximā. Nulla relatio funda/mentalis vel nulla relatio formalis aptitudina lis ē realr̄ distincta a suo fundamēto: ꝛ qñ corpus ponitur in ipa superficie actualr̄ locāte. tunc ipa superficies dr̄ actualr̄ locans ꝛ circunscribēs lo catum. iō ibi ē ɔsiderāda vna relatio actual' que vocatur locatio vel circunscriptio actiua a qua superficies dr̄ formalr̄ ꝛ actualr̄ locans ꝛ circū/scribens locatū. iō ibi est ɔsideranda vna relatio actualis que vocatur locatio vel circunscriptio actiua a qua superficies dicitur formalr̄ ꝛ actu/alr̄ locans ꝛ circunscribens locatū. ꝛ fundatur i superficie locāte. ꝛ termiatur ad corp⁹ locatuꝫ. ꝛ realr̄ ab vtroqꝫ distinguit̄. Similr̄ ex parte loca ti sunt considerande tres alie entitates. p̄ma est

entitas locati. 2ª ē locabilitas passiua locati. 3ª ē locatio vel circūscriptio passiua a q ips corpus dr actuatr locatū vel circūscriptū. pma ētitas vocat locus fūdamentalis. 2ª locus formalis aptitudinalis. 3ª loc formalr actualis. i locato vero pma entitas vocat locatū fundamētalr et denominatiue. 2ª vero vocat locatum formale aptitudinale. 3ª vo dr locatū formale actuale.

Secundo sciēdū q Aristo. i hoc. 3º c. ponit aliq preābula valentia ad diffinitionem loci cognoscēdā. et diuiditur i quatuor ptes. In pma pōit qnq ppriētates loci. pª. locus ptinet locatū et nihil ē ei. 2ª. loc nō est maior neq minor locato s ē equalis. 3ª. loc nō deficit vnicuiq locato. sepat tn a qualibs supficie successiue. 4ª. i oi loco sūt sursū et deorsū. et h ō loco nāli. 5ª. vnūquodq corpor nāliū fert nāliter ad suū locū et naturatr quiescit i suo loco q ē aut sursū aut deorsū. ¶ In 2ª pte Aristo. ponit qtuor pditiōes reqsitas ad diffinitōes loci. pma. diffinitio loci ds eē talis q p eā sciamus qd ē loc. 2ª. q p eā soluant opposita ad dubitatiōes q dnr circa locū. 3ª. q p eā possim demōstrare oēs passiōes loci de ipso iesse locato. 4ª. q p ipsā possit ostēdi cā error et distictōis eor q errant circa locū. et subdit q si diffinitio loci sit talis tūc vnūqq. i. vnaquęq passio loci pulcherrime. i. potissime demōstrabit de loco p ipsā. Ex hoc pōt elici q diffinitio subi ē mem demōstratōis potissime. ¶ In 3ª pte ponit tria pambula valētia ad iuestigandā diffinitionē loci. primū. mot localis facit nos scire locū eē. nō seqret. n. locū eē nisi eēt mot fm locū. ppter hoc multi dixerūt celū eē i loco eo q sp ē i motu. et subdit oēs alios mot q faciunt cognoscere locū. q2 alius ē loci mutatio ali decremētū et ali augmētū. i augmēto āt et decremēto fit motus localis. 2m preambulū. eorū q mouent alia mouent p se. alia p accńs. Eor aūt q mouent fm accńs quedā sunt nata moueri p se vt ptes corpis nate sunt moueri p se: mouent tn fs accńs in corpore. vt clauus ē nat moueri p se. mouet tn fs accidēs in naui. 3m. aliqd ē i loco duplr. q2 qdam ē in loco cōi. vt iste est in celo q est i aere. et ille non ē pprie locus eo q non est equalis locato. aliud ē in loco pprio i quo ipsū pmo cōtinet. 4m quando cōtinens nō ē diuisū a cōtento. sed est ei continuū. tūc cōtētū nō est i eo sicut locatū in loco. sed sicut pars i suo toto. s quando tale continens est diuisum a cōtento et tangit ipm contētū fm vltimū. et non ē pars ipsi cōtenti nec ē mai ipso cōtento s eqle sibi tunc ptentum est i ipso sicut in loco. Istā vltimā ptē pbat phs. in eodē. n. sunt vltima se tāgētia. deinde pmā partē pbat duab rōnib. pma qn aliqd ē cōtinuū alicui tūc nō pōt i eo moueri. imo aliud cū eo mouet. s locatū pōt moueri in loco sine hoc q loc moueat. ergo loc non ē qd cōtinuū locato. 2ª rō est. qn aliquid cōtentum ē cōtinuū ipsi ptinēti tūc est in eo sicut visus i oculo et sicut man i corpe. et nō sicut aq i cado nec sic vinū in siphō. g nō ē i eo sicut i loco. s sicut ps i toto. ¶ In qrta pte cōcludit q ex his q dca sūt pōt eē manifestū qd sit locus vbi.

Tertio sciendū q circa hūc textū incidunt tres difficultates. prima. qualiter est saluabile q locus sit equalis locato. et tn loc cōtinet locatū. Pro solōne ponunt alique distinctiones. Pria distictio. duplex est equalitas. quedam ē fūdata super quantitate discreta vt supra multitudinē dimensionū. alia est fundata super quantitate continua vt super extēsione. ¶ 2ª distinctio. equalitas extēsionis est triplex. quedam ē fundata super longitudine. qdam ē fundata super latitudine. alia aūt super pfūditate. ¶ Tertia distinctio. duplex ē locans. quoddā ē locans quo et proximum. et ē ipsa superficies corporis locantis q vocat loc. aliud ē locās qd et vltimus. et ē ips corpus locans. ¶ Quarta. duplex ē locatu quoddā ē locatū q et imediatum. et ē superficies ipsius corpis locati. aliud ē locatū quod et mediatū et ē ipsum corp locatū. vn dr p q loc et locatū q sunt eqlia qlibet equalitate possibili i ipsis fūdari. ps. p ō equalitate mltitudis. q2 cū ābo sint supficies. ps q vtraq ptes habeāt tātū duas dimensiones. ps 2º de equalitate lōgitudis. q2 vtraq superficies est eq longa et eq lata. equalitas āt pfūditatis n pōt i ipsis fūdari cū ista n hēant pfūditatē: et ō istis itelligunt ppetates loci. 2º dr q corp locās et corp locatū sūt eqlia eqlitate fūdata sup multitudinē dimensionū. q2 vtrūq hs dimensiones tres. s non sunt eqlia eqlitate dimensionis. 3º dr q loc et corp locatū sunt eqlia eqlitate fundata super longitudine aut latitudine. s nō sunt eqlia equalitate fundata sup multitudine dimensionu, nec equalitate fundata super profūditate: eo q loc nō hēat pfūditatē. ¶ 2ª difficultas. vtr vnūqdq corpus nāle sp nālr moueat ad suum locu nāle. Pro solōe hui difficultatis ponit talis distictio. Istō vbū mouet pōt capi duplr. vno mō vt dic actuale moueri. alio vt dicit aptitudiale moueri. q āt possit dicere aptitudinale moueri pat

ſic. qꝛ oĩs paſſio ē aptitudinalis. ſ3 moueri ad ſuū locū nālē ē paſſio corꝑis nālis. ǧ moueri dic̃ aptitudinē. Ex his dnr̃ duo. Pꝛi^m ꝙ vnūqdq3 corp⁹ nāle ſꝑ nālr̃ moueť ad ſuū locū nālē ſi illō ꝟbum moueť dicat moueri aptitudiale. ꝓbať ſic: qꝛ vnūqdq3 mobile ſꝑ ē aptū natū moueri ad illud ĩ quo ē ꝟt⁹ ꝯſeruatiua locati. ǧ locatū ſemꝑ eſt natum moueri ad ſuū locū nālē. 2º dr̃ ꝙ ſi illud ꝟbū moueri dicat actuale moueri. corp⁹ nāle ñ ſꝑ moueť ad ſuū locū nālē. imo ad h̃ ꝙ nālr̃ moueať ad ip̃m duo req̇runť. p̊ ꝙ ſit ext̃ locū ſuum nālē. 2º ꝙ nō ſit ꝓhibitū. ¶ 3ᵃ difficultas. vtꝝ aliq̃ accñtia ſint nata ꝑ ſe moueri. ¶ Pro ſolōe hui⁹ ponunť due ſuppōes. pᵃ ē. ſ3 Ariſto. ĩplicat ꝯdictiōe3 accñs ſine ſubō eē. Ex h̃ ſeq̇ť ꝙ ĩplicat ꝯdictiōe3 ſm ip̃m accñs moueri ꝑ ſe. qꝛ ꝑ ſe moueri p̃ſupponit ꝑ ſe eē. 3º ſeq̇tur ſm eū ꝙ nullū accñs ē natū ꝑ ſe moueri. 2ᵃ ſuppō. ſ3 ꝟitatē nō ĩplicat ꝯdictōe3 accñs eē ſine ſubiecto. Ex h̃ dr̃ ꝙ multa accñtia ſūt ꝑ ſe nata moueri ⁊ de ſcō ꝑ ſe moueñ. ſi. n. grauitas ꝑ poťe vel ĩpoſſibile eēt ſeꝑata a ſubiecto, ip̃a moueret ſeipſa3. Pro ſcōo articulo ſit hec.

Concluſio. Locus eſt entitas reſpectiua a ſupꝼicie corꝑis locantis realiter diſticta. ⁊ in ip̃o corꝑe locāte ſubiecta. pat3 ꝯº q̃ ad oēs ei⁹ partes ex p̊ notabili. Pro 2º artiº

Primo dubitať. Qualiť eſt ſaluabile locum eē entitatē reſpectiuā cū tñ oēs ꝓprietates loci ꝯdictorie repugnent forme reſpectiue. ¶ Pro ſolutōe h⁹ ponunť aliq̃ ſuppōnes ⁊ aliq̃ regule. Pꝛia ſuppō. loc⁹ ſūpt⁹ formalr̃ ⁊ ꝑ ſignificato ē vna q̇ditas ꝯcretiue deſignata, cui⁹ abſtractū ē locatio actiua q̃ ē reſpect⁹ ſupꝼiciei locātis ad locatū. 2ᵃ ſuppō. fūdamentū loci eſt ipſa ſupꝼicies circūſcribēs locatū. Pꝛia regula. oē ꝯcretū alicui⁹ relōis ꝑſonalr̃ ſūptū ſupponit ꝑ fūdamēto illi⁹ relōis ⁊ nō ꝑ ipſa relatione. 2ᵃ regula. ĩ oĩ ꝓpōe ĩ qua ſubijciť concretū alicuius relōis ſūt duo ꝯſiderāda. ſ. illud qō ſuppōit ⁊ ē ipſū ꝯcretū. 2º illud ꝑ quo ſupponit ⁊ eſt fūdamentū ipſius ꝯcreti. 3ᵃ regula. ad ꝟitaē ꝓpoſitionis affirmatiue ſufficit p̃dicatū ĩeē illi ꝑ q̃ ſupponit illō ſubiectū, vel ſaltē ꝙ ſupponat ꝑ eodē ꝑ quo ſupponit ſubm̃. ⁊ nō req̇riť ꝙ p̃dicatum inſit ſubō qō ſupponit. ſilr̃ ad veritatē ꝓpōis negatiue, ſufficit p̃dicatū non ineſſe illi pro q̃ ſupponit ſubiectum. ſiue ꝙ predicatū ⁊ ſubm̃ nō ſupponāt ꝑ eodē. ex hoc ſeq̇ť ꝙ iſta eſt concedenda. loc⁹ ꝯtinet locatū. qꝛ illō ꝑ q̊ ſupponit loc⁹. ſ. ſupꝼicies corꝑis locāti ꝯtinet locātis. ſilr̃ iſta. loc⁹ eſt equalis locato ⁊ ſic de ſilib⁹. ⁊ ſic p3 ſolutio ad dubiu3.

Secundo dubitať. Utru3 locus ſit ſpēs quātitatis. Pro ſolōe hui⁹ ponunť aliq̃ diſtinctōes. quaꝝ pꝛima eſt. loc⁹ pōt ſumi duplr̃. vno mō formalr̃ ⁊ ꝑ ſignificato. ⁊ ſic ē reſpect⁹ locātis ad locatū ſiue ſuperficiei circunſcribētis ad locatū circunſcriptū. ⁊ vocať locatio vel circunſcriptio actiua. alio mō capiť mālr̃ ⁊ ꝑ denoīato. ⁊ ſic ē ipſa ſupꝼicies circūſcribēs locatum. ¶ Pro 2ᵃ diſtictione poniť tal' regula. quādocunq3 aliq̇d ē cōe duob⁹. ⁊ vni ē nomē ĩpoſitū ⁊ alteri nō. l3 de rigore ſermonis illud nomē cōe ſupponat ꝑ q̇ditate cōi illis duob⁹: tñ per reſtrictionem vſuale3 reſtrigiť ad p̃ciſe ſtandū pro illo cui non eſt nomē ĩpoſitū. ſicut vbi ē qōdā cōe ad vbi actiuū ⁊ ad vbi paſſiuū. ⁊ vbi actiuo ē nomē impoſitum. ſ. loc⁹. vbi aūt paſſiuo nō ē nomē ĩpoſitum. iō illud cōe ꝑ reſtrictionē vſuale3 reſtringitur ad ſtandū ꝑ vbi paſſiuo. q̄uis de rigore ſmonis ſupponat pro vbi cōi ad actiuu3 ⁊ paſſiuum ſiue pro q̇ditate eis cōi q̃ facit p̃dicamentū q̇ditatiue diſtictū ꝯ alia nouē p̃dicamenta. Ex hoc poniť talis diſtictio. vbi pōt ſumi duplr̃. vno mō vt ē q̇ditas cōis ad vbi actiuū ⁊ paſſiuu3. ⁊ ſic eſt vna q̇ditas predicāmentalis ꝯ alias p̃dicamentales q̇ditates diſtictas. alioº capiť vt ꝑ reſtrictionē vſuale3 reſtringiť ad ſtādū ꝑ vbi paſſiuo: ⁊ ſic eſt ſpecies p̃dicamentalis q̃ eſt vbi. Ex hiſ dnr̃ duo: p̊^m ꝙ loc⁹ formalr̃ ſumptus ⁊ ꝑ eius ſignificato nō eſt aliud q̄3 vbi actiuū: ⁊ ꝑ ꝯñs eſt ſpecies vbi ⁊ 2º dr̃ ꝙ locus ſūptus materialr̃ ⁊ ꝑ dnoīato eſt ſpecies quantitatis. qꝛ nō eſt aliud q̄3 ſuperficies circunſcribens locatum vbi.

Tertio dubitatur. Utꝝ nāle ⁊ violentum ſint eēntiales drĩe loci. Pro ſolutōe h⁹ dubij ſit hec diſtinº. Duplices ſť drĩe eſſentiales. quedam. n. ſūt ꝯnotatĩe nihil aliō ꝯnotātes q̄3 id qō cōnotať per gen⁹ ip̃aꝝ. alie ſūt cōnotatiue alicui⁹ alteri⁹. ⁊ ille dñt dici ꝓprie drĩe accidētales. Ex hoc dr̃ ꝙ nāle ⁊ violentū ſūt drĩe accñtales loci. naturale eni3 importat locū cū ꝟtute ꝯſuatiua locati. violentū ꝟo importat locū cū ꝟtute corruptiua locati. ſilr̃ ſurſū ⁊ deorſū ſunt drĩe accñtales. loc⁹ eni3 ſurſū dic̃ locu3 cū ꝓpinquitate quadā ad concauum orbis lune. deorſū ꝟo importat locū cū quadā ꝓpinquitate ad centrū. ſimiliť hic ⁊ ibi ſunt drĩe cōnotatiue ipſi⁹ vbi. hic eni3 importat ip̄3 vbi cōnotādo propinq̇tate3 eius ad demonſtratū. ibi vero ſignificat ipſū vbi connotando differentiam ad proferente3.

Ad rationes añ oppo^m. Ad p^mã negatur q̄ loc^9 p̄ significato eius sũpt^9 sit q̄titas. ꝛ ad pbãm dicit̄ q̄ loquebat̄ in p̄sētis de loco f̄m opinionē famosã dicentium locũ eē spatiũ sepatũ inter latera corporis cōtinētis. qđ pꝫ p̄ hoc qđ dicit ptes loci copulari ad eũdē terminũ ad quē copulantur pticule corporis locati. pōt dici z^o q̄ loc^9 sumpt^9 m̄aliter ꝛ p̄ denominato est bene quãtitas ꝛ ētitas absoluta. locus ṽo sumptus formalr̄ ꝛ p̄ significato est circũscriptio actiua. ꝛ p̄ ɔn̄s ē ētitas respectiua. ¶ Ad z^{am} dr̄ q̄ loc^9 ē vltimũ corporis cōtinētis sũpt^9 m̄alr̄ p̄ loco fũdamētali. nō aũt sũpt^9 formalr̄. z^o dr̄ q̄ rō p̄cedit de loco sũpto p̄ denoīato ꝛ nō ei^9 significato. ¶ Ad 3^{am} dr̄ q̄ loc^9 p̄mo nō denoīat locatũ ſꝫ bene locatio passiua. z^o dici pōt q̄ loc^9 denoīat locatũ denominatiōe extrinseca. ꝛ non denominatione intrinseca. Et hec de questione.

Queritur tertio. Utrũ locus sit imobilis. Arguitur p̄mo q̄ nō. oē ens limitatũ ē naturalr̄ mobile. ſꝫ loc^9 ē hm̄oi. g̃ ē naturaliter mobilis. maior pꝫ. q2 mobilitas est passio p̄pria ꝛ adeq̄ta ētis limitati. ¶ z^o sic arguit̄. subm̄ loci quocũq̧ mō̄ accepti ē mobile. ergo loc^9 ē mobil̄. pꝫ ɔn̄a duplr̄. p̄mo q2 nobis mouētibus necesse ē moueri oīa q̄ i nobis sũt. z^o q2 quando subm̄ loci mutat̄: vel loc^9 corrũpit̄ ꝛ sic mutatur. vel nō corrũpitur ꝛ sic erit i alio subõ. ꝛ per ɔn̄s mouebit̄ migrãdo de subõ in sbꝫ. ¶ 3° sic arguit̄. supfities cōcaua orbis lune est loc^9 ignis. ꝛ tñ mouet̄ circulariter. ergo loc^9 est mobilis circulariter. ꝛ p̄ cōsequēs non est simplr̄ imobilis. ¶ In oppositũ arguitur auctoritate philosophi. ¶ Erunt in q̄stione tres articuli. pro quo

Primo sciēdũ q̄ pro declaratiōe terminorum questiōis ibi ponēde sũt aliq̄ distinctiōes. quarũ p̄ma ē. locus pōt capi dupliciter. s. pro formali significato. vꝫ pro relatiōe locātis ad locatũ. ꝛ sic nō ē mobilis localr̄. ſꝫ bene motu generatiōis ꝛ corruptiōis. alio mō̄ sumit̄ locus pro denomiato ꝛ materialr̄. vꝫ p̄ supficie circũscribente locatũ. ꝛ de loco sic capto est q̄stio p̄ns. ¶ Scd̄a distinctio. locũ esse mobilē pōt itelligi dupliciter. vno mō̄. q̄ sit mobilis simplr̄ ꝛ p̄ se. alio mō̄ q̄ sit mobilis ad motũ locati p̄ se vel p̄ accñs. ¶ 3ª distinctio. locũ eē mobilē simpliciter pōt dupliciter intelligi. vno mō̄ q̄ sit mobilis necessario ꝛ per se. alio mō̄ q̄ sit mobilis per accñs ¶ 4ª distinctio. locum esse mobilē ad motuꝫ locati pōt intelligi duplr̄. vno mō̄ necessario ꝛ p̄ se alio mō̄ f̄m accñs ꝛ raro. Ex his. dr̄ p̄mo q̄ locus ē simpliciter mobil̄: cui moueri nō repugnat cōtradictorie. ſꝫ loco nō repugnat moueri cōtradictorie. ergo loc^9 ē simpliciter mobilis. z^o dr̄ q̄ locus nō est p̄ se mobilis. pꝫ q2 non pōt moueri nisi moto eius subõ. 3° dr̄ q̄ locus nō est p̄ se ꝛ necessario mobilis ad motũ locati: ſꝫ bene p̄ accidens ꝛ raro. pꝫ. q2 nō repugnat ɔ̄dictorie locatũ moueri quiescente loco. nec implicat locuꝫ moueri locato quiescente.

Secundo sciendũ q̄ philosophus i hoc primo capitulo diffinit locum ꝛ diuiditur in tres ptes. In p̄ria iquirit pticulas ponēdas in diffinitiōe loci. ꝛ intēdit duas cōclusiones. quarũ p̄ria est. Loc^9 est terminus corporis cōtinētis. p̄bat sic. necesse est locũ eē formaꝫ aut spatiũ separatum aut materiã aut terminũ corporis cōtientis ſꝫ non ē aliqd triũ primorũ: igit̄ necesse est q̄ sit terminus corporis cōtinētis. primã ptē minoris scilicet q̄ loc^9 nō sit forma p̄bat ponendo rationē pp̄ quã appet q̄ locus sit forma: ꝛ soluit eã. ꝛ est hec. forma cōtinet ꝛ ē termin^9 sicut ꝛ loc^9. igit̄ locus est forma: soluit q̄ vtraq̧ sũt termini. ſꝫ nō eodē mō̄. q2 forma ē termin^9 rei cuius ē forma: loc^9 aũt non ē termin^9 illi^9 cui^9 ē locus ſꝫ est termin^9 corporis cōtinētis. Ex hoc pōt formari talis ratio. q2 forma locati est termin^9 locati. ſꝫ locus non est termin^9 locati. ergo nō est forma locati. Cōsequēter p̄bat tertiã ptē minoris. s. q̄ loc^9 nō sit spatiũ sepatũ p̄mittēdo rōnem propter quã apparet q̄ sit spatiũ separatuꝫ: sicut. n. loc^9 manēs idē numero recipit successiue diuersa corpora. sic etiã spatiũ dimēsionatum manens vnum ꝛ idē videtur successiue accipere diuersa corpora. Scd̄o probat duab^9 rōnibus q̄ loc^9 nō sit spatiũ separatũ. quarũ prima ē. si locus eēt spatiuꝫ separatũ sequeret̄ q̄ eēnt infinita loca sil̄. cōsequentia p̄bat̄ q2 si aliqđ totum eēt in toto spatio sicut in loco. ita quelibꝫ eius pars eēt in aliq̄ parte spatij sicut in loco: partes aũt locati sũt infinite. q̄re loca illarũ partium erunt īfinita. Scd̄a rō. si locus eēt distãtia inter latera alicui^9 cōtinētis sequeretur q̄ locus eēt mobilis. cōsequentiã p̄bat. q2 trãsmutato aliquo cōtinente nature necesse ē q̄ moueat̄ distantia q̄ ē inter latera illius continentis existēs. Tertio probat locũ non esse materiã premittendo rōnem pp̄ quã appet locuꝫ eē materiã: q2 materia manens vna numero successiue suscipit diuersas formas sic si quid alteret̄

De loco

ipm nűc ē albū.oli aūt fuit nigrū.ꝛ ipƺ ē nūc durū.oli ꝰo fuit molle.silr locꝰ successiue suscipit diuersa corpora. Cõsequēter ꝓbat locū nõ eē mãƺ duabꝰ rõnibꝰ:q̃ꝝ pma est.qꝛ distincta attribuimꝰ loco ꝛ materie:g̃ locꝰ ꝛ materia sūt distīcta. ꝓbat aña.qꝛ de loco dicimus ꝙ vbi erat aer nūc ē aq̃.ꝛ hoc nõ dicimꝰ de mã.zᵃ rõ.mã nõ ē diuisa a re cuiꝰ ē:nec cõtiet illud cuiꝰ ē materia:locꝰ aūt est diuisus a locato ꝛ continet locatū. Ex hoc primo ifert ꝙ cū locꝰ non sit aliqđ istoꝝ triū neccesse est locū eē terminū corporis cõtinētis.zᵒ ifert ꝙ difficile est cõcipere qd sit locꝰ.qꝛ vr̃ ꝙ locꝰ sit materia vel forma vel spatiū mediū aliud a magnitudinibus motis. ¶ In zᵃ pte igrit scđaꝫ pticulaꝫ diffinitiõis loci.s.ꝙ locꝰ sit imobilis ponēdo drīaꝫ iter locū ꝛ vas:qꝛ vas ē locꝰ trāsmutabilis.locꝰ aūt ē imobilis.zᵒ ꝓbat ꝙ locꝰ sit imobilis signo: qꝛ nauis nõ dr̃ eē in pte fluminis sicͅ i loco:ƺ sicut i vase:ꝛ tm̄ in toto fluuio sicͅ i loco.qꝛ totꝰ fluuius vr̃ eē imobils.g̃ signū ē ꝙ locꝰ ē imobilis. Ex hoc ifert diffinitiõeꝫ loci.ꝙ locꝰ est terminꝰ corporis ꝯtinētis imobilis pmū. ¶ In 3ᵃ pte declarat diffinitionē loci:ꝛ pmo ꝙ locꝰ sit imobilis.qꝛ mediū ꝛ vltimū celi vidētur eē loca. Ultimū.n.celi ē locus sursū.mediū ꝰo ē locꝰ deorsū.ƺ vtrūq̧ ipoꝝ idē manēs videͬ eē imobile. Cõsequēter declarat ꝙ locus sit superfities corporis continētis.qꝛ locus debƺ esse simul cum locato.

Tertio sciēdū ꝙ circa hūc tex.icidūt tres difficultates. Pria ē.q̃liter ē saluabile ꝙ locꝰ q est entitas respectiua sit superficies corporis cõtinētis. ¶ Ad quā rñdeͬ p distictionē ꝙ locꝰ sūptꝰ ꝓ denoiato ē entitas absoluta realr eadē supficiei corporis cõtinētis.locꝰ aūt captus ꝓ formali significato.ē entitas respectiua realiͬ disticta a supfitie corporis cõtinētis. ¶ zᵒ rñdeo. ponūtur due regule.q̃ꝝ pma ē.oīs q̈ditas respectiua abstractiue designata hƺ diffiniri p suū fundamētū positū loco drīe ꝛ in obliq̃.zᵃ regula est ista.oīs q̈ditas respectiua ꝯcretiue designata dƺ diffiniri p fūdamētū suū positū loco gñis ꝛ i recto Ex hoc seqͥͬ ꝙ locꝰ q ē qd cõcretū istiꝰ relationis q̄ ē locatio actiua.hƺ diffiniri p suū fūdamētū positū i recto loco gñis.s.p supfitiē corporis locātis. ¶ zᵒ seqͥͬ ꝙ ista ē ꝯcedēda.locꝰ ē supfities corporis ꝯtinētis ꝑ pđicatiõeꝫ mãlē fūdamēti ¶ zᵃ difficultas.vtꝝ locꝰ hēat hitudinē ꝓximitatis respectu locati. Pro soultiõe huiꝰ poniͬ talͬ distictio. Primū põt capi dupl̄r.vno mõ noialr̄.ꝛ sic ipoꝛtat ꝓ oritatē ƺ exigētiā subi sibi adiūcti. Alio mõ capiͬ aduerbialr̄ vt dicͅ ꝓmitatē adeq̃tõis ꝛ imediatiõis ꝛ tm̄ valƺ sicͅ adeq̃te ꝛ imediate.ex h̄ seqͥͬ ꝙ ly pmū i diffinitiõe loci dƺ capi aduerbialr̄.ꝛ dƺ determinare pmā ptē.locꝰ aūt dƺ eē superfities corporis cõtinētis adeq̃te ꝛ imediate ꝯtinēs locatum. Ex hoc seqͥͬ ꝙ supfities ꝯnexa corporis ꝯtinētis nõ est locꝰ.qꝛ non ꝯtinet imediate locatū.zᵒ seqͥͬ ꝙ ista diffinitio non cõuenit loco coi.locꝰ.n.cois nõ ꝯtinet adeq̃te locatū. ¶ 3ᵃ difficultas.q̃lr est saluabilis imobilitas loci.cuƺ tm̄ locꝰ sit supfities corporis ꝯtinētis q̄ moueͬ ad motū ipiꝰ ꝯtinentis. Ad quā solet sic rñderi ꝙ i entitate loci sunt duo ꝯsiderāda. Primū est materiale ipius loci:ꝛ ē ipa supfities corporis cõtinētis q̄ moueͬ ad motum ipiꝰ ꝯtinētis:ꝛ q̃tū ad hoc.locꝰ est mobilis saltēƺ p accñs ad motū ipiꝰ ꝯtinētis. ¶ zᵒ est cõsiderādū formale loci ꝛ ē distãtia ipiꝰ supfitiei locantis: a tribꝰ pūctis mobilibꝰ.s.a polo artico antartico ꝛ a centro terre:ꝛ talis distãtia ē subiectiue i ipsa supfitie distãte.nec ē imobilis motu locali ad motū ipiꝰ supfitiei.ƺ mota ipa supfitie statim corrūpit ipa distantia ꝛ gñatur vna alia q̄ ē maior aut minor pma.eo ꝙ supfities p motū eiꝰ statiƺ plus vel minꝰ distat a tribꝰ pūctis imobilibꝰ q̃ pus.ꝛ sic locꝰ q̃tū ad suū mãle est mobilis per accñs ꝛ nõ p se.ƺ q̃tū ad suū formale ē imobilis tam p se q̃ p accñs.ꝛ hoc imobilitate motui locali opposita.illa eni distãtia põt moueri motu corruptionis ꝛ alijs motibꝰ.ƺ hec opinio ē falsa.imaginatur.n.locū eē vnū ens per accñs cõpositū ex absoluto tãq̃ ex materiali.ꝛ ex respectiuo tãq̃ formali.dicitur autem ꝙ locus est immobilis ꝛ non est ncessario mobilis ad motum locati.

Conclusio rñsalis. Locus ē imobilis.sic ꝙ nõ ē natꝰ moueri ad motū locati.ꝓbaͬ sic.qꝛ locꝰ nihil ē locati.g̃ nõ ē mobilͬ ad motū locati.p hãc pticulā differt locꝰ a mã ꝛ forma locati q̄ necio moueͬ ad motum locati.

Primo dubitaͬ. Utꝝ oē corpꝰ mobile sit i loco. Ad soluēdū hoc dubiū est supponēdū ꝙ Aristo.in h̄ vltio capitulo cõparat locū ad locatū ꝛ ecõtra.ꝛ diuiditur i tres partes ¶ In pria oñdit quõ diuersa corpora sūt i loco. ꝛ itēdit septē cõclusiones. Pria ē.oē corpꝰ hñs ex se aliđ corpꝰ cõtinēs ipƺ ē i loco.ƺ illđ qđ nõ hēt ex se aliđ corpꝰ ꝯtinēs minime ē i loco. ¶ zᵃ.ꝓ.tãgit solutiõeꝫ cuiusdā q̃onis q̄ ē hec .si illđ corpus qđ nõ hƺ aliđ ex se continēs ipƺ eēt aqua quõ tali corpori cõuenirēt locꝰ ꝛ motꝰ. Soluit ꝓ ꝙ si tale corpus esset aqua partes ipius mouerentur ꝛ es-

sent i loco eo q̄ ɔtinuarētur sibi inuicē. i. vna ē a^a. totū tñ quodāmō erit mobile ƀƺ suas ptes. ꝛ quo dāmō nō erit mobile. s. ƀƺ se totū ꝛ quodāmō sitr bēbit locū ꝛ quodāmō nō. ¶ 3ª ɔclusio. eoꝝ q̄ sūt i loco q̄dā sūt i loco ƀƺ potētiam. vt ptes q̄ sūt sibi inuicē ɔtinue. alie ꝟo sūt i loco ƀm actū sicut ptes sepate a toto se inuicē tāgētes. ¶ 4ª ɔclusio. eoꝝ q̄ sūt i loco. q̄dā sunt i loco p se. sicut oē illud qδ p se mouet ƀƺ locū aut ƀƺ augmentū. ꝛ subdit q̄ to tū celū nō est alicubi nec i aliquo loco eo q̄ nullū corp^9 ɔtinet ipƺ locū. tñ ꝛ mot^9 isūt ptibus. altera .n. partiū sub altera habita est. alie sunt i loco ƀm accn̄s sicut aīa ꝛ celū. De aīa ꝓbat. q2 corp^9 ei^9 ē i loco. De celo ꝓbat. q2 i eo qδ circulariter mouet̄ vna ps continet aliā. ꝛ subdit q̄ solū mouet̄ circu lariter quodāmō sursū est. ¶ 5ª cōclusio est hec. totū celū nō est alicubi nec i aliquo loco. ꝓbat. q2 q̄cq̄d est alicubi hƺ aliq̄d extra se cōtinens ipƺ. sed extra oē ꝛ totū nihil est. g̊ oē ꝛ totū celū nō est ali cubi. Ex hoc ifert q̄ oīa q̄ sūt. sūt i celo eo q̄ totū celū est oē qδ ē. ¶ 6^a cōclusio cōtinet vnū dubiū q2 dcm̄ est q̄ oīa sūt i celo aliq̄s crederet q̄ celū eē loc^9 oīs. dicit pħs q̄ nō. ƺ vltimū celi. i. supfi cies celi est loc^9 oīs. ¶ 7^a cōclusio. oīa sūt i celo. ꝓbat. q2 t̄ra est i aq̄. ꝛ aq̄ i aere. aer i igne. ꝛ ignis i celo. celū aūt nō est ampli^9 i loco. ¶ In secūda pte hui^9 soluit aliq̄s rōnes positas in pmo caplo ꝓbātes locū nō eē. ꝛ pmo soluit sextam: ꝛ dicit q̄ nō est nccē locū augmentari ad augmētū corpo ris locati. Ad scdā3 dicit q̄ nō est nccē q̄ pūcti sit aliq̄s loc^9. Ad pmā dicit q̄ nō est nccē duo corpo ra eē i eodē loco. q2 loc^9 nō est corp^9. nō. n. est spa tiū q̄dā vt imaginātur antiq̄. Ad q̄ntā dicit q̄ lo cus est alicubi. n̄ tñ sicut i loco: sed sic terminus in terminato: q2 nō oportet oē quod est esse in loco nisi sit corpus mobile. ¶ In tertia parte intēdit duas cōclusiōes. Pria. vnūquodq̄ corpoꝝ natu raliū naturaliter fertur ad suū locuƺ naturale. q2 corpus naturale natū est conseruari in suo loco ꝛ nihil pati ab eo. i^a. n. q̄ nata sunt tangi ad inuicē sūt impossibilia. i^a ꝟo que tangūtur sūt actiua ꝛ passiua ad inuicem. ¶ 2^a conclusio. vnūquodq̄ corpus nāle naturalr̄ q̄escit i suo loco naturali. ꝓbat. q2 pars naturaliter quiescit in suo toto. g̊ ꝛ locatum in suo loco. ꝓbat ɔn̄a3. q2 locatū quodā mō se hƺ ad locū sicut pars ad totū. sicut enim ps hƺ rōnem materie ꝛ totū ratiōnē forme. sic locatū habet ratione3 materie ꝛ locus ratiōnē forme ꝛc.

Secundo dubitatur. Utꝝ vltima spera sit in loco. Pro hui^9 dubij so lutione ponitur talis distinctio. Duplex est locus q̄da3 est dimensionalis ꝛ circūscriptiuus. ali^9 est presentialis ꝛ diffinitiuus. iō aliquid ē in loco du pliciter. vno modo dimēsionaliter ꝛ circūscripti ue. ꝛ est illδ qδ hƺ ex se aliquod corpus circūdās ipm. Alio mō. aliquid est in loco presentialiter ꝛ diffinitiue. ꝛ est illud qδ est alteri presens. ex his dicitur primo q̄ vltima spera pōt eē in loco dim̄ sionaliter ꝛ circūscriptie. non enim implicat con tradictiōe3 q̄ fiat vna spera maior q̄ vltima i q̄ sit vltima sicut i loco. 2°. dicitur q̄ vltima spera de facto nō est in loco dimensionalr̄ ꝛ circūscri ptiue. nec p se nec p accn̄s, eo q̄ nec ipa nec aliq̄d sui habet aliud corpus extra se continens ipam 3°. dicitur q̄ vltima spera est i loco pn̄tialr̄. q2 est pn̄s aliis speris. Quarto dr̄. q̄ vltima spera est ɔ̄ se locabil̄. i. apta nata eē i loco eo q̄ ē p se mo bilis. 5°. dr̄. q̄ vbi actiuū siue circūscriptio actiua ipi^9 vltie spe ē termin^9 sui mot^9 localis: ꝛ non vbi passiuū siue circūscriptio passiua. rō pmi ē. q2 vl tia spa i q̄libƺ pte tpis cōtinue acq̄rit aliā ꝛ aliam circūscriptōe3 actiuā. rō secūdi. q2 vltia spa n̄ hƺ circūscriptionē passiuā. nō ē. n. passiue circūscri pta ab aliquo ꝛc.

Tertio vtꝝ sit posse idē corp^9 nūero eē i di uersis locis: ꝛ plīa corpa sit eē i eo dē loco. ꝓ solōe pme ptis ponūt̄ tales regle. p^a. q̄ cūq̄ sūt pora ipo vbi. illa vniformit̄ isūt ipi corpibꝰ ti tm̄ vnū vbi. ꝛ ipimet corpi hn̄ti plā vbi. ƺ q̄ sūt sit n̄ā aut posteri^9 n̄ā ipo vbi variātur ad variati onē ipi^9 vbi. ¶ 2^a regula. si vnū corp^9 nūero ex istens i vno vbi possit recipe aliq̄ formā absolu tā a duob^9 agētib^9 sibi approxiatis ħ ēt i diuersis vbi. ¶ 3^a regula. sic corp^9 i vno loco exn̄s i rōne actiui ꝛ passiui se hƺ ad diuersa agētia sibi appro xiata i illo loco. sic q̄n̄ ē vt exn̄s i duob^9 locis se hƺ ad eadē approximata i illis duob^9 locis. Ex ħ dr̄ p^o q̄ nō est nālr̄ possibile vnū ꝛ ide3 corp^9 nūer o si mul eē in diuersis locis. 2°. dicit q̄ non implicat ɔ̄dictionem ide3 corpus numero simul esse i di uersis locis. pƺ. q2 non implicat ɔ̄dictione3 poste ri^9 multiplicari nō multiplcato pori. sed vbi ē po steri^9 ipo corpe. g̊ pōt multiplicari sine multitudi ne ipius corpis. ¶ Sed ꝓ secūda parte pōitur talis distin^o. duplex est repugnātia. q̄dā est eoꝝ que ƀm se ꝛ ƀm suos effect^9 opponūtur. vt repu gnātia caliditatis ꝛ frigiditatis. alia est repugnā tia ꝟtualis q̄ nō hƺ se ƺ ƀm suos effect^9 opponi tur. 6°. ponuntur aliq̄ suppōes. Pria. q̄ncūq̄ sūt aliqua duo q̄ de se sūt cōpossibilia. sūt tñ incōpos

sibilia gr̄a aliq̄ꝝ alioꝝ illis ablatis vel altero illoꝝ ablato illa sūt simpl'r compossibilia. ¶ 2ª suppō. due q̄titates h3 se sūt cōpossibiles in eodē loco. sūt tn̄ icōpossibiles rōe duoꝝ effectuū. q2 sūt due repletōes loci. idē.n. loc⁹ nō pōt sil' repleri duab⁹ repletōib⁹. iō ablatis illis repletōib⁹ vel altera illaꝝ ablata ille q̄titates erūt simpl'r cōpossibiles ¶ 3ª suppō. nō iplicat 9dictionē q̄titatē eē i loco, ꝛ nō replere locu3 q2 replere locū ē effect⁹ q̄titatis. iō ē posteri⁹ ipa q̄titate: ꝛ p cōsequēs non iplicat 9dictionē poni q̄titatē sine illo effectu: nō iplicat.n. p̄us poni sine suo posteriori. Ex h̄ seq̄tur ꝙ nō iplicat 9dictionē duo corpora simul eē i eode3 loco. Et hec de questione dicta sufficiant ꝛc.

Rationes ante oppositu3 soluuntur ex dictis.

Uerit q Quarto. Utꝝ vacuū sit. Et arguit̄ ꝙ sit q̄tuor rōnib⁹ ph̄i. p̄ma. mot⁹ localis ē. ḡ vacuū ē. p̄bat̄ 9ña. q2 vel mobile recipit̄ i vacuo ꝛ sic vacuū ē: vel recipit̄ in pleno. ꝛ sic multa corpora eēnt sil' in eodē loco. ꝛ 9firmat. de dolio qḋ tm̄ recipit de aq̄ sine vtribus q̄tu3 cū vtrib⁹: ¶ 2ª rō. 9dēsatio ē: ḡ vacuū ē. t3 9ña q2 aut p̄tes 9dēsant̄ i vacuo aut i pleno. si p̄mū: habet̄ intētū. si h3. tūc plura corpora erūt i eodē loco. ¶ 3ª rō. augmētatio ē. ḡ vacuū est. p̄bat 9ña3. q2 vel alimētū recipit̄ i pleno. ꝛ sic duo corpora erūt i eodē loco. vel recipit̄ in vacuo. ꝛ sic habet̄ itētū. ¶ 4ª rō. vas repletū cinerib⁹ tm̄ recipit de aq̄ q̄tū reciperet si nō eēt repletū cinerib⁹. ꝛ h̄ nō est nisi p̄pter vacuū. ḡ vacuū est. ꝛ 9firmat̄ p rōnē pythagoricoꝝ q dicebāt a celo exire ifinitū sp̄m. p modū respiratōis. ꝛ illū sp̄m dicebāt esse vacuū. qḋ diuidebat nāas reꝝ. ꝛ primo diuidebat numeros consequent̄ diuidebat alias res. ¶ Jn opp^m arguitur auctoritate ph̄i in l'ra. ¶ Jn q̄one erunt tres articuli sicut i alijs. ¶ Quātū ad primu3

Primo Sciendū ꝙ iste secūdus tractatus in q̄ ph̄s determinat de vacuo diuiditur in sex capitula. Jn p̄ inquirit disputatiue vtrum vacuū sit. ꝛ diuiditur i tres p̄tes. Jn p̄ma intendit tale3 conclusione3. Ad ph̄3 nālem pertinet determinare de vacuo. p3. q2 ad ipsum pertinet determinare de loco. ergo ꝛ de vacuo. p̄bat 9ñiam dupl'r. p̄ mō. q2 aliqui opināntur ꝙ per illas rōes p q̄s credim⁹ vel discredimus locū esse: credam⁹ vel discredam⁹ vacuum eē. 2°. q2 illi q opinantur vacuū eē dicunt ipm locū eē. 3°. q2 locū plenum eē ꝛ vacuū nō videntur differe nisi rōne. Jdem eni locus q̄n h3 graue eius est susceptiuum dicitur plenū ꝛ cū p̄uat̄ eo dr̄ vacuū. ¶ Jn 2ª p̄te ph̄s tāgit opiones dicētium vacuū nō eē ꝛ intendit duas conclusiones. Prima est. o3 incipere ab opinionibus affirmātium vacuum eē vel non eē. ꝛ consequent̄ videtur quid sit vacuū. ¶ 2ª 9°. tangit opinione3 antiquoꝝ dicentiū vacuū nō esse: ꝛ rō eoꝝ tal' est. aer est aliquid ergo vacuū nō est. añs p̄bat duobus signis. q2 vtres repleti aere p̄nt ferre aliqḋ pondus. igitur signū est ꝙ aer intus exñs aliqd est. 2^m signū est ď clipsedra. si eni clipsedra repleatur aqua ꝛ foramen superius claudatur: aqua nō poterit exire eo ꝙ aer non pōt intrare clipsedram. ergo signū est ꝙ aer est aliquid. Et subdit ph̄s ꝙ isti non improbant illud qḋ dicunt hoies. volunt eni dicere homines vacuū esse spacium in quo nullum est corp⁹ sensibile. ideo dicunt spaciū repletum aere eē vacuū. ¶ Jn 3ª p̄te ponit quattuor rationes affirmātiu3 vacuū eē que posite sunt pro argumentis ante oppositum ꝛc.

Secūdo sciendū est ꝙ ph̄s i isto capitulo determinat de quiditate ipi⁹ vacui ꝛ diuiditur i tres partes. Jn prima ponit diffinitiones antiquorum ꝛ eas reprobat ꝛ cōtinet tres p̄ticulas. Jn p̄ma ponit vnā descriptionem antiquoꝝ que ē hec. vacuū est in quo nihil ē graue vel leue. qḋ sic p̄bāt q2 vacuū ē in quo nihil ē s3 oē qḋ ē: ē graue vel leue. igit̄ vacuū est i quo nihil ē graue vel leue. minorē p̄bant sic quia oē qḋ est: corpus est. ꝛ omne corpus est tangibile ꝛ oē tangibile h3 grauitatem vel leuitatem. Jstā diffinitione3 reprobat ph̄s q2 ipsa cōuenit pūcto Jn pūcto.n. nihil est graue vel leue. ¶ Jn 2ª particula remouet tale3 dubitatione3. si ponat̄ aliqḋ spatiū in quo sit sonus vel color: sine aliquo corpe sensibili vtrum spatiū sit vacuū vel non. soluit ꝙ si illḋ spatiū sit receptiuum corporis tāgibilis tūc est vacuū. si non: tūc non est vacuū. ¶ Jn 3ª particula ponit aliā descriptione3 vacui. s. vacuū est in quo non est hoc aliqd neq3 aliq̄ sub̄a corporea. ꝛ istā diffinitione3 ponebant antiq conuenire materie. hoc reprobat p̄hs. q2 materia nō est separabilis ab eo cui⁹ est materia. h3 aūt ponentes vacuum ipm est spatiū sepabile. ¶ Jn quarta p̄te diffinit vacuū s̄m opinionem p̄priam dicens ꝙ vacuū est locus priuatus corpe. ꝙ vacuū sit locus p̄bat quia vacuum videtur esse spatium separatū. Ex hoc cōcludit ꝙ vacuū nō est ponēdū tale spatiū sepatū. ¶ Jn 3ª p̄te p̄ncipali soluit ratōes

Tertio Sciēdū q̄ Ari. i isto 3° capl'o oñdit vacuū nō eē cām mot⁹ neq3 ē ponē dū ꝓpter motū. ꝓbat septē3 rōnib⁹ phs. quarū ꝑma est. Unūquodq3 corp⁹ nāle mouet̄ in suū locū ꝓpriū. vt ignis sursū: ⁊ terra deorsū. ⁊ cā talis mot⁹ est nā corporis. igit̄ vacuū nō est cā motus. ℂ 2ª rō. corp⁹ positū in vacuo nō h3 maiorē icli- natōem ad vnā ptē vacui q̄ ad aliā. g̊ vel oīo nō mouet̄. vel simul mouet̄ ad omnes partes vacui. quoꝝ vtrūq3 ē īpote. aīis ꝓbat q2 ptiū vacui nulla ē dria. illi⁹ enī qđ nō est nulla ē dria. vacuū aūt nō ē cū sit ꝑuatio. g̊ vacui nulla ē dria. ℂ 3ª rō. ē psīte. q2 f̄m antiquos terra ponebat̄ qescere i medio eo q̄ equal'r trahit̄ ob oī pte celi. g̊ etiā corp⁹ positū ī vacuo. cū equal'r trahat̄ ab oī pte vacui. qescit ī vacuo. ℂ Pro 4ª rōe suppōit duo. ꝑmo suppōit talē diuisionē motuū ali⁹ est nālis. ali⁹ est violentus. 2° supponit q̄ si mot⁹ violentus est: necesse est motū nālē eē. 3° ꝓbat. q̄ mot⁹ nālis ꝑor est violēto. tūc arguit̄ sic. In vacuo nō pōt fieri motus nālis. ergo nec violēt⁹. aīis ꝓbat q̄ motus nālis est ad drias positionū. s. ad sursū ⁊ deorsum. que sunt distincte ex natura rei mō in vacuo nulla ē dria. ℂ 5ª rō. ꝓbat q̄ mot⁹ violēt⁹ nō possit fieri ī vacuo. q2 mot⁹ piectōis aut fit ꝓpter repcussionē aeris sicut qdā dicūt. vl' fit pp h̄ q̄ aer pellit: ⁊ aer pulsus mouet piectū. s3 nullo istoꝝ modoꝝ pōt fieri mot⁹ piectōis in vacuo. g̊ locus piectōis nō pōt fieri ī vacuo. ℂ 6ª rō. nō ē maior rō q̄ corp⁹ positū in vacuo qescat. aut moueat̄. vel g̊ semp qescit. ⁊ sic hr̄ ꝓpo^m. s. q̄ in vacuo non sit motus. vel semp mouet̄. qđ est incōueniēs. ℂ 7ª Mot⁹ ꝓpt̄ hoc videt̄ fieri ī vacuo. q2 vacuū nō resistit mobili: sed ab oī parte eq̄l'r cedit: ⁊ a nulla resistit. g̊ eq̄l'r mouet̄ ad oēs partē vacui. qđ ē incōueniēs. Et hec de ꝑmo. ℂ Quātū ad 2^m ponit̄ talis ↄclusio habens tres partes. scilicet hec.

Conclusio vn̄salis. Uacuū nō est. neq3 ē possibile nāl'r vacuū esse. nō īplicat tn̄ ↄdictionē vacuū eē. ꝑma ps p3. q2 in oī loco est corp⁹. q2 corp⁹ ē cā loci. q2 facit distare latera corporis cōtinētis. Secūda pars p3. q2 nā abhorret vacuū. Tertia pars p3. q2 oē creatum pōt p aliq̄ potētiā corrūpi ⁊ ānihilari. g̊ p aliquā potētiā possibile est vacuum esse: ⁊ per cōseqns non implicat contradictionem vacuum esse.

Primo dubitat̄: vtrū tota successio ī motu grauiū ⁊ leuiū ꝓueniat ex pte medij. Pro solōne ponunt̄ due distinctōes. ꝑma. Duplex est graue. qđdā est graue simplex: qđ nihil leuitatis h3 admixtū. Aliud est graue mixtū: qđ h3 aliqđ leuitatis. ℂ 2ª distinctio. Duplex est leue. qđdā ē leue simplex: qđ nihil grauitatis h3 admixtū. Aliud est leue mixtū: qđ h3 aliqđ grauitatis. ℂ 2° ponūt̄ due suppōnes. ꝑma est. in graui simplici sūt tria cōsiderāda. s. mā grauis: ⁊ forma subalis grauis: ⁊ grauitas: q̄ est qdā q̄litas: q̄ effectiue mouet ip3 graue. Scđa. in graui mixto sūt q̄tuor ↄsiderāda: sc3 mā grauis: ⁊ forma subalis ei⁹: ⁊ ipa grauitas: ⁊ leuitas admixta ipi grauitati. ℂ Ex his dr̄ duo. ꝑmo q̄ in motu grauiū ⁊ leuiū simpliciū tota successio ꝓuenit ex resistentia medij. ⁊ h̄ d3 intelligi de motu nāli nō īpedito p aliqđ extrīsecū ↄiūctū tali graui. 2° dr̄ q̄ non tota successio ꝓuenit ex resistētia medij in motu grauiū ⁊ leuiū mixtoꝝ: pter. n. resistētiā medij ē leuitas admixta grauitati: q̄ resistit ipsi grauitati:

Secundo dubitat̄: Utrū mot⁹ grauiū ⁊ leuium ī vacuo fact⁹ sit successiu⁹ vl' istātane⁹. ℂ Ad istud dubiū dr̄ duo. supponēdo ea q̄ dcā sūt in p̄ dubio q̄ grauia ⁊ leuia simplicia in vacuo posita mouēt̄ ī istāti ⁊ nō in tēpore. p3. q2 in tali motu n̄ ē mediū. mō dictū ē in p̄cedēti dubio. q̄ tota successio grauiū ⁊ leuium simpliciū ꝓuenit ex resistentia medij. ℂ 2° dicitur q̄ motus grauiū ⁊ leuiū mixtoꝝ factus ī vacuo ē successiu⁹ ⁊ nō istātane⁹. q2 in talib⁹ leuitas resistit grauitati. iō ex pte talis resistentie cāt̄ successio in motu grauiū ⁊ leuiū mixtoꝝ. dr̄ tn̄ q̄ n̄ īplicat ↄdictionē graue simplex moueri ī vacuo successiue. ⁊ graue mixtū moueri ī vacuo ī istāti. vt alias oñdetur. d3 tn̄ intelligi ꝑmū dictū d̄ motu nāli nō īpedito per aliquod extrinsecu3:

Tertio dubitat̄. Utꝝ mot⁹ piectoꝝ sit possibilis ī vacuo. p solōe h⁹ dubij ponitur tal' suppō. piecta post sepatione a ꝓiciēte, nō mouēt̄ ab aere ipellēte. sed mouentur a qdā3 forma ei⁹ ipssa ab ipo ꝓiciēte. q̄ q̄diu durat ipa mouet piectū. cōtinue tn̄ debilitat̄ vt oñdetur ī octauo h⁹. Ex his dr̄ p̄ q̄ piectū pōt moueri ī vacuo q2 ꝓiciens pōt īpmere in piectū illā forma3 quā inprimeret si moueret̄ in pleno. 2° dr̄. q̄ piectū velocius mouet̄ ī vacuo q̄ in pleno. supposita equali v̄tute ꝓiicientis ⁊ ceteris parib⁹: vbi ē minor resistentia ibi ē velocior mot⁹. 3° dr̄. q̄ motus proiecti est tardior in fine q̄ in p̄ncipio ꝓpt̄ debilitatem illi⁹ forme īpresse a ꝓiciente.

Ad rationes ante oppositum. Ad primam respondet phs dupliciter. Primo q̄ motus non arguit vacuu3 vni

Solutio argumentorum de vacuo.

uersaliter esse. Motus enim alterationis potest fieri et non indiget vacuo. Secundo dicit quod motus localis non arguit vacuum esse. quia illud corpus recipitur in pleno et non in vacuo. vno enim corpore adueniente aliud cedit. ¶ Ad secundam respondet quod non oportet in condensatione quod partes corporis condensati intrent in vacuum: sed recedant quedam parua corpora subtilia existentia in poris corporis condensati. ¶ Ad tertiam respondet philosophus quod non oportet augmentationem fieri semper per receptionem alicuius corporis. sed potest aliunde fieri. scilicet per alterationem. 2º dicitur quod alimentum non recipitur in vacuo. sed recipitur in pleno aliquo alio recedente. ¶ Ad quartam dicitur quod dato quod inter cineres essent alique vacuitates. non tamen sequitur quod tantum de aqua possit recipi in vase repleto cineribus. alias duo corpora essent simul. Et hec de questione.

q Ueritur quinto. Utrum condensatio et rarefactio sint motus possibiles ab alijs speciebus motus realiter et essentialiter distincti. Arguitur primo quod non sint. possibiles. quia vel pars rarefacta recipitur in pleno vel in vacuo. non in vacuo. quia vacuum non est. nec in pleno. quia vel maneret corpus quod erat prius in illo loco et sic duo corpora essent in eodem. vel recederet. et tunc quereretur vt prius. et per consequens necesse erit aut dari vacuum aut moueri celum. ¶ 2º quod non sint motus. quia Aristo. in 3º huius. et in 5º sufficienter enumerat species motus. et tamen non enumerat rarefactionem et condensationem. ergo rarefactio et condensatio non sunt species motus. ¶ 3º quod non sint distincti ab alijs speciebus motus. quia aut per rarefactionem acquiritur noua quantitas et per condensationem deperditur aliqua qualitas. vel non. si primum. ergo rarefactio non distinguitur ab augmentatione nec condensatio a diminutione si 2m. rarefactiuum et condensatiuum partis acquirunt solum aliud et aliud locum. et per consequens non erunt motus distincti a motu locali. ¶ In oppositum est philosophus.

Primo sciendum quod pro declaratione terminorum questionis ponuntur alique distinctiones. Prima. condensatio capitur tripliciter. vno modo communiter pro omni motu qui est a magis extenso ad minus extensum siue sit per deperditionem noue materie siue non. et sic diminutio est condensatio. alio modo capitur proprie pro omni motu qui est a magis extenso ad minus extensum sine deperditione noue materie: et sic siue precedat alteratio siue non. alio modo propriissime pro omni motu qui est a magis extenso sine deperditione materie et precedente alteratione que est frigefactio: et de istis tribus modis est hic ad propositum.

¶ 2a distinctio. rarefactio capitur tripliciter. vno modo pro omni motu qui est a minus extenso ad magis extensum siue addatur noua materia siue non: et sic augmentatio est rarefactio. alio modo proprie pro omni motu qui est a minus extenso ad magis extensum sine additione noue forme et hoc mediante alteratione vel mediante quacunque alia mutatione. 3º modo capitur propriissime pro motu qui est a minus extenso ad magis extensum sine additione noue materie: et hoc mediante alteratione que est calefactio. 2º ponuntur alique suppositiones. Prima. in rarefactione proprie dicta sunt considerande tres mutationes. prima est mutatio localis partium aeris vel alterius corporis que erant inter partes rarefactibiles. 2a est etiam mutatio localis que est separatio vel elongatio partium rarefactibilium a se inuicem. 3a est mutatio per quam acquiritur maior extensio partium corporis rarefactibilis que vocatur communi nomine rarefactio. ¶ Sed in rarefactione propriissime dicta concurrunt quattuor mutationes. sibi inuicem succedentes. prima est. calefactio rarefactibilis que habet pro suo termino caliditatem. Et ad istam sequitur 2a que dicitur rarefactio que habet pro suo termino raritatem que est in 3a aut quarta specie qualitatis. 3º sequitur augmentatio proprie dicta, que habet pro suo termino maiorem quantitatem aut saltem maiorem extensionem quantitatis. et vltimo est mutatio localis. partes enim rarefactibiles acquirunt alium et alium locum. Ex istis oriuntur due difficultates. Prima. vtrum per rarefactionem acquiratur noua quantitas et per condensationem aliqua deperdatur. ¶ Ad quam dicitur per talem suppositionem. In productione materie producitur vna quantitas coeua illi materie. nec vnquam abijcitur ab illa materia nisi per corruptionem illius materie. immo etiam per talem eius abulationem. ¶ 2a difficultas cum per rarefactionem non acquiratur maior quantitas qualiter est saluabile ipsum rarefactibile esse magis extensum. Ad quam dicitur per talem suppositionem. quantitas est vna realis entitas realiter inherens materie cuius motus intrinsecus est extensio. Ex hoc sequitur quod rarefactio fit sine additione noue quantitatis ideo non terminatur ad quantitatem sed fit cum intensione ipsius extensionis. ideo terminatur ad extensionem que est motus intrinsecus quantitatis a qua formaliter ipsa quantitas dicitur extensa:

Secundo sciendum est quod in isto 4º capitulo in quo Aristo. probat vacuum non esse ex parte velocitatis et tarditatis ipsius motus sunt tres particule. ¶ In prima ponit talem suppositionem Nos videmus idem corpus graue velocius fieri propter duas causas. Prima est propter differentias medij, per quod tale corpus mouetur. velocius enim mouetur per aerem quam per aquam. et per aquam quam per terram. Alia est propter differentiam illius quod mouetur. scilicet mobilis penes excellentiam grauita

tis aut leuitatis. grauius enim velociꝰ mouetur
deorsū. alias suppōes pōit iferiꝰ q̄ sꝫ iste. oīs motꝰ
ē cōpabilis ad oēʒ motū pp ꝓportōnē. ſa. omne
tp̄s hꝫ ꝓportōeʒ ad oē aliō tp̄s. ¶ In ſa pticła ꝓ
bat ph̄s ꝙ i vacuo n̄ pōt fieri motꝰ: ⁊ h̄ ex pte ve
locitatis aut tarditatis cāte ex parte medij ⁊ po
nit duas rōes. Pria est osīua: ⁊ ē hec. q̄lꝫ ē ꝓpor
tio medij ad mediū in raritate ⁊ dēsitate: talꝫ ē ꝓ
portio motꝰ ad motū in velocitate ⁊ tarditate: ⁊
tp̄is ad tp̄s i lōgitudine ⁊ breuitate: ſꝫ medij ple
ni ad mediū vacuū nulla est ꝓportio: ergo motus
factꝰ i pleno ad motū fcm̄ i vacuo nulla ē ꝓpor
tio. ⁊ ꝑ ꝯn̄s motꝰ factꝰ in vacuo nō ē motꝰ. maiorē
ꝓbat. qꝛ accipiēdo duo mobilia. ſ. a ⁊ c. q̊ꝝ vnuꝫ
moueat̄ ꝑ mediū b. ſ. per aquā ⁊ aliud ꝑ mediuꝫ
d. videlicet ꝑ aerē. tūc ꝓ q̄to aer est subtilior aq̄
tāto citiꝰ mobile mouebitur ꝑ aerē q̄ ꝑ aquā. ⁊ si
aer in duplo sit subtilior aq̄: tūc mobile i minori
pte ſꝫ duplū trāsibit eq̄le spatiū aeris q̄ ꝑ aquā
ꝑ eq̄le spatiū aq̄. minorē ꝓbat. qꝛ q̄lis est ꝓpor
tio q̄tuor ad nihil ⁊ linee ad pūctū. talis est ꝓpor
tio medij plēi ad mediū vacuū. ſꝫ q̄tuor ad nihil:
⁊ linee ad pūctū nulla ē ꝓportio. minorē ꝓbat qꝛ
qn̄ aliqd ꝓportiōat̄ alteri ſꝫ excessū oꝫ ꝙ illō pos
sit diuidi i id q̊ excedit̄ ⁊ i id qō excedit̄. ſꝫ q̄ttuor
nō diuidit̄ in nihil. neq̄ꝫ linea i pūctū nisi cōpona
tur ex pūctis. Alia ē rō ducens ad ipossibile ⁊ est
hec. si i vacuo fieret motꝰ seq̄ret̄ ꝙ motꝰ factus i
pleno possit fieri i equali tpe cū motu facto in va
cuo. ꝯn̄s ē impossibile. ꝯn̄am tn̄ probat. qꝛ tempꝰ
mēsurās motū factū in pleno hꝫ ꝓportionem ad
tp̄s mensurans motū factū in vacuo. rarefiat g̊
mediū plenū i tāta ꝓportōe i q̄ta ē tp̄s mēsurās
motū factū in vacuo ad tp̄s mensurās motuꝫ fa/
ctū in pleno. ⁊ tūc post illā rarefactionē motꝰ fa/
ctus in pleno fiet in eq̄li tpe cū motu facto in va
cuo. quod ē ipossibile. Cōsequēter Aristo. resūit
istas rōes ponēdo duas suppōnes. que priꝰ posi/
te sūt. ¶ In 3ª pticula ꝓbat ph̄s ex pte tardita/
tis ⁊ velocitatis cāte ex parte mobilis. ꝙ i vacuo
nō fiat motꝰ. qꝛ tūc sequeret̄ ꝙ grauissimū corpꝰ
nō velociꝰ moueret̄ q̄ corpꝰ minꝰ graue. ꝓbat cō/
sequētiā. qꝛ pp h̄ aliqd velociꝰ mouet̄, eo ꝙ citius
diuidit mediū. cū g̊ i vacuo nō sit mediū minus
graue eq̄ velocitatis mouebitur cū magis graui
⁊ epilogando subdit ꝙ antiqui potiꝰ debuissent
negasse vacuū eē ad saluandū motū q̄ posuisse
vacuum esse propter motū.

Tertio sciēdū ꝙ circa hūc textū incidunt
tres difficultates. Pria. vtꝝ velo/
citas ⁊ tarditas dicāt entitates distinctas a mo/
tu veloci ⁊ tardo. Ad quā r̄ndet̄ ꝑ distictōnē ꝙ ve
locitas ⁊ tarditas pn̄t capi duplr̄. vno mō ꝓ signi
ficatis: ⁊ sic tarditas ē relatio motus tardi ad ali
uꝫ motū. ⁊ velocitas ē relatio motꝰ velocis ad
aliū motū. Alio mō possūt capi ꝓ denoīatis. ⁊ sic
velocitas nō ē aliud q̄ motꝰ velox. ⁊ tarditas nō
ē aliud q̄ motꝰ tardus. ¶ 2ª. vtꝝ successio motꝰ
dicat entitatē distictā ꝯ velocitatē ⁊ tarditatem.
Ad quā r̄ndet̄ ꝑ talē suppōnē ꝙ successio forma
lr̄ capta ⁊ ꝓ significato ē relatio ptis p̄oris motꝰ
ad partē posteriorē: ⁊ ecōtra a qua formalit̄ vna
pars motus dr̄ alteri succedēs. ideo tot sūt suc/
cessiones nūeraliter distincte quot sunt partes si
bi inuicem succedentes. Ex hoc sequit̄ ꝙ succes
sio est entitas disticta a velocitate ⁊ tarditate. pꝫ
qꝛ successio est respectus fundatus in vna parte
motus ⁊ terminatus ad alterā ptē eiusdem mo
tus. sed velocitas ⁊ tarditas sūt respectus funda
ti in vno motu ⁊ terminati ad aliū motum. ¶ 3ª
vtꝝ sint ponēde plures cause velocitatis q̄ due
q̄ posite sunt a ph̄o. Ad quā r̄ndetur ꝙ n̄. quia lꝫ
diuersitas figure sit causa velocitatis ⁊ tardita/
tis. mobile eni acutū citius diuidit medium. tam̄
illa continetur sub secunda causa posita ab Ari
sto. que est differentia mobilis.

Conclusio r̄nsalis. Rarefactio ⁊ condē
satio sunt motus possibiles
distincti contra alias spēs motꝰ. pꝫ. qꝛ hn̄t termi/
nos distinctos cōtra terminos alioꝝ motuū. Ra
refactio eni terminatur ad maiorē extēsionē q̄ti
tatis ad quā nullus alioꝝ motuū terminatur. Et
cōdēsatio ad minorē extēsionē q̄titatis ad quaꝫ
nullus alioꝝ motuū terminatur. extensio enim ē
motus intrinsecus quantitatis qui non est termi
nus per se alioꝝ motuum.

Primo dubitat̄. Utrū vacuū sit spatium
separatum a quolibet corpore.
Pro solōe supponēdū ē ꝙ Aristo. i h̄ 5° c° osten/
dit ꝙ vacuū nō ē ex parte nature ipiꝰ vacui. ⁊ h̄
tribus rationibus. Pria. qꝛ oē receptiuū alicuiꝰ
corporis tm̄ cedit illi corpori q̄tū ē illud corpus
receptū. sed vacuū nō cedit alicui corpori. g̊ nō ē
receptiuum alicuiꝰ corporis: ⁊ per ꝯn̄s vacuum
nō ē. maiorē ꝓbat exēplariter vt si in aqua pona
tur aliqō corpus cubitū. tm̄ aque cedit illi corpo
ri cubito q̄tū ē ipm corpus cubitū. Similit̄ si ipꝫ
corpus poneretur in aere. hoc tamen est sensui i/
manifestū. ⁊ subdit ꝙ si vacuū nō cederet ⁊ esset
spatiū separatū sicut dicūt antiq. tunc duo cor/

pora erūt i eodē: nec valꝫ ſi dicat̃ rō q̄re duo corpa ñ p̄nt ſimul ſtare in eodē pp q̄litates ꝯrias. qꝛ corpori non daret̃ locꝰ rōe ſuarū qualitatū ſꝫ rōne ſuarū dimenſionū. ¶ 2ª rō. corpori debet̃ locus rōe dimenſionū. cū ergo dimenſiões vacui ſint eiuſdem rōis cū dimenſionibꝰ pleni rōe illaꝝ dimenſionū vacuo debetur locus. ꝛ ſic vacui erit vacuū ꝛ loci locus. ¶ 3ª ratio. illud nō eſt ponēdū quod nullo mō eſt manifeſtū. ſed vacuū nllo mō ē manifeſtū. ergo vacuū nō eſt ponēdū. miorē pbat. qꝛ ſpatiū illud in quo ē aer dicūt vacuū. ideo ē nobis imanifeſtū ſenſu viſus. ſicut ſi in aq̄ ponerētur piſces ferrei per viſū nō poſſent diſtigui ab aq̄. Ex his pꝫ ſolutio ad dubium.

Secūdo dubitat̃. vꝝ vacuū ſit ponēdum corpibꝰ ibibitū. Pro ſolutōe ſupponēdū ē ꝙ Ariſto. iꝰ vltꝰ cꝰ ponit vacuū nō eē corpibus ibibitū ſic quidā antiq̄ dixerūt. ꝛ diuiditur in tres partes. ¶ Jn p̄ma recitat opiones āti quoꝝ ꝛ eoꝝ rōnem. ꝛ ē hec. Sūt q̄dā antiqui qui opinat̃ vacuū eē ppt̃ raꝝ ꝛ denſū. ꝛ pbāt ſic. qꝛ ſi nō eſt vacuū nō eſt raꝝ ꝛ denſū: ꝛ ſi nō ē rarum ꝛ denſū tūc nō ē oīo motus: aut totū vniuerſū mouebitur: ꝛ ad gñatōeꝫ aq̄ ex aere ſeq̄t̃ corruptio tāti aeris. p̄mā ꝯñam pbat. qꝛ nō eſt poſſibile aliq̄d cōdenſari niſi ſit vacuū. ¶ Jn 2ª pte ph̄s itendit talē ꝯ̃neꝫ Uacuū non eſt corpibꝰ ibibitū: probat. qꝛ hoc cōtingeret altero iſtoꝝ modoꝝ: vel ꝙ i corpibus eēnt q̄daꝫ vacuitates diſticte a corpe pleno ſm ſitū. iſte modus reprobat̃ eodē mō ſicut reprobatū ē ꝙ vacuū nō ſit ſpatiū ſeptū. alio mō poſſet ꝯtingere ꝙ i corpibꝰ ſint quedā vacuitateſ nō tñ diſtincte ſm ſitū a pleno, ſed ſimul eēnt cuꝫ pleno. ꝛ iſtuꝫ modū reprobat ph̄s q̄nq̄ rōnibus. Prima. ſi vacuū poneret̃ illo mō ſeq̄ret̃ ꝙ vacuūꝫ nō eēt cā cuiuſlibet motꝰ: ſed ſolū motꝰ ſurſū quod ē ꝯ ponentes vacuū. pbat ꝯñam. qꝛ vacuū ē ſolū cā raritatis. raritas āt ē cā leuitatis: ꝛ leuitas ē ſolū cauſa motꝰ ſurſū. ¶ 2ª rō. ſi vacuū eēt corporibꝰ ibibitū tūc vacuū non eēt cā motꝰ ſicut id in quo fit motꝰ: ſed eēt cā motꝰ extriſecꝰ quod ē ꝯ ponētes vacuū eē. ¶ 3ª rō. ſi vacuū eēt corpibus ibibitū ſequeretur ꝙ vacuū p ſe moueret̃ ſicut ꝛ corpꝰ quod ē i eo: ꝛ ſic vacui eēt vacuū ꝛ loci eēt locꝰ. ¶ 4ª. ſi vacuū poneret̃ corpibꝰ ibibitū nō eēt dabilis rō quare grauia mouerent̃ deorſū. vacuū eni ſolū dr̃ cāre raritatē. ¶ 5ª. ſi vacuū eēt corpibꝰ ibibitū ita ꝙ eēt cā motꝰ ſurſū. g̊ quod plus haberet de vacuo citius moueret̃ ſurſū. ꝛ qd̄ oīo eēt vacuū velociꝰ moueret̃ ſurſuꝫ qd̄ eſt impoſſibile.

Tertio dubitat̃. vtꝝ rarefactio fiat per additionē noue mãe. Pro ſolutione ſupponendum eſt ꝙ Ariſto. in tertia parte huiuſ capituli ſoluit rōnem p̄cedentis opionis ꝛ p̄ reſumit ipam. qꝛ ſi vacuū nō eēt raritas ꝛ denſitas nō eēnt. ꝛ ſi raritas ꝛ denſitas non eēnt tunc non eēt motus: aut ſaltē quocūq̄ moto celū turbabitur. erit eni aliquid depulſū quod hēbit facē vltimū celi tumultuari. Jſtā rōnē ſoluit ponēdo q̄tuor ſuppōnes. Prima. ꝙ eadē ē mã ꝯrioꝝ vt calidi ꝛ frigidi albi ꝛ nigri. ¶ Scd̄a. ex eo qd̄ ē in potētia fit illd̄ quod ē i actu. ¶ Tertia. mã nō ē ſepata a ꝯrijs tñ eſſe materie eſt alterum ab ipis. ¶ Quarta. mã eſt vna nūero q̄uis ſit ſuſceptia ꝯrioꝝ. ſ. calidi ꝛ frigidi. Ex hoc infert ꝙ mã magni corporis ꝛ parui eſt eadē. ꝛ ex eo qd̄ eſt actu magnū ꝛ potentia paruū fit actu paruū ꝛ ex potentia magnū. hoc declarat quatuor exemplis. Primū ē de gñatōe ſbali: qñ eni ex aere fit aqua ea dē mã q̄ erat actu aer ꝛ potētia aq̄ fit actu aq̄. 2m ē de alteratiōe. ex frigido eni quod ē calidū i potentia fit calidū in actu: ꝛ ex minus calido magis calidū. nullo facto calido i materia quod nō eēt ātea calidū. 3m. ex miori circulo fit maior circulus ſine additione noui circuli. 4m. quia in ſintillis ignis nō eſt aliqua magnitudo que nō fit ſic calida quia continue fit calidior aut minus calida ſine additione noue materie. ¶ Conſequent̃ reſumit tertiū ꝛ quartū exēplū: ꝛ dicit ꝙ conſilr̃ eſt dicendum de raro ꝛ de denſo. poſtea recapitulat ea que dicta ſunt de vacuo. Ex his pꝫ ſolutio ad dubium.

Rationes ante oppoſitum ſoluuntur ex dictis.

Ueritur ſexto. Utꝝ tp̄s ſit entitas abſoluta a motu ꝛ a q̄libet re p̄manēte realr̃ diſticta Et arguitur p̄ ꝙ ñ ſit entitaſ abſoluta qꝛ nulliꝰ entitatis abſolute dr̃ia formalis ē reſpectiua. ſꝫ tp̄is dr̃ia formalis eſt reſpectiua. g̊ tp̄s nō ē entitas abſoluta. minor pꝫ. qꝛ priꝰ ꝛ poſterius ſunt dr̃ie formales in actu ꝛ ſunt reſpectiue. ¶ 2º arguit̃ ꝙ tp̄s nō realr̃ diſtinguit̃ a motu. qꝛ q̄cūq̄ entitates ſic ſe hñt ꝙ vna non ē ſi alt̄a: ꝛ ꝙ ſint realr̃ diſticte nō iplicat ꝯdictionē p̄orē eē ſine poſteriori. ſed iplicat ꝯdictionē poſteriorem eē ſine p̄ori: ꝛ motū eē ſine tp̄e. ergo tempus non ē entitas realr̃ diſticta a motu. ¶ 3º arguit̃ ſic. ꝙ nō ſit entitas diſtincta a qualibet re permanēte

qꝛ tp̄s ē accñs subiectiue exñs in subiecto q̄to. s. i motu p̄mi mobilis. ergo extenditur ad extensionē subiecti. ꝛ sic hȝ p̄tes partes sit. ꝛ p ɔn̄s est entitas permanens. ¶ In opp^m ē ph̄s.

Primo sciēdū ē ꝙ pro declaratōe terminoꝝ q̄onis ponūt aliq̄ distinctiones: ꝛ aliq̄ suppōnes. Pria distinctio. tp̄s pōt capi quadruplr̄. s. cōiter ꝑprie. magis ꝑprie: ꝛ ꝑprijssime. tēpus cōiter dictū ē duratio cuiuscūq3 entis durabilis siue corruptibilis siue incorruptibilis: ꝛ sic eēnitas ꝛ euū sunt tp̄a. tp̄s ꝑprie dictū ē duratio cuiuscunq3 entis durabilis gn̄abilis ꝛ corruptibilis: ꝛ sic capit ph̄s tp̄s quando dicit ꝙ oīa gn̄abilia sūt i tp̄e. sed tp̄s magis ꝑprie dictū ē duratio cuiuscunq3 entis durabilis dūmō illd ens sit successiuū. tēpus v̄o ꝑprijssime dictū ē duratio mot^9 p̄mi mobilis qui ē metꝫ ꝛ m̄sura oium motuū: ꝛ tis vltimis modis pōt capi hic tēpus. ¶ z^a distinctio. mot^9 pōt capi triplr̄. vno mō ꝑ forma diminuta q̄ fluit ab iperfecto ad perfectū ꝛ sic ē i genere sui termini. alio modo pōt capi ꝑ trāsmutatōe p quā acq̄rit̄ talis termin^9: ꝛ sic ē in gn̄e passionis. ꝛ istas duas acceptōes ponit cōmētatoꝛ c^o. z4. hui^9. 3° mō capiū mot^9 p duratōe successiua illius mutatōis. ꝛ sic ē in genere q̄titatis. ꝛ isto mō capit ph̄s cū dicit 5° methaphy. ꝙ mot^9 ē p se q̄titas. ¶ Pria suppō. i motu sūt tria cōsiderāda. s. entitas mobilis. entitas mot^9. ꝛ duratō successiua illi^9 mot^9. Ad cognoscēdū āt qualr̄ entitas sit ista duratio successiua pōit̄ tale sīle. sic lōgitudo corꝑalis ē vna q̄titas n̄alis ꝑmanēs realr̄ iherēs corꝑi ꝛ realiter distīcta a corꝑe a q̄ formaliter corꝑ^9 dr̄ longū. sic ēt duratio successiua mot^9 ē vna q̄titas realis ꝛ successiua realr̄ iherens ipi motui ꝛ realr̄ distīcta ab ipo motu a q̄ ipe motus dr̄ formalr̄ lōgus lōgitudie duratōis: ꝛ ista duratio ē tp̄s magis ꝑprie dictū. Ex h̄ seq̄t̄ ꝙ quiditas tp̄is nō ē entitas ꝓhibita. ē eni trahibil̄ ad existentiā realē. z^o seq̄t̄ ꝙ ē entitas absoluta cuꝫ sit p se spēs q̄titatis. 3° seq̄t̄ ꝙ ē entitas successiua. qꝛ ei^9 subm̄. s. mot^9 ē ens successiuū. 4° seq̄t̄ ꝙ tot sūt tp̄a quot sūt mot^9 capiēdo tp̄s 3° mō. q̄libꝫ eni mot^9 hꝫ suā ꝑpriā duratōeꝫ realr̄ sibi inherentē. ꝛ a duratōe alt^9 mot^9 rlr̄ distīctā. sꝫ cāpiēdo tp̄s 4° mō ē solū vnū tp̄s. s. duratio siue mot^9 primi mobilis. vlt^o seq̄t̄ ꝙ tp̄s dicit entitatē absolutā rlr̄ distīctā a motu p̄ qꝛ est m̄sura mot^9. z^o qꝛ est i alio predicamento q̄ motus.

Secūdo Sciēdū ē ꝙ iste 3^9 tractat^9 i quo Aristo. determinat de tp̄e diuiditur in sex c^a. In p̄ determinat de eē tp̄is: ꝛ diuiditur in duas partes. In pria arguit ꝙ tp̄s nō sit: ꝛ diuiditur in tres ꝑticulas. In p̄ma itēdit talē cōclusionē. q̄m oꝫ aggredi a tp̄e ꝛ videre p exneas rōes vtrū sit eoꝝ que sunt aut nō. postea q̄ sit nā ip̄sius tp̄is. In secūda ꝑticula ꝓbat tp̄s non eē duab^9 rōnib^9. p̄^a. nullū ens cōponit̄ ex his q̄ n̄ sūt. sed tp̄s cōponit̄ ex his q̄ non sunt. ergo tp̄s n̄ est ens. minoꝛē ꝓbat. qꝛ vna pars tp̄is facta est ꝛ nō est. alia v̄o futura ꝛ est nondū est. z^a rō. cuiuslibet diuisibilis quod ē necesse ē oēs ptes aut aliquas partes esse. sed nulle partes tp̄is sunt. ergo tēpus non ē. minoꝛē ꝓbat. qꝛ pars ꝑterita facta ē: ꝛ alia futura nondū ē. ꝛ nunc non ē pars tēporis. ergo nulla pars tēporis est. z^a pars añtis ꝓbat. quia pars debet mensurare totū. nunc autē non mensurat tp̄s. z^o quia oē totū componit̄ ex partibus. sed tp̄s non cōponit̄ ex ipsis nunc. In 3ª particula Aristo. inquirit disputatiue vtꝝ sint plura nunc in toto tempoꝛe vel vnū tm̄. Et arguitur ꝙ non sint plura trib^9 rōnibus. qꝛ si eēnt plura essent simul aut non. si essent simul tūc vnū cōtineret aliud sicut minus tp̄s sub pluri tp̄e. si autē vnū sit prius alio tūc alio adueniente necesse est p̄^m corrūpi: vel q̄ corrūpit̄ in seipo: ꝛ h̄ ē ipoſe. qꝛ ipꝫ eēt postq̄ eēt corruptū. vel corrūperet̄ i alio. vel ergo illud aliud eēt mediatū vel imediatuꝫ. nō imediatū qꝛ sicut pūctū nō ē imediatū pūcto sic ipꝫ nūc n̄ ē imediatū alteri nūc. n̄ mediatū. qa tunc iter illa eēt tempus mediū in quo sūt ifinita nūc: ꝛ sic ifinita nunc simul eēnt. quod ē ipossibile. z^o ꝓbat ꝙ nō sit idē nunc in toto tp̄e duab^9 rōnibus. Pria. nulli^9 diuisibilis finiti ē tm̄ vn^9 ēminus: siue sit cōtinuū per vnū diuisibile siue p plura. sed tp̄s ē vnū diuisibile ꝛ contigit accipere tēpus finitū. ergo tēpus nō ē tm̄ vn^9 termin^9: sꝫ ēminus tp̄is ē nunc. q̄ toti^9 tp̄is nō ē tm̄ vnū nunc. z^a rō. si esset vnū ꝛ idē nūc in toto tp̄e seq̄ret̄ ꝙ illa que fuerunt i millesimū ānū eēnt nūc. ꝛ sic eēnt simul tp̄e cū his que sūt nūc. ɔn̄s ē falsū ergo ꝛc̄. ¶ In secūda parte p̄ncipali agit de q̄ditate ipsius tp̄is. ꝛ diuidit̄ in duas particulas. In pria ondit ꝙ tp̄s non sit: ꝛ itēdit q̄nq3 conclusiōes. p̄ma. tp̄s nō ē circulatio celi. ꝓbat ph̄s duab^9 rōnib^9. nulla pars circulatōis ē circulatio. q̄libet pars tēporis est tp̄s. ergo tp̄s nō ē circulatio. z^a rō. si tp̄s eēt circulatio seq̄ret̄ ꝙ si eēnt plures celi ꝙ etiā essent multa tēpoꝛa simul. ɔn̄s ē falsū ergo ꝛ añs z^a ɔ̄. q̄uis oīa sint i tēpoꝛe: ꝛ oīa sint in spera. tm̄ tp̄s nō ē spera sicut q̄dā dicūt: ꝛ subdit ꝙ stulti^9 ē

dicere tp̄s eē vltimā speram q̄z de tpe ↄsiderare ipoſſ'a. ¶ 3ª cōclusio. tp̄s nō est motus. ꝓbat duabus rōnibꝰ. prima. tp̄s ē vbiqꝫ apud oia. ſꝫ motus nō ē vbiqꝫ. ſꝫ solū i ipo mobili. aut i eo qḋ mouetur. ergo tp̄s nō ē motus. 2ª rō. ois motꝰ ē velox vel tardꝰ. ſꝫ tp̄s nō est velox neqꝫ tardū. ergo tp̄s nō est motus. minorē ꝓbat. q2 velox ⁊ tarduꝫ diffiniunt̄ ꝑ tp̄s. ergo tp̄s non ē velox neqꝫ tardū. maior pꝫ. q2 velox ē qḋ in pauco tpe ml'tum mouetur. ſꝫ tardū ē qḋ i multo tēpore paucū mouet̄ ¶ 4ª cōclusio tp̄s nō est sine motu q̄uis non sit motus. hoc ꝓbat ꝑ signū q2 qn̄ nō ꝑcipimꝰ motuꝫ eē nō ꝑcipimꝰ tp̄s. ergo signū ē ꝙ tp̄s non est sine motu. an̄s pꝫ de dormientibus in sardo qui copulabāt nūc i quo inceperūt dormire cū nūc in quo expgiscūtur faciente vnū ex illis ꝓpter isensibilitatē medij ergo signū ē ꝙ tp̄s nō ꝑcipit̄ sine motu. Ex hoc concludit pro quinta conclusione ꝙ tempus neqꝫ est motus neqꝫ ē sine motu.

Tertio sciendū ꝙ circa hūc textū icidunt tres dificultates. Prima. vtruꝫ sit saluabile aliqḋ totū eē nulla eius parte existente Ad quā rn̄detur dupliciter. Primo logical'r ponēdo talē suppositionē. tp̄s cōnotatū ꝑ istud verbū ē p̄ntis tpis. non est ipsū tp̄s indiuisibile. neqꝫ tp̄s mēsurans ꝓlationē durationis. sed ē tātum tp̄s p̄sens quantū placet vtentibꝰ. ideo iste sūt concedende. p̄teritū ē. futurum ē. ⁊ tempus ē. capiēdo ly ē vt connotat magnā ꝑtem temporis p̄sentis. 2º respondetur physice ponēdo talē suppositiōeꝫ ꝙ ꝺ rōne cuiuslibꝫ entis successiui ē ꝙ nihil eius p̄ntialitatis existit nisi vnū simplex idiuisibile qḋ continet ꝑtem priorem cū ꝑte posteriori. Ex hoc dr̄ ꝙ i successiuis saluabile ē aliqḋ totū eē cꝰ nulla pars est ſꝫ nō in ꝑmanentibꝰ. ¶ 2ª difficultas. vtꝝ sit saluabile tp̄s eē motū. rn̄detur ꝙ sic. pꝫ q2 sicut saluabile ē locū eē superfitiem nō q̄libet ſꝫ illā que cōtinet locatū ita ꝙ locus vltra superfitiem addit respectum cōtinētie. sic etiam saluabile ē tp̄s eē motum. non quēlibet sed illū qui est mensura alioꝝ motuū ita ꝙ tp̄s vltra motū addit mensurationem alioꝝ motuū. Ad rōnes autē p̄hi posset dici ꝙ non cōcludūt tp̄s nullo mō esse motū. ſꝫ bene cōcludūt tp̄s non eē motū q̄ditatiue. ¶ 3ª difficultas. vtrū sit saluabile tp̄s eē sine motu vel ecōtra. Ad quā dicuntur tria. primum. ꝙ tp̄s non ē sine motu nec ecōtra. q2 tempus est duratio motus. ⁊ subiectum tēporis est motꝰ. 2º dr̄ ꝙ non ē n̄aliter possibile motum esse sine tpe vel tempus eē sine motu. ois. n. motus ē i tempore ⁊ eē tp̄s ē in motu. 3º dr̄ ꝙ non iplicat cōtradictionem motū eē sine tempore. ꝓbatur q2 motu ⁊ tempus sunt duo entia realiter distincta. quoꝝ vnum est prius altero. ergo non implicat contradictionem vnum eē sine altero.

Conclusio Respōsalis. Tempus est entitas absoluta a motu ⁊ a q̄libet re permanente r'lr distincta. prima pars pꝫ. q2 tempus ē q̄ātitas cōtinua. ḡ ē entitas absoluta. 2ª pars pꝫ. q2 tempus est mensura motus. sed relatio mensure ad mensuratum ē real'. ḡ eius extrema sunt realia ⁊ r'lr distincta. ⁊ ꝑ ↄn̄s motus ⁊ tp̄s r'lr distinguntur. 3ª ꝑs pꝫ: q2 tempus ē entitas successiua cui repugnat hr̄e plures ꝑtes sil' ḡ tp̄s r'lr distiguit̄ a q̄libꝫ re p̄manēte: ⁊ hec ꝺ scḋo.

Primo dubitat̄. Utꝝ tp̄s bene diffiniat̄ sic. tempus est mensura motꝰ ſꝫm prius ⁊ posterius. Ad soluendū hoc dubiū ē supponendū ꝙ Aristo. in hoc scḋo capitulo ōndit q̄d sit tempus. ⁊ diuiditur in quattuor ꝑtes. In p̄ria intendit talem conclusiōeꝫ. Tempꝰ est aliq̄d ipiꝰ motus. ꝓbat p̄hs vna rōne q̄ ē hec. q̄cūqꝫ simul ꝑcipiuntur vnum ē aliq̄d alterius. sed tp̄s simul ꝑcipitur cū motu. igitur tempus ē aliq̄d motus. minorem probat. q2 si sint tenebre ⁊ nihil patiamur per corpus tunc si fiat aliquis motus in aīa statiꝫ videtur fieri quoddam tempus. ⁊ ꝙ tempus sit aliquid statim videtur fieri quidaꝫ motus. ergo signum ē ꝙ nos simul percipimus tempus cum motu. In 2ª parte itendit talem cōclusionē. Tēpus ē aliquid ipius motus ſꝫm prius ⁊ posterius ⁊ primo ponit duas suppositiones. Prima. continuitas temporis ē a continuitate motus. quia cōtinuitas motꝰ ē a cōtinuitate magnitudinis. igit̄ continuitas temporis ē a continuitate motus. 2º quia secundum tempus fiunt motus q̄ntum tempus videtur. Secunda suppositio. prius ⁊ posterius in tempore sunt a priori ⁊ posteriori i motu probat dupliciter. p̄mo quia prius ⁊ posterius in motu sunt a priori ⁊ posteriori in magnitudīe. igitur ⁊c̄. Secūdo quia tempus sequitur motū. igitur prius ⁊ posterius in tempore sunt a p̄ori ⁊ posteriori in motu. Ex hoc ꝓbat conclusionem tali ratione. tempus ē aliquid ipius motus secunduꝫ illud quo cognito in motu cognoscitur tempus sed cognito p̄ori ⁊ posteriori in motu cognoscit̄ tempus. igitur tempus ē aliquid ipius motus ſꝫm p̄us ⁊ posterius. minorem ꝓbat q2 quando accipimꝰ duas ꝑtes motus cōiūctas ꝑ nunc ⁊ cognoscimꝰ ꝙ sunt due. vna p̄or ⁊ altera posterior tunc

cognoscim^9 statim tps. In 3ª pte põit diffinitionez tpis q̃ ẽ hec: Tps ẽ nũer^9 mot^9 s̃z p̃^9 z posteri^9. z p̃ pbat vltimã ptẽ tali rõe: q2 tps ẽ nũer^9 mot^9 s̃z il lud quo cognito in motu cognoscit̃ tẽp^9: z q̃ n̄ co gnito nõ cognoscit̃ tps. s̃z cognito p̃ori z posterio ri in motu cognoscit̃ tps. minorẽ pbat. q2 qñ so lũ cognoscim^9 vnũ nũc aut plura nõ cognoscen do p̃us aut posteri^9 iter ea tũc n̄ cognoscim^9 tps. s̃z qñ nos distiguim^9 pri^a posteriori stati cogno scim^9 tps. igr̃. z^o. pbat p̃mã partẽ diffinitiõis tali signo. q2 illud quo iudicam^9 aliqd eẽ pl^9 vel min^9 illud ẽ nũer^9 ei^9: s̃z tpe iudicamus motũ eẽ pl^9 z vel minorẽ: g̃ tẽpus ẽ nũer^9 motus. In 4ª pte p declaratõe p̃me partis ponit talẽ distictionẽ. du plex ẽ nũer^9. s. quod nũeram^9: z ẽ nũerabile. ali ud ẽ quo nũeram^9. Ex hoc dicit q tẽpus ẽ nũe rus quod nũeram^9. z nõ q̃ nũeram^9 z illõ q̃õ nũe rat̃ ẽ aliõ ab eo q̃ nũerat̃ aliqd. s̃z tps nũerat̃. g̃ zc.

Secundo dubitat̃. Utr̃ tẽpus sit nũer^9 mot^9: p solõne h^9 dubij ponit̃ talis distinctio. duplex ẽ numerus. qdã ẽ nũerus̃ nũerat^9. z sũt ip̃e res numerate. alius est nũerus nũerans. z ẽ nũer^9 quo formalr̃ aliqd nũeramus z^a distin^o. s̃z liconiẽ sẽ. duplex ẽ nũer^9 nũerans: q dã ex q̃ per se z p̃ nũeramus: z ẽ collectio ex vni tatib^9. puta nũer^9 binarius aut trinari^9. ali^9 est q̃ nũerato alia nũeram^9 p ipsũ. vt p liea s nũeratas alia nũeram^9: z p tps nũeratũ nũeram^9 motũ. z^o. ponit̃ talis suppõ. nulli q̃titati ptiue ouenit ppa rõ nũerãdi. s̃z p̃ nũerat̃ p q̃titatẽ discretã: z ipsa sic numerata ẽ p̃n^m nũerãdi aliõ. Ex his dr̃ p̃ q tps nõ ẽ nũer^9 nũerãs q̃ p̃ z p se nũeram^9. al's eẽt q̃titas discreta. z^o. dr̃ q ẽ nũer^9 nũerat^9. nũera m^9 eni tps p ip̃z nũe formalẽ dicẽdo tps duoz diez. 3°. dr̃ q tẽpus ẽ nũer^9 nũerãs q̃ s̃cdario nũe ram^9. q2 p̃ p nũez formalẽ. vtputa p nũez bina riũ aut trinariũ nũeram^9 tẽpus. z p tps nũeratuz formalr̃ nũeramus motũ. Ex h̃ seq̃t q ista ppõ. tps ẽ nũerus mot^9. nõ ẽ sic exponẽda. i. tps ẽ nũe rus nũerat^9: sed dz poni ly motus in obliq: z ẽ sẽ sus. tps ẽ mẽsura ipi^9 mot^9. z^o. seq̃t q ista ɔñtia ẽ bona. tps ẽ numerus mot^9. g̃ tps ẽ nũerus capiẽ do nũez eo mõ in añte z cõseq̃te. vtrobiq3 eni tm̃ valet sicut mẽsura.

Tertio dubitat̃. vtr̃ p̃^9 z posterius i motu sint ip̃z tẽpus. p solõe h^9 dubij põit̃ talis suppõ. si sit vn^9 motus cõtiue i duab^9 horis. ibi sũt q̃tuor entitates cõsiderãde. p̃^a ẽ entitas tẽ poris cõpositi ex duab^9 ptib^9. z^a ẽ entitas tpis cõ posita ex duabus horis. 3^a ẽ entitas ptiũ motus z ptiũ tpis. 4^a ẽ relatio partis p̃oris ad ptẽ poste riorẽ. sic eni videmus q sepata q̃titate a s̃ba i ea nõ põt fũdari relatio magnitudis aut puitatis. s̃z posita q̃titate magna i vna s̃ba z q̃titate parua i alia s̃ba statim consurgit relatio magnitudinis z puitatis. sic ẽt posita pte tpis p̃oris in pte p̃ori mot^9. z posita pte posteriori tpis in parte poste riori mot^9 statim consurgit relatio p̃oritatis ptis prioris ad partem posteriorẽ. z relatio posteriori tatis partis posterioris ad partẽ priorẽ: z si p pos sibile vel ipossibile a partibus motus secluderen tur partes tpis tũc in eis nõ possent fundari rela tiones p̃oritatis z posterioritatis. Ex h̃ elicit̃ tal' distinctio. prius z posterius p̃nt capi triplr̃. vno modo p suo mãli z denoĩato z secundario: z sic p̃ us est pars p̃or motus: z posterius est pars poste rior motus. z tale prius z posterius n̄ sũt tẽp^9 sed motus. z^o. capiũt̃ fundamentalr̃ z p denoĩato p̃ mario: z sic p̃^9 ẽ q̃titas p̃or siue p̃or ps tpis. z po sterius ẽ pars posterior tpis. a qbus partes mot^9 dñr formalr̃ p̃ores z posteriores. 3°. mõ capiũt̃ p̃ us z posterius formalr̃ z p significato: z sic p̃us n̄ est aliud q̃ relatio partis p̃oris ad partẽ posteri orẽ: z posterius est relatio partis posterioris ad p tẽ p̃orem. Ex his dñr tria p̃ q p̃us z posterius ca pta p̃ modo nõ sũt tempus s̃z motus: z p̃us z po sterius capta z^o. mõ sũt tẽp^9 vel pars tẽporis. 3°. q p̃^9 z posteri^9 capta 3°. mõ sũt relationes s̃m esse intrinsecus aduenientes.

Ad rationes Ad primam dicitur ad p bationem minoris q pri us z posterius capta pro significato. s. pro ipsis re lationibus nõ s̃t differentie formales ipsius tem poris. sed capiendo prius z posterius pro partib^9 vnius quantitatis continue a quibus partes mo tus dicuntur formaliter priores z posteriores sic sunt absoluta. z tunc sunt differentie temporis: ¶ Ad secundam dicitur q non implicat contra dictionem tempus esse sine motu aut saltem mo tum esse sine tempore. ¶ Ad tertiam dicit̃ q tẽ pus est subiectiue in subiecto quanto z extendi tur ad extensionem illius subiecti non tñ secũdũ eius partes essentiales z quiditatiuas que sunt preteritum z futurum. sed solu3 secundũ partes exteñas z q̃titatiuas. Et hec õ q̃õe dicta sufficiãt.

Queritur septimo. vtrum in stans sit entitas re alis accidentalis indiuisibilis in tẽ pore actualiter existens a tpe z a q̃l3 ei^9 pte rlr̃ distincta manẽs vnũ z idẽ i toto tpe.

Arguitur pͦ ꝙ nõ sit indiuisibile in tpe actualiter existens: q2 aut eẽt in tẽpore subiectiue. aut i sb/iecto tpis. non in tpe. cũ quelibꝫ pars tpis sit p̄te/rita aut futura. non in subiecto tpis: q2 sbꝫ tpis ẽ diuisibile. ergo si instans sit in eo subiectiue erit diuisibile. Et ↄfirmat̃. q2 istãs ẽ p̄n^m futuri ꝛ finis p̄teriti. ergo est accñs realr̃ diuisibile in duas p/tes. ¶ 2°. sic. ꝙ ñ sit entitas disticta a tpe ꝛ a q̄lꝫ eius parte. q2 iplicat ↄ̄dictionẽ tp̄s eẽ sine istãti ꝛ instans eẽ sine tpe. igitur non sũt entitates realr̃ disticte. ¶ 3°. sic. arguit̃ ꝙ maneat idẽ instans in toto tp̄e. quia instans non potest corrũpi. ergo est tm̃ vnũ instans in toto tẽpore: añs pꝫ. p per rõeꝫ phi factã in pͦ capitulo. 2°. q2 corrũperetur qñ est. ꝛ sic simul esset ꝛ non esset. vel quãdo nõ ẽ: ꝛ h̄ ñ. q2 iã corruptũ est. Et cõfirmatur auctoritate phi dicentis ipꝫ nunc idẽ eẽ aut ipi nunc alterũ est. ¶ In opp^m arguit̃ sic. q2 distinctis partibus tpis sunt distincte entitates reales ꝛ indiuisibiles p/tes ipaꝝ continuantes. ergo sequitur ꝙ instans est entitas realis indiuisibilis in tpe actualit̃ exi/stens ꝛ a tpe realiter distincta. que realiter diuer sificatur ad diuersificatõeꝫ realẽ ptiũ tpis.

PRIMO Sciẽdũ ẽ ꝙ in titulo q̄õnis tangũ tur q̄nq3 difficultates. Pria. vtrũ instans sit entitas realis accidentalis. Ad quã rñ det̃ per distinctionẽ. aliquid est accidens duplr̃. vno modo capiendo accñs p oi entitate limitata que non est substantia. ꝛ sic instans est accñs. alio mõ capitur accñs p illo quod q̄ditatiue ꝛ eẽntia lr reponitur in aliquo nouẽ generũ accñtiũ. Et isto mõ instans non ẽ sub̃a nec accñs sed ẽ p̄nci/piũ accidentis. ideo põt faciliter dici ꝙ instans ẽ accidens p̄ncipiatiue ꝛ per reductionẽ. sed nõ ẽ accñs formalr̃ ꝛ q̄ditatiue. ¶ 2ª difficultas. vtꝝ instans sit entitas idiuisibilis. Ad quã rñdetur ꝙ est idiuisibilis realr̃ ꝛ entitatiue. q2 nõ est diuisibi lis i aliq̄s ptes reales. 2°. dr̃ ꝙ ẽ diuisibilis s̄ꝫ rõeꝫ pꝫ duplr̃. p̄mo q2 idẽ istans alia rõne est finis p̄te/riti ꝛ initiũ futuri. 2°. q2 in eodẽ istãti tẽporis pñt imaginari plura istãtia nature. ¶ 3ª difficultas. vtꝝ istãs sit actualr̃ in tpe. Ad quã rñdet̃ per du/as distinctões. Prima ẽ. triplex ẽ actualitas. q̄dã ẽ actualitas separatõis ꝛ diuisiõis ꝛ ẽ illa q̄ aliq̄d actualr̃ ẽ separatũ ꝛ diuisũ ab alio. ꝛ sic istãs nõ ẽ actualr̃ i tẽpore. alia est actualitas cõtinuatõis ꝛ t̃minatõis q̄ aliq̄d actualr̃ t̃minat vl' actuat aliđ. ꝛ sic istãs ẽ actualr̃ i tẽpore. Alia ẽ actualitas pñ/tialitatis ꝛ distinctõis q̄ aliq̄d ẽ pñs alicui ꝛ ab eo realr̃ distictũ. ꝛ sic istãs est actu i tp̄e. ¶ 2ª distin/ctio. istãs eẽ in tp̄e põt itelligi duplr̃. vno mõ t̃mi/natiue sic̃ t̃minꝰ in eo q̄đ t̃minat. alio mõ subiue. ꝛ isto mõ istãs nõ est in tpe. istãs. n. per se nõ est i aliq̄ subiue. sꝫ solũ s̄ꝫ accñs eo ꝙ tp̄s t̃minatũ per ipꝫ ẽ in alio subiue. ¶ 4ª difficultas. vtꝝ istãs sit en titas realr̃ disticta a tẽpore. Ad quã dr̃ ꝙ sic. q2 si eẽt eadẽ entitas cũ tp̄e vel eẽt tp̄s vel pars tpis: q̊ꝝ vtrũq3 ẽ ipoẽ. 2°. dr̃ ꝙ sic̃ nõ iplicat ↄ̄dictionẽ lineã realr̃ eẽ sine pũctis ipsã t̃minãtibꝰ: sic etiã nõ iplicat ↄ̄dictionẽ entitatẽ ipsiꝰ instãtis realr̃ sepa rari a tempore. ¶ Quinta difficultas. vtrum in toto tempore sit vnum ꝛ idem nunc s̄m substan/tiam: alterũ tamen s̄m esse. Ad quã rñdet̃ pͦ po nendo duas suppõnes. p̄ma. q̄libet pars tempo/ris cõponit̃ ex duabꝰ partibꝰ iter q̄s vnũ est istãs reale realiter cõtinuãs ipsas ad inuiceꝫ. patet. q2 q̄libet pars temporis est tempus. 2^a. in distinctis partibus tẽporis sunt instantia realiter ꝛ entita/tiue distincta. patet. q2 illa instantia corrũpuntur ad corruptioneꝫ partiuꝫ in quibus sunt. sed vna pars tẽporis põt corrũpi alio non corrupto. ergo instans vnius partis põt corrũpi alio non corru/pto. ergo distinguit̃ realiter. 3°. ponit̃ talis distin/ctio. totũ capit̃ dupliciter. vno modo cathegoreu matice. ꝛ tm̃ valꝫ sic̃ perfectuꝫ. alio mõ sincathe goreumatice. ꝛ tm̃ valet sic̃ q̄libet pars. Ex isto seq̄tur ꝙ ista est vera. in toto tẽpore est vnum et idem instãs realr̃ ꝛ entitatiue. patet. quia illa equi ualet huic vniuersali. in qualibet parte temporis est vnũ ꝛ idẽ istans realiter ꝛ entitatiue. cuius q̄ libet singularis ẽ vera. 2°. dicit̃ ꝙ ista ẽ falsa. vnũ ꝛ idem instans ẽ i quolibet tpe. quia ly instãs sup ponit determinate. modo nullum determinatuꝫ instans est in toto tempore. 3°. dicitur ꝙ vtraq3 illaruꝫ est falsa capiendo totũ cathegoreumatice

SECUNDO Scienduꝫ est ꝙ Aristo. in isto 3°. capitulo determinat de q̄ditate ipiꝰ nũc. ꝛ diuiditur in tres partes. In pri ma parte soluit rõneꝫ superiꝰ factaꝫ ↄ̄ esse tpis ꝛ dicit ꝙ sicut motus est semper aliꝰ ꝛ aliꝰ. ꝛ nũq̄3 sunt due partes motus sil'. sic etiã tempus. sed in hoc dr̃ñt. q2 est ideꝫ tempꝰ oĩuꝫ q̄ sũt i tpe. sꝫ non ẽ ideꝫ motꝰ oĩuꝫ q̄ sil' mouent̃. In 2ª pte ponit q̄n q̄3 p̄prietates ipiꝰ nc̃. Pria. est ideꝫ nc̃ s̄ꝫ substãtiã i tpe alteꝝ tñ ꝛ alteꝝ s̄m esse. pbat phs dupliciter vno mõ q2 sic̃ se habet mobile ad motũ ita nunc ad tempus. sed in toto motu ẽ ideꝫ mobile s̄ꝫ sub stantiã alteꝝ ꝛ alteꝝ s̄m esse. siue illud sit punctꝰ aut aliq̄d taliũ. g̊ est ideꝫ nũc s̄m sb̃am ꝛ alterum s̄ꝫ esse. secũdo probat. sophiste dicunt corruscum

alterꝝ i theatro ꝛ alterũ in foro. ꝛ ē idē coruscus ꝫ subaꝫ alterꝝ ꝛ alterꝝ ꝫ esse. ¶ 2ª ꝓprietas ipsiꝰ nunc est ꝙ ē mensura tpis. ꝓbat. qꝛ illud est mensura tpis qȯ est maxime notũ in tpe. ſꝫ nunc ē maxime notũ i tpe. ergo nunc ē mensura tpis. Minorē ꝓbat. qꝛ sicut se hꝫ mobile ad motũ ita nũc ad tēpus. ſꝫ mobile est illud quo cognoscimꝰ prius ꝛ posteriꝰ in motu. igiẗ nũc ē illud quo cognoscimꝰ prius ꝛ posterius in tpe. ꝛ per ꝯñs est in tpe maxime notũ. ¶ 3ª est ꝙ si tps nō est nũc non est. et si nunc nō est tps nō est. ꝓbat. qꝛ sicut se hꝫ mobile ad motũ ita se hꝫ numerus mobilis ad numeruꝫ motus. ſꝫ mobile siṁ ē ꝛ nō ē cũ motu. ḡ etiã numerus mobilis qȯ est nũc siṁ ē ꝛ nō est cũ tpe qȯ ē numerus motus. ¶ 4ª nō hꝫ diuidere ꝛ cōtinuare tps. ꝓbat duabus rōnibꝰ. ꝑma sicut se hꝫ mobile ad motũ ꝛ loci mutatiōeꝫ ita se hꝫ numerꝰ mobilis ad numerꝝ loci mutatōis. ſꝫ mobile cōtinuat ꝛ diuidit motũ: igiẗ nunc qȯ est numerꝰ mobilis cōtinuat ꝛ diuidit tps qȯ est numerꝰ motꝰ. ¶ 2ª rō. qꝛ sicut se hꝫ pũctus ad lineã ita se hꝫ nũc ad tps. ſꝫ pũctꝰ ꝯtinuat lineã. ꝛ hoc ꝫ longitudinē. ꝛ diuidit lineã ꝫ ꝙ est ꝑnᵐ vniꝰ ꝛ finis alteriꝰ: ḡ nc̄ ꝯtiuat ꝛ diuidit tps. Et subdit dr̃iaꝫ iter nũc ꝛ pũctũ. qꝛ vno pũcto ꝯtingit vti vt duobꝰ semel vt est ꝑnᵐ. ꝛ semel vt est finis: ſꝫ non ꝯtingit sic vti vno nũc vt duobus. qꝛ tũc posset manere ꝑ aliqȯ totũ tpſ qȯ est ipossibile. ¶ 5ª. ꝓprietas qꝛ nũc nō e pars tpis ſꝫ accñs eiꝰ. ꝑmã ptē ꝓbat. qꝛ sicut se hꝫ mobile ad motũ ꝛ pũctꝰ ad lineã ita se hꝫ nũc ad tps. ſꝫ mobile nō est ps motus nec pũctus est ps linee due. n. linee sũt ps vnius. ergo nũc nō est pars tēporis. 2ᵃᵐ ptē ꝓbat. qꝛ terminus accidit illi cuiꝰ ē terminꝰ. mō nũc est termius tpis: Ex hoc ifert ꝙ nũc ꝫ ꝙ ē terminus tpis soluꝫ ꝯuenit tpi. qꝛ termini sunt solũmō illius cuius sunt termini. ſꝫ ꝫm ꝙ ē nũerꝰ ꝯuēit alijs a tpe sic numerꝰ decē equoꝝ

Tertio sciēdũ est ꝙ circa hũc textũ icidũt tres difficultates. Prima. vtruꝫ sit idē nunc i toto tpe. Ad quã rñdeẗ dupl̃r. ꝑmo ꝙ realr̃ ꝛ entitatiue est aliud ꝛ aliud nũc i qualibet pte tēporis: qȯ corrũpiẗ ad corruptōeꝫ illaꝝ partiũ. est tñ idē nũc ꝫ imaginatōeꝫ mathematicoꝝ imaginanẗ. n. mathematici ꝙ sit vnus ꝛ idē pũctꝰ i fluxu suo q causet lineã. siṁr ꝙ sit vnũ ꝛ idē nunc qȯ suo fluxu causet tps. ꝛ isto mō itelligebat pħs 2º soluit Egidius ꝑ distictionē. qꝛ duplex ē nũc. qꝛ qȯdã ē nũc extrīsecũ ꝛ ē ꝑmũ mobile. qꝛ ꝑmũ mobile motu suo ꝛ suo fluxu causat tps: ꝛ istud nũc ē idem ꝫ subaꝫ in toto tpe. alterꝝ tñ ꝛ alteruꝫ ꝫ eē. aliud ē nũc itrinsecũ: ꝛ ē qȯdã idiuisibile in tpe ꝯtinuãs partes tēporis adiuicē. ꝛ istud realr̃ ꝛ entitatiue diuersificaẗ i diuersis partibꝰ tēporiſ. ¶ 2ª difficultas. vtrũ diffinitio nũc sit ex ꝓprietatibus eius trahibilis. Ad quã rñdeẗ ꝙ ex 3ª ꝓprietate ipsius nũc solet trahi diffinitio eiꝰ q̄ ē hec. nũc est numerus eius qȯ ferẗ ꝫm ꝙ ferẗ. ꝛ debet sic itelligi. nunc est numerus. i. mēsura illiꝰ qȯ ferẗ. i. mobilis ꝫm ꝙ ferẗ. i. ꝫm ꝙ mutatũ est. sicut. n. tps mēsurat motũ. ꝛ ex ꝯñti ipsũ mobile qȯ est i motu ꝫm ꝙ hꝫ. sic etiã nunc mēsurat mutatũ eē motus ꝛ ex ꝯñti ipsũ mobile ꝫ quod est i mutato eē. ¶ 3ª difficultas. vtrũ nunc possit mensurare tps ꝛ cōtinuare partes eiꝰ. ad quã rñdeẗ ꝙ de rōe mēsure sũt duo. ꝑmũ certificare mensuratũ quo ad ꝗtitatē. 2º notificare ipsũ quo ad eius cognitionem: ꝛ istud 2ᵐ ꝯuenit ipsi nũc ꝛc̄.

Conclusio rñsalis. Instãs ē ētitas realiſ accidentalis ꝛ indiuisibilis i tpe actualr̃ exñs a tpe ꝛ a q̄libet eius parte distīcta realr̃ ꝛ ētitatiue variatũ i diuersis ptibꝰ tpis. pꝫ q̄ ad oēs suas partes. qꝛ iter q̄slibꝫ partes tpis ē vna realitas eas ꝯtinuãs. ꝛ illa est istãs. igiẗ. Sꝫ ꝑ vltima parte patet. qꝛ ptes tpis sũt realr̃ distīcte. ḡ istãtia diuersaꝝ ptũ sunt realr̃ distincta.

Primo dubitatur. Utꝝ tps sit velox aut tardũ. Ad soluēdũ hoc dubiũ est supponēduꝫ ꝙ Aristo. i ista 3ª pte huius capituli ponit quattuor ꝓprietates tpis. Prima. dabile ē minimũ in tēpore scd̄ꝫ numeruꝫ sed non scd̄ꝫ magnitudinem. probat dupliciter. primo quia est dabilis numerus simpliciter minor vt dualitas. 2º qꝛ ē dabilis minima linea ꝫ numerꝝ vt due linee aut vna. sed nō est dabilis minima linea magnitudine. qꝛ omnis linea semper est diuisibilis. igiẗ simpliciẗ erit dabile minimũ tps scd̄ꝫ numerꝝ vt vnũ aut duo ꝛ non scd̄ꝫ magnitudineꝫ. ¶ 2ª ꝓprietas tps non diciẗ esse velox aut tardũ ſꝫ diciẗ eē multũ ꝛ paucũ breue ꝛ longũ. ꝓbat vltimã pteꝫ. qꝛ ꝫ ꝙ tps est ꝯtinuũ ipsũ est longũ ꝛ breue. secundũ aũt ꝙ tps est numerꝰ ipꝫ est multũ ꝛ paucũ. ꝑmã partem ꝓbat. qꝛ nullus numerꝰ quo numeramꝰ est tardus aut velox. ¶ 3ª proprietas. est ideꝫ tps vbiq ꝛ apud oia que mouentur. non est tñ idem scd̄ꝫ prius ꝛ posterius. probat dupliciter. pᵒio qꝛ mutatio que priꝰ erat est altera ab illa que facta est ꝛ ab illa que futura est. 2º numerus qui numeratur ꝛ numerus quo numeramus i hoc differũt primo eni numero accidit alteri esse scd̄ꝫ prius ꝛ posterius. ipsa enim nunc altera sũt sed alteri nu

meró cõuenit ꝙ sit vnus ⁊ idẽ respectu diuersorum. vt numerus idez est centũ equoꝝ: ⁊ qui ẽ cẽtuz hominum. quorum tamen est ipse numerus illa altera sunt vt equus ab hoĩbus. ¶ 4ª proprietas. tp̄s reiterat̃ vnũ ⁊ idẽ. ꝓbat duplr̄. p̊ qꝛ reiterat̃ vnꝰ ⁊ idẽ motꝰ supple ĩ spẽ. 2º ꝓbat exẽplo. qꝛ reiteramꝰ ver ⁊ autũnuz. Cõseq̄nter ponit alias ꝓprietates tẽporis. p̄ma. ñ solũ numeramꝰ motũ ꝑ tp̄s. s; ẽt numeramꝰ tp̄s ꝑ motũ. p̄mã ꝑtẽ ꝓbat. qꝛ tp̄s est numerꝰ motꝰ. 2ᵃᵐ ꝑtẽ ꝓbat triplr̄. p̊ ꝑ silr̄. qꝛ nos cognoscimus numeꝝ ꝑ numeralia ⁊ nũeralia ꝑ nũeꝝ. vt per nũeꝝ cognoscimꝰ multitudinẽ equoꝝ. ⁊ iteꝝ ꝑ vnũ equũ multotiẽs reduplicatũ cognoscimꝰ numerũ equoꝝ. ita silr̄ qñ nobis certa ẽ quãtitas tempoꝝ ⁊ quantitas motus ignota: tũc motũ per tp̄s mensuramꝰ: s; ꝓbat per aliud silr̄. qꝛ sicut se h; motꝰ ad magnitudinẽ ita se h; tp̄s ad motũ. s; nos mẽsuramꝰ magnitudinẽ ꝑ motũ ⁊ eꝯ. nos. n. dicimꝰ viã eẽ magnã si multi fuĩnt motꝰ. ⁊ motũ eẽ multũ si via fuĩt magna.

Secundo dubitat̃. Utruz tẽpus sit mensura motus ⁊ quietis. Ad soluenduz h̄ dubiũ ẽ supponẽdũ ꝙ Aristo. ĩ isto 4º capitulo ꝯparat tẽpus ad ea q̄ mensurant̃ per tẽpꝰ ⁊ diuidit̃ ĩ tres ꝑtes. In p̄ma ĩtẽdit duas cõclusiones. Prima. tp̄s est metꝝ ⁊ mẽsura motꝰ. probat duplr̄. p̊. qꝛ tẽpus dem̄iat sibi quandã partẽ tp̄is per cuiꝰ partis replicatiõez mẽsurat̃ tp̄s quo tp̄e mẽsurato mẽsurat̃ deĩde motꝰ. vt motꝰ est mẽsura boraꝝ. igit̃ ⁊c. añs ꝓbat ꝑ silr̄. cubitꝰ. n. dem̄inat sibi certã partẽ in magnitudine per cuiꝰ replicationẽ mensuratur tota magnitudo. 2ª ꝓbat. qꝛ motꝰ est in tẽpore. ergo mẽsurat̃ tẽpore. t; ꝯñа. qꝛ eẽ in tp̄e ẽ ipsũ mensurari tp̄e. h̄ ꝓbat. qꝛ aliquid est in tẽpore dupliciť. Uno mõ q̄ simul est cũ tp̄e sic ꝙ ipsũ est qñ tẽpus ẽ. alio mõ aliq̄d ẽ in tp̄e sicut pars tp̄is aut sicut passio: aut sicut illud q̄ terminatur per tp̄s. ꝓbat per silr̄. aliq̄d dr̄ eẽ ĩ nũero dupliciť. vno mõ. n. qꝛ sil̄ ẽ cũ numero. alio mõ sicut ꝑs aut sicut passio numeri. aut aliq̄d ipsiꝰ nũeri. vt vnitas ⁊ numerꝰ supfluus ĩpar ⁊ numerꝰ par ĩsũt ĩ nũero. ¶ 2ª ꝯclusio. duo req̄runt̃ ad h̄ ꝙ aliq̄d sit ꝓprie ĩ tp̄e. p̊ ꝙ cõtineat̃ sub tp̄e sicut illud ẽ in loco q̄ ꝯtinet̃ sub loco. Ex h̄ ĩfert ꝙ eẽ ꝓp̄e ĩ tp̄e nõ ẽ eẽ qñ tp̄s ẽ. nec eẽ ĩ loco ẽ esse qñ locꝰ ẽ. qꝛ sic oẽs res eẽnt ĩ quol;. ⁊ sic celũ eẽt in milio: qñ eniz miliũ ẽ celũ ẽ. 2º requirit̃ ꝙ ea q̄ sũt in tp̄e patiãt̃ aliq̄d sub tp̄e. ꝓbat duplr̄. p̄mo signo sic. qꝛ cõsueuimus dicere ꝙ tp̄s tale facit oĩa. ⁊ ꝙ oĩa senescũt sub tp̄e. ⁊ ꝓpter tp̄s omnia obliuiscuntur. ⁊ ꝙ nihil est in tp̄e nouũ fc̄m̄ neq; bo͛ᵐ. ¶ 2º rõe sic qꝛ tp̄s ẽ per se cã corruptõis. igitur ⁊c. antecedẽs p;. qꝛ motꝰ facit distare rem a suo principio. igit̃ ⁊ tp̄s. tenet ꝯña. qꝛ tẽpus est numerus motus. Ex hoc infert vnũ correlariũ ꝙ ea que semper sunt nõ sunt in tempore neq; ꝯtinent̃ sub tp̄e. neq; esse eorum mensurat̃ tp̄e. ꝓbat signo. qꝛ nihil patiunt̃ a tempore sicut debent pati ea que sunt in tẽpore. Ex his patet solutio.

Tertio dubitatur. Utrũ tẽpus sit mensura mobilium ⁊ quiescibilium. Ad soluendũ hoc dubiũ ẽ supponẽdũ ꝙ Aristo. in sc̄da parte huius capituli comparat tempus ad mobilia ⁊ quiescibilia: ⁊ intendit duas ꝯclusiones. Prima. tẽpus est mensura motus ⁊ quietis s̄m accidens. 2ᵃᵐ partem probat dupliciter. primo quia quies est in tempore. ergo tempus ẽ mensura quietis. 2º non oẽ quod ẽ in tempore mouetur. igitur aliquid quod ẽ in tempore quiescit. ⁊ ꝑ ꝯñs tẽpꝰ ẽ mensura quietis. añs ꝓbat. qꝛ tempus nõ ẽ motus. sed numerus motꝰ. contingit autem quietez esse in numero motus. vnde subdit ꝙ non oẽ immobile quiescit. sed solum illud quod est priuatũ motu ⁊ est aptum natuz moueri. ¶ 2ª conclusio. tempus est mensura mobilium ⁊ quiescibiliũ gratia motus ⁊ quietis. probat quia tẽpus p̄rio mensurat motum ⁊ quietem eorum quanta sunt. 2º quia mobile non est mensurabile s̄m ꝙ quantuz est. sed sc̄d; ꝙ motus eius quãtꝰ ẽ. Ex hoc infert ꝙ quecunq; non mouentur neq; quiescunt non sunt in tempore. probat. quia esse in tempore est mensurari tempore. tempus autem est mensura motus ⁊ quietis. iõ infert ꝙ solu; ea que mouentur ⁊ q̄scunt sunt in tp̄e. ¶ In tertia parte Aristo. infert quattuor correlaria. primũ. non entia ⁊ ĩpossibilia aliter se habere vt diametruz esse lateri simetꝝ. non sunt in tp̄e. probat. quia cuz tp̄s sit per se mẽsura motus. ⁊ ꝑ accñs alioꝝ. oportet ꝙ omnia quoꝝ esse mensuratur in tempore sint in q̄ete aut in motu. 2ᵐ correlariũ. omnia generabilia ⁊ corruptibilia. ⁊ oĩa que aliqñ sunt et aliqñ nõ sunt: sunt in tp̄e. ꝓbat. qꝛ tp̄s excellit esse eoꝝ ⁊ mensurat eoꝝ substantiã. 3ᵐ correlariũ. illa que nõ sunt aliquãdo tñ fuerũt vt homerꝰ. ⁊ illa que nõ sunt ⁊ aliquãdo erũt mẽsurãtur tp̄e. 4ᵐ correlariuz. illa que nec fuerunt nec sũt nec erunt ⁊ illa quoꝝ opposita semper sũt. vt assimetrũ ⁊ diametrum semꝑ ẽ ista nec coꝝ opposita sunt in tempore. ⁊ illa quoꝝ opposita nõ semper sunt possũt eẽ ⁊ nõ esse. gn̄ari ⁊ corrũpi: ⁊ sic mensurant̃ tp̄e.

Rationes ante oppositum soluuntur ex dictis.

Uerit octauo. Utrum tps sit res realis mēsuratiua durationis cuiuslibet durabilis plusq̄ per istās. Arguit̄ p̄mo q̄ nō est entitas existens p̄ter aiam. q2 ois numer⁹ h3 esse cōpletū ab aia. tps est numer⁹: ḡ tps h3 esse ab aia. maior p3 p p̄hm dicentē. si nō est aia nō est numer⁹. ¶ 2° arguit̄ sic. formale in tpe est distictio partis p̄oris a parte posteriori. s3 discernere partē p̄orē a posteriori a cōtinuis ē act⁹ aīe. ḡ ormale tpis d̄pendet ab aia. ¶ 3° arguit̄ q̄ tps sit mēsura duratōis cuiuslibet durabilis plusq̄ per istās. q2 ois duratio cōtinua ⁊ successiua h3 aliq̄ q̄ttitatē sibi realr̄ iherentē a q̄ tpa mensurant̄ ⁊ illa nō est aliud a tpe: ḡ tps ē mēsura duratōis cuiuslibet durabilis plusq̄ per instās. ¶ In oppm arguit̄ aucte p̄hi. ⁊ h̄ q̄ ad 2am partē. s3 q̄ ad p̄mā partē arguit̄ sic. tps est species p̄ḡti realis. ergo habet esse cōpletum ⁊ reale seclusa quacunq̄ operatione intellectus.

¶ In ista questione erunt tres articuli.

Primo sciendū ē q̄ p declaratōe t̄minorū p̄me partis q̄ōnis ponunt̄ aliq̄ suppōnes ⁊ aliq̄ distinctiōes. Prima suppō. tps ē vera q̄ttitas successiua realr̄ inherens motui successiuo h̄ñs realr̄ duas partes realr̄ distinctas: q̄p vna p̄terijt ⁊ alt̄a futura ē. ¶ 2a suppō. ad h̄ q̄ supra aliq̄s entitates possit fundari numer⁹ formalis nō reqrit̄ actualis separatio illap entitatū ab inuicē. s3 sufficit entitas realis ip̄sap cū distictōe reali eap ab inuicē. Ex h̄ sequtur q̄ positis q̄buscūq̄ entitatib⁹ realib⁹ realr̄ distinctis statī cōsurgit in ipsis vna entitas realis q̄ vocat̄ numerus formalis. ¶ 2° ponit̄ talis distictio. duplex ē numerus. q̄dā ē numer⁹ numerat⁹ siue numerabilis et sunt ipse entitates numerate aut numerabiles. ali⁹ ē numer⁹ formalis: ⁊ ille ē duplex. q̄da3 ē quo p̄mo numeram⁹ sicut sunt oēs species numeri. ali⁹ ē quo sc̄do numeram⁹ sic q̄ ipsū p̄mo numeratur. ⁊ per ipsū sic numeratū alia numeramus. 3⁹ ē numerus numerās effectiue: ⁊ ē ipsa anima Ex hoc ponit̄ tale documentū q̄ de ratione tpis sūt tria. p̄mo q̄ h̄eat ptes reales ⁊ cōtinuas copulatas ad vnū instās indiuisibile. 2° q̄ ille ptes sint numerate aut numerabiles ita q̄ sint entitates realr̄ disticte. quib⁹ positis stati cōsurgat i eis numer⁹ formalis a q̄ formalr̄ dicāt̄ nūerate aut nūerabiles. 3° reqritur q̄ ille partes sic nūerate per nūep formalē eis rl̄r iherentē sint nate nūerare duratōe3 cuiusl3 durabilis successiui s3 p̄⁹ ⁊ posteri⁹. Ex h̄ seq̄t̄ q̄ tps h3 eē reale cōpletū seclusa q̄cunq̄ operatione itellect⁹. Pro d̄claratōe h̄e p̄tis ponit̄ talis distictio. ifinite sunt mensure. vna ē q̄ vocat̄ et̄nitas: ⁊ est m̄sura duratōis cuiuscunq̄ nō h̄ñtis p̄nm neq̄ finem: ⁊ diffinitur sic a Boetio. Et̄nitas est itermiabilis vite tota sil' ⁊ perfecta possessio. ⁊ istā m̄surā solū m̄suratur duratio dei. Alia mensura est euū vel eternitas. ⁊ est mēsura per se cuiusl3 durabilis permanentis quod natū est h̄re p̄nm ⁊ n̄ finē3. d̄r per se. q2 temp⁹ non est per se s3 per accn̄s. mensura diu3 taliū permanentiū rōe suap operatōu3 successiuap. iō i talib⁹ sūt duo cōsiderāda. p̄m est esse s̄bale ipsop ⁊ illud m̄surat̄ per euū vel per euiternū. 2° sūt cōsiderāde opatōes ⁊ mot⁹ eop: ⁊ si tales sint successiue m̄surāt̄ tpe: ⁊ si sint subite m̄surāt̄ i istāti. 3a m̄sura ē tempus. ⁊ ē m̄sura duratōis cuiuslib3 durabilis successiui ⁊ ex ōñti m̄sura diu3 h̄ñtiū talia entia successiua. Alia m̄sura ē istans tpis: ⁊ ē mensura duratōis cuiuslibet durabilis p̄cise istans cuiusmodi sūt mutatōes istātanee ⁊ mutata esse. Alia m̄sura est istās nāe. ⁊ ē m̄sura eop q̄ sil' s̄t nā. aut eop q̄p vnū est pri⁹ nā alio: vnde illō d̄r prius natura altero q̄n altep presupponit p̄mum ⁊ hab3 q̄dā alteritatem nature ⁊ p̄mo. Alia mensura est instās nālis intelligentie: ⁊ est mensura eorū q̄ nata s̄t sil' itelligi nālr̄ cuiusmōi sūt relatiua. Alia m̄sura ē istās origis: ⁊ ē m̄sura eorum q̄ sic se h̄ñt ad iuicē q̄ vnū originat̄ ⁊ p̄ncipiat̄ ab alio

Secundo sciendū ē q̄ Aristo. i hoc. 5° c° determinat de significatione aliquop aduerbiop iportantium tps. ⁊ diuidit̄ in duas partes. In p̄ma. intendit septē cōclusiones p̄ma nūc accipit̄ duplr̄. vno mō p indiuisibili cōtinuante ptes tpis ad inuicē ⁊ tale nūc h3 p̄mo cōtinuare tps. 2° h3 diuidere tps. ⁊ s̄m q̄ cōtinuat tps ē vnū ⁊ idē. s3 s̄m q̄ diuidit tps est alterum ⁊ altep. alio mō capitur nunc iproprie p tpe p̄pinquo p̄ñti. nunc. vt dicimus q̄ nūc venit. q2 venit hodie. s3 nō dicimus ilyon. i. destructio troiana aut diluuiū est factū nūc. q2 non ē p̄pe. ¶ 2a 9clusio. tūc ē vnū p̄dicatum clausū inter duo nūc vt dicimus q̄ tūc destructa est troia. ⁊ q̄ tunc erat diluuiū. ¶ 3a cōclusio tāgit vnā q̄stione3 q̄ ē hec vtrū tps deficiat. i. sit finitum aut non. Et arguit q̄ oē tps sit finitū. q2 de oī tpe possumus dicere tunc. ergo oē tēpus ē clausum inter duo istantia ⁊ p cōsequens oē tps ē finitum. Soluit istam questiōem duplr̄ p̄rio cōditiōalr̄ sic. si sp fuit motus

sp fuit tẽpus. ⁊ sp fuit vnꝰ ⁊ idem motus sp fuit vnũ ⁊ ideꝫ tẽpꝰ. ⁊ sp nõ fuit motus: nec tẽpus. 2º soluit cathegareumatice ⁊ itendit talẽ cõclusionẽꝫ. Tẽpus ẽ ĩfinitũ. pbat. oẽ tẽpus terminat ad ipꝫ nũc. sꝫ de rõe ipiꝰ nũc ẽ. ꝙ sit principiũ vnius ⁊ finis alteriꝰ ⁊ nõ eiusdẽ qꝛ tunc opposita eẽnt sil ⁊ sꝫ idẽ. ¶ 4ª cõclusio. iã ẽ tempꝰ ppiquũ pñti nũc siue sit preteritũ siue futuꝝ vt sic dicimꝰ qñ vides iam. ⁊ qñ vides iaꝫ. ibi. n. non dicimꝰ ilyon iam eẽ destructã. qꝛ pcul est ab ipo nũc. ¶ 5ª conclusio. mõ ẽ tp̃s ppinquũ pñti nũc vt qñ vadit aut vẽit rñdet mõ. ¶ 6ª cõclusio. oliꝫ est tempꝰ pcul. i. distãs a pñti nũc. ¶ 7ª conclusio. repẽte ẽ tẽpus insensibile ppter puitatẽ. ¶ Jn 2ª pte pncipali cõparat tempꝰ ad generationẽ ⁊ corruptionẽ. ⁊ itẽdit tres conclusiones. Pria oia fiunt ⁊ corrũpunt in tpe. pbat primo rõne sic. qꝛ oia fiũt ⁊ corrũpũt p mutationẽ. g̃ ⁊ i tpe. añcedens pbat. qꝛ ois mutatio a nã remotiua alicuiꝰ forme ab aliquo subiecto ẽ. 2º pbat signo sic. qꝛ qdã sapientissimi dixerunt tp̃s eẽ isipientissimũ ⁊ penitus idisciplinabile 2º infet 2ᵃᵐ cõclusionẽ q̃ est hec. tp̃s magis est p se cã corruptionis q̃ gñationis. pbat prio. rõe sic. qꝛ mutatio est p se cã destructiõis. ⁊ sol est cã ipiꝰ esse ⁊ gñatiõis. g̃ ⁊ tp̃s. 2º probat signo. qꝛ nil dicimus generari nisi appareret agẽs dterminatũ aliõ a tpe. sꝫ multa videmus corrũpi vbi nõ videmꝰ corrũpens aliud a tpe. ¶ 3ª conclusio. necesse est oẽꝫ mutationẽ eẽ in tpe. pbat duabꝰ rõnibus. pma. i oi mutatione ẽ velocius ⁊ tardiꝰ. g̃ ois mutatio in tpe fit. 2ª rõ. in oi mutatiõe ẽ pus ⁊ posterius. g̃ ois mutatio fit in tpe. tenet ɔña. qꝛ prius ⁊ posterius diffiniũtur tpe. pbat qꝛ pus in pterito ẽ qd̃ plus distat a pñti nũc. ⁊ prius in futuro ẽ qd̃ minus distat a pñti nũc. ⁊ posterius i pterito ẽ qd̃ minus distat a pñti nũc. ⁊ posterius in futuro est quod plus distat a presenti nunc.

Tertio sciẽdũ ꝙ circa hũc tex. icidũt tres difficultates. Prima. vtꝝ pñs sit ps temporis. Pro solutiõe huiꝰ poniẽ talis distictio. pñs põt capi duplr̃. vno mõ vulgariter p tpe cõposito ex vltia parte tpis p̃titi ⁊ pma futuri. Et sic pñs est pars tpis. alio mõ capit physice p nũc idiuisibili cõtinuante partes tẽporis ad iuicem. ⁊ sic nõ ẽ pars temporis. ¶ 2ª difficultas. vtꝝ futurũ possit eẽ pteritũ. Ad istã rñdet duplr̃. prio mõ logicaliter. qꝛ futuꝝ eẽ pteritũ põt itelligi duplr̃. vno mõ i sensu cõposito ita ꝙ hec sit ipossibil' pteritũ est futuꝝ ⁊ ecõtra. alio mõ i sensu diuiso. ⁊ sic põt eẽ va. qꝛ sensus ẽ hoc demõstrando futuꝝ põt eẽ pteritum. alio mõ soluitur methaphysice. qꝛ pteritũ ⁊ futuꝝ possũt capi dupliciẽ. vno mõ p subtractis. ⁊ sic pteritũ ẽ res q̃ pterijt. ⁊ futuꝝ est res q̃ futura ẽ. ⁊ sic preteritũ fuit futuꝝ ⁊ futuꝝ erit pteritũ. Alio mõ capiũẽ p relatiõibꝰ formalibꝰ ipoꝝ subtractoꝝ. s. p ipa pteritiõe. ⁊ ipa futuritõe ⁊ sic vnũ nũq̃ fit aliõ. ¶ 3ª difficultas. vtꝝ tẽpus sit p se cã corruptiõis. Ad quã cõmuniter sic rndeẽ ꝙ motꝰ est p se primo cã corruptiõis. tẽpꝰ ẽ p se 2º cã corruptiõis. sꝫ breuiter respõdeẽ ꝙ tẽpꝰ non ẽ p se cã corruptõis sꝫ solũ per accñs. Ad pbm autẽ dr̃ ꝙ qñ dic̃ tẽpus magis eẽ p se cãꝫ corruptiõis q̃ generationis non capiẽ per se positiue sed negatiue. vt tantum vꝫ. tempus non est magis per accidens causa corruptionis immo minus.

Cõclusio respõsalis. Tẽpus ẽ entitas realis preter aiaꝫ nõ est tñ mensuratiua duratiõis cuiusꝫ durabilis plusq̃ per instans. prima pars pꝫ qꝛ motus est ens reale pter aiaꝫ. g̃ ⁊ tempus. tenet ɔsequentia qꝛ ois motus fit in tempore. 2ª pars pꝫ. qꝛ oia que sũt in tempore patiunẽ a tempore. sed nõ oia duratiua plusq̃ per instãs patiuntur a tẽpore. g̃ nõ oia durabilia plusq̃ per instans mensurantur tempore.

Primo dubitatur. Utrum tempus sit in oibus rebꝰ. Ad soluendũ hoc dubium est supponendum ꝙ Aristo. in hoc vltimo capitulo mouet ⁊ soluit tres questiones ⁊ diuiditur in tres partes. Jn prima mouet ⁊ soluit priaꝫ. ⁊ est hec. propter quid tempus videtur esse in oi re. s. in celo in terra in mari. Soluit istam questionem ponendo talem conclusioneꝫ. Tempus est apud omnia. probat. motus ẽ apud omnia. ergo ⁊ tempus. probat consequentiam. quia tempus ⁊ motus sunt simul secundum actum ⁊ potentiam. antecedens probat. quia cum omnia sint i loco oia mouentur. i. apta nata sunt moueri. ¶ Jn 3ª parte mouet ⁊ soluit secundam questionem ⁊ est hec. Utrum tempus habuerit eẽ cum anima aut non. Arguitur primo sic ꝙ non quattuor cõditionalibus. si impossibile est animam eẽ. impossibile est aliquem numeranteꝫ esse. sed si impossibile ẽ aliquẽ numerãteꝫ eẽ ipossibile ẽ aliqd̃ numerabile eẽ. ⁊ si ipole ẽ numerabile esse ipole est numerum esse. ⁊ si ipole numeꝝ esse impole est tp̃s eẽ. g̃ si ipole ẽ aiaꝫ eẽ impole est tempus esse. Primã cõsequentiã pbat. qꝛ nihil est aptũ natuꝫ numerare aliqd q̃ aia vel eius intellectus. 2ᵃᵐ pbat. qꝛ ois numerꝰ est quo aliqd numeraẽ aut est nũerabile. ¶ 2º arguiẽ ꝙ tp̃s possit esse pter

animã. qꝛ ſi cõtigit motũ in quo ſunt ꝑus ꝛ poſterius eẽ ſine aīa etiã ↄtingit tp̄s eẽ ſine aīa. ſꝫ ↄtingit motũ eẽ ſine aīa. ergo ꝛ tẽpus. minoꝛeꝫ ꝓbat. qꝛ tempus ē ꝑus ꝛ poſteriꝰ ī motu ſm ꝙ hec ſunt numerabilia. igiť tp̄s eſt vt qđ cunq̄ ens ſine aīa: Ex hoc patet ſolutio.

Secundo dubitať. Utꝝ reꝝ differentiuꝫ ſpecie ſit ideꝫ numerus in ſpẽ. Ad ſoluẽdũ hoc dubiũ eſt ſupponẽdũ ꝙ Ariſto. in 3ª pte huiꝰ capituli ſoluit tertiã q̄ſtionẽ. ꝛ diuiditur ī tres pticulas. In ꝑma mouet q̄nẽ. ꝛ arguit ad vtraq̄ ptẽ: q̄ſtio ē hec. Qualis motꝰ eſt tp̄s. vtrũ. ſ. motꝰ cuiuſlibꝫ aut nõ. Et arguit ꝑmo ꝙ ſit numerꝰ cuiuſlibꝫ motus. qꝛ oīs motꝰ eſt in tpe. ergo tp̄s eſt numerꝰ cuiuſlibꝫ motꝰ. añs ꝓbat. qꝛ qđ fit fit ī tpe. ſilr̄ qđ augmentať ꝛ qđ ſm locuꝫ ferť. ¶ 2º arguit ꝙ nõ. qꝛ ſi tp̄s eſt numerꝰ cuiuſlibet motus ſeq̄reť ꝙ eẽt poſſẽ plura tpa equalia ſimul eẽ. ꝓbat ↄñtiaꝫ. qꝛ poſſibile ē ſimul duo mobilia moueri. ꝓbat falſitatẽ ↄñtis. qꝛ ſicut ſe hꝫ numerus ad numerabilia equalia. ita ſe hꝫ tp̄s ad motꝰ eq̄les. ſꝫ numerabiliũ eq̄liũ ē vnꝰ ꝛ idẽ numerus. igiť motuũ erit vnũ ꝛ idẽ tp̄s. minoꝛẽ ꝓbat. qꝛ eſt idẽ numerus ſex canũ ꝛ ſex equoꝝ. ¶ In 2ª pticula ſoluit q̄ſtionem: ꝛ ꝑmo ponit tres ſuppõnes. Pꝛima. loci mutatio ē mutatio ſimpliciſſima maxime mutatio circularis. ¶ 2ª. vnũq̄đq̄ numerať vno minimo. i. pximo ſui generis vt vnitates vnitate equi equo ꝛ tp̄s tpe quodã finito. ¶ 3ª. motꝰ mẽſurať tpe ꝛ tp̄s motu. ¶ 2º ponit talem cõcluſionẽ. Tp̄s ē mẽſura motꝰ circularis. ꝓbat duabꝰ rõnibꝰ ꝛ duabꝰ auctoꝛitatibꝰ. pꝛima ratio. qꝛ tp̄s eſt menſura illius motꝰ q̄ eſt ſimpliciſſimꝰ ꝛ notiſſimꝰ oīuꝫ alioꝝ motuũ. hꝫ eſt motꝰ circularis. igiť ꝛc. 2º qꝛ tp̄s ē mẽſura illiꝰ motꝰ q̄ eſt menſura maxime regularis. ſꝫ circulatio celi ē maxīe regularis. ꝛ ñ gñatio nec alťatio nec augmentatio. Pꝛima auctoꝛitas eſt quoꝛũdã antiq̄oꝝ dicentiũ tp̄s eſſe motũ ſpere eo ꝙ ꝑ ip̄m mẽſuranť oẽs alij motꝰ. 2ª ē alioꝛum dicentium omnes res humanas hr̄e generationes ꝛ coꝛruptiões ſꝫ circulũ. ergo motꝰ videtur eſſe tp̄s q̄dã. ¶ In 3ª pticula declarat vnũ qđ ſupra dictũ eſt. ſ. ꝙ eq̄liũ numerabiliũ ſit idẽ numerꝰ. decẽ. n. oīuũ ꝛ deceꝫ canũ eſt ideꝫ numerꝰ. ſꝫ non eſt idem decem. ꝓbat ꝑ ſilẽ. qꝛ licet eq̄laterus ꝛ quadrãgulus nõ ſint ideꝫ triangulus: tñ ſunt eadeꝫ figura. hoc pꝛobat. qꝛ illud eſt ideꝫ alicui a quo nõ differt dr̄ia. ꝛ non eſt illi idem a quo differt dr̄ia: ſed eq̄laterum differt a q̄drato dr̄ia triãguli ꝛ nõ figure: ꝛ ſilr̄ eſt de nũero. qꝛ vnꝰ numerꝰ deceꝫ nõ differt ab alio numero deceꝫ dr̄ia numeri. Cõſequẽter recapitulať ea que dicta ſunt. Ex hoc patet ſolutio.

Tertio dubitať. Utrum tantum ſit vnũ tp̄s oīuꝫ tpaliũ. Pꝛo ſolutione huiꝰ dubij ponuntur due diſtinctiones. ¶ Pꝛima diſtictio. duplex eſt motus. quidã eſt communis ꝛ vniuerſalis. alius eſt particularis ſiue ſpecialis. pꝛimus eſt regularis ꝛ menſura omnium motuuꝫ: ꝛ eſt motus diuturnus pꝛimi mobilis. ſecundus eſt motus particularis ſiue ſpecialis: ꝛ eſt motus particulariũ mobiliũ. ¶ Scđa diſtictio. duplex eſt tempus. q̄đdã eſt commune ſiue vniuerſale. ꝛ eſt vna q̄̄titas cõtinua realiter iherens motui ꝑmi mobilis que ꝑmo ꝛ ītriſece eſt menſura durationis eius: ꝛ 2º ꝛ extriſece eſt menſura omniũ aliorũ motuũ: aliud ē tempus particulare: ꝛ eſt vna q̄̄titas ſucceſſiua realiter inherens cuilibet motui particulari que eſt menſura intrinſeca cuiuſlibꝫ motus particularis. Ex his dicitur pꝛimo ꝙ omnium motuum ſpecialiũ eſt tantũ vnũ tẽpus numero qđ eſt menſura intrinſeca motus pꝛimi mobilis: ꝛ eſt menſura extrinſeca oīuꝫ alioꝝ motuũ. patet. qꝛ idẽ accñs in numero non põt eſſe in ſubiectis realiter diſtictis. ſed tp̄s vniuerſale eſt ſubiectũ in motu pꝛimi mobilis. igitur ꝛc. 2º dicitur ꝙ cuiuſlibet particulariũ motuũ eſt vnuꝫ particulare tempus ſibi realiter iherens qđ eſt menſura ītrinſeca eius. pꝫ. qꝛ cuiuſlibet entis continui etiaꝫ ſucceſſiui eſt aliqua q̄̄titas ↄtinua ꝛ ſucceſſiua a qua illud diciť foꝛmalr̄ q̄̄tũ ꝛ continuuꝫ talis aũt q̄̄titas eſt tp̄s. igitur. ¶ 3º diciť ꝙ tp̄s vniuerſale eſt ſubiue ī motu celi: ſed tp̄s particulare ē ſubiue ī motu pticulari queꝫ menſurat ītriſece.

Rationes ſoluuntur ex dictis. Et hec de 4º phyſicoꝛum.

Rimo q̄riť ī q̄nto libꝛo phyſicoꝛum. Utrum ſolum ad tria p̄dicamenta ſit per ſe motꝰ. ꝛ arguitur pꝛimo ꝙ nõ. qꝛ ad ſubam eſt per ſe motꝰ. igitur non ſoluꝫ ad tria pꝛedicamenta eſt per ſe motus. antecedens

patet. qꝛ ꝰ͡z ꝯmentatorē forme sub͞ales elemētoꝝ sūt itēsibiles ⁊ remissibiles. g͛ etiā sunt successiue acq̄sibiles: ⁊ p ꝯn̄s sūt p se t̄mini mot⁹. ¶ Arguit̄ scd̄o. ad relationē ē p se mot⁹. igit̄ nō solū ad tria p̄dicamēta ē p se mot⁹. an̄s p3 tripl̄r qꝛ ad aliquid est ens reale. igit̄ ipossibile ē ꝙ ipsū de nouo acq̄rat̄ i aliquo nisi p motū realē t̄minatū ad ipsū. 2º. qꝛ assimilādo ē mot⁹ p se cū sit spēs mot⁹. ⁊ tn̄ t̄minat̄ ad relationem. 3º. qꝛ relatio est p se ⁊ itrinsec⁹ t̄min⁹ assimilationis. ¶ Arguit̄ tertio sic. ad q̄ꝫtitatē ⁊ vbi nō ē p se mot⁹. g͛ nō tm̄ ad tria p̄dicamē ta. an̄s ꝓ p̄ma p̄te p3. qꝛ q̄ꝫtitati nihil ē ꝯ̄riū. sed ꝓ scd̄a p̄te p3. qꝛ vbi est entitas respectiua. ¶ In oppo^m arguit̄ auctoritate ph̄i in textu.

Primo sciēdū est ꝙ ꝓ declaratōe t̄minorum q̄ōnis ponuntur alique suppōnes ⁊ alique distinctōes. Prima suppositio. solus mot⁹ q̄ est de sub͞o in subiectū. i. de ꝯ̄rio positiuo in ꝯ̄riū positiuū est motus ꝓp̄e dictus. 2º. i motu ꝓp̄e dicto req̄runt̄ due mutationes. Prima ē dep̄ditiua p quā dep̄dit̄ t̄min⁹ a quo. qꝛ ille ipossibilis ē cū t̄mino ad quē. alia ē acq̄sitiua per quaꝫ acquiritur terminus ad quē. Ex hoc seq̄tur ꝙ in relatōe n̄ est mot⁹ ꝓp̄rie dict⁹ cū possit acq̄ri sine mutatōe dep̄ditiua. ¶ Prīa distictio. i aliq̄ eē p se motū potest intelligi dupl̄r. Uno mō ꝙ ly p se determinat motū ⁊ sic i oi p̄dicamēto cui⁹ forma ē successiue acq̄sibilis est p se mot⁹. alio͛ pōt itelligi ꝙ ly p se det̄minat eē: ⁊ tūc illud dr̄ p se t̄minare motū qd̄ grā sui ⁊ nō grā cuiuscūq; alteri⁹ t̄minātis eundē vel aliū motū t̄minat motū. ¶ 2ª distictio. aliquid p se t̄minare motū pōt intelligi duplicit̄. vno mō p se p̄. sic ꝙ ipsū nō supponit aliq̄d qd̄ p̄us t̄minet ipꝫ vl̄ aliū motū. alio͛ aliquid t̄minā̄t motū p̄ᵉ. 2º. ꝙ sic terminat aliqueꝫ motū ꝙ nihil aliud t̄minat ipsū tamen necessario presupponit aliquid alid̄ p̄us t̄miare aliū motū. sic similitudo p se. 2º. terminat assilatioem. nihil est. n. quod t̄minat assilatione. nisi aliqua q̄litas prius t̄minauerit aliquā alterationū. qꝛ cū silitudo sit relatio necessario requirit suū fundamentū qd̄ est q̄litas. Ex hoc sequit̄ ꝙ ad hoc ꝙ aliquid terminet p se motū: vt p se opponit̄ tā p accn̄s q̄ꝫ grā p̄tis tria requiruntur. p̄mo ꝙ itrinsece terminet talē motuꝫ: sic ꝙ talis motus materialr̄ captus idētificet̄ eēntialr̄ cū tali termino. Ex hoc sequitur ꝙ loc⁹ non ē p se termin⁹ loci mutationis sꝫ ipsū vbi. 2º. requiritur ꝙ rōne sui ⁊ nō rōne cuiuscūq; alterius sibi accn̄tis t̄minet motū. qꝛ tunc t̄minaret p accn̄s ⁊ non p se. 3º. requiritur ꝙ nō necessario supponat aliquē aliū motū termiari ad aliquē terminū ab eo eēntialr̄ distictū. al̄s relatio p se t̄miarꝫ motū

Secundo sciēdū est ꝙ iste q̄ntus liber in quo Aristo. determinat de p̄tibus subiuis motus diuiditur i tres tractat⁹. In p̄mo determinat de spēbus mot⁹ ⁊ mutatōis ⁊ diuiditur i duo capitula. In p̄mo determinat d̄ spēbus mutatōis. ⁊ diuiditur i duas p̄tes. In p̄ma ponit octo suppōnes valētes ad cognoscendū spēs motus ⁊ mutatōis. ¶ Prima. eoꝝ q̄ transmutāt̄ idest mouētur aliud mouetur ꝰ͡z accn̄s. vt cū dicimus musicū ābulare. qꝛ cui accidit musicū eē hoc ābulat. aliud dicitur moueri ꝰ͡z p̄tē. sanat̄. n. corp⁹ qꝛ oculus aut thorax sanatur q̄ sunt partes corporis. ⁊ illud qd̄ sic mutatur dr̄ simpl̄r mutari. aliud est qd̄ neq; ꝰ͡z p̄tē neq; ꝰ͡z accn̄s mouetur: sꝫ p se ⁊ p̄ͦ mouetur: ⁊ subdit ph̄s ꝙ illud qd̄ ꝰm se ⁊ p̄ͦ mouetur indistinctis motibus est alteꝝ ⁊ alterū. vt alterabile p̄ͦ ⁊ p se alteratur: ⁊ sanabile p̄rio ⁊ p se sanatur: ⁊ calefactibile p̄rio ⁊ p se calefit. ¶ 2ª suppositio: mouentiuꝫ aliud mouetur ꝰ͡z accidēs aliud vero scd̄ꝫ partē. aliud auteꝫ p̄rio ⁊ per se. vt medicus p̄rio ⁊ per se sanat: ⁊ man⁹ p̄rio ⁊ per se percutit. ¶ 3ª. in oi motu ꝯcurrūt q̄nq;. s. mouēs illud quod mouetur. tēpus in quo mouetur: ⁊ p̄ter hec. terminus a quo ⁊ terminus ad quē. 3^m ꝓbat vt quando lignū de frigido fit calidū est alterū qd̄ mouetur. s. lignū. ⁊ alterū a quo mouet̄. s. frigidū. ⁊ alteꝝ ad qd̄ mouetur. s. cal͞ꝫ ¶ 4ª infert̄ ex p̄cedēti. ⁊ ē hec. manifestū est ꝙ mot⁹ est i ligno. i. in eo qd̄ mouetur ⁊ non in spē. i. in termino ad quē. spēs. n. neq; mouet neq; mouetur. ¶ 5ª. motus magis denoiatur a t̄mino ad quē q̄ꝫ a termio a quo. qꝛ corruptio dr̄ motus in nō eē lꝫ sit mot⁹ ab esse. ⁊ gn̄atio dr̄ motus in eē lꝫ sit motus a non eē. ¶ 6ª. qꝛ dictū est p̄us ꝙ mot⁹ nō ē i spē subiectiue eo ꝙ species ⁊ passiones ⁊ locus sint imobilia. vt scientia ⁊ color. ideo aliq̄s dubitabit si passiones sint motus: ⁊ vtrū albedo que est passio sit mot⁹. Soluit philosophus ꝙ fortassis albedo nō est motus. sed alba͛ est motus. ¶ 7ª. aliquid potest terminare motū tripliciter. vno modo ꝰ͡z accidēs. vt quādo aliquid fit albū illud ideo qd̄ itelligit̄ ꝰ͡z accidens terminat motū. qꝛ color cui accidit intelligi terminat motū. alio modo aliq̄d terminat motū ꝰ͡z partē vt si fiat motus ad albū etiā fit motus ad colorē quia albuꝫ est pars coloris: et si fiat motus ad athenas etiā fit motus ad europā. qꝛ athene sunt pars europe. ¶ Tertio modo aliq̄d terminat motū p se ⁊ p̄mo: vt si fiat motus ad

albū colo℞ q est albus p se ꝛ ꝑmo termiat motuꝫ. hoc est albū ē ꝑmo ꝛ p se terminus dealbationis. Cōsequēter recapitulat ea q̄ dicta sūt. ¶ 8ª sup positio. nō ē determinādū d̄ mutatōe scdꝫ accidēs. qꝛ illa sp fit ꝛ in oib⁹ ꝛ ad oia: illa vo que non est fꝫ accidēs n̄ fit in oibus sed in ɔ̄rijs medijs ꝛ ɔ̄di ctorijs. ꝓbat sic. qꝛ mutatio q̄ fit ex me⁹ fit ex ɔ̄ri is. igit̄ a minori. ois muta⁹ añs probat. qꝛ vtimur ipo medio tanq̄ eo qd̄ ē ɔ̄riū ad vtrūq̄. h̄ ꝓbat. qꝛ mediū ē quodāmō vltia. ideo quodāmō ɔ̄riatur vtriq̄ extremo℞ vt vox grauis ꝛ vox subtil ɔ̄riā tur voci extreme: ꝛ fuscuꝫ ꝛ albū ɔ̄riantur nigro.

Tercio sciendū est q̄ Aristo. determinat d̄ speb⁹ mutatiōis in scd̄a parte hui⁹ capituli. ꝛ intēdit noueꝫ conclusiones. ¶ Prima conclusio. tm̄ sūt tres spēs mutationis. vna q̄ ē d̄ subiecto in subiectū. alia q̄ est de non subiecto in subiectū. ꝛ alia q̄ est d̄ subo in nō subꝫ. ꝓbat. qꝛ n̄ ɔ̄tingit aliqd mutari nisi q̄ttuor mōis. s. de subo i subꝫ. d̄ subo in nō subꝫ. d̄ non subo i sbꝫ. d̄ n̄ sbo i non subiectū. sed illa q̄ est de nō subiecto i nō sub iectū non est mutatio. g̃ sūt tm̄ tres. maiorē ꝓbat. qꝛ ois mutatio est de quodā i qd̄dā. mutatio. n. de qd nois significat q̄ mobile p ip̄aꝫ dr̄ eē alid̄ p̄us ꝛ aliud posteri⁹. sed non est possibile mutationē eē d̄ quodā i quoddā nisi illis trib⁹ mōis. igit̄. mi norē ꝓbat p̄ncipalē. qꝛ mutatio q̄ ē de non subo in non subiectū nō ē iter ɔ̄ria nec iter ɔ̄dictoria. g̃ nō ē mutatio. ¶ 2ª tangit diffinitionē gn̄ationis gn̄atio ē mutatio ꝑm ɔ̄dictiōeꝫ d̄ non subiecto in subiectū. Declarat qd sit subꝫ. ꝛ dicim⁹ subiectū illud qd̄ ē affirmatiue mōstratū. i. illd̄ qd̄ ē t̄min⁹ positiu⁹ mot⁹. ¶ 3ª tangit q̄ndā diuisionē gn̄atio nis ꝛ est hec. alia ē gn̄atio simplr̄ ꝑm quā fieri ꝛ n̄ fieri simplr̄ dicim⁹. ꝛ illa est de nō eē simplr̄. i. de non eē forme substātial ad eē simplr̄. i. ad eē sub stantiale. Alia ē gn̄atio ꝑm qd vt illa p quā ex nō albo fit albū. ¶ 4ª tāgit diuisionē corruptionis: qꝛ qdā ē corruptio simplr̄ q̄ est de eē substantiali ad nō eē subale. Alia ē corruptio fꝫ qd q̄ solū est ad oppositā negatōeꝫ. ¶ 6ª. nō ens dr̄ multiplr̄. qd̄dā ē non ens ꝑm corruptionē ꝛ diuisionē: ꝛ illd̄ vocat̄ falsū. ꝛ tale nō mouet̄. aliud ē nō ens n̄ sim pliciter. qd̄ ē solū ens fꝫ potētiā ꝛ tale simplr̄ non mouet̄. aliud ē nō ens ꝑm accidēs: vt hō n̄ ē n̄ ēs simplr̄ sꝫ ē non ens. i. nō albū. ¶ 7ª dclo. n̄ gn̄atio non est mot⁹. ꝓbat ph̄s duabus rōnibus. Prima rō. q̄ non est ipossibile est moueri. sed qd̄ fit nō ē. g̃ qd̄ fit impossibile ē moueri. ꝛ p ɔ̄ñs ipossibile ē actionē ꝛ gn̄atiōeꝫ eē motū. minorē ꝓbat. qꝛ lꝫ sit

ve℞ dr̄e d̄ eo qd̄ fit fꝫ accñs q̄ ipm̄ ē. tn̄ d̄ eo qd̄ simplr̄ fit nō ē. ¶ 2ª rō. oē qd̄ mouet̄ ē i loco. sed qd̄ gn̄at̄ nō est in loco. g̃ qd̄ gn̄at̄ non mouet̄. ꝛ per ɔ̄ñs gn̄atio nō ē mot⁹. minorē ꝓbat. qꝛ qd̄ n̄ ē: n̄ ē i loco. ¶ 8ª cōclusio corruptio nō ē motus. ꝓbat̄. qꝛ cuilꝫ motui ɔ̄riat̄ mot⁹ aut qes: sꝫ corruptiōi n̄ ɔ̄riatur motus neq̄ qes. ergo corruptio nō ē mo tus. minorē ꝓbat. qꝛ corruptiōi ɔ̄riat̄ gn̄atio q̄ nō ē mot⁹ neq̄ qes. ¶ Nona cōclusio. sola mutatio q̄ ē de subiecto i subiectū ē motus. ꝓbatur: qꝛ ois motus ē mutatio qdā. ꝛ nō sūt nisi tres mutatōes q̄℞ gn̄atio ꝛ corruptio nō st̄ mot⁹. g̃ sola mutatio q̄ ē de subiecto i subiectū ē motus. Declarat qd i telligit p subiectū. ꝛ dicit q̄ subiecta vocam⁹ cō traria aut media: ꝛ q̄ priuatio pōt eē contrariuꝫ Quantum ad secunduꝫ articuluꝫ.

Conclusio rn̄salis. Ad tria p̄dicamēta ē p se mot⁹. ad ꝓbādū hāc cō clusionē ē supponēdū q̄ Aristo. i h̄ scd̄o ca⁹ det̄ minat d̄ speb⁹ motus ꝛ diuidit̄ i duas ptes p̄nci pales. i ꝑma itendit talē cōclusionē. Si p̄dicamē ta sufficiēter diuisa sunt i subaꝫ q̄ntitatē ꝛc. neces se est eē tres spēs motus. s. mot⁹ q̄ntitatis. motus q̄litatis. ꝛ mot⁹ fꝫ locū. Istā cōclusionē ꝓbat ph̄s duplr̄. s. iductiōe ꝛ rōe. iductiōe sic. qꝛ sube nō est motus neq̄ ad aliqd. neq̄ ipius facere aut pati. g̃ reliqtur q̄ motus solū ē fꝫ q̄le q̄ntū ꝛ vbi. añs pro pria pte ꝓbat. qꝛ sube nihil ē ɔ̄riū. igit̄ fꝫ subaꝫ n̄ ē motus. Scd̄aꝫ ptes añtis ꝓbat. qꝛ ad aliqd pōt acqri i aliq̄ sine mutatōe facta i illo. ergo in ad ali qd non est motus. añs ꝓbat. qꝛ cōtingit altero rl̄i uo℞ mutato alte℞ non esse mutatū nisi scdꝫ ac cidens. ¶ Tertiaꝫ parteꝫ añcedentis probat sic. motus non est motus neq̄ generationis genera tio. neq̄ mutationis mutatio. ergo i actione ꝛ pas sione non est motus. añs probat. quia si ipius mo tus esset motus hoc posset contingere dupliciter vno modo q̄ ipius motus eēt motus tanq̄ subie cti. sicut quando homo mouetur ex albo i nigrum homo est subiectuꝫ illius mutationis. sic etiā pos set itelligi. q̄ vnus motus esset subiectū alterius motus. hoc aūt est ipossibile. qꝛ motus non est de numero subiectoruꝫ nisi ꝑm accidens. alio modo potest intelligi q̄ vnus motus sit terminus alte rius motus. ꝛ istā partē reprobat ponendo talem conclusionē. ipsius mot⁹ nō est motus. ꝓbat. 7. ra tionibus. Prima qꝛ si sic idē esset mutatū sit ꝛ nō mutatū. ɔ̄ñs est ipossibile. probat ɔ̄ñaꝫ. qꝛ cuꝫ mo bile est i termino motus mutatuꝫ est ꝛ qescit. sꝫ si terminus motus esset motus tunc adhuc mobi

le esset sub motu ⁊ non esset mutatū. ⁊ subdit ꝙ si motus esset ad motū tāq̄ ad terminum. vel esset ad motū sibi oppositū ⁊ hoc non primo. qꝛ idez sit moueretur motibꝰ cōtrarijs. Scđo qꝛ idē sit moueret̄ ex eodē termino ad eundē terminuz vt ex sanitate in egritudinez ⁊ ecōtra. 3º qꝛ nullus motus esset ad terminū eēntialē cum vnū oppositū nō sit alterius eēntiale. nec est ad quēcūq̄ motuz indifferenter. qꝛ idē motus eēt ad opposita. ℂ 2ª rō. si motꝰ eēt tanq̄ termini tūc eēt ꝓcessus in infinitū in generationibus ⁊ motibꝰ. qđ est falsuz. qꝛ tunc non eēt dabilis prima ⁊ vltima generatio. ℂ 3ª rō fundatur in duabus ꝓpositiōibus. pria. qn̄ res generatur tūc nō est. 2ª. qn̄ res generatur generatio est. si igitur generationis eēt generatio tunc in eodē instanti generatio eēt ⁊ nō esset. ꝯseq̄ntiā ꝓbat. qꝛ qn̄ generatio est: id qđ gn̄at̄ nō est ⁊ cum generatio sit terminꝰ generatiōis id quod generatur est. g̊ generatio simul est ⁊ nō ē. ℂ 4ª rō. si generationis eēt generatio etiā corruptionis esset corruptio cū opposita habeāt fieri circa idez ℂ 5ª rō. oē qđ generatur hꝫ materiam. sed generatio non habet materiam. g̊ generatio non generatur. ⁊ per ꝯn̄s generationis non esset generatio ℂ Sexta ratio. quicquid est terminus motꝰ ē res permanēs. sed motus non est res permanens ergo motus non est terminꝰ motus. maiorē ꝓbat qꝛ gn̄o sc̄ie non terminatur ad motuz sꝫ ad sciam q̄ ē res ꝑmanēs. ℂ 7ª rō. illud cuiꝰ est motus mouetur sꝫ motus non mouetur. g̊ motus nō est motus. 2º ꝓbat p̄ncipalē ꝯclusionē rōne sic: qꝛ i vnoquoq̄ istoꝝ. s. i q̄litate q̄titate ⁊ vbi est cōtrarietas. igit̄ ⁊ motus. ⁊ hec de secūdo articulo. Quātum ad tertium.

Primo dubitatur. Utrū motus s̄m magis ⁊ minus sit de contrario i cōtrarium. ℂ Ad soluendū hoc dubiū est supponēdum ꝙ Aristo. i scđa parte huius capituli determinat de noibꝰ spēꝝ motus. ⁊ diuidit̄ in tres pticulas. In prima intendit tres conclusiones. Prima. motus s̄m qualitatē est alteratio. ideo habet nomen cōsequentie ad oēs motꝰ illius generis: et subdit ꝙ alteratio non est s̄m quale in suba. s. s̄m dr̄iam substantialē sed ē s̄ꝫ quale actiuuz ⁊ passiuū. ℂ Scđa cōclusio motus s̄m q̄titatē ē inoiatus noie coi. sꝫ vtraq̄ eiꝰ spēs est nominata. vna enim vocat̄ augmentū ⁊ alia decremētū. ℂ Tertia conclusio. motus s̄m locū ē inoiatꝰ s̄m nomen cōmune sibi ꝓpriū. qꝛ si haberet nomen ꝓprium maxime eēt istud latio. sꝫ latio non est nomē ꝓpꝛium tali motui. ꝓbat. qꝛ illa dicūtur ꝓpe fieri q̄cū q̄ non mouent seipa s̄m locum sed mouentur ad motū alterius. ℂ In scđa partitula intendit talem conclusionem. mutatio que est scđz magis ⁊ minus i qualitate ē alteratio. ꝓbat phs qꝛ alteratio ē mutatio de cōtrario i ꝯ̄riu m s̄m qualitatez. sed cōtingit dupl̄r mutari de contrario in ꝯ̄rium i qualitate. vno mō simpl̄r vt ex albo i nigrū. alio mō s̄ꝫ qd: vt de minus albo in magis albū. quando eniz aliqd mutatur dicitur mutari i ꝯ̄riū eo ꝙ appropinquat ad contrarium. ℂ In tertia pticula intendit talez ꝯclusionē. imobile dicit̄ tripliciť. vno mō qđ nullo modo natū ē moueri. vt sonꝰ. i. vox ē inuisibilis. ℂ 2º quod difficulter aut tarde mouetur. aut saltē difficulter icipit moueri. ℂ 3º sic. qđ natum est moueri ⁊ de facili pōt moueri. n̄ tamen mouetur qn̄ natum est moueri. ⁊ istud immobile dicitur quiescere. quies enim motui ē cōtraria. ℂ Ex hoc patet solutio.

Secundo dubitatur. Utꝝ iste cōsequentie sint bone in hoc p̄dicamento. est per se motus. g̊ in hoc p̄dicamento ꝑ se est cōtrarietas. 2º in hoc p̄dicamento est cōtrarietas g̊ in hoc p̄dicamento est ꝑ se motꝰ. Pro solutione huius dubij ponitur talis suppositio. anteq̄ aliq̄ forma possit ꝑ se terminare motū duo requirūt̄ Primo requiritur ꝙ talis forma habeat aliam p̊ ⁊ ꝑ se ꝯ̄riam. sic ꝙ sibi non ꝯ̄rietur ꝓpter ꝯ̄rietatē aliaꝝ duaꝝ formaꝝ. 2º reqritur ꝙ tal' forma sit diuisibilis in ptes graduales extēsiuas vel intensiuas scđz quas ipa possit ptibil̄r ⁊ successiue acqri. Ex hoc seqtur ꝙ nulla forma de p̄dicamento relationis. simil̄r nulla actio ⁊ nulla passio potest ꝑ se terminare motum. qꝛ nulla eaꝝ hꝫ ꝯ̄riuz gr̄a sui. sꝫ solum gr̄a suoꝝ fundamentoꝝ. 2º seqtur ꝙ nulla forma substantialis pōt ꝑ se terminare motum. primo qꝛ forsan nulli forme subali ē aliquid ꝯ̄rium. ⁊ sic qꝛ non est ptibil̄r ⁊ successiue acqsibil' 2º ponitur talis distinctio. Cōtrarietas capitur tripl'r vno mō ꝓ repugnātia duaꝝ dr̄aꝝ eiusdez generis: alio modo ꝓ repugnātia duaꝝ formaꝝ se habētiū per mōz ꝑfecti ⁊ iꝑfecti dūmō sint gradualiter extēsiue vel intensiue partibiles. 3º mō capitur pro repugnantia duaꝝ formaꝝ actiuaꝝ ⁊ passiuaꝝ. Ex his dn̄r tria. p̄mo ꝙ quelz illaruz ꝯn̄aꝝ est sophistica capiendo ꝯ̄rietatem. p̄mo. 2º dicitur ꝙ quelibet illarum consequentiarum est formalis capiendo cōtrarietatem 2º modo. Tertio dicitur ꝙ prima consequentia est sophistica ⁊ secunda formalis capiendo ꝯ̄rietatē 3º mō:

Tertio Dubitať. Utrū ista ɔña motus non ē motus.ğ actionis nō ē motus teneat in virtute huius ꝓpositiōis.actio est motus Ad istud dubiū rñdent noīales ꝙ sic:qꝛ actio passio ꝛ motus ẜꝫ eos sūt tres termini eādeꝫ formam significantes:diuersa tñ cōnotantes vt visuꝫ est i tertio.ideo reducūt sic illā ɔsequentiam ad sillm̄. nullius motus est mot⁹.oīs actio ꝛ passio est mot⁹ ergo nullius actionis ꝛ passionis ē motus. Aliter tñ rñdetur.primo ꝙ actio ꝛ passio vt hic capiunť a pħo sūt entitates respectiue iter se ꝛ a quolibꝫ motu saltē mãliter capto realř distīcte.qr cū ingrat i quot pdicamentis sit p se mot⁹ capit hic actionem ꝛ passionem vt sūt distīcta pdicamenta.ꝛ p cōsequens nō capit hic actionē ꝛ passionē ꝓ illť terminis.qꝛ illi terīni non termināt motum realē nec ꝓ eadē forma significata p ipos.qꝛ tūc nō essent distincta pdicaméta ꝛ p consequens ñ capit actionē ꝛ passionē ꝓ formis distīctis realř distīcta pdicaméta cōstituentib⁹. scōo ꝙ nūꝗ̄ relatio agentis ad patiens.nec relatio patientis ad agēs possunt fundari i agente ꝛ patiente nisi pˢus a sḃa agētis sit pducta entias motus ꝛ receptus actualiter i patiente. Ex hoc seqtur ꝙ sic relatio nūꝗ̄ pducit aut terminat motū nisi suū fundamentū vel su⁹ termin⁹ pˢus pducatur ꝛ terminet motū sic etiā actio ꝛ passio nūꝗ̄ pducunť neꝗ̄ t̄miant motū nisi motus ꝛ forma pducta pˢus pducatur ꝛ terminet motū. scōo seqtur ꝙ sicut ista ɔña ē bona.relatio terminat motū.ergo ꝛ suū fundamentū vel suus terminus teriat motum.sılř ista ē bona.actio ꝛ passio termināt motū.ğ mot⁹ termiat motū.nō tñ sic ꝙ motus sit fūdamentū vľ t̄min⁹ actōis ꝛ passionis ẜꝫ actio ꝛ passio nūꝗ̄ pducūtur nisi ad pductōeꝫ mot⁹. Et hec de tertio articulo.

Ad rationes Ante oppoᵐ. Ad pᵐ dř negādo añs cū sua pbatione.ꝛ ad ɔmētatorē dicit ꝙ si itelligit formas substantiales suscipere magis ꝛ min⁹ formalř ꝛ entitatiue.tūc negand⁹ est.qꝛ ɔdicit toti pħie q̄ cōcedit formas sḃales esse indiuisibiles.ẜꝫ si itelligat ꝙ suscipiāt magis ꝛ min⁹ causalř ꝛ effectiue ita ꝙ sint cāe efficiētes.a qb⁹ sue q̄litates suscipiunt magis ꝛ minus i isto sesu eēt ɔcedendus. Ad 2ᵐ dř ꝙ arᵐ bñ pbat ꝙ relatio itrīsece termiet motū.2° ꝙ p se nō t̄miet motū. ẜꝫ ñ pbat ꝙ p se p° terminet motū.3ª solutio soluiť ex dcis sup habitis.

Rationes Soluūtur ex dictis.

Queritur scōo. Utrū ad vnitatē numeralē mot⁹ reqratur vnitas istoꝝ triū.s. vnitas mobilis vnitas temporis:ꝛ vnitas termini ad quem. Et arguitur primo ꝙ non.motus dicit entitatem realiter distinctā ab entitatib⁹ illoꝝ triuꝫ. ergo nō iplicat ɔtradictōeꝫ entitatē motus realiť existere sine illis tribus.ꝛ p ɔñs nec ei⁹ vnitateꝫ. ¶ Arguiť.2° sic.ad vnitatē mot⁹ suffiť vnitas mobilis.ergo non requiriť vnitas tp̄is aut t̄mini ad quē. añs patet.qꝛ accñs numeratur ad numerationem sui subiecti.ergo ad vnitatē numeralem motus non reqriť vnitas numeralis illoꝝ. ẜꝫ sufficit vnitas numeralis sui subi.s. mobilis. ¶ Arguiť tertio.poťe est motū eē vnū nnmero mobili nō existe vno numero.ergo ad vnitateꝫ numeralē motus non requiritur vnitas nūeralis mobiľ. añs patet.quia si aliquod corpus vnuꝫ cadat de orsū ꝛ in medio casus moriatur ille mot⁹ ē vnus nūero:ꝛ tñ mobile non erit vnū nūero.aľ idē nūero eēt viuū ꝛ mortuū successiue. Et confirmať. qꝛ mobile in qualibet parte motus hꝫ aliū termi nū realiter ꝛ nūeraliter distinctū a p°.ꝛ in pte tp̄is realiter:ꝛ nūeratur distincta a priori.igiť ad vnitatē nūeralē motus non requiriť vnitas nūeraľ mot⁹ tēporis nec termini ad quem. ¶ In oppositū arguitur auctoritate pħi.

Primo Sciendū est ꝙ pro declaratione terminoꝝ questionis ponunť alique distinctiones ꝛ alique suppōnes. Pria suppositio.motus dicit entitatē successiuā a tēpore a mobili ꝛ termino ad quē realiter distīctā. Ex h̄ seqť ꝙ non iplicat ɔdictionē entitatē motus rľr existere sine ētitate mobiľ tp̄is ꝛ termini ad quē ¶ 2ª suppō.vnitas realis est ꝓpetas ɔñs entitatē realē ita ꝙ iplicat ɔdictionē ponere aliꝗ̄ entitatē realē sine vnitate reali sibi ꝓpa. ¶ 3ª. diuersitas vnitatū seqť ad diuersitatē entitatū.ita ꝙ si aliq̄ entitas sit transcendens.ipaꝫ sequiť vna vnitas sibi ꝓpria q̄ vocať vnitas trāscēdēs:ꝛ si entitas ē vna q̄ditas generica:tūc ipsā cōseqtur vnitas sibi ꝓpria q̄ vocatur vnitas generica .ꝛ silř ē de q̄ditate specifica.eā eni ɔseqtur vnitas specifica.ꝛ silř ē de supposito q̄ditatis specifice. ipꝫ eni cōseqť vnitas suppositōalis.rō eni istoꝝ ē.qꝛ vnitas ē ꝓpa passio entis.iō quālibet entitatē seqtur sua ꝓpria vnitas:sicut quēlibet hoiem sequitur ꝓpa risibilitas. ¶ Pria distin°.aliquis motus pōt dici vnus nūeralř duplř. vno mō itri

sece. ⁊ formalr̄ ꝑ vnitatē nūeralē sibi itrīsecā ⁊ for
malē q̄ cōsurgit ex vnitate ꝺr̄ie idiuidualis ꝯtra/
hēte q̄ditatē mot⁹ ad eē numerale a q̄ tal' mot⁹ ꝺr̄
formalr̄ ⁊ itrīsece numeralr̄ vn⁹. alio mō mot⁹ pōt
ꝺici vn⁹ extrīsece ⁊ iīterruptiue. ⁊ sic mot⁹ ꝺr̄ vn⁹ q̄
nō ē interruptus. ⁊ q̄ nō pōt ītrūpi nisi ꝑ iterru
ptionē tp̄is t̄mini aut mobilis. iō illa tria requirū
tur ad vnitatē numeralē extrinsecā ipsi⁹ motus.
¶ 2ª ꝺistin°. duplex pōt eē mobile. quoddā ē mo
bile ꝑ se ⁊ ꝓ q̄ð gr̄a sui ⁊ nō gr̄a alt̄i⁹ cuiuscūq̄ s̄b
stat motui. ⁊ sic vnitas talis mobilis req̄rit ad vni/
tatē mot⁹. aliud ē mobile ꝫ accn̄s ⁊ gr̄a ꝑtis. ⁊ vni
tas tal' mobilis nō nec̄io req̄rit ad vnitatē motus
¶ 3ª ꝺistictō. duplex ē t̄min⁹ ad quē mot⁹. quidā
est ꝑncipalis total' ⁊ vltimat⁹. ⁊ ē ille sub q̊ mobi/
le ꝑ incipit quiescē. ali⁹ ē ꝑtialis ⁊ nō vltimat⁹. sic
ē q̄libꝫ ꝑs forme acquisite ꝺurāte motu ⁊ vnitas
isti⁹ t̄mini nō requirit ad vnitatē numeralē mot⁹.

Secundo Sciēdū q̄ Ari. in h̄ 2° tractatu
ꝺet̄minat ꝺe vnitate motus. ⁊
h̄ꝫ tria caª. In ꝑ enumerat q̄sdā intentiōes quib⁹
postea vtit̄. ⁊ ꝺiuidit̄ in tres partes. In ꝑma enu
merat istas septeꝫ intētōes ⁊ ꝺiffinit eas. ⁊ inten/
dit octo ꝯclusiōes. Prima tāgit intētū ⁊ ē hec. ꝺi/
cam⁹ q̄d sit sit'. quid sepati. quid tāgere. quid me
diū. q̄d ꝯn̄r. quid habitū. ⁊ quid ꝯtinuuꝫ. ¶ 2ª. sit'
ꝺn̄r q̄cūq̄ sc̄ i vno loco ꝑ. i. ꝓpe ⁊ imediato. ¶ 3ª
sepata ꝺn̄r q̄cūq̄ sūt in alio ⁊ alio loco. ¶ 4ª. tan
gētia ꝺn̄r q̊ꝝ vltima sīīl sit. ¶ 5ª. mediū est in q̄ð
pri⁹ natū aptū ē peruenire id q̄ð ꝯtinue mouet̄ ꝫ
naturā q̄ꝫ in vltimū t̄minū mot⁹ i quē mutat̄. ⁊ sub
dit q̄ ð minori ad mediū tria requirunt̄. s. ꝺuo ex
trema ⁊ ipsum medium. Secundo subdit q̄ ex
trema ipsius medij sūt ꝯ̄ria. 3° ꝺic̄ q̄ illð ē ꝯtinue
mutās q̄n̄ nihil aut paucissimuꝫ rei. i. magnitudi/
nis ꝺeficit nō aūt tp̄is. vt si q̄s postipatū. i. priaꝫ
cordā in cithara tangit imediate vltimā vbi ē ꝺis
cōtinuitas magnitudinis ⁊ n̄ tp̄is. Postea subdit
q̄ ꝯ̄rietas extremoꝝ ꝫ locū ꝺebet sumi ꝫ maxi
mā ꝺistātiā linee recte. ¶ 6ª. ꝯn̄ter sūt que se hn̄t
ꝫ ordinem ita q̄ inter illa nihil mediate eiusdem
generis vt linea liee ꝯn̄r ē vnitas vnitati ⁊ ꝺom⁹
ꝺomui. nihil tn̄ ꝓhibet inter ea que sunt ꝯn̄ter ali
ud mediū eē ꝺūmō illð nō sit eiusdeꝫ generis. 2°
subdit q̄ prius non se h̄ꝫ ꝯn̄ter ad posterius. non
.n. vnū ē ꝯn̄ter ꝺuob⁹. neq̄ linea pr̄a ꝯn̄ter sc̄ðe
sꝫ hec sūt consequenter illis. ¶ 7ª. habita ꝺn̄r q̄
cōsequent̄ sūt ⁊ se tangunt. ¶ 8ª. cōtinua ꝺicunt̄
quoꝝ vltima sunt vnū. Et subdit q̄ triplex est cō
tinuū. quedā sūt cōtinua ꝑ colligantiā. alia sūt con
tinua per contactū. alia sūt continua per insectio
neꝫ. ¶ In 2ª parte Aristo. cōparat aliquas illaꝝ
intetionū ad inuicē. s. cōsequenter habitū ⁊ cōti/
nuū. ⁊ ꝺicit q̄ prima est cōsequent̄ se hēre. sc̄ða ē
habitū eē. 3ª est esse continuū. ¶ In tertia parte
infert vnum correlariū. s. q̄ puncta in cōtinuo nō
se habent eodem mō sic̄ vnitates in numero. ꝺe
clarat ꝺupliciter. primo q̄r ꝫ pūcta fit cōtactus.
ꝫ aūt vnitates non fit contactus. 2° q̄r inter ꝺuo
pūcta necessario mediat linea sed inter vnitates
non necessario mediat numer⁹. nullū. n. ē mediū
ꝺualitatis ⁊ vnitatis. ꝯn̄r recapitulat ea q̄ ꝺcā sc̄.

Tertio sciendū est q̄ Aristo. in hoc 2° capi
tulo ꝺeterminat ꝺe vnitate eēntia
li ipsius motus ⁊ ꝺiuiditur in tres partes. In pr̄a
ꝺistinguit triplicē vnitatem motus ⁊ ostendit q̄d
requiratur ad quanlibꝫ eaꝝ. ⁊ ꝺiuiditur i tres par
ticulas. In pr̄a intendit ꝺuas cōclusiōes. Pr̄a.
motus ꝺicitur multipliciter vnus. s. spē genere
⁊ nūero. ꝓbat. q̄r vnū ꝺicitur multiplr̄. ¶ 2ª cō
clusio. motus ꝺicuntur vnus genere ꝫm figuraꝫ
ꝑðicamti. i. quoꝝ termini sūt eiusdē predicamti
vt oīs loci mutatio ē vna genere omni loco mu/
tationi. alteratio ꝟo est altera genere a loci mu/
tatione. ¶ In secūda ꝑticula ondit q̄ motus ꝺi/
cunt̄ vn⁹ spē: ⁊ ꝺiuidit̄ in ꝺuo pūcta. In ꝑ osten/
dit vnitatē motuū in specie tā specialissima q̄ꝫ s̄b
alterna: ⁊ intendit ꝺuas conclusiones. Pr̄a. illi
motus ꝺicūtur vn⁹ spē qui sunt vn⁹ genere: ⁊ idi
uidua idest specialissima sūt ꝺr̄ia spē. iō ꝺenig̃/
tio est aliud specie ab albefactōe: quia sub colo
re sunt ꝺr̄ie per quas ꝺr̄nt: sed omnis ꝺealbatio
est eadeꝫ specie oī ꝺealbationi: ⁊ oīs ꝺenigratio
oī ꝺenigratōi. ¶ 2ª. si sunt ꝺuo motus qui sc̄ vni
us speciei subalterne illi sunt quodāmodo vnus
spē: non tn̄ sunt simpliciter vnus spē vt ꝺoctrina
tiones scientiaruꝫ specie ꝺifferentiū. sciētia eniꝫ
est spēs opinionis. In 2° mouet vnā ꝺubitatōeꝫ
que est hec. aliquis ꝺubitat si quando idē muta
tur ab eodē in idē: vt ex hoc loco iterum in hūc:
an motus sit vnus spē. Soluit ꝺupliciter. ꝑ cōdi/
tionaliter: ⁊ ꝺicit q̄ si illi motus sint vnus specie
tunc circulatio est eadeꝫ spē rectitudini: ⁊ volu/
tatio ābulatōi. 2° soluit cathegoreumatice q̄ illð
spatiū i q̊ est mot⁹ ꝺꝫ esse idē spē: si mot⁹ ðbeat es
se ideꝫ specie: si āt spatiū sit alteꝝ spē etiā mot⁹
erunt alteri specie. Circulare āt est alteꝝ specie
a recto. iō mot⁹ fact⁹ s̄ spatiū circulare est alter
specie a motu facto supra spatium recti. ¶ In
3ª particula ph̄s ondit qui motus ꝺn̄r vnus nūe

ro: et intendit talem conclusionem. Tria sunt secundum numerum circa quod dicimus esse motum unum numero. scilicet unitas illius quod movetur. unitas termini ad quem fit motus. et unitas temporis. Et primo dicit quod ista tria requiruntur ad motum. quia in omni motu necesse est esse aliquid quod moveatur ut homines vel astrum: et aliquid ad quod moveatur ut ad locum vel passionem et tempus in quo movetur. in tempore enim movetur omne quod movetur. secundo dicit quod unitas termini requiritur ad motum unum genere vel specie. et non unitas temporis aut mobilis. sed ad motum unum numero oportet terminum esse unum et indivisibile: et tempus unum et non deficiens. i. non interruptum. et mobile etiam oportet esse unum non secundum accidens. sicut corruscum et album. nec etiam sufficit quod terminus sit unus specie. quia tunc contingeret duos homines sanari sanitate secundum eandem sanitatem quod est impossibile. et hec de primo articulo. ¶ Quantum ad secundum.

Conclusio responsalis. Ad unitatem numeralem motus requiritur unitas numeralis mobilis temporis et termini ad quem. Hec conclusio satis patet in secundo dubio

Primo dubitatur. Utrum sit eadem sanitas in numero quam sortes est sanus de mane et de sero supposito quod sit interrupta per egritudinem Ad solvendum hoc dubium est supponendum quod Aristo. in 2a parte capituli movet dubitationes. Prima. posito quod sortes alteretur secundum eandem speciem alio et alio tempore interrupto: utrum sit eadem alteratio numero. Istam solvit per conditionalem si sit possibile corruptum reverti de in numero etiam motus erit unus in numero. si vero non sit possibile tunc motus non erit unus numero sed specie. ¶ Consequenter movet secundam dubitationem et est hec. utrum una et eadem sanitas sit semper in corporibus. ita quod sanitas que est nunc in corpore sit una et eadem cum illa que cras erit. et quare est quod cum quis accipit sanitatem iterum non accipit illam eandem in numero quam prius habuit. Solvit quod eadem ratio est de ambabus dubitationibus. ideo cathegoreumatice solvit primam et dicit quod non. quia ad unitatem numeralem motus non sufficit unitas numeralis termini ad quem. si enim actus. i. motus sit unus necesse est bitum. i. terminum ad quem esse unum. sed si habitus sit unus non oportet actum esse unum. hoc probat. quia si aliquis ambulet ad aliquem terminum et in medio pauset. i. quiescat: et postea continue ambulet ad terminum. terminus motus erit unus: et tamen motus non erit unus.

Secundo dubitatur. Utrum eadem unitas requiratur ad unitatem numeralem motus et ad eius continuitatem. Ad solvendum hoc dubium est supponendum quod Aristo. in 3a parte huius capituli ostendit quod ad unitatem numeralem motus requiruntur ista tria. scilicet unitas temporis. unitas mobilis. et unitas termini ad quem. hoc probat. quia ista tria requiruntur ad continuitatem motus. ergo ad eius unitatem. tamen conversa. quia omnem motum unum necesse est esse continuum: si enim aliquis motus sit unus erit continuus. hoc probat. quia continua sunt quorum ultima sunt unum. ideo non omnis motus est continuus omni motui sed solum illi motui qui est ille motus unus. ultima enim linee et ambulationis non sunt unum. Ex hoc infert quod motus genere aut specie differentes non sunt continui sed habiti. Currens enim aliquis statim febricitabit. ans. patet 3a parte probat. scilicet quod ad continuitatem motus requiritur unitas termini ad quem quia continua sunt quorum ultima sunt unum. ideo illi motus quorum ultima non sunt unum non sunt continui sed habiti aut consequenter se habentes: secundo probat quod requiratur continuitas temporis quia si in tempore intersit immobilitas. i. quies. tunc motus non erit continuus. illi enim motus non sunt unus quorum est quies intermedia: ideo si tempus interruptum patur motus nec erit unus nec continuus.

Tertio dubitatur. Utrum motus perfectus sit magis unus quam motus imperfectus. Ad solvendum hoc dubium est supponendum quod Aristo. in hoc ultimo capitulo huius tractatus determinat de unitate accidentali ipsius motus: et intendit quatuor conclusiones. Prima. motus perfectus est magis unus motu imperfecto. hoc probat. quia in omnibus aliis illud quod est magis perfectum est magis unum. ergo similiter in motu. ans. patet. quia illud quod est magis perfectum magis habet rationem toti: ergo et unius. tamen consequentia. quia totum et perfectum habent rationem unius. et sequitur quod motus imperfectus oportet dici unus si sit continuus. ¶ 2a conclusio. motus regularis est magis unus quam irregularis. probat. quia motus irregularis est magis divisus. unde enim differre secundum magis et minus. sed motus regularis est magis indivisus ergo etc. ¶ 3a conclusio. due sunt cause irregularitatis motus. prima causa est irregularitas spatii. impossibile est enim motum esse regularem in irregulari magnitudine ut motus reflexi, aut obliqui. 2a causa irregularitatis est divisa velocitas et tarditas mobilis. ideo motus terre ad ipsam: et motus ignis ad ipsum sunt irregulares. sunt enim velociores in fine quam in principio. ¶ 4a conclusio tangit quatuor correlaria. primum. velocitas et tarditas non sunt differentie motus: quia sequuntur motus specie differentes. secundum. velocitas et tarditas non sunt idem quod gravitas et levitas. quia gravitas solum reperitur in motu deorsum. levitas vero solum in motu sursum. velocitas autem et tarditas in omni motu. tertium. nulli motus qui sunt ad terminos specie distinctos possunt adinvicem continuari. patet. quia differentia specie non possunt adinvicem continuari. 4m. motus eodem modo est unus quo est continuus: si vero secundum rem sit unus secundum rem est continuus. si vero solum sit unus secundum apparentiam sicut est motus reflexus est etiam continuus secundum apparentiam.

Ad rationes ante oppositum. ¶ Ad primam dicitur quod non implicat contradictionem motum realiter existere sine mobili tempore et ter

mino ad quē: iō motꝰ nō ē vnus vnitate itriseca ⁊
entitatiua ab ipsis: sed sine eis non pōt eē vnꝰ vni
tate extrinseca ⁊ continuatiua interruptōi oppo
sita sic ꝙ sine eis nō sit interruptꝰ. ¶ Ad secūdā
dr̄ negādo añs cū sua ꝓbatōe. secluso eni q̄cūqȝ
subō accñs hȝ verā vnitatē numeralē. ꝓpriam a
dr̄ia idiuiduali. ¶ Ad tertiā dr̄ negādo añs. ad ꝓ
batōeȝ eni dr̄ ꝙ forsan illo casu posito motꝰ non
ē vnꝰ nūero. vel saltē p̄mū mobile illius motꝰ non
est cōpositū ex aīa ⁊ corpe canis. sed est corpꝰ cō/
positū ex mā ⁊ forma mixti quod ē altera ps ipiꝰ
canis cōpositi: ⁊ qđ remanet vnū ⁊ idē nūero i ca/
ne viuo ⁊ corrupto. ideo sicut mobile p̄mū ē vnū
nūero. sic etiā motus ille est vnꝰ nūero. Ad confir
matione dr̄ ꝙ ꝓcedit de termino ad quē ꝑtiali ⁊
icōpleto. ⁊ non de termino ad quē totalr̄ cōpleto
cuiꝰ numeralis vnitas regritur ad vnitatē nūera
leȝ motus. Et hec de questione;

q Queritur 3º. Utrū motꝰ ↄ̃ri/
etur motui ⁊ qes
quieti. Et arguitur p̄ ꝙ nō. q2 mo/
tus ↄ̃riaṫ quieti. ergo motꝰ nō ↄ̃ria
tur motui. tȝ ↄña. q2 tm̄ vnū vni est ↄ̃riū. ¶ Ar/
guitur 2º. quies non dicit aliquā entitatē positiaȝ
sȝ solū p̄uationē motꝰ. igiṫ nō ↄ̃riaṫ motui. ¶ Ar
guiṫ 3º. due quietes sunt due entitates pure p̄ua
tiue. igr̄ nulla spē opponis opponūṫ. ⁊ per ↄñs n̄
opponūṫ ↄ̃rie. ¶ In oppm̄ ē auctas phi. ¶ In
qōne erunt tres articuli. ¶ Quantū ad p̄mū

Primo Sciēdū ē. ꝓ declaratōe termio
rū qōnis ponunṫ due distictiōes
Pria. ↄ̃rietas pōt capi duplr̄. vno modo fpālr̄
ꝓ repugnantia duaꝝ formaꝝ positiuaꝝ mutuo
se expellentiū ab eodē subō: ⁊ talis ↄ̃rietas bene
repiṫ i motibꝰ. Alio mō pōt capi ↄ̃rietas ꝓ repu
gnātia q̊rūcūqȝ se habentiū per modū p̄uationis
⁊ habitꝰ. ⁊ talis ↄ̃rietas reperiṫ inter motū ⁊ quie
tē. ¶ 2ª distinctio. motꝰ capiṫ duplr̄. vno mō mā
liter ⁊ ꝓ denoiato: ⁊ sic nō ē aliud q̄ forma fluēs
i motu. alio modo capiṫ formalr̄ ⁊ ꝓ significato.
motꝰ eni significat mutatōeȝ passiuā q̄ nō ē aliud
q̄ respectꝰ ipiꝰ moti ad mouēs. Ex his ponūṫ ali/
que ꝓpōnes. Pria. inter entitates respectiuas n̄
ē ↄ̃rietas formalis: sed solū extriseca. s. termina/
tiua vel fundamentalis. relationes eni solū ↄ̃riā
tur rōe ↄ̃rietatis fundamentoꝝ aut terminorū.
¶ 2ª ꝓpō. inter entitates positiuas ⁊ absolutas
ab eodē subiecto mutuo se expellentes ē ↄ̃rietas
formalis ⁊ entitatiua. entitates eni taliū forma/
rū absolutaꝝ sunt ↄ̃rie. Ex istis sequiṫ p̄ ꝙ vnus
motꝰ forālr̄ captus non ↄ̃riaṫ alteri motui forālr̄
capto saltē ↄ̃rietate intriseca ⁊ forāli saltē cū sint
entitates respectiue. 2º. seqṫ. ꝙ vnꝰ motꝰ mālr̄ ca/
ptus ↄ̃riaṫ alteri motui māliter capto ↄ̃rietate i/
trinseca ⁊ forāli. forme āt fluentes i ↄ̃rijs motibꝰ
sunt ↄ̃rie. ¶ 3ª ꝓpō. quies nō dicit entitatē aliq̄
positiuā: sed solū dicit carētiā motus i subō apto
nato habere motū.

Secūdo Sciēdū ꝙ iste 3ꝰ tractatꝰ in quo
Ari. determiat de ↄ̃rietate mo/
tuū diuidiṫ in tria cª. In p̄ ōndit motū ↄ̃riari mo/
tui: ⁊ diuiditur in tres partes. In p̄ª intendit du
as conclusiōes. p̄ª 2º. tangit intētū ⁊ est hec. Det/
minādū ē qualr̄ motꝰ ē ↄ̃rius motui. ⁊ motꝰ ↄ̃rie
tur qeti ⁊ qes qeti. 2ª tāgit vnā cōclusionē haben
tē quinqȝ ꝑtes. p̄ª. vtꝝ motꝰ q̄ ē ex eodē sit ↄ̃rius
motui qui est i idē vt motꝰ q̄ ē ex sanitate ei q̄ ē i
sanitatē. vt gñatio corruptōi. ¶ 2ª. vtꝝ motus
qui sūt ex ↄ̃rijs terminis a quibus sint ↄ̃rij vt mo
tus qui est ex sanitate sit ↄ̃rius ei qui est ex egr
tudine. ¶ 3ª. vtruȝ motus qui sunt ad ↄ̃rios ṫmi
nos ad q̊s sint ↄ̃rij: vt ille qui ē ad sanitatē sit ↄ̃riꝰ i
ei qui est ad egritudinē. ¶ 4ª. vtꝝ motꝰ q̄ ē ex ↄ̃
rio sit ↄ̃rius motui q̄ ē in cōtrariū: vt ille q̄ ē ex sa
nitate ei q̄ est in egritudinē. ¶ 5ª. vtꝝ motus q̄ ē
ex ↄ̃rio i ↄ̃riū sit ↄ̃riꝰ ei q̄ est ex ↄ̃rio p̄mi i ↄ̃riū scdi
vt ille q̄ ex sāitate i egritudineȝ ei qui est ex egri
tudine in sanitatē. Et subdit ꝙ si motꝰ debeāt eē
ↄ̃rij: necesse ē vt ↄ̃rieṫ vno istoꝝ modoꝝ: aut secū
duȝ plures. nō eni possibile ē alr̄ sumere ↄ̃rietatē
i motibꝰ. ¶ In 2ª pte p̄ ponit tres cōcl̄oes nega
tiuas. 2º. vnā affirmatiuā: ⁊ 3º. vnā aliā negatiuā.
¶ Pria cōcl̄o. motꝰ q̄ est ex ↄ̃rio nō ē ↄ̃rius ei q̄ ē
i ↄ̃riū. ꝓbat exēplo ⁊ rōe. Exēplo sic. motus qui ē
ex sanitate nō ↄ̃riatur ei qui ē i egritudinē. Rōe
sic. q2 est vnus ⁊ idē motus qui est ex sanitate ei q̄
ē in egritudinē. eē aūt ipoꝝ alterū est. alterū eni
ē mutari ex sanitate, et alteꝝ mutari in egritu
dinē. ¶ 2ª conclusio. motus qui est ex ↄ̃rio non
ē ↄ̃rius ei qui est ex ↄ̃rio. ꝓbat duplr̄. p̄. q2 possi
bile est mutari ex duobus ↄ̃rijs in idē mediū. 2º.
q2 contrarietas motuum magis sumenda ē pe
nes terminos ↄ̃rios ad quos q̄ penes terminos
ↄ̃rios a quibus: sed sola contrarietas terminoꝝ
ad quos nō sufficit ad ↄ̃rietatē motuū. ergo nec
sola contrarietas terminoꝝ a quibus. maiorē ꝓ
bat. q2 vnusquisqȝ motuū magis denoiatur a ter
mino ad quē. q̄ a termino a quo. vt sanatio dici
tur motus in sanitatē. ⁊ egrotatio dicitur motus
in egritudinē. ¶ 3ª. sola contrarietas terminoꝝ

ad quos: nõ sufficit ad ꝯrietatẽ motuũ. qꝛ cõtigit termīos a qb⁹ ñ ꝯriari eo ꝙ ex eodẽ medio pót fieri mot⁹ i duo ꝯria. ℂ 4ᵃ ꝯrietas motuũ sumit penes ꝯrietatẽ terminoꝝ tã a quib⁹. ꝙ ad quos. ꝓbat phs dupl'r. s. rõe ꝛ inductõe. rõe sic. qꝛ mutatio p se differt a motu eo ꝙ mot⁹ ẽ ex subo i subiectũ. i. ex ꝯrio i ꝯriũ. ergo mot⁹ q sunt ex ꝯrijs in ꝯria sunt ꝯrij. z°. ꝓbat iductõe sic: egrotari eni ꝯriat̃ ipi sanari. ꝛ adiscere ei quod ẽ decipi: ꝛ motus sursũ motui deorsũ. hec eni ꝯria sũt in lõgitudinẽ: ꝛ mot⁹ qui est ad dextꝝ ei qui est ad sinistrũ quia ꝯria sunt in latitudie. ꝛ q est ab añ ei qui ẽ retro: qꝛ hec cõtraria sunt s'm ꝓfũditatẽ. ℂ 5ᵃ. motus qui est ex eodẽ non est ꝯrius ei qui est in idez sed ẽ mutatio ꝯria vt generatio corruptõi ꝯria ꝛ remotio acceptõi hec autẽ sunt mutatões ꝛ non motus. ℂ In tertia parte intendit talẽ cõclusionẽ. mot⁹ q est ex ꝯrio in mediũ ꝯriatur motui qui est ex medio in ꝯriũ: qꝛ mediũ ẽ quodãmõ vlti^m ideo ꝯriatur quodãmodo vtriqꝫ extremoꝝ. Ex hoc cõcludit pncipalẽ ꝯclõnẽ. ꝙ mot⁹ q ẽ ex ꝯrio i ꝯriũ ꝯriat̃ motui q est ex ꝯrio ꝓmi i ꝯriũ secũdi.

Tertio sciẽdũ ꝙ Ari. i z° c° ondit quõ motus ꝯriat̃ geti: ꝛ diuidit̃ in duas p'tes. In pᵃ intendit talẽ conclusionẽ. mot⁹ nõ solũ ꝯriat̃ motui sed etiã geti. hoc ꝓbat. qꝛ mot⁹ simpliciter ꝯriat̃ motui. ges vo ꝓuatiue opponit̃ motui cũ sit ꝓuatio q̃dã. ℂ z° mouet vnã dubitationẽ q̄ est hec. q̃lis ges ꝯriat̃ motui. soluit ꝙ motui q est s'z locũ ꝯriat̃ ges q̄ est s'z locũ. ℂ 3° mouet aliam magis formalẽ ꝛ est hec. vtꝝ mot⁹ ꝯriet̃ geti sub termino qui est mot⁹ aut quieti q est in vlt° t'mio ad quẽ. Soluit ꝛ dic̃ ꝙ ois mot⁹ est int̃ duos terminos ꝯrios: ꝛ capit dnoiationẽ a termio ad quẽ ideo ꝯriat̃ geti in termino a quo. ℂ In s'a pte intendit talẽ cõclusionẽ. ges in t'mino a quo ꝯriat̃ geti q̄ ẽ i termino ad quẽ. ꝓbat. qꝛ mot⁹ q sũt iter termios ꝯrios sũt ꝯrij. ergo ꝛ getes que sũt i ipis terminis sunt ꝯrie. tꝫ ꝯña. qꝛ inconueniens est ꝙ mot⁹ sint ꝯrij: ꝛ getes non sint opposite. vt irrõnabile ẽ ꝙ ges in sanitate nõ ꝯriet̃ geti in egritudine. ꝛ tñ mot⁹ q est ex egritudine i sanitatẽ ꝯriatur motui qui est ex sanitate in egritudinẽ. ℂ In 3ᵃ pte ondit quõ est sumẽda ꝯrietas in mutatiõib⁹: ꝛ intedit duas cõclusiões. pⁱᵃ ẽ. ille mutatiões sũt ꝯrie q̃ꝝ termin⁹ a quo vni⁹ est termin⁹ ad quẽ alteri⁹. vt corruptio que est in nõ eẽ ꝯriat̃ generatõi q̄ ẽ in eẽ. ℂ zᵃ conclusio. mutatõi nõ ꝯriat̃ ges ſꝫ imutatio. Cõseq̄nter mouet circa hoc vnã dubitatiõez. qꝛ imutatio ꝯriat̃ mutatiõi: ꝛ imutatio ẽ quies. ergo vt̃ quies nõ ꝯriat̃ motui vel gñatio ꝛ corruptio sunt motus. Soluit ꝙ sicut gñatio ꝛ corruptio nõ sunt mot⁹: sed mutatões. ita imutatio eis opposita nõ dꝫ dici quies. Et hec de primo. ℂ Quantũ ad secundũ.

Conclusio responsalis. motus ꝯriatur motui ꝛ ges quieti. Hec cõclusio satis patet ex textu.

Primo dubitat̃. Utꝝ in alijs motib⁹ repiantur s'z nãz ꝛ ex̃ nãz sicut in motu locali. Ad soluendũ hoc dubiũ ẽ supponẽduz ꝙ Aristo. in 3° c° h⁹ tractatus mouet aliquas dubitatões. ꝛ diuidit̃ i tres partes. In pᵃ mouet talẽ dubitationẽ. quare in mutatõe s'z locũ sũt ꝯrietates s'z nãz ꝛ extra naturã ꝛ non in alijs motib⁹ nõ est eni aliqua alteratio s'z nãz. alia vo ex̃ nãz. nihil eni magis sanatõ aut egrotatõ ẽ s'z naturã: aut ex̃ naturã: neqꝫ albatio neqꝫ denigratio. sil'r aũt ꝛ in augm̃to ꝛ decrem̃to. augm̃to eni s'z nãm non ꝯriat̃ augmentũ ex̃ naturã: ꝛ est eadẽ rõ i generatõe ꝛ corruptõe. generatio eni non est s'z naturã ꝛ corruptio ex̃ naturã. senescere eni s'm naturam est. neqꝫ videmus gñationem aliquã esse s'm naturã. aliã vo ex̃ nãz. Soluit qõnẽ ꝙ si ex̃ naturã sit idẽ qd violẽtũ: tũc corruptio q̄ est violẽta est ex̃ naturã: ꝛ ꝯriat̃ corruptõi que est s'z nãz. sil'r q̃dã sũt generatões violẽte ꝛ nõ fatate quib⁹ ꝯrie sunt generatões s'z nãz. sil'r quedã augm̃ta ꝛ q̃dã decrem̃ta. violenta sunt vt augm̃ta que velociter fiunt per alim̃tũ. sil'r augm̃tũ tritici velociter est factũ violẽtũ. In alteratõe aũt ẽ sil'r: alie aũt sunt violente vt sanari in dieb⁹ creticis: alie sunt nãles vt sanari in dieb⁹ non creticis: ℂ Cõsequenter addit vnã obiectionẽ. qꝛ si eẽnt generationes s'z nãz ꝛ ex̃ naturã ꝛ sil'r corruptões. tũc gñatio nõ eẽt corruptõi ꝯria: sed corruptiões essent adinuicẽ ꝯrie ꝛ sil'r generatiões. Soluit. qꝛ nihil ꝓhibet generationẽ ꝯriari corruptiõi: ꝛ sil'r generationes ꝯriari iter se. q̃dã eni ẽ generatio dulcis q̄ ꝯriat̃ generatõi que ẽ tristis: ꝛ subdit ꝙ sicut est oppositio inter motũ ꝛ quietẽ. sic ẽt ẽ oppositio inter quietes. nã quies terre sursũ oppõitur quieti terre deorsũ.

Secũdo dubitat̃. vtꝝ quietis violẽte sit aliqua generatio. Ad soluendũ hoc dubiũ ẽ supponẽdũ ꝙ Ari. i zᵃ pte h⁹ capit'i mouet duas dubitatões. pⁱᵃ. vtꝝ cuiuslꝫ quietis que nõ s'z p. est idest quietis violẽte sit aliq̄ gñatio. vt quietis terre sursũ sit aliqua generatio. So luit ꝙ non. ꝓbat duab⁹ rõnibus. pᵃ. si getis

t̃re sursũ eẽt generatio. tunc terra post motũ sursũ necessario quiesceret violente. quod est falsũ. 2ª rõ. q2 seq̃ret̃ ꝙ aliq̃d sit̃ q̃esceret ꝛ moueretur ad suũ totũ. qd̃ ẽ falsũ. ¶ 2ª dubitatio. vtꝝ q̃es q̃ ẽ ĩ aliq̊ loco ꝯriet̃ motui q̃ ẽ ab illo loco ĩ locũ ꝯriũ. Et arguit̃ ꝙ nõ. q2 sic seq̃ret̃ ꝙ ꝯria eẽnt sił. ꝓbat ꝯñaꝫ. q2 ĩ p̃n° mot⁹ mobile hꝫ adhuc aliq̃d ipsius q̃etis: ꝛ ẽt hꝫ aliq̃d ipi⁹ mot⁹. igr̃ si talis q̃es ꝛ talis mot⁹ ꝯriarẽt̃ ꝯria eẽnt sił ĩ eodẽ. Soluit ꝙ illõ dr̃ q̃escere ꝭm ꝙ adhuc oĩo manet in loco. sed mouet̃ ꝭꝫ ꝙ hꝫ ꝑtẽ ꝺ t̃mĩo a q̊ ꝛ ꝑti ꝺ termino ad quẽ. iõ mot⁹ magis est ꝯrius motui ꝗ̃ ipa quies.

Tertio dubitat̃. vtꝝ mot⁹ violẽt⁹ ꝯriet̃ q̃eti. Ad soluẽdũ h̃ dubiũ ẽ supponẽdũ ꝙ ari. ĩ 3ª ꝑte h⁹ capł̃i mouꝫ alias duas dubitatiões. Pria. vtꝝ mot⁹ violẽt⁹ dicat̃ ꝯriari q̃eti. vr̃ ꝙ sic. q2 si ñ. tc̃ seq̃ret̃ ꝙ esset aliq̊d quiescẽs qd̃ ñ q̃esceret. ꝯtigẽt̃ tñ q̃escẽt sine motu. sꝫ h̃ ẽ ĩcõueniens. Et subdit ꝙ sicut ẽ aliq̃s mot⁹ ꝓ̃ter nãꝫ. ita ẽt ẽ q̃dã q̃es q̃ est ꝑ̃ naturã: ¶ 2ª dubitatio ẽ ex q̊ q̃busdã cõuenit mot⁹ ꝭꝫ nãꝫ: ꝛ ẽt ꝓ̃t naturã. vt ignis sursũ ꝭꝫ nãꝫ ꝯuenit moueri: ꝛ deorsũ ꝓ̃ter nãm: ꝛ ecõtrario de terra. Utrũ mot⁹ ignis sursuꝫ ꝯriet̃ motui ignis deorsũ vel motui terre deorsũ. Soluit ꝙ ꝯriat̃ ãbob⁹: sed nõ eodẽ modo. vni eñi ꝯriatur tãꝗ̃ existenti. alt̃i vero ex ꝯñti ꝭm nãm. ꝛ silr̃ ẽ ĩter q̃etes. Cõtrarietas tñ poti⁹ assumenda ẽ inter mot⁹ ꝗ̃ ĩter q̃etes. magis .n. motus est motui cõtrarius ꝗ̃ quies.

Rationes soluuntur ex dictis. Et hec ꝺ q̃nto physicoꝝ dicta sufficiant.

Primo q̃rit̃ circa sextũ libꝝ phicoꝝ. vtꝝ ꝯtinuũ sit cõpositũ ex ĩdiuisibilibus. Et arguitur p̊ ꝙ sic. q2 ꝯtinuũ ẽ diuisibile in ĩdiuisibilia: ꝰ est ꝯpositũ ex ĩdiuisibilib⁹. añs pꝫ. q2 si nõ. seq̃rent̃ duo ĩcõueniẽtia p̊m. ꝙ aliq̃d eẽt ignotũ. 2m. ꝙ eẽnt aliq̃ duo entia absoluta realr̃ distĩcta. quoꝝ vnũ nihil eẽt alterius: ꝛ tñ illa nõ possent sepˀari neꝗ̃ sepˀatiꝫ ꝯseruari. p̊ª ꝯñã pꝫ. q2 accipiãt̃ oẽs ꝑtes ꝯtĩui q̃ sĩt cognite deo. vel ꝰ oẽs ille partes sũt diuisibiles vel indiuisibiles. si indiuisibiles hr̃ intentuꝫ. si diuisibiles tũc possũt diuidi ĩ duas ꝑtes. vel ꝰ ille partes erunt cognite vel incognite. si ĩcognite habet̃ intẽtũ. si cognite ergo oẽs ꝑtes cognite nõ erãt a ꝺo. 2ª ꝯñã pꝫ. q2 accepto aliquo cõtinuo q̃libꝫ pars eius realiter distinguit̃ ab alia. ergo possũt ille ꝑtes separari ꝛ separatim conseruari. si separant̃ vel remanentia erũt diuisibilia. vel indiuisibilia si ĩdiuisibilia habet̃ intentũ. si diuisibilia ergo nõ oĩo realiter distincta erant separata vel separati conseruata. ¶ Arguitur 2°. ꝙ si continuũ nõ cõponeretur ex indiuisibilib⁹ sequeret̃ ꝙ in millesima parte milij erunt actualr̃ tot partes entitatiue sicut in toto vniuerso: ꝛ sic eẽnt ita magna entitatiue sicut totum vniuersũ. ꝯñã pꝫ. q2 quodlibꝫ illoꝝ est diuisibile in partes in infinitũ ꝛ semper diuisibiles. ¶ Arguitur 3°. possibile est corp⁹ spericũ per se moueri sup̃ magnitudinẽ ꝑfecte planã. vel ergo spericũ tãgit planũ: ꝛ hoc ẽ duplr̃: vel ꝰ tãgit in parte indiuisibili vel in parte diuisibili. si ĩ parte ĩdiuisibili. ergo aliqua ꝑs magnitudis est ĩdiuisibilis. si in parte diuisibili. ergo illud corpus spericũ hẽbat aliq̃ꝫ ꝑteꝫ planã: ꝛ per ꝯñs non est spericũ. quod est contra suppositũ. ¶ In oppm arguit̃ auc̃te phi. ¶ In ista q̃õe erunt tres articuli sic̃ in p̃cedẽtib⁹ ¶ Quãtũ ad p̊m

Primo sciẽdũ ẽ ꝙ ꝓ declaratiõe t̃mioꝝ q̃õnis ponuntur aliq̃ distinctiões ꝛ alique suppositiones. ¶ Prima distin°. duplex ẽ ꝗ̃tũ. quoddã ẽ ꝗ̃tũ mathematicũ: ꝛ est ꝗ̃tũ abstractũ per intellectũ ab omni motu ꝛ mã sensibili. aliud est ꝗ̃tũ physicũ: ꝛ est ꝗ̃tũ coniunctũ motui ꝛ materie sensibili habens formã subalẽ q̃ est p̊nm sui mot⁹ nãlis. ¶ 2ª distn°. duplices sunt partes in cõtinuo. q̃dã sũt eiusdeꝫ ꝗ̃titatis. ꝛ sunt ille q̃ aliquotiens sũpte cõsumũt totũ: vt bicubitũ q̃nquies sũptũ consumit ipꝫ ꝗ̃tũ quinꝗ̃ cubitorũ. alie sũt partes eiusdẽ ꝓportõis: ꝛ est qñ 3ª ꝑs hꝫ eandẽ ꝓportionẽ ad 2ªꝫ: sic̃ 2ª ad p̊mã. Et h̃ fit diuidendo magnitudinẽ in medietates: ꝛ iteꝝ illas in alias medietates: ꝛ sic in infinitũ. ¶ 3ª distin°. continuũ habere partes eiusdẽ rõnis in infinitũ põt intelligi duplr̃. vno mõ ꝙ n se habeat ꝑtes infinitas rl̃r ꝛ entitatiue distĩctas ex quibus cõponãt̃ ꝑtes eiusdẽ ꝓportõis. alio mõ ꝙ hẽat ꝑtes finitas hoc est dictu ꝙ quelibꝫ pars accepta sit finita post tamen ꝗ̃libet parteꝫ acceptam sit ꝓ̃ ĩ ĩfinitũ alia accipienda. ¶ 2°. ponũtur alique

suppōnes. Prima. idiuisibile ē qđ nō hʒ ptes ipsū entitatiue aut q̄titatiue cōponentes sicut vnitas aut pūct⁹. 2ᵃ. finita infinities sūpta nō pt̄ facere ifinitū. 3ᵃ. sicut ipol̄e est ifinitū cōponi ex finitis sic etiā ipol̄e est finitū cōponi ex infinitis. 4ᵃ. in aliq̄ eē partes i potētia ē ipʒ hr̄e ptes finitas in ifinitū. Ex his seqt̄ur p̄ q̄ partes eiusdē q̄titatis sūt finite in q̄libet cōtinuo ⁊ etiā infinities sūpte. 2ᵒ. seq̄t q̄ in nullo cōtinuo sūt infinite ptes eiusdē ꝓpor/tiōis: q̄ꝛ vel q̄libet illaꝝ eēt aliqđ vel nihil. si nihil ergo nō sūt partes. si aliqđ. ergo tale ↄtinuū esset ifinitū entitatiue. q̄ꝛ eēt cōpositū ex infinitis enti/bus. 3ᵒ. seq̄t q̄ partes eiusdē ꝓportiōis cuiuslibet ↄtinui sūt finite. sūt tn̄ finite in infinitū. h̄ est dictu sūt finite ifinities accipiēde. 4ᵒ. seq̄tur q̄ numer⁹ illaꝝ partiū nō est infinit⁹. sʒ est finit⁹ in infinitū.

Scđo sciendū ē q̄ iste liber sext⁹ physicoꝝ Aristo. in q̄ determinat đ diuisione mo/t⁹ i ptes ei⁹ itegrales diuidit i tres tractat⁹. In p̄ ostē/dit ↄtinuū nō eē ↄpo^m ex idiuisibilib⁹. ⁊ diuidit i tria caᵃ. In p̄. ꝓbat q̄busdā rōib⁹ gn̄alib⁹ ↄtinuū n̄ ↄpo ni ex idiuisibilib⁹ ⁊ diuidit i duas ptes p̄ncipales. In pᵃ. ostēdit tres ↄclusiōes. Pria. si cōtinua sūt q̄ꝝ vltia sr̄ vnū: ⁊ cōtigua q̄ꝝ vltima sūt sil̄: ⁊ ↄn̄ter se h̄ntia q̄ꝝ nihil ē mediū p̄mi gn̄is. ipol̄e ē aliqđ ↄtinuū eē cōpo^m ex idiuisibilib⁹: vt lineā ↄponi ex pūctis: si linea sit cōtinua ⁊ pūctū idiuisibile. hāc ꝓbat phs trib⁹ rōib⁹. Prima. ex q̄buscūq̄ cōpo/nitur cōtinuū. vel p mōꝫ cōtinuatōis vel p modū ↄtact⁹ eoꝝ vltima sūt vnū: sʒ idiuisibiliū vltima n̄ sūt vnū. ḡ nō cōponitur ex idiuisibilib⁹. maiorē re lingt notā ex diffinitōe cōtinui: miorē ꝓbat. Indi uisibilia nō hn̄t vltima. ergo idiuisibiliū vltima n̄ sūt vnū. an̄s ꝓbat. q̄ꝛ vltimū est aliđ ab eo cui⁹ ē vl timū. sʒ i idiuisibilib⁹ n̄ ē aliđ ⁊ aliđ. ❡ Scđa rō. Idiuisibilia nō sūt cōtinua nec cōtigua nec cōseq̄n ter se h̄ntia: sʒ oē cōtinuū ē ex cōtinuis aut cōtigu is aut cōseq̄nt̄ se h̄ntib⁹. ergo nullū cōtinuū ē cō/positū ex idiuisibilib⁹. Prima ps minoris pʒ p p̄/dictā rōnē. scđaʒ ptē ꝓbat q̄ꝛ si idiuisibilia eēnt cō tigua. hoc ē tāgētia vel ps tāgeret ptē. vel pars totū. vel totū tāgeret totū. nō sūt dicēda duo pri ma. idiuisibile. n. ē impartibile. i. sine ptib⁹. nec. 3^m q̄ꝛ tūc illud nō nō eēt ↄtinuū. ꝓbat ↄn̄aʒ. q̄ꝛ q̄n to tū tāgit totū illđ nō ē cōtinuū eo q̄ ↄtinuū hʒ aliā ⁊ aliā partē situ ⁊ loco distictā. Tertiā partē maio ris ꝓbat: q̄ꝛ cōseq̄nt̄ se h̄ntia sūt int̄ q̄ nō ē mediū p̄mi gn̄is sʒ inter q̄libʒ indiuisibilia ē mediū ꝓ/ximi gn̄is. ergo indiuisibilia nō sūt cōseq̄nt̄ se h̄n tia. q̄ꝛ int̄ q̄lʒ pūcta ē linea. ⁊ int̄ q̄đlʒ nūc est tp̄s.

❡ Tertia rō. vnūq̄đq̄ cōpo^m ex indiuisibilib⁹ ē diuisibile in indiuisibilia. sʒ nullū cōtinuū ē diuisi bile i idiuisibilia ḡ nullū ↄtinuū ē ↄpo^m ex indiui/sibilib⁹. maiorē ꝓbat q̄ꝛ vnūq̄đq̄ resoluitur in ea ex q̄bus cōponit̄. minorē ꝓbat. q̄ꝛ cōtinuū est di uisibile i sp̄ diuisibilia. ❡ Scđa ↄclusio. inter q̄cū q̄ indiuisibilia est mediū eiusdē rōnis. ꝓbat. q̄ꝛ vl̄ int̄ ea ē mediū eiusdē gn̄is vl̄ aliud ⁊ aliđ. si p̄mū. h̄etur intētū: si scđʒ. vel illud ē diuisibile: ⁊ sic iter ea erat mediū eiusdē gn̄is: vl̄ idiuisibile: ⁊ tūc illđ cōponitur ex indiuisibilib⁹ ꝯ aduersariū. ⁊ p ↄn̄s int̄ ea erat mediū eiusdē gn̄is. ❡ 3ᵃ cōclusio. cōti nuū ē diuisibile in sp̄ diuisibilia. ꝓbat q̄ꝛ si eēt di/uisibile in idiuisibilia tc̄ idiuisibile eēt cōtinuū idi/uisibili qđ est ipol̄e. ❡ In 2ᵃ pte p̄ncipali vult ꝓ/bare cōtinuū nō esse cōpositū ex indiuisibilib⁹ ex pte mot⁹ ⁊ magnitudinis. Et p̄ ponit tres suppō/nes. Prima. sic̄ se hn̄t magnitudo mot⁹ ⁊ tp̄s q̄ ad cōponi ex indiuisibilibus: ⁊ q̄ ad diuidi in indiuisi bilia. ꝓbat q̄ꝛ si magnitudo supra quā fit mot⁹ sit cōposita ex idiuisibilib⁹ etiā mot⁹ erit cōposit⁹ ex indiuisibilib⁹: vt si aliq̄ magnitudo sit cōposita ex trib⁹ indiuisibilib⁹ q̄ sūt. a. b. c. ⁊. o. mobile mouea tur supra ipsā tūc mot⁹ ille etiā erit cōposit⁹ ex tri b⁹ indiuisibilib⁹. f. e. d. ꝫ. ❡ Scđa suppositio. p̄nte motu necesse ē aliqđ moueri. ⁊ si aliqđ moueatur supra partē magnitudinis q̄ ē. a. necesse ē aliđ eē partē magnitudinis ⁊ mot⁹. ❡ Tertia ē. impol̄e ē simul moueri ⁊ motū eē ad illud ad qđ mouet̄: vt impol̄e est ire thebas: ⁊ iteꝝ esse thebis. ❡ 2ᵒ ponit talē cōclusionē: mot⁹ nō cōponitur ex indi/uisibilib⁹. ꝓbat tali rōe: si mot⁹ cōponeretur ex in diuisibilib⁹ talis mot⁹ fieret supra magnitudinem cōpositā ex indiuisibilibus. sed hoc est ipol̄e. ergo ipossibile est motū cōponi ex idiuisibilibus. maior pʒ per p̄mā suppōneʒ. minorē ꝓbat. q̄ꝛ si aliqs mo tus fieret supra magnitudinē cōpositā ex indiui/sibilib⁹: vel fieret supra totā magnitudinē vl̄ sup̄ q̄libet partē magnitudininis. nō 2^m q̄ꝛ cū mobi/le eēt in p̄ma parte magnitudinis: ⁊ cū illa sit idi uisibilis tc̄ mobile sil̄ moueretur ad ipsā ⁊ motuʒ eēt ad ipsā. qđ ē impol̄e. nec supra totā magnitu dinē sic q̄ nō moueatur sup̄ aliq̄ partē ei⁹. q̄ꝛ seq̄ rentur q̄ttuor icōueniētia. p̄mū q̄ mot⁹ nō eēt cō positus ex motib⁹ sed ex momētis. 2^m. q̄ aliquid qđ motū esset nō esset motū. ꝓbat ↄn̄aʒ. q̄ꝛ mobi le nūq̄ mouebatur per p̄mā partē magnitudis: ⁊ sic n̄ erat motū per p̄mā: ⁊ mouebat per totā ma gnitudineʒ: ⁊ sic erat motū p ipsā. 3^m q̄ꝛ seq̄retur q̄ ideʒ sil̄ q̄esceēt ⁊ moueret̄ q̄ꝛ mobile q̄escebat p

q̄lꝫ ptē i magnitudie. igr̄ ꝛ p totā magnitudinē: ꝛ p aduersariū i tota magnitudine mouet̄. ḡ sil' mouet̄ ꝛ qescit. 4m. qꝛ vl' ptes motꝰ sūt motꝰ vel nō. si sint motꝰ. ḡ ipis pñtibꝰ mobile mouet̄. si ñ sint motꝰ. igr̄ motꝰ erit ꝯpositꝰ ex ñ motibꝰ.

Tertio sciēdū ꝙ circa hūc textū icidūt tres difficultates. Pria. vtꝝ idiuisibile possit eē imediatū idiuisibili. Pro solōe huiꝰ difficultatis ponit̄ talis distictio. duplicia sūt idiuisibilia. q̄dā sūt indiuisibilia eiusdē ꝯtinui. alia sunt distictoꝝ cōtinuoꝝ. Ex his dñr duo. p̄mo ꝙ indiuisibilia eiusdē ꝯtinui nō sūt sibi iuicē imediata. 2º ꝙ iplicat ꝯdictionē duo idiuisibilia eiusdeꝫ cōtinui eē sibi iuicē imediata toto remanēte ꝯtinuo pꝫ. qꝛ cōtinua sunt quoꝝ vltima sūt vnū: sꝫ vltima ptiū illiꝰ ꝯtinui nō erūt vnū. ḡ ptes illiꝰ ꝯtinui non erūt ꝯtinue. ¶ 2ª difficultas. q̄liter ē saluabile cōtinuū diuidi i sp diuisibilia cū tñ sit dabile mimuꝫ ꝯtinui nāl'is. Ad quā rñdet̄ ꝙ ē bñ dabile mimuꝫ ꝯtinui nāl'is saluata forma subali illiꝰ ꝯtinui: sꝫ nō est dabile mimū cōtinui nāl'is ꝯsiderata i eē cōtinui. ¶ 3ª difficultas. vtꝝ idiuisibile additū idiuisibili possit facere maius. Ad quam respondetur per distictionē ꝙ idiuisibile additū idiuisibili facē maiꝰ pōt itelligi dupl'r. vno mō ētitatiue sic ꝙ habeat pl'es entitates q̄ꝫ priꝰ habebat. ꝛ sic idiuisibile additū idiuisibili facit ipsū maiꝰ. Alio mō quātitatiue sic ꝙ aggregatū ex ipsis idiuisibilibus fiat maioris q̄titatis: ꝛ sic indiuisibile additū indiuisibili non facit aliquid maius.

Conclusio rñsalis. nullū ꝯtinuū ꝯponit̄ ex idiuisibilibus. hec ꝯclusio satis pꝫ: ꝛ satis pbata est ex tribꝰ rōibus phi positis in p̄ma pte scd̄i notabilis.

Primo dubitatur. Utrū tp̄s cōponat̄ ex idiuisibilibꝰ. Ad soluēdū hoc dubiū est supponendū ꝙ Aristoteles i hoc scd̄o capitulo pbat cōtinuū nō eē cōpositū ex idiuisibilibus ex pte tpis. ꝛ itēdit talē ꝯclusionē. Tp̄s nō cōponit̄ ex idiuisibilibꝰ. pbat phus tribꝰ rōibꝰ. Prima. si tp̄s cōponeret̄ ex idiuisibilibꝰ. magnitudo etiā ex idiuisibilibꝰ cōponeret̄. sꝫ nulla magnitudo ꝯponit̄ ex idiuisibilibꝰ ergo ꝛc. maiorē pbat. qꝛ magnitudo ꝛ tp̄s sil'r se hñt ad cōponi ex ipsis idiuisibilibꝰ. minorē pbat. p̄ qꝛ oīs magnitudo ē diuisibilis i magnitudines. 2º qꝛ nullū cōtinuū ē cōpositū ex idiuisibilibꝰ. sꝫ oīs magnitudo ē ꝯtinua. ergo ꝛc. ¶ Pro scd̄a pte pbat diffinitōeꝫ velocioris hñtē tres ptes. Prima ē. nece ē velociꝰ i eq̄li tpe pertrāsire maiꝰ spatiū. pbat. qꝛ det̄ vnū mobile velociꝰ. ꝛ sit a. alteꝝ vo tardiꝰ ꝛ sit. b. ꝛ signet̄ aliqd̄ spatiū ꝛ sit. d. e. s. i tpe. 3. velociꝰ i miori tpe ptrāsibit illud spatiū. et p ꝯñs in eq̄li tpe ptransibit maiꝰ. ¶ 2ª ps ē. mobile velociꝰ i miori tpe ptrāsibit plus d̄ spatio pbat. qꝛ ponat̄ ꝙ mobile velociꝰ sit a. ꝛ mobile tardiꝰ sit. b. ꝛ. e. sit maiꝰ tp̄s ꝛ. 3. minꝰ ꝛ spatiū sit. e. c. tūc qñ mobile velociꝰ puenit ad e. i tpe. 3. mobile tardū adhuc ē i c. ꝛ p cōseq̄ns in miori tpe ptrāsibit spatiū maiꝰ. ¶ 3ª ps. velociꝰ i miori tpe ptrāsibit spatiū eq̄le. pbat sic ponēdo ꝙ. a. sit mobile velox ꝛ. b. sit mobile tardū. ꝛ sil'r arguitur sicut p̄us. pbat etiā istā t̄tiā ptē rōne. qꝛ oē qd̄ mouet̄ aut mouet̄ i eq̄li tpe aut maiori aut minori. sꝫ qd̄ i maiori tpe minꝰ mouet̄ ē tardiꝰ. ꝛ qd̄ i eq̄li tpe mouet̄ equal'r ē eq̄ velox. ergo qd̄ in minori tpe ptrāsit equale spatiuꝫ est velociꝰ. Ex hoc format talē rōeꝫ. velociꝰ i equali tpe ptrāsit maiꝰ spatiū. ꝛ i minori maiꝰ. ꝛ i minori eq̄le. ꝛ hoc non eēt si magnitudo ꝛ tp̄s cōponerent̄ ex idiuisibilibꝰ.

Pro. 3. rōne pōit aliquas suppōnes. p̄ma. oīs motus ē i tpe. 2ª i oī tpe possibile ē aliqd mouēi. 3ª. oē qd̄ mouet̄ pōt tardiꝰ ꝛ velociꝰ moueri. in oī. n. tpe possibile ē velociꝰ ꝛ tardius moueri. Ex hoc īfert ꝙ tp̄s est de gñe cōtinuoꝝ. ergo ē idiuisibile in sp diuisibilia. ꝛ per ꝯñs ñ cōponitur ex idiuisibilibus.

Secundo Dubitat̄. Utrū tp̄s ꝛ magnitudo sil'r se hēant ad eē finitū ꝛ ifinitū. Ad soluēdū hoc dubiū est supponendū ꝙ Aristo. i hoc 3º cº cōparat motū ad magnitudinē. ꝛ diuidit̄ in duas ptes. In p̄ma itēdit talē conclusioneꝫ. tp̄s ꝛ magnitudo se hñt sil'r ad cōponi ꝛ diuidi. pbat phs duabꝰ rōnibꝰ. p̄ma. oē mobile pōt eē velocius alteri aut tardius. si velociꝰ tunc necesse est ipaꝫ magnitudinē diuidi. ꝛ sil'r tp̄s. ꝛ si sit tardius necesse est tēpus diuidi sicut ꝛ magnitudo. qꝛ tp̄s ꝛ magnitudo sil'r se hñt ad cōpōi ꝛ diuidi. añs declarat p l'ras. 2º declarat ꝙ tp̄s dr̄ esse cōtinuū eo ꝙ magnitudo est ꝯtinua. ita ꝙ mediū tpis corrñdet medio magnitudinis ꝛ eꝯ. ꝛ minori parti tpis corrñdet minoꝛ ps magnitudīs. ergo tp̄s ꝛ magnitudo sil'r se hñt ad cōponi ꝛ diuidi.

Tertio. Dubitatur. Utꝝ motus magnitudo ꝛ tēpus habeāt ptes distinctas. Ad soluēdū hoc dubiū est supponēdū ꝙ Aristo. in scd̄a parte huiꝰ capituli ostendit quomō se hñt magnitudo ꝛ tēpus penes esse finitū ꝛ infinituꝫ. ꝛ diuidit̄ in tres partes. In p̄ma itendit talē conclusioneꝫ. Magnitudo ꝛ tēpus se habēt similiter penes finitū ꝛ infinitū. quia si magnitudo sit ifinita tp̄s erit infinitū. ꝛ si tēpus sit infinitum magni

tudo erit infinita. et si magnitudo erit finita tempus erit finitum et econtra. ¶ In secunda particula abijcit rationem zenonis. dicebat enim zeno quod non erat possibile aliquid moveri. alias contingeret transire magnitudinem infinitam in finito tempore quod est impossibile. Dicit philosophus quod contingit aliquid esse infinitum dupliciter. scilicet divisione. et tale potest pertransiri. aliud potest esse infinitum extensione et tale non potest pertransiri. ¶ In 3ª particula ponit tres conclusiones. Prima. in tempore infinito non est impossibile transire magnitudinem finitam. probat quia si sic sit illa magnitudo finita. a. b. tempus autem infinitum. g. et accipiatur tempus finitum quod sit. d. in illo tempore finito pertransibit aliud spatium ipsius magnitudinis. et vocetur. b. c. et per illam partem mensuratur tota magnitudo finiti ita quod huiusmodi pars proportionata: aut erit deficiens aut excellens. sed quocunque istorum modorum dicatur necesse est tempus. g. d. mensurari per tempus. g. sicut magnitudo mensuratur per unam partem eius. et subdit unam cavillationem. quia aliquis diceret quod non contingit quaslibet partes magnitudinis finite pertransiri tempore finito. magis quam contingat magnitudinem pertransiri in tempore infinito. dicit philosophus. quod illa pars magnitudinis mensuratur tempore. ergo poterit pertransiri tempore finito. ¶ Secunda conclusio. non contingit magnitudinem infinitam pertransiri in tempore infinito. istam conclusionem probat sicut predictam. ¶ Pro tertia conclusione probat conclusionem principaliter intentam in isto tractatu. scilicet quod nullum continuum componatur ex indivisibilibus. et primo ponit quasdam suppositiones. Prima suppositio. in quolibet tempore potest reperiri velocius et tardius. 2ª. quia in equali tempore velocius pertransit maius spatium quam tardius. Ex hoc arguitur sic. si contingeret continuum esse compositum ex indivisibilibus tunc sequeretur quod divisibile esset indivisibile et econtra.

Ad rationes Ad oppositum. ¶ Ad primas dicitur negando antecedens. et ad probationem negatur utraque consequentia. Et ad probationem prime dicitur quod deus videt quamlibet partem continui esse compositam ex duabus partibus. et nullam videt indivisibilem. non tamen sequitur propter hoc quod ignoret aliquam partem continui. Ad probationem secunde consequentie dicitur quod divisio continui actualis in omnes suas partes implicat contradictionem. ideo continuum non potest dividi actu in omnes suas partes. ¶ Ad secundam dicitur primo quod non est inconveniens concedere tot partes eiusdem proportionis esse in millesima parte milij sicut in toto universo. esset tamen inconveniens de partibus eiusdem quantitatis. potest 2º dici quod plures sunt partes in toto universo quam in parte millesima milij. in utroque tamen sunt finite et infinitum. ¶ Ad 3am dicitur quod si spicum perfecte tangat planum tanget ipsum in puncto. et si moveatur non movebit super magnitudinem perfecte planam nisi secundum puncta. quia transibit ipsam magnitudinem sic quod in quolibet instanti erit aliqua pars magnitudinis contraposita cum illo instanti tanget magnitudinem in puncto. etc.

Queritur 2º. Utrum implicat contradictionem motum fieri in instanti. Et arguitur primo quod sic. quia implicat contradictionem aliquod essentialiter successivum fieri in instanti. sed motus est essentialiter et quidditative successivus. ergo implicat contradictionem motum fieri in instanti. ¶ Arguitur 2º. si motus fieret in instanti sequeretur quod aliquid sit moveri et motum esse: consequens est impossibile. ergo et antecedens. probatur consequentia. quia vel mobile in eodem instanti moveretur et motum esset et sic habetur intentum. vel in alio movetur. et motum est. et tunc inter illa est medium tempus in quo movetur. et sic motus non fieret in instanti sed in tempore. ¶ Arguitur 3º. quia omnis motus fit in tempore. ergo nullus motus fit in instanti. antecedens patet per philosophum 4º et 5º physicorum. et etiam in isto 6º. et confirmatur auctoritate philosophi probantis multis rationibus in isto tractatu quod non est possibile motum fieri in nunc. ¶ In oppositum arguitur. non implicat contradictionem movens infinitum moveri secundum ultimum sue potentie. ergo non implicat contradictionem motum fieri in instanti. In questione erunt tres articuli.

Primo sciendum est quod de questione sunt due opiniones. Prima est opinio communis que stat in duabus suppositionibus. Prima. successivum est ens cui repugnat contradictorie habere partes partes sit. 2ª. motus est quidditative et essentialiter successivus. Ex hoc sequitur quod omnis motus mensuratur mensura divisibili et successiva. et sic sequitur quod implicat contradictionem partes partes sit esse. probatur sic quod omne successivum est compositum ex affirmationibus et negationibus ad istum sensum quod affirmatio ipsius esse de una parte infert negationem de alia parte. Ista enim consequentia est necessaria. hec pars motus est. ergo nulla pars motus est alia ab ista. sequitur etiam quod si aliquis motus fiat in instanti etiam per quamcunque potentiam talis motus non est motus proprie dictus. sed est solum mutatio instantanea. Pro defensione tamen alterius opinionis ponuntur alique suppositiones. Prima est. tempus est duratio et continuitas successiva motus respectu inherens motuia qua formaliter motus dicitur continuus et successivus. 2ª. talis continuitas et duratio successiva motus realiter distinguitur ab entitate motus. ideo absque implicatione contradictionis est separabilis a motu. 3ª. sicut a substantia permanente separata quantitate realiter sibi inherente ipsa consistit in indivisibili saltem in divisione opposita extensioni: similiter a motu separato tempore entitas ipsius motus stat in indivisibili. 4ª. successio est relatio quedam partis prioris ad partem posteriorem motus fundata in tempore mensurante illam partem motus. sicut enim posita quantitate magna

in substantia magna ꝛ parua in alia substātia stati consurget relatio magnitudinis ꝛ puitatis. ꝛ stati i^a ablata auferī relatio. sic ēt posita pma pre tē poris i pria pte mot^9: ꝛ z^a i scda pte stati ɔsurgit relatio ptis poris ad ptem posterioꝛē ita ꝙ ea ablata iꝫ ptes mot^9 n̄ ē poꝛitas ꝛ posterioꝛitas iō sit existūt. Ex h̄ seqī ꝙ n̄ iplicat ɔdictionē motū fieri sine tpe. z^o seqī ꝙ nō iplicat ɔdictionē oēs ptes motus sit̄ eē. 3° sequiī ꝙ nō iplicat ɔdictionē oēs partes mot^9 esse in eodem instanti. ꝛ p consequēs totum motum fieri in instanti.

Secundo sciēdū ē ꝙ Aristo. i hoc z^o tractatu determinat de diuisiōe mot^9 ꝛ qetis i suas ptes q̄titatiuas. ꝛ diuiditur i q̄ttuor capitula. Jn pmo oñdit mobile eē diuisibile. ꝛ diuiditur in duas ptes. Jn pma oñdit ꝙ n̄ ɔtingit aliqō moueri aut qescere in nūc: ꝛ intēdit sex cōclusiones. Pria. necesse est ꝙ nūc nō ƀꝫ alterū. sꝫ pmo ꝛ p se. hoc ē dictu nūc ꝓprie captū ꝛ n̄ vulgariter sit diuisibile ꝛ i oi tpe. Et ꝓbat hoc qꝛ in oi tpe ɔtingit aliqd accipe p̄riti intra qō nihil ē futuri. ꝛ ɔtingit etiā accipe aliqd futuri intra qō nihil est p̄teriti. ꝛ illud est nūc idiuisibile. ğ in oi tē pore necesse ē aliqō nūc esse indiuisibile. ¶ z^a ɔ̄. idē nūc est finis p̄teriti ꝛ pncipiū futuri. ꝓbat. qꝛ si eēnt plā nūc. vel illa eēnt imediata. ꝛ hoc nō eo ꝙ continuū nō cōponitur ex indiuisibilib^9. vel mediata ꝛ sic inter ea esset tp̄s mediū qō ē ipossibile ꝓpter duo. pmo qꝛ ip̄m nūc eēt diuisibile sicut ꝛ tp̄s mediū. z^o qꝛ inter p̄teritūꝫ ꝛ futuꝝ mediaret aliqō tp̄s qō neqꝫ eēt p̄teritū neqꝫ futuꝝ. ¶ 3^a ɔ̄. nūc est indiuisibile. ꝓbat phs trib^9 rōnib^9. pma. si nūc eēt diuisibile cū ip̄m sit terminus p̄teriti ꝛ infinitū futuri. aliqd futuri eēt in p̄terito. ꝛ aliqd p̄teriti in futuro. z^a rō. si nūc eēt diuisibile. tūc tale nō eēt nūc ƀꝫ se sed ƀm alteꝝ. 3^a rō qꝛ tūc aliqd ipi^9 nūc esset p̄teritū ꝛ aliqd futuꝝ. ꝛ sic nūc non eēt totū sit̄ eistēs qō eēt ɔ̄ rōnem ipius nūc. ¶ 4^a ɔ̄. i ipo nunc nō cōtingit aliqd moueri. ꝓbat qꝛ ponatur ꝙ in ipo moueaī mobile tardi^9 p aliquaꝫ magnitudinē tunc mobile veloci^9 mouebiī p eandē magnitudinē in minori mensura q̄ꝫ sit nunc ꝛ sic nunc eēt diuisibile. quod ē falsū. ¶ 5^a ɔ̄. in nūc n̄ contingit aliquid qescere. ꝓbat phs trib^9 rōnibus pma. in nūc nō cōtingit aliqd moueri. ğ nec qescere. tenet cōsequentia. qꝛ illud dꝛ quiescere qō nō moueī. sꝫ aptū natū est moueri. z^a. si aliqd posset qescē i nc̄ seqreī ꝙ idē sit moueret ꝛ qescēt. pꝫ cōsequētia qꝛ ponaī ꝙ aliqō mobile moueaī p totū tp̄s p̄teritū ꝛ quiescat p totū tp̄s futuꝝ tūc cuꝫ sit idem nunc qō est finis p̄teriti ꝛ initiūꝫ futuri in illo nūc mobile simul mouebiī ꝛ qescet cū nō magis debeat quiescere q̄ꝫ moueri. 3^a ratio. illud dꝛ qescere qō simiĺr se habet nūc ꝛ pus ƀm se totū ꝛ ƀm suas partes. sꝫ nūc non ē prius neqꝫ posteri^9 ğ in nunc nō contingit aliqd moueri neqꝫ qescere quicqd eni mouetur aut qescit. moueī aut quiescit in tmpore. Jn z^a parte intēdit talem conclusionēꝫ oē qō mutatur est diuisibile. ꝓbat qꝛ omne quod mutatur est partim in termino a q̄ ꝛ partiꝫ in termino ad quem. ergo oē quod mutatur ē diuisibile. añcedens ꝓbat. quia omnis mutatio est ex quodā idest a termino a quo. in quodā. i. in termino ad quem. ꝛ qñqꝫ est totaliī in ƭmino ad quē ꝛ subdit pħs ꝙ h̄ ē intelligēdū de terminis ꝓpriis.

Tertio sciendū est ꝙ circa hūc textū icidūt tres difficultates. Pria. vtrū i nūc cōtingit aliqd moueri aut quiescere. Ad quam rn̄detur ꝙ sꝫ ut tp̄s ē naturaliter mensura mot^9 sic etiam instans est mensura mutati eē. ideo motus ꝛ quies nō possūt nāliter fieri i instāti. ¶ z^a dificultas. vtrū oē quod mutatur sit ptim in termino a quo ꝛ partiꝫ in termino ad quē. Ad soluēdū hoc dubiū ponuntur alique suppōnes ꝛ vna distinctio. Prima suppositio. omnis motus proprie dictus est a contrario in contrariū. z^a. in omni motu ꝓprie dicto concurrūt due mutationes reales realiter distincte. vna est abiectiua p quā abijcitur forma que est terminus a quo motus. alia est acquisitiua p quaꝫ acquiritur forma que est terminus ad quē. Distinctio ē hec. cuiuslibet motus sunt duplices termini. quidā sunt termini extrinseci ꝛ sūt due forme cōtrarie. alij sūt termini itrinseci. vñ i motu abiectiuo pma pars forme abijciende est terminus ad quē itrinsecus. sꝫ vltima pars forme abijciende ē terminus a quo itrinsecus. Sꝫ in motu acquisitiuo prima pars forme acquirende est terminus a quo intrinsecus. ꝛ vltima pars forme acquirende est terminus ad quē intrinsecus: Termini tñ itrinseci sunt duplices: quidā sunt ꝓximi ꝛ imediati ꝛ sic sūt due partes graduales forme se inuicem imediate ɔ̄ñtes. alij sūt distātes ꝛ remoti ꝛ sunt vltia ꝛ pria ps forme Ex hoc dꝛ p̄ ꝙ omne qō mutaī pti est in termino a q̄ ꝛ pti in termino ad quē itelligēdo de teris itrinsecis ꝛ ꝓximis. ¶ 3ª difficultas. vtꝝ sit necesse p tē mobilis hr̄e ƭminū a q̄ ꝛ aliā ptē mobilis hr̄e terminū ad quē. vł vtꝝ sit itelligēdū ꝙ mobile ƀꝫ se totū hꝫ vnā ptē ƭmini a q̄. ꝛ ƀm se totū hꝫ at vnam ptem termini ad quē. Ad quā rn̄deī p vnā distin

ctionē. duplex ē mot⁹.qdā ē mot⁹ad vbi.ali⁹ ē ad
formā absolutā. Ex hoc dīr duo. pmū ꝙ in motu
locali mobile ē ptī i tmino a q̊ ꝛ ptī i tmino ad quē
itelligēdo de ptib⁹ mobilis ita ꝙ vna ps mobilis
ē sub vno vbi.ꝛ alia sub alio vbi sꝫ i motu ad for/
mā mobile ē ptiꝫ i tmino a q̊.ꝛ ptiꝫ i tmino ad quē
itelligēdo de ptib⁹ ipi⁹ forme.ita ꝙ mobile ꝭm se
totū hꝫ vnā ptē forme q̄ est tmin⁹ a q̊.ꝛ scđꝫ se to/
tuꝫ habet vnā parteꝫ forme q̄ ē termin⁹ ad quē.ꝛ
hec de pmo articulo.

Conclusio. non iplicat ɔdictionē motuꝫ
fieri i istanti.pꝫ qꝛ nō iplicat
contradictionem vacuum esse ꝛ grauia in eo mo
ueri.sed si moueretur in eo moueretur in instanti
ergo conclusio vera.

Primo Dubitat̄. Utꝝ ista.s.f.mobile.mo
tus.tps.moueri.ꝛ id ad qđ moue
tur silr̄ se hēant ad diuisionē. Ad soluēdū h̄ dubiū
ē supponēdū ꝙ Aristo.i hoc z°. c°. ondit quatr̄ di
uidat̄ mot⁹.ꝛ itēdit q̃ttuor ɔclusiones. Pria mot⁹
ē duplr̄ diuisibilis. vno mō tpe.i.ad diuisionē tpis
alio mō ꝭꝫ diuisionē illi⁹ qđ mouet̄.i.ad diuisionē
mobil̄. ¶ zᵃ.mot⁹ diuidit̄ ꝭꝫ ptes mobilis ꝓbat/
ph̄s trib⁹ rōib⁹.pma.si aliqd totalr̄ moueat̄ ēt mo
uebit̄ qlꝫ ps ipsi⁹ toti⁹ ꝛ mot⁹ vni⁹ ptis nō ē mot⁹ al
teri⁹.igr̄ mot⁹ diuidit̄ ad diuisionē mobilis. zᵃ rō.
ois forma q̄ nō ē tota i vna pte subiiē tm̄ in q̄lꝫ for/
ma illa diuidit̄ ad diuisionē subi.i.mobilis. sꝫ tot⁹
mot⁹ nō est in q̄lꝫ pte mobilis tm̄ i q̄libꝫ pte mobil̄
ē formalr̄ mot⁹.ergo mot⁹ diuidit̄ ad diuisionem
mobilis formalr̄.minoreꝫ ꝓbat.qꝛ diuiso mobili
neutra ps mobilis mouet̄ ꝭꝫ totū motū. 3ᵃ.ois for
ma q̄ sic adequat̄ suo subo ꝙ nō excedit ipm nec
excedit̄ ab ipo illa diuidit̄ ad diuisionē subi sꝫ mo
t⁹ nō excedit mobile nec excedit̄ ab eo.ergo mo/
t⁹ diuidit̄ ad diuisionē mobilis. minorē ꝓbat.qꝛ si
mot⁹ excederetur a mobili tunc aliq̄ pars mo
bilis eēt sine motu.ꝛ si mot⁹ excederet mobile es/
set aliq̄ pars motus sine subiecto. ¶ 3ᵃ ɔ°. motus
diuiditur ad diuisionē tpis.ꝓbat ponendo duas
suppōes. pᵃ.ois mot⁹ fit i tpe. zᵃ.oē tps ē diuisibi
le. Ex his sic ꝓbat cōclōnē.qꝛ i minori tpe fit mior
mot⁹: ꝛ i maiori fit maior mot⁹.g̊ nc̄e ē diuidi mo
tū ꝭꝫ diuisionē tpis. 4ᵃ ɔ°. mot⁹ ꝛ mouer silr̄ diui
dūt̄.ꝓbat sic. qꝛ sii aliq̊ toto tpe fiat tot⁹ mot⁹ i il
lo tpe fiet totū mouēi.ꝛ i me° tpe meᵐ moueri.ꝛ
medi⁹ mot⁹.ergo mot⁹ ꝛ moueri silr̄ diuidūt̄.ꝛ sō
dit ꝙ motus silr̄ se hꝫ p modū hitus.ꝛ moueri p
modū receptōis.ꝛ silr̄ est de motu ꝛ termino ad
quē qui est qualitas quantitas ꝛ vbi.

Secundo dubitat̄. vtꝝ i oī motu opteat
illđ i q̊ aliqd p̊ mutatū ē eē idi/
uisibile. Ad soluēdū h̄ dubiū ē supponēdū ꝙ ari.
i h̄ 3°. c°. ondit q̄lr̄ ē accipe p̊ᵐ in motu.ꝛ diuidit̄ in
duas ptes.i pma itēdit duas cōclōnes. pᵃ. nc̄e ē
oē qđ mutat̄ qn̄ mutatū est eē i terio ad quē.pro
bat ph̄s duab⁹ rōib⁹. pᵃ. oē qđ mutat̄ qn̄ ɔfic̄ a t/
mio a q̊ ē i tio ad quē sꝫ oē qđ mutat̄ qn̄ mutatū
ē ɔfic̄ a tio a q̊.g̊ ē i terio ad quē. maiorē ꝓbat. qꝛ
ideꝫ est mutari ꝛ deficere ꝛ mutatū esse ꝛ ɔfecis
se.ꝛ ad mutari sequitur deficere.ꝛ ad mutatū es
se sequitur defecisse. scđa ratio. in mutationib⁹
ꝭm contradictionem quādo mobile mutatū ē :ē i
termio ad quem.g̊ ꝛ in alijs.añs ꝓbat in vna spē
mutationū.quia quando aliquid ē mutatū esse
ei⁹ deficit a nō esse.g̊ est i esse.tꝫ ɔña. omne enim
nc̄e est esse aut n̄ esse. 3ᵃ rō oē qđ mutatū est vel
est i termio a q̊ vel i termio ad quē vel in medio
nō i tmino a q̊.qꝛ mutatū eē est ɔfecisse a tmino a
q̊.nec in medio.qꝛ in medio mutat̄.g̊ i medio nō ē
mutatū.tꝫ ɔña.qꝛ ipo͞e ē sil̄ idē mutari ꝛ mutatū
eē.reliquit̄ g̊ ꝙ ē i tmino ad quē. Ex h̄ fert ꝙ illđ
qđ fcm̄ est qn̄ fcm̄ est ē.ꝛ illud qđ corruptū est qn̄
corruptū est nō est. Et h̄ ē vlr̄ veꝝ in oī mutatōe.
h̄ tm̄ est magis manifestū in mutatōe ꝭꝫ ɔdictionē
¶ zᵃ cōclusio. illud in q̊ aliqd p̊mo mutatū est.est
idiuisibile.ꝓbat.qꝛ si sit diuisibile diuidat̄ in duas
partes. vel ergo in vtraqꝫ parte mutatū ē.ꝛ sic nō
est p̊mo mutatū in toto vel p̊mo mutatū est i vna
pte.ꝛ nūc mutat̄ in alia.ꝛ sic nō est p̊mo mutatū in
toto. vl̄ i neutra mutatū ē.ꝛ sic nec i pte nec i toto
ꝛ dicit ꝙ illud p̊mū cōuenit alicui.qꝛ ꝭꝫ se ꝛ nō ꝭꝫ
alteꝝ sibi cōuenit. Ex h̄ ifert ꝙ oē corruptū ꝛ fcm̄
est corruptū ꝛ fcm̄ in athomo.i.in indiuisibili.

Tertio dubitat̄. Utꝝ in oī motu sit dabile
p̊mū mutatū esse. Ad soluēdū h̄ du
biū est supponēdū ꝙ Aristo.in zᵃ parte hui⁹ capl̄i
intendit duas cōclusiones. Prima.illud i q̊ aliqd
mutatū ē ē duplex.q̃ddā ē pfectū ꝛ ɔpletū vt i fi
ne mot⁹.aliđ ē ipfectū sic sūt illa mutata eē q̄ sūt
in terio a quo ꝛ in terio ad quē. ¶ zᵃ cōclusio nō
ē dabile p̊mū mutatū eē ipfectum.ꝓbat ph̄s q̃tu
or rōnibus.pria sumit̄ ex pte ipius mutati eē.ꝛ est
hec si esset dabile principiū in quo aliquid muta
tū est vel illud esset diuisibile vel idiuisibile.non
diuisibile pp duo. p̊ qꝛ eēt mēsuratū i istāti cū sibi
rn̄deret tps idiuisibile. ꝭo qꝛ idē sil̄ moueret̄ ꝛ qe
sceret.pꝫ ɔña.qꝛ si post instans in quo mobile erat
i termino a quo detur indiuisibile tempus in quo
mutatum est ꝛ mutatum esse est finis ipi⁹ muta

ri tūc in illo indiuiſibili mouebit̄ mobile. quia nō
mouebatur in t̄mino a quo. ꝛ qꝛ in illo indiuiſibili
mutatū eſt nō mouet̄. ꝛ ſic mouebit̄ ꝛ qeſcet. nec ē
diuiſibile qꝛ tunc diuideret̄ in partē ꝑorē ꝛ partē
poſteriorē. ꝛ ꝑus mutatū eēt in̄ parte priori q̄ȝ in
parte poſteriori. ꝛ ſic non eēt ꝑmo mutatū in toto
ſed ꝑ alteruȝ. ſcd̄a ratio ſumit̄ ex p̄te mobilis: ꝛ ē
hec. non eſt dabilis prima ꝑs mobilis que primo
mutata eſt. ergo non eſt primū mutatū eſſe. ante
cedens patet quia prima pars mobilis mutata ē
in aliquo t̄pe. ergo in medietatē illius temporis
media pars illius partis mobilis mutata eſt. ꝛ qꝛ
tēpus eſt in infinitum diuiſibile cuȝ non ſit dabi/
lis prima pars tēporis nec erit dabilis p̄ia pars
mobilis que mutata eſt. ¶ Tertia rō ſumit̄ ex
parte tēporis. Et primo ſupponit. ꝙ tēpus ꝛ mo/
tus ſunt per ſe diuiſibilia. ſecundo ꝙ illud in quo
eſt motus ideſt termin⁹ ad queȝ ē diuiſibile ſoluȝ
per accidens. tunc format ſic rationē. ſi detur ma
gnitudo ī qua aliq̄d ꝑͦ mutatuȝ eſt. vel illa erit di/
uiſibilis vel indiuiſibilis. non indiuiſibilis. quia
ſic indiuiſibilia eſſent immediata. nec diuiſibilis
quia ſic prius mutatuȝ eſt in vna parte q̄ȝ in alia.
ꝛ ſic non erat prius mutata ī toto. ¶ Quarta rō.
magnitudo ꝛ ſil̄r alia ſunt diuiſibilia ī īfinitū. g̊ n̄
eſt in eis dabile primū.

Ad rationes

Ante oppoſitum. ¶ Ad
primā dicitur diſtinguen
do maiorem ꝙ aliquid eſt ſucceſſiuum dupl̄ici/
ter. vno modo eſſētialiter ꝛ quiditatiue. ꝛ tale re
pugnat contradictorie omnes ſuas partes habe/
re ſimul. aliud eſt ſucceſſiuuȝ denominatiue ꝛ ta/
li non repugnat habere ſuas partes ſimul ꝛ hꝰ ē
motus. ¶ Ad ſcd̄am pōt primo dici ꝙ in aliquo
īſtāti mouet̄. ꝛ ī toto t̄pe p̄cedēti erat ī t̄mino a q̊ ꝛ
in toto t̄pe ſequenti erat ī termino ad quem ꝛ in il
lo eſt mutatū. 2ͦ. poteſt dici ꝙ ꝯn̄s nō eſt inconue
niēs ī mutatōib⁹ īſtātaneis. ¶ Ad t̄tiā dr̄ ꝑͦ ꝙ oīs
auctoritates ph̄i intelligūtur loquendo ꝺ ſcō aut
ꝺ poſſibili nature ꝛ nō de poſſibili ſimpl̄r. 2ͦ. dr̄ ꝙ
rationes Ariſtotelis bene probant. qꝛ impoſſibile
ſit motum diuiſibilem ꝛ ſucceſſiuum fieri in inſtā
ti. Et hec de queſtione dicta ſufficiant.

Uerit̄

tertio. Utrum an̄ omne
mutari ſit mutatū eſſe. ꝛ
ante oē mutatum eē ſit mutari. Et ar
guitur ꝑͦ ꝙ nō qꝛ eſt dabile ꝑmuȝ mu
tari ꝛ primo mutatū eē. g̊ ꝛc̄. antecedens patet qꝛ
cuiuſlibet finiti ē dabilis prima ꝑs ꝛ vltima. ſed
p̄ia pars motus ē mutari ꝛ ꝑm⁹ terminus mot⁹
ē mutatū eē. g̊ eſt dabile primū mutari ꝛ mutatū
eſſe. ¶ Arguit̄ ſcd̄o. nihil pōt eē mutatū q̄n pri⁹
mutetur. ergo ante oē mutari nō ē mutatū eſſe.
tȝ ꝯn̄a qꝛ nūq̄ȝ termin⁹ finiēs aliqueȝ motū p̄cedit
illū motū. Et cōfirmatur. qꝛ ſi ante omne mutari
ſit mutatū eſſe. vel illud mutatū eē ſeq̄t̄ aliqd̄ mu
tari. ꝛ ꝑ ꝯn̄s nō p̄cedit oē mutari. vl̄ non ſeq̄t̄ alq̊
mō mutari. g̊ aliq̄d mutatū eſt qd̄ nūq̄ȝ mutatur
¶ 3ͦ. arguit̄ ſic. an̄ mutari ē mutatū eē ꝛ an̄ oē mu
tatū eē ē mutari. g̊ an̄ oē mutari. ē mutari. ꝛ an̄ oē
mutatū eē ē mutatū eē. ¶ In opp^m ē auctas ph̄i

Primo

ſciēdū ē ꝙ ꝑ declaratiōe t̄mino
rū q̄ōnis ponuntur aliq̄ diſtictio
nes. Prima. mutari pōt capi dupl̄r vno mō vt di
ſtinguitur ꝯ moueri eo ꝙ ſit in īſtanti ꝛ moueri
ſit ī t̄pe. Alio mō pōt capi vt ideȝ eſt qd̄ moueri. ꝛ
ſic capitur hic. ¶ 2ᵃ diſtictio. moueri capit̄ dupl̄r
vno mō ꝑ denoīato: ꝛ ſic moueri nō eſt aliud q̄ȝ
ſubȝ quod mouet̄: illō eni qd̄ denoīat̄ moueri eſt
ſubȝ mot⁹. alio mō capit̄ ꝑ ſignificato. ꝛ ſic moue
re nō ē aliud q̄ȝ entitas vel quiditas mot⁹ ꝯcreti
ue ꝛ v̓bal̄r deſignata. Ex h̄ ſequitur ꝙ iſta tria.
mot⁹ motū ꝛ moueri p̄ciſe idē ſignificāt. diuerſi
mode tn̄. qꝛ mot⁹ ſignificat quiditatē vel formā
fluētē abſtractiue deſignatā: ſed motū ſignificat
illā eādē q̄ditatē cōcretiue ꝛ noīat̄r. ſed moueri ſi
gnificat illā eādē cōcretiue ꝛ v̓bal̄r. ¶ 3ᵃ diſtinͦ.
mutatū eē pōt capi dupl̄r. vno mō ꝑ ſignificato.
ꝛ ſic mutatū eē nō ē aliud q̄ȝ vna entitas īdiuiſibi
lis realiter cōtinuās partes mot⁹ adinuicē ꝛ rl̄r
diſtincta ab ipis. alio mō capit̄ ꝑ denoīato: ꝛ ſic
mutatū eē nō ē aliud q̄ȝ ſubȝ qd̄ mutatū ē. illud
eni qd̄ denoīatur mutatū eē ē ſubȝ qd̄ mutatū ē
In titulo auteȝ q̄ōnis capiūtur mutari ꝛ mutatū
eē ꝑ ſignificatis. ¶ 4ᵃ diſtinͦ. iſta ꝑpō an̄ oē mu
tari ē mutatū eē hȝ duplicē ſenſū. vnus ē logica
lis: ꝛ ē iſte. qd̄cūq̄ȝ t̄ps in quo ē veꝝ dicere. ꝙ ali
quid mutat̄ p̄ceſſit aliquod inſtās in quo erat ve
rū dicere. hoc mutatū ē. ꝛ ſic ē vera. valet eni tm̄
hoc t̄ps in quo veꝝ ē dicere. aliq̄d mutat̄ p̄ceſſit
aliqd̄ inſtans in quo ē veꝝ dicere hoc mutatū eſt
ꝛ nō ē dabile aliquod t̄ps in quo ſit veꝝ dicere ꝙ
aliq̄d mutat̄ q̄n illud p̄ceſſerit aliquod īſtās ī quo
fuit veꝝ dicere hoc mutatū ē. Alius ſenſus ē re
alis ꝛ phyſicus. ꝛ eſt iſte. quācūq̄ȝ entitatē que eſt
mutari p̄ceſſit aliqua entitas que eſt mutatū eē
ꝛ ſic eſt vera: valet eni tantuȝ hanc entitatē que
eſt mutari p̄ceſſit aliqua entitas que eſt mutatū
eſſe. ꝛ non eſt dabilis aliqua ētitas que ſit muta
ri quā nō p̄ceſſerit aliqua entitas q̄ ſit mutatum

eē. ⁋ 5ª distī° aliqd pōt eē p̄mū dupl'r. vno mō. aliqd est p̄mū ẜm se. ⁊ est illō qō nec añ se nec añ aliqd sui h₃ aliqd p̄us. aliud est p̄mū ẜ₃ alteꝝ: ⁊ ē illō qō h₃ aliqd añ qō est ipo p̄us ⁊ añ qō nihil est p̄us. ⁋ Prima suppositio. q̄lib₃ p̄s mot° ē mot°. ⁋ 2ª. q̄lib₃ mot° ꝯponit̄ ex duab° p̄tib° q̄ꝝ q̄lib₃ ē mot°. ⁋ 3ª. i q̄libet p̄te mot° sūt ifinite p̄tes quaꝝ q̄lib₃ est mot°. Ex hoc seq̄t̄ q̄ añ quēlib₃ motū est motus. 2° q̄ nō est dabilis p̄ma ps mot°. 3° q̄ in quolibet motu sūt ifinita mutata eē. 4° q̄ nō est dabile p̄mū mutatū eē. 5° q̄ añ q̄ōlibet mutatu₃ eē est aliqō mutatū eē. ⁊ eedē q̄stiones possēt for/mari de post sicut d̄ añ: ⁊ eodē mō soluunt̄. ⁊ i suc cessiuis nō est dabile primū instans sui esse nec vl timum instans sui esse.

Secundo sciēdū ē q̄ Aristo. i isto 4° ca° determinat de ordine eoꝝ q̄ reperiunt̄ in motu: ⁊ ꝯtinet q̄ttuor ꝯclusiones. p̄ma. aliqd d̄r dupl'r mutari. vno mō ẜ₃ alteꝝ. vt aliqd mutat̄ i āno q̄ʒ i die. alio mō aliqd mutat̄ i aliquo tp̄e p se p̄mo. ⁊ necesse ē illud mutari i q̄libet p̄te illi° tp̄is. hoc ꝓbat ph̄s dupl'r. p̄° p diffinitionē ei° qō est p̄. illud. n. d̄r primo ꝯuenire alicui qō cōuenit alicui ẜm quālibet eius p̄tē. 2° ꝓbat rōne. quia si aliqd mouetur p̄mo in tp̄e diuisibili: diuidatur illō tp̄s i duas p̄tes. vel g̃ i vtraq̧ p̄tiū mutat̄: ⁊ sic h̄r itētū. vel i neutra mouet̄ s₃ q̄escit. ⁊ sic ñ mouet̄ i toto tp̄e. vel i alt̄a mouet̄ ⁊ i alt̄a q̄escit. ⁊ sic nō p̄ mouebat̄ i toto tp̄e s₃ i p̄te illi° tp̄is. ⁋ 2ª ꝯclusio. añ oē mutari ē mutatū eē. ꝓbat ph̄s trib° rōnib°. p̄ma: capiat̄ aliqō mobile qō moueat̄ supra aliq̄ magnitudinē: illō p p̄us trāsit primā p̄tē magnitudinis q̄̄ totā magnitudinē. igit̄ mutari quod fit supra partē posteriorē p̄supponit mutari qō fit i p̄/te priori. Et iteꝝ illa prima ps est diuisibilis i p̄tē priorē ⁊ posteriorē. ⁊ mutari i posteriorē p̄suppo/nit mutatū esse i p̄te priori. ⁊ sic i ifinitū. ergo ante q̄ōlibet mutari est mutatum esse. 2ª rō sumit̄ ex p̄te tp̄is. q̄ʒ si aliqō mobile moueat̄ in aliquo tp̄e diuidat̄ illud tp̄s i duas p̄tes. iter illas duas par/tes est nūc i quo mobile mutatū est: ⁊ illō p̄cedit p̄te₃ posteriorē tp̄is i quo mobile mutat̄. ⁊ sic mutatū p̄cedit mutari. ⁊ iteꝝ pri⁴ pars tp̄is est diuisi/bilis i duas partes. ⁊ sic in ifinitū. 3ª rō. in quolib₃ mutari sūt ifinita mutata eē que sunt termi ipsi° mutari. igit̄ añ oē mutari est mutatu₃ eē. ⁋ 3ª ꝯ° añ oē mutatū eē est mutari. ꝓbat eā ph̄s trib° rōnib°. Prima rō. si aliqd mutatur i aliquo tp̄e di/uisibili dida tur illud tp̄s i duas p̄tes iter illas̄ me diat nūc i quo mobile mutatū ē: ⁊ illō p̄cedit pri⁴ pars tp̄is i qua mobile mutat̄. ⁊ sic i ifinitū. 2° for mat 2ᵃᵐ rōnē. ex parte magnitudis q̄ pōt eode₃ medio formari sicut p̄cedēs. 3ª rō. i mutatōi/bus q̄ sunt ẜ₃ ꝯtradictōe₃ añ oē mutatū est mutari ⁊ ecōtra. igit̄ ⁊ i alijs mutatōibus. Ultimo concludit quattuor cōclusiones. p̄ia ante oē mutari est mutatū esse. ⁋ 2ª. añ oē mutatū esse est mutari. ⁋ 3ª. añ oē mutari ē mutari. ⁋ 4ª. añ oē mutatū esse est mutatum esse.

Tertio sciēdū ē q̄ Aristo. i hoc q̄nto capitulo determinat de finitate ⁊ ifinitate motus: ⁊ itēdit q̄nq̧ cōclusiones. ⁋ Pria. magnitudo finita nō pōt pertrāsiri i tp̄e ifinito. Ad ꝓbādā ꝯclusionē duo supponit. Primo. oē qō mo/uet̄ in tp̄e mouet̄. Sc̄do q̄ i maiori tp̄e pertrāsit̄ maior magnitudo. ⁊c̄. ꝓbat sic ꝯclusionē: q̄ʒ si magnitudo finita pertrāsiret̄ tp̄e ifinito. vel eēt mo/tu regulari: vel irregulari. nō regulari q̄ʒ i q̄libet magnitudine finita sūt partes finite quaꝝ q̄libet nata est pertrāsiri i tp̄e finito. ergo si magnitudo sit finita totū tp̄s corr̄ndēs illi magnitudini erit finitū. nec etiā motu irregulari. q̄ʒ i qualib₃ magnitudine finita sūt finite magnitudines. ⁊ q̄libet nata est pertrāsiri in tp̄e finito: vna tñ i maiori: ⁊ altera in minori eo q̄ mot° est irregularis. ergo si magnitudo sit finita tp̄s correspōdens illi magnitu/dini erit finitū. ⁋ 2ª ꝯclusio magnitudo ifinita nō pōt pertrāsiri tp̄e finito. ꝓbat. q̄ʒ capiat̄ aliq̄ pars illius tp̄is finiti i illa p̄trāsibit̄ aliq̄ pars magnitu/dinis finite. tunc iteꝝ capiat̄ aliqua alia pars tp̄is eq̄lis p̄ti pri° capte i illa pertrāsibit̄ pars magnitudinis eq̄lis parti accepte prius ⁊ pertransite. ⁊ sic sp̄ p̄cedendo ꝯsumet̄ tota magnitudo: ⁊ sil'r totu₃ tp̄s correspondēs illi magnitudini finite erit fini/tū. ⁋ Tertia cōclusio. mobile finitū nō pōt p̄trāsi re magnitudinē ifinitā in tp̄e finito. q̄ʒ tūc magnitudo ifinita p̄trāsiret̄ in tp̄e finito qō est ꝯ p̄cedente₃ ꝯclusione₃. ⁋ 4ª cōclusio mobile ifinitū non pōt pertrāsire magnitudinē finitā in tp̄e infinito. ꝓbat. q̄ʒ si sic ifinitū pertrāsiret finitū in tp̄e finito qō est ꝯtra p̄cedētia. ⁋ Ultima cōclusio. mobile ifinitū nō pōt pertrāsire magnitudine₃ infinitā in tp̄e ifinito. ꝓbat. q̄ʒ mobile ifinitū pertrāsiret magnitudine₃ ifinitā in tēpore finito. qō iprobatu₃ ē pri°. ⁋ Cōseq̄nter Aristo. det̄minat de n̄a stat° ⁊ q̄etis. ⁊ diuidit̄ i duas p̄tes. In p̄ª det̄miat d̄ n̄a sta/tus: ⁊ itendit duas conclusiones. ⁋ Pria. oē qō stat: stat in tempore. ꝓbat. q̄ʒ oē qō mouetur mouetur in tempore. sed omne q̄ stat mouetur. g̃ oē qō stat stat in tempore. minorem ꝓbat. q̄ʒ omne

qđ aptū natū eſt moueri ⁊ nō geſcit mouef. ſꝫ oē qđ ſtat aptū natū eſt moueri ⁊ nō geſcit. ergo oē qđ ſtat mouef. ℂ 2ª ↄcluſio. ñ ē dabile pmū i quo aliqđ ſtat. pbat q2 qđ ſtat i aliq̄ tpe pmo ſtat i qlibet pte tpis: ſꝫ qđ ſtat i qlibꝫ pte alicui⁹ tpis nō eſt dabile pmū i q̄ illđ ſtat. ergo. maiorē pbat. q2 qđ ſtat i aliquo tpe pmo: vel ſtat i qlibet pte tpis ⁊ ſic habef itetū: vel i neutra ſtat: ⁊ ſic nō ſtat i illo tpe vel i vna pte ſtat ⁊ nō i alia: ⁊ ſic nō ſtat pmo i toto tpe. minorē pbat. q2 qđ ſtat i aliquo tpe pmo pus ſtat i medietate illi⁹ tpis ⁊ pus i medietate illi⁹ medietatis: ⁊ ſic in ifinitū. ℂ In ſcđa pte detminat de nā getis ⁊ itēdit duas cōluſiones. Prima. nō eſt dabile pmū i quo geſcit aliqđ. pbat. q2 vel illđ eēt diuiſibile vel idiuiſibile. nō indiuiſibile q2 i indiuiſibili nihil geſcit. hoc pbat dupl̄r. p̄ q2 in indiuiſibili nihil mouef. ergo in idiuiſibili nihil geſcit. tenet ↄña. q2 in q̄cūꝗ cōtigit quieſcē in illo ↄtigit moueri. 2º. q2 illđ quieſcit qđ nūc ſil̄r ſe hꝫ vt prius. ſꝫ in indiuiſibili nō ē pri⁹. ḡ in indiuiſibili nihil quieſcit: nec illud pōt eſſe diuiſibile: q2 tūc eēt tps qđ eēt diuiſibile in infinitū. 2º. pbat illā eadē cōcluſionē. q2 nō eſt dabile primū i q̄ aliquid mouef. ḡ nō eſt dabile pmū in q̄ aliqđ geſcit. q2 in tpe magnitudie ⁊ ↄtinuo ñ ē pri^m. eē. n. ↄtinuū ē diuiſibile in ifinitū. ℂ 2ª ↄº. illđ qđ per aliqđ tps ē cōtinuo in eadē diſpōne h̄ nō mouef. pbat q2 illud ſil̄r ſe habet ꝫ ſe ⁊ ꝫ ſuas partes. ⁊ hec de p̄ articulo. ℂ Quantū ad ꝫm

Concluſio rñſalis. añ oē mutari ē mutatū eē. ⁊ añ oē mutatū eē ē mutari. hec cōcluſio pꝫ q̄ ad ↄbas partes rōnib⁹ phi.

Primo dubitaf. Utꝝ ↄtingat aliqđ moueri. Ad ſoluēdū h̄ dubiū ē ſupponēdū ꝙ Ariſtoteles i hoc vltimo tractatu remouet quoſdā errores circa motū. ⁊ diuidif i tria capitula. In p̄ remouet opinionē zenonis oīo negātis motū eē: ⁊ diuidif in ſex partes. In pri^a ponit primā rōnē zenonis ⁊ eā ſoluit. rō eſt hec. oē qđ e in eq̄li loco geſcit ⁊ nō mouef: ſꝫ mobile in quolibꝫ nūc eſt i loco ſibi eq̄li. ḡ mobile i q̄libꝫ nūc quieſcit ⁊ nō mouef. Ex h̄ dicit ſagittā eē imobilē. Soluit ꝙ hoc falſū ē q2 p̄ſuppōit tps eē cōpoſitū ex ipis nunc indiuiſibilib⁹. h̄ āt ē falſū. magnitudo. n. non cōponif ex indiuiſibilib⁹. ⁊ ſubdit vnā rōnē quā pri⁹ poſuit. ⁊ ſoluit eā i iſto 6º. ⁊ ē hec. oē qđ mouetur pri⁹ ptrāſit medietatē ſpatij q̄ꝫ totū ſpatiū ⁊ pri⁹ neceē ē ipꝫ attingere mediū q̄ꝫ finē. mediū aūt ē ifinitū. infinitū aūt nō cōtigit ptrāſire: ⁊ per ↄñs nō cōtingit moueri. Et ſubdit ꝙ iſta rō ſoluta ē in prioib⁹. ℂ 2ª rō vocata ē achilles ⁊ ē hec. ſi cōtingeret aliquid moueri ſeq̄ref ꝙ velociſſimū mobile nūꝗ poſſꝫ attingere tardi⁹ mobile per motuꝫ. ↄña pꝫ. q2 ſpatiū in q̄ eſt tardiſſimū ⁊ velociſſimū mobile eſt infinitū. Soluit ſil̄r Ariſt. dicēs ꝙ hec ſil̄r pcedit cū alia rōne q̄ p̄ſupponit ſpatiū eē infinitū qđ eſt falſū. ℂ Tertia rō. oē illud qđ eſt i eq̄li loco quieſcit. ſꝫ mobile eſt in equali loco. ḡ ſeqf ꝙ quieſcit. ergo ſagitta velociſſime mota quieſceret ⁊ nō moueref. ℂ Quarta rō. ſi aliquid poſſet moueri ſeq̄ref ꝙ tps duplū eēt eq̄le dimidio. ↄñs eſt falſū. ḡ ⁊ añs. ↄñaꝫ pbat q2 dentur duo mobilia ineq̄lia ⁊ duo alia eque velocia q̄ ſic ſe hēant ꝙ vnū moueaf contra aliud: tūc i eq̄li tpe pertrāſitur eadē magnitudo ab eq̄ velociorib⁹ mobilib⁹ ſꝫ duo pma mobilia trāſeūt totā magnitudinē i toto tpe eo ꝙ cōtra ſe iuiceꝫ mouētur. ⁊ alia duo in dimidio tpe. ergo tps duplū erit eq̄le dimidio. Hāc rōnē ſoluit ꝙ in eq̄li tpe pertranſitur eq̄lis magnitudo mobilib⁹ eque velociorib⁹ ſi illa ſint pia. ſꝫ illa nō ſūt pia. ḡ duo mouentur ↄ ſe iuiceꝫ ⁊ non alia. ℂ Quīta rō. ſi aliquid moueatur iter ↄdictoria vel eſt i t̄mino a q̄. ⁊ ſic i eo ñ eſt motus: vel i t̄mino ad queꝫ. ⁊ tūc i eo mutatū eſt: vel i neutro: ⁊ ſic erit aliqđ qđ nec erit albū necꝫ nō albū quod eſt icōueniens. Soluit ꝙ per illud qđ mouetur iter duo ↄdictoria parti eſt in t̄mino a quo ⁊ partiꝫ in termino ad queꝫ. nec oꝫ ꝙ totū ſit i aliquo illoꝝ. ℂ Sexta pbat motū localeꝫ circularē non eſſe ⁊ eſt hec. nihil qđ ſemper eſt i eodeꝫ loco ꝫ ſe totuꝫ ⁊ ſcđꝫ ſuas partes mouetur. ſꝫ oē corpus circulare ē ſemper in eodeꝫ loco ꝫ ſe totū ⁊ ꝫ oēs ſuas partes. ḡ nullū corpus circulare mouetur: ⁊ per cōſeq̄ns nō pōt eē aliquis mot⁹ circularis. Soluit ꝙ licet circulare ſit quodā modo eodem loco: eſt tamen ſimpl̄r in alio ⁊ alio loco ſecundū diſpoſitiōeꝫ ſuaꝝ partiuꝫ. poſſunt eniꝫ accipi diſtincti circuli ſcđꝫ diuerſa ſigna que pri⁹ accipi nō poterant.

Secundo dubitaf. Utꝝ idiuiſibile poſſit moueri. Ad ſoluendum hoc dubium eſt ſupponendum ꝙ Ariſto. in hoc 2º capitulo remouet errorem ipſius democriti dicentis ꝙ indiuiſibile poſſit moueri: ⁊ diuiditur in duas partes. In prima intendit tres concluſiones. ℂ Prima. impartibile non poteſt moueri niſi ꝫ accidens vt corpore moto aut magnitudine i q̄ eſt vt illud quod eſt in naui mouetur ad motioneꝫ nauis ⁊ pars ad motionem totius. ℂ Secūdaꝫ impartibile eſt quodāmodo idiuiſibile ſcđꝫ

q̄titatē. ℂ 3ª ɔclusio. motus vnius ptis ē alius a motu alteriꝰ partis ⁊ etiā a motu totius. ꝓbat qꝛ motꝰ vnius partis pōt hr̄e aliā velocitatē ꝙ motus alterius ptis. aut totius. hoc ꝓbat exēplo qꝛ nō ē eadē velocitas partiū spere q̄ sūt iuxta centrū ⁊ eaꝝ q̄ sūt extra. ℂ In 2ª parte itēdit talem ɔclusiōez. nullū idiuisibile pōt ꝑ se moueri. hanc ɔclusionē ꝓbat q̄ttuor rōnibꝰ. ꝑma. qꝛ ponatur ꝙ diuisibile moueaꝶ. vel ergo erit totalr̄ i termio a q̄ qn̄ mouebitur. ⁊ sic simul moueretꝶ ⁊ n̄ moueretur. vel in termino ad quē ⁊ sic sil'r moueretur ⁊ mutatū eēt. vel eēt pti in termino a quo. ⁊ partis i termino ad quē. ⁊ sic eēt diuisibile cū hr̄et ptes ⁊ partē. ℂ 2ª rō. si ipartibile posset moueri. seq̄reꝶ ꝙ tps eēt cōpositū ex ipis nūc: ⁊ linea ex punctis ⁊ motꝰ ex momētis: ɔña pȝ qꝛ mobile tps magnitudo ⁊ motꝰ similiter se hn̄t ad componi ⁊ diuidi. ℂ Pro 3ª rōne primo premitit ꝙ oē qd̄ moueꝶ ꝑ pus ꝑtransit minus aut eq̄le spatiū ꝙ maiꝰ. 2º ꝙ i idiuisibili nihil ē. i. maiꝰ minꝰ aut equale. ḡ indiuisibile nō mouetur. 3º oē qd̄ moueꝶ mouetur i tpe. sȝ indiuisibile nō pōt moueri i tpe. igitur idiuisibile nō pōt moueri. minorē ꝓbat. qꝛ in oī tpe est dabile minus. ⁊ sic eēt dabile minꝰ tpe in quo mouetur idiuisibile quod est falsum.

Tertio dubitaꝶ. Utrū sit aliqua mutatio ifinita. Ad soluenduȝ hoc dubiuȝ est supponēdū ꝙ Aristo. in hoc 3º capitulo remouet opinionē Eracliti ponētis oia eē in continuo motu. ⁊ itēdit talē ɔclusionē. nullus motꝰ ē ifinitus. ꝓbat prio de motu ad formaȝ. qꝛ nulla mutatio extn̄s iter duos terminos ē ifinita. sȝ oīs mutatio ad formā ɔsistit iter duos terminos. ergo nulla mutatio ad formā ē infinita. minoreȝ probat inductiue. nā generatio ⁊ corruptio sunt inter duo ɔdictoria. alteratio vero inter ɔ̄ria ⁊ sil'r augmentatio. vn̄ terminus ad quē augmēti ē magnitudo pfecta. ⁊ terminus ad quem decremēti est magnitudo impfecta. de motu locali recto ꝓbat sic dicens ꝙ non oīs loci mutatio est inter ɔ̄ria. tunc arguit sic. impossibile est illud moueri quod non ɔtigit motū esse. sed si motus localis rectus esset ifinitus non ɔtingeret aliqd mobile esse motuȝ ꝑ ipm. ergo nec ɔtingeret aliqd ꝑ se moueri: ⁊ subdit ꝙ forte nihil ꝓhibet tales motus esse ifinitos vt si post motū localē fiat alteratio. ⁊ si post alterationem augmentuȝ ⁊ iterū generatio. sed non cōtingit vnum ⁊ eundē motuȝ esse infinitū.

Rationes soluūꝶ ex dictis. ℂ Et hec de sexto physicoꝝ dcā sufficiant.

De septimo libro physicorum q̄riꝶ primo Utrū aliqd moueaꝶ a se ꝑ se ⁊ prio. ℂ Arguiꝶ ꝙ sic. quia aīa mouet se mouēdo corpꝰ ⁊ nauta mouet se mouēdo nauē. ḡ aliqd mouetur a se. ℂ 2º sic. aīalia mouēt se. ⁊ sil'r grauia simplicia mouētur a se ꝑ se ⁊ prio. ergo aliqd moueꝶ a se per se ⁊ prio. aña pȝ in octauo q̄ ad vtranq̄ sui pteȝ. ℂ 3º arguiꝶ sic. volūtas amat seipaȝ ⁊ intellectꝰ intelligit seipȝ. ⁊ mouet seipȝ de errore ad sciaȝ: ⁊ mala volūtas mouet seipaȝ ɔ̄ malo hītu i bonū. ḡ idē mouet seipȝ. In oppoᵐ ē auctas phi. ℂ In ista. q. erūt tres articl'i. Quātū ad pᵐ.

Primo sciēdū ē ꝙ ꝑ declōne t'minoꝝ q̄stionis ponūtur aliq̄ distinctiones. Pria. aliqd pōt moueri dupl'r. vnoᵒ aliqd moueꝶ ab extrīseco. ⁊ ē illud cuiꝰ mouēs ē qōdā extrīsecū. alio mō aliqd moueꝶ ab itrīseco. ⁊ ē illd̄ cuius mouēs ē qōdā itrīsecū. ℂ 2ª distictio. aliqd pōt moueri ab itrīseco dupl'r. vno mō a se sic illd̄ de quo ħ dicimꝰ ꝙ ipȝ ē id qd̄ mouet. ⁊ ꝙ ipȝ est id qd̄ mouetur. alio mō aliqd mouetur ab itrīseco ⁊ alio sic ꝙ vna ps eiꝰ sit illd̄ qd̄ mouet. ⁊ alia sit illd̄ qd̄ mouetur. ℂ 3ª distictio. ꝑ se capitur dupliciꝶ vno mō vt diꝶ pseitatē aliq̄ꝝ q̄ttuor mōꝝ per se. alio mō capitur ꝑ se. vt ē idē qd̄ gr̄a sui ⁊ sibi opponitur ꝑ alteꝝ. ℂ 4ª distictio. aliqd pōt moueri a se ꝑ se dupl'r. vnoᵒ p̄. alio mō nō p̄. vn̄ p̄ pōt dicere duplicē p̄mitatē. s. totalitatis: ⁊ tc̄ illud p̄dicatuȝ dicetur alicui ɔuenire p̄ qd̄ ɔuenit sibi s̄ȝ qualȝ ptē. ⁊ sic sibi oppōitur ꝑ alteꝝ. alio mō pōt dicē p̄mitatē pcisiōis ⁊ tc̄ illd̄ dr̄ conuenire p̄ alicui qd̄ sibi ɔuēit adeq̄te ⁊ pcise sic ꝙ nulli alt'i ɔuēit vt risibilitas dr̄ ɔuenire hoī p̄. Ex his seq̄ꝶ ꝙ aliqd mouetur a seipo. 2º seq̄ꝶ ꝙ aliqd moueꝶ a se ꝑ se, put ly ꝑ se oppōiꝶ huic qd̄ ē ꝑ alteꝝ vt aīalia ⁊ grauia. sȝ .n. aīalia moueāꝶ a se ꝑ aīaȝ. tn̄ n̄ moueꝶ ab ea taq̄ȝ a mouēte qd̄ sȝ taq̄ȝ a mouēte q̄. 3º seq̄tur ꝙ nihil moueꝶ a se ꝑ se vt ly ꝑ se diꝶ pseitatē aliq̄ꝝ q̄ttuor mōꝝ. 4º seq̄tur ꝙ aliqd moueꝶ a se ꝑ se p̄ ꝓut ly ꝑ se opponitur huic qd̄ ē ꝑ alteꝝ: ⁊ ꝓut ly primo dicit primitatem totalitatis. Totum enim graue

mouet totū. ⁊ q̄libet ps mouet seipam saltē de p/tibus integralib⁹ ⁊ q̄titatiuis. 5º sequitur ꝙ ali/quid mouetur a se p se primo deorsū nāliter ſm ꝙ ly primo dicit p̄mitatē pcisionis. motus.n. dor sum nālr adequate inē graui. 6º sequitur ꝙ si ni hil moueť a se p se primo ſm ꝙ ly p̄mo dicit vtrā ꝙ p̄mitatē copulatiue. pȝ qꝛ si primo dicat pri mitatē totalitatis tūc pdicatū ꝯuenit cuilibet pti ⁊ p ꝯñs nō poterit cōuenire toti primo ſm ꝙ ly p̄ mo dicit p̄mitatē totalitatis ⁊ pcisionis.

Secundo sciendū ē ꝙ iste septimus liber physicorum ī quo Aristoteles determinat de motu cōparando ip̄m ad ipȝ mo/torem diuiditur in duos tractat⁹. In primo ostē/dit non eē pcessum in infinitū ī mouentib⁹ ⁊ mo tibus. ⁊ diuiditur in quattuor capitula. In prio ītendit talem cōclusionē. omne qd̄ mouet ab alio mouetur. pbat qꝛ omne quod mouetur ab extri/seco ab alio mouetur. ⁊ omne quod mouetur ab intriseco ab alio mouetur. ǧ oē qd̄ moueť ab alio moueť. añs p p̄ma pte nō pbat: ſȝ relinqt mani/festū dicēs ꝙ aliquid nō hn̄s in seipo p̄n^m sui mo tus est manifestū. ꝙ moueť ab alio. Scd̄aȝ ptem maioris pbat. p̄mittendo p̄mo ꝙ si aliqd moueť ab intrinseco. forte nō videbitur ꝙ moueatur ab alio q̄uis vna ps sit mouēs ⁊ alia mota tñ nō pci pitur q̄ illaꝝ sit mouēs. ⁊ q̄ illaꝝ sit mota vt decla rat in lr̄is. tūc pbat sic. nihil qd̄ moueť a pricipio ītrinseco mouetur a se per se p̄. ǧ qd̄libet tale mo mouetur ab alio. añs pbat. qꝛ nihil qd̄ quiescit ad qetem alterius moueť a se p se ⁊ p̄mo. ſȝ oē quod mouetur ab itrinseco qescit ad quietē alterius. ǧ nihil qd̄ moueť ab intrinseco mouetur a se p se ⁊ primo. minorē pbat. qꝛ parte qescente necesse ē totū qescere. pbat qꝛ si ps quiescat tūc totū non mouetur p̄ ſȝ ſȝ alteꝝ. s. ſȝ partem que mouetur.

Tertio sciendū ꝙ circa hūc textū incidūt tres difficultates. Prima. vtrum sit saluabile ideȝ mouere seip̄ȝ. Pro solutiōe hui⁹ difficultatis ponit talis distinctio. aliquid pōt se mouere dupľr. vno mō p se. alio mō p accñs aut p alteꝝ. ¶ 2ª distictio. aliqd posse moueri a seipo p se pōt itelligi dupľr. vno mō. ꝙ moueat a seipo ad actū primū. sic ꝙ aseipo transeat de nō esse ad eē. alio mō ad actū 2^m sic ꝙ aseipo trāseat de nō operari ad operari. Ex his dñr duo. p̄mū ꝙ nihil mouet seip̄m ad actū primuȝ. pȝ. qꝛ nihil pducit seip̄ȝ. 2^m ꝙ aliqd pōt mouere seip̄m ad actū 2^m. ñ solū p accñs sed etiā p se. vt pȝ de grauib⁹ ⁊ leui/bus. ¶ 2ª difficultas. vtꝝ in rigore sermonis sit desensibile nihil moueri a se ⁊ p se. Ad quā rñdeť ꝙ sic per tres suppositiones. Pria. in oī qd̄ moue tur a se sūt cōsiderande due ptes. qꝛ est vna p se mouens ⁊ p accidens mota. s. ad motū totius. ⁊ il la est forma subalis illius qd̄ a se mouetur. 2ª est pars mota que etiā rľr distinguitur a pte mouēte ¶ 2ª suppō. forma subalis illius qd̄ a se moueť nō solum mouet tanq̄ quo. ſȝ etiā taq̄ qd̄. ¶ 3ª. voluntas ⁊ itellectus nūq̄ sūt cause totales suo ruȝ actuū elicitoꝝ. quia ad pductionē actuū itel lectus concurrit obiectū vel sp̄ēs intelligibilis. ⁊ ad pductionē actuū voluntatis cōcurrit obm̄ vľ cognitio obiecti. ¶ 3ª difficultas. vtrū parte qe/scente sit necesse totū qescere. Ad quā rñdetur ꝙ illa pōt hr̄e triplicē sensuȝ. p̄mus est ipotheticus conclusionalis ⁊ est iste. si pars quiescat necesse ē ꝙ totū qescat. ⁊ ē verus si ly necesse dicat necessi tatem ꝯñe ⁊ non necessitatem ꝯñtis. alio mō pōt eē ipothetica cālis. ⁊ sic est verus. qꝛ partes quie scere ē cā quare totū quiescit. alio mō pōt eē ipo thetica copulatiua. ⁊ sensus est iste. hec copulati ua ē necīa. p s qescit ⁊ aliquo tpe ⁊ eodē tpe totū quiescit. ⁊ sic ē falsa. ¶ Quātū ad scd̄ȝ articulū.

Cōclusio Rñsal. nihil mouetur a se per se ⁊ prio put ly p̄ dicit vtranq̄ primitateȝ. s. precisionis ⁊ totalitatis. hec conclu sio satis patet ex predictis.

Primo dubitatur. Vtꝝ in mouētibus ⁊ motibus sit pcessus in infinitum Ad soluendū hoc dubiū est supponēdū ꝙ Aris. i hoc 2º ca. pbat ꝙ sit dabilis p̄mus motus ⁊ pri/mus motor. ⁊ prio pōit duas suppositiōes. Pria. mouēs ⁊ motū siľ sunt. 2ª mot⁹ vniuscuiusq̄ mo bilis ē vnus ⁊ finitus. 2º ponit talē conclusionē. Necesse est eē aliqd̄ p̄mū mouens ⁊ p̄mū motū. pbat qꝛ in mouentibus ⁊ motib⁹ non est pcessus in ifinitū. ergo necesse est ꝙ sit dabile primuȝ mo uens ⁊ p̄mū motū. añs probat. qꝛ si in mouentib⁹ ⁊ motibus esset processus in ifinitū sequeretur ꝙ in tpe finito esset motus ifinitus. ꝯñs est ipossibile ⁊ pbat ꝯñaȝ qꝛ oīa mouentia ⁊ mota mouerentur in eodē tēpore finito. ergo si illa mouētia ⁊ mota rt̄ ifinita motus eoꝝ erit infinitus ⁊ ī tēpore finito ⁊ sic motus infinitus erit in tēpore finito. Cōseqn ter remouet vnam cauillationem. quia si essent ifinita mouentia ⁊ mobilia essentialiter subordina ta illa posset ꝯstituere et cōponere vnā magnitu dinem infinitam que haberet vnum motum infi nitum que fieret in tempore finito. dicit philoso phus ꝙ nūq̄ diuersa mobilia ad iuicē ꝯtinuať.

Secundo Dubitatur. Utrum oē mouens sit simul cū moto. Ad soluendum hoc dubiū ē supponēdū q̄ Aristo. i isto tertio ca° ꝓbat vnā suppositionē ꝑus positā. s. q̄ oē mouēs proximū ē imediatū suo mobili. ⁊ ꝑmo ꝑmittit q̄ tres sūt spēs motus. s. loci mutatio. locus ꝫ quātitatē ⁊ mot⁹ ꝫ q̄litatem. z° ponit talē cōclusionē oē mouēs est imediatū. i. sit cum moto. ꝓbat phs tripl̄r. s. ꝑmo inductiōe vniuersali q2 in motu ad quātitatem mouēs est imediatū suo mobili. ⁊ simil̄r ī motu ad qualitatē ⁊ in oī motu ad vbi. z° ꝓbat inductiōe speciali ī singulis specieb⁹ motus Et primo in motu locali. q2 oē q̄d mouet̄ localiter aut h̄z intra se ꝑncipiū sui motus. ⁊ tūc manifestū ē q̄ mouēs simul ē cū moto. vel h̄z extra se ꝑncipiū sui motus. ⁊ sic mouēs sīr est simul cū moto Ad q̄d ꝓbandū ondit numeꝝ motuū habētiū extra se ꝑncipiū sui motus ⁊ sūt q̄ttuor. s. pulsio tractio vectio ⁊ vertigo. Pulsiōis aūt due sūt spēs. s. ipulsio ⁊ expulsio. vn̄ expulsio est qn̄ expellēs deficit ei q̄d expellit̄. ſ3 ipulsio est qn̄ ipellens non deficit ei q̄d mouetur. sed vectio cōsistit ī tribus motibus. illud. n. q̄d vehitur mouetur ꝑ accn̄s ad motū illi⁹ in quo. s. vehētis. vehēs aūt mouetur pulsu tractu ⁊ v̄tigine. ſ3 tractio est qn̄ aliq̄s nō separat̄ ab eo q̄d trahit̄. est tn̄ motus trahēte velocior ad se q̄ȝ ad alteꝝ. Et cōtinet sub se spatesim ⁊ expiratiōe3. ſ3 vertigo reducitur ad pulsiōem ⁊ tractiōe3. q2 est mot⁹ cōpositus ex pulsu ⁊ tractu. q̄d. n. sic mouet̄ ex vna ꝑte pellitur ⁊ ex alia trahitur. Ex his ꝓbat q̄ in istis mouēs sit sīr cu3 moto prio in motu pulsionis ⁊ tractiōis ꝑ diffin:tiones tractiōis ⁊ pulsionis. z° ꝓbat de alijs. q2 oēs alij reducūtur ad istos. Cōsequēter ꝓbat de alteratione. prio iductiue tā in alteratiōib⁹ corporalibus q̄ȝ spūalib⁹. vt calefaciēs simul ē cū calefactibili z° rōne sic. q2 oīs alteratio spūalis subijcitur alterationi que ē ꝫ. sensū. ſ3 in alteratione ꝫm sensu3 alterās ⁊ alteratū sūt simul. igit̄. minorē ꝓbat q2 ī visiōe visibile alterat aerē illuminatū. ⁊ aer alteratus coniunctus visui alterat visum. Cōsequēter ꝓbat ī augmētatiōe ⁊ diminutione. q2 augm̄tū sit ꝑ appōne3 ⁊ decremētū ꝑ ablatiōe3. ḡ augmētās sit ē cū augm̄tato ⁊ dimiuēs cū dimiuto.

Tertio Dubitat̄. Qualr̄ ē saluabile mouēs motū simul eē. cū tn̄ mouente corrupto ad huc pōt mobile moueri. Ad istud dubiū breuiter respondetur q̄ mouens ꝓximū ⁊ imediatū simul est cū moto. non oportet tn̄ mouens ꝑ rimū simul esse cū moto.

Rationes Ad oppositum soluuntur ex dictis. ⁊ hec de questione.

Queritur z° Utrū ad solas q̄litates. 3° spēi q̄litatis sit ꝑ se alteratio. Arguitur prio q̄ nō q2 si sic seq̄retur q̄ ad quātitate3 non esset per se alteratio motus nisi g̅ra partis. ꝯn̄s ē contra ph̄3 quinto physicorū. ergo ⁊ an̄s. ¶ z° arguitur. ad nullas qualitates prime speciei ē per se alteratio. ergo nec ad q̄litates tertie spēi. tenet ꝯn̄a. q2 eedē q̄litates reponunt̄ in pria spē ⁊ 3ᵃ q̄litatis vt calor ⁊ caliditas. ¶ 3° arguitur. ad q̄litate3 sc̄de spēi est per se alteratio. ergo non solu3 ad qualitatem tertie spēi est ꝑ se alteratio. an̄s patet. q2 tales qualitates sūt ꝯtibiles ⁊ successiue acquisibiles per vera3 mutationē reale3 que nō est altera ab alteratione. ¶ In oppositum est auctorias phylosophi.

Primo sciendū est. q̄ ꝓ declaratione terminoꝝ questiōis ponūtur aliq̄ue distinctiones. pria. alteratio pōt capi dupl̄r. vno modo ꝓ oī mutatione terminata ad q̄litatē. ⁊ sic ad quanlibet spē3 est ꝑ se alteratio. alio mō ꝓprie ꝓ mutatione reali ⁊ physica de vna qualitate actiua aut passiua ad aliam ꝯriam actiuā aut passiuam que non supponit aliquā aliā mutationem a se. ⁊ ad ip̄a3 quattuor requiruntur. primo q̄ sit mutatio realis ⁊ succcessiua sic q̄ fiat in cōtactu reali ⁊ physico. z° q̄ illa sit de subiecto ī subiectū siue de contrario in contrariū. 3° q̄ tales qualitates ꝯrie sint ad inuicē actiue ⁊ passiue. 4° q̄ non presupponat aliquā alia3 qualitatem terminasse prius illā mutatiōe3 sic q̄ vna qualitas ꝑ se ⁊ primo termiet talē mutatione3. Ex quo sequitur primo q̄ in sc̄da ⁊ 4ᵃ spē qualitatis non est per se alteratio. q2 in illis non est cōtrarietas ꝓprie dicta. z° sequitur q̄ ad qualitatē prime spēi non est alteratio ꝓprie dicta. q2 vt in pluribus mutatio que fit ī prima spē non est de cōtrario in cōtrariū ſ3 ē de nō esse illius qualitatis ad esse illius qualitatis. etiā qualitates prime spēi cū oēs sint spūales non acquiruntur in subiecto ꝑ motū realem ⁊ phicū q̄ fit mediante contactu reali ⁊ phico ¶ zᵃ distinctio. aliqua qualitas pōt t̄miare motu3 dupl̄r. vno modo ꝑ se. ⁊ est illa que intrinsece terminat motū nullo alio terminante motū necessario prerequisito ad acquisitionē qualitatis. alio modo aliqua qualitas pōt terminare motū ꝑ accidens. ⁊ est illa que consequitur qualitate3 que per se ⁊ intrinsece terminat motū. ¶ 3ᵃ distinctio

aliquid pōt per se terminare motum dupliciter vno mō put p se opponitur huic qḋ est per accidens. alio mō vt opponitur huic qḋ ē gratia partis ꝛ ei qḋ est ſꝫ accidens. ꝛ sic nō capitur hic. Ex hoc sequitur ꝙ ad multas q̄litates de tertia spē qualitatis est alteratio ſꝫ accidens ꝛ non p se sicut ad raritatē ꝛ densitatēꝫ. 2° sequitur ꝙ ad tertiaꝫ spēꝫ qualitatis est per se alteratio capiendo per se vt continet sub se gratia partis.

Secundo sciendū est ꝙ Aristo. in hoc vltio capitulo intendit taleꝫ conclusionē. Ad solas q̄litates tertie spēi ē p se alteratio. pbat phs dupliciter primo ratiōe sic ꝙ ad solas qualitates actiuas ꝛ passiuas est per se alteratio. sed sole qualitates tertie spēi sūt actiue ꝛ passiue. ergo ad solas qualitates tertie spēi ē per se alteratio. 2° pbat inductione sic. q2 ad q̄litatē prime spēi non est p se alteratio. nec ad q̄litates 2ᵉ spēi. ergo ad solas qualitates 3ᵉ spēi est per se alteratio. añs p 2ᵃ parte probat trib⁹ rōnibus. prio q2 q̄litates 4ᵉ spēi fiūt vel acquiruntur in mā ad alteratiōeꝫ 3ᵉ spēi. ergo ad qualitates 4ᵉ spēi nō ē alteratio. añs pbat q2 fiūt in mā cōdensata aut rarefacta calida aut frigida. 2ᵃ rō. omnis qualitas ad quā ē per se alteratio dꝫ pdicari d̄ subo talis alteratiōis ꝛ eō. ſꝫ q̄litates 4ᵉ spēi non pdicantur de suis subis nec eō. g̃ ꝛc. maiorē pbat. q2 nō solū dicim⁹ humidū eē es. ſꝫ dicimus es eē humidū aut frigidū. minorē pbat. illud. n. in quo ē forma statue aut fiᵃ pami non dicim⁹ formā eē vel figurā. 3ᵃ rō. nihil qḋ pficit̄ alterat̄. ſꝫ illḋ qḋ acqrit formā vel figurā pficitur. g̃ illḋ qḋ acqrit formaꝫ vł figurā nō alterat̄. ꝛ p ꝯñs ad formā ꝛ figurā nō est p se alteratio. maiorē pbat. q2 ridiculū ē dicē hoiem aut domū alterari qñ acqrit suū finē. Primā ptē añtis. s. ꝙ ad q̄litates pme spēi nō est alteratio p se pbat ponendo tres cōclusiōes. Pria. ad hitus corporales nō ē p se alteratio. pbat q2 oēs hit⁹ corporales sūt ad aliqd. g̃ ad nullos hit⁹ corporales est alteratio. añs pbat q2 oēs hitus corporales sūt ṽtutes aut malitie. oīs aūt ṽtus aut malitia ē ad aliqd. hoc pbat q2 sanitas ē calidoꝝ ꝛ frigidoꝝ q̄daꝫ cōmensuratio ꝛ silr pulchritudo ꝛ macies g̃ sūt ad aliqd. ¶ 2ᵃ ꝯ. ad hitus morales nō ē p se alteratio. pbat phs trib⁹ rōnib⁹. pma rō hꝫ duas ptes. priaꝫ pbat d̄ ṽtutibus. ꝛ est hec: q2 nihil qḋ acquirit suā pfectionē alterat̄. ſꝫ qcquid aliquā ṽtutē acqrit suā pfectiōem acqrit. g̃ nihil qḋ acquirit aliquā ṽtutē alteratur. minorē pbat q2 virtus ē pfectio q̄dā. vnūqḋq̄ꝫ. n. est maxime pfectū cū attingit pprie pfectiōi. ꝛ tūc est maxime ſꝫ nām ppriaꝫ vt declarat p silr de circulo. 2ᵃ ps ē de malitijs. q2 ad ṽtutes nō est p se alteratio. g̃ nec ad malitias. tꝫ ꝯña. q2 malitia ē corruptio et remotio ṽtutis. 2ᵃ rō. nihil qḋ alterat̄ ad alterationē alteri⁹ p se alterat̄. ſꝫ qcqd virtutē aut malitiā acqrit alterat̄ ſꝫ alterationē alteri⁹. g̃ qcqd acquirit virtutē aut malitiā nō p se alterat̄. minorē pbat. q2 aliqua alteratio fit acceptio ṽtutis ꝛ remotio malitie. ṽtutes aūt sūt ipassibilitates aut passibilitates quedā. malitia aūt est ꝯ̄ria ṽtuti. 3ᵃ. oīs ṽtus moralis ē circa delectatiōes aut tristitias. ſꝫ ista cōsequūtur alteratiōeꝫ pprie dictā. igitur ꝛc. ¶ 3ᵃ ꝯ. ad hitus intellectuales non est p se alteratio. pbat phs duab⁹ rōnib⁹. pma. hitus itellectuales acqruntur in potētijs itellectualib⁹ nulla mutatiōe facta i eis. ergo ad ipas nō est p se alteratio. añs pbat duplr prio. q2 scia ē ad aliqd. iō pōt acqri sine mutatione. 2° ex expientia q̄ est ſm pteꝫ sensitiuā accipim⁹ sciaꝫ vniuersalē. 2ᵃ rō. ad illḋ nō ē per se alteratio qḋ acquiritur in aliq̄ nulla mutatiōe ipꝫ mutātē. iō acqrit i aliq̄ iā qescēte ſꝫ hitus itellectuales acqrunt̄ i aīa qescēte. minorē pbat. q2 in qetari ꝛ residētia aīa fit sciēs ꝛ prudēs. hoc pbat duobus signis. pmū est de dormiētib⁹. de ebrijs ꝛ infirmis. q2 isti pp nimiā cōturbationē nō possūt cōsiderare nꝫ adiscere ſꝫ cessante pturbatiōe statī mouētur ad sciaꝫ. 2ᵐ signum est de pueris. Infantes enim non possunt adiscere neq̄ iudicare propter nimiam conturbationem sicut senes.

Tertio sciendū est ꝙ circa hūc textū incidunt tres difficultates. Pria. vtrū oēs hitus sint ad aliqd. Ad soluēdū hāc difficultatē ponitur talis distinctio ṽtutes ꝛ malitie pñt capi duplr. vno mō p significatis. ꝛ sic sunt entitates absolute. alio modo p connotatis ꝛ sic sunt entitates respectiue. ¶ 2ᵃ difficultas. vtrum qualitates prime speciei dicant entitates absolutas partibiliter ꝛ successiue acquisibiles per mutationem realem realiter distinctam a mutationibus acquisitiuis aliarum qualitatum. Pro solutione huius difficultatis ponitur talis suppositio. qñcū q̄ alique res sunt realiter distincte ad inuicem tales res sunt realiter acquisibiles per mutationem realiter distinctam. Ex his dr pmo ꝙ oīs entitas reponibilis i pma spē rlr ꝛ entitatiue distinguitur ab omni alia entitate in alia spē quantitatis reponibili. Ex his dr 2° ꝙ oēs qualitates realiter ad inuicem distincte acquiruntur etiam per

mutatões reales rlr distinctas. ¶ 3ª difficultas. vtrū acqsitio taliū q̄litatū sit vera alteratio. Ad quā respondet p distinctionē. q2 si capiat altera- tio cōiter p oi mutatione ꝯ3 qualitatē talis mu- tatio eēt alteratio. Si autē capiat alteratio ppe p mutatōe reali de qualitate ꝯria in qualitatē3 ꝯriā que fit mediante cōtactu reali ꝛ physico. sic mutatio termiata intrīsece ad qualitatē pme spe ciei non est alteratio. cū oēs tales qualitates sint spūales. Et hoc de primo articulo. ¶ Quantu3 ad secundū ponitur ꝛc.

Conclusio Respōsalis. Ad solas quali- tates tertie spēi est alteratō. p3. q2 qualitates tertie spēi sūt adinuicē ꝯrie. sūt ēt adinuicē actiue ꝛ passiue. nec possunt acquiri nisi mediante actione reali ꝛ phisica q̄ fit median te contactu physico. possunt etiā intrinsece ꝛ p se terminare mutatōes non necessario psupponen tes alias mutationes ꝛc.

Primo dubitat̄. vtrū ois mot⁹ sit oi motui cōpabilis. Ad soluendū h̄ dubiū ē supponēdū q̄ iste 3⁹ tractat⁹ i q̄ Ari. determiat de cōpatōe motuū diuidit̄ in tria cª. In p̄ ponit aliquas conditōes requisitas ad cōpationē ppe dictā: ꝛ diuidit̄ in tres partes. In pria mouet ta- lē qōne3. vtrū ois motus sit oi motui cōparabilis aut non. primo arguit q̄ non. q2 si ois motus ess3 cōparabilis oi motui cū eque velox pertranseat eq̄le spatiū in equali tpe seq̄t̄ q̄ mot⁹ circularis erit equalis recto: ꝛ sil̄r poterit esse maior aut mi nor. 2⁹ si ois motus esset oi motui ꝯparabilis. tūc alteratio esset cōparabilis loci mutationi: ꝛ p ꝯñs passio erit equalis oi longitudini. quod est iposi- bile. 2⁹ arguit ad ptē affirmatiua3. q2 circulare ꝛ rectū sunt differentie loci sicut sursū ꝛ deorsu3. ḡ possunt cōpari mot⁹ circularis ꝛ rect⁹ sicut sur- sū ꝛ deorsū. ¶ In ꝫa parte ponit solutionē quan dā ꝛ est hec. q̄ bene contingit motū circularē esse velociorē aut tardiorē. sed non eque velocē. hāc reprobat ph̄s dicens q̄ si contingit inter eos da re velocius ꝛ tardi⁹ etia3 contingeret dare eque velox. hoc pbat. q2 velocius est quod non solū in minori tpe pertransit equale spatiū. imo ēt in eq̄ li tpe potest pertransire maius spatiū vt deducit in litteris. ¶ In 3ª parte ponit ph̄s conditiones ad cōparationē motuu3 ex pte forme penes quā fit cōpatio. pª. quecunq3 sunt non equiuoca oia cōparabilia sunt. i. forma in qua fit cōparatio d3 eē vniuoca. ideo stillus ꝛ chorda ꝛ vinū nō cōpat̄ in acutie. 2⁹ q̄ forma penes quā fit cōparatio d3

recipi in ipis penes idē pximū susceptiuū. ideo equ⁹ ꝛ equa comparabilia sunt penes duplū ꝛ di midiū. ꝛ etia3 penes albū ꝛ nigrū. quia albedo in- est eis per idē susceptiuū pximū. s. per superfici e3. ideo hec aqua ꝛ vox non sunt cōparabilia. 3ª conditio est q̄ cōpabiliū sit vna natura. hoc ē di- ctu q̄ forma in quā fit cōparatio sit spēs specia- lissima. ideo dulce ꝛ albū non possunt cōpari adi uicē: neq3 albū ꝛ nigrū ꝫm colorē. sed aliqua cō- parantur ꝫ3 albū.

Secūdo dubitatur. vtrū ois mot⁹ localis sit cuilib3 motui locali ꝯpabilis. Ad soluendū hoc dubiū ē supponēdū q̄ Ari. in h̄ 2⁹ capitulo determinat de cōpatōe motuū i spā li: ꝛ diuidit̄ in tres ptes. In pria determinat d̄ cō patione motuū localiū: ꝛ ponit tres conditiōes reqsitas ad cōparationē motuū localiū. pª q̄ mo tus locales sint adinuicē ꝯparabiles si fiant in eq̄ li tpe. 2ª. q̄ fiant per equalē magnitudinē. 3ª. q̄ sint magnitudines eiusdē spēi spālissime. 2⁹ ostēdit q̄ loci mutatio ꝛ alteratio non sunt adinuicē cō- pabiles. q2 non fiunt per equalē longitudinē. silr mot⁹ rect⁹ non debet dici equalis motui circula ri. ꝛ rō istorū est. quia isti mot⁹ non sunt eiusdē spe ciei spālissime. scdo mouet istā dubitationē. vtrū illi motus locales qui fiunt per diuersa instrum- ta sint adinuicē cōparabiles. Soluit ph̄s dicens. s. q̄ diuersitas istorū nō ipedit cōpationē motuū vt ābulatio que fit per pedes: ꝛ volatio q̄ fit per alas sunt adinuicē cōpabiles. Ex istis ph̄s dicit q̄ in genere non fit cōparatio. q2 non est aliquod vnū. sed intra genus iacēt multa. Et subdit q̄ q̄- dā sunt equiuoca que habent species multū di- stantes. alia sunt que habent silitudinē vniuoci: ꝛ alia que sunt vniuoca in primo genere. Cōseq̄n ter istas ꝯditōes applicat ad motū alteratōis: ꝛ. dic̄ q̄ si vna alteratio sit eq̄ velox sic alt̄a illa pn̄t adinuicē separi. sed q̄ sint eiusdē spēi: ꝛ q̄ passio in q̄ fit cōpatio sit eque intensa in vno subō sicut in alio. In 3ª pte ondit quō gn̄ationes ꝛ corrupti ones sunt cōpabiles. ꝛ dicit q̄ gn̄ationes sūt eq̄ veloces que sunt eiusdē spēi. ꝛ fiunt in eodē tpe. respectu termini q̄ est spēs spālissima. Et subdit q̄ nō o3 hic aspicere. vtrū termin⁹ sit ꝫ3 magis ꝛ minus. Ex hoc infert q̄ generationes ꝛ corrupti ones male cōparantur ꝫm cōpationē3 platonis. penes maiore3 vel minorē numeru3.

Tertio dubitat̄. Utrū regule de cōpatōne motuū sint sufficientes. Ad soluen dum hoc dubiū est supponendū q̄ Ari. in hoc 3⁹.

caº ponit aliquas regulas de cōpositōne motuū.
⁊ diuidit in duas partes. In pª ponit regulas ꝓ
portionū in motu locali: ⁊ pº ponit aliquas suppo
sitões. Pria. in omni motu mouens sēp aliquid
mouet ⁊ in aliquo mouet. s. in tpe: ⁊ ad aliqd mo
uet. s. ad aliquā lōgitudinē ꝙtā. ideo ꝓportio mo
tuū oꝫ sumi tm̄ penes mouēs. penes mobile. pe
nes tp̄s. ⁊ penes ꝙtitatē spatij sup̄ quā fit motꝰ.
¶ 2º ponit regulas. pº ponit p̄mā que est hec. Si
aliquod mouens mouet mobile per aliquod spa
tiū in equali tpe: tunc idē vel equale mouēs mo
uebit medietatē mobilis i equali tpe per duplex
spatiū: vt declarat in litteris. 2ª. si aliquod mo/
uens moueat aliquod mobile per aliquod spati
uꝫ: ⁊ in aliquo tpe: tunc idē vel equale mouens
mouebit medietatē mobilis in medio tpe ꝑ ideꝫ
spatiū: ꝓbat istas duas regulas. q2 est eadē pro/
portio ꝫ analogiā virtutis tpis mobilis ⁊ spatij.
3ª. si aliquod mouens moueat aliquod mobile ꝑ
aliquod spatiū in aliquo tēpore. tunc media ꝟtus
mouentis mediā partē mobilis mouebit per eq̄/
le spatiū i eq̄li tēpore. ꝓbat. q2 ē eadē ꝓportō iter
illa. 4ª regula. si aliquod mouens moueat aliqd
mobile in aliquo tēpore per aliquod spatiū non
oꝫ ꝙ mo uens moueat duplū mobile per dimidi
uꝫ spatiū i equali tpe. Possibile est eni ꝙ media
ꝟtus nullo modo possit mouere dimidiū mobile
si tm̄ media ꝟtus posset mouere mediū mobile te
neret cōparatio. Ex hoc concludit rōnē çenonis
qui voluit ꝓbare ꝙ granū milij ꝓiectū in t̄ra so
nū aliquē possit ꝓducere sicut totus modiꝰ. H̄ phi
losophus reprobat dicens ꝙ non oportet eē ean
dē potentiā in toto ⁊ in parte. Consequēter ponit
q̄rtā regulā que est hec. si fuerint aliqua duo mo/
uentia ꝓportionata secundū vnā potentiā potē/
tie motiue quoꝝ vtrūq3 mouet suū mobile ꝑ ali/
quod spatiū ⁊ in equali tēpore. sed contigat illas
potētias motiuas vniri: tunc mouebunt coniun/
ctū mobile ex illis duobꝰ mobilibꝰ per eq̄le spati
uꝫ in equali tēpore. ¶ In tertia parte ponit ali/
quas easdē regulas in alijs motibus. ⁊ dicit ꝙ in
augm̄tatōe est considerādū augens. illud qd̄ au/
get̄. ⁊ tp̄s in quo fit augm̄tatio: ⁊ partes corporis
que augent̄ corr̄ndentes partibus spatij. sic etiā
oꝫ considerare alterans. illud quod alterat̄. tp̄s i
quo aliquid alterat̄. ⁊ qualitatē ꝫ quā fit altera/
tio. Subdit duas cōparationes. pª. si aliqua po/
tentia moueat ꝫ hos motꝰ tm̄ in aliquo tpe. tunc
in duplo tēpore mouebit duplū. ⁊ sit̄ eadē potē
tia mouebit mediū in medio tp̄e. sed si sit dupla
potentia mouebit ad duplū in equali tēpore. Et
subdit falsas cōparationes: ⁊ dicit ꝙ si aliqua po
tētia moueat motu alterationis vel augm̄tatōis
tm̄ in tanto tēpore tunc non oꝫ ꝙ medietas potē
tie moueat mediū illius i illo tēpore. vel ꝙ i me
io3 tēpore moueat tantundē.

Ratiōes soluuntur ex dictis. Et hec d̄ se
ptio physicoꝝ.

De octa-
uo libro physi/
coꝝ pº querit̄.
Utruꝫ motꝰ sit
eternꝰ ⁊ ꝑpetu
us. ¶ Arguit̄
pº ꝙ sic. q2 si d̄s
non ꝓduxisset
motū ab et̄no.
vel hoc fuisset
q2 nō potuit vl̄
q2 non voluit
nō pᵐ. q2 non fuisset oipotens. non 2ᵐ. q2 postea
voluit. ⁊ sic fuisset mutatus. Et confirmatur. q2
voluit ab eterno producere motū. ergo ab et̄no
ꝓduxit motū. ¶ 2º arguitur sic. ipossibile ē a vo
luntate antiqua aliquid de nouo ꝓduci sine mu
tatōe illius voluntatis. ergo ipossibile ē ꝙ volū
tas diuina aliquid producat de nouo sine mu
tatione reali eiꝰ. añs pꝫ. quia ipossibile est de ꝯdi
ctorio in ꝯdictoriū transire: quoꝝ alteꝝ est reale
sine mutatione reali ipius transeuntis. ¶ 3º ar/
guitur auctoritate Aristo. ⁊ virtute rōnuꝫ eius q̄
patebunt in textu. ¶ In oppositum est auctori/
tas scripture sacre.

Primo sciendū est ꝙ ꝓ declaratiōe ter/
minoꝝ questionis soluuntur ali
que difficultates. Prima. vtruꝫ iplicet contra/
dictioneꝫ aliquod creabile fuisse ab eterno. Ad
quaꝫ breuiter respondetur ꝙ non. pꝫ sic. q2 quan
documq3 aliquid se habet contingenter ad vtrun
q3 extremū contradictionis nō iplicat cōtradicti
onē ipsū esse diuisiꝫ sub vno quando est sub alio.
sꝫ quodlibet creabile cōtingenter se habet ad eē
⁊ non esse: ⁊ in instanti eternitatis erat sub non es
se. ergo ꝓ illo instanti non implicat contradictio
neꝫ quodlibet creabile esse sub esse. ¶ 2ª difficul
tas. vtruꝫ de facto aliquod creabile fuit ab eter
no. Ad quaꝫ dicuntur duo. primū. ꝙ nullū crea
bile fuit ab eterno. patet prio auctoritate fidei po
nentis soluꝫ vnuꝫ eternū. 2º per articuluꝫ parisi/

ēē qui est iste. ·ponere pl'a eterna est error. z° dr̄ φ ista propositio. nullū creabile fuit ab eterno nō est ōmōstratiōe ꝓbabilis. hoc pȝ. quādocūqȝ aliq̄ ɔclusio est credita. necessario ꝓbat̄ aut p̄ ābas p̄ missas creditas aut saltē per alterā creditā. Ex h̄ sequitur φ aliquis stans in puris naturalib⁹ nō magis dȝ assentire isti ꝓpositioni aliquod creabile fuit ab eterno q̄ suo ɔtradictorio. ¶ 3ª difficultas. vtꝫ de mente Aristo. ꝛ sui cōmentatoris fuit ponere aliqua entia eterna oīo ip̄roducta a p̄ia cā in genere cause efficientis. Ad quā dr̄ p̄. φ de mente Aristo. ꝛ sui cōmentatoris fuit p̄cise ɔdicere articulis fidei. z° dr̄ φ illa entia coetna p̄me cause non dicebant oīo esse ip̄roducta effectiue a p̄ma cā. 3° dicebant illa fuisse producta effectiue a p̄ia cā. pȝ p̄ per aristo. 4° methaphy. dicētē oīa necessario habere causā. z° per ɔmentatorē in libro de suba orbis q̄ expresse deτmīat celū ꝛ intelligentias ꝓductas fuisse a p̄ª intelligentia

Secundo sciendū est φ iste ē octauus liber phicoꝝ in quo aristo. determinat de p̄ motu ꝛ motore: ꝛ diuiditur in quatuor tractatus. Jn p̄ determiat de ꝑpetuitate motus: ꝛ diuiditur in tria capitula. Jn p̄ mouet ꝛ soluit vnā questionē: ꝛ diuiditur in tres partes. Jn p̄ma mouet talē questionē. vtꝫ motus fuerit aliq̄n factus cū prius non eēt: ꝛ postea corrūpatur. vel nūq̄ sit fact⁹: ꝛ nūq̄ corrūpat̄. sȝ sp̄ erat. ē. ꝛ erit in his que natura consistunt sicut eoꝝ vita. ¶ Jn zª parte soluit q̄ōnē ꝑȝ antiquos: ꝛ intendit quattuor cōclusiōes. ·p̄ia. oēs dicētes aliq̄d de natura affirmāt motū eē. ꝓbat. q2 oēs illi dixerunt generatōes ꝛ corruptōes eē. ergo ꝛ motū. tenet ɔ̄ña. q2 ip̄ossibile est generationē ꝛ corruptionē eē nisi sit motus. ¶ zª. quicūq̄ dicūt mūdos infinitos eē. q̄sdaȝ āt generari ꝛ quosdā corrūpi dicunt generationes ꝛ corruptiones sp̄ esse ergo ꝛ motū sp̄ esse. hoc ꝓbat. q2 dicunt generationes ꝛ corruptiones sp̄ eē. ergo ꝛ motū. tȝ ɔ̄ña. q2 necesse ē eas fieri cū motu. sed q̄cūq̄ ponūt tātū vnū mūdū ꝛ ip̄ȝ non sp̄ esse dicunt motū nō sē per eē. ¶ 3ª conclusio tangit opinionē anaxagore: ꝛ est hec. Anagoras dicit oīa sit' existere i vno cōfuso chaos: ꝛ ibi q̄escere per infinitū tp̄s. z° dicit φ intellectus diuinus fecit mūdū ꝛ motū segregando illa que sit' existebāt i illo confuso chaos. ¶ 4ª conclusio tangit opinionē Empedoclis. ꝛ est hec. Empedocles p̄ dicebat oīa ētia sit' existere in vno confuso chaos: ꝛ illa aliquando moueri ꝛ segregari per discordiaȝ. q2 discordia ex vno multa facit: ꝛ iterꝫ quiescere ꝛ regredi ad illū cōfusū chaos per amicitiā. q2 amicitia ex multis facit vnū. Et subdit φ consideratio hui⁹ questiōis non solū vtilis est ad cognoscendū vitateȝ nāliuȝ sed ēt ad sciam de p̄ p̄ncipio. ¶ Jn tertia parte p̄ncipali soluit questioneȝ ꝑm opinionē ꝓp̄am: ꝛ diuiditur in duas particulas. Jn p̄ia intendit taleȝ conclusioneȝ. Mot⁹ est perpetuus a parte añ Ad ꝓbandū hāc conclusionē p̄ ponit talē suppositioneȝ. Mot⁹ est actus mobilis ꝑm φ mobile. Ex hoc infert p̄ φ necesse est res esse possibiles moueri anq̄ moueantur. hoc ꝓbat. q2 alterabile dr̄ alterari ꝛ loco mutabile dr̄ fieri ꝑm locū. z° infert φ necesse est motorē eē pri⁹ motu: q2 dȝ pri⁹ combustibile esse q̄ ɔburi. ergo dȝ prius cōbustiuū esse q̄ comburere. Consequenter ꝓbat dictā conclusionē tribus rōnibus. ·p̄ia. q2 si motus nō esset perpetuus sequeretur φ ante p̄ᵐ motū eēt motus. ɔ̄ñs est impossibile. ꝛ ꝓbat ɔ̄ñaȝ. q2 vel mouens ꝛ mobile primi motus aut sūt facta: aut ꝑpetua. si sint facta: necesse est aliquā mutationeȝ ꝛ aliqueȝ motū factū esse per queȝ fuerunt facta ꝛ p queȝ p̄mus motus fuit motus. ꝛ sic ante p̄mū motū fuit motus. si vo mobilia p̄erant motu non exñte. hoc est irrationabile ꝛ dictū ab insipientibus. hoc ꝓbat. q2 si mobilia ꝛ mouentia p̄erāt sine motu tunc non mouebantur. ꝛ sic necesse erat ip̄a quiescere: ꝛ si quiescerent necesse fuisset ea p̄us mutari: quies eni est p̄uatio motus: ꝛ sic añ p̄mū motū fuit mot⁹. ¶ Et quia posset fieri obiectio φ illa mouentia sunt voluntaria ꝛ non naturalia. ideo subdit conuenientiā ꝛ differentiā ip̄orū dicens φ quedā mouentia mouent singula. i. ad vnū determinatū effectū vt ignis calefacit ꝛ n̄ frigefacit. Alia vero mouent ꝑm contrarios motus: vt scia vr̄ esse ɔ̄rioꝝ vnū: hoc est dictu. vnuȝ sciens per sciaȝ istā videtur esse cā ɔ̄rioꝝ. ¶ z° dicit φ est quoddā sit'e inter duo agentia. q2 sicut quando sciens vtitur debite sua scia est cā vnius ɔ̄rii. sed quando vtitur ecōtrario est causa peccati. sic frigidū per se frigefacit. ꝛ quodāmō p accñs calefacit sȝ per recessuȝ eius. ꝑa rō. si p̄ᵐ mobile non sp̄ moueat̄ seq̄t̄ φ inter ip̄ȝ ꝛ mouens nōdū erat relatio mouentis ad motū. ergo antequā illa relatio possit actualr̄ acq̄ri necesse fuit alterꝫ illorū mutari. q2 si nō duplū sit nūc fcm̄ duplū: necesse est aliquid mutari. Et si nō vtrūq̄ dȝ alr̄ mutari. ꝛ per ɔseq̄ns ante illaȝ mutationē fuisset aliq̄ mutatio p̄or. ꝑtia rō. tp̄s semper est ergo ꝛ motus. ꝓbat ɔ̄ñaȝ duplr̄. p̄. q2 tp̄s est nūerus motus. z°

qꝛ tp̄s est passio quedaȝ motus. añs ꝓbat triplr̄. p̄
qꝛ pꝰus ⁊ posteriꝰ sp̄ sunt. ḡ ⁊ tp̄s. tenet ꝯn̄a. qꝛ pꝰ
⁊ posteriꝰ non sūt sine tp̄e. 2°. qꝛ oēs ph̄i excepto
vno ꝯcordāt tp̄s eē igenitū. ḡ tp̄s sp̄ ē. añs ꝓbat.
qꝛ ꝓpter h̄ d̄ēocritꝰ dicebat ꝙ erat ipossibile oia
eē facta. ipossibile eni erat tp̄s eē factū. solus aūt
plato generat ip̄ȝ tp̄s. añs pȝ. qꝛ plato dicit tēpꝰ
eē factū cū celo. ¶ 3°. ꝓbat añs p̄ncipale sic. nūc
sp̄ ē. ḡ ⁊ tp̄s. ꝯn̄aȝ ꝓbat duplr̄. p̄. qꝛ ipoſ̄e est tp̄s i-
telligere sine ip̄o nunc. 2°. qꝛ nihil est accipere in
tp̄e p̄ter nunc. añs ꝓbat. qꝛ nunc sp̄ est mediū in
ter duo tp̄a sic ꝙ sit finis p̄teriti ⁊ initiū futuri. i ō
aū ⁊ post oē nunc est tp̄s. ¶ In sc̄da particula i-
tendit talē ꝯclōnē. Motꝰ est ꝑpetuꝰ a p̄te post:
ꝓbat tali rōe. qꝛ si motus eēt corruptibilis seq̄ret̄
ꝙ eēt aliq̄ mutatio posterior vltia mutatōe. ꝯn̄aȝ
ꝓbat. qꝛ mobile posteriꝰ corrūpit̄ q̄ȝ motus. ḡ cor
ruptio mobilis est posterior q̄ȝ corruptio motus:
sed illa non pōt fieri sine mutatiōe. ergo erit aliq̄
mutatio posterior vltia mutatōe. Et subdit ꝙ di-
cere aliquando mouentia mouent̄: ⁊ aliq̄n non. ⁊
mobilia aliquando moueri ⁊ aliquando non. ē di
ctū sil̄r figm̄to ⁊ sine rōe eo modo quo ēpedocles
dicebat entia moueri per discordiam ⁊ quiesce-
re per amicitiā.

Tertio sciendū ꝙ circa hunc textuȝ inci-
dunt tres difficultates. ¶ Prima
vtruȝ opinio Aristotelis sit probabilis ⁊ cuȝ fide
defensibilis. Ad quā respōdent aliqui p̄ ponēdo
talē distinctionē. duplex est factio: quedaȝ est fa-
ctio naturalis ⁊ ph̄ica que fit p̄supposito aliquo
subiecto. s. materia. alia est factio simplex que vo
catur simplex emanatio vel creatio per quā ali-
quid ꝓcedit de non esse ad esse nullo subiecto p̄-
supposito. Ex his dicuntur duo. p̄. ꝙ loquendo
naturalr̄ ⁊ physice de factione motus non est fa-
ctus. sil̄r celū ⁊ quatuor elem̄ta non sunt facta ⁊
multa alia. dicunt 2°. ꝙ supernāliter ⁊ theologice
loquendo motꝰ ⁊ oia alia entia a deo sunt facta.
ideo dicunt ꝙ opinio Aristo. est intelligenda d̄ fa
ctiōe nāli ⁊ nō theologica. ideo dicunt ꝙ Aristo.
s̄ȝ ꝙ fuit ph̄s nālis debito modo opinatꝰ est. non
tn̄ s̄ȝ ꝙ theologus. Aliter tn̄ respōdet̄ ꝙ Aristo. n̄
solū s̄ȝ ꝙ theologus. sed ēt s̄ȝ ꝙ ph̄s falso modo
⁊ erroneo locutus est. pȝ primo. quia dicebat ꝙ
nulla factione est possibile ex nihilo aliquid fieri.
2°. qꝛ negabat creationē eo quia eā ignorabat. 3°.
quia dicebat multa entia esse necesse esse ⁊ deo
coeterna. quod est error. 4°. quia dicebat ꝙ erat
impossibile ꝙ ab aliqua voluntate de nouo aliq̄d
produceretur sine noua mutatione illius volun
tatis. ¶ Tertia difficultas. vtꝝ aliquid ab anti-
qua voluntate possit produci de nouo sine muta
tione precedente. Ad quaȝ respondet̄ ꝙ sic ꝑ ar-
ticulū parisienseȝ sic dicentem. dicere ꝙ a volun
tate antiqua non potest nouus effectus produci
absq̄ mutatōe p̄cedēte error. Ex h̄ pȝ exēplo ꝙ
si sortes hodie dicat ⁊ elliciat se velle ire ad eccle
siaȝ cras suūȝ velle exequitur sine mutatiōe ipiꝰ
voluntatis. ¶ Tertia difficultas. vtrum sit pos
sibile transire de contradictorio in contradictori
um. quoꝝ alteꝝ est reale sine mutatione reali:
Ad quaȝ respondetur primo ꝙ possibile est tran
sire de contradictorio in contradictoriū sine mu-
tatione reali ipsius transeuntis vt prima causa d̄
non creante fuit creās sine reali mutatione eius:
2°. qꝛ possibile est trāsire de ꝯdictorio in ꝯdictoriū
sine q̄cunq̄ mutatōe reali in quocunq̄. pȝ. qꝛ pri
ma causa aliquē potest acceptare quem non ac-
ceptabat sine mutatōe reali. 3°. possibile est tran
sire de ꝯdictorio i ꝯdictoriū sine lapsu actuali tē-
poris. qꝛ p̄a cā ante ꝓductioneȝ tp̄is nō erat ꝓdu
cens tp̄s ⁊ i instāti in quo incipit tp̄s fuit ꝓducēs
tp̄s sine lapsu reali tp̄is. nō tn̄ sine lapsu imagina
bili vel potētiali. isti eni termini añq̄ . pꝰ. ⁊ poste
rius aliq̄ndo solū rep̄sētāt nobis tp̄s imagiariū:

Conclusio responsalis. Motus non est
eternus neq̄ perpetuꝰ. Hec
conclusio satis patet ex dictis.

Primo dubitat̄. Utrū sēper fuit motus.
Ad soluendū hoc dubiū est sup-
ponenduȝ ꝙ Aristo. in hoc sc̄do capitulo repro-
bat opiniones antiquorum. ⁊ diuiditur in duas
partes. In prima reprobat opinioneȝ anaxago
re qui dicebat entia per infinitum tēpus quiesce
re in vno cōfuso chaos. ⁊ ꝑ finitū tp̄s fuisse segre
gata ab illo per intellectū. hanc reprobat duplr̄.
p̄. quia in eis que natura ⁊ s̄ȝ naturā sunt nihil ē
inordinatū. sed opinio anaxagore que ponit nā
lia fuisse per tp̄s ifinitū ⁊ postea fuisse ꝑ tp̄s finitū
ponit aliquid inordinatū. igr̄ est falsa. maiorē pro
bat. nā eni est cā ordinationis i oibꝰ. minorē pro-
bat. qꝛ infinitū ad finitū nullā hȝ ꝓportionē. secū
do. qꝛ nō assignauit aliquā cāȝ sue opinionis. igit̄
sua opinio est insufficiens. 2°. reprobat opinioneȝ
empedoclis. ⁊ dicit ꝙ q̄ȝuis opinio empedoclis
sit melior q̄ȝ opinio anaxagore. tamen empedo
cles non bn̄ dixit. p̄. quia non sufficit aliquid affir

mare: sȝ oportet assignare rōneȝ rectā rōnabilem sui dicti. vt puta inductiōeȝ vel demonstratiōeȝ. hoc aūt nō fecit empedocles. 2° ꝙ lis ⁊ amicitia nō sūt sufficientes cāe generationū ⁊ corruptionuȝ in oib⁹ rebus sȝ solū in hoibus. amicitia. n. solū cōgregat hoies ⁊ ꝑ discordiā fiunt inimici. ¶ In secūda pte remouet quādā cauillatiōeȝ. posset eniȝ aliquis dicere ꝙ illud pncipiū sēper est. eoꝝ aūt q̄ sēper sunt nulla ē cā. Ad hoc dicit phs ꝙ democritus voluit q̄rere pncipiū illi⁹ qd sēper ē. In q̄busdā aūt recte dicit. nō aūt in oibus. pmaȝ pteȝ pbat. trigonū āt hr̄e duos angulos equales duobus rectis semp est. ⁊ tn̄ hui⁹ est aliqua cā. pncipiorū aūt q̄ ppetuo sunt nulla est cā. Ex his dr̄ ad dubiū ꝙ si ly sēper tantū valeat sicut in oi tēpore iste sūt cōcedēde. sēper fuit mot⁹ ⁊ sēper erit motus. si tn̄ dicant perpetuitatem durationis sunt negande.

Secundo dubitatur. Utruȝ ois mot⁹ sit iter ꝯria. Ad soluendum hoc dubiū est supponendū ꝙ Aristo. i hoc 3° ⁊ vltimo capitulo huius tractatus narrat aliquas rōnes ꝓbantes motū nō esse ppetuū. ⁊ eas soluit ⁊ diuiditur i duas partes. In prima ponit illas rationes ꝓria. ois mutatio nata est eē ex quodā in quodā. ergo cuiuslibet mutationis sūt duo termini q sūt ꝯtrarij. ⁊ ꝑ cōsequēs nulla mutatio est infinita ⁊ ppetua. Secūda. aliqua sūt q̄ nec sȝ se tota nec sȝ partes mouentur. g in talibus incipit motus. ⁊ ꝑ ꝯsequens vr̄ silr̄ esse in alijs. aīs ꝓbat de inaiatis. Tertia ratio. sicut est i minori mundo ita v̄ detur esse in maiori. sed minor mundus puta aial dicitur habere in se pncipiū sui motus ⁊ moueri a seipso. ergo silr̄ erit in magno mundo. In secunda pte Aristo. soluit rōnes iā adductas. ⁊ dicit ꝓ ꝙ pma rō q̄ dic illū motū q est iter cōtraria nō esse ppetuū recte dicit. tn̄ nō ois motus ē inter contraria. vt pȝ de motu circulari. ⁊ lȝ vn⁹ ⁊ idē motus nō sit infinitus sicut nō ē vnus ⁊ idē son⁹ vnius corde bis tacte. sic nō est idē motus q ē ifinit⁹ sed semp alter ⁊ alter. Ad scdaȝ dicit ꝙ nō est incōueniēs aliqd moueri qd p̄us nō mouebat̄ eo ꝙ mouēs est extrinsecū. Ad tertiā dicit ꝙ ipe videt̄ habere maiorē dubitationē. q2 motus aialis nō fit ab extrinseco: tamen ipm animal non est forte causa illius motus sed continens ipm.

Tertio dubitat̄. Utꝝ necessaria hēant cām Istud dubiuȝ pōt solui duplr̄ prio sm mentē Aristo. q2 q̄dā necessaria cōplexa hn̄t causas sue ꝟitatis cuiusmōi sr̄ cōclusiōes necessarie. sȝ quedā necessaria cōplexa nō hn̄t cāȝ sue ꝟitatis cuiusmōi sūt pncipia necīa. sed oia necīa icōplexa. alia a pria cā sȝ ipȝ hn̄t cāȝ efficientē sui eē. 2° pōt solui sȝ ꝟitatē ꝙ nullū est necesse eē. iō nullū necesse eē hȝ cāȝ sui eē. nō iplicat tn̄ cōtradictionē aliquod necesse eē aliud a deo. ⁊ si eēt aliquid tale ipȝ haberet pncipiū sui eē. non solum in genere cause finalis. sed etiam in genere cause efficientis

Ad rōnes Ad primam dicitur ꝙ de⁹ voluit ⁊ potuit ꝓducere mūdū. potuit etiaȝ ab eterno producere mundū sed nō voluit producere ab eterno. Ad confirmationeȝ dicitur primo. ꝙ deus non voluit ꝓducere mundū ab eterno. si ab eterno determiet ly producē. sed si determinet ly voluit. tunc voluit ab eterno producere mundum. sensus enim ē ꝙ ab eterno deus voluit producere mūdum pro illo instanti pro quo ꝓduxit ipm. 2ª ratio soluta est in 3° notabili. Ad secundaȝ dicitur primo ad auctoritates phylosophi ꝙ hic negandus est. Ad primam rationem dicitur ꝙ mobile fuit productū. tamen illa mutatio non erat distincta a re producta. Ad secundam dicitur ꝙ illa relatio fuit producta ad productionem ipsius mobilis. Ad tertiam dicitur ꝙ negatur antecedens cum suis probationibus ⁊ hec de questione.

Uerit secundo. Utrū animalia moueantur a seipsis. Et arguit̄ primo ꝙ non q2 impossibile est aliquid moueri a seipso. ergo impossibile est ꝙ animalia moueantur a seipsis. ātecedēs patet tripliciter. primo q2 idem eēt in actu ⁊ i potentia. Secundo q2 mouentis ad motum est relatio realis. Tertio quia materia ⁊ efficiens nunꝗ coincidunt in eodem numero. ¶ Arguitur secūdo sic. nihil mouet̄ a seipso quod mouetur ab alio sed animal mouetur ab alio. ergo non mouetur a seipso. minor patet q2 omne qd mouet̄ ab alio mouetur. ⁊ confirmatur quia animal mouetur ab anima. ergo ab alio. ¶ Tertio sic. animalia mouentur ab obiectis. ergo mouentur ab alio. ⁊ per consequens non mouet̄ a seipsis. antecedēs patet ꝑ philosophū tertio de aia dicentē. ꝙ in aialibus ē duplex mobilitas. s. mouens ⁊ mobile. ⁊ ē appetibile. aliud est mouens motum ⁊ est ipsa potentia appetitiua. ¶ In oppositum arguitur auctoritate phylosophi dicentis. Mouetur enim

animal a seipso. ¶ In ista questione erunt tres
articuli. ¶ Quantū ad pᵐ.

Primo sciēdū ē ꝙ ꝓ declaratione ṫmino
rū q̄stiōis ponūtur aliq̄ distinctio
nes. Prima distinctio. duplex ē mouēs. s. mouēs
quo. ⁊ ē mediante quo totū cōpositū mouet̄. aliō
ē mouēs qō. ⁊ ē ip̄z totū qō mouet. ¶ zᵃ distictio.
duplex ē motū. s. motū quo. s. mediāte quo totuȝ
cōpositū mouet̄. aliud ē motū qō. ⁊ ē ip̄z totū com
positū qō ab alio mouetur. Pria suppositio. mo/
ueri a seipo ē idē eē mouentē ⁊ motū. ita ꝙ ō eo/
dē in numero sit veꝝ dicere. hoc ē illō qō mouet
⁊ hoc idē ē illud qō mouetur. ¶ zᵃ suppō. in aiali
st̄ tres entitates cōsiderāde. s. forma sub̄alis ipiꝰ
aialis. ⁊ est aīa. zᵃ. mā ipius aialis ⁊ est ip̄m corpꝰ.
tertia est entitas totius cōpositi resultās ex vnio
ne forme sub̄alis cū mā. ⁊ est ip̄z aial. ¶ 3ᵃ suppō.
ꝓp̄etas forme sub̄alis ē mouere tāq̄ȝ quo. ⁊ ꝓp̄e
tas māe est moueri tāq̄ȝ quo. ⁊ ꝓprietas cōpositi
est moueri tanq̄ȝ quod: aut mouere tanq̄ȝ qō. Ex
his eliciūtur due regule. Pria. q̄ncūq̄ȝ forma sub
stantialis alicuiꝰ cōpositi est p̄ncipiū effectiuū il/
lius motus tūc totū cōpositū forme sub̄alis ē illō
qō mouet mobile tali motu ⁊ nō forma. qꝛ forma
nec mouet neq̄ȝ mouet̄. ¶ Scōa regula. q̄ncūq̄ȝ
mā est p̄nᵐ passiuū alicuiꝰ motꝰ tūc cōposituȝ ex
illa mā est illud qō mouet̄ ⁊ non ip̄a materia neq̄ȝ
mouet neq̄ȝ mouet̄. Ex hoc sequit̄ prio ꝙ cū aial
hēat p̄ncipiū in se effectiuū sui motus. s. aīaȝ: ip̄uȝ
aial est illud qō mouet. zº sequitur ꝙ cū aial habe
at in se principiū sui motus. s. corpus sequitur ꝙ
ip̄m aial est illud quod mouetur.

Secundo sciendū est ꝙ iste secundus tra
ctatꝰ in quo Aristo. vult ondē
re ꝙ sit deueniendū ad primū motorē ⁊ primum
motū: ⁊ diuiditur in tria capitula. In p̄ cōpat mo
tuȝ ad quieteȝ: ⁊ diuiditur in tres partes p̄ncipa
les. In p̄ma ponit quatuor conclusiōes. Pria tā
git vnā diuisionē habēteȝ q̄nq̄ȝ partes: ⁊ est hec.
necesse est aut oia semper quiescere: aut oia sēp
moueri: aut aliqua q̄escere. aut aliqua moueri: ⁊
hoc triplr̄. qꝛ aut illa q̄ q̄escunt sēp q̄escunt. ⁊ oia
alia sp̄ mouent̄: aut oia aliq̄n q̄escunt ⁊ aliquādo
mouet̄: aut aliqua sp̄ mouent̄ ⁊ aliqua sp̄ q̄escūt:
⁊ aliqua aliquādo mouentur ⁊ aliquando q̄escūt
¶ zᵃ conclusio tangit reprobationē p̄me ptis. ⁊
ē hec. Impossibile est oia sēper q̄escere: ꝓbat q̄/
druplr̄. pº. qꝛ sensus percipit aliqua moueri. ḡ icō
ueniens est dicere ꝙ oia semper q̄escūt. ꝯn̄aȝ ꝓ
bat. qꝛ querere rōnē ⁊ dimittere sensū est debili
tas intellectꝰ. zº. qꝛ q̄ȝuis sit ābiguitas de toto mo
tu. i. de motu vniuersali vtꝝ sit aut nō. tn̄ nulla ē
de parte. i. de motu i particulari. 3º. qꝛ dicere oia
q̄escere est destruere oēs scias. Oēs eni scientie
⁊ opiniones vtuntur motu. 4º. qꝛ phicus suppōit
motū eē cū motꝰ sit. ergo ⁊c̄. an̄s ꝓbat. qꝛ suppo/
nit naturā eē p̄ncipiū motꝰ ⁊c̄. ¶ Tertia ꝯclusio
tangit reprobationē scōe partis: ⁊ est hec: dicere
oia semper moueri falsū est. tn̄ est minus dicere
ꝯ artem q̄ȝ omnia q̄escere. pº ꝓbat rōe. qꝛ natura
est principium motus ⁊ quietis. ergo necesse est
aliqua quiescere. Subdit cauillationem ꝙ illi
possent dicere omnia moueri: ⁊ hoc latere nos.
dicit philosophus ꝙ isti non determinant ṡm q̄
lem motum omnia mouentur. ideo non est diffi/
cile eis cōtradicere. zº. ꝓbat conclusionem indu
ctiue: ⁊ p̄mo de augmentatione ⁊ diminutione
ꝙ nō necesse ē semp̄ oia augmētari vel diminui.
zº. hoc dicere est sil̄r sicut si diceret̄ ꝙ oēs gutte
cadentes supra lapidē cauant lapidē. sil̄r est dice
re ꝙ plāta sp̄ augmentatur q̄ȝuis non sēper absci
dat lapidē. i. terrā. ⁊ etiā ē sil̄e de tractu nauis. zº.
ꝓbat in alteratione. qꝛ lȝ illud qō alterat̄ in īfini/
tū sit diuisibile non tn̄ alteratur. hoc ꝓbat. qꝛ alte
ratio fit velox. i. tota sil̄ sicut ꝯgelatio. ꝓbat etiaȝ
exēplis de alteratōe. qꝛ si aliq̄s sit infirmꝰ necesse
est dicere tp̄s in quo sanabitur esse terminū illius
tp̄is. etiā lapis non sp̄ durescit aut sp̄ mollescit.
3º. iducit i loci mutatōe. ⁊ pº dicit ꝙ mirabile est ꝙ
lapis deorsū latus ⁊ manēs i terra mouentur ⁊ la
teat nos. zº. aliqua corpalia sunt in suis locis nā
libus. ergo req̄escunt. tȝ ꝯn̄a. qꝛ vnūq̄ōq̄ȝ corpoꝝ
naturaliū quiescit in suo ꝓprio loco. ⁊ ab eo vio/
lenter mouetur. ¶ 4ᵃ ꝯº. tangit reprobationem
3ᵉ partis. ⁊ ē hec. nō est possibile aliq̄ moueri ⁊ ali/
qua q̄escere sic ꝙ oia que mouentur sp̄ moueant̄
⁊ oia que quiescūt sp̄ quiescant. ꝓbat q̄druplr̄.
pº qꝛ successiue in eis videmus motuȝ ⁊ q̄etē. zº. qꝛ
est ꝯ ea que sūt manifesta sensui. 3º. qꝛ illō qō au
gmentatur non sp̄ augmentatur. 4º. qꝛ tūc nihil
mouetur violenter cū illud qō mouetur violent̄
p̄us quieuerit. etiā hoc esset destruere ḡnātioneȝ
⁊ corruptionē. Et subdit ꝙ videndū ē de 4º. vtꝝ
oia aliq̄n moueantur ⁊ aliq̄n q̄escant. zº. resumit
diuisionē prius positā ⁊ reprobat duo mēbra eiꝰ
eo mōº q̄ reprobata sunt.

Tertio Sciendū est ꝙ Aristo. in zᵃ parte
huiꝰ capituli ostēdit ꝙ non oia ali/
quādo mouentur ⁊ aliq̄n q̄escūt. ⁊ diuiditur i tres
particulas. In pria ponit tres diuisiones. prima.

Mouētiū ꝛ eoꝝ q̄ mouēt̄ q̄dā sūt mouētia ꝛ mobilia ƀꝫ accñs. ꝛ sunt illa que mouent aut mouentur eo ꝙ sūt in his que mouēt aut mouent̄. Et illa etiā que mouent aut mouent̄ ƀꝫ partē. alia sūt mouētia aut mobilia ƀꝫ se. ꝛ sunt illa que nec mouent neqꝫ mouent̄ eo ꝙ sūt in alijs que mouent aut mouent̄. ꝛ q̄ etiā nō mouēt nec mouent̄ ƀꝫ partē. ¶ 2ª diuisio. eoꝝ q̄ mouent̄. q̄dā mouent̄ in seipsis. alia mouentur ab alio. ¶ 3ª diuisio. eoꝝ que mouent̄. q̄dā mouent̄ ƀm nāꝫ. ꝛ quedā extra nāꝫ siue violēte. Et subdit ꝙ ƀꝫ naturaꝫ mouet̄ quod mouetur a seipso. vt quodlibet aīaliuꝫ. mouetur aūt ipꝫ animal a seipo. ptes aūt animaliū possūt moueri ƀꝫ naturā ꝛ extra naturā. 2º subdit ꝙ eoꝝ q̄ mouentur ab alio q̄dā mouentur scd̄ꝫ naturā. ꝛ quedā extra naturā vt terra sursū. ¶ In 2ª pticula intendit talē conclusionē. oē quod mouetur ab alio mouet̄. pbat. quia oē quod mouetur. aut mouetur extra naturā ꝛ tunc manifestū est ꝙ ab alio mouetur. aut ƀm naturaꝫ ꝛ tunc in quolibet manifestū est ꝙ mouens distinguitur ab eo qđ mouetur. ꝛ oē quod mouetur diuiditur in partē p se mouentē ꝛ partē per se motā sicut nauta mouetur a naui mota. ¶ In t̄tia pticula itendit talē conclusionē. grauia ꝛ leuia non mouent̄ a seipis. pbat phs quattuoꝛ rōnibus. ƥma qꝛ mouere seipꝫ est proprie animatoꝝ. 2ª. qꝛ quecūqꝫ sunt sibi ipsis cā ambulādi sūt etiā sibiipsis cā nō ambulandi. ſ3 grauia ꝛ leuia nō sūt sibiipsis cā nō ambulādi. ergo ꝛc̄. Tertia ratio. ſi ignis seipo moueretur sursuꝫ etiā seipso moueret̄ deoꝛsū eo ꝙ illa q̄ mouentur a seipsis possunt a seipsis moueri ad diuersas ꝯ̄rias pōnū. Quarta rō. nullū continuū. i. homogeneū mouet seipm̄. sed grauia ꝛ leuia sūt ꝯtinua. i. hōgenea. ḡ grauia ꝛ leuia nō mouentur a seipis. maioꝛē pbat. qꝛ oē qđ mouet̄ a seipo dꝫ diuidi in partē p se mouentē ꝛ partē p se motam. sicut videmus in animatis.

Conclusio Rn̄salis. aīalia mouentur a seipsis. probatur qꝛ qn̄ aīal mouet̄ illđ qđ mouet est ipsū aīal. ꝛ illđ qđ mouetur illud idē aīal. ergo aīalia mouent̄ a seipis. ſ3 ꝯ̄ña p diffinitōeꝫ hui⁹ qđ ē moueri a seipso. añs āt pbatū est in primo notabili.

Primo Dubitat̄. Utꝝ mot⁹ aīalis sit violēt⁹ aut nālis. Ad soluēdum hoc dubiū est supponēdū ƥmo ꝙ nāle capitur tripl'r. vno mō vt opponit̄ ei qđ est a ꝓposito aut ƀm artē. ꝛ sic illud dicit̄ nāle qđ nō ē ab agēte a ꝓposito vel qꝛ nō est effectiue ab aliqua arte. alio mō capitur nāle vt distinguitur ꝯtra violentum ꝛ ꝯtra neutrale. Et nāle isto mō ē illđ qđ habet i se ƥncipiū passiuū ꝛ nālē iclinationē ad foꝛmā. 3º modo pōt capi nāle ꝓut ƥcise distiguitur ꝯtra violentū ꝛ isto mō nāle est illud qđ hꝫ in se ƥncipiū p assiuū ad foꝛmā terminantē illū motū. Ex his dīr tria. ƥmo ꝙ motus aīalis effectiue ꝓcedens ab aīa ei⁹ ꝛ totalr̄ nō est nālis ƥmo modo. pꝫ. qꝛ qđ est a ꝓposito dicitur effectiue ꝓcedēs ab aīa. qꝛ ſi. quia ꝓijceret aliqđ aīal deoꝛsū ille mot⁹ esset violentus respectu aīalis. esset tn̄ naturalis respcū coꝛpoꝛis aīalis. dr̄ totaliter ꝙ ſi aliqs ipulsus ab alio moueretur l3 ille motus esset effectiue ab aīa tn̄ esset violent⁹. ¶ 2º dr̄ ꝙ mot⁹ aīalis nō est nālis. 2º modo. qꝛ est neutralis. ¶ 3º dicitur ꝙ est naturalis tertio mō quia in aīali est principiū passiuuꝫ motus ad foꝛmā.

Secundo Dubitatur. Utꝝ ad nālitateꝫ mot⁹ reqratur ꝙ ƥn^m actiuuꝫ mot⁹ sit itrinsecū mobili. Pro solōe hui⁹ dubij ponūtur aliq̄ suppōes. Prima. violētū ē cui⁹ ƥn^m ē extra nihil ꝯferēte vi passo. ꝛ dꝫ iste accusatiu⁹ vi regi ab isto participio passo. Ex hoc sequitur ꝙ ad hoc ꝙ aliqs effect⁹ sit violētus duo requirūtur copulatiue. ƥmū ꝙ ƥn^m efficiēs illi⁹ effect⁹ sit extra. hoc ē dictū. ꝙ cā efficiēs illi⁹ effect⁹ sit extrinseca tali effectui. 2º reqritur ꝙ passo vi. i. isto effectui q patitur violentiā nihil ꝯferat. hoc est dictū ꝙ mobile violēte motū nō habet nālē iclinatōeꝫ ad foꝛmā terminātē illū motū. Ex hoc seqtur ꝙ ista ꝯ̄ña nō valet. hoc hꝫ ƥn^m extrinsecū sui mot⁹ ḡ ille mot⁹ ē violēt⁹. qꝛ ibi arguitur a pte coplatiue ad totaꝫ copulatiuā. 2º seqtur ꝙ ad hoc ꝙ aliqs mot⁹ sit nō violēt⁹ suffic̄ alteꝝ istoꝝ disiūctiue vel ꝙ ƥn^m effectiuū nō sit extrinsecū. vel ꝙ mobile habeat nālē iclinatōeꝫ ad foꝛmā terminantē ipꝫ motū. ¶ 2ª suppō. ad hoc ꝙ aliqs motus sit nālis duo reqruntur copulatiue. ƥmū ꝙ ƥrin^m effectiuū mot⁹ sit itrinsecū mobili. 2^m ꝙ mobile habeat nālē inclinatōeꝫ ad foꝛmā terminātē illū motū. ꝛ hoc itelligitur de mobili qđ est totū cōpositū ꝛ n̄ de imobili qđ ē mā. Ex hoc seqtur ꝙ ista ꝯ̄ña nō valet. hoc mobile hꝫ nālē iclinationē ad foꝛmā terminātē motū. ḡ ille motus est nālis illi mobili. ¶ 3ª suppō. ad motū neutralē sufficit alteꝝ istoꝝ disiūctiue. vel ꝙ mobile nō habeat ƥrin^m itrinsecū effectiuū talis mot⁹. vel ꝙ mobile nō habeat nālē inclinationē terminātē motuꝫ. Ex hoc solet sumi ista affirmatiua. q̄ncunqꝫ mobile de se ē indifferēs ad foꝛmā terminātē motū ꝛ ad suā oppo

sitã sic ꝙ nõ magis inclinat̃ ad vnã ꝗ̃ ad suã ꝯriã talis mot⁹ ē neutralis. ¶ 2⁰ ponitur talis distin⁰ naturale capit̃ duplr̃. vno mõ vt ē idē qd̓ ƀ nãꝫ: ⁊ sibi opponit̃ adeq̃te ⁊ p̄cise ex̃ nãꝫ vel p̄ter nãꝫ. alio⁰ capitur nãle vt opponitur violēto ⁊ neutrali. capiēdo nãle vt opponitur huic qd̓ ē p̄ter nãꝫ: est idē qd̓ mobile hñs nãlē inclinatõeꝫ ad motũ sed capiendo naturale 2⁰ mõ est ideꝫ qd̓ mobile hñs p̄n^m effectiuũ itrīsecũ cũ nãli inclinatiõe. Ex his dr̃ p̊ ꝙ mot⁹ aĩalis est nãlis p̊ mõ. ⁊ ad nãlitatē talis mot⁹ sufficit naturalis iclinatio p̄ncipij passiui. ƒꝫ capiēdo naturale 2⁰ mõ mot⁹ aĩalis nõ ē naturalis. ⁊ ad naturalitatē talis mot⁹ regrit̃ ꝙ p̄n^m actiuũ sit intrin secũ.

Tertio Dubitat̃. Utrꝫ sit poſſe aliqd̓ ꝯtinuũ .i. hõgeneũ diuidi ī ptē p se mouētē ⁊ ī ptē per se motã. Pro solõne hui⁹ dubij ponũtur due distictiones. Prima. cõtinuũ capit̃ duplr̃ vno mõ p significato. ⁊ sic ꝯtinuũ nõ ē aliud ꝗ̃ cõtinuitas vel q̃titas cõtinua a q̃ aliqd̓ subm̃ dr̃ formalr̃ ꝯtinuũ. 2⁰ mõ p denoĩato. ⁊ sic cõtinnũ nõ ē aliud nisi vnũ cõpositum subale cui realr̃ inheret aliqua q̃titas cõtinua. ¶ 2ª distinctio. cõtinuũ 2⁰ mõ captũ hꝫ duplices ptes. qꝛ quedã sũt subales ⁊ eterogenee sicut sunt mat̃ia ⁊ forma subalis eius. alie sunt quantitatiue ⁊ homogenee siue integrales: Ex his dñr tria. p̊mo ꝙ cõtinuũ captuꝫ p significato nõ põt p se diuidi in ptē p se mouentē ⁊ in ptē per se motã cũ sit hõgeneũ. 2⁰ dr̃ ꝙ cõtinuũ captũ p denoĩato põt diuidi in partē per se mouētē ⁊ p se motã p diuisioneꝫ ī ptes subales ⁊ eterogeneas. forma. n. substãtialis alicui⁹ ꝯtinui ē ps p se mouens. ⁊ mat̃ia ei⁹ ē ps p se mota. 3⁰ dr̃ ꝙ nullũ cõtinuũ põt diuidi in partē p se mouēteꝫ ⁊ partē p se motã p diuisioneꝫ que ē in ptes integrales ⁊ quantitatiuas.

Ad rationes Ante oppositũ. ¶ Ad p̊mã dicit̃ negãdo añs. probationes autem soluent̃ inferius. ¶ Ad secundã dr̃ ꝙ oē qd̓ mouetur bene mouet̃ ab alio tanꝗ̃ a mouente quo. sed non tanquã a mouente quod. ¶ Ad tertiã dicitur ꝙ animalia possunt moueri sine obiecto. tamē non possunt moueri sine specie obiecti que ē intrinseca ipsi animali. ⁊ hec de questione secunda.

Ueritur 3⁰ Utrũ grauia ⁊ leuia ianimata moueantur a seipsis in genere cause efficiētis. Arguitur primo ꝙ non auctoritatibus phi. prima est in principio septimi. in qua dicit ꝙ omne quod mouetur ab alio mouetur. 2^a est in 2^a parte huius capituli in qua dicebat: ipsa nanꝗ grauia ⁊ leuia moueri a seipsis ē ipossibile. Et hanc conclusionē pbat q̃ttuoꝛ rõnibus prius positis. 3^a est. in hac vltima parte in qua sic dicit. ꝙ nihil igr̃ eoꝛum moueat seip̄m manifestũ est. habent eni principiũ motus non agēdi nec faciendi sed patiendi tantum. ¶ 2⁰ sic arguitur rõne ducēte ad ipossibile. quia si grauia ⁊ leuia mouerentur a seipsis sequeretur primo ꝙ ratio demonstrans esse vnum primum motoꝛem imobilem esset sophisticã. ⁊ procederet ex falsis. patet. qꝛ totũ fundamentũ illius rõnis est istd̓. oē quod mouet̃ ab alio mouetur. 2⁰ sequeretur ꝙ idē eēt in actu ⁊ in potentia. 3⁰ seq̃retur ꝙ eiusdē ad seipsuꝫ esset relatio realis. ¶ 3⁰ arguit̃ sic rõe ꝯñsiua. qꝛ ƀ Aristo. 5⁰ methaphysice potentia actiua est p̄ncipiũ trãsmutãdi aliud ī q̃tũ aliud. g̊ ipossibile ē trãsmutare seip̄ꝫ. ⁊ p ꝯñs grauia ⁊ leuia nõ mouerent̃ a seipsis. ¶ In oppo^m arguit̃ p phꝫ in ista pte. q̃cũꝗ sunt ī potentia accñtali pñt se reducere ad actũ sine extrīseco. ƒꝫ grauia ⁊ leuia sursũ gescētia sũt ī potētia accñtali ad motũ deoꝛsũ: g̊ remoto phibēte pñt se mouē deoꝛsũ sine extrinseco. ⁊ ꝯfirmat̃ p phm in 2⁰ phicoꝝ ponentē drĩam inẗ entia nãlia ⁊ artificialia eo ꝙ artificialia ñ hñt ī se p̄n^m sui mot⁹. ¶ In ista q̃one erũt tres articli

Primo sciendũ est ꝙ p declaratione terminorũ q̃onis ponũtur alique distinctiones. Pria ē. duplex est graue. quoddam ē graue ī potētia eēntiali. ⁊ ē illd̓ qd̓ actu non hꝫ formã subalē grauis. põt tñ ipãꝫ hr̃e. aliđ est graue ī potētia accñtali. ⁊ ē illd̓ qd̓ actu hꝫ formã substantialē ⁊ nõ tñ hꝫ opatiõeꝫ ꝯñtē talē formã subalē q̃ ē moueri d̓oꝛsũ. ⁊ silr̃ dicēdũ ē de leui. ¶ 2ª distictio. duplicia sũt grauia ⁊ leuia ī potētia accñtali. qꝛ quoddã ē graue simplex qd̓ nihil hꝫ leuitatis admixtũ. ⁊ silr̃ dicēdũ ē de leui. ¶ 3ª distin⁰ graue mixtũ ē duplex. qd̓dã ē aĩatũ cui⁹ forma subalis ē aĩa. aliđ ē iaĩatũ cuius forma subalis ñ ē aĩa. Ex ħ dr̃ ꝙ questio ē itelligēda pricipalr̃ de grauib⁹ ⁊ leuib⁹ simplicib⁹. põt etiã itelligi đ grauib⁹ ⁊ leuib⁹ mixtis iaĩatis. ¶ 4ª distinctio. aliqd moueri a se põt intelligi duplr̃. vno⁰ ꝙ ẽ aliq̊ eodē affirmet̃ ⁊ mouere ⁊ moueri respectu eiusdē. ⁊ sic nihil qd̓ ꝯponit̃ ex materia ⁊ forma substãtiali mouet̃ a seipso. alio mõ aliqd põt moueri a seipso eo ꝙ ī seipso hꝫ p̄n^m effectiuũ sui mo⁹. ¶ 5ª distinctio. aliqd moueri a seipso 2° põt itelligi duplr̃. vno mõ inceptiue siue inchoatiue. ⁊ sic ñ

illud mouetur a seipso. quod in se habet principium effectiuum totaliter inceptiuum sui motus sic quod ab ipso potest incipere moueri secluso quocunque extrinseco particulariter mouente. Alio modo potest intelligi quod moueri a seipso continuatiue et executiue. et sic illud dicitur moueri a seipso quod habet intra se principium effectiuum per quod potest totaliter effectiue exequi et continuare motum inceptum sic quod secluso quocunque extrinseco particulariter mouente potest ipsum mouere postquam incepit moueri. Ex hoc sequitur primo quod grauia et leuia mouentur a seipsis sicut et animalia. quia habent in se principium effectiuum sui motus sicut animalia. differunt tamen in hoc. quia animalia habent in se principium inceptiuum et executiuum siue continuatiuum: tamen grauia et leuia inanimata licet habeant principium continuatiuum: non tamen habent principium inceptiuum.

Secundo Sciendum est quod Aristo. in 2a parte huius capituli primi ostendit a quo moueantur grauia et leuia. et diuiditur in tres partes. In prima intendit sex conclusiones. ¶ Prima tangit vnam diuisionem mouentium. mouentium quedam mouent extra naturam vt vectio est non naturaliter motiua grauis. alia mouent secundum naturam vt actu calidum est motiuum potentia calidi. ¶ 2a tangit vnam diuisionem mobilium et est hec. mobilia quedam mouentur naturaliter. et sunt illa que in seipsis habent principium sui motus secundum se et non secundum accidens. alia mouentur violenter vt ignis et terra ab alio violenter mouetur. ¶ 3a tangit aliam diuisionem. et est hec. potentia dicitur multipliciter. scilicet de potentia essentiali que est ad actum primum. et de potentia accidentali que est ad actum secundum. et istam diuisionem solum probat per exemplum. vt addiscens solum est in potentia essentiali ad actum primum que est scientia. sed actu sciens et non considerans est in potentia accidentali ad actum secundum qui est considerare. ¶ 4a tangit vnam differentiam inter istas duas potentias et est hec. illud quod est in potentia accidentali ad actum secundum potest sine actu extrinseco se reducere ad actum secundum nisi aliquid impediat. sed non est sic de alio quod est in potentia essentiali ad actum primum. hoc declarat tribus exemplis. primum est in intellectibus. quia quando aliquis habet actu scientiam si aliquid non prohibeat statim operabitur et considerabit. secundum est in alteratione naturali. quia frigidum in actu est potentia ad calidum. et cum fuerit actu calidum tunc quidem statim ardebit et comburet nisi aliquid prohibeat. 3m est de motu locali vt actu graue est potentia leue et cum fuerit actu leue statim erit sursum. nisi aliquid impediat. ¶ Quinta tangit vnam questionem et est hec. quare grauia et leuia mouentur in suum locum naturalem. dicit quod causa est primo quia apta nata sunt ibi esse. secundo quia esse graue est esse deorsum. et esse leue est esse sursum. secundo quia graue determinat sibi ex natura sua locum deorsum et leue sursum. ¶ Sexta tangit a quo mouentur grauia et leuia. Et primo dicit quod aliquid est graue et leue in potentia dupliciter. aut sicut aqua est leuis. aut sicut aer. secundo dicit quod grauia et leuia mouentur per se a generante. et per accidens a remouente prohibens. probat. quia contingit leue non esse sursum propter impedimentum. et si remoueatur impedimentum statim leue agit et mouet se. illud declarat per simile. quia sciens statim considerat nisi aliquid impediat. secundo probat per simile. quia sicut spera repercussa a pariete solummodo secundum accidens a pariete mouetur. et per se a percutiente et proiiciente. similiter est de graui. ¶ In 2a particula infert duo correlaria. primum. manifestum est quod nihil horum mouet seipsum. sed motum habet in se principium non mouendi nec quiescendi sed patiendi. 2m correlarium. omnia que mouentur: ab alio mouentur. probat. quia omnia que mouentur extra naturam ab alio mouentur. et omnia que mouentur secundum naturam ab alio mouentur. ergo omnia que mouentur ab alio mouentur. primam partem antecedentis dicit esse manifestam. secundam partem antecedentis probat inductiue. quia illa que mouentur secundum naturam et a seipsis: sicut sunt animata manifestum est quod ab alio mouentur: et etiam illa que mouentur secundum naturam et non a seipsis: sicut sunt grauia et leuia mouentur a generante faciente ipsa aut a soluente. i. remouente impedientia. i. prohibentia.

Tertio sciendum est quod circa hunc textum incidunt tres difficultates. Prima. vtrum grauia moueantur a seipsis per se. Pro solutione huius difficultatis ponitur talis suppositio. Moueri a seipso est habere in seipso principium effectiuum sui motus. 2o ponuntur due distinctiones. Prima. per se potest capi dupliciter. vno modo vt dicit primitatem totalitatis. et tunc illud dicitur moueri a seipso per se quod sic se habet quod totum mouet seipsum. et quelibet pars mouet seipsam. alio modo potest capi per se vt dicit primitatem precisionis et causalitatis ita quod moueri se precise et causaliter conuenit ipsi toti. et nulli alteri de quo negatur totum. ¶ 2a distinctio. graue habet duplices partes. quia habet quasdam partes subiectiuas et constitutiuas et pro illis non distribuit ly per se. habet etiam alias partes integrales et quantitatiuas et pro illis distribuit ly per se. Ex his dicitur primo quod graue non mouetur a seipso per se si ly primo dicat primitatem precisionis et causalitatis. quia moueri a se non inest precise et causaliter toti graui sed etiam inest partibus grauis de quibus vere negatur ipsum totum graue. 2o dicitur quod graue mouet seipsum per se prout ly per se dicit primitatem totalitatis. quia totum graue mouet seipsum per se. antecedens probatur. quia totum graue habet in se principium sui motus. similiter quelibet pars integralis grauis habet in se princi

piũ sui motus. ¶ 2ª difficultas. vtꝝ grauitas sit forma subᷓlis grauis: ⁊ leuitas forma subᷓlis leuis. Pro solõe hui⁹ difficultatis põit̃ tal' distictio. graue ⁊ leue pñt capi duplr̃. vno mõ ꝓ significatis. ⁊ sic graue nõ ẽ aliđ ꝗ̃ vna q̃litas actiua q̃ voca: grauitas. ⁊ silr̃ leuitas. alio mõ capiunt̃ ꝓ denoiatis ⁊ sic graue ẽ cõpositũ subãle cui rl̃r inest ista q̃litas q̃ est grauitas ⁊ silr̃ de leui. Ex hoc dr̃ ꝙ grauitas nõ est forma subãlis grauis. nec leuitas est forma subãlis leuis. sꝫ sũt q̃dã q̃litates motiue nec̃io ↄñtes eẽ subãle sui subiecti. ¶ 3ª difficultas. vtꝝ q̃litates motiue ⁊ q̃litates actiue ⁊ passiue sint naturales potẽtie a passionib⁹ ⁊ passibilibus q̃litatibus realiter distincte. Ad quã rñdetur ꝓbabiliter ꝙ sic. declarat̃ ṗmo de qualitatib⁹ motiuis. In igne est vna naturalis potentia ꝑ quam ignis est naturaliter potens ad moueri sursũ: 2°. declarat de q̃litatibus actiuis. i igne. n. calefactibili sũt tres entitates ↄsiderande. ṗma ẽ entitas ignis calefaciẽtis. 2ª ẽ naturalis potẽtia q̃ vocat̃ calefactiuitas ꝑ quã ignis ẽ nãliter potens ad calefaciendũ. 3°. ẽ cõsiderandũ. vna passibilis qualitas realr̃ inherẽs igni que vocatur caliditas a q̃ formaliter ignis dr̃ calidus. Et iste tres entitates sic sũt disticte ꝙ vna põt separi ⁊ sepati existere sine alijs duab⁹. Põt etiã ista naturalis potentia q̃ est calefactiuitas rl̃r existere sine caliditate formali ⁊ calefacere rl̃r sine ipa. In sole. n. est illa potẽtia naturalis calefactiuitatis: ⁊ tñ in eo nõ ẽ passibilis q̃litas: ⁊ mediante illa nãli potentia sine q̃cunq̃ꝫ caliditate formali calefacit ista inferiora. Si autẽ ponatur caliditas sine calefactiuitate illa non poterit calefacere sicut si homo ponatur sine risibilitate non poterit ridere.

Conclusio ṽñsalis. Grauia ⁊ leuia inaĩata mouẽtia mouẽt̃ a seipis i genere cãe efficientis. pꝫ q: hñt in se ṗncipiũ effectiuũ sui mot⁹. vt ꝓbatum ẽ. g̃ mouẽtur a seipis.

Primo dubitat̃. Utꝝ grauia ⁊ leuia moueant̃ a seipis ꝑ se vel per accñs. Pro solutiõe hui⁹ dubij est supponẽdũ ꝙ de motu grauiũ ⁊ leuiũ iaĩatoꝝ sũt q̃ttuor antiquoꝝ opiniones. Prima. ꝙ grauia ⁊ leuia effectiue mouentur a generante vniuersali. s. a celo ita ꝙ grauia moueãtur a celo ꝑ expulsionez: ⁊ leuia mouẽtur a celo ꝑ attractionẽ. Ista opinio põt reprobari triplr̃. ṗmo mõ. q: seq̃retur ꝙ minus graue veloci⁹ moueretur deorsũ ꝗ̃ magis graue. ↄñs ẽ falsũ ⁊ ↄ̃ sensũ. pꝫ tñ ↄñã. q: si aliq̃ virt⁹ moueat aliqđ mobile in aliquo tpe ꝑ aliqđ spatiũ eadem virt⁹ mouebit medietatẽ mobilis. i. medio tpe ꝑ equale spatiũ. g̃ si aliq̃ virtus moueat aliqđ mobile in aliquo tpe ꝑ aliqđ spatiũ: eadeꝫ virtus mouebit medietatẽ illi⁹ mobilis i illo tpe ꝑ aliqđ spatiũ maius. 2°. ꝗ̃to graue plus distaret a celo tãto tardius moueret̃. pꝫ ↄñã. q: ꝗ̃to mobile plus distat a mouẽte tanto tardius mouetur. 3°. q: sequeretur ꝙ motus grauiũ deorsũ ⁊ leuiũ sursũ esset violẽtus. q: expulsio ⁊ attractio sũt mot⁹ violenti. ¶ 2ª opinio ẽ ꝙ grauia ⁊ leuia mouentur effectiue a suis locis naturalib⁹ ita ꝙ i loco naturali vniuscuiusq̃ꝫ corporis naturalis ẽ q̃dã ṽtus attractiua locati ⁊ cõseruatiua eiusdẽ. ista põt consilr̃ reprobari sicut p̃cedens. ¶ 3ª opinio ẽ cõmentatoris q̃ stat in vna suppositione q̃ est hec. grauia ⁊ leuia qñ mouentur ṗmo mouent aerẽ. ⁊ aer mot⁹ effectiue mouet ipa. Ex hoc ṗmo dicit ꝙ grauia ⁊ leuia ꝑ se mouentur a medio. 2°. ꝙ ꝑ accñs mouentur a seipis. sꝫ ista põt sic reprobari. q: grauia ñ pñt mouere mediũ nisi sint ṗus mota. vel g̃ in illo ṗori mouentur a se vel ab alio. non ab alio q: q̃reretur qđ esset illđ. ⁊ si dicat̃ ꝙ sit aliqđ extrinsecũ poterit reprobari sicut p̃cedẽtes i improbate sũt: si moueãtur a se hr̃ intentũ. ¶ 4ª vr̃ esse opinio Aristo. q̃ dicit ꝙ grauia ⁊ leuia mouentur ꝑ se a generante. ⁊ ꝑ accñs a remouẽte prohibẽs. Ista opinio põt reprobari sic. q: vel ꝑ se moueret̃ a generante vniuersali qđ ẽ celũ. ⁊ hoc supra reprobatũ ẽ. vl' a generãte ꝑticulari. ⁊ h̃ ñ. q: remoto gñante ꝑticulari adhuc g̃uia ⁊ leuia pñt eẽ actu mota. g̃ req̃rit̃ mouẽs i actu. illđ ãt nõ põt eẽ gñerãs particulare corruptum. iđ dimissis istis opinionibus dicitur ꝙ grauia ⁊ leuia mouentur a seipis ꝑ se ⁊ primo. vt supra probatũ est.

Secundo dubitat̃. Utꝝ opinio Aristo. de motu grauiũ ⁊ leuiũ iaĩatoruꝫ sit ꝓbabilr̃ defẽsibilis. ꝓ solõe hui⁹ dubij ponũt q̃nq̃ꝫ modi per quos põt ꝓbabilr̃ defendi opinio Aristo. Prim⁹ stat i duob⁹ dictis. ṗmũ. grauia et leuia in potẽtia eẽntiali ꝑ se mouẽtur a generãte q: nihil põt moueri ad actũ ṗᵐ nisi ab extrinseco mouẽte. ¶ 2ᵐ. g̃uia ⁊ leuia i potẽtia accñtali effectiue ⁊ ꝑ se mouẽt̃ a remouẽte ꝓhibẽs. ꝙ autẽ ista opinio sit de itẽtiõe phi. pꝫ p̃ticãti totũ scđ i ꝯ notabilis textũ. ¶ 2⁹ modus stat i vna suppõne ⁊ i vno dicto. suppositio ẽ hec. forᵃ sbãl' grauis ẽ cã effectiã ⁊ gñatio g̃uitatis. Dictũ est istđ. Grauia ⁊ leuia ẽt i potẽtia accñtali mouẽt̃ ꝑ se ⁊ effectiue a gñante g̃uitatẽ. s. a forᵃ sbali ipoꝝ q̃ ẽ gñatiua grauitatis. ꝑ accñs aũt a remouẽte ꝓhibẽs. ¶ 3⁹ mo

dus stat i vna distictõe ꝛ duobus dictis. Distictio ẽ hec. duplex ẽ gñãs grauiũ ꝛ leuiũ. qdda ẽ generans quo ad fieri. ꝛ ẽ illd qd pducit ipsa in esse Aliud ẽ generans quo ad eẽ. ꝛ ẽ illud qd dat eẽ. ipsis grauibus ꝛ leuib9 iã pductis. ꝛ hꝰ sũt forme subales ipsoꝝ. forma .n. est q̃ dat eẽ rei. ꝛ eã ɔseruat i eẽ. Primũ dcm. grauia ꝛ leuia i potẽtia eẽntiali mouent a generãte eoꝝ q̃tũ ad fieri. 2m. grauia ꝛ leuia i potentia accñtali mouent effectiue a generãte dante esse. s. a formis subalib9 ipsorum. ❡ Quartus modus stat i tribus suppositiõib9 ꝛ i vna distictõe. Prima suppositio. dãs formã dat oĩa necessario ɔña ad formã. gñans aũt gue dat sibi formã subalẽ grauis ad quã seqtur mot9 deorsum. ideo dat graui motum deorsum. ꝛ sic motus grauis deorsum est effectiue a generante. ꝛ hoc itelligit de generãte particulari. 2a. mouẽs dꝫ eẽ simul cũ moto vel in se vel in ỽtute sua. 3a. forma substantialis grauis est quedã virtus generãtis derelicta in graui que sp simul ẽ cũ graui. ❡ Distinctio ẽ h. forma substãtialis grauis põt cõsiderari duplr. Uno mõ inquantũ est q̃dam virtus a generante derelicta i graui ꝛ cõseruata i ipso virtute gñãtis vniuersalis. ꝛ sic ipsa est pncipium effectiuũ mot9 grauiũ. Alio mõ põt cõsiderari ꝫ q̄ ẽ forma subalis grauis subaliter actuans ipm graue. ꝛ inclinans ipm ad moueri deorsum. ꝛ sic habet magis rõnẽ cause mãlis. q̃ efficientis. ꝛ qꝛ iste modus ẽ opinio cõmuniter opinãtiũ ignorantiũ propriã vocẽ. ideo ponit quintus mod9. ꝛ est iste. oĩa grauia ꝛ leuia incipiũt moueri. aut a generãte. aut p accidẽs a remouẽte phibens. pꝫ sic. quia aut sunt grauia i potẽtia eẽntiali. ꝛ sic ẽ euidens q̄ mouet a generante. vel sunt grauia ꝛ leuia in potẽtia accidentali. aut ergo sunt sursum ꝛ impediuntur. ꝛ est euidens q̄ non possunt moueri nisi moueatur ꝛ prohibẽs. vel sunt deorsũ. ꝛ est euidens q̄ non possunt moueri deorsũ. Scdo dr q̄ oĩa grauia ꝛ leuia possũt effectiue ɔtinuare motũ iceptũ ab ipsis.

Tertio Dubitat. Utrũ forme substãtiales grauium ꝛ leuiũ sint principia effectiua motuũ naturaliũ aut qualitates motiue ipsorũ. ❡ Ad illud dubium respondetur q̄ de hoc sunt hic multe opiniones. Prima est opinio cõmentatoris que primo ponit talẽ suppositõeꝫ. mouere ꝛ moueri debẽt attribui suppositis ꝛ nõ partibus suppositoꝝ. 2o ponit taleꝫ distinctionẽ. duplex est principiũ effectiuuꝫ. quoddaꝫ est principium effectiuum quod. aliud est principiũ effectiuuꝫ quo. ꝛ illud est duplex. s. pncipale ꝛ instrumentale. Dicitur primo q̄ totum cõpositum est principiuꝫ effectiuũ quod. ꝛ forma substantialis est principium effectiuuꝫ quo principale. ꝛ qualitas motiua est principiũ q̃ instrumẽtale. ❡ Alia est opinio Francisci qui dicit primo q̄ principiũ effectiuuꝫ quod totaliter mouet graue est qualitas motiua. videmus enim grauitatem positam in corpore graui mouere ipsum. ꝛ ipsa separata corpore graui vt in sacramento mouere seipsaꝫ. ❡ 2o dicit q̄ illud quod mouetur est totũ ɔpom. ❡ 3a. opinio dicit q̄ forme substantiales entiuꝫ naturaliũ sunt pncipia effectiua cuiuslibet mot9 naturalis ipsoꝝ vt forma substantialis ignis est printipium effectiuuꝫ calefactionis actiue. qualitates etiaꝫ actiue sunt solum agentia instrumentalia directa ab ipsis formis subalibus. nec valet ista consequentia. qualitates motiue possunt mouere seclusa forma substantiali. ergo qualitates motiue sũt principia agentia. sicut non seqtur. securis potest scindere secluso sectore. ergo securis ẽ principium secans.

Ad rationes Ante oppositũ. ❡ Ad pmã dicitur q̄ oẽs auctoritates aristotelis intelliguntur de motibus grauium ꝛ leuiuꝫ quantuꝫ ad inceptionem ꝛ inchoationeꝫ motus. ❡ Ad scdaꝫ dicitur q̄ non est inconueniens idem esse in actu virtuali ꝛ in potentia formali. nec et ã ẽ iconueniens q̄ eiusdeꝫ tã q̃ subiecti ad seipsuꝫ tanquã ad subiectũ sit relatio realis. sed ẽ inconueniens q̄ eiusd ẽ tanq̃ fundamenti ad seipsum tanq̃ ad terminum sit relatio realis. ❡ Ad tertiaꝫ dicitur q̄ potentia actiua ad actum primum est principiũ trãsmutandi alíud inquantum alíud. sed non est verũ de potẽtia actiua ad actũ 2m. ꝛ hec de questiõe.

q Queritur quarto. Utruꝫ prim9 motor sit immobilis.

❡ Arguit q̄ nõ. qꝛ pmus motor mouet de ɔdictorio i ɔdictoriũ vt d ocio in opatiõnẽ. de nõ creante eni põt fieri creãs. igr pm9 motor põt realiter mutari. ❡ Arguitur scdo sic. oẽ mouẽs mouet. ergo pmus motor mouet. antecedens est philosophi. 3o physicorum. potest etiã pbari rõne. quia qñcũq aliqd incipit mouere ipsũ acqrit vnã entitatem realem quã prius non habebat. s. relationeꝫ mouentis ad motum. ergo ipsũ realiter mutatur. Et cõfirmatur. quia pmus motor potest se aliter habere q̃ pri9. ergo potest realit mutari. ❡ Tertio sic. celum mouetur a se

ipſo.ergo habet in ſeipſo ꝑncipiū effectiuum ſui motus. ſed ꝑncipiuꝫ effectiuuꝫ ſui motus eſt primus motoꝛ.ergo prim⁹ motoꝛ ē pars intrinſeca ꝑmi mobilis.ꝛ per ꝯñs mouet̃ ad motū ꝑmi mobilis.primū añs eſt pħi i textu. ¶ In oppo^m ē auctoꝛitas pħi. ¶ In iſta qōe erūt tres articuli.

Primo Sciendū eſt ꝙ iſtud z^m caplꝫ in quo Ariſto.oñdit ꝙ ſit deueniendū ad vnū ꝑmuꝫ mouens. diuidit̃ in tres partes. In ꝑma oñdit ꝙ ſit deueniendū ad vnū ꝑmū mouens in genere. Et itēdit q̃ttuoꝛ ꝯcluſiones. Prima tāgit vnā diuiſionē ꝛ ē hec. mouentiuꝫ quoddā mouet ꝑ ſeipm̃.aliud ṽo mouet ꝓpter alterū vt bacculus mouet lapidē eo ꝙ mouet̃ a manu q̄ mouet̃ ab hoīe. ¶ z^a tāgit ſcđaꝫ:ꝛ ē hec. mouentiū ꝓpter ſe:quedā mouent ſupple ꝑ vnū inſtrm̄. alia ṽo ꝑ plura. ¶ 3ª tāgit tertiā.ꝛ eſt hec. vtrūq₃ iſtoꝝ mouentiū dr̃ mouere:tñ ꝑmū mouens magis mouet q̄₃ vltimū.hoc probat dupliciter.ꝑmo quia primū mouens mouet vltimuꝫ ꝛ non econtra.z°. qꝛ primū mouēs poteſt mouere ſine vltio ſꝫ vltimū non pōt mouere ſine ꝑmo. vt bacculus non mouebit niſi moueat̃ ab hoīe. ¶ 4ª cōcluſio tāgit itentuꝫ.ꝛ ē hec:neceſſe ē deuenire ad vnum ꝑmū mouens in genere qđ nō moueat̃ ab alio ſꝫ a ſe. ꝓbat duab⁹ rōnib⁹. Pro ꝑma ponit talē ſuppōnē.neceſſe ē illud qđ mouet̃ moueri ab eo qđ nō mouet̃ ab alio.aut moueri ab eo quod mouetur ab alio.tunc arguitur ſic.dato aliquo mouēte.vel ergo illud mouet̃ ab aliquo quod mouetur ab alio.ꝛ ſic erit ꝓceſſus in infinitū:qđ eſt ipoſſibile.vel mouet̃ ab aliquo qđ non mouet̃ ab alio. tunc illud primū mouens eſt a ſe motū.ꝙ aūt ꝓceſſus i infinitū ſit ipoſſibilis ꝓbat.qꝛ tunc non eſt dabile primū mouens. Infinitoꝝ.n.nō ē aliquod primū. Pro ſcđa ratione duo ſupponit.primo ꝙ oē mouens.aut mouet ſeipſo.aut mouet aliquo alio ſupple tāq₃ iſtrō. vt hō mouet lapideꝫ bacculo.ꝛ ventus ſeipſo mouet lapidē. Scđo ipoſſibile ē ꝙ illud ſupple iſtr̃ꝫ quo aliqd mouet moueat niſi prius principale mouens moueat.tñ primuꝫ mouens pōt mouere ſine illo quo mouet. Ex his arguit ſic.oē mouens aut mouet aliquo alio.aut erit aliquid qđ mouet ſeipſo.non primum quia eſſet ꝓceſſus in infinituꝫ in mouentibus. Si ſcđo hr̃ ꝓpoſitū.ſ.ꝙ ē aliqđ ꝑmū mouēs qđ ſeipſo mouet ꝛ mouet̃. ¶ In z^a pte itendit duas cōcluſiones. Pria tāgit duas ſuppōnes. Et ē hec. Neceſſe eſt oē qđ mouet̃:aut moueri ꝑ accidēs.aut moueri ꝑ ſe. ¶ z^a.non eſt neceſſe oē mouens moueri. ꝓbat.qꝛ non oē mouens mouetur per accñs: nec oē mouēs mouet̃ per ſe.ergo non oē mouens mouetur. añs ꝓ pria parte ꝓbat duabus rōnib⁹. Pria.ſi oē mouēs moueretur ꝭꝫ accñs tunc eſſet poſſibile motū nō eē.quod ē ipoſſibile. Et probat ꝯñaꝫ.quia quod ſcđꝫ accñs mouet̃ ꝯtigit ipm̄ nō moueri.ipoſſibilitatē ꝯñtis ꝓbat.qꝛ ſi ponamus poſe in eē nō accidit ipoſſibile. ſed foꝛtaſſis falſū. ſꝫ ſi ponam⁹ illđ ꝯñs in eē accidit ipoſſibile. ſciliꝫ motū nō ſp eē.igr̃ ꝛc̃. ¶ Pro z^a rōe ſupponit ꝙ i motu tria ſūt.ſ.illđ qđ mouet̃.illud quo aliqs mouet̃.ꝛ illđ qđ mouet.tc̃ arguit ſic.ē aliqd qđ ē motū tm̄ ſicut primū.ꝛ etiā aliqd qđ eſt mouēs ꝛ motū ſic z^m.ergo erit aliqd qđ erit mouens tm̄ ſicut 3^m. Et cōfirmat̃ auctate anaxagoꝛe q̄ dicebat itellectū eē prin^m motus.ꝛ tñ dicebat ipſuꝫ eſſe ipaſſibilē ꝛ imixtū. Cōſequēter ꝓbat ſcđaꝫ partē antis principalis.ſ.ꝙ nō oē mouens mouetur per ſe.qꝛ aut moueret̃ ꝑ ſe ꝭꝫ eādē ſpēꝫ mot⁹.ꝛ ſic cōtigēt ferēs ferri.ꝛ ꝓijciens ꝓijci. ſanans ſanari.ꝛ calefaciēs calefieri.nec ꝭꝫ aliā ſpecieꝫ motus.qꝛ tūc prio ſequeretur ꝙ contingeret ſanans ferri: ferens augeri.augens alterari.z°.cuꝫ ſpecies motus ſint finite poſſet fieri reflexio ad eandem ſpecieꝫ mot⁹.ꝛ ſic ſequerentur inconueniētia prius illata .3°. ſequeretur ꝙ oē motiuuꝫ eſſet mobile ꝛ omne ſanatiuuꝫ ſanabile.ꝛ oē edificatiuuꝫ eſſet edificabile ꝛc̃.

Scđo Sciendū eſt ꝙ Ariſto.in z^a parte principali huius capituli oſtendit ꝙ oē qđ mouetur ꝑ ſe diuidit̃ in partē ꝑ ſe mouenteꝫ ꝛ i parteꝫ ꝑ ſe motā.ꝛ diuiditur in tres ptes. Pria tangit vnā ſuppoſitionē ꝛ eſt hec. Neceſſe ē ſupponere vnū primū mouens ſeipſū qđ ſit cā mot⁹ oium.ideo cōſiderandū ē quō mouet ſeipſū ꝛ ꝭm quē motū. ¶ z^a tangit ſecundā.ꝛ ē hec.neceſſe ē oē qđ mouet̃ eſſe diuiſibile in ſꝑ diuiſibilia. ꝓbat quia oē quod mouet̃ eſt cōtinuū. ¶ In ſecunda particula intendit quattuoꝛ concluſiones. Pria impoſſibile eſt ideꝫ totū penitus mouere ſeipſū: ꝓbat pħs duab⁹ rōib⁹. ꝑ^a.quia tunc idē moueꝛꝫ ꝛ moueret̃ ꝭꝫ idē.conſeq̄ns eſt ipoſſibile.quia tc̃ idē docebit ꝛ docebitur.alterabit ꝛ alterabitur. ſanabit ꝛ ſanabitur ꝭꝫ eandeꝫ ſanitateꝫ. Secunda rō.quia ſeq̄retur ꝙ idē eſſet in actu ꝛ in potētia.ꝯñs eſt ipoſſibile.ꝛ probat ꝯñam. quia quod mouetur ē in potentia ꝛ nō in actu.ꝛ qđ mouet ē in actu ꝛc̃.ꝑ^{am} partē antis ꝓbat duplr̃.ꝑ. quia quod vadit ad actuꝫ eſt in potentia.z°. quia motus ē act⁹ iperfect⁹ mobilis. ſcđaꝫ ptē antis ꝓbat

q2 quod calefacit est actu calidū. ꝛ oē quod generat aliquā formā3 habet illa3. ꝛ sic idē erit simul calidū ꝛ non calidū. ꝛ similiter in alijs ī quib⁹ mouens est equiuocū. ℂ 2ᵃ ꝯ. vtraq3 pars non mouet vtranq3 partē sic ꝙ vna moueat aliā ꝛ moueatur ab alia. ꝓbat qttuor rōnib⁹. ꝑma. q2 sic non esset dabile priu3 mouens cū vna ps nō magis mouet ꝗ̄ alia. 2ᵃ rō. quia si ps ꝑ se mouens moueaẽ a pte ꝑ se mota. hoc erit solū ꝫ accñs. ꝛ sic contiget eam nō moueri ꝛ eē imobilē. 3ᵃ rō. q2 si ps mouēs ꝑ accñs mouereẽ a parte mota tūc poss3 non moueri. ꝛ sic contingeret motū non esse. qḋ falsū est. q2 motus semper est. 4ᵃ. q2 tūc idē erit mouens ꝛ motū calefaciens ꝛ calefactu3. qḋ est ipossibile ℂ 3ᵃ ꝯ. non quel3 pars mouet seipa3: ꝓbat dupliciter. ꝑ q2 tūc totū non moueret neq3 moueretur ꝑrio. sepata. n. illa parte que mouet seipa3 illa adhuc posset mouere seipa3. 2º sequeretur ꝙ idem moueret a seipo qḋ iprobatū est. ℂ Pro 4ᵃ conclusione ponit talē suppōne3. sic est duplex mobile. quoddā ē mobile motū tm̄. aliud est mouens ꝛ motū: ita duplex est mouens. s. mouens mobile. ꝛ mouens imobile. ℂ 4ᵃ ꝯ. oē mouens seip3 est cōpositū ex pte ꝑ se mouente. ꝛ pte per se mota. q̄ tm̄ pōt aliud mouere. hoc tm̄ non ē necesse. istā cōclusionē declarat in lrīs. sit aliqḋ mouens imobile ꝛ vocetur. a. ꝛ aliud mouēs mobile. ꝛ vocetur. b. ꝛ 3ᵐ motū nō mouens ꝛ vocetur. c. nec refert si sint plura media aut tm̄ vnū. tunc si ab illo cōposito auferatur. b. adhuc illud cōpositū moueret. sed si auferatur ip3. a. tunc ip3 cōpositū non mouebitur ergo oportebit ꝙ illud cōpositū cōponeretur ex parte per se mouente ꝛ ex pte ꝑ se mota. Et subdit ꝙ multotiens ps mouēs ꝛ ps mota sunt cōtacta. i. cōiuncta adinuicē. ꝛ hoc qñ vtraq3 ē quāta. ℂ In tertia particula mouet aliā dubitatiōe3. ꝛ ē hec. si auferaẽ ab ipso. a. aliqd sue virtutis. ꝛ tm̄ a. b. remaneāt. vtrū adhuc ip3. a. mouebit ipsum b. Aristo. soluit istā dubitationē. ꝛ dicit ꝙ mouēs ꝛ mobile est dupl̄r diuisibile. s. actu ꝛ potentia. ꝛ nihil ꝓhibet deuenire ad primū mouēs ꝛ ad primū motū. Cōcludit ꝙ maniᵐ ē ꝙ ē aliqḋ mouēs primū qḋ ē cā mot⁹ motus in oībus inferioribus.

Tertio Sciendū ē ꝙ Aristo. in hoc vltimo c° hui⁹ tractat⁹ oñdit aliqs ꝓpꝛietates ꝑmi mouentis. ꝛ diuidit ī duas. In pria oñdit primū motorē oīo eē imobilē. Et intendit sex conclusiones. pria quia motus sp ē ꝛ nunq3 deficit. ergo necesse ē aliqḋ primu3 mouens esse imobile. siue sit vnū siue plura. ꝛ illud ē perpetuū. nec spectat pricipaliter ad pñtē cōsiderationē. ℂ 2ᵃ. necessariū ē aliquod moues primū oīo imobile esse ꝫm quālibet spēm trāsmutatōis. qḋ tamē ē motiuu3 alioꝝ. ℂ 3ᵃ tāgit vna3 rōne3 sophisticā ꝑ quā aliqui ꝓbant primū motorē eē ꝑpetuū. ꝛ ē hec. illud ē ꝑpetuū qḋ nō pōt aliqñ eē ꝛ aliquando nō esse. ita ē de primo motore. igitur dicit Aristo. ꝙ stat de aliquo aliquando ip3 esse ꝛ aliquando nō esse. ita de ꝑ motore ꝛ tm̄ ex hoc non habetur ꝙ sit ꝑpetuū. Cōsequēter ꝓbat primū motorē eē ꝑpetuu3 vna ratione. q2 generatiōes ꝛ corruptiones in istis inferioribus sunt perpetue. ergo ipsoꝝ est aliq̄ cā ꝑpetua. et illa ē ꝑmū mouēs. g̃ pᵐ mouēs ē perpetuu3. g̃. ℂ 4ᵃ tangit duo correlaria. primū. ꝗ̄uis principia mouentiū seipsa corrūpātur. necessariū tm̄ ē esse aliquod mouens oīno imobile incorruptibile ꝛ perpetuum. 2º infert ꝙ si motus sit perpetuus necesse est mouens esse perpetuū. ꝛ si mouens sit tm̄ vnum est tantū vnū perpetuu3. ꝛ si mouentia essent plura eēnt pl̄a perpetua. ℂ 5ᵃ. magis ē ponendū tm̄ vnū mouēs ꝑpetuū ꝗ̄ plura. ꝓbat. quia in his q̄ sūt ꝫm naturā vna3 finitū est melius ꝛ magis accipiendū ꝗ̄ infinitū. igitur est magis ponendū vnū ꝑmu3 mouens ꝗ̄ plura. ℂ 6ᵃ. ꝑmū mouēs ē vnū ꝛ perpetuū eo ꝙ ꝯñs est motū eē ꝑpetuū ꝛ ꝯtinuū. ꝛ si motus sit continuus erit vnus: ꝛ per ꝯñs mouens erit vnū. Et hec de ꝑ articulo. ℂ Quantū ad 2ᵐ.

Conclusio vñsalis. ꝑmus motor ē oīo imobilis. hec cōclō ꝓbaẽ sic. q2 primus motor ē necesse esse. ergo ē oīo imobilis. Et hec de secundo.

Primo dubitaẽ. vtꝝ ꝑm⁹ motor sit ꝑpetuus. Ad soluēdū ħ dubiū ē supponendū ꝙ Aristo. in ista vltima parte h⁹ capituli ostendit primū motorē esse perpetuū. ꝛ intēdit quatuor cōclusiōes. Pria. manifestū est ꝙ prim⁹ motor est imobilis. iō necesse est ꝙ aliq̄ qñq3 moueanẽ. qñq3 quiescant. ꝛ aliqua semper moueanẽ ꝛ nunq3 moueant. ꝛ aliqua q̄ sēper moueāt ꝛ nūq3 moueanẽ. Ex ħ ꝓbat ꝑmū motorē eē imobilē quia oē quod moueẽ moueẽ ab alio: sed primus motor nō pōt moueri ab alio q2 ñ eēt pᵐ mouēs g̃ o3 pᵐ motorē oīo eē imobilē. ℂ 2ᵃ tāgit vnu3 arᵐ ꝛ soluit illud arᵐ: ꝛ ē hoc. aīalia qñq3 mouentur. ꝛ qñq3 quiescunt. ergo non videẽ ꝙ motus sit ꝑpetu⁹. dicit ꝙ l3 aīalia se moueant ꝫ vnu3 motū: ꝛ illo motu aliquando quiescant. tm̄ nō se mouēt ꝫ alios motus. Ex hoc infert ꝙ in ipsis aīalibus pᵐ mouens mouet seipsu3. scḋo infert ꝙ ex

quo primus motus nõ est a primo motore moto. necē est ꝙ sit a p̄mo motore ⁊ imobili incessabili ⁊ imortali. Et subdit Aristo. ꝙ nõ est idē moueri ꝫ accñs ⁊ a seipso. ⁊ ab altero. ¶ 3º tāgit duo correlaria. Pri^{m}. ē aliq̄d p̄^{m} mobile ꝑpetuū ⁊ sēpit̃nū. ꝓbat duplr̃. p̄ qꝛ p̄mū mouēs ē ꝑpetuū ⁊ sempit̃nū. ḡ ⁊ p̄mū mobile. 2º qꝛ gñatiões ⁊ corruptiões sūt ꝑpetue. ḡ est aliq̄s motꝰ ꝑpetuꝰ. ⁊ ꝑ ꝯñs ē aliq̄d mobile ꝑpetuū. 2º ifert ꝙ qñ aliq̄d mouet̃ ab alio q̄d mouet̃: illud pōt sē alr̃ hr̃e ⁊ alr̃ ꝫm motū. Ultima igit̃ cōclusio tāgit epilogationē predictoꝝ.

Secundo dubitat̃. Utꝝ ista ꝯña sit bona. p̄^{m} mouēs ē ꝑpetuū. ḡ p̄^{m} mobile ē perpetuū. Pro solõne hꝰ dubij ponunt̃ due distictões. Pria. mouēs ⁊ mobile pñt capi duplr̃. vno mõ ꝓ significatis. ⁊ sic mouēs nõ ē aliud q̄ʒ relatio mouētis ad motū: ⁊ mobile est relatio moti ad mouēs. alio mõ pñt capi ꝓ d̄noiatis. s. ꝓ subis de q̄bꝰ denoīatiue p̄dicātur tales relatões. ¶ 2ª distinctio. mouēs ⁊ motū capta ꝓ significatis pñt adhuc capi duplr̃. vno mõ ꝓ ipsis motiuitatibꝰ ⁊ mobilitatibꝰ relatões aptitudinales importātibꝰ. alioº pñt capi vt dicāt relatiões actuales. Ex his dñr tria. p̄ ꝙ capiēdo mouēs ⁊ mobile ꝓ d̄noiato ꝯña ñ valʒ. 2º ꝙ capiēdo mouēs ⁊ mobile vt iportāt relatões aptitudiales ēt ꝯña nõ valʒ. 3º ꝙ ꝯña ē bõa si mouēs ⁊ mobile dicāt relatões actuales.

Tertio dubitat̃. Utꝝ celū moueat̃ a seipo. Pro solõne huiꝰ dubij ponit̃ vna distictio ⁊ vna suppõ. suppõ ē hec. Pri^{m} mobile hʒ vnā intelligētiā sibi assistentē mouētē efficiue ipʒ. Distiº ē hec. celū pōt capi duplr̃. vno mõ ꝓ aggregato ex itelligētia sibi assistēte ⁊ mobili: ⁊ sic mouet̃ a seipo. alioº pōt capi ꝓ ipo mobili tm̃ secludēdo itellĩgētiā sibi assistētē. ⁊ sic mouet̃ ab extriseco.

Ad rõnes Ad p̄mā dr̃ negando ꝯñaʒ ꝓꝑ cāʒ al's dcāʒ. Ad 2^{am} dr̃ ꝙ añs ⁊ sue ꝓbatões sūt vere de mouēte phico ⁊ nõ de alio mouēte. Et ad ꝯfirmatõeʒ dr̃ ꝙ p̄^{m} mouens se hʒ alr̃ q̄ʒ p̄ꝰ ꝑ d̄noiatõeʒ extrisecā ⁊ nõ ꝑ d̄noiationē intrinsecā. ¶ Tertia soluta est ex notabili.

Uerit q̄nto. Utꝝ grauia ⁊ leuia nālr̃ vel violēter mota in pūcto reflexiõis q̄escē sit necē. ¶ Arguit̃ p̄ ꝙ nõ. qꝛ si faba ꝓijciatur sursū ⁊ obuiat molari descēdenti reflectit̃. ⁊ tñ i pūcto reflexionis nõ q̄escit. ḡ ⁊c̃. minor pʒ qꝛ si q̄esceret etiā molaris q̄esceret. ⁊ cõfirmat̃ qꝛ pila ꝓiecta ꝯ̄trā reflectit̃ ⁊ tñ est manifestū sensibilr̃ ꝙ nõ q̄escit ¶ 2º sic. si lācea alligata filo descēdat deorsū: ⁊ i illa musca moueat̃ sursū musca reflectit̃: ⁊ tñ euidēs est ꝙ nõ q̄escit. durāte. n. casu lācee sꝑ sursuʒ mouebatur. ¶ 3º sic: q̄ue exñs sursū ⁊ nõ ꝓhibitū nec̄io mouet̃: sʒ i pūcto reflexionis q̄ue existit sursū ⁊ nõ ꝓhibet̃. ḡ i pūcto reflexionis nec̄io mouet̃ deorsū. ⁊ ꝑ ꝯñs nõ nec̄io q̄escit i pūcto reflexionis. ¶ In opp^{m} arguitur aucte phi. ¶ In ista q̄one erūt tres articuli sic̃ in alijs. ¶ Quantū ad p̄mū.

Primo sciēdū ē ꝙ iste tertiꝰ tractatꝰ in q̄ Aristo. ondit quis ⁊ qualis sit primus motus diuiditur i quatuor c^{a}. In p̄ ostēdit motū localē eē p̄^{m} motū. ⁊ intendit tres cõclusiones. Pria tāgit intētū ⁊ ē hec. Cõsiderādū ē si aliquis motꝰ sit cõtinuꝰ aut nõ. ⁊ q̄s sit p̄mꝰ motuū in ordine. oʒ eni talē eē cõtinuū. 2^{a}. motꝰ solū ē i tribus p̄dicamētis. s. ꝫ magnitudinē. i. ꝫ q̄ʒtitatē. ꝫ passionē. i. q̄litatē. ⁊ ꝫ locū: ⁊ ille vocat̃ loci mutatio. 3^{a}. necessariū ē hūc motū q̄ ē loci mutatio eē p̄^{m} motuū. ꝓbat phs q̄druplr̃. p̄. qꝛ motꝰ local̃ ē p̄or alteratõe: ⁊ alteratio est p̄or augm̄tatiõe. ergo motꝰ localis ē primꝰ motuū. p̄mā partē añtis ꝓbat. qꝛ ex potētia calido nõ fit actu calidū nisi ꝑ aliq̄d agēs q̄d ē qñq; longiꝰ ⁊ quādoq; ꝓpiqꝰ. h̄ āt sine loci mutatõe nõ pōt fieri. 2^{am} ꝑtē añtis ꝓbat. qꝛ iposſibile ē augmentū eē alteratõe nõ precedēte. hoc ꝓbat. qꝛ in augm̄tatõe alimētū prio ē dissile ⁊ postea simile. ꝯ̄riū est eni alito alimentū. ḡ nõ pōt fieri sibi simile nisi per alteratõeʒ. 2º motꝰ localis ē prior raritate ⁊ dēsitate. ergo ē prior alteratõe: ⁊ per ꝯñs ē p̄mus motuū. añs ꝓbat. qꝛ raꝝ ⁊ densū respiciūt aggregatiõeʒ ⁊ disgregatõeʒ. que āt aggregāt̃ ⁊ disgregant̃ necesse ē illa ꝫm loca mutari. p̄mā ꝯñam ꝓbat qꝛ raritas ⁊ densitas sunt p̄ncipia oīuʒ passionū. graue nāq; ⁊ leue. molle ⁊ duꝝ. calidū ⁊ frigidū vident̃ esse raritas ⁊ densitas q̄dā. ꝯñaʒ secūdā ꝓbat. qꝛ iposſibile ē aliq̄d augm̄tari aut minui q̄d nõ ꝫ locū mutet̃. 3º ꝓbat motū localē eē p̄mū motuū inductiue i modis p̄oꝝ: ⁊ ponit tres modos p̄ores. s. p̄us a quo non conuertit̃ subsistendi ꝯña: ⁊ p̄us ꝫ nām: ⁊ prius tēpore. Et p̄ ꝓbat ꝙ motꝰ localis sit p̄mꝰ ꝫ p̄mū moduʒ sic. p̄mus motꝰ est dicendus continuus. aut cõsequenter se hñs. sed dignius ē ipʒ esse continuū q̄ʒ consequēs esse. ⁊ ꝑ ꝯñs p̄mꝰ motus est continuus: sed sola loci mutatio est cõtinua. ergo sola loci mutatio est primus motꝰ. 2º ꝓbat ꝙ sit primꝰ motus ꝫ 2^{m} modū. qꝛ generatio p̄cedit alterationeʒ. ⁊ alteratio augmētationē ⁊ loci mutatio ꝓcedit generationeʒ. ergo loci mutatio est primꝰ motuuʒ. ꝯsequentiaʒ probat

q2 ipossibile est augmẽtari aut alterari aut corrũpi nisi quod localr ferẽ. 3° pbat motũ localẽ eẽ prĩoré alijs nã. q2 motus localis est posterior via generationis. ergo prior via nature z pfectõis. oña tenet. q2 generatõe posterius ẽ natura prius. añs pbat in aĩalibus z plãtis. 4° pbat motũ locales eẽ pmũ ex natura eius. q2 mot9 localis min9 mutat subaz. Et subdit ꝙ maxie manifestũ est motũ localẽ eẽ pm motuũ eo ꝙ primuz mouens seipm localiter moueatur.

Secundo sciẽdũ est ꝙ hic ari. oñdit ꝙ loci mutatio sit pmus motuũ: z diuiditur in tres partes. In pª intẽdit talẽ cõclusionẽ. Sol9 mot9 localis põt eẽ ɔtinu9 z ppetu9. pbat duplr. p. null9 mot9 q ẽ inter ɔ͂ria est continu9 z ppetu9. sed oĩs mot9 alius a motu locali ẽ iter ɔ͂ria. ergo nullus mot9 alius a motu locali est continuus z ppetu9. minorẽ pbat. q2 generatio z corruptio sunt inter ens z nõ ens. alteratio inẽ passiones z qualitates ɔ͂rias: z augmentũ z decremẽtũ sunt inter q̃titatẽ perfectã z iperfectã. 2° qcqd mutatur i ɔ͂rio necessario quiescit qñ peruẽit ad ɔ͂riũ. sed oẽ quod mutatur alio motu a loci mutatõe mutaẽ i ɔ͂riũ. ergo tale necessario qescit. z per oñs nullus alius mot9 a loci mutatõe ẽ continu9 z ppetu9. ¶ In 2ª pte ari. soluit tres obiectões. pª. ꝙ generatio z corruptio non videnẽ eẽ inter ɔ͂ria s3 iter ɔ͂dictoria. Soluit phs. d. ꝙ nihil differt mutatões eẽ fm ɔ͂rietatẽ aut ɔ͂dictionẽ sed sufficẽ ꝙ sit ipossibile illos termios sil eidẽ inesse. 2ª obiectio. terminus ad quẽ corruptõis est nõ ens. ḡ i termino corruptionis nihil quiescit. non eni fortasse quiescit quod nõ est. dicit phs ꝙ nihil refert si mobile qescit in termĩo. vel in tpe sequente terminũ. q2 si quiescat in tpe medio talis mutatio ñ erit continua. 3ª obiectio. mot9 opponiẽ motui z geti. si oporteat mobile quiescere in termĩo. ħ ãt vr esse inconueniẽs. dicit phs ꝙ nõ o3 cõturbari si idẽ sit pluriũ ɔ͂riũ sicut mediũ ɔ͂riaẽ extrẽis. eq̃le ɔ͂riat excellẽti: z ei quod excellitur. i. supabundantie z defectui. ¶ In 3ª parte intẽdit talẽ conclusionẽ. generatões z corruptões nõ sũt ɔtinue. q2 iter eas necessario mediat tps. ergo alie mutatões nõ sũt cõtinue. añs p3. q2 iconueniẽs ẽ mox genitũ stati corrũpi z nullo tpe permanere.

Tertio sciẽdũ ẽ ꝙ i isto 3° c° ari. itendit talẽ cõclusionẽ. Nullus mot9 rect9 localis est ppetu9: z diuiditur in tres ptes. In pª pbat dictã conclusionẽ sic. si aliquis motus rect9 poss3 eẽ continuus. vel hoc eẽt q2 fieret ɔ͂ magnitudinẽ infinitã. vel q2 eẽt continu9 p reflexionẽ. nullũ istoꝝ ẽ dicendũ. igr p pbatione 2ᵉ partis mĩoris intendit talẽ conclusionẽ. Nullus mot9 reflex9 ẽ continu9. pbat phs duab9 rõib9. pª. mot9 reflex9 icludit motus ɔ͂rios. sed mot9 ɔ͂rij non possunt adiuicẽ continuari. ergo mot9 reflex9 nõ põt eẽ contiu9. maiorẽ pbat duplr. p rõe. 2° signo. Rõ sic. illi mot9 sunt ɔ͂rij qui sunt ex terminis ɔ͂rijs i terminos ɔ͂rios. sed mot9 reflex9 icludit duos tales mot9. ergo mot9 reflex9 includit mot9 ɔ͂rios. Sigñ sic. q2 mot9 reflex9 icludit duos mot9 q si sil fierẽt repausarent se. ergo signũ ẽ ꝙ illi mot9 sũt ɔ͂rij. 2ª rõ pncipalis ẽ ista. ille mot9 ẽ nõ cõtinu9 q iterrũpiẽ quiete media. sed mot9 localis reflex9 iterrũpiẽ qete media ergo nõ est cõtinu9. minorẽ pbat. q2 necesse ẽ mobile quod reflectiẽ in pũcto reflexionis qescere. hoc pbat dicẽs ꝙ hoc non solũ manifestũ ẽ i sensu. s3 ẽt ẽ manifestũ i rõe. Ad pbandũ rõe3 ponit duas suppões. pª. i motu cõtria sũt. s. mediũ pn̄m z finis. z l3 mediũ sit vnũ numero. ẽ tñ duo rõe. 2° duplex ẽ mediũ. qðda3 est mediũ in potẽtia. z in illo mobile moueẽ. z nõ qescit. aliud ẽ mediũ in actu. z i illo mobile necessario qescit in termino. tunc arguit sic: q2 aut mobile p eodẽ instãti adest z abest in pũcto reflexiõis. z hoc nõ q2 adesse z abesse sunt opposita q̃ nõ possunt sil eidẽ cõuenire: aut p alio z alio: z tunc cũ inter quel3 duo instantia sit tps mediũ. in illo tẽpore medio quiesceret.

Conclusio rñsalis. Grauia z leuia motu reflexo mota i pũcto reflexionis qescere ẽ neċe. z ħ suppositis duab9 cõditionibus. pª. ꝙ illud quod reflectiẽ p se reflectatur z nõ p accñs. 2ª. ꝙ illud quod reflectiẽ per eãde3 lineã diametralẽ reflectatur per quã p9 mouebatur. z hec ɔ° satis p3 ex pdictis.

Primo dubitatur. Utrum pm9 mot9 sit mot9 localis. Rñdeẽ p ponẽdo talẽ suppõnẽ. Impossibile ẽ aliqd gñari aut corrũpi saltẽ nãlr nisi effectiue cõcurrat mot9 localis pmi mobilis. 2° supponiẽ ꝙ alr sumiẽ pfectio motus local z pfectio alioꝝ motuũ. q2 pfectio mot9 localis saltẽ pmi mobilis sumiẽ ex pfectõe triũ. p ex perfectiõe sui mouẽtis. pm eni mouẽs est pfectissimũ. 2° ex pfectõe sui subi. q2 pm9 mot9 local ẽ subiue i p mobili. qð est pfectissimũ mobiliũ. 3° ex pfectõe suaꝝ ppetatũ. ppetas eni pmi mot9 localis ẽ ꝙ sit cõtinu9 regularis z cã oiu3 alioꝝ: s3 pfectio i alijs motib9 sumiẽ ex pfectõe suoꝝ tmiorũ. dicit eni cõmẽtator sic. sicut suba ẽ pfectior z

p̄or alijs p̄dicam̄tis:ita mot^{9}ad s̄baz ē pfectior q̄z
mot^{9}ad alia p̄dicam̄ta. Ex his dnr duo.p̊.q mo/
t^{9}localis ē p̄m^{9}motuū tpe. vt pz euidēt d motu
locali p̄mi mobilis cū h̄ tñ stat q mot^{9}alic^{9}pticla
ris mobilis sit posterior gnatiōe alteratōe z aug/
mētatōe. vt pz i aiali. z^{o}.dr q mot^{9}local' ē p̄or p/
pter pfectōez sui mouētis z sui mobilis z suap p
p̄etatū.cū hoc tñ stat q t̄mius ipi^{9}q ē vbi nō sit p/
fectior t̄mio alior motuū.q pfectio talis motus
sumit̄ ex parte termini.

Secundo

dubitat̄. vtp sit pol'e aliq̄z res
durare solū p vnū istās. p so/
lōe h^{9}dubij ponit̄ talis disti^{o}.duplices st̄ res.q̄daz
st̄ idiuisibiles z rapti trāseūtes.sic st̄ istātia muta
ta eē.z oia vbi.alie sūt res diuisibiles diuisibilr̄ p
manētes cuiusmōi sūt oēs res nāles. Ex his dnr
duo.p^{m}.q sūt aliq̄ res idiuisibiles rapti trāseun/
tes durātes p solū istās. vt pz d nūc d mutati eē.
z^{o}.dr q nulle res nāles possūt durare p solū istās
qd pz p ph̄z dicētē sic.penit^{9}icōueniēs ē qd fcm̄
est statiz corrūpi.z nullo tpe manere.ista āt dcā
intelligenda sunt de facto non de possibili.

Tertio

dubitat̄. vtp cuilz rei creabili repu
gnet ōdictorie durare p solū istās.
p solōe h^{9}dubij ponūt̄ aliq̄ distictiōes.p^{a}. dupli/
ces sūt res.q̄dā sūt pmanētes.q̄dā sūt successiue
¶ z^{a} distin^{o}.res successiue sūt duplices.q q̄daz
st̄ successiue eētialr̄ z qditatiue sic tps.alie sunt
successiue accn̄talr̄ z dnoiatiue. sicut mot^{9} z oia
alia successiue durabilia. Ex his dnr tria. p^{m}.q
nulli rei pmanēti repugnat hr̄e oēs ptes sil'.z^{o}.dr
q nulli rei successiue accn̄talr̄ z dnoiatie repugt
ōdictorie durare p solū istās.pz.q cū successio sit
ei accn̄tal' pōt ab ea separi. 3°.dr q cuilz rei suc/
cessiue essentialr̄ z qditatiue repugnat ōdictorie
durare p solū istās.q de eētia talis rei ē q affir
matio ptis p̄oris iferat negationē ptis posterioris.

Ad ratiōes

añ opp^{m}. Ad p^{4m} z scdaz rñ
sū ē i qōe. Ad 3^{4m} dr q grue
i pūcto reflexiōis ē phibitū pp duo.p̊ pp icōpossi
bilitatē terminor mot^{9} p̄cedētis z mot^{9} seqntis.
z^{o}.graue ē phibitū ppt vtutē ipssā a pijciente.lz
enī illa vt^{9} nō sit sufficiens ad mouēdū graue.tñ
est sufficiens ad impediendū descensuz grauis.
Et hec de questiōe.

Uerit

sexto. vtp cuiuslz rei p/
manentis sit dabile p^{m} i
stans sui esse z non vlti^{m}. z cuiuslz rei
successiue sit dabile p^{m} z vltimū in/
stans sui non esse. ¶ Arguitur p̊ q nō.q vitatis
istap ppositionū.sortes currit.z mundus fuit.sūt
entia permanentia.z tam̄ ipsor non est dabile p̊
muz instans sui esse.ergo non cuiuslibet rei per/
manentis est dabile primum instans sui esse.mi
nor patet.quia non est dabile primū instans cur/
sus sortis.ergo nec est dabile primū instans veri
tatis istius propositionis.sortes currit.ōnā tenet.
q esse ipsi^{9} cursus sortis z vitas h^{9} ppositionis
se conuertibiliter consequuntur. Silr̄ potest ar/
gui de veritate alterius propositiōis. ¶ z^{o}.sic ar
guitur. Instans est res permanens. z tam̄ hz vlt^{m}
instans sui esse.ergo alicui^{9}rei permanentis ē da
bile vltimū instans sui esse. minor pz.q de instan
ti est aliquando verū dicere. Instans nunc est. z
imediate post hoc non erit. ¶ 3°.arguitur sic.pro/
positio que aliquādo est vera aliquādo icipit esse
vera. sed ista est vera. motus fit. ergo etiā ista est
vera. aliquando mot^{9}p̊ ē: z sic erit dabile p^{m} in/
stans ipi^{9} motus. ¶ In opp^{m} arguit̄ aucte phi.

Primo

sciendū est q p dclaratōe t̄mino
rū qōnis ponunt̄ sex distinctōes.
Pria. duplices sunt res. q̄dā sunt res permanen
tes qbus nō repugnat hr̄e plures ptes sil'.alie sūt
successiue quibus repugnat habere ples ptes
sil'. ¶ z^{a} distin^{o}.duplices sunt res pmanentes.q̄/
dā sunt durātes p vnū solū instans sicut nunc z
mutatū esse. alia durant per tps sicut hō z lapis.
¶ 3^{a} distin^{o}.res permanentes durantes p tps st̄
duplices.q̄dā sūt pmanentes solū ad esse z suc/
cessiue q̄ztū ad fieri. Alie sūt pmanentes q̄ztū ad
esse z ad fieri. ¶ 4^{a} distin^{o}. Res pmanentes q̄z
tū ad esse sunt duplices. quedā dependent a re/
bus successiue in esse z cōsuari sicut vitas hui^{9} p
pōnis sortes currit dependet a cursu sortis. Alie
sūt q̄ nō depēdent a reb^{9} nec i eē nec i cōsuari. sic
hō z lapis. ¶ 5ª distin^{o}. Res pmanentes idepen
dentes a reb^{9} successiuis sūt duplices. q̄dā hūt la
titudinē ptiū gradualiū sz quas ptibilr̄ z succes
siue acqrūt̄. alie vo ōsistūt i idiuisibili. ¶ 6ª disti^{o}.
duplex est nō esse rei. qdā est nō esse añ esse: alid
est nō esse post esse: z solum est hoc ad propositū
de vltimo non esse ante esse: z primo non eē post
eē. Scdo ponunt̄ aliq̄ documenta. p^{m}. illud dr̄
hr̄e p̄mū instans sui eē quando de ipo verū ē dr̄e
hoc nunc est z nunq̄z antea fuit. z^{m}. illud dr̄ hr̄e
vltimū instās sui eē qñ d eo vep ē dr̄e h̄ nūc est z
postea nunq̄z erit. 3^{m}. illud dr̄ hr̄e vltimū instans
sui nō eē añ eē qñ de eo vep est dr̄e h̄ nūc nō est
z imediate post hoc erit. 4^{m}. illud dr̄ hr̄e vltimū
instans sui non esse post esse de q̄ vep est dr̄e h̄

nūc nō est ꝛ imediate añ hoc fuit. ¶ 3º ponuntur aliq̄ regule gn̄ales. Pria. qn̄cūq̄ alicui⁹ rei est da bile primū istās sui esse: nūq̄ illi⁹ est dabile vltiū istans sui nō esse añ esse. pꝫ. qꝛ aut esset ideꝫ istās i quo res vltimo hēret nō esse ꝛ pri̅o haberet esse ꝛ tūc i eodē istāti eēt ꝛ non esset. aut esset aliud ꝛ aliud istās. ꝛ tūc inť duo istātia esset tps mediū. vł ergo illa res i illo tpe medio esset. ꝛ sic nō erat da/tū primū istās sui esse. vł nō esset: ꝛ sic nō erat da/tū vltimū istās sui nō esse. vł nec esset nec ñ esset qđ est ipossibile. ¶ 2ª regula. iq̄buscūq̄ est dabi le vltiuꝫ istās esse i illis nō est dabile pmū istans sui nō eē post eē. ꝛ hec regula pōt sīlr ꝓbari sic p̄/cedens. ¶ 3ª regula. iq̄buscūq̄ nō est dabile pri/mū istās eē. i illis est dare vltimū istās nō eē ante eē. ꝛ iq̄buscūq̄ nō est dabile vltimū nō esse añ eē i illis ē dabile priuꝫ eē. pꝫ. qꝛ si sumať tps adeq̄te mēsurans eē ei⁹. vł i p instāti illi⁹ tpis hꝫ esse vel ñ eē. ꝛ qđcūq̄ dicať hr̄ itentū. ¶ 4ª. i quibuscunq̄ non est dabile vltimū eē in illis est dabile primuꝫ nō eē. ꝛ ecōtra. hec regula pōt ꝓbari sīlr sicut pre cedens. ¶ 5ª. in oīb⁹ reb⁹ durantib⁹ solū p istans ē dabile primū ꝛ vltimū sui eē. ꝛ nō primum neq̄ vltimū sui nō eē. pꝫ. qꝛ i ipis ē dabile aliđ istās i q̄ de ipis v̄uꝫ ē dicere. hoc nūc est. ꝛ imediate ante hoc nō fuit nec imediate post hoc erit. ¶ 6ª. sīlr ē dicēdū de rebus pmanentib⁹. ꝛ rebus successiuis i eē. ꝛ cōseruari dependētib⁹ sic de reb⁹ successi/uis a q̄b⁹ depēdēt. ꝛ opposito mō est dicendū de negationibus ꝛ affirmationib⁹ aliaꝝ negationuꝫ.

Secundo sciendū ē q̄ Aristo. i 2ª pte h⁹ capituli mouet ꝛ soluit tres du bitationes. ¶ Pria. si darentur due magnitudi nes eq̄les ꝛ duo mobilia eque velocia mota sup̄ illas magnitudines sic q̄ qñ vnū accedet ad me diū ꝛ aliud iam recedet a medio vtꝝ illa mobilia simul attigerēt termios illaꝝ magnitudinū. Sol uit phs ꝛ dicit q̄ nō. qꝛ vnū illoꝝ mobilium hñit mediū in actu sic q̄ in medio qeuit. ꝛ aliud solum hñit mediū in potentia. ¶ 2ª dubitatio. vtꝝ ali/quod spatiū possit ptransiri. ꝛ arguit q̄ non. rōne zenonis. qꝛ in quolꝫ spatio sūt infinita. sed nulluꝫ infinituꝫ pōt ptrāsiri. Istud arm̄ soluit dupľr. prio solutione ad hoieꝫ qꝛ spatiū infinitū ptransiť tpe infinito. 2º soluit vera solutione. qꝛ illud spatiuꝫ est bene ifinitū ſm potētiam ſꝫ nō ſm actuꝫ. ¶ 3ª dubitatio est. si aliqđ mobile moueať de vna for/ma in aliā vt puta de albedine in nigredinē ita q̄ in toto tpe p̄cedente sit sub vna forma ꝛ q̄ ipꝫ sit nigrū. ꝛ pro toto tpe sequenti stet sub alia forma vt si ipm sit albū. vtrū pro instanti mediāte iter illa tpa mobile stet sub forª p̄ori aut posteriori. sol uit q̄ instās ē attribuendū posteriori passioni sic q̄ i illo istāti est sub illa forª. Cōtra h̄ arguit phs: mobile ꝓ toto tpe p̄cedenti stat sub forma priori ergo. ꝛ ꝓ quolꝫ illius tpis. ſꝫ illud istās mediuꝫ est aliquid tpis precedētis. ḡ in illo instāti medio stat sub forma priori. Soluit q̄ tempus nō cōponitur ex ipossibilibus ideo illud instans non est pars tpis precedentis.

Tertio sciendū est q̄ circa hūc textū inci/dūt tres difficultates tacte i titulo questionis. ¶ Prima. qualiter se habet res pma nens ad vltimum. ꝛ primū sui eē. ꝛ ad primum ꝛ vltimū sui nō eē. Pro solutione hui⁹ difficultatis ponuntur due regule. ¶ Prima. in oīb⁹ rebus p/manentib⁹ ꝛ successiuis nullo mō dependentib⁹ ꝛ p aliqđ totuꝫ tps in eē durantibus est dabile p̄/mū instās sui eē. pꝫ. quia si sumatur adequatum tps mensurans motum per quem tales res acq/runtur ꝛ sumatur vltimum instans illius tēpo/ris. vel ergo in illo res habet esse ꝛ ante nō habu it. ꝛ sic habetur intentū. vel non habet esse. ergo ñ poterit acquirere esse nisi per aliā alteratione. qđ est manifeste falsū. Ex hoc sequitur q̄ taliū reꝝ nō est dabile vltimū instās nō esse añ esse. pꝫ per primam regulam generalem. ¶ 2ª. regula. in il/lis talibus regulis permanentibus nō est dare vl timū instās sui eē cum sit dabile primum instans forme sequentis. Ex hoc sequitur q̄ cuilibet tali rei est dabile primum instans non esse post esse. ¶ Scđa difficultas. q̄lr se hñt res successiue ad primū ꝛ vltiuꝫ sui eē. ꝛ ad primū ꝛ vltiuꝫ sui ñ eē Pro solutiōe hui⁹ difficultatis poniť taľ regula. nulli⁹ rei successiue ē dabile p̄mū ꝛ vltium sui eē. pꝫ. qꝛ ſꝫ phm 6º hui⁹ qcq̄d mouet p̄us mouebať ꝛ postea mouebiť. pꝫ etiā q̄ sic alias visum est āte oēm motū est ali⁹ mot⁹. ꝛ post omneꝫ motū est ali us motus. Ex hoc sequiť q̄ cuiuslibet rei succes/siue est dabile vltimū non eē ante esse. ꝛ p̄mum non esse post esse. patet per regulas generales ¶ Tertia difficultas. q̄liter se habent primū et ꝛ vltimum sui esse ꝛ non esse forme precedentis ad vltimū ꝛ primum non esse ꝛ esse forme seq̄ē tis. Pro solutiōe huius ponuntur alique regule. Prima. qn̄cunq̄ est dabile primum instans esse forme sequentis nūq̄ est dabile vltium istās esse forme p̄cedentis. qꝛ tūc esset sīľ idē sub forma p̄ cedētis ꝛ seq̄ntis. ¶ 2ª. qn̄cūqꝫ ē dabile vltiū ñ eē vni⁹ ē dabile primū eē alterius ꝛ econtra ꝛc.

Conclusio Ꝟnĩsalis. cuiuslibet rei ꝑma nētis est dabile primũ instās sui eē ⁊ non vltimũ. ⁊ primum sui non esse ⁊ non vltimuz. quia nullius rei permanētis ē dabile vltimũ instans sui eē vt patet ex dictis.

Primo dubitatur. Utrũ motꝰ reflexꝰ sit continuꝰ. Ad hoc soluēdũ ē supponēdũ ꝙ Aristo. in tertia ꝑte huiꝰ tertij capituli ꝓbat ꝑ rōnes logicas motũ reflexũ nō eē cōtinuum q̄ sũt q̃ttuor. Pria. oē qd mouet̃ hȝ aliquem terminũ ad quē tēdit. ⁊ qñ attigit ipȝ q̄escit ibi. ſȝ motus reflexus tendit ad aliquē terminũ. ğ qñ ꝑuenit ad eũ q̄escit. ⁊ ꝑ ꝯñs ille motus nō est vnus motꝰ. ¶ zª. oē qd mouet̃ mouet̃ ſȝ aliquaȝ spēȝ motꝰ. ⁊ q̄escit q̄ete opposita tali motui. ğ mobile motum motu reflexo cum mouet̃ duabus spēbus motus etiā q̄escit duabꝰ spēbꝰ quietis. ⁊ per ꝯñs talis motus nō erit vnus. ¶ 3ª. si motꝰ reflexus eēt cōtinuꝰ sequeret̃ ꝙ idē eēt corruptum ⁊ corrũpendũ. pȝ ꝯña. q꞉ cũ mobile ꝑuenit ad illuȝ terminũ motus q erat vnus ⁊ cōtinuꝰ ē corruptꝰ ⁊ tñ nũdũ factꝰ ē si sequēs motus sit sibi cōtinuus ¶ 4ª rō. eadē est rō continuitatis motꝰ ⁊ sĩlr tēporis. ſȝ cōtrarij motus nō sunt vnꝰ motus. ergo motuũ ꝯrioꝝ nō ē vnũ tp̄s. ⁊ ꝑ ꝯñs nō pōt esse in vno ⁊ eodē tpe. ⁊ sic nō est continuus.

Secundo dubitatur. Utꝝ motꝰ circularis sit vnus. Ad soluendũ hoc dubiũ ē supponendũ ꝙ Aristo. in isto vltimo ca°. ondit q̄s motus ē vnꝰ ⁊ cōtinuus. ⁊ diuidit̃ ĩ duas ꝑtes. In p̄ma ondit motũ circularē eē vnũ ⁊ cōtinuũ. ⁊ diuiditur in duas ꝑtes. In p̄ma ĩtendit talē cōclusionē. Motꝰ circularis ē vnꝰ ⁊ cōtinuus. ꝓbat duabꝰ rōnibꝰ. Pria rō. ad motuȝ circularē eē vnũ ⁊ cōtinuũ nullũ accidit ĩpossibile. ğ motus circularis ē ponendus vnꝰ ⁊ continuꝰ. zª rō. ille motus est cōtinuꝰ q ē ab eodē in ideȝ. sed motus circularis ē ab eodē in idem. rectus aũt ab eodeȝ ĩ aliō. ğ motꝰ circularis ē vnus ⁊ cōtinuꝰ. ⁊ subdit ꝙ motꝰ q est in semicirculo. aut motꝰ quiē ĩ aliq̄ alia circulatione. q nō copulat finē cũ pn°. ille nō ē vnus neq̧ cōtinuus. ¶ In scda ꝑticula ari. infert duo correlaria. p̄mũ. nullus alius motꝰ ē cōtinuus preter circularē motũ. pȝ. ille motus nō est cōtinuus nec ꝑpetuꝰ q pōt multotiēs ĩterrũpi per media. ita ē de oībꝰ motibus alijs a circuculari. ğ ⁊c̄. zm. ex his que dicta sunt elicit̃ ꝙ physiologi. i. phi nō bene dicunt oīa sēsibilia semꝑ moueri. q꞉ necesse eēt ea moueri ſȝ aliqueȝ istoꝝ motuum ⁊ maxīe ſm alteratiōeȝ. mō manifestum ē ꝙ nulla alia mutatio a circulari. ē continua aut ꝑpetua.

Tertio dubitat̃. Utꝝ motꝰ circularis sit p̄mus motuũ. Ad soluendũ h̄ dubium ē supponēdũ ꝙ Ari. in 3ª ꝑte huiꝰ capituli intendit talē cōclusionē. Motus circularis ē p̄mus motuũ. ꝓbat ph̄s triplr̃. p̄ ꝑ duas rōes ꝓp̄as. pria. oīs motꝰ local' aut ē circularis. aut rectꝰ. aut cōpositus ex his. ſȝ motus cōpositus est posterior alijs q꞉ ex alijs cōponit̃. ⁊ motꝰ circularis est p̄or recto. hoc ꝓbat. ille motꝰ est p̄or q est simplex ⁊ ꝑfectus. motꝰ aũt rectꝰ ē ĩperfectus q꞉ nō pōt continuari nisi ꝑ reflexionē. maioreȝ ꝓbat q꞉ p̄us nā rōne ⁊ tpe ē ꝑfectũ ĩꝑfecto. ⁊ corruptibile incorruptibili. zª rō. ille motꝰ ē p̄or q ē ꝑpetuꝰ illo quē non cōtingit eē ꝑpetuũ. ſȝ motũ circularē cōtingit esse ꝑpetuũ ⁊ non rectũ. ğ motꝰ circularis ē p̄mꝰ motuũ. 3°. ꝓbat illā tribꝰ rōnibus cōibꝰ. p̄ma. ille motus ē ꝑpetuꝰ q non hȝ determinatũ p̄nm neq̧ finem. motus circularis ē talis. ğ ⁊c̄. minorē ꝓbat quia vnũqdq̧ qd est in linea circulari sĩlr ē p̄nm mem ⁊ finis. zª rō. ille motꝰ ē p̄mꝰ q ē mensura oīuȝ aliorũ motuũ. ſȝ motꝰ circularis ē mēsura oīuȝ aliorum motuũ. ğ. 3ª. ille motꝰ ē p̄imꝰ motuũ q ē r̃laris. solus motus circularis est regularis. ğ solus motus circularis ē p̄mꝰ motuũ. minorē ꝓbat. q꞉ motus circularis semꝑ eq̄ distat a fine ad quē tēdit mobile. i. a medio. ⁊ iō ē regularis ⁊ sꝑ vniformis. nullus motus rectus ē sic regularis. eo ꝙ in tendit̃ aut in p̄n°. aut in fine. ſȝ motꝰ circularis neq̧ hȝ p̄nm neq̧ finē. 3°. ꝓbat dictā cōclusionē q̄nq̧ auctoritatibꝰ. p̄ma. q꞉ q̄cũq̧ fecerũt memoriā de motu posuerũt p̄ncipia motꝰ localis eē p̄ncipia oīuȝ motuũ vt disgregatiōeȝ ⁊ ꝯgregationē concordiā ⁊ dicordiā. zª ē anaxagore q posuit intellectũ agentē disgregare res. Tertia est democriti qui posuit res fieri ꝑ vacuũ ⁊ plenũ ⁊ nō alium q̄ motũ localē. 4ª est alioꝝ q posuerũt rarũ ⁊ densũ esse principia reꝝ ⁊ dicebāt ea esse p̄ncipia motus localis. Quinta est opinio platonis. q꞉ plato primo dicebat aīam eē p̄ncipiũ seipȝ mouēs. Secundo dicebat ꝙ p̄ncipiũ seip̄m mouens pōt q̄escere ali s spēbꝰ motꝰ ⁊ moueri ſȝ locũ. ğ pōebat motũ localē eē p̄mum motuũ. Cōsequēter epilogat que dicta sunt.

Rationes soluuntur ex dictis. Et hec de questione.

q **Queritur** 7°. Utꝝ ĩ magnitudīe finita possit esse ꝟtus ĩfinita. Arguit̃ primo ꝙ sic. q꞉ ĩ magnitudine infinita pōt esse ꝟtus finita. ğ in

magnitudine fita pōt eē v̄t⁹ ifita. t3 ɔ̄ña p site. añs p3 q: i magnitudie ifinita pōt eē v̄t⁹ ifinita. ğ ⁊ fini ta. ɔ̄ña t3. q: magnitudi ifinite aliq̄ ps ē finita. 2° arguit sic. magnitudo finita pōt moue p tp̄s ifinitū. ğ h3 v̄tutē ifinitā. t3 ɔ̄ña. q: fm ph3 ipoꝛe ē v̄tu tē finitā mouere p ifinitū tp̄s. añs p3. q: celū ē ma gnitudie finitū. ⁊ tñ mouet p tp̄s ifinitū. ⁊ ēt scd̄3 ph3 gnātōes ⁊ coꝛruptōes sūt ifinite. ¶ 3° sic. ar guit. magna ē magnitudo fita. sił ignis ⁊ q̄l3 po⁴ visiua. ⁊ tñ i ipis ē v̄t⁹ ifinita. ğ i magnitudie finita ē v̄t⁹ ifinita. minoꝛ p3. q: mā h3 v̄tutē substādi ifi nitis foꝛmis. ⁊ ignis h3 v̄tutē ɔburēdi ifinita cōbu stibilia. sił po⁴ visiua h3 v̄tute3 vt possit imutari ab infinitis obiectis. ¶ Jn oppo^m est ph̄s.

Primo Sciēdū ē q̄ Ari. i isto. 4° tracta tu oñdit q̄le sit p̄^m mouēs. ⁊ diui dit i tria capl'a. Jn p̄ oñdit. q̄ttuoꝛ ɔclōnes. p̄ma: q̄ ē q̄ p̄^m mouēs ē iptibile ⁊ nullā h̄ñs magnitu dinē. ¶ 2⁴ ɔ°. ipossibile ē mouēs finitū moueri p tēp⁹ ifinitū. Ad pbādū hāc ɔclusionē tria suppōit: p̄ q̄ i cā motus sūt tria. s. mouēs mobile ⁊ tp̄s. 2° sit mouēs finitū. a. sit mobile finitū. b. ⁊ tp̄s finitū c. 3° ps mouētis sit. d. ⁊ ps mobilis finiti sit. e. pars tp̄is ifiniti finita. sit. 3. tūc arguit sic. si. a. moueat. b. i. c. d. mouebit. e. i. 3. s3. d. pōt totiēs sumi q̄ consu met totū. a. ⁊ sic. e. ɔsumet totū. b. cū illa sint finita s3. 3. nūq̄ pōt cōsumere totū. c. cū. e. sit ifinitū. ğ. c: nō erat adequatū tp̄s i quo mouebit. b. ¶ 3⁴ ɔ°. in magnitudine finita nō pōt eē v̄t⁹ ifinita. Ad pbā dū h̄ suppōit p̄ q̄ maioꝛ po⁴ mouet i minoꝛi tpe ⁊ minoꝛ i maioꝛi. 2° q̄ oīs mot⁹ ē i tpe. tūc arguit sic. Si i magnitudine finita eēt v̄t⁹ infinita. tūc se q̄ret q̄ v̄tus finita posset mouere i eq̄li tpe cum v̄tute ifinita. ɔ̄ñs est ipossibile. ğ ⁊c. pbat tñ ɔ̄ña3: cū vtraq̄ sit in magnitudine finita vtraq̄ moueti tpe finito. l3 vna moueat i tpe maioꝛi: ⁊ alia i mio ri augeat. ğ v̄t⁹ finita fm ppoꝛtōe3 fm quā vnū tp̄s excedebat aliud. tunc v̄t⁹ finita ⁊ ifinita mouebūt i eq̄li tpe. ¶ 4⁴ ɔ°. i magnitudie ifinita nō pōt eē v̄t⁹ finita. pbat ph̄s duab⁹ rōib⁹. p̄ma ē de magni tudinib⁹ diuersoꝛ generu3. ⁊ ē hec. q: si in magni tudine ifinita eēt v̄t⁹ finita mouereī p tp̄s finitū. ⁊ sic mouereī i eq̄li tpe cū magnitudie ifinita: q̄d ē i cōueniens. ⁊ sile3 rōnē d̄ducit de magnitudinib⁹ eiusdem generis.

Secundo Sciēdū est q̄ i hoc. 3° c° oñdit Ari. p̄mū motoꝛē eē vnū. ⁊ di uidit i duas ptes. Jn p̄ma mouet q̄ndam dubita tione3 q̄ ē hec. Oē q̄d mouet ab alio mouet. du biū ē a quo moueant piecta cū mouēs nō tāgat illa. Et arguit sic. p̄ q̄ nō moueant ab aere moto piciē te. v̄l. n. ab alio sit moueri cū p̄mū mouēs moueat ⁊ oīa moueant a p̄mo mouente. ⁊ oīa ge scere cū p̄mū mouens gescit. Soluit ⁊ dic q̄ p̄^m mouēs. s. piciēs facit moueri aliq̄d coꝛp⁹ q̄d ap tū natū est moueri vel mouere. ⁊ quiescēte p̄mo mouēte nō simul gescit illud q̄d ab eo mouet. Ex h̄ isfert q̄ mot⁹ piectōis nō est ɔtinuus q: nō fit ab vno motoꝛe sed a pluribus ɔ̄nter se h̄ñtibus i v̄tu te motiua quā aliq vocāt antbipistasi3 eo q̄ dicūt aerē p antbipistasi3 mouere piectū. ¶ Jn 2⁴ pti cula ponit ph̄s duas ɔclōnes. p̄ia. necesse ē p̄mū motoꝛē eē vnū. pbat. q: p̄im⁹ mot⁹ ē vn⁹. ğ est a mouēte vno. ¶ 2⁴ ɔ°. necesse ē p̄imū mouēs mo uere motu regulari eo q̄ p̄mū mouēs eode3 mō se h3 p totū motū. si eni cōtinue se hret alit ⁊ alit. tūc ille mot⁹ eēt ab alio ⁊ ab alio mouēte. Ex hoc ɔcludit q̄ p̄m⁹ motoꝛ mouet motu ifatigabili. ali as mot⁹ nō esset regularis.

Tertio Sciēdū q̄ i vltimo c° vltimi tracta t⁹ ari. itēdit tres ɔclōnes. p̄ma. p̄m⁹ motoꝛ ē i circūferentia p̄mi mobilis. pbat. q: effe ctus p̄mi mouentis magis manifestatur i ipsis eo q̄ partes circūferētiales magis mouētur. ¶ 2⁴ tāgit vnā dubitationē q̄ est hec. Utrū mouens q̄d mouetur motū cōtinuū possit facere. dicit q̄ nō. q: mot⁹ cōtinu⁹ est a mouēte imobili. ¶ 3⁴ ⁊ vlti ma. p̄m⁹ motoꝛ est imobilis ipartibilis ⁊ nullā h̄ñs magnitudinē: quia si p̄im⁹ motoꝛ haberet aliq̄ magnitudinē vel haberet magnitudinē finitā vel ifinitā. s3 nullā illaꝝ h̄re pōt. ergo nullā h3 magni tudinē. minoꝛē pbat p p̄ia parte q: ipoꝛe est ali quā magnitudinē eē infinitā vt pbatū ē. p scd̄a p te pbat. q: potētia p̄mi mobilis nō ē finita. ergo p̄ mus motoꝛ nō pōt h̄re magnitudinē finitā. t3 ɔ̄ña q: vt pbatu3 est in magnitudine finita nō ɔtingit eē v̄t⁹ ifinita. añs pbat. q: p̄^m mouens mouet tpe infinito ⁊ motu cōtinuo ⁊ ppetuo. ergo eius virt⁹ est infinita:

Conclusio R̄ñsalis. Jn magnitudine finita nō pōt esse v̄t⁹ infinita intelligendo de ifinitate ētitatiua ⁊ fitate itēsiua fm extensione3 potentie motiue. ⁊ hoc de 2° arti°

Primo Dubitat. Utrū de mēte Ari: ⁊ sui ɔmētatoꝛis fuerit ponere p̄^m mo toꝛē ifinite v̄tutis entitatiue ⁊ itēsiue. Et pp hoc pōt tal' distī° aliq̄d eē ifi^m pōt intelligi q̄druplr. p̄ fm duratōe3. q: l. durat tpe ifinito. ⁊ sic fm Ari. ⁊ suū ɔmētatoꝛe3 itelligentie celū ⁊ multa etiā alia sūt ifinita. alio mō aliq̄d eē ifinitū pōt intelligi q:

mouet motu infinito. siue talis mot⁹ sit mot⁹ vn⁹ localis siue nō. ꝛ sic ꝫ phm̄ intelligētie solū ꝛ corpa celestia sꝫ ifinita. alio mō aliqd ē ifinitū. q2 mouet motu locali vno ꝛ cōti⁹ p ifi^m tps. ꝛ sic ꝫ phm qlꝫ itelligentia est ifinita. alio mō aliqd est ifinitū. q2 immobilr̄ imptibilr̄ mouet motu locali p tps infinitū. ꝛ sic pri^a cā ē solū infinita. pter tn̄ illos mōs est vn⁹ ali⁹ mod⁹ quē Ari. reputat esse ipoēꝫ per qō aliqd est infinitū intensiue ita ꝙ q̇cūq3 mobili dato pōt mouē mai⁹ ifinitū. ꝛ q̇cunq3 velocitate data pōt mouere veloci⁹ in infinitū. iō pōt mouere qōlꝫ mobile in instāti. Ex his dr̄ p̄ ꝙ de mente Ari. ꝛ sui ɔmentatoris nō fuit cōcedē p̄^m motorē esse virtutis infinite intēsiue. pꝫ. q2 ari. cōcedēt p̄^m motorē agere ad ex̄ necītate nāe. ḡ cōcederet ipꝫ mouere ꝫ vlti^m sue po^e ꝛ p ɔn̄s cōcessisset ipꝫ mouere in instāti. cui⁹ opp^m pbat in multis. 2° dr̄ ꝙ qlꝫ ver⁹ phs ꝛ nālis hꝫ magis ɔcedē p̄^m motorē eē ꝟtutis infinite itēsiue q̄3 opp^m. pbat. q2 qlibꝫ talis hꝫ ɔcedere ipꝫ esse ens. quo nihil mai⁹ cogitari pōt. 3° dr̄. q2 ꝫ fidē tenendū est pri^m motorē infinite ꝟtutis eē intensiue ꝟtutis cū habeat oēꝫ pfectionē simplr̄.

Secundo dubitat̄. Utꝝ oē piectū moueatur ab itrinseco vel a medio. ℂ Pro solōe h⁹ dubij ponunt̄ due opiones. p̄^a est opio cōis. ꝛ ē h̄. ꝙ pijciēs p̄^m mouet ipꝫ piectū: ꝛ ipꝫ motū mouet vnā ptē aeris. ꝛ ipa ps aeris mouet piectū. ꝛ iteꝝ piectū mouet aliā ptē aerꝫ. ꝛ sic q̄usq3 deficiat ꝟt⁹ pijciētis. ꝛ sic dn̄t ꝙ mot⁹ piectoꝝ ē a diuersis mouētib⁹. ꝛ q̄t sūt mot⁹ ptiales tot sūt ptes medij mouētis. ꝛ ex illis fit vn⁹ mot⁹ vnitate aggregatōis. ℂ 2^a opio q̄ appet pbabilior ē ꝙ pijciēs iprimit vnā ꝟtutē ipulsiuā in ipso piecto q̄ virt⁹ ipulsiua vocat̄ ipet⁹. ꝛ ē vna q̄litas motiua cui resistit grauitas moti ꝛ resistētia medij. ideo continue debilitat̄ ꝛ tandē corrūpit̄. ꝛ sic piectū cessat violenter moueri. ꝛ illa virt⁹ ē subiectiue in proiecto.

Tertio dubitat̄. Qualr̄ ē saluabile motū piectōis eē violētū cū tn̄ sit a pn̄° itrinseco effectiuo. s. ab illo ipetu. ꝛ tn̄ ad violētū duo reqrūtur. p̄^m ꝙ sit ex̄. hoc ē dictu ꝙ pn̄^m effectiuū sit extrīsecū. 2^m ꝙ passū nil ɔferat. ꝫ ē dcū ꝙ talis mot⁹ sit ɔ nālē iclinatiōeꝫ ipi⁹ moti. R̄ndet ꝙ pōt saluari dupliciter. pmo negādo ꝙ ad violētū motū reqrant̄ illa duo copulatiue. 2° dr̄ ꝙ sic ad motū nālē sufficit ꝙ talis mot⁹ sit ad formā ad quā iclinat̄ ipꝫ mobile. silr̄ ad motū violētū reqrit̄ ꝛ sufficit ꝙ forma ad quā ē talis mot⁹ sit ɔ nālē iclinationē ipi⁹ mobilis. 2° pōt saluari dicēdo ꝙ suffic̄ ꝙ ipꝫ pijciēs qō ē pncipale mouēs sit extrīsecū. 3° dr̄ ꝙ tal̄ mot⁹ n̄ ē a pn̄° itrīseco eēntialr̄. s. a for^a subali. sꝫ solū a pn̄° itrīseco accn̄tali. s. ab illo ipetu.

Ad rationes an̄ oppo^m. ℂ Ad pmā dr̄ negādo an̄s cū suis pbationib⁹. ℂ Ad scd̄aꝫ dr̄ ꝙ nō ē poēe aliq3 magnitudinē eē ifinitā. ꝛ sic an̄s suppōit falsū. iō ē negādū 2° ꝙ virtus finita n̄ ē adeq̄ta i magnitudīe finita ℂ Ad 3^{am} dr̄ ꝙ illa tria sūt ifinita ifinitate pluralitatis obiectoꝝ ad q̄ se extēdūt. sꝫ n̄ sꝫ ifinita ifinitate ppe passionis quātitatis. ℂ Et hec de libris octo physicoꝝ dcā sufficiant.

Primo q̄ritur circa initiū pmi libri celi ꝛ mūdi. Utꝝ corpus simplex sub rōe mobilitatis ad vbi sit adeq̄tū h⁹ scie sbꝫ. Et arguit̄ p̄ ꝙ n̄ q2 nullū corpus ē simplex. ḡ corp⁹ simplex n̄ ē subꝫ h⁹ scie. an̄s pꝫ q2 oē corp⁹ est ɔpo^m ex mā ꝛ for^a. 2° sic. qcqd ē subꝫ adeq̄tū hui⁹ scie d̄ illo p̄dicat̄ ɔuertibilr̄ ista passio q̄ ē eē mobile ad vbi. sꝫ ista nō ɔuertibilr̄ p̄dicat̄ de corpe simplici. ḡ corp⁹ simplex n̄ ē h⁹ scie adeq̄tū subꝫ. mior pꝫ. q2 illa passio n̄ ɔuenit oī corpi simplici. ḡ n̄ ē cōuertibilis cū corpe simplici. p̄^a ps an̄tis pꝫ. q2 celū n̄ ē mobile ad vbi cū nō habeat aliq3 supfic em ipꝫ circūscribētē. 2^a ps an̄tis pꝫ. q2 aīalia ꝛ cetera corpa mixta sꝫ mobilia ad vbi. 3° sic. mobilitas ad vbi ē pa⁹ subi h⁹ scie. ḡ n̄ pōt eē rō formal̄ ei⁹. ꝛ p ɔn̄s corp⁹ simplex n̄ ē sbꝫ h⁹ scie sb rōe mobilitatis ℂ In opp^m ē auctas phi dn̄tis sciaꝫ h⁹ esse circa corpa. In ista qōe erūt tres artic̄li sic i alijs. Quātū ad primū.

Primo Sciēdū ē ꝙ p solōe qōis sꝫ soluē de tres difficltates tacte i trib⁹ argumētis. Pria q̄ tāgit̄ i p ar° ē h̄. vtꝝ sit aliqō corp⁹ simplex. Pro solōe h⁹ difficltatis ponūt̄ due distictōes. Pria. duplex ē corp⁹. qō dā ē d̄ gn̄e sube. ꝛ ē ɔpo^m ex mā ꝛ for^a. ꝛ illō vocat̄ subm̄ trine dimēsiōis qō aptū natū ē suscipe trinā dimēsioneꝫ. aliud ē corpus de gn̄e q̄titatis. ꝛ est ipsa trina dimēsio. s. lōgitudo, latitudo ꝛ pfūditas. 2ª distin:

simplex capit̄ dupl̄r. vno mō vt dic̄ negatōez cō
pōnis: ita ꝙ illō ē simplex qō ñ ē ↄpositū: alio mō
capit̄ vt dic̄ negationē mixtionis: ita ꝙ illō ē sim
plex qō nō ē mixtū cōpositū ex corpibꝰ adiuicem
spē drñtibꝰ. sicut celū ⁊ q̄tuor elementa. Siplex
p̄ mō oppōit̄ cōposito. s3 simplex 2º mō opponit̄
mixto. Ex h̄ seq̄t ꝙ illō ē simplex 2º mō qō nō est
mixtū siue cōpositū ex corpibꝰ adiuicē spē drñti
bꝰ. Ex his dr̄ p̄ ꝙ corpꝰ ō gñe q̄titatis ē simplex
vtroq̄ꝫ mō simplicitatis. oīs. n. q̄titas ē forª sim/
plex. 2º dr̄ ꝙ nullū corpꝰ ō gñe s̄be ē simplex p̄io
mō simplicitatis. q2 qōl3 tale ē ↄpositū ex m̄a et
forª. 3º dr̄ ꝙ celū ⁊ q̄tuor el̄ta sūt corpa simplicia
2º mō simplicitatis. p3. q2 nō sūt mixta ex corpi/
bꝰ spē drñtibꝰ. ¶ 2ª difficultas q̄ tāgit̄ i 2º argu
mento ē hec. vtꝝ mobilitas ad vbi sit passio ade/
q̄ta ↄuertibilis cū corpe simplici. ꝓ solōe hꝰ diffi
cultatis pōit̄ vna distinº ⁊ vna suppō. Suppō est
hec. ꝙ vbi est vna q̄ditas p̄dicamētal̄ p̄cise cōis ad
vbi actiuū ⁊ vbi passiuū s3 modū expositū q̄rto
ph̄icoꝝ t̄ctatu ō loco. Distinº est hec. aliq̄d eē mo
bile ad vbi pōt capi dupl̄r. vno mō cōit̄ put se ex
tendit ad oē esse mobile ad vbi siue circūscripti/
uū: siue diffinitiuū: siue sit motu nāli: siue violen
to. siue volūtario: ⁊ sic oīs s̄ba imo oē ens creatū
ē mobile ad vbi. alio mō capit̄ ꝓp̄e ꝓ eo qō mo
uet̄ ad vbi circūscriptiᵐ siue sit nāl̄r: siue violent̄
siue voluntarie. ⁊ sic oīa aīaª ⁊ vl̄r oīa corpa sunt
mobilia ad vbi. 3º mō capit̄ magis ꝓp̄e ꝓ oī mo
bili ad vbi circūscriptiuū motu nāli siue mouea
tur per se p̄ siue per accñs ⁊ gr̄a partis. ⁊ isto mō
mixta inaīata s̄t mobilia ad vbi. q2 motu nāli mo
uētur ad vbi circūscriptiuū per accñs tñ ⁊ gr̄a p
tis ad motū el̄ti p̄dñantis. alio mō capit̄ maxie ꝓ
p̄e ꝓ oī eo qō ē p̄ ⁊ per se mobile ad vbi circūscri
ptiuū motu nāli. ⁊ sic solū corpꝰ simplex ē mobile
ad vbi. Ex his seq̄t ꝙ mobilitas ad vbi est passio
adeq̄te cōuertibilis cū corpe simplici. ¶ 3ª diffi/
cultas q̄ tāgit̄ in 3º arº ē h̄. q̄l̄r ē saluabile mobili/
tatē ad vbi eē rōez formalē corpis simplicis cū tñ
eiꝰ sit ꝓp̄a passio. Ad h̄ r̄ndet̄ ꝙ pōt saluari ꝑ vnā
maxiaz scotizātiū q̄ ē hec. q̄ñcūq3 rō formal̄ alicꝰ
q̄ditatis s̄balis ē innoīata. ip̄a pōt cōueniēt̄ noīa/
ri ⁊ circūloq ꝑ nomē ꝓp̄e passionis talis s̄bi. ideo
mobilitas ad vbi circūloq̄t̄ nobis rōez formalem
sub qua hic consideratur de corpe simplici q̄ est
nobis innoīata. Ex h̄ seq̄t ꝙ sola q̄ditas corporis
simplicis est illius sub̄m sub rōe formali nobis in/
noīata. tñ circūloq̄t̄ nobis per nom̄ ꝓp̄e passiōis:
q̄ ē mobilitas ad vbi. 2º sequitur ꝙ aggregatū ex
quiditate corporis simplicis ⁊ mobilitate ad vbi
non pōt esse huius subiectum. alias subiectu3 es
set vnū ens per accñs.

Secundo sciendū ꝙ iste liber ō celo in q̄
ari. determinat de corpe nāli
⁊ p̄ mobili ad vbi diuiditur in quatuor libros ꝑti
ales. In p̄ determinat de mundo s̄m se totū: ⁊ cō
tinet quatuor tractatus. In p̄ determinat de pro
p̄a eiꝰ passione. s. de eiꝰ ꝑfectōe: ⁊ diuidit̄ in q̄tuor
cª. In p̄ demonstrat totū vniuersū eē perfectū: ⁊
intendit quatuor conclusiones. p̄ª tangit intentū
⁊ ē hec. scīa de natura vr̄ esse circa corpora ⁊ ma
gnitudines ⁊ circa passiōes ⁊ motus ipoꝝ ⁊ circa
p̄nª q̄cūq̄ꝫ talis s̄be. i. corpis nālis. ꝓbat. q2 scīa
nālis ē circa res nāles. ergo ē circa illa q̄ dcā sūt.
ↄñaz ꝓbat. q2 reꝝ nāliū quedā sūt corpa ⁊ magni
tudies: q̄dā h̄ñt corpꝰ ⁊ magnitudinē. ⁊ q̄dā s̄t p̄n/
cipia h̄ñtiū corpꝰ ⁊ magnitudinē. ¶ 2ª ꝯ tangit
duas diffinitōes. p̄ª ē diffinitio cōtinui ⁊ est hec.
Cōtiuū ē qōdā diuisibile i sꝑ diuisibila. 2ª ē difº corpis
⁊ ē hec. Corpꝰ ē qō est oīq̄ꝫ diuisibile. hāc ꝓbat. q2
tres dimensiōes sunt oēs. ḡ corpꝰ qō ē diuisibile
s3 tres dimensiōes est oīq̄ꝫ diuisibile. an̄s ꝓbat. q2
magnitudo diuisibil̄ ad vnū ē linea: ⁊ magnitudo
diuisibil̄ ad duo ē sup̄ficies. ⁊ magnitudo diuisibilis
ad tria est corpꝰ. ⁊ nō s̄t alie p̄ter has. ḡ tres dim̄/
siones sūt oēs dimensiōes. 2º ꝓbat istā conclusio
nē tribꝰ signis. p̄m. pithagorici dixerunt oīa eē de
terminata tribꝰ. s. p̄ncipio medio ⁊ fine. ḡ signū ē
ꝙ illud quod est diuisibile s̄m tria ⁊ oīquaq̄ꝫ di/
uisibile s̄m corpus est diuisibile s̄m tres dimensi
ones. ergo ē oīq̄ꝫ diuisibile. 2m signū. nūerꝰ ter/
narius videtur nobis esse datus a natura ad sa/
crificationē deoꝝ. ergo signū est corpus quod ē
diuisibile s3 numeꝝ ternariū eē oīq̄ꝫ diuisibile.
3m signum. natura inducit nos vt faciamus ap/
pellatiōes: sic ꝙ duo ambo appellamus ⁊ duos
āmbos ⁊ ñ oēs: ⁊ ꝙ tres appellamꝰ oēs si ñ sint plu/
res. ḡ signū ē ꝙ corpꝰ qō ē diuisibile s3 tria ē oīq̄ꝫ
diuisibile. ¶ 3ª ↄº tāgit t̄tiā suppōnē ⁊ ē hec. Cor
pꝰ ē magnitudo ꝑfecta. h̄ ꝓbat duabꝰ rōibꝰ. p̄ma.
corpꝰ ē magnitudo oīs. ḡ corpꝰ ē magnitudo ꝑfcā.
ↄñaz ꝓbat. q2 oē ⁊ totū ⁊ perfcm̄ nō drñt s̄m spē3
sed tm̄ s3 m̄a m cui adduntur. an̄s p3. q2 solū cor/
pus ē termiatū tribꝰ dimensiōibꝰ. ⁊ ē vndiq̄ꝫ di/
uisibile. ḡ solū corpꝰ ē magnitudo oīs. Et subdit
ꝙ iste tres magnitudines eodē modo sūt ↄtinue
quō sūt diuisibiles. ꝓbat. q2 linea q̄ ē cōtinua ad

vnū ē diuisibilis ad vnū. ꝛ silr̄ de alijs. z^a rō. illa
magnitudo ē pfcā q̄ nō trāsit i aliā magnitudinē.
sȝ corp⁹ nō trāsit i aliā magnitudinē. ğ corp⁹ ē pfe
cta magnitudo. minorē ꝓbat. q2 ois exit⁹ ē pp de
fectū. ¶ 4^a ꝯ tāgit duo correlaria. p̄^m. vnūqdq̄
pticulariū corpuȝ ē pfectū. ꝓbat. q2 vnū qdq̄ eo/
rū hȝ oēs dimēsiōes. z^m. totū vniuersū ē pfectuȝ.
ad ꝓbandū h̄ correlariū ponit duas suppōnes. p̄
ma. vnūqdq̄ pticulariū corpoꝝ facit vnū vnita
te contiguitatis. ꝛ ē tmīatū ad ꝓximū p ꝯtactū. h̄
est dictu. vnūqdq̄ ptic̄lariū corpoꝝ fac vnū vni/
tate contiguitatis cū ꝓximo cor^c. z^a. oīa corpa p
contactū ꝯponūt vnū totū vniuersū. h̄ ē dictu: ex
oib⁹ corpib⁹ sil̄ sūptis fit vnū totale corp⁹ vnitate
ꝯtiguitatis ꝛ cōtact⁹ qd vocat̄ vniuersū totū. Ex
his ꝓbat correlariū suū sic. ex qd nois corpis est
manifestū oē corpus esse perfectū. sed totum vni
uersū est corpus vt ꝓbant suppōnes. ergo totum
vniuersuȝ est perfectū.

Tertio sciēdū ꝙ circa hūc textū incidunt
tres diffi:cultates. Pria. vtruȝ scia
nālis sit circa corpa ꝛ magnitudines. Ad h̄ rn̄det
ꝯmētator ꝙ mathe^a ē ꝺ magnitudinib⁹ ſȝ ꝙ sūt
abstracte a mā. sed phic⁹ cōsiderat de his ſȝ ꝙ sꝫ
vltia māe. h̄ ē ſȝ ꝙ sūt tmini corpuȝ nāliū. ¶ z^a
difficultas. vtꝝ a trib⁹ ad oē sit formalis ꝯña: ita
ꝙ vlr̄ de qbuslȝ tribus: ꝛ solū de trib⁹ possum⁹ di
cere oē. Pro soLone h⁹ difficultatis ponunt̄ due
regule. p̄ma. ois ꝓpō vniuersalis affirmatiua ex
ponēda ē per vnā copulatiuā cui⁹ p̄^a ps affirmat
p̄dicatū ꝺ aliq̊ determinato supposito: ꝛ ſa asse/
rit nō eē dabile aliqd suppo^m talis subi qn v̄ifice
tur ꝺ ipo p̄dicatū talis subi: vt ista. ois sol lucet.
exponēda ē per istā. sol lucet. ꝛ nō sūt plr̄es qn lu/
ceat: vel sic. ꝛ n̄ ē dabilis aliqs sol qn luceat. Ex h̄
seqt̄ ꝙ ꝺ vno si non sint plr̄a pn̄t dicere oē. z° seqt̄
error dicentiū istud signū ois exigere tria appel
lata sic ꝙ anq̄ alicui termino addat̄ ois reqrit̄ ꝙ
talis termin⁹ sit v̄ificabilis ꝺ trib⁹ suis suppositis
q2 tūc ista eēt falsa. ois sol lucet. ꝛ tūc euidēs ē ꝙ
sua ꝯdictoria est falsa. s. ista. qdā sol n̄ lucet. z^a re
gula. ois ꝓpō vl̄is ꝺ h̄ signo ois pluralr̄ sūpto ex
ponēda ē p vnā copulatiuā hn̄tē tres ptes. q̄ꝝ p̄^a
affirmat p̄dicatū ineē alicui ꝺterminato supposi
to sbi: ꝛ ſa ēt affirmat p̄dicatū ieē alicui alr̄i sup/
posito sbi. ꝛ tr̄tia asserit nō eē dabile aliqd suppo/
sitū sbi qn de illo v̄ificet̄ p̄dicatū simplr̄ sūptū: vt
ista. oēs hoīes currūt sic ē exponēda. iste hō cur/
rit: ꝛ ille: ꝛ nō est dabilis hō qn ille currat: ꝛ h̄ si sit
vl̄is sic ꝙ ly ois teneat̄ diuisiue ꝛ distributie. q2 si
teneret̄ collectie. tūc eēt singularis: ꝛ ad ei⁹ v̄ita/
tē suffi ceret p̄dicatū pluralis nūeri posse v̄ificari
ꝺ ꝓnoie pl̄alis nūeri demōstrāte oīa illa sil̄ sum/
pta ꝓ qb⁹ supponebat sbm. vt oēs apl̄i dei sꝫ. iz.
sic exponēda est. isti sil̄ sūpti sꝫ. iz. Ex h̄ seqt̄ ꝙ de
duob⁹ si nō sunt plures possum⁹ dr̄e oēs. nec req
rit̄ necio ꝙ sint tres ad hoc ꝙ de eis dicam⁹ oēs
veꝝ ē tn̄ ꝙ determinati⁹ de duob⁹ dicimus ābos
q̄ oēs: ꝛ h̄ itēdit ph̄s. z° seqt̄ ꝙ de trib⁹ cū isto ad
iūcto ꝛ nō sūt plr̄es vlr̄ possum⁹ dr̄e oēs ꝛ nō alit̄.
¶ 3^a difficultas. vtꝝ totū vniuersū sit vnū totū
pfcm̄ corp⁹. Ad quā breuit̄ rn̄det̄ ꝙ totū vniuer/
sū ē vnū corp⁹ vnitate cōtiguitatis ꝛ aggregatōis
ꝛ nō vnitate simplicis equalitatis. dr̄ ēt ꝙ totum
vniuersū ē perfectū nō simplr̄ sed solū in gn̄e. 3°
dr̄ ꝙ de perfectiōe eētiali toti⁹ vniuersi sꝫ p̊ oēs
spere celestes. z° q̄tuor elem̄ta. ꝛ ſm aliquos cor
pora mixta ſm speciē. de perfectiōe tn̄ accn̄tali
sunt oīa decoran^a vniuersum. ¶ Quantum ad
secundum ponitur

Conclusio Corp⁹ simplex sub rōe mo/
bilitatis ad vbi est adeq̄tum
h⁹ scie sbȝ. hec ꝯ°. pōt ꝓbari p ꝓpetates qditatis
sbiualis posite in p̄ma cōclusione p̄mi phicoruȝ.

Primo dubitat̄. Utꝝ sint tm̄ tres motus
simplices. Ad soluēdū h̄ du^m est
supponēdū ꝙ ari. i z°. c°. h⁹ tractat⁹ determinat ꝺ
pfectiori pte vniuersi. s. de celo: ꝛ diuidit̄ i duas p
tes p̄ncipales. In p̄ma pōit qnq̄ suppōnes. pria.
oīa phica cor^a ſȝ seipa sūt mobilia localr̄. ꝓbat.
q2 hn̄t i seipis p̄n^m sui mot⁹. ſa. ois mot⁹ ſȝ locuȝ
aut ē rect⁹: aut circularis: aut mixt⁹ ex his. tertia.
solus mot⁹ rect⁹ aut circularis sꝫ mot⁹ simplices.
ꝓbat. q2 solū sūt due magnitudines simplices. s.
recta ꝛ circularis. q̄rta. nec̄e ē oēȝ motū simplicē
eē aut ad mediū: aut a medio: aut circa mediū. ꝓ
bat. q2 mot⁹ circularis ē circa mediū: ꝛ mot⁹ rect⁹
q est sursū ē a medio. ꝛ mot⁹ rectus qui ē deorsuȝ
ē ad mediū. qnta. nec̄e ē q̊sdā mot⁹ eē simplices:
ꝛ quosdā mixtos. ꝓbat. q2 corpoꝝ q̄dā sūt simpli
cia. quedam mixta. ergo motuū quidā sūt simpli
ces ꝛ corpoꝝ mixtoꝝ mot⁹ sunt mixti nisi moueā
tur ſm elementū p̄dn̄ans. antecedēs ꝓbat. quia
corpora simplicia quecunq̄ sunt ſm naturam ha
bent in se p̄ncipium sui motus.

Secundo dubitat̄. Utꝝ p̄ter q̄tuor elem̄
ta sit ponendū 5^m corp⁹. s. celū
quod aptū natū est moueri ſm suā nām motu cir
culari. Ad soluendū hoc dubiū est supponenduȝ
ꝙ Aristo. in ſa pte hui⁹ capituli intendit talē con/

clusionē: Necē ē esse aliqd corp⁹ simplex qd natū ē moueri motu circulari fm sui nāz. hāc cōclusionē pbat qnqz rōnib⁹. p pria rōne ponit duas suppositiōes. prima. mot⁹ simplex ē corporis simplicis r nō cōpositi nisi cōpm moueat fz elemētū pdnans. z. vni⁹ corporis simplicis ē tm vnus motus simplex fz nāz. pōt tn eē alius r alius violēt⁹. Ex his sic arguit. mot⁹ circularis ē mot⁹ simplex g ē alicui⁹ corporis simplicis. fz nō est alicui⁹ qtuor elementoz. g pter qttuor elementa ponēdū ē vnū 5m corpus simplex qd natū est moueri motu circulari fm sui nām. ɔña maioris pz p primaz suppositionē. miorē pbat sic. qttuor elemētoz est alius mot⁹ simplex a circulari. g mot⁹ circularis nō ē alicui⁹ qttuor elemētoz. pz ɔña p fcdaz suppositionem. Pro fcda rōne. ponit duas suppositiōes. Pria. mot⁹ q est pter nāz ē ɔrius eius q est fz nāz. z. tm vnū vni ē ɔrium. Ex his sic arguit. mot⁹ circularis simplex ɔuenit alicui corpori: vl alicui elemētoz vel alicui alteri ab elemētis: si alicui elemētoz aut g fm nāz aut pter nām. non pm qz eis cōuenit ali⁹ motus fm nāz. nec pter nāz qz tūc ɔriaret motui q eis conuenit fz naturā qd falsū est. motui. n. sursū ɔriat motus deorsū r eō. Si cōueniat alicui alteri ab elemētis: vel g cōuenit pter naturā vl fz naturā. nō pm; qz illi corpori cōueniret aliqs mot⁹ fz naturā. isti ɔri. g sibi conueniret fz naturā. r p ɔñs pter qttuor elemēta ē ponendū 5m corp⁹ cui cōuenit mot⁹ circularis fz naturā. ¶ Pro 3 rōne. ponit tres suppositiōes: prima. mot⁹ rect⁹ est alicuius corpoz simpliciū. z. necesse est motū circularē eē alicui⁹ corporis simplicis. 3. mixta mouētur fz elemētuz pdominās pp mixturā corpoz simpliciū. Ex his sic arguit. mot⁹ circularis ē pōr motu recto. g ē pōris corporis q mot⁹ rect⁹ q est quattuor elementoz. r p ɔñs pter qttuor elemēta ē ponēda qdā alia suba q ē dignior r pōr eis. ɔñaz pmā pbat qz corpis pōris est pōr motus. pbat añs. qz mot⁹ circularis ē pfectior motu recto. g r pōr. pbat ɔñaz qz pfectū natura ē pus ipfecto. añs pbat. qz liea circularis ē pfectior linea recta eo q linee circulari nihil potest addi. linee āt recte pōt fieri additio. ¶ Pro qrta rōne ponit duas suppositiones. pria. necesse ē oēs motū eē simplicē aut fz naturā aut pter naturā. z. motus cōueniēs alicui corpori pter naturā cōuenit alicui alteri fz naturā. r p ɔñs pter qttuor elemēta ē ponēdū qntū cōmuni⁹ cui conuenit mot⁹ circularis fz naturā. ¶ Pro qnta rōne ponit duas suppositiones. pria: si mot⁹ circularis sit mot⁹ simplex erit alicuius corporis simplicis. z. aliqd ē corp⁹ natū fieri sursū r aliqd natū fieri deorsū. idō ē aliqd qd natū ē fieri circulariter. Ex his sic arguit. mot⁹ circularis ē continu⁹ r ppetu⁹ ergo necesse ē q cōueniat alicui corpori fz naturam r nō alicui qttuor elemētoz. igit. pmā ɔñam pbat: qz si solū cōueniret pter naturā eēt mirabile r irrōnabile ipz celū eē ppetuū. pbat. qz videmus in alijs certissime eē corrupta que sūt pter naturā. h ē dictu. nullū violentū est perpetuum:

Tertio dubitatur. Utz mot⁹ celi sit naturalis. Pro solutiōe pōitur talis distinctio. Naturale capitur duplr. vno mō vt distiguitur ɔ artē r ppositū. r sic illud dr naturale vel a natura qd nō ē ab arte nec a pposito. r sic motus celi nō ē naturalis. alio mō capit naturale put distinguit ɔ violētū. r ad istud duo regruntur copulatiue. pmū: q pnm mot⁹ sit itrinsecū. r hoc intelligēdo de principio formali r passiuo. z. regritur q mobile hēat naturalē iclinationē ad mouendu tali motu. Ex his dr q pp̄us motus cuiuslibet spere ē simplr naturalis tali spere. alij aūt mot⁹ a motu pprio sūt magis violēti aut volūtarij q naturales. Ex h infert cōmentator q falsa est imaginatio eoz qui ponūt motū excētricū r concētricuz.

Rationes soluuntur ex dictis.

Queritur scdo. Utz celū sit cōpositum. Et arguitur primo q non qz nullum ingenerabile r icorruptibile ē cōpositū ex materia r forma. sz celum ē igenerabile r incorruptibile. g rc. maior pz p cōmentatorē primo phicoz cōmēto 69. dicentē. q pnm generabilitalis r corruptibilitatis est materia. minor pz in textu. ¶ z. sic. si celū eēt cōpositū ex materia r forma. aut illa esset eiusdē rōnis cū materia istoz iferioz aut alteri⁹: nō eiusdē qz tūc eēt puationi admixta. non alterius. qz tūc essent dabiles due materie pme. qd ē ɔ ph z. metaphysice pbantē q sit deueniendū ad vnam materiā pmā. ¶ 3. arguitur auctoritatibus Aristo. r cōmentatoris. pma ē Aristo. dicētis. nō oīuz ē eadem materia. sz eoz quoz est trāsmutatio ad inuicem. z est eiusdez dicentis q materia hz potentiā ad eē r ad non esse. 3 est cōmentatoris i h c. dñtis q ex his pz error dicētiū corp⁹ celeste eē compositū ex materia r forma. r ca. sequenti dicit. q ex hoc pz bene q celū non est cōpositū ex materia r forma. r similiter idē dicit p. phicoz cōmento. 69. ¶ In oppositum arguit. qz

omne corpus ē cōpositū ex materia ⁊ forma. sed celum est corpus. igitur ⁊c. ⁊ confirmatur q꞉ oē subiectū quantitatis habet materiam.

Primo sciendū ē ꝙ ꝓ declaratiōe termi noꝝ qōnis soluende sūt tres diffi cultates tacte i tribus argumentis. Prima in 3° articulo ⁊ ē hec. Utꝝ ſꝫ Aristo. opinionē ⁊ sui cō mētatoris celū sit cōpositū ex mā. ⁊ for^a. Ad quā rńdetur ꝙ de mente Aristo. ⁊ sui cōmentatoris fuit ponere ꝙ celū nō ē cōpositū ex materia ⁊ for ma sed ē forma simplex corporeitatis q̄ nata est subijci trine dimēsioni. ꝑmo pꝫ ꝑ auctoritates al legatas. 2° pꝫ per duo ꝑncipia Aristo. ⁊ sui cōmē tatoris. ꝑmū. materia ē ꝑncipiū generabilitatis ⁊ corruptibilitatis. 2^m. celū ē ingenerabile ⁊ icorru ptibile. ¶ 2^a difficultas. vtꝝ ſm vitatē celuꝫ sit cōpositū ex materia ⁊ forma. Ad quā rńdet̄ bre uiter ꝙ sic. q꞉ ſm vitatē tenendū est celū esse ge nerabile ⁊ corruptibile. ¶ 3^a difficultas tacta in 2° articulo ē hec. vtꝝ mā celi sit eiusdē rōnis cū materia istoꝝ iferioꝝ. Rńdet̄ ꝙ sic. sicut declara tū ē in ꝑmo phicoꝝ. Ex hoc sequit̄ error Alberti dn̄tis ꝙ i celo nō est materia ꝓprie dicta. ſꝫ solū capiendo materiā coiter ꝓ subiecto q̄ntitatis.

Secundo sciendū ē ꝙ Aristo. i 3° ētio cap° hui⁹ tractatus ōndit dr̄am cor poris celestis a quattuor elemētis. ⁊ diuidit̄ in du as partes. In ꝑma itendit q̄ttuor cōclusiones ſꝫ q̄ttuor dr̄ias ipoꝝ. Prima. celū nō habet grauita tē nec leuitatem. Ad ꝓbādā hāc cōclusionē pōit duas suppositiōes. pria suppō cōtinet q̄ttuor dif finitiōes. prima. graue est qd aptū natuꝫ est ferri ad mediū. 2^a. leue est qd aptū natū est ferri a me dio. 3^a. grauissimū est ꝙ oib⁹ substat deorsū latis. 4^a. leuissimū ē qd oib⁹ supfert̄ sursū latis. ¶ 2^a. suppō. nece ē oē qd fert̄ sursū aut deorsū hr̄e le uitatē aut grauitatē aut ambo. Ex his arguit̄ sic. qcqd est graue vel leue fertur a medio. vel ad me diū. sed celū non fertur a medio nec ad mediuꝫ. ĝ celum non est graue nec leue. minoreꝫ probat q꞉ aut fertur a medio vel ad mediū. ergo celum nō est graue nec leue. minoreꝫ ꝓbat q꞉ aut fertur a medio vel ad medium ſm naturā aut preter na turam. nō ſm natura . ꝓbat q꞉ ſm naturam mo uetur circulariter. ergo n̄ a medio nec ad mediū. ꝯn̄am ꝓbat q꞉ vni⁹ corporis simplicis est tm̄ vn⁹ motus simplex ſm naturam. nec preter naturaꝫ. q꞉ si mouet̄ sursū ꝑter naturā mouetur deorsuꝫ ſm naturaꝫ. ⁊ econtra q꞉ illi motus sūt ꝯrij. Ex h̄ infert duo correlaria. ꝑ^m. partes celi nō mouent̄ a medio nec ad medium. q꞉ totum celū non mo uetur a medio nec ad mediū. ergo nec ꝑs eius. tꝫ ꝯn̄a q꞉ in idē feruntur totum. ⁊ pars ſm naturaꝫ vt tota terra ⁊ ꝑuus globus. 2^m. nulla ꝑs celi hꝫ grauitatē ⁊ leuitatē. pꝫ. q꞉ totū celū non hꝫ graui tatem nec leuitatem . ergo nec eius pars. ꝯn̄am probat q꞉ eadem est ratio de toto ⁊ partibus.

Tertio sciēdū ꝙ 2^a. dr̄ia celi ⁊ alioꝝ cor poꝝ simplicium tangitur in 2^a cō clusione ⁊ est hec. Celum est igenitū ⁊ icorruptibi le. ꝓbat phs sic. qcqd est genitū ⁊ corruptibile hꝫ suū contrariū ſꝫ celū nō hꝫ contrariū. ĝ celū ē ige nitū ⁊ incorruptibile. maiorem ꝓbat. q꞉ oē fieri ē a contrario. ⁊ subiecto ⁊ silr̄ corrūpi. 2° q꞉ int̄ cō traria est corruptio ⁊ generatio. minorē ꝓbat. q꞉ motus celi nō hꝫ ꝯriū. ergo nec celū. ꝓbat ꝯn̄am q꞉ ꝯrioꝝ ꝯij sūt motus. ¶ 3^a cōclusio tangit 3^{am} dr̄iaꝫ ⁊ est hec. celū non est augmentabile nec di minuibile. pꝫ. q꞉ qcqd est augmentabile hꝫ aliqd ex quo fit. ſꝫ celū n̄ habet aliquid ex quo fit. ĝ ⁊c. maiorē ꝓbat. q꞉ qcqd augetur. augetur a cibo ad ueniente ⁊ resoluto in necessariū eius. ¶ 4^a con clusio tāgit 4^{am}. dr̄iam ⁊ est hec. celū nō est alte rabile. ꝓbat phs duabus rōnibus. ꝑma. qcqd est alterabile hꝫ qualitates ſm quas fit alteratio. sed celū non habet qualitates scđꝫ quas fit alteratio ergo. maiorē ꝓbat q꞉ alteratio est circa passiōes ⁊ hitus ⁊ ille non sunt in celo. 2^a rō. quecūq꞉ alte rantur augentur ⁊ diminuūtur sunt alterabilia. sed celū nō auget̄ nec diminuit̄. igit̄. maiorē ꝓbat ꝺ plātis elemētis ⁊ ptibus ipozum. ⁊ hec de ꝑmo.

Conclusio rn̄salis. Celum est cōpositum ex materia ⁊ forma. ꝓbat. q꞉ celum est materia vel forma vel totū cōpositum. non materia q꞉ non pōt realiter existere sine for ma. non forma q꞉ vel eēt substantialis vel accidē talis. nō accidētalis q꞉ nō est i aliquo subiecto. nō substantialis q꞉ illa non mouet nec mouetur.

Primo dubitat̄. Utꝝ sint tm̄ qnq꞉ corpo ra simplicia. s. celū ⁊ quattuor ele menta. Ad soluendū hoc dubiū est supponenduꝫ ꝙ Aristo. in scđa parte huius capituli infert duo correlaria. ꝑmū celū est ꝑmū corpoꝝ sempiternū isenescibile ialterabile icessabile ⁊ ipassibile. nec augmentū hn̄s nec decrementuꝫ. hoc ꝓbat phs tribus signis. Primū. oēs hoies ⁊ greci ⁊ barbari ⁊ qcūq꞉ putāt deos eē hn̄t talē imagiatiōeꝫ ꝺ di js ꝙ eis celū ꝓ loco attribuūt imortale imortali coaptātes. ĝ signū ē ꝙ celū ē imortale. 2^m signū quia ſm memoriam traditam oi tempore ꝑteri

to celū nō videt̄ esse transmutatū: nec ꝯ totū nec ꝯ ptē. ḡ signū ē ꝙ celū est itrāsmutabile. 3ᵐ signū. vsqꝫ ad pñs tps celū vocatū est ethos qsi sēpit̄ne currēs. ꝛ adhuc anaxagoras vtit̄ hac opione. nec mirādū qꝛ n̄ sel̄ nec bis necꝫ ifinities oꝫ putare eas dē opiones aduēisse ad nos. zᵐ corᵐ. ipos̄e ē nūe rū corpoꝝ simpliciū eē ples ꝙ̄ dcꝫ ē: qꝛ nece ē mo tū simplicē eē alicui⁹ corpis simplicis: ſꝫ n̄ sꝫ ples mot⁹ simplices ꝙ̄ illi q dicti st. s. circularis ꝛ rect⁹ q ē duplex. s. a medio ꝛ ad mediū. ex his pꝫ ꝛc.

Scdo dubitat̄. Utꝝ mot⁹ celi sit alicui mo tui ꝯri⁹. Ad soluēdū h̄ dubiū ē suppo nēdū ꝙ Ari. i vltimo caplo hui⁹ tractat⁹ ꝓbat ꝙ motui circulari nullus ē mot⁹ ꝯri⁹: ꝛ diuidit̄ in du as ptes. Jn pⁱma ꝓbat de motu circulari ꝯ se to tū: ꝛ itēdit duas ꝯnes. Prima. motui circulari nō ꝯriat̄ mot⁹ rect⁹. hāc ꝓbat qꝛ mot⁹ rect⁹ ꝯriat̄ mo tui recto. ḡ nō circulari. añs ꝓbat qꝛ loc⁹ sursuꝫ ꝛ loc⁹ deorsū ꝯriātur. ergo mot⁹ q sūt ad illa loca ꝯ riātur. ꝯñaꝫ ꝓbat. qꝛ ꝯrietas loci ē cā ꝯrietatis mo tuū. ¶ zᵃ ꝯ°. motui circulari n̄ ꝯriat̄ mot⁹ circula ris. ꝓbat qꝛ qcūqꝫ mot⁹ st ꝯrij illi st finiti ꝛ determia ti. igit̄ duo mot⁹ circulares nō videtur eē ꝯrij.

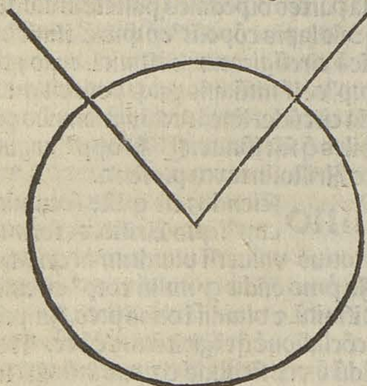
Tertio dubitat̄. Utꝝ mot⁹ fci sup eūdē se micirculū terminis trāspositis sint ꝯrij. Ad soluēdū h̄ dubiū ē supponēdū ꝙ Ari. i vl tima pticula hui⁹ capli ꝓbat ꝙ motui circulari ꝯ suas ptes nō sit aliqs motus ꝯrius: ꝛ itēdit tres cō clusiones. Prima. motus facti supra eūdē semicir culū nō sunt ꝯtrarij. probat. quia secūdū semicir culū nō sumit̄ maxima distātia ſꝫ solū ꝯm lineā re ctā. ¶ zᵃ. motus q ē supra vnū semicirculū nō ꝯ riat̄ motui q ē supra aliū semicirculū. qꝛ illi pñt ad iuicē ꝯtinuari. ¶ 3ᵃ. vni toti circulatōi nō ꝯriatur alia tota circulatio fcā supra eūdē. ꝓbat duabus rōnibus. pⁱma qꝛ illi motus nō sūt ab eodē in idē: mot⁹ āt ꝯrij st ꝯ ꝯrio i ꝯriū. zᵃ rō. si eēnt ponēde ta les circulatōes eēnt frustra. ꝯñs ē falsū. ḡ ꝛ añs. ꝓ ꝓbat ꝯñaꝫ. qꝛ aut illa q mouēt illis duab⁹ circula tōib⁹ essent equalis ꝟtutis: ꝛ sic vnū ipediret ali ud ꝛ ecōtra. ꝛ p ꝯñs ābo essent frustra. vel vnum esset maioris ꝟtutis ꝙ̄ aliō: ꝛ sic ipediret aliud: ꝛ sic illud aliud eēt frustra cū ipi⁹ null⁹ essꝫ motus. frustra. n. ē calciamētū cui⁹ nō ē calciatio. ꝯñaꝫ ꝓ bat. qꝛ ds ꝛ nā nihil faciunt frustra.

Rationes soluuntur ex iā dictis.

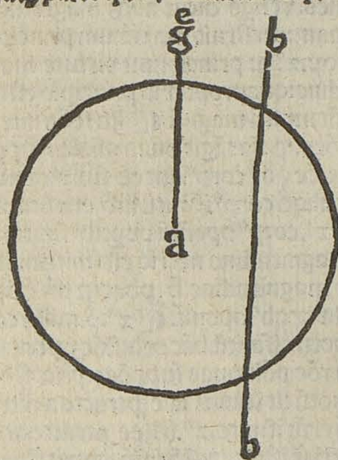
Uerit̄ 3°. Utꝝ sit pos̄e aliquod corpus esse actualiter in finitum. Et aguitur prio ꝙ sic. qꝛ pᵐ mouens est infinitū. ergo ꝛ pᵐ mobile. tꝫ ꝯña. qꝛ si pᵐ mouens est ifinitū ꝓ mobili exñte finito. tc pᵐ mouens possꝫ mouere mobile i istāti. qd ipli cat ꝯdictionēꝫ. z°. arguit̄ sic. pos̄e est ꝙ in qualibꝫ pte vni⁹ hore ꝓducatur vna pars lapidis bipeda lis sed partes hore saltēꝫ ꝓportōales sūt ifinite. ergo etiā partes bipedales ꝓducte in eis sūt infi nite: ꝛ p ꝯñs lapis cōposit⁹ ex ipis ē ifinit⁹. 3°. sic. pos̄e ē liēā circūgiratiuā eē ifinitā. ergo pos̄e est aliqd corp⁹ eē ifinitū. añs pꝫ. qꝛ pos̄e est ꝙ liea cir cūgiratiā circūdet lineā rectā ꝯm omnes ptes ꝓ portōabiles q sūt ifinite. ¶ Jn oppᵐ arguit̄ au ctoritate Aristo. in textu presenti.

Primo sciendū est ꝙ iste secundus tra ctat⁹ i quo Aristo. determinat ꝯ finitate totius vniuersi diuiditur in quatuor ca pitula. Jn pⁱmo oñdit ꝙ nullū corp⁹ circulariter motū sit ifinitū. ꝛ diuidit̄ i duas ptes. Jn pⁱa itē dit vnā cōclusionē q tāgit itētū. ꝛ ē hec. Necessa rio vidēdū ē vtꝝ sit aliqd corpus infinitū sic pli mi antiquoꝝ dixerūt. aut hoc sit ipossibile. ꝓbat trib⁹ rōnib⁹ hāc cōclusionē. pⁱa. illd ē determinā dū qd multū facit discedere ab iquisitione ꝟita tis. sed dicere aliqd corpus eē infinitū. aut nō eē facit multum discedere ab inquisitione veritatis ergo ꝛc. Scda ratio. illud est determinanduꝫ pro pter qd orte sūt oēs ꝯdictiōes iter eos qui locuti sūt ꝯ natura. ſꝫ ifinitū ē hmōi ḡ ꝛc. Tertia ratio. il lud ē determinandū ꝓpter qd oriunt̄ errores cir ca pⁱma pricipia eo ꝙ ifinitū hꝫ virtuteꝫ principij. ergo determinandū est de ifinito. maioreꝫ ꝓbat dupl̄r. pⁱmo. qꝛ si qs transgressus fuerit modicuꝫ i pricipio a veritate discedens fit longe plus deci es milies. vt si qs dicat aliqꝫ magnitudinem esse minimam: destruit maximum principiū mathe maticoꝝ. z°. qꝛ principium virtute maius est ma gnitudine: quapropter in principio est modicū in fine aūt multū magnū. ¶ Jn scda intendit duas ꝯclusiōes. Pⁱa tāgit duas gñales suppōes qꝝ pⁱ ma ē. nece ē oē corp⁹ aut eē simplex aut ꝯpositū: idō si sit aliqd corp⁹ ifinitū illd erit simplex aut cō positū. zᵃ. corp⁹ ꝯpositū ex ptib⁹ finitis multitudi ne ꝛ magnitudine necrio est finitum multitudīe ne aut magnitudine. h̄ ꝓbat qꝛ tm̄ ē ꝯpositū quā ta st illa ex qb⁹ ꝯponit̄. ¶ zᵃ. ꝓ. nullū corp⁹ circu larit̄ motū ē ifinitū. hāc ꝯclusiōeꝫ ꝓbat sex rōnib⁹. ꝓ pⁱa rōe pōit duas suppōes. pria. si corp⁹ circu larit̄ motū sit i finitū liee ꝓtracte a cētro ad circū ferētiā erūt ifinite. zᵃ. si liee ꝓtracte a cētro ad cir cōferētiā st ifinite distātia ipaꝝ erit ifinita. ifinitoꝝ

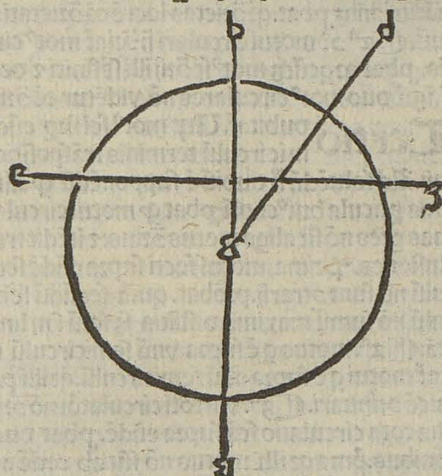
ſn. diſtãtia erit ĩfinita. Ex his ſic arguit. Si corpꝰ circl'are eẽt actualr̃ ĩfinitũ ſeq̃ret̃ ꝙ ñ poſſʒ moueri. ꝯñs ẽ falſũ ꝛ ipoſſ'e. g̃ ꝛ añs. ꝯñaʒ ꝓbat. qꝛ ſi tale corpꝰ moueret̃ tc̃ ptrãſiret diſtãtiã duaꝝ lineaꝝ ꝓtractaꝝ a cẽtro ad circũferẽtiã. ſʒ h̃ ipoſſ'e ẽ. qꝛ illa circũferẽtia ẽ ĩfinita. mõ nõ ꝯtigit ĩfinita ptrãſire.

Impoſſ'itatẽ ꝯñtis ꝓbat dupl'r̃. ꝑ qꝛ videmꝰ celũ circũuolui g̃ ꝛ moueri. zº qꝛ motꝰ circularis nec̃io ẽ alicuiꝰ corꝑis ſimplicis. Pro zª. rõne ponit duas ſuppõnes. ꝑma ſi a tꝑe ĩfinito auferatur finitũ tꝑs. nec̃e ẽ reliquũ eẽ finitũ ꝛ hr̃e ꝑnᵐ. zª ſuppõ. ſi tꝑs ipſiꝰ motꝰ hẽat ꝑncipiũ motꝰ habebit ꝑncipiũ ꝛ etiã magnitudo mota. Ex his ſic arguit. ſi corpꝰ circulariter motũ eẽt ĩfinitũ. tunc ĩfinitũ ptrãſiret̃ in tꝑe finito. ꝯñs eſt ĩpoſſibile. ergo ꝛ añs. ꝓbat cõſequẽtiã qꝛ ponamꝰ ꝙ a cẽtro corporis finiti qđ ẽ a. trahat̃ linea ĩfinita ad circũferẽtiã figure q̃ vocet̃. a. g. e. ꝛ extra centrũ trahatur alia linea infinita ex vtraq; parte que vocetur. bb. ꝛ quieſcat.

Ex his ſic ꝓbat ꝯñaʒ. qꝛ ſi moueat̃ tale corpꝰ circulare nec̃e ẽ lineã. a. g. e. quãq; ĩtcidẽ lineaʒ. bb. ꝛ eã finalr̃ ptrãſire. ꝛ h̃ ĩ tꝑe finito. ꝛ tñ ipa ẽ ĩfinita g̃ ĩfinitũ ptrãſibit̃ ĩ tꝑe finito. ꝙ h̃ ſit ĩ tꝑe finito ꝓbat ſic. qꝛ totũ tꝑs ĩ q̃ motũ ẽ celũ ẽ finitũ. Pro 3ª rõe ponit duas ſuppõnes. ꝑma. ſi vna magnitudo iuxͣ aliã moueat̃ ita ꝙ moueãtur ꝯ̃ ſe ĩuicẽ. vel ſi vna q̃ſcat ꝛ moueat̃ alia ipe ſe ĩuicẽ abſoluẽt. zª ſuppõ. ſi linea finita ptrãſeat lineã ĩfinitã ĩ eodẽ tꝑe ꝑtrãſibit̃ ab ea. Ex his ſic arguit. celũ tꝑe finito ptrãſit circulũ ĩfinitũ ꝯ̃ſcriptũ circa cẽtrũ. g̃ ĩ eodẽ tꝑe celũ ab eo ptrãſibit̃. ꝛ ꝑ ꝯñs celũ erit ĩfinitũ. 4ª rõ. nullũ figuratũ ẽ ĩfinitũ. ſʒ oẽ corpꝰ circl'are ẽ figuratũ. g̃ nullũ corpꝰ circl'are ẽ ĩfinitũ. 5ª rõ. ꝯ̃ſcribat̃ circulꝰ cuiꝰ cẽtrũ ſit. g. ꝑ qđ trãſeat linea ĩfinita. a. b. ex vtraq; ꝑte ĩfinita. ꝛ ille due q̃ſcãt. deĩde ducat̃ alia linea exͣ cẽtꝝ ꝑpẽdiculariter ſecãs ꝑmã lineã. ꝛ ſit. e. z. ꝛ ambe q̃ſcãt. Cõſequẽter ducatur alia linea a cẽtro corꝑis q̃ ſit. g. d. ĩfinita vſq; ad. d.

ex his ſic arguit. moto illo corꝑe circulari linea. d. g. incipit ĩterſecare lineã. e. z. ꝛ illiuſ ĩterſectionis nõ erit finis cũ linea ſit ĩfinita. ꝛ ꝑ ꝯñs tale corpꝰ circulare mouebit̃ ꝑ tꝑs ĩfinitũ: qđ eſt ĩpoſſibile. 6ª rõ. tꝑs in q̃ celũ mouet̃ ẽ ĩfinitũ. g̃ ꝛ celũ. tenet ꝯña. qꝛ magnitudo ꝛ tꝑs cõſilr̃ diuiduntur.

Scđo ſciẽdũ ꝙ Ari. ĩ h̃ zº cº. ꝓbat nullũ corpus recte motum eſſe infinitũ: ꝛ itendit talẽ concluſionẽ. nullũ corpꝰ motum a medio aut ad mediũ ẽ ĩfinitũ. hãc cõcluſionẽ ꝓbat duabus rõibꝰ. ꝑma ſumitur ex ꝑte locoꝝ: ꝛ ꝑ ea põit tres ſuppoſitiões. ꝑma. motꝰ ſurſũ ꝛ motꝰ deorſũ ſũt ꝯ̃riȷ̃. ſa. ꝯ̃riȷ̃ motꝰ ſt ad ꝯ̃ria loca. ſtia. ſi vnum

ꝯtrioꝝ fuerit ad det̄minatū locuʒ ⁊ alteꝝ. Ex his sic arguit: oīa loca corpoꝝ motoꝝ recte sunt finita. g̊ idē corpꝰ recte motū ē finitū. ꝯn̄aʒ ꝓbat. q2 si loca corpoꝝ det̄minata sint ⁊ ipsa corpa. an̄s pʒ. q2 locꝰ sursū ē determinatꝰ: ⁊ silr locꝰ deorsū ⁊ loca media int̄ ea. g̊ oīa loca sūt det̄miāta. ꝑmā ptē an̄tis ꝓbat. q2 si aliqđ corpꝰ vndequaqꝫ ferat̄ ad locū deorsū nō pōt lōgiꝰ ptrāsire. ergo locꝰ deorsuʒ est determinatꝰ. 2^{am} ptē an̄tis ꝓbat q2 locus sursū ꝯtriat̄ loco deorsū. ſʒ locꝰ deorsū ē d̄terminatus: g̊ ⁊ locꝰ sursū. tʒ ꝯn̄a p ētiā suppōnē. 3^{am} ptē an̄tis ꝓbat: q2 locꝰ sursū ⁊ locꝰ deorsū sūt d̄terminati. ergo ⁊ loca media. ꝓbat ꝯn̄aʒ. q2 alias int̄ extrema finita eēt motꝰ īfinitꝰ. ¶ 2^a rō sumitur ex pte ꝯtrietatis ⁊ leuitatis ⁊ ē hec. si aliqđ corpꝰ eēt īfinitū ipʒ hr̄et grauitatē īfinitā. ſʒ īpossibile ē grauitatē aliqꝫ eē īfinitā. g̊ īpoſſe est aliqđ corpꝰ recte motū eē īfinitū. maiorē ꝓbat. q2 īpossibile ē corpꝰ īfinitū hr̄e grauitatē finitā. g̊ si aliqđ sit tale necesse ē ꝙ hēat ḡuitatē īfinitā. an̄s ꝓbat. q2 si corpꝰ īfinitū hr̄et ḡuitatē finitā seq̄rētur tria īcōueniētia. ꝑmū. q2 corpis finiti ⁊ infiniti eēt eq̄lis grauitas. 2^m. q2 corpis finiti erit maior grauitas q̄ꝫ corpis īfiniti. 3^m. q2 īequaliū corpoꝝ erit eq̄lis grauitas. ꝓbat ꝑmā ꝯn̄aʒ q2 si accipiat̄ aliq̄ ps finita illiꝰ corpis īfiniti. illa erit alicuiꝰ finite grauitatis. g̊ p cōtinuā replicationē pōt sumi tota grauitas corpis īfiniti cū illa sit finita. ⁊ p ꝯn̄s si illi pti addant̄ tot ptes quot possunt ꝯsumere totā grauitatē tūc finiti ⁊ īfiniti erit eadē grauitas: ⁊ si addant̄ ī duplo plures tūc finiti erit maior grauitas q̄ꝫ īfiniti. minorē ꝑncipalis rōnis ꝓbat. s. ꝙ sit īpossibile aliqꝫ grauitatē eē īfinitā ponēdo duas suppōes. ꝑma: q̄ꝫto vna grauitas ē maior alia tāto mouet̄ in minori tpe. ꝓbat. q2 ḡuitas ⁊ tpa hn̄t ecōtrario analogiā vt si media grauitas moueat̄ in aliquo tpe dupla grauitas mouebit̄ ī medietate illius tpis. ¶ 2^a suppō. grauitas finita mouet magnitudinē finitā in tpe finito. Ex his sic arguit. si eēt aliq̄ grauitas īfinita seq̄rētur duo īcōueniētia. $ꝑ^m$. ꝙ grauitas īfinita in equali tpe moueret cuʒ grauitate finita. 2^m. ꝙ grauitas īfinita nō posset mouere. $ꝑ^a$ ꝯn̄a pʒ. q2 si grauitas īfinita moueret ī aliquo tpe tūc tp̄s in quo moueret grauitas īfinita hr̄et proportionē ad ipsā. 2^a ꝯn̄a pʒ. quia si talis grauitas infinita moueret tūc talis motꝰ nullam hr̄et proportionem ad alias cuʒ finiti ad infinitum nulla sit proportio

Tertio sciēdū ē ꝙ Ari. ī hoc 3° c° ꝓbat p rōnes nāles ꝙ nulluʒ corpꝰ sit infinitū: ⁊ diuidit̄ in duas ptes. In ꝑma ponit vnā ꝑmā rōeʒ sūptā ex diuisione corpis. ⁊ ē hec. nulluʒ corpus etherogeneū ē īfinitū ⁊ nullū corpꝰ homogeneū ē īfinitū. g̊ nullū corpus ē īfinitū. tʒ ꝯn̄a. q2 oē corpꝰ aut est anomiomerū. i. etherogeneum. aut amiomeꝝ. i. hōgeneū. an̄s pro ꝑma parte ꝓbat: q2 vel illđ eēt $ꝯpo^m$ ex spēbꝰ finitis vel īfinitis. nō īfinitis q2 corpa simplicia sunt finita. g̊ īpossibile ē aliqđ corpꝰ ꝯpōi ex īfinitis corpibꝰ ī spē. an̄s ꝓbat q2 motꝰ simplices sūt finiti. igit̄ corpa simplicia sūt finita. tʒ ꝯn̄a. q2 corpis simplicis est motꝰ simplex. nec ꝯponit̄ tale corpꝰ ex spēbꝰ finitis. q2 tūc vnaq̄qꝫ cāꝝ esset īfinita. ꝓbat hꝫ eē īpoſſe tripl̄r ꝑ q2 vnaq̄qꝫ hr̄et īfinitā grauitatē. 2° q2 etiā loca ipoꝝ eēnt īfinita. 3° q2 corpꝰ ē vndequaqꝫ extēsū. ⁊ ñ possēt eē pl̄a īfinita. 2^{am} ptē ꝑncipalis an̄tis ꝓbat. s. ꝙ nullū corpꝰ amiomeꝝ sit īfinitū. q2 vel illđ eēt circulare vel rectū qđ supiꝰ īprobatū ē:

Conclusio rn̄sal. nullū corpꝰ ē īfinituʒ vt pʒ per rōnes Ari. in textu.

Primo dubitat̄. Utꝝ corpꝰ infinitū possit pati a corpe finito. Ad soluendū hoc dubiū est supponendū ꝙ Ari. in scđa pte huiꝰ capl̄i pōit scđaʒ rōnē nālē ꝓbātē nullū corpꝰ eē īfinitū ex pte ꝟtutis actiē ⁊ passiue. ⁊ ē hec. nullū īfinitū hʒ ꝟtutē agendi aut patiēdi. ſʒ qđlʒ corpꝰ hʒ ꝟtutē agēdi vl̄ patiēdi. igr̄ nullū corpꝰ ē īfinitū: p ꝓbatiōe maioris pōit tres suppōes. pria. corpꝰ īfinitū ñ pōt a finito īpediri. ꝓbat. q2 seq̄ret̄ ꝙ mouēs īfinitū ⁊ mouēs finitū mouerēt ī eq̄li tpe. ꝯn̄s ē īpoſſe. igr̄ ⁊ an̄s. ꝓbat ꝯn̄aʒ ponēdo ꝙ. b. sit mouēs finitū qđ moueat mobile īfinitū qđ ē. a. in tpe g. ⁊ d. sit ps mouētis finiti q̄ moueat. c. q̄ ē ps mobilis īfiniti. Ex hꝫ sic arguit. q̄lis ē ꝓportio maioris mouētis ad minꝰ mouēs. talis ē ꝓportio maioris mobilis ad minꝰ mobile. ſʒ maiꝰ mouēs mouet maiꝰ mobile ī tpe. g. igr̄ minꝰ mouens mouet minꝰ mobile ī eodeʒ tpe. ¶ 2^a suppō. īpoſſe est īfinitū pati a finito q2 seq̄retur ꝙ ī eq̄li tpe mobile finitū moueret̄ a mouente finito ⁊ īfinito. Et probat ꝯn̄aʒ q2 ponat̄ vnū mouens īfinitū qđ moueat aliqđ mobile finitū ī aliq̄ tpe finito. ⁊ sumat̄ vnū minꝰ mouens qđ moueat vnū minꝰ mobile ī eq̄li tpe tūc arguit. sic se hʒ maiꝰ mouēs ad maiꝰ mobile: ita se hʒ minꝰ mouens ad minꝰ mobile. igit̄ a trāsumpta ꝓportōe sic se hʒ maiꝰ mouēs ad minꝰ mobile ita se hʒ minꝰ mouens ad maiꝰ mobile. ſʒ maius mouens mouet minꝰ mobile ī tpe. g. g̊ minus mouens mouet maiꝰ mobile ī tpe. g. ⁊ sic mouens finitū ⁊ mouens infinitū mouet ideʒ mobile in eq̄li

tp̄e. ¶ 3ª suppō. mouens īfinitū n̄ pōt pati ab infinito. qꝛ seq̄ret ꝙ in eq̄li tp̄e mouens īfinitū mouebit mobile īfinitū ⁊ mobile finitū. Ex h̄ īfert ꝙ nullū corpꝰ sensibile est īfinitū. 2º īfert ꝙ nullū corpꝰ extra celū est īfinitū. h̄ ꝓbat. qꝛ extra celū nō est corpꝰ. ꝓbat̄. qꝛ extra celū nō est locꝰ. ḡ nec corpꝰ. qꝛ oē corpꝰ est ī loco. ex̄ āt et ītra locū significant.

Secundo dubitat̄. Utꝝ corpꝰ circulare īfinitū hēat centꝝ. Ad soluendū hoc dubiū est supponendū ꝙ Ari. ī 4º c. ꝓbat nullū corpꝰ esse īfi^{m} ꝑ rōes logicas: ⁊ diuidit̄ ī duas p̄tes. In p̄ª pōit talez ꝯclōnez. Nullū corpꝰ est īfinitū. ꝓbat. qꝛ nullū corpꝰ circulare est īfinitū ⁊ nullū corpꝰ rectū est īfinitū. ergo nullū corpꝰ est īfi^{m}. añs ꝑ p̄ª parte ꝓbat. qꝛ nullū īfinituz mouet̄ circa me^{m}. oē corpus circulari̇t motū mouet̄ circa me^{m}. ergo nullū corpꝰ circulari̇t motū est īfinitū. maiorez ꝓbat. qꝛ īfiniti nō est me^{m}. 2ª^{m} p̄tem añtis ꝓbat tribꝰ rōnibꝰ. p̄ma. si esset aliq̄d corpꝰ recte motū īfinitū. tūc hr̄et vnū locū īfinitū ad quez moueret̄ nāl̄r: ⁊ aliuz a q̄ moueret̄ violent̄. ⁊ sic essent pl̄a īfinita. q̄d ē ipol̄e. ¶ 2ª rō. si aliq̄d corpꝰ recte motū esset infinitū tūc hr̄et mouens īfinitū: ⁊ sic essent plura īfinita. ¶ 3ª rō. si aliq̄d corpꝰ recte motū esset infinitū. vel illd̄ moueret̄ a se. ⁊ sic esset animatū. q̄d est impol̄e. impol̄e. n. est infinitū eē aial. vel ab alio. ⁊ sic illd̄ aliō eēt īfinitū: ⁊ sic eēnt duo īfinita. s. mouens ⁊ q̄d mouet̄.

Tertio dubitat̄. Utꝝ idē sit locꝰ totiꝰ ⁊ p̄tis. Ad soluendū h̄ dubiū ē supponendū ꝙ Ari. in 2ª p̄te huiꝰ capituli reprobat democritū ⁊ intendit talē ꝯclusionē. Non ē ponendū aliq̄d corpꝰ infinitū ꝯpo^{m} ex infinitis corp̄ibꝰ eiusdē rōis distātibꝰ ad inuicē ꝑ vacuitates. ꝓbat p̄h̄s q̄ttuor rōibꝰ. p̄ª. qꝛ tūc oīuz illoꝝ corpoꝝ esset vnꝰ motꝰ. ꝓbat ꝯñaz. qꝛ vbi fert̄ vna tota t̄ra ⁊ vnꝰ globus: ⁊ vbi fert̄ totꝰ ignis ⁊ vna sintilla. ¶ 2ª. si illa corp̄a eēnt eiusdē rōis. tūc aut q̄dlibꝫ eēt ḡue vel leue. ¶ 3ª rō. qꝛ tūc q̄dlibet moueret̄ deorsū ⁊ sic nullū eēt sursū. aut q̄dlꝫ moueret̄ sursuz ⁊ sic nullū esset deorsū. ¶ Quarta rō. qꝛ si moueret̄ vno motu ꝫ nāz moueretur alio motu p̄ter nām. ⁊ sic essent plura infinita.

Ad rationes Ad p̄mā dicitur ꝯcedēdo añs ⁊ negando ꝯñaz. ⁊ ad ꝓbationē dr̄ ꝙ lꝫ primū mouens sit īfinitū nō tn̄ mouet p̄mū mobile in nō tp̄e eo ꝙ non mouet ꝫ vltimū sue po^{e}. ¶ Ad scd̄az dr̄ ꝙ iste actꝰ q̄ est ꝓducere nō pōt mensurari p̄tibꝰ ꝓportionalibus. ſꝫ solū eiusdē q̄ntitatis: eo ꝙ p̄tes proportionales sūt solū ī poª. ¶ Ad t̄tiā dr̄ ꝙ iste actꝰ q̄ ē circūgirare nō pōt attribui p̄tibꝰ ꝓportionalibꝰ propter potentialitatē ipsoꝝ.

Queritur 4º. Utꝝ sit possibile eē plures mūdos. Et arguit̄ ꝙ sic. quia mundus est species ergo p̄dicat̄ de multis vel actu vel potentia. si actu. ergo de facto sunt plures mundi. si potentia. ergo possunt eē plures mūdi. ¶ 2º sic. q̄ñcunq̄ȝ aliq̄ duo sic se hn̄t ꝙ vnū est priꝰ alio ꝫm 2^{m} modum prioris stat priꝰ esse sine posteriori. ſꝫ mūdus ⁊ hic mūdus sic se hn̄t ꝙ mundus p̄cedit hūc mūdū ꝫ 2^{m} modū p̄oris. ḡ stat mūdū eē sine hoc mūdo. ſꝫ non pōt eē sine h̄ mundo nisi sit ī aliq̄ alio p̄ticulari mūdo. ḡ possibile ē eē pl̄es mūdos. ¶ 3º arguit̄ ꝑ artic̄lꝫ pisiēsē dn̄tē. dr̄e ꝙ d̄s n̄ possit d̄ nouo pl̄es mūdos ꝓducē ē error. ḡ ē ipol̄e eē pl̄es mūdos. ¶ In opp^{m}. est auct̄as p̄h̄i in textu.

Primo sciēdū est ꝙ ꝓ declaratōe t̄minoruz ponunt̄ aliq̄ distictiōes ⁊ aliq̄ suppōnes. Pr̄ia. duplex ē possibile. q̄ddā ē possibile simpl̄r. ⁊ ē illud q̄d nō iplicat ꝯdictionē. aliud est possibile ꝫ nām. ⁊ est illd̄ q̄d v̄tute alicuiꝰ agētis nālis pōt ꝓduci ī eē. ¶ Ex his seq̄t̄ 2ª. s. ꝙ duplex ē ipossibile. s. ipol̄e simpl̄r q̄d. s. iplicat ꝯdictionē. aliō est ipossibile ꝫ naturā q̄d iplicat ꝯdictionez ꝓduci v̄tute alicuiꝰ agētis nālis. ¶ 3ª distinº. pl̄es eē mūdos pōt itelligi dupl̄r. vno mō ꝙ possint eē pl̄es mūdi simul. alio mō ꝙ possint eē pl̄es mūdi successiue. ¶ 4ª distinº. plures mūdos eē simul pōt itelligi dupl̄r. vno mō ꝙ illi mundi eēnt ꝯcētrici. i. hr̄ent idē cētrū ita ꝙ sup̄ p̄mū mobile imaginaret̄ vnꝰ orbis terreꝰ circundās p̄^{m} mobile vndiq̄ȝ. ⁊ ꝯñter vnꝰ orbis aq̄us. ⁊ ꝯñter vnꝰ orbis aereꝰ: ⁊ sic de alijs simili̇t se hn̄tibꝰ sicͭ ī hoc mūdo. alio mō pōt itelligi ꝙ illi mūdi eēnt eccētrici. i. ꝙ centꝝ vniꝰ eēt extra centrū alteriꝰ sic ꝙ totꝰ vnꝰ eēt totaliter extra aliū nec vnꝰ contineret̄ ab alio. ¶ Prima suppō. q̄ñcūq̄ȝ aliq̄ cōis q̄ditas ꝑ aliq̄d sibi additū trahit̄ ad determinatū suppositum talis quiditas cōis tali ꝯtrahēte secluso est de se indifferens ad hoc vt participet̄ ab infinitis suppositis. ¶ 2ª supositio. quiditas mūdi est q̄ditas specifica ꝯtrhibilis ad determinatū suppositūz ꝑ p̄ncipiū idiuiduatōis iō de se ē idr̄ns ad īfinita supposita. ¶ 3ª suppō. q̄ñcūq̄ȝ aliq̄ q̄ditas cōis est nata p̄ticipari a multis tunc in ea fundatur vna relatio aptitudinalis. ⁊ vocat̄ cōicabilitas seu aptitudo ad eē ī mltis ꝯueniens tali q̄ditati ī scd̄o mō dicēdi ꝑ se. Ex h̄ seq̄t̄ ꝙ stat aliquā spēz eē natā p̄dica

rī ō mltis quā tm̄ ipole ē pdicari de mltis in actu.
Secūdo sciendū est φ iste 3ᵒ tractatᵒ in q̊ Ari. dicit de vnitate totiᵒ vniuer si diuidit̄ in duo capl'a. Jn p̊ deẗminat eiᵒ vnitatē
de fcō. ꝛ diuidit̄ i duas ptes. Jn pma intendit talē
cōclusionē. Tm̄ est vnᵒ mūdᵒ. hāc ꝯnē pbat phs
qnq3 rōnibᵒ. p pma ponūtur tres suppōnes. Pri/
ma. oē corpᵒ mouet̄ ꝛ qescit naturalr̄ ꝛ silr̄ violē/
ter. Scōa. oē corpᵒ naturalr̄ mouet̄ ad illū locū i
q̊ naturalr̄ qescit. ꝛ mouet̄ violēter ad illū locū i q̊
qescit violenter. 3ᵃ cuiuslibet corporis cuiᵒ est ali
qs motᵒ violētᵒ eius est aliqs motᵒ naturalis ꝯriᵒ.
Ex his sic arguit: si eēnt plures mūdi seq̄retur φ
idē sil' moueret̄ s3 naturā ꝛ ṗter naturā. ꝯn̄s ē im/
pole. Et pbat ꝯn̄a3 q2 si eēnt plures mūdi tūc ter
ra vniᵒ mūdi nālr̄ moueret̄ ad mediū alterius mū
di. iō eius motus est nālis. ꝛ q2 eius motus esset a
medio istius mūdi ideo eēt violētus. ꝛ sic idē mo/
ueret̄ simul nālr̄ ꝛ violēter. Pro scōa rōne ponit
talē suppōnē. si sint plures mundi necessario sunt
cōstituti ex corporibus eiusdē rōnis. pbat duplr̄.
q2 si corpora huius mūdi eēnt equoca tūc mūdus
diceret̄ equoce de hoc mūdo ꝛ de illo. 2ᵒ. q2 corpo
ra alterius mūdi mouerētur motibᵒ eiusdē rōnis
cū corporibᵒ istius mūdi eo φ nō sunt nisi tres mo
tus simplices. ergo corpora alterius mūdi essent
eiusdē rōnis cū corporibus huius mūdi. Ex his sic
arguit: q2 si eēnt plures mūdi. seq̄ret̄ φ terra hu/
ius mūdi moueret̄ ad terrā alteriᵒ mūdi. ꝛ hoc nō
pōt fieri nisi p ascensū. ergo terra naturaliter ascē
deret sursū qd̄ est iposſibile. Et subdit φ irrationa
bile est dicere corpora huius mūdi ꝛ alterius dif/
ferre s3 speciē ppter eoꝝ distātiā. Pro tertia rō/
ne ponit talē suppositionē. Oīa corpora natura/
lia eiusdē spēi nāliter mouētur ad eūdē locū nu/
mero. hoc pbat q2 idētitas locoꝝ nō debet̄ eis s3
φ singularia s3 s3 φ sūt indr̄na s̄m speciē. Ex his
sic arguit: vnicus est locus numero ad quem oīa
grauia mouent̄. ergo est tm̄ vnū mediū mūdi. ꝛ p
ꝯn̄s est tm̄ vnus mūdus. Jn scōa parte pbat duo
fundamēta triū p̄cedentiū rōnu3. ¶ Primū. oīa
corpora naturalia mouētur a determinatis locis
ad determinata loca ꝛ nō in infinitū. pbat tribus
rōnibus. Prima. omne qd̄ mouetur ex quodā in
quoddā mouetur. ergo corpora naturalia mouen
tur a determinato loco ad determinatū locū. an/
tecedēs patet in qualibet specie mutatiōis. ꝛ ma/
xime in motu circulari qui aliqualiter videtur ha
bere opposita s3 diametrū. ¶ Scōa rō. q2 si cor/
pora nālia mouerētur in infinitū: eoꝝ eēt veloci/
tas ifinita. ꝛ p consequēs infinita grauitas ꝛ leui
tas qd̄ supra iprobatū est. ¶ Scd̄3 fundamentū
est. grauia ꝛ leuia non mouētur ad loca sua natu/
ralia nec3 ab alio. nec3 vi quēadmodu3 aliqui di
xerūt ea moueri p expulsionē. pbat tribus rōni/
bus. ¶ Prima. q2 tūc tardius moueretur maior
ignis sursū ꝛ maior terra deorsū. cuius contrariū
semp accidit. ¶ Scōa ratio. si corpora nālia vi ꝛ
expulsione mouerentur ad sua loca nālia. seq̄re/
tur φ nō velocius mouerētur i fine q̄3 in p̄ncipio.
pbat ꝯn̄a3: q2 oīa violēter mota q̄3to plus distant
a mouēte: tāto tardius mouentur. ¶ Tertia ra/
tio. q2 sequeretur φ terra nō moueretur violen/
ter sursū: ꝯn̄s est iposſibile. ꝛ pbat ꝯn̄am. q2 mobi
le non mouetur violēter illuc vnde violenter mo
uetur. ¶ Quarta ratio p̄ncipalis est. hoc celū est
sempiternū ꝛ ppetuū. ergo est vnu3 tm̄. ꝛ p conse
quens tm̄ est vnus mūdus. ¶ Quinta ratio. sunt
tm̄ tria loca corpoꝝ simpliciū. vnus qui est ipsius
celi: alius q est ipsius extremi. s. grauiu3: ꝛ alius q
est medius iter illa ꝛ est locus leuiū: s3 ista tria ꝯsti
tuūt vnū mediū. ergo est tm̄ vnus mūdus. ꝛ φ lo
cus medius iter celū ꝛ terrā sit locus leuiū pbat
q2 vel leuia sunt iter celū ꝛ sic habet̄ intentū. vel
extra. ꝛ hoc nō. q2 ipole est terrā moueri extra ce
lū. ergo ipole est leuia eē extra celum. tenet ꝯn̄a.
quia terra violenter mouetur ad locū leuiū.
Tertio sciendu3 φ Aristo. in hoc scd̄o capi tulo determinat vnitatē mundi de
possibili. ꝛ diuiditur in tres partes. Jn pma inten
dit tres ꝯclusiones. ¶ Prima. dicendū est φ est
iposſibile eē plures mūdos eo φ mūdus est sem/
piternus ingenitus ꝛ incorruptibilis. ¶ Secūda
tāgit ꝯclusionē antiquoꝝ cum eoꝝ rōne ꝛ est hec.
Jmposſibile est tm̄ eē vnū mundu3. Ad pbandū
hanc ꝯclusionē supponebant φ in oībus siue sint
a nā siue ab arte q̄ habēt formā in mā: aliud est cō
siderare formā s3 se ꝛ mixtā cū mā. declarant sic.
aliud ē cōsiderare circulū s3 se ꝛ circulū eneū vl'
aureū eo φ eneū vel aureū nō sunt de diffinitōe
circuli. 2ᵒ. supponebāt φ celū diceret formā i mā.
hoc pbant sic. q2 oē sensibile est in mā. sed celū est
sensibile. g̊ ꝛc̄. Ex his iferūt hāc ꝯnē φ alteꝝ est h̄
celū: ꝛ celū simpl'r. q2 celū simpl'r est vt forma: sed
hoc celū est vt mixtū materie. Ex his sic arguūt. i
oībus in qbus est forma p modū cuiusdā spēi sub
ea ꝯtigit eē pl'a singl'aria: s3 celū ē hꝫ. g̊ ꝛc̄. ¶ 3ᵃ ꝯᵒ.
tāgit solōnē istiᵒ rōis. ꝛ ē hec. hn̄ dcm̄ ē φ aliō ē ꝯsi
derare formā s3 se. ꝛ s3 φ ē i mā. ppter h̄ tn̄ nō est
cōcedēdū plures eē mūdos. s3 potiᵒ. ē dicendum

ꝙ iste mundus est compositus ex sua tota materia. hãc solõnez declarat duobꝰ exẽplis. Primũ. si dicamꝰ formã simi eẽ curuitatẽ: ⁊ mãz eiꝰ eẽ nasũ vel carnẽ ⁊ fiat vnꝰ nasus cõstitutꝰ ex oĩ carne si ille nasus sit icorruptibilis ⁊ sit simꝰ tũc nõ poterit eẽ aliud simũ. 2º si eẽt vnꝰ hõ icorruptibilis cõpositꝰ ex oĩ mã q̃ põt suscipe formã humanã tunc nõ põt fieri aliꝰ hõ. silr̃ ẽ de mũdo. q2 mũdꝰ ẽ ↄstitutꝰ ex oĩ mã potẽte suscipe formã mũdi. ⁊ ẽ icorruptibilis. iõ nõ põt eẽ aliꝰ mũdꝰ. ℂ Jn 2ª pte itẽdit talẽ ↄnẽ. Mũdꝰ ẽ cõpositꝰ oĩ sua mã. ꝑ ꝓbatiõe hꝰ ponit talẽ distictionẽ. Celũ põt capi triplr̃. vno mõ ꝑ vltima spa. 2º ꝑ aggregato ex oĩbus spis circularit̃ motis. 3º mõ ꝑ aggregato ex oĩbꝰ corpibꝰ simplicibꝰ. Ex h̃ sic arguit. ex̃ istũ mundũ nullũ ẽ corpꝰ nec nãle nec sensibile. g̃ celũ ẽ ↄpoᵐ ex oĩ corpe nãli ⁊ sẽsibili. ⁊ ꝑ ↄñs ẽ cõpositũ ex sua tota mã. añs ꝓbat duabꝰ rõnibꝰ. pª. si eẽt ex̃ celũ aliqð corpꝰ. vl' illð eẽt simplex vel cõpoᵐ. nõ simplex. p̃ q2 corpa celestia q̃ mouent̃ circularit̃ ƀ3 naturã nõ exeũt a suis locis. nec ẽt ex̃ celũ sũt g̃uia ⁊ leuia. q2 ibi eẽnt ƀ3 naturã. vl' p̃ter naturã. nõ ƀ3 naturã. q2 ƀ3 naturã sũt itra celũ. nec p̃ter naturã. q2 tũc illud corpꝰ esset alteriꝰ loci ƀ3 naturã. Et cõcludit ꝙ si ex̃ celũ nõ sint corpora simplicia. ẽt ex̃ celũ nõ erũt corpa cõposita. ℂ 2ª rõ. ipoẽ ẽ aliqð corpꝰ naturale fieri ex̃ celũ. añs ꝓbat. q2 vel illud esset simplex vel cõpositũ. q̊ꝝ vtrũq3 reprobatu3 est. Ex his isfert duo correlaria. p̃mũ ꝙ iste mũdꝰ cõstat ex tota sua mã. 2ᵐ. ꝙ nõ sũt plures mũdi. nec contingit plures esse. ℂ Quãtũ ad 2ᵐ.

Conclusio rũsalis. Jmpoẽ est naturalr̃ esse plures mũdos. cũ hoc tñ stat ꝙ simplr̃ nõ iplicat ↄdictionẽ esse plures mũdos vt probant rationes ante oppositũ.

Primo dubitat̃. Utꝝ ex̃ celũ sit locꝰ. Ad soluẽdũ h̃ dubiũ ẽ supponẽdũ ꝙ Ari. i vltima pte hꝰ capti detminat ⁊ ↄclarat q̃lia entia sint ex̃ celũ. ⁊ diuidit̃ i duas pticulas. Jn pª itẽdit talẽ ↄnẽ. ex̃ celũ nõ est locꝰ nec vacuũ neq3 tp̃s. pᵐ p3. q2 ex̃ celũ nõ põt eẽ corpꝰ. g̃ ex̃ celũ nõ ẽ locꝰ. ꝓbat q2 i oĩ loco natũ ẽ eẽ corpꝰ. 2º ꝓbat q2 ex̃ celũ nõ est vacuũ. nec locꝰ. 3ᵐ ꝓbat q2 ex̃ celũ non est corpꝰ. ergo nec motꝰ. ⁊ ꝑ ↄñs nec tp̃s.

Scdo dubitat̃. Utꝝ entia ex̃ celũ existẽtia sint corpea. Ad soluẽdũ h̃ dubiũ ẽ supponẽdũ ꝙ Ari. i vltima pte hꝰ capituli isfert aliq̃ correlaria. pᵐ. q̃cũq3 sũt nata eẽ extra celũ illa nõ st̃ i loco. nec sũt nata senescere i tpe. 2ᵐ. ex̃ celũ sũt entia ialt̃abilia. ⁊ ipassibilia optimã vitã ducẽtia ⁊ ꝑ se sufficiẽtissima quã ꝑficiũt toto et̃no a qbꝰ cõicatũ ẽ oĩbꝰ alijs eẽ ⁊ viuere his q̃dẽ clariꝰ. his q̃dẽ obscuriꝰ. 3ᵐ. a talibꝰ entibꝰ extra celu3 existẽtibus mouetur celum motu incessabili ⁊ perpetuo.

Tertio dubitat̃. q̃lr̃ ẽ saluabile subas sepatas eẽ ex̃ celũ cũ itra ⁊ ex̃ locũ significẽt. Ad qð rñdet̃ ꝙ põt saluari duplr̃. p̃ ꝑ talẽ distictionẽ. Extra põt capi duplr̃. vno mõ negatiue ⁊ sic illð ẽ extra qð nõ est itra. ⁊ sic itelligẽtie sunt extra celũ. alio mõ põt capi ↄrie ⁊ positiue. ⁊ sic eẽ extra celũ est eẽ i h̃ loco ⁊ nõ i alio. ⁊ sic itelligẽtie nõ sũt extra celũ: eo ꝙ nõ sũt i loco. 2º mõ potest saluari ponendo talẽ distinetionẽ. extra põt capi duplr̃. vno mõ vt iportat locum circũscriptiuũ ⁊ dimensionalẽ. ⁊ sic itelligentie nõ sunt extra celũ: alio modo vt iportat locum diffinitiuum ⁊ presentialem. ⁊ sic intelligentie sunt extra celum.

Rationes soluuntur ex dictis.

q **Uerit̃** 5º. Utꝝ quelibet potẽtia actiua terminet̃ ꝑ maximũ i qð põt. ⁊ q̃libet potẽtia passiua ꝑ minimũ a q̃ põt. ℂ Arguit̃ p̃ ꝙ nõ. q2 si det̃ illud maximũ i qð põt nec̃e ẽ ꝙ illa potẽtia actiua excedat illud excessu aliq̊: vel g̃ excessu diuisibili vel' idiuisibili. nõ idiuisibili. g̊ diuisibili. diuidat̃ g̃ ille excessus i duas ptes. si addat̃ illi maximo vna ps corrñdens medio excessui tunc adhuc illa potentia mouebit ip̃3. ergo illud non erat maximũ in quod illa potentia potest. ℂ Secũdo arguitur sic. si ess3 dabile maxiu3 i quod põt. seq̃ret̃ ꝙ esset dabile pᵐ instans ⁊ vltimũ motꝰ cũ illud maxiu3 fieret in vltio instanti motus. hoc est ipossibile. ℂ 3º arguitur sic. si esset dabile miniu3 a q̊ põt pati potentia passiua. vel ergo excederet potentia3 passiua3 excessu diuisibili vel indiuisibili: ⁊ tunc sequeretur sicut prius. ℂ Jn oppositu3 ẽ auctoritas ph̃i. ℂ Jn q̃õne erunt ⁊c̃.

Primo Sciendũ est ꝙ pro declaratiõe terminoꝝ questionis ponuntur alique distinctiones ⁊ alique suppositiones. Prima distinctio. duplex est potentia. queda3 est potentia actiua. alia est potentia passiua. ℂ Secũda distinctio. duplex est potentia passiua. s. receptiua solum. ⁊ de illa non est ad propositum. alia est resistiua que resistit actioni potentie actiue ⁊ de illa est ad propositum. ℂ Tertia distinctio. potentia actiua est duplex: quedam est motiua ⁊ illa continet sub se portatiuã ⁊ leuatiuã. alia ẽ ꝓductiua quantitatis vel substãtie. ⁊ illa ẽ duplex:

q̄dā ꝓducit effectū dissilez sic sol ꝓducit limū. alia ꝓducit effectū sibi silez vt calor calorē. ¶ 4ᵃ distinctio. poᵃ actiua pōt ɔpari ad sex. s. ad resistētiā ad distātiā. ad effcꝫ. ad tp̄s. ad velocitatē. ⁊ ad spatiū i motu locali. Pria suppō. maximū iqd̄ pōt sic expōit. i h̄ pōt ⁊ i quolibꝫ minꝰ pōt. ⁊ i nullū maius pōt. ⁊ ista sic exponit. h̄ ē maximū pōdꝰ qd̄ sortes pōt portare. h̄ pōdus sortes pōt portare. ⁊ qd̄libꝫ minꝰ pondus sortes pōt portare. ⁊ nullū maiꝰ pōdus sortes pōt portare. sꝫ maximū iqd̄ nō pōt sic exponit. i h̄ nō pōt ⁊ i nullū minꝰ pōt ⁊ i qd̄libꝫ maius pōt. ¶ 2ᵃ suppō. minimū i qd̄ pōt sic exponit. i h̄ pōt ⁊ in nullū minꝰ pōt. sꝫ minimū i qd̄ non pōt sic exponit. in hoc nō pōt ⁊ in quolibꝫ minꝰ potest. ¶ 3ᵃ suppō. minimū a quo pōt sic exponit. ab hoc pōt ⁊ a nullo minori pōt. Et cōformit̄ exponendi sunt alij t̄mini de maximo ⁊ mīmo. ¶ 4ᵃ suppō. ꝙ ad hoc ꝙ aliqua potētia actiua possit agē i aliquā potentiā passiuā nec̄e ē ⁊ sufficit ꝙ actiuitas ipiꝰ potētie actiue excedat i agēdo passiuitatem ꝑsius potētie passiue i resistendo.

Secundo Sciēdū ē ꝙ iste q̄rtꝰ tractatꝰ i quo ari. det̄minat de ꝑpetuitate mūdi diuidit̄ i tria capl̄a. Primū ē de reprobatōe opionū antiquoꝝ ⁊ diuidit̄ i duas ꝑtes. In p̄ma itēdit duas ɔclōnes. Pria tāgit itētū ⁊ ē hec dicamꝰ vtꝝ mūdꝰ sit genitꝰ aut igēitꝰ corruptibil̄ aut icorruptibil̄. ¶ 2ᵃ. ɔueniēs ē narrare opiones aduersarioꝝ. ꝓbat ph̄s q̄ttuor rōibꝰ. Prima q2 opiones ɔtrarie vident̄ eē demōstratōes cōtra opionē ꝓꝑaꝫ. ¶ 2ᵃ. ꝙ narratis opinionibꝰ alioꝝ dicēda erūt magis credibilia audiētibꝰ. ¶ 3ᵃ. q2 narratis opionibus alioꝝ nō videt̄ eas gratis cōdēnare. ¶ 4ᵃ. q2 oꝫ inq̄sitores ꝟitatis nō eē inimicos. sꝫ debēt sufficiēter iudicare de ꝟitate. sꝫ hoc n̄ pōt fieri nisi sciant̄ opiones aduersarioꝝ. ¶ In 2ᵃ ꝑte Ari. narrat ⁊ reprobat opiones ātiquoꝝ. ⁊ itēdit sex ɔclōnes. Prima tāg. t opinionē gn̄alez antiquoꝝ cū eius specificatōe. ⁊ ē hec. oēs antiq dixerūt mūdū eē genitū. ⁊ ipoꝝ q̄dā dixerūt ip̄m eē sēpit̄nū suple a ꝑte post. alij dixerūt ip̄ꝫ eē corruptibilē. alij āt dixerūt ip̄ꝫ vicissim gn̄āri ⁊ corrūpi vicissim ex eo ꝙ aggregant̄ ⁊ segregant̄ elemēta ꝑ litē ⁊ amicitiā. ¶ Scd̄a ɔ°. tāgit reprobatōeꝫ platonis ⁊ ē hec. n̄ ē pon dū mūdū eē a ꝑte an̄ factū. ⁊ sēpiternū a ꝑte post. ꝓbat ph̄s duabꝰ rōibꝰ. Prima. sola illa sūt rōnabilr̄ ponēda q̄ vident̄ accidere i oībꝰ aut multis. sꝫ ɔ̄triū huiꝰ opionis videt̄ accidere i oībꝰ aut i multis. g̊ ista opio nō ē ponēda. minorē ꝓbat. oīa. n. q̄ generātur ēt corrūpi vident̄. ¶ 2ᵃ rō. q̄cq̄d ē trāsmutabile pōt alit̄ se h̄re nunc q̄ꝫ ꝑus. sed celū non potest aliter se habere nūc q̄ꝫ ꝑus. g̊ nō ē trāsmutabile ⁊ ꝑ ɔn̄s nō est f̄cꝫ. minor pꝫ. q2 si eēt trāsmutabile iā ifinities eēt trāsmutatū. ¶ Tertia ɔ°. tāgit quādā solōnē ꝑ quaꝫ antiq defēdebāt platonē. ⁊ ē hec. q̄dā conātur auxiliū ferre platoni dicenti nō eē veꝝ ꝙ mūdus sit factus ⁊ ꝙ sit corruptibilis. q2 hoc ē magis dc̄m̄ a platone gr̄a doctrine sic̄ multa falsa dn̄r de geometricis descriptōibꝰ gr̄a doctrine. hāc reprobat ph̄s dicēs ꝙ nō est sil̄e de descriptōibꝰ mathematicis ⁊ de descriptōibꝰ i sc̄ia n̄āli. ¶ Quarta tangit reprobatōeꝫ Empedoclis ⁊ ē hec. dicere mūdū vicissim gn̄āri ⁊ corrūpi eo mō q̊ dicebat Empedocles ē dicere mūdū eē sēpiternū ꝫ subam: trāsmutabilē t̄n̄ ꝫ formā. qd̄ est falsū. q2 gn̄ātio ⁊ corruptio sūt mutatōes ꝫ q̄d. mō in elemētis nō pōt fieri mutatio ꝑ talē modū in aliq̄ subali sꝫ solū ꝫ formā. Et est sil̄e ac si aliq̄s putaret puerum q̄n̄q3 esse ⁊ q̄n̄q3 corrūpi. ꝑꝑ hoc ꝙ ex puero factꝰ ē vir ⁊ ex viro puer. ¶ Quīta ɔ°. tāgit opionē anaxagore ⁊ ē hec. ipol̄e ē mūdū simplr̄ eē f̄c̄m̄. ⁊ simplr̄ eē corruptibilē. ꝓbat. q2 tunc illd̄ ex q̄ factꝰ est mūdus fuisset ꝑ ifinitū tp̄s an̄ factionē mūdi ⁊ remaneret ꝑ ifinitū tp̄s post eiꝰ corruptiōeꝫ: quoruꝫ vtrūq3 est impol̄e. ¶ Sexta ɔclusio resumit opinionē platonis.

Tertio Sciēdū ꝙ Ari. i hoc 2° c° distiguit multitudinē aliquoꝝ terminoꝝ ⁊ diuiditur i duas ꝑtes. In p̄ma itendit q̄nq3 ɔclōnes. Pria. oīa noīa multiplicia sūt distinguenda. ꝓbat. q2 si nomē multiplr̄ dictū nō sit distinctum intellectus se h̄ꝫ cōfuse circa ip̄m. ⁊ vtit̄ eo tanq̄ t̄mino manifesto. ¶ Scd̄a tāgit acceptōes ingeniti. ⁊ ē hec. igenitū vno mō ē qd̄ ꝑus fuit nō ens. ⁊ nūc ē ens sine gn̄ātiōe ⁊ trāsmutatōe. sicut q̄dā dicūt de motu ⁊ tactu. ¶ 2° dr̄ igenituꝫ qd̄ pol̄e ē fieri ⁊ corrūpi. t̄n̄ ip̄ꝫ nōdū factū est. ¶ 3° dr̄ igenitum quod omnino impol̄e est fieri. Et subdit ꝙ aliquid ē ipossible fieri duplr̄. vno mō simplr̄. alio mō q2 nō facilr̄ fit nec c to nec bn̄. ¶ Tertia ɔ°. tāgit acceptōes geniti ⁊ ē hec. genitū silr̄ dr̄ triplr̄. vno mō qd̄ h̄ꝫ eē post non eē. 2° mō dr̄ genitū qd̄ pōt gn̄āri. siue sit simplr̄ pol̄e. siue capiat̄ polē ꝑ illo qd̄ pōt bn̄ ⁊ facilr̄ fieri. 3° mō dr̄ genitum qd̄ ꝑ realē trāsmutatōem posset accipe eē post non eē. siue iā sit siue nō. ¶ Quarta ɔ°. tāgit modos corruptibilis ⁊ ē hec. Corruptibile vno mō dr̄ qd̄ pōt h̄re nō eē post eē. siue ꝑ sit trāsmutationē siue nō. 2° mō dr̄ corruptibile qd̄ ꝑ trāsmutationē realeꝫ

pōt hrē nō ēē post esse. 3° mō dr̄ corruptibile qd faciliter corrūpit̄. z tale vocat̄ eutracū. i. bñ corruptibile. ¶ Quīta 9° tāgit mōs icorruptibil. z ē h̄. icorruptibile vno mō dr̄ qd p̄us ē ēs z postea ñ ēs sine trāsmutatōe sic mot⁹ z tact⁹. 2° mō dr̄ icorruptibile qd ē ipo͛e nō fore aut nō futu ꝝ eē. z istō ē icorruptibile maxime ꝓp͛e dcz. 3° mō dr̄ icorruptibile qd nō facilr̄ corrūpit̄.

Conclusio Rn̄salis. Nulla potētia activa t̄minat̄ p maximū i qd pōt sisit finita activa. z nulla potētia passiva t̄minat̄ p minimū. Ista 9° q̄ ad vtrāq͛ ptē pōt demonstrative ondi p p̄mā z scdaz rōnes fcās añ oppositas. ¶ Quātū ad tertiū.

Primo Dubitat̄. Qualr̄ est salvabilis auctoritas ari. i q̄ dic ꝙ potētia activa det̄minat̄ p max^m^ z potētia passiva p mīmū. ¶ Ad soluēdū h̄ du^m^ ē supponēdū ꝙ Ari. in 2° ꝓteh⁹ capituli ondit qualr̄ po^e^ active z passive st̄ dtermināde. Et itēdit tres 9clusiōes. ¶ Prima 9° tāgit det̄minationē potētiaꝝ activaꝝ. z ē hec. potētia activa dz det̄minari q̄ta sit p max^m^. vt si qs possit portare solū cētū talenta z duo tunc p illud dterminam⁹ ei⁹ potētiā activā. Et si qs possit āmbulare solū p centū stadia. p illd det̄minam⁹ ei⁹ potētiā ambulādi. ¶ Scd̄a 9° tāgit det̄minatōez po^e^ passive. z ē h̄. po^a^ passiva vel ipo^a^ dz det̄minari p mīmū. h̄ pbat silib⁹ exēplis. ¶ 3^a^ 9° tāgit vnaz cavillatōez. z ē h̄. Ari. videt̄ supponere ꝙ qcquid p̄t i max^m^. p̄t etiā i qdlz min⁹. qd ē falsū. visus. n. videns vnū magnū stadiū ñ p̄t videre pūctū. dic phs ꝙ illa q̄ dcā sūt itelligunt̄ de maxio z mīmo s̄m v̄tutē. Ex his dr̄ ad dubiū ꝙ auctas Ari. est sic itelligēda ꝙ po^a^ activa det̄minat̄ p max^m^ i q̄ qd potest z nō p maximū in qd non potest.

Scdo Dubitat̄. Utꝝ po^a^ activa dterminet̄ p maximā z mīmā resistentiā. Ad istd dñr q̄ttuor. p^m^ ꝙ ñ est dabilis maxia resistentia i quā pōt po^a^ activa pp excessū divisibilē ipi⁹ potētie active sup talez resistentiā. ¶ 2° dr̄. ꝙ ñ est dabilis maxia resistētia i quā ñ pōt po^a^ activa. ¶ 3° dr̄ ꝙ ñ ē dabilis mīma resistētia i quā ñ p̄t po^a^ activa. ¶ 4° dr̄. ꝙ ē dabilis minima resistentia in quā non p̄t potētia activa z illa ē resistentia eq̄lis po^e^ active. z hec q̄ttuor dcā p̄nt manifeste ondi p expositōes positas in p̄mo notabili.

Tertio Dubitat̄. Utꝝ potētia passiva det̄minet̄ p minimuz a quo p̄t. Ad solvendū h̄ dubiū ponūtur aliq̄ distictiones. Pria. potentiaꝝ passivaꝝ q̄dā ē passiva tm̄. alia ē passiva z activa. ¶ 2^a^ di° potētiaꝝ passivaꝝ q̄daz sūt cognitive alie nō. Ex his dr̄ ꝙ ñ ē dabile mīmū a q̊ possit pati po^a^ passiva. nec ē dabile max^m^ a quo possit pati po^a^ passiva: sz ē dabile max^m^ a q̊ ñ p̄t pati p expōnes positas i p̊ notabili. ¶ Ad auctaté Ari. dicēdū ꝙ ē itelligēda sic dcm̄ ē in p̊ dubio

Rationes In oppositū soluunt̄ ex dictis.

Uerit 6°. Utꝝ supposita tpis et̄nitate aliqd idez hēat potētiā z ad eē z ad ñ eē p tp̄s ifi^m^. ¶ Arguit̄ p̊ ꝙ sic. qr eē z ñ eē st̄ extrema 9dictōis 9tigēter v̄ificabilia d q̄lz gnābili z corruptibili. igr̄ p q̊cūq͛ tpe aliqd ipoꝝ iest alicui gnābili p illo tpe reliquū pōt iesse. sz p tp̄s ifinitū alterū ipoꝝ inest cuilibz gnābili. igr̄ per tp̄s infinituz qdlz gnābile p̄t eē z ñ eē. ¶ 2° sic. supposita tpis et̄nitate aīa sortis habuit potētiā ad eē infinitū p tp̄s. qr fuit non ens ab et̄no. z p tp̄s infinitū hēbit potētiā ad non eē qr et̄nalr̄ erit ens. igr̄ aliqd idē p ifinitū tp̄s hz potētiā ad esse. z per infinituz tempus habet potentiaz. ad non eē. ¶ 3° sic. qñcūq͛ aliq̄ duo sūt eadē realr̄ si vnū fit p infinituz tp̄s z alteꝝ. sz mā z po^a^ ad eē z nō eē sūt eadē rlr̄. z mā ē in tpe ifinito supposita tpis et̄nitate po^a^ ad eē z nō eē tpe ifinito. z p 9ñs aliquod idē erit potens ad eē z ad nō eē per tp̄s ifinitū. ¶ In opp^m^ ē auctoritas phi. ¶ In q̄ōne erūt tres articuli.

Primo Sciendū ē ꝙ p declaratione terminoꝝ questionis ponunt̄ alique distictiones. Prima. tp̄s pōt dici infinitū duplr̄. vno mō in alt̄o extremoꝝ tm̄. s. a pte añ vel a parte post. alio modo pōt dici infinitū in vtroq͛ extremoꝝ. ¶ 2ª distin° po͛e sive potētia possunt capi duplr̄. vno modo cōiter z pmissive. s. vt secū permittit actum ad quez ē z se extendit ad po͛e z cōtingēs altū. alio modo p̄t capi spālit̄ z negative vt. s. 9notat negatōez z carentiā actus ad quē est. sicut ē po͛e distās ab actu. z isto mō capit̄ ab aris. Ex hoc elicit̄ tale documētū ꝙ qñcūq͛ aliqd s̄bz hz aliquā formā illud nō ē pl⁹ i po^a^ ad talē formā. sz qñcūq͛ nō repugnat alicui sub̄o hrē aliquā formam quam non habet tale subiectum dicitur eē in potentia ad illam formam. Ex hoc sequitur p̄mo ꝙ quandocunq͛ de aliquo generabili z corruptibili verum est dicere ꝙ ipsum est de illo: verum est dicere ꝙ habet potentiaz ad non eē. z pro quocunqz tpe verum est dicere ꝙ ipsum nō est pro illo tempore. verum est dicere ꝙ ipsuz habet potentiam ad esse. Ex his dicitur primo ꝙ

ꝫ ꝟitaté aliqͦ idē hꝫ potētiā ad eē p tp̄s ifinitū a pte añ: ⁊ hꝫ potētiā ad ñ eē p tp̄s ifinitū a pte pᵒ ⁊ h̄ supposita tp̄is eťnitate. pꝫ ͦ aīa sortis mō viuē tis q̄ ñ fuit p tp̄s ifinitū. iō p tp̄s ifinitū hēbat potētiā ad eē: ⁊ illa eadē erit p tp̄s ifinitū. iō p tp̄s ifinitū habebit potētiā ad nō esse.

Scdo sciēdū ē ꝙ ari. i h̄ 2ᵒ cᵒ vlt oñdē ꝯuertibilitatē istoꝝ ťmioꝝ. s. gn̄abilitatis ⁊ corruptibilitatis ex vna pte. ⁊ ign̄abilitatis ⁊ incorruptibilitatis ex alia pte. ⁊ diuidit in qnq̃ ptes. In pᵃ pōit q̄tuor suppōes. pᵃ ē hec. si aliqd hēat potētiā ad eē ⁊ ad nō eē. ipꝫ hꝫ potētiā ad eē tpe dťmiato. ⁊ potētiā ad nō eē tpe ideťmiato: ⁊ neutrā hꝫ tpe ifinito: ⁊ h̄ ꝫ oē p̄dicamētū. pbat. q2 si ñ q̄lꝫ fit i tpe determiato. tūc vna erit i tpe ifinito: ⁊ alia i alio tp̄e infinito: qͦ ē ipoƚe eo ꝙ nō cōtigit pl̄a tpa eē ifinita. ꝫa ē hec. nō est idē falsū ⁊ ipoƚe veꝝ ⁊ poƚe. pbat ph̄s. q2 ñ oē poƚe ē veꝝ: nec oē falsū ē ipoƚe. ⁊ sb̄dit ꝙ hic loqͥ ͦ possibili ⁊ ipossibili simplr̄: ⁊ silr̄ ͦ ꝟo ⁊ falso simplr̄. 3ᵃ. nō ē idem suppone falsū ⁊ ipoƚe. pbat. q2 ex ipossibili nihil accit nisi ipolē. h̄ āt nō sp accit ex falso. 4ᵃ. idē silr̄ hꝫ potētiā ad oppoīta. sꝫ ñ hꝫ potētiā ad silr̄ hr̄e opposita: vel alr̄. ꝙ idē ñ silr̄ hꝫ potētiā ad opposita: ⁊ isto mō expōit ꝯmtator. ⁊ h̄ dꝫ ītelligi ͦ potētia iportāte p̄uatōeꝫ actᵘ. In ꝫa ꝯpat igenitū ad icorruptibile: ⁊ itēdit duas cōclusiōes. p̄ma. oē semp ens ē icorruptibile. pbat. q2 aut oē sp ens ē icorruptibile: aut aliqͦ sp ens ē corruptibile: sꝫ ipoƚe ē aliqͦ sp ens eē corruptibile. ğ nece ē oē sp ens eē icorruptibile. minorē pbat. q2 ad aliqͦ sp ens eē corrupti bile seqͥ ipoƚe. ğ ipꝫ ē ipoƚe. añs pbat q2 ad ipꝫ seqͥ ipꝫ silr̄ eē i actu ⁊ nō eē. qͦ est ipolē. ℭ ꝫa. oē sp ens ē igenitū. pbat. q2 ipolē ē sp ens eē gn̄abile. igr̄ oē sp ens ē ingenitū. añs pbat. q2 gn̄abile aliqñ ē: ⁊ aliqñ nō ē. igr̄ si semper ens esset gn̄abi le idē simul eēt ⁊ nō eēt. qͦ ē ipolē.

Tertio sciēdū ē ꝙ ari. i ťtia pte hᵘ capli cōpat sēper ens ad genitū ⁊ corruptibile. ⁊ itēdit sex cōclusiōes. p̄ma ē hec. nullū sēp ēs ē gn̄abile ⁊ corruptibile. h̄ pbat. q2 oē gn̄abile aut corruptibile hꝫ aliq̃ potētiā ad ñ eē. sꝫ sēper ens nō hꝫ potētiā ad nō eē. igr̄ nullū sp ens ē gn̄abile aut corruptibile. minorē pbat. q2 si sp ens haberꝫ potētiā ad nō eē. vel h̄ eēt tpe finito vel tpe ifinito. nō tpe ifinito. igr̄ semper ens est per tp̄s ifinituꝫ. nec tp̄e finito cū illud sit pars tp̄is ifiniti. ℭ ꝫa tāgit p̄mā suppōeꝫ: ⁊ est hec. ꝙ iste se hn̄t p modū ꝯdictōis sp ens ⁊ nō sp ens. ⁊ iste se habēt mō ꝯrio sēper ens ⁊ sēper nō ens. ⁊ iste mō subcōtrio. ñ sp ens. ⁊ ñ sp nō ens. aliq̃s tñ istaꝝ pōit aristo. ͦ possibili: ⁊ aliq̃s ͦ ieē. q̄lꝫ eñi q̄ possꝫ formāi ͦ possibili ifert aliq̃ istaꝝ ͦ ieē. ℭ 3ᵃ ꝯ tāgit ꝫam suppōeꝫ. ⁊ ē hec. ꝙ idē qñꝫ ē possibile eē. ⁊ qñꝫ possibile nō eē. hāc ꝯnē pbat duplr̄. pͦ i ťmis significatiuis sic. iste due ꝯrie semper eē ⁊ sp nō esse sunt false de eodē. vtputa de sorte. sortes eñi nec sēp est nec semper nō est. igr̄ ꝯdictorie illaꝝ insūt sorti. ⁊ si sortes nō ē semper ens. nec sp nō ens. ⁊ ita sortes q̄ndoq̃ ē ⁊ q̄ndoq̃ nō ē. siƚeꝫ rōeꝫ deducit i ťmis nō significatis. ℭ 4ᵃ ē hec. nullū genituꝫ vel corruptibile ē sp ens vel sp nō ens. pbat: q2 oē gn̄abile ⁊ corruptibile p̄t aliqñ eē ⁊ aliqñ ñ eē. ⁊ h̄ ē mediū iter sp eē ⁊ sp nō eē p negatōeꝫ extremoꝝ. igr̄ nullū gn̄abile vel corruptibile ē sp ens vel sp nō ens. Ex h̄ ifert ꝙ oē icorruptibile ē sēp ens: ⁊ silr̄ oē ign̄abile. ℭ 5ᵃ exponit qd intelligat p igenitū ⁊ icorruptibile. ⁊ dicit ꝙ igenitū ē illud qͦ ē ens ͦ q̊ ipoƚe fuit veꝝ dicere ipꝫ nō eē: ⁊ silr̄ ͦ icorruptibili. ℭ 6ᵃ. ign̄abile ⁊ icorruptibile cōuertunt ad se iuicē. pbat. q2 q̄cūq̃ ꝯuertūt cū aliquo 3ᵒ illa cōuertūt iter se. sꝫ ign̄abile ⁊ icorruptibile ꝯuertūt cū aliquo 3ᵒ s. cū sp ente. igr̄ cōuertūt inter se. Ad pbandum minorem repetit multa que ante dicta sunt.

Conclusio ūñsalis. supposita tp̄is eťnitate implicat ꝯdictionē aliqd idē hr̄e potētiā ad eē per tp̄s ifinitū. ⁊ potentiam ad nō eē p tp̄s ifinitū. ⁊ hoc ꝫm viā Ari. q2 si esset aliquod tale tūc maxie esset aliquod gn̄abilium aut corruptibiliū. sꝫ nulluꝫ tale ē hꝯ. pꝫ. q2 ꝫ ari. qͦlꝫ gn̄abile ⁊ corruptibile aliqñ nō erit ⁊ tūc iplicabit ipꝫ eē. alias idē i nūero possꝫ pduci. iō iplicabit ꝯdictionē ipꝫ habere potentiā ad eē per tp̄s infinitum a parte post.

Primo dubitatur. vtrū gn̄abile ⁊ corruptibile conuertanť. Ad soluēduꝫ hoc dubium est supponēdū ꝙ aristo. in q̄rta pte huius capituli ostendit ꝙ generabile ⁊ corruptibile conuertantur: ⁊ intendit quatuor conclusiones. Prima. oē corruptibile est generabile. pbať sic. q2 vel omne generabile est corruptibile: aut aliquod corruptibile est ingenerabile. secūda ps est impossibilis. igitur p̄ma est vera. minorē probat. q2 si aliquod corruptibile esset ingenerabile aliquod corruptibile esset incorruptibile. consequens est ipossibile. Et pbat ꝯñam: q2 ign̄abile ⁊ icorruptibile cōuertūť. scd̄a. oē gn̄abile ē corruptibile. pbat. q2 vel gn̄abile ē corruptibile vel incorruptibile. sꝫ gn̄abile nō ē icorruptibile. igiť est

corruptibile.minorē ꝓbat q2 ſi generabile eēt in/
corruptibile:eēt etiā īgenerabile cū īcorruptibile
⁊ ignābile cōuertātur. ¶ 3ª ꝯ.gnābile ⁊ corrupti
bile cōuertūtur ad inuicē.ꝓbat trib⁹ rōnibus.pri
ma.q2 ignābile ⁊ īcorruptibile cōuertunť.⁊ oē cor
ruptibile ē gnābile.⁊ oē gnābile ē corruptibile.ğ
gnābile ⁊ corruptibile cōuertunť.Scđa rō.q2 ne
q3 gnābile neq3 corruptibile ē ſp ens:igiť ꝯuertū
tur cū medio ſp entis ⁊ ſēp nō entis.qđ ē aliqñ eē
⁊ aliqñ nō eē.⁊ ꝑ ꝯñs ꝯuertunť iter ſe.3ª rō decla
rat p̄cedētē rōnez i teris nō ſignificatis. ¶ 4ª ꝯ.
tāgit vnā aliaz rōnez ad ꝓbandū vnā ꝯcluſionez
p̄us poſitā ꝙ ignābile ⁊ īcorruptibile cōuertūť:⁊
hec ē.q2 gnābile ⁊ corruptibile cōuertūť.ğ ignābi
le ⁊ īcorruptibile.ꝯclarat rōez ī t̄mis ſignificatis.

Secundo dubitať.vtꝝ aliqđ īgenitū ſit ī/
corruptibile: ⁊ aliqđ genitū ſit
corruptibile.Ad ſoluendū hoc dubiū ē ſupponen
dū ꝙ ari.ī vltia ꝑte h⁹ capľi intēdit talē concluſio/
nē. Nullū īgenitū ē corruptibile:⁊ nullū genitū ē
īcorruptibile.ꝓbat ph̄s qnq3 rōib⁹.p̄ma.ſi genitū
ē īcorruptibile potētia ei⁹ ad eē fuit tꝑe īfinito añ
ei⁹ generatōez:⁊ ſi genitū ē īcorruptibile ei⁹ potē/
tia ad ñ eē fuit tꝑe īfinito:quod ē ꝯ p̄mā ſuppōez.
etiā ſupius dictū ē ꝙ oīa poſſibilia determinanť
ad maximū.ideo nō pōt determinari ꝑ īfinitū tē/
pus.Scđa rō.ſi genitū eēt īcorruptibile.⁊ īgeni/
tū eēt corruptibile ſeq̄reť ꝙ idē ſimul hēret potē
tiā ad eē ⁊ ad nō eē etiā in tꝑe finito.ꝯñs ē īpoſſi/
bile.⁊ declarat i terminis nō ſignificatiuis.3ª rō.
oē corruptibile aliqñ corrumpeť.⁊ oē generabile
aliquando generabitur. igitur nullum tale eſt
ingenitum ⁊ incorruptibile.añs probat.quia vel
corruptibile quod nūq3 corrūpetur infinito tꝑe
erit.⁊ ſic ī tꝑe īfinito habebit potētiā ad non eſſe ſi
ponatur.igitur in illo tꝑe infinito non eē nullū d3
ſe ğ īpoſſibile. ⁊ ſic nō d3 eſſe īpoſſe ipm ꝑ infinitū
tēpus habere potētiā ad eē ⁊ ad non eē.4ª rō.ſi
aliqd ſemꝑ fuit ī tꝑe p̄terito ⁊ poſt hoc nō erit. vľ
ſi aliquid erit ſēp in futuro ⁊ aliqñ nō fuit.aut igi
tur ē a cāu aut a nā.ñ a caſu.q2 qđ ē a caſu ñ ē ſē
per nec frequenter ſ3 raro.qđ aūt ſēper fuit vel
erit non ē raro.igitur ē a natura ⁊ non ab alia nā
q3 a materia.mā.n.ē cā q̄re aliqd pōt eē poſt non
eē.ſ3 mā ſp manet eadez.ğ illud h3 potētiā ad eē
⁊ ad nō eſſe.Subdit cauillationem q2 aliqs dīceť
ꝙ nō h3 potētiā ad nō eē in tꝑe futuro.ſ3 ad nō eē
in tꝑe p̄terito.Ad quā dicit ph̄s ꝙ ad p̄teritū nul/
la eſt potētia ad hoc ꝙ aliquis p̄or ponatur in eē.
5ª rō. quā vocat magis nālem ē hec.q2 oē qđ eſt
gnābile vľ corruptibile nālr̄ illud eſt alterabile.ğ
oē tale h3 ꝯriū.⁊ ꝑ ꝯñs corrūpetur ab illo ꝯtrario

Tertio dubitatur. Utꝝ omne corruptibile
ꝯ neceſſitate corrumpetur. Pro ſo
lutiōe hui⁹ dubij ponūtur aliq̄ diſtictiōes. ¶ Pri
ma.duplex eſt poſſibile.qđdā ē poſſibile logicum
qđ nō h3 repugnantē ꝯdictionē ex terminis.aliđ
eſt poſſibile phyſicū qđ pōt poni i eē ꝟtutē agētis
nālis. ¶ Scđa diſtinctio.hec ꝓpoſitio.oē corru/
ptibile de neceſſitate corrūpetur.h3 duplicē ſen/
ſum.ſ.ſēſum cōpᵐ ⁊ eſt iſte.hec eſt neceſſaria.oē
corruptibile corrūpetur.alius ē ſenſus diuiſus.⁊
ē iſte de quocūq3 corruptibili veꝝ ē dīce ꝙ ip3 ne
ceſſario corrūpetur. ¶ Tertia diſtin⁹ corruptibi
le pōt capi duplr̄. vno mō coiter ꝓ illo qđ pōt cor
rūpi ſiue illud ſit ſiue nō ſit.⁊ ſic antichriſtus dice
retur corruptibilis.alio mō capitur corruptibile
ꝓ oī illo qđ eſt ⁊ pōt corrūpi. Ex his ponūtur due
cōcluſiones ſ3 Ariſto. Pria ē.hec eſt necīa.oē cor
ruptibile corrūpeť.Scđa.oē corruptibile cōtin/
genter ⁊ nō neceſſario corrūpetur:ſ3 ſ3 ꝟitatem
pōt dici ꝙ nō īplicat ꝯdictionē qđlib3 corruptibi/
le ꝑpetuari. Ex quo ſequiť ꝙ hec nō eſt ſimpliciť
neceſſaria.omne corruptibile corrumpetur.

Rationes ſoluūtur ex dictis. ¶ Et hec
de q̄ſtione ſufficiant.

Irca ſe-
cūdū libꝝ celi ⁊
mūdi queritur
Utrū celu3 mo
ueatur ſine fati/
gatione. ¶ Ar
guitur p̊ ꝙ non
q2 oīs ꝟtus nāľ
ē fatigabilis. ſ3
ꝟtus effectiue
mouēs celū.ē ꝟ
tus nālis.ğ ꝟtus
effectiue moueť
celū eſt fatigalibis.maior p3 ꝑ Ariſto.i de ſōno ⁊
vigilia.minor p3 q2 mot⁹ celi ē naturalis.ğ ꝟtus
mouens celū eſt naturalis. ¶ 2º arguitur ſic.oīs
mot⁹ fcūs cū aliq̄ reſiſtētia ⁊ violētia ē fatigabiľ
motus celi ē mot⁹ fcūs cū quadā reſiſtētia ⁊ vio
lentia.ğ mot⁹ celi ē fatigabilis.minor p3 q2 ſi mo
tus celi nō fieret cū q̄dā reſiſtētia.tūc in motu celi
nō eēt ſucceſſio.⁊ ꝑ ꝯñs fieret ī inſtāti.3º ſic. vbicū
q3 ſūt repibiles duo motus q̄ꝝ vn⁹ īpedit alium
vterq3 illoꝝ ē fatigabilis.ſ3 in celo ſunt repibiles

duo tales mot⁹. q̄p vn⁹ ipedit aliū. ḡ celū mouet̄ cū fatigatōe. mior p3. q2 p̄ᵐ mobile q̄ð mouet̄ motu diurno per mōȝ cuiusdā violētie rapit speras iferiores ⁊ mouet eas motu diurno ⁊ cū h̄ spere iferiores mouet̄ motu p̄pō. ⁋ Jn oppositum est auctoritas phi. ⁋ Jn q̄one ⁊c̄.

Primo sciēdū ē q̄ p̄ ðclaratōe termioꝶ q̄ōis sūt soluēde tres difficultates. ⁋ Pri^a. q̄d ē fatigatio. Ad quā r̄ndet̄ q̄ fatigatio ē dimiutio v̄tutis po^e actiue cognitiue pp ei⁹ lōgā actōeȝ d̄r. po^e actiue q2 po^a passiua n̄ ē fatigabilis. d̄r cognitiue q2 iaiata n̄ dn̄r p̄p̄e fatigari q2 nihil cog̅scūt. d̄r p̄pter lōgā ei⁹ actōem: q2 si gs sit ipotēs ex senectute vel egritudie vel idispositōne alic⁹ m̄bri n̄ pp h̄ d̄r fatigari. ⁋ z^a difficultas. vn̄ pōt cāri fatigatio. Ad quā p̄t r̄nderi. q2 nā mittit ad singula mēbra laborātia per mōȝ exalatōis q̄sdā sp̄ūs ⁊ ēt q̄sdā hūores q̄ p̄p̄ lōgā actionē corrūpunt̄: ⁊ tc̄ corp⁹ d̄r fatigatū nec fit sine fatigatione donec per regē fuerit sp̄ūs recuperati ⁊ hūores ordinati. Ex h̄ seqtur p̄ q̄ aia itellectiua n̄ ē fatigabilis: q2 nō exit in operatōeȝ n̄raȝ mediātib⁹ talib⁹ spiritib⁹ ⁊ humorib⁹. z^o. d̄r. q̄ celū n̄ ē fatigabile q2 n̄ h3 ēt tales sp̄s aut tales hūores p̄p̄ q̄s v̄t⁹ sua sit fatigabilis. ⁋ 3^a difficultas. vtꝶ potētia passiua sit fatigabilis. Ad quā r̄ndet̄ per distinctionē q̄ duplex ē po^a passiua. q̄dā ē pure passiua cuiusmōi ē potentia receptiua m̄āe. alia est potētia passiua resistiua vel reactiua. p̄ma. nō est fatigabilis sed bene secunda.

Scd̄o sciēdū ē q̄ iste z⁹ liber ð celo ⁊ mūdo i q̄ Ari. dec̄miat ð p̄ncipaliori pte toti⁹ vniuersi. s. ð celo diuidit̄ i tres tractat⁹. Jn p̄ determinat ð celo s3 se totū. ⁊ diuidit̄ i sex ca^a. Jn p̄ dec̄miat ð duratōe celi ⁊ itendit q̄ttuor ɔclōnes. Pria. celū n̄ ē fc̄ȝ nec ɔtigit ip3 corrūpi s3 ē vnū sempitnū nō h̄ns p̄n^m neq3 finē. hāc ɔclōnē p̄bat phs sex rōib⁹. p̄^a. tps ē sēpitnū. ḡ ⁊ celū. ⁋ z^a rō. q2 ad mōȝ s3 quē imaginat̄ aliq̄n celū eē fcm̄. aut aliq̄n corrūpi sequūt̄ mlta irrōabilia. ḡ celū ē imortale ⁊ sēpitnū. ⁋ 3^a rō. oēs antiq dixerūt celū imortale ⁊ diuū h̄ns talē motū cui⁹ null⁹ ē finis. s3 ipe magꝭ ē finis alioꝶ ⁊ ē mot⁹ p̄fect⁹ ɔtinēs ip̄fectos. ⁊ e in cessabit ⁊ durabit tpe ifinito. ḡ h̄ ē credēdū. t3 ɔn̄a q2 oȝ vnūquēq3 se reddē p̄suasibilē āntiqs. ⁊ max^e credē s̄mōes patꝶ n̄roꝶ eē vos. ⁋ 4^a rō. q̄dā āntiq attribuūt diis celū p̄ loco ac si solū celū eēt imortale. ḡ ⁊c̄. ⁋ 5^a rō. celū mouet̄ sine fatigatōe eo q̄ i motu celi nulla ē violētia. nec ē ibi aliq̄d p̄hibēs pp q̄ð celū sit natū alr̄ moueri. ḡ ⁊c̄. ⁋ 6^a rō. oȝ eos s̄mōes d̄req̄ ɔcordāt rōi ⁊ dc̄is āntiqꝶ. s3 illi q̄ d̄nt celū eē sēpitnū ɔcordāt rōi ⁊ dc̄is āntiqꝶ. ḡ ⁊c̄. ⁋ z^a ɔ^o. tāgit vnā opionē āntiqꝶ: ⁊ ē h̄. nō est veꝶ illō q̄ð dc̄m ē s3 āntiquā fabulā. s. q̄ celū ē q̄ðdā corp⁹ grue ⁊ ē vn⁹ magn⁹ hō q̄ vocat̄ Atlas h̄ns pedes in vno polo ⁊ caput i alio. ⁊ manū dextrā i oriēte ⁊ sinistrā i occidēte: ⁊ ɔtinue mouet celū. ⁊ ēt sustinet celuȝ ne caddat pp sui ḡuitatē. ⁋ 3^a ɔ^o. tāgit aliā opinionē. ⁊ ē hec. q̄ l3 celū sit graue n̄ pōt tn̄ descendere pp velocitatē sui mot⁹. hāc opionē reprobat phs ⁊ dic̄ q̄ icōueniēs eēt talē circulatiōeȝ eē violētā ⁊ durare tpe ifinito. ⁋ 4^a ɔ^o. tāgit aliā opionē q̄ ē hec. q̄ celū ē q̄ðdā corp⁹ graue: ⁊ h3 q̄ndā aiaȝ a q̄ mouet̄ q̄ etiā sustinet ip̄m ne cadat. dicit phs q̄ n̄ ē poēe talē vitā h̄re. siue sit tristis siue btā eo q̄ mot⁹ ei⁹ eēt cū violētia. imo eēt nece q̄ ipa h̄ret getē sicut ⁊ aie mortaliū: ⁊ has tres vltimas opiniōes ponit phs iter quartā ⁊ quitā rationem.

Tertio sciēdū ē q̄ Ari. i h3^o c^o. ðtermiat ð d̄ntiis pōnū i celo: ⁊ diuidit̄ in duas ptes. Jn p̄^a reprobat opinionē aliqꝶ pythagoricoꝶ. ⁊ itēdit duas ɔclōnes. ⁋ Pria tāgit itētū ⁊ ē hec. q̄dā d̄nt i celo solū d̄xtrū eē ⁊ sinistrū vt pythagorici. iō ē ɔsiderādū an h̄ sit veꝶ an nō. ⁋ z^a ɔ^o. tāgit reprobatōeȝ eoꝶ. ⁊ ē hec: si i celo ē dextꝶ ⁊ sinistꝶ. etiā i eo sūt p̄ores d̄rie pōnū. s. sursū ⁊ deorsū. p̄bat gnc̄q3 rōib⁹. p̄^a q2 nūq̄3 dextrū ⁊ sinistrū sūt sine sursū ⁊ deorsū: ⁊ sursū ⁊ deorsū bn̄ sūt sine dextro ⁊ sinistro. ḡ si i celo sit dextrū ⁊ sinistruȝ ēt i eo erit sursū ⁊ deorsū. p̄mam ptē p̄bat de aiālib⁹ p̄fectis: ⁊ sc̄daȝ p̄bat de plantis. ⁋ z^a rō. sursū ⁊ deorsū sūt d̄rie positionū p̄ores dextro ⁊ sinistro. an̄s p̄bat. q2 lōgitudo ē p̄or latitudine ⁊ p̄funditate. ergo sursū ⁊ deorsū sūt d̄rie pōnuȝ p̄ores dextro ⁊ sinistro. t3 ɔn̄a. q2 sursū ⁊ deorsū sūt cāe lōgitudis: dex^m ⁊ sinistrū latitudis: ⁊ an̄ ⁊ retro p̄funditatis. z^o. p̄bat illud an̄s sic. mot⁹ augmētatōis ē p̄or locali. g^o. sursū ⁊ deorsū sūt d̄rie pōnū p̄ores dex^o. ⁊ sinistro. t3 ɔn̄a. q2 mot⁹ augmētatōis v̄r eē ad sursū: ⁊ mot⁹ localis a dextro: ⁊ mot⁹ s3 sēsū v̄r h̄re p̄n^m ab an̄. anteri⁹. n. dico i q̄ ē sēsus. Ex h̄. n. ifert q̄ nō i oī corpe ē q̄rēdū sursū ⁊ deorsū dex^m ⁊ sini^m anteri⁹ ⁊ posteri⁹. Jn iaiatis. n. n̄ sūt p̄n^a talū motuū. Subdit tn̄ q̄ in ipsis iaiatis sunt d̄rie pōnū q̄ ad nos. i. s3 silitudinē n̄raȝ illō. n. q̄ð ē ad dextrā n̄raȝ dicim⁹ dex^m. ⁊ ad sinistrā sini^m quēadmodū fit in statuis. ⁋ 3^a rō. icōueniēs ē assignare in celo d̄rias pōnū min⁹ p̄ncipales: ⁊ i eo nō ponere d̄rias p̄ncipaliores q̄ sūt sursū ⁊ deorsuȝ. g^o. ⁊c̄. ⁋ 4^a rō. q2 sursū ⁊ deorsū sūt i plātis. ⁊ nō dex^m ⁊

Celum immortale et sempiternum

sinistrũ. g° icõueniẽs esti celo ponẽ dex^m ⁊ sini^m ⁊ ñ ponẽ sursũ ⁊ deorsũ. g° ⁊c. 5^a rõ. sursũ ẽ p^o dextro cũ sit pn^m lõgitudĩs ⁊ augmẽtatõis. g° i celo ẽ ponẽdũ sursũ ⁊ deorsũ. ¶ Quãtũ ad 2m.

Cõclusio rñsal. Celũ mouet sine fatigatione. hec cõclusio satis pȝ ex p̃ notabili: ⁊ 2°. ¶ Quãtum ad tertium.

Primo dubitat: Utꝝ i celo sint sex dñie põnũ. Ad soluẽdũ h̃ du^m ẽ supponẽdũ ꝙ Ari. i 2ª pte h^o capli determiat d̃ drñtijs põnũ i celo ꝓ;ꝫ vitatẽ ⁊ diuidit i tres ptīclas. In p^a intendit tres 2nes: ¶ Pri^a. i celo sũt sex 2rie põnũ. s. sursũ d̃orsũ dex^m sini^m añ ⁊ retro. pbat. q2 i aiatꝫ hñtib^9 i se pn^m sui mot^9 sẽ ille sex dñie. sꝫ celũ est aiatũ hñs i se pn^m sui mot^9. g° i ipo sẽ iste sex dñie põnũ mot^9. ¶ 2^a 2°tãgit duo ar^ta 2 p̃mã 2nẽ. p^m ẽ corpis spici ptes sũt siles. g° vna ñ ẽ magꝫ sursũ ꝙ̃ alia vł deorsũ. Cũ g° celũ hẽat figurã spicã vł ꝙ nõ hẽat istas duas dñias põnũ. Dr ꝙ i ptib^9 celi ẽ dña ꝟtutũ queadmodũ i illis q̃ hñt istas dñias ⁊ h̃ sufficit. ¶ 2^m ar^m ẽ. dex^m ẽ vñ icipit mot^9. g° si celũ hr̃et dex^m mot^9 celi icepisset: dic phs ꝙ sufficit ꝙ si celũ icepissꝫ moueri icepissꝫ ab illo q̃d dicim^9 ẽẽ dex^m. ¶ 3^a 2. lõgitudo celi. i. sursũ ⁊ deorsum dẽnt sumi ꝓ;ꝫ distãtiã q̃ ẽ ꝓ;ꝫ polos. pbat phs duab^9 rõib^9. p^a: q2 pp imobilitatẽ poloꝝ appet distin^9 hemisperioꝝ. sp. n. eadẽ ps celi manet in polis. ⁊ nõ sp manet i eadẽ in oriẽte nec i occidẽte. igr inter tales polos imobiles sumit longitudo celi. 2^a rõ. oriẽs ⁊ occidẽs sũt lata mundi iuxta polos posita. ergo iter polos est longitudo celi.

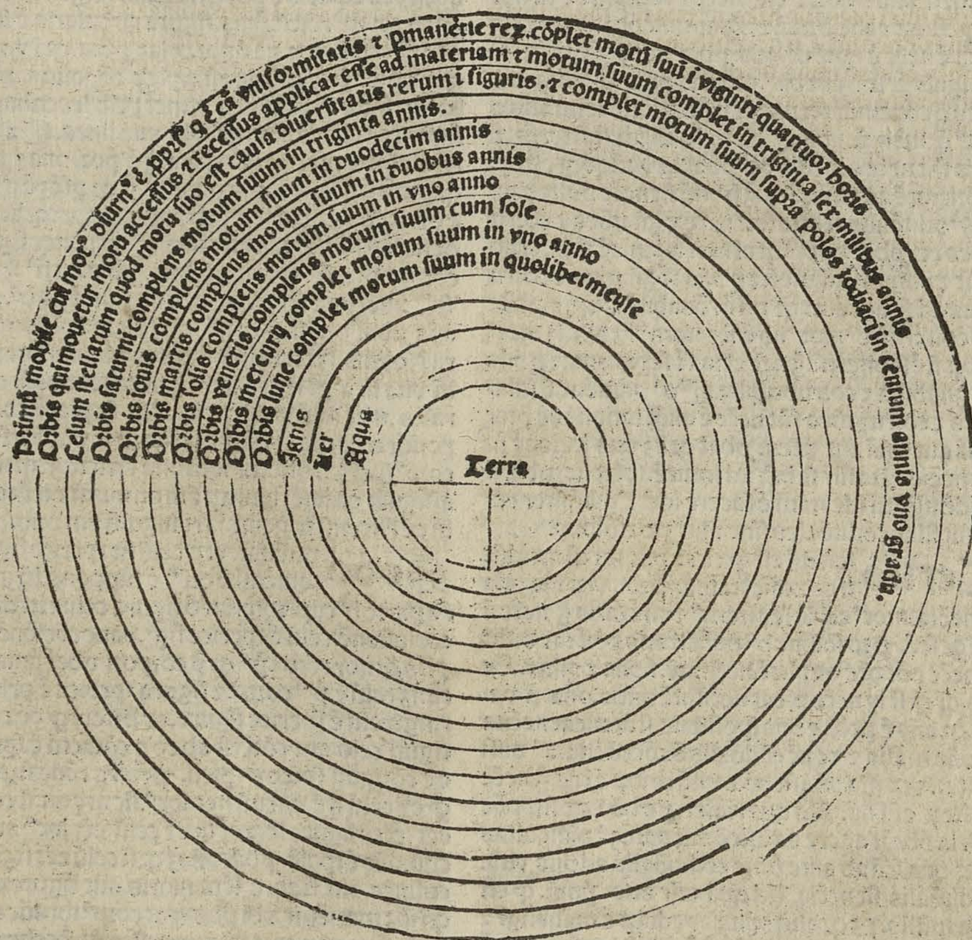
Scdo dubitat. Utꝝ polus q appet s̃ nos sit sursũ vel deorsũ. Ad soluẽdũ h̃ du^m ẽ supponẽdũ ꝙ Ari. i hac 2ª pticula itendit duas 2clusiones. p^a tãgit 2patõeꝫ poloꝝ ⁊ ẽ hec. polus q appet sup̃ nos. s. polus arctic^9 ẽ deorsũ: ⁊ polus q ẽ nob occult^9. s. polus antarctic^9 ẽ sursũ. Ad probãdũ hãc 2clõnẽ põit talẽ suppõeꝫ. dex^m ẽ oriẽs. sinistrũ ẽ occidẽs. añ ẽ meridies: ⁊ ps ei^9 opposita ẽ retro: pbat q2 celũ dꝫ moueri a dextro ad sini^m p añ. mõ celũ mouet ab oriẽte i occidẽtẽ p meridiẽ. Ex his sic arguit̃ si pol^9 arctic^9 eẽt sursũ seqret ꝙ celũ moueret a sinistro ad dex^m q̃d ẽ icõueniẽs. Ex h̃ isert duo. p^m ꝙ illi q hitãt i polo nobis imanifesto sũt i hemi^spio sursũ ⁊ ad dex^m. sꝫ nos sum^9 i hemspio deorsũ ⁊ ad sini^m. Cõtrariũ ãt h^9 dicebãt pythagorici. ¶ 2^a 2°. tãgit q̃lr sẽ dñie põnũ i celo ꝓ;ꝫ motũ planetaꝝ i aliq circulo. ⁊ ẽ hec. opp^9 mõ sunt sumẽde dñie põnũ in celo eo ꝙ mot^9 eoꝝ sit cõtrario mõ ad motum diurnum.

Tertio dubitat. Utꝝ celũ sit aiatũ. Ad istd du^m solet rñderi p duas distictões. ¶ Pri^a ẽ ex pte celi: ⁊ ẽ h̃. celũ capit dupľr. vno^9 p spa circularit̃ mota secludẽdo itelligẽtiã mouẽteꝫ. alio mõ accipit p aggregato ex spa circularit̃ mota ⁊ itelligẽtia motrice siue mouẽte celũ ipꝫ. ¶ 2ª distĩ^9 ẽ ex pte aie ⁊ ẽ h̃. duplex ẽ aia. q̃dã ẽ aia q̃ est assistẽs q̃ nõ facit vnũ vnitate totalitatis ⁊ 2põnis cũ illo c^9 ẽ. alia ẽ aia iherẽs q̃ facit vnũ p se cũ illo cui^9 ẽ aia. Ex his dñr duo. p^m ꝙ celũ p^o mõ captũ nullo mõ ẽ aiatũ. imo mouet ab extrinseco. 2° dr ꝙ celũ 2° mõ captũ nõ ẽ aiatũ aia iherẽte: sꝫ ẽ solũ aiatũ aia assistẽte: ⁊ isto mõ hꝫ in se pn^m sui mot^9: põt tñ dici p̃ ꝙ ꝓ;ꝫ mẽtẽ Ari. ⁊ sui cõmẽtatoris celũ ẽ vna forma simplex ꝙ̃titati subsẽ hñs pure passiue ad motũ effciue mota ab vna itelli^a. iõ ñ ẽ aiatũ nisi p assistẽtiã aie. i. itelli^e. 2° dr ꝙ ꝓ;ꝫ vitatẽ celũ ẽ vnũ corp^9 iaiatũ 2po^m ex mã ⁊ forma effciue motũ a po^a volitiua aut executiua p̃mi mouẽtis q̃ nõ plus sibi assistit vel ihẽt ꝙ̃ assistat vel ihereat alijs ẽtib^9 creatis.

Ad ratiões Ad p̃mã dr negãdo minorẽ ⁊ ad pbationẽ dicitur cõcedendo añs ⁊ negando 2ñaꝫ: q2 mot^9 nõ dicitur nãlis a pn^o effectiue actiuo. sꝫ a pn^o passiuo icliatiuo. Ad 2aꝫ dr negãdo miorẽ. q2 violẽtia ẽ 2 nãlẽ icliñatõeꝫ passi. null^9 ãt mot^9 spaꝝ 2uẽit eis 2 nãlem eaꝝ icliatõeꝫ. lꝫ. n. mot^9 diurn^9 cõuẽiat spis iseriorib^9 pter nãꝫ ipaꝝ pticularẽ. tñ cõuenit eis a nã vniuersali. ¶ Ad tertiũ sĩlr dr.

Uerit 2°. Utꝝ pp gñatões ⁊ corruptões sit necio ponẽda plalitas spaꝝ: ⁊ motuũ eaꝝ. p̃ ar^r ꝙ ñ: q2 si per possẽ vł i possẽ oẽs spe eẽnt dstructe adhuc pñt fieri gñatões ⁊ corruptiões. g° pp gñatões ⁊ corruptiones nõ ẽ ponẽda plalitas spaꝝ nec motuũ earũ. añs pꝫ q2 illo casu posito si stuppe approximẽtur igni. ignis cõburet stuppas ⁊ ipas corrumpet. ⁊ corruptio vni^9 ẽ gñatio alteri^9. 2° arguit sic. ipoẽ ẽ eẽ plẽs spas. g° ñ ẽ ponẽda plalitas spaꝝ pp gñatiões ⁊ corruptiões. añs pꝫ q2 i vna spa pñt cõtineri oẽs ꝟtutes 2tẽte i alijs spis. 3° arguit sic. ipoẽ ẽ eiusdẽ spe eẽ plẽs mot^9. ergo nõ ẽ ponenda plalitas motuũ spaꝝ pp gñatiões ⁊ corruptiones. añs pꝫ q2 vel oẽs illi mot^9 cõuenirẽt illi spe ꝓ;ꝫ nãm. ⁊ hoc nõ q2 vni^9 corporis simplicis ẽ tm̃ vn^9 mot^9 simplex ꝓ;ꝫ nãꝫ. vel vn^9 2ueniret ei pter nãꝫ. ⁊ h̃ ñ q2 tũc talis mot^9 nõ eẽt ppetu^9. nullũ. n. violẽtũ ẽ ppetuũ. ¶ In oppositũ est auctoritas phylosophi. In ista questione erunt tres articuli.

Primo sciēdū ē q̄ p dclaratōe ẽmiorū qōis ponūt aliq̄ suppōes. p^a. celū agit i ista inferiora triplici instrō. s. motu. luie ꝛ ifluētia. p motū eni ē cā gnationū ꝛ corruptionū ꝛ silr p lumē ꝛ ifluētiā illuiat ista iferiora. Ex h̄ seqt̄ p q̄ si celū cessaret a motu: ñ āt a luie ꝛ ifluētia adhuc posset i istis iferioribꝰ fieri multe gnatōes ꝛ corruptōes. 2º seqt̄ q̄ cessāte motu celi. nō tñ lumie ꝛ ifluētia diuersi effectꝰ pñt pduci i istis iferioribꝰ pp diuersas ifluētias. 2ª suppō. necio sunt ponēdi decē orbes mobiles ꝛ nō plures. pmꝰ. s. decimꝰ mouet̄ vno motu. s. ab oriente i occidētē ꝫ polos mūdi: ꝛ vocatur ille motꝰ diurnus motꝰ q̄ motu mouet oēs spas iferiores. Aliꝰ. s. secūdus mouetur motu accessus ꝛ recessus: ꝛ cū h̄ motu diurno ad motū pmi mobilis ꝛ motu suo ppio mouet secū oēs spas iferiores. 3^m ē celū stellarū qd̄ p̄ mouetur ppo motu ab occidēte i oriēte p meridiē ꝫ polos ꝫodiaci. mouetur ēt motu accessus ꝛ recessus pp spā supiorē: ꝛ mouetur ēt motu diurno ad motū pmi mobilis. postea sūt ponende septē spe q̄ꝝ quelibet mouetur motu ppo. ꝛ cū hoc motu superioꝝ spaꝝ. pma vocatur spa saturni: 2^a spa iouis. 3^a spa martis. 4^a vocatur spa solis. qnta spa veneris. 6^a spa mercurij. 7^a ꝛ vltima spa lune. pl̄alitas āt spaꝝ ꝛ motꝰ eaꝝ pōitur nō ppter gnatōes ꝛ corruptōes ſm diuersitatē diuersoꝝ gnatoꝝ ꝛ corruptoꝝ.

Scdo sciēdū ē ꝙ Ari.i h 3.° c.° deꝛ̄minat ꝺ̄ di uersitate sperarꝫ ⁊ itēdit talē ꝯclonē. Necio sūt ponēde pl'es circulatōes pp ḡnatōes ⁊ corruptōes. hāc ꝯclōnē ꝓbat phs p sex ꝯditōales ❡ Prima. si celū ē aliqd diuinū ⁊ sēpitnū mot⁹ ei⁹ ē circularis ⁊ sēpitn⁹. hāc ꝓbat sic: qꝛ vnūqꝺ̄qꝫ c⁹ ē op⁹ ip̄z ē ḡra illi⁹ opis. celi āt opatio ē imortalis. ḡ si celū sit ppetuū mot⁹ ei⁹ erit sēpitn⁹ cū sit ei⁹ op⁹. ❡ 2ª. si mot⁹ celi sit sēpitn⁹ ⁊ cicl'aris nece ē t̄rā qesce i medio. ꝓbat qꝛ mot⁹ circl'aris ē circa mediū qescēs: ⁊ illꝺ̄ n̄ pōt eē aliq̄ ps celi: qꝛ vel ibi qescēt ꝫ nāz ⁊ sic nālr̄ moueret ad mediū. vel p̄ter nāz: ⁊ sic n̄ sp qescēt qꝛ nihil p̄ter nāz ē sēpitnū. ❡ 3ª cō ditōalis ē. si terra ē. nece ē ignē eē. ꝓbat duplr̄. qꝛ ignis ꝯriat terre. ḡ si t̄ra sit nece ē ignē eē. ꝯn̄az ꝓ/ bat: qꝛ si vnū ꝯriorꝫ ē i nā nece ē reliquū eē in nā. eo ꝙ ꝯriorꝫ eadē ē mā. 2.° ignis nālr̄ p̄or ē terra. ḡ si terra ē nece ē ignē eē. an̄s ꝓbat qꝛ bit⁹ p̄or ē p̄ua/ tōe. ignis āt se hꝫ vt bit⁹. terra vt p̄uatio: ḡuitas. n. ⁊ qes q̄ cōueniūt terre dn̄r p p̄uationē leuitatis ⁊ mot⁹ q̄ ꝯueniūt igni. ❡ 4ª ꝯditōalis est. si terra ⁊ ignis sūt nece ē media eē. ꝓbat qꝛ vnūqꝺ̄qꝫ elꝛ̄orꝫ hꝫ ꝯrietatē ad vnūqꝺ̄qꝫ. ḡ si vnū sit nece ē alterꝫ eē ❡ 5ª ꝯditōalis. si elꝛ̄a sint nece ē ḡnatōes ⁊ corru ptōes eē. ꝓbat duplr̄ qꝛ elꝛ̄a sūt ad iuicē ꝯria. ergo agūt ⁊ patiunt̄ ad iuicē. ⁊ p ꝯn̄s sūt ḡnatiua ⁊ corru ptiua ad se iuicē. 2.° qꝛ nō ē rōnabile aliqꝺ̄ mobile eē sēpiternū c⁹ mot⁹ nō ē sēpitern⁹ ꝫ nāz. sꝫ mot⁹ elꝛ̄orꝫ n̄ ē sēpitern⁹. ḡ nec elꝛ̄a sūt sēpiterna: ⁊ p ꝯn̄s sūt ḡnabilia ⁊ corruptibilia. ❡ 6ª ꝯditiōal'. si ḡna/ tiōes ⁊ corruptōes sūt nece ē aliq̄ latiōnē eē p̄ter p̄mā aut vnā aut pl'es. ꝓbat qꝛ ꝫ vnā latiōnē p̄/ mā necio elꝛ̄a silr̄ se hn̄t ad inuicē. solet sic ꝓbari: qꝛ idē inq̄ꝫtū idē natū ē facere idē. Cōseq̄nter re/ sumit illas cōditōales sine illis ꝓbatōibus.

Tertio sciēdū est ꝙ circa hūc textū incidūt tres difficl'tates. Pria: vtrꝫ ista ꝯn̄a sit necia. mot⁹ celi ē sēpitern⁹ ⁊ circl'aris ḡ nece ē t̄rā qescē. Pro solōne h⁹ difficl'tatis pōit tal' disti.° ly nece pōt dr̄e duplicē necitatē. s. ꝯn̄e ⁊ ꝯn̄tis. Ex his dr̄ ꝙ si ly nece dicat necitatē ꝯn̄tis. ꝯn̄a n̄ va/ let. qꝛ an̄s ē polē. ⁊ ꝯn̄s ipossibile. si āt dicat necita tē ꝯn̄e mālis ⁊ vt nc̄ cōdōalis ē cōcedēda. 2ª diffi cultas. s. vtrꝫ ista ꝯn̄a sit bōa. vnū ꝯriorꝫ ē i nā. ḡ nece ē alterꝫ eē i nā. Ad quā r̄ndet̄ ꝙ ē bōa ex suppōe si ꝯria ꝺ̄beāt agere ad iuicē aut pati. 3ª difficultas vtrꝫ ꝯn̄a fcā ab an̄te p̄me cōditiōalis ad ꝯn̄s vltie cōditōalis sit necia. Ad quā dn̄r duo. p̄mū. ꝙ est ꝯn̄a mālis. pꝫ qꝛ aliq̄ ꝯn̄arꝫ mediarꝫ ē mālis. igr̄ ⁊ illa erit māl'. tꝫ ꝯn̄a qꝛ ꝯn̄a ꝺ̄ p ad vltiūz seq̄tur cō ditōez ꝺ̄bilioris ꝯn̄e intmedie. scdo dr̄ ꝙ si iterme die sint necie ip̄a est necia. quia qcqd sequitur ad ꝯn̄s bone ꝯn̄e. sequitur ad eius antecedens.

Conclusio rn̄salis ꝓpter ḡnatōes ⁊ cor/ ruptōes necio ē ponēda plu/ ralitas sperarꝫ ⁊ motuū earꝫ saltē necitate natu/ re. h ꝯ.° satis patet ex primo notabili. ❡ Quan/ tum ad tertium.

Primo dubitat̄. Utrꝫ figura sp̄ica sit p̄ma figurarꝫ corpaliū. Ad soluendū h dubiū ē supponēdū ꝙ Ari. i h 4.° c.° deꝛ̄miat ꝺ̄ fi/ gura celi: ⁊ diuidit̄ i duas ptes. In p̄ª ōn̄dit q̄ figu ra sit p̄ma ⁊ itēdit duas cōclōnes. Pria. iter figu/ ras supficiales figura circularis ē p̄ma. ꝓbat. qꝛ ois figura supficialis aut ē circularis aut rectili/ nea: sꝫ circularis ē p̄or q̄ꝫ rectilinea. ḡ.° ⁊c̄. minorē ꝓbat duab⁹ rōib⁹. p̄ma. figura circularis ē simpli cior q̄ꝫ rectilinea. ḡ.° ē p̄or. ꝯn̄az ꝓbat. qꝛ i vnoq̄qꝫ gnē vnū ē p̄us ml'tis: ⁊ simplex cōpositis. an̄s ꝓ/ bat. qꝛ figura rectilinea ꝯtinet̄ ptib⁹ rectilineis. sꝫ figura circl'aris cōtinet̄ solū vna linea. ❡ 2ª rō ē fiª cicl'aris pfectior ē rcilīea. ḡ ē p̄or. ꝯn̄az ꝓbat: qꝛ pfcm̄ ē p̄⁹ ipfcō. an̄s ꝓbat 2r. p̄. qꝛ pfcꝫ ē c⁹ nihil ē ex̄ accipe eorꝫ q̄ sūt e⁹: ⁊ h ꝯueīt cic.° 2.° qꝛ liee rcē p̄t fieri additio. n̄ āt circl'ari. ❡ 2ª ꝯ.° iter figuras corporales fiª sperica ē p̄ma. ꝓbat. qꝛ fiª sperica so ꝯtiet̄ vna sr̄ficie. rcilīea āt ꝯtinet̄ ptib⁹. ḡ.° ⁊c̄. an̄s ꝓbat̄ duplr̄. p̄. qꝛ sic se hꝫ cicl's i plāis: ita spe ra i solidis. sꝫ cicl's iter figuras planas ꝯtinet̄ so lū vna liea. ḡ.° spera iter figuras solidas. i. corpo rales ꝯtiet̄ solū vna sr̄ficie. 2.° qꝛ ꝫ platōicos qui ponūt corpora cōpōi ex sr̄ficieb⁹ ⁊ diuidi i sr̄ficies. corp⁹ spericū ꝯtietur solū vna sr̄ficie. 3.° qꝛ illi qui assignāt ordinē figurarꝫ ꝫm numerū dicūt circu/ lū eē ꝫm vnū trigonū. i. triangulū ꝫm duo.

Scdo dubitat̄: vtrꝫ celū sit sperice fig.ᵉ Ad soluēdū h du ē supponēdū ꝙ ari. i ꝫa parte h⁹ capl'i ꝺ̄teriat ꝺ̄ figura celi: ⁊ itēdit talē cōclusionē. celū ē sperice fig.ᵉ hanc cōclōnē ꝓbat phs q̄tuor rōib⁹. p̄ª. qꝛ p̄ corpori ꝺ̄bet̄ p̄ma figu ra: sꝫ celū ē p̄ corp⁹. ⁊ figura sperica ē pria figu ra. ḡ.° celū ē sperice figure. ex h ifert ꝙ oē corp⁹ ꝯ tiguū celo aut cōtētū ab eo p cōtactū ē sp̄icū. qꝛ oē cōtiguū sp̄ico ē sp̄icū. Pro ꝫa rōne supponit ꝙ ex̄ celū n̄ ē vacuū nec loc⁹. sic arguit. si celū nō eēt sp̄ice figure seq̄ret̄ ꝙ ex̄ celū eēt loc⁹ aut va/ cuū. ꝯn̄s ē ipolē. ꝓbat ꝯn̄az qꝛ si celū eēt figure re ctilinee. aut figure lēticularis. aut figure ouualis qn̄ ip̄z mouētur vbi p̄us erat corp⁹ ibi nūc nō eēt ⁊ vbi p̄us non erat ibi nunc esset. ḡ ex̄ celum esset

vacuũ ⁊ loc⁹. 3ª rõ. mĩm⁹ mot⁹ fit ƀ mĩmã lineã ƀ mot⁹ celi ẽ minimi⁹ mot⁹: ⁊ linea cirularis ẽ minima linea. ergo motus celi fit ƀ lineã circularẽ. ⁊ ꝑ ɔñs celũ ẽ circulare siue ſpicũ. minor ꝑ pria parte ꝓbatur dupl. ꝓ q2 mot⁹ celi ẽ mẽsura oium aliorum motuũ. ergo ẽ minim⁹ motuũ. ɔña ꝓbat q2 in vnoquoq3 gñere ẽ vnũ minimũ qd̃ est metr̃ alior̃. añs ꝓbat. q2 solus mot⁹ celi ẽ cõtinu⁹ regularis ⁊ sempitern⁹. 2º ꝓbat illã eãdẽ partẽ minoris q2 mot⁹ ille ẽ mim⁹ q ẽ velocissim⁹. ƀ mot⁹ celi est velocissim⁹ g ẽ mim⁹. Scðã ptẽ minoris ꝓbat. s. q linea circularis sit mima. q2 ẽ ab eodem i idem ¶ 4ª rõ. superficies aq̃ ẽ sperica. ergo celũ ẽ spericũ. ɔña ꝓbat. q2 qd̃ ẽ cõtiguũ sperico. aut motũ circa spericũ illd̃ ẽ spericũ. ƀ celũ ẽ motũ circa aquã q2 aq̃ ẽ circa trã. ⁊ aer circa aquã. ⁊ ignis circa aerẽ. añs. s. q aq̃ sit sperica. ꝓbat supponẽdo ꝓ q sẽper aq̃ nata ẽ fluere i magis cõcauũ. 2º q2 illd̃ ẽ ɔcaui⁹ qd̃ ẽ cẽtro ꝓpinqui⁹. Ex his sic arguit. ꝓtrahant linee a cẽtro aq̃ vsq3 ad superficiem. vel ergo linee erunt eq̃les. ⁊ sic aq̃ erit sperica vel vna erit breuior alia ⁊ tunc aqua descendet q̃usq3 eq̃bitur alteri. ⁊ fiet sperica. Cõsequent re capitulat ea que dicta sunt.

Tertio dubitatur. Utr̃ celũ deteriate moueat ab vna pte. s. ab oriẽte ad alterã ptẽ. s. ad occidẽtẽ. Ad soluẽdũ hoc dubiũ supponẽdũ est q Ari. i ƀ 5º ca. mouet quãdã qõnem circa motũ celi. ⁊ itẽdit q̃ttuor conclusiões. Pria ẽ tãgit duas suppões. pma. cõtigit moueri i circulo dupl vno mõ ab. a. ad. b. 2º ab. a. ad. g. 2ª. celũ nõ mouet ab vna pte ad alterã a casu. ꝓbat q2 in sẽpiternis nihil euenit a casu. ƀ celũ ẽ sẽpitnũ. g celo nihil accidit a casu. ¶ 2ª ɔº tãgit qõne3 ⁊ est ƀ. pp quã cã celũ fert dteriate ad alterã pte3 ⁊ ñ ad aliã. nec e ẽ. n. q hoc sit vnũ pncipiũ. aut q ipi⁹ sit aliq cã. ¶ 3ª ɔº tãgit ⁊ soluit vnã cauillatioe3 ⁊ ẽ ƀ. aliqs forte dicẽt q tẽtare enumerare aliqd ð qbusdã ⁊ aut de oib⁹ ⁊ nihil pmittẽ ẽ signũ aut multe stultitie aut mlte ꝓmptitudis. soluitq ñ ẽ iustũ oẽs simpl icrepare. ƀ o3 videre q̃ sit eor̃ cã dicẽdi. ⁊ q̃lr se hẽat i credẽdo. aut humão mõ. aut firmius. qñ. n. aliqs attigit certiores ṽtutes. o3 eũ hẽre gr̃a3. ¶ 4ª ɔº soluit qõnẽ ⁊ ẽ hec. Rõnabile ẽ celũ moueri ab vna pte. s. ab añteriori. ꝓbat q2 nã sp facit ɔtigẽtiũ. i. possibiliũ qd̃ optimũ ẽ. ƀ melius ẽ celũ moueri ab añriori. igitur. minor ꝓbat sic q2 sic mot⁹ sursũ ẽ dignior iter oẽs mot⁹ rectos. sic etia3 motus a dextro ad anterius inter mot⁹ circulares est dignior.

Rationes soluuntur ex dictis superius assignatis.

Uerit 3º. Utr̃ mot⁹ celi sit regularis. ¶ Et arguit q nõ q2 oĩs mot⁹ nãlis ẽ velocior i fine q̃ in pn̄. mot⁹ celi ẽ nãlis. g ⁊c. ⁊ p ɔñs nõ ẽ regularis. ¶ 2º sic. vna ps celi veloci⁹ mouet q̃ alia. g mot⁹ celi ẽ velocior i vna pte q̃ i alia. ⁊ per ɔñs. ñ ẽ regularis. ¶ 3º sic. idẽ plãeta veloci⁹ mouet i vno tpe q̃ i alio. g mot⁹ ei⁹ ẽ irregularis ⁊ p ɔñs motus totius celi ẽ irregularis. ¶ In oppositum ẽ phs. In questione erunt tres articuli.

Primo sciẽdũ ẽ q ꝓ solõe qõis st soluẽde tres difficultates. Pria: vtru3 oĩs mot⁹ nãlis sit velocior i fine. q̃ i pn̄. Pro solutiõe põit tal distictio. duplex ẽ mot⁹ nãlis. qdã est circularis. ali⁹ ẽ rect⁹. Ex his dnr duo. prio q nullus motus nãlis circularis saltẽ simplex ẽ velocior i fine q̃ i pn̄. nec e3. 2º q2 oĩs mot⁹ nãlis rect⁹ ẽ velocior i fine q̃ i pn̄. p3 ꝓ q2 vnũquodq3 q̃to ẽ fini ꝓpiqus tãto forti⁹ itẽdit ad illũ finẽ. ƀ tmin⁹ motus nãl recti ẽ finis ipi⁹ mobilis. igit q̃to mobile ẽ ꝓpiqus suo loco tãto forti⁹ tẽdit ad suũ locu3. ad ip3 tñ ñ addit aliq ṽt⁹. ƀ solũ qdã conat⁹ nãl ipi⁹ ṽtutis. Ex ƀ seqt falsitas opionis dnt motũ nãlẽ i fine eẽ velociorẽ pp ṽtutẽ attractiuã loci. aut ꝓpter ipetũ sibi ipssu3. aut pp pluralitatẽ mouẽtiũ tal. n. mot⁹ nõ eẽt pure nãlis ƀ pti violẽt⁹. eẽt. n. pti effciue ab extrinseco. ¶ 2ª difficultas. ex pte cui⁹ sumẽda ẽ regularitas i motu. Ad quã rñdet pmo q vniformitas ⁊ difformitas mot⁹ sumitur ex pte ptiũ mobilis. qñcũq3. n. ps mobilis eq̃ velociter mouet. mot⁹ est vniformis. ƀ qñ mouetur vna veloci⁹ q̃ alia mot⁹ ẽ difformis. ƀ qñcunq3 volum⁹ accipere regularitatẽ mot⁹ o3 ɔsiderare ptes tpis ⁊ nõ mobil. regularitas. n. motus sumit ex parte ptiũ tpis. ita q qñcũq3 totũ mobile non velocius mouetur in vno tpe q̃ i alio. tunc talis mot⁹ dic irregular. Ex his p3 q stat aliquẽ motũ eẽ vniformẽ q tñ ẽ irregularis vt põt patere ð oi motu recto. ¶ 3ª difficultas. q̃lr est saluabile q astrũ ñ veloci⁹ moueatur i vno tpe q̃ alio ⁊ tñ veloci⁹ pertrãsit vnũ signũ q̃ aliud. veloci⁹. n. ptrãsit idẽ signũ i vno tpe q̃ i alio. Ad quã rñdetur q ƀ o3 saluari per motũ i circulis eccẽtricis ɔcẽtricis ⁊ epiciclis secũdũ modũ postea exponẽdum.

Secundo sciẽdũ ẽ q Aristo. i ƀ 6º ca. determinat de regularitate mot⁹ celi ⁊ itẽdit talẽ ɔclusionẽ. mot⁹ celi est regularis ⁊ nõ irregularis. ꝓbat phs q̃ttuor rõib⁹. pª. st

mot⁹ celi eēt irregularis seq̄retur ꝙ i ipo eēt itē/sio aut remissio aut ꝟtus.i.sūma velocitas.ꝯñs ē ipoſē.ergo ⁊ añs.p̄mo ꝓbat ꝯñaꝫ.qꝛ oīs mot⁹ irregularis.aut ē ₰ꝫ remissionē:aut ₰ꝫ ꝟtutē.aut ₰m itēsionē.falsitatē ꝯñtis ꝓbat:qꝛ sic mot⁹ celi itēderetur i termino a quo sicut motus violent⁹.vel i termino ad quē sicut motus naturalis.vel in medio sicut motus aīalis:ſꝫ celū caret p̄n°.medio ⁊ fine.igr̄ nō pōt itendi aut remitti i p̄ncipio medio ⁊ fine.⁊ p ꝯñs ē regularis. ¶ z^a rō.si mot⁹ celi esset irregularis:vel ergo illa irregularitas causaretur pp mouens aut pp mobile aut pp ambo. ñ pp mouens.quia primū mouens semper mouet eadem virtute.nec ꝓpter mobile.qꝛ illud ſp manet idem nec vnq̄ꝫ alteratur.nec pp ambo:eo ꝙ p̄mū mobile est simplex ingenitū icoꝛruptibile:⁊ totū intransmutabile.⁊ rōnabile est p̄mū mouēs eē tale.⁊ per ꝯñs ē ipossibile motū celi eē irregularē. ¶ 3^a rō.qꝛ si motus celi eēt irregularis.vel ergo illa irregularitas fieret in partib⁹ celi.vel i toto celo.non in partibus.qꝛ iam facta fuisset ifinita distantia astroꝝ in tpe ifinito.si vnū moueretur velocius ⁊ alteꝝ tardius.neq̄ꝫ in toto celo.qꝛ remissio fit pp ipotētiā.oīs eni ipotētia est p̄ter naturā queadmodū i aīalib⁹ oēs impotentie sūt pꝛeter naturā.puta senect⁹ ⁊ decrepitas.tota eni cōsistentia aīaliū est ex talib⁹ que p̄uanī ꝓp̄is locis. nulla eni ꝑtiū aīalis est in sua ꝓp̄a regione.ſꝫ in celo nō est aliquid preter naturā neq̄ꝫ i p̄mis coꝛ/poꝛib⁹ eo ꝙ sunt simplicia ⁊ imixta.⁊ in ꝓp̄a regione:⁊ nihil ē ipsis contrarium.ideo in ipsis nulla est impotentia.⁊ per ꝯsequēs nec remissio nec intensio. ¶ Quarta ratio.si motus celi esset irregularis vel intenderetur in infinito tpe:⁊ postea remitteretur in tpe infinito vel econtra.aut semp itēderet̄.aut ſp remitteret̄.vel vicissiꝫ itēderet̄ ⁊ remitteret̄.q°lꝫ istoꝝ ē ipoſē.igr̄.p̄^m ꝓbat eē impoſē.qꝛ p̄ter nām nihil videt̄ existere i tp̄e ifinito ſꝫ ipotētia a q̄ fit rēissio ē p̄ter nāꝫ.igr̄.z°.qꝛ nihil i eq̄li tpe videtur existere ₰m naturā ⁊ p̄ter natu/rā potens ⁊ impotens.z^m etiam ꝓbatur dupl̄r. p̄.qꝛ mot⁹ celi eēt ifinitus ⁊ indeterminat⁹. z°.qꝛ ē aliqō tp̄s minimū i q̄ celū pōt moueri:⁊ in illo mimo neq̄ꝫ itēdit̄ neq̄ꝫ remittit̄.3^m ꝓbat̄.qꝛ mot⁹ celi vicissiꝫ itēdi ⁊ remitti penit⁹ ē irrōabile ⁊ fictionisſē.ñ posset eni tāta diuersitas latere sensū i eo ꝙ opposita iuxta se iuicē posita sūt sēsibilioꝛa

Tertio sciendū ꝙ ad soluēdū tertiā difficultatem positā i p̄mo notabili sūt soluende tres difficultates. Prima. quid sit circulus ꝯcētricus. Ad quā ridet̄ ꝙ est circulus q̄ ui hꝫ idē cētrū cū cētro mūdi. ¶ Scd̄a.qd est circulus eccētricus.dr̄ ꝙ est circulus q̄ cōtinet totū mun/dū ⁊ hꝫ suū centꝝ extra centꝝ mūdi.⁊ est duplex. q̄dam ē eccētricus ₰m vtrāq̄ꝫ supꝼiciem.alius est eccētricus ₰m vnā tm̄.Circulus eccentricus ₰m vtrāq̄ꝫ superficiē vocatur circulus deferens corpus planete.⁊ ad motum eius mouetur planeta ¶ 3^a difficultas.quid est aux.⁊ oppositū augis. Ad quam respondetur ꝙ pars deferētis magis distans a centro mundi vocatur aux.idest eleuatio.⁊ pars opposita dicitur oppositum augis.et poꝛtiones intermedie dicuntur statiōes.

¶ Quantum ad secundum.

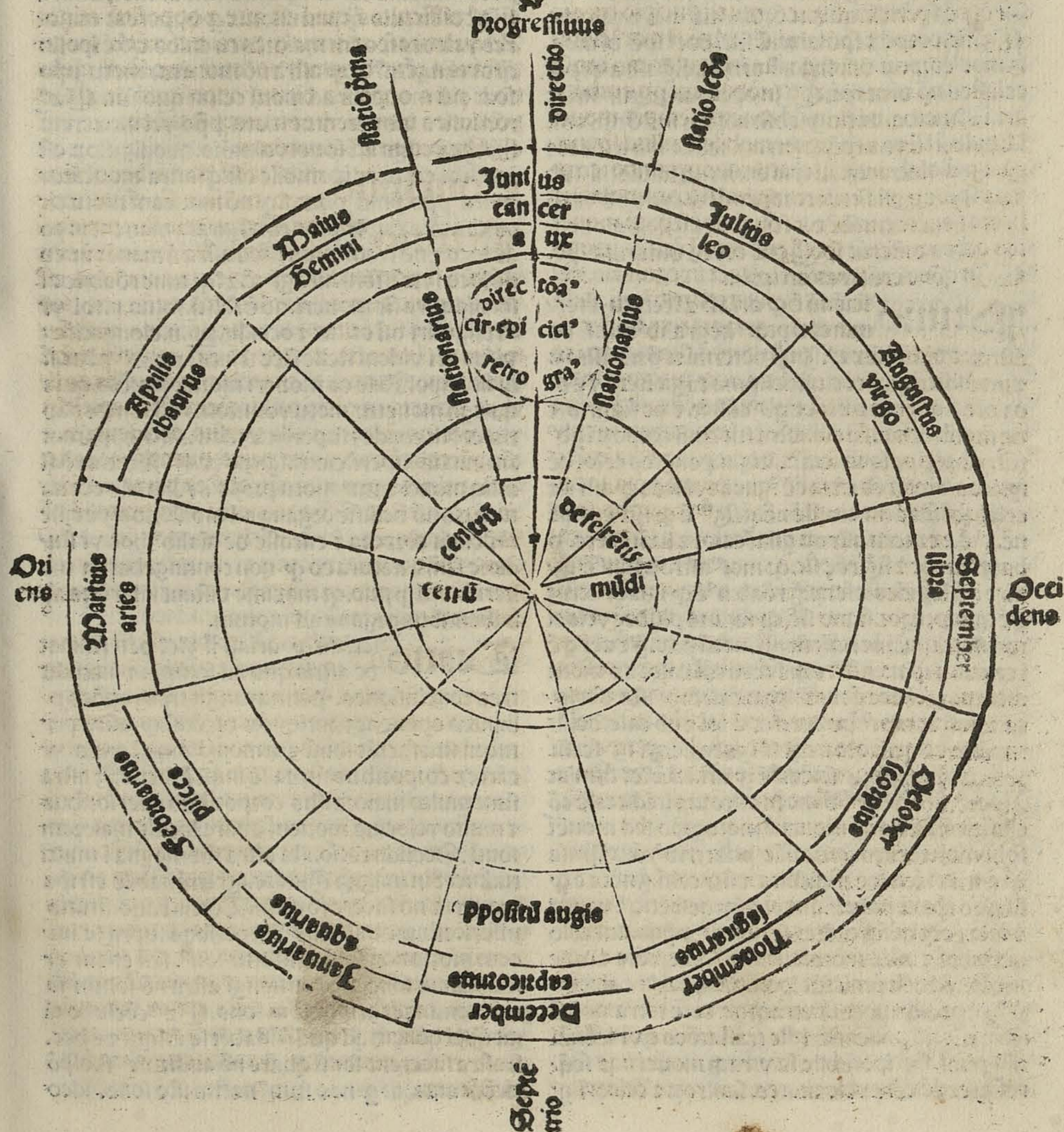
Conclusio mot⁹ celi ē r̄laris. hec ꝯ°.satis pꝫ ex dictis.⁊ sic pꝫ de scd̄o

Primo dubitat̄.Utꝝ in celo sint ponendi circuli epicicli.Ad soluendū hoc dubiū ē supponenduꝫ p̄ ꝙ epiciclus circulus est vnus circulus exñs i circūferētia deferētis non cōtinēs itra se cētꝝ mūdi.⁊ circūferētia hui⁹ cir/culi mouet̄ planeta.z°.suppōit̄ ꝙ i epiciclo ꝺscribunt̄ q̄ttuoꝛ puncta.⁊ opoꝛtet imaginari duas li/neas ꝓtractas a cētro mūdi cōcludētes epiciclū vna versus oꝛientē.⁊ alia versus occidentem.⁊ tūc pūctus cōtractus ex parte oꝛientis vocatur statio pꝛima.⁊ punctus cōtract⁹ ex parte occidē/tis vocatur statio scd̄a.planeta i istis punctis dr̄ statiōarius.arcus ꝟo epicicli superioꝛ intrer sta/tiones dr̄ directio.⁊ planeta i illo dr̄ directōari⁹. ſꝫ arc⁹ inferioꝛ epicicli iter statiōes dr̄ retrogra/datio.⁊ planeta in illo dr̄ retrogradari⁹.

Secundo dubitat̄.Utꝝ necesse sit pōere circulos eccētricos.Ad quam ridetur ꝙ sic.ꝓbat̄ duabus suppōnibus. Prima q̄libet planeta semper mouetur vnifoꝛmiter ⁊ regulariter.z^a.duo etiā signa zodiaci sunt equalis longitudinis.Ex his sic arguit.Expertū est vnuꝫ planetam citius transire vnum signū q̄ꝫ aliud ⁊ h̄ non pōt saluari ꝓpter hoc ꝙ citi⁹ moueatur sub vno q̄ꝫ sub alio qꝛ esset ꝯtra p̄mam suppositioneꝫ nec pōt saluari pp maioꝛem longitudinem vnius signi q̄ꝫ alterius.qꝛ eēt cōtra scd̄aꝫ.g̊ necesse est ꝙ saluetur ꝓpter hoc ꝙ deferens hꝫ minoreꝫ distantiā sub vno signo q̄ꝫ sub alio.⁊ h̄ non pōt fieri nisi deferens sit eccentricus.ergo necessario sūt ponendi circuli eccentrici.⁊ ista minoꝛ distantia potest practicari trahēdo a centro mundi ad circunferentiaꝫ deferentis duas lineas cōcluden/tes signum.

Tertio dubitatur. Utrum sit necesse planetã moueri i circl'is epiciclis. Ad quaz rñdetur q sic ponendo duas suppões. pma. idẽ si gnũ nõ ẽ mai⁹ seipo i vno tpe q̃ i alio. 2ª. planeta eq̃ velocit' moueť i vno tpe q̃ i alio. Ex his sic ar guit: Expertũ ẽ q idẽ planeta citi⁹ ptrãsit idẽ si gnũ i vno tpe q̃ i alio. ꝛ hꝰ nõ põt fieri nisi q2 i defe rẽte ẽ qdã pu9 circulus i quo plãeta moueť ɔ̃ mo tũ deferẽtis. ꝛ talis mot⁹ ẽ motus epicicli. g ꝛc. tñ põt dici p q ɔ̃ mẽte Ari. ꝛ sui ɔmẽtatoris fuit er ror i physica ponere circulos epiciclos ꝛ eccentri cos vt pꝫ p ɔmẽtatorẽ i multis cõmẽtis hui⁹ libri

Rationes soluuntur ex dictis.

Uerit 4.° vtꝝ oēs ſpere celeſtes: ꝛ oēs ſtelle tā erratice ꝙ̄ fixe ſint eiuſdē ſpēi ſpālıſſime. ¶ Arguit̄ ꝑ ꝙ ſic aucte ari. ꝛ ſui cōmētatoris dicētiū aſtra eē eiuſdeȝ nē cū corporib⁹ igb⁹ ſt ¶ z.° ſic arguit̄. aſtra ꝛ ſpere celeſtes hñt eaſdē ꝓpetates ꝛ ṽtutes. ergo ſūt eiuſdē ſpēi ſpāliſſime. añs pȝ. qꝛ lumē ē ꝓpetas cuiuſlȝ corporis celeſtis ſilr̄ ēt eē ſpericū. qꝺlȝ. n. ē ḡnatiuū luis ꝛ caloris. ¶ 3.° ſic. corpoꝝ ſpē dn̄tiū ſūt mot⁹ ſpē dn̄tes. ſȝ mot⁹ corpoꝝ celeſtiū nō dn̄t ſpē. ḡ aſtra ꝛ ſpere celeſtes nō dn̄t ſpē. ¶ Jn opp^m^ arguitur aucte ari. i 8.° metha. dn̄tis ꝙ abſtractis a mā ē tm̄ vnū idiuiduū ſb vna ſpē. ſȝ ẜm ari. celū ꝛ aſtra ſūt corpa a mā abſtracta. ḡ i ipis ē tm̄ vnū idiuiduū ſub vna ſpē. ꝛ ꝑ ꝯ̄ns erūt tot ſpēs q̄t ſpere ꝛ aſt^a^. ꝛ cōfirmat̄ aucte eiuſdē dicētis ꝙ itelligētie mouentes orbes differūt ſpē. ḡ etiā orbes differunt ſpē. ¶ Jn q̄one erūt tres articuli.

Primo ſciēdū ē ꝙ ari. i h̄ z.° ꝺ tractatu ꝺterminat ꝺ ꝑtib⁹ itegralib⁹ celi. ſ. de aſtris: ꝛ diuidit̄ i ſex c^a^. Jn ꝑ determiat ꝺ nā aſtroꝝ ꝛ intendit q̄tuor cōcluſiōeſ. ꝑma tāgit itetū ꝛ ē h̄. oꝫ dr̄e ꝺ aſtris ꝛ ꝺ his ex qb⁹ cōſtāt. ꝛ de figuris ꝛ de motib⁹ ipoꝝ. ſa ē h̄. aſtra ſūt ꝺ nā corpoꝝ i qb⁹ ſūt. ꝓbat ꝑ opionē āt̄iqꝝ. ātiq. n. ponētes celos eē igneos dixerūt ēt aſtra eē ignea volētes ꝙ aſtra ꝛ celi i qb⁹ ſūt eēnt eiuſdē nē. ḡ ſig^m^ ē ꝙ ſūt eiuſdē nē. z^a^ ē. ex motu aſtroꝝ ḡnat̄ calor ꝛ lum̄ i aere. ꝓbat̄ ph̄s rōe ꝛ ſig. rōe ſic. qꝛ mot⁹ aſtroꝝ nat⁹ ē ignire lig lapides ꝛ ferꝝ: ḡ rōabili⁹ ē ꝙ igniat aereȝ q ē igni ꝓpigor. ſigno ſic. qꝛ ſagitte plūbee velociter mote ignīūt̄ ꝛ liq̄ſcūt pp motū eaꝝ. ḡ ꝛ aer q ē i circuitu ipaꝝ. ḡ ſi^m^ ē ꝙ i aere cāt̄ calor ex motu aſtroꝝ. 4^a^. nec̄e ē mot⁹ ſpaꝝ calefacē iſta iſeriora ꝛ maxie mot⁹ ſpe cui ifix⁹ ē ſol ꝛ nō calefaciūt ſupiora eo ꝙ ſriora neq; ſt ignea neq; i ig̊ ſerūt

Secundo ſciēdū ē ꝙ ari. i h̄ z.° c.° ꝺtmiat ꝺ motu aſtroꝝ: ꝛ itēdit talē cōcluſionē. Aſtra nō mouent̄ motu ꝓpo ſed mouet̄ ſolū motu celi in q̄ ſūt. hāc ꝓbat trib⁹ rōib⁹. ꝑma qꝛ aſtra vident̄ eē tranſlata. ꝛ ſilr celū. ḡ nec̄e ē ꝙ ſit alſo iſtorū mōꝝ. ſ. aut vtriſq; qeſcētib⁹. vȝ aſt^a^ ꝛ orbe: vl̄ vtriſq; motis ſe motib⁹ ꝓpijs. aut̄ celo qeſcente ꝛ aſtro moto. aut aſtro quieſcēte ꝛ orbe moto. ſed tria ꝑma ſūt ipoſſibilia. ḡ 4^m^ ē nec̄e^m^. ꝑ^m^ ꝓbat. ſ. ꝙ ipoſe ſit vtraq; qeſcere terra qeſcēte. qꝛ tūc nō poſſēt fieri ille trāſlatōes q̄ vidēt̄ fieri z^m^ ꝓbat. ſ. ꝙ ipoſſibile ſit vtraq; moueri: qꝛ ſeq̄ret̄ ꝙ eedē eēnt velocitates. ſ. aſtroꝝ ꝛ celoꝝ i q̊bus ſūt. qꝺ ē irrōnabile. ꝓbat ꝯ̄ñam. qꝛ vnūqꝺq; aſtꝝ vr̄ eē eq̄ velox ſic celū i q̄ ē. eo ꝙ vr̄ ſit ꝑtranſire eūdē circulū. falſitatē ꝯ̄ntis ꝓbat. qꝛ tunc velocitas cōueniret aſtris rōe celi i quo ſūt. h̄ ꝓbat qꝛ ſi ponerent̄ in celo maiori haberēt maiorē velocitatē. qꝺ eſt impoſſibile. 3^m^ ꝓbat. ſ. ꝙ ſit ipoſſibile celū quieſcere ꝛ aſtra moueri. qꝛ ſequerent̄ ꝑora in conueniētia. ſ. ꝙ aſtra veloci⁹ mouerent̄ i maiori circulo ꝙ̄ in minori. ꝛ ꝙ haberent maiores velocitates ẜm maiores circulos. qꝺ ē ipoſe: q̄re relinq̄t̄ 4^m^. ſ. ꝙ aſtra nō mouētur motu ꝓpo ſed ſolū mouētur ad motū celi in quo ſūt. ¶ z^a^ rō. ſi aſtra mouerentur motu ꝓpo vel mouerent̄ motu circūgiratōis vel volutōis. quodlȝ iſtoꝝ eſt ipoſſibile: quare ipoſſibile eſt ꝙ aſtra moueātur motu ꝓpo. ꝑmū ꝓbat. ſ. ꝙ nō moueant̄ motu circūgiratōis dupl̄r. ꝑ. qꝛ circūgirata manent in eodē loco ꝛ nō transferunt̄. ſed aſtra n̄ manēt in eodē loco ſȝ trāſferūtur. igr̄ ꝛc. z.° qꝛ tunc rōabile eſſet oīa aſtra ſic moueri. qꝺ ē falſū. ſolus. n. ſol vr̄ circūgirari dū oritur ꝛ occidit. pp. n. elongatiōeȝ viſus nr̄i vident̄ ſtelle fixe ſcintillare. z^m^ ꝓbat. ſ. ꝙ ſit impoſſibile ea moueri motu volutōis. quia quicq̄d mouetur motu volutionis nō ſemper apparet ẜm eandeȝ ſuperficieȝ. ſed aſtra apparent ẜm eandē ſuperficiem. igitur ꝛc. ¶ Tertia rō. ſi aſtra mouerentur motu ꝓpo irrōnabile eēt naturā eis nō dediſſe organa ad motū. ꝛ deſpexiſſe tā ꝑcioſa corpora ꝛ curaſſe de aīalib⁹. hoc vr̄ ſtudioſe fcm̄ a natura eo ꝙ non contingebat ea moueri motu ꝓprio. qꝛ maxime diſtant inferiora ab habentibus organa ad motum.

Tertio ſciēdū ꝙ ari. in h̄ 3.° c.° determinat de aſtris quo ad ſonum: ꝛ intendit tres concluſiones. Prima tangit tres ratiōes ꝓbantes opinioneȝ antiquoꝝ dicētiū ꝙ aſtra per motū ſuū faciūt ſonū ꝛ armoniā. ꝑma. ſonus vr̄ cāri ex corporibus ſupra ſe inuicē tactis. ſȝ aſtra ſunt multo maiora iſtis corporibus inferioribus ꝛ multo velocius mouent̄ quare faciūt maiorem ſonū. Secūda ratio. iſta aſtra ſūt magna i multitudine: ꝛ in magna q̄ntitate. igr̄ irrōnabile eſt ipa moueri ꝛ nō facere ſonum. Tertia ratio. in iſtis inferioribus ex aliquib⁹ corporibus ſupra ſe inuicem motis non ſolū cauſatur ſon⁹. ſed etiam armonia: i. in ſono ꝯſonantia. igr̄ aſtra nō ſolum faciūt ſonū: ſȝ ēt armoniā in ſono. ¶ z^a^ cōcluſio tāgit q̄dā q̄onem ad quā fūdabāt ſe ātiqui ꝛ ē hec. ſi aſtra facerent ſonū quare nō audim⁹? Reſpōdebāt antiqui ꝙ nos ſum⁹ nati in iſto ſono. ideo

ñ audimus illũ queãdmodũ est de malleatorib⁹
℄ 3ᵃ ꝯ°. tãgit reprobatões antiquoꝝ ⁊ ē hec. ipos-sibile ē astra facē armonicos sonos. ꝓbat phs tri-bus rõib⁹. pma q: si astra facerēt sonũ nõ solũ eēt icõueniēs nos nihil audire ſ; etiã eēt icõueniens nos nihil pati i sēsu auditus. Excellētes. n. soni sē suz destruunt: ⁊ etiã magnitudines corpoꝝ iaia-toꝝ vt tonitruũ dissipãt lapides ⁊ corpa duriora.
℄ zᵃ rõ. illa nõ faciũt sonũ q̃ ẽm seipsa nõ mouē tur: ſ; astra nõ mouent ẽm seipsa vt superi⁹ pba-tũ ē. igr astra nõ faciũt sonũ. añs ꝓbat. q: ptes na uis mote iflũuio ñ vident sonare. ℄ 3ᵃ rõ. si astra facerēt sonũ siue son⁹ deferat p aerē siue p ignez tũc nece eēt ip̃s venire ad nos ⁊ destruere q̃ apud nos sũt. qḋ ē icõueniēs. Cõseqnt recapitulat que dicta sunt.

Conclusio ṽnsalis. oēs orbes ⁊ oia astra a se iuicē differũt spē spãlissi ma. p;. q: hñt ꝓpetates spē differētes: iõ differũt spē. añs p;. q: aliqḋ astrũ ē p se luminosũ; sic sol. alia aũt nõ. etiã qḋdã ē calefactiuũ aliud est frige factiuũ ⁊c.

Primo dubitat. Utrũ astra hēant a se in uicez aliquē ordinē nãlē. Ad sol-uēdũ h̃ dubiũ ē supponēdũ q Ari. i h̃ 4.° c.° determi nat d ordine astroꝝ ⁊ itēdit duas cõclones. Pri-ma. ordo astroꝝ ⁊ elõgatões ipoꝝ dñr psupponi i astrologia: q: i ea de his sufficient dcz ē. ℄ zᵃ ꝯ°. tãgit cãz pp quã supiora ɔplēt suũ motũ i maiori tpe q̃ astra iferiora ⁊ ē hec: planete p̃ mobili ꝓpi quores i motu ꝓprio sẽ tardiores. ⁊ remotiores a p̃ mobili. i motu suo sũt velociores eo q mouent ɔ̃ motũ pmi mobilis: põt tñ dici ex̃ textũ q stelle fi xe sẽ pores stellis erraticis. post ē spera saturni. zᵃ ē spera iouis. 3ᵃ martis. 4ᵃ ē spera solis. 5ᵃ ē spe-ra veneris. 6ᵃ ē spera mercurij. 7ᵃ ē spera lune.

Secundo dubitatur. Utꝝ astra sint spe-rica. Ad soluēdũ hoc dubiuz ē supponēdũ q Aristo. i hoc 5.° capitulo determi nat de figura astroꝝ. ⁊ itendit talē cõclusionem. Astra sẽ sperice figure. ꝓbat phs duab⁹ rõnibus Pria q: astra nõ sẽ nata p se moueri. igitur nã d-dit eis figurã minime aptã ad motũ ſ; figura spe rica ē minime apta ad motũ: eo q talis figura nul lũ põt habere organũ aptũ ad motũ. pmã ɔ̃ñam ꝓbat q: nã nihil facit irrõabilr neq; frustra. scḋa rõ. oia astra sũt eiusdē figure. iõ si aliqḋ astruz sit sperice fi: oia etiã erunt sperice figure. ſ; aliqḋ s. lũa ē spice fi astrũ. igit oia astra sẽ spice fiᵉ. mi-norē ꝓbat q: luna crescit ⁊ dcrescit circulariter.

Tertio dubitat. Utruz spere iferiores hē ant pluralitatē motuũ ẽ; maiorē di-stantiam a pmo mobili sic q pmuz moueat vno motu. zᵐ duob⁹ motibus. 3ᵐ tribus. ⁊ sic de alijs Ad soluēdum hoc dubiũ ē supponēdũ q Aristo. in hoc 6.° capitulo mouet aliquas dubitatões. ⁊ diuiditur in duas ptes. Jn pma intēdit q̃ttuor cõ clusiones. ℄ Prima tangit pmã difficultatē ⁊ ē hec. dignũ est aliqḋ dicere de duab⁹ dubitationi bus de q̃bus merito aliqs dubitabit. pma dubita tio est hec. vtꝝ querēdi ꝓmptitudo magis iputē-tur verecũdie q̃ audacie sicut debet fieri ab eo q̃ diligit phiam. scḋa tãgit pmã questionē ⁊ est hec. Cũ primũ mobile moueat solum vno motu. ⁊ zᵐ duob⁹. quare ē q mobilia plus distantia nõ mo uentur plibus motibus. sol. n. ⁊ luna multũ distã tia ñ mouentur nisi duobus motib⁹. Tertia tan-git h̃az qões. ⁊ ē hec. pp quã cãz i p̃ circulo ē tãta mltitudo astroꝝ. i qlz ãt alio ē tñ vnũ astꝝ. q̃rta tãgit excusatõez de sufficiēti determiatõe istaꝝ qõnũ: ⁊ ē hec. determinatio istaꝝ qõnũ ē vtilis. q: modica notitia istoꝝ astroꝝ ducit nos ad maiorē diligentiã ⁊ cognitõez. ℄ Jn h̃a pte soluit qões ⁊ p̃ soluit pmã per siīe. nã sicut i aialib⁹ quedã hñt sanitatē absq; sui mutatõe. qdã acgrũt eaz p vni cã mutatõez: qdã p mltas actões ⁊ exercitatões p luctã ⁊ pugnã. quedã nullo mõ pñt cõseq sani-tatē pfectã. ⁊ subdit q dirigere mlta aut multos ē difficile. ſ; dirigere vnũ aut duos est facile. silr si multa media ordinãt ad vnũ finē: tũc facile est ip̃z adipisci p vnũ aut p duos. ⁊ q̃to p pla tanto difficili⁹. silr ãt ē i planetis. sic. n. i hoib⁹ multe sũt operatões q̃ꝝ fines pñt facilr acqri. alie sũt q̃ cum difficultate acqri pñt. silr pᵐ celũ qḋ ē ꝓpiq⁹ opti mo vnico motu attigit suũ pfectissimũ finē ⁊ est cã vlis alioꝝ. ſ; alij planete multis motib⁹ attin gunt esse ꝑpetuũ sicut sunt planete medij. ſ; plãe te ifimi vt sol ⁊ luna paucis motib⁹ ordinãt ad eē ꝑpetuũ. s. ad gñatões ⁊ corruptiões. vñ maxium boᵐ ⁊ optiᵐ ē oib⁹ sortiri fine optio. z.° soluit zᵃᵐ dubitatõez duplr. p̃. q celũ h; tot astra. q: ip̃z est excellēti⁹ iter oia alia. ⁊ ita p vnũ motum mouet multa astra. alij ãt plurib⁹ motib⁹ mouēt tñ vnuz astꝝ. h̃a solõ est. mot⁹ plures attribuũtur vni cor pori: ⁊ hoc i planetis iferiorib⁹. sed vltia spera mo uet omnes alias. ideo oꝫ ip̃az habere ṽtutes per quas possit influere in spãs inferiores.

Ad ratiões añ oppᵐ. Ad primã ⁊ ad se-cũdã dr q hñ ꝓbant omnes speras ⁊ oia astra esse eiusdem nature generice.

¶ Ad tertiã dr̃ ꝙ motus ꝓprij cuiuslibet spere
differũt ab inuicẽ specie specialissima: astra autẽ
nõ habẽt motũ ꝓpriũ: ideo idẽtitas vel diuersitas
sperica nõ sumitur a motu astroꝝ ⁊c̃.

Queritur 5º. Utrũ tota t̃ra sit corp⁹
spericũ sp̱ q̇escẽs i medio

¶ Et arguit̃ p̈ ꝙ nõ. q2 corpi recte ⁊ ñ
circularit̃ moto debet̃ figura recta: ꝫ
t̃ra ẽ corp⁹ recte motũ. igit̃ t̃ra est recte figure. ⁊ p̱
ↄñs nõ ẽ corp⁹ spericũ. ¶ 2º. pꝫ. ꝙ nõ sp̱ q̇escat in
medio: q2 loc⁹ t̃re nõ ẽ loc⁹ medi⁹. igit̃ t̃ra nõ sp̱ q̇e
scit i medio. añs pꝫ q2 nobilioris corpis ẽ nobilior
loc⁹. igit̃ loc⁹ medi⁹ ẽ magis loc⁹ ignis q̃ t̃re. ¶ 3º.
sic. cuilibet corpi simplici d̾bet̃ aliq̇s mot⁹ simplex
ꝫ nãꝫ: ꝫ tota t̃ra ẽ corp⁹ simplex. igit̃ sibi debetur
aliq̇s mot⁹ simplex. ⁊ p̱ ↄñs non sp̱ q̇escit. Et ↄfir/
mat̃ q2 oẽ corp⁹ simplex hꝫ potẽtiã nãlẽ ad aliquẽ
motũ simplicẽ. igit̃ necesse est ꝙ t̃ra aliqñ mouea
tur motu simplici. tenet ↄña: q2 incõueniẽs eẽt di/
cere aliquã potentiã nãlem eẽ frustra tp̱e eterno
¶ In oppositũ est ph̃s in textu ⁊ littera.

Primo sciẽdũ ẽ ꝙ Ari. i h̃ 3º. ⁊ vltimo tra
ctatu det̃minat de t̃ra vt ẽ cẽtrũ
mũdi. ⁊ diuidit̃ i duo capl̃a. In p̊ det̃minat de t̃ra
ꝫ opinionẽ antiq̊ꝝ: ⁊ diuidit̃ i tres p̱tes. In p̃ma
recitat opiniones falsas antiq̊ꝝ: ⁊ itẽdit sex ↄ̃nes
¶ P̃ria tãgit itẽtũ ⁊ ẽ hec. oꝫ dr̃e de t̃ra: ⁊ p̊ de si/
tu ei⁹: vtꝝ sit de numero mobiliũ aut q̇escẽtiũ ⁊ d̾
ei⁹ figura. ¶ 2ª tãgit q̃dã opionẽ antiq̊ꝝ ⁊ ẽ hec.
pl̃es q̇ fuerũt circa Italiã posuerũt ignẽ eẽ i me/
dio dicẽtes t̃rã vnũ eẽ astrũ ⁊ ipsã eẽ circulariter
motã ⁊ ex suo motu cãre nobis diẽ ⁊ noctẽ: ⁊ affir
mabant eẽ vnã aliã terrã isti oppositã q̃ ab eis vo/
cat̃ antistona nõ curãtes de apparẽtia ꝫ sensum
imo magis assẽtiẽtes q̇busdã falsis rõnib⁹. ¶ 3ª ↄ̃
tãgit rões p̱ q̃s ꝓbabãt ignẽ eẽ i medio mũdi: ⁊
solões eoꝝ. p̃ma ꝙ honorabilioris corpis ẽ hono
rabilior loc⁹. ꝫ ignis ẽ honorabili⁹ corp⁹ it̃ ext̃a: ⁊
loc⁹ medi⁹ ẽ honorabilior. iõ me^m mũdi ẽ loc⁹ ig/
nis. miorẽ ꝓbabãt p̱ p̊ª p̱te. q2 t̃ius ẽ honorabilior
meº. ꝫ celũ ⁊ ignis st̃ t̃mi. miorẽ p̱ ꝫa p̱te ꝓbabãt
q2 loc⁹ medi⁹ ẽ cõꝫuat⁹ ab alijs locis. ꝫa rõ. locus
medi⁹ vocat⁹ ẽ cãcer iouis. igr̃ sig^m ẽ ꝙ ẽ loc⁹ no
bilioris corpis. s. ignis. Sl̃uit istas rões. d. ꝙ du
plex ẽ me^m. q̊dã ẽ me^m magnitudis: ⁊ illõ nõ ẽ
nobili⁹ cũ sit fi^m ⁊ t̃miatũ ab alijs. aliõ ẽ me^m nẽ
qõ ẽ celo ꝓpiq̇⁹: ⁊ tale me^m ẽ dignius. 4ª ↄ̊ tãgit
opiones ãtiq̊ꝝ d̾ motu t̃re. ⁊ ẽ h̃. aliq̇ opiati s̃t t̃rã
cicũferi cĩca me^m. ⁊ ñ solũ istã. imo ẽt aliã quã vo
cabãt ãtistonã. ⁊ dicebãt m̃lta alia corp̱a moueri
cũ ill̃ t̃ris. q2 dicebãt pl̃ies ecclipsãe lunã q̃ solẽ
p̱p̱ illas pl̃es t̃ras ⁊ p̱p̱ illa pl̃a corp̱a p̱ q̊ꝝ it̃posi/
tõeꝫ sepi⁹ fiebãt ecclipses lũe q̃ sol̃. ⁊ q̇ ñ eis obij
ciebat̃ nisi t̃ra eẽt i meº mũdi ipa ñ facẽt lunã ecli
psare. ad h̃ rñdebãt ꝙ t̃ra est p̱ua r̃spcũ celi ⁊ di/
stãª sup̃ficiei a cẽtro ẽ p̱ua. ⁊ s̃bdit ꝙ ãtiq̇ dixerũt
t̃rã eẽ i cẽtro ⁊ volui circa polũ ei⁹. ¶ Quita ↄº.
narrat falsas opiniões ãtiq̊ꝝ d̾ figura t̃re ⁊ ẽ hec.
ãtiq̇ q̇dẽ bene ↄcesserũt t̃rã eẽ sphericã. ꝫ alij dicũt
eam esse latã ⁊ habere figurã tipanileꝫ. ¶ 6ª ↄº.
tãgit rões ipoꝝ. P̃ria q2 sol i oriẽte ⁊ ocidente vr̃
hẽre d̾cisionẽ ꝫ lineã rectã. ⁊ hec d̾cisio fit a terra
iõ t̃ra ẽ recte figure. Aristo. soluit istã rõnẽ duplr̃.
prio mõ q2 videm⁹ a lõge solẽ ⁊ multa a lõge vi/
sa ⁊ ñ d̾stiguimus. 2º. q2 t̃ra ẽ valde magna iõ por
tio valde magna circuli vr̃ eẽ recta. 3ª rõ. q2 dice
bãt t̃rã q̇escẽ. igit̃ hꝫ figurã maxie aptaꝫ ad quietẽ
cuius est figura lata.

Scđo sciẽdũ ẽ ꝙ Aristo. i scđa p̱te h⁹ capitu
li d̾termiat d̾ opionib⁹ ãtiq̊ꝝ ꝟas cõ/
cl̃ones ponẽtiũ tñ false eas itelligẽtiũ. ⁊ itẽdit sex
ↄcl̃ones. p̃ria tangit vnũ dubiũ ⁊ est hoc. omnib⁹
fuit dubiũ q̃re tota terra existẽs grauissima ñ ca
dit. ⁊ q̇d substiet eã cũ videm⁹ p̱uã glebã terre de
scẽdere. igit̃ videt̃ ꝙ q̃to maior fuerit grauitas
tãto magis debeat descẽdere. dic̃ ph̃s ꝙ solões
ãtiquoꝝ erãt mirabiliores q̃ dubitatio. 2ª ↄº. tan
git p̃riaꝫ opionẽ ⁊ ẽ hec. ꝙ t̃ra iferi⁹ erat ifinita iõ
ñ poterat cadere. d̾ q̇b⁹ dic̃ ph̃s ꝙ p̱uꝫ itellexerũt
d̾ phĩa. Tertia ↄº. tãgit aliam opinonẽ ⁊ ẽ hec. ꝙ
terra ẽ lata ⁊ ẽ in aqua ⁊ natat sup̱ aquã. hanc re
probat ph̃s trib⁹ rõnib⁹. p̃ma q2 simr̃ dubitatur de
aqua a quo sustẽtet̃ ne cadat. scđa rõ q2 aqua est
leuior q̃ t̃ra. igit̃ magis dꝫ eẽ s̃ terrã q̃ eↄ̃. 3ª rõ
si tota terra nãliter nataret supra aquã. ergo ⁊ ei⁹
q̃lꝫ p̱s c⁹op^m diõm⁹. ⁊ s̃bdit ꝙ iste solões mõ sũt
ↄsuete oib⁹ soluẽtib⁹ dubitatões d̾ t̃ra: nec sũt ad
iueiẽdũ ꝟitatẽ. ꝫ ad dñdũ ↄ̃ria. 4ª ↄº. tãgit tertiã
opionẽ q̃ ẽ h̃. ꝙ terra erat lata: ⁊ ꝙ aer erat s̃b ea
sic̃ s̃: ⁊ p̱p̱ ei⁹ latitudieꝫ s̃b se ↄtiebat magnã partẽ
aeris siue multitudinẽ: ⁊ ñ poterat d̾scẽdre. istã
opionẽ reprobat triplr̃. p̈. q2 terra ñ ẽ lata ꝫ speri
ca. 2º. icõueiẽs erat dr̃e ꝙ cãgetis t̃re eẽt magni
tudo siue latitudo ei⁹. 3º. q2 terra nãlr̃ q̇escit i meº.
cũ nãliter moueat̃ ad me^m. 5ª ↄº. tangit aliã opio
nem: ⁊ est hec. ꝙ terra ꝓpter motum velocẽ celi
ꝓhibet̃ ne descendat. ꝓbabant per sile de aqua
i vase. Sexta ↄº tangit quasdã suppões ad re/
probãdũ dictã opionẽ. p̃ma. corporib⁹ nãlib⁹ de/
bet̃ aliq̇s mot⁹ ꝫ nãꝫ. Scđa si eis nõ cõuenit ali/

gs mot⁹ nālis eis nō couenit motus violentus.

Tertio sciēdū ē ꝙ Aristo.i tertia pte hui⁹ capituli itēdit duas conclusiones pma. tra nō qescit i medio pp velocitatē mot⁹ celi. hāc cōclusionē pbat phs qnqȝ rōnib⁹. pria. qꝛ tc terra violēter qesceret i medio. ꝛ p ɔñs violenter moueret ad mediū. Scda rō qꝛ ƀȝ Empedoclez elemta erāt qnqȝ cōgregata. ꝛ p litē iceperūt dis gregari. ꝛ tc ñ erat giratio vel mot⁹ celi. ꝛ tñ tra qe scebat i me⁹. tertia rō. qꝛ si tra pp velocē giratōez celi qesceret i me⁹ nō apperet cā pp quā ptes ter re ferūtur ad mediū. ꝛ iconueniēs ē ponere traȝ sic qescere i me⁹. qrta rō. videmus ignē nālr ferri sursū. ꝛ nō pp velocitatē mot⁹ celi. ergo ē sile de terra: Quita rō videm⁹ oia grauia tēdere ꝛ mo ueri deorsū. ꝛ oia leuia sursū ꝛ nō pp giratiōeȝ ce li ergo ꝛc. ¶ Scda ɔ⁹ tāgit vltiaȝ opinionē ꝛ ei⁹ reprobationē ꝛ ħec. ꝙ terra exñs i medio mundi qescebat eo ꝙ eqlr distabat ab oi pte celi nō. n. da bilis fuisset cā pp quā moueret̃ m agis ad vnā ptē ꝙ̄ ad aliā. hanc reprobat phs qnqȝ rōib⁹. p⁴. qꝛ ƀȝ hāc rōneȝ sile eēt de oibus alijs. qōcūqȝ eni corp⁹ moueat̃ ad mediū qñ eēt i medio qesceret pter eā dē cāȝ. z^a rō. qꝛ si gleba tre sit elōgata a tra ipa nā liter mouet̃ ad mediū. ğ ibi ñ qescit violēte. 3^a qꝛ icōueniēs ē qrere qr sic mouet̃ ꝛ qescit dorsū. ꝛ ñ q rere qre ignis lateralr mouet̃ sursū. iō rñdebāt si milr ð igne. s. ꝙ ignis mouebat̃ sursū tāqȝ ad locū nālem ergo oȝ silr dre de terra: qrta rō. qꝛ sic di cere ē simile ƀmoni dicentiū ꝙ si pellis fortiter ꝛ eqlr extēdat̃ ex oi pte ꝙ non frāgetur ꝛ silr ē ð eq liter exuriēte. Quita rō qꝛ mirabile ē qrere soluȝ de cā qetis ꝛ ñ qrere ð cā mot⁹. Quātum ad z^m pȝ

Conclusio ¶ ñsalis. Terra ē corp⁹ spe ricum semp ex quiescēs i me dio. hec conclusio satis patet ex dictis

Primo dubitat̃. Utꝝ terra moueat̃ cir culariter. Ad soluēdū ħ dubiuȝ ē supponēdū ꝙ Aristo. i 4°. ca⁹. determiat de tra ƀȝ ppriā opinionē. ꝛ diuidit̃ i tres ptes. In pma itendit talē cōclusionē. Terra nō mouetur circu lariter. hāc cōclusionē pbat phs qttuor rōnibus ¶ Pria. si terra exñs i medio moueretur circularit̃ vel ħ eēt ƀȝ nāȝ vel pter nāȝ. nō pmuȝ qꝛ qlibȝ ps sic moueret̃. nō ƀȝ qꝛ tūc tal̃ mot⁹ nō eēt sēpitern⁹ mūdi. n. ordo ē sēpitern⁹. Scda rō. qꝛ si terra mo ueretur circulariter tūc moueretur plurib⁹ moti bus. ɔñs ē falsū. ergo ꝛ añs. pmo pbat ɔñam. qꝛ oē corp⁹ circulariter motū mouetur plurib⁹ mo tib⁹ pter suple celū astroꝝ. falsitatē ɔñtis pbat. q² tūc fierēt mutatiōes i stellis fixis. 3^a rō. qꝛ qlibet ps terre nālr mouetur ad mediū mūdi. ꝛ nālr ibi qescit. igit̃ ꝛ terra. ɔñaȝ pbat. qꝛ i eodē loco nālr qescit totū ꝛ pars. Et subdit ꝙ ptes terre mouet̃ ad mediū ipi⁹ terre ea rōne q̄ est medium mūdi. Quarta rō. si sagitta sagittet̃ sursū. ipa iteꝝ de scēdēs deorsū reuertitur ad eundē locum a quo mouebat̃. ğ est simile de terra q̄ nālr mouebat̃ ad mediū. ꝛ nō circa mediū. Et subdit ꝙ mot⁹ ignis ꝛ terre sūt nāliter cōtrarij. ideo hñt loca ɔria ad q̄ mouet̃ ɔrio motu. Ex hoc ifert ꝙ terra natura liter qescit i medio. pbat phs duab⁹ rōnib⁹. pria qꝛ qlibȝ pars terre naturalr qescit i medio. ğ ꝛ to ta terra. z^a. qꝛ oēs astrologi volētes iudicare ð si tu astroꝝ quo ad nos vtūtur terra tāqȝ qescēte in medio. ğ signū ē ꝙ terra qescit in medio.

Secundo dubitat̃. Utrū terra sit sperica Ad soluenduȝ hoc dubium est supponēdū ꝙ Aristo. i scda pte hui⁹ capituli intē dit talē conclusionē. Terra est sperica. hāc pbat phs duab⁹ rōnib⁹. pria. quelibet pars terre hȝ gra uitatē per quā tēdit ad mediū. sic ꝙ maioꝛ ps pel lit minorē quousqȝ eqlr distet a medio. ꝛ quousqȝ sit eqlis grauitatis ex oi pte cētri. ğ tra ē sperice figure. Et subdit ꝙ siue partes terre eqlr moueā tur ex oi pte ad mediū siue nō: tñ partes sp graui oꝛes ɔpellūt minoꝛes quousqȝ attingant mediū: z⁹ subdit quādā instātiā qꝛ aliquis posset dicere ꝙ terra est igenita ꝛ icoꝛruptibilis. iō partes eius nūqȝ separātur ab ea. dicit ꝙ si terra eēt igenita opoꝛteret ꝙ nālr eēt sic disposita. ꝛ sic eēt nūc oꝛ dinata similiter ac si eēt genita. z^a rō. omnes par tes terre ferūtur ad terram ƀm angulos rectos q cāntur ex linea recta p quam est motus. ꝛ sic ferū tur in supficie terre. igitur terra est sperica. Cōse quenter pbat in 3^a parte huius capituli eandem cōclusionem trib⁹ signis: Primuȝ. ecclipses lune fiunt ƀm lineā circularē pter ħ ꝙ linea subitrat vmbram terre que est sperica. igitur signum ē ꝙ terra ē sperica. z^m signū. qꝛ aliquib⁹ pcedentib⁹ a septentrione ad austrū alique stelle appent ver sus polū arcticū que antea nō apparebant. ꝛ ɔ: ꝛ hui⁹ non est alia cā qȝ rotūditas terre. igit̃ signū ē ꝙ terra est sperice figure. Ex hoc infert terram eē valde puā i oꝛdine ad celū. 3^m signū qꝛ mathe matici dicūt rotūditatē terre continere quadragī ta millia stadiorum. igitur signum est ꝙ terra est rotunda siue sperica. vt iam dictum est.

Tertio dubitaẽ. q̃liter ẽ saluabilis gñatio montiũ cũ figura sperica terre. ad hoc rñdetur ꝙ terre duplex est figura. quedã est nãlr̃ ↄñs formã ſbalẽ terre. alia est que consequitur particularia accñtia ipi⁹ terre. Ex his dicunẽ duo. pᵐ est. ꝙ naturalr̃ t̃ra est sperica. vt pꝫ p rõnes phi. 2º dr̃ ꝙ ẽ accñtale terre ꝙ in ea generentur mõtes. ideo accñtalr̃ ẽ alterius figure.

Ad ratiões añ oppᵐ. Ad pmã negatur ↄña. qꝛ non ẽ sile de recto ꝛ circulari: qꝛ circulus ↄsequit̃ figurã. mot⁹ aũt rect⁹ sequitur grauitatẽ aut leuitatẽ. Ad 2aꝫ dr̃ ꝙ locus medius ſꝫ magnitudinẽ cuiusmodi est centrũ mundi non est nobilioꝛ. sed loc⁹ medi⁹ ſꝫ ꝟitatẽ cuiusmodi est superficies ↄcaua oꝛbis lune est locus dignioꝛ. Ad 3ᵃᵐ dr̃ ꝙ toti terre ↄuẽit vnus motus ſm naturã aptitudine ꝛ potẽtia nãli: actu tñ solũ ↄuenit partib⁹. ¶ Et hec de 2º celi ꝛ mũdi dicta sufficiãt. ¶ Nota ꝙ a parisiensib⁹ cõit̃ ñ ponitur liber tertius. quia parue ẽ vtilitatis. ergo finito secũdo libro celi ꝛ mũdi incipit q̃rt⁹.

Jrca initiũ quarti libꝛi celi ꝛ mũdi queritur pº. Utruꝫ aliqđ elemẽtuꝫ sit simplr̃ g̃ue: aut simplr̃ leue. aut aliqđ sit graue in respectu. aut aliquod leue i respectu. ¶ Arguit̃ pº ꝙ nullũ sit graue aut leue simplr̃. qꝛ si eẽt aliquod tale maxime eẽt terra pura ꝛ ignis pur⁹. ↄñs ẽ falsũ. igr̃ ꝛ añs. falsitas ↄñtis pꝫ. qꝛ aliquod ẽ graui⁹ pura terra. ꝛ aliquod leui⁹ puro igne. minoꝛ pꝫ. quia ps ignis nõ est ita leuis sicut maioꝛ. nec minoꝛ ps terre est ita grauis sicut tota terra. ¶ 2º arguit̃ sic. ꝙ nullũ sit graue aut leue in respcũ. qꝛ aqua ꝛ aer sunt grauia ꝛ leuia simplr̃. igr̃ nõ in respcũ. añs pꝫ. qꝛ aqua nihil leuitatis hꝫ admixtũ: ꝛ aer nihil grauitatis hꝫ admixtũ. alias non eẽnt coꝛpoꝛa simplicia. igr̃ sunt simplr̃ grauia ꝛ leuia. Et cõfirmatur. qꝛ de ipis pdicant̃ graue ꝛ leue sine adiuncto. igitur sunt grauia ꝛ leuia simplr̃. ¶ 3º arguitur. si eẽt aliqđ graue aut leue i respcũ. aut simul haberet grauitatẽ ꝛ leuitatẽ. aut solũ alt̃aꝫ illaꝝ. nõ pᵐ. qꝛ grauitas ꝛ leuitas sunt ↄ̃ria absolute que nec respectu eiusdẽ: nec respcũ diuersoꝝ sunt in eodẽ. nõ 2ᵐ. qꝛ aut per leuitatẽ diceret̃ leue aut per grauitatẽ graue: quod ẽ ipossibile. ¶ Jn oppositum est phs in textu. ¶ Jn ista questione erunt tres articuli.

Primo sciendum est ꝙ p declaratõe terminoꝝ q̃õnis ponuntur alique distinctiones. pᵃ. duplex est graue. quoddã ẽ graue simplr̃: ꝛ quoddã est graue in respcũ. ꝛ silr̃ dicendũ est de leui. ¶ 2ᵃ distictio. aliquid dici põt graue simplr̃ quatuoꝛ modis. pº modo. qꝛ ipm est graue quo nihil ẽ graui⁹. ꝛ isto modo grauissimũ dr̃ simplr̃ graue vt tota terra. alio modo aliquid dr̃ graue simplr̃ qꝛ nihil hꝫ leuitatis admixtuꝫ: ꝛ istud vocaẽ ꝓpe graue simplex. 3º modo aliquid dr̃ graue simplr̃ qꝛ de ipo vel de ꝓnoĩe dn̄ñte ipꝫ pdicatur graue sine addito sicut dicendo hoc est graue. 4º mõ aliquid dr̃ graue simplr̃ qꝛ ipꝫ positũ in quolꝫ pmoꝝ elemẽtoꝝ. s. i igne aere ꝛ aqua ipꝫ natũ ẽ descendere. ꝛ silr̃ leue simplr̃ possꝫ distingui. ¶ 3ᵃ distinctio. aliqđ dr̃ graue in respcũ duplr̃. vno modo. qꝛ aliquid leuitatis hꝫ admixtũ ꝛ illud ꝓpe vocatur g̃ue admixtũ. alio mõ aliqđ vocatur graue in respcũ. qꝛ ipꝫ positũ in duob⁹ elementis natum est descendere vel ascendere ꝛ sic capitur hic:

Secundo sciẽdũ ẽ ꝙ ari. i hꝰ 4º libꝛo celi ꝛ mũdi determinat de nã q̃tuoꝛ coꝛpoꝝ simpliciter: ꝛ diuiditur in duos tractatus. Jn pº detẽminat de graui ꝛ leui ſꝫ antiquos: ꝛ diuiditur in duo capitula. Jn pº ponit quinq̃ suppositões. pᵃ. in scĩa naturali est cõsiderãdũ đ graui ꝛ leui quid sit vtrũq̃: ꝛ que sit nã ipoꝝ. pꝛobat tripliciter. pꝛimo. qꝛ coꝛpa simplicia sũt grauia ꝛ leuia. igr̃ videndũ est pp quã cãm habẽt has ꝟtutes. s. grauitatẽ ꝛ leuitatẽ: ꝛ p ↄñs cõsiderandũ ẽ de ipis. 2º qꝛ i scĩa nãli cõsiderãdũ ẽ de motu. igr̃ de graui ꝛ leui. ↄñam ꝓbat: qꝛ graue ꝛ leue physice diffiniunẽ per posse moueri. actib⁹ aũt eoꝝ nõ sũt noĩa imposita. 3º qꝛ oẽs phĩci dicũt aliqđ de ꝟtutib⁹. i. potentijs nãlib⁹ grauiũ ꝛ leuium. igr̃ oꝫ determinare de grauib⁹ ꝛ leuib⁹. Et subdit ꝙ antiqui pauca determinauerũt de ipis. iõ oꝫ pº videre ea que dicta sunt ab antiquis. postea videndũ ẽ qđ sit dicendũ ſm veritatẽ. ¶ 2a suppõ tangit vnã diuisionẽ ꝛ ẽ hec. graue ẽ duplex: ꝛ silr̃ leue. quoddã eni ẽ graue ꝛ leue simplr̃. aliud ẽ graue ꝛ leue ad alterũ siue i respectu. vt aer dr̃ ligno leuioꝛ. ꝛ subdit ꝙ ab antiquis nihil dictũ ẽ de g̃ui

in respectu.q2 nō diffiniunt qd sit graue ꝛ leue.ꝫ solū qd sit grauius ꝛ leuius.❡ 3ª remouet pmuꝫ errorē ꝛ est hec.īconueniēs ē putare ꝙ in celo nō sit aliqd sursum ꝛ aliqd deorsum eo ꝙ celū sitr se hēat in oib⁹ suis ptibus:ꝛ ex eo ꝙ ambulās pōt fieri antipes sibi ipi:dicit phs ꝙ est aliqd extremū qd ē sursum.ꝛ est aliqd qd ē mediū:ꝛ ē aliqd qd ē deorsum.❡ 4ª suppositio remouet zᵐ errorē ꝛ est hec.qdam ātiqui fatentur eē sursū ꝛ deorsū nō tn̄ ē simplr eo ꝙ putabant celuꝫ non eē simile vndiqꝫ:ſꝫ putabāt ꝙ de celo sit solū hemisperiuꝫ qd est supra nos.dicit phs ꝙ est falsuꝫ imo ē vna ps q̄ ē sursum.ꝛ est alia que ē deorsū q̄uis celum sit in circuitu terre.❡ 5ª suppositio tangit diffinitiones grauis ꝛ leuis dicens ꝙ illud ē simpliciter leue qd fertur ad extremū a medio.ꝫ illud dicitur simpliciter graue qd fertur deorsū ꝛ ad medium. sed illud dicitur grauius quando duobus habentibus grauitatem alteruꝫ magis fertur deorsum etiam illud alterum dicitur grauius.

Tertio sciēdū ē ꝙ Aristo.i hoc z° ca° recitat opiniones ātiquoꝝ de graui et leui.ꝛ diuidit̄ i q̄ttuor ptes. In pma narrat opinionem platōis.ꝛ eā reprobat.ꝛ itēdit tres ɔclusiōes pria.illi phyſici q determinauerūt de graui ꝛ leui solū determinauerūt de graui ꝛ leui i respectu credētes sufficiēter dtermīasse d graui ꝛ leui simplr.❡ zª ɔclusio tāgit opinionē platonis ꝛ ē hec. quidā antiq dicunt queadmoduꝫ dicit plato in thimeo ꝙ illud est grauius qd cōponitur ex pluribus supficiebus eiusdē spēi. Et illud est leui⁹ qd ex paucioribus cōponit̄ vt plūbum est ligno graui⁹.❡ 3ª conclusio tāgit tres rationes reprobantes platonē.prima.q2 talr̄ dicentes nihil deīmināt de graui ꝛ leui simplr̄.acsi nullū eēt graue vl̄ leue simplr̄.ɔn̄s ē falsū:q2 ignis est simplr̄ leuis ꝛ fert̄ sursū:ꝛ t̄ra ꝛ oīa terrea sūt simplr̄ grauia ꝛ ferunt̄ deorsū.❡ zª rō.si dcā opinio eēt vera seq̄ret̄ ꝙ magn⁹ ignis eēt grauior pua t̄ra.q2 ɔstat ex plib⁹ ptibus eiusdē spēi.❡ 3ª rō.q2 seq̄ret̄ ꝙ aer mult⁹ eēt grauior pauca t̄ra.tn̄ totū ɔ̄riū accidit. sp.n.aer plus fert̄ sursū.❡ In 3ª pte narrat scd̄aꝫ opinionē.ꝛ ē hec.qdā seniores dicunt illud eē graue qd ē mai⁹ i q̄titate:ꝛ illud eē leue qd est min⁹ in q̄titate.Cōsequēter reprobat istā opinionē.q2 seq̄ret̄ ꝙ q̄to aliqd eēt mai⁹:tāto eēt graui⁹.cui⁹ oppᵐ accidit.❡ In 3ª pte tāgit aliā opinionē.ꝛ ē hec.illud ē graui⁹ qd est itereeptū paucioꝛib⁹ vacuitatib⁹. Et illud ē leui⁹ qd ē itereeptū plib⁹ vacuitatib⁹.hāc reprobat Ari.sic.q2 tūc multus aer eēt leuior multo ignie eo ꝙ i eo sūt ples vacuitates. Et subdit ꝙ iā manifestū est ꝙ illi q deīminauerūt de graui ꝛ leui deīminauerūt de vacuo.eo ꝙ crediderūt vacuū eē cāꝫ grauitatis ꝛ leuitatis. qd reprobat phs q̄tuor rōnib⁹.q2 si illud eēt leui⁹ in q̄ eēnt ples vacuitates seq̄ret̄ ꝙ multa t̄ra eēt leuior mīori igne ꝛ mlta aq̄ modico aere.❡ zª rō. si dcā opinio eēt vera seq̄ret̄ ꝙ vacuū eēt simplr̄ leue.ꝛ plenū eēt simplr̄ graue.ɔn̄s est falsū.ergo ꝛ an̄s. vacuū.n.nō mouet̄ sursū.❡ 3ª rō.si vacuū ꝛ plenū eēnt cā grauitatis ꝛ leuitatis seq̄retur ꝙ nō eēt distātia iter vacuū ꝛ plenū.❡ 4ª rō.si dicta opinio eēt vera seq̄ret̄ ꝙ vacuū eēt loc⁹:ꝛ cū vacuū sit loc⁹ loci eēt loc⁹.❡ In 4ª pte pōit q̄rtā opinionē.ꝛ est hec.qdā dixerūt illud esse grauius qd hꝫ plus de mā.illud vero leui⁹ qd minus hꝫ.hanc opinioneꝫ iprobat duplr̄.pmo q2 isti non determinant de graui ꝛ leui simplr̄.z° q2 si illud esset grauius qd hꝫ plus de mā seq̄retur ꝙ multus aer ꝛ mult⁹ ignis eēnt g̃uiores modica terra qd falsū ē. Consequenter recapitulat ea q̄ dcā sūt ꝛ hec de p̄.❡ Quantum ad zᵐ ponitur

Cōclusio rn̄salis. Est aliqd graue ꝛ leue simplr̄.ꝛ aliqd graue ꝛ leue i respectu.pꝫ.q2 ē aliqd q ē positū in trib⁹ elemētis ꝛ descendit aut saltē natū ē descendere.ꝛ ē aliqd quod positū in trib⁹ natū ē descēdere.ꝛ est aliqd qd positū in duob⁹ supioꝛib⁹ natū ē descendere: ꝛ est aliqd qd positū i duob⁹ iferioꝛib⁹ natū ē ascēdere.ergo ē aliqd graue simplr̄ ꝛ aliqd leue simplr̄.ꝛ aliqd leue i respcū.ꝛ aliqd graue in respcū.

Primo dubitat̄.vtꝝ vnū elemētū sit loc⁹ nālis alteri⁹. Ad soluēdū h̄ duᵐ ē supponendū ꝙ ari.i hoc z° tractatu determiat de graui ꝛ leui ƀm veritatē.ꝛ diuidit̄ in tria caª. In p̄ soluit quādā qōnē de motu grauiū ꝛ leuiū ꝛ diuidit̄ i duas partes. In pma ponit qnqꝫ suppōes.pma.nos p̄ dterminabim⁹ de his d qb⁹ maxime dubitarūt antiq.vꝫ.ppter quid qdā mouētur sursū ƀm naturā.ꝛ qdā deorsū.ꝛ post h̄ d graui ꝛ leui ꝛ de accn̄tib⁹ ꝛ passiōib⁹ circa hoc. zª. motus sursū ꝛ deorsū eodē modo se hn̄t ad suā cām sicut q̄cunqꝫ alie gn̄ationes aut transmutatiōes. 3ª.tres sunt spēs mot⁹.s.ƀm q̄titatē.ƀm q̄litateꝫ ꝛ ƀm locū. 4ª.in vnoquoqꝫ istoꝝ motuū ē transmutatio a ɔ̄rio i ɔ̄riū:ꝛ nō i quolꝫ idifferent̄. Ex h̄ infert tria.p̄ ꝙ mot⁹ sursū cātur ex eo ꝙ mobile ē potētia leue:ꝛ mouens ē actu leuifactiuū:ꝛ motus deorsū cāt̄ a potētia graui.ꝛ grauifactio ƀm actū.z° ifert ꝙ vnūquodqꝫ elemētū est loc⁹ alte

rius eo ꝙ vnum elementum continet alterum.
3°. īfert ꝙ vnūquodqꝫ elementū naturalr̄ fertur ad
suū locū. ¶ Ex his pꝫ solutio ad dubiū.

Scdo dubitat̄. vtrū aliqd idē sit nālr̄ mobi
le sursū ⁊ deorsū. Ad soluēdū h̄ du/
biū ē supponēdū ꝙ ari. i ꝟa pte hꝰ capl̄i soluit qꝫ/
dā qōez. vꝫ. hāc. pp qd q̄dā mouētur sp̄ sursū ⁊ q̄
dam deorsū. ⁊ intēdit duas cōclusiones. pa. q̄rer̄
pp qd ignis mouet̄ sursū ⁊ terra deorsū. n̄ aliqd
aliud ē qꝫ q̄rere ꝓpt̄ qd sanabile ꝟm ꝙ hꝰ mouet̄
ad sanitatē. ⁊ ꝓpt̄ qd augmentabile ꝟꝫ ꝙ hꝰ mo
uetur ad q̄ntitatē ꝑfectā. ¶ Scd̄a ꝯ°. tāgit aliq̄s
d̄rias motꝰ localis ab alijs motibꝰ. pma. qꝛ ḡue ⁊
leue vident̄ hr̄e i seipis pn̄m trāsmutatōis. ſꝫ aug
mētabile ⁊ alterabile hn̄t pn̄m trāsmutatōis ab ex̄
q̄uis fiat aliqn̄ alterationis trāsmutatio ab itra
paruo motu facto ad extra. ꝟa d̄ria. qꝛ grauia ⁊
leuia hn̄t magnā ꝯuenientiā forme cū materia ⁊
ꝓpter h̄ hn̄t i seipis pn̄m motꝰ localis. n̄ aūt alia. 3ᵃ.
qꝛ motus localis est vltimus ꝟm generationem.
et tamen primus ꝟm perfectionem. oppositum
autem est de alijs motibus.

Tertio dubitat̄. vtrū grauia ⁊ leuia mouēā
tur a suis locis naturalibꝰ. Ad istō
dubiū r̄ndetur breuiter. p°. ꝙ grauia ⁊ leuia non
mouētur a suis locis naturalibꝰ i ḡnē cāe efficien
tis. pꝫ. qꝛ nō hn̄t i seipis pncipiū effectiuū sui mo
tus. 2°. ꝙ minꝰ graue velocius mouetur deorsū
Ex his sequit̄ error dicentiū ꝙ i loco naturali ḡ
uiū ⁊ leuiū est q̄dā ꝟtus attractia ⁊ ꝯseruatia lo
cati q̄ motu attractiōis effectiue mouet locatū.
Attractio. n. ē motus violentus: iō si moueretur
motu attractiōis moueretur violēter ⁊ n̄ natura
liter. 3°. dr̄ ꝙ grauia ⁊ leuia mouētur a suis locis
nālibus i genere cause finalis. pꝫ. qꝛ illud est finis
alicuius in quo ipꝫ ꝯſuatur. ſꝫ vnūquodqꝫ elemētū
conseruatur in suo loco naturali. ergo ⁊c̄.

Rationes soluuntur ex dictis.

Queritur 2°. Utrū q̄libet ele/
mentū ꝑter ignē hēat
grauitatē. ⁊ q̄libet elemētū ꝑter t̄rā
habeat leuitatē. Arguitur ꝙ nō. ipoſſe
est grauia simul iesse eidē subiecto siue respectu
eiusdē. siue respectu diuersoꝝ. ḡ ipoſſe est idē ele
mentū sit hr̄e grauitatē ⁊ leuitatē. ⁊ p ꝯn̄s elemē
ta itermedia nō hn̄t leuitatē respectu ignis ⁊ gra
uitatē respectu t̄re. ¶ 2°. arguitur. vnūquodqꝫ ele/
mētū nālr̄ q̄escit i suo loco. ergo nullū elemētū hꝫ
grauitatē ⁊ leuitatē i suo loco. Et ꝯfirmatur qꝛ si
ignis destrueret̄ stati aer ascēderet ad locū ignis
⁊ sic hr̄et grauitatē in spera ignis. ¶ 3°. si sic: seq̄re
tur ꝙ idē simul moueretur sursū: ⁊ deorsū. ꝯn̄s ē
ipossibile. ḡ ⁊ an̄s. ꝓbatur ꝯn̄a. qꝛ auferatur spera
ignis ⁊ spera aque. vel ḡ aer mouebitur ad locū
ignis tm̄ ⁊ n̄ hēbit ḡuitatē i spera ignis. vel moue
bitur ad sperā aq̄ tm̄. ⁊ nō hēbit in loco aq̄ ḡuitatē
vel simul mouebitur ad locū ignis ⁊ ad locū aq̄. ⁊
tūc idē simul mouebitur sursum ⁊ deorsū. qd̄ est
ipoſſe. ¶ In oppm̄ est auctas phi. ¶ In qōe erūt
tres articuli. ¶ Quantū ad primū.

Primo sciēdū est ꝙ Ari. in h̄ 2° ca° ꝯclu
dit numeꝝ q̄ternariū elemētorū
ex parte grauitatis ⁊ leuitatis. ⁊ diuiditur i duas
partes. In prima ponit tres suppositiones. pri/
ma tangit tres diffinitiōes. pma. graue simplr̄ est
quod oībus subiacet. 2ᵃ. leue simplr̄ ē qd̄ omnibꝰ
supemiet. 3ᵃ. grauia ⁊ leuia i respectu sūt queccū
qꝫ quibusdam supferūtur ⁊ quibusdaꝫ substant.
¶ 2ᵃ suppō. mixta debent dici leuiora aut graui
ora ꝟm ꝙ plus aut minus participant d̄ p̄stis gra/
uibus ⁊ leuibus singularibꝰ. queādmodū antiqui
dicebant aliqua eē grauiora aut leuiora ꝟm ꝙ mi
nus aut plus ꝑticipant de vacuo aut pleno. ¶ 3ᵃ
suppositio. grauiora n̄ sūt vbiqꝫ grauiora. ꝓbat ꝙ
magnū ligm̄ ē grauiꝰ paruo plūbo in aere ⁊ tm̄ est
leuiꝰ eo in aqua. ꝓbat. qꝛ oīa alia elemēta hn̄t gra
uitatē ꝓpter ignē in ꝓpa regiōe. ideo lignuꝫ qd̄
plus hꝫ de aere qꝫ plūbū est grauiꝰ eo ī aere. ⁊ est
leuiꝰ eo ī aqua. an̄s ꝓbat signo. qꝛ vter plenꝰ siue
inflatus velociꝰ descēdit vtre vacuo eo ꝙ i vtre
vacuo nō est aer. ergo signū est ꝙ aer habet gra/
uitatē in suo proprio loco ⁊ cetera.

Secundo sciēdū est ꝙ Aristo. in 2ᵃ parte
huiꝰ capituli itēdit talē cōclusi
onē. Est aliqd̄ graue simplr̄. ⁊ aliqd̄ leue simplr̄. ⁊
quedā sūt leuia ⁊ grauia in respectu. ꝓbat duas
primas partes duabꝰ rōibꝰ. pma ē. aliqd ē qd̄ oībꝰ
substat. ⁊ qd̄ fertur ad mediū sic terra. ⁊ aliqd est
qd̄ supeminet oībus. ⁊ fertur ad extremū sic ignis
ergo est aliqd̄ graue simplr̄ qd̄ nullā hꝫ leuitateꝫ
⁊ aliqd̄ leue simplr̄ qd̄ nullā hꝫ grauitatē. ꝙ sit ali
qd̄ mediū ad qd̄ ferunt̄ grauia ꝓbat duplr̄. pmo
qꝛ grauia non ferūtur in īfinituꝫ. ḡ est aliquis de/
t̄miatꝰ t̄minus ad quē feruntur. ⁊ ille terminus est
mediuꝫ. 2°. quia oēs partes terre mouētur ad me
diū ꝟm equales angulos. ergo oīa grauia ferunt̄
ad mediū. Qꝛ aūt extremuꝫ sit locus leuium pro/
bat qꝛ omnia grauia ferūtur ad mediuꝫ. ergo oīa
feruntur ad extremū. ꝯn̄am ꝓbat. qꝛ locus gra/

niū ⁊ loc⁹ leuiū ꝯ̄riaꝫ. mediū ꝗ̄ē ꝯ̄riū extreō. z^a rō ꝑncipalis. duo ſt̄ loca ꝯ̄ria. ſ. mediū ⁊ extremū ꝗ̄ rōale ē ꝙ duo ſint extrēa. q̄ꝝ vnū ſit ſimplr̄ ꝗ̄ue. ⁊ aliō ſit ſimplr̄ leue. ẗiā pte ꝯ̄n̄s ꝓbat. qꝛ eſt aliq̄ō ſimplr̄ leue. ⁊ aliq̄ō ſimplr̄ ḡue. ḡ erunt duo in media q̄ reſpcū vni⁹ ſūt ꝯ̄ria. ⁊ reſpcū alterius ſūt leuia. Ex h̄ īfert ꝙ leue ꝑfecti⁹ ē ḡui. ꝓbat. qꝛ illō qō h̄ꝫ rōēꝫ ꝯ̄tinētis ē ꝑfecti⁹ eo qō h̄ꝫ rōēꝫ ꝯ̄tēti. ſꝫ leue h̄ꝫ rōēꝫ ꝯ̄tinētis: ⁊ ḡue rōēꝫ ꝯ̄tenti. ḡ ⁊c̄. maiorem ꝓbat. quia continere eſt ipſius forme. ⁊ contineri eſt ipſius materie. ergo ⁊c̄.

Tertio ſciēduꝫ ꝙ ari. i z^a pte h⁹ capl̄i oñdit nūeꝝ q̄ternariū elemētoꝝ. ⁊ diuiditur i duas pticulas. In p̄ia itēdit talē ꝯ̄cluſionē. q̄tuor ſūt elemēta: ꝓbat dupl̄r. p̄ ex pte mot⁹ elemētoꝝ. ſ. qꝛ q̄ōdm̄ elem̄tū ſp̄ natū ē ferri ſurſū. ⁊ illi ꝯ̄riaꝫ aliō elem̄tū qō natū ē ferri deorſū. ⁊ ſt̄ q̄ ferūtur ſurſū ⁊ deorſū. ergo ſūt q̄tuor elem̄ta. z^o. ꝓbat ex pte grauitatis ⁊ leuitatis. qꝛ ē vnum elem̄tū qō oib⁹ ſupfertur. ⁊ vnū qō oib⁹ ſbſtat. ḡ necē ē alia duo q̄ꝝ vnū ſubſtat imediate igni. ⁊ alteꝝ imediate ſupferꝫ terre. ⁊ p ꝯ̄n̄s ſūt q̄tuor elemēta. Ex his īferꝫ p̄ ꝙ elem̄toꝝ ē tm̄ vna cōis mā ſūt tñ ipoꝝ q̄tuor pticulares diſticte materie. ⁊ ſb̄dit ꝙ q̄ōlꝫ elemētū i ſua regione h̄ꝫ grauitateꝫ ſi fuerit graue. vel leuitatē ſi fuerit leue. vt ẗra vbiq̄ h̄ꝫ grauitatē. ⁊ nullibi leuitatem. ⁊ ignis vbiq̄ h̄ꝫ leuitatem. ⁊ nullibi grauitatē. z^o. ſubdit ꝙ aq̄ h̄ꝫ grauitatem deſcēdendo ad locū terre. ⁊ leuitatē aſcēdēdo v̄ſus ignē. ſil̄r eſt de aere.

Concluſio v̄n̄ſalis. q̄ōlꝫ elemētū h̄ꝫ grauitatē pter ignē. ⁊ q̄ōlꝫ h̄ꝫ leuitatē pter terrā. pꝫ. qꝛ aer h̄ꝫ grauitatē i loco ignis. ⁊ terra vbiq̄. ſil̄r aq̄ h̄ꝫ leuitatē i loco terre. ⁊ aer i loco aq̄ ⁊ ignis vbiq̄. ¶ Quantū ad z^m

Primo dubitaꝫ. vtꝝ ſit tm̄ vna mā elemētoꝝ. ſ. vacuū aut plenuꝫ ſic dicebāt atiq̄. Ad ſoluēdū h̄ du^m ē ſupponēdū ꝙ ari. i hac fa pticula itēdit talē ꝯ̄cluſioneꝫ. n̄ ē tm̄ vna mā elemētoꝝ. ſ. vacuū aut plenū: ꝓbat q̄tuor rōnib⁹. p̄^a. qꝛ ſi eēt tātū vna mā. puta vacuū plenuꝫ aut magnitudo ſeq̄reꝫ ꝙ oīa aut eēnt ḡuia aut leuia. ⁊ p ꝯ̄n̄s oīa mouerenꝫ ſurſū aut deorſū. qō ē ipoſſ. ¶ Fa rō. qꝛ ſi oiuꝫ eēt vna mā q̄ eēt vacuū ſequereꝫ ꝙ elem̄ta media veloci⁹ mouerēꝫ ſurſū aut deorſū q̄̄ extrēa. ꝯ̄n̄s ē falſū. ⁊ ꝓbat ꝯ̄n̄aꝫ. qꝛ i magna pte aeris vel aq̄ ē plus ō vacuo q̄̄ i pua pte terre. ⁊ ſil̄r de igne. ⁊ ſic magn⁹ ignis veloci⁹ moueretꝫ deorſū q̄̄ parua terra. qō ē falſū. ¶ z^a rō. ſi tm̄ eēt vna mā elemētoꝝ q̄ eēt vacuū. tūc n̄ eēnt duo grauia nec duo leuia. vnū ſimplr̄. ⁊ aliud i reſpcū qō ē falſū. ¶ 4^a rō. ſi elemētoꝝ eſſet vna materia q̄ eēt plenū aut vacuū ſeq̄reꝫ ꝙ mlta aq̄ citi⁹ moueretur ſurſū q̄̄ paruus aer. ⁊ multus aer citi⁹ mouereꝫ deorſum q̄̄ parua terra

Secundo dubitaꝫ. vtrum figure grauiuꝫ ⁊ leuiū ſint cā motus grauium ⁊ leuium. Ad ſoluendū hoc dubiū ē ſupponēdū ꝙ ariſto. in hoc vltimo capitulo compat figuram ad motū grauiū ⁊ leuiū. ⁊ intendit q̄nq̄ concluſiones. Prima. figura nō ē cā grauitatis nec leuitatis: nec eſt cā motus ſurſū ⁊ motus deorſum. ſed ē cā velocitatis ⁊ tarditatis ipoꝝ motuum. ¶ Fa ꝯ̄cluſio tangit quandā dubitationē. ⁊ eſt hec. ꝓpter qd corpora ferrea late figure non deſcēdūt in aquā magis velocius q̄̄ corpora minoris grauitatis ſi ſint rotunda aut oblōga ſic ac⁹. aut q̄re q̄dam corpora ꝓpter paruitatem deſcendunt i aere. ⁊ alia corpora maiora natant in aere. ¶ z^a ꝯ̄cluſio tangit ſolutioneꝫ democriti. ⁊ eſt hec. ꝙ aq̄ emittit multos vapores ꝓhibentes ne corpora lata grauitatem habentia deſcēdant deorſū. ⁊ n̄ ꝓhibet corpora parua ſtricta propter eoꝝ paruitatē. Contra iſtā ſolōnē inſtat ari. qꝛ ex aqua eleuantur multi vapores q̄ deberent ꝓhibere multa corpora lata ꝺſcēdere i aere. Ad hoc dicebat democritus ꝙ illi vapores diſpergunꝫ vel debilitanꝫ nimis. Dicit ph̄s ꝙ inſtantia debiliter ſoluta eſt. ¶ Quarta concluſio tangit duas ſuppoſitiones. Prima corpoꝝ quedam ſunt facil̄r diuiſibilia ſicut illa que nō terminanꝫ termino ꝓprio bene autem termino alieno: alia ſunt difficulter diuiſibilia. ſicut illa que bene terminanꝫ termio ꝓprio. ¶ Secunda ſuppoſitio. in̄ corporib⁹ eiuſdem grauitatis minor pars eſt facilius diuiſibilis q̄̄ maior. ¶ Quinta concluſio tangit ſolutioneꝫ vtriuſq̄ queſtionis. ¶ Ad primam pteꝫ dicitur ꝙ corpus latum plus de medio apprehēdit ſub ſe q̄̄ rotundum. ideo difficilius diuidit ipſuꝫ medium q̄̄ rotundum. ideo per conſequens tardi⁹ mouetur q̄̄ rotundum. ¶ Ad ſecundam parteꝫ dicit ꝙ ſi virtus ipſius grauis ſit fortior q̄̄ reſiſtētia medij. tūc citi⁹ moueꝫ deorſuꝫ. ſi vero ſit debilior tunc tardius mouetur deorſuꝫ. ſed quādo reſiſtētia excedit v̄tutē grauitatis. necē ē corp⁹ tale ſ̄natare. Cōſeq̄nter recapitulat q̄ dicta ſunt.

Tertio dubitaꝫ. vtꝝ oīa corpa naturalia ꝺ̄ẗminant ſibi certas figuras. ad ſoluē

dũ h̃ duᵐ p̊ ponuntur due distictões.p̃ma.dupli
cia sũt corpa naturalia.q̃dã sũt aiata. alia sꝫ iaia
ta. ¶ zᵃ disti⁹.corpa naturalia sibi detmiare cer
tas figuras põt itelligi duplr̃. vno modo ꝙ sem
per sint alicꝰ dtermiate figure.ꝛ sic manifestũ est
oia corpa dtermiare sibi certas figuras. zᵒ.mõ po
test itelligi ꝙ sint alicꝰ determiate figure.ꝙ sit i/
poſe ea eẽ sub alia figura ipsis manentibꝰ sb̃ ea
dẽ spẽ. Ex his dñr duo.pᵐ.ꝙ nulla corpa natura
lia saltez gñabilia ꝛ corruptibilia iaiata dtmiant
sibi certas figuras.pꝫ.qꝛ sub q̃cunqꝫ sint figura
semper sũt eiusdẽ spẽi.zᵒ. dr̃ ꝙ corpa naturalia
aiata determiant sibi certas figuras.hõ.n. ñ pos
set esse sperice figure. Ex his seqtur ꝙ corpa na
turalia iaita sunt augmentabilia ꝛ diuisibilia i i
finitũ.corpa v̓o naturalia aiata sũt determiata
ad maximũ ꝛ mĩmuꝫ.pꝫ per ari. zᵒ. de aia dicẽtẽ
oiuꝫ natura ꝯstantiũ est certꝰ terminꝰ augm̃ti ꝛ d
crementi.h̃ ãt ẽ ꝓꝑuꝫ aie ꝛ nõ igni.

Ad ratiões añ oppᵐ. Ad p̃mã dr̃ ꝙ gra
uitas ꝛ leuitas pñt capi du
plr̃. vno modo ꝓ q̃busdã duabꝰ q̃litatibꝰ ꝯmixti
onẽ q̃litatũ p̃maꝝ ꝯñtibus.ꝛ sic ꝯ̃riantur.nec sũt
simul i eodẽ.alio mõ capiũt ꝓ q̃busdã naturalibꝰ
potẽtijs sic ꝙ grauitas est q̃dam naturalis potẽ
tia per quã graue natũ est ferri sub q̊cũqꝫ leuiori
eo:ꝛ leuitas est quedã naturalis potẽtia ꝑ quaꝫ
leue natũ est ferri suꝑ quodcũqꝫ grauiꝰ eo. Ad
zᵃᵐ dr̃ ꝙ vltimatus locꝰ vniꝰ elemẽti est sr̃ficies
vltia altiꝰ.iõ vnũq̊dqꝫ elemẽtũ hꝫ g̃uitatẽ aut le
uitatẽ vsqꝫ ad vltiaꝫ sr̃ficieꝫ q̃ ẽ locꝰ eiꝰ.ꝛ ad ꝯfir
matõeꝫ dr̃ ꝙ si auferat̃ ignis spa aeris nõ moue
ret̃ ad spã ignis nisi forte ad replẽdũ locũ sꝑe ig
nis eo ꝙ nã abhorret vacuũ.ꝛ silr̃ dr̃ ad tertiam.
Et hec sufficiant de libro celi ꝛ mũdi.

Irca initiuꝫ p̊mi libri d gña
tõne. Utꝝ cor
pus mobile sb̃
rõe trãsmuta/
bilitatis sit ade
quatũ libri de
gñatione ꝛ cor
ruptõe subm̃:
Et arguitur p̊
ꝙ nõ.qꝛ nõ oẽ
corpꝰ transmu
tabile ꝯsidera
tur in istis libris de gñatõe ꝛ corruptione.añs pꝫ
de corpe celesti.corpꝰ eni celeste est de vno loco
ad aliũ locũ trãsmutabile. ¶ zᵒ. arguit̃ sic.si cor
pus sub rõe transmutabilitatis eẽt subm̃ seque
retur ꝙ de transmutabilibꝰ inq̃ztũ transmutabi/
lia sunt ꝛ de corruptibilibꝰ inq̃ztũ corruptibilia sꝫ
eẽt scia. ꝯñs est ipoſe.quia corruptibiliũ non est
scia.ꝛ confirmatur qꝛ de talibꝰ nõ possunt forma
ri ꝓpositiones necessarie.cũ subm̃ posset pro nul
lo supponere. ¶ 3ᵒ. arguitur sic.nullum ens ꝑ ac
cidens est subiectum alicuius scie.sed corpꝰ trãs
mutabile est ens per accidens. ergo nõ est subm̃
hꝰ scientie. Et ꝯfirmatur.quia ipoſe ẽ passionem
eẽ rõnem formalẽ subi alicuis scie. ¶ In oppᵐ
arguitur per conditiones subi attributiõis alias
positas. ¶ In ista questione erunt tres articuli.
¶ Quantum ad primuꝫ.

Primo sciẽdũ est ꝙ ꝓ declaratione ter/
minoꝝ q̃õnis sunt soluende tres
difficultates tacte i tribꝰ argumentis.pᵃ. vtrum
trãsmutabilitas sit passio adeq̃ta subi huiꝰ scie.
Pro solõe hꝰ ponit̃ talis disti⁹. transmutabilitas
põt capi quadruplr̃. vno mõ cõiter:ꝛ sic trãsmu
tatio ẽ trãsitꝰ de vno termio ad aliũ terminũ.siue
tales termini sint ꝯ̃rij siue ꝯ̃dictorij.siue sint me
diante mutatione siue non. ꝛ sic oẽ ens põt dici
transmutabile.oẽ.n. ens põt trãsire d ꝯ̃dictorio
i ꝯ̃dictoriũ.alio modo põt capi ꝓꝑe ꝓ mutatiõe
ꝑ quã aliquis trãsit de vno termio ad aliũ termi
nũ acq̃rendo vl̓ deperdendo aliquod ens reale
siue sit mediante mutatione naturali siue non:ꝛ
sic oẽ ens creatũ est trãsmutabile. 3ᵒ. capitur ma
gis ꝓprie ꝓ mutaõe vl̓ transitu de vno termio
ad aliũ terminũ mediãte motu ꝛ mutatõe natu/
rali.ꝛ sic oẽ corpꝰ naturale est transmutabile. 4ᵒ.
modo capitur ꝓp̊ijssime pro transitu de termi
no in terminũ mediante motu ꝛ mutatiõe corru
ptiua vel acquisitiua alicuius forme absolute ipi
subo realr̃ iherẽte.ꝛ illo modo capiebat ph̃s in li
bro de celo.cũ dicebat celũ eẽ intransmutabile.
eo ꝙ est igñabile ꝛ icorruptibile ꝛ iaugmentabi/
le ꝛ ialterabile.silr̃ capit h̃ ph̃s transmutationeꝫ.
cũ dicit ꝙ oiuꝫ hñtiũ ad se inuicẽ transmutatio/
nem materia est vna.ꝛ sic capitur h̃.ꝛ transmuta
bilitas ꝓꝑijssime capta ẽ adequata passio hꝰ scie.
¶ zᵃ difficultas.qualr̃ sit saluabile ꝙ d trãsmu
tabilibꝰ iq̃ztũ transmutabilia sũt sit scia. Pro so/
lõne hꝰ ponunt̃ p̊ alique distictões.p̃ma.trãsmuta
bile põt capi duplr̃. vno modo ꝓ q̃ditate potẽti/
ali aptitudinalẽ transmutatõeꝫ iportãte.alio mõ
ꝓ p̃dicato actuali actualẽ vl̓ potẽtialẽ trãsmuta

tões importante. ¶ 2ª distin᷒: inq̄ʒtū pōt capi tripl'r. vno modo reduplicatiue. vt. s. importat duo copulatiue. s. vniuersalitatē ⁊ q̄litatē. alio modo capitur specificatiue vt specificat rōeʒ formalē vl' q̄ditatē potētialē ip̄r⁹ s̄bi. 3º mō capit̄ p̄missiue. s. vt p̄mittit p̄dicatū ⁊ reduplicatū sil'r v̄ificari de s̄bo ¶ 2º ponūtur due suppōnes. p̄ma est hec. transmutabilitas ē adeq̄ta passio s̄bi h⁹ scie. ¶ Ʒa suppō. dcīn p̄pōnū i q̄b⁹ p̄dicat̄ p̄p̄a passio de suo s̄bo ē et̄nū imutabile necessariū ⁊ fūdat̄ nec̄itas i esse obiuo ip̄arū q̄ditatuʒ. q̄n. n. q̄ditas p̄ q̄ supponit predicatum ⁊ quiditas pro qua supponit subm sic se h̄nt q̄ vnū eēntiali iclusiōe icludit̄ in alio tale dcīn ē necessariū: ⁊ suffic̄ q̄ s̄bm ⁊ p̄dicatū supponāt p̄ ente h̄nte eē obiuū ⁊ potētiale: ⁊ nō pro ente h̄nte eē s̄biuū. Ex his dr̄ q̄ d̄ trāsmutabilib⁹ inq̄ʒtū hmōi: ⁊ de corruptibilibus iq̄ʒtū corruptibilia sēē scia capiēdo corruptibile ⁊ trāsmutabile p̄ q̄busdā pass. oīb⁹ aptitudialē ḡnatōeʒ ⁊ corruptōeʒ iportātib⁹. ⁊ capiēdo ly inq̄ʒtū specificatiue siue p̄missiue. vt pʒ ex dcīs. ¶ 3ª difficultas q̄l'r ē saluabile transmutabilitatē eē rōeʒ formalē s̄bi h⁹ scie. p̄ solōe ponit̄ p̄ talis distin᷒. Trāsmutabile pōt capi tripl'r. vno mō p̄ substrato siue denoīato. ⁊ sic q̄ditas corpoꝝ ē substratuʒ trāsmutabilitatis. alio modo capit̄ p̄ rōne formali: ip̄i⁹ substrati a q̄ formal'r ipʒ substratuʒ dr̄ trāsmutabile. s. p̄ ipa trāsmutabilitate. 3º mō capit̄ p̄ aggregato ex subiecto ⁊ ipa rōe formali: ⁊ sic ē ens p̄ accn̄s. 2º ponunt̄ aliq̄ suppōnes. p̄ma ē hec. scia subalternat̄ scie h⁹ libri physicoꝝ. 2ª. q̄dcūq̄ aliq̄ scia subalternat̄ alt̄i s̄bm scie subalternate d̄bit s̄bm scie s̄balternātis p̄ dr̄iaʒ accn̄talē. sic q̄ s̄bʒ supioris sciētie e s̄bm m̄ate īferioris. ⁊ illa dr̄ia accn̄talis ē rō formalis talis s̄bi. ⁊ aggregatū ex illis duob⁹ ē totale s̄bm scie subalternate. nō tn̄ dʒ illa dr̄ia sic eē accn̄talis q̄ ɔtigēter isit supiori s̄bo. sʒ sic dʒ eē accn̄talis q̄ ipa nō p̄dicet̄ d̄ eo i p̄ mō dicēdi p̄ se. Ex his dr̄ q̄ stat trāsmutabilitatē eē rōeʒ formalē s̄bi: ⁊ q̄ditatē potētialē eiusdē i scia subalternata demōstrare. Ex his seq̄tur p̄ error q̄rūdā dicētiū p̄ corp⁹ mobile ad formā eē s̄bʒ h⁹ scie. celū n. ē corp⁹ mobile ad formā. ⁊ tn̄ n̄ ē cōsiderabile i hac scia. Qr āt sit mobile ad formā pʒ supponendo duo. p̄ q̄ s̄m aduersariū mot⁹ real'r idētificatur cū t̄mio ad quē. 2º q̄ mot⁹ ē s̄biue i mobili. q̄n̄ ḡ celū mouetur localr̄ vel acq̄rit de nouo vnā formā realē real'r sibi īherētē q̄ vocat̄ vbi: cū q̄ real'r idētificat̄ ip̄e mot⁹ real'. ⁊ sic habetur itentū. vl' nō acq̄rit aliq̄ formā sibi īherētē. sʒ solū acq̄rit nouū locū. ⁊ sic loc⁹ nō erit i corpe mobili. sʒ i corpe locante ip̄m mobile. 3º seq̄tur error dicentiū q̄ mobilitas ad formā nō pōt eē rō formal' eo q̄ ē passio s̄bi. q̄r sicut p̄batū ē stat oppositū. immo nec̄e ē rōeʒ formalē scie subalternate eē q̄ditatē potentialē. vel dr̄iā aliq̄ accn̄talem.

Scdo sciēdū ē q̄ iste liber de ḡnatōe ⁊ corruptōe diuidit̄ in duas partes p̄ncipales. s. in partē p̄hemialē ⁊ partē executiuā. In parte p̄hemiali intēdit talē conclusionē. dicēdū ē de ḡnatōe ⁊ corruptōe. ⁊ d̄ m̄a ḡnatoꝝ ⁊ corruptoꝝ. ⁊ vl'r de oibus causis ⁊ rōnibus ipoꝝ. ⁊ de alteratōe ⁊ augmentatōe q̄d sit vtrūq̄. ⁊ an ḡnatio ⁊ corruptio sint eiusdem nature. Pars executiua diuiditur in duos libros. In p̄ determinat d̄ spēbus transmutatōis. ⁊ diuiditur in sex tractatus. In p̄mo deter minat de ḡnatōe ⁊ corruptōe ⁊ diuiditur in tria caª. In p̄ determiat de differētia ḡnatōis ⁊ corruptōis. ⁊ est hec. quidā antiquorū dicūt ḡnatōeʒ simpl'r eē alteratōem. Alij autē dicūt ḡnatōeʒ eē alic⁹ alteri⁹ natur ab alteratōe. p̄bant. q̄r q̄cūq̄ dicūt oīa esse vnū ens ⁊ ḡnari ex vno ente necessario ponūt ḡnatōeʒ eē alterationē. sʒ illi q̄ ponūt plura p̄ncipia materialia necessario h̄nt dicere ḡnatōeʒ eē aliam ab alteratiōe. Ex hoc infert q̄ anaxagoras ignorat p̄p̄aʒ vocē. p̄bat. q̄r posuit ḡnatōeʒ ⁊ corruptōeʒ eē alterationē. ⁊ tn̄ posuit plura p̄ncipia materialia rerum. ¶ 2ª conclusio tāgit opiōnē Empedoclis ⁊ anaxagore. ⁊ est hec. ~~Empedocles posuit sex p̄nª reꝝ~~. s. quatuor corpa armonia. i. quatuor elemēta: ⁊ posuit et̄ duo p̄ncipia effectiua. s. litē ⁊ amicitiaʒ: sed anaxagoras leusipus ⁊ democrit⁹ ponūt infinita p̄ncipia materialia dr̄nter. ¶ 3ª conclusio tāgit dr̄iaʒ īter anaxagorā ⁊ empedoclē. q̄r anaxagoras posuit ignē aerem ⁊ aquā eē ɔposita ex infinitis partib⁹ homogeneis ⁊ posuit carnē ⁊ ossa esse corpora simplicia. ⁊ empedocles posuit q̄tuor elemēta eē q̄tuor corpa simplicia ⁊ carnes ⁊ ossa eē cōposita ex q̄tuor elemētis. ¶ 4ª dº tangit reprobationē illoꝝ q̄ tn̄ ponunt vnū p̄nᵐ. ⁊ ē hec. si tn̄ eēt vnū p̄nᵐ: seq̄ret̄ q̄ ḡnatio eēt alteratio. p̄batur. q̄r oīs transmutatio d̄ vno termīo ad aliū terminū s̄bo manente vno ⁊ eodē ē alteratō ¶ 5ª dº reprobat ponētes plura p̄ncipia m̄alia. ⁊ est hec. illi q̄ dicūt eē plura p̄ncipia dicūt ḡnationē ⁊ corruptōeʒ eē alteratōeʒ. q̄r dicūt ḡnatōem fieri p̄ aggregatōeʒ istoꝝ p̄ncipioꝝ ⁊ corruptionē p̄ segregatōeʒ. hāc r̄probat duab⁹ rōib⁹. p̄ma. q̄r si hec opīo eēt vera seq̄ret̄ q̄ ipo͛e eēt aliq̄d al

terari.ↄñs ē ipoſſe.ergo ⁊ añs.ↄñam ꝓbat.qꝛ im/
poſſe eēt trāſmutari ꝺ vna q̄litate i aliā q̄litatē.g̊
ipoſſe ē aliqd altari.ↄñaꝫ ꝓbat.qꝛ ſic q̄eſcēte ſuba
videmꝰ i ea fieri trāſmutatōeꝫ ꝭꝫ q̄ꝫtitatē q̄ ꝺr au
gm̄etatio vel diminutio.ſic alteratio ē trāſmuta
tio ꝺ vna q̄litate ↄ̄ria i aliā q̄litatē ↄ̄riā manēte eo
dē ſb̄o.⁊ ille q̄litates ſt ꝺn̄e elem̄toꝝ.ſ.calidum ⁊
frigidū.albū ⁊ nigꝝ.ſiccū hūidū.ꝺuꝝ molle.añs
ꝓbat.qꝛ ipoſſe ē fieri trāſmutatiōeꝫ i ſubalibꝰ.qꝛ
ꝭꝫ eos ex igne n̄ pōt fieri aq̄.igr̄ ēt ē ipoſſe trāſmu
tatōeꝫ fieri i q̄litatibꝰ.ꝭa rō.oīs trāſmutatio ē ꝺe
ↄ̄rio i ↄ̄riū circa vnū ⁊ idē ſb̄m.ſꝫ ꝭꝫ eos n̄ ē vnuꝫ
⁊ idē ſb̄ꝫ ↄ̄rioꝝ eo ꝙ ponunt pl̄a ꝑncipia m̄alia.g̊
ꝭꝫ eos nulla ē trāſmutatio.maiorē ꝓbat.qꝛ oīum
h̄ntiū trāſmutatōeꝫ adīuicē m̄a eſt vna. ⸿ 6ª ↄ°
reprobat ēpedoclē tribꝰ rōibꝰ.ꝑma.qꝛ ꝺicebat il
lud cꝰ ↄ̄riū apparet ad ſēſū.Ad ſēſū.n.manifeſtū
ē ꝙ vnū elemētū fit ex alio cꝰ ↄ̄riū ꝺicebat ēpe/
docles. zª rō.qꝛ ēpedocles ꝺicebat elemēta non
g̃nari neqꝫ corrūpi.⁊ tn̄ ꝺicebat ea congregari ⁊
ſegregari:⁊ p ↄñs ↄ̄dicebat ſibiipi.ꝭtia rō.qꝛ ēpe
docles n̄ ꝺiſticte ꝺ̄termiabat opionē ſuā.ꝺicebat
.n.aliqn̄ illō ↄfuſū chaoſ eē ꝑnᵐ elem̄toꝝ.aliqn̄ n̄

Tertio ſciēdū ꝙ circa hūc textū icidūt tres
difficultates.Prima.vtꝝ oē corpꝰ
trāſmutabile ꝭꝫ ſb̄aꝫ:ſit ēt tranſmutabile ꝭꝫ q̄li/
tates.ꝓ ſolōne hꝰ dubij pōit talis diſtiᵒ.duplices
ſūt q̄litates.q̄dā ſūt q̄litates actie ⁊ paſſiue mu/
tuo ſe corrūpētes.alie ſūt q̄litates ꝑfectiue q̄ ſe
inuicē nō corrūpūt.nec ſb̄m ad corruptōeꝫ eorū
corrūpūt.ſꝫ ꝑficiūt.Ex his ꝺr̄ ꝑ̊ ꝙ oē itrāſmuta
bile ꝭꝫ ſubām ē itranſmutabile ꝭm q̄litates acti/
uas ⁊ paſſiuas.qꝛ tales q̄litates diſponūt ſub̄m
ad corruptōeꝫ ſb̄alē.z°.ꝺr̄ ꝙ nō oē itrāſmutabile
ꝭm ſubām ē ēt itranſmutabile ꝭꝫ q̄litates ꝑfecti
uas.vt pꝫ ꝺ̄ celo.⸿ zª difficultas.vtꝝ oīuꝫ h̄ntiū
trāſmutatōeꝫ adīuicē ſit vna m̄a.ꝓ ſolōne hꝰ dif
ficultatis ponūt aliq̄ ſuppōes.ꝑª.ē ponēda vna
q̄ditas ſpecifica materie i q̄ rl̄r ſpecifice ↄueniūt
oēs ꝑticulares materie q̄ ē ↄ̄bibilis ad ꝑticulareſ
materias ꝑ diſtīctas ꝺr̄ias īdiuiduales diſtīctio/
nē nūeralē ipaꝝ includens.zª.oēs ꝑtes materie
ↄueniunt i q̄ditate ſpecifica materie.i q̄ rl̄r idēti
ficat̄:⁊ i q̄ h̄nt realē idētitatē ēt poſitiuā miorem
vnitate nūerali.3ª.triplex ē vnitas.ſ.g̃nica ſpeci
fica.⁊ numeralis.⁊ q̄libꝫ illaꝝ eſt realis ⁊ poſitia
Ex his pꝫ ꝙ oīum h̄ntiū trāſmutatōeꝫ adīuicem
materia ē vna vnitate ſpecifica ⁊ non numerali.
⸿ 3ª difficultas.vtrū ſit ſaluabile oīum trāſmu/
tabiliū eſſe eandē materiā numero.Pro ſolutōē
huiꝰ difficultatis ponit̄ talis ſuppō.ex entibꝰ eiuſ
dem rōis pōt fieri vnū tertiū totale:niſi alteꝝ vel
quodlꝫ illoꝝ ſit h̄ aliqd.i.ↄpoſitū ſb̄ale ↄpletū i vl
timo actu nature.Ex hoc ſeq̄t̄ ꝙ ex oībꝰ ꝑtibꝰ ma
terie pōt fieri vna totalis materia nūero.cū oēs
ꝑtes materie ſint eiuſdem rōnis ⁊ nō hoc aliqd.
Ex hoc ſequitur ꝙ nō iplicat ↄ̄dictionē oēs m̄as
oīum trāſmutabiliū adinuicē eē vnā m̄aꝫ nūero.
iō ſi ph̄s ꝺicat ꝙ oīuꝫ trāſmutabiliū adīuiceꝫ ſit
vna m̄a nūero intelligit ꝺe vnitate ꝭꝫ potētiā ⁊ n̄
ꝺe vnitate ꝭꝫ actum.vel intelligit ꝺe poſſibili.⁊ n̄
ꝺe facto.Et hec ꝺe primo articulo.

Concluſio. Corpꝰ ſub rōe trāſmutabili
tatis eſt huius ſcie adequa
tū ſb̄m̄.hec ↄ̊ pōt ꝓbari ꝑ ↄditōes ſb̄i attributio/
nis.⁊ hec ꝺe z°.articulo.⸿ Quātū ad 3ᵐ.

Primo dubitat̄.vtꝝ opio platōis ꝺicen/
tis corpa ex ſuꝑficiebꝰ idiuiſibili/
bꝰ ↄponi ſit rōabilioꝛ opione ꝺēocriti ponētiſ cor
pora ↄponi ex ifinitis corpibꝰ athōalibꝰ. Ad ſol/
uēdū h̄ duᵐ ē ſupponēdū ꝙ ari.i h̄ z°.c°.ꝺet̄miat
ꝺe g̃natōe ⁊ corruptōe ꝭꝫ opionē antiquoꝝ.⁊ ꝺi
uidit̄ i duas ꝑtes.In ꝑma reprobat platonē.⁊ in
tēdit ſex cōcluſiōes.ꝑma tāgit itētū.⁊ ē hec.ꝺicē
dū ē vtr̄ ꝺ g̃natiōe ⁊ corruptiōe ſimplici elemēto
rū.vtꝝ ſit an nō ſit.⁊ quō ſit hec.⁊ ſil̄r ꝺicemꝰ ꝺe
alijs ſimplicibꝰ motibꝰ.vtputa ꝺe augmētatiōe
⁊ alteratōe.⸿ zª ↄcluſio tāgit iſufficiētiā plato/
nis ꝺuplr̄.ꝑ̊.qꝛ plato ſolū ꝺeterminauit ꝺe g̃nati
one ⁊ corruptōe elem̄toꝝ:⁊ nō ꝺ̄ g̃natōe alioꝝ.z°.
ꝙ plato nihil ꝺeterminauit ꝺ̄ augm̄tatōe ⁊ alta
tōe:Ex his īfert ꝙ nullꝰ antiquoꝝ ſufficiēter ꝺet̄
miauit ꝺ̄ ipis excepto ꝺemocrito q volūit īq̄rere
cās oīuꝫ reꝝ.ꝓbat ꝺuplr̄.ꝑ̊.qꝛ nullꝰ ꝺetermiauit
q̄lr̄ ſit augm̄tatio.z°.nullus eoꝝ ꝺ̄t̄miauit ꝺ̄ mixti
one neqꝫ ꝺ̄ facere aut pati.⸿ 3ª ↄ°.tāgit opioneꝫ
⁊ fūdam̄tū ꝺēocriti:⁊ ē hec.Dēocritus ⁊ leuſippꝰ
ponūt corpa athōalia h̄re figuras.qꝛ ꝑ coꝝ ↄgre
gatōeꝫ ⁊ ſegregatōeꝫ ſaluāt g̃natōeꝫ ⁊ corruptio
nē.⁊ ꝑ ordinatōeꝫ ⁊ poſitōeꝫ ipoꝝ ſaluāt alterati
onē.⁊ fūdamētū eiꝰ ē.qꝛ ſēſibilr̄ vidꝫmꝰ ꝙ ↄ̄ria ꝑꝑ
ifinitā variatōeꝫ i figura ⁊ poſitōeꝫ ↄſtituūt ifini/
ta ↄpoſita.⸿ 4ª ↄ°.ē hec.ꝺeterminandū ē ꝺ̄ g̃na
tione ⁊ corruptōe.ꝓbat ph̄s duabꝰ rōibꝰ.ꝑma.ꝺ̄
illo eſt ꝺeterminanduꝫ ꝺe quo omnes ātiqui ꝺe/
t̄miauerunt.ſed omnes ꝺeterminauerūt ꝺe g̃na
tōe ⁊ corruptione.igitur.minorem ꝓbat.qꝛ oēs
ꝺicebant g̃natōes ⁊ corruptiōes fiēi ꝑ aggrega/

tiōez ꝛ segregationē. ꝛ alteratione fieri ꝑ trāsmutatiōez q̄litatū. Scđa rō. de illo ē determinādum circa qđ oriunt̄ varie qōnes ꝛ rōnabiles dubitatiōes. ſꝫ đ gn̄atiōe ꝛ de alteratiōe oriunt̄ rōnabiles dubitationes. g̊. ℭ 5ª cōclō ꝓbat ꝑncipiū disputādi ꝯ eos ꝛ ē h̄. ꝯsiderādū ē vtꝝ entia gn̄erētur augmētent̄ ꝛ alterētur ſꝫ magnitudies idiuiſibiles aut vtꝝ nulla magnitudo ſit idiuiſibil̄. ꝛ ſi magnitudies ſint idiuiſibiles. vtꝝ ſint corꝑa ſic dicebat democritꝰ: aut ſupficies ſic dicebat plato i timeo ℭ 6ª ꝯ°. ꝯpat opinionē platonis ꝛ democriti. ꝛ ē hec. opinio democriti ē minꝰ irrōabilis q̄ȝ opinio platonis. ꝓbat ph̄s tribꝰ rōnibꝰ. p̄ma. qꝛ plato nō poterat ſaluare gn̄atiōez ꝛ alteratiōez. ſꝫ đmocritus ſaluat gn̄atiōez ꝛ alteratiōez ꝑ diuerſitatem corꝑoꝝ athomaliū in ſpē ꝛ figura. 2ª ꝙ democritus erat magis exꝑtꝰ in nālibꝰ ꝛ magis i eis īſudauēat. plato. n. minꝰ exꝑtꝰ erat. Inexꝑti. n. ꝛ ad pauca reſpiciētes facil̄r enūciāt. 3ª ratio. qꝛ đmocritꝰ ꝓbat ſuam opinionez ꝑ rōnes nāles. plato autez ꝑ rōnes logicas. Ex his pꝫ ſolutio ad dubium.

Secundo dubitat̄. Utruȝ oīa entia nālia ſint ꝯpoſita ex īfinitis corꝑibꝰ athomalibꝰ. Ad ſoluēdū h̄ dubiū ē ſupponēdū ꝙ Ariſto. i vltīa ꝑte huiꝰ capl̄i diſputat ꝯ đmocritū. ꝛ ītēdit ſex cōcluſiōes. Pꝛia tāgit primū motiuū democriti. ꝛ ē iſtđ. oē corpꝰ ē diſibile ſꝫ vnūqđq3 pūctū. ponat̄ g̊ i eē. nullū accidit ipolē. poſſibili. n. poſito i eē nullū ſeq̄t̄ ipolē. vl̄ g̊ remanebūt corꝑa diuiſibilia vl̄ nihil vel magnitudies indiuiſibiles vel paſſiōes vl̄ pūcta vel corꝑa idiuiſibilia. h̄ probat. qꝛ qnq3 p̄ma ſ. ipoſ̄ia. g̊ ſextū ē necāriū. ꝙ p̄mū ſit ipolē. h̄ pꝫ qꝛ tc̄ corpꝰ nō eēt diuiſū ſꝫ vnūqđq3 ſignū. nec 2m: qꝛ totū eēt ꝯpom ex nihilo. et ſic totū eēt nihil. nec 3m. qꝛ tūc corpꝰ nō eēt diſibile ſm ꝓfūditatē. nec 4m. ꝓbat dupl̄r. p̄mo qꝛ tūc tales paſſiōes exiſterēt ſine ſubo. 2°. qꝛ tūc magnitudo eēt ꝯpoſita ex nō magnitudibꝰ. nec 5m. probat qnq3 rōibꝰ. p̄ª. qꝛ tc̄ corꝑa eēnt ꝯpoſita ex pūctis. qđ ē falſū. pūctū. n. additū pūcto nō facit ipꝫ maiꝰ. 2ª. qꝛ eēt ipolē illis pūctis aſſignare locum. 3ª qꝛ nec talia eēnt mobilia eo ꝙ ſīt idiuiſibilia. nec īmobilia. qꝛ mouerētur ad motū totiꝰ. 4ª. qꝛ tūc iſta pūcta tāgerēt ſe: qđ ē ipolē. 5ª qꝛ ſi ª pūcta ſic diuiſa remouerētur tūc ꝯſtituerēt corpꝰ eq̄le priori. qđ ē falſū. qꝛ idiuiſibile additū idiuiſibili n̄ fac̄ ipꝫ maiꝰ. ℭ 2ª ꝯ°. tāgit ſolōem vniꝰ argumēti ꝛ ē hec. aliqđ eſt diuiſibile dupl̄r. ſ. poteſtatiue ꝛ ēdelechia. i. actu. vn̄ nō ē icōueniens oē corpꝰ eē diuiſibile ſm qđq3 ſignū ꝛ idiuiſibile. ē eni diuiſibile i ꝑtāte ſm qđq3 ſignū: ꝛ indiuiſibile actu. ℭ Tertia ꝯ°. tāgit tria alia motiua democriti. p̄mū. ipoſſibile ē corpꝰ vbiq3 eē diuiſibile. g̊ ſtādū ē ad aliq̄ corꝑa idiuiſibilia. aīs pꝫ qꝛ. ipoſſibile ē corpꝰ vbiq3 eſſe diuiſū. 2m. ꝙ ſi corpꝰ eēt vbiq3 diuiſibile ſequeret̄ ꝙ eēt deueniēdum ad magnitudies indiuiſibiles. qđ ē incōueniēs. 3m motiuū ē ꝙ nō videt̄ polē aliter ſaluare gn̄atiōes ꝛ corruptiōes. niſi ꝑ cōgregatiōez ꝛ ſegregationem athomalium ℭ 4ª ꝯ° tāgit ſolutiōes iſtoꝝ triū argumētoꝝ. et p̄mo dic̄ ꝙ rōnes đmocriti paralogizāt. pūctū. n. eē cōtinuū pūcto: ꝛ magnitudiez eē vbiq3 diuiſibilé. vt ſic ꝛ nō ſic. 2°. dic̄ ad p̄mū motiuū ꝙ ipa cōgregatio nō ē ex athomis. nec ſegregatio in athomo. qꝛ tūc ſeq̄rentur multa ipoſſibilia. 3°. dic̄ ꝙ pūctus ē vbiq3 in linea vel in magnitudie. iō diuiſio magnitudinis cadit ſupra pūcta q̄ ꝗdez pūcta n̄ ſe tāgūt cū ſint idiuiſibilia. 4°. dicit ꝙ gn̄atio ſimplex ꝛ ꝑfecta nō debeat dici cōgregatio. imo magis alteratio. ℭ 5ª cōcluſio tāgit duas dr̄ias int̄ gn̄atiōes ꝛ alteratiōes. p̄ma eſt ex ꝑte ſubiecti. qꝛ ſubiectū gn̄atōis eſt yle ſiue mā̄ p̄ma. ſubiectū vo alterationis eſt compoſituȝ ex materia ꝛ forma: 2°. qꝛ gn̄atio ē ad formā ſubālem. alteratio vero ē ad paſſiones ꝛ ad q̄litates accn̄tales. gn̄atio eniȝ eſt mutatio huiꝰ totius in hoc totū. ℭ 6ª cōcluſio oſtendit qđ veritatis cōtineat opinio democriti: ꝛ ē hec. q̄ȝuis generatio ꝛ corruptio nō ſint cōgregatio ꝛ ſegregatio. tn̄ congregatio ꝛ ſegregatio multum faciunt ad generationem. quia quanto aqua plus eſt diuiſa in minimas partes tanto citius eſt reſolubilis in aerem. et quanto eſt minus diuiſa tanto tardius ex ea generatur aer ꝛc̄.

Tertio dubitatur. Utꝝ poſſibili poſito i eſſe ſequat̄ aliqđ ipoſſibile. Pro ſolutione huius dubij ponitur primo tal̄ ſuppoſitio. aliud eſt ꝓpōnem eſſe poſſibilem. ꝛ ꝓpoſitonē eſſe de poſſibili. ꝓpoſitio enim poſſibilis eſt que ſignificat ita ſicut poteſt eſſe. ſed ꝓpō đ poſſibili eſt ꝓpoſitio in qua ponitur iſte modus poſſibile. 2°. ponuntur alique diſtinctiōes. prima. poſſibile poni in eſſe pōt intelligi dupl̄r. vno° ſic ꝙ ꝓpoſitio poſſibilis ponat̄ i eſſe. alio°. ꝙ propoſitio de poſſibili ponatur i eſſe. Ponūtur 3°. alique regule logicales. p̄ma. ad ponēdū ꝓpōnez potentialem in eſſe ſufficit ponere ita eſſe ſicut ipſa ſignificat. Scđa diſtinctio. duplex eſt ꝓpoſitio de poſſibili. quedā eſt de poſſibili in ſenſu compoſito. alia eſt de poſſibili in ſenſu diuiſo. Scđa regula. propoſitio de poſſibili i ſenſu compoſito eſt eodē modo ponen-

da in eē sicut ꝓpositio possibilis. 3ᵃ regula. ꝓposi
tio vniuersalis de possibili in sensu diuiso est po/
nenda in eē ꝑ expositionē suaꝝ singularium. sed
ꝓpositio de possibili in sensu diuiso idefinita aut
ꝑticularis est ponēda in eē ponēdo ꝑcise loco sub
iecti istud ꝓnomē hoc. demōstrans ꝑcise illud pro
quo supponebat subm. sed singularis in sensu di
uiso si sit de subo simplici est eodē modo ponen/
da in eē sicut illa de cōposito. singularis.n. d͂ sub
iecto simplici in sensu cōposito ⁊ diuiso equalent:
si vͦo sit de subiecto cōposito debet eodē mō poni
in eē sic ꝑticularis vel idefinita. Ex his dn̄r duo. p̄
mo ꝙ ꝓpōe possibili posita i eē nullū accidit im/
possibile. 2ᵒ ꝙ ꝓpositione de possibili vera siue i
sensu composito siue in sensu diuiso posita eē ƀʒ
regulas prius datas nullum accidit impossibile:

Rationes soluuntur ex dictis.

Uerit 2ᵒ. Utrum i corruptione subālī fiat resolutio vsqꝫ
ad mām̄ p̄mam ex parte formaꝝ subā
lium. Arguitur p̄mo ꝙ sic. qꝛ in q̊lʒ cō
posito subālī est tm̄ vna forma subālis q̄ corrūpi/
tur ꝑ formā subālem. ergo in corruptiōe subālī fit
resolutio vsqꝫ ad māʒ p̄mā ex ꝑte formaꝝ subālī/
um. aña pʒ. qꝛ quodlʒ cōpositū subāle est vnum
ens simplr̄. g̊ hʒ tm̄ vnam formā subālē. ¶ 2ᵒ ar/
guitur sic: si nō fieret resolutio vsqꝫ ad mām̄ p̄mā
seq̄retur ꝙ forma ꝑ gn̄ationē itroducenda adue
niret enti i actu. ꝯn̄s ē īpossibile. ergo ⁊ aña. ꝓbat
ꝯn̄am. qꝛ talis forma adueniret cōposito ex mā et
forma subālī. ꝓbat᷑ falsitas ꝯn̄tis. qꝛ tūc gn̄atio et
corruptio ēt forma subālis eēt accn̄s. ¶ 3ᵒ. argui
tur sic. si i corruptione subālī nō fieret resolō vsqꝫ
ad māʒ p̄mam sequeret᷑ ꝙ nulla posset fieri gn̄a/
tio. ꝯn̄s est īpossibile. g̊ ⁊ aña. ꝓbat tn̄ ꝯn̄aʒ. qꝛ ge/
neratio est mutatio hui⁹ totius in h͂ totū. sed si nō
fieret resolutio vsqꝫ ad materiā p̄mam nō eēt mu
tatio huius totius in hoc totū. ¶ In oppositū ar
guitur. eadem forma subālis remanet in corpore
genito ⁊ corrupto. g̊ in corruptiōe subālī non fit re
solutio vsqꝫ ad mām̄ p̄mam ex ꝑte formaꝝ subā
liū. aña pʒ qꝛ eadem forma mixti mansit in corpe
xp̄i in triduo. quia alias sequeretur ꝙ solum sibi
assumpsisset materiam nudam. aut ꝙ non rea
assūpsisset idē corp⁹ in numero. In ista q̄ōne erunt
tres articuli sicut in alijs. Quantum ad primum.

Forma sub stantialis

Primo scendū ꝙ ꝓ declaratione termi/
noꝝ q̄ōnis erūt soluēde tres diffi
cultates. p̄ma. qd ē resolō fieri vsqꝫ ad materiaʒ
primam. ꝓ solutione hui⁹ pōitur vna suppositio
⁊ vna distinctio. Suppositio est hec. resolutiōem
fieri vsqꝫ ad materiā p̄mam est nullā formam nu
mero remanere in genito q̄ p̄fuit i corrupto. Disti
ctio est hec. resolutionē fieri vsqꝫ ad mām̄ p̄mam
pōt itelligi duplr̄. vno mō penes formā subālem
ita ꝙ nulla forma subālis eadē in numero rema/
neat i corrupto q̄ p̄fuit i genito. alio mō pōt intel/
ligi quantū ad formas accn̄tales. ita ꝙ nulla for/
ma accn̄talis eadē in numero remaneat in corru
pto q̄ p̄fuit in genito. Ex his dn̄r duo. p̄mo ꝙ que
rere vtꝝ fiat resolutio vsqꝫ ad materiam primaʒ
ex ꝑte formaꝝ subālium est querere vtrū in cor/
rupto remaneat eadē forma subālis eadem in nu
mero q̄ p̄fuit i genito. 2ᵒ. dr̄ ꝙ q̄rere vtruʒ fiat re/
solutio vsqꝫ ad materiam primā ex ꝑte formaruʒ
accn̄talium est querere vtꝝ aliqua forma accn̄ta
lis eadem in numero remaneat in corrupto q̄ p̄fu
it in genito. ¶ 2ᵃ difficultas ex qua dependet to
talis q̄ōnis resolutio est hec. vtrū in eodem cōpo/
sito subālī sint ponende plres forme subāles rlr̄ di
stincte. Pro solutione hui⁹ difficultatis ponit᷑ tal᷑
distinctio. duplex est cōpositū subāle. quoddaʒ ē
simplex sicut q̄ttuor elementa ⁊ partes ipoꝝ. aliud
est compositū subāle mixtū sicut lapis ⁊ hō. 2ᵒ. ꝓ
nūc ꝓbabiliter ponuntur tria dicta. Priᵐ. in quo
libʒ composito subālī siue simplici siue mixto p̄ter
formā subālem specificaʒ est ponēda vna forma
corporeitatis rlr̄ distincta a forma specifica vt in
igne est ponenda forma corporeitatis realr̄ distin
cta a forma specifica ignis. pʒ qꝛ implicat cōtradi
ctionem. s. aliquid idem realr̄ eē p̄ncipium realis
cōuenientie ⁊ realis dr̄ie respectu eiusdē. ergo i/
plicat ꝯdictioneʒ formā corporeitatis idētificari
realr̄ cū forma specifica. aña pʒ ꝑ p̄mū p̄nᵐ. ⁊ ꝓba
tur ꝯn̄a. qꝛ forma corporeitatis est p̄ncipiū realis
ꝯn̄ie ipi⁹ ignis cū aq̄. ⁊ forma specifica ei⁹ ē p̄nᵐ
realis dr̄ie ignis ab aq̄. Et h͂ seq̄t᷑ ꝙ in q̊lʒ ꝯposito
subālī simplici sūt due forme subāles. s. forma cor/
poreitatis ⁊ forma specifica. ¶ 3ᵐ dictū. i q̊lʒ ꝯposi
to subālī mixto ē ponēda forma rlr̄ distīcta a for/
ma specifica ipi⁹ ꝯpositi subālis. ita ꝙ ē itelligēdū
ꝙ q̊lʒ ꝯpositū subāle mixtū hēat duas ꝑtes subā
les p̄ncipales. s. ꝑtē formalē ⁊ ē foᵃ subālis speci
fica. hēat ēt ꝑtē mālē ⁊ ē ipm corp⁹ mixtū siue q̄di
dā ꝯpoᵐ ex mā ⁊ forma mixti. h͂ dictū pōt ꝓbari sic
p̄mū. difficultas aūt assertiue ⁊ certi⁹ d͂terminabil᷑
i libris d͂ aīa. ¶ 3ᵃ difficultas. qlr̄ sūt saluabiles dif
ferentie quas ponit philosophus inter generatio
nem ⁊ alterationem. Ad quā rn̄detur ꝙ quando

Ari. dic s͠bm gñatõis eẽ yle. ñitelligit materiã nu dã. s͡ʒ itelligit qõdã ↄpo^{m} ex ipa mafia ꝛ q̃dã for^{a} gñica icõpleta q̃ ẽ for^{a} corꝑeitatis vel for^{a} mixti. ꝛ qñ Ari. dic ꝙ ↄpo^{m} ex mã ꝛ for^{a} ẽ s͠bm alt͠atiõis itelligit d̃ cõpo^{o} ex mafia ꝛ for^{a} specifica. ¶ Ad z^{am} at dñã dr̃ ꝙ gñatio ẽ mutatio h^{o} toti^{o} suple cõpositi spãlis ĩ hoc totũ. s. s͠bale. Ad dñaʒ ꝟo ↄmẽtatoris dr̃ ꝙ ñ subʒ gñatõis eẽt ens in actu. i. hñs formã supple ↄpletã ꝛ specificã. tũc gñatio eẽt altera^{o}: ꝛ forme subales eẽnt accñtia: s͡ʒ hoc nõ nece est ñ subiectũ gñationis sit ↄpositũ ex materia ꝛ forma generica incompleta ꝛ cetera.

Secundo Sciẽdũ ẽ ꝙ Ari. in hoc 3° c^{o} d̃teriat d̃ gñatõe ꝛ corruptõe s͡ʒ opiõnẽ ꝑpaʒ. ꝛ diuidit̃ ĩ tres ptes. In pma soluit duas qõ es. ꝛ itẽdit sex ↄclusiões. ·Pria d̃ tãgit qõnẽ cũ q̃dã suppõe. vtꝝ aliq̃d gñetur aut corrũpatur simplr̃. Suppõ ẽ hec. In gñatiõe sp nece ẽ aliq̃d subijci ꝛ eẽ trãsmutationẽ de aliq̃ ĩ aliqd̃ vt d̃ laborãte fit sanũ. ꝛ ecõtra ex puo magnũ ꝛ ex magno puũ. ¶ z^{o} d̃ tãgit duas rõnes ad ptẽ negatiuam qõis. pma. ñ aliq̃d gñetur simplr̃ hoc eẽt ex ñ ente simplr̃. ↄñs ẽ ipoĩe. ↄñam ꝓbat q2 sicut generatio q̃dã fit ex nõ ẽte q̃dã. ita gñatio simplr̃ fit ex ñ ẽte simplr̃. ·Pro z^{a} rõe supponit ꝙ simplr̃. aut significat p^{m}. i. pñcipalr̃. aut signĩficat tm̃ sic vlr̃. ex hoc sic arguit. ñ aliq̃d gñetur ex nõ ẽte simplr̃. vel h eẽt ex nõ ente pñcipalr̃ vel ex nõ ẽte vlr̃. ñ ex nõ ente pñcipalr̃. s. ex accñte eo ꝙ subõ nõ exñte nihil alioꝝ ẽ. nec ex ñ ẽte vlr̃ q2 tũc ex nihilo aliquid fieret. ¶ 3° d̃ tãgit q̃dã distictionẽ ꝓ solõe qõis ꝛ ẽ hec. ex ñ ente simplr̃ aliq̃d gñari põt itelligi duplr̃ vno mõ ex ñ ẽte i actu ẽte tñ i potẽtia. alio mõ ex ñ ente tã in actu q̃ĩ i po^{a} ¶ 4° d̃^{o} tãgit aliam qõnẽ q̃ ẽ. hec. vtꝝ s͠ba possit gñari simplr̃. vel corrũpi: ꝛ arguit ꝙ nõ. q2 tũc gnãret̃ ex nõ ẽte in potẽtia. vel g̃ tale ens ẽ po^{a} accñs vel potẽtia suba. ñ eẽt i po^{a} s͠ba tũc eẽt actu accñs qd̃ ẽ f̃lm̃. q2 accidẽs nõ põt eẽ sine subo. nec ẽ i potẽtia accñs. q2 tũc eẽt actu suba: ꝛ sic ex ipo ñ gñãret̃ simplr̃ s͠ba. ꝛ s͠bdit ꝑ ꝙ phi max^{e} timuerũt ↄcedẽ ex nihilo aliq̃d fieri. Soluit qõeʒ dicẽdo ꝙ illd̃ ens i po^{a} ñ pt poni eẽ ens i actu aliquoꝝ acci^{m}. q2 tunc accñtia possẽt separi a subis. In z^{a} pte ari. mouet aliã qõnẽ ex c^{o} solõe soluit qõnẽ ꝑcedẽtẽ. ꝛ itẽdit sex cõclusiões. ·Pria tãgit qõnẽ ꝛ cãs qõis ꝛ ẽ h. oʒ vidẽ q̃re cãe gñãtoꝝ simplr̃ ꝛ s͡ʒ q̃d sũt continue. ꝛ dic ꝙ hui^{o} sũt due cãe. vna q̃ ẽ pn^{m} vñ mot^{o} vt puta efficiẽs: alia q̃ ẽ mã ꝛ de tali q̃rit qd̃. ¶ z^{o} ↄ^{o} ośdit ꝑpt̃ quã cãʒ iducta ẽ ꝑdicta qd̃ ꝛ ẽ hec. de cã efficiẽte dcʒ ẽ ꝑus qñ dicebat̃ ꝙ ẽ qõdaʒ mouẽs immobile ꝑ oẽ tp̃s a q̃ pmũ mobile semp mouetur. ꝛ de tali det̃minante est alteri^{o} sermonis. s͡ʒ dicẽdũ est de cã perpetuitatis gñationis in spẽ. s. q̃rẽdo que ẽ mafia ꝑpter quã generatio ꝛ corruptio sp sunt nec semp deserũt naturã. ꝛ ꝑ hoc erit manifesta solutio. ¶ Tertia ↄclusio tãgit solõeʒ cõclusionis. ꝛ dicit quattuor. pmo ꝙ q̃stio ẽ sufficiẽs ꝛ rõnabilis q2 queritur que sit cã ꝑpetuitatis gnãtionis. q2 illud quod corrũpit̃ semp corrũpit̃ i nõ ens: quod quidem non ens neq₃ est suba nec quale nec quantũ. z^{o} remouet pmam falsã solutõeʒ. ꝛ dicit ꝙ nõ ẽ dicẽdũ generationẽ deficere eo ꝙ subiectũ eius sit infinitũ sicut q̃dã dicunt: quia nõ est possibile aliqd̃ infinitum esse in actu. 3° remouet scd̃am solõnem falsã ꝛ dicit ꝙ nõ opʒ dicere ꝙ generatio non defic̃ eo ꝙ totum sit ifinituʒ potẽtia. ꝛ non actu. q2 hoc est ↄ̃ sensũ. 4° soluit qõnẽ ꝛ dic ꝑpt̃ corruptionẽ vni^{o} eẽ gñationẽ alteri^{o} ꝛ econtra. necesse est transmutationem. i. generationẽ esse inquietem. i. perpetuaʒ. ¶ 4^{a} ↄ^{o} tangit intentũ ꝛ est hec. videndũ est q̃re aliq̃ dñr simplr̃ gnãri ꝛ corrũpi. alia ꝟo nõ simplr̃. ¶ 5^{a} ↄ^{o} tangit solutõeʒ pñcipalis q̃stionis ꝛ ẽ hec. dicẽdũ est sic ꝑus dictum est. s. ꝙ ens diuidit̃ in substãtiã ꝛ accidens. ideo aliq̃d generat̃ simplr̃ sic suba. ꝛ aliq̃d s͠m quid sicut accidẽs. ¶ 6ª cõclusio est hec. i substantia est duplex generatio. quedã est generatio simplicit̃. sicut quãdo ex terra fit ignis. ꝛ vniuersaliter quando ex elemẽto minus principali ꝛ imperfecto fit elementũ pñcipale ꝛ pfectũ. alia ẽ generatio scd̃m quid. que fit ex cõtrario. ꝛ similiter est in accidẽtalibus. nec est dicendũ sicut quidaʒ dicunt. s. ꝙ generatio simplex est quando ex insẽsibili fit sensibile. credũt eñi ꝙ ens diuidatur per sensibile ꝛ isensibile. sicut dicunt scibile eẽ ens ꝛ ignoscibile esse nõ ens. hoc auteʒ est falsum. quia ignis ꝛ aer sunt minus sensibilia q̃ĩ aqua ꝛ tamẽ generatio ignis ꝛ aeris ex aqua vel terra est generatio simpliciter.

Tertio Sciendũ est ꝙ Aristo. in tertia parte hui^{o} capituli soluit tres questiones minus principales. ꝛ diuiditur in duas particulas. In prima intendit tres conclusiones in q̃bus epilogat ea que dicta sũt. ·Prima. visũ est ꝙ generatio vnius est corruptio alterius. ꝛ hoc propter mafiam ꝛ econtra. visum est etiam qualiter gñatio simplr̃ ꝛ gñatio q̃dã possũt saluari ꝑ s͠baʒ ꝛ accñs: ꝛ ꝑ magis subaʒ ꝛ min^{o} s͠bam. ꝛ ꝑ magis sensibile ꝛ ꝑ min^{o} sensibile. ¶ Scd̃a ↄclusio. visũ

est ꝙ q̄dā gn̄ant̄ simplr̄. ⁊ q̄dā gn̄atiōe q̄dā: non tn̄ eadē gn̄atōe q̄uis q̄libet gn̄atio vnius sit corruptio alteri⁹ ⁊ econtra. vt discens non dicit̄ simplr̄ gn̄ari. sȝ plāta dr̄ simplr̄ gn̄ari. Et subdit ꝙ cā ꝑꝑ quā q̄dā gn̄ant̄ simplicit̄. q̄dā vero nō: determinata ē i p̄ntis vbi dc̄m ē ꝙ q̄dā significāt subām. q̄dā accidēs. q̄cūq̄ .n. nō significāt substantiam nō dn̄r simplr̄ gn̄ari. Subdit tn̄ ꝙ i oi gn̄e est gn̄atio simplr̄ ⁊ ſm qd ſȝ ordinē vnius ad alteꝝ. ¶ 3ᵃ dᵒ dc̄m ē qd sit gn̄ari simplr̄. ⁊ qd ſȝ qd. ⁊ ꝙ mat̄ia ē cā q̄re generationes sunt cōtinue: ⁊ ꝙ generatio vnius est corruptio alteri⁹: ⁊ ecōtra. Et hec de primo articulo. ¶ Quātum ad secundum ponitur.

Cōclusio In corruptione substātiali non fit resolutio vſq̄ ad mat̄iā p̄mā ex ꝑte formaꝝ subaliū. ꝓbat̄. q̄r eadē forma accn̄talis remāet i corrupto q̄ p̄fuit i genito. vt pȝ i gn̄atione elemētoꝝ subaliū. ḡ etiā remanet aliq̄ alia forma subalis. pȝ ꝯn̄a. q̄r si det̄ opᵐ aut accn̄s migrabit de subō i subm̄. aut subm̄ gn̄atōis ⁊ alt̄atiōnis erit mat̄ia p̄ma: ⁊ cōpositio scd̄a p̄cedet p̄mā. Et hec de secundo. ¶ Quantuȝ ad tertium.

Primo dubitat̄. Utꝝ sit eadē mat̄ia ꝯ̄rioꝝ. Ad soluēdū h̄ dubiū ē supponendū ꝙ Aristo. i vltia ꝑticl'a hui⁹ capl'i soluit tres dubitatiōes. p̄ᵃ. q̄re sp̄ ex n̄ ēte i ēs fit gn̄atio: ⁊ ex ente i nō ens corruptio. soluit ꝙ cā est eo ꝙ gn̄atio vni⁹ ē corruptio alteri⁹. nā gn̄atio entis ē corruptio nō entis. ¶ 2ᵃ dubitatio ē hec. vtꝝ vnū cōtrarioꝝ iter q̄ ē generatio debeat dici ens: ⁊ alterū nō ens. dicit ph̄s ꝙ nō. eo ꝙ mā ōbeat dici nō ens. ¶ 3ᵃ dubitatio. vtꝝ sit eadeȝ mat̄ia ꝯ̄rioꝝ. aut alia ⁊ alia. Soluit duplr̄. p̄ ꝙ est eadeȝ: q̄r alr̄ n̄ fiēt trāsmutatio vni⁹ ex alio. 2ᵒ q̄r mā ē eadē ſm sbāȝ: alia ⁊ alia tn̄ ſȝ eē. Ex his pȝ solutio ad duᵐ

Secundo dubitat̄. Utꝝ gn̄atio vnius sit corruptio alteri⁹ i substantijs. Pro solōne hui⁹ dubij ponunt̄ p̄ due suppōnes. p̄ma: generatio subalis ē forma subalis genita. ⁊ corruptio subal'ē forma subālis que corrūpitur. ¶ Scd̄a suppō. nō ē poñibile nāl'r mat̄iā eē sine forma subali: iō recedēte vna forma subali nec̄e ē aliā itroduci. 2ᵒ ponit̄ talis distinᵒ. In ista ꝓpōe gn̄atio vni⁹ ē corruptio alteri⁹. pōt duplex eē p̄dicatio. s. formalis ita ꝙ ꝓpō significet idem eē ꝓ q̊ supponit subm̄: ⁊ ꝓ q̊ supponit p̄dicatum: ⁊ sic est falsa. forma .n. genita non ē forma corrupta. alio modo potest eē p̄dicatio consecutiua vl' causalis ita ꝙ ꝓpositio significet illud ꝓ quo supponit p̄dicatum seq̄ ad illud ꝓ quo supponit subm̄: ⁊ sic est vera. ad gn̄atōeȝ .n. vni⁹ seq̄tur corruptio alteri⁹.

Tertio dubitat̄. Utꝝ i accn̄tib⁹ gn̄atio vni⁹ sit corruptio alteri⁹ ⁊ eō. Pro solōe h⁹ dubij ponunt̄ due suppōes. Pria. duplicia sūt accn̄tia. q̄dā h̄n̄t ꝯ̄riū. ⁊ q̄dā nō. Scd̄a suppō. duplicia sūt accn̄tia h̄n̄tia ꝯ̄ria: q̄dā sūt q̄rū nec̄e ē vnū ieē subō. alia sūt q̊ꝝ nō ē nec̄e alteꝝ iesse subō. Ex his dn̄r tria. p̄ ꝙ i accn̄tib⁹ nō h̄n̄tib⁹ ꝯ̄riū n̄ ē nec̄e ꝙ gn̄atio vni⁹ sit corruptio alteri⁹ vel econtra. 2ᵒ dr̄ ꝙ i accn̄tib⁹ h̄n̄tib⁹ ꝯ̄riū q̊ꝝ nō ē nec̄e alteꝝ iesse sbō non oȝ ꝙ gn̄atio vni⁹ sit corruptio alteri⁹: vel eō. 3ᵒ dr̄ ꝙ i accn̄tib⁹ h̄n̄tib⁹ ꝯ̄riū q̊ꝝ nec̄e ē alteꝝ inesse subō generatio vni⁹ est corruptio alterius.

Rationes soluuntur ex primo notabili.

Queritur tertio. Utꝝ aliq̄ eadē q̄litas nūero vel aliq̄ forma accn̄talis q̄ p̄fuit i genito remanet i corrupto. ¶ Arguit̄ p̄mo ꝙ non. q̄r nulla forma subalis remanet eadē in genito ⁊ corrupto. ḡ ēt nulla forᵃ accn̄talis. an̄s pȝ. q̄r tunc nō eēt corruptio cū n̄ eēt mutatio hui⁹ toti⁹ in h̄ totū: ⁊ pȝ ꝯn̄a. q̄r aut q̄litas migraret de subō i subȝ: aut cōpositioni 2ᵉ cederet p̄ma. ¶ 2ᵒ arguit̄ sic. yle. i. mā p̄ᵃ ē subm̄ gn̄ationis. ḡ generatio fit circa subm̄ seclusū ab oi forma tā subali q̄ȝ accidentali. ¶ 3ᵒ arguit̄ sic aucte Ari. dicētis ꝙ gn̄atio ē mutatio huius totius in hoc totum nullo sensibili manente eodeȝ. igitur nulla q̄ntitas aut qualitas pōt manere eadē in genito ⁊ corrupto. ḡ. In oppoᵐ. est auctoritas ph̄i i p̄nti tex. dicentis ꝙ in genito ⁊ corrupto manet eadem passio. ¶ In ista q̄ōne erunt tres articuli sic in alijs. ¶ Quātū ad p̄mū.

Primo sciendū ꝙ difficultas questionis stat in duab⁹ difficultatibus. Prima. vtrū in genito ⁊ corrupto maneat eadeȝ forma subalis: ⁊ ista soluta est p̄us. ¶ Scd̄a. vtrum subm̄ formaꝝ accidētaliū sit mat̄ia p̄ᵃ: aut totum cōpositū: ⁊ de h̄ due sunt ꝓbabiles opiones: p̄ᵃ ponit duas distinctiones. quaꝝ prima est ꝙ. duplex est subm̄ alicui⁹ forme. q̄ōdā est subȝ p̄ᵐ ⁊ inhesionis: ⁊ ē illud cui p̊ iheret ipsa forma. aliud ē subm secundarium ⁊ denoiationis de qua denoiatiue p̄dicat̄ ipa forma. ¶ Secunda distictio. duplices sūt forme accidētales: q̄dam sūt sp̄ūales q̄ nō sūt q̄ntē nec extēse. alie sunt corporales que sūt q̄ntē ⁊ extēse. Ex his dn̄r duo: primo ꝙ cuiuslibet forme corporalis tā subalis q̄ȝ accidētalis mat̄ia ē p̄mū ⁊ imediatū subm̄. ꝓbat sic. q̄r sicut est in hoie ita ē in oibus ꝯpositis substātialib⁹. sed hō nō est

subiectū imediatū forme accñtalis. ſ3 ſolū corp⁹ vel maťia hoīs. ğ maťia ē imediatū ſbm cuiuſl3 forme corpal: ⁊ ñ totū cōpoſitū. mior p3. q2 color manet idē p⁹ corruptionē hoīs. ğ ñ erat i hoīe tan q̄ i ſbo imediato. alias accñs migraret ō ſubo i ſubm. añs p3 ad ſēſū. z⁹ dīc ꝙ materia ñ ē ſubm ōnoīatōis ip̄aꝝ formaꝝ accñtaliū. ſ3 totu3 ɔpoſitū. p3. q2 materia p̄ma ñ dr̄ alba necꝫ nigra. ſ3 totū cōpoſitū. ❡ z⁴ opio ſtat i vna ſuppōne ⁊ vna diſtictōe. Suppō ē hec. oīs forma accñtalis ɔſequtur eē ɔpletū alic⁹ cōpoſiti ſbalis ſaltē ſi ſit corporalis. p3. q2 accñs fluit a p̄ncipijs indiuidui. Diſtin⁹ eſt hec. duplices ſūt forme corpales accñtales: q̄dā ſūt q̄ cōſequūť eē ſpecificū aut idiuidua le ip̄i⁹ ɔpoſiti: alie ſūt q̄ ɔſequūtur eē corpis ip̄i⁹ capiēdo corp⁹ p altera pte ɔpoſiti. aut forma mixti. Ex his dn̄r tria. p̄ᵐ. nullius forme accñtalis corpalis ſola materia ē p̄ncipiū ⁊ imediatū ſub3 q2 alr̄ ſtaret ɔpōnē ha3 ſtare ſine ɔpōne p̄ma. z⁹ dr̄ ꝙ alic⁹ forme accñtalis corpalis corp⁹ hē aggregatū ex materia ⁊ forma corpeitatis. vel aggregatū ex materia ⁊ forma mixti ē p̄ᵐ ⁊ imediatū ſub3. vt p3 ō q̄titate de cicatrice ⁊ ō alijs formis q̄titatē ɔñtibus. 3⁹ dicıť ꝙ alic⁹ forme accñtalis corpalis ɔpoſitū ex materia ⁊ forma ſpecifica ē ſub3 p̄mū ⁊ imediatū: vt p3 ō ſanitate ⁊ riſibilitate. hec opio ɔfirmať p Ari. i p̄cedēti tractatu dicētē. Jn ſubo alteratiōes due ſūt h̄ ƀ3 rōnē. i. ƀ3 formā. h̄ aūt ƀ3 mā3. ğ cōp̄ᵐ ex mā ⁊ forma ē ſub3 alťatōis. ⁊ p ɔñs ſub3 cuiuſlibet q̄litatis corpalis.

Secundo ſciēdū eſt ꝙ in iſto z⁹ tractatu Ari. deťminat de alťatōe ⁊ itē dit duas ɔclōes. ❡ Prima tāgit itētū ⁊ ē hec. dicam⁹ de ğnatōe ⁊ alťatōe qd ſint ⁊ q̄lr̄ dñt. q2 ia3 diximꝰ ip̄as eē diſtictas trāſmutatōes adinuicē. ❡ z⁴ ɔ⁹ tāgit. 5. dr̄ias iter ğnationē ⁊ alťationē. ⁊ etiā iter alios mot⁹: p̄ma ē ex pte ťmini ⁊ eſt hec. aliud ē ſuba. ⁊ aliud ē paſſio q̄ eſt apta nata dici ō ſubā: ſed ğnatio ťminať ad ſubā3. alteratio aūt ad paſſionē. ergo ğnatio ⁊ alťatio dñt ex pte ťminorū. z⁴. dr̄ia ē ex pte diffinitionū ip̄aꝝ. q2 alteratio eſt qn̄ manēte eodē ſubō ſenſibili trāſmutať i his paſſionib⁹ aut a ɔ̄rijs aut a medijs. vt cū corp⁹ eſt ſanū ip̄3 eſt manēs vnū ⁊ idē ſit laborās. ⁊ metallū rotūdū manēs vnū ⁊ idē ſit circulare. ſ3 ğnatio ē qn̄ idē totū trāſmutať nullo ſenſibili manēte eodē vt ſubō ſic ex toto ſemine generať ſanguis. ex aq̄ aer. ⁊ ex toto aere aq̄: ⁊ maxime fit iſtud qn̄ ex ſenſibili ğnatur iſenſibile vt cū ex aq̄ generatur aer: 3⁴ dr̄ia: q2 ſi i genito ⁊ corrupto repiať aliqua cōis paſſio illa manet eadē i vtroqꝫ. vtputa qn̄ ex aere ğnať aq̄ ſi ambo ſint diaphana ⁊ frigida nō o3 huiuſmodi paſſionē eē alterā i aere ⁊ i aq̄. ſ3 ſufficꝫ ꝙ illud qd̄ eſt ſub3 ſenſibile nō maneat idē vt declarat p exēplū. Ex h̄ pōt elici 3⁴ dr̄ia ꝙ ſi fiat trāſmutatio penes ſub3 paſſione manēte eadē ē ğnatio: Si ꝟo fiat trāſmutatio penes paſſionē ſubō manēte eodē eſt alteratio. 4⁴ dr̄ia. q2 trāſmutatio q̄ ē iter ɔ̄ria ƀ3 q̄titatē vocať augmētatio. ⁊ trāſmutatio ad locū vocať latio. ⁊ tranſmutatio ad q̄litatē vocať alťatio. ſ3 trāſmutatō ad ſb3 vocať ğnatō ⁊ corruptio. 5⁴ dr̄ia. q2 ſubm poſitiuū ſuſceptibile ğnatiōis ⁊ corruptiōis ē yle. ſ3 ſub3 aliaꝝ tranſmutatōꝝ ē ſubſtātia ſuſceptibił ɔ̄rioꝝ. i. ſubſtantie ſēſibiles. ❡ Cōſeq̄nter recapitulat que dicta ſūt

Tertio ſciēdū ē. ꝙ circa hūc textū icidunt tres difficultates: p̄ma. q̄liter ē ſaluabile ꝙ eadem q̄litas numero remaneat i genito ⁊ corrupto cū diffinitōe generatiōis. Ad qua3 reſpōdeť ꝙ di⁹ ğnatōis non negat qn̄ aliqd̄ accñs ſenſibile poſſit manere idē numero i genito ⁊ corrupto. ſ3 negat idē ſub3 ſēſibile poſſe manere ſub ğnatiōe ⁊ corruptiōe. dicit eni ꝙ nullo ſēſibili manēte eodē i ſubō. ❡ Scđa difficultas. q̄liter ē ſaluabile eadē formā mixti manere i genito ⁊ corrupto. cū tñ corp⁹ mixtū ſit ſubm ſēſibile. Ad quam rñdetur ꝙ pōt ſaluari intelligendo p ſubm ſenſibile cōpoſitū ex mā ⁊ forma ſpecifica. ❡ Tertia difficultas. vtꝝ oēs forme accñtales manēt eedē in ſubiecto genito ⁊ corrupto. Pro huius ſolutione ponitur talis diſtinctio. triplices ſūt forme accñtales. q̄dā conſequūť eē compoſiti ex mā ⁊ forma corporeitatis ſicut q̄titas. alie conſequūť cōpoſitū mixtū ſiue ɔpoſitū ex mā ⁊ forma mixti ſicut cicatrix ⁊ figura. alie ɔſequūť eſſe compoſiti ſpecifici ſic ſanitas ⁊ riſibilitas. Ex his dn̄r tria. p̄. ꝙ oēs forme accñtales formā corpeitatis conſeq̄ntes remanēt eedē i genito ⁊ corrupto. z⁹ dr̄ ꝙ oēs forme accñtales formā mixti ɔñtes remaneāt eedē i numero i corruptōe alic⁹ mixti. ťtio dr̄ ꝙ forme accñtales eē ſpecificū ɔſeq̄ntes ñ manēt eedem in genito ⁊ corrupto. vt corp⁹ hominis genitum eſt ſanū vel egrum. ſed corpus ei⁹ corruptum necꝫ eſt ſanum necꝫ egru3. ⁊ ſic de primo.

Concluſio reſpōſalis. Aliqua forma accidentalis manet eadē in numero in genito ⁊ corrupto. añs p3 q2 ſi ſit aliqs hō vni⁹ hñs cicatricē ⁊ nūc moriať ille hō. vel ğ corrūpetur cicatrix vel nō. ſi nō. habeť itētū. ſi corrūpať aut iteꝝ de nouo ğnatur. aut nō. ſi nō ergo ſā

tasticū eēt ⁊ ꝯ sēsū pcipe cicatrices ĩ hoib⁹ mortu
is si gnētur. aut ergo gñabit a deo vel a celo vel a
q̄cūq; alio generāte nāli. qḋ ē falsū. qꝛ talia agētia
naturalia nō sūt ꝓductiua taliū effectuū nisi for/
te p modū istrumēti. nec generabit a generāte vo
lūtario. qꝛ tale poss; nō ꝓducere cicatricē. ⁊ sic sta
ret vnū hoiez hr̄e cicatricē quā non hr̄et qñ corru
pt⁹ est. ⁊ hec de 2o articulo. ¶ Quātū ad 3m.

Primo dubitat. Utꝝ augmētatio fiat ex aliq̊ corpe. Ad soluēdū h̄ dubiū ē
supponēdū ꝙ Ari. in isto 3o tractatu dtr̄minat de
augmētatiōe: ⁊ diuidit in duo capl'a. ¶ In p̄ di/
scutit q̄tuor qōnes. ⁊ diuiditur ĩ q̄tuor ptes. p̄ma
ps tāgit p̄mā qōnē. ⁊ ē hec. vtꝝ augmētatio diffe
rat ab alijs mutatōib⁹. Ad quā rñdetur ꝙ augmē
tatio differt ab alijs mutatōib⁹ nō solū penes t̄mi
nos s; etiā penes modos transmutatōis. p̄mū p/
bat qꝛ generatio est circa subaz. augmētatio ꝓo
circa magnitudinē. ⁊ alteratio circa passionē. ⁊ la
tio circa locū ad vbi. 2m ꝓbat. qꝛ nō est nec̄e ꝙ il/
lud qḋ gñatur vel alteratur mutet locū. s; nec̄e ē
ꝙ illud qḋ augmētatur mutet locū. ponit tamen
dr̄iaz īter motū localē ⁊ augmētationē. qꝛ illḋ qḋ
mouet localr̄ nō nec̄io accipit maiorē locū q̄ꝫ p⁹us.
s; illud qḋ augmētat nec̄io accipit maiorē locū q̄ꝫ
pri⁹. ¶ In 2a pte mouet ⁊ soluit vnā qōnē q̄ est
hec. vtꝝ augmētatio fiat ex aliquo actu icorpeo.
vel ex aliq̊ actu corpeo. si ex aliquo icorpeo vtrū
ex icorpeo sepato a mā. vel ex icorporeo cōiūcto
materie. hāc qōnē soluit p tres ɔclōnes. Prima.
augmētatio nō fit ex icorpeo sepato a corporeo.
ꝓbat. qꝛ si mā ex q̄ fit augmētatio eēt incorporea
seq̄ret ꝙ eēt iextēsa ita ꝙ nullū possideret locū. ⁊
ita eēt sicut pūct⁹ vacuus vel corp⁹ isensatū. ɔñs
est ipoſe. ergo ⁊ añs. īpossibilitatē ɔñtis ꝓbat. qꝛ
illḋ qḋ auget ē ĩ loco. igr̄ illḋ ex q̊ auget erit ēt in
loco. ¶ 2a ɔ̊. augmītatio ñ fit ex aliq̊ icorpeo exñ
te ĩ corpe. ꝓbat trib⁹ rōib⁹. p̄ma. qꝛ tūc seq̄retur
ꝙ augmītatio ñ eēt cū ptiali corruptōe. p;. qꝛ aug
mītatio fieret ex materia ex̄cta ab illo corpe sine
corruptione ei⁹. cū materia nihil sit illi⁹ corpis. sic
vas non corrūpitur si ab eo vinū abstrahatur. 2a
rō. qꝛ ea rōe q̄ ĩ vno corpe eēt vna tal' materia ea
dē rōe possent eē ifinite. ⁊ sic ifinita possēt gñari
ex vno. 3a rō. qꝛ aer ñ vr̄ sic gñari ita ꝙ exeat ex
aq̄ ipa remanēte. ¶ 3a ɔo. ē hec. augmītatio fit ex
aliquo actu corpeo. p ꝓbatōe ponit duas suppō
nes. p̄ma. ꝙ eadē materia ē s̄m gñatōis ⁊ augmī
tatōis. Ex quo infert ꝯ platonē ꝙ pūcta ⁊ linee ñ
sunt materia augmītatōis. ¶ 2a suppō. illḋ post
qḋ sūt hec vltima est materia quā non est possibi
le esse sine passionibus ⁊ sine forma s̄bali. Ex his
probat conclusionez duabus rōnibus. prima. qc
qd generatur: generatur ex aliquo ⁊ ab aliquo
agente simili s̄m speciez vel s̄m genus. sed illud
ex quo aliqd gñatur ē materia q̄ non est alicuius
corpis cōis separi. qꝛ nullum est tale. igr̄ ē alicui⁹
corpis sensibilis siue corporei. Secunda rō. aug
mentatio est p̄existentis quantitatis additamen
tum. diminutio vero minoramentum. igitur illḋ
ex quo aliud augetur est actu corporeum.

Scd̄o dubitatur. Utrū ei⁹ qḋ augetur q̄lib; ps augeatur. Ad soluēdū hoc dubiū
est supponēdū ꝙ Aristo. in tertia parte mouet ⁊
soluit tertiā qōnem que est hec. vtrum sit possibi
le aliquid augeri. ⁊ intendit tres conclusiones.
Prima tangit duas conditiones augmentatio/
nis. Prima. eius quod augetur quelib; pars au
getur: ⁊ eius quod diminuitur quelibet pars di
minuit. ¶ 2a cōclusio. augmētatio fit adueniēte
aliq̊ extrīseco. diminutio vero fit aliq̊ recedente
¶ 3a cōclusio tāgit vnū argumētū. ꝓbās ꝙ nihil
possit augeri. ⁊ ē istud. oē qḋ augetur: augetur ab
aliq̊ adueniēte. aut igr̄ adueniente aliq̊ corporeo
aut icorporeo. nō corporeo qꝛ tēc duo corporea es
sēt in eodē loco. scil; id qḋ auget ⁊ id qḋ augetur
nec 2m. qꝛ ipolē ē magnitudinē separi a mā. Alia
cōclusio tāgit reprobationē āntiquoꝝ dicētiū ꝙ in
augmētatione nō aduenit aliqḋ extrīsecum. dice
bant eni ꝙ si ex aq̄ fieret aer erat augmentatio. h̄
iprobat ph̄s duab⁹ rōnib⁹. Prima qꝛ ibi nō auge
tur aer. s; generat. neq; aqua corrūpit. neq; aliqḋ
cōmune ad vtrūq;. qꝛ vtrisq; nihil ē cōmune qḋ
sit ens ĩ actu. Pro scd̄a rōne ponit tres suppositi/
ones quarum due prime supposite sunt. Tertia
est hec. ꝙ oportet illud quod augetur remanere
idem post augmētationē ⁊ ante. Ex his sic arguit.
illud quod generatur vel corrumpitur nō manet
idem ante ⁊ post. sed illud quod alteratur vel au
getur manet idem ante ⁊ post. igitur illud quod
augetur non generatur.

Tertio dubitatur. Utrum alitum augea/ tur. Ad soluendum hoc dubiuz est
supponendum ꝙ Aristoteles in quarta parte hu
ius capituli soluit quartam questionem que est
vtrum id cui aduenit alimentum augeatur. vel
ipsum alimentum. videtur enim vtrunq; augeri
eo ꝙ vtrunq; fit maius. Hanc soluit ponendo
talem conclusionem: id cui aduenit alimentum
augetur. Hanc conclusionem probat philoso/

phus quattuor rōnib⁹. Prima. illud augetur quod manet idē i tota trāsmutatōe. s3 id cui aduēit alimentū manet idē i tota trāsmutatōe. igit̃. maiorē pbat p siīe. q2 si gutta aque ponat̃ in vino: aq̄ nō dicit̃ augeri eo q̄ corrūpit̃. s3 vinū manet idem. ¶ Scđa rō. q2 sicut ē in alteratione ita ē in augmētatione: s3 non dicim⁹ q̄ q̄litas q̄ p alteratōe3 acgritur alteretur. s3 illud i quo acgrit̃ illa q̄litas. ergo etiā cibus adueniens nō augetur sed id cui aduenit. ¶ Tertia rō. oē qđ augetur alteratur. igitur illud augmentat̃ τ alteratur in quo est pn/cipium augmētationis τ alteratiōis. s3 in illo cui aduenit alimentū ē pncipiū augmētatiōis τ alteratiōis. igr̃. ¶ 4ᵃ rō. illud nō auget̃ qđ igreditur alterp. sed poti⁹ generat̃. s3 alimentū igredit̃ alterū. igit̃ nō auget̃. τ p ɔñs id cui aduenit alimentū augetur.

Rationes soluuntur ex dictis.

Veritur q̄rto. Utr̄ quantitas iherēs materie p augmētatōe3. aut p aliquā aliā mutatōe3 de leui possit ab entitate marie separi. ¶ Arguit̃ pmo q̄ sic. q2 p rarefactōe3 deperdit̃ quātitas pexistens. ḡ τ cetera. antecedēs p3. q2 si remaneret eadē quātitas seqretur q̄ eade3 q̄titas eēt pedalis τ bipedalis. Scđo sequit̃ q̄ condensatio τ rarefactio essent motus locales ita q̄ propter ipos nihil acgreretur nisi situs loc⁹ aut vbi. Secundo sic. in corruptiōe substātiali corrūpitur quantitas corrupti. igitur p aliquam mutationē nāle3 pōt quātitas realiter separi ab entitate materie. añs p3. q2 in corruptione subali corrūpit̃ totū ɔpositū qđ ē subiectū cuiuslibet accn̄tis i eo existētis. igit̃ corrūpit̃ etiā quelibet eius forma accn̄talis i eo existens: τ per ɔñs corrumpit̃ q̄titas. 3⁹ sic. in augmētatiōe ppriē dicta q̄titas pōr corrūpitur adueniēte posteriori. igit̃ q̄titas pōt realiter separi ab entitate materie. añs pat3 quia termini motus sunt icōpossibiles. igit̃ q̄titas pōr τ quantitas poster or q̄ sunt termini motus augmentatōis sunt icōpossibiles. τ p ɔñs adueniēte q̄titate posteriori neċe ē q̄titatē pōrē corrumpi. ¶ In oppo^m ē auctoritas phi dicentis q̄ illud quod auget̃ manet idē sub vtroq̄ termino augmentationis.

Primo sciendū est p solutione q̄ōnis q̄ sunt soluēde tres difficultates tacte in trib⁹ augmentis. Prima. vtr̄ in rarefactiōe aliqua q̄titas de nouo acgratur. τ i cōdensatiōe aliqua quātitas pcedens corrumpatur. Ad quas rn̄detur q̄ nō. pbat sic supponendo q̄ vna portio aeris pedalis rarefiat pmo siue fm quālibet pte3 quousq̄ fiat bipedalis. tunc arguit̃ sic. aut q̄titas psens corrūpit̃. aut non. si nō. habet̃ intentū. si sic. aut corrumpit̃ in instāti. aut in tpe. non in instanti. q2 aut noua quātitas i eodem instanti inducetur. aut non sed in eodem. vel erit maior vel mior vel equalis. si maior vel minor. ergo continens mouebitur in instāti. τ simil̃r corp⁹ɔtentu3. quia in illo istanti acgret maiore3 locū vel minorē q̄ prius Si equalis tūc nō erit rarefactio nec condensatio. si in alio instanti. igitur in tempore medio materia erit sine quātitate. si acgrat̃ ptibil̃r τ successiue aut igr̃ fm ptes extensiuas aut itēsiuas. non fm partes itēsiuas q2 quātitas nec intēdit̃ nec remittitur. alias suscipet magis τ minus. non fm partes extensiuas. q2 eque primo rarefit fm quanlibet partē extensiuam. τ per cōsequens non pri⁹ rarefit i vna q̄ i alia. Ex hoc seq̄t̃ q̄ si portio aerꝭ bipedalis rarefiat etiā vsq̄ ad q̄titatē cētū pedū sine additōe noue materie remanebit semp eadē q̄titas nō tn̄ eq̄lis. Scđo sequit̃ q̄ p rarefactionē aut ɔdensationē nulla entitas de nouo acgrit̃ nisi loc⁹ vel situs. ¶ 2ᵃ difficltas. vtr̄ i corruptōe subali corrūpat̃ etiā q̄titas cōpositi subalis. Ad quā rn̄det̃ p ponēdo talē suppōnē q̄ ɔpo^m ex mā τ forma corporeitatis ē pmū τ adeq̄tū cuiuslibet forme accn̄talis corpalis subm̄. Ex his dr̄ q̄ i corruptōe cōpositi subalis nō corrumpit̃ q̄titas ipi⁹ cōpositi. p3. q2 si corrūperet̃. tūc necesse eēt aliam ꝺ nouo gnāri: vel igr̃ illa adueniret subo q̄to vel subo n̄ q̄to. n̄ ē dicendū q̄ adueniat mãe q̄te: q2 tunc due q̄titas eēnt sil̃ i eodē. nec mãe non q̄te q2 nulla tal̃ ē. Ex h̄ seq̄t̃ q̄ manet eadē q̄titas numero igēito τ corrupto. p3 q2 mãet idē s̄b3 q̄titatis. s. ɔpo^m ex mã τ forᵃ corpeitat3: ḡ ēt manet eadē q̄titas. ¶ 3ᵃ difficltas: vtr̄ i augm̄tatōe q̄titate posteriori aduēiēte corrūpatur pōr. Ad quā rn̄detur q̄ n̄. imo sic ētitas mãe pexn̄s stat cū ētitate mãe aduenīētis. sic ēt q̄titas mãe pexn̄tis stat cū q̄titate mãe aduēiētis. Ex his seqtur q̄ i mã ē ponēda vna forᵃ corpeitatis q̄ ē sibi coetna a q̄l3 forᵃ specifica real̃r distincta n̄ sepabit̃ ab ea v̄tute agētis nālis. 2⁹ seq̄t̃ q̄ i q̄l3 ētitate mãe ē ponēda vna q̄titas real̃ n̄ sepabilis ab ea v̄tute agēt3 nāl̃. 3⁹ seq̄tur q̄ i nullo ꝺ nouo acgrit̃ aliq̄ ps ētitatis mãe.

Scđo sciēdū ē q̄ Ari. i isto. 2⁹ c⁹ determiat τ pōit ɔditōes augm̄tatōis. τ itēdit sex ɔclones. ¶ Priᵃ tāgit sex ɔditōes augm̄tatōis. s.

tres negatiuas et tres affirmatiuas. Prima. oz id qd augetur manẽ idẽ. 2ª. augmẽtatio fit aduenien te aliq̊. et diminutio fit aliq̊ recedẽte. 3ª. ei9 qd au getur q̄libz ps debz augeri. 4ª. augmẽtatio ñ dz fieri ꝑ vacuũ. 5ª. ꝑꝑ augmẽtatõez nõ debent poni due magnitudines i eodẽ loco. 6ª. augm̄tatio nõ fit ex aliq̊ icorꝑeo. ¶ 2ª ꝯclusio tãgit ꝓbationez triũ ꝑmaꝝ ꝯditionũ: et ꝑ declarat tertiam ꝑ duas distictiones. Pria. illud qd augetur hz duplices ptes. s. anomomeras et homiomeras. ptes anomo mere augẽtur qñ ptes homiomere augẽtur. 2ª. il lud quod augetur habet duplices partes. et fm il las fit augmentatio. alie sunt mãles et fm illas nõ fit augmẽtatio. 2°. declarat ꝑmã ꝯditionẽ et dic ꝙ ista ẽ itelligẽda de eisdẽ ptib9 de qb9 itelligitur 3ª ꝯditio. s. de ptib9 formalib9: et etiã ꝯ ptib9 anomo meris. 3°. declarat scdaz ꝯditõez: et dic ꝙ augmẽ tatio fit aduẽiẽte aliq̊ puta cibo vl nutrimẽto qd ẽ ꝯtrariũ ei qd augetur: sz i fine ẽ sibi silẽ et ꝯuertitur in subaz ei9 qd augetur. ¶ 3ª ꝯclusio tãgit quãdã dubitatõez: et ẽ hec. q̄le dz eẽ illd ꝑ qd fit augmẽ tatio. Rñdet ꝙ dz eẽ tale i potẽtia q̄le ipz augmẽ tũ ẽ i actu fm se. tñ nõ fit i actu. sz ꝯuertit i subaz aliti. alias ñ eẽt augmẽtatio sz gñatio. Ex hifert ꝙ illud ꝑ qd fit augmẽtatio aliqd patit. ꝓbat phs duob9 signis. pm. si aliqs fũdat aquã i vino aq̄ pati tur a vino: ita ꝙ aliq̊ mõ sapit nãz ei9. 2m. qñ ꝯbu stibile addit igni patit aliqd ab igne. ¶ 4ª cõclu sio tãgit ꝯueniẽtiã augmẽtatõis cũ gñatõe et vnã driam nutritõis ab augmẽtatõe. ꝯueniẽtia ẽ hec quia sic vniuersale aĩal non generatur. nec hõ vni uersal. sz hic. sic ẽt nõ augmẽtat aliqd vle. dria ẽ hec ꝙ obm augmentatõis ẽ po³ caro q̄ta: et obm̄ nutritõis ẽ po³ caro. ¶ 5ª ꝯclusio tãgit tria corre laria. pm. q̄libet nutritur q̄diu viuit: nõ tñ sꝑ aug mentatur aut diminuitur. 2m. obm̄ augmẽtatõis et nutritõis sũt idẽ fz subaz: sed differũt q2 fz ꝙ il lud obm ẽ po³ caro q̄ta tũc ẽ obz augmentatõis. sz fm ꝙ ẽ po³ caro ẽ obz nutritõis. 3m correlariũ. idẽ ẽ organũ po° nutritiue et augmẽtatiue. ¶ 6ª ꝯ°. tãgit modũ augmẽtatiõis et ẽ hec. augmenta tio hz fieri ꝑ hc ꝙ aliq̄ mã aduenit q̄ fac illd cui ad uẽit eẽ mai9. si ṽo ipa for°. i. ipa vt9 formatia ñ cõ uertat ipsã mãz i subaz aliti tc ñ fit ꝓpe augm̄tatio vt declarat de vino et aq̄ sed destruitur ipm vinũ

Tertio sciẽdũ ꝙ circa hunc textũ icidunt tres difficultates. Pria. vtꝝ illi9 qd augmẽtatur vel auget mãia sit eadẽ nũero sub vtroqꝫ ẽmino augmẽtatõis. Ad quã rñdetur du plr. ꝑ ꝯditionalr: q2 si totũ sint sue ptes simul sum pte tunc nõ remanet idẽ i numero sub vtroqꝫ ẽmi no augmẽtatõis. pz et sit illud totuz qd dz augeri a. b. et ps adueniẽs sit. c. arguitur sic. a. b. realr di stiguitur a toto aggregato ex. a. b. et. c. igr totũ qd ꝯbebat augeri realr distiguitur ab ipso aucto. 2°. soluitur cathegoreumatice supponẽdo ꝙ totum dicat ẽtiã entitatẽ realr distinctã ab entitate oĩuz suaꝝ partiũ simul sũptaꝝ. tũc dr ꝙ illud quod au getur remanet vnũ et idẽ numero sub vtroqꝫ ẽmi no augmẽtatõis: quia alit seq̄tur ꝙ nemo diu vi uẽs possit iuste saluari aut iuste dãnari ꝓpt actũ ab eo elicitũ i ꝑncipio sue vite. pz ꝯña q2 si non re maneret vnũ idẽ i numero nõ eẽt ille qui produ cit actũ meritoriũ aut demeritoriũ. ¶ 2ª difficul tas. vtꝝ ei9 qd auget q̄libet pars augeatur. Pro solõne hui9 difficultatis ponitur talis distictio. du plices sũt ptes eius quod augetur. quedam sunt mãiales. alie sũt formales. partes mãiales sunt ille partes q̄bus positis vel remotis non ꝓpt hoc ponitur aut corrũpitur vita: cuiusmodi sũt hũo res. alie sunt formales quibus abscissis statim au fertur vita sicut caro sãguis et os. Ex his dr ꝙ illi us quod augetur necesse est quãlibet ptez forma lem augeri: sed non est nece de partibus materia libus. ¶ 3ª difficultas. q̄ est diffinitio augmenta tionis. Ad quã rñdetur ꝙ sũt due. vna q̄ data est ab Aristo. i precedenti capitulo et est hec. augmẽ tatio ẽ ꝑexistentis q̄titatis additamentũ. alia so let dici q̄ est hec. augmẽtatio est ꝯuersio alimenti in subaz aliti facta ab aĩa mediãte calore natura li vt viuens ꝑfectã acq̄rat quãtitatẽ. cũ dicit. con uersio. tangitur causa formalis. cuz dr nutrimẽti tãgitur cã mãialis. cũ dr fcã ab aĩa tãgitur causa efficiẽs ꝑncipalis. cũ dr mediãte calore nãli. tãgit cã efficiẽs istrumentalis. cũ dr. viuens perfectaz acquirit quantitatez. tangitur causa finalis.

Conclusio rñsalis. nulla quãtitas ma terie inherens põt ꝑ augmẽ tationẽ. aut ꝑ quãlibet aliã mutationez ab entita te materie realiter separari. patet. q2 vel eẽt ꝑ ra refactionẽ vel ꝯdensationem: aut ꝑ gñationẽ aut per corruptionẽ aut augmẽtatõez. sz qõlibet ho rũ ẽ ipossibile: vt ꝓbatũ ẽ i ꝑ notabili. g et c.

Primo dubitatur. Utꝝ sit determinãdũ de tactu. Ad soluendum hoc du biũ est supponendũ ꝙ Aristo. in hoc. 4°. tractatu determinat de tactu: et intendit octo cõclusiones ¶ Prima tãgit itẽtũ: et est hec. ꝑmo dicẽdũ ẽ de nã elementoꝝ: et de vocatis elementis si sint aut non: et vtrũ vnũqdqꝫ ipsoꝝ sit sempiternũ aut ge

nitũ. ⁊ vtꝛ generentur ex se inuicẽ. aut oĩa ex vno.
⁊ etiã determinãdũ ẽ de oĩbus his de q̄bus anti/
qui determinauerũt. ¶ 2ª cõclusio est hec. deter/
minandũ ẽ de mixtiõe. qꝛ antiqui determinaue/
rũt de ↄgregatiõe ⁊ segregatiõe. igr̃ determinã/
dũ ẽ de mixtiõe. ꝓbat ↄñaꝫ. qꝛ mixtio est ↄgrega
tio q̄dã. ¶ 3ª ↄclusio. determinandũ est de agere
⁊ pati. ꝓbat dupl̃r. pͥmo. qꝛ determiandũ ẽ de cõ
gregatiõe ⁊ alteratiõe ⁊ de mixtiõe. igr̃ de agere
⁊ pati. 2º. ꝓbat: qꝛ oẽs antiq̄ siue ponẽtes ꝑncipia
plura siue vnũ ponebãt actiõeꝫ ⁊ passiõeꝫ. Et sub
dit ꝙ q̄cũq; agũt ⁊ patiunt̃ a se inuiceꝫ illa coicant
in mã. ¶ 4ª ↄclusio. determiandũ ẽ de actu. pro
bat qꝛ determinanduꝫ est de facere aut pati. igr̃
de tactu. tꝫ ↄñã. qꝛ impossibile ẽ ista agere vel pati
q̄ nõ possũt se tangere. ¶ 5ª cõclusio. pͥmo deter
minãdũ ẽ de tactu. ꝓbat qꝛ d̃ illo pͥmo ẽ determi/
nãdũ qd̃ põt fieri sine alio. ⁊ nõ eõ. sed tactus põt
fieri sine actione ⁊ passiõe ⁊ mixtiõe ⁊ eõ. igr̃ prio
determinãdũ ẽ de tactu. ¶ Sexta cõclusio. tactꝰ
dr̃ multipl̃r sicut fere vnũqdq; alioꝝ noium quo
ruꝫ aliq̄ sũt equiuoca a casu. ⁊ aliq̄ scdm priꝰ ⁊ po
sterius. ¶ Septia ↄclusio tangit tres conditiões
tactus. prima. tactus ẽ eoꝝ que hñt positionẽ. et
positio ẽ eoꝝ q̄ hñt locum. 2ª. ad hoc ꝙ aliq̄ se tan
gãt requirit̃ ꝙ habeãt vltia sil̃. tãgere eni ẽ vltia
simul habere. 3ª cõdi°. tangẽtia debẽt esse actia ⁊
passiua adinuicẽ. ꝓbat qꝛ q̄cũq; hñt grauitatem
aut leuitatẽ aut ãbo sil̃: talia agũt ⁊ patiunt̃ adin
uicẽ. sed q̄cũq; se tangunt illa hñt grauitatẽ ⁊ le/
uitatẽ. g̃ quecũq; se tãgũt agunt ⁊ patiũt̃ adiuicẽ.
ꝓbat minorẽ. qꝛ q̄cũq; se tãgunt illa hñt passionẽ
igr̃ sũt sursũ vel deorsum. ⁊ ꝑ ↄñs hñt grauitateꝫ
⁊ leuitatẽ. Ex his ĩfert diffinitiõeꝫ tactus ꝓpe di
cti. ⁊ ẽ hec. Tactus est eoꝝ quoꝝ diuersis magni
tudinibꝰ ⁊ põneꝫ hñti bꝰ vltia sunt simul ipis exi
stentibꝰ motiuis ⁊ mobilibꝰ adiuicẽ. ¶ Octaua
cõclusio tãgit duas suppositiões. Pria. duplex ẽ
mouẽs. quoddã ẽ qd̃ i mouendo mouet̃. aliud ẽ
qd̃ in mouẽdo mãet imobile. sil̃r vr̃ eẽ in agente.
mouẽs eni videt̃ eẽ agens. est tñ differẽtia eo ꝙ
non est posẽ omne mouẽs agere. Secũda suppõ
tãgit mobilia se tãgere aliqñ ꝓprie: scilꝫ qñ vnuꝫ
ẽ mouens ⁊ alteꝝ mobile sic ꝙ agũt ⁊ patiunt̃ a
se inuicem. alia vero se tãgũt iproꝑe q̄ se tangũt sine
actione ⁊ passiõe. Ex his infert diffinitioneꝫ tactꝰ
methaphorici. ⁊ est hec. Tactus methaphoricus
est quando aliquod mouens immobile tangit al
terum a quo non tangitur. vt nos dicimus tristi
tiam tangere nos. sed nos non tangimus tristitiã.

Scd̃o dubitat̃. Utꝝ sil̃e agat vl̃ patiat̃ a sibi
sili. ad h̃ duꝫ soluẽdũ ẽ suppoñ ꝙ Ari.
i h̃ 5° tctatu determiat d̃ agẽ ⁊ pati. ⁊ diuidit̃ i tria cª
In primo oñdit qualia dñr esse actiua ⁊ passiua
⁊ itedit duas cõclusiões. ¶ Pria ↄclusio tãgit pͥ/
mã opinionẽ cũ eiꝰ ꝓbatiõe. ⁊ cũ solutiõe cuiusdã
obiectiõis. ⁊ est hec. suscepimꝰ ab antiq̄s opiniões
ↄrias. nam q̄dã dicũt oẽ simile eẽ ipassibile a sibi
simili. ꝓbãt. nõ. n. magis videt̃ alteꝝ eẽ actiuũ q̄ꝫ
alteꝝ. Qñ dicebat̃ ꝙ puus ignis corrũpebatur a
magno igne. Ad h̃ r̃ndebãt ꝙ hoc erat ꝓp ↄrieta/
tẽ eo ꝙ multũ ⁊ paucũ ↄriant̃. ¶ 2ª cõclusio tan
git opinionẽ democriti ⁊ est hec. Solus democri
tus dicit idẽ simile agere vel pati a seipo vel a si/
bi simili. ⁊ nõ cõtingit dissil̃a ad se inuicẽ agere. sꝫ
si dissil̃a aliq̄d agant vel patiant̃. h̃ non ẽ scꝫ ꝙ dis
silia sed s̃m ꝙ aliquo mõ sũt similia. Et subdit ꝙ
ille opiniões sũt subↄrie ⁊ non ↄdictorie qꝛ ispici/
unt ad ꝑticulares acceptões. ⁊ nõ vniuersal̃r ad
oẽs modos. ¶ 3ª cõclusio ẽ reprobatiua scd̃e opi
nionis. ⁊ est hec. rõnabile ẽ sil̃e nihil pati a simili:
ꝓbat duabꝰ rõibꝰ: pria. qꝛ nõ videt̃ ꝑ q̄d alteꝝ sit
magis actiuũ q̄ꝫ alteꝝ. 2ª rõ. si sil̃e pateret̃ ab oĩ/
no sibi simili seq̄ret̃ ꝙ idẽ possit pati a seipo. ⁊ per
ↄñs nihil erit imobile aut icorruptibile. ¶ 4ª cõ
clusio est reprobatiua pͥme opiniõis. ⁊ est hec. dis/
simile nõ patit̃ ab oĩno dissimili. ꝓbat exẽplo ⁊ rõ
ne. exẽplo qꝛ nec albedo patietur a linea. nec liea
ab albedine nisi s̃m accñs eo ꝙ accidit lineã eẽ al
bam vel nigrã. Rõne sic. qꝛ q̄cũq; nec sũt contra
ria nec ex ↄrijs illa non agunt nec patiuntur adin
uicẽ. sed oĩa dissil̃ia nec sũt ↄria nec ex ↄrijs. igr̃.
¶ 5ª cõclusio determinat veritatẽ dictoꝝ ⁊ est
hec. actiua ⁊ passiua a se iuicẽ dñr esse sil̃ia gñe ⁊
dissil̃ia spẽ. ꝓbat exẽplo ⁊ rõne. Exẽplo sic. corpꝰ
. n. natũ ẽ pati a corpe ⁊ sapor a sapore. Rõ ẽ hec.
q̄cũq; sr̃ actiua ⁊ passiua adiuicẽ illa sr̃ ↄria. sꝫ ↄ/
ria sr̃ dissil̃ia specie ⁊ dissil̃ia gñe ¶ 6ª ↄ. tãgit vnũ
correlariũ ⁊ ẽ h̃. nece ẽ agẽs sibi assimilare passũ.
probat quia agens ⁊ passum sunt ↄria. sed vnum
ↄriũ corrũpit aliũ vt sibi assil̃et ipꝫ. 7ª ↄ°. oñdit q̄d
veritatis ꝑdicta opio hẽat ponẽdo talẽ ↄclusiõem.
nos dicimꝰ aliq̄d pati dupl̃r. vno mõ. ꝑ mõꝫ subi
vt dicimꝰ hominẽ calefieri ⁊ ifrigidari. alio mõ ali
q̄d dr̃ pati ꝑ mõꝫ ↄrij vl̃ t̃mini vt dicimus caliduꝫ
frigefieri ⁊ laborãs sanari. sil̃r est de agente. illi. n.
de prima opinione respiciebãt ad ↄrium. ⁊ illi de
2ª ad subiectũ. ¶ 8ª cõclusio cõpat agẽs ad pa/
tiens ⁊ est hec. nõ oẽ agẽs ẽ passibile. probat dua
bus rationibus. ⁊ vno exẽplo. pͥma ratio sicut se

habet mouēs ad mobile.ita agens ad patiēs.sed est aliqd̄ mouens imobile sicut ē mouens ꝑmuȝ. igiᷓ etiā est aliqd̄ agens ipassibile. ℂ Scd̄a ratio. q̄cūqꝫ nō hn̄t eandē māȝ illa sūt ipassibilia adinuicē.i.mutuo.sed aliqua agētia nō habent eandem mām cū passionibus.igr̄ talia sunt ipassibilia. Exemplo sic.medicia facit sanitatem.igr̄ nihil patiᷓ a sanitate.sed cibus fac̄ sanitatē ⁊ aliqd patitur a sanitate:ifrigidatur aūt aut calefit. ℂ Nona cōclusio est hec.quecūqꝫ nō coicant i mā illa nō sunt passiua adiuicem.sed quecūqꝫ habent eādē māȝ illa agunt ⁊ patiunᷓ adiuicem.probat dupliciter. p̄rio q꞉ quecūqꝫ hn̄t eandē mām illa hn̄t cōtraria: igr̄ sunt actiua ⁊ passiua adiuicem.2ᵒ q꞉ quecūqꝫ hn̄t eandē mām vnū est i potētia ad q̄litates alterius.igitur illa sunt actiua ⁊ passiua adiuiceȝ.q꞉ ꝯriorum est eadē potētia.añs ꝓbat q꞉ actu frigidū est potentia calidum.ideo p̄nte calefaciēte calefit. ℂ Decima cōclusio tagit que causa sit actia ⁊ passiua.⁊ est hec.causa efficiēs ē actiua ⁊ non finis.q꞉ finis nō mouet nisi scd̄m metaphoram sed efficiens inducit speciem qua p̄nte cessat motus: habitibus enim presentibus cessat motus.mā vō secundū q̄ materia est passiua.

Tertio Dubitaᷓ.Utꝝ dissimile agat in sibi dissimile.vel simile agat i sibi simile.⁊ vtruȝ idē agat i seipm̄. ℂ Ad soluendū hoc dubiū ꝓ prima pte ponunᷓ aliq̄ distictiones.Prima.agēs ⁊ patiēs possūt capi dupliciter.vno mō ꝓ significatis.⁊ sic nō solū sūt dissimilia spē:sed etiā sūt dissimilia genere generalissimo.Alio mō possūt capi ꝓ denoiatis.⁊ sic capiuntur hic. ℂ 2ª distinctio.agens ⁊ patiens esse dissimilia spē pōt itelligi tripl̄r.vno mō.q̄ sint dissimilia spē eēntiali.vt hō ⁊ equus.⁊ sic nō ē nece agēs ⁊ patiēs eē dissimilia.alio mō spē accn̄tali:vt corpus calidū ⁊ corpꝰ frigidū.3ᵒ mō aliq̄ eē dissimilia spē pōt intelligi q̄ sint dissitia i gradibus eiusdē spēi.sicut corpus hn̄s tres gradus frigiditatis:⁊ aliud sex. ⁊ talis dissitudo sufficit ad actionē.Sed ꝓ 2ª pte ponūtur aliq̄ distinctiōes.Prima.duplex est actio.q̄dam ē actio vniuoca q̄n agēs iducit siᷓeȝ formā i spē cū sua forma.vt q̄n hō generat hoīeȝ aut calidū generat calidū.Alia est acꝰ equoca q̄n agēs gn̄at formā distictaȝ spē a sua forma. ℂ 2ª distinctio.duplex est actio vniuoca.q̄dam ē reflexa.alia directa. ℂ Tertia.idē agens i seipm̄ pōt intelligi dupl̄r.vno mō ꝑ locutionē gr̄a ptis.⁊ sic ideȝ pōt agere in seipm̄.alio modo ꝑ locutioneȝ gratia totius.⁊ sic idem non potest agere i seipm̄ saltem actione vniuoca et directa.

Rationes soluuntur ex dictis

Uerit quinto. Utrū idiuisibile sit actiuum aut passiuum ℂ Arguitur p̄rio q̄ sic.q꞉ indiuisibile pōt alterari:ḡ ē actiuū aut passiuū.añs pȝ.q꞉ aīa q̄ ē idiuisibilis pōt mutari de q̄litate cōtraria i q̄litatē ꝯriam ergo pōt alterari.añs ꝓbaᷓ q꞉ aīa pōt mutari de ignorantia i sciaȝ:⁊ de scia i ignorantiā. ℂ 2ᵒ sic.itelligentie agunt i ista inferiora.⁊ tn̄ sūt idiuisibiles.ḡ indiuisibile pōt eē actiuū. ℂ 3ᵒ sic.intelligentie ⁊ aīe itellectiue possūt localr̄ mouere ⁊ moueri.ḡ possunt agere ⁊ pati.⁊ ꝑ ꝯn̄s indiuisibile est actiuum ⁊ passiuum. ℂ Jn oppositum ē Ari. Jn ista questione ⁊c̄.

Primo sciēdū est q̄ i hoc 2ᵒ capitulo determinat Aristo.de mō agendi ⁊ patiendi f̄m antiquos.⁊ diuidiᷓ i tres partes.Jn prima recitat opiniones āntiquoꝝ ⁊ intendit tres conclusiones.Prima tangit opinionē Empedoclis ⁊ est hec.Empedocles dicit q̄ actio fit per poros quo ingrediᷓ agens p̄ncipale.⁊ ꝑ hūc mōm fit visio ⁊ oīs sēsatio ⁊ oīs mixtio.dicebat enī diaphana corpa eē transeuntia ꝑ suos poros ℂ 2ª cōclusio tāgit opinionē democriti ⁊ leucipi.qui voluerunt saluare oīa naturalia ponēdo solū vnū ens .s.corpus indiuisibile.oīa eni dicebant cōponi ex corporibus idiuisibilibus.ideo dicebāt actionem fieri ꝑ talia corpora indiuisibilia. ℂ 3ª conclusio tangit tertiam opinionē cū eius probationibus.⁊ est hec.Mellissus dicebat q̄ erat tantū vnū ens infinitū ⁊ imobile.q̄ eēt imobile ꝓbat sic.q꞉ vel reciperetur in vacuo vel i pleno.non in pleno ꝑꝑ penetrationē dimēsionū.non i vacuo q꞉ vacuuȝ non est.q̄ eēt tātū vnū ꝓbat sic.q꞉ si eēnt plura illa non possent distingui nisi ꝑ vacuū.q̄ sit ifinitū ꝓbat sic.q꞉ non posset finiri nisi per vacuū.modo vacuū non est.Et subdit q̄ mellissus ꝑpter has rationes ponebat oīa eē vnū ens.qd̄ est simile dementie.nullus eniȝ pōt eē ita demens vt fateatur ignem ⁊ glatiē eē vnum ens.2ᵒ subdit q̄ aliqui per assuetudineȝ credunt apparētia .i. multa esse vnum sicut apud mellissum ignis ⁊ glaties videtur esse vnum ens.

Secundo sciendū est q̄ Aristo.i scd̄a pte huius capituli cōparat opiniones adinuicem.⁊ intēdit tres conclusiōes .Pa tāgit duas cōuenientias ⁊ duas d̄rias inter opinionē leucipi democriti ⁊ mellissi.p̄ma.leucipus

mouebat saluare appētias sēsuū vt gñationes ⁊ corruptiões ⁊ multitudie₃ entiū p cōgregatiōem ⁊ segregatiōe₃ athomaliū. ſ₃ melliſſus nō. Scōa. vterq₃ dicebat vacuū nō eē purū ens. Tertia. leucipus ponebat īfinita plena .s. īfinita corpa athomalia. melliſſus vo ponebat tm̄ vnū ens. Quarta. melliſſus nullo mō ɔcedebat vacuū eē. leucipus aūt cōcedebat ip₃ eē iter corpora athomalia non tm̄ cōcedebat ipm eē pure ens. Quinta. vterq₃ ponebat q₂ nūq₃ ex vno simplr fiunt multa nec ex multis vnū. ⁊ h̄ dicebat melliſſus. quia negabat multa entia. ſ₃ h̄ dicebat leucipus q dicebat ētia nobis apparētia eē vnū ens. ¶ Scōa conclusio tāgit tres cōparatiões inter leucipū ⁊ empedoclē q₂ leucipus dicebat actionē ⁊ paſſionē fieri p vacuitates exiſtētes inter corpora indiuiſibilia. sed Empedocles dicebat q₂ actio ⁊ paſſio fiebāt per poros. 2ª. q₂ ad opinionē Empedoclis vr̄ seq opinio leucipi. q₂ Empedocles ponebat q₂ agēs sine penetratiōe dimēſionū pōt intrare paſſum. ideo oportebat poros eē vacuos. nō tm̄ dicebat totum corp⁹ eē vacuū. ideo oportebat inter illos poros ponere valde pua corpa. q̄ a leucipo vocabant̄ indiuiſibilia. 3ª. q₂ leucipus āppenter saluabat gñationes ⁊ corruptiões tā elemētoꝝ q₃ mixtoꝝ. sed Empedocles nō poterat saluare gñationē ⁊ corruptionē elemētoru₃. ideo ponebat ea igñabilia ¶ Tertia cōclusio tāgit q̄ttuor cōpationes inter leucipū ⁊ platonē. Pria. q₂ leucip⁹ resoluebat oīa entia ī corporea indiuiſibilia . plato vo resoluebat corpora in ſupficies. ſupficies in lineas. ⁊ lineas in pūcta. Scōa q₂ leucip⁹ poſuit iſta corpa idiuiſibilia eē infinitaꝝ figurarū. plato vo non. Tertia q₂ leucipus saluabat pdictā opinionē p indiuiſibilia diſtātia penes vacuū. plato vo solū saluabat p contactum eo q₂ non ponebat vacuum.

Tertio sciēdū q₂ Ariſto. in tertia pte huius capituli reprobat aliq̄s pdictarum opinionū. ⁊ itēdit duas cōcluſiões. Pria tāgit q̄ttuor rōnes reprobantes opiōnē leucipi. pma. corpa idiuiſibilia nō pñt agere vel pati. g̃ actio ⁊ paſſio nō fiūt p corpa idiuiſibilia. añs pbat. q₂ si h̄ eēt poſſibile hoc eēt pp vacuū. hoc tm̄ eſt falſū cū vacuū non ſit. q₂ aūt leucip⁹ hēat ponere corpa indiuiſibilia agere pbat triplr̄. pmo q₂ figure circl'ari attribuit caliditatem. g̃ alicui alij ɔ₃ attribuere frigiditatem. 2º. q₂ leucipus ponebat graui⁹ ⁊ leuius. g̃ ponebat caliditatem ⁊ frigiditatē. ⁊ p ɔñs ponebat agere ⁊ pati non poſſe fieri niſi p corpa indiuiſibilia. 3º. q₂ leucip⁹ ponebat duru₃ ⁊ molle q̄ ſūt actiua ⁊ paſſiua. añs pncipalis rōnis pbat q₂ indiuiſibilia nō hñt aliquā q̄litatem actiuā vl' paſſiuā ſ₃ solū figurā. pbat q₂ vel illa eēt ſepabil' vl' inſepabilis. nō ſepabilis q₂ tūc nō ageret nec pateret p illū. nec iſepabil' q₂ ɔ̄ria eēnt simul in eodē. Ex h̄ īfert cōtra platonē. q₂ ſi corp⁹ eēt cōpoſitu₃ ex pūctis nō poſſ₃ rarefieri eo q₂ pūcta ñ pñt fieri maiora nec minora. 2ª. rō. pua corpa ⁊ magna ſt̄ eiuſdē rōnis. igitur ſi pua ſūt idiuiſibilia ita ⁊ magna. 3ª. q₂ vel oīa eēnt eiuſdē nāe vel diuerſaru₃. ſi eiuſdē nāe. igit̄ ex ipis ɔ₃ fieri vnū cōtinuu₃. ſi diuerſaꝝ ergo magis ponēdū eſſ₃ q₂ ille nāe eēnt cāe eaꝝ actionū ⁊ paſſionū q₃ eaꝝ figure. 4ª rō. ſi idiuiſibilia mouēnt̄ ī vacuo. vl' mouēnt̄ a ſe vl' ab alio. ñ ab alio q₂ illud nō ē dabile. nec a ſe. q₂ vnū q̄dq₃ mouēs ſe eſt h₃ aliqd mouēs ⁊ aliud motū ⁊ ſic idiſibile erit diſibile. ¶ 2ª concluſio tāgit tres rōnes reprobantes opiōnē empedoclis. pma q₂ vel illi pori eēnt pleni vel vacui. non vacui q₂ negat vacuū. nō pleni q₂ tūc illi pori ſupfluerēt. corp⁹ eni cōtinuū poſſ₃ ita bene pati ſine poris. rn̄det empedocles q₂ illi pori ſūt ita pui q₂ nullū corpus pñt recipe. h̄ reprobat phs duplr̄. pmo q₂ icōueniens eſt cōcedere pua vacua ⁊ negare magna. 2º ſi vacuū eſt ipm eſt locus. ſ₃ oīs locus pōt repleri corpe. 2ª rō. q₂ vel actio fieret p cōtactū vel non. ſi nō g̃ ſupfluūt pori. pori eni ponebāt pp ɔtactū. ſi ſic igit̄ ſupfluūt pori. ſine poris eni pōt fieri contactus. Tertia rō. oīa corpa ſūt diſibilia. igitur nō ɔ₃ ponere poros vt agens ingrediatur paſſu₃ q₂ diuidēdo paſſū poterit ingredi in idipm.

Concluſio rñſalis. Indiſibile nō pōt eē actiuū ⁊ paſſiuum. p₃ q₂ indiuiſibile non eſt indiuiſibili contrarium.

Primo dubitat̄. Utꝝ paſſum debeat pati h₃ q̄libet ei⁹ ptē. Ad ſoluēdū h̄ dubiū eſt ſupponēdū q₂ Ari. in h̄ vltio c⁹ dete̅iat de modo actiōis ⁊ paſſiōis ſm opinionē ppā. et diuidit in tres ptes. In pma ponit. 5. ɔditiões requiſitas ad actionē ⁊ paſſionē. ¶ pª. patiēs ē actu ɔ̄rium ⁊ diſſimile agēti ſ₃ ē ſimile ptāte. i. potētia 2ª. paſſu₃ pati̅ h₃ q̄lib₃ ei⁹ ptē q̄titatiuā ad ptis eētialis ɔ̄ria₃. 3ª. ſi paſſū ſit magis diſpoſitū magis patit̄. ⁊ ſi ſit min⁹ tē min⁹ patit̄. ⁊ iō dicebāt antiq q₂ magis poroſū erat magis paſſibile. ⁊ q₂ metallica erāt multū poroſa. iō facile patiebāt̄. 4ª. q₂ paſſū eſt actu ⁊ idiuiſum : ſ₃ tamen ē potētia diuiſibile. 5ª. agēs ɔ₃ eē approximatū paſſo ita q₂ tangat ip₃. Et ſubdit vnā obiectionē. q₂ ignis calefacit corp⁹ lōge diſtās ab eo. ſoluit phs q₂ ignis p ca

lefacit aerem. ⁊ aer calefactus calefacit corpus.

Scdo dubitat. Utrū passū debeat eē vbiq3 diuisibile. Ad soluēdū h° du^m ē suppo nēdū ꝙ Ari. i scda pte hui⁹ capli īfert ꝙ corp⁹ qd d3 pati d3 eē vbiq3 sui diuisibile. ꝓbat duab⁹ rō nib⁹. pma. q2 passū d3 eē vbiq3 passibile. s3 si non eēt vbiq3 diuisibile n̄ eēt vbiq3 passibile. ¶ 2^a rō. q2 si aliqua ps eēt indiuisibilis tunc ip3 totum nō eēt ɔtinuū. mō oē passū d3 eē cōtinuū. Ex hoc in fert ꝙ nō d3 eē actu diuisū. Subdit vnā obiectio ne3 ꝙ passū d3 vbiq3 pati s3 nō pōt vbiq3 pati si non sit vbiq3 actu diuisum. soluit negādo mino rem. q2 diuisibilitas non requirit nisi rōe cōtact⁹. ideo suffic ꝙ sit diuisibile. ⁊ non actu diuisum.

Tertio dubitat. Utrū actio ⁊ passio fiant p realē diuisionē patiētis. Ad soluē du3 h° du^m ē supponēdū. ꝙ Ari. īfert alias duas ɔclusiōes. p^a ꝙ actio ⁊ passio nō fiūt p realē diui sione3 patientis nec p igressū aliorū corporū. pro bat. q2 videm⁹ idem corp⁹ manens ɔtinuū fieri ali qn̄ fluens. ⁊ aliqn̄ cōgelatum sine diuisione sui et sine igressu alioꝝ corpoꝝ. scda. augmentatio non solū fit p introitū corpoꝝ nec p iux̄ positione3 eo rum quia partes tunc ante non fierent maiores. sed solum fieret quedam appositio.

Ad rationes ante oppositum. Ad pmā dicitur ꝙ actio potest ca pi dupliciī. vno modo put ɔuertit cū motione. alio mō p q̄dā mutatione s3 qualitatē. tio modo p mutatione de qualitate actiua vel passiua cu iusmodi sunt qualitates tie spēi. ad indiuisibilia hn̄ agit actōe p ⁊ scdo mō dcā. s3 nō actōe ꝓprijssi me dicta. Et per hoc soluuntur alie due ratiōes.

4 Elementa maneant for: ter in mixto

¶ **Ueritur** Sexto. Utrū quattu or elemēta remaneāt formalr̄ i mixto. ¶ Arguit p° ꝙ sic. q2 vnūq°q3 ɔponit ex his i q̄ resoluit. s3 vnūquodq3 mixtū resoluit in quattuor elementa ergo vnūquodq3 mixtū saltē cōponit ex quatuor elementis. ⁊ per ɔn̄s in vno mixto perfecto rema nent etiā quattuor elementa. 2° sic. in vno mixto ē vnum elementū pdominans. ergo in vnoquoq3 mixto saltē remanet entitas vni⁹ elementi. ⁊ con firmat. q2 qdlibet mixtū mouet fm elemētū pdo minās. 3° sic. p diffinitionē mixtōis q̄ ē mixtio est miscibilium alteratoꝝ vnio. Ex illa formant due ɔn̄e. pma. mixtio ē miscibiliū alteratoꝝ. ergo nō est miscibiliū corruptoꝝ. ⁊ p ɔn̄s mixtibilia rema nent icorrupta s3 suas ꝓprias ētitates. ¶ 2^a con clusio ꝓbat. q2 mixtio ē vnio miscibiliū. g° nec̄e est ētitates ipoꝝ miscibiliū remanere realr̄ ⁊ ētitati ue i mixto. t3 ɔn̄a: q2 vnio ē realis relatio q̄ reqrit extrema realia distīcta. ¶ In oppositū ē auctori tas phi dn̄tis elemēta eē po^a in mixto ⁊ non actu.

Primo sciēdū ē ꝙ p declaratiōe tminoꝝ qōis ponunt p° aliq̄ suppōes. p^a. i mixtōe ɔcurrūt. 5. pmo d3 eē miscibi^m approxia tio siue vnio. 2° d3 eē eoꝝ ꝓportio ita. s. ꝙ sint sic ꝓportiōata ꝙ vnū nō possit ɔuertē reliquū i sba3 ei⁹ nec ec̄ɔ. 3° reqrit misci^m altā° ita ꝙ vnū sic agit i aliō ⁊ ec̄ɔ. ꝙ corrūpat q̄litates altatōis ⁊ ec̄ɔ. 4° re qrit eoꝝ corruptio ita ꝙ d ētitate nihil remaneat nisi sola mā. 5° reqrit ɔuersio eoꝝ i tiā ētitatē. s. i ētitatē mixti. ¶ 2^a suppō. i elto simplici solū sūt tres ētitates. s. ētitas māe. ⁊ ētitas forme. ⁊ ētitas elti resultās ex vniōe māe cū forma. sūt ēt q̄ttuor ētitates q̄litatū ⁊ alioꝝ accn̄tiū ipi⁹ elti. ¶ 3^a sup pō. i mixto st solū q̄ttuor ētitates. p^a ē ētitas māe. scda ē ētitas for^e subalis ipi⁹ mixti. ⁊ tia ē ētitas tia resultās ex illis q̄ vocat mixtū. ⁊ qrta ē ētitas formaꝝ accn̄taliū nec io ɔn̄tiū formā mixti. Ex his seqt p° ꝙ i mixto ɔposito ex elemētis solū remāet d ētitate mixti elemn̄tari p^a ētitas q̄ ē mā. 2° seqt ꝙ for^a subalis elem̄ti n̄ remāet realr̄ ⁊ ētitatiue i mixto ēt s3 qd cūq3 eē. p3 q2 illa d3 corrūpi. 3° seq tur ꝙ i mixto n̄ remāet ētitas toti⁹ elemēti cū n̄ re māeat for^a sbal. 4° seqt ꝙ mixtū ē ita simplex sim plicitate reali ⁊ ētitatiua. ⁊ sic eltu3. p3 q2 sic eltu3 dic ētitatē tiā resultātē ex vniōe vni⁹ for^e subalis cū mā: sic mixtū dic ētitatē tiā resultā ē ex vniōe simplicis vni⁹ for^e mixti cū mā. ¶ 4^a suppō. elem̄ ta formalr̄ manē i mixto ē formā subalē elemēto rū realr̄ ⁊ ētitatiue remanē i mixto sic ꝙ mā ipi⁹ mixti sit qdā aggregatū ex materijs q̄ttuor ele mētoꝝ. ⁊ for^a subalis mixti sit qdā aggregatu3 ex quattuor formis substātialib⁹ elementoꝝ talē formā mixti realiter itegrātib⁹ ⁊ entitatiue cōsti tuētib⁹. sed elemēta remanere virtualiter est ꝙ in mixto sint similes qualitates sicut in elementis.

Secundo sciendū est ꝙ Aristo. in isto vlti mo tractatu determinat de mi xtione. ⁊ diuidit in quattuor ptes. In pma inten dit quattuor ɔclusiōes. ¶ Prima tāgit vnā q̄stio nem que est hec. Utrū mixtio sit possibilis. secūda tāgit vnū argumentū ꝓbans ꝙ non. q2 vel ambo mixtibilia manerent i actu ꝓprio. vel vnu3 mane ret ⁊ alteꝝ corrūperetur vel ambo corrūpent. nō pri mū q2 tūc nō ē mixtio s3 iux̄ positio. nec 2^m quia tūc mixtio ē eoꝝ q̄ hn̄t eē simplr̄. igit illa quorum vnū h3 eē ⁊ aliud nō. nō miscētur. Nec 3^m. q2 que

nullo mō sūt entia illa. nullo modo sūt mixtibilia ¶ 3ª ɔ°. tāgit solōnem p̄dicte dubitatiōis ponendo dr̄iā mixtiōis a gn̄atiōe augmētatiōe ⁊ alt̄ati one. differt eni a gn̄atione. q₂ si ex mā p adueṫum forme aliqđ gn̄eret nō dicim⁹ formā misceri. sil'r si ex lignis gn̄eret ignis nō dicim⁹ lignum misceri igni. sed ligna corrūpi ⁊ ignem gn̄ari. ꝫ differt ab augmētatiōe q₂ dicim⁹ hoc corp⁹ auget cibo. ⁊ tn̄ nō dicim⁹ ip̄m misceri cibo. differt eni ab alteratione. q₂ q̄litas ſm quā fit alteratio nō miscet subo cū vtrūq₃ saluetur i actu cōpleto ⁊ p̄fecto. nec ēt distincte q̄litates miscētur i eodē subo. Ex h̄ infert φ falsū dicebant illi q affirmabāt oīa aliqn̄ eē mixta. oꝫ eniꝫ q̄dlibꝫ mixtibiliū eē sepabile. nulla āt q̄litas ē sepabilis. ¶ 4ª conclusio tāgit solutiōnē rōnis p̄bantis mixtioneꝫ nō eē possibilē p quo ponit duas suppōnes. Pria tāgit talē diuisiōeꝫ. entiū q̄dā sunt i actu ⁊ quedā i potētia. 2ª dicitur φ mixtibilia nō manēt i mixto i actu ꝫ i potētia. p̄mū p̄bat q₂ ex ipis fit vnū tertiū. 2ᵐ p̄bat quia postq̄ cōiūcta sūt ⁊ mixta adhuc possunt separi. igitur remanēt i potētia. Ex his dicitur ad rōneꝫ φ nō remanēt in actu nec corrūpitur alterū neq₃ ābo. manet āt virt⁹ eoꝝ. ¶ In scđa pte Aristo. ingrit mōꝫ ſm quē fit mixtio ⁊ intendit tres ɔclusiones. Pria tāgit duos modos ſꝫ quos āt̄iq opinabantur mixtiōem fieri. p̄mus. φ mixtio fiebat p iuxta positiōeꝫ ptiū īsensibiliuꝫ pp sui puitatem Scđs φ q̄libet ps vnius mixtibil' ponit iuxta quālibꝫ ptem alteri⁹ mixtibilis vt ordeum diceretur mixtū frumento. ¶ 2ª ɔ°. tāgit tres suppōes. prima. nō est deueniendū ad aliqđ minimū corpus. scđa. oꝫ tot'ᵐ eē hōgeneū. tertia q₂ in vltia mixtione oꝫ q̄libet ptem mixtibiliū eē cuꝫ q̄libꝫ pte alterius. his suppositis reprobat dictos modos sit' ¶ Tertia ɔ°. tangit rōnem reprobāteꝫ illos mōs ⁊ est hec. ſꝫ p̄dictos modos nō est mixtio. p̄bat q₂ mixtibilia saluātur ſꝫ p̄prias formas. igitur nulla ē ibi ɔfusio aut mixtio ꝫ solū ɔpositio. ¶ In 3ª pte huius capituli oñdit q̄ sūt mixtibilia. ⁊ intēdit q̄ttuor ɔclusiones. p̄ma tangit vnā diuisionē ⁊ est hec. entiū q̄dā sunt actiua ⁊ passiua ad inuicē vt illa quoꝝ est eadē mā. alia v̄o nō vt illa que nō coicant in mā. ¶ 2ª ɔ°. nō coicantia in mā non sunt adinuicē mixtibilia vt sanitas non miscet corpori. ¶ 3ª. actiuoꝝ ⁊ passiuoꝝ adiuicē modicū vni⁹ non est mixtibile cū multo maius. p̄bat q₂ gutta vini non miscet mile milies amphore aque. probat q₂ minus transmutat i maius ⁊ nō trāsmutantur ambo in vnū tertiū. ¶ 4ª ɔ°. illa sunt mixtibilia adinuicē que sūt actiua ⁊ passiua adiuicē adequata in potentijs ⁊ virtutibus sic φ vnū nō posset aliqđ cōuertere in suam nām. ꝫ ambo conuertūtur in dn̄ans id ē in mixtū gn̄atū ex illis. nō eni gn̄atur alteꝝ illoꝝ sed mediū cōe. s. mixtū. Ex h̄ infert φ mixtibilia sūt ɔ̄ria. q₂ sūt actiua ⁊ passiua adiuicē. ¶ In q̄ta pte oñdit q̄ sūt faciliter mixtibilia ⁊ que nō ⁊ intēdit tres cōclusiōes. Prima. parua sunt puis facilius mixtibilia q̄₃ magna magis quia pua iuxta se posita facili⁹ se transmutant q̄₃ magna. ¶ 2ª. bene diuisibilia ⁊ bene transmutabilia terminis alienis sūt faciliter mixtibilia. probat q₂ talia faciliter diuiduntur in duas puas ptes. ¶ Tertia. multū passibile cū parum passibili n̄ faciliter miscetur. vt pꝫ de ere ⁊ stanno ⁊ similiter de locutione balbutientium.

Tertio sciendū φ circa hunc textum incidunt tres difficultates. Pria vtrū mixtio sit possibilis. Pro solutione hui⁹ difficultatis dicitur p̄mo φ mixtio nō solum est vni⁹ act⁹ ꝫ est q̄dā aggregatum ex tribus actib⁹. s. ex approximatione mixtibiliū ⁊ alteratione ⁊ corruptione eoꝝ ⁊ resolutione. Ex his dicitur φ mixtio ē possibilis q₂ omnes ei⁹ cause sūt possibiles vt posset inductiue p̄bari. ¶ 2ª difficultas. vtrum diffinitio mixtionis in textu posita que ē hec. mixtio est mixtibiliū alteratoruꝫ vnio. sit bene assignata Ad h̄ respondetur φ sic dūmō sit ibi p̄dicatio cāl' sic φ sit sēsus. mixtio causatur ex vnione mixtibiliuꝫ alteratoꝝ. ¶ 3ª difficultas q̄l'r pōt saluari φ elemēta n̄ remaneāt i mixto r'l'r ⁊ entitatiue cuꝫ diffinitiōe mixtiōis. iste eni ɔ̄ne s' bone. mixtibilia s' alterata. igr̄ nō sunt corrupta. simil'r sūt vnita igr̄ nō s' corrupta. Pro solōe p̄me ɔ̄ne dr̄ φ alteratū ē pticipiū p̄teriti tp̄is. ideo stat mixtibilia p̄us eē alterata ⁊ posteri⁹ corrupta ⁊ resoluta i nāꝫ mixti. ꝫ p solōe scđe ɔ̄ne p̄ pōt dici φ dn̄do mixtiōeꝫ eē vnionē n̄ ē p̄pe p̄dicatio formal' dicēs. h̄ ē h̄. ꝫ magis cāl'. vl' dr̄ φ lꝫ elemēta nō sint vnita i mixto ſꝫ suas p̄pas ētitates. s' tn̄ vnita ſꝫ p̄pas v̄tutes. aut saltē ſꝫ sil'es q̄litates sic postea videbit'

Cōclusio r̄nsal'. Elemēta n̄ manēt form al'r i mixto. pꝫ q₂ seq̄ret q̄ vnūq̄dq₃ mixtū ess₃ r'l'r plura supposita. ɔ̄ns est ipolē. pꝫ tn̄ ɔ̄ña. q₂ q̄lꝫ forma substantial' vnita mǣ dispositę ɔstituit vnū suppositū. cū i q̄lꝫ mixto eēnt q̄ttuor forme substantiales cōiuncte suis materijs sequeretur φ ibi essent quattuor supposita.

Primo dubitatur. Utrū entitates elemētorum remaneāt in mixto scđm

eē remiſſū. Pꝛo ſolōne hui⁹ dubij ſupponēdū eſt ꝙ tres ſūt opiniones dicētiū entitates elemētoꝝ remanere in mixto. Pꝛia eſt Auicēne que ſtat in duab⁹ ſuppōnib⁹ ⁊ duob⁹ dictis. Pꝛima ſuppō. foꝛme ſubſtātiales elementoꝝ non poſſūt intēdi nec remitti. ſubſtātia eni non ſuſcipit magis neqꝫ minus. Scḋa. q̄litates elemētoꝝ pñt realr̄ itendi ⁊ remitti. foꝛme eni reales accn̄tals cōtrariū hn̄tes ſuſcipiunt magis ⁊ minus. ¶ Pꝛimū dictū. elemēta remanēt in mixto ſm ſuas foꝛmas ſubſtantiales nullo mō ſubaliter mutatas. Secūdū. qualitates elementoꝝ remanēt i mixto ſm eē remiſſū ⁊ ꝓpoꝛtionatū. hāc repꝛobat cōmentatoꝛ ꝑ quo ad ſuppōes. qꝛ ſi q̄litates elementoꝝ poſſūt remitti nō remiſſa foꝛma ſubſtātiali ſequit̄ ꝙ ſubſtātia elemēti poſſit remanere coꝛrupta qualibet q̄litate elementi illius cū ſit eadē rō de pte illius q̄litatis ſicut de ipa qualitate. Opinio vero ꝯmētatoꝛis ſtat i duab⁹ ſuppoſitionib⁹ ⁊ duob⁹ dictis. Pꝛima ſuppō. foꝛme ſubſtantiales elementoꝛuꝫ ſunt realiter intenſibiles ⁊ remiſſibiles ſicut q̄litates elemētoꝝ. Scḋa. q̄tū remittit̄ de q̄litate elemēti tm̄ remittit̄ de ei⁹ foꝛma ſubali. Pꝛimū dcꝫ. elemēta remanēt i mixto ſm eē remiſſū. Scḋꝫ dictū. q̄litates elemētoꝝ ēt manēt i mixto ſm eē remiſſū. ⁊ dic̄ ꝙ n̄ ē icōueniēs foꝛmas icōpletas que ſūt q̄ſi medie int̄ ſubas ⁊ accn̄tia ſuſcipe magis ⁊ min⁹ cuiuſmodi ſūt foꝛme elementoꝝ. Hec opio vr̄ ꝯdicē phō i pn̄tis iō relinqt̄. Opio āt Alberti ē ꝙ elta manēt i mixto ſm eē ligatū ⁊ non ſm eſſe liberꝝ. qꝛ tn̄ ille tres opiones ponūt pluralitatem ſine neceſſitate ⁊ concedunt in quolibet mixto eē plura ſuppoſita. ideo relinquende ſunt.

Secundo dubitat̄. Utꝝ elta remaneant i mixto ſꝫ aliq̄s realitates. Ad ſoluēdū h̄ du͠m ē ſupponēdū ꝙ ē q̄dā opio Aureoli q̄ ſtat i duab⁹ ſuppōnib⁹ ⁊ duob⁹ dictis. Pꝛima. ꝙ ſic̄ mediū iter q̄litates ꝯtrarias ꝯponit̄ ex extremis ſic etiā mixtū ex elemētis. Scḋa. mediū iter qualitates ꝯrias nō ꝯponit̄ ex ipis qualitatibus ꝯrijs. ſꝫ ꝯponit̄ ex qbuſdā realitatibus trūcatis. i. diminutis ipaꝝ qualitatū extremoꝝ q̄ realitates amittunt nomē ⁊ rōneꝫ ipoꝝ extremoꝝ ita ꝙ ex eis reſultat vna q̄litas de t̄tia ſpē diſticta a qualitatibus extremis. Pꝛimū dictū. foꝛme ſubales elemētoꝝ nō remanēt i mixto. Scḋꝫ. i mixto manēt q̄dā realitates ipoꝝ q̄ nō ſūt foꝛme nec ptes coꝝ. ſꝫ amittūt nomē ⁊ rōnē toti⁹ ex qb⁹ reſultat entitas mixti. Cōtra quē ponit̄ talis ꝯ°. In mixto nō remanēt aliq̄ realitates elemētoꝝ. pꝫ qꝛ vel ille eēnt ſube vel accn̄tia. nō accn̄tia quia non eēnt ptes ſubſtātiales mixti. non ſbe qꝛ vel eēt mā vel foꝛma vel totū ꝯpoſitū quoꝝ quodlibet negat.

Tertio dubitat̄. Qualit̄ remanēt elemēta i mixto. Pꝛo ſolōne hui⁹ dubij ponunt̄ aliq̄ diſtinctōes. Pꝛia. q̄druplicia ſunt mixta: q̄dā ſūt que gn̄ant̄ ex quattuoꝛ elemētis. alia ſūt q̄ generātur ex duob⁹ vel trib⁹ elemētis. alia ſunt que gn̄ant̄ ex elemēto ⁊ mixto. alia ſūt que ex nullo elemento gn̄ant̄. ſꝫ ſolū gn̄ant̄ ex mixto. ¶ Scḋa diſtictio. elemēta remanē i mixto. pōt itelligi dupliciṫ. vno mō i actu. alio mō i potentia. ¶ Tertia diſtinctio. duplex ē potētia. q̄dā ē potentia remota que cōit̄ vocat̄ potētia ſubiectiua vel receptiua. alia ē potētia ꝓpinqua q̄ cōit̄ vocatur potētia reſpectiua. potētia ꝓpiqua ē duplex. quedā ē includens actuꝫ ⁊ ſtans ſub actu. alia eſt excludēs actū ⁊ trāſiens adueniente actu. ¶ 4ᵃ diſtictio. triplex ē actus. quidam ē actus v̓tualis. alius ē actus perfectionalis. alius ē actus foꝛmalis. remanere in actu virtuali eſt eodeꝫ modo remanere in aliquo quo effectus remanet in ſua cā efficiēte vniuoca vel equiuoca. ſed remanere in actu perfectionali ē eminenter ⁊ ſm ſimilitudinē ꝯtineri i aliquo ſic̄ obiectū i potētia. ¶ 5ᵃ diſtin°. actus foꝛmalis ē duplex ſicut ⁊ potentia. q̄daꝫ eſt act⁹ ſimplr̄ q̄ nullo mō ē ꝑmixtus potētie. Alius ē act⁹ foꝛmalis n̄ ſimplr̄ q̄ ē medi⁹ int̄ purā potētiā ⁊ purū actū. ¶ 6ᵃ diſtin°. act⁹ foꝛmal̄ ſimplr̄ eſt duplex. q̄dā ē ꝯplet⁹. ali⁹ ē incōpletus. remanere in actu foꝛmali ſimplr ē remanere ſm ſuas ꝓpas foꝛmas ſubales ſaluatis eoꝝ rōnib⁹ ſpecificis. remanere aūt i actu ſimplr̄ ⁊ ꝑfecto eſt remanere ſꝫ ſuas ꝓpꝛias foꝛmas ſubāles ſaluatis rōnibus in eē intēſo. ſed remanere i actu foꝛmali icōpleto eſt remanere ſm ꝓpꝛiā foꝛmā ſubſtātialē ſaluata ei⁹ rōne ſpecifica in eē tātū remiſſo. ſed remanere in actu foꝛmali nō ſimplr̄ eſt remanere nō i pura potētia cuiuſmodi eſt potētia ſubiectiua. nec i puro actu cuiuſmodi eſt remanere i puris foꝛmis ſpecificis. ſed eſt remanere i potētia media iter potētiā remotā ⁊ puꝝ actū q̄ potētia vocatur potētia foꝛmalis aptitudinalis. Ex his dr̄ ꝑmo ꝙ elemēta manēt i mixto i potentia nō ſolū i potētia ſubiectiua. ſed etiā i potētia ꝓpiqua. 2° dr̄ ꝙ elemēta nō remanēt i mixto i actu v̓tuali. mixtū. n. non eſt cā efficiēs equoca nec vniuoca elementoꝝ. 3° dr̄ ꝙ elemēta nō manēt i mixto i actu perfectōali. qꝛ nō ſolū manēt i mixto ſꝫ ſilitudinē: imo etiā ſꝫ aliquē aliū actū. 4° dr̄ ꝙ elemēta nō manēt i mixto

i actu formali simplr. siue ɔpleto siue icõpleto qꝛ i mixtꝭ ñ saluãr rões specifice formaꝝ elemtoꝝ. nec i eẽ remisso. nec i eẽ itẽso. 5° dr ꝙ elemẽta manẽt i mixto i actu formali actuali. ñ simplr. sꝫ ẽ dcũ i potẽtia formali actuali: nõ tñ sic ꝙ aliqua actualitas vł realitas elemẽti alia a mã remaneat in mixto ex qua realr ꝛ ẽtitatiue ɔponatur mixtuꝫ. sed sic sunt i potentia actuali ꝙ ipossibile est mixtum resolui quin resoluatur in qttuoꝛ elementa. Ex his sequitur ꝙ in mixto sunt solũ tres entitates con siderãde. pma est mãia mixti constituta ex materijs elementoꝝ: alia est forma substãtialis mixti resultãs ex quadã ꝓportione elementoꝝ resolutoꝝ i ipaꝫ formã mixti q̃ nullo mõ ɔposita ẽ ex formis subalib⁹ elemẽtoꝝ. sꝫ dicit entitatẽ specifice distinctã cõtra formas elemẽtorum. ꝛ est ita simplex ẽtitatiue sicut forma elementoꝝ. 3ª est entitas ipsius mixti constituta ex mãia ꝛ forma mixti. Erit igitur considerandũ ꝙ mãia informata a forma mixti ẽ vna potẽtia nõ solũ subiectiua sed etiã actualis per quã ipsa est proxime resolubilis vel saltẽ reddit mixtũ resolubile ꝓprie in naturas qttuoꝛ elementoꝝ. 2° segtur ꝙ i mixto nõ remanẽt q̃litates elementoꝝ. alias accidens migraret de subiecto in subiectũ. sꝫ bene remanent similes qualitates. non tamen scđꝫ ita intensũ esse.

Ad rationes Ad primã dicit ꝙ aliquid resolui in aliud põt itelligi dupliciter. vno mõ resolõe sepatia tãtũ q̃ scilꝫ sepat partes vnitiue cõponentes aliqđ totũ. ꝛ sic ɔcedit maioꝛ ꝛ negat minoꝛ. Alio mõ põt itelligi ꝙ aliqđ resoluat i aliqđ resolutõe ꝓductiua sicut genitũ resoluit in corruptũ ꝛ corruptũ in genitũ mediãte ꝓductõe alicui⁹ noue forme. ꝛ sic negat minoꝛ ꝛ ɔcedit maioꝛ. ℭ Ad scđaꝫ dr ꝙ i quolibꝫ mixto est vnũ elementũ pdomians ṽtute sꝫ est in sit b⁹ q̃litatibus. sic mixta ħrea pl'es q̃litates sites q̃litatib⁹ ħre ħnt ꝛ ꝫ eẽ magis itẽsũ ħnt q̃ħ babeãt q̃litates sites q̃litatib⁹ alioꝝ elemẽtoꝝ. i nullo tñ mixto est elementũ pdominãs realr ꝛ entitatiue. ℭ Ad tertiã dr ꝙ sic dcm̃ est in 3° notabili ꝛ 2° ꝙ elemẽta ꝓpter sꝫ corrũpuntur vel dnr corrũpi qꝛ remanẽt ꝫ potẽtiã pmixtã actui. 3° dr ꝙ elemẽta in generatione mixti non corrũpuntur corruptione simpliciter: sed solũ corruptione ꝫ quid. quãdo eniꝫ ex minus notabili generatur magis notabile est generatio simpliciter et corruptio secundũ quid. ℭ Et hec de primo de generatiõe ꝛ corruptione dicta sufficiant.

D habẽdã aliq̃lẽ notitiã scđi libri de generatõe q̃ritur ꝓ Utꝝ q̃litates elementoꝝ sint forme subales ꝓpe ipsoꝝ passiones. ℭ Arguit pmo ꝙ sint forme substãtiales qꝛ q̃litates elemẽtoꝝ sũt ꝑncipia cuiuslibet mot⁹ ipsoꝝ: igit sũt nature elemẽtoꝝ: ꝛ ꝑ ɔñs sũt materie vel forme. sꝫ euidẽs est ꝙ nõ sint materie. ergo nece ẽ ꝙ sint forme sbales ipsoꝝ. ℭ 2° sic. ꝙ sint passiones qꝛ ñ sũt accñtia elemẽtoꝝ. igr necesse ẽ ꝙ sint passiones vel dñe eẽntiales elementoꝝ. añs pꝫ. quia si eẽnt accñia tũc possẽt adesse ꝛ abesse sine ꝑter subiecti corruptionem: ꝛ sic ignis non esset calidus. ℭ 3° sic. ista sũt i mã naturali. ignis ẽ calidus. aer ẽ humid⁹. ergo de eẽntia subi vel ꝓpriũ ei⁹: ꝛ ꝑ ɔñs q̃litates elemẽtoꝝ sũt forme subales vel ꝓprie passiones ipoꝝ. ℭ In oppositũ arguit. nullum accidens ẽ forma subalis. iste qualitates sunt accñtia. g̃ iste q̃litates nõ sũt forme subales ipoꝝ elementoꝝ. ꝙ non sint ꝓprie passiones patꝫ quia non cõueniunt omni neqꝫ soli neqꝫ semper.

Primo sciẽdũ ẽ ꝙ ꝓ declaratõe terminorũ q̃onis ponuntur aliq̃ suppões. pma ẽ hec. necesse est i aqua ponẽ vnã frigiditatẽ de 3ª spẽ qualitatis realr distictã ab illa de 2ª spẽ q̃litatis q̃ ꝓpe vocat frigefactiuitas. qꝛ stat vnaꝫ realr separi sine alia. igitur ille frigiditates realr distiguuntur ab inuicẽ. añs pꝫ. qꝛ si aq̃ sit sũme calida ipa adhuc ẽ frigefactiua suiipius. imo de scđo ɔposito calefaciẽte ipa frigefacit seipaꝫ. igit nece ẽ ponere i ipa vnã frigiditatẽ a qua ipa formalr dicatur frigefactiua: silr ẽ i alijs eltis. in igne. n. ꝑter caliditatẽ de 3ª spẽ q̃litatis ẽ vna alia calitas de 2ª spẽ q̃litatis q̃ ꝓpe vocat calefactiuitas a q̃ ignis dr formalr calefactiu⁹. ℭ 2ª suppõ. q̃litates de 3ª spẽ qualitatis sunt realr distincte ab ipsis: ꝛ ab eis realr sepabiles. pꝫ de frigiditate i aq̃. ℭ 3ª suppõ. qualitas de 2ª spẽ qualitatis ẽ realiter eadẽ cũ ipsis elementis ꝛ ab ipsis realiter isepabilis. Ex his dnr duo. pmũ ꝙ caliditas ꝛ cetere qualitates de ꝫtia spẽ qualitatis non sunt forma subales nec ꝓpe passiones elemẽtoꝝ. pꝫ qꝛ iplicat ɔ/

Ⅴ qualitates elementorũ sũ forme ...

dictionē ppriā passionē separi a subo:sz vt oñsuz ē nō iplicat illas qualitates separi ab elementis. z°. vr q qualitates de scda spē sūt ppe passiões elemētoz:et nō sūt forme subales.et sic nec d eētia ipsoz.pmū pz:qz ois aptitudo ē pdicabilis d subo cui' ē aptitudo i z°. mō dicēdi p se.z^m pz.qz nulla relatio siue aptitudinalis siue actualis ē de eētia absoluti.igr ille qlitates q sūt qdā relationes aptitudinales n sūt de eētia elemētoz q sūt entia absoluta. Ex his seqtur pmo q qualitates elemētoz nō sūt d eētia elemētoz etiaz osidera torū vt actiua et passiua.accñs eni nō est de eētia sube.z°. seqr q qlitates pme nō sūt ppe passiões elemētoz sz sūt ab ipsis elemētis realr sepabiles

Secundo sciendū est q i isto scdo libro i q Aristo. determinat d natura gnatoz et corruptoz sunt tres tractat'. In primo determinat de principio formali et materiali elemētorū.et diuidit i tria capitula. In p determinat de ipo pncipio formali et materiali:et intendit octo cōclusiones. ¶ Prima tāgit iterum et ē hec. dcz ē de mixtione de tactu de agere et pati et gnatiōe et corruptiōe tā simplr q sm qd et de alteratiōe.iō oportet osiderare de corpib' q vocant elementa. pbat.qz gnatio et corruptio insunt oib' gnābilib' et corruptibilibus per ista quattuor corpa sensibilia.s.p quattuor elementa. ¶ z^a oclusio tāgit opiones antiquoz de principio materiali.et est hec.quidam antiquoz dicunt pncipiū materiale eē vnum.puta aerē aut ignē aut aliqd mediū corp' qd est sepabile a qlitatibus sensibilibus.alij vero ponūt plura pricipia mālia.nā qdā ponunt duo.s.ignē et terrā. alij ponunt tria.s.ignē terrā aquā.alij ponūt quattuor.s.ignē terrā aquā et aerē quēadmodū Empedocles q dicebat generationē et corruptionem in entibus fieri p ogregatōez et segregatōem ipsoz. ¶ 3^a conclusio tangit reprobationē ponētiū plura principia et est hec.illi qui ponunt plura principia videtur confiteri ea q apparent scdm sensum. dicunt.n.gnationē et corruptionē fieri p ipsorum ogregationē et segregationē.aut p qlibet aliam mutationē. ¶ 4^a oclusio tangit aliaz reprobationem eoz q ponebāt vnū pncipiū māle esse corp' mediū sepatū a orietatib':et est hec. peccant illi q ponunt vnā materiam extra pdicta elemēta corporeā et separabilē a orietate. pbat qz iposs bile est corpus sensibile esse sine contrarietate: sed tale corpus medium ē corp' sensibile.igir nō potest eē sine orietate.maiorē pbat qz oē corpus sensibile ē graue aut leue.calidū aut frigidū. ¶ 5^a oclusio tāgit tres rōes reprobātes opinionē platonis que erat q pncipiū māle esset vnum pandeceos.idest vnum receptiuū oiuz formaz.pma qz hec opinio nullam habet determinationē.non eni dicit manifeste an illud pandoceos esset corpus separatū.i. distinctū ab elementis. z^a qz plato nō recte vtitur mā. dicit.n.materiā esse subiectū in actu:sicut aurum subijcitur operibus aureis.et sic gnatio esset alteratio. Impossibile est.n.enunciare q illud ex q fit gnatio et corruptio sit ens in actu. 3^a ratio.qz dicebat mām pmā esse planitiē.i.supficiez.hoc pbat.qz dicebat entia vltimo resolui ad planitiem. ¶ Sexta oclusio tangit pncipiū māle sm vnitatē et est hec:nos dicim' eē vnā matiā corpoz sensibiliū nō separabilē a qlitatibus sensibilibus:sed sp est cū orietate ex qua generātur vocata elemēta. pbat qz calidū nō ē mā frigidi.nec ecōtra.ergo pter illa oria necesse est ponere vnā materiā que sit subiectū amboz. ¶ Septima oclusio tāgit ordinē illoz et est hec.pmo est corpus sensibile in potentia.z°. sunt orietates vt caliditas et frigiditas: 3°. quatuor elemēta trāsmutātur adinuicē p alterationē et nō sunt trāsmutabilia sicut dicebat empedocles.semper eniz sunt sub orietate. ¶ Octaua.necesse est determinare de pncipio formali elementoz que sunt qualitates contrarie.

Tertio sciēdū q Aristo.in hoc z°. capitulo determinat de principijs formalibus elemētoz:et itendit talē oclusionē.quatuor qualitates pme sūt differētie elemētoz. Ad hāc cōclusionē pbādā ponit duas suppōnes.pma.orie elemētoz sūt qualitates tāgibiles.pz qz corpus sensibile est etiā tāgibile.tāgibile.n.est illud cuius est sensus tactus.ergo nece est q sz tāgibilitatē oriā differāt qtuor elemēta:et subdit vnā obiectionez: visus est por tactu:ergo obiectū visus est pus obiecto tactus:et p osequēs corpora sensibilia debēt distigui p obiecta visus. Soluit qz visibile nō est passio corporis sz q tāgibile est.sed sm q aliud: ¶ Scda suppositio tāgit numez qualitatū tāgibiliū et est hec. Iste sunt orietates scdm tactū.calidū frigidū humidū siccū graue dur leue molle lubricū aridū lene aspez grossuz subtile. Ex his pbat suā pncipalē cōclusionē duabus rationibus. pma.quatuor elemēta distiguūtur p qualitates actiuas et passiuas:sed graue et leue nō sunt qualitates actiue et passiue:quatuor vero qualitates pme sunt actiue et passiue.igitur quatuor elementa nō distiguuntur p graue et leue.sed p quatuor qualitates pmas.maiorem pbat qz oz elementa

adinuicē actiā ⁊ passiua eo ꝙ mutātur ⁊ miscē tur adinuicē. minorē ꝓbat ꝑ scđa ꝑte. q̄ꝛ calidū congregat hōgenea. ⁊ segregat etherogenea. ſꝫ h̄ sibi accit. frigidū āt ꝯgregat hōgenea. iō calidū ⁊ frigidū sūt actia ⁊ passiua adinuicē. sed illō hūidū n̄ termiaṫ ꝑ ꝓ̄o termino. ē tn̄ bn̄ termiabile termio alieno. ſiccū ꝟo eō. iō hūidū ⁊ ſiccū sunt qualitates passiue. Scđa rō. oēs q̄litates tāgibiles reducuntur ad quattuoꝛ qualitates p̄mas. ergo q̄litates p̄me sūt ꝺr̄ie elemētoꝝ. an̄s ꝓbat iductiē. nā subtile reduciṫ ad hūidū. hūidū āt est bn̄ repletiuuꝫ ⁊ nō bn̄ terminabile ꝓ̄po termino. silr̄ subtile ē bene repletiuū ⁊ terminabile termino alieno. ⁊ grossū reduciṫ ad ſiccū. ſꝫ lubricū reducitur ad hūidū. lubricū enī ē hūidū passū a ſicco sicut oleum. ⁊ aridū reduciṫ ad ſiccū. aridū. n. ē ꝑfecte ſiccū. ſiccū. n. ē coagulatū ꝑpter ꝺefectū hūidi. sed molle reducitur ad hūidū eo ꝙ cedit ⁊ nō resistit tāgēti: ⁊ h̄ ē ꝓpriū hūidi. ꝺuꝝ āt reducitur ad ſiccū. nā ꝺuꝝ ē quod nō cedit tāgēti ꝑpter qđ ē coagulatū. ⁊ subdit ꝙ hūidū ꝺr̄ multiplr̄: vno modo ꝑ hūido simplr̄. alio modo ꝑ hūido mixto. ⁊ illud ē ꝺuplex. qđdā hꝫ hūiditatē superficietenus. aliud hꝫ hūiditatē intrinsecā. ⁊ silr̄ ꝺr̄ ſiccū. Ex his infert ꝙ oēs alie qualitates tangibiles reducūtur ad istas quatuoꝛ qualitates primas. ⁊ iste non reducuntur ad alias. ideo necesse est ꝙ sint tantum quatuoꝛ qualitates prime.

Conclusio rn̄salis. q̄litates elemētoꝝ n̄ sūt q̄tuoꝛ passiones ꝓprie ipsoꝝ. pꝫ. quia pn̄t realr̄ separi ab ipis. terra. n. pōt humefieri. ⁊ aqua pōt calefieri.

Primo ꝺubitatur. Utꝝ caliditas ⁊ frigiditas sint q̄litates tm̄ actiue: hūiditas vero ⁊ ſiccitas sint tm̄ passiue. ꝑ solutiōe huius ꝺubij ponitur talis ꝺistinctio. aliquid ꝺiciṫ actiuū aut passiuū ꝺuplr̄. vno mō simplr̄. alio mō i respcū. Ex his ꝺr̄ ꝺuo. p̄ ꝙ caliditas ⁊ frigiditas sūt simplr̄ actiue ⁊ passiue. ꝺr̄ tn̄ actiue in respectu tm̄. 2°. q̄ꝛ humiditas ⁊ ſiccitas sūt q̄litates simplr̄ actie ⁊ passiue. eo ꝙ sūt ꝯ̄ria i mā cōicātia ꝺr̄ tn̄ passiue ad caliditatē ⁊ frigiditatē. illō enī qđ ē maioꝛis actiuitatis ꝺr̄ actiūm i oꝛdie ad illud qđ ē mioꝛis actitatis. ⁊ illō qđ ē maioꝛis resistē/tie ꝺr̄ passiuū respcū illi⁹ qđ ē minoꝛis resistētie.

Secundo ꝺubitaṫ. vtꝝ qđlꝫ elemētū ꝺeṫ miet sibi vnā q̄litatē i sūmo. ꝑ solōe h⁹ ꝺubij ponit talis ꝺistin⁹. vnū elemētū ꝺetermiare sibi vnā q̄litatē i sūmo pōt itelligi ꝺupliciṫ. vno mō ꝙ ibi q̄litas sit simplr̄ sūma iter oēs q̄litates eiusdē spēi illi coꝛpoꝛi ꝯuēiētes. alio mō ꝙ illa q̄litas sit sūma i oꝛdie ad aliā q̄litatē sibi inherētē. Ex his ꝺr̄ ꝺuo. p̄. ꝙ nō ē nec̄e quodlibꝫ elemētū sibi ꝺetermiare vnā q̄litatē i sūmo p̄. pꝫ q̄ꝛ nihil ꝓhibꝫ aliq̄ q̄litatē alic⁹ mixti eē itēsioꝛeꝫ caliditate ignis. ⁋ 2°. ꝺr̄ ꝙ vnūq̄dq̄ꝫ elemētū ꝺetermiat sibi vnā q̄litatē i sūmo 2°. mō. pꝫ. q̄ꝛ ignis ꝺr̄ sūme calid⁹ in comparatōe ad suam ſiccitatē.

Tertio ꝺubitatur. vtrū aliq̄ q̄tuoꝛ qualitatū p̄marū insit cuilꝫ elemento primo. Ad qđ breuiter rn̄deṫ ꝙ p̄ pōt capi ꝺupliciṫ: vno modo vt ꝺicit p̄mitatē totalitatis. alio mō vt ꝺicit p̄mitatē cālitatis. siue vl̄itatis. 3°. mō ꝺr̄ p̄ ꝯparatiue vt est idē quod alio prius: ⁊ sic illa vocaṫ p̄mitas inhesionis. Ex his ꝺicuntur tria. p̄mo ꝙ cuilibet elementoꝝ insunt ꝺue qualitates primitate totalitatis. ignis. n. ƀm q̄libet sui parteꝫ ē calidus ⁊ ſiccus. 2°. ꝺr̄ ꝙ nulla qualitas inest alicui elemento prio p̄mitate cālitatis siue vniuersalitatis posterioristice. q̄ꝛ nulla predicatur ꝺ̄ aliquo elemento ƀꝫ ꝙ ipꝫ. falsum est eni ꝙ ignis ƀꝫ ꝙ ignis sit calidus. 3°. ꝺicitur ꝙ cuilibet elemento inest vna qualitas primo p̄mitate inhesionis. sic ꝙ nulli alteri prius inheret. vt igni caliditas. aque frigiditas: ⁊ terre ſiccitas.

Ad rationes Ad p̄mā ꝺr̄ ꝙ qualitateſ bene sūt p̄ncipia naturalia sed nō p̄ncipia p̄ncipalia. ⁋ Ad scđaꝫ ꝺr̄ cōcedēdo totū arm̄. ꝺr̄. n. ꝙ sicut aq̄ potest calefieri sic ⁊ ignis pōt ifrigefieri seu ifrigidari. ⁋ Ad t/tiam ꝺicitur ꝙ ille propositiones sūt in materia contingenti. Et hec ꝺe prima questione.

Queritur 2°. Utrum caliditas ignis ⁊ caliditas aeris ꝺifferant specie. ⁋ Et arguitur p̄ ꝙ sic. quia cōsequūtur foꝛmas eēntiales specie ꝺistinctas. ergo ꝺifferunt specie. tenet consequentia. quia cāꝝ spē ꝺifferētiū effect⁹ ꝺebēt eē spē ꝺr̄ntes. ⁋ 2°. sic. caliditas ignis nālr̄ iheret igni. ⁊ violēter inheret aeri. igitur ꝺifferunt specie. tenet ꝯ̄ña. q̄ꝛ natura ⁊ violentū specie ꝺifferunt. ⁋ 3°. sic. leuitas ignis ⁊ aeris ꝺifferunt specie. ergo ⁊ eoꝝ caliditas. tenet ꝯ̄ña. q̄ꝛ leuitas est effectus caliditatis. aña pꝫ. q̄ꝛ inclinant ad loca specie ꝺifferentia. ergo ꝺifferunt. ⁋ In oppm̄ arguitur auctoritate philosophi.

Primo sciēdū ꝙ aristo. in isto 3°. capitulo oñdit nūeꝝ elementoꝝ ex complexionib⁹ q̄tuoꝛ q̄litatū p̄marū. ⁊ intendit ꝺuas conclusiones. ⁋ Prima. tm̄ sunt quatuoꝛ elemē

ta. ꝓbat phs dupl̃r. ṗmo rõne sic. q2 solũ sunt q̃ttu or combinationes q̃litatũ possibiles. igr̃ solũ sunt q̃ttuor elemẽta. añs p3 q2 nõ possunt ĩ toto imagi nari nisi sex cõbinationes q̃litatũ ṗmaꝝ. s. calidi ⁊ frigidi. humidi ⁊ sicci. calidi ⁊ sicci. calidi ⁊ humidi frigidi ⁊ humidi. frigidi ⁊ sicci. due ṗme sũt ĩpossi biles. q2 ꝯ̃ria non sũt nata cõbinari adĩuicẽ. igr̃ sũt tm̃ q̃ttuor possibiles ⁊ p ꝯñs sũt tm̃ q̃ttuor elemẽ ta. 2ª ꝯña p3 q2 quãlib3 cõplexionẽ q̃litatũ ꝯseq̃ĩ vnũ elemẽtũ. ignis. n. ẽ calidus ⁊ siccꝰ. aer ṽo est calidus ⁊ humidus. aq̃ ṽo frigida ⁊ humida. terra frigida ⁊ sicca. 2º ꝓbat suã ꝯclusionẽ auctoritati bus antiq̊ꝝ q2 nullus antiquoꝝ posuit elementa excedere numeꝝ q̃ternariũ. g̊ sũt tñ q̃ttuor elem̃ ta. añs ꝓbat ĩductiue. q2 q̃da3 posuerũt vnu3. alij duo: alij tria. alij q̃ttuor. ¶ 2ª ꝯº tangit q̃nq3 pro ṗetates elemẽtoꝝ. ṗma. licet q̃nq3 vnũ elemẽtoꝝ reperiaẽ simplex. sepe tñ repitur mixtũ alteri vt aer semp misceẽ vaporibꝰ aq̃ terrestibꝰ. ⁊ inde est q̊ sepe vocamus illõ qõ est sĩle igni ignẽ ⁊ illud qõ est sĩle aeri aerem. 2ª. ignis est supabũdantia caliditatis. sic glacies ẽ supabũdãtia frigiditatis. ꝯgelatio. n. ⁊ arsio sũt q̃da3 supabũdantie. ista fri giditatis. hec ṽo caliditatis. ⁊ ꝑpter h̃ dicebãt ex igne ⁊ glacie nihil gñari. 3ª. loca naturalia ignis ⁊ aeris sũt sursũ. aq̃ ṽo ⁊ t̃re sũt deorsũ 4ª. igni ꝯ̃ri atur aq̃ ⁊ aeri terra. ꝓbat q2 ista sũt ex q̃litatibus ꝯ̃riis. 5ª quodl3 elem̃toꝝ sibi deteriat vnã q̃litatẽ vt terra est magis sicca q̃3 frigida. aqua magis fri gida q̃3 humida. aer magis humidus q̃3 calidus. ignis vero magis calidus q̃3 siccus.

Secundo sciẽdũ est q̊ Aristo. ĩ isto 2º tra ctatu determiat de trãsmuta tiõe elemẽtoꝝ. ⁊ diuidiẽ in q̃ttuor capitula. In pri mo oñdit q̃ facil̃r transmutãtur ⁊ q̃ nõ. ⁊ ĩtendit q̃t tuor cõclusiões. ¶ Prima. elemẽta sũt adĩuicẽ trãsmutabilia. ꝓbaẽ dupl̃r. ṗ q2 h̃ apparet ad sen sum: 2º q2 nisi eẽnt trãsmutabilia nõ eẽt polẽ fieri alteratiões. ¶ 2ª ꝯº qõl3 elementũ põt gñari ex q̃libet. ꝓbat q2 q̃cũq3 hñt qualitatẽ ƒm quã nata sũt alterari. illa possũt adĩuicẽ gñari. s3 elemẽta hñt qualitates ƒm quos possũt adĩuice3 alterari g̊ ⁊c̃. minorẽ ꝓbat. q2 ignis p caliditatẽ ꝯ̃riatur aq̃ ⁊ terra p siccitatẽ aeri. ⁊ simil̃r de alijs. ¶ 3ª ꝯº ĩ hñtibus simbolũ. i. ꝯueniẽtiã ĩ aliq̃ qualitate fit fa cilior trãsitꝰ q̃3 ĩ nõ hñtibꝰ simbolũ. ꝓbat. q2 facili us est trãsmutare vnũ q̃3 multa. s3 in hñtibꝰ sim bolũ nõ o3 transmutare nisi vnã qualitatẽ. ĩ nõ hñ tibus o3 transmutare duas. g̊. minorẽ ꝓbat exem plis. nam si ex igne fiat aer ⁊ transmuteẽ siccitas in humiditatẽ stati manẽt q̃litates aeris. s. calidi tas ⁊ humiditas. simil̃r si ex aere fiat aqua o3 mu tare humiditatẽ in frigiditatem. si aũt ex igne fiat aqua o3 mutare caliditatẽ ĩ frigiditatẽ. Ex hoc ĩ fert q̊ põt fieri circulatio ĩ gñatione elem̃toꝝ. nã ex igne generaẽ aer. ex aere aqua. ex aqua terra ex terra ignis. ¶ 4ª ꝯº ex duobꝰ elemẽtis nõ hñ tibus simbolũ põt generari 3m. nõ aũt ex elemen tis simbolizantibus. ꝓbat ṗmo exemplo. quia si ĩ igne corrũpaẽ caliditas. ⁊ ĩ aqua corrũpaẽ humi ditas remanebũt frigiditas ⁊ siccitas q̃ sũt quali tates terree. simil̃r si ĩ aere corrũpatur humiditaẽ ⁊ in terra frigiditas remanebũt qualitates ignis Secundo probat conclusionem ratione. quia fu mus videtur generari ex aere ⁊ terra. modo flam ma que est ignis est fumus ardẽs. igitur ignis ge neratur ex aere ⁊ terra. Secundam partem con clusionis probat. quia vel corrumperetur quali tas simbola. ⁊ sic non remanerent nisi qualitates contrarie que non possunt reperiri in aliquo ele mento. vel corrumperentur qualitates contrarie ⁊ sic non remaneret nisi vna qualitas in ambobꝰ ex qua nõ põt elemẽtũ constitui. Ex dictis infert q̊ si ex vno elemẽto fiat alterũ simbolizãs solum corrũpiẽ vna q̃litas. si aũt ex duobꝰ fiat vnum ter tium. tunc corrumpuntur due qualitates.

Tertio sciendum ẽ q̊ Aristo. in h̃ 2º capitu lo intendit talem cõclusionẽ. Unu3 elementum non est materia alterius. probat phi losophꝰ quinq3 ratiõibus. prima quia si sic: quodli bet elementum esset aer. probat consequentiam quia aer ƒm antiquos ponitur ens eẽ in actu. et ponitur manere idem ĩ tota transmutatione. ideo adhuc veꝝ dicere de eo q̊ est aer. Scd̃a ratio. materia debet successiue manere sub contrarijs s3 aer nõ potest manere successiue sub contrarijs eo q̊ sibi determinat certam combinationem q̃li tatum. Tertia ratio quia si ex aere fieret aqua n esset generatio sed alteratio. quia subiectum ma net vnum ⁊ ide3. Quarta ratio quia tũc esset idẽ aer ⁊ aqua. probat quia tunc ex aere fieret aqua ⁊ adhuc maneret aer. Quinta. elementa natural̃r sibi determinant qualitates contarias. ergo vnũ non est materia alteriꝰ. Remouet quandam ob iectonem. quia aliquis posset dicere q̊ ignis est aer calidus. ⁊ aqua aer frigidus reprobat dupli citer. primo quia sequeretur q̊ cũ ex aere fiat aq̃ esset solum alteratio. Secundo sequeretur q̊ idẽ esset naturaliter calidum ⁊ naturaliter frigidum aer enim cum esset ignis esset natural̃r calidus. ⁊

cum eēt terra eēt naturaliter frigidus. Ex his in/fert 𝔭 oȝ aliam eē materiam cōeȝ que sit mā q̄ttu or elementoꝝ. probat qꝛ elementa sunt adinuicē transmutabilia. ergo eorum est materia cōis. tn̄ illa non est aliquod corpus medium.

Conclusio rn̄salis. Caliditas ignis ⁊ ae/ris sūt eiusdē spēi specialissi/me. pȝ qꝛ si nō: sequerētur tria incōuenientia. p̄ qꝛ vni eēnt plura 9ria. frigiditati eni aque cōtrariat̄ caliditas ignis ⁊ caliditas aeris. 2º. sequeretur 𝔭 in elementis habentibus simbolū nō erit facilior transitus q̄ȝ in non hn̄tibus simbolū. 3º. sequeret̄ 𝔭 erunt plures q̄litates prime q̄ȝ q̄ttuor.

Primo dubitatur. Utꝝ elemēta extrema sint adinuicē transmutabilia. Ad soluendum hoc dubiū est supponēduȝ 𝔭 Aristo. in secunda parte huius capituli reprobat erroreȝ quorundam dicentiuȝ sola elementa sibi inuiceȝ imediata esse transmutabilia adinuiceȝ. ⁊ itendit duas conclusiones. ¶ Prima. elementa non sūt infinita. probat quia si essent infinita i quolȝ eēnt infinite cōtrarietates. ⁊ p̄ consequēs in quolibet eēnt infinite qualitates. falsitatem 9ntis probat dupl'r. p̄ qꝛ nullius elemēti mā ē ifinita. 2º. qꝛ vnū elemētū nō possȝ i aliō 9uerti al's oporteret ifinitas q̄litates gn̄ari. ⁊ p̄bat 9n̄am. qꝛ cū ignis haberet transmutationeȝ ad alia elementa oportet etiaȝ 𝔭 hr̄et ad ea 9rietatem. ¶ Scd̄a 9º. elementa ex trema sūt adiuicē transmutabilia. p̄bat qꝛ elemē/ta extrema hn̄t adinuiceȝ 9rietatē. ḡ sunt adinui/cē transmutabilia. an̄s p̄bat supponēdo 𝔭 ignis ⁊ aq̄ sūt extrema elemēta iter q̄ mediat aer q̄ pōt i vtrūq̄ȝ trāsmutari. Ex his sic arguit. aer hȝ 9rie/tatē ad vtrūq̄ȝ. igr̄ ignis ⁊ aq̄ hn̄t ad iuicē 9rieta/tē. 9n̄aȝ p̄bat supponēdo 𝔭 9rietas ignis ad aerē sit sic̄ nigrū ad albū. ⁊ 9rietas aeris ad aquā sic̄ hu midū ad siccū: ⁊ ponat̄ 𝔭 aer trāsmutet̄ in aquā. vel igr̄ remanebit albedo vel nō. si sic. igr̄ aq̄ 9ria bitur igni. si nō tūc aq̄ erit nigra ⁊ humida. i ea. n. gn̄abitur nigredo. ponat̄ vlteri⁹ aerē trāsmutari i ignē. vel ḡ remanebit siccitas vel corrūpet̄. si re/maneat seq̄tur 𝔭 ignis 9riat̄ aque humide. si cor rūpatur tunc ignis erit humidus qd̄ est ipoīe.

Scd̄o dubitat̄. Utꝝ elemēta sint adiuicē cō parabilia. Ad soluēdū h̄ dubiū ē sup/ponēdū 𝔭 Ari. i h̄ 3º. ca⁹. reprobat errores empe/doclis. ⁊ diuiditur i duas ptes. In p̄ma reprobat p̄mū errorē ⁊ ē hec. elemēta nō sūt trāsmutabilia sȝ tn̄ sūt cōparabilia sȝ eq̄litatē. Cōtra hūc erro/rē ponit ph̄s talē 9clōnē. Impoīe est elemēta eē trāsmutabilia ⁊ eē adiuicē 9pabilia sȝ eq̄litatē. p̄ bat qꝛ vel sunt cōparabilia sȝ q̄titatē sic 𝔭 q̄tuȝ est de materia in vno pugillo aque est tantum in decē pugillis aeris. ⁊ tūc necesse est habere aliq̄d cōmune ipis p̄ qd̄ mēsurātur. ⁊ illud cōmune erit materia. ⁊ p̄ 9sequēs ipsa erūt trāsmutabilia. vel possunt esse cōparabilia in posse agere sic 𝔭 quā/tū aqua potest ifrigidare. tantū aer potest calefa/cere. vel possunt cōparari in posse pati. sic 𝔭 quā/tū vnus pugillus aque pōt infrigidari: tantū de/cē aeris possunt calefieri. ⁊ ad vtrāq̄ȝ cōparatio/nē seq̄tur ipa esse cōparabilia.

Tertio dubitat̄. Utrū empedocles posset saluare naturales trāsmutationes. Ad soluēdū hoc dubiū est supponēdū 𝔭 Aristo. in scd̄a parte hui⁹ capituli itendit vnā 9clōnē re/probātē 2m errorē ēpedoclis: ⁊ ē hec. Empedo/cles nō potuit saluare mutatōeȝ i reb⁹. p̄bat ph̄s iductiē. p̄ de augmētatōe cū sȝ ipȝ eē ta sint trans/mutabilia. seq̄t̄ 𝔭 nō pōt fieri augm̄tatio sȝ soluȝ iux̄positio ipoꝝ. ¶ 2º. p̄bat d̄ gn̄atōe ⁊ corrupti one. ⁊ p̄ 𝔭 sūt a casu ⁊ fortuna vt dicebat ēpedo/cles. qꝛ q̄ fiūt a nā sp̄ ⁊ vt i pl'ib⁹ f ūt. silr̄ q̄ fiūt a ca su nō sp̄ fiūt nec i pl'ib⁹ silr̄ fiūt. igr̄ gn̄atōes q̄ fiūt a natura nō fiūt a casu: alias nō appet cā pp quā ex hoīe gn̄at̄ hō. ⁊ ex frum̄to frum̄tū ⁊ n̄ oliua. De nō fiāt a lite vel amicitia p̄bat. qꝛ lȝ litis sit segre/gare ⁊ amicitie cōgregare. tn̄ accidit 𝔭 p talē cō/gregationē fiāt gn̄atōes ⁊ corruptōes. De motu locali p̄bat q̄tuor rōib⁹. p̄ma. qꝛ nō determiat q̄/modo lis vel amicitia moueāt̄. vel ābo sursū vel ābo deorsū: vel aliud sursū aliud deorsū. scd̄a qꝛ sȝ ēpedoclē amicitia magis mouet q̄ȝ lis saltē p̄/ter nāȝ. amicitia. n. congregat diuersa eē ta simul qd̄ nō pōt eē sine violētia. sed lis segregat mouē do vnūq̄dq̄ȝ ad p̄priū locū. Tertia rō. qꝛ seq̄tur 𝔭 null⁹ eēt mot⁹ localis nisi per litē vel amicitiaȝ: Quarta rō. qꝛ dicebat aliquo tp̄e durare amiciti am ⁊ aliquo tēpore durare liteȝ. ergo oportet eē aliquas causas mouentes lite ⁊ amicitia priores postea proba: de alterationib⁹ anime. qꝛ ip̄e di cebat omnia eē elementa vel ex elementis. vel igitur aīa est elementū. ⁊ sic sibi nō cōuenit nisi q̄ litas vnius elemēti: vel ex elementis: ⁊ sic sibi nō conueniunt nisi alteratōes corporales.

Ad rationes Ad p̄mā dr̄ cōcedēdo an̄s ⁊ negādo 9n̄aȝ. qꝛ tales n̄ sunt effect⁹ p̄ se illarum formaꝝ subaliū. sed solū p accn̄s. ¶ Ad scd̄aȝ concedēdo an̄s ⁊ negando consequentiā. qꝛ nālitas ⁊ violentia sunt 9rie ac/

cidentales τ non eēntiales. ¶ Ad tertiam dr̄ negando añs. omnis. n. leuitas est oī leuitati eadē in specie. τ omnis caliditas omni caliditati. ¶ Et hec de questione.

Uerit tertio. Utꝝ q̄litates p̄me sint pɔ̄cipia actiua mixti gñati ex elementis. ¶ Arguit̄ primo ꝙ sic. qꝛ cuiuslibet actiōis pɔincipium hꝫ ɔ̄riuꝫ. sed sole q̄litates hn̄t ɔ̄rium. igr̄ ille qualitates p̄me sūt p̄ncipia illoꝝ gñatoꝝ. ¶ 2ᵒ sic. illud est agens pɔincipale talium gñationū quo posito ponuntur vel remoto remouētur gñatiōes mixtoꝝ. ſꝫ positis vl̄ remotis q̄litatibꝰ p̄mis ponunt̄ vel remouētur gñatiōes mixtoꝝ. igr̄ q̄litates p̄ie sūt p̄ncipia actiua taliū gñationū. ¶ 3ᵒ sic. gñationis mixti ē aliqd̄ p̄ncipiū τ ñ gñans vniuersale eo ꝙ est gñans equocū. ḡ oꝫ ꝙ sit aliqd̄ gñans particulare τ non aliud ꝗ̄ qualitates pɔime. ¶ In oppositum est auctoritas pħi.

Primo sciēdū est ꝙ ꝑ declaratiōe terminoꝝ q̄stionis sūt soluēde tres difficultates. ¶ Pɔ̄ia. vtꝝ aliqd̄ accñs sit p̄ncipiū ꝓductiuū alicuiꝰ accñtis. Pɔo solutiōe huius ponūtur tres distinctiōes. Prima. cāꝝ agētiū q̄dā sunt mediate τ q̄dā imediate. 2ᵃ. cāꝝ agentiū q̄daꝫ sūt p̄ncipales τ q̄dā instrum̄tales. 3ᵃ. cāꝝ agentiuꝫ q̄dā sūt eēntial̄r subordinate. alie subordinate accidētal̄r. Ex his dr̄ ad difficultatē ꝙ nullū accñs est p̄ncipiuꝫ p̄ncipale total̄r productiuum alicuius accidentis. pꝫ qꝛ p̄nᵐ ꝓductiuuꝫ est nā. nā aūt nō dr̄ de accñtibus. ¶ 2ᵃ difficultas. vtꝝ accñs sit p̄ncipiū ꝓductiuū alicuiꝰ sube. Ad quā breuit̄ rn̄detur ꝙ nō. pꝫ ꝑ maximā scotistaꝝ q̄ tal̄ est. qñcūqꝫ aliq̄ cā equiuoca est total̄r ꝓductiua alicuiꝰ effectus illa est nobilioꝛ illo effectu. ſꝫ si accñs eēt ꝓductiuū sube eēt cā equoca respectu sube. τ ꝑ ɔñs eēt nobilioꝛ suba. ¶ 3ᵃ difficultas. q̄ ē cā p̄ncipalis ꝓductiōis mixti ex elem̄tis. Ad quaꝫ dr̄ tria. pɔ̄io ꝙ cāe instrum̄tales sūt qualitates p̄me 2ᵒ ꝙ cāe p̄ncipales imediate sunt q̄ttuor elem̄ta. 3ᵒ ꝙ cāe p̄ncipales mediate sunt agētia vl̄ia.

Secundo sciendū est ꝙ Aristo. in isto 4ᵒ capitulo determinat de gñatione mixti τ elem̄tis. τ diuiditur in duas ꝑtes. In pɔ̄ia soluit quādā questiōeꝫ. s. vtꝝ gñatio mixti ex elementis sit possibil̄ τ intendit tres conclusiones ¶ Pɔima tangit vnaꝫ suppositiōeꝫ τ est hec. elemēta hn̄t māꝫ cōmunē τ adiuicē sunt trāsmutabilia. hec. n. coiter se consequūtur. hāc suppositiōeꝫ ꝓbat qꝛ al̄r non possēt saluari gñatiōes ex rebus nisi sicut domus fit ex lateribus τ lapidibꝰ. ꝓbat ɔñaꝫ qꝛ si elemēta non hēant materiam cōmuneꝫ ipa ñ corrūpūt̄ simpl̄r. sed solū mixta ponunt̄. falsitatē ɔñtis ꝓbat qꝛ tunc non q̄libꝫ pars mixti eēt mixta. nec quelibꝫ pars carnis eēt caro. sed vna pars erit ignis τ alia aqua. ¶ 2ᵃ tangit vnuꝫ argumentuꝫ ꝓbans ꝙ mixtum non possit generari ex elementis qꝛ vel elementa remanerēt vel corrumperent̄. nō primū qꝛ tūc nō eēt generatio sed iuxtapositio. si 2ᵐ tunc nō remanebit nisi materia ¶ 3ᵃ cōclusio tangit solutiōem questiōis τ ē hec. i generatione mixti corrūpuntur excellentie qualitatū. τ reducuntur ad quādam ꝑfectionē mediā τ tunc corrumpunt̄ elementa. τ nō generatur vnū ex alio. nec manet sola materia. sed de ea fit vna forma media. s. forma mixti. τ ex diuersa ꝓportione q̄litatū elem̄toꝝ iūctoꝝ fiunt diuersa mixta.

Tertio sciendū ꝙ Aristo. in tertia ꝑte huiꝰ capituli intendit talē cōclusionem. oīa mixta circa mediū ex nā sunt cōposita ex q̄ttuoꝛ elementis. ꝓbat inductiōe τ ratiōe. inductione sic. pɔimo de terra. qꝛ ipa ē locus naturalis mixtorum existentiū circa mediū. ergo est in ipis. d̄ aqua pɔobat dupl̄r. primo qꝛ opoꝛtet alia mixta eē terminata qd̄ non pōt fieri sine aqua. Scd̄o qꝛ nisi eēt ibi aqua terra flueret. de igne τ aere probat qꝛ mixta sunt ex terra τ aqua. igitur ex igne τ aere. ꝓbat ɔñam. qꝛ generatio debet eē ex ɔ̄rijs: modo ignis τ aer contrariantur aque τ terre. rōe sic. Ex eisdē sumus ex q̄bus nutrimur. ſꝫ nos nutrimur ex quattuor elementis. igitur sumus ex quattuor elem̄tis. minorē ꝓbat qꝛ plante nutriūtur ex quattuor elementis. igr̄ τ q̄dlibꝫ mixtū circa mediū existens. añs ꝓbat signo. qꝛ rustici volētes plātas irrigare miscēt aquaꝫ stercoribus. Ex his infert ꝙ rōnabile est magis ignem nutriri ꝗ̄ quattuor elementa. ꝓbat qꝛ q̄cq̄d nutritur. nutritur ꝑ foꝛmā. ſꝫ ignis inter alia elem̄ta hꝫ magis rōneꝫ foꝛme eo ꝙ naturaliter fertur ad extremum mūdi. foꝛma eni erit supremū τ terminꝰ omniū: rñsalis.

Cōclusio rñsalis. qualitates p̄me nō sunt pɔincipia effectiua gñatiōis mixti ex quattuor elementis. patet quia nullum accidens est pɔ̄icipium ꝓductiuum substātie.

Primo dubitatur. Utrū trāsmutationuꝫ nāliū sint q̄ttuoꝛ pɔ̄icipia. s. mālē formale efficiēs τ finale. Ad soluendū hoc dubium est supponēdū ꝙ Aristo. i h̄ scd̄o tractatu determinat de causis trāsmutationis. τ diuiditur in tria capitula. In p̄mo ōndit q̄t sūt pɔ̄icipia trans/

mutationū. ⁊ intendit quinq̄ ɔclusiones ¶ Pria tangit vnā cōpatione. inter ppe ua ⁊ corruptibi/lia. q₂ in vtris q̄ repiuntur duo vel tria pncipia. s. materia forma ⁊ efficiens. ꝙ i gn̄atiōib⁹ repiat materia ꝓbat ponendo talē distictionē. entiū qdā sūt sp. alia nūq̄. alia vo qn̄q₃ sunt. alia qn̄q₃ non sūt. vt sūt gn̄abilia ⁊ corruptibilia. igr̄ i ipis o₃ eē materiā q̄ sit susceptiua taliū trāsmutationū. materia. n. est principiū quo quis pōt eē ⁊ non eē. ꝙ requiratur forma: ꝓbat q₂ finis est pricipum generationis. s₃ finis ⁊ forma idē sunt. igitur requirit forma. 2⁹ q₂ forma ērō vnuiuscuiusq̄ sube ideo ē principiū. generatiōis. ¶ 2ᵃ cōclusio tāgit duas opiniōes antiq̄ꝝ de cā efficiente. ⁊ dr̄ p̄mo ꝙ antiqui aliq somniauerūt de cā efficiente. s₃ nullus eoꝝ sufficienter dicit quid ip̄a sit. Prima opinio fuit platonis ponentis nās sp̄erū ydeas esse cās agentes. ⁊ dicebat particulares res fieri per participationem ⁊ susceptionē istaꝝ ydearum ⁊ corrumpi p obiectionem illaꝝ. Alia opinio fuit dēmocriti ⁊ leucipi dicentium mā₃ eē cā₃ generationū. dicebāt. n. ꝙ corpora idiuisibilia cōgregabāt se ⁊ disgregabāt se. ⁊ p talē cōgregationē ⁊ disgregationē. dicebāt fieri generationes ⁊ corruptiones ¶ 3ᵃ cōclusio tāgit reprobationē istaꝝ opinionū. Primā opinione₃ reprobat duabus rationibus prima est. idee s̄m platone₃ semꝑ fiunt ⁊ materia semper est disposita. ergo non pōt assignari ratio q̄re quādoq̄ sunt gn̄ationes ⁊ quādoq̄ nō. 2ᵃ rō q₂ pp illas ydeas videm⁹ alias cās requiri ad agēdum. vt ad sanitatē reqrit̄ medic⁹. ad doctrinam reqritur doctor. igitur ydee nō sūt sufficiētes cāe agentes. De scd̄a opinione dicit ꝙ est magis nāt̄ q̄ p̄ma. In oibus. n. siue nālibus siue artificialib⁹ assueti sumus dicere: hoc ē efficiens quod est principium motus. Sed ista opinio deficit tripliciter primo quia materie est pati ⁊ moueri. alterius vo cause est mouere ⁊ agere. aqua. n. ex seipsa non facit animal nec lignu₃ lectū. 2⁹ deficit ꝙ relīqt pricipaliorē partē. s. formā. 3⁹ deficit ꝙ attribuūt potentias actiuas ⁊ passiuas elementis. ⁊ relinquunt causas celestes que sunt cause pricipaliores. ¶ 4ᵃ ɔclusio tāgit tertiā opīonē cū ei⁹ reprobatōe. ⁊ ē hec. qdā dixerūt oia fieri aut corrumpi cōgregatione aut segregatiōe: q₂ calidi est disgregare. ⁊ frigidi ē ɔgregare. ideo ponebāt calidū ⁊ frigidū esse cās agentes: sed hec opinio deficit tripliciter. p̄mo. q₂ ignis ⁊ alia elemēta sunt solum mouentia mota h̄ntia mouētia immobilia priora ipsis. 2⁹ ꝙ attribuūt actionē causis instrumētalibus ⁊ relinquunt cās principales: ⁊ est sīle ac si diceret securim vel aliqd̄ istrumētū eē cā₃ p̄ncipalē actōis. 3⁹ deficiunt q₂ ignis ⁊ qlib₃ cā instrumētalis si nō dirigeret̄ a p̄ncipaliori agēte deterius se h̄ret q̄ aliqd̄ artificialiu₃ eo ꝙ corrumperet ista mixta. Cōcludit ꝙ p̄ter calidū ⁊ frigidū ē ponenda aliqua cā efficiens p̄oi ipsis. ¶ 5ᵃ cōclusio. ppetuitas motus celi est cā ppetuitatis corruptōis ⁊ generatiōis. ꝓbat duabus rationibus. prima. q₂ p motum celi ɔtinue nobis reducitur generatio. s. per motum solis. igr̄ ⁊c̄. 2ᵃ ratio. motus localis ē p̄oi motu generationis. igit̄ ē cā eius. añs ꝓbat. q₂ qd̄ mouet̄ locatr̄ habet eē: s₃ qd̄ generatur nō ē. cum igitur rationabilius sit ens eē cā₃ non ētis q̄ econtra seqtur ꝙ rōnabile ē motū localem eē p̄oꝛem motu generationis ⁊ esse causa₃ eius.

Secundo dubitatur. Utru₃ motus celi i obliquo circlo sit causa ppetuitatis gn̄atōis ⁊ corruptōis. Ad soluendum hoc dubiū est supponendū ꝙ aristo. in secunda parte huius capituli ostendit quis motus celi sit causa generationum ⁊ corruptionū: ⁊ intendit tres conclusiones. ¶ Prima. p̄mus motus celestis n̄ est causa generationum ⁊ corruptionū. ꝓbat. q₂ ille motus est simpliciter vnus. ⁊ ad nos nullam habet diuersitatem. igitur non est causa generationis ⁊ corruptionis. ꝓbat ɔn̄am q₂ idem sīr̄ se h̄ns semꝑ ē natū facere ide₃. igitur cū generatio ⁊ corruptio ɔ̄rientur sequitur ꝙ ille motus non erit causa generationū ⁊ corruptionū. Conseq̄ntiam. ꝓbat. quia ɔ̄riorum contrarie sunt cause. ¶ Scd̄a ɔclusio. mot⁹ solis sub obliquo circlo ē causa perpetuitatis. ꝓbat. q₂ ille mot⁹ est continuus ⁊ ppetu⁹. ⁊ h₃ diuersitate₃ ad nos penes accessū ⁊ recessū. igr̄. ⁊ subdit ꝙ cā p̄ntie ē accessus ⁊ causa absentie est recessus. Ex his infert tertiā conclusiōe₃ que est hec. Tp̄s generatōis semper est equale tempori corruptiōis. probat. quia per accessum solis res generāt̄. igr̄ ēt per recessū corrūpūtur. ɔ̄rioꝝ eni contrarie sunt cause. sed tēp⁹ accessus est equale tempori recessus.

Tertio dubitatur. Utrꝝ oia generabilia ⁊ corruptibilia habeāt determinatā periodū siue durationem. Ad soluendum hoc dubium est supponendum ꝙ Aristoteles in hoc secūdo capitulo ostēdit omnia generabilia ⁊ corruptibilia habere determinatā periodū: non tam̄ candē. q₂ q̄da₃ habent maiorem ⁊ quedā minorē ⁊ intendit quinq̄ conclusiones. ¶ Prima tāgit quandā obiectionē. q₂ sepe videmus aliq̄s corru

ptiones esse fortiores generationibus. Ad hoc respondet philosophus q̄ hoc non contingit ex pte periodi. sȝ ex cōfusione aliaꝝ cārū. vel ex pte melioris vel peioris di'pōis materie. ¶ 2ᵃ ɔ°. p/bat ppetuitatē gn̄atōis ex parte cāe efficiētis. qꝛ natura facit de possibilib⁹ q̄d meli⁹ ē. sȝ meli⁹ ē eē q̄s nō eē. eē āt vni⁹ spēi nō pōt sp i vno idiuiduo cō seruari. ideo natura perpetuat ipsum p continu as et ppetuas gn̄atōes. ¶ 3ᵃ ɔ°tāgit correlaᵐ. et ē h̄. rōabile ē gn̄atōes et corruptōes circularit̄ fieri q̄nqȝ eniȝ ex aq̄ fit aer. et ex aere ignis. et ex igne iteꝝ aq̄. cā. n. ipoꝝ sūt circulatōes. ¶ 4ᵃ ɔ°tāgit solutiōes cuiusdā dubitatōis quā q̄rebant antiq̄ q̄ ē hec. q̄re ē q̄ elemēta cū ifinito tpe relinquant suas ppas regiōes q̄ ipa nō sūt penit⁹ separata abiuicē. R̄ndet q̄ ē pter cās superiores ordinā tes: et transmutantes ipas ad gn̄atione ipoꝝ ife rioꝝ. ¶ Quita ɔ°tangit quoddā correlariuȝ q̄a oportet motorē pᵐ semper eē. qꝛ si mot⁹ ē motor ē. et si sēper mot⁹ ē oȝ sēper motorē eē. et si sint plu res mot⁹ oȝ pl'es motores eē. Et si q̄rat̄ vn̄ habet mot⁹ ɔtinuitatē aut ex parte mobilis aut ex par te loci vel termini acquisibilis per motū. R̄ndet q̄ non ē ex parte termini. qꝛ talis terminus nō ē ɔtinuus nec extensus. nec ex parte p̄mi hoc ē. qꝛ pᵐ mobile nō est in loco. dicitur igitur q̄ hȝ con tinuitatē ex continuitate p̄mi mobilis.

Ad rationes Ad primā dr̄ q̄ suffic̄ p̄n cipiuȝ effectiuuȝ p̄ncipa le habere ɔ̄riuȝ vel in se vel in suis qualitatibus instrum̄ta libus. ¶ Ad secundā dr̄ negando ma iorem. securi eni posita vel remota ponit̄ vel rēo uetur sectio. et tn̄ securis non est agens p̄ncipale ¶ Ad tertiam pȝ solutio in p̄mo notabili.

Uerit quarto. Utrum oē gn̄abi le necessario generabitur ¶ Arguitur p̄ q̄ non omne gn̄abile necessario gn̄abitur. antixp̄s est gn̄a bilis: ergo antichristus necessario gn̄abitur. ɔclu sio est falsa. ergo aliqua premissarū. non maioꝝ. ḡ minor. ¶ 2° sic. si oē generabile necessario gene rabitur. oē generabile necc̄io erit. et si oē generabi le necc̄io sit omne generabile erit incorruptibile. ¶ 3° sic. si oē generabile de nec̄itate generet̄. seq tur q̄ omne futuꝝ de nec̄itate euenit. conseq̄ns est ipoīe. ergo et antecedens. ¶ Jn oppositū est auctoritas philosophi dicentis q̄ si veruȝ est di cere hoc erit. aliquādo erit verū dicere hoc ē.

Primo sciendū q̄ questio potest dupli ter solui. vno modo s̄m opinionē phi. et pro solutione eoꝝ ponuntur due distincti ones. Prima. aliquid est generabile dupliciter. p̄ modo subiectiue. et est illud quod est subiectuȝ generationis sicut materia. alio modo termina/ tiue. et est illud quod est terminus generationis. sicut est forma vel totū ɔpositū. ¶ Secūda disti ctio. duplex est generatio. q̄daȝ est substantialis. alia est accidentalis. questio autē intelligit de ge neratione substantiali. Ex his dicuntur tria s̄m Aristo. Primo. q̄ omne generabile subiectiue d̄ necessitate generabitur subiectiue. patet. qꝛ oīs materia de necessitate generabitur subiectiue. igitur omne generabile subiectiue de necessita te generabitur subiectiue. antecedens patet. q̄a omnis materia habet formam. vel igitur illa for ma semper erit in materia. vel non semper erit in materia. quia tūc aliquod generabile eēt ppe/ tuum. igitur aliquando desinet eē in materia. vl' igitur materia manebit sine forma. et hoc est ma/ nifeste impossibile. vel acquiret aliaȝ formā et sic generabitur subiectiue. ¶ Secundo dicitur q̄ de qualibet spetie generabilium et corruptibiliū de necessitate aliquod indiuiduuȝ generabit̄ ter minatiue. patet. qꝛ esse specificum s̄ȝ aristo. ppe/ tuo conseruabitur et non in idiuiduis que sūt. igi tur necesse est alia indiuidua de nouo pduci cuȝ sit necesse eē specificum ɔseruari: ¶ Tertio di citur q̄ n̄ oē idiuiduuȝ gn̄abile d̄ nec̄itate gn̄abi tur. patet. quia quodlibet idiuiduum contingent̄ accipit eē. ergo q̄lȝ idiuiduū cōtingenter ē. sȝ s̄ȝ v̄itatē r̄ndet̄ q̄ nullum gn̄abile siue subiectiue si ue terminatiue de necessitate gn̄abitur.

Secundo scienduȝ est q̄ ari. in hoc vltīo capitulo soluit quinq̄ questio nes. et diuiditur in quinq̄ partes. Jn p̄ma soluit primā q̄ōnē que est hec. Utruȝ oīa generabilia d̄ necessitate gn̄abuntur. aut oīa non de necessita/ te gn̄abuntur. aut aliqua et aliqua nō. Soluit ari sto. q̄ aliqua d̄ necessitate gn̄abunt̄. et aliqua nō. pbat. qꝛ sicut est de fore et non fore. ita est de ge/ nerari et nō gn̄ari. sȝ aliqua de nec̄itate erūt et ali q̄ n̄. igr̄ aliq̄ de nec̄itate gn̄abunt̄. vt ɔuersio solis ad tropicos. et aliq̄n nō vt incisio vestis. Jn 2ᵃ p/ te soluit secundā questionē. p̄ ponendo talē sup/ positōnē. in eētialiter subordinatis ē ɔn̄a neces saria ab eē posterioris ad eē prioris. vt si domus ē fundamentū ē. et si lateres sunt lutū fuit. Que/ stio est hec. vtrum ēt ɔn̄a sit necessaria ab eē prio ris ad eē posterioris. R̄espondet ph̄s q̄ nō nisi i ill' q̄b⁹ ē simpliciter necessariū posteri⁹ euenire.

Tertio sciēdū φ Ari. i tertia pte hui⁹ capl'i soluit etiā qōnē q̄ est h. vtꝝ gn̄atōes sint ꝑpetue ꝫ rectū aut ꝫ circulū. hāc soluit ꝑ du as ↄclōnes. ¶ p^a. generatōes nō sūt ꝑpetue ꝫ re ctū. ꝓbat q₂ ſeq̄ret̄ φ ea q̄ ſp eēnt nō ſp eēnt. Cō ſeq̄ns est ipol'e. igit̄ ⁊ añs. ꝓbat ↄñaȝ. q₂ cū ꝑpe tuo eēnt generatiōes ſeq̄ret̄ φ ſp eēnt generatio nes. ſ₃ q₂ generātia sūt finita ⁊ aliq̄n non eēnt. ⁊ ꝑ ↄñs nō eēnt ſp generatōes. ¶ 2^a ↄ₂ nece ē oēs ge neratōes eē ꝑpetuas ꝫ circulū i eēntial'r ordina tis. ꝓbat q₂ i eēntial'r subordinatis nece ē gn̄atio nes eē ꝑpetuas ⁊ nō ꝫm rectū. igit̄ ꝫm circulū. Et subdit φ cā hui⁹ ꝑpetuitatis ē imobilitas p̄mi mo bilis. nā p̄mus motor ꝑpetuo mouet celū. iō nece est celū īf nities circūuolui. ⁊ per ↄñs nece est ge nerationes ⁊ corruptiones eē perpetuas.

Conclusio ūn̄salis. nō oē generabile ne cessario generabit̄ aliquādo. ¶ Hec ↄclusio satis p₃ per rōnes ante oppositū.

Primo dubitat̄. Utꝝ aliq̄ generētur ꝫm circulū ⁊ aliq̄ nō. Ad soluēdū hoc dubiū est supponendū φ Aristo. i q̄rta pte huius capl'i soluit q̄rtā qōnē q̄ est hec. Quare est φ aliq̄ reiterātur. ⁊ aliq̄ nō. i. q̄re est φ aliq̄ generātur cir culariter ⁊ aliq̄ nō. hāc qōnē soluit ph's. q₂ ꝫm di uersitatē numeralē fiūt generatōes ꝫm rectū ita φ i eis nō fit reuersio. idē. n. homo erit idē animal postq̄ corruptus est. sed ꝫ ſpēȝ fiūt generatiōes ꝫm circulū. ⁊ fit reuersio. sicut ex aqua fit aer ⁊ ex aere aqua non eadem in numero sed in specie.

Scd'o dubitat̄. Utꝝ idē i numero possit rei terari. Ad soluēdū hoc dubiū est sup ponēdū φ Aristo. i vltima pte huius capl'i soluit q̄ntā qōnē q̄ est hec. vtꝝ oīa generabilia eodē mō reuertāt̄ post corruptionē. Ad quā r̄ndet̄ φ nō. q₂ aliq̄ reuerterētur eadē ſpē. illa. ſ. q̄ꝝ substantia d ꝑit ⁊ corrūpit̄. alq̄. n. gn̄antia reuertūtur eadē nu mero. illa scilicet quoꝝ substantia remanet vt idē sol numero redit supra hemi ſperiū nostrum.

Tertio dubitatur. Utꝝ cessante motu celi cessent generatiōes ⁊ corrupiones. Ad soluēdū hoc dubium ponitur talis suppositio Celū agit in hec iferiora triplici īstrumēto. ſ. mo tu lumie ⁊ īfluentia. Ex his d'r p̄mo φ cessāte alte ro illoꝝ tatū nō est nece simpl'r gn̄ationes ⁊ cor ruptiones cessare. 2° d'r φ cessante quol₃ illoꝝ sit non est necesse sim pl'r generationes ⁊ corruptio nes cessare. p₃ q₂ cessantib⁹ illis tribus si stupa ap poneretur igni cōbureretur ab igne. Tertio dici tur φ illis cessātibus implicat cōtradictiōe₃ gene rationes ⁊ corruptiones cōes cessare. patet q₂ ponatur φ illa eēnt. vel ergo corrūpetur homo vel non. si corrumpetur igitur non cessant corru ptiones: si non corrumpetur. igitur adhuc viuit. ⁊ ꝑ consequens adhuc est motus naturalis cordis ⁊ caloris naturalis. ⁊ sic adhuc remanerent gene rationes ⁊ corruptiones. d'r tamen φ cōditiona lis est necessaria ꝫm Aristotelem ꝓpter reproba tionem antecedentis.

Rationes ante oppositum soluuntur ex dictis. Et hec de secundo d' ge neratione ⁊ corruptione dicta sufficiant.

[C]irca initiu₃ p̄mi libri metheoroꝝ q̄rit̄ p̄. vtꝝ ip̄ssio metheorica sub ratiōe formali n̄alita tis mixti iperfecti sit adeq̄tū scie metheorice sub₃. ⁊ arguit̄ p̄ φ nō. q₂ q̄cq̄d est subm m̄ale scie metheorice ē ps ſbiua corpis n̄alis. ſ₃ ip̄ssio metheo rica nō ē ps subiua corpis n̄alis. igr̄ ip̄ssio methe orica nō ē sub₃ materiale scie methorice. maior p₃. q₂ corp⁹ naturale ē adequatū toti⁹ ph'ie natu ralis sub₃. igr̄ cuiuslibet ptis naturalis ph'ie sub₃ materiale ē ps subiua corpis n̄alis. minor p₃. q₂ ip̄ssio ē qualitas ⁊ n̄ corp⁹. ¶ 2° sic. ois rō forma lis subiua ſe h₃ ad subm m̄ale sic simplex abstra ctū ad suū simplex ↄcretū. ſ₃ n̄alitas mixti ipfci n̄ ſe h₃ ad ip̄ssionē metheoricā sicut simplex abstra ctū ad suū simplex ↄcretū. igr̄ n̄alitas mixti ipfci nō ē rō formalis subiua isti⁹ scie. maior p₃ ꝑ cōdi tiones rōis formalis subiue positas i p̄ma questi one p̄mi ph'icoꝝ. minor p₃. q₂ vtrūq̄ ē ↄplexu₃ ⁊ absolutum. ¶ 3° sic. quicq̄d ē sub₃ scie metheori ce de illo ē scia n̄alis ab alijs ptib⁹ ph'ie distīcta. ſ₃ de ip̄ssione metheorica nō ē scia naturalis ab alijs ptibus ph'ie naturalis distīcta. igr̄ ip̄ssio me theorica nō ē subm metheorice. maior p₃. q₂ scia metheorica est pars subiua ph'ie naturalis ab ali js ptibus ph'ie distincta. minor ꝓ q̄l₃ parte p₃. q₂ ip̄ssiones metheorice sunt simplices qualitates ⁊ possibiles al'r ſe hr̄e. 2° q₂ de eis non p̄nt forma ri ꝓpōnes necessarie cū oīu₃ taliū subā possint ꝑ

nullo ſupponere.igr̃ de ipis nõ ē ſcia.minor ꝑ zª pte pꝫ q: impſſiões metheorice nec ſp nec i plib⁹ eueniũt.nec ordinate fiũt.imo fiũt ſm nãlē iordinationē.igr̃ nõ fiũt a nã.ꝛ ſic fiũt a caſu ꝛ fortuna: q: fiũt ex̃ ſp ꝛ frequēter.vt dr̃ ſcdo phicoꝝ.a caſu pluit ſub cane.igr̃ de eis nõ eſt ſcia nãlis.5ª ps minoris pꝫ q: i ſcia metheorica dētminaĩ de multis de qb⁹ dētminatũ ē i alijs ptib⁹ phie: vt pꝫ de galatia q̃ ē de nã celeſti.igr̃.¶ Jn oppm arguiĩ. d̃ impſſione metheorica ē ſcia ꝛ nõ alia q̃ ſcia metheorica.nec ſub alia rõe q̃ ſub nãlitate mixti impfci.igr̃ impſſio metheorica ſub rõe formali nãlitatis mixti ipſci eſt adeq̃tũ ſcie metheorice ſubm.

Primo ſciendũ q ꝑ declaratõe t̃minoꝝ q̃õnis ſũt ſoluende tres difficultates tacte in trib⁹ argumētis.Prima: vtꝝ impſſio metheorica ſit mãle ſubꝫ ſcie metheorice.Pro ſolutõe hui⁹ difficultatis ponũtur p̊ due regule fundamētales.p̃ma.ſubꝫ mãle alicui⁹ ſcie ē illud de q̊ paſſiones adeq̃te talis ſcie ſũt ꝑpter qd ꝛ potiſſime demõſtrabiles.¶ zª.qñcũq; aliq̃ ſcia eſt ps ſubiua alt̃i⁹ ſubm̃ mãle vni⁹ ē ps ſubiua ſubi mãl' alt̃i⁹.ex q̃ ſeq̃ q qcqd ē ſbm̃ ſcie methorice illõ ē ps ſubiua ſubi adeq̃ti phie nãl.z°.ponunĩ tres diſtictões.p̃ª ē.duplex ē nã.q̃dã ē nã naturãs.ꝛ ē oē p̃nm itrĩſecũ ꝯpoſiti nãlis ſic materia ꝛ forª: alia ē natura naturata ꝛ ē natura ꝯpoſita ex p̃ncipijs itrĩſecis cuiuſmodi ē oē ꝯpom ex mat̃ia ꝛ forª.ex q̃ ſeq̃ q natura vltio mõ capta ē idez qd̃ corp⁹ naturale cũ corp⁹ nãle ſit a natura naturãte principiatum ꝛ ex mat̃ia ꝛ forª ꝯpoſitũ ꝛ eõ.z°.ſeq̃ q nã illo mõ capta ē mat̃iale ſbm̃ toti⁹ phie natural.3°.ſeq̃ q qcqd ē ſbm̃ i ſcia methorica illõ ē ps ſubiua nature naturate ꝛ ꝯpoſite.ſ.ipi⁹ ꝯpoſiti naturalis.¶ zª diſti°.ipreſſio capiĩ triplr̃.vno mõ cõit ꝑ q̊cunq; derelicto ex coniũctõe vl' ꝯmixtione duoꝝ corpoꝝ vel duaꝝ q̃litatũ.ſicut dicim⁹ q i cera manet ipſſio ſigilli.z°.mõ capiĩ ꝑp̃e ꝑ alteratõe ꝛ ꝯmixtiõe q̃litatũ p̃maꝝ ſiue ꝑ qbuſdã q̃litatib⁹ derelictis ex alteratõe q̃litatũ p̃marũ ſic dicim⁹ iſlãmatõez ꝛ coruſcatõez eē ipſſiones metheorologicas.3°.mõ capiĩ magis ꝑp̃e ꝑ q̊dã mixto ipfcõ derelicto ex actõib⁹ oĩuꝫ illaruꝫ q̃litatũ.ſicut dicim⁹ niuē ꝛ pluuiã eē ipſſiões metheoricas.ꝛ iſto vltimo mõ capitur ipſſio metheorica in titulo queſtionis.Ex q̊ ſeqtur q ipſſio metheorica eſt vnũ corp⁹ naturale cõpoſitum ex mat̃ia ꝛ forma mixti imperfecti ſicut nix ꝛ pluuia. Secundo ſequitur q ipſſio metheorica eſt pars ſubiectiua corꝑis naturalis ꝛ ſpēs nature naturate.¶ 3ª diſtinctio.impſſio metheorica põt ſupponere triplr̃.vno mõ materialr̃ ꝑ termino ſignificato.ꝛ ſic eſt vnũ ꝯplexũ.alio modo ſimplr̃ ꝑ q̃ditate ſignificata ſiue circũlocuta.ſ.pro quadaꝫ natura cõicabili p̃ciſe cuilibꝫ ſuppoſito cõpoſito ex materia ꝛ forma mixti ipfci.ꝛ ſic ē q̃ditas ſubiualis hui⁹ ſcie.3°.modo poteſt ſupponere perſonaliter pro ſuppoſito quiditatis ſignificate ꝛ cirꝯlocute.ſ.ꝑ q̊dã idiuiduo ꝯpoſito ex mã ꝛ forma mixti ipfecti.Ex his dr̃ ad difficultatē.p̊ q corp⁹ ſimplex nõ ē adeq̃tũ ſubꝫ mãle ſcie metheorice: pꝫ q: nõ p̃dicaĩ i recto d̃ aliq̊ p̃ncipl'r ꝯſiderato in ſcia metheorica.nix.n.ñ ē corp⁹ ſimplex nec pluuia nec aliq̃ alia ipſſio metheorica.z°.q: corp⁹ ſimplex nõ ē ꝯuertibile cũ adeq̃tis paſſiõib⁹ h⁹ ſcie.ſibi.n.ꝯueniũt paſſiones celi ꝛ elemẽtoꝝ.3°.quia ſimplex ē vna ꝯditio repugnãs mixto ipfecto d̃ q̊ p̃ncipalr̃ hic tractaĩ.¶ zm dictũ.qcqd ē ſbꝫ ſcie metheorice ē mixtũ ipfectũ.ſiue corp⁹ ꝯpoſitũ ex mã ꝛ forma mixti impfecti.alias nõ poſſet p̃dicari in recto de pricipalr̃ ꝯſideratis in iſta ſcia.ſ.de niue de grãdine.de tonitruo: de fontib⁹.de lanceis ardētib⁹.ꝛ alijs metheoricis ipreſſionib⁹.¶ 3m dictũ.ipreſſio ē adequatũ ſubm mãle ſcie metheorice.pꝫ q: oĩa ꝯſiderata i ſcia metheorica ſũt ad impſſionē metheoricã reducibilia.aut ꝑ mõꝫ p̃ncipioꝝ.aut ꝑ mõꝫ ptiũ ſubiuaꝝ vel itegraliũ.aut per modũ paſſionũ de ipa aut de ſuis ptib⁹ d̃mõſtrabiliũ.Alie difficltates ſoluentur in ſequentibus.

Scdo ſciendum q zª difficultas tacta in z° argumẽto eſt iſta.Utruꝫ nãlitas mixti ipfecti ſit rõ formalis ſubiua hui⁹ ſcie.Pro ſolõe hui⁹ difficultatis ponunĩ alique ſuppoſitiões.p̃ª.ſubm mãle ꝛ ſubiectũ formale alicuius ſcie ſe debent habere ſicut concretũ ꝛ ſuuꝫ abſtractuꝫ.zª.natura capta ꝑ ꝯpoſito naturali ē materiale ſubiectũ toti⁹ phie natural.ꝛ nãlitas ē rõ formal' ſbiua ipi⁹ ſubi.3ª ſuppõ.ſic oē aĩal hꝫ ſuã ꝑp̃am aĩalitatē.ita oĩs nã hꝫ ſuã ꝑp̃aꝫ nãlitateꝫ.ꝛ ſic aĩalia ſpē drĩa hñt ꝑprias naturalitates ſpē drñtes.ita etiam oĩa corpora naturalia ſpē drĩa habent naturalitates ſpē differētes.4ª.oē mixtuꝫ impfcm̃ ē natura.i.corpus naturale a qualibet alia natura ſpecifice diſticta ꝛ hꝫ naturalitatē ſibi ꝑpriaꝫ a naturalitate alioꝝ corpoꝝ naturaliuꝫ ſpecifice diſtictã.5ª.iſta tria ſũt ſynonima impſſio metheorica.mixtũ impfcm̃.ꝛ corp⁹ naturale ꝯpoſitum ex materia ꝛ forma mixti ipfci.Ex hoc ſeqtur q natura i cõi ſiue corp⁹ naturale eſt materiale ſubiectũ totius philoſophie naturalis: ꝛ naturalitas in

cõi ē rõ formalis ei⁹ subĩua. sic ēt natura mixti im pfci. siue corp⁹ naturale mixtū ipfcm̄ ē subm materiale alic⁹ ptis pħie. ⁊ naturalitas mixti ipfci est ei⁹ rõ formalis subiua. Ex his dr̄ ad difficultatez ꝙ naturalitas mixti ipfci ē adeq̄ta rõ formał scie metheorice. pz. q₂ natura ē mixtū ipfcm̄ ⁊ subm adeq̄tū materiale h⁹ scie: igr̄ naturalitas mixti ipfci ē adeq̄tū subz formale ei⁹. tz ɔña. q₂ semp ab stractū subi materialis ē adeq̄ta rõ formalis sub iectiua talis subiecti. z°. q₂ q̄cūq₃ isunt ipssiōi metheorice siue mixto imperfecto illa sibi insunt a sua ṗpa natura siue specifica naturalitate.

Tertio sciēdū ꝙ 3ᵃ difficłtas tacta i 3°. ar°. ē ista. Utrȝ d̄ ipssione metheorica sit scia naturalis ab alijs ptib⁹ pħie naturalis specifice distincta. ⁊ tāgit tres partiales difficultates: p°. vtrȝ d̄ ipssiōe metheorica sit scia. Ad quā pt faciłr r̄ndēri ꝙ d̄ ipssiōe metheorica ab oī extitia ⁊ ṗdicato ɔtigēti pscidēte ē scia. ṗbał. q₂ oīs hit⁹ p d̄mōstratiōnē potissimā acq̄sit⁹ ē scia. s₃ d̄ ipssione metheorica ē hit⁹ p d̄ mōstratiōnē potissimā acq̄situs. igr̄. minor pz faciēdo talē d̄mōstratiōnē. Oē corp⁹ ɔpositū ex materia ⁊ forma mixti ipfci ē gn̄abile per ifl̄amatiōnē per coagulatiōnē aut p aliq̄ siłem alteratiōnē. sed oīs ipssio metheorica ē corpus ɔpositū ex mā ⁊ forma mixti ipfci. igr̄ oīs ipssio metheorica ē gn̄abilis p ifl̄amatōez p coagulatiōnē vel aliq̄ siłem alteratiōnē. ❡ zᵃ difficultas partialis. vtrȝ de ipssione metheorica sit scia naturalis. cū impressiones metheorice videantur eē casuales ⁊ fortuite. ṗ solutōe huius difficultatis ponitur talis ṗpō. Tres sūt ṗpetates cuilibet effectui casuali ⁊ fortuito copulatiue conuenientes. pma. effect⁹ talis dz fieri ex̄ sēper ⁊ frequenter. zᵃ. effectus casualis dz euēire pter itentiōnē agentis. 3ᵃ. effectus casualis non ē natus fieri ex illa cā ex qua fit magis q̄ ex quacunq̄ alia. alr̄ casus eēt cā per se ⁊ nō per accñs. Ex his dn̄r tria. p^m. alicui impressioni metheorice cōuenit pma conditio effect⁹ fortuiti. pz. q₂ aliqua ipssio metheorica fit ex̄ semper ⁊ frequenter. pz de cometa ⁊ de yride. ❡ z^m. alicui ipressioni metheorice conuenit secūda ɔditio effectus fortuiti pz. q₂ eclipses solis ⁊ lune euenerūt pter itētōez mouētiū orbes. q₂ vnusquisq₃ motor intēdit mouere ⁊ mouet suū mobile regulariter ⁊ continue nec motor lune habet solicitudinē de motu solis nec motor solis de motu lune. ❡ 3^m dictū. nulli impressioni metheorice conuenit t̄tia ɔditio effectus fortuiti. patet. q₂ quelz impressio metheorica est nata euenire regulari ⁊ determiata cā nāli qua posita semper talis effect⁹ metheoric⁹ ponitur. Ex quo sequitur ꝙ nulla impressio metheorica fit a casu aut a fortuna. sed quelibet fit a nā: ideo de impressione metheorica est scia naturał. ❡ 3ᵃ difficultas partialis est ista. vtrȝ scia metheorica sit ab alijs ptib⁹ pħie naturalis specifice distincta. Ad quā r̄ndetur ꝙ sic. pz. q₂ subm̄ ei⁹ est species nature siue corporis naturalis. ⁊ fom̄ formale eius est naturalitas specifice distincta a naturalitatibus aliorum corpuz naturaliū.

Conclusio r̄nsalis. ipssio metheorica sub rōe naturalitatis mixti ipfci ē adequatū scie metheorice sbm̄. pz ɔ̄. p pma pte q₂ impressio metheorica est adequatū subm̄ alicuius scie ⁊ non alteri⁹ q̄ scie metheorice. ❡ zᵃ ps ɔclōnis pz. q₂ naturalitas mixti ipfci ē rō formalis alicuius subiecti naturalis ⁊ non alterius q̄ impssionis metheorice. siue mixti imperfecti quod idem est.

Primo dubitał. vtrȝ sit saluabile de ipssione metheorica eē sciaz. cū soli⁹ t̄mini siue ɔclōis scibił sit scia. ṗ solōe h⁹ dubij sūt supponēde tres difficłtates. pᵃ. vtrȝ t̄min⁹ q subicitur i ɔclōe scibili vł res significata p talē t̄minū sit subm̄ scie. Ad quā r̄ndeł p tria dcā. p^m. ipōle ē aliquē terminū eē subz scibile i scia reali. ṗbał q₂ sequerētur tria inconuenientia. p^m. ꝙ oīs scia eēt de termis ⁊ ɔceptib⁹. z^m. q₂ subm̄ scibile non scitur directe s₃ solū reflexe cū t̄mini solū cognoscāł actu reflexo ⁊ non directo. 3^m. ꝙ surdus vel cecus vel dormiens n̄ haberēt sciaz. q₂ si t̄minus mētalis eēt subm̄ dormientes nō hērent sciaz. ⁊ si t̄min⁹ vocalis eēt subz surdi n̄ haberēt sciētiaz. ⁊ si terminus script⁹ eēt subm̄ ceci n̄ hērēt sciam ❡ z^m. dcm̄. t̄min⁹ q subijcit i ɔclōe scibili ē soluz subz scibile p accñs ⁊ p moduz signi illi⁹ qđ directe scił. ❡ 3^m dcm̄. significatū t̄mini siue nāł q̄titas significata p terminū q subijcit i ɔclōe scibili est subm̄ per se ⁊ directe scibile. pz. q₂ de tali significāł oēs passiōes demōstrabiles. z°. q₂ p diffinitionē talis q̄ditatis tales passiōes d̄mōstrāł. ❡ zᵃ difficultas. vtrȝ ɔ°. vel significatū totale conclusionis sit obiectū totale sciētie adequatū. Ad quā r̄ndeł p tria dcā. p^mum. nulla conclusio ē obz totale scientie. z^m. conclusio demonstratiōis est solū obiectum scibile indirecte ⁊ per modum signi illius quod primo ⁊ directe scił. 3^m. significatiuū totale conclusionis est obiectū totale primo ⁊ directe scibile. pz. q₂ scđ demonstratōe frequenter

elicita ⁊ postea seclusa oi ꝓpõne vocali menta/
li ⁊ scripta adhuc scientifice cognoscimus hoiez
eẽ risibilẽ. igitur illud significatuz totale. s. homi
nem eẽ risibilem est subiectũ scientie. ❡ 3ᵃ diffi
cultas. vtrum scientia de impͣssione metheorica
sit de re vel de termino. Ad quã rñdetur ex dcis
ꝙ est de termino indirecte per modũ signi illius
quod scitur: sed ẽ perfecte ꝑmo de re ⁊ ꝑ moduz
illius quod directe scitur.

Secundo dubitaṫ. Utrũ sit saluabile de impͣssione metheorica eẽ sciẽ
tiam. cũ scia non sit singulariũ neqꝫ corruptibiliũ
neqꝫ eoꝝ que sunt extra sẽꝑ ⁊ freqnter. ꝑ solone
hꝰ dubij sunt soluende tres difficultates. ❡ Pri
ma. vtꝝ singulariũ ipressionũ metheorologicaꝝ
possit eẽ scia. ad quã dñr tria. ꝑ. ꝙ soliꝰ rei vlis est
ꝑ ⁊ ꝑ se ⁊ potissime scientia. pꝫ. qꝛ de sola re vli ẽ
passio potissime demonstrabilis ꝑ suã diffinitio
nem. 2º ꝙ rei singularis ab existentia ⁊ ab oi acci
dentalitate ꝑscindentis est scia ꝑꝑ quid sed non
potissime. pꝫ. quia passiones supiorum sunt ꝓpẽ
quid de singularibus eorũ demonstrabiles ꝫ nõ
potissime. 3º singularium exñtiũ ⁊ circũstantiõa
torum nullo modo est scia. qꝛ talia singularia sẽ
corruptibilia ⁊ entia per accñs. ❡ Secũda diffi/
cultas. vtꝝ eoꝝ que sũt extra semper ⁊ freqnter
sit scia. Ad quam breuiter rñdetur ꝙ eoꝝ q̃ nul/
lo modo sunt semper nec freqnter non est scia. ꝫ
eoꝝ que sũt semper vel frequenter in ordine ad
cãs sic ꝙ positis suis cãis ipa semper vel freque
ter ponuntur taliũ est scia: cuiusmodi sunt ipͣssio
nes metheorice. qꝛ posita cã nãli pluuie sẽper vel
frequẽ ter ponitur pluuia. ❡ Tertia difficltas.
qualr ẽ saluabile de impͣssione metheorica corru
pta ⁊ non exñte eẽ sciam. cuꝫ tamen scibili ꝺstru
cto destruatur scia. Ad quam rñdetur ꝑ quatuor
dicta. Primum. quelibet quiditas scibilis habet
quintuplex eẽ. ꝑᵐ ẽ eẽ cognitum. 2ᵐ eẽ poẽ. 3ᵐ
eẽ ꝓducibile. 4ᵐ est aptitudialis existentia. 5ᵐ.
actualis existentia que vocatur eẽ reale subiecti
uum. ❡ 2ᵐ dictum. quelibet quiditas scibilis ẽ
incorruptibilis ⁊ ꝑpetua ꝺm quatuor ꝑma eẽ. pꝫ
qꝛ quelibꝫ res scibilis habuit ab eterno aliqḋ eẽ
cognitum ⁊ obiectiuum cum fuerit ab eterno ob
iectiue cognita a deo. lꝫ sit corruptibilis q̄tuꝫ ad
eẽ cognitum ⁊ obiectiuum quod habet ab intel
lectu nostro. quelibet etiam habuit eẽ poẽ cum
fuerit possibilis ꝓduci. ⁊ eẽ ꝓducibile cũ ab eter
no fuit nata ꝓduci. ⁊ eẽ aptitudinalis exñtie cuꝫ
ab eťno fuerit apta nata existere. lꝫ q̃libet res cre
ata sit corruptibilis ꝺm eẽ reale ⁊ subiectiuum.
❡ Tertium dictum. destructo scibili soluꝫ q̄tũ
ad eẽ obiectiuum ⁊ cognitũ destruitur scia in il/
lo intellectu in quo scibile destruitur ꝺꝫ tale eẽ:
patet. quia scia est cognitio. igitur actu scitũ est
actu cognitum. ⁊ per ꝯñs si aliquod scibile in ali
quo intellectu nõ habeat eẽ cognitum ⁊ obiecti/
uum talis intellectꝰ non habet cognitioneꝫ neqꝫ
sciaꝫ de tali scibili. ❡ Quartũ dcm̃. scibili ꝺstru
cto ꝺm eẽ reale ⁊ subiectiuũ non est necesse sciẽ/
tiã destrui. patet. quia de re absente ⁊ nõ existen
te possumus habere actualem cognitionẽ ꝑ spe/
ciem intelligibilem illius rei. ⁊ etiam per cogni
tionem habitualem. igitur ad destructionẽ rei se
cũdũ eẽ realis ⁊ actualis existentie non sequitur
destructio cognitiõis actualis nec hitualꝭ ipiꝰ rei.

Tertio dubitatur. Utrum de impressione metheorica possint formari ꝓposi
tiones cause affirmatiue de ineẽ quorum copu
la sit pñtis temporis que sint necessarie. Pro so/
lutione huius dubij ponuntur aliqua dicta. Pri
mum. in ꝓpositionibus necessarijs copula soluꝫ
dicit ꝯpositionẽ ꝑdicati cũ subiecto ꝑscidẽdo ⁊ i/
differenter se habendo ad quodcunqꝫ eẽ. Ex hoc
sequitur ꝙ ad veritatem ꝓpositionis necessarie
requiriṫ ⁊ sufficit ꝙ ꝑdicatum ⁊ subiectuꝫ suppo
nant ꝓ eodem in eẽ cognito vel in eẽ ꝓducibili.
2ᵐ dictuꝫ. ad veritatẽ istius. omnis homo ẽ aial.
sufficit ꝙ homo ⁊ animal sint idem ꝺm eẽ cogni/
tum vel ꝓducibile. patet. quia sicut itellectꝰ põt
vere cõponere ea que sunt idem ꝺm eẽ reale. ita
põt vere cõponere ea que sunt idem ꝺꝫ eẽ cogni/
tum vel ꝓducibile. Ex quo sequiṫ ꝙ sicut ad ve/
ritateꝫ ꝓpõnis particularis sufficit veritas vnius
singularis. ita ad veritatẽ istius: ois homo ẽ aial.
sufficit veritas alicuius istaꝝ q̃ sequũṫ. ois homo
cognitꝰ est aial cognitũ. ois hõ exñs actualr ẽ ani
mal actualr existens. ❡ 3ᵐ dictum. iste sunt ꝑpe
tue veritatis: omnis homo cognitus est aial co/
gnitum. ois homo possibilis est aial possibile. ois
homo ꝓducibilis est aial ꝓducibile. ois hõ aptus
natus existere est aial aptum natũ existere. licet
ista sit ꝯtigens. ois hõ actualiter exñs est aial ac/
tualiter exñs: eo ꝙ partes subi sibi inuicẽ insunt
contigẽter: ⁊ silr partes ꝑdicati. Ex quo sequiṫ ꝙ
ista est ꝑpetue ṽitatis. omnis hõ est aial. pꝫ quia
ad eius perpetuã necẽitatẽ sufficit perpetua necẽi
tas alicuius illarum qnqꝫ ꝓpõnuꝫ. modo quatu
or prime sunt perpetuo necessarie. ❡ Ex his pa
tet solutio ad dubium.

Rationes soluuntur ex dictis.

Queritur 2° Utrū sit nec̄e hunc mūdū īferiorē eē ɔ̄tinuū latōib⁹ sup̄iorib⁹ vt tota ꝟtus ei⁹ inde guberneť. Arguiť ꝑ ꝙ non. q2 impossibile ē hūc mūdū eē ɔ̄tinuū latiōib⁹ sup̄iorib⁹ ḡ nō est necesse. añs pꝫ ꝑ q2 celi ⁊ īferioꝝ vltima nō sunt vnū. 2° q2 celū ⁊ ista īferiora nō cōicant ī mā sꝫ dn̄t spē. mō dn̄a spē nō pn̄t adiuicē ɔ̄tinuari. Et ɔ̄firmať. ɔ̄tigēs ē hūc mūdū eē ɔ̄tinuū lationibus sup̄iorib⁹ cū oppo^m non iplicet ɔ̄dictionem. ¶ 2° arguiť. si oīs virt⁹ isti⁹ mundi īferioris gubernareť a celo sequerenť tria icōueniētia. p^m ꝙ act⁹ volūtatis nō eēnt liberi cū gubernarenť a cā nāli. 2^m quia celū ageret ꝑ prudētiā ⁊ cognitionem cū gubernare sit actus prudētie. 3^m q2 nihil possꝫ corrumpi nec violēter moueri cuꝫ gubernare sit aliqd ad suū finē bonū dirigere. ¶ 3° arguiť sic. multe actiones in istis inferioribus non gubernantur a lationib⁹ sup̄iorib⁹. igiť. añs pꝫ per articulū parisienseꝫ. dicere ꝙ ignis ñ ɔ̄bureret motu celi cessāte. error. ¶ In oppositū ē auctoritas philosophi.

Primo sciendū ē ꝙ ꝑ declaratiōe ťminorū q̄ōis sūt soluēde tres difficlťates. Prima. vtꝝ sit nec̄ē hūc mundū īferioreꝫ eē ɔ̄tinuū latōib⁹ sup̄iorib⁹. Pro solōne huius difficultatis poniť vna suppō. q̄ est hec. mūd⁹ īferior non ē aliud q̄ʒ spera oiuꝫ gn̄abiliū siue aggregatū ex oib⁹ gn̄abilib⁹ ⁊ corruptibilib⁹ ɔ̄tēta inter cōcauū orbis lune. 2° ponunť tres distinctiōes. Pria ē h̄. duplex ē nec̄iū. q̄dā est nec̄iū simpl̄r ⁊ absolute. ⁊ ē illō cui⁹ ɔ̄dictoriū iplicat ɔ̄dictionē. aliō ē nec̄iū naturaľr. ⁊ ē illud cui⁹ oppo^m nāľr nō ē possibile. ⁊ sic capitur ī titulo q̄ōis. ¶ 2^a distictio. ɔ̄tinuū pōt capi dupľr. vno° vt dic̄ ɔ̄tiuitatē idiuisionis ⁊ vnitatis. ⁊ sic illa sūt ɔ̄tiua q̄ sic sūt adiuicē indiuisa ꝙ eoꝝ vltima sūt vnū. alio mō capitur cōtinuū vt dicit ɔ̄tinuitatē imediatiōis ⁊ idistātie ⁊ sic illa dn̄r ɔ̄tinua q̄ sic sūt idistātia ad se īuicem ꝙ immediate se tangūt. ¶ 3^a distin⁹. latio sup̄ior pōt capi dupľr. vno° materialiter ⁊ ꝑ denoīato scilicet ꝑ corpe celesti sursū lato. alio mō formaľr ⁊ ꝑ significato. ⁊ ꝑ illis motib⁹ corpoꝝ celestiū sursū latoꝝ. ¶ Ex his dico ad difficľtatē pmo ꝙ nō ē nec̄e hunc mundū īferiorē eē cōtinuū latiōibus sup̄iorib⁹ capiēdo nec̄iū p̄rimo mō ⁊ ɔ̄tinuū. pmo mō ⁊ latōes sup̄iores scđo mō. 2° ē nec̄e hūc mundū eē ɔ̄ti^m latōib⁹ sup̄iorib⁹ capiēdo nec̄iū 2° mō. ⁊ ɔ̄tinuū 2° mō ⁊ lationes superiores pmo mō. pꝫ q2 vltimū istius mūdi īferioris ⁊ vltimū spere lune īmediate se tāgūt. ¶ 2^a difficultas. vtꝝ oīs virtus istoꝝ inferioꝝ guberneť a sup̄iorib⁹ corporib⁹. Pro solōne hui⁹ difficultatis ponunť due suppōnes. Prima. oīs virt⁹ istoꝝ inferioꝝ ⁊ eē ipoꝝ vel opatio naturalis effectiue ꝑducuť ⁊ ɔ̄uersať ī suo eē naturali a deo tanq̄ʒ a cā p̄ncipali. ⁊ a celo tanq̄ʒ a cā instrāli: cuiuslibet. n. opatōis naturalis de⁹ ē causa p̄ncipaľr effectiua. ⁊ celū eē causa istrālis ꝑductiua. ¶ 2° ponitur talis distin⁹. gubernare capiť dupľr. vno mō moraľr ⁊ cognitiue. ⁊ sic est vn⁹ act⁹ prudētie q̄ aliqs dirigit aliquē in suū optimū finē. ⁊ sic nō capiť hic. alio mō capiť naturaliter ⁊ directiue. ⁊ sic gubernare ē aliqd in suū bonum naturale ɔ̄seruando aut ꝑducēdo dirigere ⁊ ad suā opatiōnē naturalē iclinare ⁊ sic capiť hic Ex his dr̄ ad difficľtatē ꝙ oīs ꝟt⁹ naturalis a corporibus celestibus gubernať. pꝫ q2 omne eē naturale ⁊ oīs opatio naturalis istoꝝ īferioꝝ effectiue ⁊ instrumētaliter ꝑducitur ⁊ cōseruať a corporibus celestib⁹. Alia difficľtas solueť ī ťtio notabili

Secundo sciendū est ꝙ iste liber metheororum Aristo. in quo ip̄e determinat de impressionib⁹ metheoricis diuidiť in q̄ttuor libros partiales. ¶ In p̄mo determinat de imp̄ssionib⁹ ignitis. ⁊ diuidiť in q̄ttuor tractatus. In p̄ determinat de cā imp̄ssionū ⁊ diuidiť in q̄ttuor capitula. In p̄ determīat ɔ̄ cā naturali ⁊ efficiente ipsaꝝ. ⁊ diuidiť in duas ptes. ¶ In p̄ma tāgit q̄ttuor ɔ̄clusiones. In p̄ma tangit ea q̄ determinata sūt ī libris p̄cedentib⁹ ⁊ est h̄. Dictū ē pri⁹ de causis ⁊ p̄ncipijs nature ⁊ de oī motu naturali. ⁊ de astris ordinatis ī celo ⁊ ɔ̄ sup̄iori latōe celi. ⁊ de elemētis corpoꝝ ⁊ que ⁊ quot sunt ⁊ de corpꝫ ꝑmutatōe adiuicē: ⁊ de gn̄atione ⁊ corruptiōe in cōi. ¶ 2^a tāgit ea q̄ sunt determināda in h̄ libro ⁊ ē hec. reliq̄ ps p̄ntis methodi quā oēs antiqui vocabant metheorologicā: est adhuc ɔ̄sideranda in qua sunt deťmināda ea q̄ veniunt ꝑꝫ naturā in ordinationē. s. de lacte idest de galacia. de cometis. ⁊ impressionib⁹ ignitis. de spiritib⁹. i. de ventis. ɔ̄ terremotib⁹. tiphonib⁹. ⁊ alijs icēsionib⁹. ¶ 3^a tāgit ea q̄ deťminata sunt in libris seq̄ntibus ⁊ ē h̄. ɔ̄siderāndū ē de aīalibus ⁊ plātis vniuersaľr ⁊ particulariter. ¶ 4^a resumit ea q̄ dicta sunt in p̄cedētib⁹ libris ⁊ ē hec. deťminatū ē p̄us a nobis ɔ̄ vno quoq̄ʒ corpoꝝ circulariter motoꝝ ⁊ de q̄ttuor elementis. ⁊ dictum est ꝙ ipsoꝝ ē duplex motus. s. a medio ⁊ ad mediū. ⁊ dictū ē ꝙ illud q̄ð oībus supeminet ē ignis. ⁊ illud q̄ð oīb⁹ substat est terra.

⁊ illō qō ē ꝓpinquſigni ē aer. ⁊ illud qō ē ꝓpiqui⁹ ſre eſt aqua. Dictū ē etiā ꝙ tot⁹ mūd⁹ q̄ e circa ter rā ꝯſtat ex q̄ttuoꝛ elemētis. ¶ In ſcōa parte pn cipali oñdit cauſas iṗreſſionū ⁊ itendit q̄ttuoꝛ cō cluſiōes. ¶ Prima tangit vnā ſuppōnē ⁊ ē hec. neceſſe ē hunc mūdū inferioꝛē eē cōtinuū latōib⁹ ſupioꝛib⁹ vt oīs virt⁹ ei⁹ ide gubernetur. ꝓbat du plr̄ ꝑ q2 motus circularis ē perpetu⁹. 2°. q2 mot⁹ naturalis ē ꝑmus motuū hoc ē cā oīuz alioꝝ mo tuum. ⁊ ſic īfinitus eo ꝙ nō h3 locū ad quē finiat. ¶ 2ᵃ ꝯ tāgit duo coꝛrelaria. Primū. q̄ttuoꝛ elem̄ ta ſunt cāe maſiales eoꝝ acci^{m} que fiūt i elemen tis iṗreſſionū metheoꝛoꝝ. 2^{m}. virt⁹ coꝛpoꝝ circu larit̄ motoꝝ ē cā efficiēs iṗaꝝ impꝛeſſionū. ¶ 3ᵃ ꝯ°. reſumit ea que determinā da ſunt. ¶ 4ᵃ ꝯ°. eſt hec. ignis aer aqua ⁊ terra pn̄t fieri ex ſe iuice3 ⁊ vnūqōq3 iṗoꝝ ē i vnoquoq3 i potētia. ⁊ in ipſis ē vnū ⁊ idē ſubm̄. i. maſia in qō vltimo reſoluūtur.

Tertio ſciendū ē ꝙ circa hunc textū icidūt tres difficultates. Prima. qualit̄ ē ſaluabile ꝙ oīs virtus iſtoꝝ iſeri oꝛum guberneť a celo cū tamen metheoꝛica ſit de his que fiūt ſ3 naturā inoꝛdinatioꝛē. i. min⁹ oꝛdinatā abuſiue tn̄ Pro ſolōne hui⁹ difficultatis dr̄ ꝑmo ꝙ metheo rica dr̄ a meta qō ē trans vel ſurſū. ⁊ theoꝝ qō ē videre vel vi ū. ⁊ logos qō ē ſermo. q̄ſi ſermo de ſurſū viſis. q2 ꝑncipalioꝛ pars impꝛ̄ſſionū metheo roꝝ fit in ſupioꝛib⁹ elemētis. 2°. dicit̄ ꝙ celū ē ſim plicit̄ ꝑmū elementū coꝛpoꝝ q2 ꝑma pars ꝑnci palis toti⁹ mūdi coꝛpalis eſt celū. ſ3 ignis ē ꝑmuz elemētū i genere ſiue i ſpera gn̄abiliū ⁊ coꝛrupti biliū. 3°. dicit̄ ꝙ iſte cōparatiuus iordinatioꝛ n̄ ca pit̄ hic poſitiue ſcilicet ꝑ ſuo poſitiuo cum hoc ad uerbio magis. valeret. n. tantū inoꝛdinatius ſicut magis inoꝛdinatū. alio mō capit̄ negatiue vt tan tū valeat ſicut n̄ ita oꝛdinatū. Ex hoc ſequit̄ ꝙ im ꝑſſiones metheoꝛicas fieri ſm̄ naturam ioꝛdina tioꝛē q̄ꝫ ſit ꝑmū elemētū nō eſt aliud q̄ꝫ iṗas fieri ita nō oꝛdinate ſicut coꝛpoꝛa celeſtia. 2°. ſequit̄ ꝙ ſimul ſtat iṗas fieri a celo ⁊ cū hoc fieri a natura inoꝛdinatioꝛi q̄ꝫ ſit celū a primo tanq̄ꝫ a cā remo ta. ⁊ a ſecundo tanq̄ꝫ a cā ꝓpinqua. ¶ 2ᵃ difficul tas. vtrū motus celeſtes ſint cauſe efficientes im preſſionū metheoꝛorum. ⁊ quattuoꝛ elemēta ſint cauſe materiales iṗaꝝ. Pro ſolutione huius dif ficultatis dr̄ primo ꝙ motus celeſtes ſunt cauſe efficientes remote iṗaꝝ. p3 q2 motus celi effectiue concurrit ad productionem naturalem cuiuſlib3 entis naturalis. 2°. dr̄ ꝙ actiones qualitatū ꝑma rum ⁊ actiones qualitatū ſequentiū alterationū qualitatum primaꝝ ſunt cauſe efficientes ꝓpiq̄ꝫ iṗaꝝ. p3 q2 ꝑ inflāmationem que eſt accenſio vel qualitas conſequens alterationem qualitatū pri maꝝ generantur oēs iṗreſſiōes ignite. ⁊ ꝑ coagu lationem fere generanť oēs iṗreſſiones aquee et terree. 3°. dicitur ꝙ quattuoꝛ elementa ſunt cau ſe materiales oīum impꝛ̄ſſionū cū quodlib3 mixtū ſiue ꝑfectū ſiue impfectum componatur ex elem̄ tis. 4°. dicitur ꝙ cauſe materiales ꝓpinque ſunt quedam mixta impfecta cuiuſmodi ſunt vapoꝛ ⁊ exalatio. ¶ 3ᵃ difficultas. vtrū q̄ttuoꝛ elem̄ta ſint adinuicem in potentia ⁊ habeant idem ſubm̄ . i. materiam in qō vltimum reſoluātur. Pro ſolu tione huius difficultatis dicitur pꝛio ꝙ nulla en titas vnius elementi eſt vel eē pōt cū entitate al terius elemēti. alias eadē materia numero ſimul informareť pluribus foꝛmis ſubſtantialibus ſpē diſtinctis. etiā ꝯ̄ria ſimul eēnt in eodē. ¶ 2°. dicit̄ ꝙ quatuoꝛ elementa ſic ſunt iter ſe inuicē in po tentia. ꝙ ex vno poteſt generari qōcunq3 aliud. ⁊ q̄cq̄d eſt materia vnius elemēti illud eſt in potē tia. nō ſolū fundamētali ⁊ ſubiectiua. ſed in potē tia foꝛmali ⁊ reſpectiua aptitudinali ad recipien dū foꝛmā ſubſtātialē alterius elemēti. ¶ 3°. dicit̄ ꝙ cū ex vno elemēto generatur aliud fit reſolu tio vſq3 ad materiā primā cū in quolibet coꝛpoꝛe ſimplici ſit tm̄ vna foꝛma ſubſtātialis. ¶ 4°. dici tur ꝙ materie quatuoꝛ elemētoꝝ ſunt eadē ma teria in ſpecie ⁊ nō in numero. ¶ 5°. dicit̄ ꝙ qua tuoꝛ elemētoꝝ eſt vnū ⁊ idē ſubiectū in ſpecie in qō vltimū reſoluūtur. ſ. materia ꝑma. nec eſt icō ueniēs in coꝛpoꝛibus ſimplicibus fieri reſolutio vſq3 ad materiā ꝑmā. hoc aūt foꝛtaſſis eſt incon ueniens in coꝛpoꝛalibus mixtis.

Concluſio reſponſalis. neceſſe eſt hunc mūdū inferioꝛē eſſe ꝯtinuuz lationibus ſupioꝛibus vt tota virtus eius ide gu bernetur. p3 q2 celū non agit in iſta inferioꝛa niſi mediāte lumine motu ⁊ influētia: ſ3 iſta nō poſſūt deferri ad mūdū iferioꝛē ꝑ vacuū. igitur iter ce lū ⁊ iſtū mūdū iferioꝛē nō eſt vacuū. ⁊ ꝑ ꝯſequēs iſte mundus inferioꝛ imediate tangit celū.

Primo dubitatur. Utꝝ in iſta ꝓpoſitiōe: oīs virtus eius gubernetur ide. ly virtus diſtribuatur ꝑ qualibet opatiōe mūdi huius inferioꝛis. ⁊ ly oīs diſtribuat pro quolibet ſingulari iſtius mūdi iferioꝛis. Pro ſolutōe ꝑme partis ponitur vna ſuppoſitio que eſt hec. guber nare eſt aliqd in ſuum eſſe naturale ⁊ in ſua3 opa tionē naturalē. ⁊ vniuerſaliter in ſuū bonū natu

tale pductiue ꝛ cõseruatiue dirigere. ¶ 2° ponit' talis distin° triplices sunt opatiões istoꝝ iferioꝝ. q̃dã sunt opationes nãles vt mot° lapidis deorsũ ꝛ frigefactio aque. alie sũt violente vt calefactio aque. alie sũt neutrales siue libere cuiusmodi sũt oẽs opationes libere voluntarie. ¶ 3° ponuntur tria dicta. pmũ nulla actio violenta istoꝝ iferioꝝ gubernatur a corporib° celestib°. pꝫ q2 nullũ corrumpens alteꝝ aut inclinãs ei dispões malam ꝛ discõueniẽtiã gubernat ipsuꝫ. vt pꝫ ex suppõne. sꝫ corpa celestia cũ causãt opationẽ violẽtã i istis iferiorib° iprimunt eis dispõnẽ malã ꝛ discõueniẽtẽ. igr non gubernant ista iferiora quo ad actões violẽtas. ¶ 2m dictũ. nulla opatio voluntaria ꝛ libera gubernat' a corporib° celestib°. q2 ad nullã opationẽ volũtariã ꝛ liberã ɔcurrũt effectiue: cũ tales depẽdeant mere a volũtate. alias hõ nõ eẽt dñs suoꝝ actuũ. ¶ 3m dictũ. ꝙ oĩs opatio nãlis istoꝝ inferioꝝ gubernat' a corpib° celestib°: pꝫ. q2 corpa celestia ad oẽm actionẽ naturalẽ effectiue ɔcurrunt ꝛ p tales actiones naturales dirigunt ista inferiora in suũ bonũ naturale. Ex hoc sequitur ꝙ in illa ppõne ly virt° solum distributiue p opatione naturali. ¶ Sed pro solutiõe 2e partis dubij ponũtur tria dicta. ¶ Primũ. q̃libet spẽs hui° mundi iferioris gubernatur a corpib° celestibus. pꝫ q2 corpora celestia p suos motus nitũtur assimilare ista inferiora supioribus q̃tum possũt perpetuando ea eo modo quo pñt ppetuari. sed ista inferiora non pñt ppetuari in aliquo idiuiduo cũ quodlibet tale aliq̃n corrũpatur. ideo solũ ppetuantur in eẽ specifico p cõtinuã ꝛ ppetuã gñationẽ ꝛ corruptionẽ diuersoꝝ idiuiduoꝝ eiusdẽ spẽi ¶ 2m dictũ: cuiuslibet spẽi hui° mundi inferioris aliq̃d idiuiduũ gubernatur a celo. pꝫ q2 spẽs non põt ɔseruari nisi in aliquo idiuiduo. ¶ 3m dictũ. nõ q̃dlibet indiuiduũ gubernatur a celo. pꝫ. quia multa indiuidua istius mũdi iferioris corrũpũtur a celo ꝛ mouentur ab eo violenter mediante tamen cã secunda. modo corrũpere aut violent' mouere aliq̃d repugnat isti actui q̃ ẽ gubernare. Ex hoc sequitur ꝙ ly ei° distribuitur p q̃libet specie hui° mũdi iferioris. 2° p cuiusl3 talis spẽi aliq̃ indiuiduo ꝛ nõ p q̃l3 idiuiduo isti° mũdi inferioris.

Secundo dubitatur. Utꝝ de mẽte Ari. fuerit ponere oẽm actõem naturalẽ ita necessario dependere a celo ꝙ per impossibile ipso secluso nulla posset fieri actio naturalis. Pro solõe hui° dubij ponuntur q̃ttuor dcã. Primũ. de mẽte Aristo. fuit ponere pmã cãꝫ non posse agere ad extra nisi mediãte celo. pꝫ q2 scdm Ari. mot° celi sub obliquo circulo ẽ cã generationũ ꝛ corruptionũ ꝛ oĩuꝫ actionũ nãliũ. ¶ 2m. de mẽte Ari. fuit ponere pmã causã de necessitate agere ad extra ꝛ nõ libere. pꝫ q2 ẜm Ari. pma cã nõ potuit nõ pducere motũ celi. nõ potuit etiam nõ pducere gnãtiões ꝛ corruptões. nõ potuit ẽt nõ ɔseruare celũ cũ ẜm eũ oĩa ista sint necessaria ꝛ ppetua. ¶ 3m dcꝫ. de mẽte Ari. ẽ ꝙ iplicat ɔdictionẽ pmã cãm pducere res naturales celo non ɔcurrẽte effectiue. pꝫ q2 ẜm eũ prima causa nihil agit nisi mediãte 2a. pꝫ ẽt ex p° dcõ. ¶ 4m dictũ. de mẽte Ari. fuit ponere ꝙ celo ꝛ motu celi p impossibile secluso iplicat aliquã rẽ naturalem eẽ ꝛ aliquã opationẽ naturalẽ fieri: pꝫ ex p̃cedentib° dictis. Ex his manifeste apparet ꝙ de mẽte Ari. necessario ẽ ꝙ oĩs ṽt° naturalis gubernat' a corpore celesti sic ꝙ iplicat ɔdictionem aliquã ṽtutẽ naturalẽ eẽ ꝛ nõ gubernari a corporib° celestib°.

Tertio dubitat' vtꝝ pꝫ ṽitatẽ celo per impossibile vel possibile secluso possit fieri aliq̃ actio nãlis. Pro solõne h° dubij ponũtur q̃ttuor dicta. pmũ. q̃cq̃d pma cã agit vel ɔseruat mediante celo aut quacunq; alia cã: põt id se sola agere ꝛ cõseruare. pꝫ q2 pma cã se sola põt facere oĩa q̃ nõ iplicãt ɔdictionẽ. sꝫ nullus effectus pductus a prima cã mediante secunda implicat ɔtradictionẽ. igitur q̃libet talis effect° põt pduci a prima cã se sola. etiã istud dictũ ẽ sñia vnius articuli parisiẽsis. ¶ 2m dictũ. pma cã ñ agit d necessitate ad extra. sꝫ penit° libere ꝛ ɔtingent' ad istuꝫ sẽsũ. q̃cq̃d pma cã agit ad extra põt ñ agẽ. ꝛ q̃cq̃d pducit põt nõ pducere. ꝛ q̃cq̃d ɔseruat ad extra põt non ɔseruare. ¶ Tertiũ dictũ. motu celi p impossibile vel possibile secluso adhuc possent entia naturalia i suo eẽ pduci ꝛ ɔseruari ꝛ oẽs opationes naturales fieri. pꝫ ex pmo dcõ. ¶ 4m dictũ. si p possibile vel ipotẽ in hoc instanti corrũperet' mot° celi adhuc p aliq̃d tẽpus agentia naturalia naturalr' pducerent suas naturales actiones. pꝫ q2 ponatur in illo istanti ꝙ approximetur stuppa vltimo disposita ipsi igni. aut ignis corrumpet stuppã. aut non. si non. igitur agẽs nãle debite approximatũ passo vltimo disposito non ipedito nõ aget in ipsũ. ꝛ ꝙ non ipediatur pꝫ q2 adhuc pro illo instanti ẽ mot° celi. si ignis ɔburat stuppã. cum non possit eã ɔburere in instanti. alias esset virtutis infinite. igitur comburit eam in tempore sequẽte corruptionẽꝫ mot° celi.

Rationes soluuntur ex superiorib° dcis.

Uerit 3ᵒ. Utrū vnūq̄dq̄ꝫ inferiꝰ elementū sit naturalr̄ locatum in sup̄ficie concaua superioris elementi. Arguit̄ primo ꝙ nō q2 vnūq̄dq̄ꝫ elementū ē alteri elemēto ɔ̄riū. igr̄ alteriꝰ corruptiuū ꝛ p ɔ̄ns nō est alterius locatiuū. ❡ 2ᵒ. sic. terra nō est locata in sup̄ficie cōcaua aque. q2 eēt totalr̄ circūdata aq̄s q̄d repugnat nature viuentium. igr̄ vnūq̄dq̄ꝫ elemētū iferius nō ē nālr̄ locatū in cōcauo alteriꝰ. ❡ 3ᵒ. sic. q2 si ignis esset nāliter locatus in concauo orbis lune sequerētur duo icōuenientia. p̄mū ꝙ ignis posset cōburere copora celestia cū proprius actus ignis sit cōburere corpus sibi approximatū. 2ᵐ q2 tūc ignis nō eēt elementum nobilissimū cum non esset in loco medio qui est nobilissimus. ❡ In oppositum est auctoritas philosophi.

Primo sciendū ꝙ 2ᵐ caᵐ hꝰ tractatꝰ est de q̄ntitate elemētoꝝ ꝛ diuidit̄ i tres partes. In prima intendit q̄ttuor cōclusiōes ❡ Prima cōclusio tangit quādā dubitatiōeꝫ ꝛ ē hec. aliq̄s dubitabit quō se hꝫ aer ambiens terrā ad alia elementa corpoꝝ. ❡ Scd̄a ɔ̄ compat terram ad corpora celestia in q̄titate ꝛ ē hec. manifestum ē nobis q̄ ꝛ quāta sit quātitas terre i comparatione ad magnitudines celestes ambientes eam. p̄bat q2 iaꝫ p̄batū ē p astrologica theoremata ꝙ terra est multo minor q̄busdā corporibꝰ celestibus. ❡ 3ᵃ cōclusio tāgit q̄titatē aque ꝛ ē hec. q̄uis q̄titas aque nō sit manifesta. tn̄ aqua ē mlt̄o minor celo. p̄bat p̄mā ptem q2 tota natura aq̄ non est cōstans ꝛ separata a quolibꝫ elemento sic terra. igitur eius q̄titas non ē ita manifesta sicut q̄titas terre. Secundā pteꝫ p̄bat q2 non ɔ̄tingit aquā eē segregatā a corpore locato circa terram vtputa a mari ꝛ fluminibꝰ. igr̄ aqua nō est multo maior q̄ t̄ra. ꝛ p ɔ̄ns ē minor multo celo. ❡ 4ᵃ ɔ̄ᵒ. tangit q̄dā dubitationē. vtꝝ mediū inter celum ꝛ terrā sit vnū corpus f̄m nām aut plura. ꝛ si plura quot ꝛ q̄ta sūt ꝛ in q̄bꝰ locis sunt determinata ❡ In scd̄a pte reprobat aliq̄s opiniōes de natura celi. ꝛ intendit q̄ttuor cōclusiōes. ❡ Pr̄ia tangit aliqua que p̄us dicta sūt de celo ꝛ est hec. dc̄m est p̄us de primo elemento. i. de celo quale sit f̄m v̄tutē q2 totus locus supior plenus est illo corpore celesti. ꝛ ista opinio nō solū est nr̄a sꝫ ē antiq̄ p̄orū hoīnū. ❡ 2ᵃ ɔ̄ᵒ. tangit vnā opinioneꝫ de celo ꝛ est hec. anaxagoras putauit celuꝫ eē idem igni ꝛ hoc p̄bat dupl'r. primo q2 f̄m antiquā appellationem celū dictū ē ether quasi ignis semp ardēs vel quasi sempiterne ardens. 2ᵒ q2 putauit oīa supiora eē plena igne. iō putauit v̄tutē q̄ est in celo vocari ethera. i. corpꝰ semper ardēs. ❡ 3ᵃ cōclusio est hec. antiq̄ recte vocauerūt ether nō q2 sit semper corpꝰ ardēs. sꝫ q2 ē corpus semp currēs. ꝛ est aliq̄d diuinū. nec ē idē alicui ipoꝝ que apud nos sūt. ❡ 4ᵃ cōclusio tāgit cām p̄p̄ quā Aristo. approbat antiquā opinionē antiquoꝝ ꝛ est hec. non dicimꝰ semel neq̄ꝫ bis neq̄ꝫ raro easdē opiniones reiterari in hoīnibus sed ifinities. ❡ In 3ᵃ pte reprobādo duos errores opinionis anaxagore soluit questionē p̄us motā in vltia conclusione p̄me ptis ꝛ itendit q̄ttuor ɔclusiones. ❡ Prima cōclusio tangit alios errores ꝛ est hec. q̄cūq̄ꝫ dicunt ꝙ corpꝰ ambiens oīa corpora. s. celū astroꝝ est purꝰ ignis. ꝛ inter mediū terre ꝛ astroꝝ eē aerem solū si considerassent sufficienter ea q̄ ɔ̄nsa sunt p mathe^a theoreu^a forte desisterēt de hac puerili opione. valde. n. puerile est putare vnūq̄dq̄ꝫ astroꝝ eē ita puū sicut apparet aspicientibus imo sunt multo maiora sic dictū est prius. ❡ 2ᵃ cōclusio tāgit reprobationem p̄mi erroris ꝛ est hec. si totū celū eēt plenum igne sequeretur ꝙ vnūq̄dq̄ꝫ alioruꝫ elementoꝝ eēt iam anihilatū a celo. ❡ 3ᵃ conclusio tangit reprobationem scd̄i erroris ꝛ est hec. intermediū int̄ celū ꝛ t̄rā nō est plenū solo aere. p̄bat q2 aer mlt̄ū excederet eq̄litatē cōis analogie ad alia corpora elemētalia. Ex h̄ infert ꝙ intermediū celi ꝛ terre nō solū ē repletū duobꝰ elemētis. s. aere ꝛ igne. q2 terra non hēret illā p̄portionem ad ignē ꝛ aerem quā ɔ̄ꝫ hr̄e. q2 cadeꝫ est p̄portio ptis ad ptem ꝛ totiꝰ ad totū. sed ps aeris hꝫ talem p̄portionē ad ignē ꝙ ex vno pugillo aeris fiunt decē ignis. ꝛ ex vno pugillo aque decē aeris. ꝛ ex vno pugillo terre decem aque. igr̄ etiā illa elemēta f̄m se tota debēt hr̄e illā p̄portionē adinuicem quā tn̄ nō hērent si inter celū ꝛ terrā eēt solū ignis ꝛ aer. ❡ 4ᵃ cōclusio remouet quādā cauillationē q2 aliq̄s posset dicere ꝙ nō ē sile de pte ꝛ de toto cū ex pte aque fiat ps aeris. sed ex tota aqua nō fit totꝰ aer. Dicit ph̄s ꝙ nihil differt si q̄s dicat ea nō fieri ex se inuicem dūmō dicat ea eē equalia f̄m virtutē eo ꝙ f̄ꝫ equalitatem virtutis debeāt magnitudines adinuicē p̄portionari. Ex hoc infert tertiam cōclusionem p̄us p̄batā.

Secundo sciendū est ꝙ circa 3ᵐ capitulum huius tractatus mouet ꝛ soluit quasdā q̄ōnes. ꝛ diuidit̄ i duas ptes. In pr̄ia itendit q̄ttuor ɔclusiones. ❡ Pr̄ia ɔ̄ᵒ. tangit tres questiones ꝛ est hec. quomō sūt ordinata duo ele

mēta.s.ignis ꝛ aer ī ordine ad positionē p̄mi cor/poris.i.celi. ¶ 2ª qō tāgit ꝑpter quā cāz caliditas cātur ī his locis q̄ sūt circa t̄rā a superioꝛib⁹ astris. ¶ 3ª q̄stio.cū ex aere fiat aq̄.ꝛ ecōtra .q̄re nubes nō fiūt in sūma regione aeris. ¶ 2ª ɔclusio tāgit duo argumēta q̄bus arguit ꝙ i supꝛema regiōe aeris fiant nubes. ¶ Primū.q̄to loc⁹ ē frigidioꝛ tāto i eo magis fiūt nubes:sꝫ supma regio aeris ē frigidioꝛ alijs.igit̄ i ea fiūt nubes.minorē ꝑbat tripl̄r:qꝛ q̄tū aliq̄s locus est a terra remotioꝛ tan to ē frigidioꝛ ꝑpter distantiā a reflexiōe radioꝝ solis.2º qꝛ supma regio aeris ñ est ꝓpe astra cali da.3º qꝛ ipa nō est ꝓpe radios a terra reflexos q̄ sūt cā caliditatis eoꝝ q̄ sūt ꝓpe terrā. ¶ 2m argu mētū qꝛ ibi fiūt nubes vbi iā radij desinūt qꝛ i im mēsū spargūtur.sꝫ i supma regione aeris iā desi/nunt radij ꝑ hoc ꝙ nimiū spargūtur.ergo i ea ge nerant̄ nubes. ¶ 3ª ɔclusio tāgit argumētū i op/positū.ꝛ est hec.ex solo aere q̄ est cica terrā gn̄at̄ aq̄ ergo i supꝛema regione nō fiūt nubes.añs ꝓ/bat quia non ex omni aere nata est fieri aq̄:sꝫ so/lū ex aere qui est velut vapoꝛ. ¶ 4ª ɔclusio tāgit solutionē vni⁹ argumenti ꝓbando ꝙ non omnis aer qui est circa terrā sit vapoꝛ:qꝛ tunc ignis mul tum excederet aerē ꝛ aquā.2º qꝛ distantie supe rioꝛes sunt plene aliquo coꝛpoꝛe ꝛ non igne quia exiccarentur oīa alia.ergo sunt plene aere.ꝛ per ɔsequens aqua est circa totam terrā ꝛ nō aer.3º quia vapoꝛ est circa terrā.ergo ꝛ aq̄.tenet conse/quentia qꝛ vapoꝛ est aque disgregatio.vapoꝛ.n. fit ꝑ disgregationem aque. ¶ In scd̄a pte soluit primā questionē.ꝛ itendit quattuoꝛ ɔclusiones. ¶ Prima resumit vnū qd̄ supꝛa dictū est.s.ꝙ a terra vsq̄ ad lunam ē alteꝝ coꝛpus ab igne ꝛ ae/re.s.aqua.tāgit etiā oꝛdinationē ignis ꝛ aeris ꝛ ē hec.ignis est ꝓpinquioꝛ celo ꝛ sub igne ē aer.pro bat.qꝛ ignis ē sincerioꝛ ꝛ leuioꝛ q̄ aer. ¶ 2ª ɔclu sio tāgit aliqua icidētia.primū.ignis in sua spera mouet̄ circulariter a motu celi.ꝛ per hoc disgre/gat calefacit ꝛ rarefacit. scd̄m.qualitates prime quodāmodo isequūtur motū ita ꝙ elemēta ꝓpi/quioꝛa celo sunt calida:ꝛ illa que sunt remotio ra a celo sūt frigida. ¶ Tertia cōclusio tangit lo cū aque ꝛ terre ꝛ ē hec.in medio illoꝝ ē elemen/tū grauissimū.s.terra.ꝛ elemētū frigidissimuꝫ.s. aqua q̄ sunt adinuicē segregata. Ex hoc infert ꝙ aer qui ē circa t̄rā ē calidus ꝛ humid⁹ ꝑpt̄ vapoꝛē ꝛ aer q̄ ē circa ignē ē calidus ꝛ sicc⁹ ꝑpt̄ exalatio nē. ¶ Quarta ɔclusio tangit duas differentias inter vapoꝛē ꝛ exalationē. Prima.nā vapoꝝ ē ca lidū ꝛ humidū.sꝫ nā exalatōis ē calidū ꝛ siccū.2ª vapoꝛ ē aqua i potētia.ꝛ exalatio ē ignis in poª.

Tertio sciēdū ꝙ q̄rtū capitulum soluit du as q̄ōnes pri⁹ motas.ꝛ diuidit̄ i du as ꝑtes. In p̄ma itendit q̄ttuoꝛ ɔclones. ¶ Pri ma.i aere q̄ ē sursū nō pn̄t fieri nubes.ꝓbat ph̄s trib⁹ rōnibus. Pria.qꝛ ille aer ē velut ignis eo ꝙ ē calidus ꝛ siccus sicut ignis.2ª ratio.qꝛ talis aer mouet̄ circularit̄ cū celo.iō dispgit̄ ꝛ disgregat. ꝛ sic ex eo nō pōt fieri nubes cū aliq̄d nō possit cō dēsari.3ª ratio.qꝛ in tali aere nō sūt vēti.igit̄ nec nubes. ¶ 2ª ɔº aer supioꝛ mouet̄ circularit̄.pro/bat.nā ignis ꝑpter hoc mouet̄ circularit̄.qꝛ ē cōti guus celo qd̄ mouetur circularit̄.igit̄ etiā cū aer supioꝛ sit ɔtigu⁹ igni mouet̄ circularit̄ donec iue niat ipedimētū.s.mōtes detinentes aerē ne mo ueat̄ circularit̄. ¶ 3ª ɔclusio tāgit vnū argumen tū ꝛ ē hoc.si in illo loco sūmo aeris nō generet̄ aq̄ seq̄t̄ ꝙ ignis nō hꝫ ꝓpe se ɔ̄riū.ꝛ ꝑ ɔn̄s nūq̄ coꝛrū pet̄. Soluit ꝙ aliq̄n coꝛrūpit̄.qꝛ v̄tute celi fit ali/qua ps ignis min⁹ leuis ꝛ tūc descēdit ad locum in quo iueniet sibi ɔtrariū qd̄ ip̄m pōt coꝛrūpere. ¶ 4ª ɔº recapitulat q̄ dicta sūt. ¶ In 2ª pte sol uit scd̄am q̄ōnē p̄us motā.ꝛ itendit q̄ttuoꝛ cōclu siones. Prima ē ꝙ de caliditate causata a sole vi dendū ē in libꝛo de sensu cū sit q̄dā passio sensus. 2ª resumit q̄ōnē p̄us motā.s.ꝑ quā cāz celū ꝛ sol causēt caliditatē cū s̄m suā nām non sint calida: ¶ 3ª tāgit causā caliditatis i istis iferioꝛib⁹ ꝛ ē h̄: caloꝛ causat̄ i istis iferioꝛib⁹ a motu coꝛpoꝝ cele/stiū.ꝓbat ph̄s quattuoꝛ rōib⁹. Prima.qꝛ motus pōt disgregare aerē ꝛ ignire coꝛpa calefacta.igit̄ celū ꝑ suū motū cāt calitatē in istis iferioꝛib⁹.2ª rō.sepe videm⁹ ꝑpter motū celi ꝛ solis fieri estuꝫ ꝛ caloꝛē.3ª rō.qꝛ in istis iferioꝛib⁹ coꝛpa violēter ꝛ velocissime mota motu suo causāt caloꝛē igitur ꝛ motus solis. Quarta ratio.motus ignis circula riter spargit̄ per aerē ꝛ causat i eo caloꝛē in istis iferioꝛib⁹. ¶ Quarta ɔº ē hec.coꝛpa celestia nō sūt calida.ꝓbat duob⁹ signis. Primum quia velo cissime mouent̄.ꝛ tn̄ non igniūtur. igitur signum ē ꝙ non sunt calida.scd̄o qꝛ sol aliq̄n apparet pa lidus.igitur signum ē ꝙ non est calidus.ꝛc̄.

Conclusio rn̄alis. Unūquodq̄ elemen tū inferi⁹ ē naturalit̄ locatuꝫ i ɔcauo elemēti supioꝛis.pꝫ qꝛ t̄ra dꝫ eē i cōcauo aq̄ nālr̄.ꝛ aq̄ i ɔcauo aeris.ꝛ aer in cōcauo ignis: ꝛ ignis i cōcauo p̄mi elemēti scilicet celi ꝛ c̄.

Primo dubitat̄. Utꝝ q̄ttuor elemēta sint adinuicē equalia. Ad soluenduꝫ

hoc dubiū ē supponēdū ꝙ ꝓ desēsione eo℞ que ponunt̄ in ꝑ notabili sūt soluēde tres difficultates. ¶ ꝑma. qualr̄ ē saluabile ignē eē maiorē oib⁹ alijs elemētis ꝛ ꝓpter sui actiuitatē non corrūpere alia elemēta. Ad quam dicit̄ ꝑmo ꝙ ignis ē in concauo orbis lune neq̄ ibi lucet neq̄ ibi apparet nobis. sed latet nos eo ꝙ est in decuplo rarior aere. ideo est insēsibilior aere. Scđo dicit̄ ꝙ ignis nō corrumpit ista inferiora. ꝑmo. qꝛ gubernant̄ a deo disponente ipsuȝ ne ea corrumpat. 3⁹ qꝛ tēperatur ab influentia celi. 4⁹ qꝛ tēperat̄ a frigiditate medie regionis aeris. 5⁹ qꝛ virt⁹ ignis tātum est dispersa i materia ignis ꝓpter sui raritatem ꝙ non ē fortis satis ad destruēdū ista iferiora. ¶ Scđa difficultas. qualr̄ ē saluabile aquaȝ eē maiorē terra cū maior cōgregatio aquarū sit i infinitū minor terra. Ad quā dicit̄ primo ꝙ maxima cōgregatio aq̄rū est magnū mare. ꝛ sūt multa alia maria mediterranea. sunt etiā multe aq̄ ꝑ aerē disperse ad terrā ad irrigatōem plantarum ꝛ viuentium ordinate. sunt etiā multe in stagnis ꝛ fluuijs. ꝛ multe sunt aque fontales fluuiales ꝛ puteales. multe sunt etiā in cauernis ꝛ viscerib⁹ terre. Ex his dr̄ ꝙ si ex his esset vna aq̄ cōgregata illa eēt maior q̄ȝ terra. ¶ 3ᵃ difficultas. vtruȝ elementa quattuor sint sibi īuicem eq̄lia. de equalitate extēsiua dicit̄ ꝙ ignis ē i decuplo maior q̄ȝ aer. ꝛ aer in decuplo maior q̄ȝ aq̄. ꝛ aq̄ in decuplo est maior q̄ȝ terra. De equalitate raritatis ꝛ densitatis dicitur similiter. de equalitate in q̄litatibus actiuis ꝛ passiuis dicitur ꝙ vnūquodq̄ elemētū ē alteri equale in ipis q̄litatib⁹ actiuis ꝛ passiuis tam virtualibus q̄ȝ formalibus. ita ꝙ tantū ignis habet de caliditate q̄ȝtum habet aer de humiditate. aqua d frigiditate ꝛ terra de siccitate. ꝛ q̄ȝtaȝ virtutem habet ignis ad se calefaciendū si fuerit factus frigidus tantaȝ habet aer ad se humectandum si factus fuerit siccus. ꝛ tantā aqua ad se frigefaciendū si fuerit facta calida. ꝛ tantā virtuteȝ habet terra ad se desiccandū si fuerit facta humida. De equalitate in mā dicit̄ ꝙ si eēt ois terra in vnū aggregata. ꝛ ois aqua in vnā aquā. ꝛ omnis aer in vnū aerē. ꝛ ignis in vnum ignem. ꝛ oia mixta essent in q̄ttuor elemētis resoluta ꝑm ꝓportionē elemēto℞ q̄ sunt in talibus mixtis tūc esset tātum de mā in vno elemēto sicut i alio. non tñ mā vnius elemēti esset eque extēsa ꝛ eque rara sicut mā alteri⁹. ȝ si materia vni⁹ eēt tātū ꝯpressa sicut mā alteri⁹ tūc eēnt eq̄les. ꝛ ista sūt de ꝓportione quā nāliter debēt hr̄e elemēta. ȝ de illa quā d̄ facto hūt dr̄ ꝙ nō ē nālit̄ scibile c⁹ q̄ȝtitatis sūt elemēta. aut quā ꝓportionē ꝓ nunc habent inter se.

Secundo dubitat̄. Utr℞ motus localis sit ꝑ se calefactiu⁹. Ad soluenduȝ hoc dubiū dicit̄ ꝑ ꝙ in aliquib⁹ casib⁹ motus localis ē frigefactiu⁹. pȝ ex ꝑiētijs. ꝑma. qꝛ sepi⁹ mouemus potagiū vt ipm frigefaciam⁹: ꝛ facies domicella℞ euentantur vt frigefiant. ꝛ in estate aqua currens est frigidior q̄ȝ aqua stans. ꝛ etiam videmus ventū extinguere ignē candele. videm⁹ ēt ꝙ homines maiores sudores emittūt post motū q̄ȝ durante motu. 2⁹ dicitur ꝙ aliqñ motus localis est calefactiuus. patet qꝛ propter veloceȝ motum sagitte plūbee liquefiunt. ꝛ ex motu lapidis cōtra fusile fit ignis. ꝛ sufflamus in ignem ad fortificandum ipsum. ꝛ currētes ꝛ agonizantes fortiter calefiunt. ꝛ duo ligna contra se fortiter fricata calefiunt. Rustici etiam ad calefaciendu ȝ manus percutiunt ad humeros. etiam per multam confricationem deponimus maculas ex sagimine vel cera factas supra pannuȝ. ¶ 3⁹ dicit̄ ꝙ aliquādo motus localis ē causa caloris soluȝ per accidens. patet qꝛ ꝑ motuȝ localeȝ aliquādo approximamus calefactiuuȝ calefactibili vel econtra. igitur talis motus ē ꝑ accñs cā caloris illius calefactibilis. ¶ 4⁹ dicit̄ ꝙ ois motus violenter multum ꝯfricatiuus est per se calefactiuus. aliquādo tñ per accidens licet in tali motu locali sit confricatio. tñ non calefacit ꝓpter aduentū alterius corporis frigidi. vt puta aeris. causa aūt totalis quare talis motus calefacit ē velox ꝛ violēta confricatio corporis frigidi. Ex hoc sequitur ꝙ motus localis de sua natura non est calefactiuus. quia tunc ois motus localis ꝑ se calefaceret. 2⁹ sequitur ꝙ motus localis non solū ē per accidens calefactiu⁹ ȝ ꝑ se. pȝ qꝛ aliqñ aliq̄s calefit ꝛ illi⁹ calefactionis nulla pōt assignari ꝑ se cā nisi mot⁹ local̄. pȝ de currēte. 3⁹ sequitur ꝙ motus localis non iō est per se calefactiuus. quia sit primus motuum ex eo ꝙ calor sit prima qualitas iter omnes qualitates. patet primo quia non omnis motus localis est ꝑmus motuum. 2⁹ quia tunc ita bene eēt causa frigefactionis sicut calefactionis cuȝ ꝑmus motuum sit causa alioruȝ motuuȝ. 3⁹ quia illud ē causa per se quo posito ponitur effect⁹. ꝛ quo remoto remouetur effectus. sic aūt non est de motu locali respectu alio℞ motuū. 4⁹ sequitur ꝙ motus non ideo calefacit vt rarefaciat ꝛ disgreget partes corporis motiui. quia raritas ꝛ dēsitas cōsequuntur caliditatē ꝛ frigiditatē. ꝛ non econtra.

5º seqtur ꝙ motus localis non iō calefacit. qꝛ aer qui est naturaliter calidus sortitur caliditatē suā a corporib⁹ duris velociter motis. pȝ qꝛ qñ aliqs ɔfricat simpliciter duos pannos causat calorē. ꝛ tamē manifestū est ꝙ iter eos est aer medius.

Tertio dubitatur. Utrū oē lumē sit calefactiuū. Ad soluēdū h̄ dubiū est p̄mo supponēdū ꝙ lumē lux ꝛ color sūt tres q̄litates realr̄ distincte. pȝ qꝛ lux est vna q̄litas realr̄ inherēs corpori lucido ꝛ lumē est vna q̄litas realr̄ iherēs corpori luminoso. ꝛ color est vna q̄litas realr̄ inherēs corpori terminato. 2º supponitur ꝙ multotiēs ph̄i vtūtur luce ꝛ lumine tanꝙ noīb⁹ synonimis sicut i isto libro. 3º supponitur ꝙ i quolibet astro sunt supponēda tria qb⁹ agit in ista iferiora .s. mot⁹ lumē ꝛ iflūētia. 4º supponitur ꝙ multoꝝ astroꝝ iflūētia est frigefactiua. 5º supponitur ꝙ oīs mot⁹ ꝛ oē lumē corporis luminosi ē natū cāre caliditatē. Ex his dr̄ ad dubiū ꝙ oē lumē est calefactiuū. ꝛ licet de facto aliqd̄ astrū frigefaciat. h̄ tñ est de rōne iflūētie superātis virtutē luminis.

Ad rationes Ad p̄mā dr̄ ꝙ vnū elemētū q̄tū ad suā subaȝ ꝛ q̄tū ad suā q̄litatē est alteri ɔ̄riū iō nec suba nec q̄litas vni⁹ elemēti est loc⁹ alteri⁹. tñ q̄titas vnius elemēti nō est ɔ̄ria q̄titati alteri⁹ elemēti. iō supficies ɔcaua vni⁹ elemēti ē loc⁹ alteri⁹. ¶ Ad 2am dr̄ ꝙ lȝ de facto ꝑpter viuētiū salutē terra nō sit locata i supficie aq̄ tñ s̄m debitū ordinē nāle elemētoꝝ tota terra dȝ eē circūdata aq̄s. ¶ Ad 3am dr̄ negando vtrāqȝ ɔ̄naȝ. ꝛ ad ꝓbationē p̄me dr̄ ꝙ ꝑpter hoc ignis nō pōt destruere alia elementa. qꝛ mā ei⁹ est nimis rara. ideo actiuitas ipsius ignis est tm̄ dispsa ꝙ nō pōt agere i ista iferiora. ¶ Ad ꝓbationē dr̄ ꝙ locus q est ɔcauū orbis lune est multo nobilior q̄ sit loc⁹ medi⁹ i quo ē t̄ra.

Queritur q̄rto. Utrū media regio aeris sit sp̄ frigida

Arguitur p̄mo ꝙ non. qꝛ vel eēt frigida nāl̄r vl̄ violente. nō nāl̄r cū q̄libet ps aeris sit nāl̄r calida. nō violēter. qꝛ nō ē semp frigida cū nullū violētū sit ꝑpetuū. ¶ 2º sic. infima regio aeris semp ē calida. igitur a maiori media regio aeris semp est calida. tenet ɔ̄na qꝛ magis videtur ꝙ ifima regio aeris sit frigida q̄ media. cū pl⁹ distet ab igne ꝛ corpib⁹ celestib⁹ q̄ media. ¶ 3º sic. aliqñ i media regiōe aeris liq̄fiūt nubes ꝛ aliqñ niues. vt pȝ i altissimis mōtib⁹. igr̄ aliqñ media regio aeris ē calida. ꝛ p ɔ̄ns nō est frigida semper. In oppositum est auctoritas ph̄i.

Primo sciēdū ꝙ ꝑ solōne hui⁹ q̄ōnis sūt soluende tres difficultates. Prima. q̄t sūt regiones aeris. Pro cui⁹ solutōe ponit̄ p̄mo talis suppō. Alius ē loc⁹ ignis ꝛ regio ignis: sic̄t de alijs elemētis. qꝛ loc⁹ ignis ē supficies cōcaua orbis lune. Sȝ regio ignis vel ē spaciū qd̄ ē iter ɔcauū orbis lune ꝛ ɔuexū orbis aeris vel ē tot⁹ ignis ɔtētus i illo spacio. Ex h̄ seqtur ꝙ tota regio ignis ē ab orbe lune exclusiue vsqȝ ad aerē exclusiue. ꝛ tota regio aeris ē a superficie ɔcaua ignis vsqȝ ad supficiē t̄re ꝛ maris exclusiue. ꝛ tota regio aq̄ est a supficie aeris ɔtinēte mare vsqȝ ad supficieȝ t̄re q̄ est sub mari. alie aūt aq̄ a mari nō h̄nt regionē ꝓpriā. ꝛ regio t̄re ē a supficie maris ꝛ aeris ɔtinente terrā vsqȝ ad cētrū terre. Ex his dr̄ ꝙ sūt tres regiones aeris .s. sup̄ma media ꝛ ifima. Sup̄ma regio aeris est a supficie ɔcaua ignis vsqȝ ad illā p̄tē aeris exclusiue quā ignis ꝛ corpora celestia desinūt directe calefacere vltra ꝓpriā nāȝ ipi⁹ aeris ꝑpter nimiā distantiā. Sȝ ifima regio aeris durat a supficie t̄re ꝛ maris ascēdendo vsqȝ ad illā p̄tē quā reflexio vel refractio radioꝝ solis non plus calefacit vltra ꝓpriā nām eo ꝙ radij nimis dispgūtur. Sȝ media regio aeris durat a sup̄ma regiōe aeris exclusiue vsqȝ ad ifimā exclusiue. ¶ 2a difficultas. vtrū vnū ɔ̄riuȝ sit alteri⁹ fortificatiuū p antipistasiȝ. Pro solōne h⁹ difficultatis suppōit̄ p̄º ꝙ solū iter q̄litates actiuas ꝛ passiuas ē antipistasis. 2º eadē v̄t⁹ i corpe ɔdēsato ē fortior seipa i corpe rarescō. pȝ qꝛ q̄to aliqd ē magis vnū tāto ē magis actuali⁹ ꝛ forti⁹. iō v̄t⁹ vnita i corpe ɔdēsato ē fortior seipsa dispsa i corpe rarescō. ¶ 3º ponit̄ tal̄ distinctio. duplex ē ɔ̄riū. qdā ē penetrās: ꝛ ē illud qd̄ approximatū alteri corrūpit ipȝ. sic̄ multa aq̄ appropinq̄ta puo igni imediate penetrat ꝛ corrūpit ipȝ. aliud ē circūstās ꝛ ē illud qd̄ alteri approximatū nō corrūpit ipȝ: sȝ fugit aut fugat ipȝ. ¶ 4º suppōit̄ ꝙ oē ɔ̄riū actiuū ꝛ passiuū alteri approximatū. aut corrūpit ipȝ aut fugit aut fugat ipȝ. de p̄º pȝ de aq̄ iactata ifra ignē. de 2º pȝ de aq̄ q̄ est i lignis positis supra ignē q̄ statiȝ fugit ad extremitates lignoꝝ. de tertio pȝ de igne fugante aq̄ā q̄ est in lignis. ¶ Ex his dr̄ ꝙ vnūq̄dqȝ ɔ̄riū est alteri⁹ fortificatiuū. saltē p accidens ꝛ p antiperistasim. pȝ quia vnūq̄dqȝ ɔtrariū alteri approximatū si sit debilius si pōt fugit ad aliū locū i quo ɔgregātur oēs partes ꝛ sic fortificatur. ꝛ si nō pōt fugere ad aliū locū fugit in seipȝ ɔdēsando seip̄m ꝛ iteꝝ fortificatur. Dicitur tñ 2º ꝙ tale ɔtrarium nō fugit sub

ſuo ſubiecto. aliaſ migraret de ſubiecto in ſub/
iectū. dr̃ etiā ꝙ mot⁹ quo vnū ɔ̄riū fugit reliquū
eſt quodāmō nālis eo ꝙ qōlibet nitiᷣ cōſuare ſe/
ipm. ¶ 3ª difficultas: vtrū frigiditatis medie re
gionis aeris ſit aliq̄ cā poſitiua. Pro ſolutōe hui⁹
dr̃ pmo ꝙ media regio aeris nō eſt calida ſaltē vl
tra caliditatē ſue ꝓprie nature. pꝫ q: nō pōt dire
cte calefieri ab igne neqꝫ a corporib⁹ celeſtib⁹ ꝓ/
pter nimiā diſtātiā ab eis. nec etiā pōt calefieri a
reflexione radioꝝ ſolis. vt patuit i pma difficul/
tate. 2º dr̃ ꝙ frigiditatis medie regionis eſt aliq̄
cā poſitiua. pꝫ pmo q: frigiditas medie regionis
eſt effect⁹ poſitiuus. 2º pꝫ q: aſſignādo tales cās
vna cā efficiēs ē ꝑ antiperiſtaſiꝫ. q: ꝓpter calidi/
tatē iſime ⁊ ſupme regionis frigiditas medie re
gionis ſe vnit ⁊ fit fortior. 2ª cā eſt influentia pla
netaꝝ frigidoꝝ q fortiꝰ ifluūt i media regione ae
ris eo ꝙ ibi nō ē caliditas extriſeca ipediēs eoꝝ
ifluxū. 3ª cā eſt frigiditas vapoꝝ vſqꝫ ad mediā
regionē aſcēdētiū. cā vͦo finalis eſt ſalus viuētiū

Secundo ſciēdū ē ꝙ Ariſto. in hoc ſcdo
tractatu detminat de ipreſſio
nib⁹ ignitis: ⁊ diuidiᷣ i tria capl'a. In pmo detmi
nat de ipreſſionib⁹ nō diu durātib⁹: ⁊ diuiditur i
duas ptes. In pma detmiat de cā ⁊ mō gn̄atiōis
taliū ipreſſionū. Et itēdit ſex ɔcluſiones. Prima.
determinat de his q̄ dicta ſunt. oꝫ dicere cāꝫ ꝓ/
pter quā flāme accēſe ⁊ ſtelle cadētes ⁊ capre ſal
tātes apparēt circa celum. oia. n. ſunt eiuſdē ſpēi
⁊ fiūt ꝓpter eādē cāꝫ. differūt tñ ſꝫ magis ⁊ min⁹
¶ 2ª ɔº tāgit cāꝫ mālē ⁊ eſt hec. cū terra eſt cale
ſcā a ſole a terra eleuaᷣ duplex exalatio. vna va
poroſa q̄ ꝓpͦ noie vocaᷣ vapor: ⁊ alia fumoſa q̄
ꝓpͦ noie vocaᷣ exalatio: ⁊ differunt tripl'r. pmo
q: pma eſt humida ⁊ calida. 2ª ē calida ⁊ ſicca. 2º
drñ q: illa aſcēdit ſurſū ꝓpter calidū. ⁊ pma ma
net ſub ſcda ꝓpter ſui grauitateꝫ. 3º q: pma eſt
noiata ꝓpͦ noie ⁊ vocaᷣ aer. alia vͦo vocaᷣ ignis.
pōt etiā addi 4º q: pma eleuatur ab humiditate
terreſtri. alia vͦo ab ei⁹ caliditate. ¶ 3ª ɔº tangit
modū generatōis eaꝝ ⁊ eſt hec. a calore ſolis ele
uaᷣ ypcauina. i. exalatio calida ⁊ ſicca vſqꝫ ad ſu
pmā regionē aeris: ⁊ ibi a calore ignis iflāmatur
⁊ tūc fit ipreſſio ignita. ꝙ poſſit inflāmari ꝓbat ꝑ
ſil'e de fumo approximato igni q ſtatiꝫ fit flāma:
flāma eſt ſpūs ſicci ardoris. ¶ 4ª ɔº ponit dr̃iaꝫ
iſtaꝝ ipreſſionū ⁊ eſt hec. iſte ipreſſiones differūt
ſm multitudinē ⁊ diſpſionē ypcauinatis. i. exala
tionis. ꝓbat q: ſi mā fuerit lata ⁊ lōga vocanᷣ ſti
pule ardētes: ⁊ ſi materia ſolū fuerit lōga ⁊ fuerit

plus iflāmata ſm lōgitudinē q̄ ſm latitudinē ⁊
quodāmō ſintillat vocātur eges. i. capre ſaltātes
⁊ qñ nō ſunt ſintillātes vocātur daly. qñ vero exa
latio ſucceſſiue igniᷣ ⁊ modicū durat dicūtur ſy
dera volātia. ¶ 5ª ɔº tāgit motū eaꝝ ⁊ eſt hec. qñ
exalatio calida ⁊ ſicca iflāmaᷣ citra ſupmā regio
nē aeris tūc extēditur a frigore medie regionis
aeris ⁊ virtute illius motus plus inflammatur:
⁊ talis mot⁹ eſt ſil'is piectiōi ⁊ nō exuſtioni. Sub
dit duas qōnes. Prima vtꝝ impreſſiones ignite
moueātur ꝑ mediū diuidēdo ipꝫ. Soluit ꝙ aliqñ
ipreſſiones mouētur ꝑ mediū ipꝫ diuidēdo: vt pꝫ
quādo mouētnr motu circulari in ſupma regio/
ne: ⁊ quando mouētur motu extruſionis citra ſu
pmā regionē. aliquādo etiā eſt vna ɔtinua iflāma
tio fumi ſine hoc ꝙ tota ipreſſio moueaᷣ ꝑ mediū.
ꝓbat ꝑ ſil'e de lumine ſupioris cādele deſcēdēte
ad iferiorē cādelā ꝓpter fumū. ibi. n. ē ɔtinua iflā
matio fumi. ¶ Scda q̄ſtio. quō moueᷣ tal' impſ
ſio. dicit ꝙ qñqꝫ moueᷣ ſurſū ⁊ qñqꝫ deorſū. vt in
ptib⁹ tñ moueᷣ ad lat⁹. ꝓbat q: ꝓpter ei⁹ calidita
tē ipeditur ne moueatur deorſū. ⁊ ꝓpter frigidi
tatē medie regionis ipediᷣ ne moueatur ſurſuꝫ.
oꝫ igr̃ ꝙ moueatur ad lat⁹. ¶ Ultima ɔcluſio tā
git locū generatiōis eaꝝ ⁊ eſt hec. oēs hꝰ ipreſſio
nes generātur ſub luna. ꝓbat ſigno quia motus
eaꝝ apparet nobis multū velox qd̄ nō fieret niſi
eſſent valde propinque nobis.

Tertio ſciēdū ꝙ circa hūc textū incidunt
tres difficultates. Prima ē de cau
ſis i paꝝ impſſionuꝫ. Pro cui⁹ ſolōne de cā māli
dr̃ p ꝙ cā mālis oiuꝫ impſſionū ignitaꝝ eſt exala
tio calida ⁊ ſicca: ſꝫ mā remota ē corp⁹ terreſtre
pticipans de humiditate pigui ⁊ aerea. de cā effi
ciēte pmo dr̃ ꝙ oē calefaciēs terrā faciens eā ex
alare ⁊ fumare eſt cā efficiēs remota ipaꝝ vt ſol
⁊ aſtra: ſꝫ cā efficiēs ꝓpinq̄ ē calor a quo imediate
iflāmaᷣ talis exalatio. ⁊ de cā finali dr̃ pmo ꝙ cā
finalis ꝓpinqua ē generatio ignis: ſꝫ cā finalis re
mota eſt ſalus viuētiū. ¶ 2ª difficultas eſt de ꝓ
prietatib⁹ ipaꝝ impſſionū. Et pmo de loco dr̃ ꝙ
aliq̄ generātur i ſupma regione aeris vt colūne
pyramidales cādele ⁊ lācee ardentes ⁊ tiſio ſiue
dalus: q̄dā vͦo generātur in media regione vt ca
pre ſaltātes. ignis fatu⁹. ſydus volās. ⁊ draco tor
tuoſus. Et q̄dā in iſima regione vt ſtipule arden
tes ⁊ dum⁹ ardēs. multe tñ eaꝝ generātur in q̄li
bet regione aeris. ¶ 2º dr̃ de duratōe ipaꝝ: illa
q̄ fiūt i ſupma regione aeris diu durāt ſꝫ alie vt i
ptibus paucū durāt. ¶ 3º dr̃ de motu eaꝝ ꝙ ille

que fiunt in suprema regione aeris vt plurimum mouentur circulariter ad motum supreme regionis. sed alie vt in pluribus extruduntur a frigiditate medie regionis ad latus vel ad deorsum. ¶ 4° dicitur de figura earum quod aliquando figurantur figura astri: aliquando figura draconis: aliquando figura candele ardentis vt sepissime expertum est super sepulchra et cadauera mortuorum propter piguedinem terrestrem ipsius cadaueris: aliquando autem figurantur alijs figuris secundum diuersam inflamationem et dispositionem materie. ¶ 5° dicitur de magnitudine ipsarum quod quando materia est multa et tota simul incenditur et non sunt nimis distantes a nobis. tunc nobis apparent magne: sed quando materia est pauca: et quando materia non tota simul incenditur: et quando sunt nimis distantes a nobis tunc nobis apparent parue. ¶ 6° dicitur de tempore ipsarum primo quod fiunt in tempore calido et estiuali. 2° quod fiunt tam de die quam de nocte. 3° quod solum apparent de nocte vel saltem propter noctem et non de die eo quod maius lumen. scilicet lumen solis offuscat minus lumen. ¶ 3ª difficultas. vtrum impressiones ignite sint eiusdem speciei specialissime. Pro cuius solutione dicitur primo quod nulle impressiones ignite differunt specie essentiali. patet quia non est ponenda pluralitas sine necessitate. modo nulla apparet necessitas in his ponere pluralitatem differentiarum essentialium. ¶ Secundo dicitur quod multe impressiones ignite differunt specie accidentali. patet quia multe habent figuras accidentales specifice distinctas. Pro solutione tamen argumentorum ponitur talis regula. Omne concretum predicabile denominatiue de impressione ignita est distinguendum eo quod potest capi pro significato. et sic infert distinctionem specificam. vel potest capi pro connotato. et sic stat cum identitate specifica. Potest hoc practicari cum dicimus quod impressionum alia est alba: alia rubea. Ex hoc sequitur quod omnes impressiones ignite sunt in predicamento sub eadem specie specialissima cuius nomen simplex est innominatum. vocetur tamen ipsa species impressio ignita.

Conclusio responsalis. Media regio aeris est semper frigida et debet intelligi in plaga bone terre et temperate habitationis. Cause eius sunt assignate in tertia difficultate.

Primo dubitatur. Utrum hiatus vorragines et sanguinei colores sint impressiones ignite. Ad soluendum hoc dubium est supponendum quod Aristo. in 2ª parte huius capituli determinat de quibusdam impressionibus que generantur per illuminationes et colorationem exalationis. et non per eius inflamationem et intendit sex conclusiones. ¶ Prima. aliquando serenitate existente apparent multa fantasmata in celo. puta hiatus bochini. i. voragines. et sanguinei colores. ¶ 2ª conclusio tangit duas suppositiones. prima. causa materialis istorum est eadem sicut et aliarum impressionum ignitarum. 2ª. aliquando aliqua exalatio que est sursum ab igne inflamatur. aliquando exalatio propter violentiam extinctionis incenditur. aliquando vero non ignitur sed coloratur. ¶ 3ª conclusio tangit modum generationis. et est hec. exalatio nimis spissa et aliquantulum transparens suscipit refractionem radiorum. et tales refractiones faciunt apparere colores et maxime puniceum apparet purpureum. probat ratione sic et simili ratione. quia puniceus color et purpureus maxime apparent ex albo et nigro mixtis. i. ex albo viso per nigrum. probat sic. quia si in aere fuerit vapor tunc astra orientia vel occidentia supra illum vaporem causant colorem puniceum. ¶ 4ª conclusio tangit duo correlaria. primum. in aere denso potest fieri talis rarefactio quod solum apparebit color et non figura. probat de quibusdam speculis in quibus solum apparet color et non figura. 2m isti colores non durant eo quod materia eorum velociter consumitur. ¶ Quinta conclusio tangit differentiam istorum et est hec. hiatus apparet lumine interrupto propter aliquod nigrum intermedium. et propter hoc creditur habere aliquam profunditatem in medio. et aliquando ex talibus quando magis congregantur sunt daly. i. scissiones sed vorago est quando lumen tale est aggregatum et continuum sine apparitione talis obscuri in medio. ¶ Sexta conclusio tangit diuersitates talium colorum et est hec. quod album visum per nigrum facit multas diuersitates. vt patet de flama in fumo. Et subdit quod sol prohibet tales colores apparere de die et similiter prohibet apparitio talium colorum de nocte preter puniceum et purpureum quia alij colores sicut alurgus et viride non apparent nec possunt discerni de nocte propter similitudinem quam habent cum obscuritate noctis. Consequenter recapitulat ea que dicta sunt. Ex his dicitur ad dubium quod iste impressiones non sunt proprie ignite nisi forte secundum apparentiam et etiam secundum potentiam.

Secundo dubitatur. Utrum de nocte serenitate existente appareant hiatus vorragines et sanguinei colores. ¶ Pro solutione huius dubij sunt soluende tres difficultates. Prima. que est causa istarum impressionum. dicitur quod causa materialis est exalatio calida et sicca sursum eleuata. causa efficiens est lumen alicuius astri insidiens super talem exalationem habentem aliquando diuersitatem in raritate et densitate in grossitie et subtilitate. Ex hoc sequitur quod iste impressiones sic generantur cum exalatio fuerit eleuata a terra et extensa per aerem et fuerit in medio spissior et in extremitatibus subtilior tunc lumen alicuius astri pertransiens supra eam facit quod partes extremales apparent rubee. pars vero media apparet nigra. et quia nigrum minus mouet visum quam ru

beū.iō partes extremales apparent ꝓpinquores
⁊ ps media apparet distantior.iō credim⁹ ibi eē
quandā apturā q̄ si sit magna vocaī vorago.⁊ si
sit pua vocaī hiatus.etiā albū visū p nigrū appet
rubeum iō lumē astri visū p illā exalatiōe₃ appet
rubeum.sic causantur sanguinei vel rubei colo/
res.¶ Secunda difficultas ē d̄ ꝓpetatibus eox
p̄ de colore dr̄ ꝙ est color rubeus vł puniceus eo
ꝙ album visū p nigrū appet rubeu₃.2º de tpe.p̊
dicit̄ ꝙ coiter fiunt i tempore calido ⁊ estiuali.Se
cūdo q₂ appent serenitate existēte.hoc est qñ aer
depuratus ē a nubibus.Tertio dr̄ ꝙ appēt citi⁹
de nocte ꝗ̄ d̄ die.q₂ mai⁹ lumē offuscat minus lu
men de die.¶ 3º videndū ē de sonis q audiunī
tpe quo appent tales īpssiones q₂ aliqñ sunt siles
vocib⁹ humanis.dr̄ ꝙ tempore illo multe exalati
ones exñtes itra trā petūt exitū ⁊ cū repiūt aliq̄
strictā viā violenter exeūt ⁊ causāt sonū.⁊ putaī
ab audientib⁹ ꝙ sit tał vox hūana qua₃ imagian
tur sic cāpana sonās vr̄ dicere qcqd volum⁹ ima
ginari.¶ 3ª difficltas.cum īpssiones gñentur val
de remote a celo q̄re est ꝙ credimus aliquas esse
in celo.dr̄ ꝙ ꝓpter nimiā distātiam visus a re vi
sibili visus bene pcipit distantiā vlteriorem ipius
visibił a celo.iō vulgares coiter appellāt nubes
celū sic tempus du₃ dicūt tp̄s eē serenū vł obscu
rum.dicunt etiam pluuias cadere a celo q₂ igno
rant distantiam nubium a celo.

Tertio dubitaī.Utx vapor ⁊ exalatio sint
corpora mixta a se inuicē ⁊ a quol₃
elemēto spē distīcta.Pro solutōe dubij ponūtur
primo alique opiniones.prima ē cōmētatoris ꝙ
vapor ⁊ exalatio sūt q̄dā mixta impfecta habētia
formas ⁊ q̄litates elemētox ꝫ₃ eē remissum.Alia
ē opinio ꝙ sūt q̄dā mixta ipfecta habētia formas
⁊ q̄litates elementox solū virtualr̄ ⁊ nō realr̄ et
entitatiue.Alia est opinio ꝙ sūt de natura illius
corporis a q̊ eleuatur.Alia est ꝙ sunt de nā ipi⁹
corpis qd̄ ex eis gñatur.Et est vltia opinio me
dia q̄ dicit ꝙ si vapor ⁊ exalatio cōsiderentur ꝫm
formas substantiales q̄s hñt sic sūt de nā illi⁹ cor/
poris a quo eleuātur.s₃ si cōsiderenī ꝫm dispōnes
q̄litatiuas quas hñt: tūc sūt eiusdē nature cū cor/
pore qd̄ ex eis gñatur.Nō obstātibus tñ istis opi
nionib⁹.ponit ꝓbabilr̄ talis cōclusio.vapor ⁊ exa
latio sūt mixta ipfecta ex elementis ṽtualr̄ cōpo
sita a se inuicē ⁊ a quol₃ elemēto spē distincta.p₃
q₂ i exalatione videm⁹ sensibilr̄ ꝓprietates duo
rū elemētox.exalatio eni ē sicca ⁊ terrestris.iō
ṽtualr̄ continet sbalem terre formā.exalatio eni
terre ascendit sursum naturalr̄ sicut ignis.⁊ ē ca
lida inflāmabilis.igitur continet virtualiter for/
mam substantialem ignis.

Ad rationes Ad primā dr̄ ꝙ ē natura/
liter frigida naturalitate
coi.sed nō naturalitate nature sibi ꝓpe.dr̄ etiā ꝙ
nō semp de facto ē frigida:tñ q̄ntū ex natura ipi⁹
medie regiōis i terra bona ⁊ tpate habitatiōis sē/
p est calida.¶ Ad scd̄a₃ dr̄ negādo ɔñā.⁊ ad ꝓ/
batiōe₃ dr̄ ꝙ est maior rō de supma ⁊ isima ꝗ̄ de
media.q₂ supma est calida pp ꝓpīqtatē ad igne₃
⁊ isima ē calida pp ꝓpiquitatē refractiōis radio
rum.mō vtrūq₃ deficit in media regiōe.¶ Ad
tertiā dr̄ ꝙ aliqñ p accñs media regio aeris est re
misse calida pp quā caliditate₃ sufficit liq̄facere
nubes ⁊ niues.semper tamen de natura sua de
bet esse frigida:

Querit quinto.Utx cometa sit d̄
natura celesti.Arguitur
p̄ ꝙ sic q₂ oē qd̄ mouetur nālīter mo/
tu circulari est de natura celesti.s₃ co/
meta mouet̄ naturalr̄ motu circulari.vt p₃ p expi
entiam.igit̄ est de natura celesti.Et cōfirmaī au/
ctoritate Ari.dicentis ꝙ multe stelle fixe sūt na
te accipe comam.¶ 2º sic.astronomi accipiūt/
multa iudicia ex cometis.puta mortalitates prin
cipiorum.bella ⁊ seditiones.iudicia autem astro
nomorum sūt ex motu corporū celestiū.igitur co
meta est corpus celeste.¶ 3º sic.cometa nō ē de
nā elemētox.igr̄ est de nā celesti.añs p₃ duplicit̄.
p̊mo.q₂ si cometa ess₃ d̄ natura elemētali stati ɔsu
meretur ⁊ ñ duraret cui⁹ oppoᵐ appuit p experi
entiā.2º q₂ exalatio calida ⁊ sicca nō videtur pos/
se ascendere vsq₃ ad supmā regionē aeris ꝓpter
frigiditatē medie regionis expellētē talem exala
tionē.¶ In oppositū est auctoritas phi.

Primo sciendū ē ꝙ in isto 2º cº determi/
nat Aristo.de cometa ⁊ diuidit̄ i
duas partes.In prima determinat de cometa ꝫ₃
opinionem antiquorum.⁊ intendit quattuor con
clusiones.¶ Prima conclusio tangit intentum ⁊
est hec.dicamus dubitatiue illa que dicta sunt ab
alijs de cometis ⁊ galacia.¶ Secunda cōclusio
tangit tres opiniones antiquorum de cometa.p̊ª
est opinio anaxagore ⁊ democriti qui dixerūt co
metam esse simphasim.i.coniunctionem plurium
stellarum errantium eo ꝙ videantur se tangere
¶ Secunda opio est italicox qui fuerunt de se/
cta pythagore dicētium ꝙ cometa esset vna de
stellis errantib⁹ ⁊ dicebāt cometa₃ raro nobis ap

parere eo q fere est sep circa solē. ideo non apparet nobis nisi cū exijt a radijs solaribus. ¶ 3ª opinio fit hypocratēsiū q dixerūt cometā q̄tū ad corpus eē vnam stellaꝝ erratium. s; dicūt eas accipere comā ex refractiōe visus ab humore eleuato vsq ad supremā regiōes aeris. Et subdit q s; ipsos non apparet cometa inter tropicos. q2 vapor hic eleuatus statim cōsumitur a vehemēti calore sol. dūt etiam q nō apparet sub austro. q2 l; multi vapores eleuentur. tñ q̄libet astrū habet minorē partes aeris sub se eleuatā. iō rarefactio solis ad visum nostrū fieri nō pōt. Dūt vltra q tale sydus tardissime mouet. iō apparet post lō gu; tps motuū astroꝝ. ꝛ q̄nq apparet deficere ꝛ iteꝝ redire post longum tps. ¶ Tertia cōclusio tāgit reprobationem istaꝝ opinionū. ꝛ p̄ pbat duabus rōnibus q cometa nō sit aliqua stellaꝝ errantiu; ¶ Prima q2 sequeret q cometa nunq̄ apperet extra circulū aīaliū. i. extra circulu; zodiacū. probat tñ ɔñam. q2 planete semp mouētur sub zodiaco. z° pbat falsitatē ɔñtis. q2 multi comete visi sunt extra zodiacū. ¶ Secunda rō. q2 si cometa ess; vnus planetaꝝ sequeret q nunq̄ posset apparere sil' plēs comete. falsitatem ɔñtis pbat q2 plēs vno sepe sil' facti ꝛ visi sunt. z° pbat vna rōne q corpus comete non sit de natura celesti ꝛ coma de natura elementi. q2 si sic sequeretur q illa stella aliqñ esset sine coma. sed nūq̄ tal' visa est. p; q2 nunq̄ visa ē stella erratica p̄ter quinq stellas sole; ꝛ lunam. 3° reprobat q solū circa septētrionē appent comete. q2 magnus cometa fact⁹ fuit circa terrā q̄ vocatur achaya. i. circa eqnoctiu;. ꝛ post secutus ē magnus terremotus ꝛ magnus fluxus maris. simil' multi comete facti sūt circa austrū vt p; d q̄dā cometa fcō sub Menone gloriosissimo pncipe atheniensiū in mēse decēbris sole exñte circa tropicos hyemales. hoc āt dicebāt eē ipole. ¶ Cōsequenter ponit duas nouas rōnes ad pbandū q nō sit vn⁹ planetaꝝ. pma si cometa eēt stella erratica seqret q nulla stella fixa posset hr̄e comā. ɔñs ē falsū. q2 ab Aristo. visū est i femore canis stellā quandā accipe comā licet debile;. ¶ Secūda rō. si cometa eēt aliquis planetaꝝ seqret q nūq̄ posset dispere a visu nostro nisi p ingressū ad radios solares. ɔñs ē falsum. qd̄ pbat q2 visi sunt multi comete qui paulati cōsumebantur añ igressū ad radios solares vt p; de cometa supradicto. ¶ Subdit tres rōnes ɔ pmā opinionem. Prima. si cometa esset cōiunctio pluriū planetaꝝ tunc post dissolutōe; comete apperent tales planete. pbat ɔñam. qua nos quandoq vidimus stellas ɔiūctas que post sepationē nobis apparent. Secūda ratio. si cometa esset cōiunctio planetaꝝ seqretur q q̄ncūq planete ɔiūgerent' carerē cometa. ɔñs ē falsū vt p egyptios q viderūt planetas ɔiūgi. ꝛ tñ ex tali ɔiūctōe nō gñabat' cometa. ¶ 3ª rō. q2 comete aliqñ appent maiores ꝛ aliqñ miores. s; stelle pp distātiā a nobis ñ appent maiores neq miores. s; fere idiuisibiles. ¶ 4ª p̄ cōcludit q iste opiones cū suis causis sunt false:

Secundo sciendum est q Aristo. in t̄tia pte huius capituli determinat de cometa. fm opinionē ppriā. ꝛ itendit septē cōclusiones. ¶ Prima ɔ° tāgit tres suppositiones. pma. exalatio ignis qui est pars pma mundi qui est sub celo est calida ꝛ sicca. zª suppositio. aer supreme regionis mouetur circulariter sicut ignis ꝛ celū. Tertia in suprema regione aeris faciliter inflāmatur exalatio calida ꝛ sicca. ¶ Secunda ɔclusio tāgit modū generatiōis comete ꝛ est hec: cū exalatio eleuata ab istis iferioribus vsq ad supremā regionē aeris fortis ꝛ multa pter motū celi ꝛ calorem ignis inflāmatur. et semper noua exalatio eleuatur ad fortificandū eam ꝛ fit stella que qualitercunq sit figurata vocatur cometa. ꝛ si omniquaq similiter fuerit figurata vocatur cometes. idest stella comata. Si autē sit figurata fm longitudinē vocatur pigonas. i. stella barbata vel caudata. ¶ Tertia conclusio. sydus volās fit quando exalatio est multū debilis ꝛ fit motus quasi stelle cadētis. sed cometa fit quādo materia est grossior ꝛ fit sydus mouens. vt declarat p simile de cumulo straminū. ¶ Quarta ɔclusio tāgit duos modos comete ꝛ est hec. quādo in suprema regione aeris est multa exalatio que virtute ignis iflāmatur tūc apparet cometa p se sine aliqua stella. sed quādo sub aliquo astroꝝ errantiū vel nō errantiū fit aliqua exalatio que pter ppinquitatē ad tale astrū iflāmatur tūc apparet tale astꝝ habēs comā queadmodū halo apparet circa solē ꝛ lunā. ¶ Quīta ɔclusio tangit motū ꝛ est hec. qñ cometa habet corpus de natura celesti ꝛ comā de natura elemēti tūc mouet' ad motū astri. Sed quādo corpus ꝛ coma sunt de natura elemēti tūc mouetur tardius q2 mouetur circulariter ad motū supreme regionis aeris. Ex hoc isert q cometa nō est rarefactio visus nostri ab exalatōe vsq ad solē sicut dixerūt hypocratēses queadmodū halo. q2 cometa fit sepe per se ꝛ frequētius q̄ circa solē vel aliquā aliā stellā. sed ha-

lo sēp fit circa aliquē determīatū planetā. ¶ 6ª
9º cometa ē nāe calide ꝛ sicce. ꝓbat phs duob⁹ si
gnis ꝛ tribus expientijs. ꝑmū. qꝛ cū fuerit cometa
fiūt maxime siccitates ita vt prohibeanť pluuie.
Scōꝫ signū. qꝛ pp multaꝫ multitudinē exalatiōis
calide ꝛ sicce hūiduꝫ nō pōt euaporari. ꝑria ex⸗
periētia. qꝛ q̄to comete sūt pauciores minores ꝛ
rariores tāto sūt minores ꝛ rariores venti. ꝛ q̄to
fuerit maiores tāto sūt maiores venti ꝛ sicciores
anni. 2ª experientia. olī a vento eleuat⁹ est i aere
vnus magnus lapis ꝛ portat⁹ ē i fluuijs egis. po⸗
stea i vespere fcūs est magnus cometa hyems sic
ca ꝛ vētus borealis pp ꝯrietateꝫ ventoꝝ. 3ª expe
rientia. qꝛ sub principe nichomacho factus est pa⸗
ucis diebus cometa magnus circa circulum eq⸗
noctialem ꝛ eo tpe fcūs est magnus ventus circa
corithū. ¶ Ultia cōclusio tāgit locum ꝛ tps gn̄a⸗
tionis comete. ꝛ est hec. cometa raro gn̄atur inter
tropicos. qꝛ ibi calor solis ꝛ astroꝝ oio consumit
exalatiōem eleuataꝫ a terra. etiā raro fit cometa
qꝛ mā ex qua fit sepi⁹ trāsit ad gn̄ationē galacie.

Tertio sciēdū ꝙ de nā comete incidūt ali⸗
que difficultates. ¶ ꝑrima. qd est
cometa. dr̄ ꝙ est exalatio terrestris calida ꝛ sicca
grossa pinguis ꝛ viscosa hn̄s ptes multum cōpa⸗
ctas eleuata vsqꝫ ad supmā regionem aeris. ꝛ ibi
pp vicinitatē ignis ꝛ viscositatē eius iflāmata est
¶ 2ª difficultas. q̄ ē dr̄ia cometaꝝ. dr̄ ꝙ qn̄ mā ē
circularis ꝛ in medio ē multū cōpacta ꝛ in extre
mitatib⁹ ē rara ꝛ discontiua: tūc fit stella comata.
ſꝫ qn̄ mā in vna pte est multū cōpacta ꝛ i alia est
ꝓtensa in lōgū tūc fit stella caudata. ſꝫ qn̄ aliq̄ ps
extremitatū ē multū rara ꝛ discontinua fit stella
barbata. ¶ 3ª difficultas. q̄ est diuersitas coloruꝫ
in cometis. dr̄ ꝙ qn̄ mā comete est multū rara ap
paret color albus. ſꝫ qn̄ est mediocriter cōpacta
apparet color rubeus. ſꝫ qn̄ mā est multum com
pacta apparet color puniceus quasi carbonis ar⸗
dentis. ¶ 4ª difficultas. de pluralitate cometaꝝ
vbi dr̄ ꝙ siſ possunt apparere qnqꝫ comete. ꝑri⸗
mus est de mā valde rara. 2⁹ est de mā valde cō⸗
pacta. 3⁹ est de mā eq̄lr pticipante raritateꝫ ꝛ dē
sitatem. 4⁹ est de mā plus participāte raritatem.
5⁹ est de mā plus pticipante densitatem. ¶ 5ª dif
ficultas est de duratiōe comete. dr̄ ꝙ qn̄ mā ē ma
gis cōpacta ꝛ cōtinue eleuaſ noua exalatio: plus
durat cometa. ꝛ aliqn̄ exptū est cometā durare p
q̄draginta dies. ¶ 6ª difficultas est de signis co
mete. dr̄ ꝙ quiqꝫ sūt. ꝑrimū. cometa est signum
magne caliditatis ꝛ siccitatis. 2ᵐ ē signū multitu
dinis ventoꝝ. 3ᵐ est signū belloꝝ. 4ᵐ ē signū sedi
tionū. 5ᵐ ē signū mortalitatis pricipū. ex h̄ qꝛ tūc
gn̄atur colera ꝛ corrumpitur humidū. ¶ 7ª diffi
cultas est de loco comete. dr̄ ꝙ semp gn̄atur in re
gione ignis vel in suprema regione aeris.

Cōclusio responsalis. Cometa non est de
natura celesti. patet quia ei⁹ ma
teria est exalatio calida ꝛ sicca. Ex hoc sequitur
ꝙ est de natura elementi.

Primo dubitatur. Utrū galacia sit impſ
sio ignita. ad soluendum hoc du⸗
biū est supponendū ꝙ Aristo. i hoc 3º capitulo h⁹
tractatus determinat de galacia. ꝛ diuiditur in
tres partes. In prima determinat de galacia ſm
opinionem antiquoꝝ. ꝛ intendit tres conclusiōes
¶ ꝑrima tangit pmam opinionē ꝛ eius repro
bationem. ꝛ est hec. ꝑythagorici dixerunt galaci
am fieri ex hoc ꝙ sol aliqn̄ delatus est p illam viā
a phetōte. ꝛ illa via exusta ē a calore solis. ꝛ ideo
facta est alba. hanc reprobat sic. qꝛ sequeretur ꝙ
circulus zodiacus esſꝫ totus adustus ꝛ alb⁹. ꝯn̄aꝫ
ꝓbat. qꝛ non solū sol ſꝫ errantia sydera p ipm fe⸗
runtur. falsitatē ꝯn̄tis ꝓbat. qꝛ circulus zodiacus
est nobis de nocte manifestus. ꝛ tn̄ non apparet
adustus neqꝫ albus nisi aliqua ps eius copuletur
ad circulum lacteum. ¶ 2ª cōclusio tāgit scōaꝫ
opinionem. ꝛ est hec. anaxagoras ꝛ Democritus
dicunt galaciam esse lumen quorundam astrorū
sol. n. sub terra latus nō respicit quedā astra. q̄dā
vero aspiciuntur ab ipo ꝛ sic lumen quorundam
astroꝝ non ipediſ a radijs solaribus imo apparet
nobis. ꝛ tale lumen dicūt esse galaciam. hanc re⸗
probat duabus rationibus. prima qꝛ sequereſ ꝙ
nō semp appet eadē galacia. nec sub eisdē astris:
falsitatē ꝯn̄tis ꝓbat. qꝛ videmus sēper idem lac. ꝛ
sub eisdē astris. ꝓbat ꝯn̄am. qꝛ cōtinue alia astra
aspiciuntur a sole eo ꝙ nō manet semp i eodē lo
co. ꝛ sic oporteret sole translato lac transferi. 2ª
rō. qꝛ p astronomica theuromata demonstratum
ē ꝙ sol est multo maior terra. ꝛ ꝙ distantia astro
rū a terra est multo maior q̄ꝫ distantia solis a ter⸗
ra. igiſ oportet ꝙ conus vmbre terre alicubi ꝓpe
solem terminetur. ꝛ sic necesse ē solem respicere
oia astra ꝛ non ipediri a terra. ¶ 3ª conclusio tan
git tertiam opinoneꝫ. ꝛ est hec. q̄dā dixerūt p ga⸗
laciā eē refractionē luminis nostri visus a sole. si
cut dicebant de cometa. Hāc reprobat phs dua
bus rōnibus. ꝑrima. qꝛ seq̄reſ ꝙ galacia cum sit
cōtinue deberet apparere i alio ꝛ in alio loco. pro
bat ꝯn̄aꝫ. qꝛ qn̄ aliqd videſ in speculo ipossibile ē

ꝙ ip̄s appeat in eodē loco si res visa vel specIm moueat. modo sol ꝛ astra cōtinue mouēt. 2ª rō. q2 galacia appet de nocte nobis aspiciētibꝰ i aq̄. ꝛ tñ sol tc̄ nō pōt refrangi ad visū nostꝝ cū sit sub terra. Consequenter recapitulat que dcā sūt. Ex his dr̄ ad dubiū ꝙ galacia nō ē ipssio ignita. patet. q2 galacia nobis appet sine inflammatiōe cuiuscunq̄ exalationis.

Scdo dubitatur. vtꝝ galacia sit de nā elemētali. Ad soluēdū h̄ dubiū ē supponēdū ꝙ ari. in 2ª pte hꝰ capitl̄i determiat d̄ galacia f̄m opinionē ꝑpam. ꝛ intendit tres cōclusiones. ¶ Pria tāgit modū gn̄atōis galacie resumēdo vnū qd̄ dictū ē priꝰ. ꝛ est h̄. Dicamꝰ galaciā sic fieri ꝙ multe exalatōes calide ꝛ sicce eleuātur vsq̄ ad supmā regionē aeris a motu stellarū q̄ sunt in circulo lacteo: ꝛ p lumē illaꝝ stellaꝝ refractū supra talē exalationē appet ibi lac ꝛ albedo q̄ vocatur lac siue via lactea. ꝓbat p̄ per sīle. q2 halo apparet pp refractionē lumīs solis vel lune s̄ vaporē. igr̄ a sīli sicut accit s̄ vnum astroꝝ sic d3 accidere circa totū celū. 2º. ꝓbat a minori. q2 si motꝰ vnius astri posset eleuare totā exalationē3. vt ex ea generetur cometa. rōabile est ꝙ motꝰ pliu3 astrorū possit eleuare exalationē supra quā appet galacia. 3º. ꝓbat signo. q2 galacia nō gn̄at i signo aialiū. eo ꝙ motꝰ solis ꝛ planetaꝝ dissoluit totā exalationē que ibi eleuat̄. igitur signū est ꝙ galacia generatur ex exalatione. Et subdit ꝙ circulꝰ lacteus est maximus ꝛ excedit multū tropicos: ꝛ ē plenꝰ astris maximis ꝛ frigidis. ꝛ pp ꝓpinquitatē vnius ad alteꝝ appet aliud alteri cōiungi. ¶ 2ª conclusio tangit aliud signū ad ꝓbandū ꝙ galacia gn̄et̄ ex exalatōe. i pte maiori circuli lactei sūt plura astra ꝛ sub ea apparet maior claritas ꝓpter h̄ ꝙ plura astra sufficiūt eleuare maiorē exalationē. igr̄ signū ē ꝙ galacia gn̄at̄ ex exalatiōe. Subdit ꝙ ista astra spica sunt valde iordinata nec hn̄t manifestū sitū i celo eo ꝙ viꝝ pn̄t distīcte ꝯpbēdi. ¶ 3ª ꝯclusio acceptat cā3 galacie p̄us positā: ꝛ infert diffinitionē galacie q̄ est hec. galacia ē maximi circuli ꝓpter disgregationē cāta. Cōsequēter recapitulat q̄ dicta sūt. Ex his dr̄ ad dubiū ꝙ cū noua trāslatōe textus pħi est ꝓbabilr̄ defensibile galaciā eē de nā elemētali. p3 tenendo ꝙ galacia nunq̄ appareat nisi de nocte serenitate existēte ꝛ eleuata exalatōe sub circulo lacteo.

Tertio dubitat̄. Utꝝ galacia sit de nā celesti. Ad soluēdū hoc dubiū sūt soluēde tres difficultates. ¶ Prima. q̄lr̄ est saluabilis gn̄atio galacie f̄3 Albertū ꝛ alios q tenēt cū antiq̄ trāslatōe ꝙ galacia sit de natura celesti: dr̄ ꝙ i illa pte celi in q̄ apparet galacia ē magna multitudo stellaꝝ. iō tota illa ps celi est dēsior q̄ alie ptes Stella. n. ē dēsior ps orbis. iō lumē astroꝝ magis refrāgit̄ in illa pte celi q̄ in alia ꝓpter eiꝰ dēsitatē: ꝛ sic lumē astroꝝ magis apparet i illa pte q̄ in alia. ꝛ tale lumē vocat̄ galacia. ¶ 2ª difficultas. qd̄ est galacia. dr̄ ꝙ est qdā circulus lacteus in celo apparēs ꝓtēsus a pedibus geminoꝝ p p̄ncipiū sagittarij ꝛ iteꝝ rediēs in signū geminoꝝ: ꝛ dicit̄ a galas ꝙ est lac ꝛ cios circulus quasi circulus lacteus. Ex hoc seqtur ꝙ causa materialis galacie est illa pars celi supra quā sic refrāgit̄ lumē astrorū: sed causa formalis est lumē sic refractū. ¶ 3ª difficultas. vtꝝ de mēte Aristo. sit ponere galaciā eē de natura celesti. dicitur p̄mo ꝙ l3 cōtradictio sit iter nouā ꝛ antiquā translationē textus pħi: tñ probabilius est antiquā translationem fuisse f̄m opinionē propriam Aristotelis ꝛ nūq̄ fuisse f̄m opinionem nouiter adinuētā ab aliquo discipulo Aristo. ꝓbat q2 in 3ª opinione iprobat illā opinionē q̄ tenet cū noua translatione ꝙ galacia causet̄ ex refractiōe luminis ad visu3 nostrum. 2º. dicit̄ ꝙ galacia ē de nā celesti. patet primo q2 si esset d̄ natura elementali possemus aliq̄n sensibiliter ꝑcipere talem exalationem eleuatam eē maiorem ꝛ aliq̄n miorē. ꝛ sic posset apparere galacia aliq̄n maior aliquando minor. 2º. q2 tūc possemus sensibiliter percipere talem exalationem cōsumi cu3 exalatio continue consumatur. ꝛ sic tandem possemꝰ percipere galacia3 deficere. 3º. q2 si galacia generaretur ex exalatione sequeretur ꝙ appareret esse in diuersis locis hominibus existentibus in diuersis regionibus vt posset ꝓbari per arte3 perspectiuā protrahēdo lineam a puncto galacie vsq̄ ad visum nostrum.

Ad rationes Ad prima3 dicit̄ ꝙ cometa non mouetur p se motu circulari. sed solum p accidens ad motu3 astri sub quo generatur. vel ad motum supreme regionis aeris in qua fit. ideo non mouetur tali motu secundum naturam neq̄ contra naturam. sed solum preter naturam. ¶ Ad scd̄am dicitur concedendo antecedens. ꝛ negando consequentia3. q2 licet iudicia astronomie primo sumantur ex motu corporum celestium possunt tamen aliquando sumi ex multis effectibus naturalibus istorum iferiorum. ¶ Ad tertiam dicitur negando ātecedens. ꝛ ad primam probationem dicitur assignan

do causam durationis comete positam in 3°.notabili. ¶ Ad secundam probationem dicitur ꝙ nõ est inconueniens multam exalationem valde cõpactam resistere frigiditati medie regionis ⁊ ascẽdere per mediam regionem aeris:

Uerit sexto. vtrũ pluuia gñeref i media regiõe aeris. ¶ Arguit̃ primo ꝙ non. qꝛ pluuia est subalr̃ aqua: sed locus nãlis gñationis aque nõ est media regio aeris. igr̃ pluuia nõ gñat̃ i media regiõe aeris ſ; in loco aque. ¶ 2°.sic. ois ipressio ignita est leuior pluuia. igr̃ ois impssio ignita gñatur in supiori loco ꝙ̃ pluuia. sed aliq̃ ipressio ignita gñatur in media ⁊ ifima regione. g̊ pluuia gñatur in loco iferiori ꝙ̃ sit media vel ifima regio aeris. ¶ 3°.sic. vapoꝛ nõ põt ascẽdere vsq; ad mediã regionẽ aeris. g̊ in media regiõe aeris nõ gñatur pluuia. añs ꝑbat duplr̃. ꝑmo qꝛ vel moueret sursũ ab extriseco vel itrinseco. nõ ab extriseco: qꝛ nõ põt dari aliq̊d extrisecũ expellẽs vel attrahens vaporẽ sursũ. nõ ab extriseco. qꝛ forma sbalis vaporis ẽ ꝑncipiũ effectiuũ mot⁹ deorsũ. igit̃ nõ põt eẽ pꝛncipiũ effectiuũ mot⁹ sursũ. nec caliditas vapoꝛis. qꝛ accñs se solo nõ põt eẽ ꝑncipium totalr̃ ꝑductiuũ mot⁹. 2°. qꝛ vel moueret̃ nãlr̃. ⁊ h̃ nõ cum sit qd̊dã graue. vel violẽte. ⁊ hoc non. qꝛ tũc gñatio pluuie eẽt violẽtia. ẽt ñ ꝑcipim⁹ aliq̊d violẽtũ extrisecũ. ¶ In opp^m ẽ auctoꝛitas ph̃i.

Primo sciendũ ẽ ꝙ aristo. in isto 3°. tractatu d̃termiat de ipressionib⁹ humidis. ⁊ diuidit̃ in tria capitula. In pꝛio determiat de pluuia ⁊ itẽdit septẽ ꝯclusiões. ¶ Pꝛia cõclusio tãgit itẽtũ ⁊ est hec. dicam⁹ de 2°. loco post supmã regionẽ aeris. ⁊ de loco q̲ est circa terraʒ. s. de infima regiõe aeris qꝛ iste locus ẽ cois aq̃ ⁊ aeri. ⁊ etiã de oib⁹ ipressionibus hũidis. dicam⁹ ẽt de impssionib⁹ accñtalibus in eis ⁊ sumam⁹ oium ꝑncipia ⁊ cãs. ¶ 2ª cõclusio tãgit cãʒ efficiẽtem istaꝝ ipꝛessionũ ⁊ est hec. Causa efficiẽs pꝛima ⁊ principalis ẽ motus solis in obliquo circulo qui h; congregare ⁊ disgregare mãm eleuataʒ. ille. n. ꝑꝑ ꝓpinquitatẽ vel recessũ ad nos est cã gñatiõis ⁊ coꝛruptiõis. ¶ 3ª cõclusio tãgit cãm mãlẽ. cã mãlis ipaꝝ est vapor eleuatus ab hũiditate terre a radiis solis vel ab aliquo cãnte inferius caliditatem releuante vaporẽ. ¶ 4ª cõclusio tãgit gñationẽ pluuie ⁊ ẽ hec. cũ vapor eleuatur ad supiore; locũ inter ista duo vltia loca ꝑtes calide supius tẽdunt ⁊ reliquũt ꝑtes grossioꝛes ⁊ frigidas q̃ ꝑꝑ derelictionem caloris ⁊ ꝑꝑ frigiditatem loci cõdensant̃ ⁊ iteꝝ in aquam conuertuntur. ⁊ fit pluuia d̃scendens ꝑꝑ sui grauitatẽ. ¶ 5ª cõclusio tãgit differentiã vaporis nubis ⁊ caliginis ⁊ ẽ hec. vapor ẽ exalatio eleuata ab aq̃ ⁊ ab hũiditate t̃re vl' aq̃. ſ; nubes ẽ vapor cõdẽsatus q̲ cõuertit̃ i aquã. ſ; caligo est resolutio nebule q̃ debebat conuerti in aquã ideo magis ẽ signũ serenitatis ꝙ̃ pluuie. caligo. n. ẽ velut vmbra sterilis. ¶ 6ª cõclusio tangit circulũ iter ista. ⁊ ẽ hec. i gñtiõe istoꝝ est circulus qꝛ aqua siue hũidũ ꝑmo eleuat̃ a terra. ⁊ cũ ẽ in media regione aeris cõuertit̃ i nubem ⁊ nubes iteꝝ cõnertit̃ i aquã ⁊ illa iteꝝ reuertit̃ i terrã. iõ iste circulus iseqũt circulatiõeʒ solis. qꝛ qñ sol ẽ supra t̃rã eleuat̃ vapor. ⁊ qñ est sub terra iteꝝ reuertitur. ⁊ etiã ꝓbat ꝑ antiquos dicẽtes ꝙ talis eleuatio ẽ descẽsus vaporis ⁊ quidã sum⁹ circulariter fluẽs a terra ad mediã regionẽ ⁊ iteꝝ refluẽs a media regione ad terrã. ¶ 7^a ꝯ°. tãgit d̃riaʒ pluuiaꝝ ⁊ ẽ hec. qñ vapoꝛ hũidus eleuat⁹ ꝑ caliditatẽ ⁊ cõdensatus ꝑꝑ frigiditatẽ cadit ꝑ ꝑuas guttulas vocatur ꝑsecades. si vero ꝑ maiores ꝑtes vocatur pluuia. solet supaddi 3^m. qꝛ quãdo cadit per latas ꝑtes vocatur lambꝛoceres.

Secundo sciẽduʒ ẽ. ꝙ Aristo. in isto 2°. capitulo determiat d̃ rore ⁊ pꝛuina ⁊ niue: ⁊ itendit sex cõclusiões. Pꝛima tangit gñationem roris ⁊ pꝛuine ⁊ ẽ hec. qñ vapoꝛ modicus ⁊ subtil' fuerit eleuatus nõ multũ alte ꝓpter paucitatem caloris eleuãtis ip;. ⁊ fuerit frigidat⁹ a frigiditate noctis talis vapor latus deorsũ d̃r ros ⁊ pruina. ¶ 2ª cõclusio tangit duas d̃rias inter rorẽ ⁊ pruinã. pꝛia qꝛ pruina fit qñ vapoꝛ congelat̃. ſ; añ ꝙ̃ fit ros oʒ ꝙ nõ sit tãt⁹ calor ꝙ consumet vaporẽ eleuatũ neq; ꝙ sit tãtũ frigus ꝙ vapor ꝯgelet̃. 2^a d̃ria qꝛ pruina fit i tꝑe frigido ⁊ in locis frigidis. ſ; ros fit loco ⁊ tꝑe tꝑatis. Ex h̃ infert ꝙ vapoꝛ ẽ calidioꝛ aq̃. h;. n. caliditatẽ ip; eleuãtẽ. 2°. infert ꝙ illd̃ q̊d est ãplioꝛis frigiditatis ꝙ̃ aq̃ põt ip; vapoꝛẽ ꝯgelare. ¶ 3^a ꝯ°. tãgit triplicẽ cõueniẽtiã iter rorẽ ⁊ pruinã. Pꝛia qꝛ ros ⁊ pꝛuina nõ fiũt nisi serenitate ⁊ trãqllitate existẽte. 2^a qꝛ ista ñ fiũt flãte aliq̊ vento ipetuoso. ꝓbat signo qꝛ ꝑꝑ h̃ ista gñant̃ qꝛ vapoꝛ ñ disgregat̃ nec a longe eleuat̃ a terra. 3^a. ros ⁊ pruina nõ possunt gñari in mõtib⁹ nec in locis altis. ꝓbat duab⁹ rõnib⁹. ꝑma qꝛ vapor ille eleuatur a locis humidis ⁊ submissis. iõ caloꝛ ꝑuus eleuans ipsum non põt eleuare ipm ad locum multe altitudinis ſ; dimittit ip; ꝓpe terrã. 2^a rõ qꝛ in altis locis est maxim⁹ ventus q̲ facit' dissoluit illũ vaporẽ. ¶ 4ª cõclusio. ros

fit sẽp flãte austro ꝛ nũꝙ flãte borea pterꝙ i pon tho. qꝛ ros nõ fit i tpe frigido ſ3 tẽpato. auster ãt facit tẽpiẽ. boreas xͦ facit tps frigidũ: qꝛ boreas ẽ frigidus. i põtho ãt ẽ ecõuerſo. auster ãt nõ facit sic tẽpiẽ vt fiat vapor. boreas aũt p ſuã frigiditatẽ facit antipiſtasim ꝛ cõgregat calidũ. ideo plus euaporat. hoc ꝓbat signo. putei. n. plus euaporãt flãtibꝰ boreis q̃ austribus. tñ vẽti boreales ↄſumũt vaporẽ ante q̃ multiplicẽtur. australes vero nõ ꝑmittũt vaporẽ ↄgregari. ℂ 5ᵃ ↄclusio tãgit numeꝝ ipreſſionũ aqueaꝝ ꝛ est hec. a loco in quo generãtur nubes veniũt tria corpora. s. nix grãdo ꝛ pluuia. ℂ 6ᵃ cõparat aliqs eaꝝ adiuicẽ ꝛ est hec. pluuia ꝛ nix ꝓportionabilr̃ se habent ad rorẽ ꝛ pruinã. ꝛ nõ differũt nisi ſ3 magis ꝛ minꝰ. nix. n. ꝛ pruina sunt idem. ros vero ꝛ pluuia sunt idẽ. ſ3 differũt ſ3 multũ ꝛ paucũ. ꝓbat qꝛ pluuia fit ex multo vapore sic ifrigidato ꝛ in loco multũ distante a terra. sed ros fit ex pauco vapore ꝛ in parua distãtia a terra: silr̃ est de pruina ꝛ niue. cũ enim cõgelatur nubes fit nix. cũ aũt ↄgelatur ꝓpe terrã paruus vapor fit pruina. Ex hoc infert ꝙ nix ꝛ pruina sunt signũ tpis ꝛ medie regionis frigide. nõ. n. ↄgelaretur in tpe ꝛ regione in q̃ eẽt multa caliditas si nõ ſupueniret frigꝰ. oꝫ etiã ibi esse calidũ qꝺ facit frigidũ euaporare.

Tertio sciẽdũ ꝙ circa hũc tex. icidũt tres difficultates. ℂ Prima difficultas est de signis pluuie. dr̃ ꝙ ꝑmũ signũ pluuie ẽ rubedo matutina solis. ꝛ signũ serenitatis est rubedo serotina solis. Secundum signũ qꝛ quando sol ꝛ luna apparẽt coloris pallidi est signũ pluuie 3ᵐ. defectus roris in tempore apto ad rores. 4ᵐ signũ quasi ifallibile. qñ luna in nouilunio habet cornua valde obtusa ꝛ magna est signũ ꝙ illa luna erit pluuiosa. sed qñ luna habet cornua acuta signũ est serenitatis. Aliud signũ quasi ifallibile ẽ qñ sol respicit̃ in ortu ꝛ supra ip3 apparet nubes nigra ꝛ lõga ad modũ turris. tũc si nubes statim dispeat tũc est signũ pluuie future in illo die. sed si nubes diu ꝑmaneat significat serenitatẽ ꝛ raro accidit oppositũ. Aliud signũ. quãdo stelle i celo nõ apparent ita spisse imo apparẽt plus distãtes q̃ solitũ sit eas apparere tũc est signum pluuie. Aliud signũ. sintillatio aeris in lampade ardẽte. Aliud signũ. quãdo est mutatio vẽtoꝝ ab austro vsq̃ ad aquilonẽ exclusiue p occidentẽ est signũ pluuie. Etiã sumi possunt signa ex parte aĩalium. sicut cantus ranaꝝ. cãtus coruoꝝ. hirũdines se volãtes. musce ꝛ pulices fortiter tangentes: ꝛ oues auide pascẽtes. mugitus boum ꝛ vaccaꝝ i cãpis ꝛ pascuis eleuatio capitũ ꝛ festina reuersio ad tectũ. ℂ Secũda difficultas. de accidẽtibus istaꝝ ipreſſionũ dicitur ꝑmo de pluuia ꝙ est accidẽs eius cadere p guttulas aliquando maiores aliquãdo minores. aliquando etiã pluuia est dulcis ꝛ aliquãdo amara. aliquãdo etiã cũ pluuia cadũt rane vermes ꝛ multa alia animalia. De niue dicitur ꝙ ↄseruat blada. De rore dicitur ꝙ aliqñ fetet ita ꝙ putrefacit herbas. ꝛ blada collecta tẽpore roris putrefiũt. quia aliquãdo est dulcis vt mel. De pruina dicitur ꝙ adheret pilis et herbis Astroꝝ sunt multa alia signa ꝛ accidẽtia q̃ ꝓpter eoꝝ multitudinẽ dimittũtur. ℂ Tertia difficultas. in qua regione aeris generatur ros. Pro solutione huius difficultatis ponũtur quatuor dicta. ꝑmũ est cõtra albertũ ꝙ ros nõ generatur in superiori parte medie regionis aeris: qꝛ vapor ita subtilis ꝛ paucus nõ posset ascẽdere p mediã regionẽ aeris. ℂ Secũdo dicit̃ ꝙ ros non generatur in media regione aeris in qua pluuie ꝛ nubes generãtur ꝑmo quia ibi sunt venti. Secũdo quia requirit locũ tẽperatũ. ℂ 3ᵐ dictũ. ros nõ ascẽdit a terra ad summitatem herbaꝝ folioꝝ ꝛ arboꝝ: sed descẽdit ab infima regione aeris supra herbas folia ꝛ arbores. ℂ 4ᵐ dictũ. ros generatur in iferiore regione aeris ex ↄdẽsatõe vapoꝝ. Ista quatuor dicta patẽt ex ſcꝺo notabili.

Conclusio respõsalis. Pluuia generat̃ i media regione aeris. ꝓbat qꝛ in illa regione aeris generatur pluuia in q̃ est tãta frigiditas ꝙ vapor tñ põt ↄdensari ꝙ ex eo fiat nubes: ſ3 solũ hoc est i media regione aeris. ergo solũ i media regione aeris generat̃ pluuia.

Primo dubitat̃. Utꝝ grãdo generetur i media regione aeris. Ad soluendũ h̃ dubiũ est supponẽdũ ꝙ Ari. i h̃ 3ͦ. ꝛ vltimo caͦ. huiꝰ tractatꝰ deꝭminat de grãdine: ꝛ diuidit̃ i duas ptes. In ꝑma deꝭminat de grãdine ſ3 opinionẽ antiquoꝝ: ꝛ intendit quattuor ↄclusiones. ℂ Prima tãgit itentũ ꝛ est hec. grãdo generat̃ i media regione sicut pluuia. ſ3 differt i hoc ꝙ sicut nix generat̃ i media sic pruina gñat̃ in ifima. ꝛ sic pluuia i media sic ros in ifima. grãdo vero nõ h3 aliqꝺ qꝺ silr̃ generet̃ in ifima sicut ipa in media. Subdit ꝙ oportet determinare ea que accidũt circa nã3 grãdinis q̃cũq̃ nõ sunt seducẽtia a veritate ſ3 sũt rõnabilia. ℂ 2ᵃ ↄͦ. tãgit duas q̃stio/

Signa pluuie.

nes. ¶ Prima eſt. quõ poteſt gñari grãdo ita ꝙ
aqua ñ deſcendat anteq̈ꝫ congeletur. ¶ 2ª. q̃re i
hyeme minus fiunt grandines. ⁊ magis fiunt i tẽ
poꝛe veris ⁊ autumni. ⁊ vniuerſal̃r in tẽpoꝛe tẽ
perato. cum tamen grando appareat vt criſtall⁹
.i. vt aqua congelata. ¶ 3ª concluſio tangit ⁊ re
pꝛobat ſolutionẽ antiquoꝝ. ¶ Ad pͥmam qõneꝫ
dicitur ꝙ nubes qñqꝫ diſſoluitur in paruas gut
tas que pp paruitatem manent in aere ⁊ poſtea
ille partes ꝯgregantur ⁊ faciunt guttas magnas
que vocantur grando. hoc repꝛobat phs. q2 con
gelata inq̈ꝫtum huiuſmodi non pñt iteꝝ congela
ri. ¶ 4ª concluſio tangit opinioneꝫ anaxagoꝛe
ad primaꝫ qõnem. ⁊ eſt hec. i eſtate magis fit grã
do. q2 tunc caloꝛ ſufficit eleuare nubes ⁊ expelle
re in ſuperioꝛẽ locũ magis frigidũ in quo pp fri
gus conuertuntur in aquã ⁊ congelãtur. hanc re
pꝛobat phs tribus rationibus. ¶ Prima. q2 grã
do non generatur ita alte. ꝓbat. quia in altis mõ
tibus apparent niues ⁊ non grãdines. ¶ Secũ
da. quia aliquando cũ cadunt grandines in nubi
bus celi audiũtur mirabiles ſoni. hoc tñ nõ poſſꝫ
ſi generarentur multũ diſtãter a nobis. ¶ Ter
tia. q2 grando fit in figura rotunda. qd nõ fieret
ſi generaret̃ multũ diſtanter a nobis. Ex his di
citur ad dubium ꝙ grando nõ gñatur in media
regione aeris. patet. quia grando generat̃ ex nu
be conuerſa in guttas poſtea congelatas. ſꝫ nu
bes generantur in media regione aeriſ.

Secundo dubitatur. vtꝝ grando magis
generetur i tpe temperato q̈ꝫ
in hyeme aut eſtate. Ad ſoluendũ hoc dubium ẽ
ſupponẽdum ꝙ ari. in ſecũda pte h⁹ capl̃i detmi
nat de grandine ſm opinionem ꝓpriã. ⁊ intendit
tres concluſiones. ¶ Prima tangit ſolutionẽ pͥ
me queſtionis. ⁊ ẽ hec. grando ſic gñatur. nã p ca
loꝛem ſolis eleuatur a coꝛporib⁹ humidis quidã
vapoꝛ humidus ⁊ calidus vſqꝫ ad mediã regio
nem aeris. ⁊ ibi pp frigiditatem loci conuertitur
in nubẽ. ⁊ nubes conuertitur in aquã deſcenden
tem per guttas que cadendo p infimã regionem
pp eius caliditatẽ per antipiſtaſim infrigidantur
⁊ foꝛtiter congelãtur. ⁊ ſi generet̃ remote a terra
ſit rotunda. ¶ 2ª cõcluſio tangit ſolutionẽ ſecũ
de queſtionis. ⁊ ẽ hec. grando minus fit in eſtate
⁊ in hyeme q̈ꝫ in alijs tpibus anni. ꝓbat pͦ d eſta
te. q2 in eſtate aer eſt nimis ſiccus. ſed i vere ⁊ au
tumno aer eſt magis humidus. ⁊ viget ſatis ma
gna caliditas. igr̃ tunc poſſũt fieri plures euapo
rationes. ⁊ etiam tunc infima regio ẽ ſatis calida
ad cãdũ antipiſtaſiꝫ. ſꝫ in hyeme coꝛpoꝛa ſũt ni
mis frigida. ideo caloꝛ eſt nimis debilis ad faciẽ
dũ humidũ euaporare. ⁊ ẽt media regio ẽ tũc fri
gida nimiſ ad cauſandũ antipiſtaſim. ¶ Tertia
concluſio eſt hec. grando magis fit in tpe calido.
ꝓbat. q2 calidum multũ iuuat ad congelationeꝫ
aq̃. ꝓbat duob⁹ ſignis. pͥmum. q2 multi cũ volũt
aquã infrigidare vel congelare pͦ faciunt eã cale
fieri. 2ᵐ. q2 in puncto citius calefiebat quo foꝛti
us erat congelata ⁊ econtra.

Tertio dubitatur. Quot ſunt ſigna grãdi
nis. dicitur ꝙ ſunt ſex. pͥmũ ẽ ꝙ cõ
gelatur ⁊ apparet ad modũ criſtalli. 2ᵐ ſignũ eſt
ꝙ moꝛtificat vegetabilia. ⁊ hoc propt̃ ſuuꝫ frig⁹.
3ᵐ. quia quandoqꝫ tempoꝛe grandinis audiunt̃
magne exalatiões calide ⁊ ſicce que petunt exi
tum ⁊ mouentur per talem nubẽ frãgendo eã. iõ
cauſant ſonum. 4ᵐ. cum grandine cadit pluuia
⁊ hoc fit propter ꝑuã antiperiſtaſiꝫ. 5ᵐ. ꝙ quãdo
q̈ꝫ eſt angularis: quandoqꝫ rotunda quando rẽo
te generatur. 6ᵐ. in grandine qñꝫ appent imagi
nes hoium ⁊ poꝛcoꝝ ꝓpter virtutes celeſtes tũc
vigentes. Ex his pꝫ ꝙ qnqꝫ ſunt impreſſiões hu
mide quaꝝ due gñantur in infima regiõe aeris
.ſ. ros ⁊ pruina. ſed alie tres generantur i media
regione. ſ. pluuia nix ⁊ grando: ⁊ lꝫ grãdo conge
letur ⁊ perficiatur in infima regione. tamen pͥnci
paliter generatur i loco vbi generãtur nubes ⁊c̃.

Ad rationes Ad primam dicitur cõce
dendo maioꝛẽ ⁊ negando
minoꝛeꝫ. Et ad ꝓbationeꝫ dicitur ꝙ vnumquod
qꝫ eoꝝ elementorũ poteſt naturaliter generari i
loco alterius dũmodo ſit aliquid qd moueat ipꝫ
ad motũ alteri⁹. vt ſi aliquis poneret ignẽ ĩfra ae
rem naturaliter. q2 ex tali igne poſſꝫ gñari aer nã
liter. ¶ Ad ſecũdã dicitur concedendo añs ⁊ ne
gando ꝯñam. quia non eſt inconueniens ꝙ mul
tus vapoꝛ altius deſcendat q̈ꝫ pauca exalatio. iõ
non eſt inconueniens ꝙ aliqua ĩpreſſio humida
altius generet̃ q̈ꝫ impreſſio ignita gñata ex debi
li exalatione. ¶ Ad ſecũdã dr̃ p ꝙ foꝛma ſubſtã
tialis vaporis eſt pͥncipium talis aſcenſus. nec ẽ
inconueniens eandem foꝛmã naturalem per di
uerſa principia inſtruᵃ eſſe pͥncipiuꝫ contrarioꝝ
motuum ſicut foꝛma ſubſtantialis aq̃ per ſuaꝫ ꝓ
priam frigiditatem frigefacit. ſed per caliditatẽ
ſibi impreſſam ab igne calefacit. ſic foꝛma ſubſtã
tialis vaporis per ſuam caliditatẽ quam conſeq
tur quedam leuitas aſcendit. ⁊ quando frigefac̃
per ſuam frigiditatem quaꝫ conſequit̃ grauitas

descendit. vel dr̄ ꝙ caliditas est principium pdu
ctiuum talis ascensus vel saltē leuitas cōsequēs
illam caliditatē. iō dr̄ ad 2^am pbationē3 ꝙ talis
motus ē nālis ex parte principij istrumentat. s. ex
parte leuitatis ⁊ caliditatis vaporis: licet forte sit
violentus ex parte forme substantialis vaporis.

Queritur septimo. vtrū fōtes ⁊ fluuij generentur ex pluuialibus aquis receptis in visceribus terre. ¶ Arguit̄ p̄io ꝙ sic. q2 tēpore pluuiali fontes ⁊ fluuij sunt maiores q̄ tempore estiuali. ⁊ hoc non est nisi q2 talis aqua augmentatur ex aduētu pluuie. igitur fontes ⁊ fluuij generātur ex aquis pluuialib9. ¶ 2° sic. fōtes et fluuij non generantur in concauitatibus terre ex vapore conuerso in aquam cu3 sepius maior aq̄ exeat a fontibus ⁊ fluuijs q̄ sit maior pars aeris igitur generātur ex aquis pluuialib9. ¶ Tertio sic. quia vel aqua ascenderet ad orificium fontis naturaliter vel violenter. nō naturaliter quia aq̄ non ascendit sursum naturaliter. non violenter primo q2 ibi non videt̄ aliquod violentans. Secundo q2 generatio fontium non esset naturalis ¶ In oppositum est auctoritas philosophi.

Primo sciendum est ꝙ Aristoteles i isto quarto tractatu determinat de fontibus fluuijs que generantur intra concauitates terre. ⁊ diuiditur in duo capitula. ¶ In primo determinat da generatione fontium ⁊ fluuiorum. ⁊ diuiditur in duas partes. In prima determinat de ipsis s̄m opinionem antiquorum ⁊ intēdit tres cōclusiones. ¶ Prima tangit intentum ⁊ est hec. dicamus adhuc de ventis ⁊ omnib9 spiritib9 de fontibus ⁊ fluuijs ⁊ de mari: non multū curando de opinionibus antiquorum. quia d̄ his nihil aliud dixerunt nisi ꝙ vulgo dicitur. ¶ Secunda conclusio tangit opinionem antiquorum ⁊ est hec. aliqui opinabantur ꝙ ventus non esset aliud q̄ aer motus ita ꝙ eandem re3 dicunt vē tum aerem ⁊ nube3. quia cu3 fuerit quiescens dicitur aer. ⁊ cū fuerit motus dicitur ventus. ⁊ cu3 aer fuerit ingrossatus dicitur nubes. ⁊ credūt sapienter dicere oēs ventos esse vnum ventu3. et omnes fluuios esse vnu3 fluuiū. Ex hoc infert ꝙ multi melius dicunt sine inquisitione q̄ isti antiqui cum inquisitione eo ꝙ dictū eo2 est leue ⁊ mēdacium. ⁊ subdit quid intēdit determinare. ¶ 3^a conclusio tangit opinione3 antiquo2ū de fluuijs ⁊ est hec. eleuato vapore descēdit pluuia i terris tanq̄3 in aliquem magnu3 ventrem. ⁊ ibi congregatur in hieme propter multitudiem pluuiaru3 ⁊ illam multitudine3 pluuia2 continue fluente3 ab illo ventre terre dicunt esse fluuios. probant duobus signis. primū. quia fluuij sunt maiores i hyeme q̄ in estate. ⁊ hoc non est nisi quia ille concauitates terre sunt in hyeme plus replete aquis pluuialibus. 2^m signum quia aliqui fluuij sunt ppetui ⁊ aliqui non. ⁊ hoc non est nisi ppter abūdātiam aquarum pluuialiū in alquibus locis. hanc reprobat philosophus quia sequeretur ꝙ talis venter terre esset maior tota t̄ra. quia si tota aq̄ que fluit per annu3 ex fluuijs congregaretur ipa excederet magnitudinem terre.

Secundo sciendū est ꝙ Aristoteles i 2^a parte huius capituli determinat de fontibus ⁊ fluuijs s̄m opinionē propriam ⁊ intendit quinq̄3 cōclusiones. ¶ Prima tangit vnum modum generationis fluuio2 ⁊ est hec. sicut supra terram ex aere generatur aqua. sic etiā inter partes terre est multus vapor qui ppter frigiditatē terre ↄdensat̄ ⁊ cōuertitur i aqua3. ⁊ illa aqua petens exitu3 fluit extra terram ⁊ continue resoluitur in vapores. ideo continue augmentat̄ talis aqua. ⁊ sic causantur fontes ⁊ fluuij: hoc probat duobus signis. primum quia videm9 ꝙ fodiuntur loca bassa ⁊ fouee ⁊ in illis reperitur aqua discurrens ab illis locis terre. 2^m signum quia fōtes ⁊ fluuij s̄m natura3 fluunt ex mōtibus. pbat ph̄s ratione ⁊ expimentis. ratione quia sicut mōtes sunt porosi. ideo ibi pōt aer subigredi terram ⁊ ppter frigiditatē terre cōuerti in aqua3. 2° probat experimētis de monte pnaso. ⁊ i Asia d̄ mōte caucaso. in idia de monte pyreno circa occidētale equinoctium. de mōtibus etiā circa scythia3 ⁊ lybiam ⁊ multis alijs mōtibus vt ad lōgu3 patet in textu. ¶ 2^a ↄ° recapitulat que dicta sunt ¶ Tertia coclusio pbat ꝙ in terra sūt aliq̄ loca suscipientia multam aquam sicut concauitates terre q2 circa archadiā aliq̄ fluui absorbētur a terra. etiā i asia sub mōte caucaso ē stagnū sub q̄ ingrediūt̄ plures fluuij ⁊ ibi mare nō h3 effluxū. iō itrat sub terrā ⁊ egreditur longe bene p trecenta stadia. ⁊ exit aqua dulcis ⁊ potabilis. ⁊ in europa est quidam fluuius qui absorbetur a terra. ⁊ ite2 egreditur. quod nō esset nisi sub terra essent magne cōcauitates receptiue multū aqua2

Tertio sciendum est ꝙ circa hunc textum icidūt tres difficultates. ¶ Prima

vtrum aqua naturaliter ascendat ad orificiū fontis. Pro solutione huius difficultatis ponūtur qͣttuor casus i quibus aqua potest naturaliter ascēdere. Primͯ. si in aliquo vase pleno aqua ponaẗ aliquid grauius aqua: tūc illa aqua illi graui naturaliter cedit ⁊ ascendit supra illud graue. Secundus casus. si aqua fuerit calefacta ⁊ ex tali aqua vapor fiat virtute caliditatis illius vaporis aqua naturaliter ascendit: vt patet de fumo aque bulientis. Tertius casus. quia natura abhorret vacuum: ideo aqua naturaliter ascendit ad replendū vacuum. p3 duplici experiētia. Prima. q2 si aliqͥs calefaciat fialam. aer calefactus in fiala rarefit. tunc si statim talis fiala ponatur supra aquam frigidissimam ꝓpter frigiditatem talem condensatur aer fiale. ⁊ tunc aqua ascendit ad replendū vacuū. 2ͣ. iuuenes sepiͯ bibūt vinū cum calamo attrahendo aerem illius calami. ⁊ tūc statim vinū ascendit ne fiat vacuum. Quartus casus ē ꝓpter equalitatē q2 quelibet pars aque naturaliter tendit vt sit eque alte vel eque basse sicut alia. ideo si fiat foramen in naui nunꝗ aqua cessabit ascendere quousqꝫ sit ita alta sicut aqua que est in fluuio. secūdo ponitur talis suppositio. q2 prima origo fontium ⁊ fluuioꝝ coiter est in altis montibus Ex his dicitur ad difficultatē ꝙ aqua naturalr̄ ascendit ad orificium fontis. p3 quia aqua naturaliter nititur equari loco a quo sumpsit originem. sed locus a quo fons sumpsit originem est altus ideo aqua naturaliter ascendit quātū potest quousꝗ adequatur suo loco naturali. Ex quo sequitur ꝙ orificia fontium artificialiū nō debēt fieri altiora ꝗ sit locus originis ipsius fontis. hoc potest declarari de foramine facto in naui. ¶ Secūda difficultas cum fontes ⁊ fluuij generētur ex vapore conuerso in aquam qualiter est possibile ꝙ tantus vapor conuertatur in aquam cum aliqui fontes ⁊ fluuij sint perpetui. Dicitur ꝙ intra terram sunt multi pori qui naturaliter non possunt remanere vacui. ideo oportet ꝙ repleantur aliqͣ subtili vapore qui propter frigiditatem terre statim conuertitur in aquam. ideo ne sit vacuū subintrat nouus vapor qui continue conuertitur. ⁊ sic continuatur fluxus fontium ⁊ fluuiorum. ⁊ quāto riuuli alicuius fontis vel fluuij plus distant a loco sue originis: tanto sūt latiores ⁊ maiores. q2 cōtinue reperiunt nouum vaporem conuersum in aquā. ¶ Tertia difficultas. vtrū aqua fontium ⁊ fluuiorum sit naturaliter maior i estate ꝗ in hyeme. Dicitur primo ꝙ naturaliter est maior in estate ꝗ in hyme. quia calor existens extra terram facit eam per atipistasim esse magis frigidā. ideo facilius resoluitur vapor in aquam. ꝓ accidens tamen ratiōe aquarum pluuialium et aliarum impressionum humidarum que resoluunẗ in aquam fluentem ad fluuios est maior in alijs temporibus ꝗ in estate ⁊c̄.

Conclusio responsalis. Fontes ⁊ fluuij non generātur ex aquis pluuialibus receptis in visceribus terre. solet cōmuniter probari tribus signis. Primum. quia expertum est aquam pluuialem non descendere intra terram decem pedes. Secundum. quia sub magnis rupibͯ ⁊ lapidibͯ repiūẗ magni fōtes ⁊ fluuij: per eos tamen nō potest aqua pluuialis descendere. Tertium. quia in cacuminibus montiū reperiuntur fontes. ⁊ ibi non possunt ascendere aque pluuiales ⁊c̄.

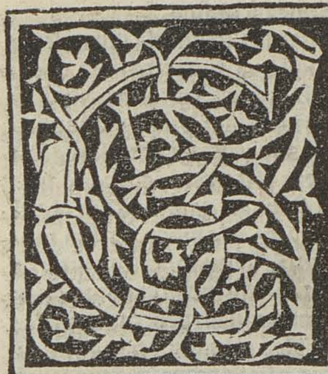
Primo dubitatur. Utrum regio habitabilis possit fieri ĩhitabilis. ¶ Ad soluendum hoc dubium est supponendū ꝙ Aristoteles in isto vltimo capitulo determinat de causis durationis fluuiorum. Et diuiditur in duas partes. In prima determinat de permutatione fluuiorum in terram siccam ⁊ econtra. Et intendit tres conclusiones. ¶ Prima conclusio tangit talem permutationem. ⁊ est hec. Eadem loca terre non sunt semper arida nec semper aquosa. sed permutantur secundum generatōes ⁊ exitus fluuiorum. Ex hoc infert ꝙ arida terra et aquosa permutatur. quia fit mare vbi est terra arida ⁊ econtra secundum quendam ordinē ⁊ periodum. probat per simile. quia sicut in aīalibus ⁊ plantis status ⁊ senectus augentur ⁊ minuuntur per caliditatem ⁊ frigus ⁊ per motū circularem solis. sic propter eandem causam fōtes ⁊ fluuij augentur ⁊ diminuuntur solum. In hoc tamen differentia est. quia viuens augetur secūdum se totum: fluuius autem augetur aut diminuitur solum secundum partem. Ex his infert ꝙ necesse est fōtes exiccari locis factis aridis. quia fluuij primo ex magnis fiunt parui. deinde fiunt omnino aridi. Similiter mare est crescens ⁊ ascēdens. ⁊ aliquando terra fit arida. ¶ Secunda conclusio tangit causam propter quam talis trāsmutatio latet nos. quia generatio talium fit per longissimam successionem temporum. Et vita hominis est breuis. quia certissime fiunt corru-

ptiones hominum in prelijs in infirmitatibus et in caristijs. etiam quosdam latet: eo quod transmigrant de regione in regionem et propter eandem causā latet transmutatio terre habitabilis in terram inhabitabilez. ¶ Tertia cōclusio probat duobus signis quod terra transmutetur de terra habitabili in terram inhabitabilem. Primum signum. quia egyptus fuit terra inhabitabilis propter paludes. et continue terra exiccata est ex paludibus. et tamē latuit talis transmutatio. vt fert Homerus. scdʒ signum. regio argorum erat sic paludosa et paucos poterat nutrire. et terra micena erat sicca. et factum est contrarium:

Secundo dubitatur. Utrum durationis fluuiorum sit aliqua causa. Ad soluendum hoc dubium est supponendū quod Aristoteles in secunda parte huius capituli determinat de causis durationis fluuiorum. et intēdit duas conclusiones. ¶ Prima tangit causam transmutationis fluuiorum scdʒ antiquos et est hec. illi qui ad pauca respiciunt dicunt talem transmutationem esse factam p mutationez totius vniuersi. Credunt eniʒ quod omnia sunt denouo facta. Reprobat eos philosophus quia verisibile est quod propter transmutationē factaʒ in aliqua parte t're dicamus totū vniuersū transmutari: cum terra sit fere nihil in ordine ad celum. ¶ Secunda conclusio tangit duas veras causas permutationis fluuiorum. prima ē ex parte corporum celestiū quia sicut in partibus vnius anni accidit transmutatio per motuʒ solis sic quod in aliqua p'te anni ē hyems in qua est abundantia aquarum. et in alia ē estas. que est sicca. sic per influentiam celi accidit abundantia fluuiorum et nubiū. vt probat exemplo de diluuio facto sub deucalione et etiam alijs exemplis. Secunda causa est ex parte inferioruʒ: quia aliquando in montibus sunt cōcauitates magne in quibus est magna frigiditas conuertens multum vaporem in aquam. In alijs autem locis sūt p'ue concauitates. iō ē ibi pauc⁹ vapor. probat hoc ex tribus exemplis. primum est de terra egypti q̄ facta est totaliter arida. et maxime circa mare rubrum. secundum exemplum. circa methodiam paludem facta est tanta diminutio fluuiorum quod iam non sciunt supernatare naues sicut solebāt. tertium exemplum. in asia fuit fluxus cuiusdam stagni. postea stagnum fuit factum paruum et tandem exiccatum et postea reuersum. Ex hoc īfert quod ex quo tempus non deficit non semper fluxit nylus. sed erat quandoqʒ locus sicc⁹. Consequenter recapitulat ea que dicta sunt.

Tertio dubitatur. Utrum vbi nunc est mare aliquando fuit terra sicca et ecōtra. Pro solutione huius difficultatis ponuntur modi generationis montium. primus est ex fluxu maris et aliarum aquarum impetuosaruʒ congregatur multa terra et fit mons. secundus modus. venti impetuosi congregant multam arenā et multas terrestreitates et fit mons. tertius modus. per terremotum fit aliqua apertura in terra et sic fit vallis magna. ideo fit mons magnus. quartus modus est per influentiam desiccatiuaʒ et rarefactiuam terre. et ideo eleuatur terra et sub ea fit magna cōcauitas. et sic fit mons. dicitur tamē probabiliter quod ita alti montes sicut aliqui reperiuntur non possunt naturaliter totaliter corrumpi. nec possunt totaliter de nouo gn̄ari nisi fuerit terremotus naturalis et vniuersalis. parui tamen montes qui naturalit' fiunt possunt etiam naturaliter corrumpi. et in loco in quo sunt pn̄t fieri nāli' valles. Ex his dicit' ad dubiuʒ quod vbi nunc est mare aliqn̄ fuit t'ra sicca. hoc satis patet ex dictis.

Ad rationes Ad primam dicitur quod bene probat aquam pluuialem aliquo modo augere fluuios: sed non probat fluuios principaliter generari ex aquis pluuialibus. ¶ Alie rationes soluuntur ex tertio notabili. ¶ Et hec de primo metheororum dicta sufficiant. Et sequitur secundus.

Circa initiū ſecūdi libri metheoroꝝ. Queritur ꝑmo vtꝝ loc⁹ in quo eſt mare ſit locus naturał aque ❡ Arguit̄ primo ꝙ non. qꝛ oīs locus naturalis eſt principiū generationis locati: ⁊ in eo locatū nāłr geſcit. ſꝫ aqua nō generat̄ nāłr in loco maris nec in eo nāłr geſcit. ergo loc⁹ in quo eſt mare nō eſt loc⁹ nālis aque. ❡ 2º. ſic. aqua naturaliter debet circūgirare terrā ⁊ alti⁹ locari ꝙ̄ terra: ſed mare nō circuit terrā nec locatur altius ꝙ̄ terra. ergo locus in quo eſt mare nō eſt locus nālis aque. minoꝛ pꝫ ꝓ ꝑma pte ꝑ ſimile de alijs elemētis. ꝓ ſcōa parte pꝫ qꝛ terra eſt altioꝛ ꝙ̄ locus maris. ❡ 3º. ſic. locus in quo eſt mare eſt loc⁹ maris inꝙ̄tū mare. ergo nō eſt locus nālis aque. aīs pꝫ duplr̄. ꝑmo qꝛ in eo nāliter generatur ⁊ cōſeruatur mare. 2º. qꝛ ipſius maris eſt aliqs locus nālis ⁊ nō eſt ali⁹ niſi ille in quo eſt mare. ergo ⁊c̄.
❡ In oppoſitum eſt auctoritas philoſophi.

Primo ſciēdū eſt ꝙ Ariſto. i 2º. libro metheoroꝝ dterminat de ſpir[i]tib⁹ ⁊ vētis. ⁊ diuiditur i tres tractatus. In ꝑmo tractatu determinat de mari. ⁊ diuidit̄ in duo capitula. In ꝑmo determinat de generatōe maris. ⁊ diuidit̄ in duas ptes. In ꝑma intēdit q̄tuoꝛ cōcluſiones. ❡ Prima tāgit intētū ⁊ eſt hec. dicamus de mari ⁊ ꝓpter quā cauſā tāta aque multitudo ſit ſalſa. ⁊ quid ſit principiū gn̄atiōis maris. ❡ 2ª cōcluſio tangit tres opiniones antiquoꝝ de gn̄atione maris. ꝑma fuit eoꝝ qui verſātur circa cognitionē de dijs. ſ. heſiodi ⁊ alioꝝum poetaꝝ dicētium ꝙ in terra erāt fontes qui erāt pꝛīcipia ⁊ radices maris ideo ex illis gn̄abatur mare. dicebāt etiaꝫ terrā eſſe maioꝛeꝫ pteꝫ totius vniuerſi. ideo dicebāt oīa alia eē ⁊ moueri circa terraꝫ tāꝙ̄ circa honoꝛabilius elementum. ❡ 2ª opinio eſt quorūdā dicentiū terrā fuiſſe a ꝑncipio. totā copertā aquis. ⁊ ꝓpter calorē ſolis fuiſſe ex vna pte exiccatā ⁊ reſiduū aque dixerunt eē mare. ⁊ dicūt ꝙ tandē tota terra exiccabitur. ❡ 3ª fuit opinio dicentiū terrā fuiſſe calefactam a ſole. ⁊ ꝓpter hoc emiſiſſe ſudoꝛē ⁊ illū ſudoꝛē dicūt eſſe mare. ꝓbat ſigno qꝛ ſic̄ ſudoꝛ ē ſalſus. ita mare ē ſalſū. Et ſubdit quādaꝫ opinionem de cauſa ſalſedinis maris ⁊ eſt hec. ſicut aqua collata ꝑ cineres eſt ſalſa ita aqua trāſiens per terraꝫ quodāmō aduſtā a ſole ē ſalſa. ❡ 3ª cōcluſio tāgit repꝛobationē pꝛime opiniōis. ⁊ pꝛio ponit taleꝫ diſtinctioneꝫ aquaꝝ que ſūt circa terrā. quia q̄dā ſūt fluētes ſicut aque fōtales. alie ſūt ſtationarie. ⁊ iſte ſūt duplices. quedā ſūt ſtātes ꝑ artē ſicut puteales. q̄daꝫ ſūt ſtātes ſine arte ſicut aque ſtagnales ⁊ paludoſe. 2º. iꝑꝛobat dictā opiniōeꝫ duabus ratiōibus. Pꝛīa. ſi aq̄ fontales eēnt ꝑincipiū gn̄atiōis maris. vel igitur aq̄ eēnt ſtātes vel fluenes. nō ꝑmū. quia aqua ſtagnalis nō pōt eſſe pꝛīcipiū tāte multitudinis aque ſicut eſt mare. nō 2m. quia oīs aqua fluens ⁊ fōtalis eſt dulcis. mare autē n̄ eſt dulce. 2ª ratio quia ſūt multa maria que poſſūt vbiꝙ circūdari. ⁊ tn̄ nō appārēt ibi aliqui fōtes vel fluuij ītrantes īfra ipſa maria que ſunt pꝛīcipia eoꝝ. igit̄. ❡ 4ª concluſio tāgit cāꝫ fluxus mariſ ab aqlone i meridiē. Pꝛima cā. qn̄ mare ex maioꝛi loco venit ad minorē locū tūc ꝑꝑ āguſtiā loci vibrat̄ hic ⁊ inde: ⁊ iō tūc ī lato loco appꝫt modica vibratio ⁊ i ꝑuo maioꝛ vibꝛatio. 2ª cā. qꝛ mare ſēꝑ fluit ad aliud mare profūdius. vt ꝓbat de meothide palude q̄ fluit ī pōtū ⁊ pōtus in egeū. 3ª cā. qꝛ locus aqlonis ē multū altioꝛ ꝙ̄ loc⁹ meridiōalis. ideo mare fluit ab aqlone i meridiē. aīs ꝓbat ſigno. qꝛ ātiq dixerūt ſoleꝫ nō moueri ſub terra ſꝫ occultari a nobis ꝑꝑ altitudinē terre circa polū arcticū. ❡ Cōſequenter recapitulat que dicta ſūt ⁊c̄.

Scdo ſciendū eſt ꝙ Ariſto. in ſcōa pte hui⁹ capituli repꝛobat q̄ſdā alias opiniōes de generatiōe maris ⁊ ītendit ſeptē cōcluſiones ❡ Pꝛima tāgit ītētū ⁊ ē hec. dicēdū ē de gn̄atōe maris ⁊ de cauſa ſalſedinis ⁊ amaritudinis eius. ❡ Secūda cōcluſio tāgit ſecūdā concluſionem ⁊ eſt hec. quidā antiquoꝝ dixerunt mare eſſe ꝑn[m] omniū aquaꝝ ⁊ locuꝫ naturaleꝫ aque. ꝓbant ſic. ſimiliter eſt i aqua ⁊ in alijs elementis. ſed in alijs ita eſt ꝙ i loco naturali illius elementi eſt maioꝛ eius pars que eſt principium omniuꝫ que ſunt d natura talis elemēti. vt ꝓbat de igne. igitur ſimiliter in loco naturali aque eſt maioꝛ pars aque. ſcꝫ mare qđ eſt pꝛincipiū omniū aliarū aquaruꝫ. pꝛobant ſic ſigno. omnes enim fluuij fluunt a mari ⁊ iterum redeunt ad mare. hanc repꝛobat ſic ꝙ mare eſt ſapidum ⁊ nō ē ſimplicius ⁊ purius aqs fluuioꝝ vel fontiū. g̊ non ē ꝑncipiū eoꝝ. aīs ꝓbat. qꝛ

propter hoc q̃ mare colatur per terrã est sapidũ et salsũ. ¶ 3ª ɔclusio tãgit duas suppõnes p scđa opinione. Prima. circa terrã est aqua: circa aquã ẽ spera aeris. circa aerẽ est spera ignis. ¶ 2ª suppositio. sol mouetur circulariter circa terrã et aq̃ et disgregat et eleuat quod est subtile et dulce vsq̃ ad mediã regionẽ: et illud ibi conuertit̃ in aquã et iterũ descendit in terrã. ¶ 4ª conclusio tangit secũdã opinionẽ antiquorũ: et est hec: oẽs antiq̃ sũt deridendi qui dixerunt solẽ cibari humido: et pp hoc dicebant solem moueri circulariter: quia ea dẽ loca nõ pñt sp ei pbere alimentũ. hãc pbat sic q̃ flãma nutritur humido i oleo. g̃ signũ est q̃ sol nutrit̃ humido. hanc reprobat quinq̃ rõib⁹. pma q̃ sequeret̃ q̃ sol nõ solũ renouaret̃ de die i diẽ sicut dicebat Eraclitus: imo ẽt q̃ cõtinue eẽt alius et alius sol: q̃ continue cõsumebat alios et alios humores. ¶ 2ª rõ. ignis euaporãs humidum ab aq̃ nõ nutrit̃ illo humido p ipʒ eleuato. ergo similr̃ sol non nutrit̃ humido p ipʒ eleuato ab aqs. ¶ 3ª rõ. q̃ eadẽ rõne alia astra nutrirẽtur humido. ɔñs ẽ falsũ. sĩ. n. totũ humidũ esset eleuatũ nõ sufficeret nutrire tot et tanta astra. ¶ 4ª rõ. sĩ sic: seq̃ret̃ q̃ sol augmẽtaret̃ et moueret̃ velocius ppter humidũ nutritiuũ ei⁹. ¶ 5ª rõ. q̃ videmus vapores eleuatos ɔuerti i aquã: et iterũ descẽdere deorsũ. ergo sol nõ nutrit̃ ab eis. ¶ 5ª ɔclusio tãgit locũ maris et est hec. potabile et dulce qđ est in mari fert̃ sursũ ppter leuitatẽ sʒ salsũ et grossũ remanet iferi⁹ ppter grauitatẽ. iõ ille loc⁹ iferior est sibi ɔueniẽs. eẽt. n. irrõnabile q̃ aque non eẽt aliq̃s loc⁹ sicut aliorũ elementorũ: et sic loc⁹ vbi est mare est pprius locus aque et non pprius locus maris. pbo p sĩle in aĩalib⁹: q̃ qñ nutrimentũ est in stomacho bonũ et subtile mittit̃ ad singula mẽbra: et fit nutritio eorũ. grossũ aũt mittit̃ foras. ifert correlariũ q̃ ppter hoc q̃ locus in quo est mare est locus nãlis aque. ideo oẽs fluuij fluũt ad mare. ¶ 6ª ɔclusio tãgit vnã dubitationẽ et est hec. cũ tãta mltitudo fluuiorũ itret mare q̃re ẽ q̃ mare nõ augeat̃. soluit q̃ fluuij nõ sit̃ sʒ paulatiʒ fluũt ad mare: et sic ɔtinue sol ab eis eleuat potabile et dulce et reliquit solũ grossũ et terrestre. ideo non põt tm̃ augeri. pbat p sĩle de aqua paulatiʒ effusa ab aliquo vase ɔtinue ab aliquo ɔsũpta. ¶ 7ª ɔclusio tãgit opinionẽ platonis et est hec. dc̃m platonis in phedrone est ipossibile. s. q̃ oẽs fundi maris et fluuiorũ sunt pforati: et i medio terre est fons aq̃rũ q dr̃ tartarus a quo p talia foramina veniũt mare fontes et fluuij et alia reumata: q̃ ille tartarus aliq̃n mouet̃ sursũ et aliq̃n deorsũ: et aliq̃n ad latus ppter diuersitatẽ in diuersis partibus terre aque exeũt ad diuersa loca. et licet ille tartar⁹ sit pncipiũ oĩum aquarũ. tñ aque possunt habere diuersos sapores ẽm diuersas partes terre p q̃s fluũt. hãc reprobat q̃tuor rõnib⁹. ¶ Prima. q̃ sequeret̃ q̃ fluuij nõ magis fluerẽt subtus aquã q̃ desup: sed solũ ad locũ ad quẽ flueret talis tartarus. ¶ 2ª rõ. q̃ seq̃ret̃ q̃ semp deberet eẽ eadeʒ q̃titas fluuiorũ. pʒ ɔñs. q̃ semp ille tartarus ɔsiderat̃ equalis. q̃tũ. n. exit de aqua ab eo subitrat tm̃ in eo de aqua. ¶ Tertia ratio. oẽs fluuij vidẽtur terminari ad mare: et nullus subitrat terrã nisi p aliã partẽ exeat. ergo nõ oẽs redeũt ad illũ tartarũ. ¶ 4ª ratio. q̃ sequeret̃ q̃ fluuij ppe exitũ a tartaro eẽnt maiores. ɔñs pbat p sĩle de q̃busdã fluuijs circa mare. Cõsequenter recapitulat q̃ dicta sũt. Solet addi q̃rta opinio Democriti q̃ tñ nõ ponit̃ hic i textu: sʒ ponet̃ suo loco.

Tertio sciẽdum q̃ circa hũc textũ icidunt tres difficultates. ¶ Prima vtrũ tota terra debeat esse realr̃ coopta aquis. Pro solutõe huius difficultatis ponũtur tres opiniones pbabiles. Prima est Alberti q̃ stat in duob⁹ dictis. Primũ. terra est coopta magno mari quasi corrigia lata cingẽte ipsã a polo arctico vsq̃ ad polũ antarcticũ: et iterũ ecõtra. 2ᵐ. terra ẽ extra q̃ parte discoopta mari. Ex hoc sequitur q̃ tota terra nõ est de facto coopta aq̃s. 2⁹ seq̃tur q̃ ad salutẽ viuẽtiũ terra nõ debʒ eẽ nãlr̃ coopta aq̃s. pʒ q̃ sunt multa viuẽtia que nõ possunt generari nisi vbi tria elemẽta se tãgũt. hoc aũt non eẽt sĩ tota terra eẽt coopta aq̃s. ¶ Scđa opinio stat in vna suppositõe q̃ est hec. terra est in vna sui parte gibbosa. ideo gibbositas terre trãscẽdit sperã aq̃ et est altior aqua. Ex his ponit duo dicta. Primũ. terra subiecta aq̃s est rotũda. 2ᵐ. terra habitabilis est extra aquã ad modũ cuiusdã montis et gibbositatis. Ex hoc seq̃tur q̃ terra ppter salutẽ viuẽtiũ facta est gibbosa. ideo nõ est totalr̃ coopta aq̃s. ¶ Tertia opinio est pbabilior: et stat pmo i vna suppositõe que est hec. vna pars terre ẽ arida. ideo est leuior altior et est habitabilior. alia est coopta aq̃s et humida: ideo est grauior et bassior. Ex hoc seq̃tur q̃ vna pars t̃re leuat̃ supra aquã eo q̃ alia pars terre est põderosior. ideo est ppinquior centro mundi. Scđo stat in vna distictiõe que est hec. duplex est cẽtrum terre. s. grauitatis siue ponderositatis: et illud non est in medio terre cũ vna pars terre sit grauior alia. sed est bene in

medio mundi. ideo centrum grauitatis terre est bñ cētrū mūdi. aliud est cētrū equalis distātie qđ eq̄lr distat a q̄libet pte circūferētie aque. Ex his ponūtur duo dicta. Primū. elemētū terre qđ cōplectit̄ totā terrā tam habitabilē q̄ inhabitabilē illud est rotūde figure. pꝫ ponēdo pedē circini in cētro equalis distātie terre: ⁊ faciēdo circulū circa circūferētiā. ℂ 2m dcm̄. totū elementū aque est rotūde figure. pꝫ ponēdo pedē circini in cētro mūdi ⁊ faciendo circulū circa circūferētiā aque. Ex his seq̄tur ꝙ terra non est totalr̄ coop̄ta aq̄s. Alie difficultates patebūt in dubijs.

Conclusio rn̄salis. Locus i quo nūc est mare est locꝰ nālis aque. pꝫ p̄mo. oīs aqua naturalr̄ mouetur ⁊ fluit ad locū iq̄ ē nūc magnū mare. 2o. q2 ipiꝰ aq̄ ē aliq̄s locus ⁊ nō alius q̄ locꝰ in q̄ est nūc magnū mare. g̃ ⁊c̄.

Primo dubitat̄. Utꝝ tota t̄ra semel exiccabit̄ a sole. Ad soluendū hoc dubiū est supponendū ꝙ Aristo. in vltima parte huius capituli recitat quandā opinionē de ꝑpetuitate maris: ⁊ itēdit quatuor ꝯclusiones. ℂ Prima tangit illā opinionē ⁊ est hec. quidā putant ꝙ mare sem̄ sit sit̄ cū mūdo. hāc ꝓbat q2 mūdus est ꝑpetuus. ergo mare est ꝑpetuū. ℂ Scđa ꝯclusio cōparat istā opinionē ad fabulas esopi: q2 sicut esopus dicebat fabulose terrā fuisse p̄mo coopertā aq̄s: ⁊ postea fuit q̄dā charibdis q̄ bis absorbuit. p̄mo haustu fecit apparere mōtes: ⁊ scđo isulas. ⁊ tertio sorbebit ⁊ faciet t̄rā oīno aridā. Silr̄ democritus dicebat totā multitudinē aque p̄mo esse factā cū mūdo ⁊ tādē deficere ⁊ siccari: iste aūt sermo est ꝯueniēs poetis ⁊ nō inquirētibus veritatē. Reprobat Aristo. istā opinionē. q2 nō videtur ꝓpter quā causaꝫ tota terra fuisset aliquādo submersa ꝓpter grauitatē ⁊ aliquādo nō. Terra. n. semꝑ fuit grauis. ergo eaꝫ semꝑ oportuit eē sub aqua. ℂ Tertia ꝯclusio tāgit quādā solutionē ⁊ est hec. ꝙ sol eleuat aquā ⁊ sic exiccat̄ terra. Reprobat q2 sicut oportet solē eleuare aquā ⁊ terrā exiccari: sic oportet ex illa aqua fieri pluuiam: ⁊ iteꝝ terrā humectari. nec oportet ꝙ hoc tm̄ sit semel sed semꝑ aut sepius: ⁊ sic terra nō desiccabitur. ℂ Ultima cōclusio tangit motiuū eoꝝ ⁊ est hec. videmus aliqua loca esse altiora ⁊ sicciora q̄ p̄us. Subdit ꝙ rōnabilius est dicere solē eleuare aliquas partes aque ⁊ iteꝝ postea descēdere q̄ totū mundū ꝑmutari ⁊ de nouo fieri ⁊c̄.

Secundo dubitatur. Utruꝫ mare fuerit eternū ⁊ perpetuū. Ad soluēdum hoc dubiū est supponendū ꝙ supponendo eternitatē mundi cū Aristo. ponuntur aliqua dicta. ℂ Primuꝫ. mare totū est generabile ⁊ corruptibile. patet quia est corpus naturale cōpositūꝫ ex materia ⁊ forma. ℂ Scđm dcm̄. multe partes maris sunt de nouo generate ex fontibus ⁊ fluuijs. patet per ingressuꝫ fluuioꝝ ad mare. Ex hoc sequitur primo ꝙ nunc nō sit aliqua pars in mari que fuerit ante mille annos. Scđo seq̄tur ꝙ mare s̄m quālibet sui partē que nūc est: est de nouo genita. ℂ Tertium dcm̄. semꝑ fuit mare. pꝫ q2 ab et̄no fuit veꝝ dicere mare est. ℂ Quartū dcm̄. vnū ⁊ idē mare semꝑ fuit nisi itelligendo de eodē s̄ꝫ quālibet sui partē. nec itelligendo de eodē s̄ꝫ p̄ncipalē partē: sed itelligēdo de eodem s̄m ꝯuenientiā ⁊ successionē in eodē situ ⁊ figura queādmodū nos dicimus ꝙ est idē secana q̄ semper fuit parisius. Ex hoc sequitur ꝙ mare de facto est ingenitū et corruptū ad sensum precedentis dicti. dicitur tamen s̄ꝫ veritatē ꝙ mare est de nouo factum sicut fuit mundus. fecit enim celuꝫ terram mare ⁊ omnia que in eis sunt.

Tertio dubitatur. Utꝝ mare debeat fluere ⁊ refluere. Pro solutione dubij ponūtur alique distictōes. ℂ Prima. duplex est mare. qđdā est mare magnū qđ dicitur oceanuꝫ: aliud est mare mediterraneū: ⁊ s̄m descriptionē factā sub Julio cesare sunt trigita maria mediterranea. ℂ 2a distinctio. maria mouentur multis modis. p̄mo ꝑ vētos. quādo. n. est vētus ipetuosus eleuat supiorē partē maris extra ꝓprios limites: ita ꝙ multotiens fit talis inundatio ꝙ aliqn̄ fit diluuiuꝫ particulare. 2o. mō apparet moueri ꝑ hoc ꝙ ex vno latere fiunt ⁊ augentur fluuij: ⁊ ex alio diminuūtur. ideo mare mouetur ex illo loco altiori ꝓpter abundantiā aquaꝝ ad illū locū bassiorē ꝓpter diminutionē aquaꝝ. 3o. modo mare mouetur vnū in aliud eo ꝙ vnū est in loco altiori q̄ aliud. vnde tres sunt cause quare vnū mare est altius alio. p̄ma. q2 vnū est situatū supra terrā altiorē q̄ aliud. 2a. q2 est generatio aque multe i vno loco ⁊ diminutio ex alio. 3a. q2 ē ꝯcursus multoꝝ fluuioꝝ in vna parte maris ⁊ nō in alia. Solet addi 4a. q2 i vno latere est magnus calor q̄ sufficit diminuere mare. i alia aūt ē magnū frigus qđ sufficit multos vapores conuertere i aq̄s maris: ⁊ ꝓpter istā causam fluunt maria septētriōalia i maria australia. 4o. modo potest fluere mare s̄m dn̄ium lune: ita q̄ bis refluit: ⁊ de tali motu ponuntur aliqua dicta. Primum. luna ē cā

fluxus et refluxus maris. pz per experientiã et rõnem. experientia sic. qz qñ luna ascẽdit supra hemisperium tũc ipsum mare icipit fluere a pũcto oriẽtis vsqz ad pũctũ meridionale. et a pũcto meridionali vsqz ad pũctũ occidentis defluit. et a pũcto occidẽtis vsqz ad angulũ noctis. i. vsqz ad pũctum directe oppositum pũcto meridionali iterum fluit. et ex illo pũcto vsqz ad pũctũ occidẽtis refluit. rõne sic: qz luna per influentiã spãlem mediãte suo lumie est cã eleuationis quarũdã partiũ maris eo qz lumẽ in occorsu medij densioris refrangitur. et quanto magis accedit ad lineã ppendicularem et directã tanto magis refrangit. Sunt tñ alique difficultates soluende. pma est. qre ẽ qz astrologi volẽtes iudicare de natiuitatibus boiũz magis aspiciũt ad stellas existẽtes ĩ oriente et ascendẽtes quam ad stellas existentes in meridie et descendentes. cũ tñ maiorem vigorem habeant in meridie quam in occidente. dicitur qz hoc est qz in meridie planete descendũt. iõ continue debilitatur virtus eorum. in oriente aũt ascendunt iõ continue fortitur virtus eorum. ¶ 2a difficultas. ppter qd luna causat talem tumorem in mari. dicit qz principaliter ẽ ppter suam ppriam influentiam p quam hz dñium super hũida. ¶ 3a difficultas. quare non omnia maria equaliter fluũt et refluunt. dicitur qz hoc est pp differentiã ĩ grossitie et subtilitate. ¶ 4a. quare sũt maiores fluxus in hyeme quam in estate. et in vere quam autumno. dicitur qz est qz fluuij incidentes in mare sunt maiores in hyeme quam in estate et minus euaporantur a celo. ¶ Quinta. quare talis fluxus magis fit ĩ plenilunio. dr qz est propter maius dominium lune.

Ad rationes Ad primam dicitur qz aque naturaliter quiescũt in loco vbi nũc est mare nisi violente moueantur ab aliquo extrinseco vel ab alio planeta. vel etiam nisi moueantur per accidens a loco altiori ad bassiorem. ¶ Ad secundam probationem antecedẽtis dicitur qz aqua naturaliter generaretur in illo loco nisi esset extrinsecum impediens. ¶ Ad tertiam dicitur qz licet aqua naturaliter debeat locari in loco altiori quam sit terra. tamen non est inconueniens aliquas partes terre per accidens altius eleuari quam aqua propter causam dictam in tertio notabili. et maxime propter salutem viuẽtium. Ad tertiam dicitur qz maris in quantũ mare non est aliquis locus: eo qz mare ẽ vnũ mixtũ ideo mixtũ nõ hz locuz nisi rõne elemẽti pdñantis.

Queritur secũdo. Utrum mare sit salsum ex admixtione sicci terrestris cũ humido. ¶ Arguitur primo qz nõ. qz omne salsum ẽ calidum et siccum. sz mare nõ est calidũ et siccũ. ergo mare nõ est salsum. maior pz. qz salsedo fit ex sicco terresti et adusto qd est calidum et siccũ. minor pz qz mare est aqua frigida. ¶ Scdo sic. si mare eẽt salsum: sequeretur qz nõ haberemus simplex elemẽtũ vere aque. Scdo seqretur qz tanta multitudo sicci terrestris admisceretur cũ aqua maris quanta est aque multitudo maris. ¶ Tertio sic: si salsedo maris cãretur ex admixtione sicci terrestris sequeretur primo qz alij fluuij essent salsi sicut mare. 2o quia cõtinue mare fieret magis salsum. 3o qz sub polo mare nõ dz eẽ salsũ cũ ibi nulla aut pauca sit euaporatio. Jn oppositum ẽ Aristo.

Primo sciendum est qz Aristo. ĩ isto secũdo capitulo determinat de salsedine maris. et diuiditur in tres ptes. Jn pma determinat de causa salsedinis eius secũdũ opinionẽ antiquorum. et intendit tres cõclusiones. ¶ Prima conclusio tãgit primam opinionẽ et est hec. quidã dixerunt mare a pncipio eẽ genitũ et ab ipo esse eleuatum id qd ẽ dulce et potabile. grossũ aũt et terrestre eẽ relictũ. ideo mare pp talez terrestreitatẽ est salsum. hanc reprobat sic. qz quãtuz eleuatur de hũido a mari tãtũ iterum cadit in ipz. ¶ Secunda cõclusio tãgit secũdã opinionẽ et ẽ hec. qdã dixerũt qz fluuij currẽtes ad mare transeunt per quasdã ptes terre a quibus accipiũt virtutez salsedinis deferendo secũ multitudinẽ terrestreitatũ. hanc reprobat tribus rõnibus. prima qz si sic: sequeretur qz fluuij deberẽt magis eẽ salsi. Secunda rõ. qz nõ vr eẽ possibile qz tanta aque multitudo fieret salsa ex admixtione modici terrestris nisi etiam fluuij fierent salsi. Tertia ratio. quia secundum eos mare non est nisi multitudo aquarũ fluuialium. ergo si mare esset salsum: etiam aque fluuiales essent salse. ¶ Tertia conclusio tãgit tertiam opinionem et est hec. aliqui dixerunt sudorẽ terre esse mare. et ppter hoc mare esset salsum. hoc autem magis pertinet ad poesim quam ad veritatẽ. hanc reprobat tribus rationibus. Prima. ois salsedo causat p resolutionẽ vel commixtionem. vt declarat exemplis. sed ista opinio non declarat quo illorum modorum causetur salsedo in mari. ergo est insufficiẽs. ¶ 2a rõ. sudor cãtur ĩ aĩalibus ex abũdã

tia hūoꝝ. ſꝫ infra nō appet tāta multitudo humorū q̄ta eſt mltitudo maris. igr̄. ❡ 3ª rō. q2 ſeqi̅ ꝙ ptes terre ſicce calefacte deberēt ſudare. oñs eſt falſū. q̄ꝫtūcūq̄ꝫ. n. t̄ra calefiat nūq̄ꝫ videi̅ ſudare. ⁊ ſubdit ꝓ ma opinio / magis veriſimilis q̄ꝫ iſta:

Secundo ſciendū eſt ꝙ Ariſto. in 2ª pte huius capituli determinat de cauſa ſalſedinis maris ⁊ intēdit duas cōcluſiōes ❡ Prima tangit tres ſuppoſitiōes. prima ē hec. duplex ē exalaº q̄ eleuatur a terra. q̄dā eſt calida ⁊ ſicca. alia ē calida ⁊ humida. ⁊ vtrūq̄ꝫ ē p̄nm ſalſedinis maris ❡ 2ª ſuppoſitio. lꝫ ſp maneat vnū ⁊ idē mare ſm ſpēm. tñ alique ptes maris cōtiue gñantur ⁊ alique corrumpūtur vt ꝓbat p ſimile de alijs elementis ⁊ de flāma. ❡ 3ª ſuppoſitio. ſapor ſalſus cātur ex cōmixtione alicuiº ſicci terreſtris īdigeſti ⁊ aduſti cū hūido. ꝓbat q̄ttuor ſignis. p̄mūꝫ q2 ſupfluūꝫ alimenti ē amarū eo ꝙ ē indigeſtum. 2m eſt de vrina q̄ eſt amara p aduſtionēꝫ 3m eſt de ſudore. 4m eſt de aqua colata p cineres ❡ 2ª cōcluſio tangit cāꝫ ſalſedinis maris ⁊ ē hec. ꝓpter illud q̄ nūc dictū ē. aliq dixerūt mare fieri ex terra aduſta. ſꝫ hoc eſt dicere incōueniēs. iō rōnabile eſt dicere ꝙ eleuatur duplex exalatio. vna que ē calida ⁊ ſicca ⁊ illa inflāmai̅ ⁊ cōuertii̅ in t̄reſtre aduſtūꝫ ⁊ conmiſcetur cum alia que eſt humida ⁊ cadit in mare. ideo cātur ſalſedo in mari. ꝓbat per ſimile de tota aqua ⁊ de partibus aq̄ Secundo ꝓbat octo ſignis. Primū. q2 aque auſtrales ⁊ autūnales ſūt magis ſalſe q̄ꝫ alie eo ꝙ auſter flat in locis calidis ⁊ maiores exalatiōes ⁊ vapores cauſat q̄ꝫ alij venti. tales autem aque ſt̄ grauiores pp multitudinēꝫ terreſtreitatum. Secundū ſignū. q2 aqua maris eſt calidior alijs. ⁊ h̄ ñ eſt niſi ꝓpter cōmixtionem exalationis calide ⁊ ſicce adhuc retinētis virtualiter ſuam caliditatē. quecūq̄ꝫ enim ſūt ignita habent caliditatēꝫ in potentia. vt probat de calce ⁊ cinere. ⁊ de ſupfluitatibus aīalium. Tertium ſignū. ſi quis in mari poſuerit vas cereum ſubtile vndiq̄ꝫ clauſum ingredii̅ aqua dulcis. ⁊ hoc quia non ingrediuntur terreſtreitates. Quartum ſignū. q2 aqua maris ſub equali qualitate eſt groſſior ⁊ grauior alijs. ideo multe naues poſſunt ſupernatare in aqua maris que in aqua dulci ſubmegerentur. ⁊ propter eāꝫ cauſam oua ſupernant in aqua ſalſa ſi fuerit plena. Quintum ſignū. ſm fabulas in paleſtīa ē vnū ſtagnū ita ſalſū ꝙ ſi quis ꝓijceret hominē aut bouem non poterit ſubmergi. Sextum ſignum. veſtimenta lota in mari fiunt ſordida ꝓpter t̄reſtreitates. Septimū ſignū. in terra chionia eſt fōs aq̄ ſalſe in quo propter ſui groſſitiem nulli piſces naſcuntur. Ultimum ſignum. in Arabia eſt q̄dā fōs in quo naſcuntur calami quibus combuſtis homines cōmiſcent cineres cūꝫ ⁊ aqua decoquūt ⁊ poſt euaporationēꝫ aq̄ relinqi̅ multitudo ſalis.

Tertio ſciendū ꝙ Ariſto. in tertia parte hº capituli determīat de ſalſedine aliorum fluuioꝝ. ⁊ intendit tres cōcluſiōes. ❡ Prima tangitur inter primū ⁊ ſecundū. ⁊ tangit duas obiectiones. Prima. boreas eſt ventus frigidus. igitur etiam auſter q ꝓcedit a polo oppoſito tantū diſtante a ſole ſicut boreas. Soluit ꝙ auſter tranſit ſub equinoctiali p regiones calidas ꝓpter vias ſolis: ideo auſter eſt calidus rōne loci p quem flat. 2ª obiectio boreas adducit nobis ſerenitates. auſter aūt adducit pluuias. ergo ē frigidus cum pluuia generetur ex frigido. Soluit ꝙ ideo auſter cauſat pluuiam. non q2 igroſſat nubes. ſed q2 venit a longiſſimis regiōibus. ⁊ ōfert ſecum nubes q̄ ſūt cā pluuie. ſed boreas venit a ꝓpinquis. ideo fugat nubes a nobis ⁊ cauſat ſerenitatem. ❡ 2ª concluſio tāgit alias duas obiectiones que ponuntur inter ſecūdum ⁊ tertium ſignum. Prima. ſi ſalſedo maris cauſaretur ex cōmixtione ſicci terreſtris cū aqua maris: ſequeretur ꝙ ſemper ⁊ continuatiue mare fieret magis ſalſum. probat oñam q2 cōtinue admiſcerei̅ ſiccū terreſtre cum aqua maris. ⁊ ſic cōtinue p ſolē eleuatur a mari q̄ eſt ſubtile ⁊ dulce. Soluit ꝙ nō pōt eleuari ſubtile ⁊ dulce quin etiāꝫ aliquid eleuetur de terreſtri propter nimiam eorum cōmixtionem. etiam fluuij dulces intrantes mare continue impediunt ne mare fiat magis ſalſūꝫ 2ª obiectio ſi cum dulci ⁊ ſubtili eleuaretur aliq̄d de ſicco terreſtri: ſequeretur ꝙ propter eorum cōmixtionem talis vapor eleuatus eſſet ſalſus. Soluit ꝙ ideo propter hoc non eſt ſalſus ꝓpter paucitatem ſicci terreſtris in comparatione ad dulce eleuatum. ❡ 5ª oº tangit ſapores alioꝝ fluuioꝝ ⁊ ē hec. ſi alq fluuij īuenienī̅ hr̄e ſalſedinē vł aliq̄d tale: iſta non hn̄t ex ſuis generationibº. nec fiunt in ipis ſicut ſalſedo fit ī mari. ſꝫ tales aque hn̄t huiuſmodi ſapores a ptibº terre p q̄s trāſcūt. ſilr dicēdū ē de alijs q̄litatibº vt de coloribus. ⁊ de his ponit quedam exempla que patent ī textu.

Concluſio reſponſalis. Totūꝫ mare dꝫ eē ſalſū: pꝫ q2 in toto mari eſt

causa salsedinis. s. admixtio sicci terrestris adusti cū humido. igitur totū mare est salsū.

Primo dubitatur. Utrū diuersorū fontiū et fluuiorū sint diuersi exitꝰ. Pro solutione huius dubij sunt vidēde cause naturales effectuū fontium et fluuiorū. Refert Isidorus quod est qdā fons cuius potus abbreuiat vitā. alius cōmouet libidinē. alius prodest oculis. alius sanat antiquas infirmitates. alius capillos reddit aureos. Refert Seneca quod sunt quedā aque infectiue ita quod si quis ex eis biberit morit. cuiusmodi est aqua cuiusdā fontis que facit herbas arescere si sup ipsas spargat. Refert etiā quod est quoddā stagnū in quo si homines prospiciant moriūtur. et est quidā fons qui mutat ligna in lapides: et si hō ex eo bibat eius viscera fierent lapidea. Refert ēt quod est alius fons de quo bibentes recipiunt famē. est etiam alius de quo bibentes inebriantur. Refert Albertꝰ quod est quidam fons de quo si bibant oues nigre fiunt albe et ecōtra. Est etiā alius fons de quo si quis bibat reddit bone memorie. Est etiā alius de quo bibētes reddūtur obliuiosi. Est etiā alius fons mulieres steriles fecūdās et sanās freneticos. Est et alius fons de quo si latro bibat manifestabitur eius malicia. Istorū aūt effectuum possunt assignari alique cause naturales. Prima est natura terrarū a qbus et p quas fluūt tales fōtes. 2ª causa. sicut herbe et lapides habēt qnasdā occultas virtutes et naturas sic etiā aque. 3ª causa ē diuersitas et ocursus influentiarū celestiū supra tales aquas aut etiā supra loca a qbus et p que fluūt tales aque. 4ª cā est diuersa dispositio et cōmixtio qtuor qualitatū et aliarū qualitatū: et etiā diuersa dispositio bibentis. qd enim vni bibenti est sanū alteri est mortiferū.

Secundo dubitatur. Utrū in fontibus et fluuijs sit diuersitas colorum. Pro solutione dubij sunt assignāde cause nāles quorundā ppetatū fontiū et fluuiorū. vñ refert Plinius quod sūt qdā aq̄ que in earū origine sūt calide. et i recedēdo fiunt frigide. sicut sūt aque existentes i sicilia. cā aūt talis caliditatis est q2 tales aque trāseunt p aliquos meatus terre q sunt sulphurei et valde calidi. et inde ē quod coiter tales aque hñt saporē sulphuris et sūt valde penetratiue et exiccatiue. et sanāt infirmitates cātas ex abundātia humidi si in eis fiat balneū. Refert seneca et Albertus quod i lybia est qdam fons cuiꝰ aqua in meridie ē ita frigida quod est ipotabilis. s3 i occasu et in ortu ē qsi tēperata et tepida. Cā aūt nālis proprietatibꝰ ē diuersus aspectꝰ solis cū diuersitate nature ipsius fontis recipiētis talē aspectū. Narrat etiā seneca quod ē qdā stagnū in quo natāt lapides. cā nālis ē q2 grauitas illius aque excedit grauitatē lapidis pp cōmixtionē terrestreitatū. De coloribus aūt aq̄rū refert Seneca quod alique sūt aq̄ rubee alique albe et alique nigre. cā nālis est color terre in quo recipiuntur tales aque. iuxta. n. mare rubrū terra in ripis ē rubea. vel dr̄ quod hoc ē ex cōmixtione qlitatū pmarū in corpore fōtis. diuersitas. n. colorū cātur ex diuersa cōmixtiōe qlitatū pmarū. vt patebit i de sensu et sēsato. Refert etiā Isidorus quod in ydumea ē qdā fons q qter in anno mutat colorē. aliqñ. n. ē sanguineus. aliqñ ē albꝰ. aliqñ viridis. aliqñ lutulētus. et istius varietatis ē eadē cā naturalitatis sicut pus. de saporibꝰ aūt fontium refert Isidorus quod alique aque puteales et fontales sūt salse. Cā aūt naturalis est q2 trāseunt p venas terre sulphureas et adustas. Refert ēt Seneca quod ē qdā fons q h3 saporē vini. et ē quidā aliꝰ q h3 saporē aceti. Cā aūt nālis ē diuersitas nārū terre in q̄ et p quā transit talis aq̄. vel ē etiam diuersa cōmixtio vaporū et exalationū. ¶ Sed restat quedā difficultas soluēda. q̄ ē hec. q̄ ē cā nāt pp quā aqua calida citiꝰ cōgelat q̄ frigida. Pro solōne hꝰ difficultatis ponūtur tres suppōes. pª. q̄to aliq̄ aqua ē magis calida tāto est magis rara et dispersa. p3. q2 ppum est calidi rarefacē. 2ª: q̄tum aqua ē magis dispersa tanto vtꝰ eius et resistentia ē debilior. Tertia. q̄to aqua ē minoris resistentie ad alterās extrinsecū tanto citiꝰ alterat a tali alterante. Ex his dr̄ quod aqua calida citiꝰ cōgelat q̄ frigida. q2 pp nimiā rarefactionē aq̄ calide ē minoris resistētie ad frigus extrīsecū. et pōt citiꝰ alterare et ogelare aquā calidā. ¶ 3º. vtrum diuerse aque sint diuersarū valitudinū. p solōne hꝰ dubij ponūtur alique suppōnes. pma. aq̄ currentes sūt meliores nō currētibus. p3. q2 magis purgantur et depurant a terrestreitatibus. Secūda. aque currentes sup lutū nullo modo corrūpūt sūt meliores q̄ aque currentes s̄ arenā vel sabulonem. quia tale lutū magis purificat. Tertia suppositio. aque currentes ad orientem sunt bone. postea aque currentes ad aquilonē. deide currentes ad occidentem. Pessime sūt aūt que currunt ad meridiē. Causa naturalis ē. q2 aque currentes versus meridiem pcedunt a locis frigidissimis. s. ab aquilone: et ideo sūt grauissime et pessime. Est eni documētū infallibile q̄to aq̄ ē leuior tāto ē melior. ille eni q fluūt ad aquilonē ve

niūt a meridie ꝑ regiōes calidas. ideo sunt rariores leuiores ⁊ subtiliores. ille aūt ꝗ fluūt contra occidētē sūt adhuc meliores q꞉ continue sol eas īsequit̄ ⁊ eas purificat. ſ꞉ ille que fluūt v̄sus oriētē sūt optime q꞉ sol semꝑ opponit̄ eis ⁊ oēs purificantur a radijs solaribus. ¶ 4ª suppositio. iter aquas in ꝗbus repiuntur mineralia illa ī qua inuenitur aurum ē melior. deinde illa in qua inuenit̄ ferruꝫ. pessima autem illa in qua īuenitur cupꝛū. ⁊ ideo talis aqua interficit animalia.

Ad rationes Ad ꝑmā dicit̄ ꝙ oē salsuꝫ ē calidū ⁊ siccuꝫ formalit̄ vel virtualiter. etiā mare ē calidum virtualiter ⁊ etiā siccum. ¶ Ad scdām dicit̄ cōcedēdo sequelaꝫ ꝓ prima sui ꝑte. nec ꝯn̄s ē incōueniens ꝓpter salutē viuentiū. Ad hoc. n. ꝙ causetur salsedo nō requiritur tanta multitudo sicci t̄restris ꝙ̄tum ē de humido. ¶ Ad tertiā dr̄ negādo ꝯn̄aꝫ ꝓ qualibet ꝑte. ratio ꝑmi ē. ꝓpter fluxū fontiū ⁊ fluuioꝝ pauca exalatio eleuata ab ipsis nō pōt tantuꝫ cōmisceri ꝙ causet salsedinē. Ratio secundi posita est in illa cōcl̄one tertij notabilis. Ratio tertij. q꞉ mare nunꝙ̄ ē in loco ita calido quin ex eo possint emitti maxime multitudines vaporum ⁊ exalationum. Et hec de questione.

Queritur 3° Utrum ventus sit exalatio calida ⁊ sicca lateraliter mota circa terrā. ¶ Arguit̄ primo ꝙ non. quia sequerentur tria inconuenientia. primum. quia tunc maiores venti deberent fieri in estate ꝙ̄ in alijs temporibus. 2m. sequeretur ꝙ maiores venti deberēt flare in meridie ⁊ in oriēte ꝙ̄ in septētrione ⁊ ab oriente. 3m. sequeret̄ ꝙ ventus nō esset impressio metheorologica. sed solū eēt mā ipꝛessionū metheorologicaꝝ. pꝫ ꝑma ⁊ secūda ꝯsequētia. q꞉ i estate ⁊ in meridie sunt plures calores. ergo si vētus sit exalatio calida in eis erūt plures venti. 3ª ꝯn̄a pꝫ q꞉ exalatio calida ⁊ sicca est mā ipꝛessionū. ¶ 2° arguit̄ sic. nos distinguimus vētos penes calidū ⁊ frigidū. humidū ⁊ siccū. ergo non oīs vētus est exalatio calida ⁊ sicca. Cōfirmat̄ etiā ꝑ experientiā q꞉ experiūtur sensibilr̄ magnos vētos eē multum frigidos. etiā experiūtur exalationē calidā ⁊ siccā sursuꝫ eleuatā īflāmari. ergo ex ea nō generat̄ vētus. ¶ 3° arguit̄ sic. si vētus moueret̄ lateralr̄. vel hoc eēt motu nāli vel violēto. nō nāli q꞉ cū vētus sit exalatio calida nālr̄ mouet̄ sursū. nō violēter ꝑmo q꞉ nō videt̄ aliqđ extrīsecū violentās. 2° q꞉ si sit aliqđ tale: citi⁹ moueret illā exalationē deorsū ꝙ̄ ad lat⁹. 3° q꞉ oī motui violēto opponitur mot⁹ nālis. Querat̄ ergo ꝗs sit mot⁹ nālis vēti. ⁊ eo dato talis dꝫ poni in diffinitōe vēti ⁊ nō motus lateralis. In oppm est auctoritas phi:

Primo sciendū ꝙ Aristo. in isto 2° tractatu determinat de spiritibus ⁊ vētis. ⁊ diuidit̄ in tria capitula. In ꝑmo determinat de gn̄atōe vēti ⁊ de ꝑncipio mot⁹ ei⁹: ⁊ itēdit gn̄e ꝗꝫ ꝯcl̄ones. ¶ Prima tāgit itentū cū duab⁹ suppōnib⁹ ⁊ est hec. dicam⁹ nūc de spiritib⁹ sumētes ꝓ suppōne illud qđ ꝑus dixim⁹. s. ꝙ due sūt spēs exalatōis quaꝝ vna est humida. ⁊ alia est calida: vtriqꝫ tn̄ nō est vnū nomē ipositū nisi vtrāqꝫ velimus appellare fumū. 2ª suppō. cuꝫ sol moueat̄ in suo circulo et accedat ad nos eleuātur ab istis īferiorib⁹ vapores ⁊ exalatiōes. vapores eleuati ꝯuertūtur in pluuiā ⁊ sole recedēte cadunt deorsum: propter hoc in nocte sunt plures pluuie ꝙ̄ in die. licet nobis hoc lateat propter somnuꝫ ⁊ i hyeme ꝙ̄ in estate. sed alie exalationes calide ⁊ sicce eleuantur quia sol non solum eleuat humidum: immo etiam terram siccat ⁊ propter hoc eleuant̄ exalationes sicce. ¶ Secunda cōclusio tāgit modum generationis venti ⁊ est hec. per accessionē solis eleuantur exalatiōes calide ⁊ sicce vsqꝫ ad mediam regionem aeris. quare pelluntur ab ea ꝓpter antipistasim eo ꝙ media regio aeris ē frigida ⁊ exalatio ē calida ꝗ cū pellit̄ a media regione aeris. ⁊ a suo calore: ipediat̄ ne directe descendat deorsū necesse ē ꝙ talis moueatur deorsū lateralit̄. ¶ Tertia ꝯ° tāgit opiōnē ātiquoꝝ de vēto ⁊ ē hec. qdā antiꝗ dixerūt ꝙ i suba esſꝫ ideꝫ aer ventus nubes pluuia ⁊ aqua. cū. n. est tranqllus vocatur aer. cū mouetur vocatur ventus. cū āt ispissatur ⁊ ingrossatur vocatur nubes. cū auteꝫ in aquā resoluitur ⁊ descēdit guttatiꝫ vocat̄ pluuia. cū v̄o talis pluuia ē deorsū ⁊ ibi gescit ꝓpter grauitatē vocatur aqua. Hāc opiōneꝫ reprobat duab⁹ rōnib⁹. ꝑma. ꝗcūqꝫ defferūt i accidētibus nālib⁹ īseꝗntibus formas nāles i dr̄nt in suba. sed ista gnqꝫ dr̄nt in accn̄tib⁹ nālib⁹ ꝯsequētib⁹ suas formas nāles. ḡ dr̄nt i suba. minoreꝫ ꝓbat. aqua enī est nālit̄ frigida ⁊ humida. vētus aūt est exalatio calida ⁊ sicca. aer enim ē calidus ⁊ humidus. 2ª rō. si ventus eēt aer motus ⁊ n̄ aliud: ꝗratur đ ꝑncipio sui mot⁹: n̄ pōt ꝑ dici de vētis sicut de fluuijs. nā fluuij icipiūt moueri ab aliquo fōte ⁊ cōtinue mouētur ad loca decliuiora. sic non ē de vētis. nec pōt dici ꝙ ꝑncipiū mot⁹ vēti sit mot⁹ circularis celi. q꞉ tūc vent⁹ semꝑ moueretur circu-

lariter. ꝛ sic seq̄rētur duo icōueniētia. pᵐ. ꝙ semp esset ventꝰ cuꝫ semp aer supme regiōis sit motus circulariṫ. 2ᵐ. ꝙ īter cacumina altoꝝ mōtium nō eēt vētus cū ibi aer n̄ moueaṫ circulariter. seq̄reṫ etiā ꝙ oēs venti deberēt moueri circulariṫ ab oriente versus occidētē. ¶ Quarta ꝯ. vētꝰ ē exalatio calida ꝛ sicca. pbat phs tribꝰ signis. Primuꝫ. quia qn̄ ē abūdātia humiditatꝭ fiūt maiores pluuie. ꝛ quādo ē abundātia siccitatis fiunt maiores vēti. g̃ signuꝫ est ꝙ pluuia ē ex vapore humido. ꝛ vētus ē exalatio calida ꝛ sicca. Et subdit ꝙ si fuerit ānus pluuiosus: annus sequens erit vētosus. ideo āni permutātur adiuicē ꝭm ventos ꝛ pluuias. ꝛ nō solū ꝭm hoc accidit ī diuersis ānis. immo etiaꝫ ī duersis partibꝰ anni eiusdē. ꝛ etiā in diuersis regionibꝰ. 2ᵐ signum. ꝙ vēti faciūt cessare pluuias ꝛ eō. g̃ signuꝫ est ꝙ sunt ex materijs ꝯtrarijs. 3ᵐ signū. q2 veniūt plures venti a polis mūdi tā a septērione ꝛ a meridie q̄ȝ ab occidente ꝛ oriente. ꝛ hoc q2 ibi est maior multitudo exalatiōis sicce ergo signū ē ꝙ gn̄antur ex exalatiōe calida ꝛ sicca. ¶ Quīta ꝯ. tāgit pricipiuꝫ motꝰ vēti. Et pmo suppōit ꝙ motus vēti ē obliquꝰ ꝛ lateralis. ꝛ aer q̄ ē circa illā exalationē seq̄tur motū eius. ¶ 2ᵒ mouet qōnem. vtꝝ. s. ventus icipiat moueri supius vel inferius. Soluit ꝙ incipit moueri supiꝰ. pbat dupḷr. p̄. quia anteq̄ȝ ventus appareat nos videmꝰ nubes moueri prius. Secūdo. quia cum illa exalatio calida attingit mediā regionē que ē frigida repellitur ab ea deorsum: lꝫ hoc fit lateraliter. ergo ventus primo incipit moueri sursū. de inde mouetur hic inferius. Subdit ꝙ sicut fluuiꝰ prope p̄ncipiuꝫ est minor: ꝛ recedendo fit maior: sic venti prope locum a quo eleuātur sunt minores. ꝛ recedendo sunt maiores ꝑpter hoc ꝙ cōtinue inueniunt nouas exalationes. Ex hoc īfert ꝙ boreas ꝟsus septētrionē ē minor: ꝛ versus austrū est maior. auster vero versus meridiē est minor. versus septentrionem est maior.

Secundo sciendū est ꝙ aristo. in isto secūdo capitulo determīat de causa cessationis ꝛ commotionis ventoꝝ: ꝛ intendit q̄nq̄ȝ cōclōes. Prima tangit causā gn̄alem cessationis ꝛ commotionis ventoruꝫ. ꝛ est hec. Sol facit cessare ventos ꝛ cōmouet eos. Primam partem pbat duabꝰ rōibꝰ. pma. q2 sol pp suā nimiam caliditatem consumit debiles ꝛ paucas exalationes que sunt materia ventorum. ergo sol facit cessare ventos. 2ᵃ ratio. quia sol per nimiam caliditatem tantum exiccat terram ꝙ ab ea non potest eleuari exalatio ex qua possit generari vētꝰ probat per simile quia si quis proijciat modicum combustibile infra magnum ignem: ignis tantū exiccat illud combustibile ꝙ ex eo non potest exire fumus. ꝛ opposite cause sūt cause commotōis ventorum. Ex hoc resumendo cōclusionem cuꝫ suis causis infert ꝙ circa ortum orionis. idest talis stelle que ē prope signū cācri: ē magis maxima tranquillitas vsq̄ ad ethesios ꝛ pdromos. idest vsq̄ ad ventos autūnales vel vsq̄ quo sol oriatur sub stellis sic vocatis. ¶ Secunda conclusio tangit causam specialem cessationis ventorum ꝛ est hec. propter duas causas cessant venti. prima ꝑpter nimium frigus pori terre clauduntur ideo nulla potest exire exalatio. ꝛ propter caloreꝫ dupliciter. primo quando calor consumit paucam exalationem eleuatam. secundo quando calor tātum exiccat terrā ꝙ ex ea non potest eleuari exalatio. ¶ Tertia cōclusio. sol est causa commotionis ventorum. probat quia calor solis est potens eleuare exalationes quas propter debilitateꝫ caloris non potest consumere. subdit ꝙ cum sol oritur sub orione est indiscretus ꝛ difficilis q̄ȝtum ad ventos. secundo subdit ꝙ ethesie id ē tales vēti autumnales fiunt post versiones id ē postquaꝫ sol incipit se vertere a nobis. ꝛ flant in diebus ꝛ cessant in noctibus. dat causam quia cum sol est cum orione: tunc exalatio consumitur propter nimiam caliditatem solis. sed post orionem calor solis est debilior. ideo tunc fiunt venti. Subdit causam quare de nocte cessant quia in nocte propter frigiditatem congelatur exalatio ꝛ ī die propter calorem solis exalatio eleuatur. ¶ Quarta conclusio tangit quandam dubitationem que ē. propter quid venti boreales continue flant post tropicos estiuales. idest in autumno. sed venti australes flant post tropicum hyemalem. Soluit ꝙ terra que est sub septentrione est plena aqua ꝛ niue. ideo illis liquefactis a sole post tropicos estiuales magis flant venti australes. Et subdit ꝙ auster venit ab estiua versione a tropico cancri ꝛ nō venit ab altera vrsa idest a polo ātarctico. Ad hoc probandum supponit ꝙ due sūt partes terre habitabilis. vna ē īter tropicum estiuale ꝛ inter circulum antarcticum. declarat quia illa que ē sub via solis ē inhabitabilis ꝑpṫ nimiū calorem. nullus enī hō habitās sup t̄rā habet solē supra caput: Ex hoc īferṫ ꝙ terra nō ē habitabilis ꝭm circuluꝫ ꝑpter nimiuꝫ calorē. pbat p̄ rōne q2 ambulando a septētrione ꝟsus austrū inueniuntur partes ita

calide ꝙ nō possūt habitari. ⁊ ābulando ab austro versus septētrionē repiunt̄ ptes ita frigide ꝙ nō pñt habitari. ğ t̄ra nō ē habitabilis ꝫ circulū ſꝫ ſolū ꝓcedēdo ab oriente ad occidentē. 2º. ꝓbant ꝑ expientiā. q2 naute sunt experti ꝙ habitatio t̄re ꝫ longitudinē est maior q̄ ꝫm latitudinē: ⁊ se habet ad eā sicut qnq3 ad tria. ğ t̄ra nō est habitabilis ꝫ circulū. Ex hoc ꝓbat tria. p̄ ꝙ auster non venit a polo ātarctico. q2 boreas q venit nobis a polo arctico nō ꝯtingit ad illos qui sunt ꝓpe polū antarcticū. ğ etiā ventus q venit a polo antarctico non ꝑtingit ad nos. sed auster ꝑtingit ad nos. ğ auster non venit a polo antarctico. Ex hoc infert ꝙ boreas non venit ab illo polo. boreas enim est ypogeios. i. ventus non longe flans. postea ꝓbat ꝙ auster non venit a tropico hyemali. q2 tūc eēt alī ventus q veniret a tropico estiuali. ſꝫ nō est aliqs: nullus eni videt̄ flare ex illo loco ad nos eo ꝙ nō hñt ibi ꝯriū repellēs cū regio ꝯiūcta tropico estiuali nō sit excellent̄ calida nec excellent̄ frida. Ex hoc ꝯcludit 3m. s. ꝙ auster venit nob̄ a tropico estiuali. ¶ 5ª ꝯ. tāgit magnitudinē illi⁹ venti. ⁊ ē hec. ſꝫ sub tropico estiuali nō sint multa loca fumātia sicut sunt circa polum. tamen ad illuꝫ locum continue veniunt exalatiōes que ibi cōgregantur. ideo auster qui venit ab illo loco ē ventus magnus. ⁊ etiā maior q̄ boreas: ⁊ etiam remotius flans. ¶ Consequenter recapitulat que dicta sūt.

Tertio sciendū ꝙ Aristo. in isto 3º c.º determinat de loco ⁊ de ꝯrietate ventoruꝫ. ⁊ itendit. 8. ꝯclōnes. ¶ Prima tāgit intentū ⁊ est hec. dicamus de loco vētoꝝ. ⁊ qui venti sunt cōtrarij ⁊ quos non ꝯtingit simul flare. dicamus etiā qui sūt vēti ⁊ quot sūt numero. ⁊ de alijs passionibus ventoꝝ de qbus dictum est in ꝓbleumatibus. ¶ 2ª ꝯ. tāgit qt̄tuor suppōes. p̄ma. orizon est circulus rotūdus faciēs decisionē habitātiuꝫ in alia parte terre ab habitatione nr̄a. i. circulus q diuidit vnū hemispeᵣiū ab alio. i. partem celi visam a pte celi nō visa. 2ª suppositio. illa dr̄ ꝯtraria ꝫ locum q̄ maxime distant ꝫm locū: sicut illa dr̄ cōtraria ꝫm formā q̄ maxime distant ꝫm formā. 3ª suppositio. quecūq3 opponūtur ꝫm diametrū in eodē orizōte illa maxime distāt ꝫm locum. 4ª suppositio. a. sit occidēs equinoctiale siue punct⁹ orizōtis circa quē occidit sol quādo ē eqnoctiū. ⁊ huic pūcto sit ali⁹ pūct⁹ ꝫm diametꝝ oppositus i oriēte eqnoctiali ⁊ sit. b. ⁊ tūc sit ali⁹ diameter orthogonaliter icidēs supra. a. b. diametꝝ q ꝓcedat a puncto. id est septentrione ad punctū oppositū

qui ē i meridie ⁊ sit. t. sed locus in quo oritur sol in estate. puta i lōgissimis diebus qñ est sub tropico cancri vocet̄. 3. id est oriens estiuale. ſꝫ occidens estiuale siue locus in quo occidit sol qñ est in tropico cancri vocet̄. e. sed loc⁹ i quo oritur sol in tropico capricorni. i. in hyeme vocet̄. d. id est oriens hyemale. sed locus occidentis hyemalis vocetur g. ⁊ tunc diametri. a. 3. ducantur ad. g. ⁊. a. d. ad. e. ¶ 3ª ꝯclusio tangit ventos cōtrarios ⁊ est hec. vētus veniēs ab occidēte eqnoctiali dicitur zephir⁹. ⁊ ꝯtrarius illi vocat̄ apeliotes qui venit a septentrione q vocatur boreas. ⁊ illi ꝯtrarius est auster q venit a meridie. sed ille qui venit ab oriēte estiuali vocatur quiquias. ⁊ ei cōtrarius ē lips q ē in occidēte hyemali. alius vocatur eur⁹. alius elgetes. ⁊ isti sunt vēti cōtrarij ꝫm diametrū. Subdit vētos minus p̄ricipales. quidam enim sunt venti ꝫ quos non sumitur cōtrarietas sicut ē trequias ⁊ messes. Subdit 2º. cām ꝓpter quā a septētrione veniūt plures vēti q̄ ab austro. quia terra sub septētrione est habitabilis. ⁊ multo plus de pluuia ⁊ niue reponit̄ in illa parte terre. ideo illa pars terre calefacta a sole ⁊ nix liquefacta causat plures ventos. sed in parte meridionali mā cōsumit̄ propter nimiuꝫ solis ardorē. ¶ 4ª ꝯ. tangit ventos principales ⁊ est hec. quattuor venti venientes a quattuor pūctis principalibus orizontis sūt vēti p̄ricipales. scilicet aperquias auster apeliotes ⁊ zephirus. ¶ 5ª cōclusio reducit oēs vētos ad duos ⁊ est hec. oēs venti reducūtur ad australem ⁊ borealem. quia oēs ventos frigidos vocam⁹ boreales. ⁊ omnes calidos vocamus australes. Ex hoc concludit ꝙ venti orientales reducuntur ad austrum. sed venti occidentales reducuntur ad boreā. cum orientales sint calidiores. Occidentalib⁹ dat causam quia venientes ab oriente magis sunt sub via solis cōtinue q̄ alij. ¶ 6ª conclusio tangit ventos quos simul contingit flare ⁊ est hec. non est possibile ventos cōtrarios secūdum diametrum simul flare. quia alter eorum facit alterum cessare. ille eīm cessabit qui est debilior ⁊ patitur violētiam ab altero. sed venti qui non sūt contrarij per diametruꝫ possūt simul flare vt orientales ⁊ boreales. ¶ 7ª ꝯ. tāgit tria accñtia ventorum. primuꝫ. vēti cōtrarij maxime flant ꝫm tēpora cōtraria. ꝓbat exēplo. circa equinoctiū vernale flat quiquias. sed circa equinoctiuꝫ autūnale flat lips. circa solstitium estiuale flat zephirus: circa hyemale eurus. 2m. venti sepe coincidunt adinuicē vt patꝫ de aperquia ⁊ trequia ⁊ algete.

ꝛ maxime habẽt ĩpetũ qñ sunt ꝓpe se iuicẽ ꝛ sũt serenissimi ĩter alios ꝓpter hoc ꝙ amouẽt nubes a nobis. 3ᵐ accñs. vẽti flãt ꝫ gyrũ. ꝓbat exẽplo. pᵐo ponẽdo oꝛiẽtalẽ. ꝛ ɔñr alios. Probat 2° rõe qꝛ sol mouet̃ circulariter. ideo pᵐo eleuat exalationes ĩ oꝛiẽte: postea v̾sus austrũ ꝛ v̾sus occidẽtẽ. ❡ 8ᵃ ɔclo tãgit vnũ effectũ vẽtoꝝ. venti ɔ̃rij aut faciũt idẽ aut faciũt ɔ̃riũ: qꝛ lips est effectiu⁹ humidi. silr̃ gngas: sed algetes ꝛ eurus sũt sicci: ꝫ meses est vẽtus nebulosus: ꝛ apquias algetes ꝛ tregas sunt grãdinosi ꝛ frigidi: ꝫ auster zephirus ꝛ eurus sunt estiuosi: ꝛ gngas facit celũ ɔdẽsatuꝫ nubibus. ❡ Cõsequẽter recapitulat q̃ dicta sũt.

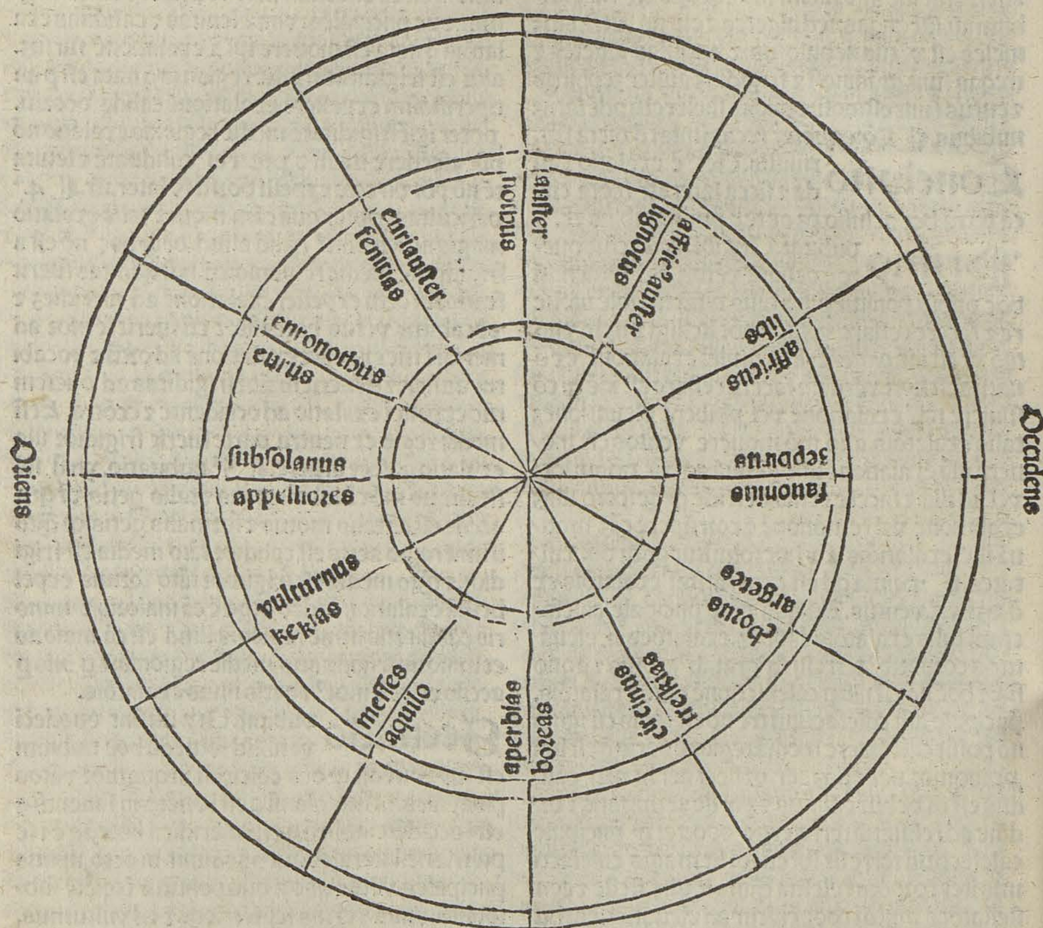
Conclusio rñsalis. Uẽt⁹ ẽ exalatio calida ꝛ sicca lateralr̃ mota circa terrã. hec ɔclusio pꝫ ex tex. pᵐi notabilis ꝛc.

Primo dubitat̃. Utꝝ sol faciat cõmouere ꝛ cessare vẽtos. Ad soluendũ hoc dubiũ ponitur pᵐo talis distictio. solẽ mouere ꝛ facere cessare ventos põt itelligi duplr̃. vno mõ vt est idẽ ꝙ generare multã exalationẽ ex q̃ natus est fieri vẽtus: ꝛ facere cessare est idẽ ꝙ cõsumere talẽ exalationẽ vel ꝓhibere eleuationeꝫ talis exalatõis. alio mõ mouere ventos est mouere illã exalationẽ illic genitã ad hãc dr̃iam loci vel ad illã: ꝛ facere cessare est idẽ ꝙ gescere illaꝫ exalationẽ vel remotionẽ ꝛ coꝛrũpere cãꝫ motiuã illi⁹ exalatõis. Ex hoc soluũtur gnqꝫ difficultates. ❡ Prima gd est generatiuũ exalatõis ex q̃ ɔꝫ fieri ventus. Ad quã dr̃ ꝙ pñcipale calefactiuũ talis exalatõis ẽ sol. pꝫ. exalatões. n. eleuãtur a coꝛpoꝛib⁹ terrestrib⁹ grauib⁹ grossis ꝛ aquosis: ꝛ hoc nõ est nisi p calefactionẽ talis exalatõis. pñcipale aũt calefactiuũ t̃re nõ est ignis cũ ignis nõ possit calefacere mediã regionẽ aeris q̃ est sibi ꝓpinquioꝛ. nec etiaꝫ aer. qꝛ licet aer sit nãtr calidus est tñ debilr̃ calidus ꝛ parue actiuitatis ĩ oꝛdine ad resistẽtiã terre. ergo opoꝛtet ꝙ pñcipale calefactiuũ terre sit sol cũ sol sit magis calefactiuus ĩter coꝛpoꝛa celestia q̃uis multe stelle ꝛ constellatões multũ cooperãtur ad eleuationem huiusmodi exalatõis. videmus. n. ꝙ sole silr̃ se hñte fiũt apud nos maioꝛes ꝛ minoꝛes caliditates. Cã aũt talis diuersitatis nõ videt̃ posse accidere nisi ꝓpter diuersã ɔstellationẽ. Ex hoc pꝫ ꝙ sol etiã quodãmõ ꝛ p accñs est cã coꝛruptõis talis exalationis. qꝛ sicut nauta p suã p̾ñtiã est cã salutis nauis. ita p suã absentiã est cã submersionis nauis. sic etiã sol p sui p̾ñtiã est cã eleuatõis exalatõis. ꝛ p sui absentiã est cã q̃re nõ multa exalatio eleuatur. ❡ 2° dr̃ ꝙ sol est p se cã q̃re a t̃ra nulla eleuatur exalatio. pꝫ qꝛ aliqñ sol ꝓpter nimiã ꝓpingtatẽ ad nos tñ calefacit ꝛ exiccat terrã ꝙ ipsa non põt emittere exalatiões. ❡ 3° dr̃ ꝙ sol est aliqñ cã ɔsũptõis exalatõis eleuate. pꝫ qꝛ aliqñ sol ꝓpter nimiã caliditatẽ ɔsumit totã exalationeꝫ eleuatã: ꝛ sic pꝫ solutio scd̾e dubitatõis. ❡ 3ᵃ dubitatio. q̃ est cã effectiua mot⁹ lateralis vẽtoꝝ. dr̃ ꝙ sunt due pñcipales: vna ẽ leuitas ꝛ caliditas exalatõis q̃ nata est mouere ipsã exalationẽ sursuꝫ: alia est frigiditas medie regionis q̃ nata est p antiperistasim expellere exalationẽ calidã deoꝛsũ. ꝓpter igit̃ frigiditatẽ medie regionis exalatio nõ põt ascẽdere sursũ ꝛ ꝓpter ei⁹ caliditatẽ ꝛ leuitatẽ nõ põt directe expelli ɔ̃oꝛsũ ꝫ lateralr̃. ❡ 4ᵃ difficultas. ꝓpter quã cãm mouet̃ talis exalatio magis ad vnũ lat⁹ q̃ ad aliud. dr̃ ꝙ hoc nõ est a frigiditate medie regionis: cũ. n. frigiditas fuerit foꝛtioꝛ in oꝛtu expellet exalationẽ ad meridieꝫ ꝛ vocabitur vẽtus boꝛealis: ꝛ cũ fuerit foꝛtioꝛ ad meridiẽ tũc expellet exalationẽ ad oꝛtũ ꝛ vocabitur auster: ꝛ si fuerit maioꝛ frigiditas ad oꝛiẽtem tũc expellet̃ exalatio ad occidentẽ ꝛ ecõtra. Et si media regio ex neutra parte fuerit frigidioꝛ illa exalatio gescet in aere. ❡ 5ᵃ dubitatio. vtrũ sol sit aliquo mõ cã talis motus ꝛ talis getis: dr̃ ꝙ p accñs est cã talis motus ꝛ foꝛmalis getis: qꝛ q̃to ĩfima regio aeris est calidioꝛ tãto media est frigidioꝛ. ꝛ q̃to media est frigidioꝛ tãto foꝛtius expellit illã exalationẽ. ideo gcqd ẽ cã maioꝛis ꝛ minoris caliditatis ĩfime regionis illud est cã maioꝛis et minoꝛis frigiditatis medie regionis: ꝛ p ɔñs p accñs erit cã mot⁹ ꝛ getis illius exalatõis.

Secundo dubitat̃. Utꝝ tñ sint duodeci vẽti. Ad soluẽdũ hoc dubium est supponẽdũ ꝙ oẽs coicidũt in quatuoꝛ vẽtos pñcipales. s. ĩ subsolanũ q̃ est ĩ oꝛiẽte: in fauoniũ q̃ est ĩ occidẽte: austrũ q̃ est ĩ meridie: ĩ boꝛeã q̃ ẽ ĩ septẽtrione. laterales aũt ɔueniunt in octo minus pñcipales vẽtos quoꝝ duo ponũtur ĩ oꝛiẽte subsolano. vnus versus septẽtrionẽ ꝛ est vulturnus. alius versus meridiẽ ꝛ est eurus. in occidente ponuntur duo alij: vnus versus septentrionẽ ꝛ vocatur choꝛus. alius est versus meridiẽ ꝛ vocatur affricus. duo alij ponũtur cũ austro. vnus versus oꝛientẽ ꝛ vocatur euroauster. alius versus occidentẽ ꝛ vocatur affricus auster: duo alij ponũtur cũ boꝛea vnus versus oꝛientẽ ꝛ vocat̃ aglo. ali⁹ versus occidentẽ ꝛ vocatur circinus. Si aũt velimus cognoscere ɔ̃rietatẽ eoꝝ opoꝛtet ab oꝛiẽte

ad occidētē tres diametros ꝓtendere orthogo/naliter supra se inuicē. Prima linea a medio oriē/tis ad mediū occidētis. 2ª linea a pūcto q ē v̾sus septentrionē ad pūctū occidētis q ē v̾sus austrū. 3ª a pūcto occidētis q ē v̾sus austrū ad pūctū oc cidētis q ē v̾sus septētrionē. ⁊ sic hn̄tur sex vēti sibi inuicē 3rij. 4ª linea debet esse a pūcto medio meridiei ad pūctū mediū septētrionis. 5ª debet eē a pūcto meridiei v̾sus oriētē ad pūctū septen/trionis versus occidētē. 6ª debet eē a pūcto meri diei v̾sus occidentē. ⁊ i qlibet puncto linee debet poni vnꝰ vētus. ista pn̄t patere p practicā figure

Meridies

Septentrio

Tertio dubitat̄. Utrū boreas debeat eē se/renus. Ad soluendū hoc dubiū est supponendū q̄ ois ventus nāl̄r est calidus ⁊ sic/cus cū ventꝰ nō sit aliud q̄ꝫ exalatio calida ⁊ sic/ca. 2º supponit̄ q̄ ventus potest per accidens di/ci frigidus. q2 ipo flante vt in pluribꝰ aer fit frigi/dior. silr̄ ventus per accn̄s pōt dici calidus. quia ipo flante vt in pluribꝰ aer ē calidior. silr̄ ē d̄ cali do ⁊ sicco. ē̄r ventus dicitur nubilosus. s. vt i plu ribus q̄ eo flante in aere fiunt nubes: ⁊ serenus si ipo flante appareat serenitas i aere. 3º supponi tur q̄ stat vnū ventū s̄m naturā loci a q̄ flat eē ca lidū ⁊ tn̄ pp aliquam aliam circunstantiam erit humidus. Ex his dn̄r q̄tuor. P̄mo q̄ auster ē cali

dus ꝛ siccus. pꝫ quia flat a loco sicciori ꝛ calidiori scilicet a meridie. 2º boreas est frigidus et humidus. patet qꝛ flat a loco frigidiori ꝛ humidiori scilicet ab arctico. 3º boreas est siccus ꝛ serenus tã in estate ꝗ̃ in hyeme. hec ɔclo ꝑmo pꝫ ꝑ experientiã. 2º pꝫ rõne: qꝛ boreas flat nobis de ꝓpe. Et sic defert nubes nostras vltra nos: ꝛ ꝑ ɔsequẽs remanet nobis aer siccus ꝛ serenus. 4º auster ē calidus ꝛ humidus. patet quia auster flat ĩ magna distantia a nobis. igitur affert nobis nubes aliaꝝ regionũ ad nos: ꝛ sic apud nos causat pluuiã.

Ad rationes Ad primã dicitur concedendo sequelã pro tertia parte: ꝛ negando eam pro alijs duabus partibꝰ. quia in estate est tanta caliditas ꝙ prohibet terram exalare. ꝛ consumit totam exalationem eleuatam a terra: ꝛ in hyeme est tanta frigiditas ꝙ tantum constringitur terra ꝙ omnes pori terre clauduntur: ꝛ sic terra non potest exalare. Ad secundam dicitur ꝙ omnis ventus naturaliter ꝛ intrinsece est calidus ꝛ siccus. extrinsece tamen a loco ꝛ ab alijs circunstantijs extrinsecis potest esse frigidus ꝛ humidus. ¶ Ad tertiam dicitur ꝙ mouetur violẽte a frigiditate medie regionis expellente ꝛ a caliditate ipsius exalationis resistẽte. Et hec de questione.

Queritur quarto. Utrum terre motus sit naturaliter possibilis. ¶ Arguitur primo ꝙ non: quia terra naturaliter quiescit in medio. igitur terra non mouetur naturaliter in medio: et per consequens terremotus non est naturaliter possibilis. ¶ Secundo sic. si terremotus esset naturaliter possibilis. vel igitur terra moueretur circulariter vel recte. nõ circulariter: vt patet per experientiam. non recte quia vel moueretur sursum vel deorsum. non deorsum cum semper sit deorsum. non sursuꝫ: quia vel naturaliter vel violente. non naturaliter quia terra naturaliter ascenderet. non violente quia non videtur aliquod extrinsecum violentans quod possit esse sufficiens ad violente mouendum terrã. ¶ Tertio sic. quia si terremotus esset naturaliter possibilis sequerentur duo inconuenientia. primum quia a proportione minoris inequalitatis fieret actio: patet consequentia quia terra est maioris resistentie. ꝛ exalatio inclusa in terra minoris actiuitatis. 2º sequeretur ꝙ terremotus nõ fieret miraculose. consequẽs est falsum vt patet de terremotu facto tẽpore passionis domini. ¶ In oppositum est auctoritas philosophi in textu.

Primo sciendum est ꝙ Aristo. in isto 3º ꝛ vltimo tractatu determinat de agitatione ꝛ corruscatione. ꝛ diuiditur in tria capitula. In primo determinat de agitatione. i. de terremotu. ꝛ diuiditur ĩ tres partes. In ꝑma determinat de terremotu secundũ opinionem antiquoꝝ: ꝛ intendit quatuor conclusiones. ¶ Prima tangit intentum ꝛ nominat aliquos qui locuti sunt de terremotu: ꝛ est hec. Anaxagoras dicebat aereꝫ naturaliter moueri sursũ: ꝛ dicebat ꝙ solum illa pars terre in qua nos habitamus est sursũ: alia vero ē deorsum. dicebat tertio etiaꝫ ꝙ aliquando aer subintrat cõcauitates terre ꝛ appetens moueri sursuꝫ nititur ascendere ꝛ mouet terraꝫ. Hanc reprobat quadrupliciter. primo. qꝛ cum ipse non assignet recte centrũ mundi: sequitur ꝙ corpora grauia non mouentur circunquaque terram sed solum circa illam partem in qua nos sumus. Secundo ponit terram esse plane figure. hoc autem est falsuꝫ: quia ambulantes continue. supra terram continue vident alium ꝛ alium orizontem: alia ꝛ alia astra. Tertio si terra nataret supra ipsum aereꝫ sicut ipse dicebat sequeretur ꝙ tota terra deberet continue tremere et moueri. Quarto quia secundum istam opinionẽ non posset assignari causa propter quam magis fieret motus terre in vna regione ꝗ̃ in alia nec in vno tempore ꝗ̃ in alio. ¶ Tertia cõclusio tãgit tertiam opinionem: et est hec. democritus dicebat ꝙ aqua pluuialis recipitur in visceribus terre. et quando in eis non potest plus recipi de aqua fit violentia vel fractura terre: et sic fit terremotus. hanc non reprobat philosophus cuꝫ sit superius reprobata. ¶ Quarta conclusio tangit tertiam opinionem et est hec. Anaximeres dicit ꝙ terra primo fuit depluta: et postea fuit tãtuꝫ calefacta a sole et desiccata ꝙ necesse fuit eã frangi et partes eius cadere intra concauitates terre: et ex hoc fiebat terremotus. hanc reprobat tripliciter. primo quia tunc fere tota terra esset nunc submersa cum continue fiant pluuie et desiccationes terre. Secundo quia non posset assignari ratio quare in vno loco fieret magis terremotus ꝗ̃ in alio. Tertio quia sequeretur ꝙ continue deberet et fieri minor terremotus. et tandem deberet cessare ꝙ ille concauitates replerentur: et finaliter erunt totaliter replete.

Secundo sciendū ē ꝙ Aristo. in scḋa pte huiꝰ capl'i detminat de tremotu ꝫ opinionē ꝓpriā ⁊ itēdit duas conclusiones. ¶ Pria tāgit duas suppōnes. Pria. terra de nā sua ē sicca. ſ3 ꝓpter nubes ꝯtinue icidentes supra ipā3 h3 multā humiditatē ꝓpter quā terra calefacta a sole ē cā multe exalatōis. nō solū extra trā3 ſ3 etiā īfra trā. ⁊ qñ exalatio totalr̄ exit fiūt magni vēti. qñ vo manet totalr̄ īfra terrā fiūt magni tremotꝰ: ⁊ qñ parti exit ⁊ ꝑti3 manet fiunt parui vēti ⁊ ꝑui terremotꝰ. 2ª suppō ponit subtilitatē exalationis posse faciliter ꝑtransire ⁊ penetrare partes terre ⁊ ꝓpter hoc velocissime mouet̄ itra terram ⁊ ꝓpter h̄ cāt velocē motū i tra. ¶ 2^{a} ꝯ°. tāgit cā3 terremotꝰ ⁊ ē h̄. nec aer nec aq̄ sunt cā tremotus sed exalatio calida ⁊ sicca exñs itra terrā ⁊ petēs exitū velocissime mouet̄ itra cōcauitates terre ⁊ causat terremotū. Istā ꝯclusionē ꝓbat phs nouē signis. Pmū. qꝛ maxi tremotꝰ fiunt exñte tragllitate aeris q̄ tragllitas cātur ex eo ꝙ tota exalatio ex q̄ d3 fieri vētꝰ manet īfra trā ⁊ ibi cōtinue mouet̄ ⁊ cāt terremotū. Subdit cauillationē. qꝛ visi sūt terremotꝰ tpe vētox. Soluit ꝙ h̄ est irrōnabile nisi loq̄ndo de ꝑuo terremotu cū ꝑuo vēto. 2^{m} signū. qꝛ fiūt maiores tremotꝰ de nocte q̄3 de die. ⁊ i meridie q̄3 i alia pte diei. qꝛ hora illa ē magis tragllā. 3^{m} signū. qꝛ maximi terremotꝰ fiunt i locis spōgiosis ⁊ ꝯcauis ⁊ maxime circa mare eo ꝙ in talibꝰ sūt multe exalatōes icluse q̄ cānt tremotū. 4^{m} signū. maiores terremotꝰ fiūt tpe autūnali ⁊ vnali eo ꝙ tra illo tpe ē magis spōgiosa. 5^{m} signū qꝛ in corpe aīaliū spūs moti cānt tremorem ⁊ spasmū igr̄ similr̄ exalatio mota īfra corpus terre cāt tremotū. 6^{m} signū. aliquotiēs visū ē ꝙ motꝰ terre nō cessāt quousq3 talis exalatio irrūpēs terram exiuerit ⁊ cāuerit max^m vētū ⁊ aliqñ exiuit multa fauilla ⁊ icinerauit ciuitates. ꝓbat de q̄busdā īsulis. 7^{m} signū. qꝛ añ terremotu3 cōiter audiunt̄ magni soni. ⁊ h̄ nō est nisi motꝰ velox exalationis petētis exitū. 8^{m} qꝛ tpe terremotus apparet aer nebulosus ⁊ sol obscurat̄ absq3 nube ergo signu3 ē ꝙ vētꝰ absorbet̄ a tra. 9^{m} signū. qꝛ circa eclipses lune fiūt terremotꝰ. ita ꝙ si eclipsis debeat fieri i medio noctis terremotus fit in pncipio noctis. ⁊ si debeat fieri eclipsis in aurora tremotus fit i medio noctis. ꝓbat h̄ qꝛ lꝑn°. d̄fic lumē ⁊ calor. ⁊ tūc ꝑ antipistasi3 fortificat̄ exalatio iclusa īfra terra3.

Tertio sciēdū ꝙ Aristo. i tertia pte huiꝰ capituli ponit septē accñtia tremotꝰ Primū. qñ ē fortis terremotus aliqñ durat ꝑ q̄dragita dies. aliqñ ꝑ vnū annū. aliqñ ꝑ duos ⁊ nō diutiꝰ. Cā huiꝰ ē magna multitudo exalatōis icluse īfra terrā. 2^{m} accñs. aliqñ accidit ante terremotū ꝙ audimꝰ multos sonos ꝓpter hoc ꝙ exalationes ꝑcutiūt ꝯtra latā cōcauitatem terre ⁊ diuerse exalatiōes exeūt ꝑ diuersos poros diuersimode figuratos ⁊ cānt diuersos sonos. 3^{m} accidens. ꝙ tpe terremotꝰ aliqñ extra terram fluit magna multitudo aq̄. ⁊ hoc ē ꝓpter motū exalatiōis frangentis terrā ⁊ dātis exitū aq̄ icluse in aliquibꝰ cōcauitatibꝰ terre. 4^{m} accidens. aliqñ cū terremotu fcā ē inundatio maris ⁊ ꝑticulare diluuiū ꝓpter exalationē exeūtē ⁊ eleuātē ptes maris. 5^{m} accidens semꝑ terremotꝰ fit i medio loco. ⁊ ꝫm modica3 ptē terre habitabilis. ſ3 venti fiunt ꝫ magnā q̄ntitatē terre. 6^{m} accñs. aliqñ exalatio mouet̄ īfra terrā ad latus ⁊ fit terremotꝰ seu tremor. ⁊ aliqñ mouetur ad sursū ⁊ fit pulsus. 7^{m} accidens. in insulis fiunt pauci terremotus. qꝛ frigiditas maris tantu3 infrigidat exalatiōes ꝙ nō hñt vi3 exeūdi a terra. Solet addi octauū ꝙ ventꝰ exiēs tpe tremotꝰ ē īfectiuꝰ ⁊ idigestꝰ ꝓpter h̄ ꝙ nō attigit ibi lumē neq3 calor. ¶ Coñr recapitl'at ea q̄ dcā sūt.

Conclusio responsalis. Motus terre ē nāliter possibilis. ꝓ3 quia eiꝰ causa est exalatio calida ⁊ sicca iclusa īfra terrā. ⁊ ibi violente est velocissime mota. ſ3 talis cā est possibilis. igitur. d3. n. itelligi de motu terre i ꝑticulari idest scd'3 aliqua3 particulare3 ptem vel regione3. ⁊ non de terremotu in vniuersali q̄ simul fit scd'm omnes partes terre. quia nulla multitudo exalationis est naturalr̄ possibilis q̄ posset simul mouere totā terrā. debet etiā itelligi ꝙ ille motꝰ ē violentus ipsi terre. ⁊ motus exalationis est ipsi exalationi naturalis. ꝫ autē Albertū sunt septe3 spēs terremotus. s. scissio. percussio. perforatio. ruina. subuersio. tremor. ⁊ titubatio. ⁊c̄.

Primo dubitat̄. Utrū corruscatio sit impressio metheorologica. Ad soluendū hoc dubiū est supponēdū ꝙ Aristo. in isto 2°. c°. determiat de corruscatōe ⁊ tonitruo ꝫ opinionē ꝓpriā. ⁊ itendit q̄nq3 ꝯcl'ones. ¶ Prima tāgit intētū ⁊ ē hec. dicamꝰ pmo de corruscatione ⁊ tonitruo. ⁊ post de tiphōe ⁊ euephia ⁊ fulmine. horū eni idē est pn^m. ¶ 2^{a} ꝯ°. tangit q̄ttuor suppōes cū vno correlario. Prima suppositio. duplex exalatio eleuat̄ ab istis iferioribꝰ. q̄dā sicca. q̄dā hūida 2^{a}. ista duo simul ꝯsistentia ascendūt sursum. 3^{a}. ex istis ad mediam regionē eleuatis ⁊ ibi ingrossatis fit nubes. 4^{a}. nubes ē dēsior in parte supiori

que in inferiori. qr ps supior medie regionis e frigidi or nec in illa e calor sufficiēs disgregare nubem. Corr^m. ppter spissitudinē nubis in superiori pte fulmina nō pnt ascendere q̄uis sint leuia: sed oia expellunt ad terram sicut videm^9 aliq̄ descēdere ad terram ppter vehemētes piectiōes. ℂ 3^a 9° tangit gnationē tonitrui τ ē hec. exalatio calida τ sicca eleuata cū vapore τ iclusa in nube ppter frigiditatem nubis petens exitum mouetur huc τ illuc τ facit magnā pcussionem frangendo latera nubiū. τ ex tali pcussione τ fractiōe cātur son^9 qui vocat tonitruū. pbatur a simili qr fum^9 exñs ifra lignū aliqn̄ iflāmatur τ petit exitū τ rumpendo lignum facit sonū. similr qn̄ flamma mouet 9 aerē cāt sonū. τ vocat a fabulis tonitruū regis vulcani. Et subdit q diuersitas sonoꝝ attēdit ex diuersitate nubis i cōdēsitate τ raritate. ℂ 4^a 9° tangit modū coruscationis τ ē hec. coruscatio fit ppē inflammationē exalatiōis existentis i nube eo q expellitur a frigiditate nubis. τ cū exit nubes apparet nobis tal' iflāmatio. ℂ 5ª cōclusio 9pat ista adinuicē τ ē hec. coruscatio fit posterius q̄ tonitruū. pus tn̄ appet nobis q̄ son^9 tonitrui audiatur eo q visus āticipat auditū τ pus pcipit suū obiñ q̄ auditus. pbat p simile qr pus pcipim^9 actū remi q̄ audiam^9 sonū ictus. Ex his rñdet ad dubium q exalatio iclusa iter ptes nubis nō pōt ascēdere sursū eo q nubes in supiori pte ē spissior. z^o dr q talis exalatio a vehemēti frigiditate supioris ptis nubis multū vehementer expellit deorsū τ si pōt exit nubē. 3° dr q talis exalatio iflammat propter alterꝝ istoꝝ. aut propter violentam expulsionē a frigiditate nubis. aut qr caliditas illi^9 exalationis p antiperistasim se fortificat tm̄ q inflammat illam exalationem. 4° dr q lumen illi^9 exalationis iflammate exeuntis nubem apparet nobis τ vocatur fulgur. nec differt a flumine nisi fm multum τ paucum. fm 9ti^m τ discōti^m. fz tardum τ velox. dr vltimo q coruscatio ē ipressio metheorica. pz qr est exalatio inflammata cuius lumen post exitū a nube apparet nobis.

Secundo dubitat. Utꝝ tonitruū si extinctio ignis in nube. Ad soluēdū hoc dubiū est supponēdū q Aristo. i vltimo c^o lb^9 libri determinat de coruscatiōe fz opinionē antiquorum τ intendit duas cōclusiones. ℂ Pria est hec. q̄ tangit opinionē anaxagore τ ēpedoclis q cōueniūt i trib^9. p̄ qr dnt q in nubibus icludit q dā ignis. z^o splendorē ei^9 nobis apparētē vocant coruscationē. 3° extinctionē illi^9 ignis a frigiditate τ humiditate nubis vocant tonitruū. τ dñt in vno qr anaxagoras dicit q ille ignis descendit a sua spera itra ptes nubis. sz empedocles dicit q ille ignis erat inceptus intra nubem a radijs solarib^9. Primo reprobat phs anaxagorā dupl'r. p̄ qr de natura ignis est ascendere τ nō dscēdere. igr irrationabile ē dicere illū ignē descendere a sua spera. z^o qr nō eēt maior cā q̄re ille ignis dscēderet tpe nubis q̄ serenitate tpis exñte. z^o reprobat ēpedoclem tripl'r. pmo qr seqret q eodē mō deberet fieri in qlz nube τ in qlz pte nubis cū supra q̄lz cadāt radij solares. z^o qr simlr possz dici de niue gradine τ alijs ipressionib^9. 3° qr simlr in aqua calefacta ab igne deberet gnāri ignis τ ei^9 lux deberet vocari coruscatio. τ ei^9 extictio deberet vocari tonitruū. ℂ z^a 9° tangit scdā3 opionē τ est hec. qdā dnt coruscationē nō eē ignē. sz apparere solū ad modū ignis: pbāt p simile de illo q de nocte pcutit supra mare. tūc appet ibi qdam fulgor sine igne. simlr dicebāt de partibus nubis. Reprobat eos phs dicens q nō erant assueti nec itensibiles i refractiōe radioꝝ. appet eniz fulgur ppter refractionē alicui^9 radij. τ magis appet de nocte q̄ de die. qr de die mai^9 lumē obfuscat minus lumē. Consequēter recapitulat istas opiniones τ opinionem ppriam. vt pz in textu. Ex his dicitur ad dubium. q tonitruum non est extictio ignis in nube. qr non apparet ratio propter quaz ignis descenderet intra partes nubis.

Tertio dubitat. Utꝝ diffinitio tonitrui sit sufficiens que ē hec. tonitruum est sonus fact^9 i nubib^9 ex violēta pcussione exalationis calide τ sicce 9 latera nubis. Pro solutione dubij sūt soluende alique difficultates. Prima ē de quid nois ipsius tonitrui. dr pmo q nālr loqndo tonitruū non est sonus factus in nubibus. nec est ipa nubes. nec est ipa exalatio mota infra nubem. sz est vnū mixtū iperfectū cātū ex alteratiōe ipius exalationis a frigiditate nubis cōcomitāte sono. Ex hoc sequitur q non in omni sono ē tonitruū. z^o dr q ad cāndum tonitruū nō sufficit aer vapor vel nubes. 3° sequitur q oz ibi esse exalatio ventosa non facilr iflāmabilis violenter mota inter partes nubis. ℂ z^a difficultas. vtrum sēper fiat tonitruū cū coruscatione τ eō. dr pmo. q de facto tonitruū sēp fit cū corroscatione τ coruscatio cum tonitruo. nō tn̄ semp audit tonitruuz ppter nimiā distantiaz. nec semp apparet coruscatio ppter hoc q illa exalatio iflāmata nō exit nubē. iō n̄ pōt nubes appere ppter spissitudinem

nubis. ꝛ hoc debet itelligi de magnis tonitruis ꝛ de notabilibus coꝛruſcantibus. ℭ 3ª difficultas. vtrum ſimul tpe fiat tonitruũ ꝛ corruſcatio. dicit̃ primo. ꝙ prius tpe fit tonitruum. pꝫ qꝛ tonitruum fit p motũ exalationis itra ptes nubis. ſꝫ coꝛruſcatio fit ex eo ꝙ ꝓpter talẽ motũ violẽtũ iflãmatur ipa exalatio. ꝛ ſic motus ille ẽ cã talis iflãmatiõis iõ tonitruũ factũ durante motu pcedit coꝛruſcationem. ℭ 4ª difficultas. vtrũ tonitruum ſit magis timẽdũ in vna nube q̃ i alia. dr̃ pmo ꝙ põt cognoſci tripl'r. pmo ex diſtantia coꝛruſcationis ꝛ tonitrui. qñ corruſcatio ſimul fit cuꝫ tonitruo. tũc valde timendũ ẽ tonitruum. ſꝫ qñ corruſcatio nobis apparet diu ante tonitruum: tũc non eſt timẽdum. ex hoc hr̃ fondamentũ opinionis vetularuꝫ ꝙ qñ inter coꝛruſcationẽ ꝛ tonitruũ aliq̃s põt cõplete dicere vnum aue maria. tũc tonitruum nõ eſt timendum. 2º põt hoc iudicari ex colore nub̃ qꝛ quando nubes eſt alba eſt ſignum multe ꝛ magne exalationis. ꝛ eſt ſignũ pauce ꝛ rare nubis. iõ illa magna exalatio poteſt faciliter exire illam nubem ſine magna violentia. ideo tale tonitruum ñ eſt timendum. ſimil'r qñ nubes eſt multum nigra eſt ſignum magne denſitatis nubis ꝛ pauce exalationis. ideo illa modica exalatio non poteſt facere magnam violentiam. ꝛ ſic tale tonitruum non eſt timendum. ſed quando nubes ſunt rubei vel viridis coloris vel alicuius alterius tunc ſignum eſt maxime denſitatis nubis ꝛ fortis exalationis ideo ante q̃ tam fortis exalatio poſſit penetrare tam denſam nubeꝫ oportet maximam fieri violẽtiam. ideo tale tonitruum eſt timendum. 3º poteſt cognoſci ex parte ſoni. quia quando ſonus ẽ groſſus ꝛ continuus tale tonitruum eſt mediocriter timendum. ſed quãdo ſonus ẽ interruptus tale tonitruum eſt paucuꝫ timendum. ſed quando ſonꝰ eſt ad modũ fractionis papyri. tũc ſignum eſt ꝙ eſt ibi magna violentia. ideo tale tonitruuꝫ ẽ valde timendũ. Ex his dicitur ad dubium ꝙ diffinitio tonitrui eſt ſufficienter aſſignata. non ẽ tamẽ diffinitio formalis ſed eſt magis diffinitio deſcriptiua ꝛ paſſionalis.

Ad rationes Ad primam dicitur concedendo totum argumẽtum negando tamen vltimam cõſequentiam. qꝛ talis motus eſt violentus terre. ꝛ per hoc idem dicitur ad ſecundam. ℭ Ad tertiam dicitur negãdo ſeq̃lã ꝓ vtraq̃ ſui pte. ꝛ ad ꝓbationẽ ꝓ dr̃ ꝙ exalatio eſt maioꝛis motiuitatis q̃ vna ps tre ſit reſiſtentie. ℭ Et h̾ d̾ 2º metheoroꝝ dcã ſufficiãt.

Circa tertium librũ metheoroꝛum queritur prio: Utrũ typho ꝛ euephias fiant exalatione expulſa a nube d̾orſũ. et arguit̃ ꝓ ꝙ nõ. qꝛ ſeq̃rẽt duo inconuenientia. primum. ꝙ nũq̃ tales vẽti ifrigidarẽt cuius oppoᵐ patet p experiẽtiã. 2ᵐ. ſeq̃retur ꝙ tales venti nũq̃ fierẽt ſerenitate exñte cuiꝰ oppoᵐ ẽ expertũ. 2º ſic. qꝛ ꝓpetas typhonis ẽ mouẽri circ'ari ꝛ eleuare a tra feſtucas ꝛ arbores. ģ thypho ñ expellit̃ d̾orſũ a nube. 3º ſic. typho ꝛ euephias ſũt ſpẽs vẽti. ergo nõ aſcendunt circa mediam regionem aeris ſicut nec vẽtus. ꝛ p ꝯñs nõ expellũtur a frigiditate ſuperioris ptis nubis ℭ In oppoſitum eſt auctoritas phi.

Primo ſciendũ ꝙ Ari. i iſto 3º libꝛo d̾terminat de q̃buſdã alijs impreſſionibꝰ metheoꝛicis ex exalatione calida ꝛ ſicca gñatis. ꝛ diuiditur i tres tractatꝰ. In pᵒ determiat de fulmie ꝛ halõe. ꝛ diuidit̃ i duo cª. In pᵒ d̾tmiat d̾ flumie. ꝛ diuidit̃ i duas ptes. In pª d̾tmiat de typhone ꝛ euephia. ꝛ itẽdit ſex ꝯclões. ℭ Pria tangit itẽtũ ꝛ ẽ h̾. dicamꝰ d̾ reſiduis ipſſiõibꝰ cãtis ex exalatione calida. ℭ 2ª cõº tãgit dr̃iaꝫ euephie a pꝛioribꝰ ꝛ ẽ h̾. cum exalatio eleuata fuerit ſegregata p modicas ꝛ ſubtiles ptes ſpſſiꝫ diffuſas fiunt tonitrua ꝛ coꝛruſcatiões. Si aũt talis exalatio fuerit multa ꝛ ſpiſſioꝛ. nec fuerit ſegregata. nec ſubtilis: fit ventus q dr̃ euephias. Ex hoc infert accª eiꝰ. pꝛimᵐ. euephias ẽ vẽtus violẽtꝰ qꝛ celeritas q̃ ſegregat̃ exalatio cãt violẽtiã. 2ᵐ. tpe gñationis euephie accidit obſcuritas ſup terrã qꝛ cũ m'titudie exalatiõis duc multũ ſecũ de nube. 3ᵐ accñs. poſt euephiã accidit pluuia ꝛ aq̃ m'titudo. ꝛ hoc pp multitudinẽ vapoꝝ d̾uerſoꝝ i nubẽ ꝛ nubis d̾uerſe i pluuiã tpe q̃ fit euephias. ℭ 3ª cõº tangit gñatiõeꝫ typhonis ꝛ ẽ hec. cũ exalatio repellit̃ a nube fit q̃dã vẽtus foꝛtis flans ad modũ turbinis de loco amplo i anguſtũ vt i poꝛtis ꝛ vijs. ꝛ hoc ex eo ꝙ pars repcuſſa reuoluit̃ in ptẽ ſubſequenteꝫ pp h̾ ꝙ cũ talis exalatio ptigit ad terraꝫ reflectit̃ ꝛ ps ſequẽs ipellit pꝛiorẽ. iõ neceſſe eſt ꝙ illa pars

prior īfra sequētē īuoluat̄.⁊ ex illa inuolutiōe circularit̄ moueat̄ reflectēdo se ad lat⁹. ¶ 4ª ꝯ⁹ tāgit tres ꝯueniētias ⁊ tres dr̄ias inter typhonem ⁊ euephiā. Prima dr̄a q̄ꝛ euephias ē vēt⁹ magnus. typho aūt ē vēt⁹ pu⁹ ⁊ debilis. 2ª. q̄ꝛ euephias directe repellit̄ ⁊ nō mouet̄ circularit̄ sic̄ typho. 3ª. q̄ꝛ si exalatio fuerit īcolorata tūc ē typho. sꝫ si fuerit talis exalatio colorata ⁊ īdigesta ē euephias. Prima ꝯueniētia. q̄ꝛ vt̄qꝫ mouet̄ deorsū p expulsionē a nube. 2ª. q̄ꝛ nullus eorum fit flante borea. 3ª. quia null⁹ eoꝝ fit in locis ⁊ tp̄ibus nimium frigidis aut nimiū calidis. q̄ꝛ nimia frigiditas īpedit exalationem eleuari: ⁊ nimia caliditas consumit exalationē eleuatā. ¶ 5ª ꝯclusio tāgit effectū typhonis ⁊ est h̄. typho secū ducit illa supra q̄ reflectit̄ q̄n̄qꝫ eradicando arbores ⁊ quandoqꝫ alia eleuando. q̄ꝛ supra quecunqꝫ incidit typho illa motu circulari vertit. ⁊ ea secū sursū eleuat. ¶ 6ª ꝯ⁹ tāgit generationē īcēsionis ⁊ ē h̄. cū exalatio fuerit subtilior ⁊ expulsa a nube ⁊ ignit̄ infra nubē fit incensio. ⁊ talis exalatio ignita colorat nubem.

Secundo sciēdū ē ꝙ Aristo. ī secūda p̄ncipali pte hui⁹ capituli detminat de fulmine. ⁊ itēdit q̄ttuor ꝯclōnes. ¶ Pria ꝯ⁹ tāgit ḡnationē fulmīs ⁊ spēs ei⁹ ⁊ ē hec. Si ī ipa nube fuerit multa exalatio subtilis ⁊ expellat̄ a frigiditate nubis fit fulmē. Si autem talis exalatio pp̄t nimiā subtilitatē non fuerit adurēs vocat̄ algete. si autē fuerit grossior ⁊ multū adurēs vocat̄ soloenta. ¶ 2ª ꝯ⁹ tāgit dr̄iaꝫ illaꝝ penes effect⁹ ⁊ ē hec. p̄mū fulmē ppter eius nimiā subtilitateꝫ ⁊ velocitateꝫ ptransit ⁊ penetrat illa supra que cadit ante q̄ꝫ igniat. sꝫ aliud ppter ei⁹ nimiā tarditatē adustio p̄uenit ei⁹ motū localē. ⁊ sic p̄us exurit illa supra q̄ cadit. ⁊ postea penetrādo colorat ⁊ denigrat. Ex hoc infert ꝙ corpora resistētia ⁊ dura sepe patiūtur ⁊ cōminuuntur a fulmine. sꝫ illa q̄ n̄ sunt resistentia ⁊ dura nihil patiūtur. pbat duobus exēplis. p̄mū q̄ꝛ irramē. i. ferrum vel calybs clipei aliq̄ñ fuit a fulmine liq̄factū ⁊ tñ signū eius nihil passū ē. 2m. aliq̄ñ fulmen ptrāsit vestimenta ⁊ nō adurit ea. sꝫ īterficit hoīes eis indutos. ¶ 3ª ꝯclusio pbat ꝙ fulmē sit exalatio īcensa. q̄ꝛ aliq̄ñ oculis videm⁹ fulmē venire sicut exalatio īcensa vt patuit de tēplo ꝯbusto ī ephesō. q̄ꝛ flāma ꝯti⁹ descēdens ferebat̄ deorsū ad multas ptes. ğ signū ē ꝙ fulmē est exalatio ardēs. p3 etiam de lignis in igne positis. ex quibus exit paruus fumus qui in exitu iflammatur. ¶ 4ª cōclusio mouet ⁊ soluit duas dubitatones. Prima. quare illa que percutiuntur a fulmine videntur moueri ante q̄ꝫ pcutiantur. Soluit ꝙ cum tali fulmine semper precedit vētus qui nō vr̄ eo ꝙ non habet coloreꝫ ⁊ mouet illa que debent percutia fulmine. Secunda. quare tonitrua diuidūt corpora dura. Soluit ꝙ fulmen comburit albores ⁊ similia. sꝫ tonitruum suo sono frangit arbores ⁊ corpora dura.

Tertio sciēdū ē ꝙ circa typhonē ⁊ euephiam īcidūt due difficultates. Pria: quō ḡnantur. dr̄ ꝙ exalatio inclusa īfra nubem a frigiditate nubis expellitur deorsum vsqꝫ ad terram. ⁊ si talis exalatio non iflāmata expellatur deorsum circūgiratiue. ⁊ per loca stricta: ⁊ materia sit multum vnita generatur ventus qui dicitur typho. sed si talis exalatio non inflammata ⁊ multum expersa pellatur deorsum p loca āpla ⁊ lata motu recto multū īpetuosa dicitur euephias. Ex hoc p3 ꝙ materia typhonis est exalatio calida et sicca multū comp̄ssa. sed materia euephie est exalatio calida ⁊ sicca multū sparsa. 2o. seq̄tur ꝙ motus typhonis est circularis ⁊ circūgiratiuus. motus vero euephie est lateralis vel rectus. Tertio seq̄tur ꝙ typho p locū strictuꝫ ⁊ angustū mouet̄. euephias p locū latū ⁊ amplū. Quarto seq̄tur ꝙ eius cā intrinseca efficiens est frigiditas nubis ⁊ extrīseca caliditas exalatiōis. Quinto seq̄tur ꝙ isti vēti differūt a fulmine eo ꝙ fiūt sine iflāmatione. ¶ Secunda difficultas est de effectibus typhonis ⁊ euephie. p̄mus effectus typhonis est. typho ledit corpora humana. oculos ⁊ faciē pmutat. Secūdus. eradicat arbores ⁊ plātas. Terti⁹. euellit maximas turres ⁊ grādia pinacula. Quartus. aliquādo eleuat hoīes a terra ⁊ eos reducit sine lesione ⁊ aliquādo eos portat p vnā vel duas leucas. p̄mus effectus euephie est. q̄ꝛ obscurat aerē rōne grosse exalationis mixte cū aere. Secūdus. euephias aliquādo incēditur in aere ⁊ apparet quasi diluuiū ignis rōne dilatatiōis materie. ¶ Circa naturā fulminis īcidunt quatuor difficultates. ¶ Prima: quomodo differunt fulgur coruscatio. fulmē. ⁊ incensio. dicitur ꝙ si exalatio inflāmata in nube exiens nubē statiꝫ dispareat dicitur fulgur: ⁊ si expellatur a frigiditate nubis: ⁊ statiꝫ spargatur p aerē dicitur coruscatio: sed si inflāmata exalatio violenter ⁊ velocissime expellat̄ deorsū a frigiditate nubis percutiendo frāgēdo. ⁊ cōminuēdo corpa supra q̄ cadit dr̄ fulmē. cū aūt tal̄ exalatio iflāmata appareꝫ colorare

aerē causando q̄ſdā rubedinē in aere: vel etiā in/
flāmādo nouas exalatōes multū diſpſas in aere
vocat̄ īcēſio. ¶ 2ª difficultas. quot ſunt ſpēs ful
minis. dr̄ ꝙ ſūt due p̄ncipales. q̄dā ē penetrās.
aliud ē adurēs: ſolet addi ꝙ aliud ē frāgēs: ⁊ aliō
denigrās. ¶ 3ª difficultas. quot ſūt effcūs fulmi
nis. dr̄ ꝙ ſūt decē. Prim⁹ eſt. q̄n̄q3 fulmē liq̄facit
gladiū nō ledēdo vaginā: ⁊ liq̄facit pecuniā nō le
dēdo burſā: ⁊ q̄n̄q3 conſumit oſſa. nō ledēdo car/
nes. Cā hui⁹ ē q2 tale fulmen ē ſubtile ⁊ penetra/
tiuū. ideo facilr̄ ptrāſit corpora poroſa ⁊ diu ma/
net ſupra corpa dura ⁊ cōpacta. iō ea ꝯſumit. 2º.
fulmē aliq̄n nō exurit ſ3 ſolū frāgit ⁊ diuidit cor/
pora. h̄ aūt ē pp groſſitiē exalatōis. 3º. fulmē de/
nigrat nō cōburēdo. 4º. aliq̄n cōburit domos ec
clīas ⁊ ciuitates ⁊ h̄ pp eoꝝ altitudinē3. 5º. corpa
pcuſſa a fulmine hn̄t odorē ſulphureū. 6º. q̄n̄q3 vē
tus p̄cedit fulmē. q̄n̄q3 ſucce dit fulmen. ⁊ q̄n̄q3 fit
ē cū fulmīe. 7º. aialia pcuſſa a fulmine ſi fuerīt ve
nenoſa fiūt non venenoſa ⁊ ecōtra. 8º. oē comeſti
bile pcuſſū a fulmine ē venenoſū. 9º. fulmē aliq̄n
adurit doliū i q̄ ē vinū remanēte vio. tale tn̄ vinū
eſt venenoſū. x º. nullū aial pcuſſū a fulmine eua
dit mortē excepto hoie. Solet addi alius ꝙ aial
dormiēs pcuſſū a fulmine repit̄ mortuu3 oculis
aptis: ⁊ aial vigilans pcuſſū a fulmine repit̄ mor
tuū oculis clauſis. Solet addi alius. ꝙ vnūq̄dq3
pcuſſū a fulmine ſe v̄tit v̄ſū fulmē. alius. fulmen
aliq̄n occidit pueꝝ i vtero mr̄is mr̄e illeſa. ¶ 4ª
difficultas. vtꝝ ſint aliq̄ corpa q̄ nō poſſint pene/
trari nec ledi a fulmine. dr̄ ꝙ ois arbor hn̄s corti
cē ſine poris ē ipenetrabil̄ a fulmine cuiuſmodi ē
lauꝛ⁹. etiā ē vnū aial marinū qd̄ vocat̄ coru⁹ ma
rin⁹ cui⁹ pellis nūq̄ pōt penetrari a fulmine ⁊c̄.

Conclusio rn̄ſalis. Thiphō ⁊ euephias
cauſantur ex exalatione cali
da ⁊ ſicca a frigiditate nubis deorſum expulſa.
hec concluſio ſatis patet ex dictis.

Primo dubitat̄. vtꝝ halo cāt̄ p refractōe3
ignis ad viſū nr̄3. Ad ſoluendu3 h̄
dubiū ē ſupponēdū ꝙ Ari. i h̄. 2º c.º detminat de
halone. ⁊ diuidit̄ i duas ptes. In p̄ma detminat
in generali de accn̄tibus halo ⁊ yridis ⁊ quarūdā
alioꝝ impreſſionū. ⁊ intēdit ſeptem cōcluſiones.
¶ Prima ꝯ.º tāgit itentū ⁊ ē hec. dicamus de ha
lo ⁊ d̄ yride qd ſit vtrūq3 ⁊ pp quā cā3 fiūt. ⁊ de pa
ralelijs ⁊ v̄gis: ⁊ hec oia fiūt pp eaſdē cās: ⁊ p̄.º di
cam⁹ de paſſionib⁹ ⁊ de accn̄tibus circa vnūq̄dq3
ipoꝝ. ¶ 2ª ꝯ.º tāgit q̄ttuor accn̄tia ipi⁹ halo. p̄m. ha
lo apparet ſepe integer ⁊ totus circulus. 2m. halo
fit circa ſolē ⁊ lunā ⁊ ſplēdētia ſydera. 3m. halo nō
min⁹ fit de nocte q̄3 de die. nec min⁹ in meridie q̄3
i ſero. 4m. halo min⁹ fit i ortu ⁊ circa occaſū. ¶ 3ª
ꝯ.º tāgit accn̄tia yridis. Primū. ipſi⁹ yridis nūq̄ ē
integer circulus. 2m. yris nūq̄ apparet maior ſe
micirculo. 3m. ſole oriēte aut occidēte ē maxima
portio ipi⁹ yridis ⁊ deciſio minoris circuli. 4m. ſo
le leuato ſup̄ nr̄m hemiſperiū ē minor portio yri/
dis ⁊ deciſio maioris circuli. 5m. i autūno ⁊ in bre
uiorib⁹ dieb⁹ pōt yris apparere oi hora diei. in eſta
te aūt nō fit circa meridiē. 6m. nō fiūt ſimul plures
yrides q̄3 due. 7m. oēs yrides. hn̄t eq̄les ⁊ eoſde3
colores. 8m. colores yridis ſupioris ſunt obſcurio
res. 9m. colores exteriores yridis ſūt econtrario
poſiti ſm ſitū colorib⁹ yridis iterioris. color p̄me
circūferētie yridis iferioris eſt punice⁹. alius viri
dis ⁊ ali⁹ alurgus. S3 yridis ſupioris minima pi/
teria ē punicea ⁊ pportōabilr̄ d̄ alijs. Sepe etia3
appet ſāchos ⁊ iſti colores n̄ pn̄t depigi a pictori/
bus. ¶ 4ª ꝯ.º tangit q̄ttuor accn̄a pralelioꝝ ⁊ vir
gaꝝ. p̄m. pralelij ⁊ v̄ge ſp fiūt a latere ſolis ⁊ non
ſub ſole neq3 ex oppoſito ſol̄. 2m. palelij non fiunt
de nocte. 3m ſp fiūt circa ſolē. 4m. frequēter i or/
tu ⁊ occaſu ſolis ⁊ raro in meridie excepto i boſſo
ro. ibi. n. cū ſole appruerunt paralelij. ⁊ pmāſerūt
vſq3 ad occaſum. ¶ 5ª ꝯ.º tangit cām iſtaꝝ impſ/
ſionum ⁊ eſt hec. cā oiu3 dcōꝝ ē refractio. q2 oēs
p̄dicte ipreſſiōes fiūt p refractiones: differunt. n.
ſ3 ꝙ diuerſimode fit refractio ad ſolē vl̄ ad aliqd̄
aliorum fulgidorum aſtroꝝ. ¶ 6ª ꝯ.º tangit ſolu/
tionem cuiuſdam q̄ōnis q̄ ē hec. vtrū yris poſſit
fieri a luna d̄ nocte. ſicut fit a ſole de die. Soluit
p̄ ꝙ ſic. q2 hoc latuit antiq̄s pp q̄ttuor. Primo q2
raro fit de nocte. iō pp raritatem eos latebat. 2º.
q2 colores yridis latent de nocte pp tenebras. 3º.
q2 yris nō pōt fieri de nocte niſi ſolum in vna die
mēſis nāl̄. 4º. q2 nō fit in plenilunio luna oriente
aut occidente. Ex hoc īfert in quinq̄ginta annis
ſolum bis cōperi yridē de nocte. ¶ 7ª ꝯ.º tangit
tres ſuppōnes valētes ad ſequentia. Pria. aīi q̄3
iſte impſſiones gn̄ent̄ o3 viſum refrangi ab aq̄ vl̄
ab aere vel ab alijs denſis corporibus ſuperficiē
plenam habentibus. ⁊ ſic apparebit p ea que oſtē
ſa ſunt circa viſum. i. circa pſpectiuam artem. ibi
enim oſtenſum eſt ꝙ radius viſualis refrangitur
in occurſu medij rarioris vel denſioris. 2ª ratio.
ſpeculorum quedam repreſentant ſolum colorē
⁊ non figuram propter ſui paruitatem. queda3 re
preſentant figura3 ⁊ colore3 ſimul. Tertia. aliq̄n
color ſpeculi apparet obſcurior aut ppt̄ obſcuꝝ

colorem speculi aut propter debilitatem visus. Ex his patet solutio ad dubium.

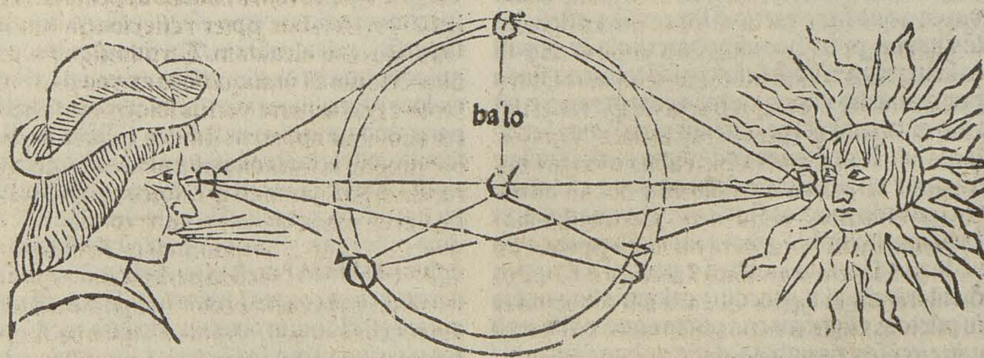
Secundo dubitat. Utrum halo debeat apparere circularis figure. Ad solvendum hoc dubium est supponendum quod Aristo. in 3a parte huius capituli determinat de halo in speciali. et intendit quatuor conclusiones. ¶ Prima tangit intentum et est hec. dicamus primo de figura halo. et quare sit circularis figure. et utrum fiat circa solem et lunam. et similiter circa alia astra. in omnibus. n. est eadem ratio. ¶ 2a conclusio tangit tres suppositiones. prima suppositio. existente vapore in aere fit refractio visus nostri si talis vapor fuerit paruarum et regularium partium. probatur signo. quia si illud in quo apparet halo consistat et condensetur signum est pluuie. sed si disgregetur et distrahatur est signum venti. sed si paulatim consumatur et marcescat est signum serenitatis. Primum probatur quia talis consistentia materie supra quam apparet halo significat vaporem condensari. ideo continue apparet nigrioris coloris. et significat tamen illam materiam converti in nubem et pluuiam fieri. probatur 2m quia si partes adinuicem distarent. et tunc talis divisio fiat a vento ipsa est signum venti. ideo videmus. quod ab illa parte a qua primo distrahitur primo veniunt venti. probatur 3m quia sicut aer propter calidum interceptum non potest condensari. sic etiam cum talis vapor marcescit signum est quod habet calidum inceptum quod segregat et marcescere facit talem vaporem. et non permittit eum condensari ad generationem nubis vel pluuie. 2a suppositio. vapor a quo fit refractio est inter visum et astrum. s. solem et lunam. et propter hoc non apparet halo ex opposito sicut yris. 3a suppositio. cum similiter refractio fiat a puncto medio vaporis ad omnes eius partes necesse est halo esse circulum vel partem circuli. probatur primo ratione naturali. quia radii incidentes ab eodem signo in idem signum refranguntur undique secundum equales angulos et circulariter. sed radii incidentes supra nubem in qua apparet halo sunt huiusmodi. igitur. 2o probatur ratione mathematica ponendo quod. a. sit visus b. austrum et protrahitur linea perpendicularis ab. a. in. b. per medium caliginis sive nubis in puncto. e. et signentur tria puncta eque distantia ab e. in circumferentia nubis. s. d. g. z. a quibus frangantur radii luminosi ad lineam perpendicularem et concurrant in puncto. a. tunc ibi intelliguntur tres trianguli qui sunt. a. b. g. a. b. d. et. a. b. z. qui sunt equales ut posset practicari per aliquas propositiones mathematicas. ducantur igitur tres linee perpendiculares supra lineam. a. b. ad punctum. e. ab illis tribus punctis. g. d. z. in nube signatis. tunc constituantur tres parui trianguli qui sunt. a g. e. a. d. e. et a. z. e. et isti trianguli sunt equales: sed iste linee dicuntur recte ex diuersis partibus in idem punctum: et sunt plures quam due: igitur tale punctum est centrum circuli. potest probari consequentia per unam propositionem geometricam. si plures linee recte plures quam due a diuersis partibus procedentes et equales in idem punctum ceciderint: tale punctum est centrum circuli. ¶ 3a conclusio tangit colores halo: et est hec. in nube clara in qua apparet halo oportet intelligere quasdam specula quorum unumquodque est insensibile propter paruitatem: et omnia simul representant unum lumen: propter hoc halo apparet coloris albi: sed in extremitatibus apparet coloris nigri propter maiorem albedinem alterius partis. ¶ 4a conclusio tangit illud circa quod fit halo: et est hec. halo fit sepius circa lunam quam circa solem. quia sol est calidior: ideo statim consumit vaporem supra quem deberet apparere halo: etiam halo apparet circa cetera astra propter easdem causas circa ea: tamen potest apparere circa paruum et sterilem vaporem. quia modicum lumen parui astri non posset penetrare densum vaporem. ideo cum halo apparet circa alia astra est signum serenitatis et nubis sterilis. Ex hoc patet solutio ad dubium.

Tertio dubitatur. utrum radius solaris reflectatur in medio uniformi. Pro solutione huius dubii sunt primo declarandi aliqui termini. Primus. visus siue radius visualis est lumen multiplicatum ab obiecto visibili usque ad visum non per motum localem sed per continuam generationem luminis. et ille est duplex: quidam est radius visualis perpendicularis: et est lumen multiplicatum a corpore lucido usque ad visum secundum lineam rectam: et sic diffinitur a perspectiuis. radius rectus est qui cadens super aliquam superficiem relinquit ex utraque sui parte duos angulos rectos et equales. radius obliquus est qui cadens supra superficiem relinquit ex utraque sui parte duos angulos inequales. ¶ Secunda distinctio. duplex est radius: quidam est recte multiplicatus: et est ille qui per medium uniforme libere procedit a corpore lucido ad visum. Alius est radius reflexus: et est ille qui propter densitatem alicuius medii non potest ulterius transire: sed reuertitur circa corpus luminosum. Alius est refractus: et est ille qui in occursu alicuius medii procedit ulterius usque ad visum: sed non recte immo ad latus: et hoc dupliciter: vel recedendo a perpendiculari: vel accedendo ad perpendicularem. Alius terminus est linea incidentie: et est linea per quam lumen incedit a corpore luminoso ad visum: et si incedat ad superficiem vocatur linea perpendicularis si oblique vocatur linea incidentie. Sed linea reflexionis est linea per quam lumen reflectitur a superficie ad visum versus partem in qua est visibile: sed linea refractionis est linea per

quā lumē trāsiēs mediū refrangit͛ a ꝑpendiculari vel ad ꝑpēdicularē. Tertiꝰ terminꝰ. angulus incidētie ē angulus causatꝰ ex illa ꝑte supficiei versus quā inclinat͛ obiectū visibile ⁊ ex linea incidentie. Sed angulus reflexiōis est angulus causatus ex alia extremitate supficiei ⁊ ex linea reflexionis. Quartus terminꝰ. cathecꝰ ē radius visualis ꝓcedens ab aliq̄ corpore luminoso vsqꜫ ad punctū ad qd̄ ꝯcurreret totus radius visualis reflexus si recte ꝓtenderet͛ ꝑ supficiē a q̄ reflectit͛. Secūdo ponunt͛ alique regule. ¶ Prima. radius visualis sp ꝓcedit a visibili ad visuꝫ. qꝛ visio nō fit extra mittendo sꝫ itus suscipiēdo. ¶ 2ª regula. lumē multiplicat͛ ꝑ mediū aut in istāti aut saltē i tꝑe impceptibili ꝑ vltimā dispositōeꝫ medij. ¶ 3ª. lumē se diffūdit orbiculariter nisi repiat aliqd̄ opacum resistens. ¶ 4ª. a q̊libꝫ pūcto corꝑis luminosi ad qd̄libet pūctū mediū multiplicat͛ lumē vsqꜫ ad visum. ꝑꝫ ꝑ vnaꝫ ꝓpositionē ꝑspectiue. qd̄libet punctum corꝑis luminosi qd̄libet pūctū medij illustrare necesse ē. ¶ 5ª regula. radiꝰ ꝑpēdicularis est fortissimus. quia ē magis ꝯiūctus. iō quāto aliqs radius magis accedit ad ꝑpēdicularē tāto fit fortior. ⁊ q̄to plus recedit a ꝑpendiculari tāto fit debilior.

¶ 6ª regula. radiꝰ ꝑpēdicularis nūqꜫ refrāgit͛ sed sp transit ꝑ mediū qd̄ sibi occurrit aut reflectit͛ in seipꝫ a tali medio. ¶ 7ª regula. qn̄cūqꜫ ꝓtrahitur linea a loco in q̊ appet esse res visa ꝑ reflexioneꝫ vsqꜫ ad visū talis linea dr̄ cathecꝰ. ¶ 3º dn̄r gn̄qꜫ ad dubium. Primū dictū. oīs radiꝰ obliq̄ trāsiēs supra aliquaꝫ supficiē ꝑ mediū diuersaꝝ diaphaneitatū refrangitur i occursu noui medij. vt ꝑꝫ d̄ bacculo oblique existēte i aq̄ ꝓ media ꝑte. ¶ 2m dcm̄. radiꝰ visualis obliquꝰ in occursu medij rarioris refrāgit͛ a ꝑpendiculari. ¶ 3m dcm̄. radiꝰ visualis obliquus in occursu medij densioris refrangit͛ ad ꝑpendicularē. qꝛ q̄to aliqs radiꝰ repit maiorē dēsitatē tāto magis accedit ad ꝑpēdiclarē. ¶ 4m dcm̄. radius visualis non refrangit͛ in medio vniformi: qꝛ cum mediū sit vniforme nō ē maior rō q̄re refrangit͛ i vna parte medij q̄ i alia. ¶ 5m dcm̄. radius visualis reflectitur in medio vniformi. et etiam in occursu medij densioris si nō possit transire tale medium. Primum patet de habentibus debiles oculos qui suam vident faciē in aere. Secundum patet de facie visa in speculo

Rationes soluūtur ex dictis.

Queritur secūdō. Utrū colores yridis sint veri colores. Arguitur p̄rio ꝙ sic. q2 color puniceus viridis ꝛ allurgus sūt veri colores ꝛ sūt colores yridis. ergo colores yridis sūt veri colores. ¶ Scđo sic. nullus sensus decipitur circa suū p̄priū sēsibile. ꝫ sensus iudicat in yride eē veros colores. ergo i yride sūt vi colores. ¶ Tertio sic. nullū sensibile cōe pōt concipi a visu sine p̄prio obo visus. ꝫ i yride p̄cipiūt sēsibilia cōia. s. magnitudo ꝛ figura. igit ꝛ in yride est p̄priuꝫ obiectū visus. Et confirmat q2 sanchos est verꝰ color. ergo a minori quilibet color yridis est verus color. añs pꝫ q2 visus videndo colorēꝫ qui dr̄ sāchos aliquid videt vel nihil. nō nihil cuꝫ visus solū p̄cipiat colorē. si aliqd. ḡ sāchos est aliq̄s color. ¶ In oppoᵐ arguit. si in yride eēnt veri colores vel illi veri colores essent subiue in nube vel in medio. n̄ i nube. q2 nubes n̄ ē aliud q̄ aqua. modo aqua proprie non habet colorē sed diaphaneitateꝫ. ꝛ similr̄ arguetur de medio.

Primo sciēdū ꝙ Ari. in isto 2º tractatu determīat de yride. ꝛ diuiditur i duo capitula. In primo determīat de colore yridis. ꝛ diuidit i duas p̄tes. In prima determinat d̄ gnatione yridis ꝛ intēdit tres 9clusiōes. ¶ P̄ria 9clusio tāgit vnā suppositiōem gnalē ꝛ est hec. radius visualꝭ natꝰ est refrāgi ab oī corpore plano sicut sc̄ aer ꝛ aqua. De aere p̄bat q̄ttuor signis. p̄mū q2 ātipho̅ti p̄p debilitatē sui visus accīt ꝙ sēper videbat similitudinē sue faciei in aere ip̄m respiciētē. ꝛ hoc ē p̄pter refractionē ip̄iꝰ faciei i aere. ergo signū ē ꝙ i aere fit refractio. 2ᵐ signū. summitates nauiū. s. malli aspiciētibus a longe i mari vident̄ breuiores ꝛ grossiores. ꝛ hoc nō est nisi p̄pter refractionē visus i aere. Tertiuꝫ signū. q2 cū flant euri tūc res appent maiores p̄pter refractionē ad aerem ingrossatū flante euro. Quartū signū. tēpore caliginis sol ꝛ alia astra orientia et occidentia vidētur maiora q̄ i medio celi p̄pter refractionē ad aerē caliginosū. d̄ aqua p̄bat sic. q2 i aere fit refractio. igitur ꝛ i aqua. cuꝫ aqua sit densior aere. Ex hoc ifert ꝙ ex reflexione luminis solis a nube aquosa ad visū nostrū gnatur yris ꝛ color yridis. p̄bat q2 nubes rorida est sicut quoddā speculū a qua radius visualis reflectit. ꝛ propter puitatē solū ostēndit colorē ꝛ n̄ figurā. ¶ 2ᵃ conclusio tāgit sex drīas inter halo ꝛ yridē. P̄ria q2 yris fit ex reflexione luminis nubis ad visum. ꝫ halo fit ex refractiōe luminis a vapore ad visū. 2ᵃ drīa. q2 yris sp̄ fit a longe ꝛ ex opposito solis. ꝫ halo fit de p̄pe ꝛ circa solē. 3ᵃ drīa est i varietate colorꝝ. q2 yris appet nigra eo ꝙ fit reflexio luminis a nube aquosa. ꝫ halo appet alba eo ꝙ fit refractio a vapore raro. 4ᵃ. q2 yris est punicei coloris ꝛ nō halo. p̄bat q2 lucidū visū p̄ nigrū appet puniceū. igitur lumen solis reflexū contra nubē roridā ꝛ nigram appet puniceū. antecedēs p̄bat d̄ igne viso p̄ fumū ꝛ de sole viso tp̄e caliginis. 5ᵃ. q2 cū nube supra quā appet yris fit maior densitas q̄ in vapore supra quē appet halo. ideo color puniceus est p̄ncipalis color yridis. ꝛ color albus est p̄ncipalis color ip̄iꝰ halo. 6ᵃ differentia. quia i yride ē maior pluralitas ꝛ diuersitas coloruꝫ q̄ in halo propter densitatem ꝛ diuturnitatē nubis supra quam apparet yris. ¶ 3ᵃ conclusio tangit generationē coloris yridis ꝛ est hec. colores yridis cāntur p̄p reflexionē radiorum solis a nube rorida ad visū nostꝝ. p̄bat p̄hs p̄ rōne q2 yris nunq̄ fit nisi qn̄ sol ē in vno extremoꝝ. ꝛ nubes rorida ex opposito. ꝛ visus noster i medio. 2º p̄bat tribꝰ signis. P̄rium signū. i hyeme circa lucernas apparet circulꝰ hn̄s colores yridis maxime flātibꝰ vētis australibꝰ. ꝛ h̄ ē p̄p refractionem luminis candele. igr̄ signū ē ꝙ calores yridis cāntur ex refractione lumis. Scđm signū. q2 in aqua totius maris sursū mota a remis nautaꝝ appent tales colores sic in yride. ꝛ hoc p̄pter reflexionem luminis solis ad quam eleuatam. Tertium signum. quia quando quis est in aliquo loco ex vna parte tenebroso ꝛ ex alia parte versus solēꝫ rorat subtilibꝰ rorationibus apparent similes colores yridis. ꝛ hoc propter refractionem luminis solis ab aqua rorida. ergo signum est ꝙ colores yridis causantur ex refractiōe luminis a nube rorida.

Secundo sciendum est ꝙ Aristoteles in secūda parte huius capituli d̄terminat in speciali de coloribus yridis. ꝛ intēdit sex conclusiones. ¶ P̄rima tangit tres suppositiones. prima. album siue fulgidum visum per nigrum apparet puniceum. Secunda. visus protēsus est debilior. idest quanto visus magis elōgatur a visibili tanto fit debilior. Tertia. nigrum est velut negatio albi. ideo quod videtur post defectionem visus apparet nigruꝫ. Ex hoc ifert q̄ttuor. P̄rimo ꝙ radius visualis non potest se ita intense multiplicare a lōge sicut facit de prope. ideo quanto plus intenditur tanto fit debilior.

2°. īfert ꝙ alba visa a lōge apparēt nigriora. 3°. infert ꝙ nubes vise ī speculo vł ī aq̄ appēt nigriores q̄ȝ si vidētur in aere. qꝛ ī speculo vel in aqua visus ꝓpter refractionē debilitatur. 4°. sicut visus ꝓpter debilitatē facͭ albū appere nigrū. sic ēt facit minꝰ albū appere magis nigrum. Et subdit ꝙ nihil dr̄t visibile īmutari a visu ⁊ visum īmutari a visibili. ¶ Scd̄a cōclusio. oīs yris dȝ appere tricolor. ꝓbat qꝛ tot sūt colores in yride quot sūt loca in nube ī qbꝰ fit reflexio. sed ī nube sunt tria loca. ꝓbat qꝛ vbi est fortior reflexio luīs ad nubē. ibi apparet color puniceus. ⁊ vbi appet magis debilis reflexio ibi ē color viridis. ⁊ vbi ē adhuc debilior ibi appet alius color q̄ dr̄ allurgus. Subdit ꝙ si ī yride fuerit aliq̄s alius color ille ē īsensibilis. ¶ Tertia cōclusio tāgit sitū coloꝝ ⁊ ē hec. q̄ñcūq̄ ēst solum vna yris tūc ī supiori circunferentia apparet color puniceus. ī media color viridis. in īfima color allurgus. sed q̄ñcūq̄ simul apparēt due yrides quelibȝ eaꝝ ē tricolor ⁊ situanͭ colores econtrario. qꝛ in yride īferiori que ē ꝓncipalior colores situantur ꝺȝ sitū iam positū. ī yride aūt superiori situātur econtrario ita ꝙ puniceus situatur in circūferentia īferiori. viridis in media ⁊ allurgus ī supiori. ¶ Quarta conclusio tangit vnū aliū colorē yridis ⁊ ē h̄. In yride ex iuxtapositiōe punicei ⁊ viridis cātur color q̄ dr̄ sāchos. ꝓbat Aristo. quattuor signis. Primū. qꝛ in nigerrima nube ꝓpter maiorē iuxtapositionē ⁊ sensibilitatē punicei ⁊ viridis apparet intēsior sāchos. ꝰ signum est ꝙ sanchos causaͭ ex iuxtapositiōe punicei ⁊ viridis. Secūdū signū. marcescente yride color puniceus mutaͭ in sanchos ꝓpter iuxtapositionē albedinis ⁊ raritatis nubis. 3m. signū qꝛ ī yride fcā luna appet magis sanchos eo ꝙ ꝓpͭ maiorem nigredinē fortius apparet color puniceus. 4m signum. qꝛ flores aliq̄ñ ꝓpter iuxtapositionē lucerne ⁊ alioꝝ coloꝝ videntur variari in coloribus. ¶ Quīta cōclusio tāgit duas dr̄ias inter duas yrides simul apparentes. Pria. qꝛ yris supior ē obscurior yride īferiori. ꝓbat qꝛ reflexio yridis supioris ē remotior. iō est debilior. ⁊ ꝑ ꝯñs obscurior. 2a dr̄ia. colores ipaꝝ yridū sunt eꝯ̄rio positi. ⁊ hoc ꝓpter fortiorē vel debiliorē reflexionem luminis. hoc ꝓbat signando differētias vtriusq̄ yridis per litteras. ¶ 6a conlcusio. nō possūt appere plures yrides q̄ȝ due. probat qꝛ reflexio luminis continue elongatur ⁊ fit debilior. ergo vltra secundam yridem est ita debilis ꝙ non potest vlterius causare aliam yridem.

Tertio sciendū ꝙ Aristo. ī isto 2°. capitulo determinat de figura yridis ⁊ intēdit octo conclusiones. ¶ Prima cōclusio tangit aliquas supposiōes ⁊ cōclusiōes mathematicas ad mathematice ꝓbādū figuram yridis q̄s Ari. deducit ꝑ lr̄as sicut pȝ in textu. ¶ 2a cōclusio probat mathematice figurā ⁊ eā d̄clarat ꝑ lr̄as. ¶ 3a cōclusio tangit cētꝝ yridis ⁊ est hec: cētꝝ yridis ē ille pūctus a quo oēs linee ducte ad circunferentiam sup̄ axem circuli sūt ꝑpendiculares. ¶ 4a conclusio tāgit cās accim yridis ⁊ est hec. primum accn̄s. colores yridis apparent fortiores in extremitatibꝰ yridis circa ẽraȝ q̄ȝ in medio eo ꝙ nubes ē ibi dēsior q̄ȝ ī medio. 2m accn̄s. yris raro fit a luna. ꝓbat dupłr. p̊ qꝛ nūq̄ȝ fit a lūa nisi ī pleilunio. 2°. qꝛ luna ꝓpter debilitatē sui luīs nō sufficit eleuare tantos vapores ꝙ sup eos possit cāri yris. 3m accn̄s. yris maxime fit ī illa pte hemisperij ī q̄ sol maiores eleuat vapores. ꝓbat qꝛ ex eis gn̄aͭ nubes sup̄ quā dȝ cāri yris. ¶ 5a cōclusio tāgit figurā yridis ⁊ ē hec. yris pōt appere ꝺȝ semicirculū ⁊ nō ꝺȝ maiorē portionē. ꝓbat qꝛ cētꝝ astri ⁊ cētrū yridis sūt ī eadē linea. ſȝ ab astro ad yridē non possūt trahi linee recte nisi ꝺm semicirculuȝ. igiͭ. ¶ 6a cōclusio. astro exn̄te ī ortu vel ī occasu yris appet ꝺm maiorē portionē q̄ȝ pōt apparere. probat qꝛ yris ⁊ astꝝ sūt ī eadē linea. ꝰ quāto astꝝ est magis ꝓpe ẽrā sic̄ ī ortu ⁊ ī occasu tāto magis eleuaͭ yris sup̄ orizōtē nostꝝ. ⁊ q̄̄to magis eleuaͭ supra orizōtē nostrū tāto maior apparet. ¶ 7a conclusio cū astꝝ fuerit eleuatū supra orizōtem yris apparet ꝺm portionem minorem circuli ꝺm quā potest apparere. probat quia centrum astri ⁊ centrum yridis sunt in eadem linea. ergo quāto astꝝ magis eleuatur supra orizontem nostrum tanto magis deprimitur yris sub terra. ⁊ quāto magis deprimitur sub terra tanto nobis apparet minor. Ex hoc infert ꝙ sole existente in meridie yris apparet ꝺm minimaȝ portionem semicirculi ꝺm quam illo die possit apparere. cum sol illo die nō possit plus eleuari supra orizontem q̄ȝ sit eleuatꝰ in meridie. ¶ Octaua conclusio tangit tempus apparitionis yridis ⁊ est hec. post eq̄noctiuȝ autūnale yris pōt apparere oī hora diei. ꝓbat qꝛ maiores circuli quos sol describit diebus breuioribꝰ supra orizontem sunt minores semicirculo. sed minores circuli quos sol describit in estate sͭ maiores semicirculo. ideo cum sol ī estate peruenit ad meridiem etiā cētrū yridis tm̄ deꝓmiͭ sub orizōte ꝙ etiā tota circūferētia yridis ē sub orizōte

Conclusio vniu̾salis. Colores in yride ap/parētes nō sūt veri colores. ꝓbat̄ q2 oīs verus color cātur ex cōmixtione q̄li/tatū ꝑmaꝝ: ſ3 ī lumine ſolis nō eſt cōmixtio q̄lita/tū ꝑmaꝝ. nec ī nube nec ī guttulis deſcēdētib⁹ a nube cū ſint corpora dyaphana q̄ nō ſūt ſuſcepti/ua taliū coloꝝ. alias mediū ꝑ qḋ videt̄ color eſſet coloratū. Pro ſolōne tn̄ argumentoꝝ ponit̄ talis regula logicalis. Dīs t̾min⁹ cōis ſequēs verbuȝ īportās actū aīe cognitiuuȝ ampliat̄ ad ea q̄ ſunt vel pn̄t eē vel imaginari eē ſub forma t̾mini ſup/ponētis. Ex q̄ ſeq̄tur ꝙ iſta ꝓpō eſt ↄcedēda. Jn yride video tres colores cū colores amplientur ad ea q̄ pn̄t imaginari. ⁊ tn̄ iſta ē negāda. aliq̄s co/lores video in yride: q2 cū ly colores p̄cedit li vi/deo nō pōt ampliari v̾tute act⁹ cognitiui.

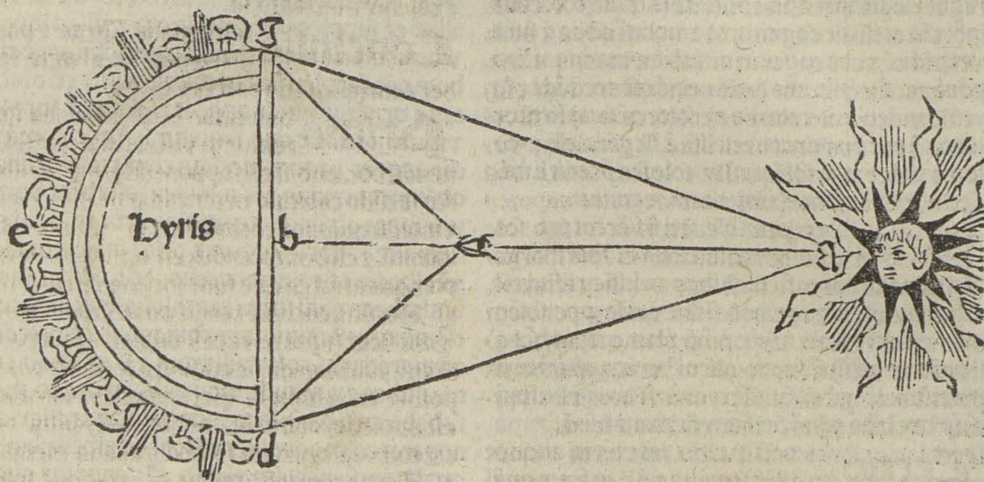
Primo dubitat̄. Utrū yris ſit forma rea/lis dyaphanalis. vel ſpecularis: Ad ſoluēdū hoc dubiū eſt ſupponēdū ꝙ illud eſt ens reale qḋ pōt ↄſuari ī eē ſine q̄cūq3 operatōe nr̄i ītellect⁹. Scḋo ſupponit̄ ꝙ forma dyaphana/lis nō ē aliud q̄3 ſil̄itudo alicui⁹ viſa ꝑ aliqḋ dya/phanū: vt lumē ſol̄ viſū ꝑ vitrū vl̄ aerē vl̄ aliqḋ corp⁹ dyaphanū dr̄ forma dyaphanal̄: ſed forma ſpecularis eſt res vel ſil̄itudo rei viſa in aliquo corp̾e polito ⁊ t̾ſo q̄ſi in ſpeculo nō ꝑ refractionē a tali corp̾e vt facies nr̄a viſa ī ſpeculo dr̄ forma ſpecularis. Ex his ponūtur aliq̄ dcā. ¶ Primū: yris nō eſt nubes a q̄ reflectit̄ lumē ſolis. p3 q2 ea poſita nō ſtatiȝ apparet yris. ¶ 2m. yris nō ē lu/mē ſolis reflexū a nube. p3 q2 poſito lumine ſolis nō ſp ponit̄ yris. ¶ 3m. yris eſt ſil̄itudo ſiue ſpēs ſēſibilis ipſi⁹ luminis ſolis viſa ī guttulis cadētib⁹ a nube rorida q̄ſi ī q̄buſdā ſpecul̄ paruis ⁊ diſcō/tinuis oñdētibus colorē ſolū ⁊ nō figuram. Ex h̄ ſeq̄tur ꝙ licȝ reflexio luīs ſol̄ fiat a nube rorida: illa tn̄ in q̄bus app̾et yris ſūt p̄tes gutte parue ꝓ/p̾e ſe inuicē cadentes a nube rorida ⁊ non ipa nu/bes. ¶ 4m. yris nō ē forma realis niſi ad vnū ſē/ſū abuſiuum. ſ. ꝙ yris eſt ſil̄itudo forme realis. ſ. ipius luīs ſolis. ¶ 5m. yris nō ē forma diaphana/lis. p3 q2 yris nō fit ꝑ refractionē. ſ3 fit ꝑ reflexio/nē a nube rorida. ¶ 6m dictū. yris eſt forma ſpe/cularis. p3 q2 yris nō eſt aliud q̄3 ſil̄tudo luīs ſolis viſa in guttulis cadentibus a nube rorida velut ī q̄buſdā ſpeculis. Ex hoc ſequit̄ ꝙ yris ⁊ ſil̄r colo/res yridis in nullo ſūt ſubiectiue. p3 q2 yris ⁊ colo/res yridis hn̄t eē in nube rorida ſolum apparēs ⁊ ſpeculare. ⁊ nō hn̄t eē īherēs ⁊ reale. 2° ſeq̄tur diſ/finitio yridis. yris eſt apparitio triū colorū ī nube rorida ⁊ ſpeculari ⁊ nō hn̄s eē īherēs ⁊ r̄le oppo/ſita corpori luīoſo ſe hn̄tiū ſ3 ordinem ⁊ figurā ſe/micirculi vel ſaltem minoris portionis q̄3 circuli.

Secundo dubitat̄. Utrum oīs yris debe/at ſolū apparere tricolor. Pro ſolutione huius dubij ponuntur aliq̄ ſuppoſitio/nes. Pria. oēs colores medij cānt̄ ex cōmixtione colorum extremorum. ex qua ſequit̄ ſcḋa. q2 ſi in yride debeant app̾ere aliqui colores medij o3 ibi aliqḋ eē ſupplēs vicē coloris albi. ⁊ aliq̄d ſupplēs vicem coloris nigri. 3a. cum lumē ſolis app̾eat al/bum pōt ſupplere viceȝ coloris albi. ⁊ cū obſcuri/tas ⁊ denſitas nubis app̾eat nigra pōt ſupplere vicem nigri. Ex qua ſequitur 4a ꝙ colores yri/dis app̾ent ꝓpter diuerſam cōmixtonem luīs cū obſcuritate nubis. Si. n. lumen ſolis hēat domini/um ſupra obſcuritatem nubis ſicut in loco ī quo fit maior reflexio apparet color magis tendens ad albedinē. ſ. color puniceus: ſed ſi obſcuritas nu/bis habeat dn̄iū ſupra lumē ſolis ſicut in loco ī q̄ eſt minor reflexio ibi app̾et magnus color tēdens ad nigredinē. ſ. color allurgus. Si vero. obſcuri/tas nubes ⁊ claritudo luminis ſolis medio modo ſe habeant ſicut in loco ī quo fit media reflexio ibi apparet color equaliter tēdens ad albedinem ⁊ ni/gredinem ſicut color viridis. 2° ponuntur aliqua dicta. primum. in yride nō apparet color ſimplicit̄ albus. 2m. ī yride non apparet color ſimpl̄r niger. 3m. ī yride ſolū app̾ent q̄tuor colores medij. ſ. pu/niceus viridis allurgus ⁊ ſanchos: iſta dicta patēt per experientiam ſenſibilem. 4m. color ſanchos nō apparet virtute reflexionis luminis ſolis a nu/be nec virtute apparitionis luminis ſolis in gut/tulis roridis: ſed ſolum app̾et ex iuxtapoſitiōe du/orum diuerſoꝝ coloꝝ. ſ. puniciei ⁊ viridis. Ex his ſequitur primo ꝙ yris ſimpliciter apparet quat/tuor colorum: 2° ſequitur ꝙ yris ſolū debet appa/rere tricolor intelligēdo de coloribus apparētib⁹ virtute reflexionis luminis ſolis ⁊ nō virtute iux/tapoſitionis duorum colorum.

Tertio dubitatur. Utrum poſſint ſolum ſi/mul apparere due yrides. Pro ſo/lutione hui⁹ difficultatis ponūtur alique ſuppōes Prima. q2 yris nō apparet ꝓprie in nube: ſed ma/gis apparet ī guttulis cadentibus a nube rorida Scḋa duob⁹ exiſtentib⁹ in diuerſis ꝑtib⁹ hemiſpe/rij non apparet p̄ciſe eadē yris: hec cōcluſio pōt ꝓ/bari ꝑ diſtictionem diametroꝝ tractoruȝ a nube ad oculū. Tertia ſuppō. licet diuerſe yrides appa/reāt di..erſis hominib⁹ exiſtētib⁹ in diuerſis locis

tū oēs capiuntur ꝑ vna yride ꝑ equalentiā. 4ᵃ. di stīcte guttule videnᵗ a diuersis hominibꝰ. iō hn̄t di stīctas apparitiōes ꝛ distictas reflexiōes. ¶ 2ᵒ. po nunt aliq̄ dicta. Primū. de ꝟtute ꝟmonis tot sunt vel pn̄t eē yrides quot sunt hoīes aspicientes yri/ dem. si sint in diuerso situ hemisperij. ¶ 2ᵐ dictū nulli eidem hoī pn̄t simul appere plusq̄ duo yri/ des. patet ꝑ expientiā. ¶ Et hec de tertio articulo.

Rationes soluuntur ex dictis.

q **Ueritur** tertio. Utrum virge ꝛ paralelij semper fiant a latere solis. ¶ Arguitur primo ꝙ non. q꞉ circūquaq̄ solem aliquando ē nubes regularis ꝛ aliquādo est nubes di/ cōtinua. ergo circūquaq̄ solem possunt apparere virge ꝛ paralelij: tenet ꝯña: quia super nubes regularem pn̄t appere paralelij: ꝛ circa nubē discōtinuā pn̄t apparere virge. ¶ 2ᵒ. sic. quia sequeretur ꝙ vir/ ge ꝛ paralelij essent de nā celesti. tenet ꝯña. q꞉ nō eēnt aliud q̄ radij solares transeuntes per nubes existētes a latere solis. ¶ 3ᵒ. sic. q꞉ sequereᵗ ꝙ hoi bus existētibꝰ in diuersis ptibꝰ hemisperij appare rēt alie ꝛ alie virge. apparerēt etiā alij ꝛ alij pale lij. tenet ꝯña. quia existibꝰ in diuersis ptibus hemi sperij apparet alia ꝛ alia nubes lateralis. ¶ In oppositum est auctoritas philosophi.

Primo sciendū ē ꝙ Arist. in isto 3ᵒ. tracta tu ꝛ vltimo determinat de qbus/ dā alijs ipressionibꝰ metheorologicis. ꝛ diuiditur i duo capitula. In pmo determinat de paralelijs ꝛ virgis. ꝛ diuiditur in duas ptes. In prima deter minat de generatione eorum ꝛ intendit tres ꝯclu siones. ¶ Prima tāgit itentū ꝛ est hec. virge ꝛ pa ralelij fiūt ꝑpter easdē cās sicut halo ꝛ hyris. pro/ bat. q꞉ paralelius fit ex refractione lumis solis ad visū: ꝛ sic̄ virge. ¶ 2ᵃ cōclusio tāgit ḡnationē vir gaꝝ ꝛ est hec. virge fiūt ex eo ꝙ radius solis inci/ dens ꝑ nubes. i. trāsiēs ꝑ aliq̄s ptes nubis refran/ giᵗ ab aliquo humido circa nubē: ꝛ ideo videntur nubes colorate īspicientibꝰ ꝟm rectū aspectum ꝛ ꝑpter paruitatem nō vꝛ figura: sed solū color ra dioꝝ ꝛ ꝑpter irregularitatē aliqn̄ ꝯtingit ibi vide re colores puniceū viridē ꝛ sanchos. ¶ 3ᵃ ꝯclusio tāgit ḡnationē paraleli oꝝ ꝛ est hec. cū nubes fue rit maxime regularis ꝛ spissa ꝛ lumē solis fortiter refrangiᵗ supra talem nubē tūc apparet ibi color albꝰ ad similitudinē alterius solis regularis. regu/ laritas enim speculi facit colorem in illo speculo apparentem esse regularem.

Secundo sciēdū est ꝙ Aristo. in ista pte hui⁹ capti determinat de accn̄tibus ipoꝝ. ⁊ itendit vnā ɔclōnē in qua tāgit qn̄ꝗ accn̄tia paraleliōꝝ ⁊ cās eoꝝ: pmū. paralelius est magis signū pluuie ꝗ virge. pbat. qꝛ nubes supꝛa quā apparet paralelius est dēsioꝛ. ideo ex ipa magis pōt generari pluuia. 2m. paralelius australis ē magis signū pluuie ꝗ boꝛealis. pbat qꝛ nubes australis citius ɔuertit̄ i aquā ꝗ boꝛealis. 3m. paralelij fiūt circa oꝛtū ⁊ occasū solis ⁊ nō in meridie. pbat. qꝛ sol in meridie est nimis altus. ideo radius visualis satis debilr̄ pōt refrāgi vsꝗ ad terrā nube itermedia existēte dēsa: ideo tūc visus nō pōt pcipere paraleliū. 4m. paralelij ⁊ virge nō fiūt supꝛa solē nec sub sole sed a latere solis pbat dupl̄r. pmo qꝛ sol ɔsumeret tales vapoꝛes si fierēt sub sole ⁊ ppe solē: sed si fierent sub sole ⁊ distāter ab eo. tunc radius solis minus spargeretur ad lat⁹. ideo fieret nimis debilis refractio. 5m. paralelij ⁊ virge non fiunt valde ppe solem nec valde remote a sole. pmū pbat. qꝛ statiꝫ sol cōsumeret vapoꝛē supꝛa quē deberet apparere paralelius. 2m pbat. qꝛ tūc radius solis eēt ita sparsus ⁊ debilis ꝙ nō posset reflecti ad terrā.

Tertio sciendū ꝙ circa hūc textū incidūt tres difficultates. ¶ Pꝛima quid est paralelius ⁊ qd sint virge. Soluitur ꝙ virge sunt radij solares ppēdiculariter pcedētes a sole ad visuꝫ p nubē discōtinuā siue pfoꝛatā aut ɔtinuā ⁊ rarā quas vulgares vocāt choꝛdas tentorij solis: sed paralelius est nubes roꝛida ⁊ splendida sequēs solē ⁊ expmēs effigiē solis. ¶ Scd̄a difficultas quō generātur virge ⁊ paralelij. Soluit̄ ꝙ virge generātur dupl̄r. pmo quādo nubes non est vndiꝗ continua: sed certis locis videtur eē pfoꝛata tunc radij solares pcedentes p omnia foꝛamina nubis refracti supꝛa quosdaꝫ vapoꝛes existētes in illis foꝛaminibus nubis apparent ad modū quarūdā choꝛdaꝝ albaꝝ. secūdo modo generantur quādo nubes est vbiꝗ cōtinua: sed est magis rara in vna parte ꝗ in alia. tūc radij solares penetrāt nubē in partibus raris: ⁊ sic causantur virge quādoꝗ nigre quādoꝗ virides ⁊ quādoꝗ punicee ꝓm diuersū dominiū claritatis luminis cū obscuritate nubis: sed paralelius sic generatur: qꝛ aliquādo a latere solis est vna nubes grossa rotūda ⁊ regularis ⁊ radij solares refrāgūtur ad eam: ⁊ faciūt ibi apparere quasi aliū soleꝫ vel effigiē solis que vocatur paraleli⁹. a para qd̄ est iuxta. ⁊ elyos sol: quasi imago solis apparens iuxta solē. ¶ Tertia difficultas. qui sunt realr̄ ⁊ entitatiue paralelij et virge. dicitur pmo ꝙ non sunt lumen solis. Secūdo. dicitur ꝙ nō sunt ipa nubes. dicitur tertio ꝙ virge sunt ibi apparētes coloꝛes causati ex transitu radioꝛuꝫ solis per nubem discontinuam vel raram. dicitur quarto ꝙ paralelius est apparens effigies ⁊ similitudo solis causata ex refractione radioꝛum solis a nube existente a latere solis.

Conclusio responsalis. Uirge ⁊ paralelij semper fiūt a latere solis. hec conclusio satis patet ex dictis.

Primo dubitatur. Utꝝ mineralia generentur in viscerib⁹ terre. Ad soluendū hoc dubiū est supponendum ꝙ Aristo. in isto secūdo capitulo determinat de mineralibus ⁊ intēdit quatuoꝛ cōclusiones. ¶ Pꝛima tangit intentū. ⁊ est hec. dicenduꝫ est nunc de causis pꝑter quas fiūt ea que sunt inclusa infra terram. ¶ Secūda cōclusio tangit duas suppositiones. Pꝛia sicut supꝛa terraꝫ est duplex exalatio: vna sicca ⁊ alia humida. sic etiā infra terrā est vna vapoꝛosa ⁊ alia fumosa. Secunda. sicut infra terrā est duplex exalatio: sic etiā ibi generantur duplicia coꝛpoꝛa. quedam fossibilia. et alia metallica. ¶ Tertia conclusio tangit generationē fossibilium ⁊ est hec. ista exalatio sicca inclusa sub terra est materia omniū fossibiliū sicut sunt omnia genera lapidis et omnia liquefactibilia sicut sulphur ⁊ alia plurima: ⁊ sunt quedā fossibilia que sunt velut puluis coloꝛatus. ¶ Ultima conclusio tangit modum generationis metallicoꝝ ⁊ est hec: omnia coꝛpoꝛa metallica fiunt ex exalatione calida ⁊ humida existēte sub terra: ⁊ maxime si fuerit coagulata ⁊ ɔgellata: talia tamē nō segregant̄ sicut ros ⁊ pꝛuina. sꝫ alr̄ qꝛ sūt ex mā aquea. ideo possunt liq̄fieri a caloꝛe ignis. sic nō est de rore ⁊ pꝛuina. imo magis ɔsumuntur ab igne. solū aūt auꝝ nō ignit̄ iter metalla. nō ē. n. liq̄factibile p ignē. Cōsequēter recapitulat que dicta sunt.

Scd̄o dubitat̄. Utꝝ cuiuslibet metalli sint q̄tuoꝛ cause. Ad soluēdū hoc dubiuꝫ est supponēdū ꝙ metalla sic generātur. pmo ē cōmixtio vapoꝛis ⁊ exalatiōis. ⁊ postea talis exalatio vapoꝛosa lōgo tpe decoqtur ⁊ a frigido terre ɔstrigit̄ cū exalatione fumosa. ⁊ illa sit̄ idurātur ⁊ fit metallū. 2⁹ supponit̄ ꝙ metallū nō est fluxibile ⁊ liq̄factibile: eo ꝙ in metallo est abūdātia vapoꝝ humidoꝝ. auꝝ aūt ppteroptimā ɔmixtionē vapoꝝ cū exalatione non est ab igne liq̄factibile

nisi forte eēt i fortissimo igne p valde longuz tp̄s.
Ex his dr̄ p̄mo q̄ oiuz liquefactibiliū mā p̄ma ē
vapor humid⁹ cuz sicco terestri ipsi aque cōmixto.
2º sol ⁊ ifluentia alioꝝ astroꝝ sunt cāe efficientes
remote oium metalloꝝ. s; sulphures ⁊ argentuz
viuū sūt cā efficiēs ꝓpinqua ipoꝝ. q: virtute calo
ris sulphuris vapor ⁊ humidus ɔmiscet cū pigui
terestri in argēto viuo ⁊ ibi calor sulphuris digerit
⁊ adunat terreū ⁊ aqueū. ⁊ frigiditas argēti viui
illa cōdensat ⁊ idurat ⁊ fit metallū. 3º dr̄ q̄ omnia
metalla sūt corpora mixta ex elemētis. 4º dicit
q̄ oia metalla sūt trea quodāmō. 5º dicit q̄ eoꝝ
forma subalis est quedam forma mixti impfecti
⁊ illa est eorum cā formalis. De cā finali dicitur q̄
forma ⁊ finis coincidunt. ideo illud quod est eoꝝ
forma est causa finalis iporum.

Tertio dubitatur. Utꝝ sint septez metalla
a se inuicē ⁊ a quolib; corpe simpli
ci ⁊ mixto specifice distincta. Pro solutione hui⁹
dubij dicitur q̄ nullum metallū est simplex elem̄
tum. patet q: nullū simplex elementū est liquefa
ctibile. modo fere quodlibet metalluz est liquefa
ctibile. ¶ Secūdo dicitur q̄ sunt metalla septez
planetis compata. s. plūbū saturno. stannuz ioui.
ferrū marti. auꝝ soli. es veneri. argentum viuuz
mercurio. ⁊ argentū lune. 3º dr̄ q̄ tātū sunt septē
metalla a se inuicem ⁊ a quolibet corpe simplici
⁊ mixto specifice distincta.

Rationes soluunt ex dictis. ¶ Et h̄ d̄ li
bris metheoroꝝ dcā sufficiant

¶ Incipiūt qōes putiles supra libro de aīa Ma
gistri Joānis de Magistris doctoris Parisien
sis scdm mentē doctoris subtilis Scoti.

Jrca p̄mū librūz
de aīa. queritur
p̄ vtrum corpus
animatū sub rō
ne aīati sit adeq̄
tum scientie de
aīa subiectum.
Arguitur q̄ nō.
quia anima ē su
biectuz. ergo nō
corpus anima
tum. antecedēs
patet. quia illud
ē subiectuz in hac scia c⁹ p̄ncipia sbiua igrunt. ⁊ d̄
quo passiones tā ꝓprie q̄ꝫ cōes drant. sed anima ē
huiusmodi. minor p; per ph̄z in isto p̄ dnīē. Jnqui
rimus autē ɔsiderare nām ⁊ subaz ipsi⁹ aīe. postea
quecūq; accidūt circa ipam quoꝝ quedā proprie
passiones aīe videt eē. alie aūt cōes ¶ 2º arguit
sic. de corpe aīato non ē scia. g̊ nō ē sbm̄ adeq̄tuz
h⁹ scie. aīs patet. q: de corpore animato non pnt
formari ꝓpōes necessarie. g̊ de corpe aīato non ē
scia. aīs p;. ista. n. ē cōtingens oē corp⁹ aīatū est cō
positū ex corpe ⁊ aīa cū illa vnio aīe cum corpe sit
penitus ɔtigēs. ⁊ tn̄ est ibi p̄dicatio diffinitionis de
diffinito. ¶ 3º arguit. ois quiditas subiectiualis
ē incōplexa. s; corpus aīatū nō est q̄ditas incom
plexa. g̊ nō ē q̄ditas sbiualis. ⁊ p ɔn̄s. ē subm̄ hui⁹
scie. minor p; q: corp⁹ aīatū est aggregatum ex vna
quiditate gn̄ica. s. ex q̄ditate corpis ⁊ ex vna dr̄ia
idiuiduali. s. ex q̄ditate corporis ⁊ q̄ditate drīali. s.
ex q̄ditate aīati. g̊ ē realr ɔplexū. Confirmat. quia
corp⁹ aīatū ē vera diffinitio quiditatiua. ergo ē ve
re ⁊ realr ɔplexū ⁊ non solū vocalr. Jn oppositum
arguitur q: sicut se h; scia ad sciam. ita sub; ad su
biectū. s; scia h⁹ libri ē ps subiectiua ph̄ie nālis. g̊
subiectū h⁹ scie ē ps subiectiua subiecti ph̄ie nāl
scilic; corpis nālis. sed aīa non est pars subiectiua
corpis naturalis. imo corp⁹ aīatū. ergo aīa non est
subm̄ hui⁹ scie. imo corpus animatū. Jn hac qōne
erunt tres articuli. ¶ Quantum ad primum.

Primo sciēdū ē q̄ ꝓ declaratione t̄mino
rū qōis ponunt aliq̄ suppōes. Pri
ma. corp⁹ animatū ē cōplexū vocale circūloquēs
vnam quiditatē specificā realr constitutam ex q̄
dam quiditate generica. s. ex corpore. ⁊ ex quadā
quiditate drāli. s. ex aīato. ¶ 2ª. illa q̄ditas cōcre
tiue designata ē subm̄ materiale. ⁊ q̄ditas illa ab
stractiue designata ē rō formalis subiectiua. Dcm̄
ē enim q̄ subm̄ materiale ⁊ subm formale debēt
se hr̄e sicut abstractū ⁊ concretū quēadmodū me
thaphysica ē de ente sub rōe entis vel entitatis.
sic hec scia est de aīato sub ratiōe aīati. ¶ 3ª sup
positio. nulla passio aīe coniūcta ē drīalis de ipsa
aīa. sed de toto cōposito. p; p ph̄z p̄ huius dicētē.
non ɔtingit aīam misereri aut addiscere aut itel
ligere sed hominem. ¶ 4ª suppō. oēs passiones
aīe sūt drīales de toto cōposito tanq̄ꝫ de subo q̊
⁊ de anima tanq̄ꝫ de p̄ncipio quo. p; per aristo. 2º
huius dicentem. q̄ anima est p̄ncipium quo viui
mus sentimus ⁊ s̄m locum mouemur ⁊ intelligi
m⁹. Ex his sequitur primo q̄ aīa nō est subiectuz
h⁹ scie. p;. q: de ea non demōstrāt passiones hui⁹
scie. 2º sequitur q̄ de aīa non est hic determinan
dum tanq̄ꝫ de subiecto adequato: sed tanq̄ꝫ d̄ p̄n
cipio formali adequati subiecti.

Secundo sciēdū est. ꝙ iste liber de aīa in quo Ari. determinat de corpore aīato ⁊ de ei⁹ ꝑncipio formali ⁊ de passionibus ei⁹ diuidit̄ in tres libros partiales. In ꝑmo determinat de mō cognoscēdi aīaꝫ ⁊ de opinionibus antiquoꝝ circa aīaꝫ. et diuidit̄ in tres tractatus. Primus ē de mō cognoscēdi aīaꝫ. ⁊ diuiditur in tria capl'a. ꝑmuꝫ ē de vtilitate ⁊ dignitate huius scie. ⁊ diuidit̄ in tres partes. ¶ In ꝑma parte tāgit vnā ɔcl'onē q̄ tāgit ꝑmitatē hui⁹ scie ⁊ est hec. Scia de aīa est ꝑor. s. rōne dignitatis ⁊ honorabilitatis. ꝓbat q2 nos opinamur sciaꝫ esse de numero bonoꝝ honorabiliū. ⁊ opinamur vnā sciaꝫ esse nobiliorē ⁊ honorabiliorē altera. aut q2 ē certior aut q2 est melior aut honorabilioris subiecti: sed scia de aīa ē certior ⁊ melior ⁊ honorabilioris subiecti. ergo scia de aīa ē ꝑma siue honorabilior int̄ oēs scias nāles. ¶ In z^a parte ph̄s oñdit vtilitatē hui⁹ scie. ⁊ itēdit duas ɔcl'ones. Prima tangit ꝑmā vtilitatē ⁊ est hec. scia de aīa videtur mltū ꝓficere ad oēꝫ veritatē ⁊ ad oēꝫ sciaꝫ specl'atiuā. z^a tangit scd̄aꝫ vtilitatē ⁊ est hec. scia de aīa est maxime vtilis ad nāꝫ. i. ad sciaꝫ de nā. probat q2 aīa est ꝑncipiū aīaliū. mō aīalia sūt ꝑncipaliores partes entiū nāliū. ¶ In t̄tia parte oñdit q̄ sunt det̄mināda circa aīaꝫ. ⁊ ponit istā ɔcl'onē. Oportet ɔsiderare ⁊ cognoscere nāꝫ ⁊ substātiā ipsius aīe ⁊ q̄cūq̄ accñtia ei⁹. quoꝝ accñtiū q̄dā vident̄ eē passiones ꝓprie ipsi⁹ aīe. q̄dā vero sunt passiones cōes eo ꝙ oībus aīatis insunt ⁊c̄.

Tertio sciēdū. ꝙ circa hūc textum icidunt tres difficultates. Prima vtꝝ scia de aīa sit simpl'r honorabilior oībus alijs sciētijs. Pro solōne hui⁹ difficultatis ponūtur alique suppōnes. ¶ Prima. scia accipit suā honorabilitatē a subō ⁊ a certitudine suaꝝ d̄rationū. z^a suppō. scia diuina. s. metaphysica h3 deū ⁊ itelligētias ꝓ subō. ⁊ ꝓcedit ex ꝑmis ꝑncipijs q̄ sūt certissima. Ex his d̄r p̊ ꝙ si metaphysica sit de ente tanq̄ȝ de subō scia de aīa erit nobilior ex ꝑte subi q̄ȝ metaphysica. cū subꝫ scie de aīa sit honorabili⁹ q̄ȝ subꝫ metaphysice. q̄ditas. n. corꝑis aīati est simpl'r ꝑfectior q̄ditate entis. z.º d̄r ꝙ si scia de aīa hr̄et aīaꝫ ꝓ subō nō eēt honorabilior inter oēs scias nāles. scia. n. de corꝑe aīato esset scia nālis nobilior ea. 3.º d̄r ꝙ scia de aīa iter scias nāles ē honorabilior. p3 q2 ei⁹ subꝫ ē corp⁹ aīatū qd̄ ē digni⁹ ⁊ honorabili⁹ iter entia nālia. ¶ z^a difficultas. vtꝝ scia de aīa sit vtilis ad oēꝫ ṽitatē. Rn̄det cōmētator ꝙ sic: itelligēdo ꝑ oēꝫ ṽitatē sciaꝫ speculatiuā q̄ ē ꝓpter veꝝ. ¶ 3ª difficultas vtꝝ quedā sint ꝓp̄e passiones aīe ⁊ q̄dā cōes. Rn̄det ɔmētator ꝙ sic. exponit tñ h̄ dupl'r. p̊ ꝑ passiones ꝓp̄as itelligunt̄ passiones ad q̄s hn̄das aīa nō idiget corꝑe sic est imaginatio ꝑ itellectū. s3 passiones cōes sunt ad q̄s hn̄das aīa idiget corꝑe sicut sūt passiones attribute ṽtuti ɔcupiscibili. z.º exponit ꝙ ꝑ passiones ꝓp̄as itelligūtur passiones q̄ ɔueniūt ꝑmitus aīe: ⁊ ꝓpter aīaꝫ ɔueniūt corꝑi vt sēsus ⁊ imaginatio ⁊ ꝑ cōes passiones itelligūtur ille q̄ i aīa existūt ꝓpter corp⁹ vt sūt sōn⁹ ⁊ vigilia: ⁊ h̄ intēdit antiqua trāslatio dicens. hoꝝ accñtiū quedā sunt passiones aīe. ⁊ quedā accidūt aīe ꝓpter corpus. Et hec de primo. quantū ad secundū.

Conclusio rn̄salis. Corp⁹ aīatū sub rōne aīati ē adeq̄tū h⁹ scie subꝫ: p3 ꝑ duas suppōnes. p̊^a. scia de corpore aīato est dignior ⁊ honorabilior int̄ scias nāles. p3. q2 corpus aīatū est dignius ⁊ ꝑfecti⁹ inter oīa entia naturalia. z^a suppō. scia d̄ aīa si aliq̄ sit ē min⁹ honorabil' q̄ȝ scia de corꝑe aīato. p3. q2 corp⁹ aīatū ē ꝑfectius q̄ȝ aīa. Ex his sic ārguit̄. Ois scia honorabilior int̄ oēs scias nāles ē de corpore aīato. vt p3 ꝑ ꝑmam suppōnē. s3 hec scia ē honorabilior inter oēs sciētias nāles. vt p3 ꝑ textū. ḡ hec scia est de corpore animato tanq̄ȝ de subiecto.

Primo dubitat̄. vtꝝ oīs scia sit de nūero bonoꝝ honorabiliū. ꝓ solōne h⁹ dubij sūt soluēde due difficultates. ꝑma difficultas. vtꝝ oīs scia sit bona. ꝓ c⁹ solutōe ponitur tal' distin.º Aliqd ē bonū tripl'r. vno mō bonitate transcendenti ⁊ ētitatiua ⁊ hac bonitate oē ens formaliter d̄r bonū. alio mō aliqd d̄r bonū bonitate perfectiōali ⁊ q̄litatia: ⁊ sic oīs for^a ꝑficiēs aliqd̄ subm̄ ē bōa. alio mō aliqd ē bonū bōitate morali ⁊ circūstātiōatiua. ⁊ sic solū subm̄ susceptibile ṽtutis ⁊ vitij d̄r bonū qñ actu sustinet ṽtutē vel ei⁹ op^m. Ex his dn̄r tria. Prio ꝙ oīs scia ē formal'r bōa p̊^a bōitate. s. bonitate trāscēdēti. q2 oīs scia est ens. z.º d̄r ꝙ oīs scia est bona z.º mō. s. bōitate perficiēte. scia. n. ꝑficit suū subm̄ ⁊ ē ei⁹ ꝑfectio. 3.º d̄r ꝙ nulla scia ē bona formal'r bōitate morali. ¶ z^a di. vtꝝ oīs scia sit honorabilis. Ad quā rn̄det doctor scūs per duas distictiones. ꝑma distictio ē. s. ꝙ duplex est bonū: quoddā ē bonū ordinatū in finē: ⁊ illud vocat̄ bonū laudabile. laudam⁹ eni bonū equū quia bn̄ scit currere: aliud ē bo^m honorabile qd̄ ē ꝑꝑ se appetibile. ¶ z^a distin.º duplex ē scia: q̄dā ē scia p̄ctica: alia ē speculatiua. ¶ z.º ponit talē suppōneꝫ ꝙ speculatiue scie drn̄t a p̄cticis eo ꝙ speculatiue

sūt pp scire. pctice v̄o ꝓpter opꝰ. pōt tñ addi 3ª di stīo. ꝙ scie speculatiue sūt duplices: q̄dā sūt pp se tm̄ sicut ē methaphysica. ⁊ ille sūt maxie honorabiles: alie sūt pp se ⁊ ꝓpter aliud. cuiusmōi sūt scie admiculatiue. vt logica. Ex his dñr duo: p̊ ꝙ oīs scia pctica ē de nūero bonoꝝ laudabiliū ⁊ nō honorabiliū. z°. ꝙ oīs scia speculatia ē honorabilis: nulla tñ ē maxie honorabilis nisi illa q̄ ē tm̄ pp se. Ex h̄ seq̄ꝛ ꝙ pctici pp pcticā nō sūt honorabiles. z°. seq̄ꝛ ꝙ speculatiui sūt simplr̄ magis honorādi.

Scdo dubitaꝛ. vtrū dignitas ⁊ honorabilitas scie sumatur ex dignitate ⁊ honorabilitate subi. ꝓ solōe hꝰ dubij ponūtur aliq̄ suppōnes. pª. honorabilitas ē q̄dā relatio suppōnis honorādoꝝ adiuicē a q̄ formaliter dr̄ vnū suppoi alteri i dignitate. ¶ zª suppō ē ista. relatio pōt repiri iter triplices entitates. s. inter ētitates sciarū: ⁊ iter ētitates suboꝝ certitudinū ⁊ orationuꝫ. Ex his eliciꝛ tal' distinꝰ. scia pōt dici honorabilis duplr̄. vno mō honorabilitate itriseca ⁊ formali formalr̄ sibi iherēte ⁊ denoīante ipaꝫ formalr̄ eē honorabilē. alio mō scia pōt dici honorabilis honorabilitate extriseca subi vel certitudinis scie. Ex his dñr duo. p̊ ꝙ honorabilitas itriseca ⁊ formalis scie nō sumiꝛ ab honorabilitate subi ſꝫ a ꝓpria entitate ipius scie. z°. dr̄ extriseca subiua ⁊ silr̄ honorabilitas certitudinis sumiꝛ ab extriseco. s. a subiecto ⁊ a certitudine orationū.

Tertio dubitaꝛ. Utꝝ sit saluabile subm hꝰ scie eē aīaꝫ. Pro solōe hꝰ dubij est supponēdū. de subo hꝰ scie ē vna opio mltū ꝓbabil' q̄ stat i duobꝰ dcis ⁊ vna suppōne. suppō ē h̄. ē vna ps phie nāl' ɔtinēs sub se sciaꝫ de aīa. scias puoꝝ nāliū. sciaꝫ d̄ aīalibꝰ. pꝫ: qꝛ oīa ista entia scibilia i istis sciētijs sūt entia nālia. ¶ Primū dcꝫ. corpꝰ aīatū ē adeq̄tū subꝫ ⁊ totale illiꝰ ptis phie nālis. ¶ zm. aīa ē adeq̄tū subꝫ p̄me ptis illiꝰ ptis phie nālis. s. scie date in libris de aīa.

Ad rōes añ opm. Ad p̄mā negaꝛ añs. ⁊ ad ꝓbationē negaꝛ maior. qꝛ i scia ñ solū igrūtur p̄nª eēntialia subi ⁊ passiones eiꝰ. ſꝫ etiā igrūtur p̄ma p̄ncīª eēntialia ptiū ⁊ passiones eaꝝ. ¶ Ad zªm dr̄ negādo añs p̄ncipalis argumēti. ⁊ ad ꝓbationē scdi añtis dr̄ ꝙ illa est necia. oē corpꝰ aīatū ē cōpositū ex aīa ⁊ corpe: si istud v̄bū ē sit pcise cōplexiuū extremoꝝ ⁊ nō iportet eē subiuū eē obiectiuū. ¶ Ad tñā dr̄ ꝙ istud cōplexū corpꝰ aīatū pōt capi duplr̄. vno mō vt ē q̄ddā aggregatū ex duabꝰ q̄ditatibꝰ q̄ditatiue ɔstituētibꝰ vnā q̄ditatē tertiā nobis ignotā. ⁊ sic ē cōplexū nō solū vocale sed etiā reale. alio mō pōt capi ꝓut ē q̄dā vox cōplexa circūloquēs nobis illā q̄ditatē tertiā q̄ est ignota. ⁊ sic est icōplexū nō solū vocale sed etiā reale. Et hec de questione.

Ueriꝛ z°. Utꝝ vl'e sit posterius singulari. Arguiꝛ p̊ ꝙ sic: qꝛ d̄structis singularibꝰ d̄struiꝛ vl'e. g̊ vl'e ē posteriꝰ singularibꝰ. tꝫ ɔñā. qꝛ necesse ē destructo p̄ori d̄struē posteriꝰ. ſꝫ nō eꝫ. Cōfirmaꝛ: qꝛ si vl'e eēt p̄us: vel g̊ i illo p̄ori eēt p̄us in singularibꝰ aut nō. nō ē dicēdū ꝙ sit p̄us i singularibꝰ. qꝛ i illo p̄ori singularia nō sūt. nec ē dicēdū ꝙ nō sit i singularibꝰ. qꝛ tūc vl'e eēt ydea sepata. Arguiꝛ z°. q̄cūq3 duo sic se hn̄t ꝙ ɔuertunꝛ fꝫ eēndi ɔñaꝫ: ⁊ vnū ē cā alt'iꝰ vt sit illud qd̄ ē alt'iꝰ q̄libꝫ mō cā nālr̄ p̄us oi alio. ſꝫ aliqd̄ vl'e ⁊ suū suppm sic se hn̄t ꝙ ɔuertūtur fꝫ eēndi ɔñaꝫ ⁊ suppm ē cā q̄re vl'e ē. g̊ suppm ē p̄us vl'i. mior pꝫ d̄ sole ⁊ supposito sol'. ¶ Arguiꝛ 3°. q̄cq̄d efficiue cātur ab itellectu ē posteriꝰ singularibꝰ. ſꝫ vl'e cātur ab itellectu efficiue. g̊ ē posteriꝰ singularibꝰ. minor pꝫ p cōmētatorē dicētē. Intellectꝰ ē agēs vl'itatē i rebꝰ. Cōfirmaꝛ auc'te phi dicētis: al'.n. vl'e aut nihil est aut posteriꝰ singularibꝰ suis. Cōfirmaꝛ etiā auc'te themistij dicētis: vl'e ē tenuis sil'itudo suoꝝ singulariū. talis āt sil'itudo nō pōt cāri nisi ab itellectu. ¶ In oppm arguiꝛ. oīs diffinitio q̄ditatiua daꝛ p simplr̄ p̄ora. ſꝫ i diffinitōe q̄ditatiua ponūtur p̄dicata q̄ sunt vl'ia respectu diffiniti. ergo vl'ia sunt simpliciter priora singularibus.

Primo sciēdū ē ꝙ p declaratōe t'minoꝝ q̄ōnis ponūtur alique distictōes: Prima distictio. vl'e capiꝛ duplr̄. vno mō scdo intētiōalr̄ ⁊ ꝓ significato. s. ꝓ ipa vl'itate q̄ ē q̄dā relatio rōnis fundata i nā vl'i cognita cōparata ad multa singularia cognita. alio mō p̄me itētiōalr̄ ⁊ ꝓ denoiato. ⁊ sic vl'e nō ē aliud q̄3 vna nā cōis de multis p̄dicabilis. ⁊ de isto q̄rit p̄ns q̄ō. ¶ zª distictio. vl'e eē p̄us singularibꝰ pōt intelligi duplr̄. vno mō i eēndo. alio mō i cog̊scēdo. vtꝝ aūt vl'e sit p̄us cognitū q̄3 sit singulare aut eꝫ h̄ visuꝫ ē in ꝓhēio p̄mi phicoꝝ. ¶ 3ª distictio. vl'e eē p̄us singulari i eēndo: pōt itelligi triplr̄. aut p̄oritate tpis aut p̄oritate nature. aut p̄oritate ordinis vel pfectōis. vl'e aūt ⁊ singulare sil' tpe sūt. ſꝫ singulare ē p̄us nā vl'i. vl'e.n. accipit eē subiuū ⁊ exñtie a singl'ari. ſꝫ vl'e etiā ē posteriꝰ singulari pfectōe. singulare.n. pfectiꝰ ē quolibet suo vl'i. Ex his sūt soluēde tres difficultates. Prima difficultas. vtrū sit aliq̄ nā vl'is realr̄ multis cōicabilis. Ad quā rñde

tur q̄ sic. ꝓbatur tripliciter. ꝑmo q2 plus realiter conueniunt sor. et plato q̄ꝫ sor. et brunellus. ergo. ꝫ i aliq̄ reali ꝯueniūt ꝫ illō reale non pōt eē aliq̄ō singulare q2 ꝑ quodlꝫ singulare ē. nec illō reale pt eē ꝯcept⁹ vł aliq̄ō signū ad placitū īstitutū. ḡ nec e ē q̄ sit aliq̄ nā vl̄is. 2ᵃ rō. iste ꝓpōnes ꝯceduntᷣ. color ē ꝑmū obꝫ visus. hō ē ꝑmo risibilis. vel ḡ subiecta supponūt personaliter ꝓ aliquibus supposit is illoꝝ suboꝝ. ꝫ sic ꝓpōnes erūt false. vł suppo nūt simplr̄ ꝓ ꝯceptu. vł mal̄r ꝓ ipis inet signis istitutis: ꝫ sic vr̄ adhuc q̄ ꝓpōes eēnt false: ꝫ sic necesse ē q̄ supponāt ꝓ nā cōi. 3ᵃ rō. q2 subm̄ scie realis ē ens reale ꝫ n̄ vox nꝫ ꝯcept⁹ nꝫ aliq̄ō singlare. ḡ ē aliq̄ nā vl̄is realis. maior pꝫ: q2 nulla scia realis ē ō vocib⁹ aut ꝯceptib⁹. ēt singulariū nō ē scia

℄ 2ᵃ difficultas ē. vtꝝ illa nā sit vna aliq̄ vnitate reali miore vnitate nūerali. ꝓ solōe h⁹ difficultatis ponūᷣ aliq̄ suppōnes. ꝑᵃ suppō. q̄cq̄d ꝯuēit alicui ꝫ se aut ī vltia p̄cisiōe ꝯuēit ei ip̄ mō dicēdi ꝑ se. h̄ pꝫ ꝑ Auicēnā dicētē q̄ eq̄nitas ē tm̄ eq̄nitas. ex h̄ elicitᷣ talis disti⁹ naturā vl̄eꝫ eē vnā pōt intelligi duplr̄. vno mō q̄ditatie ꝫ eēntialr̄ ita q̄ vnitas de ea p̄dicetᷣ i p̄ modo dicēdi ꝑ se. ꝫ sic nā nꝫ ē vna nꝫ pluresᷣ nꝫ vl̄is nꝫ pticularis. alio mō pōt itelligi q̄ nā sit vna ō noiatiue: ꝫ sic nā pōt dici vna. 2ᵃ suppō ē q2 vnitas ē ꝓpa passio entis. iō q̄lꝫ ētitatē sequtur sua ꝓpa vnitas. 3ᵃ suppō. oē p̄dicatū q̄ō ō nominatiue p̄dicatᷣ ō singulari pt ꝑ ō noiatōeꝫ extrisecā p̄dicari ō q̄ditate vl̄i nisi tale p̄dicatū ponat ōriaꝫ iter ipa. iō q̄cunq̄ vnitas ē denoiatiue p̄dicabilis ō singulari: illa ēt denoiatōe extrinseca ē p̄dicabilis de q̄ditate vniuersali. ℄ 4ᵃ suppō. in q̄libet singulari sunt due vnitates ō eo ꝑ denoiatione extrisecā p̄dicabiles. ꝑma vnitas vocatᷣ sibi ꝓpa quā hꝫ ab indiuiduo entis i ip̄o reperto: iō vniuersale est vnū tali vnitate. scd̄a vnitas vocatur vnitas indiuidualis quā hꝫ a propria differentia indiuiduali. Ex his dn̄r tria. ꝑmo q̄ quacunq̄ opatione itellectus seclusa nā vniuersalis hꝫ vnā vnitatē ꝯsequētē suam ꝓpriā entitatē q̄ vocatur vnitas sibi ꝓpria q̄ ꝓp̄e n̄ dꝫ dici vnitas gn̄ica nec specifica nec numeralis. non generica neq̄ specifica. quia illas hꝫ ab intellectu vt postea videbitᷣ. nec numeralis q2 talis vnitas est minor vnitate numerali. 2° dr̄ q̄ nā vniuersalis ē vna ꝑ denoiatione extrisecam ab vnitate ꝓpria sui suppositi. 3° dr̄ q̄ etiā q̄ditas vniuersalis habet vnitatem realē. s. vnitatē minoreꝫ sui suppositi. ꝫ hoc ꝑ denoiatione intrinsecā. Ex his pōt directe r̄ndeꝛi ad difficultatem q̄ quiditas vniuersalis seclusa quacū q̄ opatione itellect⁹ ē vna quadaꝫ vnitate reali q̄ est minor vnitate numerali vocatur vnitas sibi ꝓpria. ℄ 3ᵃ difficultas. vtꝝ q̄ditas cōmunis sit vniuersalis seclusa opatione intellect⁹. Pro solōne hui⁹ difficultatis ponitᷣ talis distinctio. aliq̄d ē vniuersale duplicitᷣ. vno mō i poᵃ. ꝫ sic oē illud q̄ō ē aptū eē in multis ē vniuersale. alio mō aliq̄d est vniuersale in actu ꝫ ad ipꝫ reqrunᷣ due relatōes. ꝑma ē aptitudo ad eē in multis q̄ ꝓp̄e vocatᷣ cōicabilitas. 2ᵃ ē relatio dicibilitatis a q̄ vniuersale formal̄r dr̄ de multis. vniuersale eniꝫ ē vnum in multis ꝫ de multis. Ex h̄ ponitur talis suppō q̄ seclusa q̄cunq̄ opatione itellectus q̄ditas cōis hꝫ ꝑmaꝫ habitudinē q̄ est cōicabilitas multis. q̄cunq̄ eniꝫ opatione intellect⁹ seclusa ista q̄ditas humanitas ē multis cōicabilis: sꝫ q̄ditas cōis nō hꝫ rōeꝫ dicibilitatis a se. sed eam hꝫ ab intellectu considerante illā q̄ditatē per modū vni⁹ obiecti intrīseci. ꝯsiderāte etiā illud obm̄ itelligit esse cōmunicabile multis q̄bus attribuit ipsum obm̄ esse itellectū. ideo stati in ipsa q̄ditate sic intellecta fundatᷣ vna relatio dicibilitatis a q̄ relatione q̄ditas vniuersalis dr̄ formal̄r ꝫ iactu vniuersalis. iō bn̄ dicebat cōmētator q̄ intellect⁹ facit vniuersalitatē i rebus. Ex his dr̄ q̄ illa q̄ditas ē vniuersalis in actu ꝫ formalitᷣ mediāte opatiōe itellect⁹ causāte i ipa relatione dicibilitatis. iō va ē ꝓpō phi q̄ vniuersale in actu aut nihil ē: aut ē posterius singularib⁹.

Secundo sciendū est q̄ Aristo. ostēdit in 2° c° difficultatē hui⁹ scie. ꝫ itē dit p̄ncipalitᷣ talē cōclusionē. Scia de aīa est penitus difficillimorum. hanc probat querendo octo difficultates circa aīaꝫ. ꝫ intendit. 12. conclusiōes ℄ Prima tāgit ꝑmā difficultateꝫ. s. istā q̄ est vna q̄stio cōis ingrens de mō inuestigandi q̄ō q̄d ē. vtꝝ. s. sit vna cōis scia ad inquirēdū q̄ō q̄d ē cuiuslibꝫ diffinibilis sic ē vna cois scia ad ingrenduꝫ ꝓpria accn̄tia cuiuslibet sibi scibilis q̄ vocatᷣ dratio. q2 si nō sit vna tūc erit difficili⁹ igrere q̄ō q̄d est anime: eo q̄ circa vnū q̄ōq̄ scibile erit ali⁹ modus sciendi suū q̄ō q̄d ē: ꝫ si sit vna cōis scia erit mani^m vtꝝ illa sit drātio vel diuisio. adhuc erūt mlt̄e dubitationes ex q̄b⁹ p̄ncipijs debeat ꝓcedere talis scia. Alioꝝ. n. alia sūt p̄ncipia vt numeroꝝ ꝫ planoꝝū. ℄ 2ᵃ tāgit scd̄aꝫ difficultatē ꝫ hec est. difficultas est i quo gn̄e sit aīa. ꝫ q̄d sit. vtrū. s. sit h̄ aliq̄d ꝫ sb̄a aut q̄le aut q̄ꝫtū aut aliq̄d huiusmodi alioꝝ p̄dicamentoꝝ. ꝫ vtrū sit eoꝝ q̄ sunt potētia aut endelechia. i. actus. ℄ 3ᵃ tāgit tertiā difficultatē. vtꝝ aīa sit ꝓtibilis aut iptibilis. ꝫ vtrū oēs aīe sint eiusdeꝫ

speciei aut nō. ꝛ si nō sint eiusdē speciei. vtꝝ spē
differant aut genere: ꝛ hoc quesitū ē eo ꝙ antiq
determinātes de aīa solū determināt de aīa hu-
mana. ¶ 4^{a} tāgit q̄rtā difficultatē q̄ ē hec. vtrū
sit eadē rō aīe ſm oēs aīas aut alia sicut de aīali.
rō. n. aīalis ſm vnūqḋq̄ alias ē altera ꝛ altera. vt
equi canis hoīs ꝛ leonis: ꝛ subdit remotiōem du-
bij. q: aliqs posset dīc ꝙ alias vl'e eēt aliqd sepa-
tū a singularib⁹. dicit. p. ꝙ nō. aīal. n. vl'e aut nihil
ē aut posteri⁹ ē singularib⁹. ꝛ siīr ēt vt si aliqḋ cōe
ꝑdicet̄. ¶ Quita tāgit qntā ꝛ ē hec. si n̄ sint multe
aīe. s3 sint pl'es ptes ꝛ pl'es potētie ei⁹: vtrum sit p̊
determinādū de tota aīa q̄3 de partib⁹. i. de potē-
tijs ei⁹. etiā ē valde difficile cognoscere qualr̄ par
tes. i. potentie aīe ad inuicē differāt. ¶ 6^{a} tangit
sextā ꝛ ē hec. vtꝝ sit prius determinādū de ptib⁹
. i. de potētijs aut eoꝝ actib⁹ vt de itellectu q̄3 de
itelligere: ꝛ de sēsu q̄3 de sētire. ꝛ vtrū sit pri⁹ de
terminandū de actib⁹ q̄3 de obiectis: aut de obie-
ctis p̊us q̄3 de potentijs. vt p̊us de sensibili q̄3 de
sēsitiuo. ꝛ de intelligibili q̄3 de itellectiuo. ¶ 7^{a}
tāgit septimā difficultatē ꝛ ē hec. vtꝝ necesse sit
cognoscere qḋ qd ē aīe ad cog̃scēdū accn̄tia aīe.
ꝛ etiam ad cognoscendū qḋ quid ē aīe necesse sit
cognoscere accn̄tia aīe. hoc aūt ē difficillimū. ſm
ꝓbat. q: nō solū ē vtile cognoscere qḋ qd ē sube
ad cog̃scēdū cās accn̄tiū vt i mathematica n̄ suffi
cit cognoscē qd rectū ꝛ qd obliquū qd linea ꝛ qd
planū ad cognoscēdū ꝙ angli triāgli sūt eq̄les
āgulis rectis. sed etiā ecōuerso oportet cognosce
re accn̄tia ad cognoscēdū qḋ qd ē sube. q: accn̄tia
magnā ptē cōferūt ad cognoscēdū qḋ qd est. Pri
mū ꝓbat. q: habem⁹ dare cognitōem accn̄tiū aīe
aut oīm aut pl'ium. g̊ necesse ē qḋ qd est dare de
qḋ qd est ipsius aīe. 2ᵃm ꝓbat. q: oīs demōstra
tōis ꝑncipiū ē qḋ qd ē. Et subdit remotōe3 dubij
ꝙ nō ſm q̄scūq3 diffinitiōes 2tigit cognoscē accn̄
tia. ideo ille ſm quas hoc non pōt fieri debēt dici
diffinitōes dyaletice q̄ s't casse ꝛ vane oēs. ¶ Oc
taua tāgit octauā q̄ ē hec. vtꝝ oēs passiones aīe
sint ēt cōes corpori. aut vtꝝ sit aliqua ꝓpria passio
ipius aīe. Et subdit ꝙ hoc dubiū ē necessario de
terminādū. nō tn̄ ē facile. ꝓbat arguēdo ad vtrāq3
ptē. p̊ q: aīa vt i pl'ibus nihil videtur posse facere
aut pati sine corpe ergo oēs ei⁹ passiones sūt etiā
cōes corpi. Añs p3. q: aīa nō videt̄ irasci 2sidera
re aut omnino sentire sine corpore. ¶ In oppo-
sitū arguit̄. q: itelligere videt̄ eē maxime ꝓpriū
aīe. ¶ 9ª cōclusio tāgit vnā solōnē 2ditionale3 ad
hāc qōnē ꝛ ē hec. si intelligere sit fantasia aut non
sit. sine fantasia nō 2tinget aīam itelligere sine cor
pore. ¶ Decima tangit correlariū copulatiuū cō
positū ex duabus cōditionalibus solutiuū istius
qōnis. vtrum anima sit separabilis ꝛ ē hec. si aliq̄
opationu3 aut passionum anime sit ꝓpria ipsi aīe
cōtinget ipam aīam separi a corpe. Si vero nul
la opatio sit sibi ꝓpria nō erit sepabilis. ꝓbat per
simile q: sicut multa cōueniūt recto inquātum re
ctū ē: vt tāgere eneā sperā ſ3 pūctū. non tn̄ hoc si
bi cōuenit ſm ꝙ rectū separatū a mā. ideo rectū
ē insepabile eo ꝙ semp ē in aliquo corpe. ¶ Un
decima soluit qōnē cathegorice ꝛ est hec. oēs paſ
siones aīe. s. attribute virtuti 2cupiscibili ꝛ irasci
bili sūt cōes aīe ꝛ corpi. ꝓbat p̊ exēplariter. vt de
ira ꝛ māsuetudine. de timore ꝛ misericordia. ꝛ de
confidētia. de gaudio amore ꝛ odio. Scḋo ꝓbat
rōe. sic q: oīs passio aīe facta cū passione a trāsmu
tatiōe i corpore ē cōis aīe ꝛ corpis. sed oēs passio-
nes aīe cōcupiscibiles ꝛ irascibiles sūt transmu-
tationes ꝛ passiones corporis: g̊ sunt passiones cō
munes aīe ꝛ corpori. ¶ Tertio ꝓbat signo sic. q:
iste passiones variant̄ ſ3 dispositionē corpis. ergo
sunt cōes aīe ꝛ corpori. añs ꝓbat. q: qdā nullo mō
ꝓuocant̄ a magnis ꝛ duris passionib⁹. alij aute3
mouent̄ a paruis ꝛ debilib⁹ passionib⁹ ¶ Duode
cima tangit tria correlaria. Primū. oēs tales paſ
siones aīe sūt i materia. Scḋ3 corre^m. oēs iste paſ
siones aīe debēt diffiniri p mā3. vt ira ē mot⁹ hui⁹
corporis aut potentie ei⁹. ¶ 3^m. phi est 2siderare
ḋ aīa aut ḋ oī aut ḋ hac aīa. s. cui⁹ sint iste passiōes

Tertio Sciēdū ꝙ circa hunc textū icidūt
tres difficultates. Prima. vtrum
scia de anima sit de numero difficillimorū. Pro
solutione dubij ponunt̄ alique suppōnes. ¶ Pri
ma suppositio. facilitas est potētia qua aliquid ē
potens facere aut pati cum pauco labore. sed diſ
ficultas est potētia qua aliquid est potens facere
vel pati ab aliquo cum magno labore. Ex hoc se
quitur ꝙ facilitas ꝛ difficultas nō habēt fieri cir-
ca ipossibilia. potestas eni3 nō habet impoſ'e pro
obiecto. ¶ 2°. sequitur ꝙ facilitas ꝛ difficultas
hn̄t solum fieri in agentibus cum labore: ꝛ pena:
iō deo nihil ē facile aut difficile. ¶ Secūda sup-
positio in oī cognitione duo cōcurrunt. s. obiectū
cognoscibile ꝛ pot⁻tia cognitiua. ideo necesse est
ꝙ facilitas aut difficultas in cognoscēdo proue-
niat aut ex parte obiecti cognoscibilis. aut ex par
te potētie cognitiue. ¶ Tertia suppō. obiectum
formale intellect⁹ nostri ē entitas que ē equaliter
reperibilis in oī ente. ¶ Quarta suppō q̄ sequit̄

ex p̄cedēti. itelligibilitas q̄ ē ꝓpa passio entis ē eq̄ l'r repibilis in oi ente. iō oē ens est eq̄l'r intelligibile. ¶ 5ª suppō. ipoīe est ꝙ difficultas in intelligēdo ꝓueniat ex parte obi cognoscibilis cū oia oba sint eq̄l'r intelligibilia. ¶ 6ª suppō. necesse ē facilitatē aut difficultatē in cognoscēdo ꝓueīre ex pte potētie cognoscitiue. Ex his dr̄ p̄ ꝙ scia de aia est de numero difficilimoꝝ ad istū sensuȝ ꝙ acq̄sitio scie de aia est valde difficilis. 2º dr̄ ꝙ difficultas i cognitōe aie nō ꝓuenit ex pte aie cognoscibilis ſȝ ex parte ipsius itellectus cognoscētis. aut saltem ex pte corpis coniūcti itellectui cognoscēti. pȝ. qa ex pte illi⁹ ꝓueīt difficultas quo ablato auferī difficultas. ꝛ quo posito ponit̄. sed ablato corpe coniūcto itellectui aufertur difficultas que erat i cognitōe aie. ꝛ posito corpe ꝯiuncto ponit̄ illa difficl'tas. ḡ ex pte corpis ꝯiūcti ꝓuenit difficultas i cognitōe aie. ¶ 2ª difficultas. vtꝝ aie sit aliq̄ ꝓpa passio. Ad hāc rn̄det albert⁹ ponēdo talē suppōeȝ Aliud ē aliquā potētiā cōicari corpi ꝛ ipaȝ cōicari cōicanti corpi. illa eni dr̄ cōicari corpi q̄ vtit̄ corpore vel organo corporeo tanq̄ instrō sicut potentia visiua. sed illud dr̄ cōicari cōicāti corpi q̄ cōicat cū aliqua potētia que vtit̄ organo corpeo tāq̄ instrō. Ex his dicit duo. p̄ ꝙ aia itellectiua siue itellectus cōicat cōicāti corpi. q2 aia itelligēdo idiget potētia fātastica q̄ ꝯiūcta est organo tāq̄ suo istro sed itellect⁹ nō cōicat corpi q2 nō vtitur corpe tāq̄ instrō. Ex his isert ꝙ ē aliqua potētia aie que nō cōicat cū corpe. cōicat tn̄ cū aliq̄ potētia coicāte cū corpe. s. cū fātasia. iō est ē t aliq̄ passio ꝓpa aie. sic ꝙ illa nō ē cōis corpi tāq̄ ei⁹ istro aut organo. n̄ ē tn̄ sic ꝓpa qn̄ cōicet cū aliq̄ potētia ꝯiūcta cū aliquo organo. vr̄ tn̄ p̄ dici ad difficultatē ꝙ itelligē ē passio cois aie ꝛ corpi. nō tn̄ corpi tāq̄ i stro. ſȝ tāq̄ subo denoiatōis. 2º pōt dici ꝙ nō iplicat ꝯdictionē aiaȝ hr̄e vnā ꝓpā opationē quaȝ real'r exercē pōt sine corpe. iō ad istū sēsū intelligere esset ꝓpa passio aie. ¶ 2ª difficultas. vtꝝ diffinitōes dyalectice sint vtiles ad demōstrādū. hec difficultas solui' p talē distictionē. aliq̄ diffō pōt dici dyaletica tripl'r. vno° q2 ꝯstituta ē per artē dyaletice diffiniendū. siue p artē datā i thopicis. alio mō aliq̄ diffinitio pōt dici dyaletica. q2 ꝯponit̄ ex termis dyaleticis q̄ sūt quatuor p̄dicata. ꝛ iste diffōes dyaletice sūt vtiles ad dr̄andū. 3º mō alique diffōes dn̄r dyaletice. q2 ex p̄dicatis ꝓbabilib⁹ ꝛ accn̄talibus diffōes sūt ꝯstitute. ꝛ tales sūt iutiles ad dr̄andū. hec ꝯ pȝ p ꝯmētatorē dicētē ꝙ ois diffō p quā nō cognoscūt̄ accn̄tia. s. demonstratiē nō dr̄ diffō nisi equoce. aut q2 i ea ponit̄ aliq̄d falsū. aut q2 ꝯponit̄ ex causis remotis ꝛ ex causis accn̄talib⁹. Et hec ō p̄ articulo. ¶ Quantum ad 2ᵐ ponitur talis

Conclusio rn̄salis. vl'e simpl'r ē p̄⁹ singl'ibus. pȝ aucte ꝛ rōne. p̄ aucte ari. in p̄ posterioꝝ dicētis aliq̄ eē simpliciter priora sicut vniuersalia ꝛ aliqua esse pora q̄ ad nos sicut singl'ia. rōe sic. illō ē simpl'r p̄us alio a q̄ n̄ conuertit̄ subsistēdi ꝯn̄a. sed ab vl'i ad singl'e nō ꝯuertit̄ subsistēdi ꝯn̄a. ḡ. cū hoc tn̄ stat ꝙ vl'e nō sit actu ꝛ complete vl'e nisi ab intellectu. ꝛ hec de secūdo articulo. ¶ Quantum ad tertium.

Primo dubitat̄. vtꝝ q̄dditas aie sit ab itellectu nr̄o cognoscibile. p solōe h⁹ dubij sūt soluēde tres difficultates: ¶ p̄ª. vtꝝ q̄ditas sbe sit ab itellectu ꝯiūcto coḡscibilis. p solōe h⁹ ponūt̄ aliq̄ distinctōes. ¶ p̄ª. aliq̄d ē intelligibile dupl'r. vno° ꝯceptu icōplexo p quē itelligit̄ simplex q̄ditas ꝛ eēntia rei. alio° ꝯceptu ꝯplexo p quē itelligit̄ aliq̄d p̄dicatū ineē tali q̄ditati. ¶ 2ª distinctio. aliq̄d ē cognoscibile cōplexo ꝯceptu dupl'r. vno mō ō ē secūdo adiacēte. alio mō de ē tertio adiacēte. ¶ 3ª distictio. aliq̄d pōt cognosci cōceptu ꝯplexo de ē tertio adiacēte dupl'r. s. quo ad p̄dicata eēntialia. ꝛ quo ad p̄dicata accn̄talia. ¶ 4ª distictio. aliq̄d ē cognoscibile tā q̄ ad p̄dicata eēntialia q̄ accn̄talia dupl'r. s. ꝯceptu ꝓpo ꝛ ꝯceptu cōi. Ex his dr̄ ad difficultatē ꝙ q̄ditas sbe ē itelligibilis ab itellcū ꝯiūcto ꝯceptu ꝓpo ꝛ icōplexo. pȝ. q2 itellect⁹ cognoscit istā ꝓpōeȝ. ois suba ē ens p se. ḡ adeq̄te cognoscit q̄ditates p q̄b⁹ supponūt t'mi illius ꝓpōis. 2º dr̄ ꝙ q̄ditas sube ē cognoscibilis ꝯceptu ꝯplexo de ē scd̄o adiacēte. ista eni ꝓpō. sba ē. ē pfcē cognoscibilis ab intellcū. 3º dr̄ ꝙ q̄ditas sbe ē cognoscibilis ab itellcū quo ad p̄dicata tā eēntialia q̄ accn̄talia conceptu cōi. 4º dr̄ ꝙ q̄ditas sbe ē cognoscibilis ab itellcū ꝯiuncto quo ad p̄dicata accn̄talia sibi ꝓpa. Ultio dr̄ ꝙ q̄ditas sbe nō ē coḡscibilis ꝯceptu ꝯplexo quiditatio sibi ꝓpo q2 dn̄e eēntiales adeq̄te ꝛ ꝯuertibil'r ꝯstituētes ipas spēs sunt innoiate ꝛ noiantur per quasdā ꝓpetates accn̄tales. q̄ aliq̄n s'r cū ipa q̄ditate ꝯuētibiles. ¶ 2ª difficultas. vtꝝ suba cognoscat̄ p ꝓpam spēȝ aut p spēm accn̄tis. Ad quā ꝓbabil'r rn̄deo ꝙ q̄ditas sube cognoscitur ab itellectu p ꝓpam spēm probatur ponēdo ꝙ eadē spēs nūero nō pōt adeq̄te ꝛ distincte repn̄tare duo obiecta p modū distictoꝝ. Ex his sic arguit. itellect⁹ ponit dn̄am iter q̄ditatē substātie ꝛ accn̄tis. ergo cognoscit substātiam ꝛ accn̄s. aut ergo p eādē spēm. s. p spēȝ accn̄tis aut

p diuersas spēs. Si p eādē. aut illa repñtat solus accñs ⁊ sic per eā cognoscitur solū accñs. ⁊ sic per eā nō cognoscitur substantia. aut illa representat substantiam ⁊ sic per eā nō cognoscitur accidēs. aut sil' repñtat substantiā ⁊ accñs. vel ergo representat ea distincte vel indistincte. nō distincte q2 hͦ ē ꝯ suppositū. ergo idistīcte. ⁊ per ꝯñs per talē spēꝫ nō pōt itellect⁹ ponere distictionē inter substātiā ⁊ accñs. iō necesse ē ꝙ intelligātur per distinctas spēs. ¶ 3ᵃ difficultas. vtrū prius itelligaꝰ substātia ꝗ̄ accñs Ad quod rñdeo ꝙ prius intelligitur substātia ꝗ̄ accidēs. pꝫ primo q2 quandocūꝗ̄ aliquod nomen est cōe duabus quiditatibus illa q̄ditas que per prius significatur p tale nomen etiā prius intelligitur a tali nomine. sed quiditas sub͂e per prius significatur noīe entis ꝗ̄ quiditas accñtis. ergo per prius intelligitur substantia ꝗ̄ accñs. Solutio autem huius difficultatis magis patebit in sequenti dubio.

Secundo dubitatur. vtrum accñs ducat nos i cognitionē substātie. Ad soluendū hoc dubium est supponēdū ꝙ sunt quatuor pbabiles opiniones de modo per quē accidēs ducit nos in cognitionē substantie. pͥma stat i vna distictione ⁊ duabus suppōnib⁹. distictio est hec. duplices sunt substantie. quedā sūt diūcte q̄litatibus sēsibilibus. ⁊ ille cognoscūtur mediantib⁹ talib⁹ q̄litatibus. alie sūt sepate ⁊ ille cognoscūtur mediātib⁹ suis effectibus. ¶ pͥa suppō. solū accidēs nō ē motiuū alicui⁹ potētie sensitiue s3 sbm sub rōe accñtali q2 mouere ē agere qd ꝯuenit toti ꝯposito. ¶ Scd̄a suppō. in cognitione substantie o3 ponere tres pcessus. In pͦ subm̄ sub rōe accñtis sensibilis mouet sensū exteriorē. In secūdo subm̄ sub rōne alicuius accñtis fantasiabilis mouet fantasiā. In tertio q̄ditas suppositi ṽtute luis intellect⁹ agentis irradiātis ꝯ̄ fantasiam h3 ṽtutes mouēdi itellectū possibilē causādo. vnā spēs repñtatiuā q̄ditatis ipius suppositi. Et sic p3 pͦ ꝙ accñs ducit nos in cognitionē sub͂e. 2ᵒ q2 pri⁹ cognoscit͂ sub͂a ꝗ̄ accñs cognitione itellectiua. ¶ 2ᵃ stat in duab⁹ suppōnibus. pͥma. sub͂a ē causa accñtis. secūda. cā ṽtualr̄ ꝯtinetur in suo effectu. Ex his dicunt͂ duo. pͦ ꝙ primo intelligit͂ quiditas accñtis fātasiati. 2ᵒ q2 itellect⁹ vidēs q̄ditatē sub͂e ṽtualit͂ inclusā in q̄ditate accñtiū sicut cā in effcū abstrabit vnam spēm ppam sub͂e p quā intelligit sub͂am ¶ 3ᵃ opinio stat in tribus dictis. pͥᵐ. ꝙ intellect⁹ pͦ cognoscit quiditatē accñtis fantasiati. 2ᵒ ꝙ ab illa quiditate sic cognita abstrabit quiditatem ētis ⁊ eā cognoscit. ⁊ 3ᵐ mediante illa quiditate ētis cognoscit quiditatē pͦ ⁊ imediate ꝯtentā sub ente. s. q̄ditatē substātie. ¶ 4ᵃ opio stat in duob⁹ dcis. pͥmū. ꝙ ab accñtibus fantasiatis pͦ abstrahit͂ q̄ditas entis que p ppam spēm cognoscit͂. 2ᵒ ꝙ postea fit descensus ad quiditatē substātie que et p spēꝫ ppam cognoscitur. ⁊ 3ᵐ. ꝙ fit pcessus ad quiditatē accñtis que vltimo p ppa3 spēm cognoscit͂. ¶ 5ᵃ stat in trib⁹ suppōib⁹. pͥma. intellect⁹ mouet͂ a fantasmate. ⁊ fantasia mouet͂ a sēsu ⁊ sensus ab obo. 2ᵃ. potentie sensitie sūt solū motiue ab accñtib⁹. 3ᵃ est. sic estimatiua que est supior ad sēsitiua3 pōt ex spēbus sēsatis elicere spēs nō sensatas sic etia3 ṽt⁹ ipi⁹ itellect⁹ que ē supior ad ṽtutes sēsitiuas pōt ex spēb⁹ fantasiatis elicere spēs non fantasiatas. pͥmum p3. q2 ouis ex spē lupi sēsata elicit spēciem inimicitie nō sēsatam ⁊ ex spē mr̄is sensata elicit spēm amicitie nō sensatā. ideo itellect⁹ sua ṽtute a spēbus accñtium fantasiatis exñtib⁹ i fātasia potest elicere spēꝫ substantie non fantasiatā per qua3 conceptu proprio ⁊ distincto cognoscit quiditatem substantie.

Tertio dubitat͂. vtrū pfcē spicū positū ꝯ̄ pfcē planū tangat planū in puncto. pͦ prob⁹ solone ponunt͂ due opiniones pbabiles. pͥma stat in trib⁹ suppōnib⁹ ⁊ vna distictione. ¶ pͥᵃ suppō. in linea nō sr̄ ponenda pūcta indiuisibilia. ꝙ quelib3 ps linee ⁊ quodlib3 qd ē in linea est diuisibile in infinitas ptes pportōabiles. silr̄ in supficiebus non sr̄ ponende linee indiuisibiles sm latitudinem. imo quodlibet quod est in superficie ē realr̄ diuisibile in infinitas superficies. silr̄ in corpe nō sr̄ ponende indiuisibiles superficies sm profunditatē. imo corp⁹ ⁊ quelib3 pars eius ⁊ quodlib3 qd ē in corpe est realr̄ diuisibile in infinita corpora pportionabilia. ¶ Scd̄a suppō. tangere aliqd corpus sm aliquā partē pͦ est tangere ipm sic ꝙ quelib3 pars illius partis sit ei imediata. ¶ 3ᵃ. quelib3 ps spicib3 ifinitas partes pportōales. ¶ Distictio est hec. aliquid tangere aliud pōt intelligi dupl̄r. vno⁹ ꝙ int͂ tangens ⁊ tactū nullū sit medium ⁊ sic ipoꝛe est aliqua duo se tangere. p3. q2 vel tangunt se sm indiuisibile vel sm partem diuisibilē non primum q2 per primam suppōnem nulla talia sr̄ ponenda. nec secundum partes diuisibiles. q2 quelib3 pars est diuisibilis i duas medietates. ⁊ inter illas duas partes essent finite medietates alio modo aliqua se tangere est illa sic protendi versus se inuicem sic ꝙ saluatis eorum proprijs figuris non possūt propinqui⁹ protendi. Ex his d͂r

ptio φ perfcē spericum supra perfecte planum tāgit ipm ꝯm aliq̄ ptē. pȝ. qꝛ sic ꝑtenditur v̄sus ipȝ planū φ saluata eius figura non pōt ꝑping⁹ ꝑtendi. scdo dr̄ φ ꝑfcē spericū positū s̄ perfcē planū n̄ tāgit ipm ꝯm aliquam partē sic φ tangat illā ptē ꝯm se totū capiēdo totū sincathegoreumatice. pȝ qꝛ q̄cūq₃ pte data illa est diuisibilis ī duas medietates. ideo vna illaꝝ non tangit vltimā medietatē alteri⁹ corpis. ttio dr̄ φ ꝯȝ ifinitas ptes ꝑportiōales spericū tangit planū qꝛ q̄cūq₃ parte data ꝯm quā spericū tangit planū adhuc ꝯtingit dare minorē in ifinitū ꝯm quā spericū tangit planū. Secūda opio. perfcē spericū positū s̄ perfcē planum tāgit planū in pūcto idiuisibili. pȝ. qꝛ vel tāgit ipm ꝯm partē diuisibilē vel ꝯm pūctum idiuisibilē. nō ꝓmū. qꝛ n̄ eēt perfcē spericū: imo aliqua pars ei⁹ esset perfcē plana. non tamē est sic intelligenduȝ φ illa puncta idiuisibilia se tangant. eoꝝ eni vltia n̄ sūt sic cū nō hēant vltima. sed per illa pūcta corpus spicū ꝛ planū se tangūt tāq₃ p eoꝝ vltima.

Ad rationes Ad ꝓmā dicēdū φ argumēta ꝓbāt φ vl'e ē sic cuȝ singulari q̄tum ad esse subiectiuū ꝛ q̄tū ad actū ꝯpletū vl'is. non tamen ꝓbant de vl'i ī potētia. ꝛ similr̄ dr̄ ad secundam ꝛ tertiam. Ad auctes tn̄ r̄ndetur φ vl'e in actu hr̄ causarī ab intellectu sed nō vniuersale in potentia. Et hec de questiōe.

q **Ueritur** tertio. vtrum cognoscibile sit in cognoscente ꝯȝ eē reale. ¶ Arguitur primo φ sic. actus intelligendi est cognoscibilis a potētia intellectiua ꝛ est in potentia cognoscitiua ꝯm esse reale. ergo cognoscibile ē in cognoscēte ꝯm esse reale. ꝛ confirmatur qꝛ potentia intellectiua est cognoscibilis ab anima itellectiua ꝛ tn̄ ē in ea ꝯm esse reale ¶ Secundo sic. omnis cā naturalr̄ ꝑductiua alicuius effectus realis est simul secundum eē reale cum effectu realr̄ ꝑducto in instanti ꝑductionis sed obiectum est naturalis causa saltem ptialis ꝑductiua ipius actus intelligēdi. ergo in instāti ipi⁹ actus obiectum ꝯm eē. reale est simul cū ipo actu sed ipe actus secundū eē reale ē in itellectu. ergo ꝛ ipm obiectum. maioꝛ pȝ qꝛ cā naturalis nō agit in effectum secundum quālibet distātiā. sed semp approximata ē suo effectui. Et cōfirmatur qꝛ vel obm̄ ē i itellectu. vel spēs obiecti. n̄ spēs obi. qꝛ in anima non sūt nisi tria. s. intellectus. habitus. ꝛ potentia. igitur oȝ obiectum ibi esse. ¶ Tertio sic arguitur. vnūq̄odq₃ est in intellectu eo modo quo cognoscitur ab intellectu. sȝ obiectū cognoscitur ab intellectu ꝯm eē reale. ergo ē in intellectu ꝯm esse reale. Et confirmatur qꝛ ista duo cōuertuntur eē in intellectu ꝛ eē cognitū ab intellectu. igitur ꝛ illa duo secundum eē cognitum ab intellectu ꝯm esse reale. ꝛ eē in intellectu secundum esse reale. qꝛ si aliqua conuertantur eodem vtrobiq₃ dico adhuc conuertentur. ꝛ p ꝯn̄s illa ꝯn̄a ē bona hoc ē cognitum ab intellectu secundum eē reale. igitur hoc ē in intellectu secundum eē reale. ¶ In oppositū arguitur auctoritate pħi dicentis. nullus eni ꝫ existimat φ in anima sit lapis aut homo. ꝛ dicit φ lapis non ē in anima sed species lapidis.

Primo sciendum est φ ꝑ declaratiōe terminorum questionis primo ponūtur aliquę dictiones. ¶ Prima. cognoscibile esse in cognoscente secunduȝ eē reale pōt intelligi dupl'r. ꝓmo modo φ habeat esse reale ab intellectu ita φ sicut cognoscibile ē in reali loco ꝯȝ eē q̄titatiuum. ita sit in intellectu ꝯm eē dimēsionatiuum mālē. alio mō pōt intelligi φ si sit in itellectu ꝯȝ eē reale sic φ sit cognituȝ sub illo eē reali. ¶ Secunda distinctio. obiectuȝ cognoscibile habet duplex esse. s. eē obiectiuū ꝛ subiectiuū. d̄ esse subiectiuo dr̄ duo. ꝓmo φ ē illd̄ esse qd̄ termiat actōeȝ ipsi⁹ ꝑducētis realis. 2° φ nō distiguit̄ ab eē exn̄tie rei saltē realr̄. Ex hoc seq̄tur φ eē subiectiuū n̄ ē aliud q̄ eē reale ē actualis exn̄tie qd̄ idē ē. Sȝ ꝑ declaratione ipsi⁹ eē cogniti ponit̄ talis suppō. Q̄ñcūq₃ intellect⁹ cognoscit aliqd̄ obm̄ ibi sūt ꝯsiderande tres entitates realr̄ distincte. ꝓma ē entitas ipsi⁹ potētie itellectiue. 2ª ē ētitas ipsi⁹ obiecti cognoscibilis ī cognitōe intuitiua vel ētitas spēi itelligibilis in cognitōe abstractiua. 3ª est entitas ipsius act⁹ intelligēdi q̄ ē vna qualitas absoluta. de ꝓma spē q̄litatis realr̄ inherēs ipi potētie itellectiue a q̄ po⁹ intellectiua formalr̄ ꝛ intrinsece dr̄ itelligēs ꝛ ipȝ obȝ cogscibile p d̄n̄ominatōȝ extrīsecā dr̄ intellectū ꝛ cognitū. Ex h̄ dr̄ φ eē intellectū siue eē cognitū se hȝ ad ipaȝ cognitōeȝ sic eē albū ad albedinē. 2° seq̄tur φ cognitio ē cā formalis ipius esse cogniti. 3° seq̄tur φ eē cognitū est realr̄ idē cū ipa cognitiōe dr̄ns solū suppositalr̄. Cognitio. n. supponit ꝑ actu intelligēdi. cognitū v° ꝑ obo intelligibili. vltimo sequit̄ φ cum dicimus eē cognituȝ duo dicim⁹. s. ipm esse ꝛ ipm cognitum qd̄ recipit esse sic ex vnione albedinis cuȝ suo subō pullulat vnū esse qd̄ vocat̄ eē albū. sic ēt ex eo φ cognitio vnit̄ intellectui resultat vnū eē extrinsecū qd̄ vocat̄ eē cognitū. Ex his dr̄ ꝓmo φ eē cognitum est ens reale. pȝ. qꝛ realr̄ est idē cū ipsa cognitiōe q̄ ē

ens reale. zº sequitur q ee cognitũ nõ est ee reale pz qz illud ee nõ cõsequitur aliqua realitas i obõ cognito a qua subm cognitũ dicatur reale.

Secundo sciēdũ est q Ari. i isto 3º cº põit drãm iter nãlem z alios artifi. sciētificos. z intēdit qttuor ↄclusiones. ¶ Prima tãgit drñaz iter dialeticũ z phicũ. z ē hec. phicus z dyaleticus drñter diffiniũt. pbat qz phisicus diffinit p mãm z dialeticus p speciem. ergo. añs pbat duobus exēplis. pm dyaletic9 sic diffnit irã. ira est ↄrij doloris vel cõtristatiõis appetit9. sz phisic9 sic diffit ipaz. ira ē ascensus sanguinis seu caloris circa cor. zm exm. dyaletic9 sic diffinit domũ. domus ē coopimētũ nos phibēs a ventis ibrib9 z caumatibus. sz phic9 eã sic diffinit. domus est quoddã cõpositũ ex lignis lapidib9 z laterib9. ¶ zª ↄº tangit solõnē vnius qõnis. z est hec. cuz sint tres diffinitiones dom9. s. vna q solũ dat p formã. alia p mãz alia vo q cõpõit ex vtrisq q illaz est ppie nãlis Soluit q ē illa q ē ex vtrisq. ¶ 3ª ↄº tãgit drãz inter phicũ z mathēaticũ z metaphisicũ z ē hec. ille ↄsiderat de passioib9 q nõ sepãtur a mã sz q non sepantur ē nãlis. sz ille q cõsiderat sz abstractionē q ñ in rei veritate ñ sũt abstracta. sed sũt passiões corporis ille ē mathematic9. sz ille q ↄsiderat illa q i rei veritate sũt abstracta ille ē pm9 phũs. s. metaphisic9. ¶ 4ª ↄº tãgit corrm pncipalr itentũ z est h q passiões aīe nõ sũt separabiles a mã vt deside rũ z timor. ideo nõ sũt sicut linea z superficies.

Tertio sciendũ ē q circa hũc textũ incidũt tres difficultates. Prima vtz dyaletic9 hēat diffinire p formaz. Pro solutiõe huius difficultatis ponunt due suppõnes z vna disti. pª suppõ. logic9 soluz ↄsiderat ppões ↄstitutas ex terminis secũde itētiõis z eas tñ exercet p termios pme itētionis. zª cãe vt cãe sũt de cõsideratiõe metaphisici. Distictio ē h: duplices sũt diffinitiões logice. qdã sũt diffinitiones significate siue de actu significato. z tales dãtur p secũdas itentiões. alie sũt diffinitiões exercite. i. correspondentis illis de actu significato. Ex h dr pmo q logic9 diffit p oēz cãm tã de diffinitionib9 exercitis q significatis. zº q logic9 pcipue diffinit p cãm finalē z ēt p formalē qm forma coicidit cũ fine. pz qz logic9 pcipue est drãtiu9. mõ cã potissima ad demõstrãdũ ē cã finat ideo logic9 diffinit p cãm finalē vt formalē coicidētē cũ fine. ¶ zª difficultas vtz potissima diffinitio phici sit ↄposita ex materia z forma. pro solutione hui9 ponũtur due suppositiões. pª qditas. phica ē rlr cõposita ex mã z forma. zª diffio potissima dz ↄtinere oia pnª eētialr ↄstituēª ipm diffinitũ Ex his dr q potissima diffinitio phica dz dari per mãz z formã tanq p pnª ↄstituª eētialr qditatez phice diffinibilē pz qz ptes diffinitonis sũt ptes rei ¶ 3ª difficultas qlr drñt ille tres diffinitiões quarum vna dat p mãm. alia p formã. alia p vtrunq. p solutione hui9 difficultatis ponũtur due suppositiones. pma. cã formal ē mediũ ad potissime demõstrãdũ cãz mãlem. sz Ari. pmo posterioz. zº triplex est diffinitio qdã ē pnm drãtiõis. alia ē ↄº drãtionis. z alia ē tota demõstratio potissime demonstrãs. Ex his rñdeo ad d Ri. q diffinitio data p formã ē pnm drãtiõis. pz p pmã suppõnē. z diffinitio data p mãm ē ↄº drãtionis p pmã suppositionē. sz data p vtrũq ē tota drãtio potissime demõstrãs

Conclusio rñsal. Cogñscibile nõ ē i cognoscēte sz ee reale. pz qz stat cognoscibile ee puz nõ ens z habere ee cognitũ i cognoscēte igr cognoscibile nõ ē i cognoscēte sz esse reale. tz ↄª qz si dei om idē simul erit. z nõ erit realr z pz añs de antixº z de existētia ei9 z de multis aliis q intelligim9 q tñ nũdũ sunt pducta.

Primo dubitatur. vtz sit ponēdũ vnũ ee cognitũ i obo cognito qd nõ idētificetur rlr itellectui nec po itellectiue nec obo intelligibili. Pro solutiõe hui9 dubij sũt soluēde tres difficultates. pma. si sit tale ee cognitũ qd sit. p h9 ↄclaratione ponũtur due suppões. pma si qditates sint ab eterno sz ee qditatim ille pscidũt ab ee existie reali z ab ee itētionali. ideo sic p vtutē agētis nãlis ille qditates trahũt ad ee realis existie ad ex. sic ēt vtute potētie itellectie trahũt ad ee cognitũ z itētiõale i aia. iõ sic p actiões agētis realis in qditate acqritur existia realis. sic etiã qñ intellect9 itelligit aliquã qditatē i ipa qditate ↄceptibili acqritur vnũ ee nõ reale. sz diminutũ z itētionale qd vocatur ee cognitũ. zª suppõ. qñcũq poª intellectiua cognoscit aliquã qditatē ↄceptibilē sunt ibi ↄsiderãde qnq entitates reales z due relationes rõnis. ē. n. ētitas ipi9 qditatis ↄceptibilis vel eius spēi itelligibilis. zª ē entitas potētie itellectiue. 3ª est ētitas ipi9 intētionis q ē vna qlitas ablata de pma spē qlitatis. z qz ista intellectio ē actiue pducta a potētia itellectiua saltē psonalr. iõ ē vna rlo realis ipi9 potētie itellectiue pducētis ad ipam qlitatē pductã q vocatur pductio actia. z qz illa qlitas ē pducta. iõ ē vna rlo qlitatis pducte ad potētiã itellectiuã z pducētē q vocatur pductio passiua. z p illã itellectionē poª itellectiua actie cognoscit ipm obm sz qd hz ee i aia iõ ē ibi vna rlo rõnis

q̄ vocatur cognitio vel cōceptio actiua fūdata in ipa intellectiōe ꝛ terminata ad obiectū cognituʒ ƀʒ ꝙ ē cognitū. iō ē ibi vna relatio rōnis ꝛ eius cōcretū ē ɔcipe vl' dicere. ꝛ qꝛ obꝫē passiue cognitū mediāte ipa itellectiōe. ideo i ipo obō cogito ƀʒ ꝙ cognitū ē fūdatur vna rl'o rōnis q̄ vocat ɔceptio passiua a q̄ formal'r dr̄ obm eē ɔceptū vl' cognitū Ex his seq̄t ꝙ eē cognitū siue eē cōceptū qđ idē ē seƀʒ ad illā ɔceptionē passiuā sicut effectus forlis ad suā cām forlē. 2º segtur ꝙ eē cognitū nō ē aliquid reale. ſʒ ē eē ens rōnis diminutū. pʒ qꝛ idētificatur cū passiua ɔceptione q̄ est relatio rōnis. 3º segtur ꝙ illō eē cognitū nō ē i pđicamēto nisi saltem reductiue. pʒ qꝛ nō ē ens reale. 4º segtur ꝙ n̄ oʒ ei⁹ obꝫ hēre eē reale ſʒ sufficit ꝙ hēat eē obiuū vel eē itētionale. ❡ 2ª diffi. qđ ē sbm ipi⁹ eē cogiti. ad quā rn̄° ꝙ ei⁹ sbm ē obm cognitū ƀm ꝙ cognitū est. pʒ qꝛ cōceptio passiua obi cogniti est sbiue i obō cognito saltē eodē mō q̄ entia rōnis hn̄t subm ꝙ ꝛ ens cognitū est i illo obō cognito. pʒ ɔn̄a qꝛ cā formalis ꝛ su⁹ effect⁹ sūt i eodem subiue. an̄s pʒ qꝛ ɔceptio passiua ē rl'o fūdata i obō cognito ƀʒ ꝙ cognitū ē ꝛ termiata ē ad ipam itellectionē. gº ē sbiue i obō cognito. tʒ ɔn̄a qꝛ rl'o ē subiue i suo fūdamēto. Ex ƀ segtur ꝙ obm dr̄ cognitū formal'r ꝛ p denoiationē itrinsecā. ❡ 3ª di. vtꝝ necesse sit pōnere istud eē cogitū vt exn̄s i obō cognito. Ad quaʒ rn̄deo ꝓbabilr ꝙ sic. ꝛ maxime ad soluēdū istā maximā ꝙ ipoſe ē trāsire de ɔ̄dictorio i ɔ̄dictoriū sine aliqua mutatiōe. iō obm nō pōt trāsire de non esse cognito ad esse cognitum sine aliqua mutatione i ipso obiecto cognito.

Secundo dubitatur. Utrum sint ponēde opiniōes antiquoꝝ ꝺ eētia aie Ad soluendū ƀ dubiū ē supponēdū ꝙ Ari. i vltio tractatu hui⁹ libri determiat ꝺ opinionib⁹ ātiquorū circa eētiā aie. ꝛ diuiditur in 12. capla. Pmum ē de opinione antiquoꝝ diffiniētiū aiam p motiuū 2m est de opinione antiquoꝝ diffiniētiū aiaʒ p cognoscitiuū. 3m ē de opinione ātiquoꝝ diffiniētiuʒ p motiuū ꝛ cognoscitiuū sil'. 4m est de trib⁹ p que antiqui diffinierūt aiam. 5m est de ɔ̄dictiōe opinionū in cōi eoꝝ qui diffiniebāt aiam p motū sui ipius. 6m est de disputatiōe ɔ̄ opiniones democriti ꝛ platonis de motib⁹ aie qbus mouet corp⁹. 7m. est de iprobatione opinionis dn̄tis aiam eē armoniā corpoꝝ. 8m. mouet ꝛ soluit dubiū circa id qđ ē aiā moueri. 9m. est de iprobatione opinionis dn̄tis aiaʒ eē numeꝝ seipʒ mouētē. 10m. ē ꝺ iprobatione dn̄tiū aiaʒ eē ex elemētis vt suo simili sentiat vnū

qđ 11m q̄rit an oia opa aie attribuantur toti aie aut diuersis ptibus aie attribuant' diuersa opa ꝛ a. q̄ sit viuere. 12m. querit quomodo ptes aie partibus corporis distribute sunt.

Tertio dubitatur. Quot sint opiniones antiquoꝝ circa eētiā anime. Ad istō dubium respondetur ꝙ antiquoꝝ opiniones tanguntur in istis versibus qui sequuntur.

Sic sunt ponentes animaʒ primi sapientes.
Igne ꝺmocrit⁹ athomos leucipp⁹ pithagoras sꝗ.
Ponit anaxagoras intellec. ac elemēta.
Empedocles plato ponit numeros ꝛ ydeas.
Ac thales animā memorabitur eē motiuā.
Aera dyogenes: eraclitus eē vaporem.
Comparat ꝛ almeon hāc immortalibus ypus.
Dicit aquā genitā tragas ex sanguine natam.

Ad rationes Ad pmaʒ dr̄ ꝙ actus itelligendi ē i aia dupl'r. vno mō sic accn̄s in subō. ꝛ sic est in aia ƀm eē reale. alio mō sic obm cognoscibile i potētia cognoscēte. ꝛ sic non est in aia ƀm eē reale. ꝛ simil'r dr̄ ad cōfirmationē. ❡ Ad secundā dr̄ ꝙ sufficit ꝙ obm sit pus in se vel in sua spē. ad confirmationē dr̄ ꝙ spēs itelligibilis est in intellectu ꝛ nō ipʒ obm. Et ad ꝓbationem dr̄ ꝙ sub hītu cōtinetur spēs intelligibilis ❡ Ad tertiā dr̄ ꝙ obm bene est in intellectu ƀm esse reale si illa reduplicatio reiteret actuʒ cognoscendi ꝛ non actum eēndi. Et hec de questiōe.

Explicit primus liber ꝺ anima.

Irca secūdum librū de anima Queritur pmo vtꝝ aia intellectiua sit forma sub̄alis hominis Arguit' ꝙ nō qꝛ si sic sequeretur ꝙ hō nō eēt generabil' nec corruptibilis. ɔn̄s ē ipoſe. ergo ꝛ an̄cedens. pʒ ɔn̄a qꝛ illud non ē gn̄abile cuius nulla ps eētialis est generabilis. sed nulla ps eētialis hominis ē gn̄abilis. ergo nullus homo ē gn̄abilis. minor pʒ qꝛ mā non est generabilis. Sil'r si forma sub̄alis eius eēt aia ipa nō eēt generabilis sed creabilis. sil'r nulla ps hois ē corruptibilis. mā enim non est corruptibil' nec anihilabil' nec etiā anima rōnalis. Et con

firmaṫ maxime ꝑm illos q tenēt ꝙ totū nō dicit
entitatē distinctā a ptib⁹ simul sūptis. qꝛ si hō gn̄a
reṫ vl' talis gn̄atio terminareṫ ad eē mãe. vl' ad eē
aie vel ad ipã vnionē aie cū mã. vel ad ipꝫ ꝯposi
tū. nō p̄mū. qꝛ mã ē pn̄m gn̄atiōis. ergo non ē ṫmi
nus. nec ꝫ. zm. qꝛ aïa rōalis ē ṫmin⁹ creatōis. ergo
nō ē ṫmin⁹ gn̄ationis subalis. non 3m. qꝛ vnio est
relatio siue forma accn̄talis respectiua. ergo non
ē ṫmin⁹ gn̄atōis subalis. nō. 4m p̄mo qꝛ sic gn̄atō ē
simpl'r vna. ita ṫmin⁹ gn̄atōis ē simpl'r vn⁹. z°. qꝛ to
tū nō ē aliō q̄ꝫ ptes simul sūpte. igr̄ si ptes simul sū
pte n̄ ṫminēt gn̄ationē nec totū. ¶ z°. sic. p rōnem
ꝯmētatoris. 3°. hui⁹. oē recipiēs aliqd necesse ē vt
sit denudatū a forma specifica recepti ꝛ sua suba
nō sit suba recepti. sꝫ aïa itellectiua recipit oēs for
mas nāles igr̄ aïa itellectiua nō ē forma nāl'. ma-
iorē ꝯclarat. qꝛ nece ē vt sēsus recipiēs colorē ca-
reat colore ꝛ sēsus recipiēs sonū careat sono. Ex
his manifestū ē ꝙ illa suba q̄ dr̄ itellect⁹ nālis nec
ē corp⁹ nec forma i corpe. sꝫ ē omnino imixta cuꝫ
mã. ¶ 3°. sic. si aïa itellectiua eēt forma substātial'
hoīs seqreṫ ꝙ aïa rōnalis eēt q̄ꝫta ꝛ extēsa saltē p
accn̄s ꝛ ē ꝙ mã eēt itelligēs. ꝯn̄s ē icōueniēs ergo
ꝛ an̄s. pꝫ p̄ma ꝯn̄a. qꝛ q̄ꝫtitas subiectiue ē i toto cō
posito p°. igr̄ p accn̄s ē i q̄libꝫ pte toti⁹ ꝯpositi. ꝛ sic p
accn̄s aïa rōal' erit q̄ꝫta. sꝫ zᵃ ꝯn̄a pꝫ. oīs forᵃ cōicat
suū effectū formalē suo subiecto. igr̄ si aïa rōnalis
sit forma iformās mãꝫ seqṫ ꝙ ꝯmunicat ei⁹ effcm̄
formalē ipi marie. effect⁹ aūt aie rationalis ē esse
itellectiuū ꝛ p ꝯn̄s mã erit itellectiua ꝛ poterit itelli
gere. ¶ In oppositū ē auctoritas phi i p° hui⁹ scōi
dicētis aïam esse substantiaꝫ ꝛ eē formam. igitur
est forma substantialis.

PRIMO sciēdū ē ꝙ de q̄stione ē vna opio
ꝯmētatoris erronea q̄ potest ap
pūctuari ad qnq̄ꝫ distinctiones. ꝛ q̄ttuor dicta ꝛ ad
duas ꝯcl'oes. ¶ Prīa di. duplex ē forma: q̄dā est
forᵃ assistēs q̄ ē solū pn̄m opatiuū. alia ē forma ihe
rēs q̄ ē pn̄m exn̄di ꝛ opandi. exm p̄mi. sic itelligētia
ē pn̄m opādi respectu sui orbis ꝛ n̄ dat sibi eē ꝛ silr
ē de aïa intellectiua ꝑꝫ eū. exm scōi. vt forᵃ ignis
est prinm exn̄di ipi⁹ ignis ꝛ ēt opandi. ¶ zᵃ di. du
plex ē act⁹. q̄dā ē p iherentiā ꝛ iformationē sic aïa
cogitatia ē act⁹ corpis organici p exn̄tiā ꝛ opatio
nē. ali⁹ ē act⁹ p assistētiā ꝛ opatōeꝫ. ꝛ sic ꝑm eū aïa ē
act⁹ corpis hoīs ꝛ itelligētia ē act⁹ sui orbis. ¶ 3ᵃ
di. hō pt capi dupl'r. vno°. ppe. ꝛ ē entitas real'r ꝛ
eēntial'r ꝯstituta ex corpe q̄ð ē alt'a ps ꝯpositi tāq̄ꝫ
ex mã ꝛ q̄dā aïa q̄ ꝑprie n̄ ē aïa itellectiua tāq̄ꝫ ex
forᵃ substātiali specifica. ꝛ illa vocaṫ aïa cogitatia
vl' ratio ptical'is vel vis extimatiua. alio°. pōt ca
pi hō p entitate aggregata ex illo ꝯposito ꝛ aïa in
tellectiua assistēte illi ꝯposito ꝛ ē silr sic cū dicim⁹
ꝙ celū pōt capi dupl'r. vno°. p q̄dā ꝯposito ex mã
ꝛ forᵃ substātiali celi. ali°. p aggregato ex illo ꝯpo
sito ꝛ itelligētia mouēte celū. ¶ Quarta di. itelli-
gere capiṫ dupl'r. vno°. p itelligē ptical'iṫ. ꝛ sic in-
telligē nō ē aliō q̄ꝫ specl'ari res vt imerse sūt ꝯditi
onib⁹ ptical'ib⁹ mãlib⁹ ꝛ fātasmatib⁹. alio°. p itelli
gere vl'r. ꝛ sic n̄ ē aliō q̄ꝫ itelligere q̄ditates abstra-
ctas a ꝯditōibus ptical'ibus mãe ꝛ a fātasmatib⁹
prim ē actus adeq̄tus aie cogitatiue seu rōi ptical'a
ri. sꝫ zm itelligē ē act⁹ adeq̄tus anime itellectiue.
¶ Quinta di. aïa intellectiua capiṫ dupl'r. vno°.
ꝯmuniṫ ꝛ iproꝑe. ꝛ sic aïa cogitatiua q̄ ab alijs vo
catur rō ptical'is pōt dici itellectiua. alio°. potest
capi ꝑprie p q̄dā substātia sepata assistēte ipi hoī
q̄ ē prinm vnius actus in hoīe. i. ipsi⁹ intelligē vl'r:
¶ z°. ponunṫ q̄ttuor dcā. p̄m. aïa cogitatiua ē forᵃ
substātial' hominis. ꝛ p eā specifice hō ꝯstituiṫ i eē
specifico hoīs. ꝛ specifice distinguiṫ a quolꝫ q̄ð n̄ ē
hō. pꝫ qꝛ hꝫ actū specifice distictū a forᵃ specifica
cuiuslꝫ q̄ð n̄ ē hō. q̄ð ē intelligere ptical'iṫ. ¶ zm
dcꝫ. aïa itellectia ē vna suba abstracta ꝛ sepata. i. q̄
dā itelligētia assistēs hoī sic itelligētia mouēs celū
assistit celo. pꝫ qꝛ deṫ oppm aïa itellectia erit corp⁹
i corpe ꝛ sic erit corruptibil' ad corruptōeꝫ corpis
¶ 3m dcꝫ. anima itellectiua n̄ sp copl'aṫ aut ꝯiūgiṫ
homini p assistētiā. sꝫ solū in ãnis discretōis. pꝫ qꝛ
incōueniēs ē tã nobilē substātiā eē in aliq̄ in q̄ fru
strareṫ suo ꝑprio actu. mō aïa intellectiua añ an-
nos discretōis hoīs frustratur suo ꝑpo actu q̄ ē in
telligē vl'r. ¶ 4m. sic mot⁹ celi ē effectiue ab itelli
gētia mouēte celū assistēte celo ꝛ n̄ sibi inherente
sic mot⁹ nauis a nauta assistēte naui. ita anima in
tellectiua ē pn̄m intellectōis n̄ inherēs sꝫ assistēs q̄
copl'atur homini aduēiētib⁹ ãnis discretiōis ꝛ ab
ipo sepaṫ ipis abeūtib⁹. ¶ 3°. ponūtur due ꝯcl'oes
¶ Prima. anima intellectiua n̄ ē forᵃ subal' hoīs
saltē p inherentiā sꝫ solū p assistētiā ꝛ approbatio
nē. ꝑbaṫ qꝛ hō añ ãnos discretōis ꝛ post ē eiusdeꝫ
spēi spālissime. igr̄ hꝫ eandē formā substantialem
specificā. sꝫ homo añ annos discretionis non habꝫ
animā intellectiuā p forma substantiali specifica.
igr̄ anima intellectiua n̄ ē forᵃ substātial' specifica
hoīs. Cōfirmaṫ qꝛ hō puer ꝛ hō adult⁹ sūt eiusdeꝫ
spēi spālissime. ergo habent eandē formā substan
tialē specificā. sꝫ p tertiū ꝛ q̄rtū dcm̄ hō puer non
habet animā intellectiuā. g°. anima intellectiua n̄
ē forma subalis specifica hoīs. ¶ zᵃ ꝯ°. ð intētiōe

ari. fuit ponere aiam itellectiuā nō eē formā suba lē hois. ꝓbatur. q2 ꝓꝓetates aie intellectiue non pñt ꝯuenire alicui qđ sit corp⁹ aut ꝟtus in corpe. il las aūt ꝓprietates demōstrat pħs de aia itellecti ua in 3° dr tamen ꝙ hec opinio est erronea taꝫ in pħia ꝙ̄ in fide vt patebit in dubijs.

Secundo sciēdū ē ꝙ iste secūdus liber in quo aristo. determiat de suba aie diuiditur in q̄tuor tractat⁹. In ṗ determinat de aia diffinitiue. ꝛ diuiditur in duo capl'a ħꝫ du as diffōes anime. In ṗ ponit ṗmā eius diffōem et diuiditur in duas partes. In prima intendit qui ꝙ conclusiones. Prima conclusio continuat dcā distiguendis ꝛ est hec. In primo libro dcā sūt que accepim⁹ ab antiqs de aia. modo incipiem⁹ deter minare de aia ꝛ que sit ꝓpa diffō ipi⁹. ¶ 2ª ꝯclu sio tangit sex diuisiōes valentes ad igrendū diffi nitiones aie. ṗª. quoddā gen⁹ eoꝝ que sunt. i. enti um. aliud ē suba. aliud accñs. 2ª. ḃ⁹ generis. s. sub stātie aliud ē sicut mā q̄ ſm se non ē hoc aliqd. i. in actu. alteꝝ vero est sicut forma ꝛ ſpēs ħꝫ quam. ꝛ sic suppo^m dr hoc aliquid. i. ens in actu. ꝛ 3^m ē cō positū ex his. s. mā ꝛ forma. Subdit ꝙ mā ē potē tia. forma vero ē ēdelechia. i. act⁹. 3ª. endelechia .i. act⁹ ē duplex. quidā ē sicut scia. i. sicut act⁹ ṗm⁹. ali⁹ ē sicut ꝯsiderare. i. sicut act⁹ secūdus. 4ª. ſbaꝝ quedā sūt corpa. aliqua nō. 5ª. corpoꝝ quedā sūt phica q̄ sūt ṗncipia alioꝝ. i. artificialiū subē. ꝛ alia nō sūt phica. 6ª. corpoꝝ phicoꝝ. alia hñt vitam et alia nō. illa aūt habent vitā q̄ augmentū alimētuꝫ ꝛ decremētū recipiūt. ¶ Tertia ꝯ° tangit vnū cor relariū ꝛ est hoc. oē corpus physicū ꝑticipās vita ē substantia ꝯposita. ¶ Quarta tāgit gen⁹ diffini ti ipius aie. ꝛ est hec. aia ē act⁹ siue forma. ꝓbat q2 aia est suba ꝛ nō est corp⁹ ꝯpositū nec mā. igr̄ ē for ma. Qꝫ nō sit corp⁹ ꝓbat duplr̄. ṗ q2 oē corpus vi uū hꝫ vitā. aia ꝟo nō hꝫ vitā. igr̄. 2° q2 aia ē eoꝝ q̄ sꝫ in subō ſꝫ corp⁹ nō est coꝝ que sūt in ſbō. igr̄. Qꝫ ñ sit mā pꝫ q2 mā est subm̄. aia ꝟo nō ē subm̄ ſꝫ coꝝ que sūt in subō. ¶ Quita tāgit diffinitionē cōem ꝛ est hec. necesse ē aiaꝫ eē ſpēꝫ. i. formā corporum phicoꝝ hñtes vitā in potentia. In scđa ꝑte expla nat diffinitionē aie. ꝛ siłr intendit qnꝙ ꝯclones. ṗ ma tāgit ꝓbationē prime partis. ꝛ est hec. aia ē ac tus ṗmus. ꝓbat q2 act⁹ dr duplr̄ sicut scia ꝛ ꝯside rare. manifestū est aūt ꝙ aia est act⁹ sicut scia. sed scia est act⁹ ṗm⁹. igr̄ ēt aia est act⁹ ṗmus. minorem ꝓbat q2 scia est prior generatōe ꝙ̄ considerare. cō cludit ꝙ aia est act⁹ ṗmus corporis phici in potē tia vitā habentis. ¶ 2ª ꝯ° tangit ꝓbationem scđe ptis ꝛ est hec. aia est actus ṗmus corporis organi ci. ꝓbat q2 oē corp⁹ habēs aiam est organicū. igr̄ aia est act⁹ primus organici corporis. añs ꝓbat a minori. q2 plante que sūt corpa multum simplicia hñt corpus organicū. igr̄ a fortiori corp⁹ hñs vitaꝫ est organicū. añs ꝓbat q2 partes plantarū sūt or gana ipaꝝ. vt folium est coopi^m fruct⁹. ꝛ ramus ē fructiferus. ꝛ radices sūt similes ori. vtrūꝙ eniꝫ .s. os ꝛ radices trahūt alimētū. Ex hoc infert ꝙ si ē aliqua cōis diffō aie ꝙ est ista. anima est act⁹ ṗ mus corporis phici organici potentia vitaꝫ hñtis. ¶ 3ª ꝯ° tangit rationem vnius dubij. ꝛ est hec. nō oportet querere si anima ꝛ corpus sint vnū sicut nec de cera ꝛ figura. nec vłr de materia ꝛ de eo c⁹ est materia. probat q2 c̄ꝫuis vnum ꝛ ens dicantur multiplr̄. vnum tñ ꝓprie dr de actu. ¶ Quarta ꝯ° ē hec. aia est forma subālis corporis ꝛ ħ dictuꝫ est vłr de omni. añs probat tribus rationibus. pri ma. id qđ ē rō ꝛ quodqd erat eē alic⁹ ē ei⁹ forma ſb stātialis. sed anima est ratio ꝛ quodqd erat eē cor poris phici. igitur est forma substantialis eius. se cunda rō. illud quo ablato alterum nō manet nisi equiuoce est forma substantialis ei⁹. sed aia abla ta a corpe non manet corp⁹ organicū nisi equiuo ce. ergo ꝛc̄. minorem ꝓbat per simile in accñtib⁹. q2 si aliquod artificialium est corp⁹ phicū vt dola bra forma dolabre ablata remanet dolabra solū equinoce. igitur similiter erit de anima. Subdit ꝙ aia non est rō ꝛ esse corporis artificialis sed phi ci corporis habentis in seipo prin^m motus ꝛ quie tis. tertia. sicut se habet ps anime ad partē corpo ris. ita tota aia ad totū corp⁹. sed p s aie vr̄ eē for ma substantialis ptis corporis. igitur anima ē for ma substātialis totius corporis. minorē ꝓbat q2 si cut oculus est alīs ita visus est anima ꝛ eius pu pilla est materia. sed visus est forma substantialis ꝛ ratio oculi: igr̄ pars anime est forª substātialis ꝑ tis corpis. minorē ꝓbat. q2 oculo deficiēte visu nō est oculus nisi equiuoce sicut oculus lapideus seu depictus. ¶ Quita ꝯ° tangit qnꝙ correlaria. ṗ^m ꝙ aia ē act⁹ corpis phici hñtis vitā in potentia. nō tñ ꝙ ab eo sit ablata aia ſꝫ sic ꝙ habeat aiaꝫ. semē non est tale corpus in potentia cuius aia ē actus. 2^m. sicut visus est forma organi ita anima est for ma corporis. 3^m. sicut ocul⁹ est pupilla ꝛ visus ita aľ est anima ꝛ corpus. 4^m. non est manifestum ꝙ anima sit seperabilis a corpore aut quedā ei⁹ par tes si sit partibił. ꝓbat q2 act⁹ quarūdā ptiū ſp sc̄i

corpore. quedam vero cius partes nullius ſūt cor poris. Quintum inanim est. vtrum anima ſit ac tus corporis ſicut nauta nauis.

Tertio ſciēdum ꝙ circa hūc textū incidūt tres difficultates. ¶ Pria. vtrū mā ſꝫ ſe ſit h̄ aliqd ⁊ ens i actu. Pro ſolōne hꝰ difficul tatꝫ pōīt tal' diſtinꝰ. duplex ē actꝰ. qdā ē eēntialis ⁊ entitatiuꝰ a q̄ aliqd dr̄ formal'r exiſtere vl' eē ens. ⁊ ſic capit phs actū 9º methae cū dicit. actꝰ āt eſt rē exiſtere. aliꝰ ē actꝰ foralis p quē aliqd foral'r ⁊ ſpe cifice di. ab aº. ⁊ ſic capit phs actū ɔº metha. cū di cit. actꝰ ē q diſtiguit ⁊ ſepat. Ex his dnr duo. p̊ ꝙ mā ſꝫ ſe. i. ſecluſa forma nō ē in actu forali ⁊ ſpe cifico. pꝫ p auctes ɔīīta. i h̄ zº. p̊ᵃ ē ɔmēto zº. mā p ma ñ ē p ſe forata necꝫ aliqd p ſe i actu. zᵃ ē eodē ɔmēto. mā ē potētia forma. 3ᵃ ē ɔmēto 4º. vbi dic ſic. manifeſtū ē ex hoc ꝙ ſba ē i ſbo. h̄. n. ppū ē for me vt ſit ſba i ſbo. Subdit duas dr̄ias it' formā ſb ſtātialē ⁊ accn̄s q: accn̄s ñ ē ps ſbe ɔpoſite. forma ꝟo ſubalis ē ps ɔpoſita ſube. zᵃ equoce forma ſb ſtātialis dr̄ eē in ſubō ⁊ accn̄s. Subiectū eni accn̄ tis ē corpꝰ ɔpoſitū ex mā ⁊ forma. ⁊ eſt aliqd exn̄s in actu ⁊ nō indiget aliquo in ſuo eē accn̄te. Sub iectū aūt forme ſbālis nō dr̄ eē i actu ſm ꝙ ē ſbm̄ niſi per ipaꝫ formā ⁊ indiget forma vt ſit in actu et vt ſit ſbm̄ maxie accn̄tiū ppū. 4ᵃ ē ɔmēto 7º. mā nō dr̄ eē niſi per formā. 5ᵃ eſt cōmēto 8º. hoc igitur indiuiduū nō eſt hoc niſi pp ſuā formā ⁊ nō p ſuaꝫ māꝫ. mā eni nullo° hꝫ eē in actu in nālibꝰ ſm ꝙ eſt mā ⁊ ēt non ē i actu niſi forme. Et ſubdit ꝙ h̄ eſt valde manifeſtū in formis reꝝ ſimpliciū. qm̄ ſi for ma fuerit ablata nihil remanet. zº. dr̄ ꝙ mā eſt in actu eſſentiali ⁊ entitatiuo ſecluſa q̄cūqꝫ forma. pꝫ. q: mā p̄ma ē ſba. ergo eſt ens. añs pbat ɔmēta tor q: mā eſt vna priū q̄ cum auferr̄ ēt ſubā auferr̄ ſꝫ indiuiduū. ¶ zᵃ difficultas. vtrū totū ɔpoſituꝫ ſit h̄ aliquid a mā vel a forma. p ſol'one hꝰ difficul tatis p̊ ponitur talis diſtinꝰ. idiuiduū eē hoc aliqd pōt intelligi dupl'r. vno° ꝙ ſit hoc aliqd ſpecifice. hoc eſt dictu ꝙ ſit repoſitum in detmiata ſpē ſpā liſſima. alio modo pōt intelligi ꝙ ſit hoc aliqd nu meral'r. hoc ē dictu ꝙ habeat pnm ſue cōicabilita tis in ſe a mā vel a forma. zº ponūtur due ſuppō nes. p̊ᵃ. nihil qd ē ps alicꝰ qditatis cōis pōt eē pnm quo aliqd dr̄ hoc aliquid numeral'r. pꝫ. q: tale pn cipiū dꝫ eē incōicabile. zᵃ. mā ⁊ forma ſūt partes cuiuſlꝫ qditatis phice diffinibilis. Ex his dr̄ p̊ ꝙ ɔpoſituꝫ dr̄ hoc aliqd ſpecifice hoc eſt dictu repōi tur in determinata ſpē ſpāliſſima per ſuā formaꝫ ſbalē ſpecificā. pꝫ. q: dr̄ia ſpecifica que ē ſpēi ſpā liſſime ɔſtitutiua ſumitur a forma ſubāli ſpecifica zº. dr̄ ꝙ ɔpoſitū nō dr̄ hoc aliqd nūeral'r a mā nec a forma. pꝫ per ſuppōes p̊ꝰ poſitas. 3º. dr̄ ꝙ ɔpoſi tū ē hoc aliquid numeral'r a ſua ppa dr̄ia indiui duali. vt viſum eſt in logica. ¶ 3ᵃ di. vtrū natura lia ſint pnᵃ artificialiū. p ſol'one hꝰ difficultatis p̊ ponunr̄ due ſuppōnes. p̄ma continet duas dr̄ias quas ponit ɔmētator i iſto ſcdo. ɔmēto 8º. iter ar tificialia ⁊ nālia. p̄ma q: in nālibꝰ ablata forma ſb ſtātiali nihil remanet vnū ⁊ idē noie ⁊ diffōne. ſed ablata forma artis remanet vnū ⁊ idem nomie ⁊ diffōe. vt cuꝫ aufertur figura ſecuris ferrū rema net vnū ⁊ idem ſicut añ. zᵃ q: nomē in naturalibꝰ p̊ dr̄ de forma. ſecūdo de ɔpoſito. In rebꝰ āt arti ficialibꝰ nomen p̊ dr̄ de mā. ſecundo de aggrega to. 3° q: nomen in artificialibus denoīat idiuiduū ſube ſm ſuā ppam diffōem que eſt mā. In rebus aūt nālibꝰ denoīat indiuiduū ſube ſm ſuā formā. Secūda ſuppō. forma artificialiū dicit vnā tertiā entitatem real'r diſtinctam a qualibꝫ forma ipius entis naturalis. pꝫ per duas auctoritates cōmen tatoris in iſto ſecūdo. ɔmēto octauo: p̄ma. idiuidu um ſubſtantie nō dr̄ de artificiali niſi ſm mat'iam ꝟbi grā de ſecuri ſm ꝙ eſt corpꝰ ferreū ⁊ forma ē in eo accn̄s. ğ forma artificialiū dicit vnaꝫ formā accn̄talē real'r diſtinctā a qualibꝫ forma rei nālis. ſcdā. cū figura ſecuris auferr̄ remanet vnū ⁊ idē ferrū ſicut añ noie ⁊ diffōe. ergo ablata forma ar tificiali ab ēte naturali remanet p̄ciſe idē natura le. ⁊ per conſequēs p̄ter entitatem illius rei natu ralis erat ponēda vna forma artis a qualibꝫ for ma naturali tā ſubſtātiali q̄ accn̄tali rit diſtīcta. zº ponunr̄ due diſtinctiones. ¶ p̄ma. triplex ē pn cipiū: quoddā eſt pnm effectiuū qd effectiue cau ſat aliquā rem. aliud ē pnm ſubiectiuū quod ē ſbꝫ alicꝰ rei. aliud ē pnm ɔſtitum rei quod ē prinm iteg liter ɔſtituēs aliqꝫ reꝫ: ¶ Scdā di. artificiale ca pitur tripl'r. vno° p denoīato ⁊ ſic naturalia non ſūt aliquo mō p̄ncipia artificialiū ſaltē inqꝫtum hꝫ. alio° capitur artificiale pro ſignificato. i. p ipa forma artis. ⁊ ſic naturalia ſūt p̄ncipia ſubiectiua artificialiū. q: ſunt ſubiecta formarū artificialiū. 3º modo capitur artificiale p aggregato ex mā ⁊ forma artis. ⁊ ſic naturalia ſūt principia itegral'r ɔſtitutiua artificialiū. ⁊ vtroqꝫ iſtoꝝ duoꝝ modo rū pōt itelligi auctas phi dicētis pricipia phica eē principia alioꝝ. i. artificialiū. Ex h̄ d p articulo

Conclusio rn̄ſalis. Anima intellectiua eſt forma ſubalis hois. pꝫ p tres rationes prius poſitas in quarta concluſiōe

stõe p̄tis p̄mi capituli huius secundi.

Primo dubitat̄. Utꝝ diffõ aie sit sufficiẽs Ad soluẽdũ hoc dubiũ sũt soluẽde tres difficultates. Prima vtꝝ aia sit act⁹ p̄m⁹. Pro solutõe hui⁹ difficultatis ponit̄ p̄ talis suppõ. aliq̄s act⁹ dr̄ p̄mus quadrupl'r. p̄mo mõ simpl'r ꝛ sic solus de⁹ ẽ act⁹ p̄mus. 2º mõ aliq̄s act⁹ dr̄ p̄mus q̄ p̄mo iformat mãꝫ. ꝛ sic forma corꝑeitatis aut forma mixti dr̄ act⁹ p̄mus. 3º modo aliq̄s act⁹ dr̄ p̄m⁹ q̄ ẽ pfectior act⁹ iter omnes act⁹ informãtes materiã. ꝛ sic forma specifica scꝫ aia dicit̄ act⁹ p̄mus. 4º mõ aliq̄s dr̄ act⁹ primus. q̄ ẽ actus ꝓductiu⁹ alicui⁹ opatiõis. ꝛ sic q̄libet forma dr̄ actus p̄mus respectu cuiuslibꝫ opatõis ab ea effectiue ꝓducte. Ex hoc elicit̄ tale documẽtũ ꝙ q̄ñcũꝗ est aliqua forma q̄ ẽ p̄ncipiũ effectiuũ alicui⁹ opatõis illa forma ẽ act⁹ p̄mus. ꝛ opatio illi⁹ forme ẽ act⁹ secũd⁹. ꝛ habẽs formã ẽ i actu p̄mo. ꝛ hñs opatiõnẽ est in actu. 2º ꝛ illud qd̄ ẽ i potẽtia ad hñdũ formã est in po^a ad actũ p̄mũ. illud tñ qd̄ hꝫ formã ꝛ nondũ hꝫ opatiõnẽ illi⁹ forme ẽ i potẽtia ad actũ 2^m. Ex his dr̄ ꝙ aia nõ ẽ act⁹ p̄ nec 2º. de p̄ est euidẽs. de 2º pꝫ q̄ aia p̄supponit formã mixti vt postea videbit̄. 2º dr̄ ꝙ aia ẽ act⁹ p̄m⁹ 3º ꝛ 4º modis. pꝫ p diffões illoꝝ actuũ. ¶ 2^a di. vtꝝ corp⁹ organicũ qd̄ ẽ immediatũ aie subꝫ sit pura mã aut sit cõpo^m ex mã ꝛ ex aliq̄ forma subali. Ad quẽ breuit̄ rñdet̄ ꝙ añ aduẽtũ cuiuscũꝗ aie ẽ ibi forma mixti cũ forma organizatõis: siue ille sint eedẽ siue distĩcte vt postea vidẽbit̄. ¶ 3^a di. vtꝝ corp⁹ organicũ sit solũ viuẽs i potẽtia. Ad quã rñdet̄ ꝙ est duplex potẽtia q̄dã ẽ potẽtia ad actũ p̄mũ. alia ẽ potẽtia ad actũ 2^m. Ex his dñr duo. p̄mũ ꝙ corp⁹ organicũ ẽ in potẽtia ad actũ p̄mũ añꝗ sit iũctũ ipi anie. 2º dr̄ ꝙ corp⁹ organicũ aie coniũctũ ẽ viuẽs i potẽtia q̄ ẽ ad actũ 2^m q̄ põt etiã facere opationes vitales.

Secundo dubitat̄. vtꝝ diffõ aie h̄ ꝯueniat oi ꝛ soli aie. Ad illud du^m rñdetur dupl'r. p̄ s̄m ꝯmẽtatorẽ ponẽdo talẽ distĩctõꝫ. duplex ẽ act⁹. p̄m⁹ qd̄ p ĩherẽtiã ꝛ iformatõeꝫ. ali⁹ ẽ p assistentiã ꝛ appropatõnẽ. 2º ponit̄ talis suppõ aia ĩtellectiua est q̄dã intelligẽtia assistẽs hõi que ẽ p̄n^m aliq̄ꝝ opatõum hois. Ex his dr̄ p̄ ꝙ nõ est dabilis aliqua diffõ cõis aie vniuoce ꝯueniens oi̅b⁹ spẽbus anie. ꝓbat q̄ perfectio pure equoce dr̄ d̄ aia rõali. ꝛ de alijs vtutib⁹ aie. 2º dr̄ ꝙ hec diffõ ꝯuenit aliquib⁹ itelligentijs. pꝫ. q̄ s̄m ꝯmẽtatoreꝫ itellect⁹ agẽs ꝛ intellect⁹ possibil' sunt intelligentie assistẽtes. ꝛ ipis ꝯuenit ista diffõ. al'r rñdet̄ ꝙ act⁹ p̄m⁹ dr̄ solũ de actu per iherẽtiã ꝛ iformatiõeꝫ. 2º ꝙ ois aia ẽt intellectia est actus p informatõeꝫ. 3º dr̄ ꝙ hec diffõ ꝯuenit omni ꝛ soli anime.

Tertio dubitat̄. vtꝝ aia rõalis sit subſa assistens hõi. p solõne h⁹ dubij s̄t soluẽde tres difficultates. ¶ p̄ma. vtꝝ aliq̄s stans i puris nãlibus nõ admittẽs aliq̄ꝫ auctem phi ꝛ theologicã habeat magis ꝯcedere aiam ĩtellectiuã eẽ formã substãtialẽ hois q̄ꝫ oppo^m. Ad quã breuiter rñdetur ꝙ sic. pꝫ. q̄ homo stans in puris nãlib⁹ experitur in se ꝙ q̄libꝫ homo primo intelligit. ꝛ est p̄ ꝛ per se intellectiuus. ꝛ nõ per suã mãm neqꝫ per aliquã intelligentiã assistenteꝫ. q̄ illa posset separari. g̃ ẽ per suã formã substantialẽ. sed euidens ẽ ꝙ illud a quo aliq̄s dr̄ primo intelligere vel eẽ intellectiuũ est aia rõalis. ergo euidens ẽ i puris nãlib⁹ aiaꝫ itellectiuã eẽ formã s̄balẽ hois. ¶ 2ª difficultas. vtrum de mente Ari. sit ponere aiaꝫ itellectiuã eẽ formã subalẽ hois. Ad quã respõdetur ꝙ sic. pꝫ p̄ q̄ in q̄rta cõclusione hui⁹ capituli dicit ꝙ vl'r dictũ ẽ de oi aia q̄d sit q̄ est subã. i. forma s̄bstantialis. Et h̄ ꝓbat quatuor rõnib⁹ vt patuit. 2º q̄ ari. in 12º methaphisice querit vtrũ aliq̄ cã formalis remaneat post corruptiõnẽ ꝯpositi. rñdet ꝙ sic. ꝛ exemplificat de aia intellectiua. ergo aia itellectiua est cã formalis siue forma subalis hominis ¶ Tertia difficultas. vtrũ sit fide tenẽdũ aiam intellectiuam eẽ formã subalem hois. Ad hãc respõdeo ꝙ sic vt pꝫ p multos articulos pisienses. quorum vnus ẽ ꝙ dicere aiaꝫ intellectiuã solũ esse i hoie sicut nauta in naui est error.

Ad rationes Ad p̄mam dr̄ negando sequelã p vtraꝗ pte. q̄ᷓ forma non ẽ illud qd̄ gñatur aut corrumpitur. sed totum cõpositũ. ad ꝯfirmatiõnẽ dr̄ ꝙ totum cõpositum dicit entitatem 3^{am} real'r distinctã a ptibus simul sumptis. Ad secundam dr̄ ꝙ aliq̄d põt recipere aliud dupl'r. vno mõ subiectiue. alio mõ obiectiue. conceditur ꝙ oẽ recipiens aliquid subiectiẽ dꝫ eẽ denudatum a forma specifica recepti. sed negatur obiectiue. Ad tertiam dr̄ negando sequelã p vtraꝗ pte. rõ p̄mi ẽ q̄ q̄ꝫtitas ñ ẽ in p̄ toto cõmẽto specifico. sꝫ ẽ p̄ i toto mixto. rõ scd̄i ẽ q̄ i h̄ dr̄nt for^a s̄balis ꝛ accñtal'. for^a. n. accñtal' cõicat suũ esse ctũ formalẽ suo subo. sed forma substantialis cõicat suũ effectũ formalẽ toti ꝯmẽto. Et h̄ de q̄stiõe.

q

Queritur 2º vtꝝ i eodem hoie vegetatiuũ sensitiuũ ꝛ intellectiuũ real'r distiguant̄. Arguit̄ primo ꝙ sic p viam ꝯdictionis. q̄ q̄ñcũꝗ de aliquibus duobus verificantur p̄dicata cõ

ↄdictoria quoꝝ alteꝝ ē reale illa distigūtur realr̄.
ſ3 de vegetatiuo intellectiuo ꝛ ſenſitiuo verificā
tur ꝑdicata ↄdictoria. quoꝝ alteꝝ eſt reale. igr̄ ve
getatiuū ſenſitiuū ꝛ intellectiuū realr̄ diſtingūtur
maioꝛ p3 p ꝑmū ꝑncipiū q2 ō nullo codē reali pn̄t
ꝟificari ſit duo ↄdictoria q̊ꝝ alteꝝ ē reale. minoꝛ
p3 q2 aīa ſēſitiua ē extē. aīa āt itellectia n̄ ē extē. ēt
ſēſitiuū ſentit itellectiuū aūt itelligit ꝛ nō ſētit. Et
ↄfirmatur p viā ꝑoꝛitatis. q2 qn̄cūq3 aliq̄ duo ſic
ſe hn̄t ꝙ vnū ꝑus tempoꝛe generatur. illa diſtigū
tur realr̄. ſed aīa vegetatiua ꝑus tp̄e gn̄atur q̄3 ſē
ſitiua. ꝛ ſenſitiua q̄3 intellectiua. g̊ vegetatiuū ſen
ſitiuū ꝛ intellectiuū in eodē realr̄ diſtinguntur. mi
noꝛ p3 q2 ſoꝛ. pꝛi⁹ viuit vita plāte. poſtea viuit vita
embꝛionis. ꝛ vltio vita itellectiua. 2º. ſic p viā ↄri
etatis. q2 qn̄cūq3 aliqb⁹ duob⁹ iſt̄ ꝑdicata ↄria illa
realr̄ diſtinguntur. ſ3 i eodē ſit ſenſitio ꝛ itellectio
inſunt ꝑdicata ↄria. igr̄ in eodē vegetatiuū ſenſiti
uum ꝛ intellectiuum realr̄ diſtiguntur. maioꝛ p3
q2 ipoſe eſt ↄria ſit eidem ineſſe. minoꝛ p3 q2 ſit et
ſemel aīa intellectiua aſſentit iſti. hec foꝛnicatio n̄
ē fienda. ꝛ aīa ſenſitiua ſeu appetit⁹ ſenſitiu⁹ aſſen
tit iſti. hec foꝛnicatio eſt fiēda. aſſenſus aūt ↄrioꝝ
ſunt ↄrij. igr̄ in intellectiuo ꝛ ſen ſitiuo ſit ſūt aſſen
ſus ↄrij. ꝛ ↄfirmatur p viā ſpecifice diſtinctionis.
q2 qn̄cūq3 aliqua duo ſic ſe hn̄t ad vnū 3m ꝙ vnū
ſpecifice diſtiguitur ab aº 3º ꝛ alteꝝ non. illa duo
ſpecifice ꝛ realr̄ diſtinguntur inter ſe. ſed ſēſitiuū
in hoīe non diſtinguitur ſpē a ſenſitiuo in equo ꝛ i
tellectiuū i eodē hoīe ſpecifice diſtinguit̄ a ſenſiti
uo in equo. g̊ in eodē hoīe ſenſitiuū ꝛ intellectiuū
realr̄ diſtingūtur. maioꝛ p3 q2 qn̄cūq3 aliqua duo
ſunt eadē ſpē qcqd eſt eiuſdem ſpeciei cū vno eſt
eiuſdē ſpēi cū altero. minoꝛ p3 q2 potētia viſiua in
hoīe ꝛ in equo ſūt eiuſdē ſpeciei. igit̄ ꝛ aīa ſenſitia
in hoīe ꝛ in eq̄. aīs p3 q2 hn̄t idē ob^{m} ꝑm̄ ꝛ ad eq̄tū
ꝛ eadē ſpē hn̄t act⁹ eiuſdē ſpēi. 3º ſic p viā3 real̄ di
ſtinctōis. qn̄cūq3 aliq̄ duo ſic ſe hn̄t ꝙ vnu3 ē ꝑn^{m}
real̄ ↄueniētie aliqꝝ duoꝝ int̄ ſe. ꝛ alteꝝ ē pꝛin^{m}
real̄ dr̄ie eoꝛūdē: illa diſtinguūt̄ rl̄r. ſ3 aīa intelle
ctiua ē ꝑn^{m} real̄ dr̄ie hominis ꝛ eq̄: ꝛ aīa ſēſitiua ē
ꝑn^{m} real̄ ↄueniētie eoꝝ. igr̄ ꝛ aīa ſēſitiua ꝛ intelle
ctiua in eodē rl̄r diſtinguunt̄. maioꝛ p3 p illā maxi
mā reducibilē ad ꝑmū pꝛin^{m} impoſe ē idē eē ꝑn^{m}
real̄ ↄueniētie ꝛ dr̄ie aliqꝝ duoꝝ int̄ ſe. minoꝛ p3
q̄3tū ad ſcdā3 ptē q2 plus ↄueniūt homo ꝛ equus
q̄3 hō ꝛ lapis. igr̄ in aliq̄ reali plus ↄueniūt. ſ3 illō
reale nō ē mā. q2 in oīb⁹ iſtis ē mā. nec anima intel
lectiua: qa i eq̄ eēt anima intellectiua. igr̄ illō rea
le ē anima ſēſitiua. Et ↄfirmatur p viā3 ſepabilita
tis qa qn̄cūq3 aliqua duo ſic ſe hn̄t ꝙ vnū pōt ſepa
ri ab alio illa rl̄r diſtinguūtur. ſ3 anima intellecti
ua pt̄ ſepari ab hoīe ꝛ n̄ anima ſēſitiua. igr̄ anima
ſēſitiua rl̄r diſtiguit̄ ab aīa itellectiua. mior p3 q2
aīe intellectiue ē aliq̄ ꝓpa opatio quā pt̄ exercere
ſine coꝛpe. ſēſitiue āt nl̄la ē ꝓpꝛia opatio quā poſ
ſit exercere ſine corpe. igr̄ anima intellectiua ē ſe
pabilis a corpe ꝛ n̄ ſēſitiua. ꝛ p ↄn̄s ſūt int̄ ſe ſepa
biles. ¶ In opp^{m} ar. implicat ↄdictōe3 repire cā3
foꝛlē ſine ſuo effcū foꝛli. igr̄ ſi i eodē homine eēnt
tres anime rl̄r diſtincte. eēnt ēt in homine tres ef
fect⁹ foꝛles rl̄r diſtincti. ꝛ p ↄn̄s idē hō eēt tria ani
mata. p3 ↄn̄a. q2 eē animatū eſt effect⁹ foꝛmal̄ aīe:

Primo ſciendū ꝙ p declaratōe t̄minoꝝ
qōis ponūt̄ aliq̄ ſuppōes. Prima
ſuppō. ſēſitiuū intellectiuū ꝛ vegetatiuū capiūtur
hic p ipis eēntijs aīe ꝛ n̄ p potētijs aīe. 2ª qn̄cūq3
alique due foꝛme ſt̄ icōpoſſes i eodē ſubō adueni
ēte vna r̄cedit alia ſtati. 3ª. oēs forme diſticte ſpē
ſpālīſſima ſūt icōpoſſibiles i eodē ſubō. 4ª. qn̄cū
q3 alique due foꝛme ſic ſe hn̄t ꝙ vna ↄtinet alia3
ꝟtualr̄ ille ſūt icōpoſſes i eodē ſbo ſaltē nālr̄. q2 al
tera illaꝝ eēt fruſtra. vn̄ illa forma dr̄ ꝟtualr̄ ↄtie
re aliā q̄ pōt ꝑncipiare oēs effect⁹ opatōes ꝛ ꝓpri
etates alias ↄn̄tes ea ſecluſa. Ex h̄ ſeq̄t̄ ꝙ forma
coꝛpis mixti ꝟtualr̄ continet formā corpeitatis:
p3 q2 foꝛmā mixti neceſſario conſequūtur omnes
effectus conſequētes foꝛmā corporeitatis cuiuſ
modi eſt eē q̄3tū ꝛ exten^{m}. 2º. ſeq̄tur ꝙ aīa intelle
ctiua ꝟtualr̄ ↄtinet vegetatiuā ꝛ ſēſitiuā. p3. oēs
operationes quas pōt exercere aīa ſēſitiua ꝛ ve
getatia illas pōt exēcere aīa intellectia ipis ſeclu
ſis non tn̄ ſecluſis organis. 3º ſequitur ꝙ anima in
tellectiua nō ꝟtualr̄ continet foꝛmam coꝛpeitatis
aut corporis mixti: p3 q2 non omnes effect⁹ neceſ
ſario conſequentes formā mixti neceſſario cōſe
quūtur aīa3 intellectiuā. p3 q2 eē ↄpoſitū ex ↄrijs
eē q̄3tū ꝛ extenſū eē corruptibile non neceſſario
conſequūtur aīam intellectiuā. Ex his eliciūt̄ ali
qua dicta. Primū: ꝙ in eodē homine non ſūt tot
forme ſubales q̄t ſūt ꝑdicata que de eo ꝑdicant̄ i
qd. p3. q2. forma ſubſtātialis a qua ſumit̄ vltimum
ꝑdicatū. ſ. ꝑdicatū ſpecificū ꝟtualr̄ ↄtinet oēs for
mas ſbales a quib⁹ ſumūt̄ ꝑdicata eēntialr̄ ſuperi
ora. 2m dictū. in eodē hoīe non ſūt ponende qua
tuor forme ſubſtantiales elemētoꝝ. p3 q2 i eode3
hoīe ē forma mixti q̄ continet ꝟtualr̄ oēs formas
ſbales elemētoꝝ. 3m dictū. in eodē homine nō ſūt
ponēde tot forme ſubales quot ſūt partes ethro
genee. p3 q2 eadē eēntia aīe poteſt hr̄e potentias

ſpecifice diſtictas a quibus ptes etherogenee ſpe
cifice diſtinguũtur. 4.m dictũ. in eodem hoīe non ē
ponenda forma corporeitatis realr̃ diſticta a for
ma mixti. pꝫ qꝛ forma mixti ꝟtualr̃ cõtinet formã
corporeitatis. igitur ſũt icõpoſſibiles in eodeꝫ. 5m
dictũ. in eodem hoīe eſt ponẽda forma mixti diſti
cta realr̃ ab eius aīa intellectiua. pꝫ triplr̃. p̊ qꝛ aīa
intellectiua non cõtinet ꝟtualr̃ formã mixti vt ꝓ
batũ eſt. 2° qꝛ aīa eſt actus alicuius cõpoſiti ſubãlr̃
.ſ. corporis organici. igiť ē actus alicuius īformati
forma ſubãli ⁊ nõ alia forma ꝗꝫ forma mixti. igitur
Tertio qꝛ remanet idē corpus numero ī ꝯiũctiõe
aīe ⁊ poſt eiꝰ ſeparationē. vt pꝫ de corpore xp̄i in
triduo. igr̃ remanet eadē forma ſubãlis ipiꝰ corpiſ
mixti ⁊ illa ē forma mixti. 6m dictũ. in eodem hoīe
nõ eſt ponẽda aīa intellectiua realr̃ diſtincta a ve
getatiua ⁊ ſenſitiua. pꝫ qꝛ aīa intellectiua ꝟtualr̃
cõtinet vegetatiuã ⁊ ſenſitiuã. ideo ſunt incõpoſſi
biles in eodē. Ex hoc ſequitur ꝙ ī hoīe ſolũ repiũ
tur due forme ſubãles. ſ. forma mixti ꝗ eſt forma
ſubãlis informans mãꝫ. ⁊ aīa itellectiua ꝗ ē forma
ſubãlis informãs ꝯpoſitũ ex mã ⁊ forma mixti. 2°
ſequiť ꝙ hõ non ē ꝯpoſitus ex aīa itellectiua ⁊ mã
nuda. imo eſt cõpoſitꝰ ex aīa itellectiua tãꝗꝫ ex for
ma ſubãli ⁊ ex corpore mixto tãꝗꝫ ex mã. illud tñ
corpus mixtũ nõ ē corpꝰ de gñe ſꝫ ꝯ̃ ſi reductiue
qꝛ nõ eſt ſuperius eēntiale ad hominē. nõ p̄dicať
eni de homine p̄dicatiõe dicēte h̾ eſt hoc. ſꝫ p̄dica
tione dicēte hoc eſt ex hoc ſicut ps integralis d̾ to
to. 3° ſequitur ꝙ ī hoīe ſolũ eſt vna forma ſubãlis
ꝗ ꝓprie dꝫ vocari forma hoīs. ſ. aīa itellectiua. for
ma eni mixti nõ dr̃ ꝓprie forma hoīs niſi ꝑ locuti
onē grã ptis eo ꝙ ē forma ſubãlis corpis hominis

Secundo ſciendũ eſt ꝙ ari. in iſto ſcđo c°
inquirit ſecũdã diffinitionē aīe
⁊ diuidiť in duas ptes. In p̄ma itendit ſex ꝯcluſi
ones: ¶ Prima tangit intentum ⁊ eſt hec. oꝫ nos
accipere aliã diffinitionē aīe quã oꝫ iueſtigare ex
effectibꝰ eiꝰ cũ ipa nos lateat ſꝫm ſenſum. 2am ptē
ꝓbat. qꝛ ex icertis ſꝫ nãm nobis tñ certis fit notũ
qđ ſꝫm nãꝫ certũ eſt. Primã ꝟo partem ꝓbat qꝛ
ñ ſolũ oꝫ oñdere qđ ſit aīa diffinitiua rõne. ſꝫ etiam
oꝫ oſtendere ꝓpter qđ ſiue cã ꝓpter quam paſſio
nes aīe inſũt ipi aīe. Ex hoc infert ꝙ quedã diffini
tiones ſunt ꝯcluſiones dr̃ationis. quedã mediũ ſi
ue p̄ncipiũ. ꝓbat ex° mathematico vt iſta diffini
tio mãlis thetragoniſmi eſt ꝯ° dr̃atiõis. thetrago
niſmus eſt orthogonũ eq̄laterale equale quadran
gulo altera pte longiori. ⁊ iſta diffinitio thetragõi
ſmi dicit cãm ſolis ꝓpter qđ thetragoniſmus ē me
diũ rei inuentio. Et ſubdit ꝙ modus inueniendi ꝓ
priam diffinitionē aīe ē dr̃are ꝓpriam dr̃am aīati
ab iaīato que ē viuere. dr̃nt eni ꝑ hoc qđ ē viuere
¶ 2a tãgit modos viuendi ⁊ ē hec. viuere dr̃ mul
tiplr̃. ſ. de intellectu. de ſenſu. de motu. ⁊ q̄ete ſꝫm
locum. ⁊ de motu ſꝫm alimentũ aut augmẽtũ. ⁊ d̾
crementũ. ¶ 3a ꝯcluſio oñdit quibꝰ cõueniat vl
timus modus ⁊ eſt hec. oīa vegetatiua hñt iſtum
vltimũ modũ. ꝓbat qꝛ oīa hñt potẽtiam ⁊ p̄ncipi
um ꝑ qđ pñt ſuſcipere augm ⁊ decrem ſꝫm ꝯ̃ria lo
ca. ꝓbat qꝛ ñ augẽtur ſic ſurſum ꝙ non deorſum
ſed ſilr̃ ſurſum ⁊ deorſum: ⁊ vlr̃ oīa vegetabilia
aluntur ⁊ viuũt vſqꝫ in finē ⁊ quouſqꝫ pñt alimẽ
tum ſuſcipere. ¶ 4a ꝯ°. tangit dr̃iam iter modos
viuendi. ⁊ p̊ inter p̄m ⁊ alios. qr poſſibile eſt p̄muꝫ
modũ viuẽdi ſepari ab alijs. alios aũt ſepari ab h̾
ē ipoſſibile i mortalibus. ꝓbat qꝛ maniſm eſt aliqua
eē vegetatiua ꝗ hñt iſtum modũ viuẽdi ⁊ non aliũ
2° ponit dr̃iam inter ſenſitiuũ ⁊ ſꝫm locũ motiuũ
qꝛ multa aīalia que nec ſꝫ locũ mouentur neqꝫ g
eſcunt vt oſtree ⁊ ꝯche dñr viuere. ⁊ non ſolũ vi
uere ſed etiã ſenſitiua eē. Ex h̾ infert ꝙ ſẽſus ta
ctus ineſt oībus aīalibꝰ: ꝓbat qꝛ ſicut vegetatiuũ
põt ſeparari a ſenſitiuo ⁊ ab alijs. ita ſen ſus tactꝰ
ab alijs ſenſibus ⁊ non eꝯ°. ergo ſicut vegetatiuũ eſt
vna ps aīe quã oīa vegetatiua pticipant. ita ſen
ſus tactus eſt vnus ſenſus quē oīa ſenſibilia ptici
pant. ¶ 5a ꝯcluſio recapitulat ea que dicta ſunt. ⁊
dicit ꝙ aīa eſt ſolũ eoꝝ que dicta ſũt principium
⁊ eſt determinata ipis. ſ. vegetatiuo itellectiuo ⁊
ſenſitiuo ⁊ ſꝫm locum motiuo. ¶ 6a tangit duas
q̄ſtiones. Prima vtꝝ vegetatiuum ſenſitiuũ ⁊ in
tellectiuũ ſint vna totalis aīa aut ſint diuerſe ptes
ipius aīe. ſecũda queſtio ſi p̄dicta ſint ptes aīe vtꝝ
ſint ſeparata ſꝫm rõnem tñ. aut ſꝫm locũ. ⁊ ſubdit
ꝙ in aliquibꝰ iſta queſtio eſt difficilis. i. aliq̄bꝰ aũt
non. Soluit ſecundam ⁊ p̊ dicit ꝙ in aliquibꝰ ve
getatiuũ ⁊ ſenſitiuũ nõ ſũt diſtincta loco. ꝓbat d̾
aīa vegetatiua qꝛ plante ſepate ⁊ deciſe adhuc vi
dentur viuere. ac ſi eēt in eis vna aīa in actu ⁊ plu
res in potentia. 2° ꝓbat de ſenſitiua. qꝛ in aīalibꝰ
annuloſis ptes deciſe vidẽtur adhuc viuere ⁊ ha
bere ſẽſũ fãtaſiã ⁊ appetitũ. Ultiuꝫ ꝓbat qꝛ vbicũ
qꝫ ē dolor ⁊ triſtitia ibi ē appetitꝰ. ſꝫ vbicũqꝫ ē ſẽ
ſus ibi ē dolor ⁊ triſtitia. g̊ vbicũqꝫ ē ſẽſus ibi ē ap
petitꝰ. 2° ſe excuſat d̾ itellectiuo ⁊ dic̄ ꝙ d̾ itellecti
ua ⁊ ꝑſpectiua potẽtia nihil adhuc dictuꝫ ē eo ꝙ
vr̃ eē alteꝝ genus aīe. ⁊ põt ſeprai ab alijs ſicut ꝑpe

tuū a corruptibili. 2º dr̄ q̄ reliq̄ p̄tes aie nō sūt se/
pabiles sicut aliq dr̄t. sūt tñ distincte rōe. pbat q̄ cor̄
act⁹ distinguūtur. s. significari ꝛ opinari. ¶ In 2ª
pte p̄ncipali ponit ꝑpriā diffōnē aie ꝛ itēdit duas
ɔclōnes. ¶ Pria tāgit vnā distictionē aie ꝛ ē hec.
sicut ē duplex p̄nᵐ quo scim⁹. s. scia ꝛ aia sciēs. ita
duplex ē prinᵐ q̄ sanamur. aliō sic sanitas aliō sic
sanabile. ꝛ hoꝝ p̄ncipioꝝ scia ꝛ sanitas sūt sic spēs
ꝛ forma: aia āt ꝛ sanabile sūt sic subꝫ ꝛ passiones.
act⁹. n. actiuoꝝ sūt i patiēte disposito. iō duplex ē
prinᵐ q̄ viuim⁹. s. sic forma ꝛ sicut subꝫ. Ex h̄ ifert
diffōnē aie q̄ ē hec. aia ē prinᵐ q̄ viuim⁹ sētim⁹ ꝛ ꝑꝫ
locū mouemur ꝛ itelligim⁹ primū. ¶ 2ª ꝯ tangit
alia correlaria. p̄mū. anima ē corpis act⁹. pbat q̄a
sub̄a dr̄ tripl'r. s. ꝯ mā q̄ ē potētia. ꝯ forma q̄ ē act⁹
ꝛ. ꝯ ɔposito qō ē aiatū: sꝫ aia nō ē mā neq̄ ɔpositū
¶ 2º ifert q̄ corp⁹ nō ē act⁹ aie sꝫ aia est act⁹ cor/
poris. ¶ 3º ifert q̄ aia neqꝫ ē corp⁹ neq̄ sine cor/
pore eo q̄ ē aliqd corpis ꝛ aliqd quod ē i corpore.
¶ 4º ifert q̄ aia ñ ē act⁹ cuiuslꝫ corpis idr̄nter. p
bat quia vnusquisqꝫ actus est i sua potētia ꝛ i sua
ꝑpria mā in q̄ natus aptus est fieri.

Tertio sciēdū q̄ circa hūc textū incidunt tres difficultates. Prima vtrum te
tragonism⁹ sit medie rei iuētio. Pro solutiōe hui⁹
difficultatis ponunt̄ p̄ due distictōes. ¶ Prima
di. ē. figuraꝝ q̄drilateraꝝ q̄dā h̄nt oēs angulos re
ctos ꝛ vocant̄ orthogona. q̄dā vero nō. ¶ 2ª di. fi/
guraꝝ orthogonicaꝝ q̄dā ɔsistunt ex oibus lateri
bus eq̄lib⁹ ꝛ vocantur q̄drata thetragonismi. q̄daꝫ
ꝟo nō. in q̄libet tñ duo latera sibi opposita sunt eq̄
lia. ꝛ illa vocant̄ orthogona alt̄a pte lōgiora. ¶ 2º
ponunt̄ aliq̄ suppōes. prima suppō: in qualꝫ supfi
cie rectoꝝ anguloꝝ due recte linee q̄ angulum re
ctū ɔcludūt dn̄r totā supficiē ɔtinere q̄a vna men
surat lōgitudinē supficiei tetrāgularit̄. alio ꝟo la
titudinē. ¶ 2ª suppō. tota supficies tetragoni con
surgit ex ductu vni⁹ eaꝝ i aliā. ¶ 3ª suppō. i ortbo
gono alt̄a pte longiori due linee ɔtinētes ipsū cuꝫ
sint ieq̄les si accipiat̄ media linea in ꝑportōe ꝛ du
cat̄ i seipam fiet q̄dratū eq̄le quadrāgulo alt̄a pte
lōgiori qō pꝫ i numeris. si. n. mai⁹ lat⁹ orthogoni al
tera pte lōgiori nouē palmaꝝ sumat̄ linea i ꝑpor/
tōe media iter has sex palmas quadratū huius li
nee erit eq̄le orthogono alt̄a pte lōgiori. ¶ 2ª dif
ficultas. vtꝝ ꝑp̄a diffō aie ɔueniat oi aie. aut so/
lū aie intellectiue. Ad quā pōt p̄ r̄nderi q̄ illa ɔiun
ctio copulatiua posita iter p̄tes diffōnis aie potest
ɔiungere iter act⁹ significatos ita q̄ sit sēsus. aia ē
qō significat primū prinᵐ q̄ sētim⁹ viuim⁹. ꝛ signi/
cat primū prinᵐ. q̄ sētim⁹ ꝛ significat primū prinᵐ
q̄ ꝑꝫ locū mouemur. ꝛ significat primū prinᵐ quo
itelligim⁹. alio mō pōt ɔiungere iter actus exerci
tos: ꝛ est sēsus anima est p̄mū prinᵐ quo viuimus
ꝛ quo sētimus ꝛ q̄ intelligim⁹ ꝛ quo ꝑꝫ locū moue
mur. p̄ modo ɔuenit oi aie. scd̄o mō ɔuenit soli aie
itellectiue. Pōt scd̄o dici q̄ aia est qōdā equocuꝫ
ad animā itellectiuā sensitiuā ꝛ vegetatiuā: ꝛ prin
cipale analogatū ē aia sensitiua. iō sufficit q̄ total'
diffō conueniat principali analogato. p diuersas
tñ p̄tes ɔueniat alijs analogatis. Pōt tertio dici
q̄ sicut in diffinitionibus ꝟba absoluuntur a det'/
minato tēpore. sic etiā ɔiunctiones absoluuntur a
suo sp̄ali actu qui est copulare vel disiūgere ꝛ reti
nent solū actū generalem. ideo in ista diffinitione
aie. ꝛ non tenet̄ nec copulatiue nec disiūctiue. sed
p̄cise dicit actū generalē ɔiūctionis p̄scindendo
ab actu copulatōis vel disiūctionis. ¶ 3ª di. vtrū
aia vegetatiua ꝛ sēsitiua sint loco ꝛ situ distincte si
cut opinabatur plato. Pro solōe huius difficulta
tis ponit̄ p̄ opio platonis q̄ ē hec. q̄ aia sēsitiua est
in cerebro. aia nutritiua in epate. aia appetitiua i
corde. ꝛ anima vegetatiua in mēbris generatiuis.
2º dr̄ q̄ in eodē aia vegetatiua ꝛ sensitiua nō disti
guunt̄ loco ꝛ situ. pꝫ q̄ sūt icōpossibiles in eodem
cū vna ɔtineat virtualiter aliā. ꝛ hec de primo.

Cōclusio responsal'. In eodē hoie vegetatiuum ꝛ sensitiuū ꝛ itellectiuuꝫ
nō distinguunt̄ realit̄. h̄ ɔcl'o satis pꝫ in p̄ notabili.

Primo dubitat̄. Utꝝ oīs aia sit extēsa ad extēsionē corpis. Pro solutione
hui⁹ dubij ponunt̄ aliq̄ dc̄ā. Primū. nulla aia intel
lectiua est extensa neqꝫ per se neqꝫ p accn̄s. pꝫ q̄a
si eēt extensa ad extēsionē corpis tunc diuideret̄
ad diuisionē corpis. scd̄o q̄a corrumpetur ad cor/
ruptionē corpis. t̄tio quia nō possꝫ cognoscere nisi
obiectū extēsū. 4º q̄ spēs itelligibilis eēt extēsa
ꝛ sic nō possꝫ rep̄ntare obm̄ inextēsū. ¶ 2ᵐ dictū:
aiaꝫ sensitiuā esse extēsā est ꝑbleuma. hoc pꝫ quia
ad vtrāq̄ p̄tē siūt rōes eq̄ ꝑbabiles. pꝫ p̄mo formā
do sex rōnes ꝑbātes q̄ aia sēsitiua sit extēsa. Pri
ma. ois anima sensitiua ē educta de potentia subi
extēsi. igr̄ est extēsa. 2ª. ois anima sēsitiua corrum
pit̄ ad corruptionē subiecti extēsi igr̄ est extensa.
3ª. omnis aia sensitiua est p̄ceptiua subi extēsi. igr̄
est extēsa. 4ª. ē impossibile ɔ̄ria sil' inesse eidē indi
uisibili. sed aie sensitiue sil' inest delectatio ꝛ tristi/
tia. igr̄ aia sensitiua nō ē indiuisibilis. sꝫ hꝫ p̄tes di
uersas s̄m quas ista ei insūt. 5ª. idē subꝫ indiuisibi
le non pōt simul accip̄e duo accn̄tia solo numero

drīa. ſz anima ſēſitiua ſilr ſuſcipit duas ſēſatiōes ſolo nūero drntes. vt pȝ de ſenſatōe pedis ⁊ manꝰ. 6a. ſēſitiua diuidit ad diuiſionē ſubi extēſi. igr ē extēſa. pȝ añs in aialibꝰ annuloſis. ptes. n. anguille a ſe inuicē diuiſe vident adhuc ſe inuicē habere animā ſēſitiuā: 2o. pȝ ponēdo ſex rōnes ꝓbantes oppm. Prīa. ōis forma ſubalis educta de potētia ſuboꝝ ſpē diſtictoꝝ ē inextēſa. alʼs ſubiecta ſpē diſtincta eſſēt vnū vnitate ꝯtinuitatis. ſed aīa ſēſitia educit de potētia ſuboꝝ ſpē diſtinctoꝝ vt de pot. ſāguinis carnis ⁊ oſſis. g̃ ⁊c. ⁋ 2a rō. nulla oꝑatio forme extēſe facta in vna pte ſubi extēſi remittit aliā oꝑationē factā in alia pte ſubi. vt pȝ de igne. ſȝ oꝑatio aīe ſēſitiue facta in vna pte ſbi remittit aliā oꝑationē factā i alia pte ſubi. igr aīa ſēſitiua ñ ē extēſa. ⁋ 3a rō. oīſ forma extēſa pōt ſilr recipere ꝯria in ſūmo ƀȝ diuerſas ptes. ſȝ anima ſēſitiua ñ pōt recipe ſilr ꝯria in ſūmo ſcđm diuerſas partes. Sūma. n. triſtitia in vna pte remittit delectatōeȝ in alia pte. ⁋ 4a rō. ōis forma extēſa ē ꝺ ſe indifferēs ad q̄ȝcūq; q̄ȝtitatē. ſȝ aīa ſēſitia ñ ē ꝺ ſe idñrſ ad q̄ȝcūq; q̄ȝtitatē. igr nō ē extēſa. ⁋ 5a rō. nulla forma extēſa pōt tēdere in obm̄ iextēſū. ſȝ aīa ſēſitiua tēdit ⁊ cog̃ſcit obm̄ inextēſū. dicit. n. Auicēna ꝙ extiatiua ex ſpēbꝰ ſēſatis elicit ſpēs amicitie q̄ ſūt iextēſe. ⁋ 6a rō. nlla forma extēſa pōt mouere ſuū obm̄ ꝓpriū ꝯ ſuā ꝓpriā ⁊ nālē inclinationeȝ ſȝ aīa ſēſitiua pōt mouere ſubm̄ ſuū ꝓpriū ꝯ ſuam ꝓpam ⁊ nālē iclinatōeȝ. g̃. Cōfirmat qꝛ forma inextēſa cuiuſmodi ē aīa itellectiua ñ pōt ꝟtualiter ꝯtinē formā extēſā. igr aīa ſenſitiua q̄ ꝯtinet in itellectiua ē inextēſa. ⁋ 3m dictū. rōes iſtiꝰ ꝓbleumatis ad vtrāq; ptē ſūt ſolubiles. pȝ p̄cticati. ⁋ 4m dcm̄. ꝓbabiliꝰ ē dicē animā ſenſitiuam ⁊ ſimiliter vegetatiuā eē inextēſas ſic ꝺ aīa intellectia q̄ȝ oppoſitū. vt pȝ maxime p t̃tiā rōeȝ h̄ ꝓbātē.

Secundo dubitat. Utꝝ anima itellectia ſit tota in toto coꝛpe ⁊ tota i q̄lȝ pte corpis. Ad iſtō dum rñdet ponēdo tria dicta. pm. ꝙ tota ētitas aīe intellectiue ē in toto corpe. ⁊ tota ētitas ē in q̄lȝ pte corpis. pȝ qa aīa itellectiua ē indiuiſibil. gº vbicūq; ē tota ē. ſȝ ē in q̄lȝ pte coꝛporis igr. ⁋ 2m. q̄libet potētia aīe ƀm ſuā totā entitatē ē in toto coꝛpe. gº in q̄lȝ pte corpis. pȝ qa vt poſtea ꝓbat. poꝰ aīe realr idētificant cum eēntia aīe. ⁋ 3m dcm̄. ñ q̄libȝ potētia aīe intellectiue pōt exercē q̄ȝlibet ſuā oꝑationeȝ in q̄libet pte hoīs. vt hō ñ pōt videre manibꝰ nec audire pedibꝰ. qꝛ aliq̄ potētie reqrūt determinata oꝛgana ad exercitiū ſui actꝰ q ſunt in determinata pte coꝛpis.

Tertio dubitat. Utꝝ aīa intellectiua ſit incoꝛruptibilis. Pro ſolōe huiꝰ ponūtur q̄ttuor dcā. pm aīa intellectiua ē icoꝛruptibilis. pȝ p̊ auc̃te Ari. dicētis aīaȝ intellectiuā eē ſeꝑabileȝ ab alijs ſic icoꝛruptibile a coꝛruptibili. 2o. pȝ. qꝛ aīa intellectiua hȝ ꝓpam oꝑationē quaȝ pōt exercere ſine corpe. ⁋ 2m dcm̄. incoꝛruptibilitas eſt drabilis de aīa. pȝ qa p̄dicat de aīa in ſcđo mō dicēdi p ſe. ⁋ Tertiū dcm̄. p ſtatu iſto nō poſſumꝰ a p̄oꝛi drare animā intellectiuā eē incoꝛruptibileȝ. pȝ. qa intellectꝰ ꝯiūctꝰ nō pōt ꝟtute ꝓpa hr̃e aliquē ꝯceptū q̄ditatiuū ꝓpum ipi aīe intellectiue. vt ꝓbatū ē in p̊. ⁋ Quartū dcm̄. intellectꝰ ꝯiūctus ñ pōt a poſteriori drare aīaȝ intellectiuā eſſe incoꝛruptibilē. pȝ qa vl illa dratio ſumeret ex pte actuū aīe intellectiue a nobis cognoſcibiliū. ⁊ hoc nō. qa q̄libet tal ē coꝛruptibil. aut ex pte obiecti. ⁊ hoc ñ. qa icoꝛruptibilitas obiecti nō arguit icoꝛruptibilitatem poꝰ ſic nec mutabilitas. nȝ ex pte finis. qa p illā cōeȝ maximā ōis finis alicꝰ poꝰ aut ē intriſecꝰ. ⁊ ſic ē eiꝰ actꝰ vl eiꝰ oꝑatio. aut ē extrinſecꝰ. ⁊ ſic ē obm̄ potētie. mō ñ erit drabile neqȝ ex pte actꝰ nȝ ex pte obi. gº nec ex pte finis.

Ad rationes. Ad pam dr negādo miorē cū eiꝰ ꝓbatiōe. qꝛ ꝓbatio vr ſuppōere ꝙ in hoīe ſit aīa ſēſitia qđ ē falſū. ſȝ ē ibi aliqd ꝟtualr ꝯtinēs aīaȝ ſēſitiuā. Ad ꝯfirmationē dr ꝙ adueniēte aīa intellectiua corrūpit ſenſitiua. ⁋ Ad ſcđaȝ dr negādo miorē cū eiꝰ ꝓbatōe. illi eniȝ aſcēſus nō ſūt in ipa eēntia anime ſilr tpe ſimultate adeq̄tionis. ſūt tñ ſilr ſimultate imediationis. Ad ꝯfirmationē dr negādo mioꝛē cū eiꝰ ꝓbatōe. rō āt ꝓbatōis poſtea patebit. ⁋ Ad t̃tiā dr ꝙ idē realr ꝯtinēs plura formalr ⁊ ex nā rei diſticta pōt eē p̄nm realis ꝯuenientie ⁊ realis drīe. mō aīa intellectiua ꝯtinet pla formalr ⁊ ex nā rei diſtincta. vt poſtea videbit. Et ad ꝯfirmationē. negatur minoꝛ cū eiꝰ ꝓbatōe qñ. n. corrumpit ſortes nulla aīa corrumpit ſȝ ſolū ſeꝑat anima itellectiua a coꝛpore ⁊ corrumpit entitas compoſiti.

q Ueritur 3º. Utrum potētie aīe ſint q̄litates abſolute ab eēntia anime ⁊ ad ſe iuicē realr diſtincte. Et arguit p̊ ꝙ ſic p viā ꝯdictōis q̄ñcūq; de aliqbꝰ duobꝰ p̄dicantur duo ꝯdictoria quoꝝ vnū ē reale illa diſtinguunt realr. ſȝ de duabus potētijs anime ⁊ de eēntia anime p̄dicantur p̄dicata ꝯdictoria q̊ꝝ alteꝝ ē reale. ergo potentie aīe intellectiue realr diſtinguunt ad inuicem ⁊ ab eēntia aīe. pȝ minor qa eēntia anime eſt in pede. ⁊

vtrum anima ſit tota in toto corpore
et in qualibet parte corporis tota

potētia visiua nō ē in pede. potētia auditiua est ĩ aure ꝛ potētia visiua n̄ ē in aure. ꝛ ɔfirmat̄ qꝛ po᷒ aīe sũt in ꝑdicamēto q̄litatis. igr̄ sũt q̄litates absolute ab eēntia aīe rl'r distincte. an̄ꝫ pꝫ dupl'r qꝛ potētie aīe sũt nāles potētie. 2º qꝛ act⁹ ꝛ potētia sũt eiusdē gn̄is. sꝫ act⁹ aīe est ĩ gn̄e q̄litatis. igr̄ ꝛ potētie aīe. ⁋ 2º sic ꝑ viā ɔ̄rietatis. qꝛ q̄ncũqꝫ duob⁹ p̄ncipijs actiuis insũt modi agēdi incōpossibiles ꝛ ɔ̄rij illa p̄ncipia actiua real'r distinguunt̄. sꝫ voluntati ꝛ intellectui insũt modi agēdi incōpossibiles ꝛ ɔ̄rij. igit̄ itellect⁹ ꝛ volũtas rl'r distinguũtur. minor pꝫ qꝛ intellect⁹ agit mere nāliter ꝛ necessario sꝫ volũtas agit mere libere ꝛ ɔtingent̄. Et confirmatur qꝛ q̄ncũqꝫ aliq̄ due potētie sic se habēt ꝙ vna stāte recta stat alterā errare illa distinguunt̄ rl'r sꝫ expimentatur ꝙ itellectu ꝛ rōne stāte recta stat volũtatē errare. g° volũtas ꝛ intellect⁹ real'r distinguũtur ⁋ 3º sic. nullũ agēs creatũ agit per eēntiā. sꝫ aīa ē agēs creatũ: g° nō agit ꝑ essētiam. ꝛ per ɔn̄s agit ꝑ potētiā real'r distictā ab eēntia. Et ɔfirmat̄ qꝛ po⁴ sēsitiua corrupta māet potētia volitiua ꝛ itellectiua. vt pꝫ de aīa sepata a corpe. igr̄ potētia sēsitiua real'r distinguit̄ ab eēntia aīe ꝛ ab alijs potētijs. ⁋ In oppo᷑ arguit̄. qꝛ si po᷒ anime real'r distinguerētur ab eēntia seq̄rent̄ tria inconuenientia. p̄mũ. qꝛ aliq̄s posset tũc videre audire velle ꝛ intelligē sine aīa. 2ᵐ. quia tũc posset dari anima intellectiua sine voluntate. 3ᵐ. qꝛ aliq̄s hr̄e posset volũtatē sine intellectu. ꝓbant̄ iste tres ɔn̄e ꝑ illā maximā cōeꝫ. Q̄ncũqꝫ aliq̄ distinguunt̄ rl'r ad se inuicē ꝛ sũt absoluta ꝛ vnũ nō dependet ab alio nisi in gn̄e alicui⁹ cause extrīsece nō implicat ɔ̄dictionem vnũ eē sine alio ꝛ real'r separi ab alio: Sꝫ ꝑ aduersariũ potētie aīe sũt potentie q̄litatis absolute ad se iuicē. ꝛ ab eēntia aīe rl'r disticte depēdētes solũ ab aīa in gn̄e cāe efficiētis. igr̄ pn̄t rl'r separi ab eēntia aīe. ꝛ a se inuicē: g° ꝛc̄

Primo Sciēdũ ē ꝙ ꝑ declaratōe t'minorũ q̄ōis ponunt̄ aliq̄ distinctōes. ⁋ Prima distinctio. duplex ē distin° q̄dā ē fabricata ꝑ op'ationē intellect⁹: ꝛ illa cōi noīe pōt vocari distin° rōis. alia ē distin° q̄ est p̄ter opatōeꝫ intellect⁹ ꝛ illa cōi noīe pōt appellari distin° real'. ⁋ 2ª distin° q̄duplex ē distinctio p̄ter aīaꝫ. q̄dā est eēntialis. alia ē realis. alia ē formalis. ꝛ alia ex nā rei. 2° ponunt̄ aliq̄ dcā. p̄mũ. q̄cũqꝫ distinguũtur spē spālissima illa distiguuntur eēntial'r. ꝛ ꝑ ɔn̄s q̄cũqꝫ sũt eiusdem spēi spālissime illa sũt eadē eēntialiter. 2ᵐ. q̄ncũqꝫ aliq̄ duo sic se hn̄t ꝙ vno ꝓducto n̄ implicat alteꝝ non eē ꝓductũ. vel eɔ̄ vno corrupto nō iplicat alteꝝ n̄ eē corruptũ vel eɔ̄ illa distinguunt̄ real'r: ꝛ ꝑ o᷑ q̄ncũqꝫ aliqua duo sic se hn̄t ꝙ iplicat ɔ̄dictionē vnũ separi ab alio ꝛ eɔ̄ illa sũt idē real'r saltē in absolutis. 3ᵐ. q̄ncũqꝫ aliqua duo sic se hn̄t ꝙ vnũ ꝑdicat̄ de altero in p° mō dicēdi ꝑ se illa distiguũtur formal'r. ꝛ ꝑ oppo᷑ q̄ncunqꝫ aliqua sic se hn̄t ꝙ vnũ ꝑdicatur de altero ĩ p° mō dicendi ꝑ se ĩ recto illa sũt eadē formal'r. 4ᵐ. q̄ncũqꝫ aliq̄ duo sic se hn̄t ꝙ de ip̄is ꝑdicant̄ predicata ɔ̄dictoria q̄ꝝ alterũ ē reale illa distiguũtur ex nā rei. vt hō ꝛ sortes. hō. n. ē cōicabilis. sortes non est ɔmunicabilis. ⁋ 3º sũt soluēde due difficultates: ⁋ Prima vtꝝ potētie sēsitiue real'r distinguātur a se iuicē ꝛ ab eēntia anie. Pro solōe ponitur p° talis suppō. aīa sēsitiua ē ita inextēsa sic intellectiua ꝛ ē tota in toto ꝛ tota in qualibet pte. ⁋ 2º pōitur talis distī° potētia sēsitiua pōt capi tripl'r. vno mō ꝓ p̄ncipio p̄ncipal'r ꝓductio ipi⁹ sēsatōis. alio mō potest capi ꝓ organo instr̄al'r ꝓductiuo sēsatiōis: 3° ꝓ p̄ncipio p̄ncipal'r ꝛ total'r ꝓductiuo ipsi⁹ sensationis. Ex his dn̄r tria. p°. ꝙ po⁴ anime nō ē aliō q̄ꝫ quedam forma aīe real'r eadē cũ ip̄a mediante q̄ formalit̄ ɔuenit ipsi aīe ꝙ sit p̄ncipiũ ꝓductiuuꝫ ip̄ius sēsationis. 2° dr̄ ꝙ potētia sēsitiua 2° modo capta ē real'r distincta ab eēntia aīe. quia organa potētiaꝝ sũt corpea. ergo eēntial'r distinguunt̄ ab eēntia anime que est icorpea. ⁋ 3° dr̄ ꝙ capiēdo eā 3° modo ꝓ aggregato ex anima vel formalitate aīe ꝛ organo illa distinguitur real'r ab essentia anime sic totuꝫ distinguit̄ real'r ab vna pte. ⁋ 2ª diffi. vtrũ volũtas ꝛ intellect⁹ real'r distinguātur a se inuicē ꝛ ab essētia anime. Pro solōe hui⁹ ponitur talis suppō. ꝙ eēntia anime ē vna entitas real' cōtinens in se plures formalitates realiter easdē cum ip̄a anima: distinctas tamē ab ea formaliter sicut formalitas ab eo cuius est formalitas ꝛ distinctas a se inuicē formal'r. Ex hoc dr̄ ꝙ intellectus ꝛ voluntas sunt due formalitates anime ab essentia anime ꝛ a se inuicem formaliter ꝛ non realiter distincte. pꝫ qꝛ ĩ ip̄sis ꝑdicātur ꝑdicata ɔtradictoria quorum alterum est reale ꝛ vnũ non ꝑdicatur de alio in primo modo dicēdi per se. igr̄ distiguũtur ex nā rei ꝛ formaliter. implicat etiam contradictionem vnũ separi ab alio aut econtra. igitur non distinguũtur realiter.

Secundo sciendũ ꝙ iste scd̄s tractatus in quo Ari. det'minat de potentijs aīe diuiditur in duo capitl'a. In p̄mo det'minat de numero potentiaꝝ aīe. In 2° de ordine ip̄saꝝ primũ capitulũ diuiditur in duas ptes ꝛ intendit

duas pclusiões. ❡ Prima tāgit numerum poten tiaꝝ aie ⁊ est hec. Quinq; sunt gña potentiaꝝ aie. s. vegetatiuũ sensitiuũ appetitiuũ ⁊ ƀꝫ locum moti uum ⁊ intellectiuũ. 2ª ostendit qbus in sunt ille po tentie ⁊ ē hec. Quibusdā inē soluꝫ vegetatiuũ vt plantis qbusdā sensitiuũ vt aialibꝰ. ⁊ illis omnibꝰ inest appetitiuũ. ꝓbat duabus rõnibꝰ. pma omne hñs sensum hꝫ appetitũ. oē animal hꝫ sensum: er/ go hꝫ appetitum. ꝓbat minorem q: omnia aialia habent sensum tactus. 2º ꝓbat maiorem. q: om/ ne hñs sensũ hꝫ letitiam circa dulce ⁊ tristitiā cir ca amaꝝ vel triste. ergo habet appetitũ. tenet ꝯña q: appetitus ē ꝯcupiscentia delectabilis. 2ª rõ: oē habens sensum alimēti habet appetitũ. sed omne aial habet sensum alimēti. igitur hꝫ appetitũ. mi norem ꝓbat q: oē animal hꝫ tactũ. sed tactus est sensus alimenti. ꝓbat q: tactus ē p se circa sicca humida calida frigidaq;. Ex qbus omnia viuētia aluntur. alij aũt sensus nec alia sensitiua aliqd cō ferunt nisi ƀm accidens. nihil enĩ cōfert in alimen to sonus nec color neq; odor. maioreꝫ pncipalem ꝓbat q: oē hñs sensum alimēti hꝫ esuriem ⁊ sitim igitur habet appetitũ. tene ꝯña q: esuries ⁊ sitis sũt appetitus qdā. ꝓbat p diffinitionē coꝝ. Esuri es ꝟo est appetitꝰ calidi ⁊ sicci. sitis ꝟo ē appetitus humidi ⁊ frigidi. Dñr cōtinuat suam pncipalē cō clusionē ⁊ dicit ꝙ alijs inest motiᵐ ƀꝫ locum. ⁊ ali is inest itelligere vt hoibus. ❡ In 2ª pte cōparat aiam ⁊ figurā adinuicē ⁊ itendit duas cōclusiões ❡ Prima tangit quattuor ꝯueniētias iter aiam ⁊ figuraꝫ. pma est. sicut figura non ē aliqd pter tri angulum ⁊ pter alias pticulares figuras. sic aia ñ ē aliqd pter pticulares aias. 2ª q: sic est vna cō munis rõ figure q̄ cōuenit oibꝰ figuris ⁊ nulli ē ꝓ pria. sic etiā ē vna cōis diffinitio aie q̄ est cōis oibꝰ aiabus ⁊ nulli ē ꝓpa. 3ª q: sicut ridiculum ē q̄rere vnam rōnem figure cōmuneꝫ ⁊ tñ non assignare ꝓpriam diffinitionē cuiuslibꝫ ƀꝫ ꝓpam ⁊ indiui/ duā speciē. silr fuissꝫ icōueniēs pōere cōeꝫ diffini tionē aie ⁊ non ponere q̄ ꝯtineat ꝓpiam diffinitio nē cuiuslibet aie. 4ª q: sicut i figuris semp posteri or ꝯtinet pvreꝫ. vt trigonuꝫ ē i tetragono. sic etiaꝫ i aiabꝰ. vt vegetatiuũ ē in sensitiuo. ❡ Secunda tāgit duo corelaria. pmũ q̄rendũ ē qd sit aia vni uscuiusq; viuētis ⁊ que sit aia plante hoīs ⁊ bestie 2ᵐ. sensitiuum non ē sine vegetatiuo. sed vegeta tiuum ē sine sensitiuo vt in plantis. similiter alij sen sus non pñt e : sine tactu. sed tactus bene pōt eē si ne alijs. ꝓbat q: mlta sũt aialia q̄ hñt tactuꝫ. nec vi sum nec odoratũ habētia. etiā sensitiuum pōt esse sine motiuo ƀm locũ. Sensitiuoꝝ. n. quedā sũt mo tiua ƀm locũ ⁊ q̄dam nō vt ꝯche ⁊ ostree. ⁊ etiam i corruptibilibꝰ rōcinatiuũ non pōt eē sine alijs. sed alia sũt bene sine rōcinatiuo. Consequenter reca/ pitulat ea que dicta sũt.

Tertio sciendum ē ꝙ circa hũc textum ici dunt tres difficultates. ❡ Prima q̄liter ē saluabilꝭ q̄narius numerꝰ potentiaꝝ. dum tñ ille potentie sint eedē numero. ⁊ per ꝯñs sint eedē spē. ⁊ genere. Ad quaꝫ pōt dici pmo ꝙ bene salua tur numerus potentiaꝝ quinarius penes numeꝝ q̄nariũ formalr ⁊ realr. q: potētie aie sunt quinq; formalitates aut realitates eiusdē aie. non sunt tñ quinq; res. 2º pōt dici ꝙ lꝫ iste quinq; potentie i eodem hoie nō distinguantur realiter. in diuersis tñ distingũtur realiter. 3º dicitur ꝙ potest saluari quinarius numerus potentiaꝝ p gñicam ⁊ specifi cam distinctionem actuũ ⁊ obiectoꝝ. vt postea vi debitur. ❡ Secunda difficultas. qualiter ē salua bile appetitũ eē potentiam anime distinctam cō tra sensitiuũ. ⁊ tñ non ē modus viuendi sibi distin ctus. Ad quam rñdetur ꝙ modi viuendi accipiũ tur penes sepabilitatem. ita ꝙ illi modi viuēdi sṫ distincti quorum vnus ē repibilis sine alio. sed ap petitum non ē repibile sine sensitiuo nec ecōtra. iō non pñt poni ꝓ distinctis modi viuendi. sed potē tie plificantur ⁊ distinguntur ƀm plalitateꝫ ⁊ disti ctionē obiectorum. mō appetitum ⁊ sensitiuũ hñt oƀa distincta. ideo sunt distincte potētie. ❡ Ter tia difficultas. vtꝝ fiª sit aliquid pter particulares figuras. ⁊ aia pter pticulares aias. Ad quam rñde tur ꝙ pōt itelligi dupl̄r figuram eē aliqd pter pti culares figuras. vno mō ꝙ sit aliqua natura vlis realr exñs extra oia singularia ⁊ extra oēm intel/ lectum realr disticta ab istis singularibꝰ sicut ima ginabatur plato ⁊ sic non ē aliqd pter pticulares. alio mō pōt itelligi ꝙ sit aliquid disticta ex nā rei ab illis realr tñ exñs i illis pticularibꝰ figuris dās ipis nomen ⁊ rōnem. ⁊ sic figura est aliquid preter particulares figuras.

Conclusio rñsalꝭ. potētie aie ñ sṫ q̄litates absolute a se iuicē ⁊ ab eēntia aie realr disticte. pꝫ q: tē eēt ꝓcessus. i isinitũ i po tētijs. pꝫ ꝯña q: tales q̄litates effectie fluerent ab eēntia aie. ⁊ sic aia eēt potēs ꝓducē suas potētias effectie. aut igr p potētiā rlr disticā ab ipa ⁊ sic erit ꝓcessus i ifitũ. aut p potētiā rlr eādē cũ ipa. ⁊ ƀ nō q: pari rōne standũ fuisset. i pmis potētijs.

Primo dubitat̃. Utrũ potẽtie aĩe a ſe inui/cem diſtiguũtur penes abſoluta ⁊ reſpectiua. Pro ſolutõe huiꝰ ẽ ſupponendũ ꝙ ꝺ potẽtijs aĩe eſt vna opinio q̃ ſtat ĩ tribꝰ dictis. pmũ aĩa ẽ vna eẽntia a qua effectiue fluũt pl̃es potẽtie mediãtibꝰ qbꝰ ipſa eſt ꝓductiua pl̃ium opationuꝫ ſpẽ diſtictaꝝ. 2m. ipſa eẽntia aĩe eſt pncipiũ pnci/pale ꝓductiuũ taliũ opationũ. ⁊ ille potẽtie ſunt q̃litates iſtrumẽtales inſtr̃aliter ꝓducentes tales opatõeſ. 3m. potẽtie ſenſitiue ſũt ſubiectiue ĩ toto ɔpoſito. ſ. ex aggregato ex potẽtia aĩe ⁊ organo ⁊ nõ ĩ eẽntia aĩe. ſꝫ alie potẽtie ſunt ſubiue in eẽntia aĩe. ¶ Eſt alia opinio cõis q̃ ſtat ĩ tribꝰ dictis. pm. potẽtie anime non addũt ſupra eẽntiã aĩe niſi vnũ reſpectũ ad actũ ⁊ ad obiectũ. 2m. potentie anime ſũt q̃dã entia ɔſtituta ex eẽntia aĩe tanq̃ꝫ ex abſtra cto: ⁊ ſicut ex mãli ⁊ ex reſpectu ad actuꝫ vel obie ctũ ſicut ex forma. 3m dictũ. potẽtie nõ diſtinguũt a ſe iuicẽ nec ab eſſentia aĩe penes materiale. ſꝫ ſo lũ penes rõnes formales ſibi additas.

Secundo dubitat̃. Utꝝ potentie anime diſtinguant̃ a ſe inuicem ⁊ ab eẽntia aĩe. Ad ſoluendũ hoc dubiũ ẽ ſupponẽdũ ꝙ ꝺ potẽtijs anime ẽ vna opinio noĩaliũ q̃ primo ponit talẽ regulã. Qñcũq̃ volumꝰ cognoſcere ſi/gnificatũ ⁊ ɔnotatũ alicuiꝰ termini ɔnotatiui ꝺbe mus accipe ſuã totalem diffĩnõnem qd noĩs. ⁊ illud quod ponet̃ ĩ recto erit ſignificatũ illius termini. ⁊ illud qꝺ ponetur ĩ obliquo erit ɔnotatuꝫ. vt ſcꝺm eos ĩtellectus eſt actus aĩe vel anima potẽs ĩtelli gere. iõ anima ẽ eiꝰ ſignificatũ ⁊ actꝰ ĩtelligendi ẽ eiꝰ cõnotatũ: 2o ponit duas ſuppões. pma. omnes termini ɔnotatiui ſũt diſtinguẽdi eo ꝙ poſſunt ca pi ꝓ ſignificato etiã ꝓ ɔnotato. 2a. noĩa potentiaꝝ aĩe ſũt termini ɔnotatiui. pꝫ q2 intellectiui repñtãt aliqꝺ ɔnotatum. vel extrinſecuꝫ a ſuo ſignificato 3o ponũt vnã di. aĩe. potentie anime pñt capi tri/ pl̃r. vno modo ꝓ ſignificatis. alio modo ꝓ ɔnota tis ſiue ꝺnotatis. ⁊ 3o mõ ꝓ aggregato ex ſigifica tis ⁊ ɔnotatis ſiue ꝺnoĩati ſ. ex his ſaluãt duas diffi cultates. pa ẽ vtrũ potẽtie anime ſenſitiue real̃r diſtinguantur a ſe iuicem ⁊ ab aĩa. Pro ſolutione iſtiꝰ ponuntur due ſuppoſitiones. pma ꝙ ĩ hoĩe ñ ẽ aliq̃ aĩa preter animam intellectiuam que ẽ tota in qualibet pte corporis. ſed in brutis ẽ tñ aĩa ſẽ ſitiua q̃ extenditur ad extenſioneꝫ corporis. ita ꝙ vna ps anime ẽ in vna parte corporis ⁊ alia ps in alia pte corporis. 2a poa ſẽſitiua ẽ aĩa vel ps aĩe ĩfor mans determinatũ organũ vt poa viſiua ẽ aĩa vl̃ ps aĩe informans organũ viſus. Ex h̃ ſequitur ꝙ hic non capitur poa ſenſitiua pro organo nec pro diſpõne accñtali organi. nec ꝓ aggregato ex aĩa vl̃ parte aĩe ⁊ organo. ſꝫ pciſe pro ipſa anima vel parte aĩe informãte organum. ex his ponuntur ali qua dcã. pm. poa viſiua in brutis auditiua odorati ua ⁊ guſtatiua real̃r diſtingũtur. pꝫ q2 ptes aĩe in formantes organũ viſus auditus ⁊ odoratus ⁊ gu ſtus real̃r diſtinguntur ſaltẽ ĩ brutis. ¶ 2m dictũ poa tactiua eſt eadẽ real̃r cũ alijs q̃tuor potẽtijs ſenſitiuis. pꝫ q2 in oĩ pte corporis ẽ aliq̃ ps aĩe ĩfor mans organũ tactus. ⁊ illa ẽ potẽtia viſiua ⁊ tacti ua 3m. potẽtia tactiua ĩ pede real̃r diſtiguitur ab alijs potẽtijs ſẽſitiuis. q2 pars aĩe informãs pedẽ real̃r diſtinguitur a ptibus aĩe informãtibꝰ q̃tuor organa aliaꝝ potẽtiaꝝ. 4m ẽ ꝙ quicq̃ꝫ potẽtie aĩe in hoĩe non ſũt a ſe inuicem ⁊ ab aĩa nec re nec ra/tione diſtincte. ⁊ h̃ capiendo potentias ꝓ ſignifica tis. pꝫ. q2 eadẽ eſt aĩa que tota informat totũ cor pus ⁊ tota informat q̃libꝫ partẽ corpis. ¶ 2a diffi. eſt de alijs potẽtijs a potẽtia ſẽſitia. ſ. de ĩtelle ctu ⁊ voluntate ꝓ qua ponuntur duo dcã. pm. in tellectꝰ nec volũtas nec re nec rõe diſtiguuntur ſi capiant̃ ꝓ ſignificatis q2 ſignificatũ ĩtellcũs ẽ aĩa. ⁊ ſil̃r ſignificatũ volũtatis. 2m dcm. intellcũs ⁊ vo lũtas a ſe inuicẽ re ⁊ rõe diſtiguuntur ſi capiant̃ ꝓ ɔnotatis. aut aggregato ex ſignificatis ⁊ ɔnota tis. pꝫ: q2 ɔnotatũ intellectꝰ ẽ actꝰ ĩtelligẽdi ⁊ ɔno tam volũtatꝫ ẽ actꝰ volẽdi. mõ iſti actꝰ r̃r diſtiguũt̃

Tertio dubitatur. vtꝝ iſte ſint ɔcedẽde. aĩa ẽ ſua potẽtia. intellectus eſt volun tas. ſenſus viſus ẽ ſenſus tactus. intellectus vult ⁊ voluntas intelligit. Rñdetur ꝙ ſm ſcm̃ Tho mam iſte ſunt ſimpl̃r negande. pꝫ ex ſua opiniõe recitata in p dubio. ſed ſm noĩales iſte ſunt ĩ ſmo nis rigore ɔcedẽde. pꝫ. q2 in his eſt idẽ ꝓ quo ſup ponit ſubiectũ ⁊ predicatũ. aliter tñ reſpondet̃ po nendo duas regulas. pma. de vltimate abſtractis nihil concretiue predicatur niſi in p modo dicẽdi p ſe ⁊ abſtractiue niſi identice. 2a regula. quando cunq̃ꝫ aliqua duo diſtinguuntur formal̃r. quecũ q̃ꝫ predicata ſic ſe habent ꝙ nõ pñt predicari niſi formaliter ſi illa vere affirmẽtur de vno non pñt vere affirmari de altero. illa aũt pdicata dñr pdi cari formaliter que ponũt diſtinctionẽ formalem inter illa que formal̃r diſtinguuntur. Ex hoc ſeq̃t̃ ꝙ iſte ſũt ɔcedende. aĩa eſt intellectus. eẽntia aĩe eſt voluntas p pdicationẽ idẽtificam. Scꝺo ſeq̃t̃ ꝙ iſte ſũt falſe. volũtas intelligit. intellectꝰ vult ⁊ ſil̃es. ⁊ ſi fiãt ſillogiſmi expoſitori contra regulas debent ſolui per artẽ datã in pncipio prioꝝ. q2 ſi

fit in ꝑma figura maioꝛ dꝫ resolui in vna de oī si
sit affirmatiua. ⁊ in vnaꝫ de nullo si sit negatiua. ⁊
in tertia figura altera ꝑmissaꝝ debꝫ resolui ī vnā
ꝺ omni vel in vnam de nullo.

Ad rationes Ad ꝑmā dr̄ negando ma
iorem. qꝛ de illis que sunt
eadē realr̄ distincta tn̄ ex nā rei ⁊ formalr̄ pn̄t ꝑ/
dicari ꝑdicata ꝯdictoria quoꝝ alteꝝ est reale. vt
visum est in ꝑ notabili. ad ꝯfirmationē dr̄ negan/
do ans̄ cū suis ꝓbationibꝰ. qꝛ solū ille qualitates
q̄ sūt ꝑncipia instrālia realr̄ distīcta a ꝑncipijs ꝑn
cipalibus debēt ꝓprie dici nāles potentie. saltēꝫ
capiēdo potētiā nālē vt ē spēs qualitatis. Ad secū
dā ꝓbationē dr̄ ꝙ potētia obiectiua ē eiusdē gn̄is
cū actu sꝫ non potentia productiua ⁊ subiectiua
¶ Ad scd̄aꝫ dr̄ ꝙ isti ꝫrij modi viuēdi agendi hn̄
ꝯcludunt distinctionē ex nā rei ⁊ formalē ⁊ similr̄
pōt dici ad ꝯfirmationē. ¶ Ad tertiā dr̄ ꝙ aliqd
agere ꝑ eēntiam pōt intelligi duplr̄. vno mō sic ꝙ
in agendo a nullo dependeat. ⁊ sic solus deꝰ agit
ꝑ eēntiam. alio modo sic ꝙ sua eēntia sic imedia/
tum ꝑncipium agendi. ⁊ sic agēs creatū pōt agē
ꝑ eēntiā suā. ad cōfirmationē dr̄ ꝙ i potētia sepa
rata remanet potētia visiua ⁊ auditiua ⁊ gn̄aliter
oēs potētie. nō posset tn̄ in opatiōe vl̄ in suos effe
ctus exire ꝑꝑ deffectū organorum. Et hec de q̄/
stione dicta sufficiant.

q **Queritur** 4.° vtꝝ potētie distin
guātur ꝑ actꝰ. ⁊ actus
ꝑ obiecta. ¶ Et arguit̄ ꝑ ꝙ nō. qꝛ qn̄/
cūqꝫ ē aliqd qꝺ ē ꝑncipiū distinctiuuꝫ
alicuiꝰ ab alio eo secluso secludit̄ distinctio eiꝰ ab
alio: sed actibꝰ ⁊ obiectis seclusis non secludit̄ po
tentiaꝝ distinctio. ergo potentie nō distingūtur ꝑ
actꝰ neqꝫ actꝰ ꝑ obiecta. minoꝛ pꝫ primo de actu.
qꝛ sor. dormiente adhuc eiꝰ potentia visiua ⁊ au
ditiua distingūt̄. ⁊ tn̄ ipoꝝ nullus est actꝰ. 2.° pꝫ de
obiectis. qꝛ quocūqꝫ colore ⁊ sono destructis ad/
huc distiguit̄ spē visiua ⁊ auditiua. Et ꝯfirmat̄ qꝛ
potētie sūt ꝑores actibꝰ. ⁊ obiecta sūt extrinseca
potētijs. igr̄ potētie nō distingūtur ꝑ obiecta neqꝫ
ꝑ actꝰ. ꝑma ꝑs ans̄ pꝫ qꝛ potētie sūt cāe effectiue
actuū. igr̄ sūt ꝑores ⁊ actibus ēt potētie sīt sbiecta
actuū. 2.ᵃ ꝑs ans̄ pꝫ qꝛ obiecta sūt alteriꝰ gn̄is a
potentijs. vt color ⁊ sonus nō sūt eiusdē gn̄is cuꝫ
potentia visiua ⁊ auditiua. ¶ 2.° sic stat potētias
specifice distinctas hr̄e idē obiectū adeq̄tū ⁊ eun
dē actū specificū. ergo potentie nō specifice distin
gunt̄ ꝑ obiecta neqꝫ ꝑ actus. ans̄ ꝓ ꝑma ꝑte pꝫ du
pliciter. ꝑmo qꝛ intellectꝰ ⁊ volūtas hn̄t ꝓ obiecto
ens sub rōne entis. 2.° pꝫ ꝺ potētia visiua hominis
⁊ asini q̄ distingunt̄ spē. ⁊ tn̄ hn̄t idē obiectū adeq̄
tum. s. colorē. 2.ᵃ ꝑs ans̄ pꝫ de intellectu ⁊ volun
tate q̄ sūt potētie distincte ⁊ tn̄ pn̄t hr̄e eundē actū
specificū cū sint circa idē obiectū. Et confirmatur
qꝛ stat eandem potentiā hr̄e actus specifice distin
ctos ⁊ obiecta specifice distincta. ergo potentie n̄
distinguntur neqꝫ ꝑ actus neqꝫ ꝑ obiecta. ans̄ pro
ꝑma ꝑte pꝫ primo de actibꝰ simplicibꝰ ꝯpositiuis
diuisiuis ⁊ discursiuis intellectus. silr̄ de actibus
intellectꝰ circa ꝑncipia ⁊ circa ꝯclusiōes. oēs eniꝫ
isti actus specifice distinguntur. de voluntate etiā
pꝫ qꝛ voluntas hꝫ actum odij ⁊ amoris q distingū
tur spē. 2.ᵃ pars ans̄ pꝫ qꝛ itellectꝰ pōt intelligē
q̄ditates specifice distīctas. voluntas pōt amare
obiecta specifice distincta. 3.° sic. oēs spēs ētis ab
soluti hn̄t drīas formales intrinsecas ꝑ quas disti
guntur specifice a qualibet alia specie. sꝫ spēs po
tentie anime sūt sex spēs entis absoluti. igr̄ hn̄t dif
ferentias formales intrinsecas ꝑ quas se inuicem
specifice distinguntur. Et cōfirmat̄ qꝛ eadē poten
tia numero ē circa obiecta distīcta numero ⁊ disti
cte potētie sūt circa idē obiectū i numero. igr̄ disti
ctio potētiaꝝ nō sumit̄ a distincione obiectoꝝ. In
oppositū est autoritas phi.

Primo sciendū ē ꝙ ꝓ solutione questiōis
sūt quattuor t̄mini declarandi ꝑ/
mus ē potentia. 2ꝰ ē distinctio. 3ꝰ ē actus. 4ꝰ ē ob
iectum. Pro declaratiōe ꝑmi termini ponūtur ali
que distinctiōes. ¶ Prima. duplex ē potētia. q̄dā
ē potētia obiectia. alia ē sbiectia. ¶ 2.ᵃ di. potētia
subiua ē duplex. q̄dā ē actia q̄ ē ꝑnᵐ trāsmutandi
alteꝝ i ꝯtū alteꝝ. alia ē passiā q̄ ē trāsmutādi ꝑnᵐ
ab altero i ꝯtū alteꝝ. ¶ 3.ᵃ di. poᵃ actia ē duplex
q̄dam est ꝟtualr̄ ꝑceptiua siue cognitiua. alia ē ꝓ
ductiua. ¶ 4.ᵃ di. potētie cognitiue sūt duplices
q̄dā sūt eiusdem ordinis sicut sunt potentie subor
dinate. alie sūt alteriꝰ ordinis sicut sūt potētie dis/
pate. ꝓ ꝺclaratiōe scd̄i t̄mini ponit̄ talis distictio.
duplex ē vnitas. s. itrinseca ⁊ formalis. alia ē extri
seca ⁊ obiectiua. itrinseca ⁊ formalis ē triplex. s. ge
nerica specifica ⁊ numeralis. ꝓ declaratiōe trij t̄/
mini ponit̄ talis distinctio. duplices sunt actus ali
cuiꝰ potētie. q̄dā sūt actꝰ adeq̄ti q ꝑ se ꝑdicantur ꝺ
oībus actibus ꝓductis ab aliqua potētia. alij sunt
actꝰ iadequati q nō vl̄r ꝑdicantur de actibꝰ ꝓdu
ctis ab aliqua potentia. ¶ Sꝫ ꝓ declaratiōe quar
ti termini ponuntur aliq̄ distinctiōes: Prima. alicꝰ
potentie ē duplex obm̄. s. ꝑmariū ⁊ scd̄ariū. ¶ 2.ᵃ
di. obm̄ ꝑmarū est triplex. quedā ē ꝑmarium ꝑmi

tate gñationis qȯ via gñatiõis ꝑ cognoſcit ab ipſa
potētia. aliud ē ꝑmariū ꝑmitate ꝑfectōis qȯ eſt ꝑ
fecti⁹ iter oia ꝑ ſe ꝑceptibilia ab ipa potētia. aliȯ ē
ꝑmariū primitate adeqtōis qȯ ꝑ ſe ꝑdicat̄ de oib⁹
ꝑ ſe ꝑceptibilib⁹ ab aliq̄ potētia. ❡ 3ª di. ob3 ade/
quatū ē duplex: qȯdā ē formale ꝛ motiuū. aliud ē
māle ꝛ t̄minatiuū. ❡ 4ª di. oba potentiaꝝ pñt ad
iuicē ſe hr̄e tripl'r. ꝑ ẜm ordinē ſupioris ꝛ iferioris
ſic ob3 ſēſus cois ꝛ oba gnq3 ſēſuū pticulariū. ſil'r
ob3 itellectus ꝛ obiectū ſēſus. alio° pñt ſe habere
ẜm ordinē ꝑoris ꝛ poſterioris ſic obm potētie nu/
tritiue ꝛ augmentatiue. 3° pñt ſe hr̄e ſicut diſpata
ſic ꝙ vnū nullo mō alteri ſubordinet̄. ❡ 5ª di. po^c
nō pñt diſtigui niſi ex pte alicui⁹ iſtoꝝ quattuor. ſ.
aut ex pte dr̄iaꝝ itriſecaꝝ ꝛ formaliu3. aut ex par
te ſuboꝝ. aut ex pte oboꝝ. aut ex pte actuū. ❡ 2°
ponunt̄ aliq̄ ſuppōes. ꝑma. ois dr̄ia ſpecifica ſiue
ſit entis abſoluti ſiue ſit entis reſpectiui itrinſeca:
ꝛ formal'r eſt ꝑ dr̄ia3 itrinſecā ꝛ formalē: ꝛ ois diſtin
ctio numeral'r ē ꝑ dr̄ia3 indiuidualē. Ex his dr̄ ꝑ͛ ꝙ
potētie itrinſece formal'r diſtinguunt̄ ꝑ dr̄as itri
ſecas ꝛ formales q̄ dr̄ie ſunt nobis innoiate. iō lo
co diſtinctiōis itrinſece ꝛ formalis vtimur diſtincti
one extrinſeca ꝛ obiectiā. ❡ 3° dr̄ ꝙ oēs dr̄ie ſpe
cifice diſticte diſtinguunt̄ ꝑ alteꝝ iſtoꝝ diſiuncti/
ue. aut ꝑ act⁹ adeq̄tos ſpecifice diſtictoſ. aut ꝑ oba
adequata ſpecifice diſticta. ſiue ſint potētie diſpa
te. ſiue potentie ſubordinate ita ꝙ iſte ɔ̄ñe ſūt for
males. act⁹ adeq̄te duaꝝ potētiaꝝ ſunt ſpecifice
diſticti. vl' oba adeq̄ta ſūt ſpecifice diſtincta. ergo
po^c ſūt ſpecifice diſticte. iſta tñ ɔ̄ña ñ val3. po^c diſti
guunt̄ ſpecifice. g͛ oba diſtiguūt̄ ſpecifice ❡ 4° dr̄
ꝙ po^c diſpate pñt diſtigui ꝑciſe ꝑ act⁹. pñt ēt ꝑciſe
diſtigui ꝑ obiecta. ꝛ h̄ diſtictiōe extriſeca. ꝛ obiua

Secundo ſciēdū ē ꝙ iſtȯ 2^m ca^m i q̄ Ari.
determiat de potētia vegetati
ua diuidit̄ in tres ptes. In ꝑma determiat de or/
dine iſtaꝝ potētiaꝝ. ꝛ itēdit ſex ɔcluſiōes. ❡ Pri
ma tangit itentū ꝛ ē hec. o3 accipe q̄d ſit vnūqȯq3
iſtoꝝ. ꝛ q̄d ſit itellectiuū ſenſitiuū ꝛ vegetatiuum
❡ 2ª tāgit ordinē ꝛ ē h̄. ꝑus determinādū ē de ac/
tib⁹ q̄3 de potētijs ꝛ obis q̄3 de actibus. ꝑmum ꝓ/
bat q2 act⁹ ꝛ opatiōes ẜm rōnes ſunt ꝑores poten
tijs. 2^m ꝓbat q2 oba ſūt ꝑora actibus ꝛ opatiōib⁹
❡ 3ª ɔcluſio tangit vnū correlariū ꝛ ē hec. o3 ꝑ dȯ
terminare de alimento ꝛ qȯ eſt obm aie vegetati
ue ꝛ de gñatione ſil'r que actus ei⁹ q̄3 de aia intel/
lectiua. ❡ 4ª tangit ordinē iter potētias ꝛ eſt hec.
ꝑ determinādū ē de aia vegetatiua q̄3 de alijs. ꝓ
bat q2 aia vegetatiua ꝑ ineſt viuētib⁹. ꝛ eſt poten
tia maxie cōis. ergo. aña ꝓbat q2 ẜm ipam viuere
ineſt oib⁹ viuentib⁹. Et ſubdit ꝙ eius act⁹ ſūt gñā
ri ꝛ augeri alimento vti. ❡ 5ª ɔcluſio tāgit vnum
correlariū ꝛ ē hec. ꝙ nālıſſimū op⁹ in viuentibus
q̄cūq3 ſūt ꝑfecta ꝛ nō orbata ꝛ gñationē ſpontane
am ñ hñtia eſt generare ſibi ſimile. ꝓbat ꝑ exēplo
ſic. aial. n. gñat aial. ꝛ planta gñat plātā. Rōne ſic.
oia viuētia illud appetūt ꝛ ꝓpter h̄ faciūt q̄cunq3
faciunt ẜm nām. ſ. ꝙ pticipāt eē diuinū ꝛ imorta
le. ꝛ hoc fit gñando ſibi ſil'e. ❡ 6ª tangit vnā diſtin
ctionē finis. ꝛ ē hec. duplex ē finis. ſ. quo ꝛ gr̄a cui⁹.
Ex hoc infert ꝙ viuētia nō pñt coicare in ipo eē
diuio eo ꝙ ñ ɔtingit aliqȯ corruptibiliū vnū ꝛ idē
numero manere. iō vnūqȯq3 eoꝝ coicat ẜ3 ꝙ pōt
. ſ. ꝙ remanet vnū ꝛ ide3 ſpē ꝛ non numero. In ſe
cunda pte cōparat corpus ad aia3 penes cāſitatē
ꝛ itēdit tres ɔcl'oes. ❡ ꝑª tāgit cāſitatē aie reſpcū
corpis. ꝛ ē h̄. aia ē cā ꝛ ꝑn^m viuētis corpis i triplici
gñe cauſe. ſ. forme finis ꝛ efficiētis. ꝑ^m ꝓbat dua
b⁹ rōib⁹. ꝑma. q2 aia ē cā dās eē ipi corpi viuenti:
igr̄ ē cā form'l' corpis. aña ꝓbat. q2 aia dat viuē oib⁹
viuētib⁹. igr̄ dat eis eē. t3 ɔ̄ña q2 viuere ē viuenti
b⁹ eē. 2ª rō. aia ē act⁹ ꝛ rō corpis viuētis. igr̄ eſt cā
formalis corpis viuētis. 2^m ꝓbat duab⁹ rōib⁹. ꝑª.
itellc̄us artificis opat̄ ꝑp formā artis. igr̄ nā opat̄
ꝓpt̄ formam corporis viuentis. ꝛ ſic forma cor
poris viuentis. ſc3 anima eſt eius finis. Secunda
rō. oia corpora viuētia ſūt inſtrumenta aie. aia ē
finis corporis viuentis. Et ſubdit ꝙ finis dr̄ du
pl'r. ſ. finis quo ꝛ finis gr̄a cuius. 3^m. q2 anima ē ꝑn
cipium vnde fit motus in corporibus aiatis. g͛ eſt
cauſa efficiens corporum animatorum. aña ꝓbat
iductiue q2 aia eſt ꝑn^m motus ẜm locum ꝛ etiam
eſt principium alterationis. probat q2 eſt ꝑn^m ſen
ſationis. ergo ꝛ alteratōis. t3 conſequentia q2 ſen
ſatio eſt alteratio. q̄dā eſt ēt ꝑn^m augmenti ꝛ decre
menti. probat. q2 q̄cq̄d alit̄ hab3 aia3. ſed q̄cq̄d au
gmentat̄ aut diminuit̄ alit̄. ergo quicq̄d augetur
aut diminuit̄ h3 aiam. ❡ 2ª ɔcluſio tāgit opione3
empedoclis cum eius reprobatione ꝛ eſt hec. Em
pedocles non bene dicit ponendo plantas deor/
ſu3 augeri ꝓpt̄ motū t̄re. ꝛ ſurſū ꝑp motū ignis.
ꝓbat duab⁹ rōib⁹: prima. q2 empedocles non be
ne accipit ſurſum ꝛ deorſum in plantis. ergo. aña
ꝓbat dupl'r. ꝑ q2 nō eſt idem ſurſū ꝛ deorſum in
oibus viuentibus ꝛ in toto vniuerſo. hoc tamen
opinabat̄ empedocles. 2° q2 credebat radices in
plantis eſſe deorſum ſed hoc eſt falſum. ꝓbat. q2
caput aialiū eſt ſurſū. ergo ꝛ radices plantarum.
ꝓbat ɔ̄ñam q2 cōgruit inſtrumēta dicere eē alr̄a

aut eadē ab opatōib⁹. 2ª rō. q2 si in nutritiōe non sit aliqd ꝓhibēs alimētū leue stati ascēdet sursuȝ ꝛ graue deorsū. ꝛ ēt corrūpet aiatū. g̃ oȝ pōere aliqd ꝓhibēs quod ē aia: ꝛ per ɔ̄ns aia est cā alimēti ꝛ augmēti. ¶ 3ª ɔ.ᵒ tangit reprobationē scdi erroris ꝛ est hec. q̄buidā videt̄ ꝙ ignis simpl'r sit cā alimenti ꝛ augmēti. ꝓbat. q2 ipȝ solū inter alimēta alit ꝛ augmētat̄. Cōtra istos ponit talē distictōeȝ. ignis ē quodāmō cā elemēta. nō tñ ē cā simpl'r. ꝓbat duab⁹ rōnib⁹. pma. augmētū ignis ē ifinitum quousq̧ fuerit ɔbustibile. sȝ oium nā ɔstatiū ē. certus t̄min⁹ augmēti ꝛ magnitudis. hoc aūt est effect⁹ aie ꝛ nō est effect⁹ ignis. 2ª rō. forma est magis pn̄ᵐ augmēti q̄ mā. g̃ aia q̄ ignis.

Tertio sciēdū ꝙ circa huc textū incidunt tres difficultates. ¶ pª. vtꝝ aia sit cā effectiua corpis aiati. ꝓ solōe h⁹ ponūt̄ due distictiōes. pma: duplex ē cā effectiua. qdā ē producēs. alia est conſuans. ¶ 2ª di. aiam eē cāȝ efficientem corporis aiati pōt intelligi dupl'r. Uno⁹ q̄ ad subam corporis animati. ita ꝙ entitas corporis animati sit effectiue producta ab aia. alio modo quo ad suas operationes sic ꝙ aia sit pn̄ᵐ effectiue productiuum cuiuslibet operationis ipsius aiati. Ex his dr̄ pº ꝙ anima corporis animati non est causa effectiua productiua corporis animati cuius est aia. sed· est tantuȝ causa conseruatiua. 2º dr̄ ꝙ anima vnius animati est causa ꝓductiua alterius animati corporis. vt anima patris est causa productiua filij. 3º dr̄ ꝙ anima alicuius corpis animati est principium omnium operationuȝ vitaliū illi⁹ corporis animati. ꝛ ad istū sensum itēdit Aristo. in textu. p3. q2 per hoc ꝓbat aiam esse causam efficientem corporis animati eo ꝙ est pncipium cuiuslibȝ corporis animati. ¶ 2ª difficultas. vtꝝ actus ꝛ operationes sint pores potentijs. pro solutione huius difficultatis ponuntur tres opiones. prima est alberti que stat in vna distinctione ꝛ duobus dictis. ¶ prima distinctio est hec. aliqd est prius dupl'r. Uno modo quo ad nos. alio modo s̄m naturā. ꝛ quodlibȝ il' oꝝ est duplex. q2 qōdā illoꝝ est prius quo ad esse. aliud est prius q̄ ad cognosci. primo enim cognoscimus oba. postea cognoscim⁹ actus. ꝛ vltimo cognoscim⁹ potētias. ¶ pᵐ dictum. potentie sunt priores actib⁹ quo ad eē. sed non quo ad cognosci. ¶ 2ᵐ dictum. obiecta ꝛ actus sunt priora quo ad nos. ꝛ quo ad cognosci suis potentijs. Ex hoc infert ꝙ potentie ñ distinguuntur per actus aut per obiecta a priori sed solum a posteriori ꝛ quo ad nos. ¶ 2ª opinio ē sancti Thome que stat in duabus suppōnib⁹. ꝛ duobus dictis. pma suppositio. potētia dicit quēdam ordinem ꝛ relationem ad actum ꝛ ad obiectum tanq̄ ad terminum. secunda. terminus relationis precedit ipam relationem ꝛ relationes a priori ꝛ essentialiter distinguūtur per suos termios. ¶ pmum dictuȝ. actus ꝛ obiecta sunt priora ipis potentijs. q2 sunt termini ipsarum potentiarum. ¶ Secundum: potentie a priori ꝛ essentialiter distinguuntur per actus ꝛ obiecta sicut due relationes per t̄minos suos. ¶ Tertia est opinio media que concordat istas duas. ꝛ stat in vna distinctione ꝛ duobus dictis. ¶ Distinctio est hec. potentie possunt capi dupliciter: Uno modo materialiter s̄m id quod sunt. s. vt sunt quedam qualitates absolute. Alio modo possunt capi formaliter. scȝ sub ratione formali potētie. ꝛ sic dicunt respectū ꝛ habitudinem ad actus ꝛ ad obiecta. ¶ pmum dictum. potentie primo modo capte a priori distiguuntur per differentias absolutas nobis innoiatas ꝛ a posteriori p oba ꝛ actus. ¶ Scdm dictū potētie secūdo mō capte a pori distiguuntur per actus ꝛ oba sic relationes p suos t̄mios. ¶ Tertia di. vtꝝ ex 3ª ɔclōne scde partis sit p bonā consequētiā deducibile aiata eē detminata ad maximū ꝛ minimū ꝛ non iaiata. Ad quā rñdeo ꝙ sic q2 habere detminatum terminum augmentationis ꝛ augmēti est effect⁹ aie. ergo vbicūq̧ repit̄ aia illa habent detminatū t̄minū magnitudis ꝛ augmēti. q2 habere determinatū t̄minum magnitudis ꝛ augmenti nō est effect⁹ ignis. imo eius effectus ē augmētum in infinitum. silr est de effcū cuiuslibȝ alterius inaiati. ergo inaiata non habēt certū t̄minū magnitudinis ꝛ augmenti.

Cōclusio rñsalis. potentie distiguuntur per actus ꝛ obiecta. hec ɔ̄ oȝ intelligi pmo de potētijs dispatis ꝛ non subordinatis. oȝ etiam intelligi de actib⁹ ꝛ obis adequatis ꝛ nō iadequatis. oȝ 3º itelligi de disictōe specifica ꝛ non numerali. debȝ quarto itelligi de distictione extrinseca ꝛ obiectiua ꝛ non de distinctione intrinseca ꝛ formali. hec conclusio satis patet ex primo notabili.

Primo Dubitatur. Utrum idem sit obiectum potentie augmētatiue gñatiue ꝛ nutritie. Ad soluēdū h̄ du^m ē supponēdū ꝙ i 3ª parte h⁹ capl'i detmiat d̄ obo potētie vegetatiue .s. de alimento. ꝛ diuidit̄ in duas partes. In pma itendit tres ɔclōes. ¶ pma. determiandum est p̄ d̄ alimento. ꝓbat. q2 potentia vegetatiua que est

eadē eū gñatiua distinguit̄ ab alijs potētijs p suā
opationē que est circa alimētum. g̊ p̊ determinā
dum est de alim̄to. ℂ Scđa ɔ̊.tangit tres ɔditio
nes alim̄ti. prima. alimētū vr̄ eē ɔ̄riū corpi alito.
scđa. ñ oē ɔ̄riū ē alim̄tū sui ɔ̄rij. sed solū ɔ̄ria q̄ nō
tm̄ gñantur ex se inuicē sed ēt ex se inuicē augm̄
tant̄. primaȝ ptē pbat qa multa ɔ̄ria sūt ex alteru
tris: vt sanū ex laborante: ꝛ tñ nō nutritur nec au
gmentatur ex alterutris. Secūdam ptē pbat qa
aq̄ est alimentū ignis. ignis v̄o nō ē alimētū aque
Tertia. alimētū est aliō ab eo qō alit̄. ꝛ hoc ē ma
nifestū in corpib⁹ simplicib⁹. ℂ Tertia ɔ̊.tangit
vnā dubitationē ꝛ est hec. quidā dicūt simile ali ꝛ
augeri per suū sile ꝛ qdā dicūt ecōuerso. s. ꝙ ɔ̄riū
alit̄ per suū contrariū. pbant tripl̄r. p̊ q2 sile ñ pa/
titur a sibi sili. z̊. q2 nutrimētū trāsmutat̄ in subāȝ
aliti. sed oīs transmutatio est ō ɔ̄rio in ɔ̄riuȝ vl̄ me
diū. 3̊. q2 alimentū patitur aliquid ab eo qō alit̄ lȝ
nō eɔ̄. sic factor dom⁹ nihil patitur a materia sȝ e/
cōtra. institutor eni. i. edificator solū mutat̄ i actū
ex ocio. Soluit dubitationem per distinctioneȝ.
alimētū eni dupl̄r considerat̄. vno̊ sm ꝙ prio hȝ
oñiam ꝛ nōdū est decoctū. ꝛ sic ē ɔ̄rium ei qō alit̄.
alio̊ sm ꝙ fit ꝛ est decoctū ꝛ digestū ꝛ sic ē simile
ei quod alitur. Ex his manifestū est ꝙ isti dicunt
quodāmodo recte ꝛ quodammodo non recte.

Secundo dubitat̄. vtꝝ in nutritōe sint tm̄
tria. s. alens. q̄ alitur ꝛ quod alit̄
Ad soluēdū hoc dubiū est supponēdū ꝙ aristo. in
vltima pticula h⁹ capl̄i intendit tres ɔcl̄oes. p̄ma
oñdit qd sit illud quod alit̄ ꝛ est hec. aīatū inq̄ʒtum
huiuscemodi ē corp⁹ qō alitur. pbat q2 nihil nō p
ticipans aīa alitur. ideo alimētū est potētia aīatū
ꝛ nō sm accñs. ℂ z^a tangit oñiam iter act⁹ ipius
aīe vegetatiue q sūt nutrire augere ꝛ gñare sibi si
mile ex pte obi. q2 idē alimētū sm ꝙ ē potētia q̄ʒ/
tum. ē obm̄ potētie augmētatiue. ꝛ sm ꝙ ē aliqd
ɔseruans subām nutribilis ē obm̄ potētie nutritie
ꝛ sm ꝙ est factiuū generatōis est obm̄ potētie ge
neratie. ℂ Ultima tāgit qnq̄ʒ corrclaria. p̊^m ē. p̄n
cipiū illoꝝ actuū est virt⁹ aīe vegetatie q̄ disponit
alimētū. ꝛ alimentū est illud p quod aīa vegetatia
vr̄ aliquid agere. z^m. in nutritōe tria sūt. s. alēs qō
ē aīa. quod alit̄. ꝛ ē corp⁹ hñs aīaȝ. ꝛ quo alit̄. ꝛ est
alimentū. 3^m. potentia generatiua ē p̄ma potētia
aīe vegetatie. pbat. q2 finis aīe vegetatie ē gñare
sibi sile. g̊ aīa vegetatiua appellanda ē potētia ge
neratia. tȝ ɔñs q2 a fine iustū est oīa appellari. 4^m
illud quo alitur est duplex. pbat per sile. q2 illud
quo nauis gubernatur est duplex. quoddā est mo
uēs solū sicut manus. aliud est mouēs ꝛ motū sic
themo. 5^m. omne aīatū hȝ calorē. pbat. q2 necesse
est alimētū decoq̄ anq̄ʒ alitū ex eo nutriat̄. deco
ctio aūt fit p calorē nālem. ergo oē alitū hȝ calorē
nālē. Cōseq̄nt̄ recapl̄at que dcā sūt.

Tertio dubitat̄. vtꝝ nutritio sit possibilis.
Ad soluēdum hoc dubiū oȝ p̊ vide
re a quo fiat nutritio. Ad quod rñdet̄ ꝙ fit ab aīa
tāq̄ʒ ab agente p̄ncipali. a calore tanq̄ʒ ab agente
instr̄ali. a calore extrinseco. vel a frigore tāq̄ʒ a cā
coadiuuāte. z̊. oȝ videre ex quo fiat nutritio. Ad
quod rñdet̄ ꝙ fit ex cibo decocto ꝛ digesto i stōa/
cho. 3̊. oȝ scire vbi fiat digestō siue nutritio. Ad qō
rñdet̄ ꝙ p̄ma digestio fit in ore per masticatiōem
cibi. z^a fit in stomacho per decoctionē cibi quo ō
cocto magis puꝝ mittit̄ ad epar. ꝛ iteꝝ ibi digerit̄
ꝛ ibi fit separatio magis puri a min⁹ puro. ꝛ mitti
tur magis puꝝ ad cor. ꝛ iterū fit digō illi⁹ ꝛ maior
depuratio. ꝛ iteꝝ mittit̄ ad singulas ptes viuētis.
ꝛ iteꝝ ibi digerit̄ ꝛ magis puꝝ ɔuertit̄ i sbāȝ mē/
broꝝ ꝛ min⁹ puꝝ cōuertit̄ i pillos. 4̊. oȝ videre qñ
fit nutritio. Ad qō rñdet̄ ꝙ q̄ʒdiu aīal viuit taȝ diu
aīal nutritur. 5̊. pp qd fit nutritio. Ad qō rñdet̄ ꝙ
ē pp hoc vt humidū radicale depditū p actioneȝ
caloris nālis per conuersionem humidi cibalis
recuperetur. Et hec de questione.

Rationes soluuntur ex dictis.

Queritur 5̊. vtꝝ sit necesse pōe
re sensum agentē a sē
su passiuo formal̄r ꝛ ex nā rei distictū.
ℂ Et arguit̄ p̊ ꝙ non q2 ari. ꝛ cōmēta
tor multis auctib⁹ asserūt ꝙ oīs sensus est v̄t⁹ pas
siua. g̊ nullus sensus est agens. ꝛ per ɔñs non ē po
nēdus sensus agens a sēsu passiuo ex nā rei ꝛ for
mal̄r distinct⁹. Et ɔfirmat̄ per rōnes phi. p̄ma. qñ
fit sēsatio tūc q̄dā fit alt̄atio i sētiēte. z̊. q2 si v̄t⁹ sē
sus eēt v̄t⁹ actiua sequeret̄ ꝙ sēp fieret sensatio ꝛ
sine q̄cunq̄ʒ extriseco. pȝ. q2 sēsus hȝ sibi subȝ ap/
proximatū. in organo eni est obm sensus. ℂ z̊.
sic. obm est cā productiua act⁹. g̊ non oȝ ponere sē
sū agētē ad pducendū actū. añs pȝ per phm in p̊
capl̄o h⁹ tractat⁹ qui dicit ꝙ p̄ncipia actiua sēsati
onis sunt extrinseca. s. sensibilia. Et confirmatur:
q2 si eēt aliquis sensus agens vel ageret in sensibi
le vel in organū. non in organum q2 corrūpet ipȝ.
nō in sensibile q2 tunc sensatio fieret ex̄ mittēdo ꝛ
nō int⁹ suscipiēdo. ℂ 3̊. sic. non ē ponenda plurali
tas sine necessitate. hoc ē sine rōe euidēte. aut sine
notabili auc̄te. aut sine certissima expiētia. sȝ nec

rō euidēs. nec notabil' auctoritas: nec expiētia cogunt ponere sensū agētē ex nā rei ⁊ formalr disticctū a sēsu passiuo. igr nō ē ponēdus sensus agens ex nā rei ⁊ formalr distict⁹. mior posset patere soluendo auctēs rōes ⁊ expiētias. Et cōfirmal q2 visio ē actio imanēs. ergo visio manet i agēte. Ex h sic arguil. i qcūq; manet visio illō ē sēsus passiuus sz i sēsu agēte manet visio. g° sēsus agens est sēsus passiu⁹ nō distict⁹ a sensu agēte. ¶ In oppo^m. arguitur qa ē ponēdus itellectus agens ex nā rei et formalr distict⁹ ab itellectu poss. ergo ēt est ponēdus sensus agēs ex nā rei ⁊ formalr distinctus a sensu passiuo. tenet ɔña. qa ois rō p quā pōt ꝓbari distin⁹ intellectus ab itellectu possi agentis potest etiā applicari ad sensum agentē ⁊ passiuū.

Primo Sciēdū est q ꝓ solōne qōnis sūt soluēde tres difficultates. Pria vtꝝ ex auctoritatib⁹ Ari. ⁊ ɔmētatoris possit euidēter ꝓbari q de mēte eoꝝ fuerit ponere sensum agētē. Ad quā rñdetur ꝑ q sic. pz ꝑ ꝑ ari. in z° tractatu ꝓbantē aiā3 eē pncipiū effectiuū corpis aiati. z° q ē pncipiū cuiuslib3 opatōis ipius corporis aiati. s. motus local' sensatōis ⁊ alioꝝ. Ex his sic arguit. ois sensus q ē pncipiū ꝓductiuū alicuius sensatōis ē sēsus agēs. sz sēsus visus ⁊ qlib3 ali⁹ est ꝓductiuus visiōis. igr sensus visus est sēsus agens. z^a auctitas ē aristo. 9° methaphy^c dñtis q videre est opatio imanēs. igr manet i agēte. sz euidens ē q manet i sēsu. ergo est ponēdus sensus agens. 3ª auctās ē ɔmētatoris dicētis q sēsus sūt potentie patiētis ꝟz q suscipiūt spēs sensibiles. sz sūt potētie agētes ꝟz q iudicāt d obis. 4ª auctās ē q phs ⁊ ɔmentator ponūt itellectū agētē distictū etiam ab itellcū possibili. g etiā pñt ponere de sensu. tenz ɔña. q2 ois oratio euident ꝓbans vnu3 pōt euidēter ꝓbare aliud. ¶ z^a di. vtrum appareat aliq necessitas pp quā oporteat ponere sensū agentē distinctū a sensu passiuo. Ad qō rñdet q nulla apparet impossibilitas saltē ɔdictiōis qn possint saluari oēs operatōes sensuū non ponēdo sensū agētē non distictū a sensu passiuo. pz q2 sine iplicatione ɔdictōis eadē potentia pōt eē passiua receptia alicuius forme ⁊ effectiue ꝓductiua eiusdē. ¶ 3^a di. vtꝝ de facto sit ponēdus sensus agēs realr distict⁹ aut saltē formalr a sensu passiuo. ꝓ solōne huius diffi. ponuntur ꝓbabilr aliqua dcā. pmū. sicut i eadē eentia aie ponunt due formalitates quaꝝ vna vocal volūtas ⁊ alia intellcūs. sic in eadē po^a aie pñt poni due formalitates sicut in potētia visiua ponūtur due. vna que vocal visus agēs. ⁊ alia vocatur visus possibilis. ⁊ ille distinguunl a se inuicem ex natura rei ⁊ formalr. ¶ z^m dcm. sensus agens cū obo est pn^m cālr ꝓductiuū ipi⁹ spēi sensibilis. ⁊ sensus possibilis ē pn^m mālr receptiuū illi⁹ spēi mālr sensibilis. ¶ 3^m dcm. sensus agens cu3 obiecto in cognitione intuitiua ⁊ cum spē sensibili i cognitione abstractiua est pn^m effectiue ꝓductiuum ipius sensationis. ⁊ sensus possibilis est pncipium receptiuum ipi⁹ sensationis. ¶ 4^m dictum. sensus agēs nō realiter distinguitur a sensu possibili. sed solum ex nā rei ⁊ formaliter ꝓmum. pz q2 non est ponēda pluralitas sine necitate. z^m pz de sensu actiuo ⁊ de sensu possibili verificantur pdicata ɔdictoria quoꝝ alterum est reale ⁊ vnum nō predicatur de altero in primo modo dicendi ꝑ se igitur distinguntur ex nā rei ⁊ formaliter. añs pz q2 sensus agens est ꝓductiuus sensatiōis ⁊ nō sensus possibilis. Similr sensus possibilis est receptiuus sensationis ⁊ nō sensus agens. etiam sensus agens est nobilior sensu possibili. cū oē agens sit pstantius passo. Ex hoc sequitur error dicētium oēm potētiam sēsitiuā se hre pure passiue ad ipm actū sentiendi q2 aut actus sētiēdi adequate ꝓducetur ab obo. aut a spē sensibili. aut a po^a aut ab aliquib⁹ illoꝝ sit. nō ab obo nec a spē sensibili. q2 tūc sepate ꝑ possibile vel impossibile spē sensibili a sēsu adhuc posset ꝓducere sensationem cū sit ei⁹ cā totalis. ergo effectiue ꝓducil a po^a sola. vel a po^a cu3 obo vel spē. ⁊ sic po^a nō se habebit pure passiue. ¶ z° sequtur error dicentium sēsū eē ꝟtutem passiuam respectu obi ⁊ spēi sēsibilis. ⁊ virtutem actiuam respectu sensationis q2 iplicat ɔdictionē idē oio i distinctum seclusa opatiōe intellectus esse pn^m actiuum ⁊ passiuum alicuius entitatis. ⁊ tn̄ secundu3 istos sensus eēt potentia passiua receptiua illius sensationis ⁊ effectiue ꝓductiua eiusdem.

Secundo sciendū ē q Aristo. i isto tertio tractatu determinat de potentia sēsitiua: ⁊ diuidil in sex capla. In ꝑ determinat d sēsu ⁊ sensibili in cōi. ⁊ diuidil in quatuor ptes. In pma tendit duas ɔclōnes. ¶ pma. dicam⁹ vlr d oi sēsu qō sit p moueri ⁊ pati. ꝓbat duab⁹ rōib⁹. pma q2 cū fit sēsatio tūc fit quedā alteratio i sētiēte g ⁊ qdā passio. Et subdit q quidā dicūt silē pati a sili. ⁊ qdā dicūt hoc eē ipoe. scōa rō. si sensus eēt ꝟt⁹ actiua tūc eēt irrōabile. q2 sensus non sētirent se. ⁊ q nullus sensus sētiret absq; extrīseco q2 in eis sunt ignis terra ⁊ alia elemēta qꝝ ē sēsus ꝑ se aut ꝟz accñs. Ex h infert q manifestū ē q sensus nō est actu sensitiuum. i. principium sentiendi sed est

potētia passiua. iō sēsus nō sētiūt seipos sine sēsiti
uo sicut cōbustibile nō cōburit a seipso sine cōbusti
uo. ¶ 2ª ɔ͂. tāgit quādā distictionē ⁊ est hec. ꝙ aliqd
sētit duob⁹ modis. s. i actu ⁊ i potētia: q2 qō i potē/
tia audit aut videt dicimus ip3 audire ⁊ videre l3
dormiat. alio mō aliqd dr̄ audire qō iā3 puenit ad
actū audiēdi: ⁊ sēsus dr̄ dupl'r. s. i potētia ⁊ i actu
⁊ silr sētire. Ex hoc infert ꝙ nō ē idē sēsū pati ⁊ mo
ueri. ⁊ ipm agere ⁊ mouere. ꝓbat q2 mot⁹ est aliq̄
passio l3 iperfecta. Subdit ꝙ nō oē quod patit̄ ab
aliq̄ agēte patit̄ ⁊ mouet̄ tāq̄ a sibi sīli. ¶ 2ª infert
ꝙ pati qn̄q3 ē a sīli qn̄q3 a dissīli. q2 ɓm qō patitur
ē dissīle ⁊ postq̄ patit̄ ē sīle. ¶ In 2ª pte distiguit
potētiā. ⁊ itēdit q̈ttuor conclusiones. ¶ Prima tā
git vnā distictionē po'⁊ ē hec. hō ē i potētia sciens
dupl'r. vno mō q2 nondū h3 sciā3 s3 ea3 potest hr̄e:
alio mō q2 iā habet sciā3 s3 nondū opat̄ ɓm eā. D.f
ferūt tn̄ ille due potētie. ꝑ q2 cū dicim⁹ ipsum esse
potentia scientē. dicim⁹ ipsu3 nūc eē receptibilem
scie. s3 cū dicim⁹ ipsu3 esse actu scientem dicimus
ipm operari cu3 voluerit nisi aliqd extrinsecū ipe
diat. ¶ 2ª ɔ͂. tāgit aliā dr̄ia3 ⁊ est hec: ille q̄ ē in po/
tentia sciens ꝑ mō fit i actu ꝑ hoc ꝙ ē alteratus p
doctrinā ⁊ multotiēs mutat⁹ ex ɔ̃rio hitu. sed ille q
ē i potentia: 2° fit i actu eo ꝙ trāsit de non agē ad
agere: quia de ocio ad actum. ¶ Tertia ɔ͂. tangit
vnā distinctionē. ⁊ est hec. duplex ē passio quedā ē
corruptiua q̄ fit a ɔ̃rio. alia est pfectiua p quā3 acq
ritur q̈litas q̄ ē act⁹ ei⁹ qō est i potētia. ¶ 4ª ɔclo.
sēsus patit̄ passione pfectiua q̄ est trāsit⁹ de poten
tia i actū q̄ nō ē alteratio corruptibilis. aut o3 pōe
re aliud gen⁹ alteratōis. ꝓbat q2 nō est rectū dice/
re sapiētē cū sapiat alterari neq3 edificatorē cum
edificat. ¶ In 3ª pte applicat distictionē potētie
ꝑus positā ⁊ itendit tres ɔclōes. ¶ Prima ē. mu/
tatio de ꝑma potētia ad ꝑmū actū fit a gn̄ante: ⁊
cū sensitiuū generatū est h3 sensū sicut sciēs hab3
sciam: ⁊ quādo fit i actu tūc dr̄ actu sētire. sicut sci
ens dr̄ actu ɔsiderare. Subdit tn̄ dr̄ia3. q2 ꝑncipia
actiua hui⁹ opatiōis. s. sēsatōis. sūt extrinseca. s. vi
sibile ⁊ audibile ⁊ reliqua sēsibiliū. hoc ꝓbat q2 sē
sus in actu ē singulariū. scia aūt vl'ium. ⁊ hec vl'ia
sunt quodāmodo in ipa anima. ideo in ptāte ei⁹ est
intelligere cū velit: nō tamē sentire eo ꝙ regritur
extrīsecū. s. sensibile. ¶ 2ª ɔclusio resumit diuisio
nem potētie ꝑus positā ⁊ ē hec. aliqd ē in potentia
dupl'r. vt dicim⁹ puerū eē in potētia ad gubernā
dum exercitū: ⁊ dicim⁹ expertū esse i potentia ad
gubernandū ip3. ¶ Tertia ɔclo recapitulat ea q̄
dicta sūt. ¶ In quarta pte determinat de sensib⁹ i
cōi: ⁊ intēdit. 6. ɔclusiones. ¶ Prima tangit inten
tum ⁊ est hec. videndū est ꝑmo de sensibilib⁹ scd3
vnūquēq3 sensū. ¶ 2ª tāgit ꝑmā diuisionē sensi
biliū ⁊ est hec. sensibile dr̄ tripl'r. quoru3 duo dici
mus sentire p se ⁊ 3ᵐ per accn̄s. ¶ Tertia tangit
ɓam ⁊ est hec. sensibiliū p se aliud est ꝓpriū vnius
cuiusq3 sensus. ⁊ aliud cōe omniū. ¶ 4ª tāgit dif
finitionē sensibilis p se ⁊ ꝓprij ⁊ ē hec. sēsibile per
se ⁊ ꝓpriū est qō nō potest sentiri altero sēsu. ⁊ cir
ca qō nō ɔtingit errare. vt visus apud colorē. ⁊ au
ditus apud vocē. ⁊ gustus apd saporē. sēsus tact⁹
habet plēs dr̄ias sēsibiliū q̄ approꝑant̄ tactui ꝙ n̄
decipiant̄ circa sēsibilia. ꝓbat vt visus non decipi
tur i colore qs color sit. nec audit⁹ i voce que voꝝ
sit: sed in colore qd sit ⁊ vbi sit. ¶ Quīta tāgit nu/
meꝝ sensibiliū cōmuniū ⁊ est hec. Sensibilia cōia
sūt hec. mot⁹ qes numer⁹ figura magnitudo. ꝓbat
q2 hec sensibilia nō sunt ꝓpria alicui sēsui. s3 cōia
oīb⁹. aliqs. n. mot⁹ ē sēsibilis tactu ⁊ visu. Subdit
ꝙ hec sūt sensibilia p se. ¶ Sexta ɔclusio decla/
rat sēsibilia p accidens ⁊ est hec. sensibile ɓ3 accn̄s
est vt si albū sit diarij filius: diarij filius erit sēsibi
le ɓ3 accn̄s. q2 accidit albū eē diarij filiu3.

Tertio Sciēdū ꝙ circa hūc textū incidunt tres difficultates. Prima vtru3 sē/
sus decipiatur ɓm suū ꝓpriu3 obm̄. Ad quā r̄ndet
cōmētator ꝙ sēsus nō errat circa suū ꝓpriū ob3 i
maiori pte. visus. n. nō errat i colore vtꝝ sit albus
vl' niger. audit⁹ nō errat in voce vtrum sit grauis
vel acuta: s3 isti sēsus errāt i apphendendo dr̄ias
idiuiduoꝝ sēsibiliū istoꝝ. Solet tn̄ r̄nderi ꝙ quat
tuor obſuatis sensus nunq̄ decipitur circa pro/
prium obiectū. ꝑmo ꝙ sit determinata dispositio
eius organi. 2° ꝙ sit determiata dispositio medij.
3° ꝙ sit determinata distantia obiecti ad organu3
4° ꝙ obiectum sit proportionatum potentie. ita
ꝙ sit tante magnitudinis ꝙ possit mouere poten
tia3. ¶ Scd̄a di. vtꝝ sēsibilia cōmunia sint a quo
libet sēsu pceptibilia. Dicit Themestius ꝙ sic cu
ius opinio potest cōfirmari duabus auctoritatib⁹
phi. Prima. sensibilium p se aliud qdē ꝓprium est
vniuscuiusq3 sensus. aliud vero cōmune omniū.
Scd̄a. huiusmodi sēsibilia non sūt alicui propria.
s3 oībus cōia. Sed cōmentator r̄ndet ꝙ non. ⁊ dīc
sic. Aristo. non itendit ꝙ vnūquodq3 illoꝝ quinq3
sic cōmune vnicuiq3 sensui vt intelligit themesti⁹.
s3 tria eoꝝ. s. quies motus ⁊ numerus sunt cōia oi
bus. Figura aūt ⁊ magnitudo sunt cōia tactui ⁊

visui. ¶ Tertia dif. vtrum sensibilia cōia sint sensibilia p se. Ad quā rndet, pbabitur q sic. pz primo duabus auctib9 phi. pma. sensibile dr tripliciter. quorum duo q dē per se dicim9 sentire. vnū aūt sm accns. duorū aūt aliud qdē ē ppū vniuscuiusq sēsus. aliud āt cōe oium. Scda ē. postq enumerauit sensibilia cōia dicit sic. p se quidē igr sunt sensibilia hec. z9. pbat p auctoritatē cōmētatoris. pma. cū declarat ex du ob9 modis eēntialib9 modū ppuz incipit declarare cōez. z eodē cōmēto dicit. qnz autē hec sēsibilia .s. ppria z cōia sunt attributa sensib9 eēntialr. In secūda pte dicit sic. deinde cū Ari. declarat duos modos sensibiliū p se z pprior z cōiuz incipit declarare 3m modū qui est sensibiliū p accns. in tertia dicit sic. deinde dicit ea que sunt sensibilia p se. i. rerum sensibiliū per se. pbat ēt duab9 rōnibus. pria. qz lz color accidat qtitati tn nō diuiditur ab ea. se cūda. qz sēsibilia cōia sūt cōia sensui cōi.

Conclusio vnsalis. Necesse ē ponere sensuz agentē a sensu possibili ex natura rei z formaliter distinctum. pbatur. qz est aliquod principiū productiuū sensationis z non est aliud q sensus agens. ergo est ponendus sensus agens. aīs pz quia principium operationis vitalis est vitale. Secunda rō. nobilior dria alicui9 generis constituit nobiliorē speciem sub illo genere. sed potentia actiua est nobilior dria q potētia passiua z constituit potentiā vegetatiuā. ergo si potentia passiua constitueret sensitiuā potētia vegetatiua esset nobilior q potentia sensitiua.

Primo dubitat. vtrum potētia visiua sit po4 tētia ab alijs potētijs specifice z distincta. Ad soluēdū hoc dubiū est supponēdū q ari sto. in hoc z9 c9 determinat de potentia visiua z ei9 obo. z diuiditur in quatuor partes. In prima determinat de visibili z intendit duas conclusiones. pma. color est per se visibilis. q sit visibilis pbat qz illud est visibile cuius est visus tanq obm. sed est visus color tanq obiecti. ergo color est visibilis: q sit visibilis per se probat. quia color in se hz causaz propinquā propter quam est visibilis. ¶ Secunda conclusio. color non est visibilis sine lumie pbat qz color est motiuus dyaphani sm actum sz dyaphanū non est actu dyaphanū sine lumine: ergo color non est visibilis sine lumine. In secūda parte determinat de dyaphano. z intendit tres cōclusiones. ¶ prima. dyaphanuz est visibile. pbat qz est receptiuum luminis z coloris. ergo ē visibile. ¶ Secunda conclusio: dyaphanum non est primo per se visibile. probat dupliciter. primo qz illud non est per se visibile quod nō est visibile nisi p aliquod extraneū in eo receptū: ergo nō est per se visibile. z9 qz illud nō est visibile p se p quod nō ē visibile per nām ppam. sed rōne alicuius nature superioris exntis in eo. sed oia dyaphana sūt visibilia p nāz alicuius superioris in eius exntia. igr zc. minorē pbat qz aqua nō videt sm q aqua. nec aer sm q aer. sed qz in ipis est aliqua natura cōis que ēt reperitur in celo. ¶ 3a tangit comparationē dyaphani z luis. z est hec. dyaphanū nō debet habere ex se aliquod lumen in actu sed solum in potentia: probat qz susceptiuum coloris debet ēē sine colore. z susceptiuum soni debet esse absonuz idest sine sono. sed dyaphanuz est susceptiuū luis. ergo debet esse actu sine lumine. cum autem est sine lumine dicitur tenebra z cuz habe lumen dicitur lucidum. z hec conclusio patet in fine tertie partis. In tertia parte determinat ari. de luie z intendit duas conclusiones. ¶ pma tangit diffinitionem luminis. z est hec. lumen est actus dyaphāi sm q dyaphanum est. probat qz illud in quo suscipitur lumen est dyaphanum in potētia. z fit actu dyaphanum per lumē in eo receptum. igr. ¶ Secunda conclusio tāgit reprobationē duorum errorum circa nām z motum luis. pm9 error ē aliquoruz. s. democriti z suorum sequacium dicentium q lumen est corpus defluens a corpore lucido per minutas partes. Contra hoc sic arguitur. q si lumen esset corpus sequeretur q duo corpora essent sil in eodem loco quod est impossibile: Secundus error est ēpedoclis dicentis q lumen successiue mltiplicatur per medium. hoc tamen est imperceptibile. Hoc reprobat Aristo. qz lz talis mltiplicatio luis i paruo spacio eēt iperceptibilis. est tamē valde magnū dubium z quasi icredibile q i tāto spacio qtū est spaciū ab oriente ad occidentem talis multiplicatio sit iperceptibilis. ¶ In quarta parte Aristoteles determinat de visibilibus innominatis. z intendit quatuor conclusiones. ¶ Prima lucida innominata non videntur in lumine. idest in medio illuminato. sed in tenebra: vt putredies quercuum. capita. squame. z oculi piscium z nocticula idest vermis de nocte lucens. z quia istis non est vnum nomen commune impositum ideo dicuntur visibilia innominata. Subdit quia in istis sunt duo scilicet lux z color. lux eorum bene videtur in tenebris. sed non proprius color eoruz. ¶ Secunda tangit duo correlaria. pri m. color nō

videt̃ sine luie. ꝓbat qꝛ ꝓpria nã coloris est ꝙ nõ moueat̃ nisi mouẽdo dyaphanũ i actu. sed nõ est dyaphanũ i actu sine luie. 2m. si ponatur corpꝰ coloratũ s visũ ipз nõ videbitur. ⁊ hoc est pp hoc ꝙ inter visũ ⁊ coloratũ non est dyaphanũ. ¶ 3a conclusio tangit falsitatẽ erroris democriti dicentis ꝑ ꝙ mediũ plenũ ipedit visionẽ. 2o. qꝛ si formica esset in celo ⁊ totũ mediũ eẽt vacuũ possemꝰ eã vidre. Hoc reprobat phs qꝛ visio fit per hoc ꝙ sẽsus aliqd patitur a medio. ⁊ per ɔñs si nõ fit mediuз ñ erit visio. Ex hoc isert ꝙ i oi sensatõe mediũ ẽ necessariũ. probat ꝑ qꝛ visio ñ potest fieri per vacuũ 2o. qꝛ nullũ sensibile tãgens sẽsũ facit sensatõeз. ğ i oi sensatione necessariũ est mediũ. ⁊ est eadẽ rõ de sono ⁊ tangibili sicut de visibili. lз hoc nõ appareat in sẽsu tactꝰ. ¶ 4a ɔclusio tãgit quãdã questionẽ. ⁊ est hec. vtrum oiuз sẽsibiliũ sit idẽ mediũ dĩc aristo. ꝙ nõ qꝛ mediũ per quod multiplicat̃ sonus est aer. sed mediũ odoris nõ est tñ aer qꝛ pisces odorãt i aqua ⁊ nõ i aqua tñ qꝛ oĩa respirãtia odorãt. sed ẽ aliqð cõe illis quod est inoĩatum. Ex his pз solutio ad dubium.

Secundo dubitat̃. vtrꝫ color sit adequatũ potentie visiue obm̃. Ad soluẽdũ hoc dubiũ ponũtur alique suppões. pma. lumẽ lux ⁊ color sũt qualitates absolute adiuicẽ real̃r distincte ⁊ i subiectis real̃r distinctis subiecte pз. quia lux est vna qualitas absoluta real̃r inherẽs lucido a qua formal̃r corpus lucidũ dr̃ lucidũ. sed lumen est vna qualitas absoluta real̃r iherẽs medio lũinoso extẽsa ad extẽsionẽ mediј luiosi a qua mediũ dr̃ formal̃r luiosũ. sed color ẽ vna qualitas secũda ɔñs ɔplexionẽ corporis colorati cãta ex diuersa ɔmixtiõe q̃litatũ primarꝫ real̃r inherẽs corpi t̃minato a q̃ formal̃r corpꝰ t̃minatum dr̃ coloratũ. ¶ 2a suppõ. lumẽ põt videri sine colore ⁊ lux sine luie ñ tñ eɔ̃. ¶ 3a suppõ. obз adeq̃tũ dз adequate ⁊ ɔuertibil̃r p̃dicari de quolibз ꝑ se ꝑceptibili a potẽtia cꝰ est obm̃. Ex hoc seqtur ꝙ nec lux nec lumẽ nec color est adeq̃tũ potentie visiue obз nisi color imponatur ad significanduз aliqd cõe illis tribus.

Tertio dubitat̃. vtrꝫ ad videndũ regratur mem̃ pp lumẽ vel pp colores. ꝓ solutõe hꝰ sũt soluende due difficultates. ¶ pa. vtrꝫ lum̃ mltiplicet̃ ꝑ mediũ i instãti vel successiue. Ad quã breuit̃ rñdetur ꝑ ꝙ sp de facto multiplicatur successiue. ꝓbatur qꝛ si nõ. tũc motus fieret nãl̃r i istanti. 2o. dr̃ ꝙ nõ implicat ɔ̃dictionẽ lumẽ multiplicari i istãti. ¶ 2a diffi. vtrꝫ ad videndũ colores regratur lumẽ pp mediũ vel propt̃ colores. Ad quã breuit̃ rñdetur ꝙ lumẽ regritur pp colores ⁊ nõ pp mediũ. pз per experiẽtiã qꝛ si oculus sit in medio tenebroso poterit videre colores existẽtes in medio luioso. sed si oculus fuerit i medio lucido ⁊ colores fuerit i meꝰ tenebroso oculꝰ nõ poterit videre colores. ergo requirebatur lumẽ pp colores ⁊ non propter medium.

Rationes añ oppm̃ soluũt̃ ex dcis. Et h̃ d̃ qõne dicta sufficiant.

q

Queritur 6o. vtrꝫ sonus sit adeq̃tuз obm̃ auditꝰ. ¶ Et arguitur ꝑ ꝙ non. qꝛ quicquid est obз adequatũ auditꝰ illud per se p̃dicat̃ de quolз ꝑceptibili a sensu auditus. sed sonꝰ nõ p̃dicat̃ de quolз per se perceptibili a sensu auditus ğ sonꝰ nõ ẽ adequatũ ⁊ ꝓpriũ obm̃ auditꝰ. mioꝛ pз qꝛ numerꝰ ⁊ magnitudo sunt sensibilia per se ꝑceptibilia ab auditu. ⁊ tamen de ipis non p̃dicat̃ sonus per se. ¶ Secundo arguitur sic. nullũ sensibile cõe est adequatũ ⁊ ꝓpum obm̃ auditꝰ. sed sonꝰ est sensibile cõe. ergo sonus non ẽ ꝓpum ⁊ adeq̃tũ obm̃ auditus. minor pз. qꝛ sonus ẽ motꝰ. sз motꝰ ẽ sẽsibile cõe. ğ sonꝰ ẽ s. sibile cõe. ¶ 3o. ãguit̃. nullꝰ sonꝰ põt ꝑcipi ab auditu. ğ sonꝰ ñ ẽ ꝓpũ ⁊ adeq̃tũ obз auditꝰ. añs pз. qꝛ vel idẽ sonꝰ nuꝰ ꝑcipet̃ a diuersis audiẽtibꝰ vel aliꝰ ⁊ aliꝰ. nõ aliꝰ ⁊ aliꝰ. qꝛ faciẽs sonũ solũ facit vnũ nũero. nec idẽ sonꝰ nũero audit̃ a distinctis audientibꝰ. qꝛ tũc aut sonꝰ migraret de subiecto in subm̃. aut sil̃ eẽt i distinctis subis nũero q̃rꝫ vtrũqꝫ est impossibile. ¶ In oppm̃ ẽ auctas phi.

Primo sciẽdũ ꝙ ari. i h̃ 3o. c. det̃minat de audibili ⁊ auditu. ⁊ diuidit̃ in quatuor partes. In pma determinat de gñatiõe soni. ⁊ itẽdit sex ɔclões. ¶ pma tãgit duas diuisiones ꝓ ria diuisio. duplex est sonꝰ. qdam est sonꝰ i actu ⁊ qdã in potẽtia. 2a. q̃dam hñt sonũ vt es ⁊ oĩa corpora dura. alia nõ hñt sonũ vt lana ⁊ oĩa corpora mollia. ¶ scd̃a ɔ. tãgit nũerꝫ eorꝫ q̃ ɔcurrũt ad generatõeз soni. s. ꝑcutiẽs ꝑcussũ ⁊ mediũ. ꝓbat. qa ois sonꝰ fit cũ ꝑcussione ⁊ ictu. sed in oi percussiõe ⁊ ictu sũt ista tria igr̃ ⁊c. ¶ tertia ɔ. tãgit q̃lia debent eẽ p̃dcã ⁊ est hec. p̃dcã debẽt eẽ dura ⁊ ɔcaua ⁊ leuia. dura quidẽ qꝛ mollia male sonãt eo ꝙ incuruant se. leuia qꝛ aspera nõ tangunt f̃m multas ꝑtes. debẽt et̃ eẽ ɔcaua. qꝛ illa meliꝰ retinẽt aerem. ¶ q̃rta ɔ. tãgit mediũ ꝑ qð fit sonꝰ ⁊ ẽ hec. mediũ aũt ẽ aqua vel aer. i aq̃ tñ minꝰ audimꝰ q̃ in aere. Subdit ꝙ ad h̃ ꝙ fiat sonꝰ nõ sufficit ꝑcussio in aere. sed oз ꝙ sit percussio corporuз firmorꝫ in aere.

vel ad aerē. ¶ 5ª ↄclusio tangit gn̄atione soni reflexi q̄ vocat̄ echon. ⁊ ē hec. sonus echon fit qn̄ aer motus ī q̄ gn̄atus est sonus īuenit obstaculū pp qḋ r̄flectitur. ⁊ subdit ꝙ echon vr̄ fieri sed nō manifeste pcipit̄ pp debilitatē reflexionis. probat per sile de lumie. lumē. n. multiplicatū reflectitur q2 alr̄ eēnt tenebre. tn̄ perfectius reflectitur ab aq̄ q̄ ab aere. ¶ 6ª ↄclusio tāgit vnū correlariū ⁊ ē h̄. recte dicebāt antiq̄ dicētes ꝙ vacuū ē ꝓpꝛiū mediū p qḋ audim⁹. q2 aer quē putabāt eē vacuū ē ꝓpꝛiū mediū p qḋ audim⁹. Jn scḋa pte dete̅minat ḋ sono q̄tū ad mutationē medij ⁊ organi ⁊ itendit tres cōclusiōes. ¶ Pꝛia tāgit quō sonus īmutat auditū d. ꝙ pcutiēs mouet aerē q̄ est vn⁹ ⁊ ↄtinuus vsq̄ ad auditū. ⁊ q2 in auditu ē q̄dā aer intrinsecus ⁊ cōnāl'is. ideo qn̄ coniungitur aeri extrīseco deferēti sonū tūc audim⁹. iō aīal nō audit ī q̄libet pte sui nisi vbi est iste aer ↄnāl's. vel q2 nō ī qualib3 pte sui ē iste aer ↄnālis. ¶ 2ª o⁹ aer est p se īsōabil'. ī n̄ hn̄s sonū. q2 facil'r cedit pcutiēti. sed cū ꝓhibetur cedē siue dissolui. tūc motus ei⁹ ē sonus. ille aūt aer qui ē in aurib⁹ ḋ se ē īmobilis vt possit pcipere oēs differentias sonoꝝ. ¶ 3ª o⁹ ī aurib⁹ ē aer ↄnālis ⁊ ille ē īmobils de p se. ꝓbat signo. q2 in aq̄ non audimus qn̄ son⁹ nō īgreditur vsq̄ ad illū aere3 ↄnālē sed ꝓhibetur p multā reflexionē. 2^m etiā ꝓbat signo. q2 cōtigit aliq̄n ꝙ ꝓpter motū spirituū absq̄ motiuo exteriori ille aer ↄnālis mouetur ⁊ etiā apparet nobis eē q̄ḋdā corp⁹ ī aurib⁹. ⁊ pei⁹ audim⁹ q̄ ad bene retinēdū reqritur ꝙ ille aer sit īmobilis saltē p se. Et subdit ꝙ si q̄ratur vtꝝ pcutiēs sonet vel percussum. R̄ndetur ꝙ vtrunq̄ q2 sonus est mot⁹ aeris cāt⁹ ex ictu pcutientis sup pcussū. s3 h̄ ē diuersimode q2 pcutiēs sonat tāq̄ agēs ⁊ pcussu3 tāq̄ passū. ¶ Jn 3ª pte determiat de dr̄ijs sonoꝝ ⁊ ītendit duas ↄclusiōes. ¶ Prima. dr̄ie sonorū nō pcipiūtur sine sono actuali sicut nec dr̄ie coloris sine lumie. ¶ 2ª tāgit numerū illarum dr̄iaru3 ⁊ est hec. p̄me dr̄ie sūt graue ⁊ acutū q̄ dn̄r de sōis s̄m quādam similitudinē ad coꝛ⁹ tangibilia. q2 sic coꝛp⁹ acutū mouet velocit̄ tactū ⁊ multū ī pauco tpe. ita ⁊ sonus acutus auditū. ⁊ sicut graue tāgibile paꝝ mouet tactū in multo tpe. ita ⁊ sonus.

Secundo sciendū est ꝙ Ari. ī secūda pte hui⁹ capituli determiat de voce. ⁊ itendit sex ↄclusiōes. ¶ Pꝛima. vox est son⁹ aīati. ꝓbat q2 nullū iaīatū voce3 format. ¶ 2ª o⁹ vox est son⁹ aīalis respirantis. ꝓbat q2 aīalia carētia sanguie nō vociferāt ⁊ sil'r pisces. ⁊ h̄ est pp hoc q2 nō respirāt. ideo vox ē sonus aīalis respirātis

¶ 3ª o⁹ tāgit duas obiectiōes. pꝛima. soni istoru3 musicaliū sūt voces ⁊ tn̄ nō sūt aīata. Ad h̄ r̄ndet ꝙ solū dn̄r voces ꝓpter silitudinē. Scḋa. pisces aliq̄n extollendo capita ex aquā mouet brānchas ⁊ cāt vocē. ḡ pisces vociferāt. Soluit ꝙ non cāt vocē s3 sonū. ¶ 4ª o⁹ n̄ ī q̄lib3 pte aīalis r̄spirātis fit vox s3 s3 illā ptē fit vox s̄m quā ptē aīal suscipit aerē p respirationē. ⁊ hec ps vocatur vocalis arteria. Ex h̄ īfert ꝙ aīal vtitur aere r̄spirato ad duos fines. p̄mus est ꝓpter necessitatē vite. s. ad refrigerandū calorē cordis. 2⁹ ad vociferandū vt vnum possit alteri suos cōceptus significare sicut lingua pncipal'r valet ad gustādū. deinde valet ad loq̄ndū. ¶ Quita o⁹ tangit aliq̄ ex q̄bus īsert diffinitionē vocis. p̄mū. ꝓpꝛiū organū respiratiōis ⁊ etia3 vocis est vocalis arteria q̄ ordiata ē ad pulmōem vt ei deseruiat ad trahēdū aerem. idē est ꝙ aīalia gressibilia plus hn̄t de calore ī pulmone q̄ ī alijs ptibus. q2 pulmo diūgitur coꝛdi qḋ ē pn^m caloris nāl'is. s̄m pulmo idiget respiratiōe ad refrigerationē caloris nāl'is. Ex his īfert diffinitionē vocis q̄ ē hec. vox est repcussio aeris respirati ab aīa q̄ est in illis partibus ad vocalē arteriam cum imaginatione significandi. Hāc diffinitiōem declarat q2 n̄ omnis sonus nāl'is est vox. ⁊ ad h̄ ꝙ formetur vox oꝫ ꝙ verberās aere3 sit aīatū. ⁊ ꝙ sonus ille sit cu3 imagiatiōe significandi.

Tertio sciendū ē. ꝙ Ari. in isto 3⁹ capitulo determiat de olphatibili ⁊ olphatu. ⁊ diuidit in duas ptes. Jn p̄ma determinat ḋ odore ⁊ intēdit tres ↄclusiōes. ¶ Pꝛima. difficilius ē de termiare de odore q̄ de alijs sēsibus. ꝓbat q2 hō h3 sensum odoratus icertū ⁊ peiorē multis aīalibus. praue. n. odoꝛat hō. q2 hō nihil odoꝛat sine ḋlectatiōe vel tristitia eo ꝙ solū pcipit intēsos odores q̄ si sint conuenietes delectant. ⁊ si sint disconuenietes cāt tristitiam. 2⁹ ꝓbat p simile. q2 sic habentes prauos oculos non cognoscūt pua visibilia. sic etiam hoīes q̄ hn̄t prauū odoratum n̄ pcipiunt puos odores. ¶ Secūda o⁹ tangit vnū correlarium ⁊ est h̄. determinādū ē de odoribus s3 analogiam ad sapores. ꝓbat q2 sapores sunt nobis notiores odorib⁹. ḡ ⁊c. añs ꝓbat q2 hēmus gustum certiore3 olphatu. q2 gustus est q̄dam tactus. sed tact⁹ in nobis est certissim⁹. minorē ꝓbat dupl'r. p̄mo q2 hō est aīal prudentissimum. ergo est optimi tactus. 2⁹ q2 iudicamus hoīes ingeniosos vel n̄ ingeniosos p tactum. nam duri carne sūt iepti mēte. moles aūt bene apti. ¶ 3ª cōlusio. obiecta sensus saporis ⁊ odoris eisdem nominibus noīantur.

ēt sic sapoꝝ alius ē dulcis. alius ē amarus. aliꝰ acetosus. alius austerꝰ. ⁊ alius acutus. ⁊ alius piguis ita est de odoribꝰ. Et subdit quarto ꝙ sicut auditꝰ audit ⁊ iudicat de audibili. ita visus de visibili ⁊ non visibili. ⁊ olphatus de odorabili. ⁊ nō odorabili. aliqd tñ dr̄ ñ odorabile duplr̄. vno mō qꝛ nihil hꝫ de odore. alioꝰ qꝛ aliqd hꝫ d̄ odore sed paruꝫ vel praue. ¶ In 2ª pte Ari. determinat d̄ medio odoris. ⁊ intēdit talē ꝯclusionē. tā aer ꝙ̄ aqua ē medium odoris. ꝓbat qꝛ pisces odorāt i aqua ⁊ silr̄ multa aīalia hñtia sāguinē ⁊ etiā nō hñtia odorāt i aere ꝓbat signo qꝛ q̄rūt lōge alimētū. ⁊ h̄ vr̄ eē mediāte odoratu. ¶ Quantum ad 3m articulum.

Conclusio rñsalis. Sonus est proprium ⁊ adequatū auditꝰ obꝫ. pꝫ qꝛ sonus est illud i quo p̄mo fertur auditus. ⁊ sub rōne eius auditus fertur in omnia ad q̄ fertur. ergo sonus est obiectum adequatuꝫ auditus.

Primo dubitatur. Utꝝ oīa aīalia hñt idē organū. Ad soluendū hoc dubiuꝫ supponit̄ ꝙ Ari. in 3ª pte huiꝰ capituli mouet quādā questionē ⁊ ē hec. Utꝝ aīalia nō hñtia sāguineꝫ ꝑcipiāt odorē ꝑ olphatū vl̄ per aliquē aliū sensuꝫ ⁊ intēdit tres ꝯclusiones. ¶ Prima tāgit vnā rōnem ꝓ pte negatiua ⁊ est hec. aīalia odorantia ꝑ olphatū debēt eodē modo odorare. ſꝫ aīalia nō habentia sāguinē nō eodē mō odorāt sicut hō. minorē ꝓbat qꝛ hoīes recipiūt odorē solū respirādo attrahendo aerē ⁊ nō expirando vel retinēdo aerē neqꝫ a lōge sed a ꝓpe. ¶ Scđa tāgit duas rōnes ꝓ pte opposita. p̄ma qꝛ sensus olphatꝰ ē ipiꝰ odorabilis. igitur sic est idē odorabile qđ sētit̄ ab hoīe ⁊ ab alijs aīalibꝰ seqtur ꝙ eoꝝ erit idē sēsus olphatus. 2ª rō. illi sūt idē sēsus q hñt idē corruptiuum ſꝫ olphatus hoīs ⁊ alioꝝ aīaliū hñt idē corruptiuū corrūpunt̄. n. a fortibꝰ odoribus. ¶ Tertia ꝯo. tangit solōnē q̄stionis ⁊ ē hec. idē sensus ē olphatꝰ in hoīe ⁊ i alijs aīalibus. ſꝫ nō est idē organū neqꝫ eodē mō dispositū. declarat h̄ ꝑ silr̄. qꝛ videmus ꝙ aīalia hñtia duros oculos hñt palpebras cuius pupilla ꝓhibet̄ ab extrinsecis nocumētis. ⁊ hec aīalia nō pñt videre sine motu palpebre. alia v̊o bene vident sine hᵘ̇ motu hoc aūt nō arguit diuersitatē i potētia sed solū i organo. ita etiā aīalia non respirātia nō hñt organū olphatꝰ cooptū aliq̄ pellicula respirātia v̊o hñt cooptū. ideo egēt respiratiōe vt discoopiatur illa pellicula. idē ē ꝙ aīalia respirantia nō odorāt i aq̄. qꝛ in ea nō pñt respirare. In q̄rta pte huiꝰ capituli determiat de organo olphatꝰ dicēs ꝙ sic sapor ē passio hᵘ̇. ita odor ē passio sicci. iđ organū olphatꝰ ē i poª ad odores sic organū visus ē i poª ad colores. Ex his pꝫ solutio ad dubiū

Secundo dubitat̄. Utꝝ gustus sit qdaꝫ tactus. Ad soluēdū h̄ dubium est supponēdū ꝙ Aristo. i h̄ cᵒ. determiat de gustabili ⁊ gustu. ⁊ diuidit̄ i q̄ttuor ptes. i p̄ma d̄termiat d̄ medio gustꝰ. ⁊ intēdit duas ꝯclusiōes. prima gustabile e qđdā tangibile. ꝓbat duabꝰ rōnibꝰ. p̄ma. illud ē qđdā tāgibile qđ nō sētit̄ ꝑ mediū exneū. ſꝫ gustabile ē hᵘ̇. 2ª rō. in q̄cūqꝫ repitur humidū illđ ē quoddā tangibile. sed i oī gustabili repitur humidū. ğ omne gustabile ē qđdā tangibile. minorem ꝓbat qꝛ i gustabili quolibꝫ repitur sapor. ğ ⁊ humidum. tꝫ ꝯñā qꝛ sapor est i humido tāqꝫ i mā. ¶ 2ª ꝯo. tangit quādā obiectionē ⁊ ē hec si nos eēmus i aqua ⁊ eēt ibi aliqđ dulce appoᵐ ꝑcipemus saporem eius. ğ sapor sentitur ꝑ mediū extraneū. Soluit ꝙ nos sentiremꝰ saporē illius dulcis. ſꝫ h̄ ē qꝛ cōmiscetur aque sicut cōtingit in potu qñ aliquis sapor sibi cōmiscetur. sed nō accipit̄ sic i coloribus qꝛ color non vr̄ ꝑ h̄ ꝙ alteri cōmiscet̄. Subdit ꝙ sicut visibile ē obm visus. ita gustabile est obm gustus. 2ᵒ. subdit ꝙ nihil est gustabile nisi hēat humiditatē vel actu vel potentia. ⁊ ꝑ hoc ordinauit nā saliuam vt ꝑ eam gustablia sicca fiāt humida.

Tertio dubitat̄. Utꝝ gustus hēat obm adequatuꝫ specifice distinctuū ꝯ̄ tactū Ad soluendū h̄ dubiū est supponēdū ꝙ Ari. in 2ª pte huiꝰ capituli determinat de obᵒ gustus. ⁊ intendit tres ꝯclusiones. ¶ Prima sicut visus ē ꝑceptibilis visibilis ⁊ non visibilis. ꝑcipit. n. tenebras ⁊ corpora valde splendida q̄ꝝ vtrūqꝫ dr̄ iuisibile. similr̄ auditus est ꝑceptibilis audibilis ⁊ nō audibilis ꝑcipit. n. silētiū ⁊ valde magnos sonos q dñr ñ audibiles. ita etiā gustus est ꝑceptiuꝰ gustabilis ⁊ nō gustabilis. ¶ 2ª ꝯo. nō gustabile dr̄ duplr̄. vno mō qꝛ paꝝ hꝫ de sapore. alio mō. qꝛ prauū hꝫ saporem. ¶ 3ª ꝯ̊. potabile ē cōe gustui ⁊ tactui. In tertia pte determiat de organo gustus. ⁊ intendit talem cōclusionē. Organū gustus dꝫ eē humidū in potētia ⁊ non i actu. ꝙ nō debeat eē in actu humidum ꝓbat. qꝛ tale organū debet recipere saporeꝫ qui ē humidus. ergo nō dꝫ actu eē humidum. ꝙ d̄beat eē humidū in potentia ꝓbat. qꝛ aliquid patit̄ de gustabili recipiēdo ipꝫ. ergo dꝫ ꝙ ꝑ receptionē gustabilis gustus fiat humidus sicut ⁊ ipm gustabile. hoc etiam probat signo. qꝛ lingua intense sicca vel humida non bene sentit saporem cum enim

gustauit aliquē saporē itensū iudicat oīa ſm illuꝫ saporē. ¶ In 4ª parte determinat de spēbꝰ saporis: ⁊ itendit talē ɔclusionē. Due sūt spēs simplicis saporis. s. dulce ⁊ amaꝝ. spēs itermedie sūt sapor piguis. q ē ꝑpingor dulci. salsus q ē ꝑpiquior amaro. ⁊ iter istas spēs sunt austeꝝ pōthicū ⁊ acutum.

Ad rationes Ad pmā dr ꝙ aliqd ē per se perceptibile ab auditu dupl'r. vno mō ꝑprie. ⁊ de quolibet tali p se pdicatur sonus. alio mō cōmuniter ⁊ iproprie: ⁊ de tali nō p se pdicaī sonꝰ. ¶ Ad ʒam dr negādo miorez ⁊ ad ꝓbationē dr ꝙ si sit pdicatio cālis sic ē ɔcedēda: sed si sit pdicatio formalis sic ē negāda. ¶ Ad tertiā dr ꝙ est eadē vox numero q̄ simul pcipitur a pluribus audiētibus: nō est tn̄ eadē spēs audibilis. iō diuerse ptes aeris ad diuersos auditus ɔferunt diuersas species numero eiusdem vocis in numero. Et hec de questione.

q **Queritur** 7º. vtruꝫ corpa dura possit se tāgere ¶ Arguitur pmo ꝙ sic. qꝛ diuidēs lignū facit securi tēgere lignū. igiī securis ⁊ lignum se tāgunt ⁊ sunt corpa dura. ergo corpora dura se tāgūt. añs pꝫ tripl'r. pmo qꝛ nunꝙ securis diuideret lignū nisi pmo trāsiret totū aerē itermediuꝫ: ⁊ sic tāgeret lignū. zº qꝛ latera ligni tenent securim ita vt nō possit securis extrahi. igiī latera ligni tāgunt securim: 3º qꝛ oīs aer q mediat inter securim ⁊ lignū diuisus ē. igr̄ inter securiꝫ ⁊ lignum nō est mediū. ⁊ p ɔñs se tāgūt. zº sic. qꝛ si non esset possibile duo corpa se tāgere sequeretur ꝙ graue nāliter qesceret imediate supra aliqd leuius se qd eēt debilioris resistētie ꝙ̄ sit actiuitas ipsiꝰ grauis. pꝫ ɔña. descēdat graue ad terrā: vel igitur imediate tangit terram: ⁊ sic hr̄ ꝓpositum. s. ꝙ duo corpora dura se tangunt. vel non imediate tangit terrā ⁊ sic inter terram ⁊ ipm graue erit medium. s. aer ⁊ p ɔñs graue imediate quiescet supra aerem qui est leuior graui ⁊ mioris resistentie ꝙ̄ graue sit actiuitatis. ¶ Tertio sic. sensu experientia videmꝰ multa corpora se tangere vt asseres caude replete vino aurum ⁊ argentū in vase argenteo deaurato se tangunt. etiam ferrū calidissimū positū supra lignum tangit ipm eo ꝙ ipm cōburit. ideo tenendū ē duo corpora se tangere. ɔña tenet. qꝛ querere rōnem vbi viget sensus est debilitas intellectus. In oppositum est auctoritas phi dicentis ꝙ ipoīe est vnum corpus siccum tangere aliud i aq̄ ⁊ eodem mōi aere nisi mediet aqua vel aer. ē etiā auctoritas cōmentatoris sic dicentis Cum ɔcessum fuerit hoc dicimus. s. ꝙ ipoīe est corpora sicca se tangere in corporibus humidis nisi iter ea sit aliqd corpus. ¶ Et arguiī rōne ipoꝝ qꝛ qñcunꝙ duo corpora dura se tāgūt in aqua sensibiliter videmꝰ ꝙ iter illa corpora remanet quedaꝫ humiditas. subm aūt humidū nō est corpꝰ duruꝫ. alʼs humiditas migraret de subo in subm eo ꝙ prius erat i aqua. ergo illius humiditatis subm erat aqua. et p ɔñs inter illa duo corpora mediat aqua. ⁊ sic manifestum ē ꝙ nō se tāgūt. tāgentia. n. sūt iter q nō ē medium. similiter est in aere lꝫ non pcipiatur ꝑpt̄ iperceptibilitateꝫ aeris.

Primo sciendū ꝙ ō qōne sūt due ꝓbabiles opiones. pma opio stat i qnꝙ suppōnibꝰ ⁊ tribus dictis. pma suppō. i motu grauis ⁊ leuis non hñtis resistentiam intrinsecam nihil resistit nisi medium. h possent probari inductiue Secūda suppō. oīs successio i motu cātur ex resistētia itrīseca vel extrīseca. 3ª. si nihil resisteret graui graue moueretur eque cito ad locū ꝑpiquū. et locū distātē. pꝫ qꝛ moueref ad illa loca i istanti eo ꝙ nulla eēt successio qꝛ per casū nulla eēt resistentia. Istā ponit phs 4º phicoꝝ vbi dicit ꝙ si graue poneref in vacuo moueref i instāti. 4ª. oē corpus nāle nāl'r iclinatur ad replendum locū ne sit vacuuꝫ. pꝫ. qꝛ omnis natura abhorret vacuum. 5ª. si aliquod graue nitatur replere aliquem locum ne sit vacuum nihil sibi nāl'r resistit. ¶ pmum dcm̄. possibile est duo corpa dura ēt perfcē plana se tangere. pꝫ p expiētiam. Si eni fierēt due mēse perfcē plane ſm ꝗlibꝫ ptē ille tāgerent se. ¶ zm dcm̄. si duo perfcē plana tāgerēt se nihil prohiberet vnū separi ab alio ſm ꝗlibꝫ sui ptē: ita ꝙ oēs partes simul ⁊ eodē tpe separarenī. ¶ 3m. si perfcē planū eque cito ſꝫ oēꝫ ptē suā separef ab alio pfcē plāo. non propter hoc sequitur vacuū eē vt si due mense perfcē plane ō se iuicē ponātur se tāgunt. sic ꝙ ter illas duas mēsas nō mediat aliquod corpus. ⁊ si supior eleuef eq̄ cito ſꝫ ꝗlibꝫ sui partē. nō ꝑp hoc seqr̄ ꝙ i medio illaꝝ sit vacuū. pꝫ qꝛ aer circūdans illas mēsas cū nō repiat aliquod medium resistens subito ⁊ in instanti mutatur sub qualibꝫ pte mēe sic ꝙ in eodē istāti mutatū ē ad extremitates illaruꝫ mensaꝝ ⁊ ad medietates ipaꝝ sꝫ qꝛ illa opio ponit duo que directe ɔ̄dicunt ari. pm. ꝙ nāl'r aliqd corpꝰ mobile moueī local'r in istāti. zm. ꝙ duo corpora dura pñt se tāgere sine medio. iō ē alia opinio q̄ vr̄ eē phi. q̄ p ponit duas suppōnes. pma. corpora dura sunt illa corpora q̄ terminanī ſmino ꝑprio ⁊ resistūt tangenti. zª illa corpa dr

se tãgere q̃ sũt realr̃ distincta: dũtñ iter ea nõ sit aliquod corp⁹ mediũ. ¶ 2° ponit duas distinctiões. p̃ma. h̃ ppõ. duo corpa dura ẽ poẽe se tãgere. h3 duplicẽ sẽsũ. s. ɔpositũ ⁊ diuisũ. sensus ɔposit⁹ est iste hec ẽ poẽis corpa dura se tãgũt. ð illo sẽsu itelligĩt qõ. sẽsus diuisus ẽ iste. hec pñt se tãgere demõstrã do duo corpa dura. ⁊ sic ẽ ṽa. q2 dñato ferro ⁊ plũbo veꝝ ẽ dicere. hec pñt se tãgere. q2 possunt lique fieri ⁊ siĩ poni: ⁊ tũc se tãgẽt. ¶ 2ª di. duplex ẽ possibile. q̊ddã ẽ nãliter. aliud ẽ simpl̃r. qõ. n. q̃rit de poẽi nãliter. ¶ 3° ponit gnq3 dicta. p̃mũ. nõ ẽ poẽe vacuũ esse nãl̃r. 2m. nõ ẽ poẽe nãlĩt aliqd localiter moueri i istãti. 3m. si duo corpa dura se tãgerent tũc tãgerent se ƀm supficiẽ diuisibilẽ. 4m. si duo corpa dura psecte plana se tãgerẽt ẽ possibile nãliter vnu3 ab alio nãl̃r separi eq̃ cito ƀm oẽs suas ptes. 5m. si vnũ separatur ab alio eq̃ cito ƀ3 oẽs suas ptes tũc aer circũdãs extremitates illoꝝ corpoꝝ p̃us mouetur ad extremitates illoꝝ corpoꝝ q̃3 ad medietates illoꝝ. alś mouerẽ i istãti.

Secundo Sciendũ q̃ aristo. i isto vltimo capl̃o deẽminat ð tãgibili ⁊ tactu ⁊ diuidiĩ i tres ptes. In p̃ma mouet ⁊ soluit duas qões. ⁊ itẽdit sex ɔclões. ¶ Pria tãgit ɔpationẽ tact⁹ ⁊ tãgibilis ⁊ est hec. eadẽ ẽ rõ de tangibili ⁊ tactu. ita q̃ si tact⁹ nõ sit vn⁹ s3 plẽs nece ẽ tãgẽtia eẽ plura. ¶ 2ª ɔ°. tãgit duas qões soluẽdas. Prima vtꝝ caro i hñtib⁹ carnẽ sit organũ vel medium tact⁹. ⁊ i ñ hñtib⁹ carnẽ vtꝝ aliqd ꝓportiõabile carni sit organũ vel mediũ. 2ª qõ. tãgit vtꝝ tact⁹ sit vn⁹ aut plures. ¶ 3ª ɔ°. tangit solutionẽ p̃me qõis que posita ẽ ꝑ scðã ⁊ ẽ hec. Sẽsus tact⁹ non ẽ vnus s3 plẽs. ꝓbat q2 ois sẽsus vn⁹ videĩ eẽ vni⁹ ɔ̃rietatis ꝑceptiu⁹. s3 sẽsus tact⁹ non est ꝑceptiuus vni⁹ ɔ̃rietatis tãtũ. igĩ sẽsus tact⁹ nõ ẽ vnus sẽsus s3 plures maiorẽ ꝓbat iductiue i alijs sensib⁹. minorẽ ꝓbat q2 sẽsus tact⁹ est ꝑceptiu⁹ calidi ⁊ frigidi humidi ⁊ sicci. Subdit vnã cauillationẽ q2 aliqs dicere posset q̃ ẽt audit⁹ ẽ ꝑceptiu⁹ pluriũ q̃litatũ ⁊ plĩũ cõtrarietatu3. vt acuti ⁊ grauis magnitudinis ⁊ ꝑuitatis aspitatis ⁊ leuitatis. Hãc remouet ph̃s ⁊ dicit q̃ oẽs q̃litates ꝑceptibiles ꝑ auditũ sũt reducibiles ad vnũ cõe obm̃. s. ad sonũ. s3 sic nõ est ð ɔ̃rietatib⁹ ꝑceptibilib⁹ a sẽsu tact⁹. ¶ 4ª ɔ°. tãgit p̃mo vnã rõnẽ ꝓbantẽ q̃ caro sit organũ tact⁹. q2 posito tãgibili supra carnẽ stati ꝑcipimus ipm̃ tangibile. ergo signũ ẽ q̃ caro ẽ organũ tact⁹. ¶ 2ª tãgit solõnẽ hui⁹ rõnis negãdo ɔñam. q2 si supra carnẽ extẽderetur aliq̃ pellicula tenuissima ⁊ poneretur tãgibile supra eã stati percipetur ipm̃ tãgibile. ⁊ tñ euidẽs est q̃ illa pellicula nõ est organum tactus.

¶ Quita ɔ°. tãgit solutionẽ scðe qõis ⁊ ẽ hec. Caro nõ est organũ tact⁹. ꝓbat duab⁹ rõnib⁹. prima: q2 caro ẽ mediu3 tactus. igĩ non est organũ tact⁹. añs p3 q2 in sẽsu tact⁹ mediũ d3 esse itrinsecũ. sed tale mediũ nõ potest eẽ aer nec aq̃ eo q̃ ipossibile est ex aere vel aqua ɔstruere corp⁹ aialis. ¶ 2ª ratio. q2 sẽsibile positũ sup̃ sensum non facit sensationem. s3 tãgibile positũ supra carnẽ facit sensatõe3 ergo caro nõ est organu3 tact⁹. ⁊ ista rõ ponitur in fine istius p̃me ptis. Subdit vnũ argumentũ sumptũ ex ista rñsione ⁊ ẽ istud. ille sensus ẽ vn⁹ cui⁹ ẽ vnũ mediũ. s3 caro animalis est vna q̃ ẽ mediũ sẽsus tactus. ergo sensus tactus erit vnus sẽsus. hãc rationem soluit ph̃s negando maiorem. q2 si aer esset nobis vndiq3 applicat⁹ tanq̃3 ps nr̃i corporis tũc esset vnum ⁊ idẽ mediũ ꝑ qð videremus colorem. audiremus sonũ. ⁊ perciperemus odore3. et crederemus visum auditũ ⁊ olphatũ eẽ vnũ sensum. ⁊ tñ essent plẽs cũ habeant diuersa organa sic ope. silr̃ sẽsus tact⁹ ⁊ gust⁹ apparẽt eẽ in eadem pte aialis. ⁊ tñ ille nõ sũt vn⁹ sẽsus. Ex hoc isert q̃ op3 tãgibile tãgere mediũ ɔnaturale. quia inter tãgibile ⁊ tactũ d3 eẽ mediũ. Ex hoc infert sexta3 cõclusionẽ q̃ est hec. nulla corpa sicca tangunt se sine medio ꝓbat q2 sicut est in aqua ita est in aere. sed in aqua q̃3tũcũq3 tãgibilia sicca sint sicut sũt ligna ⁊ lapides si approximenĩ sẽper erit aq̃ media. igitur etiam in aere. minorẽ ꝓbãt. q2 inĩ illa corpora erit hũiditas aque. ergo ⁊ aqua. ¶ In scðã parte mouet ⁊ soluit vnum dubium ⁊ ẽ istud dubiũ est de tactu ⁊ gustu vtꝝ fiãt per mediũ ⁊ intendit duas conclusiones. ¶ Prima ɔ°. ad sẽsatione3 que fit per sensum tactus ɔcurrit mediũ extraneũ. ꝓbat. q2 nos non sentimus corpa dura ⁊ mollia nisi mediãte aere vel aq̃. Et subdit q̃ si sẽtirem⁹ mediãte aliq̃ pellicula tenui ad quã nõ aduertem⁹ crederem⁹ tñ sẽtire per mediũ extraneũ. iõ similĩt cõtingit de aere ⁊ aqua. ¶ Secũda cõclusio est. in sensatione q̃ fit per sensum tactus medium extraneũ incidentalr̃ se habet. probo quia in alijs sensibus vbi medium per se se habet ad sensationẽ ꝓpter h̃ q̃ mediũ motũ mouet organũ. s3 non i tangibilib⁹ quia tãgibilia non agũt p̃mo i mediũ s3 simul agũt in medium ⁊ i organũ sicut simul percutiĩ clipe⁹ ⁊ clipeat⁹. ¶ In tertia parte Aristo. determinat de obiecto ⁊ organo tactus ⁊ dicit p̃mo q̃ differẽtie corpoꝝ ƀm q̃ corpora sunt: sunt obiecta tactus. s. calidũ ⁊ frigidum humidũ ⁊ siccu3. ¶ Deinde determinat de organo tact⁹ ⁊ intẽdit duas ɔclusiões

obiectum organum tactus

¶ Prima. organū tact⁹ ē in potētia ad hꝰ qualitates tāgibiles. ē tñ denudatū ab eis non simplr̄ sed quodāmodo. qꝛ cū q̄litates in organo ꝯsistāt in q̄dam ꝓportione ꝛ medietate iō organū ē denudatum ab excellētijs qualitatū ꝛ nō pcipit q̄dlibet tāgibile. sꝫ solū excellētissimas qualitates. ¶ 2ᵃ ꝯ. sicut visus ē visibilis ꝛ inuisibilis. etiā tactus ē tangibilis ꝛ intāgibilis: intāgibile aūt dr̄ dupl̄r. vno modo q̄d ē parum tangibile. alio modo qꝛ propter suam excellentiā corrumpit tactum.

Tertio sciēdū ꝙ circa hūc textū incidunt tres difficultates. ¶ Prima ē vtꝝ sēsus tact⁹ sit vn⁹ sensus vl̄ plēs. Pro hui⁹ solōne ponunt̄ p̄ aliq̄ suppōnes. prima. in potētia tactiua oꝫ ꝯsiderare tres entitates. Prima ē entitas ipsi⁹ poᵉ tactiue. vñ potētia tactiua entitatiue et realr̄ ē aīa vnita organo tact⁹. ¶ 2ᵃ entitas ꝯsiderāda. ē entitas ipi⁹ organi q̄ ē q̄dā ps ipi⁹ corpis mixti. s. q̄dam neruus extēsus p totū corp⁹. ¶ 3ᵃ. entitas ē q̄litas ꝯplexiōis ipi⁹ organi q̄ vocat̄ dispō vl̄ ꝓpō organi. sicut ex formis q̄tuor elemētoꝝ resultat vna 5ᵃ forma sbālis q̄ vocatur forma mixti. ꝛ alie corrumpunt̄ ꝛ ñ manēt nisi v̄tualr̄. sic etiā corrūpunt̄ quattuor q̄litates p̄me. ꝛ etiā resultat vna q̄nta q̄litas q̄ vocat̄ ꝯplexio nālis mixti vel organi q̄ v̄tualiter ꝯtinet q̄tuor q̄litates p̄mas. ¶ 2ᵃ suppō. ꝑ q̄nto illa q̄litas ꝯplexōalis orgāi v̄tualr̄ ꝯtinet caliditatē ꝓpter h̄ ē pceptiua caliditatis. ꝛ ꝑ q̄nto tal' qualitas ꝯplexiōalis virtualr̄ ꝯtinet siccitatē ꝓpt̄ h̄ organū tact⁹ vl̄ potētia tactiua ē pceptiua humiditatis ꝛ cō. ¶ 2ᵒ ponunt̄ due distictōes. ¶ Pria tact⁹ pōt capi tripl̄r. vno modo ꝑ ipa potētia aīe q̄ ē realiter aīa iformās organū tact⁹. alio modo ꝑ ipo organo tact⁹. 3ᵒ ꝑ ipa q̄litate ꝯplexionali organi q̄ ē vna q̄litas numero extēsa p totū corp⁹ v̄tualiter continēs q̄tuor qualitates p̄mas s̄m eē ꝓportionatū. ¶ 2ᵃ di. vnitas ē triplex. q̄dā ē itrīseca ꝛ entitatiua siue formal' a qua aliq̄d dr̄ vnū ens intrinsece ꝛ formalr̄. alia ē vnitas v̄tualis a qua aliquid solū dr̄ v̄tualr̄ ꝯtinere vnā entitatē. alia est vnitas extrīseca ꝛ obiua a q̄ aliquid dr̄ vnum vnitate sui obiecti. Ex his dñr tria dicta. p̄ᵐ. tact⁹ ē vn⁹ sēsus vnitate itrīseca ꝛ ētitatiua. pꝫ qa si capiat̄ tact⁹ ꝑ potētia tactiua. tūc tact⁹ ē potētia realr̄ ꝛ entitatiue ipa aīa. mō euidēs ē ꝙ aīa ē vna vnitate itrinseca ꝛ entitatiua. Si v̄o capiat̄ tact⁹ ꝑ organo tact⁹ sic ē q̄dā neru⁹ extēsus p totū corp⁹ q̄ ē vnū ens nūc ro. iō tact⁹ sic capt⁹ ē vn⁹ vnitate itrīseca ꝛ ētitatia. Si v̄o capiat̄ tact⁹ ꝑ q̄litate ꝯplexionali disponente ipm organū sic ē vna q̄litas extēsa numero per totū corp⁹ subiectiue extēs in ipo organo tactus igr̄ euidēs ē ꝙ vna ē vnitate itrinseca ꝛ ētitatiua ¶ 2ᵐ dcm̄. tact⁹ ē plēs sēsus p̄litate v̄tuali. patꝫ qꝛ ꝯtinet v̄tualr̄ plures q̄litates dr̄ntes spē nō reducibiles ad aliq̄d cōe. ¶ 3ᵐ. sēsus tact⁹ ē plēs sēsus p̄litate extrīseca ꝛ obiectiua. pꝫ qꝛ ē pceptiuus p̄liū ꝯrietatū nō reducibiliū ad aliq̄d cōe obꝫ ¶ 2ᵃ di. vtꝝ caro sit organū tact⁹. Ad quā breuit̄ rñdet̄ p quattuor dcā. p̄ᵐ. caro non est organū tactus. pꝫ p rōnes textus. 2ᵐ. organū tact⁹ ē q̄dā neruus extēsus p totū corp⁹ ad modum retis. 3ᵐ. ille neru⁹ nō est sic extēsus p totū corp⁹ ꝙ in qualibet parte corpis sit aliq̄ pars ipius nerui. 4ᵐ. ille neruus ē sic extēsus ꝙ nō ē dabilis aliqua ps corpis in qua nō sit neru⁹ vel cui nō iuxta ponat̄ neruus ꝛ hoc sufficit ad sēsationē. ¶ Tertia di. vtꝝ sensibile positū sup̄ sēsū faciat sēsationē. Pro hui⁹ solutione ponit̄ p̄ talis distīc̄. duplex ē imutatio. q̄dā ē imutatio realis ꝛ ē actio duoꝝ sbōꝝ sibi inuicē approximatoꝝ hn̄tiū q̄litates ꝯrias sic ē imutatio aq̄ ab igne. alia ē imutatio aīalis siue spūalis ꝛ est receptio spēi sēsibil' mediāte q̄ vitalr̄ ipa potētia pcipit ipꝫ obm̄. ꝛ talis imutatio formalr̄ constituit sensum ꝛ fit a sensu quantum sensus est. sed alia mutatio non fit a sensu vel ab organo secundum ꝙ est cōpoᵐ ex ꝯrijs. ¶ 2ᵒ ponunt̄ aliq̄ suppōnes. Pria. q̄cūq̄ aliq̄ duo hn̄t q̄litates vel saltē v̄tualiter ꝯtinēt eas. vnū realr̄ alt̄i approximatuꝫ agit vel patit̄ ab alt̄o. Scda. organū tact⁹ ꝯtinet v̄tualiter. q̄tuor q̄litates p̄mas ꝛ ei⁹ obiectum est aliq̄d cōtinēs aliquā q̄tuor q̄litatū p̄maꝝ vel aliquā iparū q̄tuor qualitatū. Ex h̄ seq̄t̄ ꝙ si obm̄ tact⁹ esset realr̄ approximatū organo tact⁹ nō ageret vel pateret̄ ab organo. Tertia. q̄cūq̄ organū vl̄ mediū imutat̄ realit̄ ꝛ actiue potentia illi⁹ organi imutat̄ virtualit̄ ꝛ pceptiue sic ꝙ recipit spēm sui obiecti mediāte qua vitalr̄ pcipit suū obm̄. Quarta suppositio. imutatō realis nō ē sensatio. sꝫ solū imutatio spūal' vel aīalis q̄d idē est. Ex his dr̄ p̄ ꝙ tāgibile positū supra tactū imutat realr̄ ipm tactū ꝛ nō vitaliter. lꝫ imutet potētiā solū vitalr̄ ꝛ non realit̄ ¶ 2ᵒ dr̄. ꝙ tāgibile positū supra organū tact⁹ nō facit sēsationē sꝫ solū realē imutationē ipsi⁹ organi mediāte qua imutatione reali corrūpitur sēsus tact⁹: vt si ferꝝ calidissimū poneretur sup̄ neutrū tūc realr̄ imutaret neruū ꝛ non spūalr̄. iō ꝓprie ñ esset sensatio sed realis immutatio.

Cōclusio vñsalis. Impossibile est duo corpora dura se tangere. pꝫ quia si se tangerent: tangerent se s̄m sup̄ficiē diuisibilē.

iō ſi vnū ⁊ eq̄ cito ſepararetur ab alio ſ₃ oēs ꝑtes in medio eēt vacuū vł aer circūdās illa corpa ī eodē īſtāti ꝓpinquū ꝑtrāſiret ſibi locū. ⁊ diſtātē ⁊ hec rō pōt declarari ꝑ expiētiā₃. Si.n. ponanī due mēſe ꝑfecte plāe ſi ꝑ aduerſariū vna tāgat aliā īter ipaſ nihil ē meᵐ. iō ſi ſupior eq̄ł̄r ſm oēs ſuas ꝑtes eleueī aer exñs ī extrēitatibꝰ ꝑ moueī ad extrēitateſ ꝙ̄ ad mediū. ⁊ ī illo ꝑori erit vacuū ī medio.

Primo dubitatur. Utꝝ oīs ſenſus ſit ſuſceptiuꝰ ſpēꝝ ſēſibilium ſine mā̄. Ad ſoluēdū h̄ dubium eſt ſupponēdū ꝙ Ari. ī iſto vltimo tractatu determinat de ſēſibus extioribꝰ ⁊ de ſenſu coi. ⁊ diuidiī in duo capła. In p̄ deīmi nat de ſenſibꝰ extioribꝰ ſm ꝙ imutanī ab eoꝝ obiīs. ⁊ diuidiī in tres ꝑtes. In p̄ma itendit quattuor ꝯcłoes. ¶ Prima. oīs ſenſus ē ſuſceptiuꝰ ſpērum ſenſibiliū ſine mā̄. ꝓbat ꝑ ſimile. q₂ cera recipit formā ānuli ſine mā̄. vt ſine auro vel ſine ere. ğ etiā ſenſus recipit colorē a viſibili ⁊ ſonū ab audibili. ⁊ odorē ab odorabili nō recipiēdo mā₃ illorū. Subdit ꝙ organū poᶜ ſēſitiue ē illō in quo eſt ipa potētia ſēſitiua. ſūt eni idē ſubo ſ₃ dr̄nt rōe. q₂ potentia eſt rō ipiꝰ organi. ¶ 2ᵃ ꝯ°. eſt hec. excellentie ſenſibiliū corrūpūt ſenſū. ꝓbat q₂ excellētie ſenſibiliu₃ corrūpunt ꝓportionē q̄litatū p̄maꝝ que eſt forma ⁊ rō ipiꝰ organi. ¶ 3ᵃ ꝯ°. plāte nō ſentiūt ꝙ̄uis habeāt aīa₃ ⁊ patianī a q̄litatibꝰ tāgibilibꝰ in h̄ ꝙ caleſiūt ⁊ īfrigidanī. ꝓbat. q₂ nō hn̄t illā ꝓportionē qualitatū q̄ regrii ad ſenſū tactꝰ. ¶ 4ᵃ ꝯ°. tāgit vnā qōe₃ ⁊ eſt h̄. vtꝝ oē qō patiī a ſēſibili ſit ſētiēſ ita ꝙ oē qō patiī ab odore ſit olphatiēs. ⁊ oē quod patiī a colore ſit vidēs. Et arguit ꝙ ſic duabꝰ rōibus. p̄ma. gcgd agit in olphatū illō ē odor. ergo gcquid patiī ab odore h₃ olphatū. ¶ Scđa. lux tenebre ſonꝰ ⁊ odor videnī agere tā in alia corpa īaīata ꝙ̄ in corpa aīata. ⁊ tn̄ ſenſibile d₃ ſolū agere in ꝓpriū effectū. ergo omnia ꝑceptibilia hn̄t ſenſū. Illa₃ ſoluit ponēdo dr̄ia₃ īter tāgibilia ⁊ alia ſenſibilia q₂ oīa tā aīata ꝙ̄ īaīata patiunī aliqd a qualitatibꝰ tāgibilibꝰ ſ₃ nō oīa patiūtur ab odoribꝰ ⁊ ſonis aliqua tn̄ īaīata patiunī ab ipſis. dicimus enim ꝙ aer fetet. ideo aer aliquid patiī ab odore. Ex his patet ſolutio ad dubium.

Secundo dubitaī. Utrū aliqs ſēſus exterior nobis deficiat. Ad ſoluēdū hoc dubiū ē ſupponēdū ꝙ Ariſto. in ſcđa ꝑte huiꝰ capłi itendit talē ꝯcłonē. Tātū ſunt q̄nq₃ ſēſus exteriores ꝓbat. tot ſūt ſēſus extiores q̄t h₃ ꝑfc₃ aīactu₃. ſ₃ aīa tū ꝑfectu₃ h₃ ſolū q̄nq₃ ſēſus extiores: igī tm̄ ſūt q̄nq₃ ſēſus extiores. miorē ꝓbat tripł̄r: p̄ ex ꝑte ſēſibiliū ꝓpoꝝ q₂ ſub obō viſus nulle ſūt ſpēs que n̄ poſūt ꝑcipi ab animato ꝑfecto. ſimilił̄ ſub obō olphatus ⁊ ſic de alijs ſēſibꝰ. igitur aīatū ꝑfectū hab₃ ſēſus ꝑceptiuoſ oīum ſēſibiliū. ⁊ per ꝯñs ſūt tot ſēſus quot hab₃ aīal ꝑfectū. ¶ Scđo ꝓbat ex parte medij q₂ oē mediū vel eſt ꝯiūctu₃ vt caro ⁊ ſic habemꝰ ipſum vel ē extrīſecū vt aer vel aq̄. ⁊ ſic poſſumꝰ habere ipſū. igitur ꝑfectu₃ aīatū habet oē mediu₃ ſētiēdi ⁊ ꝑ ꝯñs habet oēs ſēſus. ¶ 3°. ꝓbat ex ꝑte organoꝝ. q₂ oē organū ē a dn̄io alicuiꝰ elemētoꝝ. vł igiī ē a domino aque. ⁊ ſic ē oculus. vł aeris. ⁊ ſic auditus. ⁊ ſi alicui appropetur ignis ē olphatꝰ ⁊ ſi alicui appropetur t̄ra erit tactus. Ex his patet ſolutio.

Tertio dubitatur. Utꝝ ꝓpł̄ ſēſibilia cōia ſit ponēdꝰ aliqs ſēſus ꝑticularis diſtictus a p̄dictis ſēſibꝰ extioribꝰ. ¶ Ad ſoluēdu₃ hoc dubiū ē ſupponendū ꝙ Ariſto. ī t̄tia parte hꝰ capituli itendit talē ꝯcłonē. ꝓpł̄ ſēſibilia ꝯmunia nō eſt ponendus aliquis ſēſus propꝰ ⁊ particłaris ab alijs diſtictus. ꝓbat tribus rōibus. prima ꝙ omnia ſēſibilia cōia ſētiūtur ſēſibus ꝑticularibus: ergo preī ipſa n̄ ē ponēdus alius ſenſus. ¶ 2ᵃ rō nullū obm̄ hn̄s ſenſū proprium ab alijs diſtictum ſētitur ab alio ſēſu niſi ꝑ accn̄ſ. ſ₃ ſēſibilia ꝯmunia ſentiuntur ab alijs ſēſibꝰ ꝑ ſe. g°. nō hn̄t ſenſū ꝓpriū ab alijs diſtinctū. minorē ꝓbat. q₂ ſi non. ſeq̄retur ꝙ motꝰ nō magis ꝑcipetur a viſu ꝙ̄ hoc quod eſt eſſe cleonis filium. ¶ 3ᵃ ratio. illa non habent ſenſum proprium ab alijs diſtinctū que per ſe a pluribus ſenſibus percipiuntur: ſ₃ ſenſibilia cōmunia pluribus ſenſibus ꝑcipiūtur. ergo ⁊c̄. Subdit vnū dubium quare percipimus ſēſibia cōmunia pluribus ſenſibus. Soluit ꝙ eſt vt percipiamus diuerſitatē inter ſenſibilia cōia ⁊ ꝓpa. ſi.n. ſenſibilia cōia ſolū percipentur ab vno ſenſu nō viderentur differre a ſenſibilibus ꝓprijs.

Ad rationes ante oppoſitum. Ad primā dicitur ꝙ inter ſecuri ⁊ latera ligni eſt aer medius qui virtute nature vniuerſalis ſeruatur ne diuidatur a ſecuri ne poſtea ſit vacuum. Et ſimiliter dr̄ ad alias duas rationes. Et hec de queſtione

Queritur 8°. Utrum preter ſenſus particłares ſit ponendus ſenſus cōmunis ex nā rei ⁊ formałr diſtictus. Arguiī p̄ ꝙ nō: q₂ actiones ſēſuū ꝑticulariū nō ꝑcipiuntur a ſenſu cōmuni. igī preī ſenſus ꝑticulares nō eſt ponēdus ſenſus ꝯmunis. tenet ꝯñia q₂

Illud ꝑpter qđ ē ponēdus sensus cōmunis ē vt ꝑciperet actiones sensuū ꝑticulariū. aňs pz. qz actiones sensuū ꝑticulariū nō sūt q̄litates sensibiles. z eadē rōne actiones sensus ꝯmunis ꝑciperentur ab alio sensu. z sic eēt ꝓcessus in infinitū. 3° qz non posset ꝑcipe actiones sensuū ꝑticulariū nisi etiam ꝑcipet oƀa sensuū ꝑticulariū z sic idē oƀm ꝓꝑum ꝑcipreť a duab⁹ potentijs ꝑ se. ¶ 2° sic. sēsus cōmunis nō pōt ponere dr̄iaz inter oƀa diuersorū sensuū. ergo ꝑter sensus ꝑticulares non est ponendus sensus cōmunis. aňs pz. qz si poneret dr̄iam inter obiecta diuersoꝝ sensuum vel eēt eodeꝫ actu vel diuersis. nō eodē actu qz ipoľe est eandem potentiam eodē actu distincte cognoscere oƀa specifice distincta. nec diuersis. qz vel eēt i eodē instanti vel in diuersis. nō i eodem qz ipossibile est eādē potentiam simul z i eodē istanti habere plures actus. nec diuersis. qz cū simul ponat dr̄iam iter illa oꝫ ꝙ in eodeꝫ instanti cognoscat ipa. ¶ 3° sic. si esset ponēdus sensus ꝯmunis hoc eēt maxie ad ꝑcipiendum sensibilia cōmunia. sed supra ꝓbatū est ꝙ ꝑpter sensibilia cōmunia nō oꝫ ponere aliqueꝫ sensum. igiť. Et ꝯfirmatur qz ōis sensus hꝫ aliqđ oƀm adequatum z aliqđ organū. z est solū vnius ꝯrietatis. sed sensus cōmunis nō hꝫ oƀm vnū adequatum nec hꝫ organū. nec est tantum vnius contrarietatis. igr̄. In oppositū ē auctoritas pħi.

Primo sciendū est ꝙ ꝑ solutione q̄stiōis sunt soluēde alique difficultates ¶ Prima. vtꝝ ꝑpter cognitionē passionū sensuū ꝑticularium sit ponēdus sensus cōmunis. Pro solutione hui⁹ difficultatis ponunť alique suppositiones. prima. nos experimentaľr ꝑcipimus nos sētire. vt cognoscimus nos videre colorē. cognoscim⁹ etiā nos audire sonū. 2ª suppositio. visus nihil ꝑcipit nisi sit coloratū vľ color capiēdo colorem ꝓut se extendit ad lumē vel lucē. pz qz color ē obiectum adequatum visus. Ex ista sequitur tertia .s. ꝙ visus no cognoscit suū actum. qz suus actus necꝫ ē color necꝫ est coloratus. Ex his respondeť ad difficultatem ꝙ ad cognoscendū actiones sensuū ꝑticulariuꝫ est ponēdus sēsus cōmunis. pz qz actiones sensuum ꝑticularium cognoscuntur ab aliquo sensu. pz ꝑ primam suppositionem. z nō ab aliquo sensu ꝑticulari. pz ꝑ 2ªm z tertiaꝫ. ergo ab aliquo sensu cōmuni. ꝓ solutione tñ argumētoꝝ ponūtur due suppositiōes. prima. ꝙ actiones sensuū ꝑticularium directe cognoscuntur z nō reflexe. secunda. ꝙ actiones sensuum ꝑticulariū sunt qualitates sensibiles. i. sēsu ꝑceptibiles. ¶ 2ª di. vtꝝ ad cognoscēdū dr̄ias obiectorum diuersoꝝ sensuum sit ponendus sensus cōis. pro solutione huius difficultatis ponunť alique suppositiones. prima. potentia que ponit dr̄iam inter aliqua duo debet eē per se cognoscitiua eorum aľs posset decipi in assignatione dr̄ie. 2ª. nullus sensus particularis pōt ꝑ se cognoscere obiecta diuersoꝝ sensuum. pz qz oē sensibile ꝓꝑum qđ ē ꝑceptibile ꝑ sōe ab vno sēsu ē ꝑ accñs ꝑceptibile ab alio sensu ꝑticulari. ex his seqꝛ 3ª ꝙ nullus sēsus ꝑticularis pōt ponere dr̄iaz iter obiecta diuersoruꝫ sēsuū. 4ª. cognoscim⁹ ꝑ expiētiā ꝙ ꝑ aliquē sensum ponimus dr̄az iter oƀa diuersoꝝ sēsuū. vt hos ponit dr̄iaz inter saporē z sonū. Ex his rn̄r ad difficultateꝫ ꝙ ad cognoscendū dr̄ias oƀoꝝ diuersoꝝ sensuū oꝫ ponere sensū cōeꝫ. pz qz ꝑ aliquē sensū cognoscimus dr̄iaz oƀoꝝ diuersoꝝ sensuū. z nō ꝑ aliquem sensū ꝓꝑum. ꝗ ꝑ sensum cōeꝫ. ꝓ solutiōe istoꝝ ponitur talis suppō. ꝙ sensus cōis ꝑmo ꝑ vnū actuꝫ ꝓꝑum distincte z adeq̄te cognoscit oƀm vni⁹ sensus. z ꝑ aliū actū distincte z adeq̄te cognoscit oƀꝫ alteri⁹ sensus. z ꝟtute istoꝝ duoꝝ actuum format vnū tertiū actū ꝟtualr̄ cōtinentē adeq̄tas z distinctas notitias illoꝝ obiectoꝝ ꝑ quā distinguit z ponit dr̄am vni⁹ obiecti ab altero. ¶ Tetia di. vtꝝ sensus cōis hēat vnū adequatū oƀm z vnū organū z sit solū ꝑceptiuus vni⁹ ꝯrietatis. ad cuius ꝓbationē dn̄r tria. ꝑmū. ꝙ oƀm adequatum sensus cōis ē q̄litas sēsibilis. oē. n. ꝑceptibile a sensu cōi ē q̄litas sensibilis. z ōis q̄litas sensibiľ ē ꝑceptibilis a sensu cōi. ¶ 2m dictū. sensus cōis est ꝑceptibilis pluriū q̄litatū z etiā pluriū sensibiliū tam ꝓꝑoꝝ q̄ꝫ cōiuꝫ reducibilium ad vnū cōe oƀm. s. ad q̄litateꝫ sensibilē. z hoc capiendo q̄litatē sensibilem ꝓ q̄litate sensu ꝑceptibili. ¶ Tertiū dictū. sensus cōis habet vnum organum in quo terminantur oēs sensus particulares. z est cor vel cerebrum.

Secundo sciendꝫ est ꝙ Aristo. in hoc 2° capitulo ostendit numeꝝ sensuum interiorum. z diuiditur in duas ꝑtes ꝑncipales. In prima ostendit modū ponēdi sensum cōeꝫ ex ꝑte duoruꝫ. s. ex parte actionum sensuuꝫ ꝑticularium z ex differentia obiectorum diuersorum sensuū ꝫm modū deductū i ꝑmo notabili. z diuiditur i sex ꝑticulas ꝫꝫ sex qōnes q̄s vr̄ soluere pħs In prima itendit tres conclusiones. ¶ Prima tāgit ꝑmā qōnē z ē hec., vtrum sensus ꝑticulares ꝑcipiant suas opationes. aut ille ꝑcipiātur ab illo sensu. ¶ 2ª ꝯ. tāgit duas rōnes ꝓ ꝑma ꝑte z duas ꝓ 2ª. ꝑma rō ꝓ ꝑma ꝑte est talis ꝙ si actiones

sensuum particulariũ ꝑcipere̅ntur ab alio sensu sequeret̄ ꝙ vnius ⁊ eiusdem obi essent duo sẽsus qđ est impossibile. ⁊ ꝓbat ꝯñam q2 impossibile est aliquẽ cõprehendere se videre colorẽ nisi videat colorẽ. Secũda rõ. q2 si actiones sensuũ ꝑticulariũ perciperentur ab alio sensu eadẽ rõe actio illius sensus perciperet̄ ab alio: ⁊ sic eēt ꝓcessus in ĩfinitũ. ꝓ prima parte ponit alias duas rões. prima quia sequeretur ꝙ esset idẽ sensus sui ipi⁹. secunda. quia sequeret̄ ꝙ visio eēt colorata vel eēt color: quod est impossibile. ¶ Tertia ꝯ⁹ tangit solõnẽ qõnis ⁊ primo dat solõnẽ ad hoīez ꝯ̄ rões factas pro prima parte: ⁊ est hec. tenebra nec est color: nec colorata ⁊ tamen ꝑcipitur a visu. secundo dat veraȝ solõnẽ qõis: ⁊ est hec. ẽ aliquis sẽsus qui percipit colorẽ in pñtia coloris ⁊ talis nõ percipit actionẽ ꝑ quam cognoscitur color. ali⁹ sensus est qui ꝑcipit colorẽ in absentia coloris. ⁊ ille etiam percipit visionem ⁊ vocatur sẽsus cõis. In secũda parte soluit secundã qõnẽ que est hec. cuȝ sensibilis ⁊ sensus sint ijdẽ act⁹. q̄re sensibile nõ sẽtit sicut sensus. Soluit ꝙ cuȝ mot⁹ actio ⁊ passio sint in patiẽte. act⁹ enĩ actiui ⁊ passiui sunt in patiente ⁊ disposito. iõ nõ oȝ mouẽs moueri nec agẽs pati. silr̄ est de actu sensibilis ⁊ sensitiui. sicut eniȝ actio ⁊ passio sunt in patiente ⁊ non in agente. sic ẽt actus sensitiui ⁊ sensibilis non est in sensibili sȝ in sensitiuo. iõ sensibile non dr̄ sentire sed sẽsitiuũ In tertia parte soluit tertiã questionẽ que ẽ hec. vtꝝ sensus ⁊ sensibile simul corrũpãtur. Soluit per distinctionẽ ꝙ duplex est sensus ⁊ sensibile. quia quoddam est in potentia. aliud sensibile est i actu ⁊ ille sensus in actu simul corrumpitur cum sensibili in actu. ꝓbat q2 coꝝ est idem actus. ergo qñ corrũpitur actus vnius corrumpitur etiam actus alterius. ⁊ ꝑ ꝯñs qñ vnũ corrumpitur alteruȝ corrũpit̄ In quarta ꝑticula soluit quartam q̄stionẽ q̄r. s. q̄dam sensibilia corrumpũt sensum. ⁊ q̄dã delectãt sensum. Soluit ꝙ omnis sensus cõsistit i quadam simphonia hoc est in quadã media ꝓportiõe. q̄libȝ aũt ꝓportio corrumpitur ꝑ excellentiam. ideo excellẽs sensibile corrumpit sensum. sicut vox excellenter grauis vel acuta corrumpit auditũ. ⁊ excellens gustabile corrumpit gustum. sed sẽsibilia denudata ab his excellẽtijs delectãt sensum vt dulcia ⁊ salsa. ⁊ etiam sonus ꝓportionatus in graui ⁊ acuto delectat auditum. temperatum vero ex calido ⁊ frigido delectat tactuȝ.

Tertio sciendũ ẽ ꝙ Ari. in quinta ꝑticula huius capituli mouet ⁊ soluit q̄ntã questionẽ q̄ ẽ hec. Qualr̄ differunt sẽsus ꝑticulares a sensu cõi ex ꝑte actus. soluit ꝙ vnusq̄sq; sensus ꝑticularis sentit suum ꝓpriũ sensibile sibi obȝ ⁊ discernit drias eius vt visus discernit album a nigro. ⁊ gustus dulce ab amaro. ⁊ silr̄ de alijs. sed sensus cois discernit inter obiecta diuersoꝝ sensuum. ꝓbat q2 nos discernimus inter albũ ⁊ dulce ⁊ vlr̄ sentimus ꝙ sensibilia diuersoꝝ sensuũ ab inuiceȝ drn̄t. ergo necesse est ꝙ hoc fiat ꝑ aliquẽ sensum. illa enim sensibilia sunt. ⁊ non ꝑ alium sensuȝ q̄ȝ ꝑ sensum cõeȝ. ergo sẽsus cois ponit driam int̄ obiecta diuersoꝝ sensuum cũ nõ sit ꝑ aliam cãm q̄ȝ ꝑ cõem. pȝ q2 necesse est ꝙ fiat ꝑ vnum sensũ ⁊ non ꝑ plr̄es ⁊ non ꝑ aliquem sensũ ꝑticularem. igit̄ ꝑ sensum cõem. añs ꝓbat ꝑ simile. q2 si ego dicerẽ me sentire illud eẽ album. ⁊ alius sentiret illud eẽ dulce. ego nõ possẽ ponere driã iter albũ ⁊ dulce. igr̄ silr̄ si vn⁹ sẽsus cognoscat vnũ obȝ. ⁊ ali⁹ sẽsus cognoscat aliud obȝ: null⁹ illoꝝ poterit ponẽ driaȝ iter illa oba iõ ẽ mãifestũ ꝙ dria duoꝝ obiectoꝝ dȝ fieri ꝑ vnũ sẽsũ cõeȝ ⁊ dȝ fieri i eodẽ ĩstãti tẽporum. ꝓbat ꝑ sile q2 si aliq̄s ponat driam iter aliq̄ duo penes bonũ ⁊ malũ nece ẽ ꝙ ꝓ eodẽ instanti tẽpoꝝ assignet h̄ eẽ bonũ ⁊ alteꝝ malũ. ¶ In vltima ꝑticula mouet sextã q̄stionẽ ⁊ est hec: vtꝝ sensus cois sit vn⁹. Et arguit̄ ꝙ non q2 ipole videt̄ ꝙ vn⁹ sẽsus simul iudicet de diuersis sẽsibilib⁹ ⁊ ꝯ̄rijs: sȝ sẽsus cõis simul iudicat de diuersis sensibilib⁹ ⁊ contrarijs. igr̄ sensus cois nõ est vnus sensus. maiorẽ ꝓbat. q2 ipole est ideȝ ⁊ indiuisibile moueri motibus diuersis ⁊ ꝯ̄rijs. igr̄ ideȝ sensus nõ põt moueri a sensibilib⁹ ꝯ̄rijs ⁊ diuersis. Hoc argumentum soluit ph̄s ⁊ dicit ꝙ sẽsus cois ẽ vnus ⁊ indiuisibilis. est tñ ſm esse diuersus ⁊ quodãmõ diuisibilis. Cõtra hãc solutionem arguit ph̄s q2 lȝ indiuisibile possit h̄re i potẽtia ꝯ̄ria nõ tñ põt simul h̄re ꝯ̄ria ſȝ actũ. Soluit ꝙ sic pũct⁹ ẽ q̄dãmõ vn⁹ ⁊ q̄dãmõ duo ſȝ se accept⁹ ẽ vn⁹. sȝ ſȝ ꝙ ẽ finis vni⁹ ꝑtis ⁊ ꝑ̄ncipium alteri⁹ ẽ quodãmõ duo. silr̄ ẽ de sẽsu cõi.

Conclusio vñsalis. Preter sensus particulares est ponendus sẽsus communis ab eis formaliter ⁊ entitatiue distinctus. hec conclusio patet ex dictis.

Primo dubitat̄. Utruȝ opinio ⁊ fantasia sint idẽ. Ad soluendũ hoc dubiuȝ est supponẽdũ ꝙ Ari. in hoc 2⁹. capitulo siue 2ª parte deťminat de sensib⁹ interioribus: ⁊ diuidit̄ in sex ꝑticulas. In ꝑ̄ma tãgit opinionem antiquoꝝ cuȝ eius ꝓbatione ⁊ est hec. Antiqui ponebant maxime duas drias anime. s. motiuũ ſm locũ ⁊ alterũ

qđ ē cognitiuū eꝰ actꝰ sūt itelligere ꝛ sētire. iō non
distinguebant iter sentire ꝛ intelligere. hanc ꝓbat
duabꝰ rōnibꝰ ꝛ duabꝰ auctātibꝰ. ¶ Pꝛia rō. sen
sus cogſcit. itellectꝰ cogſcit. ḡ itellectꝰ ē sēsus. pꝛi
ma auctoritas est empedoclis dicentis ꝙ volun
tas ad pn̄s augetur i hoībus ꝛ in alijs aīalibus q̄ ꝛ
eis sꝑ ꝑstat altera ꝛ altera sapere. zª est Homeri
dicentis. talis est intellectus in terrenis hoībꝰ qua
lem in die educit pr̄ veroꝝ deoꝝ. s. sol. oēs etiam
isti antiqui existimabāt intelligere fieri ꝑ organuꝫ
corporeum. iō dicebāt ipm subiacere īfluentijs ce
li. zª rō. simile silī cognoscitur. sꝫ aīa cognoscit oīa
corpora. igit̄ est cōposita ex oībus corporibus. ꝛ ꝑ
ꝯn̄s potentia intellectiua erit organica sicut sensi
tiua ꝛ sic inter ea non erit dr̄ia. ¶ zª ꝯ. tangit hꝫ
reprobationem ꝛ intendit qnqꝫ rōnes. ꝑma rō. qꝛ
hec ꝯ. est insufficiēs eo ꝙ ōndit cām scie ꝛ cognitio
nis ꝛ nō cām ignorātie ꝛ deceptiōis q̄ tn̄ in pluribꝰ
est. In maiori. n. tꝑe aīa est in ignorantia q̄ꝫ i scia.
zª qꝛ ꝭm eos oꝫ dicere oīa eē ṽa q̄ videntur. 3ª rō
qꝛ ꝭm eos oꝫ dicere ꝙ deceptio causetur ex con
tactu dissimil' sicut scia ex cōtactu simil'. Hoc aūt
est falsum cū eadē deceptio ꝛ scia sit ꝯrioꝝ ꝛ dissi
milium. 4ª rō. illa distinguntur q̄ pn̄t adinuicē se
parari. sꝫ intelligere ꝛ sētire pn̄t adinuicem separi
nā sensus est i oībꝰ aīalibus. itellectꝰ ē tm̄ i hoībꝰ
5ª rō. ꝯtigit itelligē recte ꝛ n̄ recte. sēsus aūt respe
ctu verorum ꝛ ꝓꝑoꝝ sensibiliū sꝑ verꝰ ē. In secū
da ꝑticula ponit dr̄iam iter fātasiā ꝛ opinionē ꝛ in
tendit talē ꝯclusionē. fantasia nō ē opinio. probat
tribꝰ rōnibꝰ. ꝑma. in nobis est fantasiari cuꝫ volu
mus eo ꝙ possumꝰ ante oculos nr̄os fingere ido
lum. sꝫ i nobis nō est opinari cū volumꝰ sꝫ cū aliq̄
rōne ꝓbabili. iō ħ mō qlibet opinatur cū vult cum
opinio fiat cōcedēdo verū vel falsū. zª rō. ad opi
nionē terribilis aut dlectabilis mouemur ꝓseq̄n
do vl' fugiendo. fantasia aūt hoc mō nihil nos mo
uet. sꝫ hēmꝰ nos in ꝯsideratiōe fantasmatū. ac si so
lū viderem idolū rei. 3ª rō. opinio pōt eē itellectu
alis. cū scia prudētia ꝛ opinio sint dr̄ie intellectua
lis ꝯsiderationis. Fantasia aūt ad itellectū nullo
mō ꝑtinet. Ex his infert ꝙ fantasia differt ab opi
nione. differt etiā ab itellectu. zº īfert ꝙ itelligere
nō est rē sentire sēsu exteriori ꝛ interiori q dr̄ fan
tasia. In tertia ꝑticula ponit dr̄iam inter fātasiaꝫ
ꝛ sensū ꝛ itēdit duas ꝯclusiones. ¶ Pꝛima. tangit
vnā suppositionē ꝛ ē hec. si fātasia ē ṽtus seu potē
tia aīe ꝭm quā i nobis fit aliqđ fātasma tūc ē vna
de his potētijs aut hītibus qbus discernimꝰ verū
a falso. iō videtur ꝯuenire cū sensu cū opinione cū
scia ꝛ cū intellectu. ¶ zª ꝯ. fantasia nō ē sēsus. ꝑ
bat q̄ttuor rōnibus. ꝑma. qꝛ vl' est sensus i actu ꝛ ħ
nō. qꝛ ille nō iest dormiētibus qbus tn̄ inest fanta
sia. nec sensus i potentia. qꝛ iest oībus aīalibus. fan
tasia. n. non iest oībꝰ aīalibus. vt pꝫ de aīalibus im
ꝑfectis. secūda rō. sēsus semꝑ ē verus. fātasia plu
ries errat. ergo. tertia rō. cū sēsitiuꝰ aliqđ n̄ dicimꝰ
ꝙ vr̄ nobis ħ vl' appet. sꝫ fiducial'r asserimꝰ. cum
aūt fātasiamꝰ dicimus ꝙ appet nobis sic eē. q̄rta
rō. fantastice visiōes appent dormiētibus in qbus
non fiunt alique sensationes.

Secundo dubitatur. Utꝝ fātasia sit itelle
ctus aut scia. Ad soluēdū ħ. du
biū ē supponēdū ꝙ Ari. i q̄rta ꝑticula ꝯparat fan
tasiā ad itellectū. ꝛ itēdit duas ꝯclusiōes. ¶ Pꝛia
fantasia nō ē itellectus nec scia. ꝓbat qꝛ itellectus
ꝛ scia sꝑ sūt veroꝝ. fātasia aūt sepe ē falsoꝝ. ¶ zª
ꝯ. fantasia n̄ ē aliqđ cōpositū ex sēsu ꝛ opiniōe. ꝑ
bat duabꝰ rōnibꝰ. pꝛima. eadē apparētia fātastica
nō sūt simul ṽa ꝛ falsa. sꝫ de eodē obō hēmꝰ appa
rētiam sensus falsā. ꝛ opinionē ṽaꝫ. vt pꝫ de q̄ti
tate solis. igitur. zª rō. sequeretur ꝙ eadē opinio
sit eēt ṽa ꝛ falsa. ꝛ ꝙ opinio mutaretur sine muta
tione rei aut ipius opinantis qđ est ipoı̄e. In q̄nta
ꝑticula diffinit fantasiā ꝛ itendit tres cōclusiones.
¶ Pꝛima tāgit quattuor suppōnes. ꝑma. in oībꝰ
q̄ sic se hn̄t ad formam ꝙ aliqđ ē motū ad formaꝫ
ꝑmi mouentis nece ē ꝙ ipm motū moueat aliud
sic etiaꝫ sensus tactus ꝭm actū necio mouet aliud
ꝯn̄s ipm. zª. fantasia ē qdā motꝰ. tertia. fātasia nun
q̄ꝫ ē sine sensu ꝛ est i eodē subō i quo ē sēsus. quar
ta. motus fantasie fit a sensu ꝭm actū. ¶ zª ꝯ. tan
git diffinitionē fātasie quā ꝯcludit ex dictis. fan
tasia est motꝰ a sensu facto ꝭm actū. ¶ 3ª tāgit du
as ꝓꝑetates eiꝰ. ꝑma. ꝯtingit aīalibꝰ multa opari
ꝛ pati ꝭm fantasiam. zª. ꝯtingit eā verā vl' falsam
eē. ꝓbat qꝛ lꝫ sensus respcū ꝓꝑoꝝ sensibilium sit
sꝑ verꝰ tn̄ ꝯtingit sensum mentiri i cognoscēdo sē
sibile p'accn̄s. Ex his isert diffinitionē fātasie ꝓus
positā. In sexta ꝑticula ōndit qđ nois fantasie. ꝛ tā
git duas alias ꝓꝑetates fantasie. ꝑma. fantasia ac
cipit nomē ab ipō lumie. ꝓbat dupl'r. qꝛ visus est
maxie sensus. zº qꝛ fanes grece idē est qđ videre
latine. mō nō ꝯtingit videre sine lumie. zª qꝛ fan
tasie manent i absentia sensibiliū ꝛ similes sūt sē
sibilibꝰ. iō aīalia multa opantur ꝭm fantasiaꝫ. alia
qꝛ nō hn̄t itellectū vt bestie. alia ṽo ex velamēto
intellectus. aut ex passione. aut ex egritudine. aut

in sono vt hoies. 2nr recapitulat ea q dicta sūt.

Tertio dubitatur. Quot sūt sensus iteriores. Ad qd breuiter rñdetur qꝫ sūt qnqꝫ. Primus est sensus cōis ⁊ ē i anteriori pte cerebri q ps est medullosa ⁊ humida. ⁊ illa est eius organū ⁊ ei⁹ actus ē cognoscere oba pticulariū sensibiliū ⁊ cognoscere sēsibilia tā cōia qꝫ ppa in eoꝝ absentia. 2⁹ est virtus imaginatiua. ⁊ ei⁹ organuꝫ ē post organū sensus cois. ⁊ ɔsistit i mag duritie ⁊ frigiditate cerebri. ⁊ eius actus est reseruare formas rei sensibilis in absentia rei. 3⁹ est existimatiua cui⁹ organuꝫ ē in media pte cerebri q ē calida pp motū multoꝝ spirituū. cui⁹ act⁹ ē elicere spēs nō sensatas a spēbus sensatis sub rōne boni psequēdi vel mali fugiēdi. 4⁹ est potētia memoratia cui⁹ organū est in posteriori pte cerebri. ⁊ ei⁹ act⁹ est reseruare spēs sensibiliū i absentia sensibil. 5⁹ ē fantasia cui⁹ organū ē i medio cerebri. ⁊ ei⁹ act⁹ ē oponere ⁊ diuidere spēs reseruatas in memoria.

Ad rationes aū oppo^m. Ad pmaꝫ dr qꝫ actiōes sensibiliū pticulariū non sūt qlitates sensibiles ad istū sensuꝫ qꝫ sint qlitates sēsu exteriori pceptibiles. sūt tñ qlitates sensibiles ad istū sensū qꝫ sūt qlitates aliq sensu pceptibiles. ℂ Ad secūdā dr qꝫ sensus cois p eūdē actum ⁊ in eodē istāti tpis ponit drīam iter oba diuersoꝝ sensuū. ille tñ act⁹ vtualr cōtinet duos actus pcedētes p quos distincte cognita sūt illa obiecta. ℂ Ad tertiā dr qꝫ sēsus cois pcipit sēsibilia coia ⁊ hꝫ vnū obm ⁊ vnum organum. vt supra visum est. Et hec de secundo libro de anima.

Circa tertiū librū de aia. qrit pmo vtꝝ intellectus agēs sit potentia aie ab intellectu possibili ⁊ ex nā rei ⁊ formalr distincta. ℂ Arguit p qꝫ distinguantur realr. q2 intellectus agēs ē pstantior ⁊ nobilior itellectu possibili. igr distinguitur realr ab itellectu possibili. tꝫ ɔña q2 idē nō ē pstātius ⁊ nobilius se ipo. ℂ Arguitur 2⁹ sic. intellect⁹ agēs est corruptibilis. itellect⁹ possibilis ē corruptibilis. igr distinguntur realr. aūs pꝫ p Ari. dicentē. hgdem ipole est. passiuus vo itellcūs corruptibilis ⁊ sine hoc nihil intelligit. ℂ Arguitur 3⁹ sic. qꝫ nō distinguantur ex nā rei ⁊ formalr. q2 non ē ponēda pluralitas sine necītate. sꝫ nō est necesse ponere distinctionem formalē ⁊ ex nā rei inter intellectū agētē ⁊ possibilē vt posset pbari defendēdo oppositum Et cōfirmatur auctoritate augustini dicentis qꝫ itellectus ⁊ volūtas non sunt plures aie sed vna aia. ⁊ non sūt plures mētes sꝫ vna mēs. ⁊ nō sunt plures sbe sed vna sba. ℂ In oppositum ē auctoritas philosophi in littera.

Primo sciendū est qꝫ p solutiōe qōnis sūt soluende quattuor difficultates ℂ Prima ē de entitate ipi⁹ intellectus agentis ⁊ possibilis. vtꝝ. s. sit eadē entitas aut pres. p solutione hui⁹ difficultatis ponitur tal suppō. aia hꝫ duplicē cālitatē respectu sui actus. s. cālitatē efficientis. effectiue. n. pducit actū. hꝫ etiā cālitatē cause mālis recipiētis. subiectiue. n. recipit suuꝫ actuꝫ. 2^a suppō. ipole est idem sub eadē rōne formali eē pn^m effectiue pductiuū alicuius ⁊ subiue receptiuum eiusdē. Ex h sequr qꝫ aia p distinctas rōnes formales ē pn^m pductiuū sui actus ⁊ receptiuuꝫ eiusdē. Ex his ponūtur qttuor dicta. pmū. in eēntia aie sūt ponende due rōnes formales siue due formalitates quaꝝ vna ē itellectus agens. alia vo itellect⁹ polis. ⁊ p vnā ē pncipiū pductiuū sui actus. s. p itellectū agētē. ⁊ p aliā ē pn^m receptiuum sui act⁹. s. p intellectū possibilē. 2^m dictū. iste due formalitates nō distingūtur ab aia nec a se iuicē realr aut eēntialr. pꝫ q2 nō ē ponēda plalitas sine necītate. 3^m dcm. isti duo itellect⁹ distiguūt ex nā rei. pꝫ q2 qcūqꝫ operatiōe itellect⁹ seclusa distigūtur. igr distinguūtur ex nā rei. aūs pꝫ q2 seclusa qcūqꝫ opatiōe intellect⁹ vn⁹ eoꝝ ē rō pductiua ipius act⁹. ⁊ ali⁹ ē rō receptiua illi⁹ act⁹. 4^m dictuꝫ: isti duo intellect⁹ distiguūtur formalr. pꝫ q2 sunt due rōnes formales qb⁹ attribuūtur pdicata formalr distincta. igr distigunt formalr. aūs pꝫ. q2 intellect⁹ agens dꝫ agere ⁊ intellect⁹ possibilis pati ℂ 2^a di. vtꝝ intellect⁹ agēs ⁊ itellect⁹ possibilis sint disticte potētie imediate. eēntiam aie pficientes. Ad quā rñdetur p qꝫ intellect⁹ agēs ⁊ itellect⁹ possibilis sūt potētie aie ex nā rei ⁊ formalr distincte. pꝫ q2 potētia actia ⁊ passiua sūt potētie ex nā rei. ⁊ formalr disticte. sꝫ itellect⁹ agēs ē po^a actia ⁊ intellect⁹ possibil ē potētia passiua. igr. 2⁹ q2 hnt actus distinctos. igr sūt potentie disticte. 2^m dcm. vna illaꝝ nō pficit aliā. pꝫ q2 in nālibus pficiēs realr distinguitur a pficibili. sed intellectus agens

nõ realr̃ distinguit̃ a poli. igr̃. ¶ 3m dictũ. itellectꝰ agẽs ꝛ intellectꝰ possibilis imediate ꝑficiũt eẽntiã aie: ꝛ in ea immediate subiectant̃. sicut formalitas substãtiat̃ in eẽntia cꝰ ẽ formalitas. ¶ Tertia di. vtꝝ intellectꝰ agentis ꝛ possibilis sit idẽ actꝰ: ꝓ solõe huiꝰ difficultatis ponunt̃ duo dcã. ꝑmũ ẽ istd. itellectꝰ agẽs se hꝫ q̃druplr̃ in gñe cause efficiẽtis. pꝫ qꝛ intellectꝰ agẽs cũ fãtasmatibꝰ ↄcurrit effectiue ad ꝓducẽdũ spẽꝫ intelligibilẽ. iõ eiꝰ primꝰ actꝰ ẽ ꝓducere spẽꝫ intelligibilem ꝑtialr̃ ꝛ effectiue. 2o intellectꝰ agens cũ specie itelligibili effectiue ꝓducit actũ itelligẽdi. iõ actꝰ scõs ẽ effectiue ꝓducere actũ intelligẽdi. 3o intellectꝰ agẽs cũ spẽ intelligibili ↄcurrit ad effectie ꝓducẽdũ dispõeꝫ ad habitũ: 4o itellectus agẽs nõ spẽ intelligibili effectiue ꝓducit habitũ: ꝛ sic ipsiꝰ itellectꝰ agẽtis sũt q̃tuoꝛ actus. ¶ 2m dcm̃. intellectꝰ possibilis se hꝫ q̃druplr̃ in gñe cãe mãl̃. pꝫ qꝛ ꝑmo subiectiue recipit spẽm itelligibilẽ effectiue ꝓductã ab intellectu agẽte ꝛ fãtasmate. 2o recipit actũ itelligẽdi effectiue ꝓductũ ab intellectu agẽte cum spẽ intelligibili. 3o recipit dispõnẽ effectiue ꝓductã ab intellectu agẽte cuꝫ specie itelligibili. ꝛ 4o recipit habitũ cãtuꝫ ab ipo itellectu agẽte cuꝫ spẽ itelligibili: ꝛ sic itellectꝰ polis sũt quattuor actꝰ q oẽs cõicãt i hoc cõi actu q est recipe. ¶ 4a di. vtrũ intellectꝰ agẽs sit nobilior itellectu impossibili. Ad quã respondetur per distinctionẽ ꝙ intellectꝰ agens ꝛ possibilis possũt comparari adinuiceꝫ duplr̃. vno modo in rationibus formalibus agentis ꝛ patientis. ꝛ sic itellectꝰ agens est nobilioꝛ ꝛ perfectioꝛ intellectu possibili. quia ratio formalis intellectus agentis est nobilioꝛ ꝛ perfectior rõne formali intellectus possibilis. alio mõ pñt ↄsiderari ẜm suos actꝰ ꝛ ẜꝫ suos fines ꝛ sic intellectus polis est nobilioꝛ itellectu agente quia intellectus possibil̃ potest habere vnum actum perfectiorem omni actu intellectus agentis. visio enim beatifica ꝛ cognitio summi intelligibilis est actus intellectus possibil̃. ꝛ ille est perfectioꝛ quocũque actu ipsius intellectus agentis. etiam intellectus possibil̃ potest virtualr̃ cognitiue attingere obiectum perfectum ꝛ hoc non potest facere intellectns agens. ¶ Tertio. potentia beatificabilis est honoꝛabilioꝛ non beatificabili. sic est d̃ intellectu possibili respcũ itellectꝰ agẽtis. igr̃ itellectus polis est nobilioꝛ intellectu agente.

Secundo Sciendnm est ꝙ iste est tertius liber de anima in quo Aristoteles determinat de potentia intellectiua anime: ꝛ diuiditur in quattuor tractatus. in ꝑmo d̃terminat de potẽtia rõnali ipsius anime intellectiue: ꝛ diuiditur in quattuor capitula. in primo determinat de intellectu possibili. ꝛ intendit septem cõclusiones. ¶ Prima tangit intentum ꝛ est hec. considerandum est de parte anime per quaꝫ anima cognoscit: ꝛ sapit. siue sit separabilis siue inseparabil̃ siue secundum locũ siue scõm rationẽ. ꝛ quaꝫ differentiam hꝫ ad alias potentias aie. ꝛ quõ sit ipm intelligere. ¶ 2a ↄo tãgit ꝓꝑetates intellectꝰ. ꝑma est ↄditional̃ ꝛ est hec. si itelligere sit sicut sẽtire ↄtigit itellectũ pati aliqd ab itelligibili sicᷓ sẽsũ a sẽsibili. 2a oꝫ itellectũ eẽ ipassibilem. 3a oportet itellectũ eẽ receptiuũ spẽꝝ itelligibiliũ. 4a. itellectꝰ ẽ i potentia ad suscipiẽdũ species ꝛ nõ hꝫ aliq̃ꝫ in actu. 5a. sicut sensitiuũ se hꝫ ad sẽsibilia ita itellectiuũ se hꝫ ad itelligibilia. 6a. necesse ẽ itellectum esse imixtũ. ꝓbat. qꝛ itellectus oia intelligit. igr̃ oportet ipꝫ esse immixtũ. ꝓbat ↄñtiaꝫ. qꝛ si in itellectu eẽt aliq̃ ꝓpria forma illa ꝓhiberet ne intelligeret formas extraneas. 7a. itellectus polis non hꝫ aliquã determinatã naturã sed solũ hꝫ hanc naturã que vocat̃ itellectꝰ polis aie: ꝛ subdit ꝙ ẽ ille intellectus quo oia itelligit ꝛ nihil ẽ actu eoꝝ q̃ sunt añ intelligere: 8a rõabile ẽ intellectũ ñ misceri corpi. i. orgão corporeo. ꝓbat. qꝛ si eiꝰ eẽt aliqd organũ tũc qlc esset ipm organũ aut calꝫ aut frigidũ tal̃ eẽt ipse itellectꝰ. 9a. itellectꝰ pol̃ s ẽ locꝰ spẽꝝ. ꝛ sbdit ꝙ ñ ẽ tota aia ſꝫ solũ itellectia. neqꝫ actu hꝫ spẽs ſꝫ solũ poa: ¶ 3a ↄo tãgit duas dr̃as int̃ itellcm̃ ꝛ sẽsũ. ꝑa ẽ ex pte ipassibilitatis ipoꝝ ꝛ ẽ h: ipassibilitas sẽsitiui ñ ẽ silis ipassibilitati itellectiui. ꝓbat duplr̃. ꝑ ex parte sẽsus: qꝛ sẽsus nõ põt sẽtire pua sẽsibilia ex valde sẽsibili. i. post valde excedẽtia sẽsibilia. sicut auditus nõ põt audire puũ sonũ post magnos sonos sed cum intellectus intelligit valde intelligibilia non minus intelligit infima intelligibilia sed magis. scdo ꝓbat ex pte organi sensus. quia sensus ñ est sine corpe. i. sine organo corporeo. intellectus ãt ẽ sine corpe. i. sine organo corporeo. Ex hoc innuit scdam dr̃iam. ꝛ est hec. qñ intellectus polis scit actu ifinita intelligibilia. i. qñ suscipit omnes spẽs oiuꝫ itelligibilium tunc dicitur sciens ẜm actum ꝛ confestim potest opari secundum seipsum ꝛ quodãmõ i potẽtia. s. ad agere. nõ tñ silr̃ sic erat addiscere vl̃ iuẽire. i. añq̃ꝫ suscipiat ipas species. ꝛ et põt seipꝫ itelligẽ. ¶ Cõseqnt̃ ponit secũdam drãꝫ ꝑncipalẽ q̃ ẽ ex pte obi: ꝛ ꝑ ponit talem suppositionẽ. Aliõ ẽ magnitudo. i. idiuiduum magni

tudinis. ⁊ magnitudinis eſſe ideſt quiditas magni
tudinis. ⁊ aliud eſt aqua ideſt ſuppoſitum aque. ⁊
eſſe aqua ideſt quiditas aque. Et ſubdit ꝙ hoc nõ
eſt verũ in oibus. quia in gbuſdã idẽ ẽ ſuppoſitũ ⁊
gditas. vt dicimꝰ carnẽ ⁊ carnis eẽ idẽ eẽ. ideo oꝫ
ꝙ aia p aliã potẽtiã cognoſcat gditatẽ ⁊ ſuppoſitũ
Ex h elicit̃ dr̃ia qꝛ aia p potẽtiã ſenſitiuaꝫ iudicat
calidũ ⁊ frigidũ que ſũt ꝯditões ſuppoſiti. ſ. mãlis
ſed per aliã potẽtiã itellectiuaꝫ ſepatã iudicat eſſe
carnis. i. gditatẽ ſuppoſiti. ⁊ nõ iudicat eã p poten/
tiã ſẽſitiuã niſi r̃flexe. ❡ 4ª ꝯclõ tãgit duas qões.
pª. ſi itellectꝰ ẽ ſimplex ⁊ ipaſſibil' ⁊ nihil hꝫ eſſe cõe
alicui itelligibili quõ itelligit ⁊ patit̃ ab itelligibili
cũ agẽs ⁊ patiẽs ꝯbeãt hr̃e aliqõ cõe. zª. vtrũ itel
lectꝰ ſit itelligibilis. ⁊ ſi ſic vtꝝ ſit itelligibili ſic alia
aut alr̃. Hãc tñ qõnẽ ſic mouet ꝯmẽtator. ſi intelle
ctus ſit de ſe itelligibilis ia ꝙ itellectus ſit rõ intel
ligibilitatis tũc oi intelligibili ierit itellectus. qꝛ oi
ieſt rõ intellectꝰ ⁊ itelligẽdi. ❡ 5ª ꝯ°. tãgit ſolõnem
iſtaꝝ qõnũ. ⁊ p° ſoluit pmã ſic ꝙ paſſio i cõi eſt du/
plex. quedã ẽ corruptia q̃ ẽ de q̃litate ꝯria in q̃lita
tẽ ꝯriã. ⁊ tali paſſiõe itellectꝰ ñ patit̃. alia ẽ recepti
ua ⁊ pfectiua: ⁊ tali paſſiõe itellectꝰ patit̃. itellectꝰ
enĩ ẽ quodãmõ i poª ad ſuſcipiẽdũ oia itelligibilia
ſupple p ſuas ſpẽs. ⁊ actu nõ ſuſcipit aliqõ intelli/
gibiliũ. pbat qꝛ itellectꝰ ẽ ſicut q̃dã tabl'a raſa in q̃
actu nihil depictũ ẽ. Soluit ſcdãm ⁊ dicit ꝙ itelle
ctus ẽ itelligibilis ſic alia itelligibilia. Et ſubdit ꝙ
i his q̃ ſũt ſine mã. idẽ ẽ itellectꝰ ⁊ qõ itelligit̃. i ſcia
nãqꝫ ſpeculatiua ẽ idẽ qõ itelligibile. z°. ſubdit ꝙ ñ
ſemp eſt ꝯſiderãda cã itelligẽdi diſticta ab itelligi/
bili. 3°. ſubdit ꝙ in hñtibꝰ mãm vnũqõqꝫ eſt ſolũ in
telligibile in poª. pbat qꝛ itellectꝰ ẽ poª ſine mã.

Tertio ſciẽdũ ꝙ circa hũc textũ icidũt tres
difficl'tates. ❡ Prima. vtꝝ intelle
ctus ſit mãl' ſaut immãlis p cuiꝰ ſolõe ponit̃ p° tal'
diſtinctio aliqd ẽ mãle tripl'r. vno mõ qꝛ ꝯponit̃ ex
mã ⁊ forma. alio mõ qꝛ cõicat corpi. i. organo cor
peo vt ſũt poˢ organice. alio mõ. qꝛ cõicat cõicanti
corpi. h eſt dictu ꝙ cõicat cũ potẽtia organica: Ex
his dñr tria. p° ꝙ intellectꝰ eſt imãlis pmõ qꝛ non ẽ
ꝯpoſitꝰ ex mã ⁊ forma. z°. ꝙ itellectꝰ ẽ imãlis z°. mõ
qꝛ non ẽ potentia organica ſiue corporeo organi
co affixa. 3°. ꝙ intellectꝰ ẽ materialis tertio modo
qꝛ cõicat cũ fantaſia abſtrahẽdo ab ea quiditates
intelligibiles. modo fantaſia eſt potentia organi/
ca. etiam poteſt dici materialis qꝛ aĩa intellectiua
eſt pfectio materie. ❡ Secũda difficultas. vtruꝫ
aliud ſit magnitudo ⁊ magnitudinis eſſe. ❡ Pro
ſolõne huius difficultatis ponit̃ talis ſuppõ ꝙ ma
gnitudo eſt idem quod ſuppoſituꝫ. ⁊ eſſe magnitu
dinis eſt idẽ qõ eẽ ſpẽi. Ex his dñr tria. p° ꝙ in oibꝰ
tã hñtibꝰ mãꝫ qꝫ nõ hñtibꝰ ſuppoſitũ addit vl̃t ſpe
cificam quiditatẽ vnã formalitatẽ vel realitatem
ex natura rei ⁊ formal'r diſtinctaꝫ a quiditate ſpe
cifica. ſicut enĩ quiditas ſpecifica cõpoſitione me
thaphiſica ꝯponitur ex quiditate generica ⁊ gdita
te differentiali. ſic entitas ſuppoſiti cõponitur ex
gditate ſpecifica ⁊ differentia indiuiduali. ⁊ p ꝯñſ
ſuppoſitum nihil addit vltra gditateꝫ ſpecificã ni
ſi dr̃iam indiuidualẽ que eſt vna formalitas cõtra
hens gditateꝫ ſpecificã ad eſſe incõicabile. z°. dicit̃
ꝙ in oibus tam hñtibꝰ materiã qꝫ non habentibus
ſuppoſitũ diſtingui' a gditate ſpecifica ex nã rei ⁊
formal'r. pꝫ qꝛ de ipis verificant̃ predicata ꝯdicto
ria quoꝝ alteꝝ eſt reale. ſuppoſitũ. n. eſt icõicabile
gditas ſpecifica nõ ẽ incõicabil'. ❡ 3ᵐ. dciñ i null'
gditas ſpecifica diſtinguit̃ real'r a ſuppoſito. patꝫ
qꝛ ſuppoſitũ nullã rem addit vltra quiditateꝫ ſpe
cificam per quã poſſet realiter diſtingui a quidita
te ſpecifica. Ad pbm tamẽ dr̃ ꝙ capit ſuppoſitum
p indiuiduo icludente accidentia indiuiduãtia.
❡ Tertia di. vtrũ ſingulare ſit ab intellectu nr̃o
p ſe ⁊ directe itelligibile. Pro ſolõe huiꝰ ponũtur
pmo alique diſtinctiões. ❡ Prima. triplex eſt ſin
gulare. quoddã ẽ ſingulare abſtractiuum ſiue ab
ſtrahẽs ⁊ eſt entitas ſuppoſiti pciſe ꝯprehendens
quiditatẽ ſpecificaꝫ cum differentia idiuiduali ⁊
pſcindens ab exiſtẽtia ⁊ ab alijs accñtibꝰ. aliõ eſt
ſingulare incluſũ ſicut exiſtẽs pſcindẽs ab accidẽ
tibus. aliud eſt circũſtãtic natũ. ⁊ ẽ entitas ſuppoſi
ti icludẽs exñtiã ⁊ circũſtãtias mãles ſiue accñtia
ididuantia. ❡ zª di. duplex ẽ notitia. q̃daꝫ eſt itui
tiua q̃ ẽ de obo exñti ⁊ pſenti. vt exñs ẽ ⁊ preſens.
alia ẽ notitia abſtactia q̃ ẽ de obo vt preſcidit ab
exñtia ⁊ pñtia. ❡ 3ª di. duplex ẽ notitia. quedã eſt
ꝯfuſa p quã cognoſcit̃ gd nois rei. alia ẽ diſtincta
p quã cognoſcimꝰ rẽ quo ad oia pncipia itrinſeca
taꝫ ppria qꝫ cõia. ❡ 4ª di. ſingulare põt capi du
pl'r. vno°. mãliter ⁊ p ſubſtracto. ⁊ ſic ẽ vna entitas
cui attribuit̃ dr̃a ididualis vl' illa ratio formal' que
eſt ſingularitas. alio mõ põt capi formal'r ⁊ p ſigni
ficato. ſ. p rõne formali ſingularitatis per quã en
titas ſuppoſiti itrinſece ⁊ indiuidualiter differt a
quolꝫ alio idiuiduo. ❡ Quita diſtin°. dr̃am idiui
dualem vel ſingularem eſſe cognitam poteſt itel
ligi dupliciter. vno modo cognitione cõfuſa. ſ. co
gnoſcẽdo gd nois iſtius rõnis formalis q̃ ẽ ſingu
laritas vel gd nois dr̃e ididualis. alio°. põt itelli
gi ꝙ ſit cognita diſticte ita ꝙ itellectus p ipam co

gnoscit dr̃iam intrinsecã ⁊ idiuidualẽ vni⁹ suppo
siti a quocũq3 alio supposito. Ex his ponuntur sex
dicta. pmũ. singulare q̃libet mõ sũptũ est p se ens.
2m. singulare abstractiuũ ẽ solũ cognoscibile cogi
tiõe abstractia. p3 q2 tale singulare pscidit a pñtia
⁊ exñtia ei⁹. 3m dictũ. singulare exñs ⁊ singularit̃
circunstãtionatũ sũt cognoscibilia cognitiõe ituiti
ua. p3 q2 includũt pñtiã ⁊ existẽtiam obi. 4m dcm̃.
singulare captũ mãl'r ⁊ pro entitate substracta isti
rõni formali q̃ est singularitas ẽ p se ⁊ directe ab i/
tellectu nr̃o coniũcto cognoscibili. pbat̃ q2 oĩs po/
tentia ponẽs dr̃iam iter aliqua duo nec̃io cogno
scit illa duo. s3 itellectus ponit dr̃iam iter entitatẽ
suppositi ⁊ entitatẽ specificã. igr̃ cognoscit vtrũq3.
2o q2 entitas suppositi ẽ volita ⁊ amata. igr̃ ab in/
tellectu cognita. t3 9ña q2 volũtas nõ fertur in in
cognitũ. 5m dictũ. singulare nõ põt disticte cogno
sci s3 tm̃ cõfuse. pbatur q2 p statu isto nõ possum⁹
ponere dr̃iam int̃ duo oba nisi p accñs. s. p sitũ vel
locum vl' q̃titatẽ vel figuras. igr̃ p statu isto non
possumus cognoscere pñm intrĩsece distinctu3 idi
uidui. s. dr̃a3 indiuidualẽ vel singularitate3. posse
mus tñ cognoscere qd nois ipius singularitatis ⁊
dr̃ie indiuidual'. 6m dcm̃. singulare circũstantiõa
tum s'm cõceptũ distinctiuũ non põt cognosci nisi
reflexe ⁊ p lineã spẽ2. declarat̃ p sic. q2 sicut est in
nã ita est i intellectu. s3 nã pmo intẽdit idiuiduum
vagũ. ⁊ vltimo iducit ⁊ pducit idiuiduũ signatu3.
sic etiã itellect⁹ pmo itelligit idiuiduũ vagũ. postea
itelligit indiuiduũ signatũ. ita q2 spẽs itelligibilis
p repñsentat intellectui singulare vagũ. 2o repñtat
nãm specificã absolute. ⁊ 3o ip3 singulare signatu3
⁊ circũstantionatũ. iõ quãtũ ad istũ cõceptu3 singu
laritatis itellectus reflectit se ad singularia in qb⁹
sũt circũstantie naturales ⁊ p quas ponit dr̃iam i
ter sigulare ⁊ alia que differunt ab eo.

Conclusio rñsalis. In eẽntia aie sc̃ ponẽ
de due potẽtie itellectiue. s. i
tellect⁹ agẽs ⁊ possibilis a seinuicẽ ⁊ ab eẽntia aie
ex nã rei ⁊ formal'r ⁊ nõ realiter distincte. Hec cõ
clusio satis p3 ex dictis.

Primo dubitatur. Utr2 scia s'm actum sit
eadẽ cũ re scita ⁊ intellect⁹ sit idẽ
cũ eo q̃d intelligit̃. Ad soluendũ h̃ dubiũ est suppo
nẽdum q2 Ari. in isto 2o c. detminat de intellectu
agente ⁊ intendit q̃ttuor 9clusiões. ¶ Prima. ne
cesse ẽ in aia eẽ has duas dr̃ias q̃ sũt itellect⁹ agẽs
⁊ intellectus possibil'. p3 q2 in oi nã est aliqd sicut mã
q̃d est in potẽtia ad recipiẽdũ oĩa reciptibilia in il
la nã. ⁊ aliquid sicut cã agens q̃d ẽ pductiuũ oĩu3
q̃ pducũtur in talli nã. g̃ in essentia aie o3 ponere
vnã potẽtiã que sit receptiua spẽ2 intelligibiliũ
cuiuslib3 intelligibil'. ⁊ vnã aliã potẽtiã q̃ sit pdu
ctiua omniũ que recipiũtur i dicta potentia rece
ptiua. ¶ 2a 9 tangit dr̃iam isto2 intellectuũ ex p
te sui actus ⁊ ẽ hec. hic itellectus. s. intellect⁹ possi
bilis est talis q2 ẽ potens oĩa fieri. ille v'o. s. agens ẽ
potẽs oĩa facere. pbat q2 sicut lumẽ facit colores
existẽtes in potentia visibiles eẽ actu visibiles. sic
intellectus agẽs facit intelligibilia i potẽtia eẽ in/
telligibilia i actu. ¶ 3a cõclusio tãgit qnq3 pp̃eta/
tes intellect⁹ agentis ⁊ ẽ hec. hic intellect⁹. s. agens
ẽ sepabilis ⁊ impassibilis organo corporeo imixt⁹
⁊ est suba actu ⁊ honorabilior intellectu possibili.
pbat dupl'r. p q2 semp honorabilius ẽ agens pati
ente. 2o q2 pñm effectiuum est honorabili⁹ mã in
pñ receptiuo. ⁊ subdit q2 idẽ est scia s'm actũ cum
re scita. ⁊ h̃ d3 itelligi capiendo identitatẽ p cõfor
mitate aut intelligendo de identitate respectiua
⁊ non absoluta. ¶ 4a 9o tangit dr̃iam duplicem
inter v'tute3 cogitatiuã ⁊ virtutem agentem. ⁊ est
hec. potentia cogitatiua. i. v'tus estimatiua est p/
or tempore i vno q̃3 itellect⁹ agens. h̃ dictu q2 in/
tellectus agens anteq̃3 actu agat psuppõit v'tute3
estimatiuã egisse. s3 intellectus agens aliqñ intelli
git. aliqñ nõ. 2a dr̃a. intellectus agẽs est sepatus i
mortalis ⁊ ppetu⁹ ⁊ ñ reminiscit̃ post sepatiõe3. s3
itellect⁹ passiu⁹. i. vis cognitiua ẽ corruptibilis.

Secundo dubitat̃. Utr2 act⁹ itellect⁹ agẽ
tis sit abstrahere qditates itelli
gibiles a fantasmatibus. Ad soluendũ h̃ dubiũ est
supponẽdũ q2 de entitate itellect⁹ agentis sũt q̃t/
tuor opiniones. Prima fuit 9mẽtatoris que stat i
tribus dictis. pmum. homo est entitas cõposita ex
corpore ⁊ aia corruptibili q̃ vocat̃ aia cogitatiua ⁊
multotiẽs vocatur intellectus passibilis siue itelle
ctus corruptibil'. 2m dictum. cuilib3 rõne vtẽti as
sistit vna suba sepata que vocatur intellect⁹ agẽs
v'tute cuius homo dr̃ intelligere ea que intelligit
3m dictum. ista suba separata cuilibet hoi vtẽti rõ
ne assistens ẽ vna numero in oĩbus. Ex h̃ infert q2
etia3 idẽ itellect⁹ numero ẽ in oĩbus hoib⁹. in vno
hoie tñ quiescit ⁊ i alio intelligit. h̃ aũt accidit ex pte
spẽ2 assistentium in fantasia. 2o infert q2 est eade3
scientia discipuli ⁊ magistri. non solum in spẽ s3 in
numero. hec opinio satis reprobata ẽ i scd̃a q̃one
secundi. ⁊ etiam contra istã opinonẽ sũt duo arti/
culi psienses exp̃sse. 2a opinio que vr̃ eẽ augusti/
ni stat i trib⁹ dictis. pmũ dictũ. in aia intellectiua
hois ẽ vna potẽtia intellectiua q̃ vocatur itellect⁹

possibilis. 2^{m} dictum. illi potentie assistit qdaʒ lux icreata. s. pma cā. ⁊ illā vocat itellectum agentē. 3^{m} dictū. vtute illi⁹ lucis increate itellect⁹ intelligit veritates icōmutabiles ⁊ icreatas ⁊ rōnes eternas. Ex hiis fert q̄ ē idē intellectus agēs i oibus hoibus. s. pma cā. ¶ 3^{a} opio stat i tribus dictis. pmū dcm. i eēntia aie sūt ponēde due q̄litates absolute. s. due nāles potētie itellectiue a se inuicem. ⁊ ab eēntia aie realr̄ distīcte. 2^{m} dcm̄. itellect⁹ agēs hʒ illustrare fantasmata vt possit gignere suam spēʒ i itellectu possibili. sic lumē hʒ illustrare me^{m} ⁊ colores vt possint gignere suā spēm i me° ⁊ in organo. 3^{m} dictū. itellectus possibil' hʒ effectiue pducere actū itelligendi cum spē itelligibili in eo recepta. 4^{a} opinio posita est in pmo notabili.

Tertio dubitat̄ vtr̄ itellectus agens hēat oia facere. ⁊ intellect⁹ possibil' hēat oīa fieri. Pro solōe hui⁹ dubij ponūt̄ p̄ alique suppōnes. Pria. sic facies pn̄tata speculo i tenebris nō pōt cāre suā spēm in speculo nisi pn̄te aliquo lumine. sic etiā q̄ditas rei māl' exn̄s in virtute fātastica obumbrata fantasmatib⁹ ⁊ conditionibus idiuiduātibus nō pōt gignere suā speciē i intellectu possibili nisi pn̄te aliquo lumie spūali. 2^{a} suppō. sic color exn̄s i tenebris non pōt gignere suam spēʒ in medio nec in organo nisi virtute alicuius luminis irradiantis ipm colorem. silr̄ est de itellectu possibili vl' de q̄ditate itelligibili obūbrata fantasmatib⁹. 3^{a} suppō. sic facies pn̄tata specl'o i medio illuminato statim gignit ⁊ cāt suā spēʒ in specl'o ⁊ sic colores pn̄tati lumini ēt cānt spēm i medio ⁊ i organo. sic etiā pn̄te itellectu agente illustrāte ⁊ radiante supra fantasmata q̄ prius obūbrāt spēs intelligibiles statim q̄ditates itelligibiles gignūt suas spēs intelligibiles i intellectu possibili. ideo actus intellect⁹ agētis est irradiare ⁊ illustrare fantasmata. q̄bus illustratis q̄ditates gignūt suas species in intellectu possibili. Ex hoc sequit̄ q̄ intellectus agens hʒ oia facere. i. hʒ illustrare oēs q̄ditates itelligibiles vt possint gignere suam spēm in intellectu possibili. sed intellectus possibilis hʒ oia fieri. i. hʒ recipere spēs omnium itelligibiliū. Pōt tn̄ aliter rn̄deri q̄ aia nr̄a est vna potentia actiua tanti vigoris q̄ pōt effectiue producere intellectionem omniū intelligibiliū. h̄ est dictu spēm intelligibilem omniū itelligibiliū ⁊ actum intelligendi circa oia itelligibilia. Est etiā vna potētia passiua tāti vigoris q̄ pōt suscipere spēs itelligibiles oīuʒ intelligibilium ⁊ actū intelligendi circa oia intelligibilia. ¶ Rationes soluūtur ex dictis.

Queritur 2°. Utr̄ act⁹ intelligēdi sint q̄litates absolute ab intellectu ⁊ obo intelligibili relr̄ distincte ⁊ ab ipis totalr̄ effectiue pducte in intellectu possibili sbiectate. Arguit̄ p̄ ō primū. s. q̄ non sunt qualitates absolute q2 nulla actio est qualitas. sed ois actus intelligendi est actio. g̊ nullus actus intelligēdi ē qualitas absoluta. maior pʒ q2 qualitas ⁊ actio sūt p̄dicamēta realr̄ distincta. minor pʒ q2 ois act⁹ itelligendi ē actio imanēs que est spēs actiōis. Et confirmat̄ q2 act⁹ intelligendi relr̄ identificatur cū intellectu ⁊ cū obo intelligibili ergo nō ē q̄litas absoluta. añs pʒ auctoritate ⁊ rōne. auctoritate Ari. dicētis q̄ itellectus i actu ē idē cū re intellecta vt scia i actu cū re scita. rōne sic. q2 iplicat ɔ̄dictionē actū intelligēdi separi ab intellectu ⁊ ab obo intelligibili. igit̄ relr̄ identificatur cū obo ⁊ cū intellectu. 2° sic. si actus intelligedi cāretur ab itellectu seq̄rent̄ qnq̄ incōuenientia. pmū. q̄ cā māl̄is ⁊ efficiens coinciderēt i idem numero. 2^{m}. q̄ rl'oes opposite. s. rl'o actiui ⁊ passiui fundarent̄ i eodē numero. itellect⁹. n. eēt pn^{m} pductiuū actus intelligēdi ēt eēt pn^{m} passiue receptiuū ipius act⁹. 3° seq̄retur q̄ eiusdē ad seipm esset rl'o real'. intellectus eni referretur ad seipʒ rōne actiui ⁊ passiui. 4° sequeretur q̄ pncipiū pductiuū eēt psillius q̊d p se pducit̄. pʒ q2 illō q̊ p se pducit̄ ē ɔpositū ex itellectu ⁊ actu itelligēdi. 5° seq̄retur q̄ potētie itellectiue nō ɔueniret diffini° potentie actiue. q2 nō eēt pn^{m} trāsmutandi alterū in q̄tū alter̄ sm seipʒ. Et ɔfirmatur q2 si pduceret̄ ptialr̄ ab obo. seq̄rentur sex inconueniētia. pmuʒ q̄ actus realr̄ pduceretur a puro nihil. pʒ ɔña q2 stat obm eē pur̄ nihil durāte pductiōe ipi⁹ actus. 2^{m} q2 sequeretur q̄ cā nālis posset cāre effectiue aliquā entitatē nālem sm q̄tūcūq3 distantiā indifferenter. pʒ q2 obm exn̄s in quacunq3 distantia pōt intelligi. 3° sequeretur q̄ cā mere libera ne cio pduceret naturalr̄ suuʒ effectum. pʒ ɔña q2 si volūtas obiue pn̄tetur intellectui p aduersarium ipsa pducit mere nāliter ⁊ necessario actū intelligēdi circa ipam. ⁊ tn̄ ipa est cā mere libera. 4° sequeretur q̄ entia rōnis essēt causa effectiua entis real'. pʒ ɔña q2 stat oba cōplexa ⁊ multa entia rōnis eē obiecta multorum actuum intelligendi. Quinto sequeretur q̄ posset lapis intelligere et q̄ asinus posset affirmare ⁊ negare ⁊ sillogizare. patet ɔña quia cum lapis ⁊ asinus sint obiecta talium actu

us tales cãbunt a lapide et ab asino. ⁊ ita poterũt denoiare lapidẽ ⁊ asinũ sicut effcũs denoiat suaȝ cãm. 6º sequeret ꝙ nullũ ens eẽt pure passiuum imo oẽ ens haberet ṽtutẽ ⁊ potẽtiã ꝓductiuã alicuꝰ entis realis. s. sue cognitõis. ꝯñs est falsũ qꝛ mã ꝑma dr pure passiua. ❡ 3º sic. actꝰ itelligendi dñominat obã igr sunt subiectiue in obis intellectus ⁊ confirmatr qr actꝰ actiui nõ est in agẽte. igr actꝰ itelligendi non est in intellcũ. tȝ ꝯña qꝛ intellectus est agens effectiue ꝓducẽs actũ intelligẽdi. ❡ In oppm arguitur ꝑmo ꝙ sint qualitates absolute qꝛ actꝰ itelligendi põt eẽ quocũqȝ respcũ destructo. ergo est entitas absoluta ⁊ nõ substãtia neqȝ ꝗtitas. ḡ est qualitas. añs pȝ. qꝛ in sua diffõe quiditatiua ñ includit aliquẽ respcm̃. Scõo ꝙ distinguatr ab intellectu ⁊ obiecto intelligibili qꝛ illa rlr distinguuntur quorum vnum potest existere realr sine alio. sed obiectum intelligibile ⁊ potentia intellectiua possunt realiter existere sine actu intelligendi. igitur actꝰ intelligẽdi rlr distinguitur a potẽtia intellectiua ⁊ ab obiecto intelligibili. minor pȝ. qꝛ intellcũs non potest operari ipis obiectis existẽtibꝰ De sint causati ab obiecto ⁊ potentia arguitur sic: qꝛ illud est causa actus intelligendi. quo posito ponitur actus intelligendi. ⁊ quo remoto remouetr. sed posito intellectu ⁊ obiecto potest poni actꝰ intelligendi. ⁊ ipsis seclusis necessario secluditur actus intelligendi. igitur actus intelligendi causatr a potentia intellectiua ⁊ ab obõ intelligibili. ❡ 4º arguitur sic. ꝙ sit in intellcũ subiectiue qꝛ potẽtia intellectiua nihil agit extra se. igitur eius effcũs est in ea subiue. ⁊ per consequens actus itelligendi est subiectiue in intellectu possibili.

Primo sciendum ꝙ ꝓ solõne questionis sunt soluende quatuoꝛ difficultates. ❡ ꝑma. vtrum actus intelligendi sint entitates absolute in pꝛedicamento qualitatis reponibiles. Pꝛo solutione huius difficultatis ponitur talis suppõ. in intellectione alicuius obiecti concurrunt tres entitates. Pꝛima est entitas potentie intellectiue. Secunda est entitas obiecti intelligibilis. Tertia est entitas ipsius actus intelligẽdi. Ex his ponuntur tria dicta: ꝑmum: omnis actꝰ intelligendi ⁊ vlr omnis actio immanẽs est entitas absoluta. Istud dcm̃ pȝ per rõnem demõstratiuã Scoti que stat in tribus suppõnibus. ❡ ꝑma. impoſſe est aliquod ens respectiuum esse summã perfectionẽ alicuius agẽtis viuẽtis. pȝ qꝛ omne respectm pꝛesupponit absolutum eo ꝙ est perfectiꝰ. ❡ Secunda suppositio. itelligere ꝑfectissimũ itelligibile . s. essentiam diuinam est sũma perfectio intellcũs. pȝ. qꝛ nõ est dabilis excellentioꝛ ꝑfectio eiꝰ. ❡ 3a suppõ. si vnus actus intelligendi sit entitas absoluta. omnis actus intelligendi erit entitas absoluta. pȝ qꝛ omnes actus intelligendi sr eiusdẽ rõnis in absoluto aut respectiuo. Ex his formatr sic rõ. ois sũma ꝑfectio intellectꝰ ẽ entitas absoluta. sed aliquis actus intelligendi ẽ sũma perfectio itellectus. s. intelligere eẽntiam diuinam. ḡ aliqs actus itellectꝰ ẽ entitas absoluta. ⁊ vltra. aliquis actꝰ intelligendi est entitas absoluta. ergo omnis actus intelligendi est entitas absoluta. maioꝛ pꝛimi sillogismi pȝ per ꝑmam suppõnem: ⁊ minoꝛ per scdaȝ ⁊ ꝯña in 3º ꝑme. scda vero ꝯña per 3am suppõnem ❡ 2m dcm̃. omnis actus intellcũs est qualitas de ꝑma spẽ qualitatis. pȝ qꝛ omnis actꝰ intellcũs est entitas absoluta ⁊ nullus est suba aut ꝗtitas. ḡ qlibȝ est qualitas ⁊ nõ qualitas de quarta spẽ eo ꝙ nõ sũt forma vl figura coꝛpoꝝ. nec qualitas d̃ ttia spẽ. eo ꝙ actꝰ intelligendi nõ sr qualitates sensibiles. nec qualitas de secũda spẽ. qꝛ non sr nãles potẽtie. cãntr eni a nãlibꝰ potẽtijs. igr sr qualitates d̃ ꝑma spẽ qlitatis. ❡ 3m dcm̃. oẽs actões immanẽtes spũales ⁊ inextẽse sr in ꝑma spẽ qualitatis. sȝ oẽs actões immanẽtes coꝛpales ⁊ extẽse sr i ttia spẽ qualitatis. ꝑma ps pȝ p rõeȝ scdaȝ p 2º dcõ. Secũda ps pȝ qꝛ oẽs tales actiones imanẽtes sr qualitates sẽsibiles. h̃ ẽ dcũ sesu perceptibiles. ❡ 2a diffi. vtrum actꝰ intelligẽdi sit realr distictus ab itellectu ⁊ ab obiecto intelligibili. ꝓ solõne huius diffi. ponitur talis suppõ. omne intelligibile ab intellcũ vel est ipsemet intellcũs vel non est ipse itellectus. sed est aliquid existens in intellcũ. vel ẽ aliquid quod nec est ipse intellectus nec in ipo intellectu. Ex his ponuntur tria dcã. ❡ ꝑmum. si intellectus intelligat se. intellectio qua intelligit se ab ipo est realr ⁊ eẽntialiter distincta. pȝ. quia si non. sequerentr tria inconuenientia. ꝑmum. ꝙ intellcs esset ipsamet intellectio ⁊ sic intellcũs semper intelligeret se. Secundo sequeretr ꝙ intellectus transiret de contradictoꝛio in contradictoꝛium quoꝝ alterum est reale ⁊ absolutum sine mutatione facta in ipso. pȝ ꝯña quia de non intelligere fieret itelligens sine acquisitione alicuius entis realis ab soluti. 3º sequeretr ꝙ quando intellectio qua intelligit se non essȝ ꝙ etiam intellcũs non essȝ. pȝ ꝯña quia per aduersarium intellectio qua intellcũs se intelligit ⁊ intellcũs idem sunt realr. ❡ 2m dcm̃. si intellcũs intelligeret aliquid qd est in eo intellectio actualis qua itelligit seipm ẽ ab intellectu ⁊

ab eo qđ intelligr̄ rl̄r distīcta. pȝ. qꝛ si nō. seq̄ret̄ ꝙ
ītellectio nō ītelligeret̄ sine ip̄a. ꝯn̄s ē falsū qꝛ stat
ītellectionē nō eē ꝛ tn̄ ip̄am ītelligere. ¶ 5m dcm̄.
si ītelligat aliqđ qđ nec est ip̄e ī ip̄o intellectio actu
alis q̄ ip̄m ītelligit ē rl̄r distīcta ab ip̄o ītellcū ꝛ ab
eo quod intelligitur. ꝙ sit rl̄r distīncta ab intellcū
s̄ probatum est. sed ꝙ non sit id qđ ītelligit̄. pȝ. qꝛ id
quod intelligitur nō est in ītellcū. sed ītellectio ē in
ītellcū. scđo. qꝛ stat id qđ ītelligr̄ eē purū nihil ip̄a
ītellectione exn̄te rl̄r in intellectu. igr̄ intellcūs re
al̄r dꝯstiguitur ab eo qđ intelligr̄. 3o. qꝛ stat id qđ in
telligit̄ eē verā substātiā. intellectio vō ē q̄litas ab
soluta vt s̄ ꝓbatum est. ¶ Tertia di. vtꝝ actꝰ ītel
ligendi sit effectiue ꝓductꝰ ab obō ꝛ a potētia. ꝓ so
lōne hꝰ difficultatis ponit̄ p̄ talis suppō. obm̄ capi
tur hic ꝓ obō quo. s. ꝓ spē ītelligibili aut ꝓ obō qđ
disiūctiue aut disiūcti. Ex his ponūt̄ quatuor dcā
p̄mū. obm̄. nō est cā total̄r ꝓductiua alicꝰ actꝰ ītelli
gēdi. sed ptial̄r. p̄mū pȝ p̄ qꝛ posita cā totali neces
sario ponitur effcūs. sed posito obō nō ponit̄ neces
sario actus intelligendi. 2o. qꝛ oīs cā totalis equo
ca est perfectior suo effcū. sed obm̄ nō ē semp pfe
ctiꝰ actu ītelligendi. igr̄ n̄ est cā totalis equoca ip̄iꝰ
actꝰ intelligēdi. maior pȝ. qꝛ oīs talis cā v̄tual̄r cō
tinet totū effcm̄. 3o. qꝛ omnis actꝰ elicitꝰ a potētia in
tellectiua ē effciue cātꝰ a potentia intellectiua. igr̄
omnis actꝰ intelligendi est effciue ꝓductus a potē
tia intellectiua. ꝛ per ꝯn̄s nō ē total̄r ꝓductus ab
obō. 4o. nulla cā naturalis total̄r est nata cāre effe
ctꝰ ꝯ̄rios. sed obm̄ aliqn̄ de se causat actū scienti
ficū. aliquando actū erroneū. ꝛ est cā n̄alis. g̊ nō ē
cā totalis taliū actuū. 2m pȝ. ꝙ. s. obm̄ sit cā ptial̄r
ꝓductiua actꝰ ītelligendi: p̄ sic. qꝛ obm̄ appetitꝰ est
cā ptial̄r ꝓductiua actꝰ appetitꝰ. vt pȝ per ari. ī vl
timo tractatu: g̊ ēt obm̄ intellectus. 2o. qꝛ obm̄ con
currit ad ꝓductionē actꝰ ī aliquo genere cāe nō in
gn̄e cāe n̄alis eo ꝙ nō est subm̄ actꝰ. neqꝫ formal̄r.
eo ꝙ nō ē in eodē actu. neqꝫ final̄r qꝛ finis ꝛ forma
coīcidunt. g̊ in genere cāe efficientis. 3o. illud est cā
ptial̄r ꝓductiua alicuius effectꝰ quo secluso ꝛ oī
alio posito non potest poni effcūs. sed secluso obō
ꝛ oī alio posito impol̄e est ponere actum intelligē
di. ergo obm̄ est cā ptial̄r actus intus intelligendi.
4o. qꝛ potētia intellectiua non est causa total̄r pro
ductiua sui actus. ergo aliqđ concurrit cum ea ef
fciue ꝛ non aliud q̄ꝫ obm̄. ergo obm̄ est cā partial̄r
ꝓductiua sui actus. aña patebit ī sequenti dicto.
¶ 2m dcm̄. potētia intellectiua non ē cā total̄r ꝓ
ductiua sui actus sed solū partial̄r. p̄mū pȝ. qꝛ po
sito totali actiuo ꝛ passiuo debite approximatis ꝛ
nō impeditis pōt sequi effcūs quocūqꝫ extrīseco
secluso ꝛ necessario sequit̄ si sit cā n̄alis: sed posito
ītellectu ponit̄ totale passiuū. ꝛ per aduersariū po
nitur totale actiuū ꝛ sunt debite approximata ꝛ n̄
impedita. g̊ posito intellectu necessario ponet̄ actꝰ
intelligendi. quod ē falsū. scđa ps pȝ qꝛ illud ē cā
actꝰ ītelligendi quod laudat̄ vel vitupat̄ pp actuȝ
intelligendi. sed potentia intellectiua laudatur vl̄
vituperat̄ pp suū actū intelligendi: g̊ ꝛc̄. pōt scđo
ꝓbari per secūdā rōnē scāȝ ꝓ prima pte p̄mi dcī.
¶ 3m dcm̄. aggregatum ex obō ītelligibili ꝛ potē
tia intellectiua ē cā total̄r productiua ip̄ius actꝰ ī
telligendi. pȝ qꝛ ip̄is positis ꝛ debite sibi inuicē ap
proximatis ꝛ nō impeditis. ꝛ quibuscunqꝫ alijs ꝑ
pol̄e vel impol̄e seclusis necessario ponit̄. vel saltē
pōt poni actus intelligendi. ¶ 4m dcm̄. inter illas
duas cās potentia intellectiua est principalior. pȝ
qꝛ q̄ñcunqꝫ sunt alique due cāe partial̄r concurrē
tes ad ꝓductionē alicuius effectꝰ: illa est p̄ncipali
or que concurrit ꝑ modū cāe vl̄is ꝛ dirigētis. sȝ in
ꝓductione actꝰ ītelligēdi potētia ītellectiua ꝯcur
rit tā̄qꝫ cā vl̄is ꝛ ꝑ modū dirigētis. ergo potētia in
tellectiua ē cā p̄ncipalior. ¶ 4a diffi. vtꝝ actꝰ ītel
ligendi sit s̄biue in intellectu. ꝓ sol̄one hꝰ diffi. po
nūtur tria dicta. ¶ p̄mum. intellectꝰ agens non ē
p̄nm receptiuū actꝰ ītelligendi. pȝ qꝛ ē p̄nm ꝓducti
uū ip̄ius actꝰ. ¶ 2m dcm̄. obm̄ nō ē illud p̄nm subi
ue receptiuū ip̄iꝰ actꝰ. pȝ p̄. qꝛ nō posset obm̄ d̄ no
uo intelligi sine mutatōe reali fcā in obō ꝛ sic non
possemꝰ intelligere eēntiā diuinā sine mutatōe re
ali fcā in ip̄a. 2o. qꝛ stat ꝯplexa ꝛ entia rōis esse oba
actuū. mō illa nō pn̄t eē subiecta ītellectōis q̄ ē en
titas realis ꝑ icomplexa. 3o. qꝛ si obm eēt subm ali
cꝰ actꝰ intelligendi. vel eēt obm quo. ꝛ sic habet̄ in
tētū. qꝛ obm quo est subiue in intellcū. vl̄ obȝ qđ.
ꝛ hoc nō qꝛ stat obm qđ eē puꝝ nihil actu ītelligē
di real̄r circa ip̄m exn̄te. pȝ de actu quo. nūc intel
ligimus antixp̄m ꝛ eēntiam eius. 4o. qꝛ actus in
telligendi sunt actiones immanentes. ergo ma
nent in intellectu subiectiue.

Secundo sciendū ē ꝙ ari. ī isto. 3o. tracta
tu det̄minat de actibꝰ intellectꝰ
ꝛ compat intellectum ad sensū. ꝛ diuiditur ī tres
partes. In prima determinat de actibus ip̄ius in
tellectus. ꝛ intendit septem conclusiones. ¶ p̄ma
tangit duas operationes intellcūs. ꝛ est hec. intel
lciua indiuisibilium. i. apprehensio simplicium est
in his circa que non est falsum. sed compositio in
telligibiliū est in his in quibꝰ veꝝ ꝛ falsū ē sic ē cō
pō eoꝝ que sūt vera ꝛ eoꝝ que supponūt ꝓ eodē

¶ 2ª ꝯ tāgit ꝑoritatē int̄ istos act⁹. ⁊ est ista. intel/ligentia simpliciū ꝑor ē ꝗ̄ ꝯpō. ꝓbat per sil'e sum ptū ex opione empedoclis. q꞉ sic empedocles di/cebat ꝙ primo fuerunt capita sine ceruicib⁹. i. si/ne collis. postea coniūcta sūt suo collo ꝑ ꝯcordiaꝫ ⁊ iteꝝ diuisa per discordiā. sic ēt in itellcū sūt ꝑ in-telligibilia simplicia ⁊ dyametri ⁊ asimetri. ⁊ 2⁹. ꝑ itellectū ꝯponūtur vt dicēdo. dyameteꝝ ē asimeᵐ ⁊ aliquādo diuidunt̄. ⁊ subdit ꝙ intellect⁹ simplex itelligit tp̄a preteritorum ⁊ futuroꝝ. sic etiā itelle/ct⁹ componēs ꝯponit fcā cum fcis ⁊ futura cuꝫ fu turis. ¶ 3ª ꝯ tangit dr̄iam eoꝝ q꞉ in itellcū cōpo nēte est falsū ⁊ nō in itellcū simplici. ꝑmū ꝓbat q꞉ si itellcūs dicat albū nō eē albū ꝯponit ⁊ falsū dic̄. ¶ 4ª ꝯ⁹. i intellcū ꝯponēte ē verū ⁊ falsū ꝫ oia tē pora. ꝓbat q꞉ nō solū falsū aut veꝝ est ꝙ cleon est alb⁹. sed ēt ꝙ erat vl' erit albus. ¶ 5ª ꝯ⁹. qualiter i telligit̄ idiuisibile in actu. diuisibile tn̄ in poª ⁊ ē h̄. triplex ē indiuisibile. quoddā est indiuisibile i actu diuisū in poª. vt longitudo ⁊ illō intelligi̇̄ actualr̄ eē idisum ⁊ in tp̄e indisibili. 2ᵐ ꝓbat. q꞉ tp̄s est sil'r disibile ⁊ idisibile lōgitudi. 3ᵐ ꝓbat. q꞉ ps illius idi sibilis nō intelligit̄ nisi diuidat̄ ⁊ fiat in actu. ¶ 6ª ꝯ⁹. tangit qlr̄ intelligant̄ alia idiuisibilia ⁊ est hec. i diuisibile nō ꝫm ꝗ̄titatē ſꝫ ꝫm spēm itelligr̄ in in/diuisibili tp̄e ⁊ in indiuisibili pte aīe. ⁊ non itelligit̄ ꝫ ꝙ ē diuisibile ꝫm accn̄s sed ꝫ ꝙ est idiuisibile. 3ᵐ āt idiuisibile quod ē idisibile tā ꝫm actū ꝗ̄ ꝫm potētiā. vt punct⁹. itelligr̄ per ꝑuatōeꝫ dionis quē admodū oīa ꝑuatiua intelligunt̄ per habitū vt ma lum per bonum ⁊ nigꝝ per album. ¶ 7ª cōclō tā/git dr̄am inter istas duas opiones ⁊ est hec. oīs af firma⁹. vl' nega⁹. alic⁹ de aliquo v̄a aut falsa ē. ſꝫ n̄ omnis intellcūs ver⁹ aut falsus ē ſꝫ solū ille q ꝯpo nit aliqd de aliquo. ꝓbat per sil'e q꞉ sicut visus cir ca suū ꝓpum sensibile sꝑ est ver⁹. sed circa sensibi lia ꝑ accn̄s nō semꝑ est ver⁹. sic se hn̄t ēt q̄cūq; sūt sine mā. i. intellcūs. Et subdit ꝙ idē ē scia ꝫ actū cū re scita ſꝫ scia ꝫm potētiā ē ꝑor re scita. In 2ª ꝑ te ponit. i2. ꝯpatōes intellect⁹ ad sensū. ꝑma. q꞉ sic sēsibile agit in sensū ⁊ reducit ip̄m de potentia ad actū sic ēt itelligibile agit in itellcm̄ ⁊ reducit ip̄m de potētia ad actū. 2ª. q꞉ sic alteratō sensus a sensi bili nō ē alteratio corruptia nec mot⁹ ꝓꝑe dictus. mot⁹ eni ꝓꝑe dcūs ē act⁹ iperfect⁹. sed alteratio sē sus a sensibili ē act⁹ ꝑficiens ip̄m sēsū. sic ē de alt̄a tione itellcūs ab itelligibili. 3ª. q꞉ sentire ē sil'e ipsi dicere siue ip̄i intelligere. i. simplici apprehēsiōe i tellcūs q꞉ vtrūq; ē simplex. 4ª. q꞉ tā in sēsu ꝗ̄ i itel lcū affirmationē vel negationē eius quod est obꝫ apꝑhensū vt cōueniēs vel disconueniēs seqtur ꝓ secutio vel fuga. 5ª. q꞉ in vtraq; i apꝑhensione obi ꝯuenientis vel disconuenientis seqtur delectatio vel tristitia. amor vel odium. ꝓsecutio vel fuga. 6ª q꞉ in nullo eoꝝ potētia appetitiua alia est a poten tia fugitiua ⁊ in sēsitiuo fugitiuū ⁊ appetitiuū n̄ st̄ aliud a sensitiuo nisi ꝫm eē. silr̄ ē in itellectiuo. 7ª ꝯpatio. q꞉ sicut se hn̄t sensibilia ad sensū ita etiā fā tasmata ad intellectū. ꝓbat q꞉ sensibile facit spēm sensibilem sine qua sensus nō sentit. sic ⁊ fātasia fa cit spēm itelligibilē sine q̄ intelligit. cū. n. bonū aut malū affirmat aut negat aut fugit aut ꝓseqtur for mat fantasma ꝑꝑ qō aīa sine fantasmate non itelli git. 8ª. q꞉ sic ꝑter sensus pticulares oꝫ ponere vnū coēm qui apꝑhendat obā oīum sensuū ⁊ pōat dr̄i/aꝫ iter ip̄a. ita ēt oꝫ ponere vnū itellectū itelligētē oīa. 9ª. q꞉ sicut sēsus ꝑ spēs resaruatas imaginat̄ i fantasia aliqd triste vel delectabile. ⁊ mouet̄ ad ꝓ sequendum vl' fugiēdū. ita intellect⁹ ꝑ spēs reser uatas i memoria. ſꝫ ē dr̄ia q꞉ appetit⁹ sensitiu⁹ mo uetur ad ꝓsequendū vel fugiēdū ꝫm iudiciū sen sus. alia tn̄ ꝫ iudiciū itellect⁹ ēt ip̄is absentibus. itellectus. n. iudicat de futuris ⁊ de ip̄is deliberat. xª comꝑatio. q꞉ tā in sensu ꝗ̄ i intellectu ē aliqn̄ iu diciū practicū qō natū est mouere sēsū ⁊ itellectū ad aliqd ꝓseqēdū vl' fugiēdū. aliqn̄ v̄o iudiciuꝫ speculatiuū ⁊ sine actiōe. i. nō mouet ad aliqd agē dum. Et subdit cōuenientiā q꞉ verū iudiciū vtrius q; dr̄ verū. ⁊ falsū dr̄. ſꝫ differūt i hoc qō ē simplici ter. ⁊ quodāmodo ꝫ qō exponit ꝯmentator. q꞉ ve ritas in itellectu speculatiuo est bonū simpl'r ⁊ ab solute. sed veritas in intellectu practico est bonuꝫ ordinatum ad aliud. xiª comparatio q꞉ intellectus itelligēdo ea q̄ st̄ abstracta a mā n̄ itelligit ea eē ⁊ existē sine mā. ſꝫ itelligit ea n̄ itelligēdo māꝫ eorū sic n̄ ē ꝯ sēsu. Sēsus. n. n̄ pōt distincte cogscere al bedinē nō cognoscēdo subm. i2ª ⁊ vltia ꝯpatio q̄a sēsus nūq; ē res sēsata: ſꝫ intellect⁹ ē res itellecta. ¶ In 3ª pte aristo. recapitl'at ea q̄ dcā sūt. ⁊ intē dit talē ꝯclōnem. anima ē q̊dāmō oia. ꝓbat. q꞉ oē qō ē sēsibile ē vl' intelligibile. ſꝫ aīa hꝫ sēsū in se ꝑ quē ē sēsibil' ⁊ intellcm̄ ꝑ quē ē intelligibil' igr̄. mi norē ꝓbat. q꞉ scia ē q̊dāmō scibilia igr̄ ⁊ sēsus sēsi bilia. aīi. ꝓbat q꞉ dr̄ie q̄b⁹ diuidunt̄ scie sīt eedē cū dr̄ijs q̄b⁹ scibilia diuidunt̄. Secant̄. n. sciētie quē/admodū r̄ba ꝯ q̄b⁹ st̄. ꝓbat q꞉ sic sciētia ⁊ sēsus di uidunt̄ ꝑ actū ⁊ potētiā: sic scibile ⁊ sēsibile. si. n. sē sus fuerit in poª sēsatū erit i poª. ⁊ si fuerit i actu sēsatū erit in actu: ⁊ silr ē ꝯ sciētia ⁊ scibili n̄ ꝫ ꝙ ē ex animā ſꝫ ꝫ ꝙ hꝫ eē in anima. n̄ tn̄ ē in anima

i se sꝫ i sua spē. nō. n. lapis ē i anima sꝫ spēs lapidis
Ex hoc īfert ꝙ itellectꝰ ē sic manꝰ. qꝛ sicut manꝰ ē
organū organoꝝ. ea. n. vtimur ad ꝓtegēdū oīa or
gana. sic itellectꝰ ē spēs speꝝ. i. recipit spēs oīuꝫ re
rū. Et subdit ꝙ oīa intelligibilia sūt in spēbꝰ intel/
ligibilibꝰ. ꝓbat. qꝛ nulla res ē vl̄is p̄ter ꝑticl̄ares.
Ex h̄ īfert ꝙ itellectꝰ nihil addiscit neqꝫ intelligit
sine fātasmatibꝰ. si. n. intellectus speculaī necesse
ē aliqd̄ fātasma specl̄ari: ꝛ subdit dr̄iaꝫ inter fanta
siā ꝛ itellectū. qꝛ actꝰ fātasie nō ē verꝰ neqꝫ falsus. sꝫ
itellectꝰ q ē ꝯpō vel diuisio semꝑ ē verꝰ. vl̄ falsus. 2º
subdit ꝙ actꝰ intellectꝰ q ē intelligētia simpliciuꝫ.
lꝫ nō sit fātasma nō tn̄ est sine fātasmate.

Tertio Sciēdū ꝙ circa hūc textū incidūt
tres difficl̄tates. Prima est vtrum
itellectꝰ ꝑcticus ꝛ specl̄atiuꝰ sint poᶜ realr̄ distīcte
Jsta di. pōt duplr̄ solui. pͦ ɓm nominales ponēdo
p̄ talē regulā. dato aliq̄ t̄mio ꝯnotatiuo si volumꝰ
cognoscere significatuꝫ eiꝰ ꝛ eiꝰ ꝯnotatū opꝫ dare
diffōnē qd nominis. ꝛ illd̄ qd̄ pōeī i recto erit signi
ficatū. ꝛ illd̄ qd̄ poneī i obliq̄ erit ꝯnotatū. 2º ponū
tur due diffōes qd noiſ. pª. itellectꝰ ꝑcticꝰ ē potētia
intellectiua hn̄s actū vl̄ hitū ꝑcticū. 2ª. intellectus
specl̄atiuus ē potētia itellectiua hn̄s actū vel hi/
tum specl̄atiuū. Ex his seqī p̄mo ꝙ adequatum
significatū intellectꝰ ꝑctici ꝛ specl̄atiui ē potentia
intellectiua. ¶ 2º seqī ꝙ ꝯnotatū intellectꝰ ꝑctici
ē actꝰ vl̄ habitus ꝑcticꝰ ꝛ ꝯnotatū itellectꝰ specula
tiui ē actꝰ vl̄ hitus speculatiuꝰ. ¶ 3º ponit talis di
stinctio. itellectꝰ ꝑcticꝰ ꝛ specl̄atiuꝰ pn̄t capi duplr̄.
vno mō ꝓ significato. ꝛ sic nec re nec rōe distiguūī
alio° ꝓ cōnotato: ꝛ sic re ꝛ rōe distiguunī. ¶ Pōt
tn̄ alr̄ solui ponēdo talē distinctionē. intellectꝰ ꝑcti
cus ꝛ speculatiuus pn̄t capi duplr̄. vno mō ꝓ de
noīato. s. ꝓ potentia itellectiua q̄ denoīatur practi
ca vl̄ speculatiua ab hitu practico vl̄ speculatiuo
vl̄ etiam ab actu ꝛ sic nō distiguntur. alio mō pn̄t
capi ꝓ significatis. s. ꝓ habitu practico vl̄ specu
latiuo denoīantibus intellectum speculatiuū vel
practicū. ꝛ sic distiguntur realr̄. pn̄t etiā capi ꝓ ag
gregatis ex significato ꝛ denoīato ꝛ sic non relr̄ di
stingūtur sic duo entia paccn̄s queadmodum lac
dulce differt a lacte albo. ¶ 2ª di. vtꝝ practicū ꝛ
speculatiuū sint dr̄ie eētiales potentie itellectie
Pro solutiōe huius difficultatis ponuntur p̄ aliq̄
distinctiōes. p̄ma. itellectꝰ pōt dici practicꝰ duplr̄
vno mō ab actu. ꝛ sic ille intellectꝰ est practicꝰ q i/
telligit actu intelligendi practico. ꝛ ille ē specula
tiuus q intelligit actu itelligēdi speculatiuo. ꝛ isto
mō ipoſē est eundē actū sil̄ eē practicū ꝛ specula
tiuū. qꝛ ipoſē ē eundem intellectū sil̄ itelligere ac
tu practico ꝛ speculatiuo. alio mō intellectꝰ pōt dici
ci practicus ab hitu ꝛ sic ille intellectus ē ꝑcticus q
informatur habitui practico. ꝛ ille ē speculatiuus
q informatur hitu speculatiuo. ꝛ isto° ipoſē est eū/
dem intellectū sil̄ eē practicū ꝛ speculatiuū. ¶ 2ª
di. intellectus pōt denoīari practicꝰ duplr̄. vno° ꝑ
denoīationē intrinsecā ꝛ sic denoīatur practicus
ab habitu practico vel actu ieo exn̄te. alio° pōt d̄
nominari practicꝰ ꝑ denoīationem extrinsecam
ꝛ sic denoīatur practicus a suo obō. s. a praxi elici
ta exn̄te. non in eo sed in volūtate. 2º ponitur talis
suppō. actꝰ practicꝰ ꝛ silr̄ praxis sūt p̄dicata q̄ pn̄t
denoīatiue ꝛ accn̄talr̄ p̄dicari de intellectu. Ex h̄
sequitur ꝙ diuisio itellectꝰ practici ꝛ speculatiui ē
diuisio subi in accn̄a nō ꝓpa sꝫ coīa ac si diuidere
tur corpꝰ in albū ꝛ nigrū. ¶ 3ª di. vtꝝ diuisio itel
lectus in simplicē ꝛ ꝯponētē ꝛ diuidētē ꝑcticuꝫ ꝛ
speculatiuū sit diuisio itellcūs agētis vel possibil̄
ꝓ solōne hꝰ di. ponunī alique suppōnes. p̄ma. cō
ponere ē quoddā intelligere ꝛ silr̄ diuidere. 2º in
telligere ē siue recipere intellectionē. Ex hoc se
quiī ꝙ solꝰ intellectꝰ possibilis intelligit. 3ª suppō.
intellcūm eē practicū est ipm intelligere actu ꝑcti
co vel informari hitu practico. q̄rta suppō. solꝰ in
tellcūs possibilis intelligit actu practico vel infor
maī habitu practico. pꝫ qꝛ solus intellcūs possibi
lis ē receptiuus eoꝝ. Ex his ponūī aliqua dcā. pᵐ
intellcūs intelligens simplicia ꝛ intellectus cōpo
nens diuidens ꝛ discurrens n̄ sī potētie intellciue
rl̄r distincte: ¶ 2ᵐ dcm̄. intellcūs possibilis ē ille
q didiſī ꝯponētē diuidētē ꝛ discurrētē. 3ᵐ dcm̄. ꝑ
cticū ꝛ speculatiuū sī dr̄ie intellectus possibilis.

Cōclusio rn̄salis. actꝰ itelligēdi sī q̄litates
absolute ab obō itelligibili ꝛ itel
lcū realr̄ distincte. ꝛ ab ipis sil̄ totalr̄ effciue ꝓdu
cte in intellcū possibili subiectate. hec ꝯ° q̄ ad oēs
eiꝰ ꝑtes satis pꝫ in primo notabili.

Primo dubitaī. vtꝝ oēs actꝰ itelligēdi sint
actōes imanētes ꝛ ab actu ꝓducē
di dicēdi ꝛ recipiendi rl̄r disticti. ꝛ ab ipa itellciua
polēlia eliciti. ꝓ solōe hꝰ dubij sī soluende quinqꝫ
difficultates. ¶ p̄ma. quis actus sit actus ꝓducen
di. ¶ 2ª. qs actꝰ si. actꝰ dicēdi. ¶ 3ª. qs actus sit ac
tꝰ recipiendi. ¶ 4ª. qs actus sit actꝰ eliciēdi. ¶ 5ª
vtꝝ oēs isti actꝰ distinguāī ab actu itelligendi. ꝓ so
lōe istaꝝ difficultatū ponī p̄ talis suppō. quando
cūqꝫ intellcūs intelligit aliquod obm̄ primo cōcur
runt ibi tres entitates realiter absolute distincte
scilicet entitas obiecti. entitas potentie ꝛ entitas

ipi⁹act⁹intelligēdi.s.ipi⁹intellectionis.ꝛ quia ipsa intellectio est actiue ꝓducta a po⁴intellectiua.iō ē ibi vna entitas q̄ vocat̄ ꝓductio actiua intellectio nis q̄ ē relatio potētie ꝓducentis ad formaȝ siue intellectionē ꝓductaȝ.ꝛ q2 ipsa intellectio passiue ꝓducit̄.ideo est ibi vna entitas q̄ est ꝓductio pas/ siua intellectōis ꝛ ē relatio forme producte ad po tentiā ꝓducentē ꝛ correlatiue opponit̄ ꝓductioni actiue.ꝛ iste due ꝓductōes sūt de gn̄e relationis. q2 sūt relatōes itrinsec⁹aduenietes:ꝛ q2 itellectio ē forma absoluta subiue recepta in intellectu posi. iō ē vna rl̄o intellect⁹recipiētis ad ipam formā re/ ceptā q̄ vocatur receptio actiua a q̄ ipse itellect⁹ dr̄ effectiue recipe ipsam formā:ꝛ quia ipa forma passiue recipit̄ in itellectu possibili.ideo est vna re latio forme recepte ad itellectū possibilē recipien tē.ꝛ sic in toto ɔcurrunt ille septē entitates: ❡ 2⁴ suppō. sola intellectio ɔȝ vocari actus intelligēdi ideo itelligere ꝑ significatoest realr̄ ipa itellectio. ſȝ intelligere captū ꝑ denoiato ē potētia itellecti ua subiue receptiua ipsius act⁹ intelligēdi. ❡ 3⁴ suppositio.act⁹ dicendi actiue dictus est ꝓductio actiua a qua intellectus agens dicitur formalr̄ ꝓ ducere itellectionē: ꝛ ille actus vocatur aliquan do dicere ꝛ aliqn̄ concipe.aliquādo vocatur ꝓdu cere intellectionem:aliquando vocatur ꝓductio obiecti in obiecto cognito. Ex hoc seqtur ꝙ ꝓdu cere obm̄ in esse cognito est ꝓducere ipsaȝ cogni/ tionem a qua ipsum obm̄ dicitur formalr̄ esse co/ gnitum.ſȝ actus dicēdi passiue dictus ē ꝓductio passiua ipius intellectōis que aliqn̄ vocat̄ dici:ali quando ɔcipi.ꝛ aliqn̄ ꝓduci. Ex hoc sequit̄ ꝙ act⁹ dicēdi ꝛ ꝓducēdi sūt realr̄ idem actus.s. ꝓductio itellectōis. ❡ 4⁴ suppō.actus recipiendi est rece ptio actiua vel passiua qua formalr̄ itellectus pos sibilis recipit intellectionē.ꝛ qua itellectio recipit̄ formaliter in intellectu possibili. ❡ 5⁴.suppositio. actus eliciēdi actiue dictus est effectiua ꝓductio ipsius intellectionis a qua formaliter ipse intelle/ ctus agens dicitur actiue producere actus intel/ ligendi a qua formalr̄ ipe actus itelligendi dr̄ pro ductus vel elicitus ab ipa potentia agente.sed ac tus eliciendi passiue dictus est ipa productio pas siua. vel saltem ipsa receptio actus in intellectu possibili. Ex hoc sequitur ꝙ actus producendi:ac tus dicendi.ꝛ actus eliciendi realr̄ identificantur Ex his dicitur ꝙ actus intelligendi realr̄ distin/ guunt̄ ab actibus producendi dicendi ꝛ elicien/ di.2°.dicitur ꝙ actus intelligendi realiter distin/ guitur ab actu recipiendi. Sed pro solutione dif ficultatis que est vtrum actus intelligendi sint ac tiones immanentes ponitur talis distinctio: Du/ plex est actio.quedam est actio immanens.alia ē transiens. actio immanens est illa in qua nihil est operatum preter operationem.hoc est dictu quā documq3 preter operationem non est aliquis effe ctus actiue productus quem respiciat ipsa actio per modū effectus ꝓducti tal̄ est actio immanēs. verbi gratia quādo itellect⁹ intelligit aliqd obm̄ p̄ter opatōem suam q̄ est itellectio nō est aliqs effe ctus effectiue ꝓduct⁹ qué respiciat actio ipsa per moduȝ t̄mini.ſȝ actio trāsiens est i q̄ est aliqd opa/ tum p̄ter opationē.h̄ est dictu.qn̄cunq̄ p̄ter ope/ rationē ipius agētis est aliq̄ forma ꝓducta ꝑ ipsā realiter distictā ab ipsa opatōe tal̄ operatio ē ope ratio seu actio trāsiēs. Vbi gr̄a qn̄ aliqs edificat p̄/ ter edificatōeȝ q̄ est actio remanet aliqs effect⁹ no uit̄ ꝓduct⁹ ꝑ ipaȝ edificationē.s.ipsa dom⁹ edifica ta.iō edificatio ē actio trāsiēs.silr̄ qn̄ ignis calefa/ cit aquā p̄ter opationē ei⁹.q̄ ē calefactio ē aliqua forma nonit̄ effectiue ꝓducta ꝑ calefactionē illam .s.calitas in aq̄.iō calefactio ē actio trāsiens. Ista distin⁹ p3 ꝑ Ari.p̄ ethicoꝝ ꝛ 9° methaphysice dicē tē.quoꝝ iquit alteꝝ est quod fit.i.operationeȝ.bo rum actus in facto est. vt edificatio in edificato ꝛ totalr̄ motus in eo qd̄ mouet̄.quoꝝ ꝟo non est ali ud op⁹ pret̄ actionem i ipsis existit actio vt videre ꝛ itelligere. Ex his seqtur ꝙ illa actio nō vocatur actio imanēs q̄ denoiat agēs ꝑ modū patientis.ꝛ agēs ꝑ modū agentis.nec illa trāsiēs que dnoiat agens per modū agētis.ꝛ illa patiēs q̄ denominat patiens ꝑ modū patiētis. ❡ 2°.seqtur ꝙ ille non vocatur actōes imanētes que manēt i agente for malr̄ ꝛ subiectiue nec trāseuntes: que sunt in pa tiente subiectiue.ois.n.actio formalr̄ capta est for malr̄ in agente. Ex his dr̄ ꝙ actus intelligendi:et vniuersalr̄ omnis actus potentie virtualr̄ cogni tiue est actio immanens reponibil̄ in prima vel tertia specie qualitatis.

Secundo dubitatur. Utꝝ act⁹ itelligēdi rl̄r distiguat̄ ab hitu ꝛ effectiue ab ipo causet̄.-ꝓ solōne h⁹ dubij ponunt̄ alique suppōes. ❡ -p̄ria.itellect⁹agēs cū sp̄ē itelligibili mediāte actu ꝓduc̄ hitū. 2⁴. duplices sunt actus.q dā sc̄ p̄cedētes hitū ꝛ ex ill̄ causat̄ habit⁹.alij sūt se quētes hitum ꝛ illi cāntr̄ ab hitu. 2°. ponunt̄ aliq̄ di/ cta.p̄m:ois habit⁹intellect⁹est q̄litas absoluta.2m dcm̄. ois habit⁹intellect⁹ē realr̄ distict⁹ab actu in telligēdi.p3.q2 n̄ existe aliq̄ actu in itellectu stat hi tū eē in itellectu.3m dcm̄.hit⁹ē sbiue receptiu⁹ in

tellectu poŝi. pz q2 ē ꝓductus ab itellectu agente. ¶ 4m dcm̄. intellect⁹ agēs cū spē itelligibili ꝛ cuz bitu exn̄te in itellectu poŝi concurrit effectiue ad ꝓducendū act⁹ seq̄ntes babitū. ꝓbat̄ sic. q2 qn̄cunq̧ alicui po̅ ꝯuenit rō actiui ꝛ passiui si tali potentie addat̄ aliq̄d adiutoriū tale addit̄ ex pte illi⁹ ex quo talis po̅ deficit. sz po̅ itellectiue ꝯuenit ꝙ sit ɓm ꝓductiuū ꝛ passiuū ꝛ nō deficit i patiēdo ꝛ recipiēdo. igr̄ bit⁹ sibi coaddit⁹ ꝯcurrit ꝑ moduz ƥncipij actiui ꝛ non passiui. Ex his seq̄tur p̄. ꝙ babit⁹ ē cā ꝓbabilr̄ ꝓductiua act⁹ itelligēdi seq̄ntis babitū ¶ 2o. seq̄tur. ꝙ bit⁹ nō solū pōit̄ ad vigorādā potētiā. sz vt ꝑ ip̄m po̅ fiat actiuior ad eliciēdū ꝑfectiorez actū. ¶ 3o. seq̄tur ꝙ talis bitus solū pōitur ad deẗminādū potētiā ad actū ꝑfectū eo ꝙ de se sit indifferēs ad actū ꝑfectū ꝛ ipfectū. ¶ 4o. seq̄tur ꝙ n̄ ponit̄ ad moderādū ip̄z actū. s. vt tal' actus dicatur bon⁹ vel malus sic ꝙ po̅ ꝓducat subaz act⁹. ꝛ bit⁹ ꝓducat modū vel ꝯditionē illi⁹ act⁹ ¶ 5o. seq̄tur ꝙ nō ponit̄ ad itēsionē act⁹ sic ꝙ po̅ ꝓducat subam act⁹. ꝛ bit⁹ ꝓducat itensionē ipsi⁹ actus

Tertio dubitat̄. Utꝝ necesse sit intelligere fātasmata speclari. Pro solōe bui⁹ dubij ponunt̄ due opiones ꝓbabiles. Prima opinio stat i duab⁹ suppōib⁹ ꝛ duob⁹ dictis. ¶ Pria suppō. itellect⁹ agēs cū fātasmatib⁹ causat spēm itelligibilē sine q̄ n̄ est possibile itelligē. ¶ 2a. spēs itelligibil' cāta i itellectu poŝi remanet i ip̄o intellectu post actū itelligēdi. ¶ Pri m dcm̄. ipoŝe est br̄e ƥmā itellectionē de aliq̄ re sine fātasmatibus. patz quia impoŝe est bre ƥmā itellectionē de aliqua re sine sua spē intelligibili. sz impoŝe est bre spēz itelligibilē sine fātasmatib⁹. ¶ 2m dcm̄. bita spē itelligibili pōt itellect⁹ ifinitos act⁹ itelligendi ꝓducere sine fātasmatibus. Ex h̄ seq̄tur ꝙ falsa ē opio dicētiuz ꝙ ad itelligēdū non req̄rat̄ spēs itelligibil' sed sufficit cōuersio itellect⁹ ad fātasma. ideo ɓm istos necesse erat in q̄libet itellectōe itelligēte fātasmata speclari. h̄ est dictu se ꝯuertere ad fantasmata. ¶ 2o. seq̄tur ꝙ falsus ē error dicētiū ꝙ i itellectōe req̄rit̄ spēs itelligibil'. sz illa nō manet post actū intelligēdi eo ꝙ i po̅ itellectiua non ē mēoria. ¶ 3o. seq̄tur ꝙ falsa ē opio dicētiū p̄ ꝙ req̄rit̄ spēs itelligibil'. 2o. ꝙ illa spēs itelligibil' remanet scōm esse remissū post actū itelligēdi. ꝛ 3o. ꝙ ad intelligēduz ipsam rem nec̄e est i qualz itellectōe se ꝯuertē ad fātasmata. ¶ 2a opio stat in q̄ttuor dictis. p̄m. n̄ repugnat ꝯ̄dictorie intellectui ꝓducere intellectōez sine fātasmate. pz de intellectu sepato. ¶ 2m dcz. nō r̄pugnat ꝯ̄dictorie itellectui ꝯiūcto intelligere sine fātasmate. patz de itellectu ꝯ̄iuncto corꝑi nr̄o post resurrectionē. ¶ 3m dcm̄ nō repugnat ꝯ̄dictorie intellectui nr̄o ꝯiūcto corpori viatoris intelligere sine fātasmate. pz de itellectu in statu nature integre. ¶ 4m dictū. repugnat itellectui ꝯiūcto i statu nature corrupte itelligere sine fantasmate. ista tn̄ opio ē magis the⁹ q̄z natural'.

Ad rationes ante oppom. Ad ƥmaz dicitur ꝙ actio est equocuz ad actionē trāseuntē ꝛ imanentē. ideo stat actōez immanētē esse actionē ꝛ tn̄ non eē de p̄dicamēto actiōis cū sola actio trāsiēs ē reponibil' in illo p̄dicamēto. Ad ꝯfirmatōez dr̄ negādo añs. ꝛ ad ƥmā ꝓbatōnez dicit̄ ꝙ quādo intellect⁹ itelligit se idez ē intellect⁹. ꝛ q̄d intelligit̄. ꝛ qn̄ intellect⁹ bz sciētiā d̄ se idē est scia. i. sciēs cū re scita. sciam. n. ɓm actū vocat sciētē. Et ad ɓam ꝓbationē dr̄ ꝙ non implicat ꝯtradictionē itellectionē separi ab itellectu ꝛ remāere sine subo. nec ēt iplicat ꝯtradictionez ꝙ ea sepata ab itellectu ponat̄ i q̄cūq̧ subo. vtputa i lapide vl' i asino nō denoiabit tn̄ lapidē vl' asinum intelligere. q2 itelligē ꝯnotat vitalē pceptōem obi itelligibil'. ¶ Ad ɓaz dr̄ q̄ ad p̄m icōueniēs ꝙ nō ē incōueniēs ꝙ cā māl' in q̄. ꝛ cā efficiēs coincidant in eodē numero. forte tn̄ ē icōueniēs d̄ cā efficiēte ꝛ d̄ cā māli ex q̄. Ad 2m iconueniēs dr̄ ꝙ ille rl'ones n̄ fūdant̄ in eodē. rl'o. n. actiui fūdat̄ in itellectu agente ꝛ rel'o passiui in itellectu possibili. Ad tertium. icōueniēs dr̄ ꝙ quādo aliq̄ duo sūt idē rl'r ꝛ disticta formal'r ꝛ ex nā rei n̄ est icōueniēt' iter illa duo eē rl'onem realē. Ad 4m incōueniēs dr̄ ꝙ in ꝓductōe subali ꝓducit̄ totū ꝯpositū. sz i ꝓductiōe accn̄tali solū ꝓducit̄ ipsa forma vl' saltem effect⁹ formal' ip̄ius forme. Ad 5m iconueniēs dicit̄ ꝙ intellectui agēti ꝯuenit diffinitio po̅ actiue. trāsmutat. n. alterꝝ in q̄tū alterꝝ. s. intellectū poŝem. ꝛ itellectui poŝi ꝯuenit diffinitio potētie passiue. ¶ Ad ꝯfirmationē dr̄ ꝛ ƥmo ad duo ƥma iconuenientia ꝙ suff. ē spēm itelligibilem esse aliquid reale exn̄s in intellectu. q2 capit̄ bic obm̄ ꝓ spē intelligibili ꝛ h̄ i cognitōe abstractiua. Ad 3m incōueniēs dr̄ ꝙ lz voluntas sit cā mere libera in eliciēdo suos act⁹ n̄ tn̄ in mouēdo intellcm̄ i cognitionē sui. Ad 4m incōueniēs dr̄ sic ad ƥmum ꝛ 2m. Ad 5m dr̄ negando ꝯñaz. q2 illud solū dr̄ itelligere affirmare negare syllogizare i q̄ s biue recipiūt̄ tales act⁹. Ad 6m incōueniēs dr̄ ꝙ n̄ ē incōueniēs q̄lz ēritatē eē cāz ꝑriāl'r ꝓductiuā sue cognitōis. ¶ Ad ētiā dr̄ añs distinguendo vl' ꝑ denominatiōez intrinsecā. ꝛ sic negat̄ ꝙ act⁹ itelligendi denoiat sua oba. vel ꝑ de

noiatione ẽ extriſecã. ⁊ ſic ↄcedit̃. ⁊ i iſto ſẽſu negat̃ ↄña. Ad ↄfirmatões ↄ dr̃ ꝙ arm̃ euidẽt̃ ꝓbat ꝙ act⁹ itelligẽdi nõ ſit i itellcũ agẽte ſed ẽt euidẽt̃ dmõſtrat ꝙ ẽ i itellcũ poſſi. Et hec de queſtione.

Ueritur 3° vtꝝ ens ſub rõe entis ſit itellect⁹ nr̃i obm̃ adeqtum. ¶ Arguitur ꝓ ꝙ non q: qñcũꝗ aliq potentia hꝫ aliqd cõe ꝓ obo talis potentia hꝫ naturalr̃ ferri in oẽ illud de quo ꝑdicat̃ per ſe tale obm̃ ⁊ ſolũ in illud. ſed potentia nr̃a itellectiua nõ põt nãlr̃ ferri in oẽ illud de quo ꝑ ſe ꝑdicatur ens. ⁊ i multa fertur de quibus ñ predicat̃ ens. igr̃ ens ñ eſt adequatũ noſtri itellectus obm. maior pꝫ q: ex oppoſito ꝑdicati ſeqr̃ oppoſitũ ſubi. Si eñi potẽtia nõ poſſet in oẽ illud de q̃ ꝑ ſe ꝑdicat̃ obm ſic obm excederet potẽtiã. g̃ ñ eſſet adequatũ potẽtie. ñ eñi potẽtia nõ ferat̃ ſolũ i illd de quo ꝑ ſe ꝑdicat̃ obm. ſed ẽt i aliqd aliud. g̃ potẽtia excedit obm ⁊ per ↄñs nõ erat adequatum potẽtie quod ẽ oppm̃ ſubi. minor pꝫ ꝓ ꝑma pte q: itellect⁹ nr̃ ñ põt naturalr̃ ferri i ꝑmã intelligẽtiaꝫ nec i alias ſõas ſepatas d̃ quib⁹ tñ ꝑ ſe ꝑdicat̃ ens. minor vo ꝑ 2a parte patet q: potentia itellectiua fertur i dr̃ias ↄhentes ens ⁊ i per ſe paſſiões entis ⁊ i dr̃ias vltimas. ⁊ tñ de iſtis nõ i per ſe ꝑdicatur ens etiaꝫ fertur in entia priuatiua i entia rõis ⁊ in entia ꝓhibita. ⁊ in ↄdictoriũ ꝑmi pncipij qd ẽ puꝝ nihil. ¶ 2° arguitur ſic. qñcũꝗ due potẽtie ſũt formalr̃ ⁊ ſpecifice diſticte tales neceſſario hñt rões formales obales formalr̃ ⁊ ſpecifice diſtictas. ſꝫ rõ formalis obalis potentie volitiue ẽ bonitas cui nõ oppõitur entitas ſed vitas. ergo vitas eſt rõ formalis obiectalis intellectus. ⁊ per ↄñs ens ſub rõne veri eſt obm̃ itellect⁹. maior pꝫ. q: potẽtie forã liter ⁊ ſpecifice diſtiguũtur per obiecta. minor ſecundi ſillogiſmi pꝫ q: voluntas nõ fertur i aliud niſi ſub rõne boni. ¶ 3° arguitur. qñcunꝗ due potẽtie ſic ſe habent ꝙ vna fertur i plura ꝙ̃ alia obiectũ vni⁹ exced t obm̃ alterius. Sed itellectus ſeparatus poteſt in plura ferri ꝙ̃ itellectus cõiũct⁹. ergo obm adequatũ itellect⁹ ſepati excedit obm adequatũ intellect⁹ cõiũcti. ſed obm adequatũ intellect⁹ ſepati eſt ens. g̃ obm adequatũ itellect⁹ cõiũcti ẽ iferius ad ens. ¶ In oppm̃ arguitur auctẽ ↄmentatoris dicentis ꝙ ens ⁊ verũ ꝑma ipreſſiõe iprimuntur in aia nr̃a. ⁊ per ↄñs eſt obiectum adequatum intellectus noſtri.

Primo ſciendũ ẽ ꝙ ꝓ declaratione ꝼmi noꝝ qõis ponuntur ꝓ alique diſtictiones. ¶ ꝑma. ens poteſt capi duplr̃. vno vt ẽ quoddã cõe equocũ ad oẽ ens tã reale ꝙ̃ rõis. ⁊ ſic nõ capitur hic. alio mõ capitur ens vt ẽ cõe vniuocũ ad ens finitũ ⁊ ifinitũ. ⁊ ex conſequẽti ad qditates decẽ geneꝝ. ⁊ ſic capitur hic. ¶ 2a di. duplex eſt obm̃ alic⁹ potentie. quoddã eſt obm̃ motiuũ et formale. ⁊ ſic ẽ rõ formalis obiectalis mouẽs ipaꝫ potẽtiã ad aliqd cognoſcẽdũ. aliud eſt obm̃ mãle ⁊ terminatiuũ. ⁊ ẽ illud quod terminat ipm actũ itelligendi ſiue eſt illud quod cognoſcit̃ per ipm actũ itelligendi. ¶ 3a di. duplex eſt obm̃. quoddã eſt ꝑmariũ ⁊ ẽ illud i qd ꝑ ⁊ ꝑ ſe fert̃ potẽtia. aliud ẽ ſecũdariũ ⁊ ẽ illud in qd ex ↄñti ⁊ nõ ꝑ fert̃ ipa potẽtia ¶ 4a. triplex ẽ obm̃ ꝑmariũ. quoddã ẽ ꝑmarium ꝑmitate adequatõis. aliud ẽ ꝑmariũ ꝑmitate pfectõis. alud ꝑmitate gñationis. qd vero itelligitur de obo ꝑ ꝑmitate adequatõis. ¶ 5a di. obm̃ ꝑmariũ ꝑmitate adequatõis eſt duplex. quoddã ẽ adequatũ ꝼm vtutẽ quod vtualr̃ ↄtinet notitiã oium cognoſcibiliũ a potẽtia ſic ꝙ ꝑ ſeipm mouet potẽtiã ad cognitõem ſui ⁊ ad cognitõeꝫ oiuꝫ alioꝝ cognoſcibiliũ a potẽtia ſicut eẽntia diuia mouet intellectũ diuinũ ad cognitõeꝫ ſui ⁊ ad cognitioneꝫ oiuꝫ cognoſcibiliũ ab intellcũ dino. aliud eſt adeqtũ ꝼm ꝑdicatõeꝫ qd ꝑdicat̃ ꝑ ſe ⁊ eẽntialr̃ de oib⁹ ꝑ ſe cognoſcibilibus a potẽtia. ſic ut lux vel color. vel aliqd cõe eis quod eſt ignotũ quod ꝑ ſe ꝑdicatur ⁊ eẽntialr̃ de oib⁹ ꝑ ſe viſibilib⁹. aliud ẽ obm̃ primariũ ꝑmitate adeqtõis ꝼm ꝑdicatõeꝫ vel ꝼꝫ vtutẽ diſiũctie. vt ens. ¶ 6a di. duplex eſt itellectus. qddã ẽ itellect⁹ cõiũct⁹. ali⁹ ẽ ſepat⁹. ⁊ eſt dio ſubi. in accñtia. ẽ eñi idẽ intellect⁹ nũero q ꝑ eſt coniũct⁹ ⁊ poſtea ſepatus. 2° ponuntur tres ſuppões. ꝑma. ad hoc ꝙ aliqd cõe ſit alic⁹ potẽtie adeqtum obm̃ adequatione ꝼm ꝑdicationem reqrũtur due conditões. ꝑma. ꝙ potentia nõ ferat̃ i aliqd ꝑ ſe niſi de illo per ſe ⁊ eẽntialr̃ ꝑdicet̃ ipm obm̃. 2a. ꝙ potẽtia feratur per ſe ⁊ nãlr̃ in oi illo de quo per ſe predicat̃ obm ipm. ¶ Secũda ſuppõ. ad hoc ꝙ aliqd cõe ſit adequatũ obm alicui⁹ potẽtie adequatiõe ꝼm vtutẽ aut ꝼm ꝑdicationẽ diſiũcti reqrit̃ ꝙ potentia non poſſit ferri in aliquid de quo qditatiue ⁊ eẽntialr̃ nõ ꝑdicat̃ obm̃. aut niſi illud vtualr̃ contineat̃ in ipo obo. ¶ Tertia ſuppõ. qcqd ẽ obꝫ adquatũ alic⁹ potẽtie quocũꝗ extriſeco ab ea ſeclu ſo. ⁊ quocũꝗ itriſeco ſibi ↄiũcto ſemp illud erit adquatũ ei⁹ obꝫ. Ridiculũ eñi eſſet dicere ꝙ ſi eſſet aliqua potentia viſiua que ꝓp aliquod extrinſecũ ſibi ↄiũctũ nõ poſſet videre niſi albedinẽ ꝙ ꝓp h̃ albedo eſſet ei⁹ adequatũ obm̃. illo eñi extriſeco ſecluſo poteſt cognoſcere adequate oẽꝫ coloreꝫ. ſic

ĕt esset ridiculū dicere ꝙ ꝓꝑ h̄ ꝙ itellect⁹ ꝯiūct⁹ n̄
possꝫ cog̃scere nisi quiditates sēsibiles ꝙ ei⁹ adeq̄
tū obm̄ sit q̄ditas sēsibilis. 3°. ponūť aliqua dcā. p̄ᵐ.
mā rei sēsibilis siue q̄ditas rei m̄alis nō est adeq̄tū
nostri itellect⁹ obm̄. ꝓbatur p̄. q꞉ quādocūqꝫ aliq̄
po^a potest per se ferri in rōem cōiorē q̄ sit q̄ditas
rei m̄alis illa nō hꝫ pro obō adequato q̄ditatē rei
m̄alis. sed itellect⁹ nr̄ potest per se cog̃scere aliqd̄
itelligibile sub rōe cōiori q̄ sit q̄ditas rei m̄alis. s.
sub rōe substātie aut sub rōe entis. g̊ q̄ditas rei m̄a
lis nō est adequatū obm̄ nr̄i itellect⁹. 2°. q꞉ nlľa po
tētia pōt cog̊scere aliquid qd̄ prescidit a sua rōe
formali obiectiua. visus eni nō posset aliquid cog̊
scere quod p̄scidit a luie. vel colore. sed itellectus
nr̄ potest cognoscere q̄ditatē entis ꝛ substātie pre
scidētem a q̄ditate rei m̄alis. sicut supi⁹ ꝛ p̊us p̄ci
dūt ab iferiori suo. ergo q̄ditas rei m̄alis nō est ad
quatū obm̄ itellcūs nr̄i. 3°. q̄ncūqꝫ alique due potē
tie sūt eiusdē rōis. ꝛ dn̄t solū nūero. q̄cq̄d ē obm̄
adequatū vni⁹ ē obꝫ adequatū alteri⁹. sed itellcūs
hōis separ⁹ ꝛ itellcūs hoīs ꝯiūct⁹ s̄t eiusd̄ spēi. g̊ hn̄t
obꝫ adequatū quoꝝ vnū nō excedit alid̄. 4°. ē vn⁹
ꝛ idē itellect⁹ q̄ nūc ē ꝯiūct⁹ ꝛ postea erit separat⁹.
g̊ hꝫ idē obm̄ adequatū. ¶ 2ᵐ dcm̄. substātia non
est adequatū nr̄i itellcūs obꝫ. pꝫ q꞉ q̄ditas accn̄tis
ē p̱ se itelligibilis ab intellcū nr̄o. posset ēt ꝓbari p̱
rōes precedētis dci. ¶ 3ᵐ dictum. ens limitatum
non est adequatum nostri intellectus obiectuꝫ. q꞉
aliter non possemus cognoscere aliquid sub ratio
ne cōiori q̄ sit ratio entis limitati. ¶ Quartuꝫ di
ctum. ens illimitatum. s. deus non est obiectuꝫ ad̄
quatum intellectus nostri. patet. quia non mouet
intellectum nostrum ad cognitionē omnium intel
ligibiliū nec per se p̄dicatur de omnibus intelligi
bilibus. ¶ Quintū dictū. ens quod precise ē cōe
ad ens finitum ꝛ infinitum. est adequatum nostri
intellectus obiectū. pꝫ. quia includitur in omni p̱
se intelligibili ab intellectu. ꝛ omne illud de q̊ p̱
se predicatur ens est per se intelligibile ab intelle
ctu. ¶ Sextuꝫ dcm̄. adequatio obiectiua entis n̄
est adequatio ꝫm p̄dicationē q꞉ nō predicať eēnti
alr̄ ꝛ q̄ditatiue de omnibus per se intelligibilib⁹.
passiones enim entis ꝛ modi ꝯhentis ens ꝛ vltime
dr̄ie sunt per se intelligibiles. ꝛ tamen de ipis non
predicatur ens q̄ditatiue ꝛ eēntialr̄: nec ēt est ade
quatum adequatione ꝫm virtutē. sed est adequa
tum adequatione disiuncta ex adequatione ꝫm
ꝟtutem ꝛ ꝫm predicationem. ¶ Septimuꝫ dcm̄.
ratio formalis obālis intellectus nostri est abstra
ctum ipius entis. s. entitas. nihil enim est per se in
telligibile ab intellectu in quo non includitur illa
rō formalis que est entitas aut quiditatiue aut
denominatiue.

Secundo sciēdum est ꝙ aristo. in isto t̄rio
tractatu determinat de potētia
motiua. ꝛ diuiditur in duas partes principales. in
prima inquirit negatiue de potentia motiua. In
secunda inquirit affirmatiue. In prima intēdit sex
conclusiones. p̄ma tangit itentum ꝛ est hec. Consi
derandū est de potentia motiua vtrum sit poten
tia aīe ab alijs distincta. ꝛ vtruꝫ differat ab ei⁹ sb̄
iecto vel solum eē. i. rōne. ¶ Secunda tangit q̄
dam qōnem. ꝛ est hec. quot sunt potentie aīe. Ad
istam qōnem dicit tria. p̊ ꝙ sūt quodammō finite.
2°. ꝙ nō solum sunt tres. s. rōcinatiua irascibilis ꝛ
appetitiua. i. concupiscibilis. nec etiam solum sūt
due. s. rōnalis ꝛ irrōnalis. ꝓbat duplr̄. p̊ q꞉ appēt
multe potentie que nec sunt rōnales nec irrōales
sicut vegetatiua que est in plantis ꝛ sensitiua que
est in omnibus animalibus. Secundo quia poten
tia fantastica neqꝫ est rōnalis neqꝫ irrōnalis. etiaꝫ
potentia volitiua non videtur cōtineri sub aliquo
istorum. si enim contineretur maxime eēt sub cō
cupiscibili. sed hoc est falsum. q꞉ voluntas est in rō
cinatiua ꝛ concupiscentia est in irascibili. s. in sensi
tiua. ¶ 3^a conclusio. potentia vegetatiua n̄ ē suffi
ciens p̄nᵐ motiuum aīalis ꝫm locum. ꝓbat dua
bus ronibus. p̄ma: omnis motus ꝫm locum ē cuꝫ
fantasia ꝛ ꝓꝑ aliquid eo ꝙ est rōne appetitus ali
cuius conueniētis aut rōne fuge alicuius discōue
niētis. sed multis inest potentia vegetatiua quib⁹
non inest fantasia vel prosecutio vel fuga. Secun
da rō quia si vegetatiua esset sufficiens motiuum
ꝫm locū sequeretur ꝙ plante essent motiue loca
lr̄. ꝯn̄s est falsum quia non habēt aliquā p̱tē orga
nicam ordinatā ad motū localē. ¶ 4^a conclusio.
potentia sensitiua non est sufficiens p̄nᵐ mot⁹ lo
calis. pꝫ. q꞉ multa aīalia que hn̄t potētiā sensitiuā
sūt manētia ꝛ immobilia ꝫm locū sicut sunt ꝯche
ꝛ ostree. Subdit instantiam q꞉ aliquis posset dice
re ꝙ omnia animalia habēt potētiā motiuā localē
sed non mouentur eo ꝙ nō habent organa ad mo
tum. Soluit ꝙ hoc est inconueniens. natura eniꝫ
nihil facit frustra nec deficit in necessarijs. Et sub
dit aliam instantiam quia aīalia que nō sunt moti
ua ꝫm locum sunt imperfcā ꝛ orbata. ideo eis de
ficiunt organa ad motum. Soluit philosophus ꝛ
dicit ꝙ nō sūt orbata sed sūt perfcā. probat signo.
q꞉ sūt gn̄atiua. augmentum ꝛ decrementuꝫ habē
tia. ideo si essent motiua ꝫm locum haberent par

tes organicas aptas ad talē motū. ¶ Quinta, q intellect⁹ nō est pn^m sufficiēs mot⁹ locał. pbat pmo de itellectu spectatiuo. q aial nūq mouetur fm locū nisi ppter iudiciū alicui⁹ fugibił aut psegbił sz itellect⁹ spectatiuus nō dicit aliqd esse fugibile aut psegbile. igr itellect⁹ speculatiu⁹ non est prin^m mot⁹ locał. Subdit q licet itellectus spectatiuus mltotiēs itelligat aliqd delectabile aut tribile. h nō tn ppter hoc iudicat eē timendū aut psequendū. licet cor ppter hoc moueat ad timores. ¶ 2º pbat de itellectu practico. q lz iudicet aliqd esse psequēdū vł fugiēdū. nō tn sp fit mot⁹ fm tale iudiciū. ideo magis agit fm ɔcupiscētiā sicut iconti nens. pbat ēt hoc per simile quia medici habētes artē medicinalē nō sanāt se p illā nisi forte p accńs ergo ēt itellect⁹ practicus nō mouet se fz suū iudiciū. sz oportet hoc eē alteri⁹ ṽtutis. ¶ 6ª q appetit⁹ nō ē pncipiū mot⁹ locał. abstinentes. n. appetētes z concupiscentes non operantur secundū appetitum. sed sequuntur intellectū.

Tertio Sciēdū q i tria parte huius tractatus igrit de potentia motiua affirmatiue z itendit sex conclusiones. ¶ Prima. appetitus z itellectus supple practicus videnł mouentia. i. pncipia motiua aialis esse fz locū. Subdit q si illa duo non sufficiant tunc erunt tria pncipia mouentia. scz itellectus appetit⁹ z fantasia. nisi qs posuerit fantasiā eē itelligētiā quādā. pbat q fātasia sit pncipiū q multa aialia prec sciam. i. iudiciū intellectus practici sequuntur fantasias. Secundo quia in alijs animalibus in quibus non est intellectus nec rō sz in eis est fantasia in illł est mot⁹ locał. ergo fātasia ē pn^m motiuum z ɔtinet sub itellcū. Ex hoc isert q hec duo. s. appetitus z itellect⁹ sūt motiua fm locum. Subdit drias inł intellectum practicū z speculatiuū. q intellectus practic⁹ ratiocinał ppter aliud. ideo differt a speculatiuo fine ¶ Secūda conclusio: duo mouētia predicata reducuntur quodāmodo in vnum mouens qd est appetibile. q cum intellectus z appetitus moueant aliqd vnum oz q hoc sit fm vnam cōmunem rōnem. z illa cōmunis rō est cōmune mouēs. Subdit q intellectus non mouet sine appetitu. pbat q cum aliquid mouetur fm itellectū mouetur etiam fm voluntatem. ergo z fm appetitum. voluntas enim ē appetitus. sed appetitus mouet pter rōnem. i. preter intellectum. q cōcupiscentia q cotradicit rōni mouet preter rōnem. g z appetitus. pbat ɔñam q concupiscentia appetitus quidā est. ¶ Tertia cōclusio tāgit drias inter intellectum appetitum z fantasiam q intellect⁹ omnis est rectus. appetitus aūt z fātasia est recta z non recta. pbat q appetibile semper mouet appetitū. sed appetibile qnq est bonum apparens qnq est bonum su⁹ simplr. ideo appetitus qnq est rectus z qnq non. z subdit q non oē bonum ē motiuū appetitus sed solū actuale bonū. actuale aūt bonum ē bonū cōtingens qd pōt aliter se hre. z h solet vocari bonū agibile. ¶ 4ª cōclusio isert q potētia aie que vocatur appetitus ē motiua fz locum. pbat p diuisionem ptium aie fm potētiā. qdā. n. est vegetatiua. alia sensitiua. alia intellectiua. alia appetitiua. Et subdit q he potentie aie plus dńt adinuicē q cōcupiscibile z irascibile. ¶ 5ª cōclusio tāgit ɔrietates inł cōcupiscentiā z rōne z ē hec. aliqn appetit⁹ sūt adiuicez ɔrij. pbat q aliqn rō z cōcupiscentia sunt ɔrie. pbat q intellect⁹ pp malum futurū aliqn iubet bonuz pńs eē fugienduz. ɔcupiscētia vo q nō iudicat de futuro pp delectationē boni pńtis iubet tale bonū esse prosequendū. ¶ 6ª q tangit aliqua correlaria. p^m: vnum est mouēs in spē. s. appetibile aut appetitiuuz. pbat. q appetibile ē p^m mouēs iter oia. appetibile eniz mouet eo q ē in itellectu aut imaginati z non mouef. 2^m correlarium. tria sūt mouētia nūero. vnū est mouens. aliud ē qd mouet z mouef. 3^m est qd mouef. 3^m correlarium. mouēs dr duplr. aliō qd ē imobile sicut actuale bonū. i. appetibile. aliud ē mouēs qd mouef. z ē appetit⁹. pbat q appetitus fm q appetit mouef z illō qd mouef ē aial. illō āt quo mouet ē organū z illud ē corpeū. 4^m correlariū est istud. aial ē mouēs organicū. pz q ibi ē pn^m z finis. est ēt mot⁹ tractōis z pulsionis. Subdit q dā qōez que ē hec. vtrū fantasia repiŕ in omnibus aialibus. hanc questionē soluit distinguēdo dupli cē fantasiaz. s. sensibilē z rōalem. fantasia sensibił est duplex. quedā est determinata. alia est idetminata. fantasia sensibilis est in alijs animalibus. sed fantasia rōnalis deliberatiua tm̄ est in rōnalibus Est tamen dubiū. vtrum deliberare sit op⁹ rōnis. z soluit q deliberatio pertinet ad rōnem. sic opio q est ex sillogismo. sed fantasia detminata non est in oib⁹ aialibus. oi tn aiali inest aliqua fantasia. pbat q omni animali iest aliqua delectatio aut tristitia secundum quam fantasiaf.

Cōclusio rnsalis. Ens sub rōne entis est adequatū nri intellcūs obm̄. pz. q obm̄ habit⁹ nō excedit potentie obm̄. sed aligs bit⁹ itellcūs hz ens sub rōne entis p obō. g intellectus habet ens sub ratione entis pro suo obiecto.

minoꝛ patet de habitu metaphisicali.

Primo dubitaꝰ. Utrū ſit neceſſe oē aial hr̄e ſenſū. Ad ſoluēdū hoc dubiū eſt ſupponēdū ꝙ Ari. in iſto vltimo tractatu cōparat potētias aie ad aiata. et diuidiꝰ in duas ptes. in p̄ma itendit ſex ꝯcluſiones. ¶ Prima neceſſe eſt vegetabilē potētiā eē in oibꝰ viuentibus generabilibus ꝛ corruptibilibꝰ a gn̄atōe vſqꝫ ad corruptionē. ꝓbat qꝛ oē viuens gn̄abile ꝛ corruptibile hꝫ augmētū. ꝛ decremētū ꝛ ſtatū. ergo etiā habet alimētū. i. ꝟtutē nutritiuā. ſꝫ virtus nutritiua ē potentia vegetatiua ꝛc̄. ¶ 2ᵃ ꝯ. nō eſt nec̄e ſenſuꝫ in oibus viuētibꝰ eē. ꝓbat duabꝰ rōnibus: p̄ma. qꝛ ē aliqd̄ viuēs qd̄ ē corpꝰ ſimplex. i. nō organizatū ſicꝰ plāte. tale aūt nō habet ſēſū. g°. nō oē viuēs habet ſēſū. ¶ Scd̄a rō. oē hn̄s ſēſū eſt ſuſceptiuū ſpēꝝ ſine mā. ſꝫ aliqd̄ viuēs nō ē ſuſceptiuū ſpērū ſine mā ergo aliqd̄ viuēſ nō hꝫ ſēſū. ¶ Tertia ꝯcluſio neceſſe eſt oē aial hr̄e ſenſū. ꝓbat. qꝛ oē aial hꝫ aliquid pp aliquē finē quē nō pōt acqrere ſine ſenſu ergo aial hꝫ ſenſū. ꝯn̄aꝫ ꝓbat qꝛ nā nihil facit fruſtra eo ꝙ oia q̄ ſubſiſtūt in nā ſūt pp aliqd. an̄s probat iductiue. p̄mo de aialibus motiuis ꝓgreſſiue. qꝛ aialia motiua ꝓgreſſiue hn̄t motū ꝓgreſſiuuꝫ ad querēdū alimētū ſibi ꝯueniēs: ſꝫ hoc non pn̄t facere ſine ſēſu. 2°. ꝓbat de aialibꝰ immobilibꝰ ſm locū. qꝛ lꝫ illa habeāt alimētū ſibi ꝯiūctū tn̄ diſcernere hn̄t iter alimētū ꝯueniēs ꝛ diſcōueniēs. hoc aūt nō pōt fieri ſine ſēſu. ¶ 4ᵃ ꝯcluſio. non ē poſſe aliqd̄ corpꝰ hr̄e aiam ꝛ itellectū diſcretiuuꝫ ꝛ non hr̄e ſēſū. ꝓbat qꝛ nec aial imobile localr̄. nec aial gn̄abile. nec etiā aialia ingn̄abilia q̄ ponebantur a platone pn̄t hr̄e itellectū diſcretiuū ſine ſenſu. igr̄ ꝛc̄. an̄s ꝓbat qꝛ ſi non haberent aut h̄ eēt pp bonū aie ꝛ hoc non. aia enim non magis itelliget ſine ſēſu qꝫ cum ſenſu. aut pp bonum corpoꝝ. ꝛ hoc non qꝛ nihil minꝰ aut magis durabit corpus pp ſenſuꝫ ¶ 5ᵃ concluſio. nullum corpus mobile localr̄ habet aiam ſine ſenſu. Ex hoc infert ꝙ nec̄e ē omne corpꝰ mobile localr̄ eē compoſitū. qꝛ aut eēt corpus ſimplex aut cōpoſitū. nō ſimplex qꝛ impoſſe ē corpus ſimplex habere tactū. ergo impoſſe eſt corpus ſimplex habere ſenſū. ꝛ p ꝯn̄s ipoſſe eſt corpꝰ motiuum ꝓgreſſiue eē corpus ſimplex. ¶ 6ᵃ concluſio. oē aial de neſſitate hꝫ ſenſum tactus. ꝓbat qꝛ oē aial ē corpꝰ aiatū. oē āt corpꝰ aiatū ē tāgibile ꝛ oē tāgibile ē ſēſibile tactu. ergo neceſſe ē oē aial eē corpus tactiuum ſi debeat ſeruari. 2°. ꝓbat qꝛ ſenſus tactꝰ p hoc dr̄t ab alijs ſēſibus. qꝛ aial pōt eē ſine alijs ſenſibus. non aūt ſine ſenſu tactus ꝛc̄. an̄s ꝓbat qꝛ alij ſenſus ſunt circa ſenſibilia q̄ non ſunt nutritiua ipiꝰ aialis. Senſus aūt tactus ē diſcretiuus diſcōueniētis ꝛ ꝯueniētis. g°. ipoſſe ē aial ſeruari ſine tactu. Ex hoc infert ꝙ oē aial hꝫ guſtū guſtus. n. eſt qdā tactus. ſecundo iſert ꝙ ſonus color ꝛ odoꝛ non alunt nec augmentant nec decrementum faciunt. Ex quo manifeſtum eſt ꝙ guſtꝰ ꝛ tactus ſunt ſēſus neceſſarij aiali. qꝛ non eſt poſſe aial eē ſine tactu. alij aūt ſenſus ſunt pp bonum. i. pp bene eē ipi aiali non cuilibet ſꝫ ſolum aiali motiuo ꝓgreſſiue. ꝛ tale aial ſi debet ſeruari debet ēt habere alios ſenſus eo ꝙ q̄rit alimētū a longe. ſbdit modum p quem aialia ſuſcipiunt alimentum a longe. hoc enim fit p medium eo ꝙ illud mediū patiꝰ aliqd a ſēſibilibꝰ ab eo alteratis ꝛ ſenſus patitur ab illo medio ſic alterato. ꝓbatur p ſiſe i motu pulſiōis. qꝛ ſic qn̄ aliqd̄ mouēs depellit aliō tm̄ depellit aliud vt depellat aliud. ꝛ iteꝝ aliō depellat alteꝝ. ꝛ ſic ꝯtinue q̄uſqꝫ deficiat motꝰ. ꝛ ſic p̄ᵐˢ mouēs depellit ꝛ nō depelliꝰ. ꝛ vltimū ſolū depelliꝰ ꝛ n̄ depellit iō ſic ē in alteratōe ſēſus. In hoc tn̄ eſt dr̄ia qꝛ in alteratōe medij a ſēſibili mediū non moueꝰ localr̄ ſicut qn̄ ſigillū ipꝛimiꝰ cere cera nō moueꝰ localr̄ ſed tm̄ ſuſcipit de ipꝛeſſiōe qꝫtū pōt ipꝛimere ꝟtꝰ ipꝛimētis. Subdit ꝙ hoc dicere ē meliꝰ qꝫ dicere ſicut antiqui ꝙ viſio fiebat egrediēdo ꝛ extra mittendo.

Secundo dubitaꝰ. vtꝝ ſit ſaluabile aial eē corpꝰ ſimplex. p ſolōne hꝰ ē ſupponēdū ꝙ ari. in iſta ſecūda pte īfert ſex coꝛrelaria. p̄mum. ipoſſe ē coꝛpꝰ aialis eē ſimplex. ſ. igneuꝫ aut aereū. ꝓbat qꝛ nō ꝯtingit aial eē ſine tactu ſꝫ ipoſſe ē coꝛpꝰ ſimpex habere tactum. g°. ipoſſe eſt coꝛpꝰ aialis eē ſimplex. maioꝛē ꝓbat qꝛ ipoſſe ē aliquod aialiū eē ſine tactu. ēt oē coꝛpꝰ aiatū ē tactiuꝰ Ad ꝓbādū mioꝛē ponit duas dr̄ias iter ſēſū tactꝰ ꝛ alios. p̄ma. qꝛ qlibꝫ alioꝝ ſēſuū pter ſēſū tactus ſētit p meᵐ extneū. Sēſus āt tactꝰ fit i tāgēdo mediū itraneū. 2ᵃ dr̄ia. qꝛ ſenſus tactꝰ nō ē de nā alicꝰ elemēti. alij autē ſenſus habēt oꝛgana de nā alicuiꝰ elemēti. Ex his ꝓbat minoꝛē. p̄ qꝛ oꝛganuꝫ tactꝰ nō ē coꝛpꝰ ſimplex. 2°. qꝛ tactus ē medietas tangibiliū. ſed alij ſenſus deꝰmināt ſibi ſua obā i ſummo. 2ᵐ coꝛrelariū. qꝛ neqꝫ oſſa neqꝫ capilli nec plāte ſētiūt. qꝛ quodlꝫ illoꝝ eſt terra a dn̄io. 3ᵐ. nec̄e ē oia aialia priuata ſenſu tactus moꝛi. 4ᵐ. nec̄e ē oē aial habere ſenſū tactꝰ q ſolus eſt neceſſariꝰ oi aiali. 5ᵐ. excellētie ſenſus tactus coꝛrūpunt aial ſed excellētie alioꝝ ſenſuum nō coꝛrūpunt aial ſꝫ bene coꝛrūpūt ſenſū. ꝓbat qꝛ excellētie ſenſus ta

ctus corrūpunt tactū. ergo ē̄t ⁊ aīal eo ꝙ monstratū est aīal nō posse eē̄ sine tactu: sȝ excellentie aliorū sensuū solū corrūpunt suos sensus ad quoruȝ corruptōēȝ n̄ seqꝶ corruptio aīal̄. Subdit ꝙ sēsibilia alioꝝ sēsuū corrūpūt aīal p̱ accn̄s. sic son⁹ tonitrui ⁊ odores īfectiui. 6ᵐ correᵐ: nō sit̄ necītate hē̄ m⁹ sēsus tact⁹ ⁊ alios sēsus. Ex his pȝ solō ad duᵐ

Tertio dubitaꝶ. Utꝝ in intellectu poti sint ponende species intelligibiles. ab actualib⁹ notitijs realr̄ distincte in p̄ma spē̄ qualitatis qditatiue reponibiles. Pro huius solōne ponunꝶ aliq̄ dicta. Primū. necesse est ī intellectu ponere spēs ītelligibiles. patȝ p̄mo q̄ȝ cognoscimus res ⁊ obiecta ītelligibilia in absentia eoꝝ. ḡ in eius ītellectiōe est aliq̄d nobis rep̄ntans obm̄ absens ⁊ nō aliud q̄ȝ spēs. ergo in ītellectu est ponenda spēs ītelligibil̄. 2ᵒ quia stat obiectū esse puꝝ nihil durā te ei⁹ ītellectōe. ergo necesse ē̄ ponere aliq̄d ī ītellectu ad supplēdū vicē̄ obiecti q̄ð cuȝ ītellectu causet ipsum actū ītelligendi. illud aūt vocamus spēȝ ītelligibilem. ¶ 2ᵐ dcm̄. spēs ītelligibiles sūt entitates absolute ab actualibus notitijs oboꝝ realr̄ disticte. Prima ps pȝ q̄ȝ sunt qualitates reponibiles in p̄ma specie q̄litatis. Scd̄a ps pȝ quia destructis actualibus notitijs habem⁹ memoriā ⁊ recordationē̄ oboꝝ intellectoꝝ ⁊ nō p̱ aliud q̄ȝ p̱ species intelligibiles. ḡᵒ spēs ītelligibiles realr̄ distinguūtur ab actualibus notitijs. ¶ 3ᵐ dictū. species ītelligibiles effectiue cāꝶ a fātasmate ⁊ potentia ītellectiua. ¶ 4ᵐ. species ītelligibiles subiectiue recipiunꝶ in intellectu poti. Pro solōne tamen argumentoꝝ poniꝶ tal̄ distictio. species ītelligibil̄ pōt capi q̄drupl̄r. vno mō cōissime p̱ oi forma cōcurrēte ad notitiā habēdā de obo: ⁊ sic qditas obiecti ītelligibil̄ posset dici species ītelligibil̄ ⁊ similr̄ fātasma. ¶ Scd̄o mō cōiꝶ p̱ oi forma q̄ est aliquo modo ratio cognoscēdi obiectū. ⁊ sic habitus ⁊ dispositōes possūt dici species ītelligibiles. ¶ Tertio modo capitur, proprie pro qualibet forma que est sil̄itudo obiecti cognoscibil̄ per quam obiectū cognoscibile cognoscitur. Et sic actus intelligendi ⁊ omnis actualis notitia intellectus potest dici species ītelligibilis. ¶ 4ᵒ modo proprijssime pro forma que est sil̄itudo rei cognite manens actualiter in anima. etiaȝ postq̄ȝ desinit actualr̄ cognoscetur nata ducere ītellectū in notitiā obiecti cui⁹ ē̄ sil̄itudo: ⁊ sic capiꝶ hic. Et hec de 3ᵒ articl̄o.

Rationes soluuntur ex dictis. ¶ Et hec de tertio et vltimo libro d̄ anima dicta sufficiant.

Circa initiū libri de sēsu ⁊ sensato. queritur primo vtruȝ corp⁹ sēsitiuuȝ sit adequatum libri d̄ sensu ⁊ sensato subiectū ¶ Arguitur p̄mo ꝙ non. q̄ȝ paruoꝝ naturalium est aliquod vnum adequatuȝ subiectū. ⁊ nō ē̄ aliō q̄ȝ corp⁹ sēsitiuū. ergo corpus sensitiuū est adequatū subm̄ p̱uoꝝ nālīū. ⁊ p̱ ɔn̄s non est adeq̄tū subm̄ libri de sēsu ⁊ sensato: minor pȝ. q̄ȝ vl̄ illud subȝ eē̄t supius ad corpus aīatū. ⁊ sic n̄. q̄ȝ in p̱uis nālib⁹ solū deꝶminaꝶ de hn̄tibus aīaȝ vl̄ eē̄t idē̄ q̄ð corp⁹ aīatū: ⁊ hoc non q̄ȝ illud est subm̄ libri de aīa. vel eē̄t īferi⁹ ad corp⁹ animatū. ⁊ sic eē̄t corp⁹ sensitiuū cū ⁊ corp⁹ sēsitiuū sit imediatū īferius ad corpus aīatū. ¶ 2ᵒ sic. sēsitiuū ē̄ ppria passio corpis sēsitiui siue aīalis. ergo non ē̄ formal̄r rō̄ subiua isti⁹ scie. an̄s pȝ. q̄ȝ sēsibilitas nō est aliud q̄ȝ aptitudo ad sētiēdū. ⁊ ɔfirmaꝶ q̄ȝ vel corp⁹ solū est subm̄ isti⁹ scie. ⁊ sic nō. cū nō sit adeq̄tū isti scientie vl̄ aggregatū ex corpe ⁊ sēsibilitate: ⁊ hoc nō. q̄ȝ est vnū ens p̱ accn̄s. ¶ 3ᵒ sic. corp⁹ sēsitiuū non est aliō q̄ȝ ipȝ aīal: sȝ aīal ē̄ subȝ ī libris d̄ aīalib⁹. ḡ corpus sēsitiuū nō ē̄ subȝ isti⁹ scie. Et ɔfirmaꝶ q̄ȝ toti⁹ ⁊ p̱tis subiue ē̄ eadē̄ scia. sȝ corp⁹ sēsitiuū est pars subiua corpis aīati. ḡᵒ de corpe sēsitiuo ⁊ corpore aīato ē̄ scia de aīa. ergo ⁊ de corpe sēsitiuo: ⁊ per ɔn̄s corpus aīatum non est adequatū subȝ huius scie. ¶ In oppositū est auctas phi.

Primo Sciēdū ꝙ iste liber de sēsu ⁊ sensato in q̄ Ari. deꝶminat de corpe sēsitiuo diuidiꝶ in nouē̄ capitula. Primuȝ caᵐ ē̄ de q̄busdā p̄ambulis valētibus ad cognitionē̄ sequētiū: ⁊ ītēdit q̄ttuor cōclusiones. ¶ Prima tāgit intentū ⁊ ē̄ hec. Deꝶminatū ē̄ de aīa sm̄ se ⁊ d̄ qualibet ei⁹ p̱te ⁊ de potētijs aīe sm̄ ꝙ se tenent ex parte ipsius aīe. mō ɔueniēs ē̄ deꝶminare de ipis aīalibus ⁊ d̄ oibus hn̄tibus vitā ⁊ q̄ sūt opatiōes cōes ⁊ p̱p̄e coꝝ. p̱bat q̄ȝ ɔueniēs ē̄ deꝶminare d̄ his q̄ sūt cōia aīe ⁊ corpi. sȝ opatōes aīe tā cōes q̄ȝ p̱p̄e sunt cōes aīe ⁊ corpi. ergo deꝶminādū ē̄ d̄ opatiōibus aīaliū tā p̱prijs q̄ȝ coibus. minorē̄ p̱bat exᵒ ⁊ rōe. Exēplo sic: q̄ȝ hec oia q̄ cōia sūt aīe ⁊ corpori

ĩsũt fere oib⁹ animalib⁹. puta sensus. memoria. ira
desideriũ. appetitus. gaudiũ. ꝛ tristitia. Et subdit
ꝙ coꝝ que ꝯueniũt oib⁹ aialib⁹ q̄dã insunt oib⁹ vi/
ta ꝑticipãtib⁹: ꝛ q̄dã insũt maxime aialib⁹: vt sunt
iste q̃ttuor ꝯbinatões vigilia ꝛ somn⁹ iuuẽtus ꝛ se
nect⁹. respiratio ꝛ aspiratio. mors ꝛ vita. de qbus
ꝯsiderãdũ ẽ qd sit vnũqđq; ipoꝝ ꝛ pp cãm fiat.
¶ 2º. ꝓbat rõne. q2 oẽs iste opatões aut fiunt cũ
sensu vt sẽsus memoria ꝛ fãtasia: aut p sensũ appe
titus vt sũt passiones sẽsuũ vt sõnus ꝛ vigilia: aut
salus ꝛ ꝯseruatio sẽsuũ vt iuuent⁹ ꝛ sanitas ꝛ vita.
aut corruptiones ꝛ ꝑuatões sensuũ vt mors egri
tudo ꝛ senectus. Sensus aũt fit organum corpo/
reũ. ergo sensus ẽ cõis aie ꝛ corpi: ꝛ p ꝯñs oia ista
sũt cõia aie ꝛ corpi. ꝛ istã rõnẽ ꝓbat stati post con/
clusioné sequẽtẽ. ¶ 2ª ꝯ. phi est deẽminare de ꝑ/
mis ꝑncipijs sanitatis ꝛ egritudinis. ꝓbat Aristo.
rõne ꝛ signo. rõe sic. q2 sanitas ꝛ egritudo sũt pas
siones hñtiũ vitã: sꝫ hic determinat de oibus vitã
hñtib⁹. igr deẽminãdũ est de sanitate ꝛ egritudie.
maioré ꝓbat. q2 nõ est possibile sanitatẽ ꝛ infirmi
tatẽ fieri in carẽtibus vita. Signo sic. quia multi
medicoꝝ dando artẽ medicine maiorẽ ꝑtẽ illius
artis fecerũt de his q̄ ꝑtinẽt ad phiã nãlẽ. ergo si
gnũ est ꝙ aliq̃ coꝝ q̄ sunt phie nãlis sũt ꝑncipia sa
nitatis ꝛ egritudinis. ꝛ p ꝯñs determinandũ est de
sanitate ꝛ egritudine. Ex qb⁹ isert ꝙ physici finiũt
ad ea ex qb⁹ icipiũt medici. istud correlariũ solet
sic exponi. vbi icipit medic⁹ ibi ꝯsinit phic⁹. ¶ 3ª
ꝯ. tãgit aliq̃s suppõnes. Prima necesse ẽ vnũqđ
q3 aial fm ꝙ ẽ aial hñe sensũ. ꝓbat. q2 aial est aial
per sensũ. hoc ẽ sẽsitiuũ est dñia eẽntialis animal.
2ª. oẽ aial hꝫ necessario gustũ ꝛ tactũ. idest tact⁹ et
gustus sũt sẽsus necessarij oi aiali. Subdit ꝙ cã ne
cessitatis tact⁹ dcã ẽ in 3º. de aia. sꝫ de gustu ꝓbat:
q2 aial p gustũ discernit alimẽtũ dlectabile vt hoc
ꝓsequat. ꝛ tristabile vt hoc fugiat. sꝫ alimentũ est
necium oi aiali. igit gust⁹ est necari⁹ oi aiali. ¶ 3ª
suppõ. sensus ꝑcipiẽtis sua obã p mediũ exneuꝫ
.s. visus audit⁹ ꝛ odoratus sũt necarij ad salutem
aialiũ successiue q̄ mouẽt ꝓgressiue. ꝓbat q2 aialia
q̄ nõ hñt alimẽtũ ꝯiunctũ idigẽt ipsũ q̃rere a lõge.
igit idigẽt illis sẽsib⁹ q2 lõge alimentũ ꝑcipiũt sic
sunt audit⁹ visus ꝛ odoratus. 2º. ꝓbat ꝙ sint ne/
cessarij aialib⁹ hñtib⁹ prudẽtiã sic hoibus: q2 isti sẽ
sus ãnũciat itellectui multas dñias cõtemplabi/
liũ. ¶ 4ª tangit dñiaꝫ iter visũ ꝛ auditũ: q2 vi/
sus fm se est magis vtilis aialib⁹ hñtib⁹ prudẽtiaꝫ
ꝛ audit⁹ fm accñs ẽ magis vtilis. ꝓbat ꝑmã ꝑteꝫ
dupli. ꝑmo q2 visus plẽs reꝝ dñias oñdit nobis
q̃ audit⁹. ꝓbat. q2 oia corpa colore ꝑticipãt. g vi/
sus ducit nos i cognitionẽ oium corporũ. pauca
aũt corpa ꝑcipiunt dñias soni. igit audit⁹ pauca
corpa oñdit. 2º. ꝓbat. q2 p visuꝫ cogscim⁹ oia sẽsi
bilia coia nõ tñ oia ꝑcipim⁹ p audituꝫ. 2ᵃᵐ ꝑtẽ ꝓ/
bat q2 fmo ẽ causa discipline fꝫ accñs: ꝛ est ꝑce/
ptibilis ab auditu ꝛ nõ visu. igit audit⁹ fꝫ accñs ẽ
magis cã discipline q̃ visus. maioreꝫ probat. q2
fmo ꝯstat ex noib⁹. mõ vnũqđq; noiuꝫ simbolũ. i.
causa sententia ꝛ significatione impositũ est ad
significandum. Infert correlarium ꝙ ceci a nati/
uitate sunt sapientiores surdis ꝛ mutis.

Secundo sciẽdũ ẽ ꝙ Ari. i hoc 2º. capitu/
lo determinat de organis sen/
suũ: et diuidit i duas ꝑtes. In ꝑma determinat
de ipsis organis fꝫ opinionem antiquoꝝ: ꝛ itẽdit
septẽ ꝯclusiones. ¶ Prima tãgit fũdamẽtũ an/
tiquorũ: ꝛ est hec. antiq coaptabãt organa sẽsuũ
ipsis elemẽtis: ꝛ q2 sũt qnq; sẽsus: ꝛ non sũt nisi
q̃tuor elementa. ideo dubitabãt cui coaptarent
sensũ qntũ. ¶ 2ª ꝯclusio tãgit opinionem platoni
coꝝ ꝛ est hec. Oẽs supple platonici dicunt visum
esse de nã ignis. ꝓbãt sic signo: q2 si in tenebris pal
pebris clausis oculus ꝯstrigat vel percutiat appa
ret ignis ꝛ nõ ignis extrisecus cum tunc sint tene
bre. igit est ignis itrinsecus ꝛ p ꝯñs signum est ꝙ
visus est de nã ignis. ¶ 3ª cõclusio. tangit repro
bationeꝫ illius signi: q2 si visus eẽt ignis seq̃retur
ꝙ oculus se videret siue moueretur siue q̄sceret.
ꝓbat ꝯñam. q2 ñ cõtigit visibile latere sentienteꝫ
ꝛ vidẽtem. ¶ 4ª cõclusio tãgit solutionem signi ꝛ
est hec. apparitio fulgoris nõ est propter visũ esse
ignẽ sꝫ pp aliud. qa illud qđ vocat nigruꝫ siue me
diũ oculi est ꝑfecte lene. igr oculo velocit moto in
tenebris apparet fulgere. ꝓbat ꝯñam. quia corpo
ra lenia in tenebris nata sũt fulgere quemadmo
dum quedam capita pisciũ. ¶ 5ª cõclusio tangit
reprobationeꝫ platonis ꝛ empedoclis. pro cuius
declaratione extra textum dr ꝙ plato ꝛ empedo
cles opinabãtur visum eẽ quẽdam ignẽ existẽteꝫ
inter pelliculas oculi sicut lumen in lucerna: ꝛ sic
lumen exit per pellem lucerne ꝛ fit visio in tene
bris. sic lumẽ illius ignis dicebant exire per pelli
culas oculi. ꝛ sic fiebat visio per hoc ꝙ ille ignis
extra mittebat suos radios ad modũ sintillaꝝ. di
cebant etiã ꝙ ille ignis i tenebris extra mittebat
lumẽ suum: sed tale lumẽ ꝓpter sui debilitatẽ ex
tinguebatur a tenebris. ꝛ p hoc dicebant visionẽ
non fieri in tenebris. Cõtra eos sic arguit phs. q2
si visus eẽt ignis sequeret ꝙ oculus posset videri

i tenebris. pꝫ ꝯseq̄ntia q: luīe exeūte a lucerna videmꝰ in tenebris. ğ silr poterimus videre in tenebris lumīe oculi exeūte ab oculo. Subdit solutionem platonis in thimeo ꝙ lumen illud exiens oculum extinguitur in tenebris pp debilitatem. h̄ ip̄robat phs: q: lumen est calidū ⁊ siccū. igit̄ nō extiguit̄ nisi ab humido ⁊ frigido vt probat de igne in carbone ⁊ de igne in flāma. ⁊ per cōsequens lumen oculi ꝑ diem in aqua ⁊ ꝑ diez in hyeme suffocaret̄: cū aq̄ ⁊ hyems sint frigida magis q̄ꝫ i tenebris: cōsequens est fallum q: ꝑ diē ⁊ in aq̄ ⁊ i hyeme videmus. ¶ 6ª cōclusio recitat opinionē empedoclis sub verbis ꝓprijs eius q̄ vba sūt valde obscura eo ꝙ Empedocles suam phiaꝫ metrice dedit. vba tn̄ textꝰ n̄ sunt metrica pp trāslationē: ¶ 7ª tangit opinionē democriti ⁊ est hec. democritꝰ dicit visū esse de nā aque ⁊ in hoc bn̄ dic̄ ⁊ vltra dicit apparitionē fulgoꝝ apparētiū i oculo eē visionē. ⁊ in hoc male dicit. ꝓbat phs tribꝰ rōibꝰ. p̄ma. q: illa appitio fulgoꝝ causat̄ pp hoc ꝙ oculꝰ est lenis ⁊ nō est in vidēte: sed ip̄a visio nō sic cāt̄ sꝫ est in vidente. ğ ip̄a visio nō est apparitio fulgorū. Secūda rō. illa appitio causatur ꝑ refractōeꝫ ab aliquo corpe leni. sed visio nō sic causat̄. ğ ⁊c̄. Tertia rō. si appitio fulgoꝝ eēt idē quod visio vbicunq̄ꝫ eēt vnū ibi eēt aliud. ꝯn̄s est falsū q: i solo ocl̄o est visio sed i oī corpe leni per refractiōeꝫ luminis potest esse apparitio fulgoꝝ ⁊ ꝓbat de speculis: In scō a p̄te aristo. determinat de organis visus s̄m opionē ꝓpriam ⁊ intēdit quinq̄ꝫ cōclusiōes. p̄ma. visus est de natura aque. probat ari. vna rōe ⁊ tribus signis. rōne sic. quia illud quod est interius in oculo est perspicuum. ergo est de natura aeris vel aque. sed melius est ꝙ sit de natura aque q̄ꝫ aeris. q: aqua est stabilior ⁊ magis spissa q̄ꝫ aer ¶ p̄mū signū q: si eruat̄ vel ꝑforet̄ oculus. aq̄ exibit ex eo. ¶ 2m. q: in oīno nouiter formatis. idest in embrionibus oculi excedunt ceteras partes in frigiditate ⁊ claritate que sunt ꝓprietates aque ¶ 3m signum. quia albū oculi in habentibus sanguinē factum est pingue ⁊ crassum. vt conseruet humidum oculi ne congeletur ⁊ ne fluat ex̄ ocl̄ꝫ. nulli eni nunq̄ꝫ friguit quod est infra palpebras. sꝫ in animalibus non habentibus sanguinem pellis oculorum est dura ad protectionem illius humidi. ¶ Secunda conclusio tangit vnam opinionē antiquorum de modo videndi eam reprobando ⁊ est hec. irrationale est ꝙ visio fiat ex̄mittēdo sic̄ antiq dicebāt. s. ꝑ hoc ꝙ lumē exit ab ocl̄o ad res visas. ꝓbat phs sic. q: vel illō lumē exiēs ab oculo ꝓtendit se vsq̄ꝫ ad res visas. ⁊ hoc nō q: inconueniens est tā paruū lumē emitti ab oculo vsq̄ꝫ ad astra. vel illud lumen exibit ab oculo vsq̄ꝫ ad aliq̄ꝫ paruā distantiā in qua coniungitur lumē ip̄ius visibilis sic ꝙ per talem ꝯiunctōem fiat visio. ⁊ h̄ nō: quia tunc quereretur quid est lumē lumini cōiūgi. i. vtrum lumen coniungi lumini sit ip̄m videre Quereret̄ etiam qūo est possibile lumen cōiungi lumini. nō eni quodlibꝫ ꝯiungitur cum quolibꝫ: neq̄ꝫ exterius interiori sicut probat de aere qui ē in miringa que nō coniungitur cum aere exteriori. ¶ 3ª conclusio tangit duas suppōnes. p̄ma. impossibile est videre sine lumine sicut dcm̄ est in li. d̄ anima. scōa. motꝰ. s. spēi sensibilis factus per medium quod est inter rem visā ⁊ oculū facit visionē siue illud mediuꝫ sit aer siue lumen. resumit̄. q: rōnabile est visū esse de natura aque cū rōe supiꝰ posita. ¶ 4ª ꝯ°. tāgit reprobationē alteriꝰ erroris. ⁊ est hec. potentia visiua non est in extremitate ocl̄i sꝫ ītra oculū. ꝓbat signo. q: accidit q̄busdā vl̄neratis i bello circa t̄pa vt eis absciderent̄ pori oculi q̄si extingueret̄ quoddā lumen īfra lucernā. ergo signū est ꝙ organū visus nō est i extrēitate oculoꝝ sꝫ īteriꝰ. ¶ Ultima ꝯ° tāgit coadaptationē elemētoꝝ ad organa sensuū ⁊ est hec. si cuilibꝫ sensui debeamꝰ coadaptare vnū elemētoꝝ oꝫ coadaptare visū aque. auditū aeri. ⁊ odoratū igni. de odoratu probat q: odoratꝰ ē talis in potentia qualis est odor in actu. sed odor est ignis i actu cū sit fumalis euaporatio. igr̄ oꝫ odoratū esse ignē a ꝺn̄io. Infert ꝙ organū odoratus est bn̄ situatuꝫ circa cerebrum. ꝓbat. illud quod est in potētia ignis ē actu frigidū. ğ organū odoratꝰ ē actu frigidū ⁊ ꝑ ꝯn̄s ē bn̄ situatū circa cerebꝝ cū cerebꝝ sit frigidiꝰ ⁊ humidiꝰ oībus partibꝰ corpis. ⁊ silr̄ est de visu: organa autē tactꝰ ⁊ gustꝰ oꝫ coadaptare terre. Infert ꝙ gustꝰ ⁊ tactꝰ hn̄t p̄ncipiuꝫ a corde ⁊ cor est oppositum cerebro. ideo est calidius inter omnes p̄tes corporis.

Tertio sciēdū ꝙ ari. in isto 2°. c°. det̄minat d̄ obō visus. ⁊ diuiditur in duas p̄tes In p̄ma ponit diffōem coloris. ⁊ intēdit septē conclusiones. ¶ p̄ma tangit intentum ⁊ est hec: dcm̄ est vl̄r de oībus sensibilibus s̄m vnūquodq̄ꝫ sensitiuū. puta de colore. de odore. de sonno. gustu ⁊ tactu. ⁊ que sit actio ip̄oꝝ sensibiliū. ⁊ q̄ sint opationes ip̄oꝝ sensuum. Cōsiderādum est nunc q̄d sit vnumquodq̄ꝫ ip̄oꝝ. s. quid color q̄d sonus. quid sapor. q̄d odor. ⁊ silr̄ de tactu. Et primo dicendū est de colore. dcm̄ est ēt in de aīa ꝙ vnūq̄dq̄ꝫ eorū di

uidiẽ duplr.s.in actu ⁊ i potẽtia ⁊ quõ color ⁊ sonꝰ
in actu se habent ad suos sẽsus i actu puta ad visi
onẽ ⁊ ad auditionẽ.nũc dicamꝰ qd sit vnũqdꝫ ipo
rũ ⁊ qualr vnũqdꝫ ipoꝝ faciat sensũ ⁊ actũ.i.ac/
tionem in sensu. ❡ scdã ꝯ°.tangit diffinitõez luis.
⁊ est hec.dicamꝰ de luie sic dcm̃ ẽ in de aĩa.s.ꝙ lu/
mẽ ẽ color.i.actꝰ ꝑspicui ꝫm actũ.ꝓbat qꝛ qñ ẽ ali
quod ignitũ.i.luminosũ in ꝑspicuo pñtia eiꝰ est lu
men.ꝑuatio eius sunt tenebre. ❡ 3ᵃ ꝯ°.tãgit nãz ꝑ
spicui.⁊ est hec.ꝑspicuũ nõ est ꝓpum aeri neqꝫ aq
neqꝫ alicui dcõꝝ corpoꝝ.sed ẽ vna cõis nã.⁊ vtꝰq
nõ est separata a corpibꝰ.sed ẽ in his.s.in aere ⁊ in
aqua ⁊ in alijs.s.in corpibꝰ celestibꝰ.in his ꝟo ma/
gis.in his vero minus. ❡ 4ᵃ ꝯ°.tãgit duas suppõ
nes ad ꝓbandũ ꝑmã partẽ diffõis coloris. ❡ pᵃ.ꝑ
spicui est aliqua extremitas:ꝓbat.qꝛ cuiuslꝫ cor/
poris est aliquod vltimũ siue aliqua extremitas.sꝫ
oẽ perspicuum est corpꝰ.igitur cuiuslꝫ ꝑspicui est
aliqua extremitas.zᵃ.nã luis est eẽ in determiato
perspicuo. ❡ 5ᵃ ꝯ°.tãgit ꝑmã partẽ diffõis coloꝝ.
⁊ est hec.color ẽ extremitas perspicui.ꝓbat qꝛ co
lor est extremitas vel i extremitate.sed nõ ẽ extre
mitas corporis terminati.ergo est in extremitate
coporis terminati. Illud autem quod est in ex/
tremitate corpis terminati est extremitas perspi
cui.ergo color est extremitas perspicui.maiorem
ꝓbat auctẽ pithagoricorum qui vocabãt colorez
epiphaniam.i.supra apparitionẽ. ❡ 6ᵃ ꝯ°.tangit
duas suppões pro probatõe secũde partis.ꝑma ẽ
hec.perspicuũ nõ est susceptiuuz coloris.ꝓbat qꝛ
nullũ susceptiuũ coloris videẽ colorari iteriꝰ ⁊ ex/
terius.sed omne perspicuum vr̃ colorari iterius ⁊
exterius.ergo nullum perspicuum est susceptiuũ
coloris.minorẽ ꝓbat.aer ⁊ aqua ⁊ aurora videtur
eẽ colorata tam exteriꝰ qꝫ interius.scdã ẽ hec.lꝫ ꝑ
spicuũ videaẽ eẽ coloratũ nõ tñ habꝫ veros colo/
res.ꝓbat qꝛ colores ꝑspicui puta aeris ⁊ aque ali
ter apparẽt de longe ⁊ de ꝓpe.ergo nõ sunt ꝟi co
lores. ❡ Septima ꝯ°.tangit ꝓbatõem scdẽ ptis.⁊
est hec.color est in corpe terminato.qꝛ color est ex
tremitas ꝑspicui ꝫm ꝙ perspicuum est susceptiᵐ
coloris.sed ꝑspicuum nõ ẽ susceptiuũ coloris nisi
ꝙ est in corpore terminato.igr̃ color est extrẽitas
ꝑspicui in corpe terminato ⁊ hoc totũ est diffõ co/
loris. In scdã parte determinat de gñatõe coloꝝ
⁊ intẽdit quinqꝫ ꝯclões. ❡ ꝑma tangit extremos
colores.⁊ est hec.sicut se habent lumẽ ⁊ tenebre in
perspicuo.ita se habent album ⁊ nigrum in corpe
terminato. Ex hoc solet capi ꝙ nigrum dic ꝑuati
onem albi. ❡ Secunda conclusio tangit secũdã
opinionẽ de gñatione medioꝝ coloꝝ.⁊ est hec.qñ
cũqꝫ album est ita paruũ ⁊ silr nigrũ ꝙ vtrũqꝫ eo
rũ ꝫm se est indiuisibile ꝓp paruitatẽ si ponanẽ pro
pe se inuicẽ cõstitutum ex ambobꝰ ẽ indiſibile.igr̃
necesse est ipm habere quẽdã colorẽ ⁊ nõ aliquez
extremoꝝ qꝛ nõ est pole ipm videri albũ ⁊ nigrũ.
igr̃ necesse est ipm eẽ commixtũ ⁊ habere quãdaz
spẽm mediã coloris.⁊ sic per istũ modũ ꝯtingit ac
cipere pl'es spẽs coloris ꝫm diuersaz ꝓportionem
albi ⁊ nigri quoꝝ quidam erunt delectabiles. alij
vero nõ vt ꝓbat per sile de ꝓportõibꝰ ⁊ ꝯsonanti/
is sonoꝝ. ❡ Tertia ꝯ°.tãgit aliã opionẽ de gñatio
ne ipoꝝ ⁊ est hec.qñ vnꝰ color suppõiẽ alteri.⁊ vnꝰ
ꝑ alteꝝ videtur.tunc spẽs eoꝝ confuse multiplicã
tur ad visũ ⁊ sic neuter eoꝝ apparet distĩcte. imo
apparet color medius.ꝓbat per sigᵐ de pictoribꝰ
qui volentes depingere aerem vel aquã iuxta po
nũt duos colores sibi inuicẽ:ꝓbat ẽt per signuz ꝺ
sole qui videẽ albus per caliginem.⁊ isti ponũt mł
titudinem spẽꝝ coloris ꝫm diuersã ꝓportionez.sic
illi de precedẽti opinione. Istas opioes reprobat
phs duplr.ꝑ qꝛ dicebãt colores fieri per defluxũ
corpoꝝ athomaliũ ⁊ sensatõez fieri ꝑ ꝯtactuz illoꝝ
corpoꝝ athomaliũ ad visũ. sed melius est dicere
ꝙ sensatio fit ꝑpea ꝙ sensibile altarat mediũ ⁊ sẽ
sum.z°.qꝛ isti ponũt magnitudines indiuisibiles ⁊
tꝑa indiuisibilia ⁊ motꝰ cũ dicant aliqd eẽ indiuisi
bile propter sui paruitatẽ.hoc aũt reprobatum ẽ
ex sexto phicoꝝ. ❡ Quarta ꝯ°.tãgit qꝫdã diſiõem
⁊ est hec.qdã est mixtio iproprie dcã que fit per so
lã iuxtapõem corpoꝝ minimoꝝ.alia est in q qlibꝫ
ps vniꝰ misceẽ cũ qualibꝫ ꝑte alteriꝰ. ❡ Quita cõ
clusio tãgit gñatõez colorũ medioꝝ. ⁊ est hec. sic
ꝯtingit corpa misceri per totũ ⁊ nõ solum ꝑ iuxta
põez.ita ẽt ⁊ colores.⁊ ꝓp diuersas cõmixtiões co
rũ młtiplicaẽ spẽs coloꝝ mediorũ.Conr se excu
sat de vlteriori determinatione istoꝝ.

Conclusio rñsalis.corpꝰ sensitiuũ inqꝫtũ
sensitiuũ est adequatũ libri ꝺ
sẽsu ⁊ sẽsato subm̃.pꝫ ꝑ rõe.qꝛ lib de sẽsu ⁊ sẽsato
imediate sequiẽ librũ de aĩa.igr̃ subm̃ libri de sen/
su ⁊ sensato poniẽ imediate sub subõ libri de aĩa
.s.sub corpore aĩato.hoc aũt est corpꝰ sensitiuũ cũ
corpꝰ aĩatũ diuidaẽ in isensitiuũ ⁊ sẽsitiuũ.pꝫ etiaz
auctoritate philsophi dicentis in ꝓhemio huius.
conueniens est determinare de aĩalibus q ad libꝝ
de sensu ⁊ sensato ⁊ de omnibus vitam habentibꝰ
quo ad parua naturalia.

Primo dubitaẽ.vtꝝ sensus tactꝰ sit neces
sarius oĩ aĩali. Ad soluenduz hoc

duᵐ ē supponēdū ꝙ circa pᵐ caᵐ icidūt tres dif/
ficultates. pma. vtꝝ oēs sēsus sint necessarij oi aīa
li. p solōe b⁹ ponūt aliq̄ distictōes. pma ē phi qnto
metha. ꝙ necīū capit q̄drupl'r. vno° p eo sine q̄ n̄
ↄtigit viuere nec eē. vt necessariū est oi aiali respi
cere ꝛ habere cibū. z°° dr necessariū sine q̄ nō con
tigit bn̄ eē aut fieri. aut sine q̄ nō ↄtigit aliqd malū
expellere aut puari. vt ifirmū necessariū ē bibere
farmacū vt nō laboret. 3°° faciēs vi ꝛ vix. i. violen
tū dr necessariū. ꝛ sic illud qd accit ↄ volūtatez dr
necessariū. 4°° dr necessariū qd n̄ ↄtigit al'r se ha
bere. ꝛ q̄ certū ē nullū sensū eē necessarium istis
duob⁹ modis vl'ris. iō capim⁹ necessariū soᵐ duo
b⁹ pmis modis. ¶ zᵃ di° sūt quatuor grad⁹ viuētiū
pm⁹ ē eoꝝ q solū habēt potētiā vegetatiuā sic plan
te. ꝛ his nullus sensus est necessari⁹ eo ꝙ pp eoꝝ
duritiē nō hn̄t pportōez reqsitā ad organa sēsuuz.
z⁹ grad⁹ ē eoꝝ q cū potētia vegetatiua hn̄t potētiā
sēsitiuā solū sicut aīalia iperfcā siue alia q̄ n̄ mouē
tur motu pgressiuo. ꝛ i talib⁹ ē solū tact⁹ ad discer
nēdū ↄueniēs alimētū a disconueniēti. ali⁹ gradus
ē eoꝝ q̄ cū illis duab⁹ potētijs hn̄t potētiā motiuā
sicut sūt aīalia pfcā q̄ nata sūt moueri motu pgres
siuo. 4⁹ grad⁹ ē eoꝝ q cū illis hn̄t potētiā itellciuā si
cut sūt hoīes. ¶ 3ᵃ di° sēsus capit dupl'r. vno° p sē
su in potentia. i. p ipa potētia sēsitia. alio° capit p
sensu i actu. i. p ipo actu sētiēdi. pōt ēt capi 3°° p
organo ipi⁹ sensus. ꝛ q̄ ipa potētia sēsitia ē eadez
r'r ipi aie sēsitie. iō sicut aīa sēsitia ē necessaria aīa
li ita ꝛ potētia sēsitiua. ¶ 4ᵃ di° sēsus gust⁹ capi
tur dupl'r. vno° cōiter p q̄cūq3 sēsitio discretio ali
mēti cōueniētis aut discōueniētis. alio° p sēsu di
scretio saporis. ¶ z° ponūt aliqua dcā. pᵐ. sēsus
tact⁹ q̄cūq3 mō capt⁹ ꝛ sēsus gust⁹ cōiter capt⁹ sunt
necessarij oi aīali capiēdo necessariū p°. pz. q̄ sine
tactu ꝛ sine gustu cōiter dcō nō ↄtigit aīalia neces
se neq3 viuere. capiēdo tn̄ gustū z°° gust⁹ nō est ne
cessari⁹ oīb⁹ aīalib⁹ iperfcis. forte tn̄ ē necessarius
aīalib⁹ pfectis. ¶ zᵐ dcm̄. oēs sēsus sūt necessarij
oi aīali pfcō capiēdo necessariū z°°. pz. q̄ sine q̄lz
sēsu nō ↄtigit aīal pfcm̄ attigere aut pseq q̄dlz su
um bonū. sil'r sine eis nō ↄtingit aīal pfcm̄ expellē
q̄dlz malū. ¶ 3ᵐ dcm̄. visus. audit⁹. ꝛ odorat⁹ nō
sūt alicui aīali necessarij capiēdo necessariuz p°. pz.
q̄ ↄtigit q̄dlz aīal eē ꝛ viuere sine eis. g. ¶ 3ᵃ dif.
vtꝝ sēsus audit⁹ pl⁹ ↄferat ad sciaz q̄3 sēsus visus.
p solōe h⁹ diffi. ponūt aliq̄ distictiōes. Prima. du
plex ē scia. q̄dā est acqsita p inuētionē sm artē da
tā a pho in c° vltimo secūdi posterioꝝ ꝛ phemio
metha. Alia ē acqsita p doctrinā mediāte doctore
extriseco. ¶ zᵃ di° duplex ē notitia. q̄dā ē notitia
pncipioꝝ. alia ē notitia ↄclōnū. ꝛ vtraq3 ē duplex:
q̄dā est acqsita per notitiā terminoꝝ siue p doctria
lē discursū. alia est acqsita p expientiā reꝝ sensibi
liū. ¶ z° ponūt aliqua dcā. pᵐ. audit⁹ p accn̄s pl⁹
ↄfert ad notitiā acqsitā per doctrinā ꝛ qd nois tmi
noꝝ q̄3 visus. pz. q̄ per auditū cognoscim⁹ voces
q̄b⁹ accit ꝙ imponātur ad significādū. ipas āt n̄ co/
gnoscim⁹ p visum. ¶ zᵐ dcm̄. visus ↄfert plus ad
notitiā acqsitam p expiētiam siue per iuētōem q̄3
p auditū. pz q̄ per visū multo plures expiētias ha
bem⁹ ꝛ de plurib⁹ q̄3 per auditū. ¶ 3ᵐ dcm̄. q̄lz il/
loꝝ sensuū pl⁹ cōfert ad sciaz de suo ppō sēsibili si
ue acqrat p expiētiaz siue p doctrinā q̄3 ali⁹. pz. q̄
sm ari. p° posterioꝝ necesse est ꝙ si deficiat nob ali
qs sensus ꝙ deficiat nobis scia sensibilis illi⁹ sen/
sus. pz etiā q̄ cuilz certū est ꝙ audit⁹ pl⁹ cōfert ad
acqrēdum sciam de sono q̄3 visus. ꝛ visus pl⁹ con
fert ad acqrēdū sciaz d̄ colorib⁹ q̄3 audit⁹. ¶ Pro
tertia difficultate sūt soluēda aliqua quolibeta. pᵐ
vtꝝ ceci a natiuitate sint sapiētiores mutis ꝛ sur/
dis. Dr p° ꝙ plerūq3 surdi a natiuitate sūt sapiētio
res cecis in sciētijs pcticis q̄ meli⁹ habēt notitiaz
p expiētiā vt notitia artiū mechāicaꝝ. Dr secūdo
ꝙ ceci a natiuitate sūt sapiētiores surdis i specl'a
tiuis. ¶ zᵐ quolibetū. quare surdi a natiuitate sūt
ēt muti. Dr p° ꝙ capiēdo mutū p illo qui est puat⁹
ydiomate cōi alicui toti cōitati. surdus a natiuita
te est mut⁹. eo ꝙ tale ydioma cōe acqrit audiēdo
aliquos loquētes ta'e ydioma quod nō pōt fieri in
surdo a natiuitate. sed capiendo mutū p illo q pri
uatur oi ydiomate siue cōi siue ppō nō est necesse
surdū a natiuitate eē mutū. ¶ 3ᵐ quolibeᵐ. vn̄ p
uenit diuersitas ydiomatū. fert ꝙ a nā. q̄ nā gau
det diuersis. ꝛ hoc ab eterno sm mētē ari. s3 dr ꝙ
puenit ex miraculo in ↄstructione turris Babilo
nie. ¶ Quartum quolibetum. si aliquis puer nu
triatur in siluis ꝛ nemoribus ꝛ nullum ydioma au
diret loq. q̄rereī tn̄ c⁹ ydiomatꝫ eēt. dicūt aliq ꝙ lo
quereī ydioma hebreū q̄ illud ē nobis nāle. dr tn̄
al'r ꝙ nō loquereī aliquod ydioma cōe s3 vidēdo
res ad extra apud se accipet nālē siitudinē taliū
reꝝ ꝛ ab illa nāli siitudie iponeret cuilz rei nomē
ppum sm bn̄placitū sue volūtatis. ideo illd ydio/
ma eēt ppum sibi. Si vo duo simul nutrirētur dr
ꝙ p° haberent diuersa ydiomata. ꝛ tādem pp cōi/
cationē mutuam ipoꝝ possent habere vnum ydi-
oma precise eis commune.

Secundo dubitaī. vtrum visio fiat ex mit
tēdo vel intus suscipiēdo. Ad

soluēdū hoc dubiū ē supponēdū q circa 3m cam icidūt tres diff cultates. ¶ pma diffi. est de orga-nis sēsuū. p so.ōe difficultatis dr p de organo visus q ab extremitatib' cerebri ocurrūt duo nervi se intersecātes i pte āteriori cerebri. ita q ille q icipit a pte dextra terminat ad ptē sinistrā oculi z eō. z a pūcto iter secatōis vsq ad forañ oculi nervi sūt ocaui. z ppe foramē ocauitatis ipoz dilatat ad modū clas edre. z i āpla rotūda ocauitate ppe foramē capitis ē qdā spa rotūda oposita ex tribus humorib' z qtuor tunicis fm pspectios. vel septem tunicis fm medicos. pma tunica pcedēdo ab exteriori ad iteri' vocat osolidatia. 2a vocat pomica vl cornea. 3a vuea. 4a tella aranea. medici addūt alias tres. pm' humor dr alb' igne'. 2' niue'. z 3' glacialis i q osistit visus saltē inchoatie. cōpletiue tñ fit visio in illa pte i qua ocurrūt isti duo nervi ne q libz res appeat eē duas res. Ex quo seq q organū visus est humidū glacie. Secūdo seqtur q organū visus ē de nā aqa a diio. De orgāo auditus dr q i aure ē vnū os porosū qd vocat tipanū auditus i quo est qdā pua pellicula q vocat miriga cōtinēs aerem onālē nobis q ē organū audit'. Ex q seq q auditus est de nā aeris. De organo odorat' dr q in sūmitate nasi ppe cerebz ē qdā subtil cartilago coopta quadā pua pellicula in habētib' sanguinē i q icludit qdā aer vl quoddā humidū aqz qd ē organū odorat'. Ex hoc seq q i aialib' q vivūt in aere organū odoratus est de nā aeris. In his vo que vivūt in aq est de nā aque. ad phm tñ q dicit eū esse de nā ignis. dr q ipe intelligit q organū odorat' est actu pportionatū i qlitatibus pmis z habet qualitatē igni oppositā a diio. habet tamē qualitatem ignis in potentia. pz. quia aristo. dicit ipm esse talem in potentia qualis est odor in actu. etiā ari. dicit ipm frigidū z humidū sicut cerebz. De organo tactus dr q nō est de nā alicuius elemēti immo hz perfectā pportionem qualitatuz pmarum eo q est perceptiuū qualitatuz pmaz. ¶ 2a difficultas est de fulgore apparēte i oculo. p solutione h' diff cultatis ponūtur tria dicta. pmū. oculus n semper apparet nobis fulgere pp hoc q qñ oculus constringitur vna superficies oculi icurvatur. z alia pars relucet ō aliā. iō albū oculi vsuz ō nigz multiplicat suam spēm vsq ad nigrū. z quia illud nigrū est politū z lene. iō nix refrangit lumē albi multiplicatū ad ipm vsq ad visū. z sic visus pcipit speciem. sed icidit istantia q color nō potest multiplicare suam speciem sine lumine. Dr p q palpebra est ita tenuis q lumen extrinsecū potest penetrare palpebram z illuminare palpebrā ocli. dr 2' q omnis color preter nigz qñtuncūq ponatur in tenebris pcipit semp aliqd lucis. vt pz de niue posita in camera clausa. ideo vtute illius lucis albū oculi palpebris clausis pōt multiplicare speciem suā vsq ad nigz ocli. ¶ 3m dcm. in tenebris lumen debile alioz coloz a colore nigro multiplicat spēm sensibilem illorum colorūz per totū medium vsq ad oculum cati vel alicuius alterius. z quia oculus cati ē valde politus ideo simili vtute refrangit spēm illam ad visum nrm. iō oculi catorum z aliorum apparent nobis lucere. ¶ 5m dcm iste fulgor semper est extra oculuz. pz dupliciter. primo quia iste fulgor videtur. igitur non est sup organum visus. tenet consequentia quia sensibile positum supra sensum nullam facit sensationē. Secundo quia fulgor non est aliud q spēs sensibilis refracta a parte oculi polita representās oculo suum obiū. sed illa spēs nō est infra oculum immo refrangitur ab extremitate oculi. sed capiendo oculum pro quacunq parte ipsius organi vel pro quocūq circumiacente tunc conceditur q illa apparitio fulgoris est in oculo. ¶ Tertia difficultas est de modo visionis. p solutione hui' difficultatis dicitur primo q color cum lumine altat mediū z effectiue causat in eo speciem sensibilez. z medium cū lumine z specie sēsibili alterat organum vel visum z in eo causat similem spēm sensibilem. postea visus cum specie causat in seipo actum videndi. Ex quo sequitur q visio fit intus suscipiendo z nihil extra mittendo. prima pars pz. quia visus suscipit ab obiecto z a medio alterationem. Secundo suscipit speciem sensibilem obi. Tertio suscipit ipam visionem. Secunda pars patuit i textu. qlibet a pp eoz mltitudinē relinquūt

Tertio Dubitatur. Utrum diffinitio coloris sit sufficiens. Ad soluendum hō dubium est supponendum q circa capitulum tertium incidunt tres difficultates. ¶ Prima est de diffinitione coloris. pro cuius declaratione ponitur talis distinctio. Color potest capi tripliciter. Primo modo vt se extendit ad omnem qualitatem solo visu perceptibilem cuiusmodi sunt iste tres qualitates realiter distincte. lux que est in corpore lucido. lumen quod est in medio. z color qui est in corpore terminato: z sic capit philosophus quando dicit q omnia corpora participāt colore. Alio modo capitur color pro quadam qualitate secunda realiter inherente corpori terminato. puta parieti non potenti per se moue-

re medium vel visum. sed indiget luce vel lumine extriseco. ꝛ ista alio nomine vocatur opacitas. 3° modo capitur ꝓ aggregato ex ista qualitate vel lumine vel luce exñte i extremitate ꝑspicui imediate causante ipm colorẽ. ¶ Secundo ponunt aliq̄ dicta. Primũ. color ꝓprie est vna qualitas secunda realr iherens corpori terminato. Secundũ dictũ. talis color dicit extremitas perspicui ꝑ ꝑdicationẽ causalẽ ꝛ obiectiuã quia ẽ actuale obiectuȝ visus ꝑ lumen qd̄ est i extremitate ꝑspicui. iõ sensus istius ꝓpositionis color ẽ extremitas ꝑspicui est iste. color est q̄litas visibilis ꝑ lumen quod est in extremitnte ꝑspicui. Tertiũ dictũ. color est in corpore terminato tãq̄ȝ in subiecto. Ex hoc sequitur falsitas aliquoꝝ dicẽtiũ ꝙ lumẽ exñs in extremitate ꝑspicui est formale coloris. iõ dicit ꝙ lumen ẽ extremitas perspicui. i. lumẽ ẽ extremũ perspicui sȝ qualitas subiectiue exñs in corpore terminato ẽ materiale coloris. ꝛ ꝓpter illud materiale additur 2ª pars diffinitiõis hoc modo q̄ sic reprobatur. q̄a vel illud diffinitũ color supponit tãtũ ꝓ q̄litate exñte in corpe terminato. ꝛ sic pria pars diffinitõis non ꝑdicatur de diffinito. vel tantũ supponit ꝓ extremo luminis ꝑspicui. ꝛ sic secunda pars nõ ꝑdicatur de diffinito. vel supponit ꝓ vtraq̄ȝ ꝛ sic quelibet ps per se sũpta vere negabitur d̄ diffinito etiam diffinitum esset vnum ens per accidẽs ¶ Secunda difficultas quomodo generatur color tã medi⁹ q̄ȝ extrem⁹. Dr̄ p̄ ꝙ color albus causat ex colore ꝯmixto cũ sicco terrestri humido ei⁹ totaliter cõsumpto. sȝ color niger cãtur ex colore cõmixto sico terrestri humido nõ totalit̄ consumpto vt pȝ ꝑ expientiã de ossib⁹ positis ĩfra ignẽ in q̄b⁹ p̄mo cãtur nigredo ꝓp abũdãtiã humidi: ꝛ tãdẽ in eis cãt albedo postq̄ȝ humidũ in eis totalit̄ fuerit ꝯsumptũ. dr̄ vltra ꝙ frigidũ i humidũ cãt albedieȝ sȝ frigidũ in siccũ causat nigredinẽ: pȝ de niue ꝛ d̄ marmore. Dr̄ tertio ꝙ ad gñatõeȝ coloꝝ medioꝝ reqrit̄ ꝯcursus ꝛ certa ꝯmixtio cãꝝ ex q̄bus gñant̄ colores extremi. ꝛ ẜm diuersas ꝓportões ꝛ ꝯmixtiones huiusmodi cãꝝ fiũt diuersi colores medij ꝛ extremi. ¶ 3ª difficultas. quot sũt spẽs coloꝝ. dr̄ ꝙ sũt tm̄ septẽ. Prim⁹ color extremus ẽ albedo. Secũdus color ẽ nigredo. p̄m⁹ color medi⁹ ꝛ ꝑ eq̄distãtia ẽ rubedo. it̄ albũ ꝛ rubeũ ẽ flau⁹ color tẽdẽs magis ad albediẽ. ꝛ croce⁹ tẽdẽs mag̃ ad rubedinẽ. sȝ int̄er nigrũ ꝛ rubeuȝ est p̄mo viridis color magis tendens ad nigredinem ꝛ purpureus magis tendens ad rubedinẽ:

Ad rationes ãte oppo^m. Ad primaȝ dr̄ ꝙ non est necesse ꝙ ꝑuoꝝ naťaliũ sit aliq̄d ꝑcisum ꝛ adeq̃tũ sb̄m. 2° dicitur ꝙ non est inconueniẽs ꝙ corpus aiatũ sub distinctis ratiõib⁹ formalib⁹ sit adeq̃tũ subȝ libri de anima ꝛ libri ꝑuoruȝ naturaliũ q² sub rõe formali q̄ animatũ hȝ aiaȝ est sb̄ȝ libri de aia. sȝ sub rõe formali qua corp⁹ aiatũ ẽ vnũ ꝯpositũ sb̄ale a cui⁹ eẽtia fluũt oẽs opationes cões oĩb⁹ hñtibus vitã est ẜm ꝑuoꝝ nãliũ. ¶ Ad scõaȝ dr̄ ꝙ sensitiuum non est rõ formalis subiectia istius sciẽ. sȝ est vna passio circũloquẽs nob̄ rõnẽ formaleȝ innoiatã. ꝛ similiter dr̄ ad ꝯfirmationẽ. ¶ Ad tertiã dr̄ ꝙ lȝ corp⁹ sẽsitiuũ ꝛ aial sint idẽ rl̄r. tñ sub alia formali rõne est aial̄ sensitiuuȝ ꝛ aialis q² forte est aial̄ ab aia sẽsitiua. sȝ est s sitiuȝ a potẽtijs ꝛ opationibus s sitiuis. ¶ Ad ꝯfirmatõȝ vl̄ ꝙ toti⁹ ꝛ ptis subiue ẽ eadẽ scia q̄ ad passiões toti⁹. sȝ ꝯpando q̄dlȝ coꝝ ad suas ꝓp̄as passiones ipoꝝ sunt distincte scie ꝛc̄:

q Queritur 2°. Utrum homies habeant peiorẽ odoratũ ceteris animalibus. ¶ Arguit̄ prio ꝙ non. sicut se habet homo ad suum odoratũ ita se hñt aialia ad suũ odoratũ. igit̄ a trãsmutata ꝓportõe sicut se habet hõ ad cetera animalia ita se hȝ odorat⁹ hois ad odoratũ aliorũ aialiuȝ. sȝ homo est melior alijs aialibus igit̄ habet meliorẽ odoratũ certis aialib⁹. Et cõfirmat̄ q̄a odoratus hois est i meliori subõ q̄ȝ odorat⁹ alioꝝ animaliuȝ cũ sit i aia vel i hoie subiue. ¶ 2° sic ꝑ sensum odorat⁹ i hoie ꝑcipimus plura gñ̄a saporũ q̄ȝ per odoratus alioꝝ aialiũ. ergo odoratus hois est melior odoratu alioꝝ animaliũ. añs patȝ. q² homines per odoratũ ꝑcipiũt multos odores qui nõ sũt i nutrimentis ꝛ q nõ pñt ꝑcipi ab alijs animalibus vt patebit ꝑ Ari. i q̄nto capitulo. ¶ 3° sic. quia odorat⁹ hois realr idẽtificatur aie itellectiue. vt ꝓbatum est 2° de aia. igit̄ est melior odoratu alioꝝ aialiũ. ¶ In oppositũ est auctoritas ph̄i.

Primo sciẽdũ ꝙ Ari. in hoc 4° capitulo determiat de sapore. ꝛ diuiditur in q̄tuor ptes. ¶ In p̄ma determinat de ꝑncipijs saporis ẜm opinione antiquoꝝ. ꝛ itẽdit q̄ttuor cõclusiones. ¶ Prima tangit itentuȝ ꝛ est hec. Det̄minandũ est de sapore ꝛ odore. s. ꝯsequenter. probat q² sapor ꝛ odor sũt fere eadẽ passio. lȝ vtrũq̄ȝ eorum nõ sit in eodem. ¶ 2ª ꝯclo tãgit ordinẽ ꝛ ẽ hec: det̄minãdũ ẽ p̄us d̄ sapore q̄ȝ de odore. ꝓbat q² sapores sũt nobis manifestiores odoribus. er

go. añs ꝓbat. qa gustus est nobis certior ꝙ̄ odoratus. igiť etiã sapores sũt nobis certiores odoribus. añs pȝ. qꝛ tact⁹ est nobis certior ꝙ̄ odoratus. igitur etiã gust⁹ ꝓbat ꝯñam. qꝛ gust⁹ est qdã tact⁹. ꝓbat qꝛ nos hoies hẽmus peiorẽ odoratum alijs aĩalibus. tactũ ꝟo hẽmus certissimũ. ¶ 3ª ꝯ⁹ tãgit tres opiones antiquorum de principijs saporum. Prima est empedoclis dicẽtis ꝙ nã aq̃ est isipida eo ꝙ in aq̃ latẽt oia gña sapoꝝ: ꝛ ꝙ illa sint insẽsibilia i aq̃ ꝑꝑ eoꝝ ꝑuitatẽ: ꝛ sic ẽm eũ oẽs sapores gñanť ꝑ exitũ ex aqua. 2ª. opinio est anaxagore ꝛ dmocriti ꝙ aq̃ ẽ pausꝑma. i. semẽ vľe oiuȝ sapoꝝ ita ꝙ ex diuersis ꝑtib⁹ aq̃ gñanť diuersi sapores. 3ª opinio ꝙ sapores ñ gñanť ex dñia aq̃ sȝ ex diuẽsitate caloris aduenientis ꝛ digerẽtis ipam aquaȝ ¶ 4ª ꝯ⁹ tãgit reprobatõem illoꝝ de ꝑ̃ma opione ꝛ dicit ꝙ aptũ mẽdaciũ ẽ credere ꝙ oẽs sapores gñanť ꝑ exitũ ex aq̃. ꝓbat qꝛ videm⁹ fruct⁹ cõmutari ẽm diuersos sapores ꝑꝑ calorẽ solis aduenientе sine aduẽtu noue aq̃. De scõa opione dicit ꝙ ipoľe ẽ aquã eẽ pausꝑma oium sapoꝝ. qꝛ ex eodẽ cibo videm⁹ gñari diuersos sapores. De ťtia opione ꝑ̃ dicit ꝙ oȝ aquã trãsmutari ẽm sapores eo ꝙ aliqd patiť a calore. Scõo dič ꝙ sapor non accidit aq̃ solũ ꝟtute h⁹ qõ alterať a calido. ꝓbat dupľr. ꝑ̊ qꝛ aq̃ ẽ oiuȝ hũidoꝝ subtilissimũ. igř ñ põt mutare saporeȝ ex sola alťatione a calido: añs ꝓbat signo qꝛ aq̃ est subtilior oleo. Subdit ꝙ lȝ oleũ plus ꝓtẽdatur ꝙ̄ aqua. hoc tñ solũ ẽ ꝓpter viscositatẽ olei. Ex hoc ifert ꝙ facili⁹ est obẽuare aquã i manu ꝙ̄ oleũ. Scõo ꝓbať. qꝛ oẽs sapores hñt aliquã craßitudinẽ ꝛ terrestreitatem: sȝ aq̃ sola si fuerit facta caľa ñ appet icrassata. igř sapores ñ cãnť ꝑcise eo ꝙ aqua patiť a calido. ¶ In secũda ꝑte Aristo. dẽterminat de gñatiõe sapoꝝ ẽm ꝟitatẽ. ꝛ itendit qnꝙ̄ cõclusiones. ¶ Prima tangit vnã cãm saporis ꝛ ẽ hec. terra facit ad gñationẽ saporis. ꝓbat phs q̃ttuor signis. ꝑ̃mũ qꝛ ẽm diuersitatẽ terraꝝ apparent diuersi sapores i fructib⁹. ẽm. qꝛ oẽs antiqui dñt aquã eẽ talẽ qualis ẽ terra ꝑ quã transit. ꝓbãt qꝛ aliq̃ aque sť salse ergo ħ hñt a terra. ꝓbãt ꝯñam qꝛ sal est q̃dã spẽs terre. 2ᵐ signũ qꝛ aq̃ colate ꝑ cineres sũt amare. 4ᵐ. qꝛ quidam sũt fontes diuersoꝝ sapoꝝ ẽȝ diuersitatẽ terraꝝ ꝑ quas transeunt ¶ 2ª ꝯ⁹ tãgit gñationẽ sapoꝝ ꝛ ẽ hec. siccum terrestre passum a calido cãt saporẽ in humido. ꝓbat dupľr. ꝑ̊ rõne sic. qꝛ humidũ ꝯ̃riať sicco. igř natũ est pati a sicco. tȝ ꝯñia qꝛ elementa sũt actiua ꝛ passiua ẽm suas q̃litates. terra aũt est sicca ꝛ ignis est calidus. ideo humidũ aqũm patiť a terra ꝛ ab igne. ꝛ ꝑ illam passionem gñatur sapor. 2º. ꝓbat a simili qꝛ sicut illi qui lauant colores vel sapores. i. colorata vel sapida in aq̃. faciũt aquã hře similes coloreȝ ita simiľr siccum terrestre est effectiuum saporis i humido qñ illud siccũ terrestre humido cõmisceť ꝛ a colore alteratur. ¶ 3ª cõclusio tãgit diffinitionẽ saporis ꝛ est hec. sapor est passio facta i humido a sicco alteratiua gustus de potentia ad actũ. 2ᵃᵐ. ꝑtem ꝓbat qꝛ gust⁹ anteꝙ̄ gustet ẽ in potentia ad sẽtire sicut sciẽs ad speculari. igitur reduciť i actũ ꝑ alterationẽ a sapore. ¶ 4ª ꝯ⁹ tãgit ꝓbationem ꝑ̃me ꝑtis ꝛ est hec. sapor cõsistit in sicco ꝛ humido. ꝓbat quia sapor solum est in nutrimentis. sȝ nutrimentũ nõ solũ est humidũ nec solum siccum sȝ cõmixtũ. ex his ergo ꝛc. maioreȝ ꝓbat qꝛ aĩal nutriť dulci vel simpľr vel cõmixto. ꝓbat qꝛ ꝓpter ħ calor nãlis nutritur qꝛ attrahit dulce ꝛ reliquit amarũ. igř solũ dulce nutriť. ¶ 5ª ꝯ⁹ tangit solõem cuiusdã qõis. ꝛ ẽ ħ. q̃ e ẽ ꝙ ponim⁹ sal i nutrimẽtis nostris. Soluit ꝙ ẽ ꝑꝑ ꝯdimẽtum. vt. s. repmať dľce ne nimis nutriat eo ꝙ faciľr attrahitur a calore ꝓpter suam leuitatem.

Secundo sciẽdum ẽ ꝙ ari. i tertia ꝑte dẽterminat de spẽb⁹ saporis. ꝛ intẽdit tres ꝯclões. ¶ ꝑ̃ma ꝯ⁹ tangit ꝯꝑationem specieꝝ saporis ad species coloris. ꝛ est hec. sic medij colores fiũt ex ꝯmixtiõe albi ꝛ nigri. sic medij sapores ex ꝯmixtõe dulcis ꝛ amari. ꝛ ẽm diuersas ꝓportõnes dulcis ꝛ amari fiũt diuerse species medie saporis. ¶ Scõa ꝯ⁹ tãgit numeꝝ specieꝝ saporis. ꝛ est hec. quidã sapor est piguis: alius est dulcis. ali⁹ est amarus siue salsus. alius est põticus. alius austerus. alius stipticus. ꝛ alius acutus. ꝓbat qꝛ fere tot sũt species saporis quot sunt species coloris. sed sunt septem species coloris. ergo sũt septem species saporis. minorem ꝓbat enumerans spẽs coloris que supra posite sunt. ¶ Tertia cõclusio tangit comparatõem extremoꝝ coloꝝ ꝛ saporum ꝛ est hec. sicut in perspicuo nigrum est ꝑ̃uatio albi sic in humido nutrimentali amaꝝ siue salsum est ꝑ̃uatio dulcis. Ex hoc infert ꝙ cinis combustus ẽ amarissimus omnium. quia ab eo est exhaustum totuȝ potabile. i. dulce. In quarta parte ari. reprobat tres errores. ꝛ intendit tres conclusiões. ꝑ̃ma tangit reprobationem primi erroris. s. democriti que erat ꝙ a re visa defluunt quedam parua corpora vsꝙ ad visum. ꝛ per contactum illoruȝ athomalium ad visum fit visio. ꝛ sic dicũt oia visibilia esse tangibilia. hoc reprobat phs qꝛ sequeretur ꝙ omnis sensus eẽt tactus. ꝯñs est impossibile et iaci

le ad reprobãdũ. ¶ 2a ꝯo. tangit reprobationē secũdi erroris q̄ ē ãtiquoꝝ ꝟtẽtiũ sẽsibilib9 cõibus tãq̄ ꝓprijs eo ꝙ oīa sẽsibilia reducũtur ad magnitudinẽ ⁊ figurã. asperꝝ ⁊ leue. acutũ ⁊ obtusũ q̄ sũt sẽsibilia cõia. lꝫ. n. ñ ꝑcipiãtur ab oīb9 sẽsib9 ꝑcipiũt tñ a ꝑlib9. s. visu ⁊ tactu. hũc errorẽ reprobat phs sic. q2 sẽsus decipit circa ista sẽsibilia ⁊ nõ circa sẽsibilia ꝓpria. g͛ sensibilia ꝓpria nõ reducunt ad ipa. 2am ꝑtẽ añtis ꝓbat q2 visus nõ decipit circa colorem neq3 audit9 circa sonum. ¶ 3a ꝯo. tangit t͛tiũ errorẽ q̄ erat empedoclis dicentis ꝙ albũ reducit ad leue ⁊ nigꝝ ad asperũ. et sapores reducebat ad figuras. hũc errorẽ reprobat phs tribus rõibus. ꝑma: q2 si sapores reducerent ad figuras sequeret ꝙ gust9 esset maxime discretiuus figuraꝝ. cũ certissime discernat de vnoquoq3 gñe saporis. falsitatẽ ꝯñtis ꝓbat. q2 nullus sẽsus a visu certi9 discẽnit de sẽsibus cõib9 q̄3 visus. ¶ 2a rõ. figure nihil ē cõtrariũ. sed oīa sẽsibilia ꝓpria hñt ꝯ͞ria. ergo nulla sẽsibilia ꝓpria reducũtur ad figuras: miorẽ ꝓbat de albo ⁊ nigro i colore. de dulci ⁊ amaro i sapore. ¶ Tertia rõ. q2 seq̄retur ꝙ eẽt ĩfiniti sapores sicut sũt ĩfinite figure. cũ ñ eẽt maior rõ q̄re vna faceret sẽsũ q̄3 alia. Cõseq̄nt recapitlat ea q̄ dcã sũt.

Tertio sciẽdũ ꝙ circa 4m capitulũ icidũt due difficultates. Prima. vtrũ3 humidũ sit sb3 saporis. Pro solõe h9 difficltatis ponũtur ꝑ aliq̄ distictões. Pria. duplicia sũt sapida q̄dã sũt sapida i potẽtia. ⁊ sunt illa que solitarie posita supra liguã nõ ꝑcipiũtur a gustu: sed idigẽt aliquo alio sicut sapida sicca idigẽt saliua. alia sũt sapida i actu q̄ solitarie posita sup̄ liguã stati mouẽt ipam ad actũ gustãdi. sicut vinũ ⁊ mel. Ex hoc seq̄tur ꝙ mixta sicca hñt saporẽ solũ i po(ten)tia ꝓpiqua ⁊ silr mixta humida. ¶ 2a di9. aliquid. ē in potẽtia ad saporem dupliciter. vno modo est in potentia actiua ⁊ ē illd qd i alid põt efficere saporẽ. alid ē i potẽtia passiua ad saporẽ. ⁊ ē illd qd põt accipe saporẽ ab alio. ¶ 2o ponũtur aliq̄ suppões. ꝑma: oẽ hñs saporẽ i actu ē mixtũ ex aliquo hũido ⁊ sicco t͛restri. pat3 ꝑ diffõnem saporis. ¶ 2a suppõ. nec siccũ agit saporẽ in hũidũ nec eõ. sꝫ eoꝝ actio ⁊ ꝯmixtio efficit saporẽ ꝯmixtũ ex his. ꝑm p3. q2 seq̄ret ꝙ cũ sal ponitur i ore nõ deberet dici sapidum sed solum saliua. 2m p3 ꝙ qñ aq̄ colatur ꝑ cineres nõ agit sapores i cineres. al's aq̄ ñ d͛beret dici sapida sed cineres. 3m p3 q2 posita actiõe sicci t͛restris i hũidũ põit sapor i mixto ex his vt ꝓbatũ est. ¶ 3o. ponunt tria dcã. ꝑmũ. siccum t͛restre ñ est ꝑm sbm saporis. p3 de sapore aq̄ colate ꝑ cineres. 2m. humidũ3 non est ꝑm sub3 saporis. p3 de sapore salis ⁊ pipis positi i ore. 3m dcm̃. mixtũ ex sicco t͛restri ⁊ humido ē ꝑmum sub3 saporis. p3 a sufficiẽti diuisione. ¶ 2a difficultas. vtꝝ diffõ saporis sit sufficiẽs. dr ꝑ ꝙ i diffõne saporis capit pa9. ꝓ t͛tia spẽ q̄litatis. 2o. dr ꝙ capit siccu3 nõ ꝓ sicco igneo. sꝫ ꝓ sicco t͛restri. dr 3o. ꝙ ad h ꝙ cãetur sapor req̄rit ꝑ ꝙ siccũ t͛restre sit alt͛atũ a calõ. ¶ 2o. req̄rit ꝙ siccũ t͛restre sic alteratũ ꝯmisceat cũ humido. p3 d cinerib9 q̄ ꝑmo ab igne alterant ⁊ postea aq̄ ꝯmiscent. ⁊ tũc cãtur sapor amarus. Ex his seq̄tur ꝙ diffõ saporis ē sufficiẽs: pat3 q2 loco gñis ponitur passio q̄ est gen9 ad saporem. ⁊ loco drie ponitur su9 act9 ⁊ suũ ob3. ꝯtinet ẽt cãs saporis. solet. n. dici ꝙ siccũ t͛restre ē cã efficiẽs saporis siue actiua siue passiua. ⁊ humidũ est cã mãlis siue subiua. ¶ 3a difficltas. vtꝝ dlce sit sapor humid9 extrem9. dr ꝑmo ꝙ sũt septẽ spẽs saporis q̄ enumerate sũt i textu. dr 2o. ꝙ ꝫ phm̃ ⁊ ꝯmẽtatorẽ dulce ⁊ amaꝝ sũt sapores extrẽi ⁊ oẽs alij sũt medij: sꝫ ꝫ medicos dulce tenet mediũ. sꝫ amaꝝ ⁊ salsũ sũt ꝑmũ extremũ. stipticũ ⁊ põticũ tenẽt alteꝝ extremũ. ⁊ hoc ē rõabili9 cum dulce requirat mediã ⁊ tꝑatã ꝓportionẽ sicci cũ humido. ꝓ concordia dr tñ ꝙ compãdo sapores ad suas causas dulce est sapor medi9. sed compando eos ad suu3 gen9 ꝑ modũ spẽꝝ spẽ distinctaꝝ dulce ⁊ amaru3 sũt extremi sapores cu3 sit ꝑma ꝯ͞rietas repta sub genere saporis. Et hec de ꝑmo articulo.

Conclusio rñsalis. Hoĩes habẽt peiorez odoratum alijs aĩalibus. hec ꝯo. põt ꝓbari ꝑ expiẽtia3. d3 tamẽ ĩtelligi q̄ ad difficultatẽ imutatõis ⁊ minorẽ certitudinẽ d obo ⁊ ñ quo ad entitatẽ nec quo ad ꝓportionem organi. nec quo ad vtilitatem ⁊c̃.

Primo dubitatur: Utꝝ diffinitio odoris in textu posita sit sufficiẽs. Ad soluendũ hoc dubiũ ē supponẽdũ ꝙ Ari. in hoc 5o. co. det͛minat de obo odorat9. ⁊ diuiditur i duas ꝑtes In ꝑma det͛minat de gñatõe odoris. ⁊ itendit sex ꝯclones. ¶ Pria tãgit itentũ ⁊ ē hec. silr determinandũ ē de odorib9 sicut de saporib9. ꝓbat. q2 sic siccũ i humido facit saporẽ. ita humidũ enchimũ. i. hñ vel it͛ri9 siccũ i aere vel in aqua facit odorem. ¶ 2a ꝯo. tãgit mediũ odorat9 ⁊ ē hec. aer ⁊ aq̄ sunt mediũ odorat9. nõ ꝫ ꝙ ꝑspicua. sꝫ ꝫ ꝙ lauabilia vel mũdabilia enchime siccitatis. i. in q̄3tũ succositas desiccata ꝯmiscetur eis ꝑ modũ lauatõis. de aq̄ ꝓbat. q2 q̄dã pisces videtur despirare ⁊ respirare i aq̄ in q̄ nõ ē aer. ¶ 3a ꝯclusio tãgit diffõnẽ odoris. ⁊ ē hec. si aer ⁊ aq̄ sint hũida odor ē de nã sicci

enchimi fcā ab hũido. ꝓbat istā diffōnē sex signis:
¶ Primũ. qꝛ elemēta sũt inodorabilia eo ꝙ eoꝝ
humida ⁊ sicca sũt achima. i. sicca nō ꝑmixta humi
do. vel ecōtra nisi vnũ illoꝝ fuerit alteri ꝯmixtuꝫ.
¶ 2^{m} signũ. ꝓpter ꝯmixtōnē t̄re ⁊ aq̄ mare ē odo
rabile. hꝫ. n. siccũ ꝑmixtũ humido. ¶ 3^{m} signũ. sal
ē odorabile ꝑꝑ mixtionē sicci cũ hũido. ¶ 4^{m} siᵐ
lapis ē īodorabilis. qꝛ ñ hꝫ hũidũ enchimũ. ¶ 5^{m}
signũ. qꝛ ligna sũt odorabilia saltē illa que sũt ī aq̄
qꝛ sũt enchima. ¶ 6^{m} signũ. auꝝ stoꝛie. argentuꝫ ⁊
stannũ sũt ī odorabilia ꝑꝑ defectũ hũidi enchimi.
¶ 4^{a} ꝯ°. tangit opinionē antiquoꝝ de odore ⁊ est
hec. antiq̄ dixerũt odorē esse fumalē euaporatio
nem cōeꝫ aeri ⁊ aq̄. Ex quo īferebat heraclitꝰ ꝙ si
oīa entia fierēt fumi nares ꝑciperent oīa entia. iō
aliq̄ eoꝝ dicebāt odorē eē exalationē. alij euapora
tionē. ⁊ alij vtrũqꝫ. Subdit duas differētias inter
vaporē ⁊ exalatōeꝫ. ¶ Prima. vapor est quedaꝫ
humiditas fumalis. i. qdā fumus aq̄s. ſꝫ exalatio
ē cōis aeri ⁊ aq̄. Scd̄a. qꝛ ex vapore fit aq̄. sed ex
exalatōe fit aliqđ t̄restre. Pro īprobatione istarũ
opinionũ ītendit q̄ntā ꝯclusionē que ē hec. Odor
nō ē fumal' euaporatio. Probat ph̄s duabꝰ rōibꝰ.
ꝑ̄ma. īpōle est fumalē euaporationē fieri in aqua.
ſꝫ odor ē in aq̄. ergo odor nō ē fumal' euaporatio.
minorē ꝓbat. qꝛ aīalia que sunt ī aqua odorant.
¶ 2^{a} rō. sit'e ē dicē odores eē fumales euaporatio
nes ⁊ colores eē defluxiones corpoꝝ. ſꝫ supra ꝓ
batũ ē ꝙ īpōle est colores eē defluxiones corpis.
ergo etiā ē impōle odorē esse fumalē euaporatio
nē. ¶ Sexta ꝯclusio tāgit gn̄atōeꝫ odoris. ⁊ ē hec
ꝯtigit humidũ aq̄ ⁊ aeris aliq̄d pati a siccitate en
chima ex qua passione gn̄at odor. ꝓbat qꝛ sapores
sunt proportionabiles odoribus. sed sapores fiũt
ex eo ꝙ humidum aqueum aliquid patitur a sic
co terrestri. ergo ⁊ odores. maiorem probat qꝛ fe
re nominantur similibus nominibus. sũt enim ali
qui odores acetosi. dulces. austeri. pontici. crassi ⁊
amari. ⁊ simil'r sapores. Ex hoc infert ꝙ sicut aliq̄
sapores sunt difficilis gustationis ⁊ putridi. sic eti
am est de odoribus. 2°. infert ꝙ sicut sapor est ī aq̄
sic odor in aere ⁊ in aqua. 3°. infert ꝙ frigus ⁊ cōge
latio sapores hebetāt ⁊ odores etiam exterminãt
Ex his pꝫ ad dubiũ. ꝙ completa diffinitio odoris
est ista. odor est passio sicci enchimi facta ab humi
do alteratiua odoratꝰ de potentia ad actum. ⁊ pōt
declarari conformiter sicut declarata est diffini
tio saporis in tertio notabili.

Secundo dubitatur. Utrum siccuꝫ enchi
mũ sit subiectuꝫ odoris. Ad sol
uendum hoc dubium est supponenduꝫ ꝙ Aristo.
in secunda ꝑte huius capituli determinat de spe
ciebꝰ odoris. ⁊ ītēdit q̄nqꝫ cōclusiones. ¶ Prima
tangit numerum specierum odoris ⁊ est hec. non
est dicendum vt q̄dam dicunt. s. ꝙ nulle sunt spēs
odoris. ſꝫ sũt eius due spēs de q̄bus nũc est deter
minādũ. ¶ 2^{a} ꝯ°. tangit ꝑ̄mam spēm odoris ⁊ est
hec. q̄dam odores sũt delectabiles aut tristabiles
ſꝫ accñs. s. ſꝫ sapores sibi ꝯiũctos. qꝛ sapor ⁊ odor
sunt cōiuncti. ꝓbat qꝛ vtrũqꝫ eoꝝ est passio nutri
menti. 2°. ꝓbat ꝯclusiōeꝫ qꝛ q̄buscũqꝫ esca est dele
ctabilis odor eiꝰ ē delectabilis. ergo odores sunt
d̄lectabiles aut tristabiles ꝑꝑ sapores sibi ꝯiũctos.
añs ꝓbat qꝛ esurientibus sapores sunt delectabi
les. ſꝫ plenis ⁊ nihil egentibꝰ neqꝫ odores neqꝫ sa
pores sũt delectabiles. Infert ꝙ isti odores sũt cō
munes oībꝰ aīalibꝰ. sicut ⁊ esca. ¶ 3^{a} ꝯ°. tāgit aliā
spēm odoris ⁊ ē hec. q̄dā sũt odores ſꝫ se delecta
biles aut tristabiles sic̄ odores florum qꝛ odores
floꝝ nihil magis vel minus ꝯsequũtur alimētum
neqꝫ ꝯferũt ad nutritionē. ꝓbat etiam signo sic d̄
europede q̄ hñ vituꝑauit trayciũ cũ dicit. quando
lentē decoquis non infundas moꝝ. i. illā herbam
odoriferam. ergo signũ est ꝙ odores floꝝ nihil cō
ferũt ad alimētũ. Subdit remotionē dubij qꝛ ali
qui puta coci cōmiscēt odores floꝝ cibarijs. hoc
tam̄ non faciunt propter hoc ꝙ odores florum ali
quid conferant ad escam. sed solũ vt eodem cibo
delectent simul duos sensus scilicet gustum et
odoratum. ¶ Quarta conclusio tangit duas dif
ferētias īter istas duas spēs. ꝑ̄ma qꝛ odor ſꝫ se d̄
lectabilis est proprium odorabile hominis. sed
odores delectabiles propter sapores sunt com
munes omnibus animalibꝰ. Secunda quia odo
res qui sunt delectabiles secundũ accidens diui
duntur per species secundũ sapores. sed odor est
delectabilis aut tristabilis secundũ suam naturā
iō diuiditur ſm sapores. ¶ Quinta conclusio tā
git causam propter quā odor ſm se delectabilis
aut tristabilis est proprium odorabile hominis ⁊
est hec. quia cerebrum hominis est frigidũ ⁊ pro
pe cerebrum est vena angusta ⁊ sanguis subti
lis et purus qui est valde infrigidabilis a frigo
re cerebri. ⁊ similiter fumi ciborum ascendentes
ad cerebrum sunt cito infrigidabiles a frigidita
te cerebri propter quam infrigidationem in ho
minibus generantur reumata infirmantia. ideo
ista species odoris facta est vt eius caliditate im
pediat infrigidationes. Subdit instantiam ꝙ
multi cibi odoriferi generant reumata ⁊ infir

mitates i capite. Soluit q nō pp odorē s3 est q2 ci bi odoriferi ɔmuniter sūt multū euaporatiui. ideo ex eis ascendūt multi fumi ad cerebꝝ q pp frigidi taté cerebri ifrigidant z fit reuma. de subo odoris pōt dici extra textū oīo siłr sicut dictū ē de subo sa poris i tertio notabili. vł dr aliter q sic siccū terre stre p suā cōmixtionē cū humido actiue cāt i eo sa poré. z humidū p passionē a sicco terrestri passiue recipit illū saporē. iō humidū est subm saporis. sic etiā humidū p ɔmixtionē cū sicco terrestri effectiue cāt i siccū odorem. iō odor est effectiue ab humido z subiectiue in sicco.

Tertio dubitat. vtꝝ odor diffiniat p mediū spūałr vł itentiōałr. Ad soluēdum h dubiū est supponēdū q Ari. in h 6º caº determi nat de mō odorādi z itendit. 5. cōclusiōes. ¶ pria tāgit modū odorādi i respirātib⁹ z ē hec. i hoibus z in sāguinē hñtibus i qdrupedibus z vłr i viuēti bus fit odorat⁹ p respirationē aeris sic q odores p leuitatē caloris q est i eis ascēdunt ad cerebꝝ z ipm ɔfortāt. q odores hēant leuitatē3 ꝓbat q2 nā coꝝ calida ē. ifert q2 nā vtitur respiratiōe ad duo pmo vt aer p pulmonē recept⁹ refrigeret calore3 cordis. zº vt aer calidus ascēdat p nares ad tpādū frigiditatē cerebri pp h q hō h3 cerebꝝ frigidu3 z humidu3 z maioris magnitudinis ceteris aīalib⁹. zº ifert q solus hō sētit z delectatur i odorib⁹ flo rū. q2 calor talis odoris est ɔmēsurat⁹ ad tpandu3 frigiditatē z humiditatē cerebri. subdit q nō ē vnū organū qd hoib⁹ dseruit ad respirādū z ad pcipiē dū vtrūqꝫ gen⁹ odoris. s3 i alijs ab hoie sanguine3 hñtib⁹ ē vnū organū deseruiēs ad respirādū z ad pcipiendū odores p accidēs delectabiles. ¶ zª ꝓ tāgit modū odorādi in nō respirātibus z ē hec. mul ta aīalia ñ respirātia pcipiūt odorē. ꝓbat q2 pisces diligēter pcipiūt a longe p spē3 odoris escā nutri tiuā multū remotā. siłr z apes z gen⁹ puaꝝ formica rū z purpure maris z multa taliū aīaliū acute se quūtur escā p odorē. ¶ 3ª ꝓ tāgit qdā dubiū z ē h. vtꝝ talia aīalia nō respirātia hēant sēsu3 odora rat⁹. Et arguit q nō q2 nō respirāt. g non pcipiunt odorē. z p ɔñs ñ hñt sēsū odorat⁹. soluit q pcipiūt odorē. g hñt sēsū odorat⁹. t3 ɔña q2 solus odorat⁹ ē p se pceptiu⁹ odoris. nec o3 q respirēt q2 nō hñt coopculū supra organū odorat⁹. s3 aīalia respiran tia hñt supra organū odorat⁹ qdā coopculu3. iō o3 q respirēt ad leuādū illud coopculū vt pcipiāt odores. ꝓbat p siłe. q2 qdā aīalia hñt palpebras su pra oculos qb⁹ nō aptis nō vidēt. z qdā nō hñt. iō nłło egēt qd eas reuoluat. sbdit q nullū alioꝝ aīa liū ē pceptiuū odoꝝ p se dlectabiliū vł tristabiliū nisi fm q aliq odores fetidi sūt corruptiui ipoꝝ sic fum⁹ carbonū gñerat grauedinē capitis. sicut etiā aīalia corrūpuntur ab odore sulphuris z ab alijs odorib⁹ fetidis. iō fugiūt odores fetidos. ¶ 4ª ɔº tāgit ɔpationē odorat⁹ ad alios sensus z ē hec. int qnqꝫ sensus odorat⁹ est sensus medi⁹. ꝓbat q2 pti cipat cū visu z auditu eo q pcipit suū obm p me diū extneū. s. p aerē z aquā. sicut visus z auditus. z pticipat cū gustu. q2 oē nutrimētū ē odorabile. p ticipat etiā cū tactu cū oē odorabile hēat humidi tatē. z siccitatē q sūt oba tactus. ¶ 5ª ɔº reprobat vnū errorē pythagoricoꝝ dicētiū aīalia nutriri in aq odorib⁹ z est hec. aīalia nō nutriuntur odorib⁹. ꝓbat p q2 i oi nutrimēto ē aliqd supfluū z nō i odo ribus. zº q2 aq simplex nō nutrit ergo nec odor. 3º oē nutritiuū ē corp⁹. odor aūt nō est corpus. 4º q2 odor est minus corpulēt⁹ q aer. ergo nō nutrit. 5º locus nutrimenti est stomachus. s3 locus odoris ē in capite. Infert q odorabile fm qd odorabile nō cōfert ad nutrimētū s3 bene ad sanitatē. Ad dubi um pōt tñ videri extra textū fm Auicenā q odor realr multiplicatur p mediū. p3 pmo q2 multa cor pora ꝓpter emissiōe3 odoris diminuūtur. g aliqd exit realr ab ipis corporibus. zº q2 multa nō emit tūt odores nisi fuerit calefacta 3º q2 fm ph3 frigus z cōgelatio odores extermināt cui⁹ signū est q tm restringunt q nō pñt realr emittere odorē. 4º q2 corpora magis cōpacta minus odorāt. dr zº h3 cō mētatorē q odor multiplicat solū intētionałr per spēm ei⁹ sensibilem. z nō realr p realē defluxū ali quoꝝ corpoꝝ a corpore odorifero. p3 p q2 odor tē poneretur realr supra odoratū. z sic nō faceret sē sationē cū sensibile positum supra sensum nō faci at sensationem. zº q2 multa corpora p tam longū tempus odorant q non possunt tot copora ab eis defluere. 3º q2 sequeretur q duo corpora essent i eodem loco. s. subiectum odoris z aer cum in qua libet parte in qua est aer. sit odor. p3 etiam 4º per experientiam de vulturibus percipientibus cada uera mortuoꝝ in bello troiano a quingentis milia ribus. certum est tamen q odor non posset sic ta3 longe realiter diffundere. Tertio dicitur q odor per aliquod spaciu3 se diffūdit realiter. s. per spa cium propinquu3 corpori odorifero. z hoc probāt rationes facte per Auicenam. dicitur quarto q p aliquod spacium diffundunt se solum intentiona liter scilicet per spacium distans z per spacium in quo est aliud corpus puta aer. z hoc probant rati ones facte per commentatorem.

Rationes soluūt̄ p rescriptiões positas i ꝯclusiõe respõsiua ad q̄situ̅ ⁊c̄.

q **Ueritur** 3° vtꝝ q̄litates sēsibiles sint i īfinitū diuisibiles. Et arguit̄ p q̄ nõ. qꝛ i q̄cūq; ē dabile mīmū. illō ñ ē i īfinitū diuisibile. sꝫ ſter q̄litates sēsibiles ē dabil̄ aliq̄ mīma. g° nulla q̄litas sēsibilis ē diuisibilis i īfinitū. maioꝛ pꝫ qꝛ alit̄ eēt dabile min⁹ minimo. minoꝛ pꝫ qꝛ ē dabilis aliq̄ ps sēsibilis q̄ minoꝛ pcipi nõ pōt. ergo illa ē minima ps sēsibilis. ¶ 2° arguit̄ sic. si q̄litates sēsibiles eēnt diuisibiles i īfinitū seq̄ret̄ q̄ eēt aliq̄ multitudo actualr̄ īfinita. pbatur ꝯña qꝛ vl̄ oēs ptes eiusdē pportionis sūt rl̄r ⁊ entitatiue i tota q̄litate sēsibili aut nõ. Si pmū. hr̄ itētū. si secūduꝫ. ergo sēsibiles q̄litates nõ sūt diuisibiles i īfinitas ptes eiusdē pportiõis. cū nõ cõponātur ex īfinitis ptibus eiusdē pportionis. ¶ 3° arguitur sic. qꝛ si q̄litates sēsibiles eēnt i infinitū diuisibiles. vl̄ h eēt i partes q̄litatiuas vel ētitatiuas. nõ i partes ētitatiuas tum qꝛ ētitas coꝝ ē finita. tum etiam qꝛ conuenit eis diuisibilitas p q̄ntitatē. nec i partes q̄ntitatiuas. qꝛ q̄ntitas nihil entitatis dat ipsis qualitatibus sensibilibus. ⁊ p ꝯsequens nõ facit eas esse diuisibiles in īfinitas partes. ¶ In oppositum ē auctoritas phi ⁊c̄.

Primo sciēdum q̄ i h 7° ca° soluit pmā q̄stiõeꝫ de q̄litatib⁹ sensibilib⁹. ⁊ intēdit octo ꝯclõnes. ¶ Prima tāgit q̄stionē ⁊ ē hec si oē coꝛp⁹ sit diuisibile in īfinitū vtꝝ passiones sēsibiles. puta color sapoꝛ ⁊ alie diuidantur in īfinitū. vel hoc sit impossibile. ¶ 2ª ꝯ° tangit duo argumēta pro parte negatiua. pmum. si sēsibile diuideretur i infinitū necesse etiam essꝫ sensum diuidi in īfinitū. ꝯñam pbat. qꝛ vnūq̄dq; sēsibilium est actiuuꝫ i suū sēsum. dñr enim sēsibilia in eo q̄ pñt mouere ipꝫ sēsū. g° sēsus diuideretur i infinitū sicut sēsibile. 2^{m}. arg^{m}. si qualitates sēsibiles eēnt diuisibiles. i infinitū sequeret̄ q̄ ois magnitudo eēt sēsibil̄. ꝯñs est falsum. ⁊ pbat ꝯñaꝫ qꝛ i possibile est videre album q̄n videatur q̄ntū. ¶ 3ª ꝯ° tangit tria argumēta p parte affirmatiua. pmuꝫ arg^{m}. qꝛ si coꝛp⁹ sit diuisibile i īfinitū ⁊ nõ q̄litas sēsibilis seq̄rentur tria icõueniētia. pmū. q̄ erit aliq̄d coꝛpus nullum hñs colorē nec; nigredinē nec; aliq̄ talē passionē. 2^{m}. seq̄retur q̄ coꝛp⁹ sēsibile eēt cõpositū ex nõ sēsibilibus. ꝯñs est falsū. qꝛ coꝛpus sēsibile ñ componitur ex mathematicis. 3^{m}. sequeretur q̄ esset aliqua magnitudo que nõ esset cognoscibilis. pbat ꝯñam qꝛ cū talis magnitudo ñ hēat q̄litates sēsibiles ñ posset cognosci p sensū nec p itellectū: itellectus enim ñ itelligit que exterius sunt sine sēsu. ¶ 4ª ꝯ° tangit solutionē falsaꝫ ad istam rõnē ⁊ est hec. quedam sūt magnitudies idiuisibiles. iō alique sūt q̄litates sēsibiles idiuisibiles: dicit phs hoc eē reprobatū i sermõe de motu i sexto phisicorum. ¶ 5ª 6ª 7ª ⁊ 8ª tāgūt solutiõeꝫ q̄stiõis. ¶ 5ª est hec. cuiuslꝫ qualitatis sēsibilis spēs sūt finite. i. nulla q̄litas ē diuisibilis i īfinitū fm spēs. pbat qꝛ i q̄buscūq; sūt aliqua vltima necesse est illa eē finita. sꝫ i oibus qualitatibus sēsibilibus sūt duo vltima. ergo necesse est oēs spēs qualitatū sēsibilium eē finitas ⁊ termiatas. minorē pbat. vbicūq; sunt ꝯria ibi sūt vltima. sꝫ i oibus qualitatibus sēsibilibus sūt ꝯria. pbat iductiue. qꝛ i colore est album ⁊ nigrum. i sapore dulce ⁊ amaꝝ. ⁊ silr̄ i oibus alijs. ¶ 6ª ꝯ° ē hec. qualitates sēsibiles sūt diuisibiles i īfinitas ptes iequales ⁊ finitas partes equales. pbat qꝛ oē cõti^{m} diuiditur in īfinita ieq̄lia ⁊ finita equalia. sꝫ oēs passiones sūt cõtīue cum sint i continuo. ergo sūt i eis sumēde partes i potētia q̄ supple sūt īfinite ⁊ iequales. ⁊ sūt i eis sūmēde partes i actu que supple sūt finite ⁊ equales. ¶ 7ª cõclusio. minime ptes qualitatum sēsibilium sūt solum sensibiles i potētia ⁊ nõ in actu. pbat de deciamillesima pte milij ⁊ d̄ minimo sole. ¶ 8ª ꝯ° q̄litates sēsibiles nõ sūt diuisibiles i infinitas ptes remanētes sepati. pbat phs duab⁹ rõnib⁹. pma qꝛ pua sēsibilia si sepentur resoluūtur i cõtinētia. vt pu⁹ sapor īfusus mari resoluit̄ i saporē maris. 2ª rõ. q̄ntlibet ptem sepatā fortis visus pōt pcipere. sed visus nõ ē i īfinitū fortificabilis. g° sensibile nõ ē diuisibile i infinitas ptes sepatim remanentes. Subdit q̄ ptes minime sepate ñ sūt sēsibiles actu. sꝫ sunt sēsibiles i potētia solū. s. q̄n alt̄i sensibili cõiunguntur.

Secundo sciendū est q̄ Aristo. i h octauo caplo mouet secūdā questionē q̄ ē hec. vtꝝ visibilia pus imutēt mediū q̄; visuꝫ si visio fiat itus suscipiendo. vel vtꝝ visus pus imutet mediū q̄; visibile si visio fiat extramittendo. p solutione hui⁹ q̄stionis Aristo. intēdit q̄nq; ꝯclusiões. ¶ Prima tāgit tria argumēta p pte affirmatiua. pmū arg^{m} ē a sili. qꝛ odoꝛ ⁊ son⁹ pus imutant mediū q̄; sēsū. g° similr̄ ē de lumīe. añs pbat qꝛ ppinquus sono pus audit sonū q̄; distās. ⁊ silr̄ de odore. 2^{m} arg^{m} est aucte empedoclis dñtis. lumen q̄d est a sole pus ptigere ad medium q̄; ad visuꝫ ⁊ ad visū q̄; ad terraꝫ. 3^{m} arg^{m} est illud. ois motus ē ab aliquo in aliquid. igitur in oi motu ē tps i q̄ mobile mouet̄ ab altero i alterum ⁊ p ꝯñs i multiplicari

one luminis ē tp̄s in quo lumē mltiplicatur a cor/
pore luminoso vsq̧ ad visū. sed oē tp̄s ē diuisibile
supple f̄m pri⁹ ꝛ posteri⁹. g° radi⁹ lumis p̄us ferre
batur i medio q̄ȝ i organo. ⁋ 2ᵃ ɔ°. tangit quādam
falsā solōnē ad p̄ᵐ argumētū ꝛ ē hec. hō sil' audit ꝛ
audiuit. ḡ visus sil' sētit sēsibile ꝛ sēsit ꝛ p ɔn̄s non
est successio in eis. imo sunt absq̧ fieri successiue.
Ad hoc dic̄ ph̄s ꝙ hoc nō est ver̄ de sono. q2 prius
ꝑcipim⁹ ictū i aq̄ q̄ȝ audiam⁹ sonū ict⁹. ꝓbat p sil'e
q2 p̄us p visū videm⁹ figuratōeȝ lrar̄ q̄ȝ ꝑcipiam⁹
sensū ear̄. iō aer delat⁹ trāsfiguratur p̄us sono q̄ȝ
audiam⁹ sonū. ⁋ 3ᵃ ɔ°. tāgit quādā questionē inci/
dentalē ꝛ ē hec. vtr̄ sit idē son⁹ quē ꝓpingor audit
ꝛ quē distātior postea audit. videt̄ enim ipossibile
odorare ꝛ audire idē saltē ab alio ꝛ alio. eo ꝙ non
est possibile multos seorsū exn̄tes audire aut odo
rare p idē mediū. Soluit ꝙ p̄mū mouēs. i. son⁹ vl'
odor ē idē ꝛ vnus numero quē oēs sentiūt s3 id qd̄
recipit̄ i organo. i. sp̄es soni ꝛ odoris est alterū nu/
mero ꝛ idē sp̄e. infert ꝙ i hoc cōueniūt lumē son⁹
ꝛ odor. q2 mlti sil' vident eundē colorem. odorāt sil'
eundem odorem. audiunt sil' eundē sonum. Cōue
niunt ēt. q2 ista nō sūt corp̄a l3 non fiant sine corpo
re. s3 dn̄t q2 odor ꝛ son⁹ nō possūt fieri sine motu.
s3 alia ē ratio d' lumie q2 lumē nō ē i medio p motū
supple localē. s3 p inesse. i. p p̄n̄tiā corpis luminosi
supple sil' alterātis totū mediū. ⁋ 4ᵃ ɔ°. tāgit dn̄ā
inter alteratione ꝛ motū localē ꝛ ē h̄. non ē sil'e in
alr̄atione ꝛ i latōe. ꝓbat q2 i latione mobile p̄us at
tigit vnū ꝛ posteri⁹ aliud. iō son⁹ cui⁹ motus ꝛ latio
multiplicat̄ f̄m p̄us ꝛ posteri⁹. s3 in alr̄atione nō ē
sil'e q2 cōtigit aliquod totū sil' alr̄ari. ita ꝙ dimidiū
nō pri⁹ alr̄at̄ q̄ȝ totū vt ɔtingit aliquā aquam totaȝ
sil' ɔgelari. iō lumē mltiplicatū p alteratiōeȝ medi
uȝ totuȝ sil' mltiplicat̄. Subdit ꝙ si alr̄abile fuerit
ita magnū ꝙ alterās nō possȝ attingere q̄lib3 p̄tē
ei⁹. tūc alr̄ans sil' alterabit totā illā partē quā atti
get ꝛ per eā alterabit alias. ⁋ 5ᵃ ɔ°. tāgit conueni
ētiā ꝛ dn̄am iter odores sapores ꝛ tāgibilia: cōue
niūt eni q2 mltiplicātur p motū ꝛ successionē. sed
dn̄t q2 qualitates tangibiles minus longe multi
plicāt se q̄ȝ sapores ꝛ sapores q̄ȝ odores. non ē aūt
simile de lumine.

Tertio sciendū ꝙ circa hunc textū incidūt tres difficultates. ⁋ p̄ma. vtr̄ lum̄
mltiplicetur per mediuȝ sine motu locali. Dr̄ p̄ ꝙ
lumē nūq̄ȝ pōt de nouo mltiplicari sine mltiplica
tōe locali. p3 q2 nō est pōe ꝙ lumē de nouo mlti
plicet̄ in aliquo medio nisi lumen fiat p̄n̄s i medio
sed lumē nō pōt fieri de nouo p̄n̄s i medio sine ap
proximatione corpis luiosi vl' medij sine remotōe
obstacli. Dr̄ 2°. ꝙ de facto semp lumen mltiplicat̄
successiue per mediū. p3 ꝙ de facto nunq̄ȝ d' nouo
mltiplicat̄ sine motu locali qui n̄ pōt fieri sine suc
cessione. puta sine successiua approximatōne cor
poris luminosi. Dr̄ 3°. ꝙ f̄m ph̄m si corp⁹ lumiosuȝ
in instanti approximaret̄ alicui medio lumen ml'
tiplicaretur per tale mediū in instāti. p3 q2 tal' ml'
tiplicatio est alteratio medij in quo nihil est quod
repugnet vl' ɔ̄rietur forme acqrende per talem al
terationē ꝛ mediū est vltimate dispositū ad susce
ptionē illius forme. Dr̄ tamen ɔ̄ hoc ꝓbabil'r ꝙ si
corpus luminosū in istanti approximaret̄ medio
adhuc tale lumen mltiplicaretur p mediū succes
siue eo ꝙ cā effciua talis mltiplicationis est corp⁹
luminosum quod ē limitatū ꝛ finitum. iō nullum
motū pōt ꝓducere i istanti. dūmodo termin⁹ illius
mot⁹ sit ꝓhibit'r ꝛ successiue acq̄sibilis. Ad ph̄3 aūt
dr̄ ꝙ reprobat antiquos q̄ dicebāt lumen eē corp⁹
ideo vult ꝙ lumē moueatur i instāti. i. n̄ ita succes
siue sicut corpus. ⁋ 2ᵃ difficultas vtr̄ contingat
aliqd̄ totum alterabile subito ꝛ sil' alteri. Ad quaȝ
solet r̄nderi ꝙ duab⁹ ɔditionib⁹ obseruatis i oib⁹
alteratio fit in istanti. p̄ma ɔditio ꝙ forma acqren
da p talem alterationem nō hēat formā positiuam
sibi ɔ̄riam. ad quā seq̄tur secūda cōditio ꝙ mediū
sit vltimate dispositū ad susceptionē forme alte/
rantis talē alterationē. ꝛ pp h̄ dn̄t lumē alterari p
mediū i instāti. s3 q2 videm⁹ sciaȝ nō h̄ntē i aia for
maȝ ɔ̄riā acq̄ri i aia vltimate disposita. ad successi
onē ipi⁹ ex multis actib⁹ ꝛ nō subito. iō ɔ̄ eos poni
tur talis ɔ°. ꝙ oīs alteratio termiata ad formaȝ ꝑti
biliter acq̄sibilē est successiua. alias ver⁹ mot⁹ fie
ret in instanti. Ad ph̄m aūt dicim⁹ ꝙ ɔtingit totaȝ
aquā sil' alteri. si ly totuȝ distribuat ꝓ q̄lib3 p̄te q̄ti
tatiua aque saltē supposito ꝙ frigus sit eq̄liter ap
proximatū cuilib3 p̄ti aq̄. s3 nō cōtingit totā aquaȝ
sil' alterari ad istū sensum ꝙ non contigit terminū
alterationis vel frigefactionis. puta frigiditatem
totam sil' f̄m q̄libet eius p̄tem gradualē introdu
ci in aquam. ⁋ 3ᵃ difficultas. vtr̄ sit idem son⁹ in
numero qui recipitur i auribus multor̄. Ad quaȝ
r̄ndet̄ p̄mo ꝙ sonus est vna qualitas sensibilis re
aliter ꝛ subiectiue exn̄s i aere extensa ad extensio
nem aeri ꝛ est multiplicabilis realiter f̄m realem
motum localem ipius aeris. Dr̄ secundo ꝙ in qua
libet p̄te aeris saltē vsq̧ ad certam distantiā mul
tiplicat suam speciem sensibilem vsq̧ ad auditū
multor̄. Dr̄ 3°. ꝙ est real'r idem sonus numero qui
p auditum ꝑcipitur a multis. Dr̄ 4°. ꝙ ē alia ps so

ni q̄ realr̄ multiplicaᷓ i vna pte aeris ⁊ in alia. Dr̄ 5º. ꝙ ē alia ps sensibilis que recipiꝰ in organo istiꝰ audientis ⁊ in organo alterius audientis.

Conclusio respōsalis. Qualitates sensibiles sunt in infinitū ptibiles. pꝫ qꝛ sunt cōtinue ⁊ extense ad extēsionē sui subiͥ mō oē cōtinuū diuidiᷓ i sp diuisibilia. dꝫ tn̄ ista ↄº. itelligi de ptibꝰ eiusdē ꝓportiōis ⁊ i existētibꝰ ⁊ n̄ de ptibus eiusdē q̄titatis ⁊ subsistētibꝰ. dꝫ etiam intelligi de partibus itegralibus ⁊ extensiuis. ⁊ similiter de partibus gradualibus ⁊ intensiuis. ⁊ n̄ de partibus potentialibus ⁊ subiectiuis.

Primo dubitatur. Utꝝ sēsibilia gn̄e dr̄a possit simul a suis sensibilibus pcipi. Ad soluēdum h̄ dubiū est supponendū ꝙ Ari. in h̄ nono ⁊ vltimo capitulo soluit tertiā questionē ⁊ est hec. Utꝝ sit posse plura sēsibilia sentiri simul .i. vno ⁊ eodē idiuisibili tpe. ⁊ diuidiᷓ i duas ptes. ¶ In pͥma soluit questionē ꝭ ātiquos ⁊ itendit q̄ttuor cōclusiones. Prima tangit tria argumēta ex pte negatiua. ꝓ pͥmo argumēto pōit duas suppositiones. pͥma. maior motꝰ semꝑ expellit siue impedit minorez motū. ꝓbat signo qꝛ hoīes nimis timētes vel nimis alicui simphonie. i. fātasie itēdentes nō pcipiūt obꝫ visus. zᵃ suppō vnūq̄ꝙ sēsibile magis sentitur simplex q̄ꝫ alteri cōmixtū. vt pꝫ de vino puro. de melle. de nota in dyapason. i. in cātu. quoꝝ q̄dlꝫ puꝝ meliꝰ sētitur q̄ꝫ alteri cōmixtū. Ex his sic arguit si plura sensibilia possent siᷓ sentiri. vel ergo motus illoꝝ eēnt equales vel ieq̄les. si inequales tūc ꝑ pͥmaꝫ suppositionē maior impedit minorē. ⁊ sic non vtrūq̄ꝫ sentiᷓ. si sint eq̄les tc̄ vnus illoꝝ alteri cōmiscetur. ⁊ sic non erit possibile cognoscere plura simul distincte. Subdit ꝙ illa bene sūt cōmixtibilia q̄ sunt ↄ̄ria ⁊ ex quibus fit vnum vt ex dulci ⁊ amaro. Ex illis ꝟo que nō sūt ↄ̄ria non fit vnum nisi ꝭm accidens. vt ex dulci ⁊ albo ⁊ acuto. zᵐ argumentum. si plura sensibilia vnius sensus nō possunt simul sētiri. ergo nec plura sensibilia diuersorum sensuuz. tꝫ ↄn̄a qꝛ magis vr̄ ꝙ sensibilia vnius sensus simul possint sentiri q̄ꝫ sensibilia diuersorum sensuum. an̄s ꝓbat qꝛ sēsus dr̄ vnus ab vnitate sensibilis. ideo cū tunc nō sit nisi vnus actus ⁊ nisi vnus sensus illa duo etiā non erunt nisi vnum sensibile. 3ᵐ argumentuꝫ qꝛ vel illa sensibilia essent eiusdeꝫ speciei. ⁊ h̄ non. qꝛ non faciunt nisi vnum actum in vno sensu. ⁊ ideo ꝑ illū actum non pciperentur distiᷓcte sed pcipentur vt vnum. vel eēnt dr̄a specie ⁊ eiusdē generis vt album ⁊ nigrum. ⁊ non hoc qꝛ ille sunt ↄ̄ria. ergo causant actus ↄ̄rios q non possunt simul esse in eodem sēsu. vel eēnt dr̄ia genere. ⁊ hoc nō. qꝛ plus distant q̄ꝫ illa q̄ sūt eiusdē ¶ speciei. zᵃ ↄº. tāgit solutionem antiquoꝝ ⁊ ē hec. plura sēsibilia non siᷓ sētiunᷓ. sꝫ credimꝰ ea siᷓ sētiri eo ꝙ tp̄s ē isensibile ꝑꝑ paruitatem. ¶ 3ᵃ cōclusio tangit reprobationem illius solutionis ⁊ ē hec. nullū tp̄s ēst isensibile ꝑꝑ paruitatem. ꝓbat ph̄s duabus rōnibus. prima. omne illd̄ est sensibile in quo nos possumꝰ sentire aliquid eē. sꝫ in omni tpe nos possumus sentire aliquid eē. g̊ oē tps est sensibile. minorem ꝓbat qꝛ q̄libꝫ pōt sētire seip̄m eē in q̄libꝫ pte temporis. zᵃ rō. qꝛ sequeretur ꝙ nō contingeret aliq̄d sentiri in aliquo toto tempore pͥmo. ꝓbat ↄn̄am. qꝛ multe ptes tpis eēnt iperceptibiles ꝓpter paruitateꝫ: ergo in eis non sentireᷓ sensibile in toto illo tpe pͥmo ⁊ ꝑ ↄn̄s ip̄m sensibile non sētiretur i toto illo tēpore pͥmo. Subdit similem rationē ad ꝓbandum ꝙ nulla magnitudo sit insensibilis ꝑꝑ paruitatem ¶ 4ᵃ cōclusio tangit quandam instantiam ⁊ ē h̄. sensus noster cognoscit q̄titatem solis. ⁊ tn̄ multe ptes solis non cognoscuntur a sensu ꝓpter earuꝫ distantiam ⁊ puitatem. Soluit ꝙ tota quantitas solis cognoscitur et similiter quelibet pars solis non tamen distincte.

Secundo dubitaᷓ. Utꝝ sensibilia eiusdeꝫ sensus possint simul ab illo sensu sentiri. Ad soluendum hoc dubium est supponēdum ꝙ Aristoteles in secunda pte vltimi capituli soluit predictam questionem. ⁊ intendit sex ↄclusiones. ¶ Prima cōclusio resumit questioneꝫ vtꝝ contingat simul plus sentire. i. in vno idiuisibili tēpore aut non. dꝫ etiam considerare vtrum contingat sentire plura sensibilia in tempore indiuisibili ꝭm aliam ⁊ aliam partem anime. vel in tempore indiuisibili vno tn̄ continuo ꝭm eandem partem idiuisibilem anime. ¶ Secunda conclusio. non cōtigit eūdem sēsuꝫ sentire plura ꝭꝫ aliaꝫ ⁊ aliā partem anime. vt non contingit visum videre alium ⁊ alium colorem in alia ⁊ alia parte visus. probat philosophus duabus rationibus. prima. quia tūc idem visus haberet duas partes eadeꝫ specie. cōsequens est impossibile. probat consequentiam. quia illi duo colores qui percipiuntur ab illis duabus partibus sunt sub eodem genere obiecti. s. sub colore. Subdit ꝙ forte non videbitur alicui hoc esse inconueniens cum duo oculi videantur esse due partes visus. hoc remouet qꝛ ex duobus

oculis fit aliqd vnū z eoꝝ ē vna opatō numero. iō si duo oculi fuerit ɔiūcti i eodē sentiens erit vnū qō sētit ābob⁹. sī āt fuerit sepati. i. i diuersis aīalib⁹ non est idē sētiēs qō sētit ambob⁹. ¶ 2ᵃ rō. qꝛ tūc idē sēsus eēt plēs sēsus, sīc dicim⁹ scias eē dn̄tes q̄ sūt ī de differētib⁹ obīs. ɔn̄s est impoīe. impossibilitatē ɔn̄tis pbat. qꝛ opatio nō erit vna sine sēsu. ¶ 3ᵃ ɔ°. ɔtigit sīl' eūdē sēsū pl'a sētire vno sēsu idiuisibili. pbat qꝛ ɔtingit sentire pl'a sensibilia gn̄e dn̄a vno sēsu idiuisibili. igitur a minori ɔtigit sētire pl'a idiuisibilia vno sēsu idiuisibili. aн̄s pbat qꝛ aīa p vnā potētiā sētit albū z p aliam sentit dl'ce. ergo nece ē q̄ iste reducāt ad aliquē sēsū vnū q oia illa sil' cog̃scat. pbat ɔn̄a3 qꝛ sēsitiua potentia est vna ps aīe. īfert q̄ cum potētia sensitiua sit vna: z ex oib⁹ pticularib⁹ sēsibilib⁹ nō fiat aliqd vnū qō nece ē pter illos pticulares sēsus eē vnum sensum cōe3 q aīa sētit oīa sensibilia sīc dcm̄ ē in de aīa. ¶ 4ᵃ ɔ° tāgit vnitatē sēsu3 cōis ɔditō al'r. z ē hec. si illud sēsitiuū qō est aliud a sēsibilib⁹ pticularib⁹ ē vnū z idiuisibile tūc fm̄ vnū actū cog̃scit albū z dulce. si tn̄ fuerit diuisibile tunc etiam altero z altero actu pcipiet albū z dulce. ¶ 5ᵃ ɔ° tāgit ei⁹ vnitate3 cathegorice. z ē hec. in anima ē ponēdū vnū z idē numero sēsitiuū oiu3 sēsibiliū eē tn̄ ei⁹ ē alteꝝ z alteꝝ: respectu. n. sēsibiliū diuersoꝝ sēsuū ei⁹ ē eē alteꝝ z alteꝝ gn̄e. ꝫ respcū sēsibiliū eiusdē sēs⁹ ē alteꝝ z alteꝝ spē. pbat qꝛ sīc ē i reb⁹ ita ē i aīa sed i reb⁹ ɔtigit vnū z idē nūero eē albū z dulce: z sīc illō ē alteꝝ fm̄ eē. Cōcludit q̄ aīa sentit omnia sensibilia vno z eodem sensu tamē nō est idē rōe. ¶ Ultima ɔ° tāgit vnū icidēs z ē hoc. nullū sēsibile est idiuisibile. p pbatōe hui⁹ dicit q̄ distātia a q̄ aliqd pōt videri est finita. iō est dabile vltimū illi⁹ distātie. z etiā est dabile pmū distātie a qua visibile nō pōt videri. Ex his sic arguit. si indiuisibile sit sensibile ponat i illo pūcto qō ē vltimū vni⁹ distātie z pmū alteri⁹. z tūc i illo pūcto erit visibile cū sit i vltimo distātie i q̄ pōt videri. z etiā erit iuisibile cū sit i pmo distātie i q̄ non pōt videri: z sic ide3 sil' erit visibile z iuisibile qō ē ipossibile. Cōsequēter recapitulat ea que dicta sunt.

Tertio dubitat. Utꝝ duo sēsibilia eiusde3 spēi possint pcipi ab eadē potentia sēsitiua. Pro solutiōe hui⁹ dubij z duoꝝ pcedētiū ponūtur aliqua dicta. pmū. possibile ē eūdē sēsu3 cōe3 sil' cognoscere pl'a oba dn̄a gn̄e. z eūdē sēsu3 ppriu3 cognoscere sil' pl'a oba spē dn̄a. z pl'a oba eiusdē spēi. pᵐ p3. qꝛ ponat q̄ spēs sēsibilis albedinis z spēs sēsibilis dulcedinis eq̄l'r pn̄tent ipi sensui cōi. vl' ergo sēsus cōis sil' cognoscet albedinē z dulcedinē z tūc hētur itētū. vel cognoscet vnu3 z nō aliud. z h̄ n̄. cū possit vtrūq3 eq̄l'r mouere sensū. vl' neutrū. z h̄ n̄. qꝛ icōueniēs ē sēsibile eē debite pn̄tatu3 sēsui z nō facere sēsationē. sīl'r pōt pbari 2ᵐ ponēdo q̄ spēs albedinis z spēs nigredinis eq̄liter pn̄tent visui. sīl'r pōt pbari 3ᵐ ponēdo q̄ due spēs albedīs numero distīcte eq̄l'r moueāt visu3. 2ᵐ dictū. qn̄cūq3 sēsus cognoscit pl'a oba sub rōne cōueniētie aut sub ratiōe formali dn̄e aut sub aliqua rōne cōi. tūc cognoscit talia sensibilia vno actu z vna spē sēsibili. p3 qꝛ i illo cāu nō ē nisi vna rō formalis motiua. ergo etiā nō ē nisi vnus act⁹ z vna spēs. 3ᵐ dictū. qn̄cūq3 idē sensus cognoscit pl'a oba sub distīctis rōnib⁹ formalib⁹ obiuis tūc cognoscit ea p plēs act⁹ z plēs spēs sensibiles. p3 qꝛ qlibet rō formalis obiua est sufficiēs ad producēdū suā ppriā spē3 sēsibilē z vnū ppū actū sui cogniti[m]. nec ē icōuciēs spēs sēsibiles ɔrioꝝ oboꝝ eē sil' in eadē potētia qꝛ aut ille spēs nō sūt ɔrie aut si sint ɔrie nō repugnant tamen ad sil' esse in eodem cū solū habeant eē itentōale z n̄ reale aut forte qꝛ sunt in diuersis partibus subi. z sīl'r est dicēdū de actib⁹: nec est incōueniēs spēs sensibiles duoꝝ oboꝝ solū nūero dn̄tiu3 eē sil' i eodē subō. qꝛ vl' ille spēs nō sūt solū nūero dn̄tes. species eni oboꝝ solo nūero dn̄tium dn̄t specie. p3 quia due spēs eiusdem obi in nūero dn̄t nūero. ergo due spēs duorū oboꝝ nūero dn̄tiu3 dn̄t plusq3 nūero. ꝫ cōsequentia quia ille dn̄t plusq3 iste. vel etiā dr̄ q̄ non est inconueniens duo accidentia intentōalia solo numero differentia esse in eodē subō: hoc tamen esset incōueniens d̄ accn̄talibus realibus absolutis eductis de potentia materie per veru3 motu3 successiue.

Ad rationes Ad pmā dr̄ q̄ i q̄litatibus sensibilib⁹ ē dare minimū sēsibile actu. n̄ tn̄ minimū sēsibile i poᵃ. et ē dabilis minia ps eiusdē q̄titatis z subsistēs. ꝫ n̄ ē dabilis minia pars eiusdē proportōis inexn̄s. ¶ Ad 2ᵃᵐ dr̄ q̄ nō est incōueniens aliq3 multitudinē entiu3 quorū vnū est pars alteri⁹ eē actual'r ifinitā. ꝫ est incōueniēs aliquā m'ltitudinē entiū a se iuice3 rl'r sepatoꝝ quoru3 vnu3 nō est pars alterius eē actu al'r infinita3. ¶ Ad tertiā dr̄ q̄ qualitates sensibiles sūt diuisibiles i ifinitas partes eiusdē pportionis z inexn̄tes quaꝝ quelib3 ē pars q̄titatiua et entitatiua ipaꝝ q̄litatū sēsibiliū. ¶ Et hec d̄ qōe z de libro de sensu z sensato dicta sufficiant

¶ De memoria z reminiscentia.

Ut habeatur aliq̄ notitia libri de memoria ⁊ reminiſcentia querit̄ p̊. vtrū iuuenes ⁊ ſenes ſūt bene memoratiui. ℂ Arguitur primo ꝙ ſic ꝺ iuuenib⁹. p̊ q꞉ iuuenes hn̄t paucas ſpecies ſenſibiles ī memoria. ergo meli⁹ retinent. 2º q꞉ iuuenes fortiter attendūt ad ea q̄ vidēt propter nouitatē. fortis aūt attentio ē cā bone memorie. 3º q꞉ iuuenes hn̄t ſenſus exteriores multū perſpicaces ⁊ acutos ⁊ optime diſpoſitos. h̄ aūt eſt cā bone memorie. ℂ Arguitur 2º p̄ncipal̄r de ſenibus duab⁹ auctoritatib⁹ ⁊ duabus rōnibus. p̄ma auctoritas ē ph̄i dicentis. q ſūt tardi ſūt memorabiles. ſed ſenes ſūt valde tardi pp nimiā ſiccitatē ⁊ frigiditatem cerebri. 2ª auctoritas ē ph̄i p̊ rethorice dicentis ꝙ ſenes reguntur memorijs. Prima rō. q꞉ ſenes frequētiſſime meditantur de p̄teritis. mō frequēs meditatio cāt memoriā bonam. 2ª rō q꞉ ſenes ſūt magis expti alijs. ḡ etiā ſūt magis memoratiui. tꝫ ꝯn̄a q꞉ expimentum gn̄atur ex multis memorijs. ℂ 3º arguit̄ ꝯ totū titulū. q꞉ vna ps infert ꝯdictoriā alterius. ſeqtur. n. iuuenes ſūt male memoratiui ḡ ſenes ſūt bene memoratiui. tꝫ ꝯn̄a p regulam thopicā. Si oppo^m in oppoſito ⁊ ꝓpoſitum ī ꝓpoſito. ℂ In oppoſitū ē auctoritas philoſophi. In queſtione ⁊c̄.

Primo ſciēdū ꝙ iſte liber ī q̄ Ari. ꝺtermināt de memoria ⁊ remiſcētia diuiditur in duo capitula. In p̄mo determīat ꝺ memoria. ⁊ diuidit̄ in duas ptes. In p̄ma oñdit qd ſit memoria ⁊ cui⁹ potētie aīe ſit pa.º ⁊ intēdit decē ꝯcluſiones. ℂ Prima tangit itentū ⁊ ē hec. dicēdū eſt de memoria. ⁊ remiſcētia pp quaꝫ cām fit ⁊ cuius partis. i. potentie aīe ſit paſſio. ⁊ ſil̄r de memorari ℂ 2ª concluſio tāgit remotionē dubij ⁊ poſſet aliquis dubitare ꝙ memoria ⁊ remiſcentia eēnt idē. ꝓbat ph̄s ꝙ nō q꞉ illi qui ſūt memoratiui non ſūt remiſcitiui. ḡ memorari non eſt reminiſci. añs ꝓbat q꞉ illi q ſūt tardi ſupple ingenij ſūt memorabiles. illi v̄o qui ſūt veloces. i. acuti ingenio. ⁊ bene addiſcentes ſunt remiſcibiliores. Subdit ꝙ p̄mo accipiendum eſt q̄lia ſunt memorabilia. q꞉ nō ſcire ea multotiens cāt deceptionē ī cognitiōe ꝺ memoria. ℂ 3ª cōcluſio tāgit p̄mā ꝓprietatē negatiuam memorabiliū ⁊ eſt hec. nō ꝯtingit memorari futura. ſꝫ futura ſūt opinabilia aut ſpabilia. Ex h̄ īfert ꝙ eſt q̄dā ſcia ſpatiua quemadmodū aliq dicunt aliq̄ꝫ ſciam eē deſideratiuā. ℂ 4ª ꝯ tāgit ſecundā negatiuā ⁊ ē hec. memoria nō ē rei p̄ntis ſꝫ ſenſus. 2^m ꝓbat q꞉ ſenſu nō cognoſcim⁹ neqꝫ futurum neqꝫ fcm̄. i. p̄teritū ſꝫ tm̄ p̄ns. ℂ 5ª ꝯ.º tāgit affirmatiuā ⁊ eſt hec. memoria ē fci. i. p̄teriti ꝓbat q꞉ cū aliqd adeſt i. p̄ns ē ſēſui. i. cū aliqd videt h̄ albū nō dicim⁹ illud memorari ſed ſētire. ſil̄r cuꝫ aliqd actual̄r cōſiderat aut itelligit n̄ ꝺr̄ memorari illud qꝺ ꝯſiderat ſꝫ ſcire ſolū. qn̄ v̄o aliqs hꝫ ſenſuꝫ ſine actib⁹ hꝫ ſenſū ⁊ ſciaꝫ de aliqbus ꝓpoſitiōib⁹ memorat̄ eas. vt cū aliquis alias didicit aut alias ſpeculatus fuit ꝙ trianguli hn̄t tres āgulos eq̄les duob⁹ rectis. aut qn̄ alias audiuit aliqꝺ tale ⁊ iterū cognoſcit tūc illud memorat̄. ꝓbat etiaꝫ ſigno q꞉ cum aliquis agit memorādo ſp dicit ꝙ hoc prius audiuit ſenſit aut itellexit. ℂ 6ª ꝯ.º tangit diffinitionē memorie ⁊ ē hec. memoria nec eſt ſenſus nec ē opinio ſed eſt paſſio vl̄ hitus iſtoꝝ cū fcm̄ fuerit tp̄s. ꝓbat tertiā ptē q꞉ ip̄i⁹ memorie nō eſt memoria ſꝫ. ꝙ ē nūc. ergo ſignū eſt ꝙ memoria fit cū fcm̄ fuerit tp̄s. ꝓbat 2º p̄mā ptē q꞉ ſāſus ē p̄ntis: ſpes ſiue opinio eſt futuri. memoria v̄o eſt facti. ḡ memoria nō eſt ſenſus neqꝫ opinio. Ex h̄ infert ꝙ ōis memoria ē poſt aliqꝺ tp̄s. 2º infert ꝙ ſola aīalia cognoſcentia ſupple tp̄s p̄teritū memorātur ⁊ ⁊ illud q̄ cognoſcūt tale p̄teritū ē memoria. ℂ 7ª ꝯ.º tangit tres ſuppōnes ad declarandū cui⁹ potentie aīe memoria ſit paſſio. p̄ma. dcm̄ ē p̄us in libro de aīa de fantaſia. ⁊ ꝙ non cōtingit itelligere ſine fantaſmate. 2ª. intellectui accidit eadē paſſio q̄ accidit in deſcribendo mathematicalia. ꝓbat q꞉ deſcribentes figuram trigoni non vtūtur aliq̄ determinata q̄ntitate trigoni ⁊ tn̄ deſcribunt ip̄m ſꝫ q̄ntitatem determinatā. ſil̄r ē de itelligēte. q꞉ lꝫ non itelligat q̄ntum ponitur tn̄ ante oculos q̄ntū. ⁊ ſic itelligit ip̄m ſꝫ non ſm ꝙ q̄ntū. ſi aūt nā figure ꝺſcribende ſit de numero q̄ntoꝝ īfinitoꝝ tn̄ deſcribitur q̄ntū determinatū. ſic itelligens q̄ntū infinitū intelligit ipꝫ ſꝫ ꝙ ē q̄ntū determinatū. 3ª. pp hāc cām. ſ. ꝙ intellectus non intelligit ſine fantaſmate n̄ contingit itelligere etiam ſine rōne tp̄is ⁊ ſine cōtinuo imo neceſſe eſt cōphendentem ſenſibilia cognoſcē magnitudinem motum ⁊ tp̄s que ſūt fātāſmata. fantaſma aūt ē paſſio ſenſus cōis. ℂ 8ª ꝯ.º tangit corꝛelarie cui⁹ potētia aīe memoria ſit paſſio ⁊ hꝫ duas ptes. p̄ma. manifeſtuꝫ eſt ꝙ memoria ineſt p̄

sēsitiuo idest ē passio sēsus cois. pbat qꝛ memoria ē cognitio istoꝝ. s. magnitudis mot⁹ ꝛ tpis q̄ sūt fātasmata ꝛ passiōes sēsus cois. 2ᵃ ps ē hec. memoria ē itelligibiliū nō tn̄ sine fātasmate. ¶ 9ᵃ ɔ᷒ tāgit tria corelaria. pmū. memoria ē ipi⁹ itellectus solū ſm accn̄s. ſ3 memoria p se ē passio pmi sensitiui. 2ᵐ. cū sit passio pmi sēsitiui iest alijs aialibus ab hoie. ꝛ nō solū hoib⁹ hn̄tib⁹ opinionē ꝛ prudētiam. 3ᵐ. si memoria eēt passio alicui⁹ ptis itellectiē nō ineēt alijs aialibus ab hoie. imo forte nec alicui taliū mortaliū. i. ptes sensitiue i hoie. ¶ xᵃ ɔ᷒ non oia aialia hn̄t memoriā. pbat qꝛ nō oia hn̄t sensuꝫ tpis. i. cognoscitiuū pteriti. g̃ n̄ oia hn̄t memoriā. pbat ɔn̄am. qꝛ sicut pus dixim⁹ sp cū memoria agit sētit qd̄ sp vidit aut audiuit aut didicit. pus aūt et posteri⁹ sūt i tpe. ɔn̄r recapitulat ꝛ dicit ꝙ manifestuꝫ ē cui⁹ ptis aie memoria sit passio. qm̄ ē passio illi⁹ ptis cui⁹ fātasma ē passio. s. sᵉ sensus cois. ꝛ illa quoꝝ ē fantasia sunt p se memorabilia. q̄cunq̄ vo sunt intelligibilia sunt solum memorabilia ſm accn̄s eo ꝙ non sunt sine fantasia.

Secundo sciendū ē ꝙ Ari. i scd̄a pte hui⁹ capituli soluit q̄sdā dubitatiōnes de memoria ꝛ itēdit nouē ɔclusiōes. ¶ Prima tāgit q̄dā questionē ꝛ ē hec. q̄re pn̄te passione .i. spē sensibili ꝛ absente re. i. obo sēsibili aia memoraṛ ð obo qd̄ n̄ ē pn̄s. ¶ 2ᵃ ɔ᷒ tāgit qdā suppositū in q̄stione ꝛ ē h̄. re sensibili absente manet in aia passio ipi⁹ sensibilis. pbat duob⁹ sitibus. pmū. qꝛ sicut ē i corpe hn̄te aliquā picturā. ita ē i aia hn̄te memoriā. ſ3 in corpe hn̄te picturā ē aliq̄ situdo repn̄tans nobis rem absentem. g̃ etiam i aia hn̄te memoriam ē aliq̄ passio repn̄tans aie obm in ei⁹ absētia. ꝛ habitū illi⁹ passiōis vocam⁹ memoriā. 2ᵐ simile. sigillantes i annulis relinquūt q̄dā figuram q̄ remanet i absentia ānuloꝝ. g̃ etiā oba iprimētia suas similitudies i aia relinquūt i memoria q̄daꝫ passionē q̄ remanet i absentia eoꝝ. ¶ 3ᵃ ɔ᷒ tangit q̄tuor correlaria. pmū. memoria nō ē in his q̄ sūt in multo motu aut pp passionē aut pp etatē. pbat p sitē de motu icidēte in aquā fluentē q̄ stati fluit. 2᷒ de sigillo incidēte supra cerā fluentē. 2ᵐ correlariū. i alijs aialibus q̄ sūt frigida ꝛ sicca sᵉ in cerebro nō ē memoria. pbat p sitē de antiquis edificiis in qb⁹ nō ē fortis pmanētia. pbat 2᷒ rōne qꝛ in eis pp duritiē n̄ fit impssio passiōis. 3ᵐ correlariū. mltū moti. i. iuuenes ꝛ senes sūt imemorabiles. pbat qꝛ iuuenes fluūt pp augmētū ꝛ senes pp decremētū. 4ᵐ. mltū veloces ꝛ multū tardi vēturi sūt memores. pbat qꝛ veloces sūt humidiores plusq̄ sit opportunū. ꝛ tardi sunt duriores vltra q̄ sit necesse. iō in velocib⁹ non diu manet fantasma accēptū ꝛ in tardis nō ipmit̄ fātasma. ¶ 4ᵃ ɔ᷒ tangit aliā q̄stionē ꝛ ē hec. si i memoria sit talis passio rei absentis vtꝝ aia memoret̄ hāc passionē vel illud a q̄ facta ē illa passio. s. illā rem. ¶ 5ᵃ ɔ᷒ tāgit vnum argumētū ɔ pmā ptē qꝛ si aia memoraretur illam passionē seq̄ret̄ ꝙ nō memoraret̄ aliqd̄ absens i pteritū. ¶ 6ᵃ cōlusio tangit duo argumēta ɔ secundā ptē. pmū. si memoraremur illud. s. rē absentem tūc nō p sensū memoraremur h̄ qd̄ nō sentimus. s. illud absens. Secūdū argumētū qꝛ sitē ē de sensu respectu figure ꝛ picture q̄ est in pariete. ꝛ de aia respectu huius passionis q̄ est memoria. ſ3 sensus solum pcipit figurā ꝛ picturā q̄ est in pariete. ergo aia solū memorat̄ passionē q̄ est i memoria. minorem pbat qꝛ si sensus eēt rei repn̄tate p figuram sequeret̄ ꝙ ɔtigeret audire ꝛ videre illud qd̄ non est pn̄s. ¶ 7ᵃ ɔ᷒ tangit quoddā sitē p solōe q̄ōis. et ē cū aial est depictū i tabula ibi ē aial ꝛ imago aialis ꝛ ābo sūt vnū ꝛ idē. eē tam āboꝝ nō ē vnū ꝛ idē. qꝛ vnū ɔsideraret̄ vt aial. ꝛ aliō vt imago. ꝛ sitr est de fantasmate. i. de passiōe que est i aia. Soluit q̄ōnē ꝙ oꝫ ɔsiderare ꝙ illa passio ē aliquid ſm se. ꝛ ēt fantasma. idest sitūdo alterius. ideo cū mēmoramur nō speculamur eā ſm seipam. sed ſm ꝙ est fantasma. s. inq̄stuꝫ est imago alteri⁹. i. memorabilis. ideo si illa passio agat. i. moueat aiaꝫ ꝛ aia sum pserit eā ſm seipaꝫ nō videt̄ eē fantasma. si āt aia sūpserit eam ſm ꝙ est sitūdo alteri⁹ ɔsiderauerit eā sicut imaginē aut picturā est fātasma: vt si q̄s nō videat corriscū ꝛ ɔsideret figurā eius ſm ꝙ est imago corrisci. ¶ 8ᵃ cōclusio tāgit aliqua correlaria. pᵐ. cū memoramur aliquoꝝ prius sensatoꝝ aliq̄n nescim⁹ si hoc sit causatū ab aliquo pri⁹ sensato. ꝛ q̄nq̄ dubitam⁹ vtꝝ sit mēoria vl n̄. 2ᵐ correlariū. aliq̄ndo accidit mēorari ꝛ remisci aliq̄d qd̄ pus audiuim⁹. ꝛ hoc ɔtigit cū aia speculās immutat̄ ab ipa passione exn̄te in memoria conside rando ipaꝫ vt ē imago alterius. aliq̄n tn̄ fit ɔrium .s. ꝙ q̄n n̄ ɔsidram⁹ passionē vt ē alteri⁹. ſ3 ſ3 se. pbat vt de passis extasiꝫ. dicūt eni suas passiōes ve fuisse fcās. ꝛ h̄ ɔtigit q̄n aliq̄s ɔsiderat imaginē tanq̄ imaginē. ¶ 9ᵃ ɔ᷒ tangit cāꝫ ɔfuantē mēoriā ꝛ ē hec. meditatōes mēoriā seruāt in remmiscēdo. pbat qꝛ memorari nihil aliud est q̄ multotiēs speculari passionē q̄ ē i mēoria nō ſm se ſ3 ſ3 ꝙ ē imago rei absentis. Conr recapitulat ea que dicta sunt.

Tertio sciēdū ꝙ circa hūc textum icidunt tres difficultates. Prima. Utrum

memoria sit solū pteritoꝝ. p solōe hui⁹ difficulta
tis ponūt̄ p̄ alique suppōes. p̄ᵃ. ad actū mēorādi
regritur ꝙ aliqs act⁹ cognoscēdi sit pterit⁹. ⁊ talis
act⁹ cū ei⁹ obō dr̄ eē obꝫ mēorie. ¶ Scōa suppō.
in memoria debēt eē p̄ tria repn̄tatiua. p̄ᵐ dꝫ esse
repn̄tatiuū rei alias cognite. ⁊ illa vocat̄ spēs sēsi
bilis. zᵐ repn̄tatiuum est intētio q̄ repn̄tat ipꝫ ac
tū cognoscēdi preteritū. ⁊ ʒᵐ est repn̄tatiuū tpis i
quo illā rē cognoscim⁹. ⁊ ēt sūt tria repn̄tata. s. res
alias cognita act⁹ cognoscendi illi⁹ rei alias cogni
te. ⁊ tp̄s in quo illa res p̄⁹ cognoscebat̄. ¶ z°. ponū
tur alique distictōes. p̄ma. memoria capit̄ duplr̄.
vno°. p potētia memoratiua. alio°. p actu potētie
memoratiue. ¶ zᵃ di°. memoria capta p actu pōt
capi duplr̄. vno°. p actu p̄ ⁊ sic est spēs vel intentō
reseruata in pōtētia memoratiua. alio modo capi
tur p actu secūdo. ⁊ sic est vn⁹ act⁹ cognitiu⁹ q̄ me
moramur rē repn̄tatā per talē spēꝫ. ¶ Tertia di
stin°. mēoria est aliquoꝝ duplr̄. vno°. tanq̄ꝫ repn̄ta
tiuoꝝ ⁊ sic est spēs sensibilis obi ⁊ tpis ⁊ ipi⁹ intētō
nis. ⁊ sic certū est ꝙ memoria est aliquoꝝ triplr̄ pn̄
tiuꝫ. cū oīa illa tria sint pn̄tialr̄ in memoria. alio°. ē
aliquoꝝ tanq̄ꝫ repn̄tatoꝝ ⁊ sic certum est ꝙ est ipi
us temporis ⁊ ipius actus preteriti tanq̄ꝫ preteri
torum quia ille actus quem mēoramur ⁊ silr̄ illō
tempus sunt preterita. aliquando tn̄ res ē pn̄s. vt
cū mēoramur alias vidisse illū quem nūc videm⁹.
aliquando futura. vt cum mēoramur nos cogno
uisse antixp̄m. aliquando vo preterita. vt cuꝫ me
moramur nos cognouisse hoīeꝫ q nūc ē mortuus
Ex his seq̄t ꝙ memoria est de preterito vt d̄ obō
propinquo ⁊ directo quia obm̄ propinquū ⁊ dire
ctū est ipe act⁹ cognoscendi pterit⁹ ⁊ ipm̄ tp̄s. nō ē
tamē necesse ꝙ sit d̄ re pterita tāq̄ꝫ d̄ obo remoto
⁊ idirecto. ¶ Scōa difficultas. vtꝝ memoria sit
habit⁹ vel passio p̄mi sensitiui. p solōne huius diffi
cultatis ponunt̄ due suppōnes. p̄ma. sm medicos
sūt pl̄es po° sēsitiue iteriores i organis realiter di
stictis subiectate: vt sup̄ visū est i fine scdi de ani
ma. Scōa. sm Arist. sunt tm̄ due potētie sensitiue
iteriores sensus cōis. s. ⁊ fātasia. patet ex discursu
phi i z°. de aīa q de nullis alijs sensib⁹ iterioribus
logt̄ q̄ꝫ de sēsu cōi ⁊ fātasia. ʒ°. ponuntur tria dicta.
p̄mū. si capit̄ memoria p actu cognoscitiuo memo
ratiuo sic memoria est passio p̄mi sensitiui. scilicet
ipius sensus ꝯmunis. ita ꝙ ē vna qualitas sibi rl̄r
iherens. ¶ zᵐ dcm̄. si memoria capitur p hitu me
moratiuo. s. p spē sensibili vel itentione reseruata
sic memoria est passio secūdi sensiti. s. fātasie. eo ꝙ
talis species ⁊ talis intentio realr̄ inheret ipsi po
tentie fantastice. ideo sunt passiōes fantasie subie
ctiue. sunt tamē passiones sensus ꝯmunis obiecti
ue. ¶ ʒᵐ dictū. si capiat̄ memoria p potentia me
moratiua. hoc est duplr̄. vel capit̄ p potentia rece
ptiua act⁹ memoratiui. ⁊ sic ē realr̄ ipse sensus cō
munis: vel p potētia receptiua spēi sensibilis ⁊ in
tentōis reseruate i absētia rei sensibilis. ⁊ sic ē rl̄r
ipa fātasia. ¶ ʒᵃ difficultas. vtrū sit ponenda aliq̄
memoria itellectiua a mēoria sēsitiua ex natura
rei ⁊ formalr̄ distincta. Pro solōne hui⁹ difficulta
tis ponūtur aliq̄ dicta. Primū. in pte itellectiua ē
ponēda vna mēoria a memoria sensitiua formalr̄
⁊ ex natura rei distincta. pꝫ q2 quilibet experitur
apud se reseruasse species intelligibiles in absen
tia itelligibilium. sicut reseruat species sensibiles
in absentia sensibilium. ¶ Secunduꝫ dictuꝫ. me
moria intellectiua non distinguitur a virtute co
gnitiua. Sicut memoria sensitiua distinguitur a
sua virtute cognoscitiua. Primum patet quia nō
distinguuntur ex parte anime cum sint in vna sim
plici anima. nec ex parte corporis cuꝫ non sint po
tentie affixe organis corporis. ¶ Secundum pa
tet quia memoria sensitiua est in alio organo quā
sua potentia sensititiua cognoscitiua. requiritur
enim organum alterius complexionis ad bene re
seruandum species impressas ⁊ aliud organuꝫ ad
subtiliter iudicandum ⁊ apprehendendum de re
seruatis ⁊ cetera.

Conclusio Responsalis. Juuenes et se
nes sunt male memoratiui.
conclusio patet ex textu. non est tamen intel
ligenda ꝙ iuuenes ⁊ senes sint de omnibus vni
uersaliter male memoratiui: quia iuuenes bene
memorantur eorum ad que valde attendunt
propter admirationem: et senes sunt bene me
moratiui de antiquis eorum factis. Et hec de
secundo.

Primo Dubitatur. Utrum ad reminiscē
tiam requiratur obliquio. Ad
soluendum hoc dubium est supponendum quod
Aristoteles in hoc secundo capitulo determinat
de reminiscentia: et diuiditur in tres partes. In
prima ostendit quid sit reminiscentia: et intendit
quinque conclusiones. ¶ Prima tangit inten
tum. et est hec. reliquum est dicere de remini
sci. primo tamen oportet supponere quecunq̄ꝫ sūt
vera in argumētationibus ratiocinatis. hē dictū
ꝙ ad remisci oꝫ supponere aliq̄ vba memorata ex

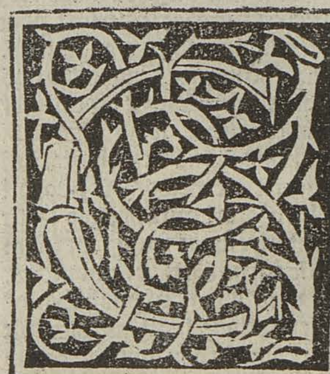
quib⁹ per argumētationes rōcinatiuas veniam⁹ ad
notitiā eius quod queritur. ❡ 2ᵃ cōclusio tangit
conditionē negatiuā reminiscētie ⁊ est hec. remi
niscētia nō est aliqd ꝓ addiscere. ꝓbat q᷑ rēiniscē
tia est resūptio memorie ⁊ acceptio ei⁹. sed cū ali
quis addiscit nō accipit mēoriā neq̄ eā resumit. ꝓ
bat q᷑ cū aliquis sic primo addiscit nulla pri⁹ erat
fcā passio. nō mēoria fit cū prius fuerit fcā passio
in aīa. ❡ 3ᵃ ɔ᷑ soluit q̄dā obiectionē ⁊ ē hec. mēo
ria nō sit͛ fit cū passione que fit in aīa. Subdit ꝙ
cū ꝓ facta est passio in aīa nihil ꝓhibꝫ ꝫ accn̄s me
morari q̄dā que sciuim⁹. n̄ tn̄ ɔtigit ea mēorari ꝫ
se nisi fuerit tp̄s preteritū in q̊ iaꝫ sciuerim⁹. ꝓbat
quia aīa memorat̄ nūc que vidit aut audiuit añ.
aut prius fuit passa ⁊ nō memorat̄ nunc illud qŏ
nunc videt aut audit. ❡ 4ᵃ ɔ᷑ tangit dr̄iam inter
memorari ⁊ reminisci ⁊ est hec. ꝙ nō ɔtigit remi
niscentē mēorari. i. reminisci nō est memorari: tn̄
nunq̄ reminiscentia est sine memorari. ꝓbat pri
mo q᷑ contingit illū mēorari qui a ꝑncipio sensit
aut sciaꝫ habuit cū stati resumit sensuꝫ aut sciam
quā prius habuit. sic aūt nō cōtingit reminisci. 2°.
mēorari est habit⁹ ɔtinu⁹ illius cui⁹ ꝑus habuim⁹
sciāꝫ. reminisci aūt nō est aliqd eoꝝ que dicta sūt
❡ 5ᵃ ɔ᷑ mēorari ⁊ reminisci non sunt iteꝝ cogno
scere prius cognitū. ꝓbat q᷑ quando aliqs hō ite
rato eūdē hoīeꝫ sentit aut videt iteꝝ cognoscit ꝑ⁹
cognitū ⁊ tn̄ nō dr̄ mēorari. ꝓ solōe tn̄ dubij dr̄ ꝓ
extra textū ꝙ mēoria ⁊ reminiscentia capiuntur
ꝓ ipsis actibus mēoratiuis ⁊ reminiscitiuis. Dici
tur 2°. ꝙ ad mēoriā reqritur ꝙ species vel intētio
remaneat in potentia mēoratiua ita itensa ꝙ aīa
mediāte ip̄a possit prōpte ⁊ sine magna delibera
tione iudicare de mēorabili. Sed ad rēiniscentiā
requiritur ꝙ spēs vel intentio reseruata in mēo
ria sit ita remissa ꝙ nō expedite neq̄ prōpte possit
mouere ip̄aꝫ potentiā cognitiuā. imo solū moue
at ip̄aꝫ mediantibus quibusdā mēoratis. 3°. dr̄ ꝙ ē
duplex obliuio: vna totalis. ⁊ est totalis corruptō
vel remotio speciei vel intentiōis ꝑus reseruate ī
mēoria. ⁊ talis obliuio repugnat taꝫ mēorie q̄ rēi
niscentie. alia est obliuio partialis ⁊ est rēissio spe
ciei vel intentionis reſuate in mēoria vel turbatō
taliū spēꝝ reſuataꝝ propter quā hō nō pōt prom
pte inuenire quod querit. Dr̄ 4°. ꝙ ad rēiniscenti
aꝫ ɔcurrūt tres act⁹. ꝑm⁹ ē mēoria aliquoruꝫ. s. il
loꝝ que sunt ꝑncipia reminiscentie. Secundus ē
rōcinatiuus discursus quo procedimus ex illꝭ me
moratis ad aliquid non memoratū. Tertius est ī
uentio illius non memorati.

Secundo dubitat̄. vtꝝ reminiscētia sit rē
sūptio mēorie. Ad soluēdū hoc
dubiū est supponēdū ꝙ aristo. in ista secunda par
te determinat modū reminiscendi. ⁊ intēdit quin
q̄ cōclusiōes. ❡ ꝑma tangit vnū modū rēiniscen
di ⁊ est hec. qn̄cunq̄ mot⁹. i. cognitio vni⁹ seqt̄ mo
tū alteri⁹ aut ex necessitate aut ex cōsuetudīe tūc
ex vno reminiscimur alteꝝ. Ex hoc infert ꝙ cum
reminiscimur mouemur ꝫ quendā ꝑorē motiuū
quousq̄ moueamur ex consuetudine ad illud qŏ
volum⁹ rēinisci. ꝓbat signo. q᷑ cum volum⁹ remi
nisci venamur ab aliquo nunc vel ab aliquo simi
li vel ꝓpinquo vel cōtrario ⁊ querimus vnū post
aliud. nō querentes aūt nō reminiscimur cū vnus
mot⁹ fiat post alteꝝ. ❡ 2ᵃ cōclusio tangit solōneꝫ
cuiusdā dubij. ⁊ est hec. q̄re faciliter mēoramur
ea que ꝓcul sūt ⁊ nō ea q̄ sūt ꝓpe. Soluit ꝙ ē q᷑ il
lud mediū per quod rēiniscimur freq̄nter ꝓcedit
illud quod ꝓpe est ex firmata cōsuetudine nos re
colim⁹ ea q̄ sūt ꝓcul q̄ q̄ sūt ꝓpe. ⁊ ex eo pōt infer
ri illud quod distat. ❡ Tertia cōclusio tāgit duo
correlaria. ꝑᵐ. Bene reminiscimur ab illo princi
pio a quo reminiscenda inceperunt. sicut enī se ha
bent res in se consequendo. ita mot⁹ in aīa. ❡ Se
cundū correlariuꝫ. quecūq̄ habent ordineꝫ sunt
magis reminiscibilia sicut mathēaticalia. quecū
q̄ autē praue ordinata grauiter reminiscuntur.
❡ 4ᵃ conclusio. reminisci nō est iterū addiscere.
ꝓbat. quia reminisci est cōmoueri ad cognitionē
reminiscibiliū propter aliquod ꝑncipiū mēoratū.
hoc auteꝫ nō est iterū addiscere. ❡ Quinta ɔclu
sio. multotiens querentes de aliquo reminisci nō
reminiscunt̄. postea nō querentes rēiniscuntur. q᷑
quando querimus rēinisci fortiter mouem⁹ spēs
reſuatas ꝓpter qŏ fit turbatio in mēoria. ideo ꝑ
eas nō possum⁹ accipere ꝑncipiuꝫ rēiniscendi. ⁊ iō
nō possum⁹ reminisci. Si enī volum⁹ reminisci oꝫ
accipere ꝑncipium per quod poterim⁹ venire ad
illŏ qŏ querim⁹ vt a lacte ī aliquid albū. ⁊ ab albo
in aerē ⁊ ab aere in humidū. Subdit ꝓ ꝙ vlꝭ vide
tur eē ꝑncipiū reminiscendi. q᷑ si quis nō venerit
ad ꝑncipiū reminiscendi vlꝭ nō reminiscetur vt ď
clarat ad lōguꝫ in litteris. vt patet in textu. Sub
dit secūdo ꝙ per cōsueta mouemur ad cognoscē
duꝫ incōsueta. Cōsuetudo enī est tanq̄ natura. in
fert ꝙ que multotiens intelligim⁹ cito reminisci
mur. Subdit ꝙ in diuersis oportet diuersa prici
pia vt in his que sunt a natura a consuetudine ⁊ a
fortuna. Ad dubiū tn̄ dr̄ ꝙ reminiscētia ē resum
ptio memorie alicuius nō totalr̄ obliti ꝑ discursū

ratiocinatiuum ex memoratis adiueniendum illud partialiter oblitum.

Tertio dubitatur. Utrum reminiscētia sit tm̄ i pte sensitiua. Ad soluendum hoc dubiū ē supponēdū φ Ari. i vltima pte hui⁹ capituli ondit q̄lis pa°sit reminiscētia. ⁊ itendit. 5. ↄclusiões ¶ Prima. ad reminiscēdū oꝫ maxime cognoscere tp̄s pteritum. aut ſm certam mensuram aut ifinite. i. indeterminate. Subdit φ ē aliqd. s. aīa q̄ iudicat magis ⁊ minus ⁊ oēs magnitudies. pbat q2 itellectus itelligit maxīas magnitudines. nō extēdendēdo se ad res intellectas. sic aliq dicebāt sēsū se extendere ad res sēsatas. silr eas itelligit qn̄ nō sūt eo φ i ipa aīa sūt siles fi°. i. nāles silītudines illarum magnitudinū vt declarat ad lōgum in lr̄is sic pꝫ in textu. ¶ 2ª ↄ°. ad reminiscēdū requirit tp̄s pteritū. pbat q2 si in aīa sīl fiat mot⁹. i. cognitio rei ⁊ tpis tūc memoria agit. si aūt aīa nō cognoscat tp̄s tūc n̄ fit memoria. ¶ 3ª ↄ°. ↄtigit dupl'r cognoscere tp̄s. s. ſꝫ ↄtermiataꝫ mēsuram vt cuꝫ cognoscim⁹ φ 3ª die hoc fecim⁹. aliqn̄ aūt idetermiate vt cū cognoscim⁹ φ hoc aliqn̄ fecim⁹. sꝫ nescim⁹ qn̄ fecim⁹ eo φ nō cognoscim⁹ determiatā mēsurā tpis in q̊ fecim⁹. ¶ 4ª ↄ°. pbatū ē φ memoratiui nō sūt reminiscitiui. iō memorari ↄ̄rt a reminisci n̄ solū ſꝫ tp̄s. i. n̄ solū. q2 memorari sit pus tpe q̄ꝫ reminisci sꝫ q2 memorari ē in multis alijs aīalibus ab hoīe: nullū aūt al'r remiscit̄ nisi hō. pbat q2 reminisci est sil'r gdā. pbat dupl'r. p̄ q2 ille q remiscit̄ sillogizat qđ pus vidit aut audiuit. 2°. q2 reminiscētia fit p q̄ꝫdā deliberationē. mō ↄ̄liberare ē sillogism⁹ gdā ¶ 5ª ↄ°. remiscentia ē passio corporea. pbat phs q̄ttuor signis. Primū q2 videm⁹ quosdā turbari qn̄ nō pn̄t reminisci. ⁊ si adhibeāt diligētiā ⁊ n̄ pn̄t reminisci nihil min⁹ turbabunt̄. ⁊ maxīe melācolici q2 fātasmata maxīe mouēt melācolicos. pbat q2 sicut i pijcientib⁹ lapides nō ē amplius in eorū potentia sistere. sic etiam postq̄ꝫ aliquis fortiter mouit imaginationē nō pōt eā qetare. Subdit φ illi maxīe pturbantur q hn̄t organū sensitiuū multū humidū q2 tales nō facil'r qetant sp̄es motas q̊ usq̄ꝫ supueniat qđ queritur pbat duobus exemplis. p̄mū est de iratis ⁊ timētibus q nō pn̄t se cito pacificare pp mot⁹ corporales qbus intra mouentur. 2ᵐ exēplū est de illis q fortiter imprimūt sue imaginatiōi aliq̄s cātilenas. ita φ sepissime cātāt ip̄is non cogitantib⁹ neq̄ꝫ volētib⁹. 2ᵐ signū q2 habentes superiora maiora ⁊ vani sūt peius memoratiui q̄ꝫ alij pp hoc φ ↄ̄rietatem multā habēt i organo sensitiuo sic φ nō pn̄t ordinate pcedere i reminiscēdo. 3ᵐ signū q2 iuuenes ⁊ multū senes sūt immemores pp motū. i iuuenib⁹ aūt ē magnus motus ſꝫ augmētū. in senib⁹ ē magn⁹ ſꝫ decremētuꝫ 4ᵐ signuꝫ q2 pueri ⁊ senes sūt imemores vsq̄ꝫ ad longaꝫ etatē. ↄn̄r recapitulat ea q̄ dicta sūt. D̄r vltra textū ad dubiū φ reminiscētia q̄ꝫtū ad ei⁹ p̄pum actū solū est i pte sensitiua q̄ꝫtū tn̄ ad actū discursiuū ex p̄ncipijs memoratis ad ↄclusionē n̄ memoratā ptiet ad itellectū. Et hec ↄ̄ tertio articulo.

Rationes soluuntur ex dictis. Et hec de q̄stione dicta sufficiāt.

Circa librū de sōno ⁊ vigilia. q̄ritur primo vtrū sōnus ⁊ vigilia sint passiones solis ⁊ oīb⁹ aīalib⁹ ↄuenientes. Arguit̄ p̄mo φ nō conueniāt solis aīalib⁹ q2 cōueniunt plātis. g̊ n̄ conueniūt solis aīalibus. an̄s pꝫ p rōnem Ari. q2 plante hn̄t aliqđ op⁹ quod faciūt aliquo tpe. ergo tandē est necesse cessare illud op⁹ et cessatio illius opis erit somn⁹. executio ꝟo illi⁹ operis erit vigilia. ¶ Secundo arguitur φ non cōueniant oībus aīalib⁹ dupl'r. p̄mo q2 multa sūt aīalia que non hn̄t neq̄ꝫ cor neq̄ꝫ cerebruꝫ neq̄ꝫ caput. vt pꝫ de ↄchis ⁊ ostreis. 2°. q2 sūt multa aīalia que non habent nisi sensuꝫ tactus. pꝫ per Aristotelem. in secundo de aīa dicenteꝫ. φ sicut vegetatiuum ē sine alijs modis viuēdi ita sēsus tact⁹ est sine alijs sēsib⁹. ¶ 3°. arguit̄ sic. sōnus ⁊ vigilia n̄ cōueniūt oīb⁹ hoīb⁹. g̊ nec oībus aīalib⁹. an̄s pꝫ q2 homies exn̄tes i extasi nō dormiūt vt certū ē neq̄ꝫ vigilāt cū p tūc nō possint exercere opatiōes sēsuū exterioꝝ. ¶ In oppositū ē auctoritas ⁊c̄.

Primo sciendū ē φ iste liber i q̊ Aristo. determiat de sōno ⁊ vigilia diuiditur i sex capitula. In p̄mo capitulo ostēdit aliqua communia circa somnuꝫ ⁊ vigiliam. ⁊ intendit decem conclusiones. ¶ Prima conclusio tangit intentum vt ad longum patet in textu. ¶ Secunda coclusio tangit circa quid habeant fieri somnus ⁊ vigilia et est hec. Somnus ⁊ vigilia habent fieri

Plinius lib. 7 cap. 51 natur. Histor. author est C. Mecaenati [illegible]

circa idē.i.circa eādē ptē aīalis: ꝓbat q2 somnus ꝛ vigilia opponunt̄.ğ hñt fieri circa idē. ꝓbat ꝑ antecedēs qr sōn⁹ vr̄ eē ꝑuatio q̄dā vigilie. ꝓbat z⁹ ꝯñaʒ q2 in oib⁹alijs aialib⁹extrema.i. opposita videnī fieri circa idē susceptibile ꝛ videnī eē passiones eiusdeʒ veluti visus ꝛ cecitas. pulchritudo ꝛ turpitudo. fortitudo ꝛ debilitas. auditus ꝛ surditas. ❡ Tertia ꝯ⁹ tangit cuius partes aialis sōn⁹ꝛ vigilia sint passiones. ꝛ est hec. sōn⁹ꝛ vigilia sunt passiones s̄ēsus. ꝓbat q2 sōnus ꝛ vigilia sūt passiones illius partis animalis ꝭm quā iudicam⁹ animal vigilare ꝛ dormire. sed ꝭ3 sensuʒ cognoscim⁹ aial vigilare vel dormire. ergo sōnus ꝛ vigilia sūt passiones sensus. minorē ꝓbat q2 oēʒ sentientem putam⁹ vigilare ꝛ oēʒ vigilantē sentire. aut q2 sentit aliquod sensibile extrīsecū aut q2 facit aliqueʒ motū eoꝝ s̄ēsuuʒ q̄ s̄t in eo. īfert ꝙ illo q̄ aīalia sētiūt ipa dormientia dormiūt eodē ꝛ vigilātia vigilant eodē .s.sensu. ❡ 4ª cōclusio. sōnus ꝛ vigilia nō sunt passiones proprie aie neq̄ corpori s3 sunt cōes aie ꝛ corpi. ꝓbat q2 sētire nō ē ꝓpuʒ aie neq̄ corpi. ğ nec dormire nec vigilare. aňs ꝓbat dupl'r ꝑ q2 sensus nō est ꝓpa passio aie neq̄ corpis. ğ nec sentire. ꝯñaʒ ꝓbat q2 c⁹ est potentia huius est actō illius potētie. z⁹ ꝓbat q2 sensus est mot⁹aie ꝑ corpus. ğ nō ē ꝓpriuʒ aie. etiaʒ nō est possibile corp⁹ inaiatū sentire. ğ sentire nō est ꝓpuʒ corpori. Sbdit q̄dā recapitulationē quorūdā determinatoꝝ in libris de aia. ❡ 5ª cōclusio. quecūq̄ viuentia pticipāt solū motū augmēti ꝛ decremēti sic plante ī eis nō est sōn⁹ neq̄ vigilia. ꝓbat q2 nō hñt ptē sensitiuā. i. sensū siue potētia vegetatiua sit separabilis siue nō. Subdit ꝙ nihil ē qd̄ sꝑ dormiat aut sꝑ vigilet. sed a͡be passiones īsūt supple successiue eidē aiali. ❡ 6ª cōclusio. nō est possibile ꝙ aial habens s̄ēsū neq̄ dormiat neq̄ vigilet. ꝓbat q2 vtrū q̄.i. disiūctū ex vtroq̄ ē passio p̄mi sensitiui. ğ necesse est alteꝝ eoꝝ sꝑ ineē. ❡ 7ª ꝯ⁹ nō ē poīe alterū sꝑ ineē eidē. vt nō ē poīe aliquod gen⁹ aialium aut sꝑ dormire aut sꝑ vigilāe. ꝓbat ꝑ ꝙ oē aial aliquādo dormiat. q2 si aial nō vigilet dormit. s3 nulluʒ aial sꝑ vigilat. ğ oē aial aliquādo dormit. ꝓbat maiorē q2 necesse est alteꝝ ꝯ̄rioꝝ adesse ꝛ alteruʒ abesse. sed sōn⁹ꝛ vigilia sūt ꝯ̄ria. ğ cū vigilare diffiniatur per solōeʒ sensus: ꝛ dormire per ligationē sensus. ğ necesse ē alteꝝ illoꝝ ineē cuilib3 aiali. ꝛ per ꝯñs si aial nō vigilet dormit. minorē p̄ncipalis rōnis. s. ꝙ nullū aial semꝑ vigilet ꝓbat sic. q̄ncunq̄ alicuius est aliquod opus ꝭm naturā necesse ē illud opus deficere q̄ñ excesserit tp̄s in q̄ pōt facere illud. sed cuiuslʒ aialis est illud op⁹.s. sentire. ergo necesse ē ī oi aiali deficere illud op⁹ q̄ñ excesserit tp̄s in quo pōt sentire. ꝛ p ꝯñs nō oē aial sꝑ vigilat. infert diffōnē somni. somn⁹ ē ipotētia sētiēdi ꝑpter excessū vigilādi. Sbdit ꝙ quādoq̄ excessus vigilandi est cū egritudine ꝛ quādoq̄ ab sq̄ egritudine ꝛ dissolutio fit'r. Infert ꝙ oē quod vigilat cōtingit dormire cū impossibile sit sensuʒ sꝑ agere. ꝓbat z⁹ ꝙ oē aial dormiens aliq̄ñ vigilat q2 oē aial sensuʒ hñs aliq̄ñ vigilat. oē aial dormiēs h3 sēsū. ergo oē aial dormiens aliquādo vigilat. minorē ꝓbat q2 somnus est passio ptis sensitiue cū sit vinculū ꝛ imobilitas quedā sensus. maiorem ꝓbat q2 oē quod aliq̄ñ sentit ꝭm actū vigilat. sed oē hñs sēsum aliquando sentit ꝭ3 actū. ğ oē hñs sensū aliq̄ñ vigilat. Infert ꝙ q2 impossibile ē eūdē sil' eē dormiētē ꝛ vigilantē. iō necesse est oēʒ sensuʒ eē excitabilē. z⁹ ꝓbat ꝙ oē aial dormiat vl' vigilet dupl'r ꝑ inductiue q2 oia aialia cōicāt sōno ꝛ natabilia ꝛ gressibilia ꝛ oia gña piscium: ꝛ vl'r oia aialia q̄ hñt oculos. Subdit ꝙ oia aialia q̄ hñt duros oclos sētleuis sōni. iō multotiens ē manifestū vtꝝ sōno coīcent aut nō. ꝓbat q2 nūq̄ ꝭm sensū est manifestuʒ si aialia que habēt durā testā dormiāt. ❡ 8ª ꝯ⁹ recapitulat aliqua que prius dicta sūt. ꝛ est hec. manifestū est ex his ꝙ oia aialia cōicāt sōno ꝛ vigilia. ꝓbat q2 oē aial diffinitur ꝑ habere sensus. ğ. ꝯñaʒ ꝓbat q2 imobilitatē ꝛ vinculū sensus dicim⁹ eē sonū. solutionē aūt ꝛ remissionē sensus dicim⁹ eē vigiliā. ❡ 9ª cōclusio. nulla planta dormit vel vigilat. ꝓbat quia nulla planta h3 sensū. igr̄. ꝓbat consequētiā quia somn⁹ꝛ vigilia nō sūt sine sensu. aňs ꝓbat. q̄buscūq̄ inest sensus illis inest gaudium ꝛ tristitia. ꝛ q̄buscūq̄ inest gaudiū ꝛ tristitia illis inē appetit⁹. sed plātis nō inest appetit⁹. ergo nec sensus. ❡ xª cōclusio tāgit vnū correlariuʒ ꝛ est hec. Sōn⁹ꝛ vigilia nō sūt passiones nutritiue. ꝓbat sig̃ q2 potētia nutritiua magis facit op⁹ suū dormiendo q̄ vigilando. ergo signū est ꝙ potētie vegetatiue nō inest sōn⁹ nec vigilia. aňs probat quia aialia magis nutriūtur ꝛ augenī dormiendo ac si nihil egeant sensu cuius est vigilia.

Secundo sciendū ē ꝙ ari. ī isto z⁹ c⁹ ondit cuius sensus sōnus ꝛ vigilia sint passiones. ꝛ intēdit decē cōclusiōes. ❡ p̄ma ꝯ⁹ tāgit intētū ꝛ est hec. Considerandū est quare aialia dormiūt ꝛ vigilant. ꝛ propter quale sensū vel ꝑ q̄les sensus ꝛ si propter plures. Subdit ꝙ q̄dā aialiuʒ hñt oēs sensus. q̄dā vero nō habēt oēs vt visū; ē. Subdit z⁹ ꝙ omnia aialia hñt tactum ꝛ gustum

nisi fuerit aliqd aial imꝑfectū sicut dictū ē i libro
de aia. ¶ 2ᵃ ꝯclusio. sōnus ē passio oiū sēsū exte
rioꝝ. ꝓbat: qꝛ illiꝰ sēsus sōnus ē passio q̊ aial non
pōt sētire si dormiat: sꝫ ipossibile est q̄licūqꝫ sēsu
sētire aial qn̄ dormit. ḡ necesse est sōnū ꝛ vigiliam
eē passiones cuiuslibet sēsus. ¶ 3ᵃ ꝯclusio p̄ter sē
sus exteriores ē qdā cōis potētia. s. sensus cōis.
ꝓbat triplr̄. p̄mo qꝛ sꝫ vnūquēqꝫ sēsū est aliqd ꝓ
priū. vt visui videre: auditui audire ē aliqd cōe. ḡ
etiā ē aliqs sēsus cōis q seq̄r oēs sensus ꝛ sētit oia
sensibilia alioꝝ sēsuū. Secūdo qꝛ visus nō videt
suū videre. ḡ necesse ē ponere sēsū cōez ad cogno
scēdū actiōez visus ꝛ actionē alioꝝ sēsuū. Tertio
nullus sēsus pticularis pōt discernere iter album
ꝛ dulce: nec iter sēsibilia diuersoꝝ sēsū. ḡ ad dis-
cernēdū iter ea ē ponendus sensus cōis. ¶ 4ᵃ ꝯ°
sōnus ē p̄mo ꝛ p̄ncipalr̄ passio sensus cōis. ꝓbat
pħs q̄ttuor rōnibꝰ. p̄ma. qꝛ sensus cōis est vnus sē
sus ꝛ p̄ncipale sēsitiuū iter oēs sensus ꝛ cōe oibus
alijs sēsibꝰ. ergo somnꝰ est passio sensus cōis. aūs
ꝓbat qꝛ sicut se hꝫ tactꝰ ad alios sēsus pticulares:
ita se hꝫ sēsus cōis ad alios sēsus: sꝫ tactꝰ ē p̄nci-
palis sēsus iter oēs sēsus pticulares. ḡ sēsus cōis
ē p̄ncipalis iter oēs sensus. maiorē ꝓbat. qꝛ sicut
tactꝰ sepaꝛ̄ ab alijs. ita ꝛ sēsus cōis. ex hoc ifert ꝙ
sensus cōis inest oibꝰ aialibꝰ. ꝓbat qꝛ solus tactꝰ
iter sēsus pticulares iest oibus aialibꝰ. Scōa rō. si
sōnus eēt passio alteriꝰ sensus a sensu cōi sequere
tur ꝙ nō oporteret oēs sēsus siml̄ ligari in sōno. nec
oēs simul solui in expgefactōe. ꝯn̄am ꝓbat. qꝛ sen
sus exteriores nō hn̄t adiuicem colligationē. iō nō
oꝫ ꝙ vno ligato aliꝰ ēt ligeꝛ̄. ¶ Tertia rō. illiꝰ sen
sus sōnus est passio quo passo necesse ē alios simul
ꝯpati ꝛ n̄ ecōuerso. sꝫ sēsus cōmunis ē huiusmodi
igr̄. ¶ 4ᵃ rō. qꝛ sōnus nō est q̄libꝫ potētia sentiēdi
sꝫ solū illa q̄ nāl̄r ꝓuenit ꝑ ligationez oium sensuū
siml̄. hoc aūt nō pōt fieri sine passiōe p̄mi sensitiui. ḡ
sōnus est passio p̄mi sensitiui. ¶ 5ᵃ ꝯclusio. somnus
ē necessariꝰ oibus aialibꝰ pp salutē ipoꝝ. Ad ꝓban
dū istā ꝯclōnē enumerat q̄ttuor gn̄a cāꝝ: vt patet
i textu. ꝓbat sic ꝯclōnem. oibus que possūt moue-
ri ꝛ tn̄ nō sp ꝯtinue pn̄t moueri necīa ē qes. sic est d̄
aialibꝰ. ergo aialibus necessaria ē qes. qes aūt aia
lis est sōnus. ¶ Sexta ꝯclusio. vigilia ē finis sōni
ꝓbat. i oibꝰ nāl̄r ordinatis optimū est finis alioꝝ:
sꝫ i oibus habētibꝰ sensū optimū ē sētire. ergo sen-
tire est finis oiū passionū sensus. ¶ 7ᵃ ꝯclusio de
clarat qualr̄ somnus sit necessarius aiali. Et dicit
ꝙ est solū necessarius ex suppōne. qꝛ si aial d̄beat
cōseruari in sua natura necesse est ipm aliquando
habere sōnū. ¶ 8ᵃ ꝯclusio subdit quedam deter-
mināda ꝛ ē hec. Inquirēdū est ꝑ quales motus ꝛ
quibus ptibus corporis aduenit sōnus ꝛ vigilia: ꝛ
ꝓpter quam cām aduenit in hn̄tibus sanguinem:
ꝛ pp quā in nō habētibus sanguinē. Pro cuius de
claratiōe itēdit talē ꝯclusionē. Primū ꝛ p̄ncipale
sēsitiuū ē cor siue aliqd ꝓportōabile cordi. probat
qꝛ idē est p̄ncipiū p̄ncipale sēsus ꝛ motus localis i
aialibus. sed principium p̄ncipale motꝰ localis in
aialibꝰ est cor. ergo p̄nᵐ p̄ncipale sensus est cor.
minorē ꝓbat. qꝛ cor est p̄nᵐ p̄ncipale caloris ꝛ spi
rituū. ergo est p̄ncipale principiū motꝰ localis. pꝫ
ꝯn̄a. qꝛ mediāte calore ꝛ spiritibus naturalibus ex
ercetur naturaliter motꝰ localis. aūs probat q̄dru
pliciter. p̄mo qꝛ cor ē mēbrū calidissimuꝫ in aiali.
¶ 2° quia est in medio corꝑis. ¶ 3° qꝛ respiratio ꝛ
ois refrigeratio facta ē a natura ꝓpter calorē cor
dis. ¶ 4° qꝛ i non habētibꝰ sanguinem ꝛ habenti
bus alas sicut sūt apes ꝛ musce: ꝓportiōabile cor-
di est in parte media. ꝛ illi parti medie adherēt pe
des ꝛ ale. ¶ Nona ꝯclusio. somnus ē primo ꝛ p̄n
paliter passio cordis. vel alicuius ꝓportionabilis
cordi. probat. quia est principaliter passio primi sē
sitiui. primum autem sensitiuum est principaliter
in corde. ¶ Decima ꝯclō tangit duas. q. quas in
sequentibus mouet ꝛ soluit.

Tertio Sciendū est ꝙ Ari. in isto tertio ca-
pitulo determinat de somno diffi-
nitiue: ꝛ itendit sex ꝯclusiones. ¶ Prima conclu
sio tāgit sex suppōnes. ¶ Prima. aiali est necessa
riū suscipere alimētū. quia potētia nutritiua p̄or
est alijs: ꝛ sēsus sine ea ꝛ alimēto nō potest existe-
re. Secūda. vltimatū siue ꝓpinquū nutrimentū
in habētibus sanguinē est sanguis. in non habenti
bus vero sanguinē est aliquid ꝓportionabile san
guini. Tertia. locus sanguis sunt vene. Quarta:
p̄ncipiū venaꝝ est cor. Quita. nutrimētū receptū
in stomaco digeritur ꝛ in sanguinē conuertitur ꝛ
per venas mouetur ꝛ vadit ad cor sicut dictū est i
libro de aialibus. Sexta suppō. nō ois ipotentia
sētiendi est sōnus. qꝛ suffocatio aut aliqua talis d̄-
fectio aie est impotentia ꝛ tamen non est somnus.
probat. quia talis defectio est totalis corruptio sē
suum. ¶ Secunda conclusio tangit causam acti
uam sōni: ꝛ est hec. somnus fit ex euaporatiōe nu
trimenti ascendente ad caput. ꝛ iterum repellēte
calorē ad cor ꝑ istuꝫ modū. qꝛ necesse ē nutrimen
tum ꝑ digestionē calefactuꝫ euaporari ꝛ sursum
mitti ꝛ a frigiditate cerebri igrossari ꝛ ingrossatū
reflecti ad cor. ꝓpter quā reflexionē non pōt cor

emittere spūs vitales ad sensus. iō sensus statim ligantᷣ ⁊ fit somnꝰ. Subdit iterū ꝙ sōnꝰ nō ē q̄lꝫ im potētia sētiēdi. Subdit 2° ꝙ sonus fit sicut euripꝰ .i. vētus tortuosus. qꝛ fit ꝑ reflexionē. hāc probat phs septē signis. pri^{m} signū. qꝛ a multa potatione ⁊ comestione cito fit magnꝰ somnꝰ ꝓpter multam nutrimēti euaporationē. 2^{m} signū. oīa sōnifera .i. somnū ꝓuocātia si excessiue sumanᷣ aggrauant caput. 3^{m} signū. qꝛ ex labore seqtur somnꝰ eo ꝙ labor ē colligatiuꝰ. ⁊ etiā resolutiuꝰ .i. labores ⁊ motus resoluūt hūores viscosos ⁊ fleumaticos. ⁊ eorum vapores ascēdūt ꝑ caput. Subdit ꝙ hūores colligati sūt sicut nutrimētū idigestū qḋ multum euaporat si sit calefactū. 4^{m} signū: qꝛ sunt alique egritudines que faciunt multū sōnū. vt accidit febricitātibꝰ ⁊ letargicis. 5^{m} signū. quia pueri multū vtuntur sōno eo ꝙ nutrimētū totū sursū fertur. h̄ ꝓbat tribꝰ signis. ꝑmū. qꝛ magnitudo superioris excedit magnitudinē iferioris eo ꝙ adhuc in illa etate fiat augmētū. 2^{m} signū. pueri vt plurimum fiunt epilentici. sōnus eni est similis epilentie. imo epilentia est quodāmodo sōnus in cuius signum epilentia magis accidit dormiētibꝰ. Ex hoc infert ꝙ vinū non est dandum pueris. Et subdit ꝙ nihil differt ipsos bibere vel nutrices eorum. Subdit secundo ꝙ oportet eos bibere vinū lymphaticum idest aquaticuꝫ ⁊ modicuꝫ eo ꝙ vinum est nimis fumosuꝫ. ⁊ iter cetera nigruꝫ est magis fumosuꝫ. Subdit 3° ꝙ superiora puerorꝫ sunt ita plena nutrimēto ꝙ quiqꝫ mensibꝰ non vertunt colū. iō matres non sentiūt pueros mouere i matricibus supple vsqꝫ ad sextum mensem. 6^{m} signum ꝑncipale. hn̄tes magna capita ⁊ habētes stricta s venas sunt amatores sōni. probat cum vene istorꝫ sūt anguste humiditas q̄ ascēdit non pōt faciliter defluere. de ꝑma parte ꝓbat. qꝛ in venosis ⁊ habētibus magna capita est multꝰ ipetus sursū ⁊ fit magna euaporatio. Subdit ꝙ habentes latas venas non sūt sōnolenti ꝓpter āplitudinē venarum nisi habuerint aliquaꝫ aliaꝫ passioneꝫ ꝯ̄riaꝫ. 7^{m} signū. melāconici nō sunt amatores sōni eo ꝙ locus iterior est multum infrigidatus. ideo in ipis nō fit multitudo euaporationis: ꝓpterea sunt edaces ⁊ duri ⁊ pigri ⁊ tristes. ⁋ 3^{a} ꝯ̄o. tangit diffinitionē sōni ⁊ est hec. Sōnus est quedaꝫ imobilitas sensuū ꝓpter frigiditatem organi proueniens ex conuentu caloris reciprocati ad cor ꝓpter descensū vaporuꝫ prius per calorē eleuatorꝫ ⁊ ꝓpter cerebruꝫ obstās ⁊ infrigidans reuersorꝫ. ⁋ 4^{a} ꝯ̄o. tangit quedē correlaria. ꝑmū. ꝙ dormientis sunt valde multi motꝰ interiores. 2^{m} caput ⁊ partes supiores fiūt in somno frigidiores qꝫ pedes ⁊ ptes inferiores. ⁋ 5^{a} ꝯclō tangit quādā dubitationem. ⁊ est hec. cuꝫ vapores eleuati a calido sint calidi. sōnus autē sit quedam frigefactio qualiter pn̄t illi vapores causare sōnum. ⁊ hanc questionē soluit q̄ttuor solōnibꝰ. ꝑma. quādo stomacus est euacuatꝰ a cibo fit calidior. quia latera stomaci calida se iuicē calefaciūt. ſꝫ quādo cibus est in stomaco tūc agūt in cibū. ideo simile ē de capite repleto vaporibꝰ ⁊ denudato a vaporibus. 2^{a} solō. si corpus sit aliqn̄ perfusū aqua calā illa aperit poros ⁊ secū trahit ⁊ facit exalare calorem intrinsecuꝫ. inde est ꝙ calore iteriori languescente fit aliquādo tremor ⁊ opilatio q̄dā. similiter est de vaporibus ascēdentibꝰ ad caput. 3^{a} solutio. sicut ligna posita supra ignē repellunt inferiꝰ calorē. sic etiaꝫ frigiditas cerebri repellit inferiꝰ vapores. 4^{a} solutio. sicut a sole humiduꝫ in terra vel in aqua calefit ⁊ euaporatᷣ ⁊ ascendit vapor sursum ⁊ cum venerit ad mediam regionem aeris que est frigida frigefit ⁊ igrossatᷣ. silr̄ a calore cordis nutrimentū euaporatᷣ ⁊ ascēdit ad caput ⁊ propter frigiditatē cerebri ingrossatur ⁊ mittitur deorsuꝫ qui repellit calorē ad cor ⁊ remouet a capite caloreꝫ naturalē ⁊ fit sōnus. ⁋ 2^{a} ꝯ̄o. aīal expergiscitur qn̄ est facta digestio vaporum repcussorꝫ a capite ad cor. declarat quia in tali digestione fit primitꝰ generatio sanguinis in epate. ⁊ ille sanguis adhuc ē impurus ⁊ mittitur ad cor qḋ est ꝑncipiū caloris ⁊ vite. ⁊ ibi perfecte digeritur ꝑ quaꝫ digestioneꝫ generantur spiritus vitales ⁊ mittūtur ad singlās ptes corporis. ⁊ depuratur in corde ille sanguis ⁊ subtilior mittitur ad vnaꝫ cellularuꝫ extremarum que sunt circa cor ⁊ subtilior postea mittitur ad caput ⁊ ad mēbra superiora.

Conclusio responsalis. Somnus ⁊ vigilia sunt passiones in omnibus animalibus conuenientes. patet. qꝛ oī animali est vna operatio. scilicꝫ sentire que non potest ab eis exerceri semper ⁊ cōtinue. ergo necesse ē animal aliquando deficere ab illa operatione ⁊ aliquādo exercere illam operationeꝫ ergo necesse est omne aīal aliquādo vigilare ⁊ aliquando dormire

Primo dubitatᷣ. Utrū somniuꝫ sit passio anime itellectiue. Ad soluenduꝫ hoc dubiū est supponendū ꝙ Aristo. in hoc quarto capitulo detᷣminat de quibusdā preambulis ad cognoscenduꝫ qd sit somniū. ⁊ diuiditur in duas partes. ⁋ In ꝑma parte ondit cuiꝰ ptis aīe sōniū sit passio. ⁊ itēdit sex ꝯclones. ⁋ Prima. somniū

ē passio po'sensitiue vel itelle. tie. ꝑbat. q: omnis
appꝫhensio ē passio ptis sēsitiue vel itellectiue. sed
somniū ē appꝫhēsio. g°. ē passio ptis sēsitiue vel itel
lectiue. maiorē ꝑbat. q: coꝝ que sūt in aīa solum
hec duo cognoscūt ¶ 2ᵃ ↄclusio. somniū est passio
sēsus exterioris. ꝑbat q: i sōno i quo maxime fiūt
sōnia oēs sēsus exteriores sūt clausi ⁊ nihil appꝫhē
dentes. ¶ 3ᵃ ↄclusio. sōniū nō est passio opinionis
.i. virtutis opinatiue siue itellectiue. ꝑbat dupl'r.
pmo. q: per sōniūꝫ nō solū apparet ꝙ aliqd est hō
sed etiaꝫ ꝙ est albus. vel pulcher. ista autem spe
ctant ad sēsuꝫ. 2°. q: p sōnia iudicam⁹ nos' videre
vl' audire illud tāq̄ adueniēs. i. ac si eēt pñs i aspe
ctu sēsus. Tertiū mediuꝫ ponit post quintam con
clusionē. q: sōnia cōueniūt brutis. ergo non sunt
passiones ptis intellectiue. añcedens patet. q: vi
demus canes ⁊ alia aīalia dormiendo mouere ca
pita ⁊ alia mēbra ⁊ vociferare. ¶ 4ᵃ ↄ°. nō omnis
apparitio i sōno ē sōniuꝫ. ꝑbat duab⁹ rōnibus. pri
ma. sepe multi studiosi i somno sillogizāt' d' conclu
sionibus vniuersalibus ⁊ ēt de substantijs separa
tis. ista āt nō ptinēt ad sōnia sed ad ptē itellectiuā.
Subdit ꝙ sicut in vigilia ex sensatis ⁊ fantasiatis
moueť itellect⁹ ad itelligēdū. ita etiā pōt i somno.
2ᵃ rō. p sōnia sūt multe deceptiōes que aliquādo
corriguntur i sōno per aliquā supiorē virtutē. mō
iste act⁹ correctiu⁹ nō est sōniuꝫ. añs ꝑ pma parte
ꝑbat. quia sepe fantasmata sunt distorta ⁊ turba
ta ꝑpter motus vapoꝝ ad cerebꝝ. Frenetici eni
sepissime vigilādo decipiunť ex fātasmatib⁹. Pro
2ᵃ parte ꝑbat. q: vidētes solēꝫ iudicāt ipm esse pe
daleꝫ ⁊ tunc errorē nō possūt corrigere per sensū
ergo oportet ꝙ hūc errorē corrigat aliqua virtus
superior. ¶ 5ᵃ ↄcl'o. somniū ē passio primi sēsitiui.
ꝑbat q: sōniū est apparitio. i. apprehensio quedaꝫ
⁊ nō est appꝫhensio virtutis simpliciť sētientis: idest
virtutis exterioris nec etiā virtutis itellectiue vt
supra ꝑbatū est. ergo ē passio pmi sēsitiui. ¶ 6ᵃ ↄ°.
somniū est passio primi sensitiui scōm ꝙ est fanta
sticū. ꝑbatur. quia pmuꝫ sensitiuū vocať sensitiuū
eo ꝙ imutatur a sensibus exterioribus. sꝫ vocatur
fātasticū eo ꝙ imutatur speb⁹ reseruatis a fantasia
hoc āt fit a somnio. Ex his pꝫ solutio ad dubiū.

Secundo dubitať. Utruꝫ oē apparens in
somno sit veruꝫ. Ad soluendum
hoc dubiū est supponēdū ꝙ Aristo. in 2ᵃ pte h⁹ ca
pituli dat q̄sdā suppōes valentes ad cognoscēdū
qd sit somniū. ⁊ itēdit se ↄcl'ones. ¶ Pria sm qd
libet sensitiuū sēsibilia faciūt somniū. ꝑbat. q: qd
libet sensibile agit in sēsum tā ꝑpiquū q̄ remotū
ergo qd'ꝫ sensibile pōt agere in sensū cōeꝫ ad cān
duꝫ somnia. añs ꝑbat duob⁹ silibus. pmū q: ꝑici
ens cū ꝑiecto mouet aereꝫ ꝑpinquū q̄ iterum mo
uet ꝑiectū cū alio aere. ⁊ iteꝝ ille aer mouet ꝑie
ctuꝫ cuꝫ alio aere. ⁊ sic ↄtinue quousq̄ cadat proie
ctum. 2ᵐ simile. calefactiuum calefacit corp⁹ ꝑpi
quū. ⁊ illud corp⁹ calefactū calefacit corpus ꝑpin
quū ⁊ semper ↄsequēter. similiť sensibile pmo mo
uet sēsū exteriorē. ⁊ per ipꝫ mouet sensū ↄmuneꝫ
⁊ vltio mouet fātasiā ⁊ fiūt somnia. ¶ 2ᵃ ↄ°. passio
ipressa a sensibili i sensu manet in aliquo tēpore sē
sibili absente. ꝑbat qnq̄ experientijs. prima quia
si de magna claritate veniam⁹ ad locū tenebrosū
nihil poterim⁹ videre ꝑpter passionē ipressaꝫ a lu
mine. 2ᵃ experiētia. si multū claꝝ colorē ispiciam⁹
⁊ pmutemus visū ad aliū locū pro modico tēpore
oīa apparebunt nobis esse prioris coloris. ¶ 3ᵃ. si
aspexerim⁹ ad valde splendidū ⁊ vertamus nos
ad fuscum vel nigrū illud prio videbitur nobis al
buꝫ deinde puniceū vel rubeū. ⁊ cuꝫ passio euane
scit apparebit nobis nigruꝫ. ¶ 4ᵃ. si cōtinue aspe
xerimus ad aliq̄ mora vt ad flumina vel aliquod
tale: ⁊ vertamus oculos totū apparebit nobis mo
ueri. ¶ 5ᵃ: hoīes a magnis sonis fiūt q̄si surdescē
tes. ⁊ ab itensis odorib⁹ difficile odorantes non po
tentes vsq̄ ad magnū tēpus percipere magnos
sonos vel odores. ¶ 6ᵃ ↄclusio. sēsitiuū sepe agit
aliquid extra ipsū. ꝑbat signo. q: mulier mēstruo
sa sepe inficit speculū aspiciēdo in ipꝫ. ⁊ si speculū
fuerit nouū ⁊ munduꝫ macula difficulter tergiť. ⁊
si fuerit vetus ⁊ imundus magis cito abstergitur.
ergo signū est ꝙ sensus agit aliquid extra. añs ꝑ
pma pte ꝑbat per duas causas. quia nō soluꝫ res
visa agit. i oculuꝫ. sed etiaꝫ oculus agit i rem visā.
ꝑbat quia splēdidū agit i aereꝫ sibi ꝑpinquum: ⁊
mediāte illo agiť i corpus remotum. modo ocul⁹
ē de numero splendidorū. 2ᵃ cā. quia oculi sunt
rari ⁊ porosi. ⁊ sic facil'r p eos exeūt fumi ⁊ vapores
supflui. sed in muliere mēstruosa fumi ⁊ vapores
a sanguine menstruoso ascendunt ad caput ⁊ exe
untes per oculos multiplicant se per aerem vsq̄
ad speculum ⁊ propter obstaculum alligātur spe
cl'o ⁊ redeunt in nubeculam sanguieā. Subdit ꝙ
sicut in veste mūda cito apparet aliqua macula.
ita cum speculum sit mundum modica passio per
aerē delata apparet. Dat cāꝫ secunde partis an
tecedētis pncipalis ⁊ ē hec. q: in nouis ⁊ mundis
speculis nō est aliena q̄litas resistēs ipressiōi. iō
forti⁹ impmiť in nouo speculo q̄ in veteri. Sub
dit ꝙ ē simile de his q̄ apparent circa vina ⁊ oleū

z alios liquores mūdos z puros. qz talia cito alterant z inficiūt ab immūdis iuxta positis recipiendo ab eis odores z sapores extraneos. ¶ 4a 9o. existentes in passionibus facilr decipiuntur circa sensus. pbat de timentibus, de passiōe amoris. de freneticis z febricitantibus. ¶ 5a 9o. qnqz iudicamus eē falsū quod nobis apparet ex passiōib9. z subdit q si passio fuerit fortis nos mouemur fm ipaz. i. putam9 esse veruz quod nobis apparet. pbat qz vna vt9 decipitur. z alia virtus superior z certior pōt illam deceptōem corrigere. vt pz de errore circa qntitatē solis. de tactu iudicante vnum esse duo pter permutatōem digitorum. ¶ Sexta conclusio tangit causam quare falsum est illō qd nob apparet ex fantasmatibus qz fantasmata represētāt nobis sensibilia quasi presentia que tamē sunt absentia. Ex his patet solutio ad dubium.

Tertio dubitat. vtz pmum sensitiuū sit i cerebro vel in corde. Ad soluēdū h dubiū ē supponēdū q de dubio fuerūt due opioes. Prima fuit medicoz dicētium sensum cōem eē i anteriori parte cerebri. pbant sic qz lesa anteriori parte cerebri ledit imaginatio. 2o. sōn9 ē in cerebro. ergo pm sensitiuū est in cerebro. tz ɔña qz sōnus est passio pmi sensitiui. añs pbat qz meat9 a corde ad cerebrū sūt obstructi. ergo oz q sōn9 sit passio illi9 sensus qui est i cerebro. 3o. sensus cōis immediate mouetur a sensibus exterioribus. g ē eis immediate ɔiūct9. et oēs sensus exteriores debēt eē colligati in sensu cōi. hoc autem n posset defēdi nisi sēsus cōis eēt eis cōiūct9. 4o. oēs alij sēsus exteriores st in cerebro. ergo z sēsus cōis. 5o. i hoie solū ponūtur qtuor mbra pncipalia. s. cor quod ē pn m vital operatōis. epar qd ē pn m nutritōis. z mēbra gnatiua que sūt pncipia nālis gnatōis z cerebrū. ergo necesse ē q cerebrū sit pn m alic9 opatōis z nō alti9 qz ipi9 sensatōis. ergo oz q p m sēsitiuū sit i cerebro 6o. in sōno sensus cōis est ligat9. ergo ē i cerebro z n i corde. tz cōsequētia qz si eēt i corde haberet sēper spūs vitales z sic nunqz essz ligatus. ¶ 2a opinio ē aristo. z ɔmētatoris i secūdo sui quolz libro medicine. q pmū sensitiuū ē i corde tāqz in suo pncipali organo. pbant sic qz ois dolor habit9 p sēsū tact9 q est pncipalis inf oēs sensus exteriores pptingit ad cor qz ad aliā partez corpis: ergo p deferet spēs sensibilis ipius tāgibilis ad cor qz ad aliā partē corpis. ergo necesse ē q sēsus cōis sit in corde. 2o. qz si aliqs ɔburat in pede vel habeat aliqd apostema in aliqua parte inferiori tunc cor dolet z n caput. ergo signū est q primum sensitiuum ē i corde z n in capite. 3o. appetit9 sensitiu9 maxie viget in corde. ergo z p m sēsitiuuz. 4o. p m formatū i ebriōe ē cor z illo pori embrio habz sēsum z n i cerebro qz nōdū formatū ē. ergo ē in corde. Pret istas duas opioes sr due q videtur ɔcordare istas duas. pma stat in vno dcō z in vna distictione. ¶ Dcm est istud. oia organa sensuum exterioz habent suam primam cōgregationem in capite z mediante capite spēs sensibilium multiplicantur ad locū cordis z ibi completur iudicium z sensatio ipius sensus communis. ¶ Distinctio est hec. duplex ē organum sensus communis. quoddam est pme apprehēsionis z ɔiūctōis siue copulationis sensuum z tale est in cerebro z de illo procedunt rationes medicoz. aliud est organum complete sensatōis siue vltimate cognitionis. z illud ē in corde. ¶ 2a stat in vna distinctione z est hec. sensum cōem eē i aliquo potest intelligi dupliciter. vno modo originaliter z pncipiatiue z sic est in corde. alio organice z subiectiue z sic est in cerebro.

Ad rationes añ opp m. Ad pmam dr q cum potentia vegetatiua plante nō sit potentia cognitiua ipa non est fatigabilis. ¶ Ad secundā dr q in aialib9 que habēt solum tactum tact9 est primus sensuū z ē i eis pmū sensitiuum vbi est tact9. Ad tertiā dicitur q hoies existentes in extasi vigilant. z lz pro tunc non possint sentire. hoc tamen non est per ascēsum vapoz ad cerebrum. sed pter passionem vel egritudinem ¶ Et hec de questione.

Queritur secundo. vtrum somnia solum appareant dormientibus. ¶ Arguitur primo q non qz in vigilantib9 ita bene reseruantur species sensibiles sicut in dormientibus. ergo eque bene debent apparere vigilantibus sic dormientibus. ¶ 2o arguit. si somnia solū apparerēt dormientib9. vel ergo semper apparerent in somno vel aliqn. z aliqn n. nō pmū cum in quolibz somno sit sufficiens causa somioz. s. reseruatō specierū. non 2 m. quia non est assignanda ratio quare i vno somno fiant somnia z non in alio. nec est assignanda rō quare vna species reseruata potest mouere fantasiam ad somniādū z non alia. ¶ Tertio arguitur sic. homines melancolici vigilando sepe dicūt se vidisse multa terribilia z similiter de freneticis. g isti vigilando somniant. ¶ In oppositū est auctoritas philosophi.

Primo sciēdū ē q̄ ari. i isto 5° ca° ōndit qd sit sōniū ⁊ intēdit qnq̄ ꝯclōnes. p^a
ꝯ° tangit tp̄s in quo fiunt sōnia ponēdo talē suppō nē. manifestū ē ex his que ꝺcā sūt q̄ inmutatiōes a spēb⁹ reſuatis nō solū f unt vigilādo ſ3 ēt durante sōno. ¶ z^a ꝯ° sōnia apparent ꝺormiēdo ⁊ nō vigilando. ꝓbat q2 ꝺe ꝺie qñ operaꝰ sensus ⁊ intelligētia repellūtꝰ ⁊ exterminaꝰ sōnia queadmodū pnus ignis exterminaꝰ ꝓpe magnū. ⁊ parua tristitia iuxta magnā. ⁊ pua oblectatio iuxta magnā. sed ꝺe nocte qñ sēsus quiescūt p̄ fātasiā mouēt spēs sēsibiles i eis reſuate pp vacatōem sēsuū particulariū fcē a sōno ⁊ reuertūt sōnia ⁊ fiūt māifesta si nō fuerit turbatio in fantasia. ¶ 3^a ꝯ° aliqñ fiūt sōnia recta ⁊ aliqñ falsa. ꝓbat p sile q2 sicut aspiciētes i aqua qescēte clare vidēt suas facies. ⁊ aspiciētes i aqua modicū turbata vidēt suas facies l3 ꝺistorte. i aq̄ aūt totalr̄ turbata nullo mō vidēt suas facies. ḡ silr̄ qñ spēs fātasie sūt oīo quiescētes appent sōnia recta. ⁊ qñ pp caliditatē nutrimenti aliqs vehemēter moueꝰ apparēt ꝺistorta. ⁊ aliqñ fit mot⁹ vehemētior ⁊ tūc totalr̄ exterminaꝰ sōnia. Cōcludit q̄ aliqñ appent sōnia ꝯturbata mōstruosa. ⁊ aliqñ sōnia ꝺeteriora sicut melācolicis febricitātib⁹ ⁊ vinolētis. ꝓbat q2 oēs iste passiones scilic3 melancolia febris ⁊ vinolentia cum sint multum spumose faciūt multum motum ⁊ multam turbationē. Cōcludit z° q̄ in habētib⁹ sanguinez sedato ſiguie. i. misso ad singula mēbra spēs reseruate faciūt valida sōnia. Infert q̄ propter hoc q̄ reſuāꝰ spēs ꝺ late ab vnoquoq̄ sensu. ideo ea que ꝺeferūꝰ a visu credim⁹ per somn a videre. ⁊ ea que ꝺeferūtur ab auditu credim⁹ audire. Infert z° q̄ i sōnijs multa apparēt que nō sūt. ꝓbat per simile quia p visū multa iudicam⁹ moueri que nō mouēꝰ. ⁊ per tactū ꝺiuersorum ꝺigitorum iudicamus vnum eē ꝺuo Et subdit q̄ ab vno quoq̄ sensu possumus ꝺecipi. nisi virtus cognitiua superior cōtradicat. idest corrigat illum errorē. Subdit secūdo q̄ sōnia s̄p apparent vera. nō tamē semper iudicantur vera. ꝓbat quia quemadmodum ꝺicimus q̄ aliqui ꝺecipiuntur facilr̄ propter aliquā passionez. ita ꝺormientes facilr̄ ꝺecipiuntur propter somniuz. idest ꝓpter turbatōem q̄ ē in somnio. ⁊ pp motū sēsuum ab actibus reseruatis i fātasia. i. pp sōnia. ¶ 4^a ꝯ° tāgit vnā lōgā ꝺeclaratōez eoꝝ q̄ ꝺcā sūt vt p3 i tex. ¶ 5^a ꝯ° tāgit ꝺiffōem somnij. ⁊ est hec. sōniū ē fātasma quoddā in sōno. Infert primo q̄ idola que apparēt i iuuētib⁹ timētib⁹ passiōnatis ⁊ vniuersaliē illa q̄ apparēt sensib⁹ solutis nō sūt somnia. Infert z° q̄ non oē fātasma qꝺ apparet in somno est somniuz. probat. quia aliquibus ꝺormientibus ꝯtingit quādoq̄ ꝺebilr̄ audire sonos ⁊ sētire lumen ⁊ ipsi excitati reperiunt se vere sentire illa sicut videre lumen lucerne audire vocem gallorum ⁊ canum ⁊ illa prius audiebant ꝺormiendo valde ꝺebiliter. etiam aliqui ꝺormiendo interrogati respondent ⁊ tamen nullu3 istoꝝ est somniuz. Infert tertio q̄ nulla que ꝺormiendo apparēt in intellectu sunt somnia. ¶ 6ª conclusio tangit causaz quare aliqui nūq̄ sōniāt. alij vero i iuuētute nunq̄ sōniauerūt ⁊ tñ in senectute sōniāt ⁊ ē hec. pp itēsu3 calorem fit nimia euaporatio ciboꝝ ⁊ pp nimiā euaporationē ciboꝝ fit nimis fortis mot⁹ spēꝝ reseruatarū3 iō tūc nō fiūt somnia. ⁊ h̄ maxie contingit pueris.

Secundo sciendu3 est q̄ Ari. in h̄ sexto ⁊ vltimo capitulo ostendit q̄ per somnia ꝯtingit iudicare ꝺe futuris. ⁊ itendit qnq̄ ꝯclusiōes. ¶ Prima ꝯclusio: nō o3 ꝯtēnere ꝺiuinatōes que fiūt p somnia. ꝓbat. q2 oēs vel plures existimāt sōnia hr̄e aliquā significationē. ergo illō est credēdū quasi ꝺcm̄ sit p experientiā. ¶ z^a cōclusio q̄ nō est credibile q̄ ꝺe qbusdā fiat ꝺiuinatio i sōnis. ꝓbat q2 oē credibile h3 aliqua3 rōez: s3 nulla est cā rōalis pp quam per somnia ꝺbeam⁹ iudicare ꝺe futuris. igitur ⁊c. minorem probat q2 nulla alia causa videretur ꝯueniens nisi somnia imitterentur a ꝺeo. s3 sōnia non imittunꝰ a ꝺeo q2 irrōnabile eēt ꝺeum imittere sōnia qbuslibet ⁊ ñ solum optimis ⁊ prudentissimis. ꝓbat etiā conclusionem signo. q2 p somnia eoꝝ q somniauerunt ꝺe colomnis herculis non vr̄ posse aliquid iudicari ꝺe futuris. ꝓbat q̄ sit iconueniens ꝺeu3 qbuslib3 imittere sōnia. q2 ꝓuidere aliquid supra nā3 ⁊ iuenire originē ipoꝝ videtur pertinere ad prudētia3 Infert q̄ necesse est oīa sōnia aut aliqua aut vnu3 eē cās vel figuras vꝉ accñtia futurorum. ꝓbat q2 reperiunꝰ aliqu e cāe. vt interpositio lune est causa eclypsis solis. ⁊ febris est cā laboris. reperiūtur ēt aliqua signa sicut stellam subintrare est signum ꝺ fectus. ⁊ aperitas lune est signum febricitandi. reperiuntur etiam aliqua accñtia vt aliquo ambulāte solem ꝺeficere. quia ambulatio neq̄ ē causa ꝺefectus solis neq̄ signum neq̄ accñs eo q̄ nullū accñtium sit semper aut frequenter. ergo similiter aliqua somniorum sunt signa ⁊ cause maxime eorū que circa corpus accidunt. ꝓbat signo q2 qda3 experti medici ꝺicunt q̄ valde o3 intendere sōnijs Subdit causā quare habem⁹ sōnia ꝺormiendo ⁊ non vigilando. q2 mot⁹ magni q fiūt i ꝺie vigilādo

sũt ptes ĩo iferiores sũt mot⁹ latẽt sec⁹ maiorẽ. Jn do²
miẽdo ãt accĩt ɔ̃riũ. qꝛ tũc pui mot⁹ videt eẽ magni.
pbat ẽt de his que acciđũt frequẽter i sõnijs. qꝛ ar
bitramur in somnijs fulgura cadere ⁊ tonitrua fi
eri ñ obstãtib⁹ puis sonis factis in auribus. ⁊ sõni
am⁹ frui melle ⁊ dulcibus saporib⁹ tenui fleuma
te defluẽte. ⁊ sõniam⁹ ambulare per ignẽ ⁊ vehem
ter calefieri paruo calore fcõ circa quasdã ptes.
ista tñ manifesta sũt. Ex p̃dcis infert ꝙ somnia sũt
pua p̃ncipia oĩum passionũ que fiũt i corpibus. vt
egritudinũ. Jnfert 2° ꝙ necesse ẽ somnia eẽ mag
patentia in somno ꝗ̃ in vigilãdo. ¶ 3ª cõclusio. ñ
ẽ irrõabile quedã fantasmata apparentia i sõnijs
eẽ cãs quorũdã primoꝝ actuum. pbat qꝛ illi q ali
qd debẽt agere formãt somnia fixa ẽm ea que de
bent agere. mot⁹ eni sõnioꝝ ẽ sĩlis motib⁹ diurnis
iõ act⁹ diuturni cõiter disponũtur ⁊ p̃parant p itel
ligentiã habitã in fantasmatibus. Cõcludit ꝙ som
nioꝝ quedã sũt signa ⁊ qdã sũt cãe. ¶ 4ª ɔ°. plura
sõnia sũt acciñ. maxĩe sõnia trãscendẽtia ꝗ̃ꝝ ori
go nõ ẽ in nobis sicut sũt sõnia de nauali bello et
de illis que eueniũt infra lõgũ tps. qꝛ pp hoc som
nia sũt similia futuris. eo ꝙ ẽ sĩsĩle ea q̃ fiẽt a lõge
sĩlr fieri sicut aliq̃ que p̃us fcã sunt de quib⁹ habe
m⁹ memoriã. iõ sic habuisse memoriã de aliquo ñ
ẽ cã neq̈ signũ alicuius futuri: sic post euẽtũ sõnij
ipm nõ ẽ cã nec signũ illi⁹ futuri. iõ multa sõnioꝝ
nõ eueniũt eo ꝙ sũt accñtia q̃ neq̈ sẽp neq̈ freqn
ter fiũt. ¶ 5ª ɔ°. sõnia nõ sũt missa a deo. pbat rõe
⁊ signo. rõne sic. qꝛ quedã alioꝝ aĩaliũ ab hoĩe sõni
ant. Jnfert ꝙ nõ sũt missa a demonib⁹ cũ nã dmo
nis sit nõ diuina. pbat signo qꝛ valde stulti hoĩes
sunt preuidentes ⁊ recte sõniãtes. ergo signũ ẽ ꝙ
nõ mittunt a deo. Jnfert ꝙ quorũcũq̈ nã ẽ quasi
loquax ⁊ melãcolica illi hñt multa sõnia eo ꝙ mo
uentur ẽ3 plura ⁊ multipharia fantasmata ⁊ oten
dunt sicut disputantes. nec est mirꝝ si inter multa
sõnia sint aliqua falsa sicut si multos lapides iaci
es nõ est mirꝝ si aliquos dispariter iacias.

Tertio sciendũ ꝙ Ari. in vltima pte h⁹ capi
tuli oñdit ꝙ ñ ẽ necesse euẽire sicut
sõniam⁹. ⁊ intendit qnq̈ ɔclões. ¶ p̃ma. Nõ ẽ icõ
ueniẽs multa sõnioꝝ nõ euenire ẽt eoꝝ que sũt si
gna passionũ corporaliũ. probat dupliciter quia
nõ est inconueniens multa iudicia sũpta ex signis
corpoꝝ celestiũ sicut sunt vẽti ⁊ pluuie nõ euenire
qꝛ potest i vno signo euenire aliqs mot⁹ fortior illo
a quo sũptũ est signũ pluuie vel venti. 2° qꝛ multa
bene consulta que fieri expediebant sunt dissolu
ta propter aliqua alia digniora. ¶ 2ª cõclõ. sõnia
que nõ habent suã originẽ in nobis videnť causa
ri a corporib⁹ celestib⁹. pbat. qꝛ influẽtia celestis
mouet aerẽ ⁊ eo moto mouet fãtasiã ⁊ ptingit ad
aĩas somniãtiũ cãndo somnia vt pbat de aliq mo
uente aquã que mota mouet aliud. Cõcludit ꝙ il
le influẽtie celestes faciũt idola q̃ sũt magis pcepti
bilia de nocte ꝗ̃ de die. pbat qꝛ qñ ille influẽtie d
ferũt de die magis dissoluũt ꝗ̃ de nocte eo ꝙ aer
noctis ẽ plus sine turbatõne ꝗ̃ aer diei. noctes. n.
silentiores sunt. Jnfert primo ꝙ magis contingit
dormientes pcipere paruos motus iteriores ꝗ̃ vi
gilantes. Jnfert 2° ꝙ hi mot⁹ celestes faciũt fanta
smata. i. sõnia ex qb⁹ hoĩes p̃uident futura. Jnfert
3° ꝙ hec passio. s. sõniũ accidit quibusl3 ⁊ nõ solum
prudẽtissimis. Jnfert 4° ꝙ si deus emitter3 sõnia
euenir3 in die sapiẽtib⁹. Jnfert 5° ꝙ qꝛ somnia ac
cidunt p influentiã celestẽ. ideo est visile q̃sl3 aliqd
p̃uidere p sõnia eo ꝙ intelligentia sõnioꝝ nõ ẽ af
fecta curis diuinis. sed est quasi deserta ⁊ vacua ab
oĩb⁹ istis. ¶ 3ª ɔclõ. qdã extatici p̃uidẽt futura p sõ
nia qꝛ pprij mot⁹ nõ infestant eos. ideo maxĩe senti
unt extraneas motiones. s. influentias. Jnfert ꝙ
ɔtingit aliquos eẽ recte somniantes. cõtigit ẽt no
tos maxĩe recte sõniare ⁊ preuidere d notis eo ꝙ
noti sunt maxime soliciti de se inuicẽ. hoc pbat p
sĩle qꝛ queadmodũ exñtes pe cognoscunt ⁊ sen
tiunt: sic est de motibus. notioꝝ eni notiores sũt mo
tus. ¶ 4ª ɔ°. melancolici pp vehementiam male
iudicant de futuris ac si eẽnt male iacentes ⁊ sĩlr
furiosi. ¶ 5ª. ille qui potest sĩlia ɔspicere ẽ artifici
osissim⁹ iudex somnioꝝ. pbat qꝛ nõ cuiusl3 ẽ recte
sõnia iudicare sed solũ inspicietis sĩlitudies. pbat
qꝛ sĩle ẽ d sõnijs ⁊ de idolis apparẽtib⁹ i aq̃. si eni3
fiat mult⁹ mot⁹ nõ fiet apparitio idoli ⁊c.

Cõclusio responsalis. Somnia solum ap
parent dormientibus. pz p diffi
nitionem somnij positam in textu.

Primo dubitatur. vtrum diffinitio som
nij sit sufficiens. Pro solutione
ponuntur due distinctões. ¶ p̃ma. fantasma ca
pitur dupliciter. vno° p speciẽ reseruata i fantasia.
⁊ sic somnium non est fantasma. alio modo pro q̃
dam fantastica apparitiõe facta per speciẽ reserua
tam in fantasia. ⁊ sic somniũ est fantasma. ¶ 2ª di
stinctio. triplex est apparitio in sõno. vna est debilr
in p̃ncipio dormitationis sicut cũ aliquis incipit
dormire adhuc debilr pcipit candelã ardẽtẽ ⁊ ho
minẽ loquẽtẽ siue p sensũ interiorẽ siue exteriorẽ. ⁊
talis apparitio nõ est sõniũ cũ nõ sit apparitio fan
tastica. alia est apparitio per intellectũ qñ aliquis

dormiẽdo sillogizat. ⁊ talis apparitio ñ ẽ sõnium q꞉ non est apparitio fantastica. tñ q꞉ non est apparitio ꝑmi sẽsitiui. alia ẽ apparitio q̃ fit ꝑ spẽs reseruatas ĩ fantasia p̃nte sensu ꝯmuni ⁊ illa est duplex q꞉ q̃dã fit vigilando vt illa que fit ꝑꝑ frenesim ꝑꝑ timorẽ vel ꝑpter aliquã similem passionem. ⁊ illa ñ ẽ somnium. alia fit dormiendo ⁊ illa est somniuꝫ. Ex his dicitur ad dubium ꝑmo ꝙ diffinitio somnij que est hec: somium est fantasma quoddã in sõno. valet tñ sicut somnium est apparitio fantastica facta dormiendo. Solet addi ꝙ sõnium est apparitio fantastica ꝑmi sẽsitiui ꝑpter iij^{a}. ꝑmo ad excludendum intellectum. 2° q꞉ somnium est passio ꝑmi sensitiui. 3° q꞉ sõnium effectiue causatur a primo sensitiuo. dicitur tertio. ꝙ diffinitio somnij sic exposita est sufficiẽs. pꝫ q꞉ apparitio ponitur loco gñeris. fantastica ponit̃ propter apparitiones sensuum exteriorum. ꝑmi sensitiui ponitur propter apparitiones intellectiuas. in somno ꝑpter fantasticas apparitiones que fiunt vigilando.

Secundo dubitat̃. Utꝝ sit possibile diuinare ꝑ somnia. pro solutione hui⁹ dubij ponunt̃ due suppositiones. prima. origo sõniorum est a spẽbus reseruatis in fantasia. 2^{a}. fortificatio somnioꝝ ⁊ eoꝝ prouocatio est aliquando a complexione. aliquando a passione corporis. aliquando a passione anime. aliquando ab influẽtia celesti vel alterius cõtinentis. Ex his ponũtur aliqua dicta. ꝑmum. si somnium fiat precise ex speciebus reseruatis in fantasia non valet ad ꝑnosticandum de futuris. 2^{m}. si somnia prouocentur a passione vel complexione corporis expertus medicus posset ꝑ talia somnia iudicare de complexione de sanitate vel de egritudine ⁊ cõiecturalr̃ ꝑnosticare de morte vel de vita. 3^{m} dictum. si somnia prouocentur a passionibus anime tunc somnians põt prenosticare ꝙ inclinatus est ad futuros actus ad quos inclinat talis passio. 4^{m} dictum. ꝙ si ad productionem somnioꝝ concurrat influentia celestis tũc prudens posset coniecturaliter ꝑnosticare de futuris per talia somnia.

Tertio dubitatur. Utꝝ sit possibile ꝙ dormientes exerceant actus vigilantium. dicitur ꝑmo ꝙ sic. vt pꝫ multis expientijs. dicitur 2° ꝙ fortis fantasia sufficit ad mouendũ potẽtias executiuas ⁊ ex ꝯñti ad mouendũ ipm aial ꝓgressiue. dr̃ 3° ꝙ assuefactio dirigit dormientem ꝙ exercet opera vigilantium ad apperiendũ ostia. ad ambulandum ꝑ vicos ⁊ ad similes actus. ⁊ silr̃ species aliorum reseruate in fantasia. dicitur 4° ꝙ tales bene memorantur suoꝝ sõnioruꝫ sed non hñt memoriam de actionibus factis in somnijs eo ꝙ actiones ille sunt circa sensibilia exteriora que propter ligationem sensuum exteriorum non pñt ꝑ suas spẽs deferri ad memoriã ⁊ in ea reseruari.

Ad rationes Ad ꝑmam dicit̃ negando ꝯñam. q꞉ fortes motus facti in sensibilibus exterioribus impediũt paruos motus interiores. ¶ Ad secundam dicitur. ꝙ sõnia non semper apparent dormiẽdo eo ꝙ aliquãdo propter nimiam euaporationem ciboꝝ ascendunt multi vapores ad cerebrum ⁊ tantam turbationem faciunt in cerebro ꝙ non possunt species reseruate in fantasia representare idola sensui cõmuni. ⁊ inde est ꝙ homines minus somniant in iuuentute q̃ꝫ in senectute. quia i iuuentute propter continuũ motum augment꞉ est nimia euaporatio ciborum ⁊ propter eandem causam aliqui in aliquibus somnijs somniant ⁊ in aliquibus non. ¶ Ad tertiam dicitur negando consequentiam quia lꝫ tales apparitiones sint fantastice. quia tamen nõ sunt facte dormiendo. ideo non dicuntur somnia. Et hec de libro de somno ⁊ vigilia dcã sufficiãt.

¶ De longitudĩe ⁊ breuitate vite.

D habendum aliquã notitiã de longitudĩe ⁊ breuitate vite querit̃ ꝑmo vtrũ calidum ⁊ humidum sint cã longitudis vite. Arguitur primo ꝙ non. q꞉ calidũ ⁊ humidum sunt causa putrefactionis. ꝰ nõ sũt cã longitudinis vite. antecedens patet de humido. quia stramania humida citius putrefiunt. probat etiã de sicco quia carnes citius putrefiunt in estate q̃ꝫ in hyeme. ¶ Secundo arguitur sic. caliduꝫ ⁊ humidũ sunt causa mortis. ergo non sunt causa longe vite. antecedẽs ꝓbat̃ q꞉ calidũ ꝑ suã actiuitatẽ ꝯsumit humidũ ⁊ humidũ sua humiditate extiguit calidũ. ¶ 3° arguit̃ sic. frigidũ ⁊ siccũ sũt q̃litates q̃ magis pñt resistere extraneis nocumentis lõgitudinẽ vite ĩpedientibus. ꝰ frigidũ ⁊ siccuꝫ sũt magis cã longe vite q̃ꝫ calidũ ⁊ hũidũ. ¶ In oppositũ ẽ auctoritas ꝑhi.

PRIMO sciēdū ꝙ iste liber ī quo Aristo. ꝺ
terminat de causis lōgitudinis et
breuitatis vite diuiditur in tria capitula. ¶ In p̄
pōit q̄sdā suppōnes. ⁊ itēdit gnq̇ ꝯclusiōes. ¶ Pri
ma tāgit itētū ⁊ ē hec. Cōsiderādū est de cāis ꝓpt̄
quas quedā aīaliū sūt longe vite. ⁊ q̄dā breuis vi
te ⁊ enumerat m̄lta alia dicenda. ⁊ tñ ꝯtinuat dcā
dicēdis vt pꝫ in textu. ¶ 2ª ꝺ. tangit q̄ttuor sup
positiōes. Prima. aīaliū gn̄e ⁊ spē dr̄ntiū quedam
sūt a tota spē lōgioris vite q̄ꝫ alia. vt hō a tota spē
est lōgioris vite q̄ꝫ equ⁹. 2ª. aīaliuꝫ eiusdē spēi pu
ta hoīuꝫ q̄dā sūt lōgioris vite sic illa q̄ habitāt ī lo
cis calidis. alia sūt breuioris vite. sic illa q̄ habitāt
ī locis frigidis. 3ª. habitātia eūdē locū adhuc dr̄nt
breuitate ⁊ lōgitudīe vite. 2ª suppō. oꝫ ꝯsiderare
ꝙ entiū nā̄ ꝯstātiū q̄dā sūt facil̓r corruptibilia ⁊ q̄
dā nō. Subdit ꝙ ignis ⁊ aqua ⁊ alia elemēta si nō
fuerit ꝓportionatā ſꝫ virtutem. i. ſm q̄litates tūc
sūt cā gn̄ationis ⁊ corruptiōis ī oībus alijs. s. in mi
xtis. iō rōnabile est oīa mixta ꝯposita ex elemētis
ꝑticipare nām elementoꝝ. 3ª suppō. artificialia q̄
ꝯponuntur ex multis mixtis nō sil̓r corrūpunt̄ sic
alia mixta. s. ꝑ disproportiōeꝫ q̄ttuor elem̄toꝝ ſꝫ
ꝟtuteꝫ. 4ª suppō. formaꝝ q̄dā corrūpunt̄ ꝑ se nō
corruptis suis susceptiuis ſꝫ saluatis. s. ꝑ introdu
ctionē forme ꝯ̄rie. vt corruptio ignorantie ē remi
niscentia ⁊ eruditio. ⁊ corruptio scīe est obliuio ⁊
deceptio. quedam corrūpunt̄ ſm accn̄s q̄. s. conse
quūtur corruptiōes suoꝝ subiectoruꝫ. corruptis
enim aīalib⁹ corrumpuntur scīa ⁊ sanitas q̄ sunt ī
aīalib⁹. ¶ 3ª ꝺ. mouet ⁊ soluit vnā questionē q̄ ē
hec. Utꝝ aīa solum corrūpatur corrupto corpo
re vel habeat duas corruptiōes sic sanitas. Istud
soluit dupl̓r. p̊ ꝯditional̓r si aīa sit in corpore sicut
scīa ē in aīa ⁊ non sit in corpore a nā tūc ipi⁹ aīe est
alia corruptio ꝑter illā q̄ corrumpit̄ corrupto cor
pore. 2º soluit cathegorice ꝙ aīa nō ē ī corꝑe sicut
scīa ē ī aīa. iō aīa solū corrumpitur corrupto corꝑe
¶ 4ª ꝺ. tāgit ⁊ soluit aliā qōnē q̄ ē hec. Utruꝫ sit
dabil̓ loc⁹ in q̄ corruptibile sit icorruptibile. Argu
it ꝙ sic. q̄ꝛ ignis ē corruptibil̓ ⁊ tñ ē icorruptibil̓ in
ꝯcauo orbis lune. mioꝛ ē ꝓbat. q̄ꝛ si ignis corrūpet̄
ī ꝯcauo orbis lūe. vel hoc eēt ꝑ ꝯ̄riū sibi ⁊ ſꝫ se. ⁊ h̄
nō q̄ꝛ sube n̄ ē aliq̄d ꝯ̄riuꝫ vel ꝯtrariū suaꝝ q̄litatū
⁊ h̄ nō q̄ꝛ ī cōcauo orbis lune nō sunt q̄litates ꝯ̄rie
suis q̄litatib⁹. Soluit ꝙ ignis est quodāmō icorru
ptibilis scilicet ipo remanēte ī cōcauo orbis lune.
ſꝫ tñ ē total̓r. i. simpl̓r corruptibilis. ꝓbat triplicit̄
q̄ꝛ ipoīe est ꝙ habēti māꝫ nihil sit ꝯ̄riū. ſꝫ ignis hꝫ
mām. g̊ alicubi hꝫ ꝯ̄riū. ⁊ ꝑ ꝯn̄s ē simpl̓r corrupti-
bilis. 2º ipossibile est q̊libet esse calidū. g̃ necesse
aliq̄d eē frigidū. ⁊ illud est ꝯ̄riū igni. ⁊ sic ignis per
ipm ē simpl̓r corruptibilis. 3º q̄ꝛ ignis pōt corrum
pi eo ꝙ ꝓpter aliquā ifluētiā celi pōt aliqua pars
ignis fieri grauioꝛ ⁊ descēdere ad locū aeris ī quo
reꝑiet ꝯ̄riū. ¶ 5ª ꝺcl̓o tangit septē correlaria. Pri
mū. minor flāma ꝯburit̄ a magna flāma scđꝫ acci
dēs. ꝓbat q̄ꝛ minor flāma soluꝫ ī multo tp̄e potest
ꝯsumere suū alimētū. s. fumuꝫ. sed maior flāma il
lud alimētū cito ꝯsumit. 2ᵐ. oīa gn̄abilia ⁊ cor
ruptibilia semꝑ sūt ī motu: ꝓbat. q̄ꝛ talia semper
fiūt aut corrupunt̄. 3ᵐ. ꝯtinens aliquando coo
perat̄ ad corruptionē. aliq̄ñ n̄ cooꝑat̄ i. ipedit cor
ruptionē. 4ᵐ. trāsposita ꝺ loco ī locū aliq̄ñ fiūt du
rabiliora ⁊ aliq̄ñ paucioris duratōis. 5ᵐ. eterna n̄
sūt ꝯ̄ria q̄buscunq̇. 6ᵐ. mā ꝯfestim habet ꝯtrariū
idest oē h̄ns mām habet ꝯ̄riuꝫ. 7ᵐ. sicut hꝫ aliquid
ꝯ̄riū sic ē ꝑmutabile. si enī hꝫ ꝯ̄riū ſm locū ipꝫ est ꝑ
mutabile ſꝫ locū. ⁊ si hꝫ ꝯ̄rium ſm quantū est per
mutabile ſm augmētum ⁊ decremētuꝫ. ⁊ si habꝫ
passionem contrariaꝫ alteratur.

SECUNDO sciēdū est ꝙ aristo. in hoc 2º c. <u>Caput</u>
inquirit cās lōgitudis ⁊ breui
tatis vite. ⁊ diuidit̄ur in duas ꝑtes. In p̊ª excludit
quasdā cās accn̄tales. ⁊ intēdit. 13. ꝯclōes. ¶ pª. n̄
sunt sꝑ maioꝛa minorib⁹ incorruptibilioꝛa siue lō
gioris vite. ꝓbat q̄ꝛ equ⁹ qui est maioꝛ hoīe est bre
uioris vite q̄ꝫ homo. ¶ 2ª. parua nō sūt sēꝑ lōgio
ris vite maioribus. probat q̄ꝛ canes sūt breuioris
vite multis hoīb⁹. ¶ 3ª. nō oēs plante sūt lōgioris
vite oīb⁹ aīalib⁹. ꝓbat q̄ꝛ multe plante quolibꝫ an
no eradicant̄. vt frum̄ta ⁊ ordea. ¶ 4ª. nō oīa h̄n
tia sanguinē sūt longioris vite nō h̄ntib⁹ sāguineꝫ
ꝓbat q̄ꝛ apes q̄ sūt sine sanguine sūt durabilioꝛes
quibusdā habentib⁹ sanguinem. ¶ 5ª ꝺ. exāguia
nō sūt semper longioris vite nō habentib⁹ sāguīeꝫ
ꝓbat quia malequia. i. quedā nō habētia sāguīeꝫ
sunt epetya. i. breuioris vite. ¶ 6ª. non habitan-
tia in terris sūt longioris vite. ꝓbat q̄ꝛ alique plā
te ⁊ aliqua aīalia sūt breuioris vite piscib⁹. ¶ 7ª
habitantia in aqua non sunt semper longioris vi
te. probat quia obstrocuta ⁊ maqueya sunt breui
oris vite. ¶ 8ª conclusio tangit aliqua que sūt lō
ge vite ⁊ est hec. In plantis ea que vl̓r sunt lōgissi
me vite sicut palma ⁊ cypressus ⁊ in animalibus
habentia sanguinem sunt longioris vite q̄ꝫ exan-
guia. ⁊ gressibilia sunt longioris vite q̄ꝫ aquatilia
Infert ꝙ animalia illa duo simul combinantia
scilicet que sunt habentia sanguineꝫ ⁊ gressibilia
illa sunt longissime vite īter aīalia. vt homo et ele

p̄bas. ¶ 9ᵃ ɔ̄.inter aialia illa q̄ sūt maiora vt i plu-
ribus sūt longioris vite minoribꝰ. dicit vt in plu-
ribꝰ qꝛ magnitudo accidit his q̄ sunt lōgioris vite
¶ Decima ɔ̄. viuere cōsistit i humido ⁊ calido. ꝑ
bat qꝛ aial ē nāliter humidū ⁊ calidū. ¶ Undecia.
mors ɔsistit in frigido ⁊ sicco. ꝑbat qꝛ senectꝰ ē nā
liter frigida ⁊ sicca. ꝑbat secundo qꝛ mā corporū
hic existium hꝫ aliquod istoꝝ. iō corpus senis vel ē
humidū ⁊ calidū vel frigidum ⁊ siccum. Jnfert ꝙ
necesse est senescētia desiccari. ¶ Duodecima cō
clusio tāgit ꝓprietates humidi. prima. oꝫ humidū
in quo consistit vita esse non faciliter desiccabile
iō oꝫ eē pīgue ⁊ imputrescibile. ꝑbat qꝛ debet eē
humidū aereum. sꝫ humidū aereum est imputre
scibile. ꝑbat qꝛ ignis est iputrescibilꝰ respectu oīuꝫ
elementoꝝ. ḡ ⁊ aer respectu inferioꝝ elemētoruꝫ.
ꝑbat ɔñam qꝛ aer se hꝫ ad inferiora elemēta sicut
ignis ad oīa superiora. 2ᵃ ɔditio. humidū non oꝫ
esse paucum. ꝑbat qꝛ paucum humidū est faciliter
desiccabile. sed humidū in quo cōsistit vita non ē
faciliter desiccabile. Jnfert ꝙ maiora siue iter plā
tas siue inter aiantia quasi vniuersaliter sūt lōgio
ris vite. ꝑbat qꝛ rōnabile est ꝙ maiora plus habe
ant de humido minoribus. Subdit tñ ꝙ non sola
q̄titas humidi est cā longe vite sed sūt due cāe. s.
q̄tū ⁊ quale. ꝑbat qꝛ non solum oꝫ humidum esse
multū. sꝫ oꝫ ꝙ sit calidum. i. pingue ⁊ non faciliter
desiccabile neqꝫ putrescibile. Jnfert 2º ꝙ hoīes d̄
ficientes in multitudine humidi sunt longioris vi
te quibusdā maioribus. qꝛ humidum hoīs exce-
dit humidū alterius s̄ꝫ quale lꝫ non excedat s̄ꝫ q̄-
tum. ¶ Tertiadecima ɔ̄ tangit cōditiones calidi
⁊ est hec. calidū aialium oꝫ esse pingue ⁊ non faci-
liter desiccabile neqꝫ faciliter ifrigidabile. 2ᵃ. tale
calidū oꝫ habere humorē. i. humido eē ꝑmixtum
Jnfert tertiā ɔditionē humidi ꝙ humidū oꝫ firmū
eē ⁊ non facilr̄ corruptibile. neqꝫ oꝫ eē superfluuꝫ
qꝛ tūc corrūperetur lāgore aut nā. probat ɔñaꝫ qꝛ
virtus. i. natura est superfluitati contraria. i. sup-
fluitas est contraria nature.

Tertio sciendū ꝙ Ari. i secunda p̄te huius capituli ponit. x. correlaria. p̄mum.
aiala multū coitiua ⁊ multū hn̄tia sp̄ma senescunt
cito. probat qꝛ sp̄ma ē supfluū ⁊ emissuꝫ statiꝫ de-
ficit. 2ᵐ. longioris vite est mulus equo ⁊ asino. ex-
qbus genitus est. ⁊ femelle sūt lōgioris vite q̄ ma
sculi coitiui. 3ᵐ. passeres masculi sūt breuioris vi-
te femellis. 4ᵐ. q̄cūqꝫ masculi sūt laboriosi illi ꝓ-
pter laboreꝫ senescūt magis. ꝑbatur qꝛ labor de
siccat. senectꝰ aūt ē sicca. 5ᵐ nāliter masculi sūt lō
gioris vite femellis. ꝑbat qꝛ masculi sunt calidio
res femellis. 6ᵐ. ꝓpter eandē cām aialia eadeꝫ. i.
eiusdē spēi habitantia in locis calidis sūt lōgioris
vite habitatibus in locis frigidis ꝑꝑ quā cāꝫ aialia
sūt maiora ⁊ longioris vite i locis calidis q̄ frigi
dis. ꝑbat exēplo de serpentibus ⁊ piscibus in ma
ri rubro. Correlariū h̄o probatur qꝛ humiditas ca
lida q̄ ē in locis calidis est cā augmēti ⁊ vite. i locis
aūt frigidis ē humidū aqueū qd̄ est faciliter cōge
labile. hoc etiaꝫ probat signo qꝛ si aialia habentia
paucuꝫ sanguinē ⁊ frigida ponantur in locis cali
dis fiunt longissime vite. habentia aūt multū san
guineꝫ ⁊ posita in locis frigidis fiūt minora ⁊ bre
uioris vite. qꝛ ɔgelatio aufert augmētū. 7ᵐ corre
lariū. inter plantas ⁊ aialia illa q̄ nō sumūt alimen
tū faciliter corrūpunt qꝛ calidū nāle deficiente ali
mēto agit i seip̄ꝫ ⁊ seip̄ꝫ corrūpit sic magna flāma
cōsumit paucā. sic eniꝫ calidū corrūpit alimentū
sic etiā consumit nāꝫ in qua est. s. humidū digesti
uū deficiente alimento. 8ᵐ. aquatilia sunt breuio
ris vite q̄ gressibilia non qꝛ non sint magis humi
da sꝫ qꝛ hn̄t humidū aqueū qd̄ ē frigidū ⁊ faciliter
corruptibile ⁊ desiccabile. 9ᵐ. aial exāgue si nō re
cōpensetur in magnitudine ē breuioris vite q̄ hn̄s
sanguinē. ꝑbat qꝛ humidū i aiali oꝫ esse pingue ⁊
dulce. aial aūt exangue nō hꝫ humiduꝫ pingue et
dulce. xᵐ. qꝛ ꝓpter h̄ apes sunt longioris vite ali
qbꝰ alijs aialibꝰ maioribꝰ. Et hec d̄ p̄ articulo.

Conclusio vñsalis. Calidum ⁊ humidum sunt causa lōge vite. pꝫ qꝛ fri
giduꝫ ⁊ siccuꝫ sunt causa mortis. animalia. n. mor
tua sunt frigida ⁊ sicca. ergo calidum ⁊ humidum
sunt causa longioris vite. ⁊ debet ista conclusio in
telligi de pingui calido ⁊ igneo. debet etiaꝫ intelli
gi de humido aereo ⁊ non aqueo. debet tertio in
telligi de calido ⁊ humido bene proportionatis
penes qualitatem ⁊ magnitudineꝫ.

Primo dubitatur. Utrum sit eadem plan ta quando rami desiccantur ⁊ ra
dix manet eadem. Ad soluendum hoc dubium est
supponendum ꝙ Aristoteles i hoc vltimo capitu
lo determinat de causa longitudinis vel breuita
tis vite in plantis. ⁊ intendit quattuor ɔclusiones
¶ Pria. q̄dā plante sunt longissime vite ⁊ longio
ris vite q̄ aialia. ꝑbat tripliciter. p̄mo qꝛ humidū
plante ē minus aquosum q̄ humidum animalis.
2º qꝛ plante habent humidum magis viscosuꝫ. 3º
qꝛ plāte hn̄t frigiditatē. i. caliditateꝫ paruꝫ intensā
que nō pōt faciliter consumere humidum. plante
sunt etiam sicce ⁊ terrestres ⁊ tñ nō hn̄t humidum

faciliter siccabile Subdit ꝙ accipienda est causa longitudinis vite in arboribus quia habẽt causã ꝓpriam aliam ꝙ̃ animalia enthõma. ℂ 2ª cõclusio. plante sunt longe vite. ꝓbat q₂ plãte sũt semꝑ iuuenes. ergo sunt longi temporis. antecedẽs ꝓbat q₂ plante cõtinue habent nouas germinationes. Subdit ꝙ plantarum quedam senescũt sed non simul cum suis radicibus. quia aliquando soli rami senescunt ⁊ statim noui rami nascuntur aliquando solus stipes senescit. Infert ꝙ radice manente eadem si rami fuerint renouati semper manet eadem planta. l₃ ipa sit aliquomodo facta ⁊ ꝓpter hoc plante sunt longe vite. ℂ Tertia cõclusio tangit conuenientiam inter plantas ⁊ animalia enthõma. q₂ sicut plante decise viuunt ⁊ fiũt due plãte ex vna. sic ẽthõma decisa viuũt. ℂ Secundo tangit differentiam ꝙ si enthõma fuerit diuisa non possunt viuere multo tempore eo ꝙ non habent organa sine quibus non possunt viuere. sic nõ est de planta q₂ planta semper habet radicem ⁊ germen in potentia a qua radice ꝓuenit vita et senect⁹ in planta. probat quia pars plante abscisa si plantetur acquiret radicem. ergo vbiq₃ in planta erat radix in potentia. ℂ Quarta cõclusio tangit conuenientiam inter animalia ⁊ plantas quia in animalibus masculi sunt longioris vite vt ĩ pluribus femellis. probat quia nau⁹ masulus maior est sᶜ femella nauosa. ⁊ ideo illa que habent superiora maiora sunt longioris vite. similiter plante que sunt graues in capite. idest in radice sunt longioris vite ⁊ illa non sunt herbosa sed arborosa. Subdit ꝙ superius ⁊ caput plante est radix. Consequenter recapitulat que dicta sunt.

Secundo dubitatur vtrum calidũ quod est causa longe vite debeat eẽ igneum vel aereum. et humidum debeat esse aereum vel aqueum. ꝓ solutiõe huius dubij ponuntur aliqua dicta. ℂ Primũ. calidũ qđ est causa lõge vite non debet esse pure aereum aut pure igneum. ℂ Secũdum dictum. tale calidum debet eẽ calidum cõplexionale siue ꝓportionatũ. ℂ Tertium dictum. humidum in quo consistit vita nec ẽ pure aereum nec pure aqueum. ℂ Quartum dictum. humidum in quo cõsistit vita est humidum ꝓportionatum complexionale ⁊ mixtum ⁊c̃.

Tertio dubitatur. Utrum animalia habitãtia ĩ locis calidis sint lõgioris vite ꝙ̃ habitãtia in frigidis locis. ꝓ solutione huius dubij ponuntur due distinctiones. ℂ Prima. duplicia sunt loca. quedam sunt tempata. alia sunt excessiua. ℂ Secunda distinctio duplicia sunt animalia. que dã₃ sunt magni ⁊ fortis caloris. alia sũt pui ⁊ debilis caloris. sunt etiam alia que sunt tempati caloris. Ex his ponũtur aliq̃ dicta. ℂ Primu₃: animalia habitãtia in locis temperatis sunt longioris vite animalibus habitãtib⁹ in locis excessiuis ℂ Secundum dictum. animalia pauci ⁊ debilis caloris sunt longioris vite in locis excessiue calidis ꝙ̃ in locis excessiue frigidis q₂ calor extrĩsec⁹ fortificat illum debilem calorem ⁊ frigus extrinsecum ipm cõsumit. ℂ Tertium. animalia magni ⁊ fortis caloris sunt longioris vite in locis multum frigidis ꝙ̃ in locis multu₃ calidis quia magnũ frigus ꝑ antipistasim fortificat magnum calorem.

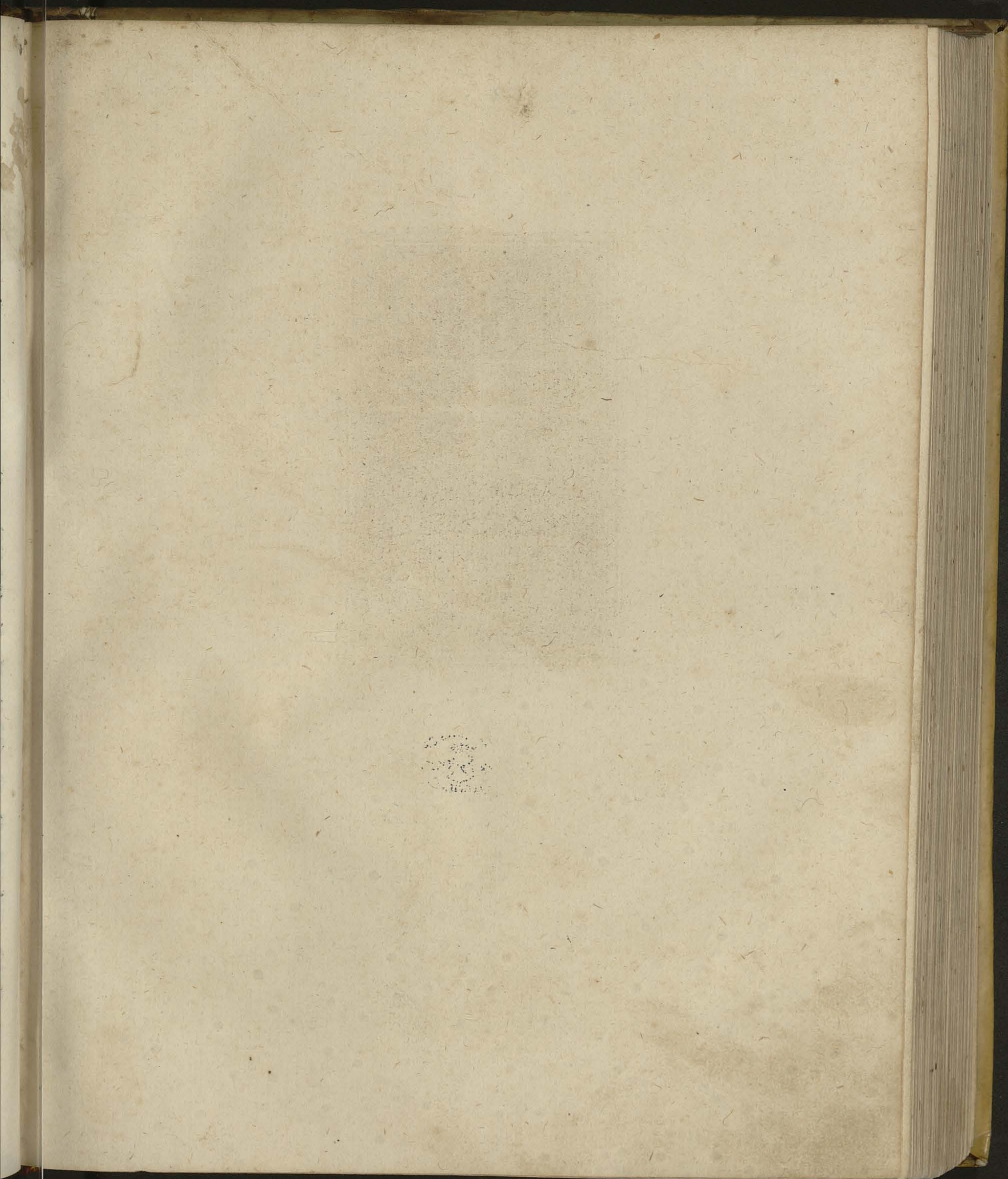
Ad rationes Ad pmã₃ dicit̃ ꝙ humiditas extrinseca ẽ causa putrefactionis mixti sicci. ⁊ caliditas extrinseca ẽ cã putrefactionis mixti humidi. non tamen calidum ⁊ humidum intrinseca. dicitur etiam ꝙ argumentum procedit de calido ⁊ humido intemperatis ℂ Secũda soluitur per restrictionẽ positam ĩ cõclusione. ℂ Ad tertiam dicitur concedendo antecedens ⁊ negando consequentiam q₂ ad conseruatiõem viuentis nõ sufficit resistẽtia. sed requiritur bona consistentia siue bona proportio que cõsistit in humido ⁊ calido.

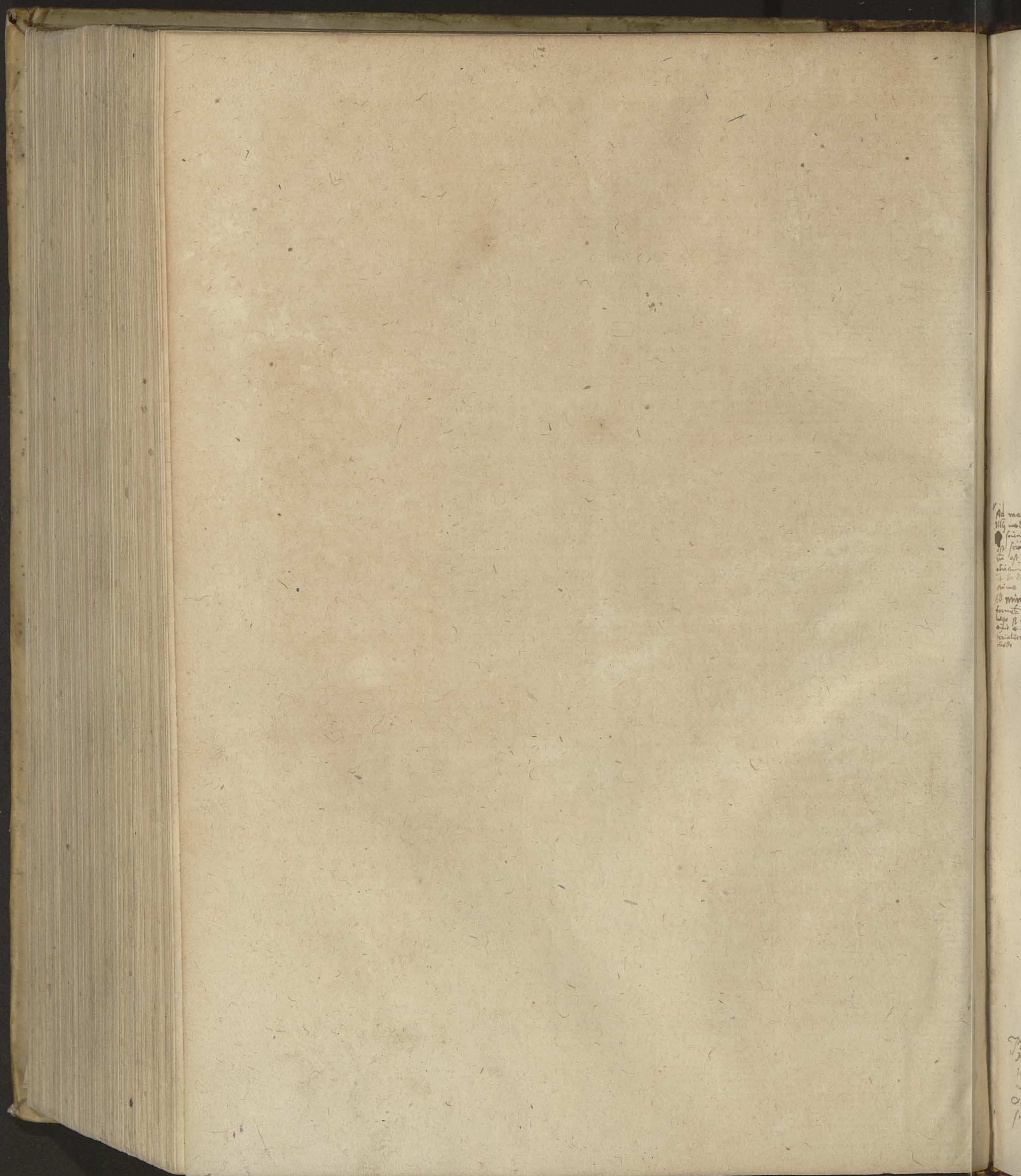
ℂ Questiones perutiles supra tota philosophia naturali magistri Joannis de Magistris doctoris parisiensis cum explanatione textus Aristotelis s₃ mente₃ doctoris subtilis Scoti feliciter finiũt ℂ Impresse Venetys anno dominici natalis. 1490. septimo calendas octobris. sumptibus ⁊ expẽsis nobilis Octauiani Scoti ciuis Modoetiensis. Augustino barbadico Inclito venetiarum duce ⁊c̃:

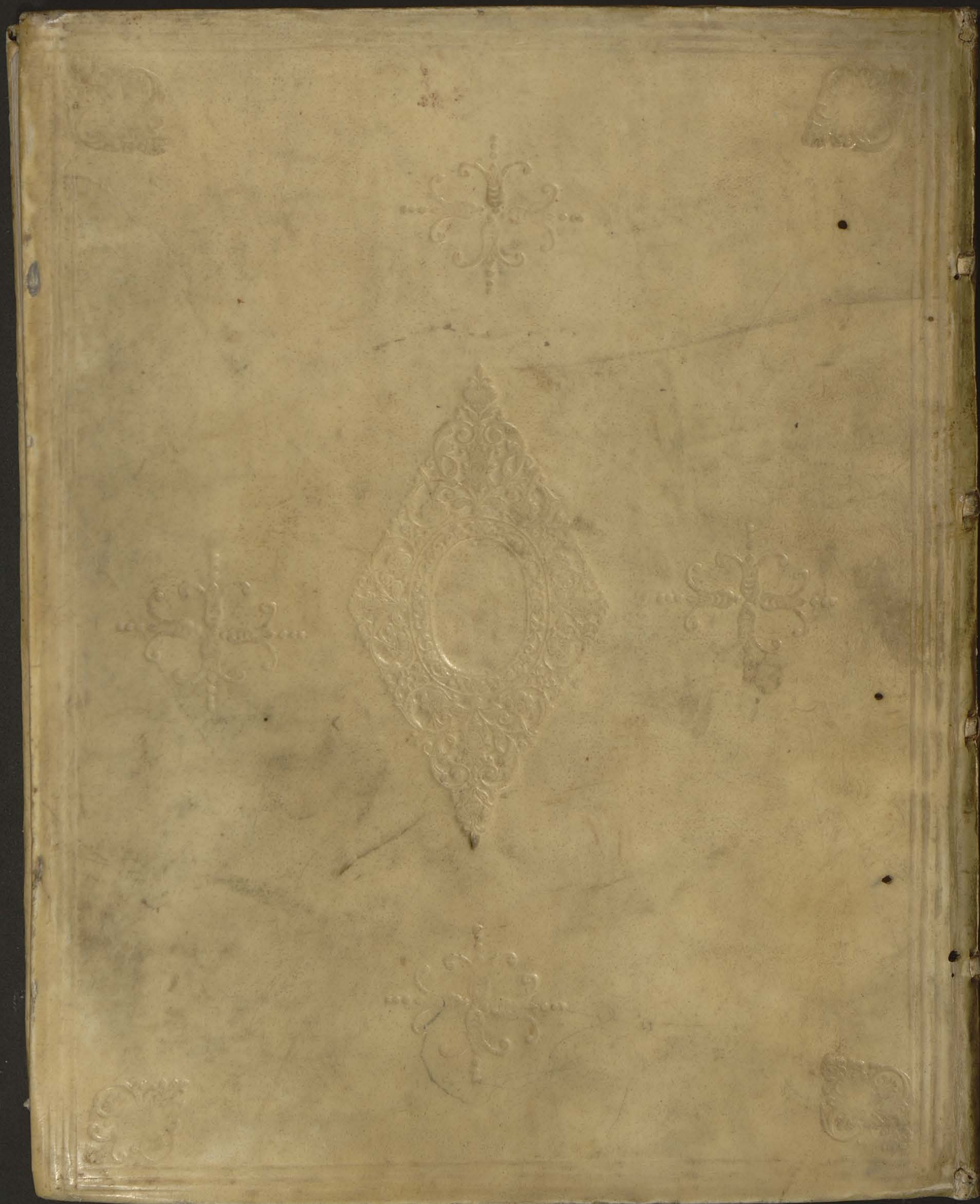
Registrum cartarum
a.b.c.d.e.f.g.h.i.k.l.m.n.o.p.q.r.s.t.u. Omnes sunt quaterni preter. u. qui est quinternus.

FINIS

O S
M

Jo[illegible]
Augusti[illegible]
Anno [illegible]
Ma[illegible]ris

263.
264.
265.